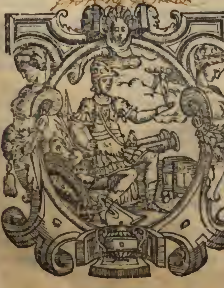
PRAXIS BENEFICIORVM VTILISSIMA, ACQVIRENDI, CONSERVANDIQVE ILLA,

AC AMITTENDI MODOS CONTINENS, vsumq; & stylum literarum Curiæ Romanæ, formas denique signaturæ, Bullæ simplicis, ac nouæ prouisionis dispensationisq;, atque aliarum literarum gratiæ, clausularumq; in eis contentarum, adhæc regularum Cancellariæ explicationem, et aliorum, quæ ad hanc materiam spectant, & quæ in forensi versantur iudicio, prout indicat sequens pagina.

AVTHORE
D. PETRO REBVFFO DE MONTEPESSVLANO, Iurium Doctore ac Comite, necnon Iuris Pontificij ordinario professore Paris. & ibidem in supremo Senatu caussarum patrono.

Accessit his singularium materiarum locupletissimus Index in gratiam studiosorum per elementa Alphabetica uenustè digestus.



VENETIIS.
Apud Dominicum Nicolinum. M D LXIII.

INDEX OMNIVM TITVLORVM IN ORDINEM APTE DILVCIDEQVE DIGESTORVM, QVOS BENEFICIARIA PRAXIS Domini PETRI REBVFFI celeberrimi Iuris utriusque Doctoris complectitur.

Titulorum primæ partis Beneficiariæ Praxis Index.

Secunda pars sequentes Titulos complectitur.

Tertia pars Titulos, qui sequuntur, continet.

F I N I S.

AD REVER. D. HIERONYMVM VERALLVM, TITVLIS. MARTINI IN MONTIBVS PRESBYTERVM CARDINALEM & in Gallia Sedis Apostolicæ Legatum

PETRVS REBVFFVS.

CVM in omnibus disciplinis, tum in vtroq; iure semper commodissimum esse putaui, si artis præceptionibus, quæ theoremata dici solent, vsum quis adiungere studeat. Et si ij, qui in iure uersantur, a quæstionibus ociosis, & inutilibus, quæ nunquam, aut rarissime in actionem hominum, vel forum veniunt, traducant exercitationem suam ad eas, quæ quotidianæ sunt & forenses. Ab his enim cũ disceditur, vagatur studiosi animus, caretq; fructu operæ, & diuturni laboris, vnde factum arbitror, ut tanta & tam immẽsa sint interpretum uolumina, dum ociose nimium scriptores permulti operam dederunt, quæstionibus effingendis, magis, quam vsitatis exercendis, quæ vt quotidianæ sunt, & frequentes, ita quotidianas, & varias pariunt dubitationes. Itaque cum in docendo, atq; tractando iure ætatem penè omnem consumpsissem, illudq; illustrare quibus possem modis decreuissem, visa est mihi Beneficiaria materia tractatu dignissima, omnium vtilissima, tum etiam difficillima, quæ anfractus infinitos propemodum habeat, quæ suo quoque complexu totum ius Canonicum contineat. Quapropter illud ipsum, quod in omnibus partibus iuris semper sequendum iudicaueram, in hoc quoque multomagis mihi faciendum duxi, idcirco nomen, & titulum huic libro inscripsi, vt Praxis Beneficiaria appellaretur, nunquam autem dubitaui cui dedicarem, tua enim humanitas, dignitas, & amplitudo semper in animo erat, tua ergo me nullo tibi obsequio deuictum beneficia me tantopere obnoxium effecerant, vt existimarem alij nulli, quam tibi me illum debere, alijq; nulli quam tibi si non tribuerem, me ingratum videri posse, nihil enim tale alijs debeo, sed tibi maxima, nam cum in Galliam sedis apostolicæ legatus uenisses, exceptus es, cum ubique honorificentissime, tum in hac regia Parisiorum vrbe a frequenti, & amplissimo Senatu, florentissima Academia, denique ab omnibus ordinibus ciuilium, & militarium magistratuum qui obuiam sunt profecti, ut te in urbem deducerent, ita (ne ego alia quam

uera

vera narrem) omnium animos recreabat singularis tua humanitas, prudentia, & eloquentia, qua excipiebantur à te, vt tui videndi desiderio summo omnes tenerentur. Me quoque, cum te salutatum uenissem, priuatim & familiariter, ita ibi coniunctum voluisti, vt ego in summo beneficio id reponerem. quinetiam me nihil tale a te sperantem honore prothonatariatus apostolicæ sedis ornasti, contulistiq; duo sacerdotia. Et tametsi huius munificentiæ fructu careo, quod longe antequam in me conferens ea sacerdotia, litibus ius eorum controuersum inter plurimos, & impeditum erat. Ista tamen ipsa tua liberalitas me tibi adeo obligat, ut perinde me obnoxium iudicem, ac si essem ea consecutus. Nam in me sine vllo erga tuam dignitatem merito sponte contulisti, quod ex nostrorum Gallorum Præsulum nemine mihi contigit. Quo fit, vt quanto te magis colo, obseruo, suspicio, & diligo animo singulari, tanto vehementius in quosdam ex nostris conciter, quorum doctor eruditorq; fui satis diligens, non publice quidem, ne reipub. caussa laborare viderer, sed priuatim eorum ipsorum tantum gratia, quo nomine mihi adhuc tenentur obnoxij, nec enim, cum omnium cumulatissime possint, gratiam retulerunt ullam. At mihi id cum alijs multis literatis & pro his iuris commune est, qui multum diuq; in iuris diuini et humani literis uersati sunt, horumq; apud te, qui a latere pontificis maximi sedes, iustior esset querela, atq; de his huic instituto libroq; meo magis, quam de me uerba facere conueniret. Nam & de sacerdotijs differentem, oportet quibus debeantur dicere. Ecquis non doleat eos, qui consenuerunt in studijs iuris diuini, & humani, nullum utilissimi, honestissimi, sanctissimiq;, laboris præmium consequi, nullumq; locum quo fructum ferre possint? Equidem illud certum est placitis omnibus, & constitutionibus diuinis, pontificis, & conciliaribus, munera ecclesiastica doctis & probis decreta, eorumq; caussa tantum esse parata. Et iure gallorum proprio, quod Concordatum dicitur, nulli alij debentur, quàm ei, qui in gradu aliquo sit doctrinę & testimonio celebris alicuius academiæ probatus, non negauerim certe deesse in orbe christiano antistites, qui eruditione, & integritate uitæ præstent, sed non satis multi esse dicuntur, ut numerum superent imperitorum, sed repellunt, ut contraria ipsa sese mutuo non ferunt, optimos & doctissimos quosq;, atq; sedem eorum occupāt, quæ nullo iure eis debetur, quin & euangeliqua lex ratioq; omnis abhorret. Quis .n. doctor populi idoneus fuerit, rudis ne stolidus, imperitus, qui docendus ipse est an peritus? Quis optimo uitæ exemplo ducet ad uitæ honestatem, & religionem? Isne qui malo exemplo fuerit, dignusq; supplicio? quem grex ut lupum rapacem fugit, quem omnes oderunt, qui inutilis omnino pastor, qui neque possit, si uelit, propter ignorantiam, neque uelit, si possit, propter improbitatem gregem tueri, aut iuuare? quare minime mirandū, si multos hæc nostra ætas pepererit & pariat in dies, qui oppugnent & deleant in plerisque locis hierarchiam, hæreses excitent, eruditorumq; nemo, aut certe

pauci

pauci sint, qui defendendam illam suscipiant, sed oppugnant potius (quanquam hoc flagitiosum) commoti grauius dum se negligi uident. Et si uelint, dum omni subsidio carent, non habent ocium, sed reuocantur ad uitæ necessaria paranda. Neque apud vulgus authoritate ualent, ut commoneant, sunt.n.in loco humili positi. Iam uero ad istas hæresum calamitates tollendas, arma non sufficient potentioribus, ut in quibusdam prouincijs audiuimus, persuasis, quibus ratione, argumentis, doctrina, & probitatis exemplo opus est, hæret enim animo malum. Esset mehercle hæc iuris diuini humaniq; peritorum caussa mihi exponenda potius, quam mea in hoc libri exordio, in quo toto de sacerdotijs agitur, cum dentur quibus non conuenit. Sed non possum non semper meminisse singularis illius tuæ in me beneficentiæ, ut mihi de ea quoque dicendum fuisse existimauerim. Interea etiam atque etiam rogo & obsecro, ut hoc munusculum quantulumcunq; ea humanitate, qua soles, suscipias, ut sit testimonium perpetuum & publicum mei non immemoris, aut ingrati animi. Atque dum nihil aliud habeo, aut possum, deum optimum max. deprecor, ut tuæ dignitatis magnitudinem conseruet, & augeat, ac perpetuam incolumitatem tribuat. Si quem fructum ex hoc nostro labore studiosi capiant, tibi acceptum referri velim. Id enim omne tuum feci, si quid aliter habeat, mihi tribui statuo. Sed antequam finem faciam, exponam breuiter rationem huius nostri operis. Iampridem multa, quæ ad beneficiariam materiam pertinent contuleram in commentaria mea Concordatorum Galliæ. Multa post ea studio, vsu, & exercitatione sum consecutus, quæ mihi non negenda uisa sunt, uel cupientibus denegganda, ut hoc genus materiæ, quæ præcipua esset iuris Canonici, a me, sicuti cœperam, magis illustraretur, & si qua ad absolutam & perfectam tractationem deesse illis commentarijs nostris uiderentur, hoc uno libro uberrime collecta omnia haberent studiosi. Quæ præterea habebam profutura ad interpretationem regularum Cancellariæ, ab alijs prætermissa, aut aliter quam a nobis intellecta, suo quoque loco disponens huc congessi, atque dilucide & commodissime omnia ista Beneficiaria explicari posse existimaui, si in tres partes diuiderem, quarum prima de acquirendis beneficijs, secunda de conseruandis, postrema de amittendis. Non solum autem tuæ amplitudini offerre uolui, uerumetiam declarare illam ipsam instituti mei rationem. Nullus enim est, qui prudentia, eruditione, iudiciove maiori possit hæc iudicare, & probare, cum præter dignitatis splendorem sis bonarum literarum, iuris diuini, & humani peritia, & vitæ integritate præstantissimus, ut merito purpurati, & sacri Senatus habearis decus & ornamentum. Vale.

PRAXIS BENEFICIARIAE PRIMA PARS, BENEFICIA ACQVIRENDI MODOS CONTINENS.

PROOEMIVM.

PVLCHRE Vlpianus Ireconsultus totum ius consistere ait, Aut in acquirendo, aut in conseruando, aut in amittendo. Aut enim hoc agitur, quemadmodum quid cuiusque fiat, aut quemadmodum quis rem suam, vel ius conseruet, aut quomodo alienet, uel amittat. Ita cûm instituissem hanc materiā beneficiariam, quā diligentissime possem pertractare, operæpretium me facturum putaui, si imitatus Irecon sultum eam totam in tres partes, tresq́; libros diuiderem, quorum, Primus sit de acquirendis beneficijs, Secundus de conseruandis, Tertius de amittendis. Ita enim me satisfacturum votis studiosorum, & omnium qui nosse ista beneficiaria iura capiunt, nihil enim aliud uolunt, quàm scire rationes, modosve quibus acquirantur, conseruentur, vel amittantur beneficia, hæc omnia nos conabimur pro uirili edocere & tradere, quę ex quotidianis consultationibus longissimo vsu fori, in quo diu uersati sumus, iurisq́;, & interpetum libris didicimus.

Antequam tamen ingrediar materiam, pauca præfabor de hac uoce beneficijs, sunt enim quibus magis sacerdotium, quod ἱερωσύνην Greci vocant, quàm beneficium dicere placeat. Atque beneficium putarem ista significatione, quam hic usurpamus, Latinum verbū non esse. Nos primùm contestabimur non decreuisse verba usitata, receptaq́; apud iuris Canonici peritos, tanquam artis vocabula immutare, ne potius conturbemus, confundamusq́; artem, & ius ipsum, quàm doceamus, & precipuè in his verbis beneficij & sacerdotij, nā nusquàm, vel rarissimè in iure Canonico reperias beneficium pro sacerdotio, vel contrà accidi, sed semper distincta esse. Sacerdotium enim sumimus pro presbyteratu, uel officio ipso, seu dignitate sacerdotis, presbyterive, ad quem pertinet sacrificium corporis & sanguinis Domini, in altari Dei conficere, orationes dicere, & benedicere dona Dei, c. perlectis. xxv. distin. Beneficiū verò consistit, aut in prouentibus, emolumentoq́; quodam, vt præbenda, Aut in sola quadā præeminētia pręstātia siue iurisdictione, ut quis primas sedes, locumq́; seu prathocathedrias habeat, ut personatus, vel cū iurisdictione, vt dignitas, uel in simplici quadam administratione sine illis, & officium dicitur. Quàm differant igitur iure Canonico sacerdotium & beneficium, constat. Neque n. omnis qui habet sacerdotium, beneficium habet. Et perinde est ac si doctoratum, uel alium gradum Iurisperitorum quis idem esse dicat cum magistratu, & officio aliquo publico. Nam non omnis qui gradum illum habet, magistratum habet. Et institutione, origine, forma, temporibus, & substantia rerum, in *Sacerdotium hābens non habet beneficium.*

Simplicia beneficia non possunt sacerdotia vocari.

quibus illa sita sunt & circa quas uersantur, differunt inter se. Et alia oia queruntur beneficia alia sacerdotia. Quædam tamen sunt beneficia dicata sacerdotibus, c. constitutus, de concess. præb. c. ei. cui, de non sacerdotali, de præb. lib. vi. ubi præbenda addicta sacerdotibus, sacerdotalis dicitur, quam præbendam si quis uelit appellare sacerdotium, non impedio, tamen nõ consentaneũ est iuri, alia beneficia non addicta sacerdotibus, sacerdotium appellare, cum sine sacerdotio esse possint, ut simplicia, & non curata beneficia, quibus ordo aliquis non est annexus, & cum simplici tonsura teneri possunt, c. vlti. de præben. & in no. in. c. licet canon, de elec. si quis igitur dum uis Canonicum docere vult, hęc confundat, conturbat omnia. Nec apud Iureconsultos, uel Oratores usurpari existimo sacerdotiũ pro beneficio. Nam tum beneficia illa nõ erant, res noua est, nota tantum Christianis. Quare rebus nouis noua uocabula inuestiganda fuerunt, velut præbenda, canonicatus, præpositura, personatus, præstimonia, aliaq; nomina, quæ ut res nouæ, ita Romanis illis erant incognita. Apud autem Iureconsulos legimus tantum pro dignitate & munere sacerdotis, ut. in. l. non distinguemus. §. sacerdotio, ff. de recep. arbit. l. vna, ad legem Iul. de ambi. l. pe. & l. in honoribus, de vaca. muner. l. si quis, de pollicita. l. sponte, de muner. & honor. Et Imperator ait, in Authen. quomodo oporteat Episcopos, in prin. colla. i. maxima quidẽ in omnibus dona esse a superna collata clementia, videlicet sacerdotium & Imperium.

Itaque sicut instituta, ritus, leges Christianorum multùm diuersas & incognitas veteribus, & Ethinicis libẽter (ut debemus) amplectimur, ita inuenta ab illis nomina cur reiciemus? Et ut Christianorũ lingua utimur quatenus receptum est & rerum ordo, & substantia non læditur, ita uti Christianorũ dictionibus amemus. Ergo à nostris debemus, & non efficto nomina capere, quæ nouas quoque res significant, ut præbenda, personatus, lectores, cantores, & alia per multa ab ipsis inuenta sunt, quę propriã & peculiarẽ habent significationẽ. Romani etiã finxerunt sibi initio nomina, principes quoq; nostri. & autores iuris sua, quæ si sequamur, nõ egrè ferẽdũ est, nõ laudo tamen illos, qui nulla rerũ necessitate, uel mutatione coacti, cum Romanũ nomen in promptu sit, barbarũ quærunt pro suo arbitrio, sed tum faciendũ existimo, cum res nouæ antiquis comparatę, aut ipsarum ordo, aut substantia mutata, nomen uel mutandum, vel alio transferendum, uel effingendum postulant, quod in singulis quoq; artib. fieri docet Cicero in lib. de Finib. bonor. & malor.

Quid sit, & quot modis dicatur beneficium.

IN primis, quia de beneficijs acquirendis agimus uideamus quid sit beneficiũ, & quomodo accipiatur, quidve eius nomine contineatur, & quotuplex sit, demũ quot modis acquiratur, & alia suo quæque ordine tractabimus. 1

† Itaq; beneficiũ est gratia cõcessa præter jus, & sic differt a rescripto & priuilegio secundũ iurium interpretes, & definitur in. c. i. quib. mod. feud. amitta. & per Io. de Selua, in trac. de benefi. in. i. parte. q. j. Aliam quoq; dedi ego definitionem, in prin. arb. feudor. in quibus diutius immorandũ non censeo, licet prædicta parum à me probentur, quia forensia non respiciunt. 2 forensia

Largè et strictè beneficium sumitur.

Sed aduertendum est ex communi interpretum sententia beneficium accipi largè & strictè, largè comprehendit rescriptum, mandatum & omne id per quod alicui benefit, & sic omne rescriptum, Bar. & alij in. l. fi. ff. de cõsti. princ. & in. l. cum de beneficio, ff. ad legem Falci. vnde beneficium literarũ dicit tex. in. c. ad audientiam. ii. de rescrip. & cõmodatum dicetur beneficium, in. l. in cõmodato. §. sicut. ff. commoda. c. i. illo titu. in decretal. Appellationis beneficiũ, 3

in. c. fi.

in,c.fi.de appella.& in.c.penul.& beneficium testandi, in,l.penul.C.de testa. militar.& dispensationis beneficium,in.c.innotuit.uer.habito, de ele. facit.l. seruus ea lege.ff.de mād.l.si pignore, de fur.l.unū ex familia.§ j.de legat.ii.& inuito beneficium non datur, idest non benefit inuito, l.inuito.ff.de reg.iur. & in omnibus causis id obseruatur, ut ubi personę conditio locum facit beneficio, ibi deficiente ea, beneficium quoque deficiat, ibidem.

4 Strictè vero bñficiū dr̄ principis liberalitas, seu gratuita concessio,& vulgò vocamus benefactū principis, *Le bien faict du Prince*,& pōt dici liberalitas seu *Beneficiū principis perpetuū et plenissime interpretandum.*
5 gratia.c.quāuis,de p̄ben.in.vj.† Et notandū est, ꝙ si princeps donet castrum, uel alia rem, licet nō dicat perpetuò, tñ illa donatio perpetua erit.decet enim
6 principis beneficiū esse mansurū, regul decet, de reg.iur.lib.vj.† Et sic beneficium quā plenissimè debet interpretari, l.beneficiū,ff.de const.prin.vt si concesserit castrū, uidetur mobilia & supellectilia castro adherentia cōcessisse.l.
7 ij.C.de bonis vacan.lib.xj.†Quod secus est in donatione uel uenditione domus priuatorū, in qua nō ueniunt supellectilia, nisi affixa, quæ quasi pars ædiū sunt.l.Iulianus,in fi.cum.l.sequen.ff.de actionib. empt.liberalitas enim Principis freno nō subiacet, nec deber ullo pacto coerceri. Bald. in.l.penul.C.de dona.inter virum & vxor.& perquā absurdum est,& temerarium, per astutā interpretationē principum beneficia uelle ad strictam interpretationē reducere.l.fi.C.de præposi.agentib. in reb.lib.xij.vbi uocatur etiam priuilegium. vt enim Imperialis fortuna oēs supereminet alias, ita oporter & principales liberalitates culmen habere præcipuū.l.cum multa,C. de bonis quæ liber. & hoc quatenus principis præiudicium concernit, secus quo ad tertium, c.olim, de verb.sig.vbi Panor.& Ias.in.l.beneficiū.ff.de cōstit.princ.& interpretatio beneficij ad principem pertinet.l.Neratius.ff.de reg.iur.l.ex facto,de vulga.

8 Vnde si Imperator vel Rex mihi benefaciat, dando Baroniā, vel ducatum, uel quid aliud, dicitur feudū seu beneficiū temporale, si verò Papa, vel Episcopus ecclesiam concesserit, dicitur spūale, vel ecclesiasticū beneficium,c.Felicis.§.ij.de pœnis, lib.vi.ideo pars illa redituū, quæ ministro Ecclesię datur, vocatur beneficium,& in materia ciuili regulariter appellatione beneficij uenit principis liberalitas seu indulgentia, si materia non refragetur, in iure verò Canonico hæc obuentionū Ecclesiæ portio quæ pro seruitio datur, vocatur beneficiū Ecclesiasticū, quia à benefactis hominū tēpore nascentis Ecclesię processit,& quia benefit illi, cui collatum est, ideo interdum dicitur donatio, in c.eam te, de rescrip.& c.relatum, de p̄reben. & in dubio capella fundata ad seruiendū Deo, licet nō appareat de approbatione Episcopi, præsumitur bñficium Ecclesiasticū, vt abundè scribit Bellamera in.c.super hoc.q.xvi.nu.20. de renuncia.& sic collatio Episcopi in dubio valebit per.c.omnes.xvj.q.vij. *Ecclesiasticū beneficiū quid sit & temporale.* *Beneficium præsumitur ecclesiasticum.*

9 Et sic in materia Canonica appellatione beneficij, uenit spirituale & Ecclesiasticū, vt docet Card.in cle.ij.no.viij.de iudi.quod tribus modis capitur, largè, pro omni prouentu, seu cōmodo, quod ab Ecclesia percipitur interdū pro præbenda,c.ex parte.de cōcessio.præben.quādoq; pro titulo beneficij, teste Cardi.in cle.caussam, versic.quod si forsan, in.v.no.electio. & quō cognoscatur beneficiū Ecclesiasticū docet Bellamera in.c.in nostra,q.iij.de rescrip.nu. 10. ego fusius tradidi in tracta.de pacific.poss.in x.limita.nu.287.

10 Ego uerò dicerem, ꝙ ad ius pontificium attinet, beneficium duobus modis capi, in genere videlicet,& in specie. Primo modo bñficij appellatio generalis est, adeò vt cōprehendit quæcunque beneficia tam maiora, quā minora, tex. in.c.penul.de verb.sig.& c.olim, ibidem gloss.in cle.auditor, de rescrip.& glo. in c.vno, de rerum permuta.in.vj & continet in hac appellatione tam regularia, quàm secularia, Feli.in.c.postulasti, de rescript. *In genere, & specie dicitur beneficium.*

a 2 Ex

vicarius constitutus ad conferendum beneficia, conferre dignitates poterit.

Ex quo infertur, quod vicarius constitutus ad conferendum beneficia, conferre poterit & dignitates, officia, capellas, & alia ecclesiastica munia, seu beneficia, doc. in. c. fi. de offi. vicar. & inferius in materia vicariorum dicetur. 11

Itē beneficia causa permutationis vacātia nō debētur mādatarijs, nec expectātibus Apostolicis. c. uno, de rerū pmuta. §. volumus, de colla. in cōcorda. siue permutētur dignitates, & quęcunq; alia beneficia. gl. in. d. c. uno, quā probant doct. ibi, & Imo. in clemen. una, nu. 16. de sequestra. possessio. 12

Etiam, quod nullus potest obtinere beneficium sine canonica institutione, d. c. i. de reg. iuris, lib. vj. & hoc intelligitur de quocunque beneficio, vt gloss. & doct. probant. 13

Item si indulgeatur Episcopo, ut fructus beneficiorum uacantium in sua diœcesi recipiat. generaliter intelligitur, d. c. tua, de verb. signifi. 14

Generalis beneficia appellatio quando restringatur.

Limitatur nisi materia sit odiosa, vt in dispensato ad duo beneficia, non est ad dignitates dispensatus, c. i. & . ij. de filijs presbyte. lib. vi. ut inferius dicetur in materia dispensa. in. ij. parte. 15

Idem quando materia non pateretur, sed repugnaret, tunc etiam restringitur, ut docet Feli. in. d. c. postulasti, col. vij. uersi. circa glo. ij. de rescriptis. 16

Vel quando contrarium esset in iure expressum, unde si cui mandetur prouideri de beneficio, non poterit illi prouideri de præbenda in Ecclesia Cathedrali, propter honorem ipsius ecclesię, & quia à iure prohibetur, in. c. quāuis i. de presby. lib. vj. & dicam inferius in forma signaturę, alias regulariter beneficij appellatio pro materia generaliter accipiet. † Et Vascones suo more mutantes B, in V, vocant hoc veneficium, quia est veneficium, idest veneno afficiuntur hi, qui fructibus horum beneficiorum abutuntur, & non seruiunt, vt nunc sunt plurimi, ab institutione beneficiorū maximè deuiantes, quāmobrē sunt fundata beneficia non considerantes, in specie verò accipitur beneficium pro materia, ut docet plenè Fel. in. d. c. postulasti, de rescrip. 17 18

Quare instituta sint beneficia.

Primo nempè fundata sunt beneficia in honorem Dei, & sanctorum, vt perpetuò illis in his deseruiretur, & stipendia ministrorū hæc essent, c. pastoralis, de his, quæ sunt à prela. c. fin. de rescrip. lib. vi. adeo qui non seruit, beneficium perdit, c. uno, de vassal. milite qui arma bellica deposuit. Et fructus tenetur restituere, qui non dicit officium. Feli. in. c. postulasti, col. ix. de rescrip. quia cessante causa cessat effectus. l. quod dictum. ff. de pact. c. cum cessante, de appell. & sic pro seruitio speciali institutum est beneficiū, nu. 18. scripsi in quæst. i. tract. de deci. 1

Secundò, ut prouentus ecclesiarum in usus cederent necessarios, d. c. pastoralis, non ergo in abusus, unde ait Hiero. Tibi o sacerdos, de altari uiuere, non luxuriari permittitur. xliij. distin. in summa. 2

Consanguineis an beneficiarius dare ex bonis ecclesiæ possit.

Itē in usus necessarios, ergo nō in vsus voluntarios, uidelicet, ut beneficiarius det suis consanguineis diuitibus, c. non licet Papæ, xii. q. ii. & donare histrionibus, vitium est immane, non uirtus, c. donare, lxxxvj. dist. 3

Iniustum enim uidetur, & ineptum, ut quæ fideles uiri seu fœminæ pro redemptione animæ suæ Deo, & sanctis eius conseruauerint, ut iterum in seculárem seruitutem redigantur, & vt eleemosina unius alterius fiat peccatum. c. iniustum, xu. q. ii & . c. iniustum, de rerum permuta. 4

Orare pro populo & illi prædicare beneficiarius debet.

Tertiò, ut presbyter, qui istos prouētus ecclesiæ habet, teneatur orare pro populo, cui est præfectus, & à quibus bona habet, nempe Moyses, & Aaron Domino pro populo indesinenter orabant. i. Reg. c. xii. 5

Quartò

6 Quartò debet etiam populum verbo prædicationis instruere, inter cætera enim quæ ad salutem populi Christiani spectant, pabulum verbi Dei per maximè dicitur esse necessarium.c.inter cætera, de officio ordinar.

7 Quintò vt illa beneficia habentes custodiant sibi commissam plebem, vt ante tribunal æterni iudicis ex omnibus sibi commissis rationem reddant, & non iudicium, sed gloriam pro suis actibus percipiant.c.ecclesias, in princ.xij. q.ij. Exod.xxiij.ego mittam Angelum meum, qui custodiat te in via. *Rationem plebis reddere curatus & pauperes alere tenetur.*

8 Sextò vt hospitales sint, & pauperes alant.c.de monachis.vbi gloss. de præben.& in summa.xlij.distin.ac in.c.j.& per totum, quoniam quicquid habent clerici pauperum est, & domus illorum omnibus debent esse communes susceptioni peregrinorum, & hospitum invigilare debent.c.fi.xvj.q.j.hodie quidã Episcopi canes, & meretrices, aues, & adulatores alunt, ac suis consanguineis redditus emant, & pauperes spoliant.

9 Item ecclesia sæpius pro beneficio assumitur, in.c.ij. de concess. præb.c.cũ non ignores, quòd vna ecclesia vnius debeat esse sacerdotis, cum multis iuribus ibidem scriptis de præb.licet ecclesia variè accipiatur, vt per glo.in.c.cum clerici, de verb.signifi. *Ecclesia pro beneficio accipitur.*

10 Item non dicitur beneficium ecclesiasticum ante episcopi approbationem, c.nemo, &.c.nullus, de consecra.dist.i.Fel.in.c.ex parte.ij.col.j.de rescrip. sed dicitur quędam pia donatio, vel relictum pium, si fortè promissis celebrandis, vel pro anniuersario, uel si alias pie in perpetuum relictum fuerit, & de his decidimus, sicut de alijs pijs, de quibus multo scribit Roma.in auth.similiter.C. ad le.Fal.& an sint beneficia iure diuino, scripsi in verb.Parochias, in titu. de constitu.in concord.videant ergo beneficiarij, & curent fundationi beneficiorum inseruire, alioqui sibi acquirunt inferni habitationem perpetuam.

Quotuplex sit beneficium.

1 QVOTVPLEX dicemus beneficium? Respond.quòd attinet ad hanc materiã duplex, videlicet seculare, & regulare, cap.cùm singula præben. lib.vj.

2 Seculare est quod secularibus personis est addictum, & debitum, & seculares clerici dicũtur, qui nullam professi sunt regulam, sed in seculo Deo seruiunt, Bal.in cap.licet, post glos.ibi, de offi.ordinar. *Seculare beneficium quid.*

3 Et regulariter omne beneficium præsumitur seculare ex primæua institutione, nisi probetur regulare, qùia postquàm diuus Petrus fuit secularis præsumitur quòd ita beneficia fundata sint, sequẽdo illum primum patronũ. Do. de Rota decisio.xxxij. Fuit dubitatum, in not. Et Philip. Prob. in additio. ad Ioan. Monach.in.c.super eo, nu.17.de præbẽ.lib.vj.post Nicol.Miliũ in verb.bene *Beneficiũ præsumitur seculare.*

4 ficiũ, q.xxiij. † Ideo secularis nõ tenetur probare esse seculare, sed is, qui illud regulare dicit, quia habet præsumptionẽ pro se is, qui est secularis, vt p Doct.

5 in.c.cùm de beneficio, de præben. lib.vj. † quod probatur, si p.xl.annos possessum fuerit absq; dispensatione à regulari, vel si ex fundatione appareat regularibus affectũ, nẽpe quatuor interueniẽtib.q scripsi in gl.regularia, in.§.volumus, de colla.in concor. † Nisi quoq; fuerint capellę fundatæ in monasterio

6 lumus, de colla.in concor. † Nisi quoq; fuerint capellę fundatæ in monasterio quia illæ præsumũtur regulares, nisi per seculares teneri sint solitæ.d.c.cùm

7 de beneficio. † Et quãdo quis illas capellanias impetrat, debet in bulla adijcere clausulã, nõ obstan.monasterij statutis, quãuis ea statuta nõ ligent seculares, quatenus cõcernunt regulã, sed religiosos tantum. Tamen quatenus dispo nũt, q capellani sic seruire illis capellanijs debeant, seculares illis ligãtur, vnde his derogandum est. Et hoc est tutius, quicquid in contrarium dicatur.

Seculare beneficium multiplex.

SECULARIA Beneficia multiplicia sunt, quædam enim sunt cum administratione, alia sine administratione, & sic simplicia vocantur. c. præsenti, vbi gl. de offi. ordi. lib. vj. † Cum administratione vocantur ministeria, c. cũ in cunctis. §. inferiora ministeria, de elec. & c. ij. de cõcess. præben. quæ vocantur duplicia, per Spe. in titu. de lap. & dispen. §. dicendum, vers. j. & ver. duplex. † Administrationem habentia hæc sunt. Primo Papatus dicitur beneficium, in c. j. de maled. ibi in depositione officij & beneficij nostri, & sic cõprehendetur sub ca. j. de reg. iur. lib. vj. vt cũ canonica institutione obtineri debeat, alioqui à liminibus sanctæ Dei ecclesiæ separatus, abijciatur sicut Antichristus, & inuasor, & destructor totius Christianitatis, c. j. cõ. iij. distin. xxxiij. 1 2 3

Papatus dicitur beneficium, patriarchatus, archiepiscopatus, & episcopatus.

Item Patriarchalis dignitas, & Archiepiscopalis, & Episcopalis, in cap. cleros. xxj. distinctio. De episcopatu habes textum in cap. felicis. §. quòd si quis, de pœnis, lib. vj. vbi episcopatus vocatur beneficium pro subiecta materia, licet non veniat regulariter appellatione beneficij, quia est culmen, cap. pen. de præbend. & cap. ij. illo titu. lib. vj. vbi glo. & alibi scripsi. 4

Abbatia secularis.

Abbatia secularis etiam in cap. ex transmissa, de renunciat. vbi etiam gloss. de qua est videre in ecclesia collegiata sancti Sebastiani Narbonæ, quæ vocatur abbatia sancti Pauli, vbi est dignitas secularis, & in ecclesia Claromonten. in Aruernia (vt fertur) licet fere sit regularis, vt inferius dicetur. 5

Item dignitas, personatus, & officium, beneficia etiam sunt secularia, & cum administratione, in capit. cùm accessissent, de constitutio. cap. j. de consuetud. lib. vj. 6

Dignitas vero dicitur quædam præeminentia cum iurisdictione, quæ cognoscitur ex præeminentia, iurisdictione, & institutione, quando ad hoc est instituta, vt sit dignitas. Panor. & alij in c. de multa, de præb. & ex consuetudine, quando consuetudo facit, vt dignitas reputetur. Doct. in d. c. de multa, & in d. cap. cùm accessissent, de constit. 7

Personatus est habere præeminentiam in ecclesia sine Iurisdictione, vt Præcentor, cap. j de consuetud. vbi Doctor. scripsi in. §. præfatiq; graduati, de collatio. in concord. 8

Officium dicitur, quando quis habet rerum ecclesiasticarum administrationem sine iurisctione, Docto. in rub. de offic. de leg. vt Sacrista, titu. de officio Sacristæ. 9

Parrochialis ecclesia seculare est beneficium, & quod dicatur curam habere.

Ad hęc ecclesia parrochialis dicitur beneficium seculare, & cum administratione, cap. extirpandæ, & cap. de multa, de præben. capi. cùm in cunctis. §. inferiora, de elect. quia curatus tenetur ministrare sacramenta ecclesiastica, videlicet baptizare pœnitentes, & confitẽtes peccata audire, & eos absoluere iniuncta eis pœnitentia, & sacramenta ministrare, aliaq; opera eos tangentia, facere tenentur, cap. j. & per totum de parroch. scripsi in. §. statuimus. ij. de collat. in concord. 10

Nota quod de iure communi nullum beneficium habet curam, nisi habeat populum, vel clerum, ideo asserenti beneficium non esse curatum, non incumbit probatio, quia de iure ita est, vt docet Aegid. Bellamer. in decisio. 676. Si impetrans probat Staphilę. in tracta. de litera. gratiæ rub. de qualitate & statu benefic. in prin. Ideoq; qui dicit illud curatum, oportet quòd probet, argu. l. ei qui, ff de probat. 11

Simplex beneficium quid.

Alia beneficia sunt simplicia, & sine administratione, ut quæ nõ habent populum, uel clerum, nec quidem administrationem, vt canonicatus, & præbenda c. ij. de renuncia. Canonicus enim ratione prębendæ sacramenta non admini- 12

miniſtrat, ſed Deo ſeruit in horis cantandis,|& alio officio ſibi iniuncto, ideo
13 ſine adminiſtratione dr. † Et præbendā dicūr eſſe ius percipiēdi prouentus in
eccleſia rōne canoniæ gl. in verb. receperunt. c. cū Mar. de conſti. facit. c. dile-
cto, de præben. & Spe. in titu. de lapſis & diſpenſa. §. nūc dicēdū, in prin. inquit,
beneficiū ſimplex dici curam animarum non habens. c. fi. de præben. Bellame-
ra in cap. indecorum, col. iiij. verſ. quarto hamus, de ætate & qualita.

14 Item capellaniæ, vt in. c. i. de capellis monachorum. & per totum. & practici Romani faciunt differentiam inter capellam & capellaniam, nam capellam vocant, quando eſt corpus per ſe, & eccleſia per ſe, & tunc literæ Apoſtollcæ diriguntur rectori talis capellæ, vt in titulo, de capellis monachorum. Si verò altare ſit in aliqua eccleſia, tūc dicitur capellania, & uocari ſolet perpetua, & dirigitur reſcriptum tali N. perpetuo capellano, & ſic capella corpus eſt per ſe, capellania in eccleſia aliqua, quod eſt notandum, ſed non exacte ſeruatur iſta differentia etiam in iure, nam uno pro altero paſſim vtitur.

Capella & capellania differunt.

15 Altaria fundata in eccleſia, ſi cum autoritate epiſcopi constructa ſunt, ſimplicia vocantur beneficia, cap. quęſitum. i. q. iij. cap. recolentes, de ſta. monac. glo. in clem. ij. de deci. & in Germania ſunt quædam altaria ſeparata ab eccleſia, in Francia ſunt quædam altaria in eccleſia ſola, & de his loquimur, alia ſunt altaria cum capellania, & capellania vocatur. Et altaria non ſunt beneficia, ſi ab epiſcopo non ſunt approbata, cap. nouerint, & cap. tegēda. x. q. i. hoc probat Feli. in conſi. xlj. Vicarius, & conſi. xlv. Quinque.

Altaria an ſint beneficia, & præſtimonia.

16 Præſtimonia ſeu præſtimonium dicitur etiam beneficiū ſeculare ſimplex, de quo in. cap. fi. de conceſ. præb. lib. vj. & fuerunt inſtituta pro ſtudentibus & pro ſubſidio contra infideles, & nullum vel paruum habent ſeruitiū annexum, ideo multa teneri poſſunt ſine diſpenſatione, teſte Staphile. in tractatu de literis gratiæ, in quinta expecta. forma. ſcripſi de his in tractatu de pacific. poſſeſ. in. xvij. ampliat. nu. 90. & ſeq. poſt Oldrad. conſi. lxxxi. & cxl. & iſta beneficia ſecularia, de quibus in iure canonico frequens fit mentio, ſi alia ſunt, his addere poteris, hactenus de ſecularibus.

Regularia beneficia multiplicia.

1 REGVLARIA Beneficia ſunt, quæ religioſis addicta ſunt, uel ex fundatione, vel ordinarii, ſeu ſuperioris inſtitutione. c. i. & ibi Doc. de capi. monac. vel de conſuetudine, ſeu præſcriptione, vtpote quia per regulares regi conſueuerunt, & adminiſtrari per quadraginta ſaltem anno. c. cūm de beneficio, pręb. lib. vj. gl. in. §. idem ordo, in verſi. regularibus de colla. in prag. & incongruum videtur, vt regulares ſecularibus ſupponantur, cap. ij. de cap. mo. licet hodie quidam ſtolidi præficiantur ſanctis religioſis, & eos fame opprimant, ſed veh illis. Vide quæ ſcripſi in concord. Franciæ, in ver. regularibus, in for. lit. execut. in fi.

2 Etiam hæc ſunt in duplici differentia ſecundum quoſdam, quædam enim ſunt duplicia, vt abbatia regularis, forte quia ea obtinentes duplici onere funguntur, uel fungi debent, tam circa perſonas, quàm res monaſterij, cap. quanto, in fin. de offic. ord. cap. cūm ad monaſteriū, de ſtatu monacho. & ca. in ſingulis, & per totum ibidem.

Duplicia beneficia regularia quæ.

3 Officium cap. cūm ſingula, de præben. lib. vj. capit. cūm ad monaſterium, verſic. tales autem, &. capi. ſeq. de ſtatu monacho. & multa ſunt officia in reli-
4 gione, quę ſi bene regantur, bene eſt religioſis. † Prioratus conuentualis, clene in agro. §. cæterum, de ſtat. monac. c. niſi eſſent, de præb. ſcripſi. in. §. monaſterijs, in ver. prioratibus, in concor. tu. de nomina. reg. ad pla. vbi dixi priores

conuentuales eos, qui in conuentu religiosorum præfecti sunt, vt no. Doct. in
cap. capitulum, de rescrip. & cap. cum ecclesia, de causa. posses.

Prioratu claustralis qui, & eius officium.

Prioratus claustralis, cap. cum ad monasterium, de statu monachor. & dici- 5
tur prior claustralis, qui religiosis in claustro, & monasterio præfectus est, qui
præ cæteris post abbatem potens esse debet in opere & sermone, vt exemplo
vitæ, verboq; doctrinæ, fratres suos, & instruere possit in bono, & à malo etiã
reuocare, zelum religionis habens secundum conscientiam, vt delinquentes
corripiat, & castiget, obedientes foueat, & confortet. §. prior, dicto cap. cùm
ad monasterium. Et ista duplicia vocantur.

Regularia beneficia simplicia quæ.

Simplicia sunt prioratus simplex, & monachatus, ac canonicatus regularis 6
hi enim suo, & simplici onere funguntur, cap. quod Dei timorem, & capi. fi. de
statu monach. clemen. ne in agro. §. cæterum, & per totum de statu mona. glo.
in clemen. dispendiosam, in verb. in beneficijs, de iudic. cap. si de religio. domi.
† vbi monachus non potest locum monachalem in diuersis locis, & monaste 7
rijs habere, sed uno contentus esse debet, cap. cùm singula, de præben. lib. vj. &
dicam inferiùs, in materia dispensa super plural. in secunda parte.

De clericis, & à quibus, & quomodo creentur.

SCIENDVM est quòd ista beneficia debẽtur clericis secularibus, si secu 1
laria sint, clem. i. de elect. capi. Deus, de vita, & honest. cle. vbi Doct. not.
Si uero sunt regularia, regularibus, & religiosis debẽtur, cap. cùm sin- 2
gula de præbend. in vj. scripsi in. §. volumus, de collatio. in concord.
Aliquando verò sacerdotibus, vt sacerdotalis præbenda, in cap. cui de non 3
sacerdotali, de præben. lib. vj. † Itaque hæc beneficia ecclesiastica non deben 4
tur laicis, sed ipsi sunt illorum in capaces, nisi clerici fiant, ca. cùm adeo, de re-
scrip. cap. ex literis, de transactio. videndum esset de his clericis, & à quibus, &
quomodo creari possint.

Clericus vt fieri possit, tria in eo requisita. Post vij. annos clericus fit.

Et ut clericus creari quis possit, tria requiruntur, ætas, habilitas, & forma, 5
seu ętas, morum grauitas, & literarum scientia. cap. cùm in cunctis, de electio.
Primò clerici fieri non possunt ante septem annos, cap. fi. de tempor. ord. li- 6
bro. vj. & tunc primam tonsuram sumere possunt, seu coronam. c. fi. de cleric.
coniugat. & iste annus septimus debet esse completus, teste Præposi. in cap. de
his, in prin. xxviij dist. dispensatur tamen à Papa, vt in sexto anno possit insi-
gniri clericali charactere, & impleto illo sexto anno, vt beneficia simplicia 7
obtinere possit, † ad beneficia autem quæcunq; dispensare Papa potest in se-
ptimo completo, vt inferiùs dicam in tract. dispensat super defectu ætatis, vi-
deat tamen causam alioqui iudicium sibi præparat Papa, si cum isto minore
dispenset sine ratione, sola affectione motus.

Habilitas personæ consideratur respectu dantis, & eius cui datur, dantis, an 8
is, qui concedit, dare hoc possit. l. naturali. §. i. ff. de confir. tuto.

Primam tonsuram quis concedere possit.

Videndum est qui primam tonsuram concedere possint Respond. Papa, qui 9
etiam solo verbo potest præsbyterum facere, teste Angelo in. l. i. C. de senten.
passis, quem refert & sequitur Felin. in dicto cap. i. num. 23. columna sexta, de
constitution. Ipse enim introduxit formam quam tollere potest. ff. de sponsal.
l. si puellæ. † Solet tamen ipse solennia quædam in illis seruare, sine quibus 10
actus vix reciperetur.

Episcopus primam tonsurã,

Etiam episcopus clericos in sua diœcesi creare potest, dicto capi. i. & per to 11
tum de tempo. ordinand. lib. vj. & archiepiscopus in suo archiepiscatu, non
autem clericos suffraganeorum, dicto capi. i. de tempor. ordinando, in sexto.
† Itaque episcopus primam conferre potest tonsuram, siue in episcopatu, siue 12
extra,

extra, cùm collatio tonsuræ sit voluntariæ iurisdictionis, ergo suos subditos vbique non alienæ diœcesis viros ordinare potest, teste Alberg. in. l. emancipa
13 ri. ff. de adoptionib. Barba in cap. nouit, de officio lega. † etiam nō petito consensu episcopi territorij, secus in iurisdictione contentiosa, vt notatur in cle. vna per illum textum, de foro compet.

& in episcopatu, & extra, suis subditis cōferre potest. Abbas et prior quibus, & quando tonsuas conferant.

14 Interdum ab abbate prima confertur tonsura, si ipse benedictus sit, & præsbyter, sed monachis tantum & conuersis monasteriorum suorum, & qui ad illa conuolauerint, & in quos ecclesiasticam, & quasi episcopalem obtinent iurisdictionem, alios autem ordinare non possunt, nisi id eis competat ex pleno sedis Apostolicæ priuilegio, cap. abbates, in fin. de priuileg. lib. vi. Glosa in cap. primo, de tempo. ordi. eodem libro, cap. cùm contingat, de ætate & qualita. vbi Doct. capi. quoniam, lxix. distin. cap. cùm inter, de re iudic.

15 Et alij quam religiosi, promoti ab abbatibus debent ostendere abbatis priuilegium, super quo fundant intētionem suam. l. actor C. de probationibus alias non proderit eis tonsura ab abbatibus concessa, Parisius in consilio centesimo vigesimoquinto, An collatio, in quarto volumine.

16 Interdum à prioribus etiam hęc prima tonsura confertur, docto. in. d. c. abbates. Id tamen ex priuilegio, & sicut abbates, de quibus suprà dictum extitit, & hęc tonsura vocatur aliquādo corona. c. fi. de cler. cōiugat. cle. ij. vbi glo. de vit. & ho. cler. & vulgus Occitanorum istic vocat, & interdum vocatur clerica, cap. Psalmista. xxiij. distin. vbi Præposit. hoc scribit, quia per eam fit clericus is, qui ea honestatur.

17 Item consideratur habilitas respectu respicientis, sed quæ in recipientibus habilitas requiratur? Respon. si ab abbatibus & prioribus conferatur, requiritur quòd suis monachis, non alienis conferatur. c. abbates, de priuile. & in suo monasterio. c. quoniam. lxix. distin. & post professionem, quia is posset posteà exire, & fraus fieri, quæ pręcauenda est, ca. i. de ser. nō or. Doct. in. c. religioso,
18 de sen. excom. lib. vi. † valeret tamen, si intra annum professionis esset collata licet is dimitteret illam religionem, quia non annullatur id, quod iure factum fuit, per reg. iuris factum legitimè, de reg. iuris, liblib. vj.

19 Si verò episcopus conferat tonsuram, requiritur quòd hi quibus confert, orti sint in suo episcopatu, vel ibi habeant domicilium, uel beneficium, nisi habeant literas dimissorias, cap. cùm nullus, de tempo. ord. in vj.

Tonsura conferri potest originarijs, & habentibus beneficium perpetuum, & domicilium.

20 Beneficium dico perpetuum, ideo non possent promoueri collegiati, seu bursarij, vbi obtinent ad tempus collegij locum, quia hoc non est perpetuum idem si haberet fructus prębendę ad docendum pueros, c. quia nonnulli, de
21 magist. vbi Host. † Ideo habentes beneficiū in cōmendā per sex menses, non possunt ratione illius beneficij promoueri ab episcopo illius beneficij, quia nō datum est eis perpetuò, c. nemo, de elec. lib. vj. nisi in religiosis habentibus beneficia manualia, cle. vnica, de sup. neg. præl. quia pro ꝑpetuis quo ad hoc ha-
22 bentur. l. sufficit. ff. de condi. indeb. gl. in. c. si grariosè, de rescrip. † Potest etiam episcopus tonsuram conferre monachis de gētibus in monasterijs sui episcopatus, nisi sint exempti, quia tunc licentia Papæ requiritur. d. c. cùm nullus. §. fi. ubi Perus. sed alij firmant contrarium, quòd etiam exempti ordines ab episcopo recipere possint, quod est valde fauorabile, & tenendum.

23 Bene tamen poterit tonsuram concedere episcopus consiliatijs, & alijs habentibus officium perpetuum in diœcesi, vel quasi perpetuum, quia ibi censen
24 tur habere domicilium, Bar. & alij in. l. i. ff. ad munic. † Non posset tamen episcopus conferre tonsurā, uel ordines alicui famulo suo alienæ diœcesis, ratione familiaritatis, & quia non censetur ibi habere domicilium famulus, vbi seruit, secundum Domin. & Philip. in. d. c. cùm nullus, nisi haberet aliquod beneficium

Habentibus officium perpetuū, tonsura confertur, non autem famulis.

neficium vel domiciliũ ibidem, requiritur etiam, ꝙ hic sit bonis moribus præditus, d.c.cũ in cunctis, de elect. &.l. scire, in.fi.ff. de tutor. & cur. dat. ab his.

Illiteratus non potest promoveri.

Item illiteratus ordinari non potest. c. præcipimus. xxxiiij. dist. & c. illiteratos. xxxvj. distin. in. c. fi. de tempo. ordin. lib. vj. & in auth. de sanctis. epis. col. ix. quia literis carens sacris non potest esse aptus officijs. d.c. illiteratos, & episcopus qui nesciebat Donatum, fuit priuatus, c. fi. de æta. & qualita. 25

Ego scio quosdã eo solo posse deponi, qui tantum sciunt legere, & scribere Gallicum sermonem, sed non Latinum, tamen per eorum astutiam nescio quo fato in animarum illorum forte perniciam acquisierunt episcopatus, abbatias, & alia multa beneficia, & coqui, latomi, & armigeri, tibicines, & fortè infideles in hoc regno nostra memoria, non dicam vnam, uerum plures sibi usurpant abbatias, sed quis est mortalium, qui hanc nõ uideat insignẽ perniciẽ, & Ecclesias breui destrui, ac labefactari ab his, si diu sic regantur? dicã cũ Psalte. egregio. [Benefac Dñe bonis & rectis corde.] † Quod est verũ, si omnino essent illiterati, promouẽdi nõ sunt, sed si scirẽt legere, possent habere primam tonsuram, Dominic. & Philip. in. d. c. præcipimus, iuncta glo. xxxiiij. dist. quia tonsura est gradus primæuus, quæ solet iuuenibus cõferri, de quibus spes est, vt studeant, & doctiores fiant, cap. fi. de temp. ordi. lib. vj. † Nec poterit dispensare episcopus. ut illiteratus omnino tonsurã suscipiat, teste Innoc. in. c. cũ dilectus de temp. ord. Philip. in. d. c. fi. Bernar. de Luco in prac. cri. in vers. illiterati. † quod intelligerem uerum in viris iam ætate ingrauescentibus, sed in iuuene septem annorum potest episcopus cum modica scientia isti iuueni primam conferre tonsuram, habita ætatis ratione, quæ ostendit illum magnam callere non posse scientiam in illa ætate, & sub spe futuri studij illum promouere, sicut quandoq; doctores conferunt gradum baccalaureatus primæuum iuuenibus acrimonia ingenij præditis, licet parum studuerint in iure, quia spẽ habent, vt ad maiora prouehi debeant, postquàm bono prædicti sunt ingenio. 26 27 28 29

Episcopus nõ dispensat super scientia.

Forma conferendi primam tonsurã ponitur in põtificali, in prin. eam non pono, nam postquam aliquis est clericali insignitus charactere, præsumitur quòd forma fuerit seruata & alia necessaria, ut docet in simili Panor. in. c. nisi de præb. & forma intrinseca præsumitur. l. sciendum. ff. de verb. obli. c. si forte, de elect. lib. vj. † Et in consilio Toleta. xj. fuit statutum, ut antequam clericus crearetur, caueret, & scriptura propria, vt fidem catholicam syncera cordis deuotione teneret, iustè ac piè viueret, in. c. quamquam. xxiij distin. quod tamen hodie non seruatur. 30 31

Clericus in ordinatione promittere debet, quod fidem catholicam tenebit.

Aduertendum est, quod interdum confertur tonsura, & alij ordines à suo episcopo, & quandoq; ab alieno, si concedatur à suo episcopo, qui dicitur ratione originis domicilij, uel beneficij. c. cùm nullus, de tempo. ordi. in. vj. opus est, ut ipse cõcedat literas probatorias, & authẽticas, uerum quia in eis sæpius erratum uidi, ob id sic concipi solent. 32

Forma literarum tonsuræ, & in his requisita.

IOANNES *Miseratione diuina, ac sanctæ sedis Apostolicæ gratia, N. Episcopus notum facimus uniuersis, quòd nos anno & die infra scriptis, & in Ecclesia parrochiali de Lesato nostræ diœcesis officium uisitationis exercẽdo, dilecto, nobis in Christo Petro Robin, filio Petri Robin, & Ioanne coniugum dicti loci de Lesato nostræ diœcesis* oriundo 1

oriundo, in & de legitimo matrimonio procreato (prout fidedignorum testimonio nobis facta fides extitit) ætatemq; literatura, & alias idoneo comperto tonsuram contulimus clericalem, militiæ clericali adscribendo eundem actum ubi suprà sub sigillo nostro magno rotundo, die XX. *Aug. Anno Incarnationis* Domini *millesimo quadragesimo primo, testibus* Ioanne Rotelino, *& Gaspare* Rito *ad hoc uocatis.* P. Rochet *Secret.*

2 SI AVTEM Episcopus tonsuram conferat bastardo, solet addi dispensatio sic, & cum eodem super defectu natalium, quem patitur de presbytero genitus & soluta, vt etiam ad minores ordines promoueri, & beneficium ecclesiasticum, cui cura nō immineat animarū si sibi canonicè conferatur, recipere, & retinere, libere, & licite possit, & valeat huiusmodi defectu, non obstante eisdem autoritate, & tenore dispensauimus, & dispensamus. In cuius, &c. Et ista dispensatio elicitur ex c. j. de fil. præsby. lib. vj. de qua scribam in tracta. dispensa. super defectu natal. inferius in secunda parte. *Dispensatio episcopi cū bastardis ad tonsurā & ad beneficiū simplex.*

3 Notanda sunt in his literis tonsuræ requisita. Primo requiritur nomen episcopi. Ioannes, &c. nec solet cognomen addi, quia ex nomine satis est certus, ideo non debet amplius demonstrari, vt habetur in. l. j. ff. de dote prælega. & notoria demonstratione non indigent. l. emptorem. ff. de actio. emp. & si sola nominis commemoratio quicquam ambiguitatis non pariat, non fit alia expressio, per text. in. l. hac cōsultissima. C. qui testament. fac. possunt, vbi glos. nisi nomen & cognomē esset de forma, ut docet Alex. cons. xxvij. viso. in vj. vol. & Alberti. in tract. statu. in verb. instrumentum primo. *Requisita in literis censuræ.*

4 Etiam in his literis solet describi miseratione diuina, & sanctæ sedis Apostolicæ gratia, ut etiam à sancta sede cognoscat se episcopatum habere. c. ego. N. de iureiurādo, alioqui priuari posset episcopatu, si nollet recognoscere sedem Apostolicam, vt scripsi in artic. ij. tract. vt benefic. ante vacatio. in consti. Reg. vbi scripsi illos Principes, qui neminem nisi solum Deum in temporalibus recognoscunt, hac phrasi vti solere, gratia Dei seu diuina gratia, seu clementia, alios uero non maxime episcopos nisi sapiant hæresim, volentes Papam sūa dignitate priuare, & tunc Papa debet eos episcopatu statim priuare, quia sic indignos se reddiderunt, & ego uidi quendā episcopum, qui nolebat hanc adijcere clausulā, ideo presumendum erat cōtra eū, & exitus acta probauit, &c. *Episcopatū debet recognoscere quis a Deo & a sede apostolica habere.*

5 Secundò, exprimi debet nomen episcopatus, uidelicet Paris. episcopus vel alius, & hoc solet certum episcopū facere, vt cognoscamus, an quis à suo episcopo sit tonsuratus, vt docet per. c. j. & per totum de tempo. ordin. lib. vj.

6 Tertiò debet exprimi in his literis, annus & dies datę tonsuræ, alioqui instrumentum sine anno & die non valet. l. generali. C. de tab. lib. x.

7 Quartò, locus in quo est concessa tōsura exprimi debet, glos. vlt. in extrauagant. execrabilis. Ioann. xxij. & Specular. in titul. de instru. edition §. 1. imò quidam locum loci ponunt, sic datum Paris. in templo nostræ Dominæ, uel in aula episcopali, & prodest ad euitandam falsitatem, sed non est necessarium, vt testatur Ioan. de grassis, in tract. de substantia procura. in verbo actum in ciuitate, sed ego in his maxime vidi conscribi locum loci, de Lesato. *Locus concessæ tonsuræ exprimendus.*

8 Quintò, exprimi debet nomen & cognomen eius cui data est tonsura ad euitandum dubia & æquiuocationes de alio. l. ad recognoscendos. C. de inge. & manu. l. hac consultissima. C. qui test. fac. poss. *Nomen & cognomen recipiē tis tonsuram eiusque patris est exprimendum.*

9 Sextò, nomen & cognomen patris ordinandi, & nomen matris, ex quibus pro genitus est is, qui tonsuram suscepit, vt sciatur an sit filius legitimus, & ex quo

quo ortus sit, & si pater mortuus sit, dicetur filius quondam talis.l.eius.n.6 cert.pet.vbi gloss. & Dec.

Septimò, debet exprimi locus, in quo illi, qui suscipiunt tonsuram, degunt, 10
vt dignoscatur, an episcopus potestatem habuerit dandi tonsuram illis, & solet dici loci talis de Balianicis nostræ diœcesis vel à Lesato, quia nullus potest ordinare clericum alterius diœces.c.1.& per totum, de tempor.ord.lib.vj.

Natus an sit tonsuratus ex legitimo matrimonio literæ testari debent.

Octauò, debet fieri mentio, quod is, qui tonsurā suscepit, natus est de legitimo matrimonio, & sic episcopus, vel ab eo delegatus, antequàm cōferat, tōsurā, debet duos saltem audire testes de hoc, post eà in literis attestari alioqui non ualebit tonsura collata bastardo, licet episcopus possit secum dispensare, etiā ad minores, †sed non censetur dispensatum, si hoc non fuerit expressum, 11
vel si episcopus nesciat defectū.c.vno, vbi Glossa & Doct.de ætate & qualitate, lib. vi.cap.i.de filijs præsbyterorum. Ibidem ideo superius scripsi dispensationem, quando episcopus confert tonsuram illegitimo. 12

Literæ tonsuræ ætatem & sententiam attestātur, quibus creditur.

Nonò, debet fieri mentio ætatis legitimæ, uidelicet quo tonsuratus inuentus est in ætate legitima, ergo super hoc debet sciscitari episcopus à testibus, & parētibus, quibus etiā cum alijs in hoc creditur.l.de ætate.ff.de minor. vbi 13
Barto.†quia infanti non debet conferri tonsura, nisi religionem intraret.c. 14
fina.de tempo.ordin.lib.vj.† & licet fiat mentio testium, tamen creditur his 15
literis, tam super ætate, quàm super matrimonio, per.c.potest cessionem, de probat.nisi quis vellet probare contrarium.

Decimò, de literatura promouendi etiam solet fieri mentio in his literis, quod 16
est inuentus idoneus in literatura, per.c.cùm in cunctis.de electionibus. Nā illiterato conferri etiam tonsura non debet.d.c.finali, ibi illiterato, nec dicitur illiteratus, si legere sciat, vt superius scripsi, & in hoc etiam creditur his literis, nisi quis eas falsas probare vellet, super quibus est prius cogitandum.

Vndecimò, debet testari se dedisse ei tonsuram clericalem, eum adscribendo militiæ clericali, quod potest, vt plenè scripsi, in fine concord. Franciæ contra Pet.de Ferrarijs contrarium dicentem, quia ea quæ spiritu Dei aguntur, non sunt sub lege, vt docet diuus Paul.ad Gala.v. 17

Testes in tonsura necessarij.

Duodecimò, debent in fine literarum duo saltem testes inscribi, vt in ore 18
duorum vel trium stet omne verbum, c.licet vniuersis, de testibus.c.relatum, de testamen.licet literis quo ad hoc episcopi sigillo signatis crederetur.c.post cessionem, de probat. sed stylus est seruandus.

Data, sigillum & secretarii signum in tonsura esse debent.

Decimotertiò, datam literarum apponi necesse est, & quo die hæc gesta 19
sunt, vt plenè scribit Ioannes Andreas in fine libri sexti, & ego in forma mandat.in fine in concordatis, & istæ literæ sic confectæ faciunt fidem. ideo si ista non sint in literis tonsuræ, impugnari solent.

Decimoquartò, attestatur episcopus literas sub sigillo suo esse cōfectas, nā 20
sigillum episcopi in literis apponi debet, & posteà probant literæ, interuenientibus alijs necessarijs.d.c.post cessionem, vbi Doctor de probationibus, & debet dicere an sit sigillū rotundum, vel longum, magnū, vel paruum, vt Docto. notant, in.c.significauit, de appel.& in.c.inter dilectos, de fi. instru.

Decimoquintò, episcopi secretarius subscribit se in fine illis literis, de man 21
dato episcopi id se fecisse attestans, vt in.l.hac cōsultissima. C.de testam.ibi finem autem testamenti subscriptiones. Multa super hoc scripsi in tracta.nomina.q.decima hoc procedit, nisi episcopus se subscribat, quia tunc alia non requiritur subscriptio, cùm maior sit episcopi autoritas, quàm secretarij eius.

Tonsura literis probanda.

Et sic patet tonsuram literis probari debere, cùm de ea fiant, vt hic per tex. 22
in.l.si qua per calumniam.C.de episcopis & cleri.vbi Iacob. Butrig.& Pet. de Vergnia.in additio.ad eum, & Guido Papæ quæst.cccccIxxxij. repetitur tex.

in c.legum.ij.q.i. Ibi, ordinatus à suis ordinatoribus literas accipere iubetur. Chassa in consue. Burgund. in tit. *des Iustues.§. ui.glo.sunt creues*, nu.12.

23 Quod non procedit, si dicatur scripturam esse amissam, quia tūc per testes probari poterit, per.l.testium, in fi.ff.de rest. Ias.in repetitione.l.admonendi, col.lxvij.nu.186 ff.de iureiur.& in.l.hac consultissima.C.de testa. Guido Papę in decisio.cccclxxiiij.de materia, facit.l.si solennibus, C.de fide instr. *Testibus uno, vel pluribus quando tonsura probetur.*

24 Imò etiam probari posset tonsura per unum testem, Bald. & Feli.in.c.licet uniuersis, in fin.de test. quod limitaui quando ex hoc fieret magnū alteri præiudicium, utpote, si litigarem super beneficio, nam eo casu saltem per duos testes probatio fiet, per dictam.l.testium, secus quo ad hoc ut iudex ecclesiasticus cognoscat, c.si iudex, de sent.excom.lib.vj. Petr. Gerard. singul. xlix.nota regulam, quia hoc casu res est parui momenti, uel nisi probaretur, ꝙ obstante impedimento scriptura fieri non potuit teste Nicol.mili, in verbo probatio ea

25 pella, † & tunc posset hoc probari per testes, c.ij.&.iij.de cleri.peregrinan.nec sufficeret probare se esse in possessione clericatus per testes quo ad beneficia obtinere, non nisi probaret se clericum, vt docent Ioan. And. Archidi.& alij in c.si iudex, de sent.excom. Gemin. consi.xci.præmitto, col.i. Probus in c.ii.de tempor.ord.lib.vi.& Boer.in decisio.Burdegal.q.clxxi.si super, colū.pen. ubi dicit repellendum quem in beneficialibus, nisi probet se clericum, sicut canonicus, uel beneficiatus probat se canonicè institutum. Archid.in.c.ordinarij, in verb.exhibere de offi.ordi.lib.vj.

26 Et sic in beneficialibus dicerem non posse probari tonsuram, nisi per scripturam, si non probetur eius amissio, uel quod non sit facta scriptura ratione impedimenti, sed in alijs casibus, ubi non est magnum præiudicium, ut in peregrinante, de quo dubitatur, an sit clericus, vel sacerdos tunc & per instrumēta, & per testes probatio fiet, c.ii.&.iij.de cler. peregr. alioqui infinitę fierent in his beneficijs fraudes, & multæ falsitates committeretur, quibus est obuiandum, & hoc dicerem esse tam de iure canonico, quàm ciuili, licet hoc dicant de iure canonico probari posse per testes, sed non de iure ciuili.

27 Imò non solum oportet probare tonsuram literis, sed etiā quoslibet alios ordines. Antonius, in.c.i.de clericis peregrinan. quem refert Feli.in.c.super his, col.ix.nu.18.in vltima conclusione, de accu.quia una res non debet diuerso iure censeri.l.eum.ff.de vsucapionibus. *Ordines literis probantur.*

28 Nec sufficeret ostēdere literas sacerdotij, nisi alias etiā literas ordinū ostēderet, quia ꝑ saltū posset esse promotus.c.j.de cleri.ꝑ saltū promoto, alio qui frustra fieret scriptura de quolibet ordine, si ꝑ ipsam nō esset probādū, nisi esset integritas ordinātis, Panor.in c.nisi, de præb.& diuturnitas tēporis eo casu literas presbyteratus ostēdere sufficeret, Panor.in.c.fratern.de cler. non resi- *Literas sacerdotii an sufficiat ostendere.*

29 den. Fel.in.d.c.super his, & consi.ij.excellens doctor, &c.nu.29.&.32. † Etiam requiritur, ꝙ clericus deferat tonsuram ad modū sphere in capite, aliás peccat, quia venit contra præceptū.c.cauete, xxiij.dist.ubi prępos.Mediol.hoc asserit, debet etiam testes deferre decentes.c.clerici, ibidem, & in clem. ult.de uita & honest.cler. Boer.in decisi.Burdegalen.q.lxix.super quæstione. *Clericus non deferens tonsuram peccat.*

De literis dimissorijs.

1 INterdum tonsura à non suo confertur episcopo iure, vtpote quando ordinandus habet à suo episcopo literas dimissorias, per quas episcopus subdito

2 concedit, eumq́; dimittit episcopo alieno ordinandum. † Et aliqñ istæ literæ sunt speciales, ut possit à tali episcopo ordinari, & tunc ab alio ordinatus non iuuabitur ordinibus sibi collatis, quia nō habet ad hoc cōcessionē,

nam

nam postquam est concessum de uno de alio est prohibitum, l. cum prætor, ff. de iudi. c. nonne, de præsumpt.

Episcopus excõicatus, uel hæreticus ordines cõferre non potest

Aliqñ literæ sunt generales, vt quis possit ordinari a quocũq; antistite, gratiã & cõmunionẽ sedis Apostolicæ habẽte, vt in c. pe. de præscrip. vnde si episcopus fuerit excõmunicatus, suspensus, interdictus, vel hæreticus, schismaticus, nõ poterit tonsuram, uel alios ordines cõferre, nec proderunt ordinato, c. quod sedem, de offi. ordin. vbi glo. alia iura adducit, etiam quia ad illum non est dimissus hic ordinatus, ergo sine literis dimissorijs esse censetur. 3

Vel etiam sunt generales ad quoscunque ordines, vt omnes ordines a tali episcopo, vel a quocunque antistite sumere possit, nam & quandoque aliquis sumit tonsuram, vel alios ordines ab alieno episcopo, in diœcesi, tamen ordinati, interdum extra diœcesim, de quo inferius dicetur, & ego scripsi in tract. nomi. q. xiiij. nume. 42. 4

Cautela ut tonsura ab alieno episcopo collata prosit.

Vnde si quis à non suo episcopo tonsuram sumpserit, sine dimissorijs caute la est, ut impetret literas perinde ualere à Papa, ut illa tõsura perinde valeat, ac si data & concessa à suo fuisset episcopo, & hoc antequam alios sumat ordines, & antequam eidem conferatur beneficium, & hoc à Papa non à pœnitentiarijs, qui super hoc dispensare non possunt, c. i. in fin. de tempo. ordinã. in. vi. quia sit initium debile sit, superædificari ualide non potest, c. principatus. i. q. i. l. egi. ff. de excep. rei iudi. 5

Dimissorias quis concedere possit

Nunc videndum est, quia de dimissorijs agitur, à quo hæ literæ dimissoriæ concedi valeant? respon. ab episcopo originis, dummodò sit electus & confirmatus, licet non consecratus. c. cùm nullus, de tempo. ordi. in. vj. vbi dicit etiã concedi ab episcopo domicilii, & beneficij, & à Vicario generali episcopi, ac à capitulo sede vacante. Ibidem Perus. in. c. fi. in fi. eo. ti. Inferiores ergo has literas concedere nõ possunt, d. c. cum nullus, nisi hoc facerent ex legitima consuetudine, glo. & Doct. ibi, & Aufre. in deci. cccc l. 6

Archiepiscop. dimissorias, uel ordines quibus concedere possit

Imò superior, scilicet Archiepiscopus iure Metropolitano subditos suffraganeorum tonsuram, uel ordines seu dimissorias concedere non potest. Peru. & alii in, d. c. nullus. † Papa tamen iure suo has concedere Christianis omnibus potest, c. i. de temp. ordi. lib. vi. ibi nisi à nobis specialem licentiã habeant, quia est generalis episcopus totius mundi, c. fraternitatem lxxi. dist. & c. cuncta, per mundum, ix. q. iii. in eo tamen quod contulit beneficium alicui, uel episcopatum non reseruat sibi ordines, saltem de consuetudine Franciæ, quicquid dicant doct. in. d. c. cum nullus. 7 8

Formula dimissoriarum literarum.

VIDEAMVS, quæ debeant hæ literæ dimissoriæ continere, respon. Primò nomen concedentis, ut dixi in tonsura, & cognomen illius, cui conceduntur, & permissio, quæ sic solet conscribi.

IOANNES, &c. Petr. &c. ut a quocunque D. Antistite rite & canonice promoto gratiam & communionem sanctæ sedis Apost. obtin. quem propter hoc adire malueris, primam tonsuram accipere, & ad accolitat, cæterosque minores etiam subdiacona. diaconat. & presbyterat. sacros ord. statutis a iure temporibus ualeas promoueri, eidem domino Antistiti conferendi, tibique ab eodem recipien-

di, extra tamen ciuitatem & dioecesim nostras tenore praesentium concedimus & impartimur facultatem. datum, &c.

2 PRIMO cōcedit episcopus, ut ab Antistite ritè promoto, ergo si non fuerit promotus secundum iura canonica, vel nullo modo non est episcopus, vnde nō potest ordines conferre, nec alia facere, quę ad episcopum pertinēt, etiā cōsuetudine dictāte, quae reprobāt, in. c. quāto, de consue.

3 Vnde si fuerit quis à Rege nominatus eps, & nō fuerit ei a Papa prouisum, nō potest dici eps, c. quod sicut, de electio. Ideo literas dimissorias concedere nō potest, nec alia, quę ad episcopū pertinent exercere, ꝙ si fecerit, intrusus est, vel si fructus receperit, etiā ex nominantis permissione, quae nō potest iuri canonico derogare iure priuatus & in habilis est, c. auaritię, de elec. lib. vi. ideo nō valebit postea prouisio Papę illi facta, nisi faciat mētionē, ꝙ fructus in vim solius nominationis receperit, & alios actus fecerit, ut inferius abundātius dicetur, † nō tenebitur tamen ordinatus probare epm fuisse ritè ordinatū, quia praesumitur, ꝙ fuerit ritè ordinatus, sed qui allegaret illū non fuisse ritè ordinatum, hoc probare debet, quia is qui dicit, probat. l. ei qui. ff. de probat.

Nominatus a rege dimissorias non concedit nec ordines.

Noīatus a rege fructus recipiēs est intrusus.

4

5 Dicit etiā sacros ordines, quia concedendo recipi minores, vel ordines tātum, nō intelligeretur cōcedere de maioribus. c. i. de tēp. ordi. ideo oportet & sacros exprimere, ut in literis dimissorijs exprimi est solitum, ibi, etiam subdiaconatus, &c. nā cui conceditur minus, nō conceditur maius per reg. iur. econtrario, & quidā solent etiā inscribere promoueri ualeas, sub titu. talis Eccle. ne postea ei episcopus prouidere teneatur, c. cps, de praesb. † Postea subiungitur in literis dimissoriis statutis tēporibus, quia maiores ordines certis tēporibus & praestitutis conferri debent, c. i. de tēpo ordi. nec ualet consuetudo in contrarium, c. ii. ibidem. Alia dicam inferius in literis de nō promouendo, sunt tamen quidam adiicientes clausulam, dummodo aetatis & literaturę sufficientis, aliasq; idoneus repertus fuerit, & tunc promouens tenetur illum examinare, & alias de sufficientia inquirere, c. si episcopus, de praeb. in. vi. vbi Doct.

Sacri ordines in dimissorijs exprimendi.

6

7 Prima uerò tonsura quolibet tempore & die conferri potest, quia in ea tēpus non exponitur. Hostien. in. c. penult. de tempo. ordi. & hoc seruatur de cōsuetudine, teste Aegidio de Bellamera, in. c. iij. q iii. ibidem.

8 Itē datur potestas episcopo alieno, tonsurā & ordines cōferundi, co, quia illi est a iure sublata propter iniuriā, quam facit episcopo, cuius subditum ordinat, c. i. & c. cum nullus, de tēpo. ordi. lib. vi. & per rationes superius adductas.

Tonsura quolibet tempore conceditur.

9 Datur etiam subdito facultas recipiendi, quia etiam a iure ei prohibitū erat recipere, & ista sunt correlatiua, quia postquam episcopus alienus non potest dare, ergo non subditus non potest recipere, & quod in uno correlatiuorū statuitur, & in reliquo locum habet. l. i. & ii. C. de cupres. lib. xi. sufficit tamen dare licentiam recipiēdi, nā eo ipso ratione annexionis uidetur, & data facultas conferendi, tex. in. c. ii. de tempo. ordi. lib. vi. vbi Perus. in. iii. no.

10 Et sic ubicunque iura prohibent aliquid fieri in fauorem certę personae, de consensu illius personae hoc fieri poterit, ut hic, & sic tonsura data ab alieno episcopo, de uoluntate sui episcopi valet, & sine uoluntate & licentia non, per capi. primum, & per totum, de temp. ordi. in. vi.

11 Ex quo patet, ꝙ dimissoriae praecedere debēt tonsuram, & ordinum collationem, ideo nō ualet ratihabitio episcopi, nec ipse hoc ratum habere potest, sed tantum Papa per literas perinde ualere hoc approbare potest, quia ratum quis habere nō potest, quod suo nomine gestum non est, per regulam ratum de reg. iur. lib. vi. & c. cum quis, de senten. excom. eodem lib.

Dimissoriae tonsuram, & ordines praecedere debent nec ualebit ratihabitio

Quod

Quod probatur,quia per canones sine dimissorijs irrita est ordinatio c.i.& c.si quis lxxi.distin.ergo postea rata haberi non potest,quod enim in initio vitiosum est,non potest conualescere.l.quod in initio.ff.de reg.iur.quicquid dicat glo.in.d.c.primo lxxj.dist.& Probus in.d.c.primo,de tempor.ordin.lib.vj. dicens prohibitionem non inueniri iure factam, tamen vides contrarium, & tex.in.c.primo,in ix.q.ij.dicit,nec ordinatio rata erit,nec vires ulla habebit, sic consuluit Petr.Paris.cons.cxxxvi.stante defectu,col.i.vol.iiij. 12

Ratio est quia per hoc pax inter episcopos seruatur,tollitur discordia,quę nasceretur,ex ordinatione alterius.c.illud,&.c.priuatus.lxxi.dist. & sic consutura non prodest,tam ratione prohibitionis iuris,quàm etiam annullantis, etiā quia excommunicati & indigni se faciunt cōmuniter in aliena patria promoueri,c.i.de tempo.ord.li.vj.nempe infames loca suę nationis fugere consueuerunt.c.cum deputati,de iudi.iuncta glo.c.duæ,xix.q.ij. 13

Nec obstat.c.Salonitanæ,lxiij.distin.quia ibi non probatur, quod per ratihabitionem episcopi confirmetur ordinatio,sed ibi episcopus relaxat ex corde iniuriam,quàm ordinatus sibi fecerat,probatur ibi.ego autem præceptioni pietatis eorum obediens,eidem maximo,qui me nesciente ordinatus est,hoc quod in ordinatione sua me,vel responsalem meum præmittere præsumpsit, ita ex corde relaxaui,ac si me autore fuerit ordinatus. 14

Laicus non habet episcopū hoc falsum.

Nec obest, q̄ iura loquuntur de episcopo ordinante clericum, secus si laicum,quia ille,qui est clericus,est effectus episcopi iurisdictionis episcopi, laicus uerò stat sub temporali iurisdictione,& non habet episcopū,ut dicit Guido Papæ in decisio.ccccxxxxix. laicus, sed hallucinatur, nam omnes laici in diœcesi permanētes sunt sub iurisdictione spirituali episcopi,& sic habent episcopum,si non haberent episcopum,essent acephali.† Et à quo confirmarentur? ac crisma reciperent? & alia spiritualia? Imò episcopus ordinando laicum alterius diœcesis plus delinquit,quàm ordinando clericum, quia subtrahit eum, & à iurisdictione temporali,& spirituali,& à plebe eum vsurpat,cap. priuatus,lxxj.distin.sed ordinando clericum tantùm à iurisdictione eum spirituali sub trahere nititur,& sic non tantum est delictum, & maius est in fundamento delictum,quàm in alijs,quia vbi non stabit fundamentum, non poterit superædificari,nec alij sumi ordines,l.egi,ff.de exceptio.rei iudic.c.cùm Paulus.i.q.i.& idē in vtroq; casu scribit sic de Mōte Lauduno,in.c.i.de tēpor. ordin.in.vi.dū tex.ibi dicit clericū.idē est,ait,si de laico faceret clericū,infrà, eod.c.vlt.& idē dicit de Mōte Lauduno,in.d.c.cū nullus,cū sit eadē, & maior ratio in ordināte laicum,vt dixi superius,& hoc probat Perus.& alij ibidem. 15 16

Item in d.c.primatus,lxxj.distin.dicitur,q̄ episcopus nō debet laicū usurpare de plebe aliena,ergo loquitur etiam in laico,licet docto. contrarium asserant,etiam quia ius prohibet episcopo alienum ordinare,alienus est laicus, & sic prohibitus,& illa prohibitio actum nullum facit.l.non dubium, C.de leg. † tamen tēpore suspensionis episcopi ordinantis poterit clericus ab alieno episcopo ordinari,secus in laico.c.ij.ubi Perus.in.ij no.de tempo.ordi.lib.vj.pœna tamen non habebit locum in ordinante laicum,vt dicunt doct. 17 18

Clerici absque dimissorijs quādo ab alieno, ordinari possint episcopo.

Ideo in uno casu clerici absque licentia proprij episcopi ordinari possunt ab alieno episcopo,si episcopus proprius fuerit suspēsus, eo q̄ alienos ordinauerit,alienus suos ordinare poterit,c.ij.de temp. ord.lib vj.sed ipsi ordinati tenebūtur probare episcopi suspensionē per declaratione Metropolitani, alioqui nō crederetur ordinato,per cap.cùm secundum leges,de hære.lib.vj.docto.in.c.cùm in iure,de offic.deleg.† etiam in alio casu,quando episcopus habebat à Papa potestatē exercendi pontificalia in qualibet diœcesi,tūc ratione priuilegij ualebit,sed retineas priuilegij exēplū si sapis,aliàs nō credetur tibi. 19 20

Et

21 Et sic in hac materia casus sunt faciendi sequentes, primus est, ꝙ collatio tonsuræ facta ab alieno episcopo non prodest, siue collata fuerit in diœcesi ordinari, siue extrà, dummodo ab alieno episcopo sine consensu proprij episcopi, vt super conclusum fuit.

22 Vnde hic promotus non erit habilis ad beneficia, sicut si non haberet tonsuram.c.fi.de cler.excom.minist.quia paria sunt nullam habere tonsuram, & habere inutilem, nam quoties uitiose cantum est, pro non cauto habendum est l.quoties.ff.qui satisda.cogan. *Tonsuratus ab alieno episcopo non est idoneus ad beneficium.*

23 Ideo impetrãs beneficium à Papa, & non exprimens se promotum ab alieno episcopo, nulliter impetrat, & subreptitia est illius impetratio, nam si Papa sciuisset istam tonsuram nullam, ei beneficium non contulisset, vel saltem non ita deleui, c.postulasti, in fin. de rescri. Old.consi.ccxv.puncta, col.penul. nam hic suspensus est quo ad se, teste Ioan.Andre.in cap.quod transactionem, de
24 tempo.ordinan.& dom.Gem.in cap.eos, illo titu.in.vj. † Et suspensus quo ad se, est priuatus omni actu spirituali, tendente ad suspensi commodum, vt docet Anto.Butr.in.d.cap.fi.de cler.excom.ministr.ob id redditur inhabilis ad obtinenda beneficia, c.cum bonæ, de ætate, & quali.

25 Secundus casus ordinatus ab alieno episcopo de sui episcopi voluntate, ritè ordinatus censetur, c.1.& per totum de tempor.ordinan.lib.vj.vide Parisi.in consi.cxxv.an collatio, in.iiij.vol.

26 Quæ uoluntas præsumitur in dubio propter ordinãtis autoritatem, c.nisi, vbi Panor.no.i.de præb.& Oldr.dic.consi ccxv.nu.9.Guliel.de Monte Laudu. in.c.ij. de tempo.ordi.lib.vj.

27 Oportet tamẽ quòd promotus probet istam uoluntatem per literas dimissorias patentes.c.i.ibi per eius episcopi patentes literas causam rationabilem
28 continentes quare ipsum nolit, aut nequeat ordinare, eodem titul.† nota tamen ꝙ licet episcopus in literis dimissorijs teneatur assignare causam, quare non ordinauit illum, quẽ alieno episcopo dimittit, hodie tamẽ de consuetudine nõ uidi episcopos assignare vllã causam, quam consuetudinẽ puto valere. *Caussa in dimissorijs non assignatur.*

29 Tertius casus est, ordinatio sine consensu episcopi facta rata posteà haberi non potest ab episcopo, quia non est suo nomine facta, cap.cùm quis, de sent. excom.lib.vi.& non proderit ordinato ratihabitio episcopi, siue expressa, siue tacita, sed in hoc Papæ requiritur confirmatio, quicquid dicat Philip.& alij in c.j.de temp.ordin.lib.vj.ideo literis perinde valere utendum erit. *Rata non potest ordinatio haberi.*

30 Quartus casus est, quòd sicut episcopus beneficij potest ordinare priorem suæ diœcesis, sic poterit ordinare ipsius socium, quãdiu manet socius, & quòd iuris est de priore & de socio, hoc expressè decidit Ioan.And.in regula cui licer, col.v.vers.secundo inducitur, de regul.iur.lib.vj.in mercuria.nam priuilegium personæ respicit familiam, authen.habita vbi scripsi, C.ne filius pro patre, c.licet, de priuileg.lib.vj.scripsi in scolastico priuileg. *Socius beneficiarij ordinari non potest.*

31 Sic licet cum vno socio dicere horas, c.quod in te, de pœnit.& remiss.cle. si de celebrã.missa.facit.l.si communem.ff quemadmodum seruitut. amittãr.
32 † Istam opinionem vix probarem, si non haberet socius ille originem ibi, vel domicilium, vel non esset religiosus ibi, vt notat Perus.in.d.c.cùm nullus.in
33 vlt.no.† alioqui quilibet posset sic facere ordinari aliquem, & posteà dicere esse suum socium, & sic auferetur potestas alterius episcopi, quod nõ est permittendum. *voluntas episcopi probare*

34 Quintus casus est, quod dimissoriæ literæ postquãm fieri debent, ergo probatio debet fieri per scripturam, d.c.j.& .ij.de temp. ordi.lib.vj.& c.extraneo. lxxj.dist.glo.in.c.j.de censib.lib.vj.Alex.consi.cxvij.uideretur, in fi.in.vij.vol. Fel.in.c.super his, col.ix.nu.12.de accusat.& in summa, lxxj.dist.& per totũ. *literis debet quo addimissionem tonsuræ et ordinum.*

b Sextus

Sextus casus probatio voluntatis seu licentiæ quoad Episcopum conferentem tonsuram in aliena diœcesi probari debet per literas, testes, vel alio legitimo modo, quia illa potestas non potest sibi cōcedi, nisi de voluntate alterius episcopi. ergo illius voluntas probari debet per ordinatum, Chassa. in consil. xx. nu. 9. & seq. nam qui hoc dicit, probare debet. l. ei qui. ff. de probat. † quod probatur, si in literis episcopi conferentis ordines, inscripta fuerit licentia episcopi, in cuius diœcesi celebrat ordines, vel si episcopus, qui cōfert ordines, dixerit se hoc de licentia & mandato episcopi fecisse, quia non est verisimile, quod hoc fecisset, si episcopus illius diœcesis non dedisset licentiā, & quia tunc potuit hæc licentia in actu ordinum interuenisse, Card. in c. clericus, de testi. Fel. in c. sicut, col. xij. de re iudic. nu. 27. 35 36

37 Maximè hæc probatur licentia episcopi, si sigillo episcopi, in cuius diœcesi ordines collati sunt, sigillatæ fuerint literæ tonsuræ, & aliæ, quia sigillum probat uoluntatem, c. post cessionem, de probat. & is qui diceret contrarium, haberet probare furatum esse sigillum, vel adulterinum, quod facile probari non posset, c. tertio loco, de probat.

38 Et sic promotus in aliena diœcesi, oportet quòd habeat literas dimissorias, promotus verò in sua diœcesi ab alieno episcopo, oportet quòd probet episcopum alienum habuisse voluntatem sui episcopi, ad conferendum primā tonsurā & alios ordines, quod potest probari, ut superiùs dixit, & alijs literis quæstionis, ac alijs legitimis modis.

Literæ dimissoriæ, an morte concedentis expirent.

39 Literæ dimissoriæ concessæ an morte concedentis extinguantur, quod nō videbatur, quia gratia perpetua esse debet. l. falso. C. de diuer. rescr. & hæc uidetur gratia, etiā quia capitulum sede vacante concedit, c. cum nullus, de tempo. ordin. lib. vj.

40 Contrarium videtur, quia mandatum seu voluntas alicuius morte mandantis finitur. l. mandatum. C. mand. cap. si gratiosè, de rescrip. lib. vj. ista est voluntas concedentis, ergo est morte ipsius concedētis extincta, & sic post mortem concedentis non dicitur quis voluntatem habere episcopi, quia morte finita est, nam mors omnia soluit. §. deinceps, in anthen. de nupt. colla. iiij.

41 Quod est verum si non fuerit promotus, sed si fuerit promotus ad tonsuram, & minores ordines cum illius episcopi voluntate, licet posteà moriatur episcopus, poterit etiam ad alios promoueri ordines, si nesciuerit eundem esse mortuum, alioqui nouam voluntatē & dimissorias cautius est habere quo ad alios ordines, nam quoad suscipiendos finita est prima voluntas, cum ista diuidi possint, & quia inferretur iniuria nouo episcopo, si hoc fieret sine voluntate eius, per. d. c. cū nullus, & vlti. de tempor. ordi. lib. vj & posset capitulū ex gratia oibus cōcedere etiā inhabilibus, quod esset graue episcopo hos inutiles posteà permittere in suo episcopatu celebrare. † Tamē statuta facta à legato durant post mortem legati, vel post eius discessum. c. fi. de offi. lega. Sic potest dici in concessis à capitulo sed euocāte, & hoc docet expresse Ioan. Imo. in. c. ij. in fi. ne sede vacan. vnde tenendum est, quod gratia ista per mortē episcopi non expiret, quando ab eo est iure concessa, nec etiam si concessa sic à capitulo expirabit finita capituli potestate, quia gesta a capitulo valida sunt, & durant si rectè gesta sunt c. his quæ, de maior. & d. c. vno illo titu. lib. vj. A n cha. in c. 1. in fi. ne sede vacan. Feder. de Senis consi. xvj. capitulum. 42 43

Gratia an per mortem episcopi expiret.

44 Poterit tamen episcopus reuocare ea, quæ nondum sortita sunt effectum. argum. c. si qua de rebus. xij. quæst. ij. Panor. in. d. c. cū olim, vers vij. de maior. quod si non reuocauerit, potestas data remanebit. quod est valde notandum.

45 Sunt tamen quædam commendatitiæ literę, quæ dantur presbytero peregrinari volenti, vt ei liceat in aliena diocœsi celebrare, alias non poterit c. extraneo

traneo,&c.feq.lxxi.distin.c.i.de cler.pereg. scripsi in l.dimissoriæ ff.de verb. signi.& formam vide.lxxiii.dist.c.j.& sequen.

Quod modis beneficia acquirantur.

1 HIs præmissis ad notãdũ est.Quot modis bñficia acquirere possimus? Respon.duobus modis,iustè & iniustè,iustè per titulũ habilẽ & canonicũ de quo loquitur regul.i de reg.iur.lib.vi. vbi bñficiũ ecclesiasticũ sine canonica institutione obtineri non põt,ergo cũ canonica institutione iustè obtinetur,iniustè sine canonica institutione,& titulo legitimo,institutionẽ verò hic accipimus pro quacunq; prouisione,vt declarat Panor.& alii in.c.authoritate.ac in rub.de insti.post Din.& alios in.d.reg. prima. *Iuste & iniuste beneficia acquiruntur.*

2 Igitur quicunque non habet canonicam prouisionem,iniustè acquirit, videlicet si per simoniã forte usurparit,vt per totum titul.de simon.de qua multa scripsi in titu.de election.derogat.in verb.si moniacis in Cõcorda.& in addit.ad tracta.de simo.Ioan.Naucleti,quẽ modum sciunt trapesitæ simoniacæ

3 heresis,vt docet.tex.in.c.j.xxiij.dist † vt permutauit beneficium cum bonis, vel officijs temporalibus,simonia est,c.fi.de rerum permuta.Resignans quippe beneficium fratri vxoris,vt ille bonis patris renunciaret in fauorẽ resignãtis beneficiũ,velut maiorem consequeretur dotem,committit simoniam.doc. in c.nobis,& per totum,de simo.licet frequenter fiat a malis & perditis hominibus,sed vxor sic capta parum viuet,vel is qui sic eam duxit,& filij sic progeniti quandoq; patris iniquitatem,cùm Deus hoc voluerit,portabunt. *Resignans beneficium fratri vxoris. quando simoniam committit.*

4 Et sic tribus potissimum modis hæc simonia contrahitur, primò a manu, vt si pecunia detur,vt superiùs dixi,quãdo aliquid datur,vel suscipitur,& dantem & accipientem pariter damnatio Simonis inuoluit.c.quos cõstiterit,&.c. placuit,i.q.j & per totum tit.de simo.nã beneficia ecclesiastica sunt dei dona, quia à Deo fidelibus,& à fidelibus Deo donãtur,quæ ab eodẽ gratis accipiuntur,ideo gratis dari debent, c.saluator.& c.res ecclesiæ.i.q.iij.& simonia committitur,etiã si aliquod temporale remittatur,vt in.c.ueniens.i.de testib. *Simonia tribus modis committitur.*

5 Secũdò à munere,munus enim ab obsequio est seruitus indebitè impensa, vt si quis seruiat episcopo sine stipendijs,vt ei pro seruitio cõferat beneficiũ, vel stipendia,quæ eidem famulo debebantur ab episcopo,ipse remittit,vt episcopus eidẽ prouideat,simonia est, c.sunt nõnulli,i.q.j.& hoc etiã est frequẽ *Seruiens episcopo ut beneficiũ ab eo obtineat simoniacus est.*

6 tissimũ,quod vtinam esset ignotũ,& procul exularet ab episcopis, † non dico tamẽ quin episcopus possit suo famulo cõferre beneficiũ, si sit idoneus moribus,ætate,& scientia,vt dicitur in c cum in cunctis,de elect. dummodo illorũ famuli beneficia sic obtinerent hodie, sed quidã prælati ignari ignaros promouent,ac illis beneficia conferunt, doctos verò relinquunt.

7 Tertiò munus à lingua dicitur fauor indebitè impensus,vt si quis roget episcopum,vt conferat beneficium nõ digno ob consanguinitatẽ, seu seruitium, vel quia ei notus est,simonia est,secus si quis roget pro digno, & tũc is rogãs mereretur,d.c.sunt nonnulli,& c.tuam,de ætate & qualita. scripsi in verbo si- *Rogans pro indigno,vt beneficium obtineat simoniam committit.*

8 moniacis,in titu de electionis deroga.in Concord †Si[illegible]niã etiam committit qui solo sanguinis ardore motus confert beneficium consanguineo, ut nunc ferè omnes prælati,c.uno.§ omnibus.& ibi glo.in verbo carnalitatem vt ecclesiastic.benefic.quod est verum,si habita tantũ ratione sanguinis conferat, secus si ille mereatur, sicut extraneus, & tunc laudãdus est conferens,c non satis,lxxxvj.distinc glo.in cap.i.de cohabita cleric.& mulier.etiã [illegible] Gratianus in.c.sunt quidam.i.quæst.i.his verbis. Sunt quidam qui [illegible]

uel fauore non permittunt ecclesias regulariter ordinari, hos etiam decreuimus vt sacrilegos iudicandos, illæ itaque preces reijciendæ sunt, quas uel ipse, qui promoueri cupit, vel amici eius fundunt, non spirituali sed carnali affectu, & quas non charitas interueniens, sed ambitio supplicans extorquet. c. filium, in fi. prima quæst. j. nec sunt nostri omnes prælati ab hoc sacrilegij crimine exempti, qui ad preces mulierum, uel hæreticorum, seu aliorum beneficia ignaris sine examine conferunt, ueh. illis, nesciunt nunc quid faciunt.

Simoniacus quomodo sibi prouidere. Quartò simoniacus si uelit animæ suæ prouidere, debet relinquere beneficium, vel illud à Papa impetrare narrando simoniam, & quod detur ei perinde valere, & committi debet absolutio à labe simoniæ, & excommunicationis, & irregularitatis in cursæ, & deinde poni debet in literis. Nos enim si absolutionem & dispensationem, huiusmodi per te fieri contigerit (vt præfertur) volumus, & eidem N. Apostolica autoritate concedimus, &c. vt in alijs perinde valeat, ac si ab excessu excommunicationis absolutus, ac cum ea super irregularitate prædicta dispensatum extitisset, &c. 9

Acquirens beneficium ad preces hæreticorum est eo priuatus. Quintò iniustè acquiritur beneficium, si precibus hereticorum fuerit collatum, c. i. §. ad hęc. de heretic. lib. vi. vbi sic scribitur. Ad hæc quoscunq; uiros ecclesiasticos eos, qui ad preces huiusmodi pestilentiũ personarũ dignitates, personarus, & quæcunque alia beneficia ecclesiastica sunt adepti, ex nunc priuamus taliter acquisitis, uolentes ꝙ tales & habitis careant perpetuo, & si receperint illa scienter, ad alia uel similia nequaquã imposterum admittantur. 10

Deuolutarij auferunt beneficia. Sextò iniustè acquiritur, quando per vim, vel alias per iniuriam aufertur beneficium ab eo, qui iustè fuit prouisus, ut in. c. j. & per totum, de rest. spolia. videmus sæpiũs hos diabolicos deuolutarios iudices habẽtes propitios, quos pecunijs corrumpunt, interdum ob id pauperes priuari opimis beneficijs, sed istorum relinquamus insaniam, & Deum, ut resipiscant, oremus. 11

Patres filijs emunt beneficia. Sunt & multi parentes, qui emunt suis filijs, vel consanguineis beneficia, & eis per fas & nefas acquirunt, & patres & filij in inferno quandoque cruciabuntur, & istorũ stultorum infinitus est numerus, vt scribit Ecclesiastes cap. j. in fin. sed vtinam intelligerent, & nouissima præuiderent, & illud dictum præ oculis haberent, quid prodest homini, &c. 12

Vicarij episcoporum sunt simoniaci. Et ferè hodie isti vicarij sunt simoniaci, & episcopos suos simoniacos faciunt, quia licet à iure sit prohibitum, ne episcopi recipiant aliquid pro beneficiorum collationibus. c. non satis, & cap. j. de simo. fuit tamẽ decreto senatus permissum, ut aureum tantùm & non plus reciperent, vt dico in. §. quia uero, de public. concubina. in concorda. sed isti vicarij non solum recipiunt aureũ, uerum illorum famuli pro qualibet prouisione, & isti vicarij quot aureos possunt, & oblatos recipiunt, unde & seipsos damnant, illi uerò qui sic coacti donant, non uidentur simoniaci, quia non possunt resistere, dummodo uoluntariè non dent, quot non præsumitur. Panor. & alij in. c. cum in ecclesiæ, de simon. ideo impetrari deberent beneficia istorum vicariorum, & hanc simoniam probare, quam episcopi ratam non haberent, ut arbitror, & iudices exactè ista deberent seruare, & non essent tot simoniaci; sed forte Clodius accusat mœchos, &c. 13

Dans pro collatione an sit simoniacus.

Sunt & alij plurimi iniustè acquirẽdi modi, quos multi bene norunt in pernitiem tamen suarum animarum, ideo eos reijcio, sed iustos modos abundè tractabo, ne iudicani aliquem in damnationem, cum ætas nostra plus satis sit ad malum prona. c. omnis ætas. xij. quæstio. j. 14

Istos enim iniustos modos ignari etiam sciunt, & exercent, & tot beneficia sibi & suis quærunt, ut omnes famuli eorum, etiam stabularij, sint beneficijs onerati, & ipsi abbatijs & episcopatibus, & hoc unde, ex simonia matre ambitioso. 15

tiosorũ,& imperitorũ,quia omnis ignarus malus,vt Menander Græcus ait.

16 Non dicitur etiam canonicè institutus,qui beneficium habet ex transactio ne,quæ non comprehenditur in canonica institutione per tex.in cap.si quando,de offic.deleg.vnde si quis cum aduersario transigat,debet nouam petere prouisionem,alioqui eidem quo ad titulum non proderit. *Transactio non est canonicus titulus.*

17 Dicamus nunc iustè & canonicè quot modis beneficiã nobis acquirantur, & certum est q[illegible] r pocissimum modis,sub quibus alij continentur, videlicet per electio[illegible],præsentationem & institutionem,collationẽ, & Papæ prouisionem,& de his omnibus inferiùs est tractandum.

18 Itaque cùm ex uero & iusto titulo quis beneficium acquirit, canonicè obtinere dicitur,c.de regul.iur.lib.vj.

Canonica institutio quæ dicatur.

1 CANONICA igitur insti[illegible]utio seu collatio dicitur, quæ est facta secundum canones,& à iure [illegible]nonico probata,teste Ioan. Andr.in c.nõ potest,in princ.de præb.h[illegible] vj.c.j.de concessio.præb.ibidem,per tex.in c. causam,in fi.de rescrip.vbi canonicè fieri id dicitur,quod iure fit, & secundum ius canonicum,c.cum olim,de dolo,c.grauis,de censib.c.vno,de ætate & qual.lib.vj.& canonica electio quæ iure facta est,cap.j.de elect.

2 Canonicè institutus is dr̃,q iure ,puisus est.c.extirpãdæ.§ q uero, de præb.

3 Canonicè etiam dicitur quis [illegible] iere,quando habuit ab eo,qui iure poterat conferre,c.si gratiosè,de re[illegible] [illegible].lib.vj.& c.statutum,de præb.ibidem.

4 Solet itaque hoc verbum canonicè,referri ad potestatem conferentis,non ad habilitatem recipientis,teste Specula.in rub.de lapsis & dispensa.§.dicendum vers.sed nunquid nos,& c. seq. *Canonice verbum & ad conferentem et ad recipientem refertur.*

5 Ego tamen dicerem,ꝙ non dicitur canonicè obtinere is,qui non est habilis,ideo ad vtrunque verbum canonicè referendum esse per cap.super inordinata,de præb.c.causam,de elect.& c.super eo.ibid.quia in habilis non tene[illegible] secundũ ius,ergo hoc non dicitur canonicum,nec canonicè obtinere [illegible]ion

6 est valida collatio,igitur nõ canonica,†vnde inoleuit practica curiæ Romanæ,per quam si quis dicat se canonicè duo obtinere beneficia,& ea ex dispensatione teneat, hoc non prodest,quia verbum canonicè est minus latum , ob id oportet exprimere,quòd ea ex dispensatione teneat,& ob hoc multas reiectas dispensationes vidi, quia propriè in iure canonico illud canonicum dicitur,quòd est à iure canonico comprobatum,& roboratum,c.postulasti, de cleri.excom.mi.sicut legitimum dicitur,quod lege confirmatur, approbatur. l.legitima de pac.ff.scripsi in.l.lege obuenire.ff.de verb.signi.

7 Et ideo canonica collatio dicitur quãdo interuenit[illegible] estas,& iuris solemnitas.c j.lxiij.dist.& sic regulariter sumi cõcludit Gem[illegible] consil.lxxxviij. Innocen.col.iij.& consi.cxxxj.sacrosancta,quamuis canonicu (ut proprie loquar) dicatur regulare,tamen in iure pontificio accipitur prout scripsi. *Canonica collatio quæ & electio.*

8 Et licet glo.& doc.in.c.qu[illegible] sicut de electio.& in d.c.j de reg.iur.lib.vj.dicant illam prouisionem ca[illegible]icam,licet deficiant iuris solennitates, dum tamen substantialia adsint,[illegible]te si in electione seruata sit forma, c quia propter,de electio.sed aliquis [illegible] eligentibus non est vocatus,sed contentus,tamẽ mea sententia non potest dici tunc canonica institutio,quia non est facta secundum canones,& secundum iuris dispositionem,nam si contemptus prosequatur,irrita fiet electio,vt ibi,ergo non est canonica,cùm à iure canonico in probata sit,in consciẽtia dixi posse substineri,sed non hoc iure,in interpreta. c.postulastis,in gl.j.de cler.excom.ministran.

b j Nec

Nec etiam canonica dici potest,quãdo non seruatur forma substantialis iuris p[...]sitiui,licet adsit consensus,qui est de iure naturali , qui inter electum & el[...]tem interuenit,ut no.in c.auditis.de electio.quicquid dicant doct.quòd la[...]dicatur,sed non uideo quod propriè dici possit canonica,prout legimus in iu.e canonico,nisi in conscientia,vt declaraui in d.c.postulastis. 9

De electione.

Electio quid et quotuplex.

SINGVLOS itaque non acquirendi beneficia modos percurramus, primus est modus electionis,electio enim est ad prælaturas,vel ad beneficia vacantia ab his,ad quos pertinet,ritè facta optio, ut scripsi in §. præfatiq; ordinarij,de colla.in concord.c.j.de electio. 1

Per electionem prouidetur ecclesiæ cathedrali,vel collegiatæ,seu conuentuali,& tunc electio [...] collegio vel congregatione fit.c.j. & per totum,de electio.& iustè acqui[...]r beneficium electo , quando electio facta est de habili, & secundum iuris f[...]mam,c.cum nostris,de cõcessio.præb. c.quia propter de electio.& per totum tit.& de hac electione his verbis loquitur Petr.de Viassio in suo directorio elect.in princ.principium abusu,quorum est munus ecclesias contritas restaurare,cap. boni principis. xcvj. disti.& ibi Archidia. & Gemin. hodie ecclesiæ opprimũtur,& destruũtur,ac penitus pereunt,pro eo qđ impediunt sacrãtissimas electiones,eligentes diuersimodè ad indignos assumendos compellunt,& c.multa scripsi in tit.de electio. de roga. in concorda. Franciæ. 2

Postulatio admissa iustũ præbet titulum.

Et ista dicitur propriè electio,quæ exigit confirmationem,vt in clemẽ quia contingit.de religios.domi.§.monasterijs,de nomina.reg in concor.vbi abundè scripsi. 3

[A]ltera est electio,quæ non exigit confirmationem , sed canonici vel alij eligendo conferunt,& hæc vim collationis habet, potiùs quàm electionis glos. in regula cancella.xxxiij.& in Prag. sanctio.rubr.de elect.§. sed quod per electiones,& electio fieri potest sub triplici forma,vt in c. quia propter , de elec. 4

Et sub electione comprehendimus postulationem,ut in rub.de postul.prælа quæ si admissa fuerit a superiore , iustum præbet titulum, c.j. & per totum ibidem.& iuste quis acquirit per illum titulum,vt scripsi in §.j.de nomina. regia in verb.postulationem.vbi videbis differentiam inter postulationem & electionem,& de his iustum scriberem volumen,sed extra oleas,cùm in hoc regno (pro dolor) non habeant locum, & quia super ista materia sunt plures huc, ad quos poterit quisque recurrere. 5

De præsentatatione & institutione.

PRAESENTATIO a fundatore fieri solet episcopo,uel alteri collatori, & episcopus instituit præsentatũ a patrono , vt patet in rubr.& per totum titul.de institu.& c.quod autem,de iure patro.nam si laicus fundet ecclesiam,dotet aut construat,ex gratia acquirit sibi ius præsentandi & alia iura,quod ius patronatus uocantur, c.iij. de iure patro dico ex gratia , quia de rigore iuris non potest laicus ecclesiastica tractare negocia, c. ij. de iudic. 1

Iuspatronatus cur laicis est reseruatum.

Sed ne ipsi a fundationibus retraherentur ecclesiarum , sed ad eas potius alliceerentur construendas,ius patronatus summi pontifices eis in solatium & compensationem reseruarunt,eisq; illud iure confirmarunt,cap. decernimus. xvj.q.vij.& per totum tit.de iure patro. 2

Præsentatio quid & quotuplex.

Præsentatio quid sit,definit Panor.in capitu ea noscitur, de his quę fiunt a prę̨la. dixi esse quandam personæ per patronum episcopo, vel alteri ad quem instituto pertinet , legitimè factam exhibitionem. in §. præfatiq; ordi- 3

tii. de colla. in concor. Franciæ in verbo præsentationem.

4 Notandum est quod præsentatio duplex est, quædam fit a patrono ecclesia stico, & hic sex habet menses ad præsentandum, a die notitiæ vacationis com putandos, c. uni. de iure patr. lib. vi. Do. de tota decisio. dlxvj. & dcccxxxxv. in antiq. & decisio. xij. sub titulo de præbend. glo. in §. uisum in verbo præsen tandum. de colla. in pragma. scripsi in §. i. de nomina. regia. in verbo sex men ses, in concorda. *Patronatus ecclesiasticus & laicus quis, & quomodo differant.*

5 Et dicitur patronatus ecclesiasticus is, qui illud ius habet ratione ecclesiæ, seu beneficij, quod possidet. c. dilectus. de off. leg. c. cum dilectus, de iure patro.

6 Vnde iurepatronatus competens, ædituis seu operarijs ecclesiarum laicis, di citur ecclesiasticum, quia ratione eccles[...] eis competit, etiam si ipsi laici sint.

7 Patronus verò laicus dicitur, qui iusp[...]tronatus habet ratione sui patrimo nij, ecclesiasticus verò ratione suæ ec[...]æ. glo. & docto. in cle. vlti. de iure pa tro. Rochus Curtius in suo tract. de i[...] patro.

8 Et is patronus laicus quatu[...] tan[...]m menses habet ad præsentandum. d. c. uno. sed variare potest sem[...]atùm. c. quod autem. de iure patro. sed hoc cú [...]ulatiuè, non autem ut a p[...]mo recedere omnino possit. c. cùm autem. ubi Panor. ibid.

9 Ex quo infertur, quòd si intra hoc tempus patronis præstitutum ipsi præ sentauerint, tenebitur episcopus præsentatum a patrono, siue clerico, siue lai co, si idoneus sit, admittere, alioqui institutio ad proximum superiorem deuol uetur. glo. in cle. vna de supplend. negligen. præla. c. nullus. de iure patro. & in terdum fit præsentatio Archidiacono, vel alteri dignitati, & ips[...] postmodum episcopo repræsentat. c. post electionem. de côcess. præb. & hoc [...] in diœcesi Carnoten. seruari, & in alijs quibusdam.

10 Sed nõ debet episcopus recipere præsentatum ab vno, se[...] altero ante exa minati[...]em. cap. quod autõ. & c. significasti. ubi. doc. de iure patr. alioqui dam natio[...]em sibi incurrit, & tenetur ecclesiæ læsæ damnum sarcire, instar magi stratus, qui minus idoneo pupilli tutelam commisit. l. i. & per totum de magi stra. côuenien. expresse hoc docet Anch. & Cardi. in cle. j. colũ. vlt. de ætate & quali. Ang de Clauasio in verb. restitutio. & plenè scripsi in interpreta. c. po stulastis. in iiij. no. de cleri. excom. mi. *Episcopus præsentatum sine examinatione recipere non debet.*

11 † sed quidam ex nostris carnales epi scopi præsentetos sine examine recipiunt, maximè eum a mulieribus præsen tantur, & ad mulierum preces omnes passim recipiunt, sed ueh illis cum ra tionem reddent.

12 Si vero episcopus instituit a patrono præsentatum acquiritur præsentato beneficium iuste. c. j. & per totum de inst. super hoc possem hic multa præscri bere, quæ iustum uolumen complerent, sed sunt tres, qui ediderunt super hac materia tractatus, ideo ad illos uos reijcio. primus est Rochus Curtius, secun dus Paul. de Cittad. tertius Cæsar Lambertinus. Illos si non graueris, perle ge, & materiam istàm amplam habebis, ego dicam in explanatione primæ si gnaturæ clausulas, quibus curia Roma. vtitur in hoc iure patronatus.

De collatione.

1 TERTIO acquiruntur beneficia per collationẽ, quæ duplex est ne cessaria aut uoluntaria, necessaria, est quã collator facere tenetur, uelut mandatario, vt in c. tibi, & c. duobus. de rescri. lib. vj. c. si c. & seq. de con cessio præb. eod. lib. & §. j de man. Apo. in côcor. Itẽ collator noĩato cõ ferre tenetur, § præfatiq; graduati § statuimus primo, de coll. in côcor. plene scripsi in tract. nomi. & inferius dicã. Itẽ institutio ad patroni pñtationẽ neces saria dicitur, in c. j. de insti. li. vj. per Panor. & alios in c. ij. in fi. ne sede uacante. *Collatio uoluntaria & necessaria.*

Voluntaria collatio est, quæ ex uoluntate & liberè fit, & hæc regulariter 2 solet fieri, nisi à nobilibus & potentibus eogantur, vel a mulieribus collatores, quod multoties in Francia fieri solet.

Collatio a quibus iure fieri possit.

Et hæc collatio quandoque fit à Cardinalibus ratione suæ legationis, uel 3 episcopatus, ut in c.j.de offic. lega. lib.vj.& nuncius sedis apostolicæ habens potestatem legati de latere, beneficia conferre poterit, vt ibi tradunt doct.& deci.consi.cxxviij.licet, & Paris consi.xvij de bon.in.iiij.vol.

Quandoque à patriarchis, c.ij.& c.quia de concessio.præbend. 4

Aliquando ab episcopis, c.ij.& c.ex parte, & c.constitutus, de conces.præben.c.ordinarij, de offi.ordinat.lib.vj.omnes basilicæ, xvj.q.vij. 5

Nonnunquàm ab abbatibus, uel prioribus, c.fi.de inst.clem.vna, de supplen.neglig.prelat. 6

Item sæpius fit à capitulo, c.proposuit, de conces.præb.c.eam te, de rescri. 7 c.si capitulo, de conces.præb lib.vj.& quandoq; ab episcopo & capitulo simul, c.postulasti, de conces.præb.aliquàdo alternatiuè, c.cū in illis, de præb lib.vj.

Interdū etiā à singulis dignitatibus, vel canonicis, c.fin.de præb.lib.vj. 8

Interdum etiā fit à laicis ex priuilegio, etiam non patronis, ut rex Franciæ 9 ex priuilegio confert Andegauen.decanatum, in c.dilectus, iij de præb.& alia ita beneficia iure regali.c.generali, de elect.lib.vj.gl in c.Imperium x. dist.

Traditio pilei vel calami in collatione quid operetur.

Et traditio pilei uel calami in collatione operatur, quod ille, cui collatio facta 10 est, poterit ingredi beneficiū propria authoritate, quia per hoc datur licentia & facultas ingrediēdi.l.si ex stipulatione.ff.de acq poss c.ij.vbi doct. de consuetud. Lud. Roma.sing.cxxxv.consuetudo† seruatur tamen, ut prouisus mittatur in possessionem per aliquem, & hoc est usitatum. 11

Nonnunquàm isti collatores conferunt per se, aliquando per alios, vtpote 12 per vicarios, & siue per se, siue per vicarios conferant, ius acquiritur per collatoris ordinarij collationem, dummodo sequentia interueniant.

Requisita ad collationem bonam, & uolentibus habere beneficium.

Habilis conferēs esse debet.

Pure & libere conferre benefitium debet.

PRIMO e persona collatoris seu eius vicarij requirit, quod collator sit habi 1 lis, nō [illegible] municatus, c.postulastis, de clem.excō. in.vbi abūdè scripsi, quod [illegible] nō pōt cōferre per se, n[illegible] [illegible]dū facit clem.religiosus.de proc.

Item q[illegible] pure conferat, idest [illegible] pacto.conditione, & modo, alio 2 qui si cōferat al[illegible] ut compenset tale, vel si quæ alia conditio interuenerit, collatio simoni[illegible] est & nulla, c.quàm pro [illegible]prima q.ij.cum pridem, & c.fi.de pac.c.ij.de elect. [illegible]b.vj.& hodie pauci sunt collatores à labe Simoniæ exempti beneficia nulli conferentes sine contractu in nominato.

Canonice tamen poterit Episcopus conferre beneficium alicui sub condi- 3 tione, si aliud quod obtinet, resignet, ut docet Hostien.in.c.ad audientiam, de rescrip. Collecta.in c.significasti, de elec.refert Ioan. Francis.in tract.de offic. & potestā.capit.sede vacan.quæst.j.partis ii col.iiij.

Ad hæc libere, idest sine ali[illegible] [illegible]actione conferri beneficium debet alio- 4 qui metu facta collatio est nulla, [illegible]de his, quæ ui metúsue caus.fiunt. Nam quæ metu gesta sunt, rata non habet prætor, l.j.ff quod metus caus.

Idem si per uim, ut ibi, & c.ad aures, & c.penul.ibidē nec dicitur libere con- 5 ferre, qui sola affectione ductus, absque causa & immerito confert, ut in Euan. [Fidelis seruus & prudens, quē cōstituit dominus, ut det illis cibū in tēpore.]

Item sine aliqua diminutione conferendum est beneficium, ut in c.vno ut 6 eccle.benefic.unde non potest episcopus conferre beneficium uni & sibi, vel nepoti,

nepoti, seu famulo suo reseruare pensionem, quia diminueretur beneficium, quod fieri non potest ab episcopo, ut ibi, & c. extirpandę, in fin. de præb. nec potest iura dignitati competentia, conferendo illam sibi reseruare, c. cum venissent, de inst. Call. in verb. conferens dignitatem.

7 Ita nec potest episcopus conferre cuidam beneficium, & retinere sibi fructus, quòd si hoc faciat ex pacto uel conuentione, simoniam committit, d.c. uno, in fi. facit c. si quis præbendas, i.q.iij.

8 Quod tamen limitatur primò cum illos fructus reciperet ex constitutione, uel statuto, seu indulgentia Papæ dicto c. uno ibi, si constituat. Et ibidem dubitant Doct. an hoc episcopus possit constituere, ubi dicendum est posse quatuor interuenientibus, primò quod hoc constituat de consensu Capituli, glo. ibidem approbata, & c.j. & per totum, de his quæ fiunt à prælat. — *Fructus retinere quãdo possit episcopus in collatione.*

9 Secundò requiritur, quòd hoc sit statutum ante beneficij collationem. ibi utrum ante donationem constituat, quia post collationem sine consensu beneficiarij non posset eidem nocere, nec ius suum auferre, regul. id quod nostrum. ff. de reg. iur.

10 Tertiò requiritur, quòd hoc sit constitutum ad tempus, ut in c. penulti. de verborum significatione, c. si propter, de rescriptis, in sexto, & ibi ad tẽpus, &c. in dicto c. uno, secus si perpetuo, clementina ulti. de rebus ecclesijs non alienandis. Panor. in d.c. vno.

11 Quarto requiritur quod episcopus hoc statuat ex iusta causa, & necessaria, d. c. uno, nec sufficeret iusta causa, nisi & necessaria adesset, quia d. c. unum, loquitur copulatiuè, ad ueritatem cuius oportet vtrunq; interuenire, c. ij. & iij. de rescrip. l. si hæred. ff. de condition. insti. & sic episcopus non potest retinere sibi fructus omnes beneficiorum, quæ confert, nec partem quia negatiua totũ negat. l. si quis ita stipulatus, vbi Ias. ff. de verb. oblig.

Palã etiã facere collationẽ debet, i. pręsentibus testibus fide dignis, nõ domesticis, alioqui illi collationi nõ creditur, c. post cessionẽ, de prob. scripsi in rub. de collatio. in cõcordat. ubi allegaui Curie Parisi. Arestum utilissimum. — *Palam conferatur beneficiũ.*

13 Notandũ est, quòd hæc beneficia perpetuo conferri debent, ut quis perpetuò ea, & nõ ad tẽpus habeat, c. pręcepta, lv. distin. & c. satis peruersum, lvj. distinct. nam sicut matrimonium ad tempus non contrahitur, est enim uiri & mulieris coniunctio indiuiduam uitæ consuetudinem continens. §. j. de patr. potesta. in institu. sic nec speciale matrimonium, quod dicitur, in. c. inter, de transla. episcopi, quia actus legitimi non recipiunt diem nec conditionem, regula actus, & gloss. in c. ij. de elec. lib. vj. — *Casus in quibus beneficium ad tempus conferri potest.*

14 Quod non procedit in Papa, qui ad tempus conferre potest, c. si gratiosæ, de rescrip. lib. vj. & gloss. in c. unic. de capel monachor. ibidem, & in c. pastoralis. vij. q. j. & in c. ueniens, de filijs presbyter, licet hoc non sit solitus facere, & uix reciperetur in Francia.

15 Secundus casus est in beneficijs ad nutum, c. cùm ad monasterium, de statu monach. cle. unic. de supplen neglig. pręla. Fel. in c. si col. ij. de iud. & hoc uidi seruari in ecclesia sancti Sulpitij apud Bituriges, in qua eligebatur Abbas triennalis. Ioan. de Selua in tract. de bene. in iij. parte q. xxj. scripsi multa in tract. de pacifi. possess. in sexta limit. nu. 272. cum seq.

16 Tertius est in commenda, quæ sit abordinario ad sex menses de ecclesia parrochiali, c. nemo deinceps, de elect. in vi. alia ergo beneficia poterit episcopus ad tempus, uel in perpetuum commendare, c. si constiterit, de accusat. Domin. Philipp. Franc. in d c. nemo. Sed hodie nullus extra Papã solet beneficia commendare, saltem nõ uidi per inferiores à Papa, uel legato hac commenda. [illegible] eri ad uitam, quia ignari episcopi iuris beneficio non sunt usi, vt dicit text.

tex.in simili in clement.vna,de rerum permutat.

Quartus in coadiutore præfecto durante morbo nam cessante illo cessabit coadiutoris officium,c.j.& c.fi.de cleric.ægrot.

Quintò idem in uisitatore dato,quando episcopus captus est à paganis vel schismaticis,tunc adueniēte episcopo potestas uisitatoris extinguetur, c.pen. & ult.de sup.neglig.prælat.lib.vi.sicuti capituli potestas confirmato episcopo, c.ne sede vacan. 17

Sextò in sententia,quæ si fuerit lata ad alicuius utilitatē, & executioni demandata,is habebit beneficiū,donec cōtraria lata fuerit sententia,c cū ecclesia,de cā poss.quia sententia pro ueritate habetur.l.ingenuū.ff.de statu homi. 18

Ecclesiæ uacanti procurator cū libera datur.

Septimò interdum ecclesiæ vacanti datur procurator, cū libera potestate administrandi in spiritualibus & temporalibus, & solet Papa hunc titulum concedere Cardinalibus,cùm eis ecclesias cathedrales commendat,seu regulares,tex.in c cum nobis olim,in fi.vbi Panor.vlt.nota,de elect. ubi unā causam dicit legitimam, propter quam possit hæc concessio fieri, videlicet cum exigit vtilitas,seu ecclesiæ necessitas habere certam personam,quæ tunc non est legitimæ ætatis, unde interim poterit constitui procurator, seu uisitator illius ecclesiæ cum libera potestate administrandi temporalia & spiritualia, quod soli Papæ competit,& alio nomine visitator dicitur in c.is cui, de elect. in. vj.& c.penul.de supplend.neglig.prælat.ibid. 19

Episcopus durāte reseruatione seu deuolutione administratorē ponere ecclesiæ. potest.

Idem potest ep[illegible]copus facere in beneficijs spectantibus ad Papæ collationem iure reserua[illegible]nis,vel deuolutionis,vt postquàm aliquis illis non prouidet,possit idone[illegible] administratorem interim concedere, donec per Papam prouisum fuerit arg.c.regenda,x.q.j.Panor.in.c.cū nobis olim, in ulti.notab. de elect.dicens idem posse episcopum facere in ecclesijs spectantibus ad suam collationem,donec ipse prouiderit intra tempus legitimū,c.nemo deinceps, de el[illegible]ct.lib.vj.nota in c.cum uos,de offic.ordinar. 20

Capitulū sede vacante beneficijs uacantibus procuratorē constituit.

[illegible]a capitulum sede uacante poterit procuratorem in beneficijs spectantibus [illegible] collationē episcopi facere,vel cōmendare, sed conferre non poterit,c. illa,[illegible] sede vacant.c.unic.vbi Ioan.And & doct.illo tit.in.vj.Panor.in.d.c.cū nobis. †Nisi collatio fuerit nec[illegible]ria,vtpore in beneficio debito mandatario, vel nominato vt ibidem doct[illegible]es tradunt,& inferius dicam in materia deuolutio,hactenus de beneficijs perpetuo conferendis. 21 22

[illegible]ecundò principaliter requiritur ex persona eius, cùi confertur, ꝙ is, cui [illegible]rtur sit habilis, & idoneus,c.graue, de [illegible]æb.Idoneus dicitur secundum iu[illegible]um interpretes,si prædictus sit scientia [illegible]ribus,& ætate,c.cum in cunctis,de electio.c.licet Canon,illo titu.in sexto. 23

Voluntas & [illegible]testas inhabeme beneficium requiritur.

Ego vero puto in primis requiri voluntatem & potestatem eius,cui beneficiū cōferri possit,vt videlicet deseruire beneficio velit & possit,c.super inordinata,& c.graue,de præb.scripsi in glos.voluerit.§.j.de colla.in concordat. 24

Præterea si velit & possit,requiritur tamen,quod sit idoneus tam in ordine,ætate,scientia,& moribus,quàm in alijs,quæ inferius subijciam statim. 25

Collatio ordinarij an solo verbo probetur.

Sed an episcopus,& al[illegible] inferiores possint solo uerbo cōferre,& sine literis collationem probare,respon.non posse propter eorum fraudes,nec credere tur illis sine literis,c.post cessionē,de prob.scripsi in rub.de collat.bono.& in. §.j.in uerb.literas,de mandat.Apostoli.in concordat.& Felin. consil.vj.uttum Domi.quod limitaui in sex casibus in.d.verb.literas,vbi abunde tractaui.

Ordo in quolibet beneficio requisitus.

Ordo requisitus in quolibet beneficio est,primò in cardinalatu requiritur præsbyteratus ordo si titulum præsbyteri habeat, si titulū diaconi requiritur quòd sit diaconus.Hostien.in c.ij.de off.Archipræsbyterorum gloss. in iii.de numero & qualita.Cardina.in prog. †si tamē is non promoueatur, sed diaconi 26 27

ni vitam peragat, in foro conscientiæ tenetur, quia nō seruit Deo in sacri altaris ministerio, sicut præcepit Christus, [Hoc facite in meā cōmemoratione.]

28 Episcopus requiritur ꝙ saltem sit in subdiaconatu, c. à multis, & c. intellexi mus, de ætate & qual. sed hodie pueri promouētur, & literati negliguntur.

29 Idē in canonicis illū eligētibus, cle. vt hi q, de æta. & qua. vt subdiaconi esse ante electionē debeant, alioqui suffragiū non habebunt, ut in d. cle. scribitur.

30 Archidiaconus in diaconatu in. c. j. de æta. & qua. vt sit præcipitur.

31 Abbas vero, decanus, præpositus, archipresbyter, & rector atq; curatus debent esse in ordine præsbyteratu. de æta. & qual. c. cùm in cunctis. §. inferiora, de elect. vel intra annum se in promoueri, c. licet canon, de elect. in. vj. c. si pro clericis, de præb. lib. vj. al. tamen dixi an habeat locum in abbatia, & inferius in materia de non promouendo dicetur, ibi vide.

32 In alijs autem sufficit prima tonsura, c. j. lx. distin. Panor. in c. dudum, i. in fi. de elect. & in. d. §. inferiora. c. cùm in cunctis, ibid.

33 Et sic quilibet poterit habere beneficia curata, & quælibet alia, etiā si tantum habeat primam tonsuram, dummodo sit in ætate, in qua possit intra annum ad sacros promoueri, seu ad illum ordinem requisitum beneficio, d. c. licet canon, de elect lib. vj. c. si pro claricis, de præb. ibi. c. ij. in insti c. si eo tempore, de rescrip. lib. vj. & ibi doct.

34 Siue quis impetret à Papa beneficium, dicto. c. si pro clericis, siue ab ordinario cōferatur, c. statutum, & c. cùm ex eo. & dicto c. licet canon. de elect. in. vj. siue per præsentationem & institutionē assumatur c. ij. de insti. in sexto, etiam si quis eligatur, Dominic. Perus. in dicto. c. licet canon. quamuis Ioannes Andreas ibi teneat contrarium, per c. præterea, de ætat. qui textum hoc non probat Imol. dicto c. licet canon, & alij text. de elect. loquentes, & dicto c. commissa, decidunt in electione sufficere electum habere primā tonsurā, dum tamen faciat intra annum se promoueri, & istā est communis opinio, quam Panor. & Card. sequuntur in d. c. dudum. i. de elect. & Car. in d. c. præterea Imol. in c. si. col. iiij. de præb Rom. consi. cccxxv. circa primū, in prin.

35 Limitatur quādo de iure, vel consuetudine, & seu ex fundatione, vel statuto requireretur ordo ab initio, vt in capit. nemo, de electionibus sexto, uel diceretur ꝙ præsentaretur sacerdos. Domini. in c. si eo tempore, de rescrip. lib. vj. Cardinal. Zabarella consi. lxix, casus talis, tunc nisi sit sacerdos tempore collationis non valebit collatio vel institutio.

36 Etiam ætas requiritur, sed vidēdum est, quæ ætas in ordinibus requiratur? respon. in tonsura requiruntur septem anni completi, c. si. de tempo ordi. lib. vj. quatuor minores post septem annos assumi possunt, glos. in summa. lxxvij. *Aetas in ordinibus requisita.*

37 dist. † ad ordinē autem subdiaconatus in decimo octauo anno, ad diaconatus ordinem in vigesimo, ad præsbyteratum in vigesimoquinto anno, promoueri quis potest, cle. si. de æta & qua. ad episcopatum in trigesimo anno completo, c. cùm in cunctis in princ. de elect. plenē Panor. in c super inordinata, de præb. Card. in c. cum contingat, de ætate. hodie ad episcopatus est quis habilis in Francia in vigesimoseptimo anno, per. § primū, de no. Re. in consi. Franciæ.

38 Ratio est, quia beneficia non debent conferri, nisi prædictis moribus scientia & ætate, d. c. cum in cunctis, ergo ætas in initio requiritur quod non est in ordine, sed sufficit quòd se habilem reddat intra annum, c. cùm secundum, de præben. etiam iuuenis meritò dicitur, qui in iuuenilibus desiderijs occupatus nulla grauitate constringitur, c. quorundam, xxxiij. decisione.

39 Aetatē probare habebit, qui se fundat super illa, siue agēdo, siue excipiendo, ideo qui dicit prouisum nō habere ætatē legitimā, hoc probare debet. l. cū de ætat. ff. de probat l. de ætate, de minor. Bart. in. l. in illa. i. ff. de verbo. obliga. *Aetatē quis probare debeat.*

l. si

l.si maiorem.vbi Paul. & Iacob.C.de integr. rest.de Rota decisio.ccliiij.nota in antiq.& decis.dccc.ibidem Feli.in.c.dudum,de presumpt. †& ætatem,requisitam in quolibet beneficio abunde tractaui in tract.de pacifi possess.in quarta limit.nu.174.cum seq.& inferiùs dicetur in hac ætatis dispensatione. 40

Super ætate quis dispensat possit.

·spensare circa ætatem nullus præter Papam potest,quia constitutio eon ...a est dicto c.cùm in cunctis,de electio.contra quam episcopi non dispensant.glo.in c.eum dilectus,in verb.in ætatem,de elec.nec quidem legatum.gl. in e.dilectus,i.de præb.nisi quis eompleuerit uigesimum annum suo casu ad dignitates & personatus,nō curatos dispensare episcopus e... bere poterit,c. vno,de ætate & quali.lib.vj.secus in curatis,in quibus n... idoneitas requiritur,cùm cura sit ars artiū,c.eùm sit ats,de æta.& quali.Staphile.in tracta.de liter.grat.rubriea de qualita.& statu benefic. vetsic.& in præmisis. 41

Ad hæc requiritur scientia sufficiens medioeris,quæ sufficiat ad regendum illud beneficium,quod quis obtinet,e.venerabilis,de preb. Panor. in d.c.cùm in eunctis,in prin.ergo non sufficit beneficiato Rhetorica , vel Dialectica,vel Medicina,per quam reguntur eorpora,non animæ,licet quidam episcopi potius studeāt Medicinæ,quàm Theologię,sed Hiere.x.c.dicitur,Stultus factus omnis homo à scientia,ideo scientia salutis est expetenda & necessaria. Luc.j. contra quosdam , qui potiùs libros Grammatieorum & Rhetorum deferunt, quàm euangelia,quia cùm sint terreni,terrena sapiunt,†Et de triplici scientia doct.scribunt,in d.c.cùm in cunctis,& ego ipse hic scriberem, nisi dixissem in ipso in verb.eminentis scientiæ,de nominatio.regia.in corda.& super hoe nō vidi expressam dispensationem,sed bene uidi asellos episcopos nescientes latinum intelligere,nec loqui,sed beneficiorum stratagemata ealentes,ae beneficia per falsa & uera sibi aequirentes. 42 43

Boni mores maxime clerico necessarii.

Prætereà boni mores maximè necessarij sunt beneficiato,qui præualet diuitijs,l.scire,§.is qui ff.de tut.& cura.datis ab his , sic dixi ista in clericis tantum requiri suprà. 44

Sed quia hodie de moribus vltima fit quæstio, ideo mores vltimò posui,tamen boni mores præferuntur à Dauide.Bonitatem, disciplinam & scientiam doce me,prius bonitatē,& sic bonos expetit mores,quàm alia,sic & nos illius exemplo edocti faciamus. 45

Coniugatus,& illegitimus beneficia obtinere non possunt.

Requiritur etiā vt nō sit coniugatus,qui nō pōt beneficiū obtinere , c.i.& per totū de cler.coniuga.Siluester Prier.in sua summa in verb beneficiū.iij. 46

...d hæc vt sit legitimus,nam illegitimi sine dispensatione beneficia obtine... ō possunt,e.i.& per totum,de filijs præsbytero. tum in decreto.quàm lib. vj. ... inferiùs dicam in dispensatio.super defectu natalium. 47

Absentia beneficium anequam illud acceptet conferri non potest.

Vltimò requiritur ꝙ si collatū fue... bsenti,vt ipse acceptet,alioqui collatio facta alteri antequam ille absen... ...elarauerit voluntatē , nullius erit momēti,etiā si posteà absens nō aeeeptauerit,text.in e.si tibi absenti de præb.in vj Panor.& alij in e accedēs,illo tit.Cald.in repe.in verb.beneficiū si fuerit. 48

Vacare beneficium quādo cēseatur, et quot modis.

Tertiò principaliter requiritur ex parte rei quòd beneficiū sit vacans , quia non uacans conferri non potest,e.j & per totum,de coneessio.præb. scripsi in rub.de colla in concorda. 49

Vacare aut potest beneficium vel per mortem,e.susceptum,de rescr.lib.vj. mors enim omnia soluit.§.deinceps in auten.de nup.colla.iiij. 50

Vel per renunciationem simplicem , vel ex causa permutationis.e.j & per totum titul.de rerum permuta.de quibus inferius dicetur. 51

Item per priuationem & depositionem,c.ex literis,& c.grauem,de excessi. præla. 52

Etiam si quis transferatur ad aliud beneficium , primū vacat , eo ipso quòd illi 53

illi translationi consensit, cap. in apibus, vij. q. j. pos[illegible] cam tamen possessionem secundi, c. quanto, de transla. episcopi. glo. & doc. in c. si quis iam tr[illegible]latus, xxj. q. ij. cle. gratiæ, de rescrip.

53 Item si secundum quis adipiscatur incompatibile beneficium, paci[illegible]è, vacabit primùm, c. de multa, de præb. & extra. execrabilis Ioan. xxij. idem si quis per vim secundum occuparet, c. eum qui, de præb. lib. vj. ut non sit hic stolidus occupator melioris conditionis, quàm sapiens & astutus, qui titulum obtinuit d. c. eum qui, &. l. Sermus. ff. quod ui aut clàm.

54 Item habens ecclesiam parrochialem si intra annum non est promot[illegible] est priuatus ea, & vacat, c. licet can[illegible], & commissa, de electio. lib. vj.

55 Item vacat beneficiũ, si quis c[illegible]rahat matrimoniũ, uel sponsalia per uerba de pñti, glo. & doc. in, c. unic. de [illegible]leric. coniuga. lib. vj. Panor. in c. j. illo tit. Aufrer. decisio. ccxxxix. & alijs modis censetur uacare beneficiũ, quos scripsi

56 in. § monasterijs, in verb. vacantibus, de nominatio. reg. in concorda. † Et hæ[illegible] vacationis genera ad tria reduci solent, aut enim vacant de iure, & de facto, per mortẽ & resignationẽ, ut superius dixi, de iure aũt inquantum nihil ha[illegible] iuris in beneficio is, qui illud resignauit, c. inter, de præb. de facto etiam vac[illegible], quia de facto is resignauit, vel mor[illegible]s est, & sic de facto beneficiũ dimisit.

De iure, & facto beneficium vacet.

57 Interdum de facto tantum vac[illegible] quando quis suo est spoliatus beneficio, c. ad audientiam, &c. Abbas, de [illegible]is quæ ui metúsue caus. fiunt, c. item cùm quis, de restit. spol. Host. in summa de concessio. præb. quem alij doc. sequuntur communiter.

De facto quando vacet.

58 Ego autem eo casu putarem nec vacare de [illegible]cto, nec de iure, de facto non vacat, quia detinetur ab spoliante, ideo no[illegible] [illegible]otest de facto vacare, quando ab aliquo tenetur, ut notum est, per c. cum nostris, de cõcessio. præb. ideo ego dicerem de facto vacare, quando aliquis longo tempore est absens à beneficio & ignoratur vbi sit, tunc dicitur vacare de facto, quia ibi nullus est, qui de facto illi beneficio seruiat, & pro hoc uidetur tex. in c. ij. & c. ex parte. i de cleri. non residen. & gl. in c. non oportet, in. i. de consecr. dist. v. dicit talem desinere habere liberam administration[illegible], & illius beneficium conferri posse, sed eo reuertente non nocebit illi c[illegible] [illegible]io, si monitus non fuerit, ut priuatus, c. tuæ, de cleric. non residen. ubi Pan[illegible]. & alij, & in. c. ex tuæ, ibidem.

59 Aliquando uacat de iur[illegible] non de facto, ut quando quis obtinet secundũ pacificum, uacat primũ d[illegible]re, per c. de multa. de præb. si tamen adhuc illud, retineat, primum dicitur de facto retinere, sic non uacat de facto, per. c. cũ nostris, de cõcess. præb. Host. plenè tractat in sua summa de concessio. præb.

De iure quando beneficium vacare credatur.

60 Itaque si beneficium vacet de [illegible]e & de facto vel de iure tantùm, potest cõferri non obstante alterius dete[illegible]e, & acquiritur ius illi, cui collatum est, etiam absenti. c. si tibi absenti, d[illegible]æb. li. vj. sed quan[illegible]e iure tantùm vacat, opotret quòd exprimatur Papæ detentio alterius co[illegible]ata, alioqui impetratio est nulla, secus si incolorata, d. c. cum nostris, de c[illegible]ncessio. præb. & dicitur incolorata, quando possessio sine iure est, vt plenè scripsi in tracta. de pacific. possess. in. iij. exten. nu. 32.

Conferri quando possit de iure uacans vel vtroque modo.

61 Ideo Episcopus vel alius collator quando confert, debet modum exprimere vacandi sic, per mortẽ, aut per resignationem, c. susceptum, de rescrip. lib. vj. nec sufficit dicere, vacantem ecclesiam conferimus, vt consuluit Bertrand. consi. cxxxij. dubitatur. col. iiij. nu. 19. in. ij. vol. ex i. editio. quia etiam Papa nõ pronidet de beneficio vacante per modum in cancellaria exprimendum, vt est in regula cancel. multò minus ordinarius.

Quibus hodie beneficia conferantur.

62 Nunc dicamus de collationibus episcoporum, & ordinariorum, & quibus fiant, penitus ignoto. dicam tamẽ me uixisse usque ad sexaginta annos, & neminem

xix.q.iij.glo.pen.in.c.ad Apostolicā,de reg.& quia hoc vergit in detrimētum ecclesiæ.& honoris diuini,qui per bonos promouetur, & colitur, & melius est paucos habere bonos,quā multos inutiles,c.tales.xxiij.distin.c. penult.de ætate.glo.in verb.indignorum,in proœ.Prag.sanctio & quia transgreditur canones statuētes optimū eligendū.c.Metropolitano.lxiij.dist. & transgrediens canones peccat,c.quia eadem dist.c.j.&.c.quæ in ecclesiatū, de const.c.fi. illo tit.in.vj.gl.in verbo vtiliorem.§.ad locū,de elec.in Prag.scripsi in interpreta. c.postulastis,de cleric.excom.mi.& quia fraus contra canones,c.fi.iij dist.

8 Quartò sunt Deo infideles,quia fidelis & prudens debet esse, quem constituit dominus super familiam suam,vt det illis cibum in tempore,vt est in euāgelio,vnde ait Hiero.indignum est dare deo,quod dedignatur homo , ac cæcum animal offert,qui ordinat indoctum in loco docti,magistrumq; facit,qui uix discip 'us esse poterat.c.fi.xlix.dist.longa debet vitā suam probatione mōstrare,cu · abernacula committuntur ecclesiæ.c.in sacerdotibus.lxi.distin. *Infidelis est in digno conferens*

8 Qui tenentur ad id quod interest illi ecclesiæ,quam lęserunt , vtpote si dignu egissent,vel ei contulissent,ecclesia in lite nō succubuisset,aut aliud detrim .ntum passa non fuisset, hoc enim sarcire debent, vt expressè docent Ancha.& Card.in cle.i.col. vlt.de : ..& quali & Ang.de Clauasio in sua summa,in verb.rest.& Fel in.c.si quād col.iiij.ver.stat difficultas.nu.7.de rescri. *Conferens indigno ad interesse ecclesiæ tenetur.*

9 † Instar magistratus,qui minùs id eo pupilli tutelam cōmisit,nam magistratus tenetur deficiētibus tutoribus.l.j.& per totum.ff.de magistr. conueniend. Cùm ergo isti indigni pfecti nō restituāt dāna,ergo collatores tenētur, & in extremo iudicio quot erūt,ob hoc dānati nisi resipiscāt,qa collatione bñficio rū circa inhabiles frequētiores sunt,quā ad habiles , qa similis similes diligit, nec eximo capitula ecclesiarum,quæ hoc faciunt,& terræ cardines multi.

10 Sextò tenentur de mala administratione electi,uel prouisi reddere rationē Deo optimo maximo,& erunt participes,pœnarum,quas patiēter prouisi ab eis in districto.De iudicio.c.j § quoniam , in verb.autores de electio. in Prag. nam facienteς,& cooperantes pari pœna punientur.c.j.de offic.deleg sicut.n. boni operis fructum sibi comparat,qui rectum tenet in eligendo & prouidendo iudicium,ita graui semetipsum afficit damno, qui ad suæ dignitatis collegium sublimat indignum.c.miramur.lxj.dist.Esaiç.xli.Ecce vos estis ex nihilo,& opus uestrum,quod non est.abominatio est, qui eligit vos.c.Valentinianus,lxij.dist.vbi dicit,super vos est talis electio,vt eligentes teneantur de omni damno,& dispendio,quod ecclesiæ acciderit glo.ibi. *Conferens indigno de mala eius administratione tenetur.* ,, ,,

11 De iure ciuili tenentur pater consentiens filio ad officium electo priùs tamen excutiendus erit filius.l.1.C.de decurio.lib.x.& nominantes scienter indignum ad officium tenentur de his quæ electi & nominati malè in officio gesserunt.l j. &.ij C de periculo nominato.lib.x.in subsidium.l.exactores.C.de suscepto.lib.x l.seueriter.C.de excusa tuto. *Pater pro filio ad officium electo tenetur.*

12 Septimò sacrilegium committunt,& tanquā sacrilegi sunt iudicandi c.sunt quidam.i.q.i.quia rem sacram,id est ecclesiā lædunt.Vnde ait diuus Hier. Ecclesiam,fraudare,quod sacrilegiū est,vel exinde aliquid subtrahere , omnium prædonum crudelitatem superat in.c.gloria episcopi in fi.xij.q.ij.quia nihil magis officit ecclesiæ quā ꝙ indigni admittūtur in ecclesia.c.nihil est de elect. & dicit Leo,in.c.miramur.lxi.distin.sic.miramur tantum apud nos per occasionem tēporis impacati,aut ambiētium præsumptionē,aut tumultum valuisse popularē,ut indignis quibuslibet,& longè extra sacerdotalē meritū cōstitutis,pastorale fastigiū,& gubernatio ecclesię crederetur,non.n.est hoc consulere populo,sed nocere,nec præstare regimē, sed augere discrimen integritas enim præsidentium salus est subditorum alioqui iudicium æternū eos manet. *Conferens indigno sacrilegiū committit.*

Octauò

Octauò non conferendo uiris doctis & probis seipsos condemnant ad ignẽ 13
æternũ,tex.in c.apostolicis xvj.q j.vbi sic scribitur. Apostolicis viris & euange
lizatoribus Christi in necessarijs usibus nolle tribuere, seipsum cōdẽnare est.

Nonò scandalum præbent,& qui scandalizat, necesse est vt suspendatur in 14
collo eius mola,& proijciatur in mare,vt est in euangelio, nam post quàm sa-
tis biberunt ex sanguine pauperum,& adhuc non sunt satiati,bibent ex aqua
ad saturitatem.

Homicida est conferens beneficiũ indignis.

Decimò sunt homicidæ,quia auferunt bona debita bonis, & sanctis Eccle- 15
siastic.xxiij.Panis agentium,vita hominis est, qui defraudat illum homo est
sanguinis,& virum sanguinum & dolosum abominabitur dominus, & sic hos
malignos collatores,vt docet August.de Anchona in tracta.de ecclesiasti.po
testa.q.lxxij.in vlt.q. &.q.ij.dicens eos validè peccare, qui fauore sanguinis,
patriæ,aut adulationis conferunt beneficia indignis,quia bona cōmunia sunt
communiter dispensanda,& bona ecclesiæ sunt cōmunia.c.conuenior xxiiij.
q viij.& necare dicitur,qui alimenta denegat.l.necare.ff.de liber.agnosc.

Vndecimò decapitari meretur indignus episcopus, nisi inuitus fuerit ordi- 16
natus.gl.in.l.qui cum vno.in verbo, temporarium.ff.de re milita. quam pro-
bat Fel.in.c.si quando.col.iiij de rescrip.& idem in promouente indignos, &
si hoc seruaretur,ferè omnes nostri episcopi acephali essent,& sine capitibus,
quia pauci ab hac indignorum promotione abstinent,imo eos plurimum iu-
uant quidam vicarij eorum,qui licet habeant suos suapte natura malos,illos
tamen executores habent.

Conferens indigno de amissione animarũ tenetur.

Duodecimò isti episcopi tanquam violatores canonum priuari debent.c. 17
violatores.xxv.q.ij.tenentur isti de amissione animarum parrochianorũ quæ
fuerunt damnatæ propter prouisionem istius indigni, & alijs pœnis afficiun-
tur,quas scripsi in tract nomi.q.xix.aliàs cumularem,sed surdis loquor.

Forma collationis & prouisionum ordinariorum.

MARTINVS *Dei ac sanctæ sedis Apost. gratiæ Nemau-* 1
sen. Episcopus dilecto nobis in Christo N. clerico,in Decre
tis doctori,rectori parrochialis ecclesiæ N. nostræ diœcesis
salutem in domino, quia de literarum scientia, uitæ ac mo-
rum honestate, alijsq; uirtutum meritis,quibus illarum lar-
gitor personam tuam insigniuit, fuimus fama ac fide dignis
testibus informati, quæ nos ad gratiam tibi faciendam excitant.

Itaque uolentes te iuxta tuæ personæ merita fauore prosequi gratioso, par- 2
rochialem ecclesiã N. nostræ diœcesis nunc per liberam resignatiorem de ea per
prouidum uirum N. præsbyterum dictæ ecclesiæ tunc rectorem in manibus no-
stris factam, & per nos admissam ad præsens uacantem tibi, quem ad regi-
men & gubernationem ipsius sufficientem, & idoneum esse reperimus, cum
omnibus iuribus & pertin. uniuersis conferimus & prouidemus, † ac de ea- 3
dem te coram nobis constitutum per pilei traditionem in manibus tuis in-
uestimus, ac in corporalem possessionem, seu quasi eiusdem Ecclesiæ N. præ-
sentium tenore cum iuribus & pertinen. supradictis inducimus, recepto

ptius

prius abs te solito in talibus præstari iuramento, & iure nostro saluo.

4 *Quocirca uobis uniuersis & singulis personis ecclesiasticis, notarijs & tabellionibus publicis per ciuitatem & diœcesim nostras constitutis & subditis nostris auctoritate prædicta tenore præsentium mandamus, committendo quatenus uos, aut alter uestrum, qui super hoc fuerit requisitus, ad dictam ecclesiam accedatis, seu alter uestrum accedat, ac prædictum N. uel procuratorem eius nomine, & pro eo in corporalem possessionem prædictæ ecclesiæ N. iuriumq; & pertinentium prædictorum inducatis uice nostra, & defendatis inductum, amoto ab eo quolibet illicito detentore.*

5 *In quorum omnium & singulorum fidem et testimonium præsentes literas collationem & prouisionem nostras in se continentes fieri, & per secretarium nostrum infrascriptum subscribi & publicari fecimus, & mandauimus, nostrique sigilli magni iussimus appensione communiri.*

6 *Datum Nemausi anno 1551. die 16. Martij, præsentibus* Ioanne Ruffiat *præsbytero, &* Petro ostang *aurifice testibus ad præmissa uocatis & adhibitis.*

De mandato reuerendi do. Episcopi, P. Rilliot *secret.*

Requisita in literis collationum.

1 QVIA in collationibus multa sunt dubia, ob id formam inserui, in qua collationis forma sunt quinque partes, Prima cõtinet salutationem, & collationis caussam. Secunda ibi, itaque collationem, & promissionem, ac inuestituram factam per pilei traditionem, ac iuramenti receptionem. Tertia pars continet delegationem & commissionem factã omnibus clericis, tabellionibus & personis ecclesiasticis subditis, vt illum N. in possessionem dictę ecclesiæ collatæ ponant, & inducant. Quarta testatur episcopus collator ad fidem huius collationis faciendam se iussisse has collationis literas fieri per secretarium suum, & sigilli sui magni appensione communiri. In vltima inscribitur data & testes, postea subscribit secretarius, hęc summa prouisionis literarum beneficiorum, licet alij alia inferant, ista tamen sufficiunt. *Quinq; partes in collationũ literis.*

2 Sed dubitare quis posset, quę iurare debeant rectores, & curati? respon. Primo iurat episcopo quilibet curatus, quòd erit illi fidelis & obediens & sanctæ sedi, probatur in c ego N & sequen. de iureiurand c. cùm cler. de verbo. signi. c. de forma, 22. q. vlt. *Iurare quæ teneantur rectores, et curati ecclesiarũ collatori præstare.*

3 Secundò quòd seruabit man[data] episcopi, & ea seruari faciet, videlicet sententias, & alia cap. cùm ab ecc[lesiarum præl]atorum, & c. ad reprimendum, de offic. ordi. nã qui resistit potestati, Dei ordina[ti]oni resistit, vt docet diuus Paul. & c. qui resistit. 11 q. quæstio. 3 & diuus Petrus in sua epistola, Obedite præpositis vestris etiam discolis.

4 Tertiò iurat quòd se[ruie]t ecclesię, cui præficitur, seruiet inquam in diuinis, & in spiritualibus, ac tem[pora]libus, quia propter officium datur beneficium, c. si. de rescrip. in 6 & si non seruiat, est periurus.

5 Quartò quòd residebit seruiendo dictæ ecclesiæ c. quia nonnulli, & c. relatum, de cleric. non residen. & hoc iuris est.

Quintò non relinquet,nec se transferret ad aliam ecclesiam sine ipsius epi 6
scopi licentia,c.admonet,de renuntiatione.

Sextò iura & libertates ecclesiæ iurat cõseruare,& defendere,ac vtilia pro 7
curare,sicut tuto,l.fi.§.omnem.C. de administra.tuto.& sicut Nabot vineam
suam proprio sanguine suo defendit,ita iura ecclesię clerici seruare debent,li
cet pauci hodie reperiantur,sed fugiunt,dum vident lupum venientem.

Septimò quòd non alienabit res ecclesiæ,sed alienata per prædecessores re 8
[illegible]bit,c.abbatibus,12.q.2.& c.si quis præsbyterorum,de rebus ecclesiæ,nõ
alie[illegible]an.c.2.de rerum permuta.c.quod quis,35.q 9

Octauò quòd nihil dedit,nec illicitum pro adipiscenda hac ecclesia com- 9
misit,c.si de pact.c.nobis,& per totum de simo.

Nonò quòd non soluet vltra antiquam & solitam pensionem. c.prohibe- 10
mus,& seq.de censib c.tua nos,vbi Panor.ista conscribit de iuretur.

Decimò quòd ordines suo tempore recipiet, & hoc si non est ordinatus,c. 11
quęris,de ętate & qualit.c.licet canon.de elec.in 6.hodie illud non est neces-
sarium,quia si non promoueatur intra annum, ipso iure vacauit beneficium
per dict.c.licet canon.aliud etiam addit Panor.in d.c.tua nos,qđ non est neces
sariũ,vnde illud omitto,hæc sunt quæ solẽt iurare prouisi ad ecclesias curatas.

Declaratio collationis ordinari.

Et sic prius inseritur nomen episcopi conferentis, vt dixi superiùs in lite- 12
ris tonsuræ,& dixi Martinum,quia ignari hoc nomine abutuntur,communi-
ter,sic vocari solent.

Secundò salutatur is, cui beneficium confertur dilecto, &c. deinde præfat 13
episcopus, quæ causa mouit eum ad conferendum,vt in c graue,de præben.
& interdum omittit caussam,quia nullam habet cũ sola affectione mouetur.

Episcopus nõ põt modũ vocãdi pro expresso habere,nec ad effectũ absoluere.

Tertiò narratur in literis talem ecclesiam N.vacare per resignationẽ vel eo 14
modo quo vacat,vt in c susceptum,de rescrip.in 6.

Et sic non potest episcopus,vel archiepiscopus, habere modum vacãdi pro 15
expresso,quia hoc ad papam solũ pertinet,vt scripsi in forma manda.in glos.
pro expressis,in Concorda.nec potest ordinarius in his literis,impetrantem
absoluere,quo ad effectum obtinendi,sicut Papa,& legatus,vt scripsi in gl.ab-
soluentes,in form.manda.

Clausula quouis mõ vacet, nõ [illegible] let per ordinariũ cõferri [illegible]

Item non poterit episcopus in literis collationum apponere clausulã, quo 16
is modo vacet,quia non potest in omnibus vacandi modis prouidere,vtpote
[illegible] beneficium vacet in curia,c.2.de præben.lib.6. glo. & doct.in c.2.de elect.in
6.& cap.2.& 3. de concessio.præben.ibidem,licet quidam ignari inscribere in
suis literis hæc soleant,sed frustra,quia beneficium non debetur nisi per mo-
dum expressum,cum etiam iure deuoluto non possit conferre,postquàm ami
sit collationem,non tamen viti[illegible] collatio, si episcopus dicat se conferre va
cans per resignationem, aut[illegible], quia superflua non vitiat, l. si testamen-
tum, C.de testa.

Nomẽ sancti quãdo in collatione sit exprimẽdũ.

Quartò narratur diœcesis,vbi beneficium sitũ est,c.significante,de rescrip. 17
& si sit ecclesia per se,exprimitur nomen sancti', alioqui non valebit collatio.
glo.& doct.in c.quamuis.1.de pręb.lib.6.& aliàs collatio esset incerta,quæ nõ
valet,c.2.de electio.lib.6.dicam inferius in elucidã signa.

Si verò sit capella intra ecclesiam, exprimitur ecclesia, vbi sita est, vt in ec- 18
clesia sanctæ Crucis Aure.diœ.Fel.in d.c.significante col.1.de rescrip.

Error in nomine præsbyteri an vitiet.

Quintò exprimi solet is,per cuius mortem vacat,aut per resignationẽ,vnde 19
dicit Fel.in d.c.significante, quòd si impetrauerim rescriptum super ecclesia
contra presbyterum,si errauerim in nomine præsbyteri, licet constet de ec-
clesia,non valet rescriptum,quod est stricti iuris allegat Io.And.in additio ad
Specula.in titu.de rescri.præsenta.§.ratione causæ, ver. quid si indubitanter.

vnde

vnde solet in signatura Papæ conscribi, quòd maior & verior expressio fieri possit, vt in tract. de signa. dicetur.

20 Sexto exprimitur procurator, qui illam resignauit, si per procuratorem facta sit, vt si falsi posteà impugnetur, probari veritas possit, & quia procurator certus esse debet. l. 1. ff. de proc. si per se resignauerit, etiam hoc exprimi solet,
21 vt hic. † Et si dubitetur de hac resignatione, probari debet per instrumentum publicum, nec quo ad hoc creditur dicto episcopi, vel alterius hoc asserentis, nec quidem dicto Papæ, vt in cle. literis, de prob. quæ e[...]die correcta per titulum de subla. cle. literis in concorda. vbi multa scrip[...]

Procurator resignantis exprimi debet, & eius potestas probari.

22 Septimo mandat episcopus omnibus & singulis pre[...]eris, clericis ac notarijs, vt illum cui est collatum beneficium, in possessi[...]em mittant, alioqui sua authoritate possessionem prehendere quis non pos[...], l. si ex stipulatione, ff. de acq. poss. & per collationem beneficij non transfer[...] possessio, c. cũ Bertholdus, ibi, ipsum instituit in eadem, in possessionem e[...] faciens cor-
23 poralem, de re iud. plene scripsi in forma mand. in ver. inducentes. † Imo dicunt quidam, ꝙ apprehendens possessionem est iure, quod habet, priuatus, c. eum qui, depræb. lib. 6. sed ille tex. hoc non probat, sed tantum eum iure priuatum, qui violenter, sed non sine violentia, vt dicunt ibi Doct. & Peruf. maxime.
24 † Vnde qui adipiscitur cum vero titulo possessionem, non priuatur iure, secundum Domi. & Philip. ibidem. & quando episcopus confert, & inuestit eum, per calamum, vel alias, is poterit propria authoritate possessionem apprehende-
25 re, teste Panor. in c. authoritate, de concess. præb. † Et quamuis de iure Archidiaconi officium sit mittere in possessionem institutum, c. ad hæc de offic. archi. in Francia quilibet clericus mittit in possessionem de consuetudine, nec requiritur Archidiaconus, vt dicam inferius tit. de mis. in poss.

Indui in possessionẽ beneficiarius debet.

In possessionẽ mittere quilibet clericus potest.

26 Octauo ordinarius non apponit clausulam non obstan. quia inferior non potest iuri superioris derogare, cle. ne Romani, de electio. Bar. in l. si quis, in
27 princ. ff. de leg. 3. † Vnde non poterit alius a Papa fundationi, vel statutis ecclesiarum derogare, sed tenebitur prouidere iuxta statuta, & fundationẽ, alioqui
28 non valebit collatio, vt scripsi in for. mand. in ver. non obsten. † Etiam si diceret pro hac vice tantum, quia ista clausula pertinet ad superiores, qui iuri derogare possunt, nec puto curiam supremam hac clausula vti posse, quia est instituta, vt iustitiam & ius reddat, & ista clausula est huic contraria, quia si hac vice gratiã vellet facere, & sic iniustitiam, male faceret, ergo ad parlamenta non spectat hæc clausula, sed tantum ad eos, qui iure suo derogare possunt. De hac curia & eius potestate plene scripsi in procœ. Concorda. in verb. summas.

Clausula nõ obstã. in collationibus ordinariorũ non inscribitur.

Clausula, pro hac vice, non pertinet ad inferiores, nec quidem ad curiam supremam.

29 Nono data apponi solet, videlicet quo die collatio facta fuerit, & literæ sine die & consule non valent, vt in data Sexti continetur, vt superius dixi in literis tonsuræ.

30 Decimo testes duo ad minimum inscribi in literis collationũ debent, alioqui non credetur collationi ordinarij in præiudicium expectantis Apostolici, vel
31 alterius prætendentis ius, vt plene docui in Concorda. in rubr. de collat. nec putet episcopus ad iniuriam suam pertinere, ꝙ illi soli non credatur, capit. placuit, 6. quæst. 2. & ista est communis opinio, secundum Are. in d. c post cessionem, col. 2. & pro ista consuluit Bertrand. consil. 132. Dubitatur, col. 2. in 2. vo-
32 lu. ex antiq. edit. † vbi etiam consilio seq. dicit, ꝙ si episcopus postea daret literas suas testimoniales, vt diceret se contulisse, illę literæ non probarent ad vitandas fraudes, & maxime dictante aresto, quod allegaui In Concorda. quod est prohibitorium, vt collatio non fiat sine testibus.

Collationi factæ sine testibus non creditur.

33 Vndecimo debent scribi literæ eadem manu, nec esse debent diuersæ literæ, alioqui sunt suspectæ, per text. in authenti. de trien. & semis. §. & quod

Diuersitas literarũ annitiet collationem.

sæpe, textus in cap. inter dilectos, de fide instrumen. & c. licet, de crimine falsi, Bald. in l. contractus, col. 3. numero 10. de fide instrum. Roma. singul. 336. An diuersitas. Alexan. consil. 41. Viso, colum. 2. vol. 1. & consil. 104 in princ. vol. 7. & expresse Bertran. consi. 233. Viso processu. col. 3. num. 11. in 2 vol. ex prima editione, hoc attenditur in collationibus Papæ, sed non vidi opponi in collationibus ordinariorum, licet falsum probetur ex diuersitate literarum, cap inter, de fide instrumen.

Rasura vitiat collationem.

33 Duodecimò rasura vel cancellatio in loco suspecto vel substantiali reddit suspectas collationum literas, ideo eis credi non debet, l. fin. C. de edicto diui Had. tollen. in c. inter dilectos, de inst. Alexan. consi. 104. Stant. bus. col 1. in 7. vol. Suspectum locum dicimus, quando in verbis dispositiuis facta est litura, c. ex literis, ubi Pan. not. 2. de instru. c. cum venerabilis, de relgio. domib.

34 Alia requisita possunt discerni ex ipsis verbis collationis, & ex superius scriptis, ideo ad alia pertransco.

Collationes plures an fieri poßint.

1 QVAERO, An ordinarius uel executor gratiæ Apostolicæ, vt mãdat qui semel contulit, iterum conferre possit? Respon. non posse, quia functus est officio suo, sicut iudex, qui sententiam protulit, cap. in literis, de offic. delega. iudex, ff de re iud. & prima collatio impedit secundam, cap. post electionem, de concessio. præb. Præterea quia nõ pt reuocare, & tollere ius, quod semel contulit, cap. si tibi, de præb. sicut donans inter viuos nõ reuocat, nisi in certis casibus donationẽ, c. fi. de dona. l. fi. C. de re. do.

2 Etiam quia deuoluta est collatio ad superiorem, ut dixi in. §. si quis vero, de collationib. in concordat. & dicam inferius in materia deuolutionis, † quia si
3 malè contulit, est priuatus potestate [illegible] conferendi, per cap. cum in cunctis, §. fi. de electio. Ad hæc, quia prohibita est variatio, & inconstantia maxime episcopis, & clericis, clem. vna, de renunciationibus. quamuis quidam maligni collatores de vno beneficio sexcentas faciant collationes, & qđ peius est, non factas dicunt esse factas, sed veh istis falsarijs, qui cum Lucifero, nisi resipiscant, partem habebunt, & quid proderunt eis tot collationes in inferno?

Diuerso iure pōt multiplex fieri collatio.

Episcopus post institutionem confert.

Nõ uacans cõferẽs quã do uacat, an illud iterũ conferre possit.

Prima collatio alijs præfertur nisi ut infra.

4 Limita quando [illegible] uerso iure conferret, ut potc, si primo contulit in mẽsibus graduatorum [illegible] graduato, posteà graduato requirenti conferre potest, prius enim tanquàm episcopus voluntariè contulit, posteà tanquàm concordatorũ executor quasi coactè, diuersa enim sunt iura, quamuis plura in eandem personam deuenerint, l. tutorem, ff de his quibus vt indignis. Et quando duo cõcurrunt iura in vnam personam, illa vim habet duarum personarum, l si consul, & l si pater fam lias, § 1. ff de adop. l. Papinianus § sed nec impuberis, de inoff. testa plura scripsi in § si quis verò, in verbo. dispositiones, de colla. in concordã.

5 Item si episcopus ad præsentationem quenquam instituat, potest posteà pleno iure etiam alteri conferre, glo. singu. in clemen. vna. de supplen. negli. prxla. quia ad eum est iure deuolutum, si patronus malè præsentauit, & sic diuerso iure prouidet.

6 Secundo non procedit, quando contulisset [illegible] vacans beneficium, quod vacans communiter dicebatur, vel non deuolutum, posteà si vere uacet, illud conferre poterit, in c. 1. de concess præbẽ. & inferius dicetur in literis resigna. post regu. cancel. quod probat Panor. in c. 1. de elec. dicam inferius de improb. benefic. uacan. impetra.

7 Dubitant quidam inter plures collationes, quænam earum sit valida? Respon. regulariter prima, & præfertur secundæ, c. post electionem, in fi. ibi primitus

mitus fuisse concessum,de concess.præb.c.eam te,de rescr.c.cum 〈ui,& c.qnia sæpe,de præb.lib 6.

8 Limitat[illegible] do fuit al quod impedimentum in persona conferentis, vt quia erat ex[illegible]ta,& sic conferre non poterat,c.postulastis,de cler. excom. mini. unde [illegible]prius contulit,& postea absolutus iterum,secunda collatio ualebit,c.cum inter de consue.& c.[illegible]am inter,de elect.

9 Secundo quando erat imped[illegible]entū in persona eius,cui collatio facta fuit, quia inhabili facta fuit,& post[illegible]abili,tunc secunda præfertur,c.cum nostris de conceff.præb.vbi Pan.& alij.[illegible]ripsi in tract.de pacifi.poss.in 4.limi. c.super eo,ibi,non vitio personæ,de elect.

10 Tertio quando aderat impedimentum rōne [illegible]oris, ut si ante deuolutionem fuit collatum tunc non valet collatio ēr[illegible] tempus,sed facienda est noua collatio tempore deb to,c.2.& c.statutū,de præb.lib.6 & ca.2.de concess. præb.Pan.& alij.in c. cum ex officij,de præscr.

11 Quarto quando ratione rei erat impedimentū,vtpote quia nō expressit modum vacandi,sed secundus sic,tunc is præfertur,c.vt susceptum,de rescr.lib.6. vel contulit antequam vacaret,vt c.1.2.& c.post electionem,de concess. præb.

12 Vel forma non est seruata,c.quia propter,& c.super eo,de elect.& c.cū terra,ibi,quod si in persona fuerit,vel in electionis modo peccatum.ibid.

13 Quinto si vtrinque impedimentū insit,& in persona,& forma,d.c.quia propter,de elect.

14 Vltimo aliqñ nō valet prima,nec secunda collatio,vel electio, vnde facienda est tertia,c.cōsiderauimus,de ele.c.cū Vintomien.& c.audit:s,ibidem,& clarius in d.c.post electionē,vel impetrandum est de nouo beneficium.

15 Si tamen episcopus conferret duo curata beneficia alicui vno verbo,videlicet confero valeret collatio,ut docet Host.& alij in c.quia nonnulli , de cler. non resi. & Io. And.in c.de multa,de præb.& dantur 6. menses ad eligendum vnum ex illis,per c.referente,de præb.vel si adipiscatur possessionē vnius, videtur illud eligere,& ideo si aliud postea adipiscatur,vacabit,primum,ut in extrauag Execrabilis, Io.22.& dicetur infra in tract dispens.in 2.par. *Collatio duorū beneficiorum simul,an valeāt.*

Aliquādo collatores non per se,sed per alios cōferūt,vt episcopi,qui absunt ab episcopatu,ut sunt plurimi,tenentur.n.relinquere vicarios in episcopatu , c.quoniam,de offi.ord.vbi Pan.& alij.& §.teneantur,de colla.in Concord. & olim cū episcopus absens erat,vel alius collator,constituere procuratorem,ei præcipiebatur, in c.si.de uoto,vbi tex.uocat eū procuratorem,alias vicariū. Idem c.petitio,ibi vicariæ siue procurationis,de procu.vbi Host. & doct. hoc *Episcopi vicarios constituere debent.*

17 probant,& Ias.in l.insulam.ff.de præscr.verb.† Ideo dixi valere insinuationē nominationis factam isti procuratori generali in temporalibus , & spiritualibus constituto ab episcopo,alioqui esset in potestate episcopi sic nominando fraudare graduatos,& nominatos isti procuratori insinuantes , ac etiam mandatarios,isti constituto præsentare mandatum cupientes.

18 Item minister fratrum minorum tenetur constituere vicarium , ut consulit Carol. Ruynus consil. 148.visis quibusdam,colum.2.nume.4.in 4 uolu, & isti vicarij conferunt nomine episcopi, quæ materia,quia est valde vtilis, & in iudicijs frequens,& parum ab interpretibus tractata,ob id eam hic tractare plena manu,& abunde statui. *Minister fratrū vicarium constituere debet.*

De uicarijs Episcoporum.

1 SCIENDVM igitur est,ꝙ episcopi creare sibi vicarios possunt sine consensu capituli,& remouere,vt docet Hostien. in summa,de offic.vicar.§. in *Creari potest vicarius sine capituli consensu.*

 quibus

quibus,versi.sed nunquid,quod etiam approbat cõsuetudo,quæ in talibus est seruanda ca.ea noscitur,de his quæ fiunt a præla. Butrig.in c.tua de offi. vica. refert Ioan.Fran.in tracta.de offic.& potestate capituli sede uacan.q.10.col. 4.in secunda parte.

Vicarius non ostendens vicariatum quomodo puniantur.

Tenetur tamen vicarius probare literis se vicarium,alioqui non valebũt gesta ab eo.Bertach.in tract.de episcopo,in 7.par.4.lib.q.8.post Bald.in cap.pastoralis de rescr. 2

Et si gesserit se pro vicario,conferendo beneficium alicui,& postea non ostendat mandatum ei,cui contulit,ad interesse tenetur, quod non potest esse minus,quam ualeat beneficium collatum,vt in tract.nomi.scripsi in q.14.nu. 71.& ad hoc solet condemnari. 3

Dignitatem habet vicarius episcopi compatibilem cum alia.

Vicarius igitur hic dicitur,qui episcopi vices gerit,vt in rub.de offic.vicar. & is dicit[illegible] habere dignitatem,ideo rescripta Papæ ei dirigi possunt, cle.& si principalis [illegible] rescr.ẽt si sit tantum uicarius capituli sede vacan. vel officialis, [illegible] esset [illegible]neus,vt vocat glo.& doct.ibi,& expresse Io.Franc.in tract.de potestate cap[illegible]e vacan.in [illegible] par.2.col.2.ver.sed nunquid, †vbi plus dicitur residentia ex[illegible]sari,& luc[illegible] fructus tempore absentiæ,quia in seruitio ecclesiæ esse censetur.c.ad aud[illegible]tiam de cle.non resi.consuetudo tamen multarũ ecclesiarum illum absentem non excusat. 4 5

Vicarius et delegat⁹ differũt.

Est tamen differentia inter vicarium , & delegatum,quia vicarius intelligitur is,qui vices gerit ordinarij in eodem loco,& tribunali,quo ordinarius,nec de vno ad alium appellatur,delegatus verò quoad hoc dicitur,cui cõmittitur ẽt vniuersitas causarum,a quo appellatur ad delegantem, quia non est idem consistorium,c.2.& 3.de consue.lib.6.& Bart.in l.1.in fi.ff.quis & a quo appel. Bertach.in tract.de episcop.in 7.par.4.lib.q.9.quia non est delegatus generalis,sicut vicarius,vt probatur in c.super §.porro,de offi.deleg.Bal.in l. aliquãdo.ff.de offi.procons. 6

Sed notandum est,hunc vicarium non habere dignitatem incompatibilem cum alia,vt docet Panor.per illum tex.in c.de multa,de præben. ideo per adeptionem dignitatis non vacat vicariatus,nec econtrario,ut d.cle.& si principalis,de rescr.debet tamen is vicarius præcedere archidiaconum, etiam maiorẽ quia loco episcopi est,& sicut episcopus est honorandus.c.præcipimus,93.distinct.quem sing.not.Ludo.Roma.singu.362.& Felyn.in rub. de maior.post Panor.consi.21.uiso dubio,in primo.volu. dicens non valere consuetudinem in contrarium. 7

Requisita in vicariatu, primo scriptura & testes.

Annotandum est,ꝙ in vicariatu plerũq; sequentia requiruntur. Primo scriptura,quam oportet edere his,qui indigebũt præter sua,quam non posset vicarius edere,si non haberet, & hoc ẽt probat l.vnica,C.de mand.princ. c. cum in iure,de offi.dele.& quamuis quidam intelligant illa iura in delegatis Imperatoris,uel papæ,tamen cum eadem ratio sit in hoc casu,idem seruabitur , & hoc iure vtimur,quamuis do.de Ro.contrari[illegible] uideantur probare dec. 397. si episcopus,in 2.q.in nouis.†Quæ opinio pr[illegible] intelligi valere colationẽ vicarij constituti verbo episcopi,dũmodo prob[illegible]r per testes potestas, tamẽ vicarius non debet exercere officiũ,nisi habeat [illegible]cripturã suæ potestatis, & eam exibeat petẽtibus,alioqui damnis,& expensis onerabitur, vt inferius dicetur & ista snia de consuetudine inualuit quam probat Bald.in l.aliquando, ff. de de offi.proconf.& Pet.Par.consi.80.difficultas,col.1.in 4.volu. 8 9

Episcopus residens ĩ curia,an excusetur.

Ideo non debet quis fidere li[illegible] [illegible]s missis ab episcopo sibi, in quibus dicitur, ꝙ si moriatur talis,& alij,quod [illegible]c conferat beneficia talibus , & ipse conferens inueniet se vicarium. 10

Item post salutationem solet episcopus narrare occupationes,quibus tenetur, 11

tur, forte, quia est summus Papæ pœnitentiarius, ob id non potest in suo re[illegible] dere Episcopatu, ideo necesse habet constituere vi[illegible]ium, qui suppleat eius vices. Et puto excusandum episcopum, qui est in ser[illegible] Papæ, ut in c.2. & ca. ad audientiam, de cler. non residen. nollem tamen excu[illegible]re eos, qui resident in curijs principum extra necessitatem.

12 Vidi etiam in vicariatus literis caussam inseri, cur istum potius quam alium creauerit vicarium, scilicet propter scientiam, & industriam ve[illegible] erius dicetur.

13 Secundo testes in illo vicariatu interuenire debent, ali[illegible] instrumentum cum signo sui secretarij tantum esse scriptura [illegible]uata, quæ non probaret. l. instrumenta, & l. rationes. C. de proba. & ad e[illegible] [illegible]ndum fraudes, quæ super hoc fieri possent, nam prohibita sine testibus c[illegible]tione, videtur etiam esse prohibitus vicariatus sine testibus, per. l. oratio[illegible] de sponsal. & sic censuit senatus

14 Paris. anno 1519. die 19. Iulij. † Et bonum esset quod nullus reciperetur vicarius, nisi instrumentum vicariatus esset in actis registratum, & ita fuit in senatu statutum requirente Do. Dionysio Riaut aduocato tunc egregio vniuersitatis, nunc autem aduocato Regio [illegible] M. D. X L V I I. in mente Martio. Arestum.

15 Tertio requiritur quod sit [illegible]ralis. cap. constitutus, & c. fi. de conces. præb. vbi do. & per c. fi. de offi. vic[illegible] [illegible]6. c. deliberatione. §. prohibemus. de offi. lega. ibid. et statuend[illegible]m. 16. q. 2. multa valent generaliter, quæ non specialiter. Arestum.

16 Ratio [illegible]t, ne fiat fraus Later. concilio. d. c. constitutus. nã is, qui non posset cõferre [illegible]neficium vacaturum, daret alicui potestatem conferendi illud, quod reproba[illegible] in d. c. 2. & ca. constitutus, & hoc cessat, qñ in genere datur potestas confe[illegible]nda vicario. Io. de Selua in tra[illegible] beneficio in 2. par. q. 21. Generalis debet esse vicarius, et quamobrem.

17 Secunda ratio est, quia si daretur [illegible]alis potestas conferendi tale beneficium, hoc saperet reseruationem, quam alij collatores extra Papam etiam legatus facere non possunt. c. cum dilectus, de iure patro. maxime in hoc Franciæ regno. §. c. de reserua. in concorda.

18 Et hæc gene[illegible]alitas in his consistit. Primo quod vicarius constitutus sit in spiritualibus & t[illegible]oralibus, alioqui si in spiritualibus tantum, non esset generalis quia non con[illegible]ret nisi vnam speciem, vt inferius dico. Generalitas vicarij in quibus consistat.

19 Item generali[illegible]tas esse debet, vt constituatur ad conferendum omnia [illegible]gula beneficia, alias si ad vnum conferendum constitueretur, non valeret, vt [illegible]ctum fuit per d. c. constitutus, de conces. præb.

20 Vnde non valeret etsi data esset potestas recipiendi resignationem certi beneficij, vt decidunt do. de Rot. dec. 397. si episcopus in no. & probat Pan. in d. c. const. col. vlt. & Io. de Selua. in tract. de benefi in 2. par. q. 21.

21 Nec equidem valeret, si data esset potestas generalis conferẽdi omnia beneficia, & postea in alijs literis esset adempta nisi in uno, quia hoc est in fraudẽ, ideo non ualet, ut asserunt Io. And. Pan. & alij in d. c. constitutus. Conferendi potestas generalis esse debet.

22 Item generalis debet esse potestas ad conferendum idoneis, uel simpliciter ad conferendum, alioqui si esset quis co[illegible]tutus ad conferendum tali Titio, uel talibus tantum, non ualeret, quia [illegible] reseruata essent beneficia. c. deliberatione. §. inhibemus, de offi. lega. l[illegible] [illegible]quod nec iure fieri potest nisi in Papa[illegible] c. is cui de præb. lib. 6.

23 Generalem etiam eam esse putarem, si esset constitutus ad conferendum oĩa & quæcunq; benefici[illegible] [illegible]ui loci, dummodo ibi sint plura beneficia, quia nec sapit reseruationem, ne[illegible] [illegible]otum mortis captãdæ præbetur in vnũ potius, quã in alium, ergo ualet cessante ratione. c. cum cessante, de appella. Vicarius ad cõferendum beneficia certi loci an valeat.

24 Vnde vidi quendam Abbatem de Sabaudia constituisse uicarium generalem in temporalibus, & spiritualibus ad conferẽdũ omnia & quæcunq; beneficia in Aquitania, quorũ collatio ad nostra[illegible] Abbatiæ nostræ (ut dicebat)

 pertinet,

pertinet, super quo vicariatu dubitabatur, quia in certo loco erat vicarius con stitutus, sed fuit conclusum valere, quod sic probo. Certæ rei, vel caussæ tutor dari non potest. §. certæ qui testa. tutor. dari possunt, si tamen tutor detur testamento rei Africanæ, vel rei Syriacæ, vtilis datio est, & hoc iure vtimur, l. si tamen. ff. de testa. tutel. facit. l. ex facto in magna de hære. institué. sic dicemus in hoc vicario, alioqui habens duos pluresve episcopatus, & abbatias, non posset in quolibet vnum instituere, quod est falsum.

Ad tempus constitui vicarius potest.

Et sic cum bonum sit argumentum de loco ad tempus, & econtrario, l. vinũ. ff. si cer. pet. cle. ad nostram. de cens. sicut potest episcopus creare vicarium in certo loco, sic in certo [illegible] tempore, vel vsq; ad certum tempus & post tempus non erit his vicarius. l. [illegible] ff. de testa. milita. 25

Specialis potestas quando vicario concedi possit.

Limita in [illegible] bus casibus, primus est quando beneficium vacaret, tũc istius potest dari [illegible] cialis potestas, & conferendi certæ personæ, quia non desideratur mors pro [illegible] um nullus possideat, sed possidens mortuus sit glo. & doc. in d. c. Constitutus. 26

Secundo limitatur, quando daretur potestas p[illegible] etua alicui officio, vel dignitati seu ecclesiæ, vt quando construitur ædic[illegible] seu ecclesiæ in parrochia curati, poterit isti curato dari potestas conferendi istam ecclesiam, vel præsentandi, c. ad audientiam de eccles. ædifi. & quicunq; erit curatus, perpetuo conferet, siue in genere illi committatur, c. cum venisset, de instit. siue in specie ea. visis. 16. q. 2. c. pastoralis, de iurepat. glo. in c. si de vicar. Henric. Boic. in d. c. Cõstitutus. Idem dicerem in Papa, qui in his beneficijs plenam habet potestatem c. 2. de præb. in 6. 27

Idoneus debet esse vicarius, & quando dicatur.

Quarto hic vicarius idoneus esse debet, c. si. de voto. idoneos intelligo moribus, scientia, & ætate, c. cum in eunctis, de elect. 28

Scientiam dico sufficientem, per quam suo possit satisfacere officio, ætatẽ vero etiam vigintiquinq; annorum, d. §. inferiora. ibidem, & l. ad rem publicã. ff. de mune. & hono. scripsi in qua ætate quis sit habilis ad omnia beneficia, & officia in tract. de pacifi. poss. in 4 limita. 29

Monachus an possit esse episcopi vicarius.

Idoneus etiam [illegible] icitur canonicus regularis, vel monachus cum iure nõ prohibeatur, cum li[illegible] ntia tamen sui superioris. doct. in cle. 2. de refer. de Ro dec. 4. in monachus, [illegible] ec. 284. nota q monachus in antiq. & Guido papę dec. 563. an monachus. per [illegible] in c. de præsentiu[illegible] 16. q. 1. 30

Debet tamen monachus habere vn[illegible] religiosum de suo conuentu, quia solus stare non debet, c. 2. de statu mo. c[illegible] in agro. §. ad hæc, illo tit. Imo. in c. si. de cle. ægrot. 31

Religiosus mendicans uicarius episcopi esse non potest.

Religiosum tamen ordinis mẽdicant[illegible] vicarium suum episcopus instituere non poterit, cle. 1. §. Ad prioratus [illegible] reg. quia est contra professionem illorum, clem. in plerisque, de elect. h[illegible] expresse docet Card. Alexand. in ca. si. quis, in fin. 58. dist. & quia non sunt periti forensium rerum, & caussarum. l. pe. C. de iud. 32

Morari ubi debeat vicarius.

Ideo docti & bonæ opinionis homines ad hoc eligi debent. authen. præsides. C. de episcopal. audientia, & benemeriti. l. ad subeunda. C. de decurio. libr. 10. & in episcopatu seu palatio episcopi debent morari. l. nullum. vbi doc. C. de offi. recto. prouinciæ, vt ibi facilius inueniantur, si tamen alibi intra ciuitatem degeret, non esset reprehendendus, quia modicum super hoc est præiudicium arg. l. si debitori. ff. d[illegible] d. 33

Officiales regij non possunt esse vicarij prælatorum.

Item consiliarij, [illegible] sides, vel alij officiales regij, non possunt esse officiales, seu vicarij præl[illegible] orum generales, cum sint regijs negotijs detenti, nec ab illis, vel ab alijs [illegible] nsionem habere, vt est statutum in ord. regul. rubric. *des Senechaux, & Baillis*, art. 24. collatio tamen facta ab istis non esset 34

ſet nulla, quia ibidem non annullatur,quia non poſſet, ſed hodie priuantur ſuis officijs.

35 Quinto debet eſſe clericus,quia laicus vicarius epiſcopi eſſe non poteſt,in decorum eſt enim vicarium epiſcopi eſſe laicum,c.in noua.16 q.7.etiam non poteſt,laicus tractare bona eccleſiaſtica.c.2.de iud.Probus in additio ad Ioan. Monach.in c.1.de offi.vica.lib.6 col.pen.

Laicus non poteſt vicarius eſſe.

36 Nec beneficia conferre c. ſi quis deinceps.& c.ſeq. cum multis alijs.16.q. 7.hoc expreſſe decidit Pau Pariſ.cõſi.40. quamuis,col.pen.& vlt.in 4.vol.vbi idem decidit in clerico coniugato etiam cum vnica virgine,quia nõ retinet niſi duo priuilegia.c vnico,de cler.coniug.lib.6.niſi laicus in temporalibus conſtituatur vicarius.Archid.in d.c.in noua.16.q.7.

37 Ideo incedere debet hic vicarius in habitu clericali,ſicut conſtituens epiſcopus,alioqui laicus reputatur,quia talis quis præſumitur, in quali habitu repe- ritur.l.item apud.§.ſi quis virgines.ff.de iniur.c.ſi iudex.de ſent.excom.libr.6. nec profeſſione diſcrepent nec habitu.d.c.in noua. 16.q.7.

Vicarius in habitu clericali incedere debet.

38 Vnde iſte vicarius,vt laicus incedens,contulerit beneficium,oportet ꝙ probet ſe,& vicariũ,& clericum,ſiue is cui facta fuerit collatio, quia præſumptio eſt contra hunc vicarium,laicalem habitum deferentem,d.c.ſi iudex,de ſent. excom.lib 6.alias probare non debet,is cui collatum eſt beneficium, tonſurã
39 vicarij,†quod eſt verum,ſi in ſuo epiſcopatu,vel abbatia ſic incederet, ſecus ſi in itinere,vel in alia ciuitate,vbi officium non gerit conſtituentis.ca.ſi quis ibi gl.de vita & hone.cler.quia tunc vt peregrini habentur,& illorum priuilegijs gaudere debe[illegible]t quo ad habitum.c.vni.de cler.pereg.

40 Sexto ep[illegible]pus non poteſt retractare factum vicarij,quia factum a vicario cenſetur fa[illegible] ab epiſcopo,l.1.§ deieciſſe.ff.de vi & vi arma & eſt idem con[illegible]rium,c.2.[illegible] conſuet.lib.6.& quomodo intelligatur,docet Dom.cõſi.114. ſi[illegible]rocurator.

Factum vicarij nõ retractat cõſtituens.

41 Quod eſt verum,quando egit iudice,alias ſi contra fo[illegible]am, vel mandatũ, non tenetur epiſcopus illi collationi,vel actui ſtare.arg.l. diligenter. ff.man.c. cum dilecta.de reſcr.nec culpa officialis vel vicarij domino nocere debet,l.j §. ſi procurator.ff.ſi quis ius dicen.non obtẽpera.l.creditor.§ Lucius.vbi Pau.ff. man,ſic conſuluit Dom.d cõſi.114.quem refert Dec.conſi.143.in caſſi.col.2.

42 Si tamen contra mandatum contulerit,tenetur ei,cui confert, ad damna & expenſas,& aliud beneficium ſimile conferre.c.inter cætera.de præb.ſed ſicut ordinarius,poteſt in totum ſuum vicarium reuocare,clem.& ſi principalis, de reſcr.ita & in vna collatione.c.Paſtoralis.§.j.de offi.delega. & quia ſæpius de forma vicariatus dubitari vidi,ob id formam inferendam curaui.

Forma uicariatus archiepiſcoporum, & aliorum collatorum.

VNIVERSIS *præſentes literas inſpecturis*, *Iacobus Dei ac ſanctæ ſedis Apoſtolicæ gratia archiepiſcopus N. ſalutem in domino.* NOueritis *quòd nos attendentes multiplices occupationes, & reſidentiam quam nos oportet neceſſario in Cur. Rom. propter officij noſtri pœnitentiarij Papæ debitum facere, eo noſtra eccleſia in defenſione iurium ſuorum, noſtrique ſubditi in auditione cauſſarum, & redditione iuſtitiæ non modicum poſſent recipere detrimentum, ac læſionem.*

Con-

Considerantes igitur probitatem, legalitatem, scientiam, discretionem, ac industriam discreti uiri magistri Ioannis Motin clerici, iurium doctoris, ipsum N. nostrum uicarium generalem in spiritualibus, & temporalibus, & officialem in archiepiscopatu nostro N. tenore præsentium facimus, constituimus, & creamus, citra tamen reuocationem aliorum uicariorum nostrorum per nos alias constitutorum, dantes & concedentes eidem N. una cum alijs uicarijs nostris, plenam, & liberam potestatem, & mandatum speciale.

Confirmationes, & consecrationes episcoporum subditorum faciendi, & committendi, Abbates, Abbatissas, & moniales benedicendi, pueros, & puellas utriusque sexus confirmandi, Chrisma conficiendi, oleumque Cathecuminorum, & infirmorum, & cum ipsis etiam illegitime natis, ut ad minores ordines promoueri, & beneficia simplicia recipere, & retinere ualeant dispensandi, literas commendatitias, & dimissorias ad omnes etiam sacros ordines concedendi, ipsosque celebrandi, ac conferendi, seu committendi beneficia, & officia in ecclesia, ciuitate, & diœcesi nostris, ad nostram collationem qualitercunque spectantia conferendi, & commendandi, & uniendi beneficia resignationesque recipiendi, & beneficia resignata conferendi.

Visitationes faciendi, synodos celebrandi, & committendi caussas criminales, & ciuiles, matrimoniales, & beneficiales, & quascunque alias tam principales, quam incidentes, & per appellationem deuolutas, & imposterum deuoluendas, & quæ ad nos, & ad dictam nostram ecclesiam pertinebunt de iure, uel de consuetudine audiendi, & de ipsis cognoscendi.

Et ex officio inquirendi, ecclesias, capellas, & oratoria, ac cimiteria polluta reconciliandi, & de nouo ædificatas, & consecrata consecrandi.
Et personas omnes in nostra ciuitate, & diœcesi, & in tota nostra prouincia, prout ad nos de iure metropolico spectat, & pertinet, siue sint Prælati, Abbates, Priores, & aliæ ecclesiasticæ personæ quocunque nomine censeantur puniendi, deponendi, corrigendi, & multandi sine acceptione personarum, prout delictorum qualitas, & excessus quantitas exegerint, & enormitas delinquentis, suspendendi, interdicendi, excommunicandi, præcepta, & mandata faciendi, ipsaque exequendi, & reuocandi, delinquentes incarcerandi, & condemnandi ad perpetuos carceres, uel ad tempus, pœnas mitigandi a sententijs excommunicationis, & a quibuscunque alijs casibus nobis reseruatis absoluendi, prout sibi uidebitur conuenire, & in ipsis criminibus in quibus nobis, uel alias a iure permittitur, uel constitutionibus synodalibus, uel prouincialibus dispensandi, & absoluendi, prout eidem N. uidebitur, expedire, sententias proferendi.

Et

Et omnia alia & singula faciendi, & committendi, etiam si maiora fuerint, & quæ mandatum exigant speciale, prout ad ipsius uicariatus & Officialatus officium noscitur quomodolibet pertinere, cuius sententias, & mandata, prout rite lata fuerint rata & grata habere promittimus, & faciemus autore Deo inuiolabiliter obseruari, præcipimus, & damus in mandatis tenore præsentium omnibus, & singulis nostris subditis in uirtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna, quam in omnes & singulos rebelles ex nunc prout ex tunc ferimus in his scriptis, quatenus ipsum prompto, & benigno recipient affectu, eundem N. tanquam Vicarium & officialem nostrum, & prædictæ nostræ ecclesiæ, ut præmittitur, recipiant, suscipiant, & admittant, ac eidem in his quæ secundum Deum ad nos, & iurisdictionem nostram ordinariam qualitercunque spectant, uel spectare poterunt, pareant, ac efficaciter obediant, prout obedire & parere tenentur nobis Archiepiscopo prælibato. In cuius rei testimonium has &c. datum &c.

2 NOTANDAE sunt clausulæ, quæ in literis vicariatus exprimi debent. In primis debet constitui vicarius generalis, ne fiat fraus concilio Lateranen. c. fi. vbi gl. & doct. de offi. vica. & c. statutum de præb. libr. 6. vt superius dictum fuit.

3 Vnde si quis daret vicario potestatem generalem conferendi, & illum postea crearet vicarium generalem, non valeret, quia intelligeretur creatus vicarius generalis ad conferendum tantum, & non in te[...]ralibus, & spiritualibus, ut fieri debet, vt sequitur, nam illa generalitas re[...]ngitur ad speciale cõcessionem conferendi, tex. in l. quæsitum, §. sed si fundus, ubi Bart. ff. de fundo instr. doct. in c. pastoralis, §. fi. & §. sedes, de rescr. *Generalis potestas conferendi data alicui non sufficit.*

4 Nec etiam valeret, si diceretur, creamus te vicarium generalem ad conferendum quæcunque beneficia per prædicta, & doct. in c. deliberatione, in fi. de of. lega. lib. 6. & in c. statutum. de præb. ibidem.

5 Ideo in literis vicariatus debet dici, cõstituimus te, & cre[...] vicariũ generalem in spiritualibus, & temporalibus, dantes tibi speciale[...]testatẽ conferendi omnia, & [...]æcunque beneficia vacatura, vt inferius ex primam.

6 Alias colla[...]acta a vicario generali, cui non est data potestas conferendi non dicitur [...]orata, ideo is cui facta fuit, post triennium non potest iuuari decreto, d[...]acifico possessore, vt docet gl. in verbo coloratum §. 1. de pacifico possess. in prag. *Collatio facta a vicario generali non habente potestatem cõferendi non est colorata.*

7 Tamen valet vic[...]riatus, si daretur potestas conferendi beneficia vacantia per morte[...]ntum, vel per resignationem tantum, vt probat glos, & docto. in d[...]c. deliberatione, §. prohibemus de offic. legat. libro sexto vbi videtur prohiberi, quando alteri quam vicario committeret, ergo vicario generali non prohibetur.

8 Et ista est communis sententia, licet quidam contrarium teneant gl. & doctor. in d. c. statutum, de præbend. lib. 6. de Rota dec. 397. si episcopus, in no. & dec. 5. de concession. præbend. & secundum hanc opinionem iudicauit senatus Paris. etiam congregata curia relatore do. Spifame in mense Ianuario, non memini temporis. *Vacantia per mortem, aut per resignationẽ cõmitti possunt.*

9 Non valeret etiam, si in literis diceretur, creamus te vicarium generalem in spiritua- *Arestum.*

ſpiritualibus,& temporalibus,ſpecialiter,& expreſſe ad conferendum, nam illa verba generalitatem præcedentẽ reſtringunt,l.legata.§.1.ff.de ſuppel.lega. & in d.§.ſed ſi fundus,nam quãdo fit enumeratio ſpẽrum poſt genus, illa enumeratio in dubio reſtringit ad illas ſpecies,l.ſed & ſi adijciatur,ff.pro ſoc.†Cẽ 10
ſetur.n.illud mandatum generale expreſſum in fraudem legis,ex quo nõ poterat eum conſtituere ſpãliter ſic firmat Soc.conſi.260.in cauſa,col.11.in 5.con clu.vol.2.vbi dicit non valere conſuetudinem in contrarium,quod probat Bar ba.in c.conſtitutus,col.1.in fi.de reſcr.

Ratificatio collationis ab inferiore an fieri poſſit.

Nec ratificationem collationis nullæ valere dicimus, niſi quatenus eſt neceſſe de nouo conferat,teſte Guido Papæ conſi.189.circa qõnem poſt quam nulla eſt collatio.doct.in reg.ratihabitio,de reg.iur.lib.6.& incipit valere a die ratihabitionis,& nõ trahitur retro,regula ratihabitionẽ,de reg.iur.in 6.vbi doct.o.niſi in Papa,vt dicam in materia perinde valere inferius. 11

Quod non procedit in Papa,qui põt poteſtatem conferendi tribuere alicui ẽt non vicario generali,etiam ad certa beneficia, cap.is cui de præben.lib 6.quia ipſe eſt ſupr[illegible],c.propoſuit,de conceſſ.præbend.alius vero non poſſet dare poteſtatem conferendi decem,vel certa beneficia,quia fieret fraus cõcilio Lateran.per c conſtit[illegible]s,de conceſ.præb.vbi plene doct.nec procuratorem ad conferendum conſt[illegible]ere,gl.in c.prohibemus,de offic.dele.in 6.Pet. Pau.pariſ.conſi.49.domin[illegible],col.1.in 4.volu. 12

Procurator non poteſt ad conferendum niſi a regibus & aliis conſtitui.

Quod limitatur in Regibus,principibus,& laicis,qui nulla habent iura ſpiritualia,ad quæ poſſint vicarios conſtituere.ideo ſolent procuratores generales oĩum bonorũ creare,dando eis poteſtatem conferendi,præſentãdi, &c.c. fi.vbi doc. de conceſ.præb.Pau.de Cita.in tract.de iure patro.in 6. par.q. 41. & ſeq.R[illegible] Cur.in eo.tract.in ver honorificum.q.5. 13

Ad h[illegible]on procedit in beneficijs vacãtibus,unde ſi vacet beneficiũ,poteſt dari po[illegible]as ſpãlis illud conferendi,per c.conſtitutus,de conceſſ.præb. Aegi. Bellame.dec.443.ſi epiſcopus,gl.3.in §.Reſeruationes,de reſeru.in prag. quia in hac ceſſat ratio concil.Laterane[illegible] 14

In ſpiritualibus tantum creari, an ſufficiat.

Secundo in ſpiritualibus,& te[illegible]oralibus vicarius creari debet.c. fi.de con ceſſ præb.per Pan.& c.cum nob[illegible] olim,in fi.& c.nihil,in fi.de elect c.cũ venerabilis,de religio.dom.c.vlt.in fi.de ſta.mona c.ſi epiſcopus,de ſupp.neg.prælа.lib.6.& ſupra dictum fuit. 15

Nec ſufficeret,ſi in ſpũalibus tantum,vel in temp[illegible]bus crearetur, quia non eſſet generalis,c.pe.& vlt.de ſupp.neg.præla.lib 6 licet aliquando adminiſtratio in ſpũalibus tantum alicui dari ſoleat,c.cũ nullus,de tempo.ord.lib.6. & aliquando tantum in temporalibus,& quandoque ſimul. 16

Interdũ uero cõcedit̃ adminiſtratio ſimpliciter,non exprimẽdo in ſpũalibus,& tpalibus,licet tñ in vicariatu exprimi debeat,c.2.de of.vic. in 6.c.3. de conſue.lib.6.c.1.de off.ord.ibidem c.Romana,de appel.c.ſtautũ,& c.fi.de hæ re.e.li.& quia eccleſia ſolet,& ſpũalia,& tẽporalia habere c.ſi quis,1.q.3. ideo generalis eſſe hæc creatio debet in ſpiritualibus,& temporalibus. 17

In quo conſiſtat ad miniſtratio ſpiritualium.

In ſpũalibus conſiſtit adminiſtratio,videlicet vt poſſit excommunicare, ſuſpendere,interdicere,conferre,inſtituere,confirmare,eligere,præſentare,viſitare,corrigere,& punire,collatio ẽt ſacramentorum tota poteſtas fori pœ[illegible]e tialis diſpenſatio,& votorum commutatio in ſpũalibus continetur.c. quærentis,de verb.ſig.c.1.& c.cum in eccleſia,c.veniens,& c.ad aures.de ſimo.cap.ad probandum,de re iud.alia patẽt in c.Maſſana,& c.ſacroſancta,de elect.& c. cõ ſtitutus,de relig.dom.c.ſi iudex laicus,de ſent.excom.lib.6.& in cle.diſpendio ſam,de iud.& in ſum.11.q.1.vbi gl.plena. 18

Adminiſtratio in ſpiritualibus cognoſcitur ex natura eius,quod adminiſtratur 19

tur,quia illud est spirituale,ergo administratio est spiritualis,& de re spirituali,vt plenè docet Bal.consi 478.præmittendum,in 4 vol.doc.in.c 2.de iud.

20 Administratio vero in temporalibus consistit in iudicio & extra,in iudicio, quando habet temporalem iurisdictionem pleno iure , quo ad merum & mistū imperium,& omnem iurisdictionem.c.cōquestus,de foro compe.c.vlt.ne clericuel monach.lib.6.idem si certam habeat iurisdictionē in loco.c cum contigat,de foro compe.c.dilectus,de offi.ord.c.ad audientiam,de præscriptio. *Administratio temporalium in quo consistat.*

21 Extra iudicium consistit hæc administratio in omni specie alienationis.Itē locare,vel ad firmam dare,census, reditus, & pensiones colligere potest, c si quis presbyterorum de reb.eccl.nō alienan.c.vestra,de loca.c.1 ne prælati vices suas.clem.1.de rebus eccle.non alienan.l.lex quæ tutores.C. de admi.tut.

22 Et adhuc vidi istā clausulam poni, licet constituens nulla haberet tpalia,ut actus non vitiet,quod uix est,vt epatus oino sine tēporalibus cōsistat.Cum vt sine aīa corpus viuere non pōt,sic nec sustineri ecclesia sine tpalibus c. si quis obiecerit,1 q.3.& qui ab ipsis tpalia auferre conanī,ipsas destruere moliunī.

23 Et sic sub illa clausula in spiritualibus & temporalibus prædicta continenī, nisi ex diuersitate personarum,restingatur signi[illegible] Bal dict.consi.478 [illegible]ol. 1.in d.4 vol & ea quæ scripsi de temporalibus [illegible]ando capiantur a iudicibus laicis,in ordina.Reg.in tit.vt laici non conue[illegible]ntur.&c.in 3.tomo.

24 Item quandoq; vicarius vocatur officialis, uel econtratio , & ista vocabula synonyma esse dicit Io.And.in addit.ad Specula.in rub.de off.vicar. ista tamē diuersitas vocabulorum regi debet pro consuetudinibus patriæ.ut docet Bar-ba.in clement.& si principalis,de rescrip.quem refert & sequitur Bernard. de Luco in suo praxi criminali,c.3. in uerbo Officiali. *Vicarius & officialis an sint idem.*

25 Ideo in aliquibus locis solet vnus simul cōstitui officialis & vicarius, & tūc plenā habet potestatem,& de hoc loquitur.c.ex frequentibus,de insti & c.dilectis filijs,de appella.secus vbi separatim constituerentur, vt ibidē videre licet.

26 Interdum est separatus,& separata sunt officia,& tunc separatim dirigi rescriptum debet sic , Dilecto filio N. vicario venerabilis fratri nostri Episcopi Paris.&c.uel sic, Dilecto filio officiali Lugdunen. vt assertit prouinciale folio decimoquarto,uersic.in salutatione tubr.de saluta seu exordijs.

27 Et hi tanquam habentes dignitatē,clem.etsi principalis,iuncta glossa de rescrip.iudices delegati Papæ esse possunt,& mandatorum, ac gratiarum executores,vt plenè scripsi in forma litera.execu.in princ.in concorda. *Vicarius & officialis possunt esse iudices delegati.*

28 Et si iste vicarius, aut officialis sit Canonicus , nec tamen alios antiquiores in choro & cap.præcedet,sed in loco suo sedebit,teste do.Gemi. & Perus.in.c. à collatione,de appella.idem in vicario capituli dicidit Io Franc.in tract.de offi & potesta.cap sede vacan.in 10.q.partis secundæ,col 6.

29 Secundo venit ponderanda clausula in præfato vicariatu, citra [illegible]ocationem aliorum vicariorum,hoc eo dicitur,quia sicut per constitutio[illegible]m secundi procuratoris reuocatur primus,nisi adsit ista clausula,l. si quis,9.) ff.de procura.ita per constitutionem secundi vicarij,c.clericos. vbi doct.de offic.vicar. & inferius in fine istius materiæ scribam . *Per constitutionē secūdi vicarij an reuocetur primus.*

30 Tertio additur clausula,dantes & cōc[illegible]ntes eidem plenam & liberam potestatem,per quam clausulam potest vic[illegible]rius ea facere,quæ sub generali mandato continentur,ut in l.procurator cui, & l.procurator totorum.ff de procura.cap.qui ad agendum,& sequenti,illo titulo,in sexto. *Clausula plena & libera ptas, quis denotet.*

31 Non tamen poterit facere ea quæ mandatum exigunt speciale,cap.qui generaliter,de procu.in 6.quos congerit Bal.in § fi.de his per quos agere poss. in instit.scripsi in glossa concorda.in.§.fin.de electio.de toga.in concord.Ideo solent addi clausulæ sequentes,quæ mandatum regulariter speciale requirūt.

Quarum

Cõfirmationes abbatũ, et priorũ uicarijs cõmittuntur.

Quarum prima est clausula, confirmationes & consecrationes episcoporũ 32
subditorum faciendi, certum est quòd ad episcopum spectat confirmare Ab-
bates, & priores sibi subiectos, nõ exemptos, c. nullus primo, in 16. q 7. c. eum
ex iniuncto, in fin. de hære. c. si abbatem, de electio. lib. 6. c. cum venerabilis, &
c. significauerunt, de excep. † Et ad Archiepiscopum pertinet confirmare epi- 33
scopos, c. si 64. distin. & c. cum dilecti, de elect. & Archiepiscopũ confirmat Pri-
mas, uel Patriarcha, c. bonæ i. de elect. c. quia propter, vbi doct. ibidem glo. 2. in
§ facta, tit. de elect. in Prag. ideo inspiciendum est quis creet vicarium, quia si
episcopus, dicetur in vicariatu Abbates, & Priores confirmandi. Si Archiepisco
pus, dicet Episcopos Abbates, & priores confirmandi, quia iure Archiepiscopa
li subintelligitur eam potestatem confirmandi episcopos cõmittere, postquàm
illam habet, Et quia iure episcopali habet potestatem confirmandi Abbates, &
priores, ob id ista concedit specialiter, quæ aliàs sub generali mandato non cõ
prehenderetur, vt per doct. in c. si de elec. in. 6 † Est etiam aduertendum in hac 34
clausula, consecrationem episcoporum committi vicario, quia tenetur Archi-
episcopus intra tres menses à die confirmationis computandos, c. quoniã, 75.
dist. consecrare episcopos suffraganeos, c. 1 & per totum, centesima dist. c. cum
in cunctis, §. cum vero, de elect † Sed hanc consecrationem vicarius exequi nõ 35
poterit, nisi sit episcopus, c. episcopi, 80. dist. imò tres requiruntur episcopi, c.
episcopi, 64. dist. c. si 66. dist. quamobrem cum quis eum constituit vicariũ, qui
non est episcopus, debet addere faciendi & committendi, vt ea in parte vica-
rius possit committere alicui epõ, teste Bertachi. in. 3. parte trac. de epis. q. 61.

Benedicere moniales cõmittitur uicario.

Secunda est clausula, scilicet dantes potestatem Abbates, & Abbatissas, & 36
moniales benedicendi, & consecrandi, hoc enim ad episcopum pertinet, quod
debet specialiter committere, si velit per vicarium exerceri posse, c. 1. de sup-
plend. negligent prælator. clem fin. §. statuimus, de statu monach.

Cõfirmatiõ puerorũ cõmitti solet.

Tertia clausula est, pueros, & puellas, & vtriusq; sexus homines nostræ diœ 37
cesis benedicendi, & confirmandi. Certum est quòd oibus baptizatis debet confer
ri sacramentũ confirmationis, & præcipuè cũ pertigerint duodecim annos, in
qua ætate possunt discernere, vt dicit textus in c. vt ieiunij, & seq. de consecra.
dist. 5. sic dicens, vt ieiunij ad confirmationẽ ueniant perfectæ ætatis, vt moneã
tur confessionem prius facere, vt mundi donũ spiritussancti valeãt accipere, &
quia nunquam erit Christianus, nisi in confirmatione epãli fuerit chrismatus,
† quid insuper confirmatio prosit, docet tex. in c. spiritussanctus ibidem, & ma 38
nus impositionis, sacramenti magna veneratione tenendum est, quod ab alijs
perfici non põt, nisi à summis sacerdotibus, nec tẽpore Apostolorum ab alijs,
quàm ab ipsis apostolis legitur, aut scitur peractum esse, nec ab alijs quàm qui
eorum tenent locum vnquam perfici potest, aut fieri debet, c. de his, & c. se-
quent. ibidem. † Et ita cum soli epĩ confirmationis, hoc sacramentum præsta- 39
re debeant, c. vt episcopi, ibidẽ, nisi iste vicarius sit episcopus, non poterit con-
firmare, etiam si hoc haberet consuetudo, c. quanto, de consue sed committet
episcopo iuxta potestatem sibi datam, c. uno, §. per frontis, de sacra unct. &
Florentinus in. 3. parte summæ in titu. de confirma. plene tractat, ibi uide.

Chrisma cõficere committitur.

Sequitur quarta clausula, Chrisma conficiendi, oleum cathecuminorum & 40
infirmorum, ista quoque solent episcopi conficere die Iouis sancta, & quare
hoc fiat, docet Io. Durand. in Ratio. diuino offi. lib 1. de vnct & in lib. 6 de quin
ta feria, & hoc etiam habetur in Pontificali, & in c. vno, de sacra vnct. vbi ista
declarantur.

Dispensat cum bastardis vicarius ptãtẽ specialem ad hoc ptãtẽ habẽs.

Quinta clausula. Et cum ipsis etiam illegitime natis, vt ad minores ordines 41
promoueri valeant, dispensandi, c. 1. de fil. presbyter. lib. 6 vbi episcopus illam
habet potestatem, ergo illam committere potest. † Etiam potestatẽ habet di- 42
spensandi,

spensandi, vt conferatur isti bene[illegible] ium simplex, & sine cura, non tamen ad prebēdas cathedrales propter preeminentiam & auctoritatem quam habent canonici cathedraliū ecclesiarū. Domi. de Rota decis. 136. voluerunt Domini, in no. & decis. 408. nota in antiq. quamuis Archid. in d. c. 1. teneat contra quem refert de Selua in tract. de benefic. in 3. parte q. 61. dicens hoc non fuisse prohibitū, ergo concessum † sed ego diceré prohibitū, in d. c. 1. ibi, dūmodo sit ra- *Episcopus dispensat ad prebendas ecclesiæ cathedralis tū legitimè natis.*
43 le, super quo per ipsum episcopum valeat dispensari, ergo est aliquod beneficium sine cura, super quo non potest episcopus dispensare, vt sunt præbendæ ecclesiæ cathedralis, c. sanctorū. 70 dist. & ecclesia ipsa cathedralis propter honoré ipsius non cōprehendit sub gñalitate, c. quāuis, [illegible] præb. li. 6. & hoc tenet Ioan. Monach. in c. 1. de fil. præsbyter. & hæc [illegible] entia in curia Romana seruat, vt asserit Felin. c. postu col. 7. vers. secūda [illegible] oclusio, de rescrip. gl. i. §. itē cēsuit, in verb. cathedralibus, de coll. in prag. & ad ben[illegible] ia curāra, solus Papa cū his illegitimè natis dispēsat, vt ē te. i[illegible] [illegible]. & ad m[illegible] ores ordines vt ibi.

44 Et quia potestas dispensandi non transit [illegible] m generali mandato, cum auctoritate, de priuileg. lib. 6. ideo opus est s[illegible] iali cōcessione, teste Calderi. cōsil. 3. an vicarius de offic. vicar. glo. in c. quæ de caussa. 2. q. 4 Cardin. Alex. in c. denique, col. 7. vers. sed iuxta hoc, 4. dis. Fel. in c. at si clerici, §. de adulterijs, col. vlt. de iudi. Domi. consi. 37. pro clariori, col. 3. *Dispensandi ptās nō transit cū generali.*

45 Imò vicarius generalis non poterit dispensare, licet istam habeat potestatē quibus Papa episcopo dispensari mandat, cū intentio committētis ad hoc nō se extendat, sed ad episcopum referatur, & vltra intentionem non valeat dispensatio, nec actus, c. fi. de præben. gl. not. in §. visum, aliàs incipit, quia circa, in uerb. legatorum, de colla. in Prag.

46 Et sic patet, quòd vicario est prohibita dispensatio in casibus, etiā in quibus potest episcopus de iure dispensare, quos memorant doct. in c. at si clerici, §. fi. de iudic. post Speculat. in tit. de lapsis, & dispensat. §. nunc, de episcoporū, nisi huic vicario data fuerit specialis potestas, vt docet Bertachinus in tract. de episcopo, in 7. parte, 4. libri, quęstio. 14. ideo potest addi [illegible] lausulæ, & aliàs prout nobis competit, vel competere poterit, etiam ex [illegible] vel aliorū delegationibus, seu commissionibus, uel aliàs quomodolibet.

47 Subsequitur clausula sexta. Literas commendatitias, & dimissorias ad oēs & singulos etiam sacros ordines concedendi, ipsosq; conferendi, vel committendi. Ista, vicarius generalis [illegible] è speciali potestate concedere non potest, c. cū nullus, §. episcopo, de temp[illegible] ordi. li. 6. Ioan. Francis. vbi suprà. q. 1. part. 2. col 6 Host. & Aegid. Bellamera in c. significasti, de offi. Archi. † Quod est ve- *Dimissoria ad ordines quādo a vicario cōcedi possunt.*
48 rum, nisi episcopus in remotis ageret, dicto c. cū nullus, & ibi Perus. in 4. nor. sed hoc est totius, ut potestas concedatur. Et si vicarius fuerit episcopus, datur clausula etiam celebrandi ordines sacros, & conferendi, seu committendi, si vicarius non sit episcopus.

59 Septima clausula beneficia, dignitates, personatus, præbendas, ac alia quæcunque beneficia, & officia, quorum collatio ad nos qualitercunque spectat ratione nostri archiepiscopatus confer[illegible] ndi. Sub hoc nomine conferendi, includitur institutio presentatio, & alia q[illegible] libet prouisio. rub. vt eccles. benefic. sine diminut. conferant. Scripsi in §. stat[illegible] nus secundò, in verbo, conferatur, *Cōferendi nomine includitur quælibet prouisio*
50 de collatio. in concor. † Idem si data esset potestas prouidendi ad beneficia. Prouisionis enim verbum latum est, glo. in clem. fin. de elect. scripsi in §. præfatiq; ordinarij, in uerbo prouisionem, de coll. in concor.

51 Si tamen sola data fuerit potestas presentandi uicario, conferre non poterit, quia unus specialis modus non comprehendit alium, c. cum in illis, §. cum autem, de præb. li. 6. c. susceptum, de rescrip. eod. lib. Sed uerbū conferendi est generale,

generale,ob id alios comprehendit modos, quamuis contrarium teneat Paulus Castrens.consil 361 venerabilis,quęst.2.volum ne 1.

Spãlis cõferẽdi ptãs dari & cur debet. Imò si fuerit cõcessa potestas eligendi, & præsentand.,cùm clausula & alia omnia etiam maiora faciendi,non comprehenderetur conferendi potestas,vt firmat Gemi.d.§ cùm autem,in fin.quia illi modi sunt speciales,secus in verb. conferendi,vt supra probaui,per rubricam vt ecclesiastica benefic.sine diminutione conferanr,quia nihil videtur maius potestate conferendi.vt quis habeat idoneum eligere,& illi conferre,c graue,de præb.sic consuluit Bertrand. consi 133.dubitatur,col 1 vol 2.ex prima editione,quamuis hodie nostri collatores indoctis potius quàm doctis conferanr. 52

Et ideo is vicarius sine speciali concessione hæc beneficia non poterit conferre,c.fi.de offi.vicar.lib.6.quia in generali concessione non veniunt ea,quæ non esset quis verisimiliter concessurus,vt ibidẽ dic t,& quia lex magis confidit de prælato,cuius oues sunt propriç quã de vicario.Io.10.& Claud.de Seycello,in speculo feudorũ,qui feudum dare possunt.§. 2. principaliter,coll.10. & quia conferre donare est,d.c.fi.& c.relatum, in glo.de præb. & in generali mãdato nõ venit vt quis donare possit,l.filius fa.ff.de don.q̃a donare,est pdere,vt ibidẽ dr,& in dubio qs nõ vr velle iactare,nec pdere suũ,l.cũ de indeb ff. de prob.Bertrand.cõs.133.viso pcessu, col.1. in 2 vol. ex antiqui editio. 53

Et quando specialis mentio fieri debet,non sufficit generalis,c.in nostra,in fi.vbi doct.de rescrip glo.in clem.dudum,in verbo,pacta,de sepultur.sic consuluit Alex consi.122.viso puncto,col.3 & seq.& consi. seq.in 4.vol.& consi. 145.videretur,col 1.in 6.vol.glo.in verb.expressè, in c.inquisitores,de hæret. lib.6 † nam vbicunque lex vult vt aliquid specialiter fiat,non sufficit exprimere in genere,l.si quis mihi bona.§.iussum.ff. de acquir.hæred.vbi iussus in acquitendo hæreditatem debet esse specialis, vt Alex.not.ibi.& in l.1 circa fin. de lib.& posthu.Socin.consi.45.visa appellatione,col.3.in.1.vol.sequitur. Albert.Brunus,in tract de forma & solen.actus, rubr. de supplemento,ac obseruantia formæ,col.18.versi.18 limitatur. 54 55

Spãlis ptãs qua dicatur. Item specialiter dicitur fieri,quod fit nominatim, & expressis verbis,gl.in clem.1.in verb.specialiter,de iud.clem.constitutionem, de electio c.Pastoralis,de excep.l.de his.ff.de transl.l.si quis,in princ.de lega 3 l.si quando,§.& generaliter,C.de inoffi.test.l.fi.de administr.tuto.l fi.de noua.l. fi. de ind:ct. viduit,tollend. Barba.expressè in consil.25.scribitur,col 9.in 1.vol.& consi 15. præclare,col.7 num.11.in 2.vol.& consi 64.illud,col.1 in 3.vol.† Et quod est a generalitate verborum extractum, dicetur specialiter dictum, vel factum,l. item apud §.hoc edictum,ff.de iniuris,l.vxorem §.felicissimo,&.l.seruis vrbanis,in fi.de leg 3.sic consuluit Alex.consi.214.præuiso themate,col.1 in 1.volu & consi.7.videretur,col.2 num 4.in 4.vol Fel. in c. ad aures,col.1.& ibi in additio de rescrip Imol.in cle.1.col.3.nu.12 de iud. 56 57

Singulariter nõ est cõferendi uide licet potestas exprimẽda Tñ text.dicit spãliter exprimendã collationẽ, non singulariter conferendi talem ecclesiã,& talẽ,imò hoc non valeret,nisi generaliter ei cõmitteret, & potestas generalis conferendi beneficia vacatura tribueretur, secus in vacantibus,c.constitutus,de concess.præb Sic consuluit Alex. consi 95. diligenter, col.1.& seq in 5.vol.& hoc repetijt consi 63.in 6.vol. † Vnde sufficit ꝙ quis habeat speciale mandatum ad alienandum,licet non exprimatur,quæ res alienanda sit,l procuratorem,vbi doctor.C.de proc.sic consuluit Alex.consi. 189 viso statuto,col.2.in 7.volu. 58 59

Itaque specialiter dicitur data potestas, quando expressa collationis, vel prouisionis,seu dispositionis beneficiorum facta est in vicariatu mentio,alias nõ,cùm illud dicatur specialiter concessum,quãdo est a generalitate verborũ abstra. 60

abstractum, d. l. item apud, §. hoc edictum, ff. de iniur. c. qui ad agendū, de proc. lib. 6 gloss. & ibi Imol. nu. 12. in clem. 1. de iud. ut superius dictum fuit & plene prosequitur d. Andr. Tiraq. in tracta. de legib. connub. in gloss. express.

61 Item etiam procedit in vicariis Papæ, ut non possint conferre, nisi eisdem a Papa data sit potestas, quia limitata potestas extendi non potest, l. in agris, ff. de acqui. rer. dom. & rationibus aliis superius expressis, & hoc docet Fel. in c. cum ordinem, col. 4. versi. limitata, de rescrip. *Vicarius Papæ sine expressa cōcessione non confert.*

62 Idem in vicariis capituli vacante sede, Ioan Frā. in trac. de off. & potesta. ca. sede vacan q. to partis 2.

63 Et quamuis d. tum c. si de off. vica lib. 6. loquatur in vicario Episcopi tamē quia est eadem ratio in vicario papæ, & aliorum, qui conferre possunt, nisi in laicis, eadem erit iuris decisio l. illud, ff. ad legem Aquil.

64 Etiam si vicarius esset Cardinalis, quia conferendi non dicitur habere potestatem, nisi sit legatus, c. 1. de offi. leg. l b 6. hoc tenet expressim Bald. in. l. aliquando, q pe. ff. de offi procons. & leg a quem sequitur Carellia. Cotta in 2. par *Cardinalis vicarius non confert sine speciali concessione.*

65 Memoral. in verb. vicarius, † quāuis contrarium teneat Barba. in trac. de præstā. Card in præludio 2. partis, per text. in l. vicarius, ff. de legatio. vbi vicarius dr̄ legatus, & legatus conferre beneficia potest, ergo & cardinalis vicarius. respon. q. ille tex. de alio legato loquitur, & probat contrarium sic dicens, qui est vicarius alieni muneris voluntate sua datus, cogitur legationem suscipere, non

66 tamen est legatus antequam suscipiat, quo ad conferendum. † Et sic non omnis vicarius est legatus, per illum tex. & diuersitas nominū rerum diuersitatem inducit, l si idem. C. de codicil. ideo hic cardinalis ab episcopo vicarius creatus conferre tanquam legatus non potest, quia non est legatus a latere, cui tantū conceditur, ca. 1. de offi. leg. in 6.

67 Tanquam vicarius etiam non potest, quia ei non est data potestas, tāquam cardinalis non reperitur, quòd illam habeat potestatem conferendi, antequā sibi speciatim detur, ergo nullo modo potest conferre, si non sit nisi vicarius constitutus ab episcopo, vel archiepiscopo, & nisi potestatem ad hoc expressam habuerit.

68 Nec refragatur, quòd cardinalis, quando constituitur legatus, sicut gaudet prærogatiua honoris vltra alios, d. c. 1 de offi deleg lib 6. ita & quando cardinalis constituitur episcopi vicarius, transit honor in cardinalem vicarium, ratione sui cardinalatus, sed quod ex hoc habeat potestatem conferendi nullo iure cauetur, vt prædixi, licet sit honorandus tanquam cardinalis. & aliud est habere honorem, aliud potestatem conferendi, multi habent honores, & conferendi potestatem non habent vt notorium est.

69 Nec obest, quòd conferre beneficia magis sibi competit gratia honoris, & prærogatiuæ, quàm legationis, d. c. 1. de off leg. lib. 6. ergo quando est vicarius cardinalis habet illam prærogatiuam honoris, ergo poterit conferre. respon q cardinalis eo q cardinalis est, non habet illam potestatem, beneficia conferendi, sic nec quando est vicarius, nisi sibi committatur, † sed statim qu[illegible]

70 legatus a latere a iure habet, d. c. 1. & per hoc puto cardinalem constitutum vicarium siue a Papa, siue ab alio, non posse conferre beneficia, nisi sibi expresse commissum fuerit, sed hoc adulationis forte gratia sustinuit Barb. in d. tract de præstand Card. in præludio 2 partis, vbi volebat cardinales priuilegijs contra ius extollere, & priuilegia, quæ sunt facta, c. 1 de const. [illegible]6. oportet q allegans probet c. cum personæ, de priuileg eo. lib.

Idem in procuratore generali laici, vt non poss[illegible]entare, nisi expressa

71 detur eidem præsentandi potestas, Panor. in c. fi. de [illegible]concess. præben. vbi dicit quod laicus non potest constituere vicarium, sed [illegible] necesse habeat proficisci *Procurator laici non potest præsentare si non fuerit speciatim eidem data potestas.*

d longa

longa absentia, poterit procuratorem generalem omnium bonorum constituere, cui præsentandi potestatem concedet. hanc opinionem ibidem sequitur Imol. & alij, & Paul. de citad. in tract. de iure patro. in 6. parte, q 41. & q. seq. † vbi dicit patronum ecclesiasticum debere constituere vicarium generalem ad omnia, ac etiam ad præsentationes faciendas, cui assentit Philipp. probus in c. 1. de offic. vicar. in additio. ad Ioan. monach. post Rochum Curtium In tract. iurispatro in verb honorificum. in q. 5. 72

Vicarius alium non constituit.

Item vicarius alium constituere non potest, c. clericos, de offi. vica. nisi fuerit eidem data potestas substituendi alium, argu. c. fin. de procu. libro 6. quia personæ industria electa esse intelligitur, quæ in diuersis est diuersa, l. inter artifices, ff. de solution. l. si non sortem, §. libertus, de condiction. indebi. istius est sententiæ Bald. in Marga. in verb. vicarius, q. 4. allegat Hostien in d. c. clericos. 73
† Et quia iudex delegatus alium non potest substituere vel delegare, l. a iudice, C. de iud. nisi ex maxima caussa, & non frequenter vt consuluit Bertrand. consi. 117. ex literis, col. 3. nume. 5. in 1. volu. secundum nouam impressionem. & Paris. consil. 80 in 4. volu. & consil. 89. ibidem, post Guid. Papæ in decis. 374. permutatio circa finem. 74

Nec in spiritualibus tantum potest substituere, vel in temporalibus, nisi aliter consuetudo se habuerit, vt decidit Ioan. Fran. in tracta. de offi. & potesta. cap. sede vacant. in 10. q. partis secundæ. 75

Substitutus vicarij an illi conferre possit.

Vel nisi data esset potestas substituendi d. c. clericos, de offi. vicar. 76

Et tunc bonum est inserere hæc verba, damus ptãtem substituendi alium, quem nos vicarium cum eadem ptãte constituimus. doct. in c. 1. de offi. vicar. & tunc poterit substitutus cõferre substituẽdi, quia a dño censetur cõstitutus. 77

Vel nisi esset consuetudo. Aufrer. in decis. Tholosa. q. 36. vbi firmat vicariũ posse procuratorem constituere, etiam si eidem hoc expresse non fuerit concessum, allegat Collect. in c. tua nos, de offi. vicar. & Nicola. mil. in verb. vicarius episcopi. 78

In substitutione vicarij an cõferendi potes. sit exprimenda.

Item habens potestatem conferendi, & substituendi alium cum simili potestate, substituere potest non expresso, quod dat specialiter potestatem conferendi substituto, sed substituit cum simili potestate, quia censetur specialis habita relatione ad primam, iuxta l. ait prætor, §. 1. ff. de re iudi. l. vbi autem. §. qui vero. de verbo. obligat. vbi paria sunt exprimere certum vel se ad certum referre & pro hoc videtur tex. in c. tibi qui, de rescript. lib. 6 & ibi. Alexand. de Antilla declarat. † quia substitutio facta per vicarium, debet intelligi sicut prima constitutio, & continet idem quod in prima vicarij potestate continebatur l. asse. toto. ff. de hæredib. instituen. plene Albert. Brunus in tracta. de forma & solemnita. actus, rub. ex quibus consistant forma & solemnitas. vers. Sed quid de eo, quod exprimitur, & certum illud dicitur, quod fit per relationem ad aliud. l. certum. ff. si certum peta. Feli. in c. cum venerabilis, de exceptio. Bar. l. 1. ff. de vulgar. 79 80

Si tamen episcopus vicario dederit potestatem alium substituendi, nisi dixerit cum potestate conferendi, vel cum simili potestate, hic substitutus conferre non poterit, quia sub ista generali potestate non venit conferẽdi potestas. d. c. si. de offi. vic. in 6. sic consuluit Paul. Paris. in suo consi. 80. difficultas. col. 2. in 4. volu. nec maiorem in hoc censetur habere potestatem vicarius, quàm dominus. Bald. in l. aliquando, ff. de off. proconsul. 81

Vicarius nõ potest beneficium episcopo exm cõstituenti conferre, etiam si a Papa fuerit concessum.

Intelligendum autem est, quod quamuis episcopus, aut alius collator, possit creare vicarium, vel vicarios ad conferendum beneficia c. fin. de offic. vica. in 6. tamen iste vicarius, vel vicarij, non poterunt conferre episcopo. qui illum creauit, quia sibiipsi per se non potest conferre, nec potestatem cõferendi da- 82

83 di dare,c.fi.de insti.Fel.in c.sanc.2.in fi.de offic.delega. † Ob id solent aliqui episcopi ambitiosi,ac abbates omnia deglutire beneficia, cupientes a Romano pontifice hoc impetrare,ut uicarios habeant,qui illis,qui crearunt eos,possint conferr,& tunc hoc poterunt uicarij auctoritate Apostolica,& non ordinaria,ne vnus conferat sibiipsi,contra d.c.fi. de insti. & c. per uestras.de iure patro.uidi tamen istos uicariatus tanquàm Reipublicæ pestilentes reprobari per senatum Paris.& procuratorem Regiū tanquàm ab abusu appellasse,alio qui omnia beneficia possent collatores retinere sicut hodie quidā ex nostris.

84 Ex quo infertur,quòd is uicarius hàbens specialem conferendi potestatē, poterit conferre omnibus,quibus potest episcopus, & sic etiam habentibus beneficium,dummodo ostendatur ei dispensatio.c.ordinarij § 1. de offic.ordina.lib.6.doc.in d.c.is cui.de præbend.eod.lib.

85 Et sicut episcopus debet examinare præsentatos , & illos instituere,c.cum autem.de iure patro.ita debet uicarius,antequàm eos instituat, alioqui damnationem sibi acquirit,nisi episcopus aliquos nominauerit uicario,ut illis uicarius conferret,tunc imputabitur episcopo,& uicarius illos non examinabit argnment.cap. si episcopus. de prębend.in 6. *Vicarius examinare antequam conferat debet.*

86 † Si tamen eos cognosceret inhabiles,non debet eis prouidere,sed debet episcopum,cuius uices gerit,monere,alioqui uterque reus est,& super is multæ fiunt fraudes,quia communiter qualis collator,talis uicarius,ideo dicit Iuuen.(nolo uicarius esse,)quia ferè omnes se & suos ad inferos deuoluunt.

87 Et si in uicariatu dictum fuerit, ut conferat idoneis , intelligitur de idoneis moribus scię,& ætate,c.cum in cunctis, de elect hoc expressim decidit Paul. Paris.consi 40 quamuis,col.2.in 4.uolu ut superius dictum fuit.

88 Poterit etiam uicarius huius potestatis ratione cōferre tam beneficia,quæ iure proprio episcopus confert,quàm iure deuoluto,ut docet Io. Franc.ubi suprà,col.10.tutius est tamen exprimere etiam deuoluta in uicariatus instrumento,ut sæpius uidi expressum.

89 Verumtamen episcopus,qui potestatē conferendi dedit,conferre ante uicarium Poterit,per tex.& gl.in c.constitutus,de concessio. pręb.quia maiorem potestatem retinuit sibi,q̄ concesserit,ut dicitur de Papa,in c.dudum,de præbend.lib.6.& sicut illum reuocare pōt in totum clem. & si principalis,ubi nota de rescrip.ita & adimere potestatem in aliquo,uidelicet in illo beneficio,ꝙ prius confert,c.pastoralis,§.item cū totum,de offic.deleg.

90 Item sicut uicarius non pōt conferre sine spāli mandato,ita non pōt consentire collationi,nam qui non pōt donare,nec donanti cōsentire,l.creditor, C.de donat.inter uir.& uxo.l.cū quis,ff.de reg.iur.multa super hoc congerit suo more D.And.Tiraq in tract.de legib.connubia.in ul.lege.glo.3.qui enim consentit donanti,rem ipsam donare uidetur, quod non pōt uicarius,l. quæ dotis,& ibi Bal.col.3.ff.solu.matr.l.si liqueat,ubi Bal.2.no. C.de inoffic.dona.l.ī ædibus,§.quod filiusfa.ff.de don. *Vicarius collationi faciendæ an consentire possit.*

91 Vnde si canonici tenebantur conferre cum consensu epi,non poterit capitulum conferre non habito epi consensu,c.uno,§.pone sede uacante,lib.6.si pro te,de rescrip.ibidem & ibi glos.i uerb.assensu,l fin.C.de contrah. empt. hoc docet plenè Materet.in tract.de elect.i 12.q.fol.75.

92 Etiam absente episcopo non poterit uicarius consentire,c. fi. de offi.uicar. lib.6.Allegatur Fed.consi.264.si canonici.

93 Limitatur quando uicarius haberet potestatem conferendi,tunc poterit & consentire,ut probat Archid.ī c. Reatina,63.dist.nam qui potest,& donni consentire potest , l.sicut, §. uenditionis , ff. quibus mod. pig. soluit ubi qui testari pōt,& consentire,ut alius de re sua testetur,& sic in casibus spāli-

bus in quibus est data potestas conficiendi illos actus, multo fortius consentiend', & sic poterit uicarius consentire, in illis actibus, in quibus specialis sibi data potestas, etiam si non sit expressum, quod consentire.

Secundò quando accessione præstandus esset consensus, ut in patre qui filio consensum præstare debet agenti, tunc si pater absit, poterit filiusfa. agere sine consensu, l. si longius, § 1 ff de iudic. 94

Tertiò limitatur in consilio, nam si is qui debet consulere, sit absens, & nō sit breui reuersus, non erit expectandus, sed potest beneficium conferri, & actus fieri non requisito consilio, secus in consensu, qui omnino est habēdus, etiam si immineret periculum tex. in d c. uno. § fi. ne sede uacan. lib. 6 ubi glo. & tex. ibi non repetit consensum, sicut in § præceden. idem scrib. gl in uerb. ass. nsu, in c si pro te, de rescrip. illo lib. sic intelligi debet opinio Lud. Rom. singu. 693. ex longæua. 95

Quartò non procedit in casibus inclusis in generali mandato, in illis ratione uicariatus generalis consentire poterit, & in illis casibus, quos potest ratione uicariatus generalis expedire, tunc absēnte episcopo in illis casibus poterit uicarius consentire, & requiri eius consensus debebit † Et sic potest intelligi sententia Archid in d c. Reatina, 63. dist. facit, c. cū nullus § episcopo, de temp. ordi. lib 6 Fel. in c ex parte col. 3 vers. an. autem. de consti. & Iasō in l. in prouinciali, §. si ego, col 3. nu. 6. ff. de noui ope nuncia. 96 97

Vicarius, quæ beneficia cōferre non possit.

Imò potestas cōferendi data vicario, vt conferat beneficia ad episcopi collationem spectantia, non extenditur ad beneficia, quæ episcopus confert re potest auctoritate Apostolica, vtpote propter negligentiam regularium prælatorum, cle. vnic. de supplen. negli. prælat. † Ideo in instrumento vicariatus hæc verba conscribi debent, damus potēstatem conferendi beneficia, quæ nos iure ordinario conferre possumus, & etiam omnia alia, quæ iure deuoluto auctoritate apostolica, vel quauis alia potestate a iure communi, vel speciali nobis concessa, vel dicitur qualitercunque, uel quomodocunque spectantia, seu quo modolibet. 98 99

Vicarius episcopi quando visitare possit.

Inest alia clausula ordine octaua uisitationes faciendi, nam episcopum per cunctas diœceses parrochiasque suas per singulos annos ire oportet, quòd si ipse aut languore, aut alijs occupationibus implicatus adimplere nequiuerit, præsbyteros probabiles, aut diaconos mittat, c. episcopum. 10 q. 1 c. inter cætera, de offi ordin. c. fi. episcopus. illo titu. li. 6. Socin. in tract de uisita. in 4 q. principali, vers. 12. quæro utrum † Et alias ex generali mandato vicarius episcopi uisitare non potest sicut nec vicarius capituli, ideo opus est speciali concessione, glo. & doc. in cle. 1. § 1. in verbo, capitali, de hæretic. 100 101

Vnire an possit vicarius.

Nona clausula in vicariatu adijci solet, videlicet, vniendi beneficia, alioqui vicarius etiam generalis non habebit vniendi potestatem, etiam si data sit conferend' potestas cum clausula, generali, quæ ad maiora expressis non extenditur, c. qui ad ag. dum, de procur. li. 6. sed vnire maius est, quā conferre, quia vnio non sit a p latis inferioribus episcopo capit. sicut vnire. de excessi. præla. tamen conferre inferiores possunt, c. cum & plantare, de priuileg. & vnire alienare est, c. 2. ne sede uacan. quod non potest quis facere sine speciali mandato. l. filiusfami ff. de donat. & d. c qui ad agendum. 102

Etiam prælati vnire sine consensu capituli non possunt, sed conferre sic. pastoralis in fi. de donat. c. 2. de concef. præb. Innocen. in c. ad hæc. de offi. Archid super hoc expresse consuluit Paul. Parisi. consi. 41. ex his, col 1. in 4 uol. post Dom. Gemi. in consi. 37. pro clariori. col. 3. alia dicam inferius in vnionis materia. 103

In vicariatu etiam clausula decima apponi consueuit, recipiendi resignationes, 104

nes,& beneficia resignata conferendi nempe vicarius non potest dare authoritatem permutare volentibus,nisi hoc expresse illi concessum fuerit,cap.quæsitum de rerum permu.

105 Imo habens potestatem recipiendi resignationem beneficior' in caussa permutationis,vel simpliciter,non potest beneficia sic resigna ... dea conferre, cum speciale mandatum requiratur et in collatione,d.c.fi.de vica.lib.6. 106 †Ideo debet in vicariatu inseri,quod episcopus dedit facultatem recipiendi resignationes,& beneficia resignata conferendi,c.dudum,de præb.lib.6.de Rota decis.43. not.quod vicarius,in ant. vbi dicit istam opin. teneri communiter in Rota,sequitur de Selua in tracta.de beneficio in secunda parte quæst.quarta, & Calder.consil.3.an renunciatio.titul.de renunc.& Felyn.in cap.auditis,col.6.nu.13.de præscr. *Recipere resignationem qui potest,an et conferre.*

107 Licet quidam dicant collationem istam tanquam necessariam competere vicario,quod non est verum,nisi sit constitutus ad conferendum,vt concludit gloss.in verb.vicario,§.item voluit,de colla.in prag.& Lud.Rom.consi.330.circa primum,col. 2.nu.5.

108 Imo si aliquis potest conferre beneficium situm in diœcesi alterius episcopi ex priuilegio,vel consuetudine,tamen non poterit recipere illius resignationem,per glo.& ibi Card. in cle.vna,quæst.7.de rerum permuta.ideo debebit fieri in manibus eius,qui poterat alias communi iure conferre, vt expresse tradunt do.de Rota dec.398.si aliquis episcopus.in nouis.facit.dec.218.nota quod cui.in ant.& gl.in verbo,locorũ.clem. vnica,de sup.negl.prala.Feder.in tra.permu.q 26.

109 Idem decisum est in legato,in c.de liberatione,§ prohibemus,de offic.leg. lib.6.quod legatus non possit committere alicui facultatem recipiendi resigna- 110 tionem talis beneficij, quia præberet votum ambitionis,& emptionis. †Idem in episcopo concludunt do.de Rota dec.397 in no.& in dec.5. de conces.præben.& dec.288.nota quod episcopus, in ant.& in præsentatione ita fuit iudicatum Romæ,vt non detur præsentandi potestas ad certum beneficium vacaturum,vt asserit Cassad.in dec. 5.ti.de iurepatrona. *Facultas recipiẽdi resignationem talis beneficij dari non potest.*

111 Poterit et vicarius generalis habens potestatem conferendi beneficia,conferre dignitates,quia appellatione beneficiorum et veniunt dignitates,cum non sit materia ambitiosa,& tantum noceat concedenti gloss. in c.de regul. iur. libro sexto,& clem.auditor,de rescr.cap.tua,de verborum sign. de Rota dec. 433. nota vtrum, in ant.& dec secunda, rubr.de offic.vicar.Panor.in cap. fin. de concessione præbenda, in secundo notab. Dom.& Franc.in d. cap fina. de 112 offic.vicar.in 6 & Fely.in cap.caussam,quæ,col.9 nu.14 de rescr. † Et procurator datus ad acceptandum beneficium,poterit etiam dignitates acceptare, teste Fel.in c.postulasti,col.16.de resc. est tamen tutius exprimere dignitates, quamuis hoc necessarium non sit. *Vicarius dignitates conferre potest.*

113 Tamen quando Papa concedit potestatem conferendi quæcunque beneficia, non includuntur dignitates, si non exprimantur, cum in illis,de præb. libro sexto cap.fina.ilio titu.et si episcopus consentiat,quia rescriptũ debet restringi,ne multum præiudicet tertio, cap.quamuis,de rescr.lib.6.c.super hoc de offi.deleg.& hæc potestas data ex priuilegio strictè tanquam extraordinaria est iterpretanda,cle.2.de offi.leg.Imol.in cle.vnica,de sequestra.possess.sic 114 consuluit Soc.cõs.260.i caussa manutenẽt,col.10.i 4.conclu.i 2. volu.† nã qñ eps cõferendi ptãtem tribuit, nulli fit præiudicium, nisi sibi, & suæ prouisioni,sed qñ Papa conferendi potestatem lega... uerret, vel alteri quæcunque beneficia conferendi diœcesis. Paris.tunc ... præiudicaret epo,ideo restringi debet,vt doct,no.in l.beneficium,ff.de const.prin.c.quãuis,de præbẽ. in 6. *Dignitates non includuntur in potestate conferẽdi a Papa cõcessi.*

 Vnde

Vnde consuluit Old. consi.22.q si summus pontifex voluerit grauare ecclesiam,& episcopum in collatione beneficiorum,verba non sunt late intelligenda,vt includãt dignitates,sed stricte,vt minus lædant ius commune,& personam c.cum dilectus,de consuetud. 115

Vicarius an curata beneficia nõ expressa cõferre possit, & procurator acceptare.

Diuersum est,quando episcopus ipse beneficia conferendi tribuit potestatẽ 116
quia tunc etiam dignitates comprehendũtur,cum plenissima † interpretatio fieri debeat contra concedentem, ac etiam præbendæ cathedralis ecclesiæ continentur in hac potestate,c.cum dilecti,de dona. Panor.in c.olim de verb. sig. Ias.& alij in d.l.beneficium,ff.de const.princ. licet alijs secus,c.quamuis 2.de præb. lib.6.vt supra dixi. †Poterit ẽt curata conferre, licet alias non veniant 117
sine expressione,c.cum in illis,de præb.lib.6 ẽt quia hoc est fauorabile,ideo ampliandum,c.dudum,& c.si cui.de præb.lib.6.†sic & procurator constitutus 118
ad acceptandum beneficia,poterit etiam curata acceptare,teste Imo.in c.accedens,col.2.de præb.& Staphil in tract de liter.grat. rubr. de modo & forma impetrandi ver.prædicta tamen dicens idem in inducto cardinalium de conferendis beneficijs suorum familiarium vt includantur omnia beneficia ẽt curata.Feder.consil. 73.factum.

Vicarius commendare beneficia an possit.

Item poterit vicarius potestatem conferendi habens, commendari,licet in 119
mandato non sit expressum,quod commendet,quia plus est conferre, quam commendare,c.nemo de elect.lib.6.nam conferre donare est,commendare deponere,vt ibi,& cui plus conceditur,& minus concedi censetur, per regu.iur. †Tutius est tamen exprimere,& ego vidi exprimi licet commenda sub colla- 120
tione comprehendatur,rubr.vt ecclesiast.benefi.sine diminutione confer.scripsi in §.statuimus,2.de colla.in concord.tamen qui de iure speciali conferre potest,non potest in commendare,vt docet dom.Gem.in c.nemo,in fi.de ele. lib.6.sequitur Fely.in c.auditis,col.6.nu.12.de præscr.

Collatio ab episcopo & eius vicario facta utra ualeat

Item collatio facta extra diœcesim ab episcopo valet licet a vicario in diœ 121
cesi eadem die fiat,quia est facta a maiori,& ideo præualet,c.si a sede,de præb. lib.6.& quia maior est episcopi,quam sui vicario collatio,c.dudum de præbẽ. lib.6.& quia censetur reuocatus quo ad illam collationem, sicut † in domino 122
tractante cãm,vt censeatur quo ad hęc reuocare procuratorem,c.si quem, de proc.lib 6.& per cognitionem quã facit delegatus,videtur reuocare subdelegatum,c.intimasti,de appel. Arch.in c.quãuis,de offic.deleg.lib.6.sic & in ordinario cõferẽte cõsuluit Cald.consi.2.an collatio,sub rub.de of.vica.

Prouisus à uicario si prius capiat possessionẽ est præferẽdus. Arestum.

Quod est verum,quando æquo iure procederent ambæ collationes,& æ- 123
quales essent,secus si prouisus a vicario accepisset possessionẽ ante prouisum ab episcopo,quia tunc is qui est prius adeptus possessionem præferetur,d.c. si a sede,& ita visum fuit senatui Paris.vt scripsi in trac.de paci.possess.in nu.297. ver.4 ẽt procedit,licet c.si a sede loquatur in collationibus,a diuersis emanantibus,tamen in hoc casu est eadem ratio,vt ibi scripsi.

Creatum de nouo beneficiũ an vicarius cõferat.

Item non poterit vicarius beneficium de nouo creatũ conferre, nisi expri- 124
matur in literis vicariatus,per tex.in cle.si.iuncta gl.in uer.tibi,de rescr. vnde vidi apponi hanc clausulam,damus potestatem conferendi dignitates personatus,officia,& quæcunque beneficia,ẽt de nouo creanda, quęcunque qualiacunque,& quantacunque,&c.& ratione istius clausulæ non erit postea dubiũ sicut dixi superius de his quæ authoritate Apostolica competunt.

Instituere non potest præsentatos vicarius sine speciali potestate.

Item licet vicarius generalis non possit conferre,nisi expresse cõcessa fue- 125
rit ei conferendi potestas,d.c.fina.poterit tamen præsentatos a patronis instituere,per tex.nota in c.ex frequentibus,de institu. secundum Roman. singul.601.tu scis quod fundatores, & Panormita.in d.cap. ex frequentibus , ac Io.de Selua in tra.de bene.in 3.parte quæst.a 4.de Rota decis. 43. nota quod vica-

vicarius, in antiq. & de Bellamera dec. 93. licet vicarius.

126 Sed ego dicerem contrarium, quia institutio non potest fieri, nisi canonice, & iuris vel consuetudinis autoritate. c. pen. de inst. & c. 1. de regu. iur. lib. 6 sed quando non est vicario data nisi certa potest, non potest illam excedere, alioqui contra mandatum faceret, & non valeret ab eo gestum, c. cum dilecta, de rescr. forma enim mandati diligenter est seruanda. l. diligenter. ff. mand. si ergo est vicarius constitutus generaliter, & non est ei data potestas conferendi, seu

117 instituendi, sine potestate non instituet, † nam verbum conferre comprehendit etiam institutionē, rub. vt ecclesiast. benef. sine diminutio. confer. ... scripsi in §. statuimus. de colla. in concor. & quamuis non sit libera institutio, tamē alia ratio tex. habet locum, quod in generali mandato non venit donatio, vt ibi, & quod institutio committi debeat, probat tex. in c. cum venissent, de inst. nec inuenitur iure cautum, quod vicarius sine mandato instituere possit, ergo illi hoc non concedemus. l. dissentientis. C. de repud. *Institutiō sub verbo conferēdi comprehenditur.*

128 Nec refragatur tex. in d. c. ex frequentibus, nam dicit posse fieri ab officialibus episcopi, qui hoc de iure possunt, vtpote ab illis quibus est data potestas, & non ab alijs, per illud. rela... am qui, quod restringit, vt per Bar. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iure imo ille tex. non probat, quod institutio fieri possit, magis quam collatio, nam dicit, ... clerici ecclesiastica beneficia sine consensu episcopi, vel officialium suorum, qui hoc de iure possunt, recipiunt, & sic taxat illos clericos, qui occupant beneficia sine collatione episcoporum, aut alia prouisione. *Intellectus ad c. ex frequentibus.*

129 † Et quamuis ex locatione Rub. de inst. quis posset dicere loqui de institutione, tamen generaliter etiam accipitur institutio, vt patet in c. 2. & c. autoritate, ibid. & officialis ibi etiam generaliter accipi potest pro vicario cum officialis multoties vtrunq; habeat officium, vt supra dixi.

130 Non obest quod institutio est necessaria dispositio, respon. esto sane, tamen nō potest instituere is, qui non habet potestatem, sicut non potest resignationem causa permutationis recipere, licet sit necessaria. c. vnic. de rer. permu. lib. 6. vt superius dixi.

131 Et cum hic vicarius non habeat potestatem ad hoc expressam, illa concessa & limitata potestas non extenditur, argu. l. in agris. ff. de acqu. rerum dom. & quia etiam institutio sapit quandam donationem, c. si. de inst. quam vicarius facere sine speciali mandato non potest, d. c. si.

132 Nec me mouet c. 1. de inst. in lib. 6. vbi capitulum sede vacante instituere potest, licet non possit conferre, fateor, quia in casu sede vacan. omnia, quæ sunt iurisdictionis, fere transeunt, sed non in vicarium episcopi, c. 2. de offi. vica. ob id *Capitulum instituit, sed non vicarius.*

133 non idem, † Nam vicarius episcopi non tract... causas criminales si. expressione, & commissione speciali, c. 3. de consue. lib. 6. & tamen in c. iuris autoritate ista transferunt, vt in c. 1. nē sede vacan. vbi doc. & sic ad c. institutio transit, non au

134 tem ad vicarium episcopi, si nō sit eidem data potestas, † Etiam quia a iure, hoc est in vicario capituli declaratum, sed non in vicario non habentem potestatem conferendi. ergo non habebit locum in eo.

135 Item institutio & destitutio pertinet ad episcopum tanquam correlatiua. c. cum ex ini... cto. de hæret. & sic non ad vicarium, nisi eidem committatur, nā vicarius ... potest quem priuare beneficio, nisi sibi expresse concessum fuerit, ergo ... instituere ... ap. 2. de offic. vica. lib. 6. vt consuluit Anch. consi. 60. *Conferre qui potest, an possit priuare.*

136 duplici. † Imo qui iure speciali potest beneficium conferre, non poterit priuare quem illud habentem, quia iurisdictio voluntaria nōn includit contentiosam. Panorm. in cap. accepta, colum. vlt. de rest. spolia. refert Felyn in cap. Auditis, colum. 6. nume. 12. de præscript. potest tamen declarare possidentem nō habere iustum titulum in beneficio, cum per modum actionis hoc petatur,

d 4 vt ex-

vt expressum consuluit Bald.consi.478.præmittendum,col.1.in 3.volu.sed an possit monere beneficiatos,vt ostendant titulum,scribit Anch.de cõsi.60.no. bene prædicta,vide quæ scripsi in concorda.trac.de pacis. possess.

Et sic vicarius non poterit instituere,nisi sit eidem expresse data instituendi potestas, vel conferendi,nam sub hoc verbo conferendi comprehendetur in- stitutio,vt superius dixi,ideo poterit instituere qui conferre potest,& ita est tenendum,quicquid doctores dicant in contrarium. 137

Episcopus an puniatur si vicarius indigno contulerit.

Quæro insuper, si hic vicarius contulerit indigno beneficium, priuetur ne episcopus potestate conferendi,sicut ipse episcopus contulisset.c.cum in cunctis,in fi.de elect.quod videtur, quia qui per alium facit,perinde est,ac si ipse faceret,l.t §.deiecisse.ff.de vi & vi arma. 138

Respon.p collationẽ vicarij indigno factam,non est eps, priuatus potestate cõferendi,quia dolus ipsius non debet episcopo,qui non est in culpa, imputari,ideo ad ipsum episcopũ reuersa est potestas,c.si compromissarius, de ele. lib.6.& quia eps non peccauit,ideo puniri non debet.† Nam pœna suos tenet autores,l.sancimus.C.de pœn.nec quis alterius odio prægrauari debet,l.si qs in suo.C.de inoff testa.nec ad illicita videtur cõmissus.l.si procurator.ff.de cõ di.indebi.vbi plene Ias.ideo episcopus digr postea cõferre poterit, quia vicarius fines mandati excessit,conferrendo,e quo potestatem non habebat. 139 140

Limita nisi episcopus ratam collationem abuerit.d.c.si compromissarius, quia ratihabitio retro trahitur,& mandato comparatur,regula,ratihabitionẽ, de reg.iur.lib.6.facit c cum quis mandato de sent.excom.lib.6. 141

Secundo limitatur,quando episcopus dedisset potestatem conferendi isti in digno,tunc is censetur facere,cuius mandato fit.l.1.§ deiecisse.ff.de vi & vi ar ma.etiam proprie dicit tex.in l.certe.§.1 ff. de preca. 142

Episcopus an digno cõferre possit si vicarius indigno cõtulerit vel econtrario.

Et in hoc est aduertendum,quia si episcopus dederit potestatem conferendi indigno,& vicarius sic contulerit,episcopus nõ poterit postea etiam digno conferre,quia est conferendi potestate semel priuatus,tum etiam ꝙ ad superiorem deuoluta fuerit potestas conferendi.d.c.si compromissarius.† Vnde cũ hodie quidam vicarij miserabiles indignis conferant,ac stabularijs, ignaris, proditoribus,& episcopis adulatoribus,& lenonibus ex certa eorum scientia, ipsi & eorum committentes pœnis inferni perpetuis,nisi resipiscant, torquebuntur,nec episcopi eos ab istis pœnis releuabunt. 143 144

Si tamen is,cui vicarius contulerat,non acceptet, ad episcopum reuertitur potestas,qui alteri poterit conferre.d.c.si compromissarius. 145

Insuper quæro,an vicarius possit conferre digno,si ipse indigno contulerit, quod videtur,sicut episcopus dixi in gl § si quis vero,de colla.in concor. 146

Contrarium est verum,vnde si male contulerit, videlicet indigno,functus est officio suo,vnde amplius conferre non potest,d.c.si cõpromissarius, sicut et iudex iudicare post sniam.c.in literis,de offic.deleg l.iudex.ff.de re iud. 147

Secũda collatio vicarij nulla.

Vnde secunda collatio per vicarium facta est nullius momenti,tum quod deficiat potestas,quia intelligitur ei data potestas de prima vacatione, & collatione,arg l.boues.§.hoc sermone.ff.de verb.sign.c.non potest,in fi.de præb. lib.6.l.eum qui calendis.ff.de verb.obl. 148

Præsentare & instituere quando vicarius possit.

Item potest vicarius instituere tanquam vicarius, & præsentare tanquam abbas,vel si alio iure ad eum pertinebat presentatio,sicut potest conferre tanquam canonicus,& tanquam episcopus.c.postulastis,de concessio.præb. gl.in c.a collatione,de appella.libr 6.† Et capitulum sede vacante potest eligere & confirmare.glo.in ver.debebit,in c. episcopus, de supplend.negligen. præla. libro.6.nempe quando duo iu concurrant in vnam personam, tunc illa persona habet vim duarum p natum.l.si consul.ff. de adoptio.l. Papinianus 149 150

nus. §.sed nec impuberis,de inoffi.testa.potest etiam tanquam episcopus conferre,& tanquam concordatorum executor,& sic v ,vt plene scripsi in §. si quis,in verb.dispositiones de colla.& in tracta.no. 17.nu.4.& seq.superius dictum fuit quando multiplex collatio ab vno fieri valeat.

151 Sequitur in vicariatu vndecima clausula videl celebrandi synodos. Nã vicarius vel alius non potest sine speciali mand celebrare synodos, c.si episcopus,de offi.ord.lib.6.sic nec legatus.concili generale nomine Papæ gl. in c.reg 17.dist. Panor.in disputatione incipiente Episcopus,col.17. versi.item non omnes,sequitur Ioan.Boteus in tract.de synodo episcopi,in 2 par.nu.2.& seq.plus dicens,φ postquam visitatio competit etiam iure ordinario episcopo, ipse hoc alteri delegare poterit,quia iure canonico omni prohibita ordinarius demandat.c. quod sedem,de offi.ord.caueat tamen episcopus cui committet,quia sanguis subditorum de manibus prælatorum requiretur,c.irrefragabili.de offi.ord. *Synodos celebrare an vicarijs sit liberum.*

152 Subiungitur clausula duodecima,& committẽdi,& audiendi caussas ciuiles, & criminales, hæ enim criminales per generalem potestatem non censentur commissæ,c.2.de offi.vica.libr.6.nec in c libus posset ille officialis aut vicarius cognoscere,nisi specialiter sic ei commissum,d c.2.& si cognosceret, nullus esset processus,quia defici iurisdictio.teste Fed.consi.220.veritatis ideo non praesumitur vicarius aliquem beneficio,nisi sic eidem expresse concessum,vt ibi,& Anch.probat consi.60.duplici vel nisi alias haberet iurisdictionẽ ibid.vt consuluit Bal.in Patriarcha vicario creato a Papa,in consi.478 præmittendum,col.3 in 4.vol. *Vicarius de criminibus non cognoscit nisi hoc ei compromissũ fuerit.*

153 Tamen per hanc clausulam non poterit offic alis conuertere pœnam corporalem in pecuniariam,quia hoc non licet n habentibus potestatem dispẽsandi super crimine.c.licet,vbi glossa & do de pœn.& in c.in archiepiscopatu,de rapto. *Pœnam corporalem vicarius in pecuniariam non conuertit.*

154 Ideo in vicariatu debet exprimi,damus potestatem dispẽsandi etiam super crimine,alioqui non est verisimile φ episcopus hanc potestatem sibi non omnino permissam concesserit,c.irrefragabili,de offi.ord.dixi quando possit conuerti in pœnam pecuniariam,in §.quia vero,de publ.concub.in concor. & sic consuluit Pau.Cast.consi.348.notandum,in 1.vol.quia dispensatio sine caussa fieri non debet,glo.in c.non est,de voto,& dicam in materia dispen. infra. & quia pœna iuris commutari sine caussa non debet,l.quid ergo.§.pœna.ff.de his qui notan.infa.l.& si seuerior.C.illo tit.

155 Additur clausula decimatertia,matrimoniales,&c.etiam committit caussas matrimoniales,quarum cognitio ad episcopos pertinet. c.ex literis de in integrum restitu.c.1.de consangui.& affi c.accedentibus de exc prælat.& sic delegare eas & cõmittere episcopi suis officialibus,& vicarijs poterũt.c.caussam matrimonij,de offi.deleg. Bertach. in tract.de episcopo in 7.par.4.libr.q. 20.vbi dicit φ aduersus sententiam suam poterit in integrum restituere vicarius,φ sequitur & Philip.Perus.in c.dilecti in 2.q 9 & seq.de appel. *Matrimoniales caussæ expresse cõmittendæ sũt.*

156 Clausula decimaquarta & beneficiales. Solet etiam in vicariatu episcopus, vel archiepiscopus committere caussas beneficiales,de quibus non cognoscet vicarius,quando agitur priuatione,vt in cap.2.de offic.vica.in 6.nisi hoc sit eidem expresse concess ,quia sunt priuilegiatæ,in cle.dispendiosam, de iudic.nec poterit cognosc e vicarius de institutione beneficij facta, per episcopum,sine speciali commissione,vt docet Bertach.in d.trac.de episcopo , in 6 parte.4 lib.quæst.29.quia inferior non tollit legem superioris, clem. ne Roman.de elect. *Beneficiales caussæ committendæ vicario.*

157 Insuper additur decimaquinta clausula , & quascunque alias tam principales

cipales quam incidentes,& per appellationem etiam deuolutas, & imposterum deuoluendas,& quæ ad nos,& ad vicam nostram ecclesiam pertinebunt de iure,vel consuetudine.

Archiepiscopus quando officiale i alio episcopatu constituere teneatur. Arestum. Causam episcopo delegatam vicarius cognoscere non potest

Nam in hoc regno Franciæ, si clericus propter crimen priuilegiatum captus sit,& condemnatus a iudice laico,& demum remissus ad officialem Pictauiensem,vt cognoscat de crimine communi, si postea ab officiali Pictauiensi remissus condemnetur propter delictum commune,& is appellet ad archiepiscopum Burdegalensem, eo quia non est intra refertum, officialis,non debet illum remittere,sed debet archiepiscopus Burdegalensis constituere vicarios, qui in ciuitate Pictauiensi cognoscat, & hoc propter appellationes ab abusu. Ita iudicauit senatus anno 1524.die 15. Decemb. 158

Tamen per hanc clausulam generalem non potest officialis de causa delegata cognoscere,quamuis eidem episcopus caussas præsentes commiserit, futurasq;,quia episcopus non habeat iurisdictionem id temporibus,quo committebat,ideo delegare eas non poterat,arg.c.primi, de offic.vica.libro.6.de Rota decisione.157.nota quod vbi episcopus, in antiq. & decisione.847. episcopus, in eisdem. 159

[illegible] im si diceret episcopus in vicariatu autorite ordinaria, vel delegata mihi [illegible] mpetentes.vel competituras committimus, arg.l.non potest videri.ff.de iud.[illegible] iurisdictio nondum competens non potest committi.ar.c.Romana, de offi.ord.lib.6.vbi Gulie.de monte Laudu. expressæ dicit no.q episcopus, vel senescallus non potest deputare vicarium ad futuras caussas, quæ a Papa vel Rege eis committentur per rescripta,tum quia iudicio in pendenti esse nō possunt,l.non quemadmodum.ff.de iud.l 1.de vsur. tum etiam quia non potest dare,nec committere,quod non habet.l.tradit.ff.de acquir.rerum domi. 160

Episcopus seneschallus caussas futuras delegare non potest.

†Ideo opus est noua delegatione,& commissione postquam episcopus habet iurisdictionem nouam, sic concludunt domi.de Rota dec.3.incip. episcopus, rub.de offi.vica.sicut non potest episcopus cognoscere de caussa vicario delegata,doct.in ele.2.de rescr.Bertach.in trac.de episcopo,in 7.parte 4.lib.quæst. 4.ita nec vicarius de caussa episcopo delegata,& si de facto cognoscat,sententia erit nulla,tanquam a non suo iudice lata. l.1.& per totum.C. si a non compe.iudice iud.fuerit. 161

Caussas inceptas mortuo episcopo vicari' perficere nō potest. Vicarius cogit ad assignandū congruā portionem. Vicarius archiepiscopi an in suffraganeos iurisdictionem habeat.

Imo viuente episcopo [illegible] inceptas eo mortuo perficere non potest vicarius,vt decidit idem [illegible] q.6.& allegat Spec. in tit.de offic.ord.§ 1.ver. auditores autem.& ibi [illegible] in addi.versi.2.quia censetur reuocatus per mortē episcopi,vt inferius dicetur. 162

Sed bene poterit Officialis viuo episcopo,seu vicarius ex offi.vel ad instantiam requirentis cogere patronum ecclesiasticum ad assignandum congruam portionem vicario perpetuo, vt fuit decisum Tholosæ sicut refert Aufrer.in suis dec.q.148.& q.seq.plus dicens in Francia iudices Regios hoc vsurpasse, vt scripsi in tract.de congrua portio. q 7. 163

Tamen vicarius Archiepiscopi non [illegible] et iurisdictionē in eius suffraganeos propter reuerentiam episcopalis dign [illegible] s.c.2.de offi.deleg.lib.6. & hoc si Archiepiscopus est præsens,vel in prouincia,alioqui contra.c.1.de off.ord.lib.6. & Bert.in tract.de episcopo,in 7.par. lib.4.q.10. 164

Vicario solet etiam committi,vt partes ad recognoscendum scripta sua, & chirographa Officialis cogere possit,c.1.§.vlt.de foro competen.lib.6. tamen ad hoc non videtur specialis concessio necessaria,multa vero super his scripsi in l.cognoscere.ff.de verb.sign.& in tract.de chirographo. & cedul. recog. in ord. Reg.in 1.tomo,quæ hic non repetam. 165

Clausula 16. ex officio inquirendi nempe committitur, vt ex officio 166

cio inquirere possit officialis,& vicarius,cum hoc ei non concedatur ex generali officij concessione,per tex.in c.2.de offi.vic.lib.6.nam in inquirendis,puniendis,& corrigendi subditorũ excessibus requiritur specialis cõmissio, tex. iuncta gl.in c.3.de consuetu.in 6.nec sufficit generalis,vt ibi quamuis Io. Monach.in d.c.2.dicat ex generali potestate vicarium inquirere posse,ob id istam clausu. non esse necessariam,vt ẽt probant eodem Dom.de Rota dec. 66. seruetur, in no.vbi dicunt. *Inquirere de criminibus an vicario sit libetũ sine speciali potestate.*

167 Si vicarius non possit cognoscere,remittet ad Episcopũ,quia de criminibus cognoscere non potest,nisi specialem habeat potestatem,l.1.§.cũ urbem. vbi Bart.ff.de off.præfect.urb.sed inquirere,vt demũ referat episcopo,non prohibetur,ideo episcopus debet eidem concedere potestatem inquirendi, & crimina puniendi,Bertah.in tract.de episcopo,in 7.parte 4.lib.q.13.

168 Decimaseptima,ecclesias,capellas,& oratoria, ac cimiteria polluta reconciliandi,permittitur,videlicet,vt quascunque ecclesias pollutas reconciliare, ac cimiteria possit,c.vno,de consec.eccle.vel altar.lib.6.sed hoc non potest cõmitti simplicibus sacerdotibus,sed episcopis tantum,quia licet episcopus committere valeat ea,quæ iurisdictionis existunt.tamen quæ sunt ordinis episcopalis non potest inferioris gradus clericis demandare,c.aqua,de consecra.eccle.nec ea alij sacerdotes,etiam si consuetudo existat,tractare possunt,cap.4. de consuetud. *Ecclesiæ pollutæ à vicario an reciliari possint.*

169 Poterit tamen hic vicarius impetrare a Papa licentiam , absente episcopo quæcunque ornamenta ecclesiastica benedicendi,circa tamen corporalia , calices,& patenas,& hoc pro usu,& seruitio ecclesiarũ totius diœce.vbi & quãdiu vicariatus officio fungi eum contigerit,& ita consuluit cuidam vicario Abbati quoque datum fuit indultum benedicendi calices, corporalia , & alia ornamenta ecclesiastica pro vsu monasterij ad vitam. *Vicario quando sit licitum benedicere ornamenta ecclesiastica & abbati.*

170 Decimaoctaua clausula est,& de nouo ædificatas ecclesias , & ędificandas , consecrandi,intelligat quoque talem potestatem non alias videri datã, nisi is, cui hæc cõmittuntur,sit ep̃s,vt prædixi,quia hæc sunt ordinis episcopalis. *Ecclesiam an vicarius consecrare possit.*

171 At cõmittat ea episcopo,qui hæc faciat,teste Pan.in c.his quæ,& in c.cum olim,de maio.& obed.quamobrem non trãseunt ista sub generali mãdato,sed speciale requirunt, quia sunt de maioribus,cap.nemo.de consecra. distinct.1.

172 Calder.consi.3.an uicarius in titu.de off.vicar.† Quemadmodum etiam quæ sunt gratiæ , vt dare indulgentias,non veniunt sub mandato generali,sicut asserit Dom.consi.38.pro clariori,col.3 no.doct.per illum tex.in c.cum ex eo. & c.nostro,de pœn.& remis. vide Host.in summa,& alios doct.in ti.de consecra .eccles.vel altar.

173 Decimanona clausula.Solent ep̃i concedere potestatem puniendi,corrigendi,deponendi,multãdi,priuandi beneficijs oẽs,& quascunque personas,quarũ cognitio ad eos spectat,uel spectabit,sine aliqua personarũ acceptatione , put delictorũ qualitas,& excessus exegerint,ibi & p̃sonas oẽs,&c.quippe nisi specialiter ista committerentur,non posset vicarius vt dictum fuit,ex generalis sui officij p̃tãte clericos priuare,uel amouere a suis beneficijs,c.2 de off.vic.lib.6. Anchar.consi 60.duplici ratione,col.1.vt superius dictum extitit. *Potestas puniendi & multandi vicario concedi solet.*

174 Sequitur clausula vigesima. Suspendendi,interdicendi.& c.quamuis ista sub generali commissione comprehendantur, doct.in d.c.2.de off.vic. lib.6.& in c.1.de off.deleg.quippe nomine censuræ ista continentur c. quærenti,de ver. sign.tamen ad maiorem cautelam,vel alias, quidam episcopi solent hoc exprimere in literis vicariatus.

175 Clausula 21. Præcepta & mandata faciendi, ipsaque exequendi , parum enim esset potestatem iudicandi habere, nisi iudicata exequerentur,& *Clausula suspendendi,&c.*

præcepta,

præcepta,l. 2.§.post originem,ff.de orig iur.ca.vbi periculum, §.præterea. de elect.lib 6.

Sententiam reuocare an vicario sit permissū.

Clausula 22. Et reuocandi delinquentes,&c. Per hanc clausulam concedit 176
authoritatem reuocandi præcepta iuxta,l.quod iussit,ff.de re iud.& mitigandi pœnas,quia in omni episcoporum fere snia criminis salua solet domini episcopi authoritas,& misericordia,nisi in hæresi,reseruari,alioqui snia non posset reuocari,d.l.quod iussit,ff de re iud.vbi ample scripsi. Alex.& Vincent.per illum textum,l.1.ff ad l.falc.l.item labeo,& ibi glossa in verbo si pure,fam.erciscund. & de hac clausula plene scribit Angel.in tracta.de malefi.in glossa sal uo semper.

Et fuit hoc inuentum,vt si episcopus videat istum delinquentem pœnitētiā 177
egisse in carceribus grataanter, & sine murmure quod possit ei indulgere,alioqui si per pecuniā episcopus remiserit pœnam,iudicium sibi manducat, & bibit. Quæ clausula non potest apponi in sententijs latis contra hæreticos vt est lege Regia cautum,art. 9.ti.Des Luteriens, in ordina.Regijs.

Episcopis expulsis an licentia exercendi iurisdictionem à vicario concedi liceat.

Insuper alia clausula debet addi,vt ab his vicarijs snia concedatur episco- 178
pis expulsis exercendi suam iurisdōnem.Nam hoc non potest vicarius concedere ex generali mandato,per te x.& ibi gl.in verbo diœcesanis,in cle. vna, de foro compe.ideo non abs re debet exprimi,vt vicarius episcopis expulsis cōcedat potestatem iurisdictionem exercendi in episcopatu isto.

Casus reseruati episcopo tribuuntur vicario.

His ēt casibus,quibus potest episcopus solus absoluere, tribuit huic vica- 179
rio absoluendi potestatem,nam in casibus episcopo reseruatis, nullus potest absoluere,nisi qui ab episcopo expressam habeat potestatem,vel à superiore. cle.dudum, de sepultur.c.omnis vtriusque sexus,de peniten.& remiss.vbi scripsi Host.in summa,in §.cui conferendum,versi.q si quis episcopus.† Ideoque 180
necessaria est hæc concessio solet quoque exprimi vt possit absoluere, vel dispensare super crimine,vt in c.at si clerici,de iud.§.si prout videbitur expedire & sic non simpliciter dispensare poterit vicarius,sed in casibus tantum,quibus hoc conceditur a iure,vel synodalibus constitutionibus ipsi episcopo,ēt vt vicarius possit committere hanc absolutionem his quibus viderit expedire, solet episcopus concedere.

Vltima subijcitur generalis clausula,& omnia alia,& singula faciendi,& cō 181
mittendi,ēt si maiora fuerint,& quæ mandatū exigant speciale,prout ad ipsius vicariatus,& officialatus officiū noscitur quomodolibet pertinere,&c.

Clausula quæcunque generalis non includit collationem.

Quæro an hæc clausula generalis sufficiat ad hoc,vt vicarius conferre pos- 182
sit,si non alias expresse eidem fuerit concessum? Respon.non per gl.in c.2.de offi.vicar.lib.6.

Tum quia prædicta clausula non includit maiora expressis,c.sedes de rescr. 183
c qui ad agendum,de procu.lib 6.cle.non potest illo titu.sic consuluit Bertrā. consil. 132. dubitatur, & consil.sequen.in 2.volu.ex antiq editio. tum etiam quia in specie concedi debet,d.c.si.& c.statutum,de præbē.illo lib. vt superius dictum fuit.

Vicarius donationi iurispatronatus non potest authoritatē interponere.

Imo vicarius generalis non poterit sine speciali mandato authoritatem in- 184
terponere donationi iurispatronatus alteri factæ,doct.in c.illud, de iure patr. sic expresse consuluit Card.consi.2.de sub.offic.vica.ideo bonum esset in vicariatus literis hoc exprimere.

Cautela nota pro dispensato à vicario.

Perpetuo hoc figas menti,quod in quibus casibus obtines dispensationem 185
a vicario,vel collationem,seu aliquam gratiam,videas instrumentum vicariatus,an specialem contineat potestatem,& custodias illud instrumentum,quia sine illo non proderit tibi collatio vicarij,seu dispensatio, vel alius actus per vim factus sub speciali mandato, nisi hoc expressum fuerit in instrumento.

Hoc

Hoc videtur decidere Dom.Gemi.in consi.38 pro clariori,col.3.

186 Formam plenam uicarij]Papæ describit Ioan. Franc.in tract.de offi.& pote sta.c.si de vacant.in si.2.partis q.10.

187 Et regulare est,quòd etiam episcopo præsente possit uicarius suum exerce re officium,nisi in casibus exceptis,& in reuerentialibus,teste Fede.consi.302. Reuerende pater,in fi.& hoc est utile quibusdam episcopis, qui ista tractare omnino ignorant,ut per uicarios ignorantia illorum legatur.

Præsente episcopo vicarius suũ exercet officiũ.

188 Et per hoc decidunt Do.de Rota decis.1.rub.de offi. uicarij,quòd episcopi tenentur ad restitutionem damnorum iniuste datorum per officiales suos,vel vicarios.argu.l.1.ff.de publica.& doct.in c.1.de restitu. spolia.nam imputatur ei,qui malorum opera vtitur,l.ex maleficijs. in fi.ff.de actio.& obliga.& impu tandum est ei,qui talem elegit,§ si pro socio,in instit & § eos.in authen.ut iudices sine quoquo suffragio,colla.2. & non caret scrupulo societatis occul tæ,qui manifesto non desinit obuiare facinori.c.error.83.dist.

Episcopi teneantur ad restitutionem danorũ datorũ per suos officiales.

189 Si tamen episcopus in aliqua non possit deprehendi culpa, utpote quia cõ muni opinione omnium bonum elegit officialẽ, sed in officio corruptus fuit, vt multi solent,& ignorante episcopo,tunc episcopus non tenetur,argumen. hospitis habentis sic seruum,vt nõ teneatur,si deliquerit in caupona,per tex. in l.fi.§.seruorum ff naturæ caupon. Ioan.Fab in § si pro socio.in inst.cu.gl. in c.cũ Apostolica,in uerbo,profuturum.de his quæ fiunt a præla. Aegid.Bel lamera consi.4.utrum episcopus,col.pen.& Alex.in l. si cum dotem,§ 1.col.2. ff solut.matri.& in l.Barbarius.ff.de offic.prætor.

Dominus quando teneatur pro seruo suo.

190 Item si episcopus iuste recusari possit,& eius officialis, & uicarius.Imol & Fel.per illum tex in c.insinuante.de offic.delegat.docto. in cap.t.de iudic. Ias. in l.apertissimi.C.de iudic.quia cũ episcopus possit eum reuocare ad libitum, cle.& si principalis,de rescrip. verisimile est ut non destituatur posse trahi in episcopi sententia, & ita firmat de Ripa in d.cap.t.num 43. in 4.conclusio.

Episcopo recusato & vicarius recusatur.

191 de iudic.† sed episcopus non potest recusari quamuis officialis recusari pos sit,uel eius uicarius, cap tu. si contra unum in fin.de offic. delegat.lib.6.nec quidem uicarius,uel officialis, si esset Roscius alter, id est miræ probitatis, & sanctitatis uir, pro quo præsumitur capitul. nisi essent, de præbend. sed pauci sunt, quia episcopi similes eligunt, & quandoque ambo in foueam cadunt.

192 Quero,quomodo reuocari possit uicarius,& officialis? respon.duobus mo dis, uidelicet expresse,& tacite, expresse, quando nominatim ab eo,qui eum constituit,remouetur potestas.l.iudicium soluitur uetante eo,qui iudicare ius serat.ff de iud & sic potest episcopus pro arbitrio reuocare uicarium,seu officia lem destituere.cle.& si principalis.ubi glo.& doct.de rescrip. Cald.consi.2.de offi.uica.Barba.in c.postulasti.in.2.no.in fin. de rescr. ac in c quoniam,num. 37.d:offic.deleg quia omnis res per quascunque caussas nascitur,per easdem & dissoluitur.c.1.de reg.iur.

Vicarius & officialis quõ reuocari valeant.

193 Etiam si iurasset illum non reuocare,ut dicit glo.sing.in c.fi.de procurator. lib.6.licet eo casu si reuocet,sit periurus,gl.ibidem,& Fel i c. ex parte de cani, uersi.d.c.fin.i amplia.de rescr.Paul.Castren. consi 361.uenerabilis 4 quæstio. in primo uolum.& ideo oportebit quòd posteà absoluatur a iuramento supe riore.

Iuramentũ episcopi de non reuocando vicariũ non impedit reuocationem.

194 Limitant quidam,quando ille uicarius esset a Papa confirmatus,ut dicunt docto.i c.nouit.de iud.& i c.tu.de confirm.util.nam statuta per Papam confir mata canonici tollere non possunt, nisi quatenus eorum commodum tangit glos.& docto.i c 1.de uerbo.sign.lib 6.& i cap.cùm accessissent,de constitut.

Vicarius etiam a Papa confirmatus reuocari potest.

195 † Ego etiam hoc casu reuocari posse putarem, quia illa confirmatio ce leri fa-

cta

cta sine præiudicio alicuius.capitul.super eodem,de offic. delegat, & censetur confirmatus,quatenus durauerit episcopi uoluntas, ideo si in confirmatione diceretur, confirmamus ad uitam,non obstante quaecunque reuocatione,tûc episcopus eundem reuocare non posset,secus, si simpliciter,& ita ambas opiniones conciliarem.

Gesta ante reuocationem vicarij valent.

Secundò etiam hic uicarius non potest reuocari,ad hoc, ut collatio & gesta per eum non ualeant,quia res non est integra, c.in causis, de elect.sed gesta ab eo non obstante reuocatione ualebunt. 196

Tertiò quando est data potestas alicui per uiam compromissi,& gratię,illa potestas etiam re integra non reuocatur,per text. in c. caussam quæ,ubi doc. de elect,Henri Boic.in c.constitutus.de concess.præb. 197

Vicarius ab abbate commendatario non reuocatur arestum.

Quartò limitatur, quando uicarius religiosus datus esset ab abbate commendatario cum auctoritate Papæ, tunc is reuocari non poterit,ut censuit senatus contra abbatem du Chaige commendatarium anno 1514 die 18. Iulij, alioqui abbas commendatarius semper reuocaret utilem religioni,nisi eidem adularetur,quod est absurdum. 198

Quintò non procedit in uicario a lege dato utpotè in archidiacono, qui a iure dicitur uicarius episcopi.c. 1. & c.ad hæc, de offic.archid.ideo non poterit is ab episcopo reuocari, quia uicarius inhæret personæ & dignitati a qua euelli non potest Archid.& Dom.in c.perlectis.25.dist.& doc.in d.c.1.non poterit tamen hic Archid. conferre,& alia quæ speciale mandatum exigunt facere, nisi a iure, uel homine ei & concessa fuerit potestas. 199

Vicarius inter partes conuentus non reuocatur.

Sextò non poterit reuocari uicarius,quando per uiam conuentionis a Papa approbatæ factus est,ut uidi interdum fieri, quasi sit corepiscopus,ut olim erant.c.corepiscopi 68.dist. 200

Tacitè quot modis vicarius reuocetur.

Tacitè,ut constituendo secundum uidetur primum reuocasse c clericos,de offi.uica.doc.in c.non iniuste, de procura.Io. de Selua in tract.de beneficio, in 2.parte,q. 14. 201

Per constitutionē secundi vicarii quando reuocetur primum.

Sicut constituendo secundum procuratorem, uidetur primum reuocare.l. si quis.§.1.ff de procura.& d.c.non iniuste,etiam si secundus uicarius non acceptauerit officium,quia domini uoluntas est, ut constituendo secundum uideatur uoluisse primum reuocare.Gem.& Franc.in d.c.fin. 202

Contrarium tamen tenet Panor.in c. uolentes de offi. lega.per illum text. nam ibi per dationem secundi legati non reuocatur primus, cū ordinarij sint c.2.de offic.lega.in 6.sic & in uicarijs,qui etiam ordinarij sunt,c.2.de offic.uica.lib.6.glo.in c.quoniam.de offi.Card. declarat Card. in c.perlectis,col.4.in 25. dist.post glo.ibi & ordinar plures habent potestatem in solidum,& solēt plures in eodem officio decerni,ut facilius Reipub.consuli possit.l.vnic.ff.de offi.consul.† Quod secus est in procura.qui sępius per concursum se impediunt,& quod vnus affirmat,alter negat.c.pen. de ele.li.6 c si duo,de procur. eo.lib.& hanc opinionem pluribus rationibus confirmat Boetius in dec.Burdegal.q.347.uicarius episcopi. 203 204

Ego conciliando opiniones dicerem,quòd per solam constitutionē secūdi uicarij non reuocaretur primus,'nisi expresse, uel tacite ex uerbis secundi appareret illum primum reuocatum esse,& hoc probatur in c.pe.de procur.li.6. † Vnde si eps constituat secundum uicarium, & faciat notificare primo alium esse constitutum,licet expresse aliter eum non reuocauerit, tamen tacite censetur reuocatus,quia intimando constitutionē secundi, vr̄ uoluisse,ut primus abstineret a suo officio,nam a die quo intimatur reuocatio, gesta postea non valent,tamen facta tenent ante notificationem,etiam si reuocatio expressa esset.tex.in l.si forte ff de offic.proconsul.Bal.in l.solent §. sicut,ibidem. 205 206

Nisi

207 Nisi primus amotus fuisset sua culpa, tunc gesta etiam non facta notificatione constitutionis secundi non valebunt text. in c. 1. versi. adijciebatur, de concessio.præb.lib.6. Roma singul.58.& licet, vt dixi. Bertac. in tracta. de episcopo, in 7. parte 4 li.q.21.† hoc tamen non est verum, quia gesta ante depositionem valent, quomodocunque sit depositus, & ex quacunque caussa, etiam si ratione delicti, sed gesta post depositionem non valent, nisi depositus ignoret depositionem ratione magni delicti factam, ita loquitur ille text. *Gesta vicarij quando ante notificationem valeant.*

208

209 Nam postquàm delictum quis commisit depositione dignum, cogitare debebat se deponendum esse, ideo nihil agere debebat in suo officio, secus si sine caussa sit remotus, tūc gesta tenent, etiam dicerent hoc casu valere gesta post depositionem vicarij ex caussa delicti factam ignoratam, si non tendant in præiudicium tertij, sed in præiudicium episcopi illum deponentis, vel vicarij tunc valebunt, per ea quæ doct. in l. Barbarius. ff. de offic. præto. scribunt. & Feli. in c. cæterum. nu. 4. de rescrip. & in capitul. vltim. in fin. de accusar. quia quādiu sustinetur in officio, gesta ab eo valent. capitul. ad probandum, de re iud. & doct. in d. l. Barbarius.

210 Ex quo infertur, quòd collatio beneficij ecclesiastici facta per primum, quem reuocatum apparet, non valet, si facta illi erat intimatio, & notificatio alterius vicarij creati, aliàs valebit, per l. si forte, ff. de offic. præsid. Roma. singul 57. fuit quæstio Romæ. & singul. 566. quòd lex si forte Dec. consil. 395. in ca. ssa, colu. 2. facit l. solent. §. sicut, vbi Bald. ff. de offic. proconsul. l. 1. §. si ego. quod iussu. l. si mandassem. mandati. c. audita. de restit. spolia. clemen. vnic. vbi doctor. de renuncia. & ista opinio est æqua, teste Boer. in decisio. 347. vicarius. *Collatio vicarij ante reuocationem intimatam valet.*

211 † Vbi docet sufficere reuocationem ad vicarium peruenisse quomodocūque, siue per procuratorem, vel nuncium, aut amicum, per glo. in cle. caussam. §. intimatio, de elect. in verb. plena probat. Feli. in capitul. cæterum, colum. 8. versicul. valet processus, de rescript. gloss. in capitul. cupientes, in verb. notitia, de electon. in 6. Calder. consili o quarto, rubric. de offic. vica. vbi concludit quòd

212 qualiscunque notitia sufficit, † Quod reprobat Boer. in decision. Burdegal. dicta quæstione 347. vicarius, col. penul. dicens notificationem esse per episcopum, vel procuratorem, vel nuncium eius faciendam, uel per episcopi secretarium, plus dicens conclusum, quòd si vicarius contulerit post reuocationem si- *Qualiscunque reuocationis notitia valet.*

213 bi intimatam sciente episcopo, valebit, † quod non probo, vt alibi dicam, quia conferendi potestas tacite non datur nisi expresse concedatur. dict. cap. fin. de offic. vicar. libr. 6. & superius dixi, igitur postquàm erat reuocatus, oportebit de nouo concedere potestatem, alioqui collatio tanquàm facta a non habente potestatem non valebit.

214 Et per hoc patet, quod vicarius constitutus ad conferendum, potest conferre antequàm notificata sibi fuerit reuocatio, sic putarem in procuratore constituto ad præsentandum, cum non inueniam rationem diuersam, licet contrariū teneat Paul. consi. 361. Venerabilis. in vlt. quæst. volum. 1. & Aymo Crauet, in consil. 76. proponitur. *Episcopus conferendo vicarium quo ad hoc reuocare censetur.*

215 Item faciendo actum contrarium. Calder consi. 2. rubr. de offic. vicar. incipien. an collatio, vbi episcopus conferendo beneficium, videtur reuocare vicario potestatem conferendi quo ad illud beneficium. doct. in c. tua, de off. vic. maiorem enim potestatem episcopus constituendo vicarium adhuc retinet, quàm concedat, vt in Rapa docet text. in c. dudum de præb. lib. 6. *Episcopi & vicarij morte reuocatur vicarij potestas tacite.*

216 Præterea per mortem vicarij & officialis potestas illorum reuocatur, & per episcopi mortem, c. fi. gratiose. de rescript. lib. 6. doc. in c. quoniam abbas. de offic. delega. c. ad abolendam. in princ. de hæretic. c. quia. vbi doct. de iudic. Ioan. Francisc. in tracta. de offic. & potesta. capi. quæst. 10. col. 4. partis secundæ nam

nam mors omnia soluit, §.deinceps.in auten.de nup.colla.4. Philip.Perus.in ca
pitul primo,col. 1. de offi. vicarij, lib.6.

Vicarius episcopi excommunicatus nõ potest cõferre.

Adhæc quando prælatus est excommunicatus, vel interdictus, suspenditur 217
etiam potestas vicarij sui.c.1.de offic.vicã.lib 6.glo.& doct in cle. vlt de pro-
cura.docui in interpretat.c.postulastis. nota. 2. de elect. excommuni. ministr.
ideo si episcopus, vel eius vicarius interim conferat, non valebit collatio, imo
efficitur irregularis teste Areti.in cap.cum non ab homine.colum.pen.de iud.
† Non valet etiam si vicarius, & episcopus ignorent excommunicationem. 218
glo.& doc in c.penult.de cleric excommunica.minist ran.Pan & alij in c.Pasto
ralis §.verum.de appel nam in his quæ geruntur ratione priuati officij non est
differentia inter occultum & publicum excommunicatum, secus in his quæ
gratia publici officij geruntur.glo.& docto in c ad probandum,de re iud. scri-
psi in Concorda.Franciæ in titul.de excommunica non vitand. hoc tamen ali-
ter potest intelligi, videlicet de excommunicato minori excommunicatione,
sed excommunicatus, maiori si conferat ante notificationem, vel celebret, non
est irregularis, & tenet collatio ab eo facta per c.2. vbi docto.de exce.

Per renunciatio nẽ episcopatus reuocatur vicarius.

Insuper si episcopus renunciet episcopatui, vel translatus fuerit. tacite reuo 219
catur vicarius, & officialis vt nota. in c inter. & c.fi. de transactio. episcopi. nisi
ad beneplacitum sit constitutus, vt inferius scripsi.

Vicarij potestas capitulo sede vacante quando extinguatur.

Etiam potestas vicarij capituli sede vacan.cessabit, potestate capituli cessan 220
te, quod est per adeptionem possessionis episcopatus noui prælati, argum. ca.
prim, in si ne sede vacan. lib.6 & nota.in c. 2 & c.fi.ne sede uacan & clem. 1.de
hæret.c.quoniam, de offi.delega.hoc docet expresse Ioã.Frãc.in tracta.de of-
fic.& potesta.c.sede vacan.q. 10.partis 2.col 6.vers.adde etiam quod potestas,
vbi dicit hoc de consuetudine seruari, † nisi confirmetur officialis ab episcopis 221
nouis, quod plerunque fit, si eos idoneos ex inquisitione inuenerint, nisi inter-
dum à mulieribus rogati, vel ab alij alios constituant, quod permulti facere so
lent, & hodie a paucis quæruntur meliores & doctiores.

Vicarius an & quando per præsentiam episcopi reuocetur.

Vltimo per præsentiam epi censet reuocatus vicarius, nam adueniente prin 222
cipe cessat magistratus, c.volẽtes, de offi deleg.c.antiqua.vbi Henr.de priui.c.
si quem, de procu lib.6.quod est verum, quando absentia episcopi fuit caussa
constitutionis, vtpote quia episcopus, peregrinari volebat, † alioqui contra. 223
nam videmus officiales, & vicarios exercere potestatẽ præsentibus episcopis,
nam cum quidam potius circa venationem, & alendos canes, & ludos versen-
tur, iurisdictio & actus episcopales destituerentur, ut dicit gl in § item uoluit,
in verb. absentia, de colla.in Prag. plus dicens, vt intentio constituentis in hoc
principaliter sit consideranda c.petitio, & ibi doc.de procu. vnde episcopus so
lus non potest omnibus negotiis prouidere, quantumcunque sit diligens, vt
dicit Panor, in c.quoniam, col 2 de offi.ordin. ideo etiam in præsentia possunt
habere & officiales, & vicarios, sicut curati multi etiam residentes habent, vt
ecclesiæ melius seruire possint vicarios.

Vicarius ad beneplacitum creari solet.

Ex quo patet, ꝙ episcopi suos vicarios creare debent ad beneplacitum eo- 224
rum, vt solet Papa facere, in c.si gratiose, de rescr.lib 6.& tunc concludũt doc.
eos posse, cum placuerit, reuocare, † si tamen permutauerit episcopatum cum 225
alio, non reuocatur potestas ipso iure, nisi per mortem, sed nouus episcopus
poterit illum reuocare, vt pulchre consulit Calde consi 4 rector prouinciæ, de
rescr. quod beneplacitum reuocare oporteat, consulit Socin.consil 77.super
prædicta, in 3.uol. † alio qui imputetur episcopo nouo, si eum nõ reuocet, ideo 226
interim gesta valebunt, nisi nouus episcopus alium constituerit, & ipsi vicario
alterius episcopi constitutionem alterius notificauerit, vt superius dixi. vide
multos casus reuocationis per Paul.Castr.consi.158 pro euidentia, in 1 .volu.

Postremo

227 Postremò sciendum est, quòd vicarius generalis episcopi, vel alterius pôt conferre beneficia etiam extra diœcesim, glo. in c. nouit, de offic. leg. Rota. de cis. vlt. de offi. vic. quia conferre est iurisdictionis voluntariæ, quod etiã extra territorium exerceri potest, lib. 2. ff. de offic. procons. Ioan. de Selua in trac. de benefic. in 3. parte, q. 40. glo. in §. item voluit, in verb. vicario, de coll. in Prag. *Vicarius etiã extra diœcesim beneficia confert, nisi vt inferius limitatur.*

Fallit in beneficijs vacantibus in curia, c. statutum, de præbendis, lib. 6. vbi
228 si Papa non conferat beneficia in curia vacantia intra mensem, post mensem ordinarius, vel eius vicarius poterit in diœcesi tamen existens, & non extra, & hoc est statutum, ne collatores creent vicarios Romæ, & Papæ collationẽ auferant, & quia de iure speciali competit, vt asserit Roma. singul. 48. tu habes dixi in d. c statutum.

229 Secundò quando esset limitata potestas vicarij, quę potestas limitata non extenditur. l. in agris. ff. de acquir. rerum domi. & licet insula acquiratur illis, qui habent prædia in ripa proxima. §. insula, institu. de rerum diuisio. tamen non habet locum in agris limitatis, quia tunc insula occupantis fit l. ait præ-
230 tor. §. insula. ff. de flumi. † Et potestas data domino in causis vassallorum non egreditur controuersias fundatas. Panor. in c. cęterùm, de iud. Fel. in c. cũ ordinem, col. v. nu. 6. de rescrip. vnde si vicarius si constitutus cum potestate conferendi beneficia in sua diœcesi, non poterit extra (vt dico infrà) conferre.

231 Item quando alicui conceditur facultas limitata, excedens limites non facit etiam id, quod sibi concessum est, sed aliud, l. sed si ante, ff. ad Trebe. l. si cõmunem, quemadmodum serui. amittan. l. si pupillorum. § si prætor, de rebus eorum. Alber. in tract. de augmento, conclus. 8. nam fines mandati diligenter sunt seruandi. l. dil genter, ff. manda. c. cũ dilecta, de rescrip.

232 Itẽ quàuis maritus pro vxore agere possit, tamen si sit cõstitutus ꝓcurator in aliquibus caussis ad alia agere, maritus pro vxore non pôt, l. maritus. C. de procurat. sic & vicariatus, sed vt materia sit oibus nota, facio casus sequẽtes.

233 Primus est, vicarius constitutus ad conferendum beneficia diœcesis Paris. poterit tam in diœcesi, quàm alibi ea conferre, siue constitutus sit generaliter. siue indefinitè. glo. in d. c. nouit, de offic. lega. vt suprà dixi. *Casus quando extra diœcesim vicarius conferre possit.*

234 Secundus casus, vicariatus constitutus vt conferat omnia beneficia nostræ diœcesis Magalonen. in ciuitate, tamen & diœcesi, non poterit extra diœcesim conferre. quia sua potestas est limitata in diœcesi, idest intra diœcesim, ergo non extra, tex. in l. 1. §. in publico. ff. de flumin. & dictiones in & intra, ęquipatãtur, in l. 1. §. si itra, de successo. edic. ff. & l. a. de verb. sign. c. tua, de offi. vicar.

235 Tertius casus, vicarius constitutus vt possit conferre beneficia quandiu episcopum abesse cõtigerit, non poterit conferre, quando episcopus erit præsens c. si delegatus, de offic. deleg. lib. 6. antiqua. de priuileg. Ioan. de Selua in tract. de benefi. in 2. parte q. 14. col. pen. vide tamen Paul. in l. sed & si pupillus. §. conditio. ff. de institu. act. quia non censetur constitutus in præsentia. nam *Collatio vicarii an valeat præsente episcopo.*
236 vnius inclusio, est alterius exclusio, l. cũ prætor. de iud. ff. † Ideo is qui habebit collationem a tali vicario, oportebit probare id temporis episcopum fuisse absentem, tum quòd sit intentionis suæ fundamentum, tum quòd præsumitur episcopus præsens, per totum titul. de cleric. non residen. vbi debent in episcopatu residere, & ita consuluit Bertrand. consi. 2. viso processu. col. 4. num. 17. in 4. vol. ex antiqua editione.

237 Quartus casus, si data fuerit potestas vicario conferendi beneficia affecta graduatis & nominatis, vel vacantia in mensibus illis præstitutis, non poterit alia beneficia conferre, cũ non debeat fines mandati & vicariatus excedere, c. cui, de non sacerdotali, de præbend. lib. 6. sed hæc potestas ad certa beneficia uix ualeret, ut suprà dixi.

e Vltimus

Vltimus caſus eſt, quòd geſta per vicarium, & collationes factæ per eũ nõ valeant, ſi de eius non conſtet mandato. & hoc expreſſim tradidit Berta. in tract. de epiſcopo, in 7. parte quarti libri, q. 8. inſtar legati, de quo per Barto. in l. 2. ff. ſi quis in ius voca. non ierit. & doct. in c. paſtoralis, de reſcrip. 238

Et tunc ſolet vicarius condemnari ad omnia damna, & expenſas partis, cui cõtulit beneficiũ, quia eã decepit. ita vidi ſeruari in Practica, vt ſuperius ſcripſi. 239

Vicarius tẽporalis & perpetuus quis.

Alius eſt vicarius temporalis, qui in locum iuriſdictionem temporalem habentis vel ad tempus ſufficitur, & de hoc loquitur tit. C. de offic. eius qui vicẽ alterius gerit, vt legati proconſulum, & dicuntur etiam generales, c. pe. de offi. vicar. vt eſt Dux Sabaudiæ, de quo Iacob. in tract. de feud. in verbo vicarius perpetuus. ſed de iſto nos non loquimur hic, & ipſe videtur perpetuus, quicquid dicatur in contrarium, quia ad vitam non remouetur, & ſic eſt perpetuus l. 1. ff. pro ſocio, l. ſufficit, de condition. indebit. 240

Alius eſt vicarius perpetuus, de quo inferius dicemus plenius in materia vnionis, in fi. & eſt ille qui præficitur curæ, quando beneficium vnitur mẽſę, vel alteri beneficio, de quo loquitur cle. vnic. de offic. vicar. & doct. in c. extirpandæ. §. qui verò de præben & hic non deſtituitur, ſine magno crimine, vt alius beneficiatus, c. ſatis peruerſum, 56. diſt. 241

Alius eſt temporalis, qui præficitur ad tempus beneficio, vtpote ſi curatus occupatus fuerit circa ſtudium, c. cũ ex eo, de electio in 6 gl. in extrauagan. Execrabilis. Ioan. 22. alia de vicarii hic non pertractabo, cũ iſta videantur ſufficere, Laus Deo, quia nullibi inuenies iſta congeſta ſuper hac materia, ſaltem ego nuſquam legi. 242

De mißione in poſſeßionem.

Poſteaquam de electione, pręſentatione, inſtitutione, & collatione tractauimus, parum tamen eſſet collationem & prouiſionem factam eſſe, niſi eſſent, qui executioni illam demandarent, argum. l. 2. §. poſt originẽ ff. de origi. iuris, & c. ubi periculum. § præterea, de electio. in 6. ideo videndum eſt de his, qui in poſſeſſionem mittere poſſunt, & quõ iſta miſsio fiat, & alia huic materiæ poſſeſſoriæ accommoda, ommitto illas tres cauſſas, ex quibus qui in poſſeſsionem mitti ſolet, de quibus iuriſcon. in l. 1. ff. quibus ex cauſis in poſſeſsio. eatur vt hanc poſſeſſoriã beneficialẽ tantum ptractem. 1

Tres cauſſæ ex quibus ſolet quis in poſſeſsionem mittit.

Poſſeſsio beneficii an ſit propria auctoritate capienda.

Notandum eſt ꝙ prorſus a quocunque non debet propria auctoritate poſſeſsionem apprehendere, alias prædo diceretur, per l. ſi ex ſtipulatione. ff. de acquirend. poſſeſſ. nam requiritur mandatum collatoris. c. 2. ibi. de mandato noſtro & c. ne ſede vacan. c. cũ veniſſent, de reſtit. ſpolia. 2

Non tamen eſſet priuatus iure, qui poſſeſsionem apprehenderet, niſi violẽtiam adhiberet illi, qui iam eſt in poſſeſsione. Ioan. de Selua in tract. de beneficio, in 3 parte, q. 15. & quando alius eſt in poſſeſsione beneficij, non licet propria auctoritate poſſeſsionem, dict. l. ſi ex ſtipulatione, alias ſpoliat poſſeſſorem, per d. c. cum qui. †. Ideo etiam ſi non adhibeat violentiam, debet puniri, nec lucraretur fructus, nec eſſet in illa poſſeſsione manutenendus, quia eſt uitioſa, ad quam interdictum. uti poſſidendis non ſe extendit, l. 1. ff. uti poſſide. Paul. Pariſ. conſil. 24. uolumi. 4. ſcripſi in tracta. de mat. poſſeſſo. in 3. tomo conſtitu. regia, & quia beneficiatius ignorat, an alius ceperit poſſeſſionem, necne, ideo ſemper de mandato collatoris eſt in poſſeſsionem inducendus. † Si tamen vacet beneficium, & nemo adhuc illud detinet, ſi quis apprehendat ſua auctoritate non priuatur, ut Iaſ. & alij aſſerunt in dicta l. ſi ex ſtipulatione, quã intelligunt quãdo aliquis erat in poſſeſsione, & iſta ẽ cõmunis 3 4 5

Mandatum collationi requiritur ad poſſeſsionem beneficii accipiendam.

munis sententia, vt asserit Roch. Curtius in tract. iurispatr. in verb. ius quæsit. 5. quem sequitur de Ripa in libr. 2. Respon. de rescrip. c. 31. quæritur. post Innocen & Panor. in c. cum super, circa finem. de caussa possessio. Si sapis ad ista euitandum non accipias possessionem propria authoritate, sed facias te induce per alium iuxta collationis formam.

6 Si tamen episcopus conferendo tradiderit tibi pileum, vel calamum, sic te inuestiens, poterit ingredi possessionem beneficii propria authoritate, quia per hoc datur facultas ingrediendi propria authoritate, cap. 1. quid sit inuestitura, & c. 2. de consuetud. Roma. sing. 136. consuetudo. hodie tamen prouisus mittitur in possessionem etiam post pilei traditionem, vt vidi seruari, & sic faciendum est. *Traditio pilei quid significet post collationē.*

7 Aduertendum est quòd collatio & prouisio prius facienda est, quàm in possessionem missio, & postea missio in possessionem, cap. 2. ibi, donationis nostræ gratia præcedente præbendæ nomine de mandato nostro Capuanus Archiepiscopus inuestiuit, ne sede vacan. c. Pastoralis, de priuile. intellige, vt per Panor. in c. authoritate, de institu. *Collatio ante missionem in possessionem facienda.*

8 Alioqui si quis acciperet possessionem ante collationem, esset intrusus. Panor. in c. cum iam dudum, per illum tex. de præb. & postea collatio illi facta nō valeret, vt ibi, & in c. in nostra, per Fel. de rescrip. *Accipiens possessionem ante collationem est intrusus.*

9 Vnde si quis postea illud beneficium non facta mentione istius prouisionis impetraret a Papa, non valeret impetratio tanquàm subreptitia, per l. authoritate. C. vnde ui l. 2. C. de fundis & salub. rei do. lib. 11. vbi gl. quia iniuriam facit beneficio, qui illud iniustè detinet, cap. mult. vbi Præpo. not. 40. distin. Fel. in c. postulasti, col. 18. versi. circa quartum, de rescript.

10 Idem si electus ante confirmationem administraret, esset enim iure priuatus, c. Auaritiæ, de electio. in 6. vbi vide Philippum Perus. septem casus conscribentem, in quibus quis administrare potest ante confirmationem, & quæ scripsi in tract. de pacif. posses in 4. limitatione, in nu. 242. & seq. *Electus ante confirmationē administrare non debet.*

11 Quæro, a quibus quis mitti in possessionem possit? respond. imprimis prouisus de beneficio potest per Archidiaconum, in possessionem mitti, c. ad hæc, de offi. Archid. vel per decanum, c. post electionem, de concess. præb. ibi, per cuius manum debebas, in cap. inuestiri &c. *A quibus mittēdus sit prouisus in possessionem.*

12 Iudex ordinarius & delegatus a Papa possunt in possessionem mittere, c. si quando. & c. super eo, de offi. delega. ordinarius qui confert, archiepiscopus, episcopus, vel alius potest in possessionem mittere, per c. 2. de eo qui mittitur in poss. c. 1. de sequestra. poss. c. ex parte, de conces. præbend. & dicit text. in c. Pastoralis, de priuileg. non esse licitum inconsulto episcopo in possessionem ecclesiarum introire.

13 Hodie vero per quemlibet sacerdotem, vel clericum, seu per notarium Apostolicum, vel ab episcopo creatum, pōt quis in possessionem mitti, nā in collationib. episcoporum, vel aliorū solet mandari quibuslibet ecclesiasticis personis, ac tabellionibus, & notarijs, vt inducant in possessionem talem prouisum, vt constat in forma collationis, quam superius conscripsi. *Presbyter aut clericus seu notarius in possessionem mittit.*

14 Vel interdum presbyter ponit in possessionem, & notarius hoc attestatur sic, anno, &c. in mei notarij, & testium infrascriptorum ad hoc vocatorū præsentia constitutus talis N. in vim collationis reuerendi, in Christo patris domini Paris. episcopi, vel in vim prouisionis Apostolicæ missus est & inductus in possessionem corporalem, realem, & actualem talis ecclesię N. & iuriū suorum vniuersorum, a tali N. presbytero per ingressum eiusdem ecclesiæ, aspersionem aquæ benedictę, osculum maioris altaris, tactum libri missalis, & sacrorum ornamentorū, & per pulsum campanarū, atq; seruatis alijs solennitatibus *Forma instrumenti missionis in possessionem.*

 in his

in his seruari solitis & necessarijs, in qua adeptione possessionis interfui, & nemo se opposuit vel talis se opposuit &c. de qbus præmissis talis d. N. prouisus petijt a me notario prædicto instrumentum publicum fieri, & sibi tradi. Acta fuere hæc in tali loco, &c. præsentibus talibus testibus N. & N. & copiosa alia hominum multitudine, &c.

Clericus primæ tonsuræ etiam in possesßionem mittit.

Dubitari interdum vidi, an etiam per clericum primæ tonsuræ possit quis 15
in possessionem mitti? Respon. posse, quia solet episcopus mandare vniuersis
& singulis personis ecclesiasticis, & clericus primæ tonsuræ ecclesiastica perso
na dicitur, nec est amplius laicus, vt in c. fi. de tempor. ord. in 6. Panor. in rub.
de vita, & honest. cler. c. duo, 12. q. 1.

Papa & legatus certis personis committit inferiores in certis.

Est tamen differentia inter Papam & alios inferiores, quia Papa solet cer- 16
tis committere personis in dignitate constitutis, vt in possessionem mittant, vt
patet in bulla nouæ prouisionis, vbi dixi in 4. parte, facit c. si quando, de offic.
deleg c. statutum, de rescript. in 6. idem in legato, vt ibid.

Inferior vero solet mandare non certis personis, sed vniuersis subditis suis 17
vt patet in forma collationis supra.

Subditus collatoris in possesßionem mittit, & non debet recusare.

Et sic non posset clericus, vel sacerdos habens domicilium Aureliæ, & non 18
subditus episcopo Paris. mittere in possessionem in diœcesi Paris. quia illis nõ
mandatur, nec cõmittit, & si hoc faceret sine commissione, esset puniendus, per
regul. extra territoriũ ius dicenti nõ paretur impune, l. fi. ff. de iurisdict. omnium
iudic. c. fi. de constitu. in 6 nec valeret illa missio in possessionẽ, nõ posset ergo
clericus subditus episcopo Paris. requisitus recusare sine caussa, alia arbitrio
viri boni puniretur, c. si qñ, & c. sciscitatus de rescript. vbi iurium interpretes.

Certis personis an inferior missionem in possesßionem committere possit.

Aliquando tamen vidi quosdam cardinales Archiepiscopos committere, 19
certis personis sicut Papa, & isti commissi, si sint impediti, possunt delegare vi-
ces suas, & alius non subdelegatus ab ipsis non posset mittere in possessionem,
c. Prudentiam, & c. Pastoralis, de offic. delegat. dixi in forma nouæ prouisio-
nis, & puto quòd ordinarius posset etiam committere certis, si vellet, quia non
inuenio hoc prohibitum, sed quia pars dubitat, an is requisitus hoc vellet, ideo
generale impetrat mandatum & commissionem, vt vniuersis committatur &
singulis, &c.

Notarius regius in possesßionem beneficij non mittit, sed missionem attestatur ab alio factam.

Verum quia mandatur notarijs & personis ecclesiasticis, de quibus nota- 20
rijs intelligatur? Respon quò ad missionem non posset notarius regius mitte-
re in possessionem beneficij, quia non est ad hoc notarius, sed tanquam priua-
tus, l. 3. ff de offic. præsid. & per Regem creatus est non ad hoc, & laici eccle-
siastica negocia tractare, non debent, c. decernimus, de iudic.

Posset tamen notarius regius, si præsbyter induceret in possessionem cura- 21
tum, vel aliquem prouisum attestari de hac missione in possessionem, & pro-
baret hæc missio, quia de his quę fiunt ante eum attestari potest, c. cum primo
tabellio, de fide instrum. scripsi in artic. 2. glos. prima de literis oblig. in primo
tomo, constit. regia.

Notarius nõ debet esse clericus.

Aliquando etiam vidi dubitari, an iste tabellio Apostolicus debeat esse cle- 22
ricus, & sic persona ecclesiastica, quod videbatur, quia dicit personis ecclesia-
sticis notarijs, &c.

Contrarium sentio, quia primo mandatur personis ecclesiasticis, secundo 23
mandatur tabellionibus, licet non sint clerici, possunt in possessionem mittere
ratione officij publici, non ea ratione ꝙ sint clerici, nam prohibetur clericis, ne
sint notarij, c. sicut, ne clerici, vel monachi, quia eorum officium vile est. glo.
in l. vniuersos. C. de decur. lib. 10.

Mißio in possesßionem quomodo fieri debeat.

Præterea ista clericus volens in possessionem aliquem mittere, debet vide- 24
re literas collationis, & suam commissionem, & illud mandatum sequi, & for-

mam

mam illius.l.diligenter enim sunt fines mandati seruandi, ff. manda. & posteà dicere, ego authoritate reuerendi dñi episcopi Paris. & in vim literarũ collationis ab eodem factę induco te in posses.talis beneficij N.quod nominare debet & vniuersorum iuriũ & pertinen. prædicti beneficij primo per ingressum ecclesiæ &c. & ita ingrediatur ecclesiam, posteà aspersionem aquæ benedictæ referat,& alia quæ suprà scripsi.

25 Item quamuis in collatione mandetur primo personis ecclesiasticis, vt in possessionem mittant,posteà tabellionibus, tamen ordo scripturæ non considerat, vt requiri primo persona ecclesiastica debeat, sed est in electione prouisi,est vt eligat,an velit habere notarium, vel clericum seu vtrunque,quia omnibus hoc conceditur,ergo omnes possunt,vel aliqui.per c. scilicitatus,de rescript. melius est tamen habere clericum qui mittat, & notarium, qui omnia illa scribat.

26 Itaque primo capienda est possessio per ingressum ecclesiæ. nam qui fundi possessionem adipisci vult, introire fundum debet, non quamlibet illius partẽ circuire,nec glebas,l.3.ff.de acqu.poss. *Ingressus ecclesiæ fit in possessione capienda.*

27 Secundo per aspersionẽ aquæ benedictæ, ad presbyterum.n.& ad curatum spectat aquã benedicere, & benedictã aspergere, vt populus ea aspersione sanctificetur,& mundetur,& sic mũdus ad altare veniat, & hoc introduxit Alexã. Papa 5.vt in.c.aquam,de consecr.dist.3.c.perlectis.§.ad presbyterum, 25. dist. Ang.Clauas.in summa Angel.in verbo aqua, Ezechiel.36.c. scribitur, Effundã super vos aquam mundam , & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris,docet Spec.in Ratio.diuinorum offi.lib.4.c.4. *Aquæ benedictæ aspersio cur detur in missione in possessionem.*

28 Tertio per osculum maioris altaris solet capi possessio,& hoc fit quia in maiori altari celebrare debet curatus,& pacem facere cũ Deo,& orare pro populo,vt Deo viuatur,& cantico primo dicitur. Osculetur me osculo oris sui,de quo osculo altaris docet Spec.vbi supra,109.& 53.

29 Quarto per tactum libri missalis,vel antiphonantis, seu alterius libri sacramentorum, quos oportet sacerdotem habere, alias nomen sacerdotis habere non meretur.c.quę ipsis,38.dist.domi.Gemi.consi.73.in causa,col.1. *Osculum maioris altaris in missione in possessione fit.*

30 Quinto addunt quidam per tactum ornamentorum sacrorum, sed hoc non est necessarium,sicut in possessione capienda, non est necessarium omnes glebas apprehendere,nec circuire,l.3.ff.de acq.poss. *Libros debet habere sacerdos, & quos.*

31 Sexto addunt alij per tactum fontiũ baptismalium, si sit ecclesia parrochialis,quia sicut baptismus est ianua sacramentorum,c.debitum,& per totum,de baptismo,& necessarium,ita etiam quidam capiunt necessaria. *Tactus ornamẽtorum non necessarius.*

32 Septimo etiam per pulsum campanarum,& hoc fit,vt populus frequens adsit,vt possessio non sit occulta,sed publica,vt scripsi in gl.10.reg. de pub.resig. & Spec.in suo Ratio.lib.1.c.de campanis,sic ait, Pulsatur & benedicitur campana,vt per illius tactum & sonitum fideles inuicem inuitentur ad præmium, & crescat in eis deuotio fidei,fruges,mentes, & corpora credentiũ seruentur, procul pellantur hostiles exercitus,& omnes insidiæ inimici,fragor,& grandinum procella,turbinum impetus,tempestatum & fulgurum temperentur, infesta tonitrua,& ventorum flamina suspendantur,spiritus procellarum, & aeriæ potestates prosternantur, & vt hoc audientes confugiant ad sanctæ matris ecclesiæ gremium &c. hæc ille. *Fontium baptismalium an possessio capienda. Campanarum pulsus cur in missione fiat. Campana cur benedicatur.*

33 Octauo solent quidam ingredi domum presbyteri, quam vocant presbyterium,& si quis sic in ecclesia,vel in domo curati acceperit possessionẽ,acquiritur eidem possessio omnium rerum beneficij etiam sine alia apprehensione, l.3.&.l.cum hæredes,vbi iurium interpretes ff.de acqui. pos.& hoc docet Inno.in c.literis, de restitu. spolia. Rota decis.4. in no. & decisio.8. de restitutio. *Domum presbyteri beneficij, an ingredi quis debeat.*

ſpoſ. hoc tamen non eſt neceſſarium.

Quando quis non poteſt eccleſiam ingredi quid agendum.

Si non poſſit ingredi eccleſiam, tunc ſufficiet tangere hoſtium, ſeu peſſulũ, 34
ſeu anulum portæ eccleſiæ affixum, & tibi ſic acquiretur poſſeſſio, vt docent
domi. de Rota in deciſ. 153. not. pone quòd aliquis in antiq. imo aliquando
per aſpectum pinnaculi eccleſiæ accipitur poſſeſſio. l. 1. §. ſi iuſſerim, ff. de ac-
quiren. poſſeſ. abunde tradidi in præfa. ad tract. de materijs poſſeſ. in 3. tomo
conſti. Reg.

Vnde qui ſic adeptus eſt poſſeſſionẽ, agere poterit poſſeſſorio, teſte Guid. 35
Papæ in conſi 71. Pro diuiſione, col. 4. verſic. ſ præſuppono. & hoc eſt verum,
quando eidem peſſulum traditum fuerit, vel anulus portæ affixus per presby-
terum, vel alium, qui habebat ad hoc poteſtatem, ſecus ſi per apparitorem Re-
gium, teſte Roma. conſi. 482. in caſu, col. 1. ſcripſi in præfa. de mater. poſſeſ. nu.
121. in 3. tomo, conſtitu. Regia.

Miſsio in poſſeſſionem præbendæ quõ fiat.

Nono, ſi quis mittatur in poſſeſſionem præbendæ & canonicatus, ſolet ei 36
aſsignari locus in choro, & in cap. ſaltẽ in choro datẽ cathedra ad ſedẽdum, c.
Pro illorũ, & c dilecto filio, de pb. e. cũ ſuper de cõceſ. præbẽ. & in quo conſi-
ſtat canonicatus poſſeſsio, ſcripſi in gl. canonicatum, §. 1. ti. de collat. in cõcord.

Poſſeſsio vitioſa non prodeſt, licet iuſtus ſit titulus.

Decimo, ſi quis perperam poſſeſsionem acceperit, licet bono ſit iure muni- 37
tus, non manutenebitur in poſſeſsione vitioſa, ſed in poſſeſſorio ſuccumbet, l.
1. & 2. ff vti poſſid. c. licet cauſſam, de proba. poteſt enim poſſeſsio eſſe vitioſa,
& iuſtus titulus, c. ſi quando, de offi deleg. & ecõtrario titulus iniuſtus, & poſ-
ſeſsio iuſta, l. 1 §. ſi vir, vbi doc ff. de acquir. poſſ. vide quæ dicam inferius in bul
la nouæ prouiſion. in 4 parte.

Naturalis poſſeßio corporalis vocatur.

Vndecimo, ꝙ ius ciuile naturalẽ poſſeſsionem vocat, l. 2. §. 1. & l. & habet, ff. 38
de preca. ſcripſi in præfa ad tract. de materiis poſſeſ. in 3. tomo, conſti. Reg. ius
Canonicum corporalem poſſeſsionem vocat, c. ex parte, de conceſ. præb. c. ſi
quando, de offi. deleg. Bar. & alij in. l. 1. ff. de acqu. poſſeſ.

Poſſeßio capi poteſt per ſignaturam.

Duodecimo per ſignaturã capi poteſt poſſeſsio, quia gratia perfecta eſt, per 39
verbum fiat. Cald. & alij, in c. quiſquis, de electio. & infrà dicam in trac. ſigna.
& ſtatuit Alex. 6 pontifex id temporis maximus, eo. ti. ꝙ non daretur in curia
Romana priuatio illius, qui cum ſola ſignatura ſe intruſit, nec beneficium illud
poteſt impetrari, vt alibi plenius ſcripſi, licet quædam Parlamẽta Franciæ mor
dicus contrarium teneant, quod me ſententia non iuſte, quia poſtquàm Papa
hoc ſtatuit, illi eſt obediendum, & inhærendum, nec priuatio dari debet, niſi a
iure data ſit, glo. in c. ſi. de iure patron. † nec inuenitur a iure ſtatuta priuatio, 40
niſi in maioribus dignitatibus. extrauag. ſuſcepti. de elect. in extrauaga. Io. 22.
Ergo in alijs locum non habet, & ſic tenendum eſt, licet non debeat quis reci
pere fructus ex ſola ſignatura, alias eſt intruſus, vt in c. Auaritiæ, de elect. in 6.
& alibi dicam abundantius.

Adeptio poſſeſſionis quõ probanda ſit.

Decimotertio poſſeſsionis adeptio debet probari per inſtrumenta publica, 41
vel per ſcripturam priuatam trino teſte notatam, quæ æquiualet inſtrumento
publico. l. ſcripturas. C. qui potior. in pign. habeant. cum authen. ibi poſita. po-
terit etiam teſtibus probari, cum non inueniam contrarium ſtatutum, & parẽ
probationem habent teſtes & inſtrumenta, l. in exercendis, C. de fide inſtr. &
quomodo probanda ſit poſſeſsio, vide quæ ſcripſi in artic. 2. glo. vltima, de ma-
ter. poſſeſ. in. 3. tomo conſti. Reg.

Cauſæ cognitio in mißione in poſſeßionem nõ requiritur.

Decimoquarto licet olim cauſſæ cognitio in mittendo in poſſeſsionem in- 42
terueniret, & differenda erat miſsio, donec de veritate tituli innoteſceret, c. ſi
quando, & c. ſuper eo, de offi. delega. ſic de iure ciuili, in l. fina. C. de edict. diui
Adrian. tollen. hodie tamen presbyter vel notarius, qui inducit in poſſeſsionẽ,
non eſt niſi nudus miniſter.

Ideo

43 Ideo non recipit cognitio, nec differt mittere in possessionem, sed postea iudex coram quo causa agetur, cognoscet, & pars quæ est in possessionem missa, impetrat literas a Rege, vel a quibusdam Senescallis, qui ad hoc potestatem habent, in quibus conuenitur pars ad videndum prouisum manu teneri in possessione saysina, in qua est. † Et pars se opponet, & ius eidem dicetur coram senescallo, vel bailliuo, & baptizantur (vt dicanici dicunt) côtrariæ possessiones, & allegantur, postea producuntur tituli, & sequestratur beneficium, vel re credentia conceditur, vt plenè scripsi in 3. tomo const. Reg. in tract. de mater poss & præcipuè in titu. de causis posses. beneficial. vbi alia possessionem tangentia licet videre, ne plura.

44

De Papæ prouisionibus.

1 Vltimo iustè acquiruntur nobis beneficia per Papæ prouisionem, quę aut fit de vacaturis, aut de vacantibus, c. 2. de pręb. in 6. Ad vacatura multis modis Papa mandat prouideri. Primò cuidam priuilegium concedêdo, vt ipse possit conferre beneficia, cùm vacabunt, vt in c. is cui, & c. si eui primo, de præb. lib. 6. vel vt quis nominare possit, forte ad Episcopatus & Abbatias, vt in c. quod sicut, de elect. in tract. de nomina. Reg. in Côcord vbi scripsi, & varia super his prouisionibus concessa fuerunt olim priuilegia, quæ multa tendût in totius ecclesię catholicæ grauem perniciem quamobrem reuocanda, quod non facile erit. Aliquando iubet Papa de his vacaturis prouideri per mandatum, reseruationes expectatiuas, aliaque varia rescripta, quæ singula suo ordine videamus. Et ad faciliorem horum interpretationem præmittendas duxi aliquot differentias inter priuilegium & mandatum, quibus adiungemus & rescriptum. *Prouisio Papæ ad vacatura, vel ad vacantia beneficia tẽdit.*

Differentiæ inter priuilegium, rescriptum, & mandatum.

1 Nunc antequàm ad alia perueniamus, dicendum est rescriptum priuilegium, beneficium, & mandatum quomodo differant, & differentias inter rescripta gratiæ, & iustitię, demum declarabimus rescripta ad vacatura, & ad vacantia, & singula membra quantum attinet ad materiam beneficialem, postea prosequemur, etiam quædam rescripta communia, seu mista, quæ a Papa & principibus secularibus conceduntur, quibus visis, materia ista rescriptorum complera erit, & beneficialis, quæ iamdudum latuit, & clausulas multas rescriptorum inseram, adhuc non elucidatas, quæ tamê in forensi iudicio versantur, & necessariæ & vtiles sunt, maximè vt praxis Roma. super impetrationibus gratię intelligatur. *Summa eorum quæ inferius explicabuntur.*

2 Primò itaque dicendum est de beneficio, sed quia in huius libri principio conscripsi, ideo tantùm dicam de rescripto, priuilegio, & mandato, & quid inter se differant. *Priuilegium est ius singulare.*

3 Primò priuilegium est ius singulare, quod contra tenorem rationis ꝓpter aliquam vtilitatem constitutum est, l. ius singulare. ff. de legib. c. si. 25. q. 1. circa fi. ibi, neque enim priuilegia aliquibus concederentur, si propter generalem

4 legem, nulli aliquid speciale indulgeretur. † Et dicuntur priuilegia quasi priuata legia, eo quòd priuatam legem singulis generent, vt i d. c. fi. scribitur, vel dicuntur leges priuatorum, c. priuilegia, 3. dist. Bart. i l. 1. i fin. C. de iuris, & fact. ign. & l. fi. si contra ius, & l. fi. de const. prie. gl. i verb. nascatur, c. 1. de const. lib. 6. vel dẽ priuilegium quasi lex de primo noie lata. Bud. in l. 2. ff. de ori. iu. i anno. Ego dicerẽ priuilegia quasi priuilegia, ꝙ priuilegia sint priuę leges idest

propriæ singulorum & priuatorum.

Primum si Regis cōsiliū quid.

Inde vocamus consilium Regis primum,(le priuè conseil,)vel quòd sit Re 5
gis proprium,vel domesticum,& generali significatione omne rescriptum q
a principe emanat,potest largè priuilegiū appellari. Bal.in proœ.feud. nu.18.
quia princeps concedendo priuilegium facit, argu.gl.in c.relatum,de præb.ta
men in specie,ut dixi,non potest dici priuilegium nec inueni sic a iure voca-
tum,vt Bald.scribit,ideo dic vt suprà dixi,num.4.

Priuilegiū strictè interpretatur.

Annotandæ sunt super hoc quædā differentiæ inter rescriptum & priuile- 6
gium.Prima est,priuilegium strictè interpretatur,l. si quando, C.de inoffi.te-
stam.c.1.& 2.de priuileg.lib.6. Archid in c.frater,16.q.1. Bal.in l.quę ex rela
tionibus,C. de leg. Panor.in c.cum ordinem, de rescri.nā postquā est contra
ius cōmune,ois recessus a iure cōi est odiosus,gl.in c.1.eo.li.6.sicut ecōtra,qñ
redditur ad ius commune,est fauorabile,c.statutum,in gl.numerādū,de pb.in
6.ideo priuilegium tanquam exorbitans erit restringendum,† secus in rescri 7
pto,vt dixi in c.1 & c.caussam ,eod.ideo priuilegiū vni datū non extenditur
ad alium,l.1 ff de cōst.princ.l.2. C.de leg.ca.sanè, ubi Panor. de priuileg.quia
est stricti iuris,† nisi ageretur de proprietate verborum,tunc interpretatio fiet 8
quatenus proprietas uerborum expostulat.l.cū lege,vbi Aret.ff. de testa.Cal
de.cōnsi.1.de consang quia verba siue sint in priuilegio,siue in alio rescripto,
non mutāt suam significationem , nec alterantur regulariter,licet restringan-
tur pro odiosa materia,uel amplientur pro fauorabili.

Vel nisi strictè interpretando redderetur inutile, tunc interpretabitur vt ali 9
quid operetur,ut statim dicam,c.in his de priuil doc.in c dilecti,de for.com-
per.Idem si possit inutile fieri,c.licet,de priuile.lib.6.iuncta gl.ibi.& doc.in c.
cū ordinem,col.2 de rescri.† Si uero priuilegium derogaret statutis,uel con- 10
suetudinibus,tunc facienda esset lata interpretatio, secus si iuri derogaret.An
to.Butrig.per illum tex.in c.olim,in fi.de uerb. sign. & Dec.in d.c. cum ordi-
nem,sed non uideo posse subsistere,nisi statuta essent contra ius.

Priuilegia gratiam continere debent.

Secundò regula hic figi potest talis,quòd priuilegia ita interpretanda sunt, 11
ut aliquam contineant gratiam contra ius, & ut aliquid iuri addant,c.fi.circa
finem ibi,neque priuilegia aliquibus concederentur,si præter generalem legē
nulli aliquid speciale indulgeretur,25.q.1.l.1.ubi gl.alia adducit iura ad muni
cip.c.in his,de priuileg.

Idem in rescripto ad lites,c.Pastoralis,de appell. 12

Verba legis statuti & sentētia frustra nō sunt adiicienda.

Idem in legibus,ut uerba legis frustra adiecta esse non debeant.l.ubi Ias. 13
in primo nota.ff.de iureiur.gl.in l.1.ff.quod met.cau.

Etiam statuta interpretari debent ne sint frustratoria,li.2.C.de noxal.actio. 14
Bart.in l.4.§.Prætor ait.ff.de damn.infect.

Etiam procedit in sententiis.c.si Papa, de priui.in 6.& in dispensationibus 15
docet Butriga in c.At si clerici.§ de adulterijs, col.6. de iud.refert de Ripa in
c.1.nu.67.eo.& in contractibus, in quibus etiam non debet aliqua superflua
esse pactio.l.fi.ubi doc.ff.si cer.pet.gl.in c.solitæ,in uerb.tanquàm,de maio.gl.
d.l.1.ff.quod metus caus.Bal.in rub.de contrah.emp.&.q.9.Anch.cōsi.126.p

Facultas testandi monacho qūo intelligatur.
Libera testandi cui concessa non pōt auferre legitimam.

parte,& Corneus con.191.in 2.uol.†. Vnde si facultas testandi monacho de- 16
tur,intelligitur de bonis,quæ de facto tenet,ut aliquid operetur priuilegium,
teste Bal.in l.1.col.3.in 5.oppo.C.si seruus extero, & quamuis dispensatio sit
stricti iuris,c.1.in fi.de filijs præsbytero,tamen non est ita coarctanda , ut ni-
hil gratiæ contineat,sed sufficit quod aliquid,licet modicum operetur,ut scri
bam in rescripto dispensationis.diuersum est in rescripto , ut superius docui.

Limitatur nisi illa interpretatio priuilegii auferat parti iūs quæsitum,nam 17
tunc ad terminos iuris esset reducendum per l.si quando, C.de inoffi.testa.ut
si conce-

si concedatur libera testandi facultas, non potest filiis auferri legitima, sed is iure testari debet, d.c. si quando, & Fel. in c. caussam, col. 8. uers. interpretatio priuilegii, eo. ubi priuilegium concedens liberam sepulturam, non tollit quartam canonicam curato debitam. Panor. in c. certificari, col. 3. nu. 10. de sepultu. doc. in l. ex facto, ff. de vulg. per illum tex.

18 Secundò quando exprimitur id, quod tacitè intelligitur, tunc uerba nihil operantur, c. 2. de elect. li. 6. l. 3. ff. de leg. t. c. 2. & c. ad audientiam, 2. de rescri. quando exprimitur eodem modo, quo inest, doc. in d. l 3. gl. in cle 2. de priuileg. vnde dicit Bal. in c. cum ordinem, de rescr. col. 3. uer. pone ergo, quòd expressio debet aliquid operari, uerum esse si iuris ratio patitur, alioqui secus, ut quia inest de necessitate, & in quolibet contingentis illis generis. *Expressio eorũ, quæ tacitè insunt nihil operatur.*

19 Item quando potest operari, utpote si id quod conceditur non erat in totum permissum de iure communi, alias contra, quia tunc prӕter ius nihil operatur, Gemi. in c. si Papa, in fi. prin. de priuileg. de. Ripa, in d. c. 1. eod.

20 Ad hæc intelligere debemus, ut ista interpretatio non lædat ius commune, nisi in modico, & quanto minus possibile est, per tex. in c. eos § 1. de temp. ordi. li. 6. vbi Gemi. ꝙ si libera potestas alicui data sit faciendi actũ, quẽ facere non poterat, tamen in eo seruare debet Canonicam formam. *Interpretatio non debet lædere ius nisi modico.*

21 † Et is cui libera conceditur electio, uel episcopatuum nominatio non conceditur ut inhabilẽ, & minus idoneum eligere possit. doc. in c. si pro debilitate, de offi. deleg. ut refert Fel. in c. 1. col. 6. uers. declara duobus modis, eodem, ubi aliӕ declarationes & limitationes tradunt, q̃ ibidẽ uideri pñt, & i d. c. caussam, iã allegate, eo. qđ facit ad intellectũ tit. de noĩatio. Regia i cõcord. & ibi planè scripsi.

22 Tertiò sublato iure non censentur sublata priuilegia, quæ etiam iuri cõi aliquid addebant, uel addere erant apta, c. 1. de const. li. 6. quia censentur conditori incognita, ut ibi, teste Fel. in d. c. 1. col. 8. ver. declara. eo. & uers. sublato, ubi limitat duodecim modis, quos quilibet ibidem uidere poterit, unde in concord. in rub. de nominatione reg. in § fi. reseruantur electiones ecclesiis habẽtibus speciale priuilegium eligendi, secus est in rescripto ut inferius dicetur. *Sublato iure quando priuilegia sublata censeantur.*

23 Quartò rescriptum est ad obseruantiam iuris communis, d. l. falso. C. de diuer. rescr. in tract. de rescr. ordi. Reg. dixi contrarium, sed priuilegium contra ius, gl. in summa, 25. q. 2. Idem si statuto cautũ sit, ut exteri non gaudeant priuilegijs ciuium. sic intelligetur, ut decidit Barba. i rub. huius tit. in clem. col. 3. vers. hinc est, & rescripta quæ a iure discedunt ordinatio non sunt fauorabilia, teste Bal. in c. super literis, col. 1. de rescrip. *Priuilegia contra ius sunt, nõ rescripta.*

24 Quintò facilius uitiatur priuilegium quàm rescriptum, & in priuilegijs facilius præsumitur falsitas, quam in rescriptis. Inno. in c. epi, de reb. ecclesiast. non alie. c. pen. de crimi. falsi. Referr Panor. in c. ex literis, no. pen. de fi. instru. Barb. in rub. de rescr. in cle. col. 3.

25 † Ideo falsitas, non prӕsumitur in rescriptis, quia facilè obtineri possunt. Et sic consului pro quodam secretario super literis de committimus, in quibus apparebat falsum, sed illum excusaui per d. tex. & alia iura, quæ tunc allegaui, nec uidentur odiosa rescripta, quia modici sunt præiudicij. Bal. in l. 1. de diuers. rescrip. Dec. in cap. sedes, colum. 2. de rescrip. contra Panor. ibi. *Falsum in priuilegiis facilius quam in rescriptis præsumitur.*

26 Sextò priuilegium personæ concessum non ægreditur personam. l. 1. ff. de const. princ. regu. priuilegium, de regu. iur. lib. 6. l. cũ patronus, ff. de lega. 2. & l. quod contra rationem iuris est receptum, non est producendum ad consequentia, ff. de legib. & in his quæ contra rationem iuris sunt constituta, non possumus sequi regulam, l. sequent. ibidem, secus iu rescripto, c. Rodulphus, & c. significauit, & c. fi. de rescr. c. quia 7. de iud. ubi plenè doct. *Priuilegiũ non ægreditur personam eius cui ẽ concessum.*

Septimò priuilegia dantur cum filo, sericeo, rescripta cum filo cannabis, c. quàm *Filum sericeũ in priuilegiis poni solet.*

quàm graui, de crimine falsi. Cy. in l. rescripta, C de precib. Impera offerend. & sic ex diuersitate styli, & modo dictaminis cognoscitur utrumque argu. l. si seruus plurium, §. si ff de lega. 1. dicetur in differentijs inter rescripta gratiæ & iustitiæ infrà.

Verba rescriptorum interpretationē legum, & canonum recipiunt. Octauò uerba rescriptorum recipiunt interpretationem legum, & canonū, secus in verbis priuilegiorum, ne priuilegium reddatur inutile, cap. caussam. eo. sic pulchrè ait Bal in rub. huius tit. in princ. & rescripta recipiunt interpretationem naturalem, & necessariam, l. quamuis. ff. de in ius uocand. l. scire. §. sufficit, ibi cuius fidem sufficit firmare ex ipsa naturali iustitia, de excusat. tuto. † Etiam si in rescripto prohibita esset interpretatio, adhuc ꝓ materia subiecta interpretabitur, l. si vno. § 1 & 2. cum sequen. ff. Loca. & l. si stipulatus, de vsur. † Etiam ex rescripto alterius principis interpretari potest rescriptum alterius, quia sicut expedit iura iuribus concordare, ita rescripta rescriptis. l. vna. C. de inoffi dotib. l. rescriptum, ff. de pac. & potius sunt impropriando re scripti verba, quàm præiudicent tertio. tex. singul in cap. super eo, de offi. delega. secundum Cardinalem consil. 142. uidetur, in fin. & superius dixi. 28 29 30

Rescripti verba æquitati, & iuri conuenire debent. Itaque verba rescripti conformare debemus æquitati, & iuri, c. paratus, 23. quæstio. 1. & reduci ad ius commune, & secundum illud intelligi, & interpretari, capitul. caussam. ubi Panor. & alij de rescript. sunt enim stricti iuris, & interpretari debent secundum iuris dispositionem, cap. ad hęc, & c. nonnul. li, §. fin. de rescript Bald. in l. vxor. C. qui accusare non possunt, sequitur Alexand. consil 97 uiso themate, colum. secunda, in 2. volumi. & Dec. in dicto capitul. caussam, in princip. quia ad obseruationem iuris conceduntur, ideo secundum naturam eius debent intelligi, vt Panormita. & alij asserunt, ibidem. 31

Limitatur quando nulla esset ambiguitas in rescripto, tunc debet intelligi prout scriptura vult, l. ille, aut ille, ff. de leg. 3. alia multa uide per Fel. in dicto cap. caussam. 32

Dominium trāsfertur ex principis donatione. Nonò in priuilegijs eo ipso, quòd princeps aliquid dat, dominium transfertur, nec aliquid requiritur, nisi ad facti traditionem executio, clemen. auditor. de rescrip. capitu. inter. de fide instrumentorum. l. bene a Zenone. C. de quadrien. præscriptio. Bald. in procem. Feudo. columna vltima. quod non est in rescripto. 33

Secundum rescriptū derogat primo. Decimò rescriptum secundum faciens mentionem de primo tollit primū, uel speciale derogat generali, etiam nulla facta mentione, c. 1. capit. cæterum, & cap. Pastoralis, de rescrip. secus in priuilegio. gl. in summa. 25. quęst. 2. quod an sit uerum, in cap. 1. de rescrip. tractant. docto. ibi. uide te ibidem. docui interpretando illum titulum anno 1548. in auditorio Paris. Decretorum cū magno auditorum nume. 34

Priuilegia quare concedantur. Vndecimò hæc priuilegia, uel ob meritum conceduntur, l. 1. ff. de constitu. princ. ibi, ob meritum indulsit, & dicto §. sed & quod principi placuit, ut in l. vnic. C. de profess. qui in vrbe Constant. comiti. merue. libro duodecimo, uel ratione obsequij, dicit text. in §. penultimo. 25. quæstio. 3. Adhæc religionis fauore, ut ibi, & capitul. final. 12. quæstio. 2. & in l. sunt personæ, ff. de religios. tamen non debent concedi priuilegia, ut quem diuitem faciant, & multos in miseriam deducant, & in multorum detrimentum, capitu. final. 25. quæstion. prima, capitul. suggestum, de decis. sicut faciunt quidam domini, interdum dantes diuitibus, & pauperes spoliantes. † Vltimò propter utilitatem priuilegia conceduntur, l. ius singulare. ff. de legib. & differt a dispensatione, quæ fit cum caussa, c. non est, de uoto. priuilegium uerò sine caussa multoties. 35 36

Duode-

37 Duodecimo rescriptum generaliter indultum non includit casum publicæ vtilitati contrarium, per l. iubemus primam, C. de sacrosan. eccle & l. fi. de natib. nō excusan. lib. 11 facit l. nullus, 1. C. de decurio. lib. & l. 1. vt nemini liceat in emptio. spec. lib. 10. facit. l. si quis in graui §. vtrū, & quæ ibi addid. ff. de senatusconf. Sylla. & quamuis non possit quis potentiori cedere, l. vna, C. ne liceat poten. hoc non procedit, quando quis non potest aliter rem suam recuperare, vt docet Barba. in rub. eo. col. 19. & 20. versi. idem dicendum erit. alias per vos colligite differentias.

Cedere potentiori quando liceat.

38 Vltimo priuilegium perditur duobus modis, expresse, & tacite. expresse si reuocetur per concedentem, iudicium enim soluitur vetante eo, qui iudicare iusserat, l. iudicium, ff. de iudic. & habetur in capitu. suggestum, de Decis. quod reuocari potest, nisi transiuerit in contractum, l. si hominem, ff. manda. Soci. consil. 4. super quæstio. column. 3. volum. 3. Alexand. consil. 16. in caussa col. pen. in 5. vol. caussa, scripsi in præfa. ad rubr. de colla. in Concor. vel si contrarium concedat priuilegium derogatorium primo, c. 1. de rescri. & c. veniens, ibidem.

Priuilegiū duobus modis amittitur.

39 Idem si pars illi expresse renunciet, quod potest, quia quilibet potest iuri suo renunciare, l. pe. C. de pac. l. recusare, ff. ad Trebel.

40 Tacite quis suo renunciat priuilegio, si fecerit contra suum priuilegium, vt si dignitas suppressa erat, & ipsi canonici post suppressionem elegerunt ad illam dignitatem, & tunc vnicus sufficit actus, capitu. cum accessissent. vbi etiam gloss. & docto. de constitu. capi. pro illorum, de præben. ca. ex ore, de his quæ fiunt a maiore parte. l. commissoriæ. C. de pactis, inter emptorem & venditorem.

Tacite quando renunciatur priulegio.

41 Idem si pars non vtatur suo priuilegio, quod cōsistit in faciendo per decem annos etiam illud perditur, l. 1. ff. de nundi. vel si alias fuerit negligens per triginta, aut quadragința annos, cap. accedentibus, & capit. si de terra, de priuileg.

42 Amittitur etiam si pars eo abutatur. Priuilegium omnino meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate, capitu. priuilegium, 11. quæstion. 3. cap. licet, de regula.

43 Etiam propter delictum perditur priuilegium, vt si ciuitas occidat suū Episcopum, eo priuatur, ne deinceps habeat c. ita nos. 25. quæst. 2. vel si alias quis grauiter deliquerit, priuilegium delinquens amittit, c. ad aures, & c. in quibusdam, de pœnis. l. filio, §. 1. ff. de ritu nuptia. quia delictum non meretur priuilegium, sed supplicium, l. 2. C. vbi sena. vel cla.

Ciuitas occidēs suum Episcopū eo priuatur.

44 Item si incipiat enormiter lædere ius alterius, etiam in totum amittitur, d. c. Suggestum, de deci. nec reducitur ad debitam moderationem, quia non apparet cur in vna parte magis consistere debeat, quàm ex alia, cap. quanto, de censib. l. 1. §. Trebatius, ff. de aqua quotidia. casus aliquos congerit Pet. Ferra. in sua Practic. in forma oppo. contra instrumenta gl. penitus, quos per prædicta habes reductos ad veram doctrinam.

Priuilegiū grauiter lædēs ius alterius reijcitur.

45 Mandatum autem principis est quædam constitutio, continens præcepta de prouincia laudabiliter gubernanda. gloss. in anthen. de manda. prin. in prin. vel dicitur quolibet principis præceptum per excellentiam. gloss. in rub. C. de mand. princ.

Mādatū quid, et quomodo accipiatur.

46 Aduertendum est, quòd mandatum in genere dici potest omne rescriptum, per quod princeps aliquid vel mandat, vel præcipit, & sic intelligi potest, l. vnic. C. de manda. princip. & capitul. cum contingat. de rescript. & capitul. olim vobis dedisse meminimus in mandatis. de restitutione spoliatorum.

Leges datæ magistratib. quæ. Sed interdum in specie accipitur, & tunc illa certa præcepta, quæ magistratibus ad regendas prouincias proficiscentibus principes dabant, vt prouinciã rectè gubernarent, mandata vocabant, & interdum Imperator vocat sanctionem, in authen. de man. prin. §. 1. colla. 3. † Et primum mandatum est ibi, vt sumentes administrationem mundas seruent manus Imperatori, & legi, & nullum contingant lucrum, neque maius neque minus neque captiosum quoddã contra subiectos faciant, & alia ibidem scribuntur. † Et sic ordinationes præscriptæ iudicibus Regijs, & consiliarijs vocari possunt mandata, quæ dãtur ad regnum & prouinciam rectè gubernandam, & hæc mandata legatis libera dari solebant, pet. l. qui libera. vbi Budæ. de lega. 47 48 49

Mandatum priuati quid, & quotuplex. Potest dici etiam mandatum quædam priuati rogatio, & sic intelligitur, ff. & C. manda. & istud est triplex, quoddam est verum, vt quando mando alicui vt quicquã faciat pro me, & loquitur de eo totus fere tit. ff. mand & C. illo ti. 50

Fictum mandatum. Fictum mandatũ est, vt quando fideiubeo pro aliquo præsente, & patiẽte, is enim mandare videtur, l. si remunerandi, §. si passus, & l. qui patitur, & l. qui fide. ff. illo tit. & potest agi mandati, ac si vere mandatum esset, vt ibi, quia lex fingit præsentem mandare, contra quam fictionem non recipitur probatio in contrarium. glo. in l. fi. ff. quod metus caussa. 51

Figuratum mandatum vocant doct. licet vocetur proprie ratihabitio, dum habeo rata gesta nomine meo, de quo loquitur regula, Ratihabitionem retrotrahi, & mandato comparari, dubium non est illam ratihabitionem de reg. iu. lib. 6. Alberi. in dictionario, in verbo, mandatum. sed illa ratihabitio potest dici mandatum fictum. 52

Omne rescriptũ potest mandatũ vocari. Ideo ego puto omne rescriptũ posse dici mandatũ in genere, quia in eo aliquid mandatur dari forte, vel fieri, & hoc probat text. in c. cũ dilecta, de rescr. vbi quod in principio vocauit literas, postea dicit formã mandati Apostolici transponentes, & idem habetur in c. cum contingat de rescrip. & c. 1. de offic. deleg. ibi & sic mandatum nostrum eluditur Fel. & doct. declarant differentiam inter mandatum & præceptum in c. eam te, de rescr. ibi videri potest. 53

De mandatis Apostolicis.

De mandatis Apostolicis. VERUM vt facilius intelligatur, de quo mandato iura loquantur, solet dici mandatum Apostolicum, vel mandatum de prouidendo, vbi Papa mandat alicui de beneficio prouideri, c. mandatum, cum duobus seq. de rescri. c. si c. de concess. præb. lib. 6. 1

Cautela pro mandatarijs cõtra ordinarios. Aduertere tamen debemus, quòd interdũ episcopi fraudem adhibent mandatarijs, procurando, vt quis resignet capellaniam modici valoris, vt mandatũ illorum extinguatur, ideo tu mandatarie debes procurare quòd aliquis statim eã impetret in curia Romana, & post suã impetrationem illam acceptare potestis, cum protestatione de habendo recursum ad aliud beneficiũ, si tibi non debeatur, si postea vacet aliud beneficium, poteris acceptare cũ simili protestatione, † Et sic cũ primũ tibi non debeatur, videlicet illa capellania iã impetrata, ob id aliud poteris habere, & hoc modo poteris fraudes ordinariorũ euitare, quia prima capellania non tibi debetur, sed impetranti, ideo tu secundũ obtinebis beneficiũ, & hoc ita describo, quia opus est clauo clauum tondere, etiã calumnia calumniam expellere. glo. in c. cupientes, in verb. malignantium, de elect. in 6. & Hippol. singu. 177. malitijs. & cum habeas sex menses ad requirendũ beneficiũ, in c. si clericus, de præb. in 6 ob id dilatio ista est sufficiẽs ad impetrandum vt dixi. & de his mandatis plena manu hic tractarẽ, nisi in tit. de mãd. Apost. in cõcor. plura scripsissem quæ hic non repetã, sed ad illa, quæ ibi dixi, 2 3

te

te reiiciam, clausulas tamen mandatorum hic summatim elucidabo.

De clausulis mandatorum.

1 ANNOTARE volui clausulas mandatorum substantiales, sine quibus mandata vix valere in hoc regno pñt, nẽpe nulla dictio in eis vacare debet, gl. in verb. tãquã, c. solitæ, de maiori. & obedie. & cle. si summus, de sente. excõ. Bal. in rub. C. de contrah. emp q. 9. & clausula posita ad vnum effectum non debet operari alium teste Imo. in cle. 1. col. 4. de præben. — *Clausulæ oẽs in mãdatis positæ operari debent.*

2 Prima mandati clausula est salutatio, quæ solet fieri ei, cui dirigitur mãdatum, vt episcopo Paris. ꝙ si pluribus dirigitur, omnes nominati debent, vt episcopo Magalonẽ. vel episcopo & capitulo Paris. alioqui grauati non censentur, c. si. de præb. lib. 6. de hac salutatione scripsi in hac forma mandati in Concordatis, hic non repetam. — *Salutatio in mandato quid prosit.*

3 Secunda est in secularibus, ibi, vitæ & morum honestas &c. si prouectæ ætatis fuerint, sic solet scribi, si vero fuerint infantes vsque ad decimumquartum annum, solet apponi laudabilia infantilitatis iudicia, prout fide dignorum testimoniis accepimus verisimiliter præsumi, &c. — *Clausula vitæ ac morum honestas.*

4 Si verò regularibus cõcedat mandatũ, vel alias lr̃as gratiæ, solet dicere religionis Zelus &c. vbi mẽs Papæ intelligit, quæ illũ ad istam concedendã gratiã mouit, & de hoc abundantius dicam in noua bulla prouisionis inferius. — *Religionis Zelus clausula.*

5 Sed ista verba vitæ &c. in exordiis posita sunt caussa impulsiua ad concedendum, quia cessante, non cessant gratiæ. glos. sing. in l. 2. in fi. ff. de donat. doct. in c. cum cessante, de appella.

6 Nam licet Papa dicat se facere gratiam propter seruitia sibi impensa, vel ob zelum, tamen ex quo non specificat illam rem, dicitur simplex liberalitas & non renumeratio ob caussam, vt in simili scribit Oldra. consil. 5. Titius & hoc expressum describit Ioan. Staphile. in tract. de literis gratiæ de ui & effectu clausula. fol. 82.

7 Tertia est ibi. hinc est ꝙ nos cupientes, &c. vbi Papa audito bono impetrantis nomine cupit ei prouideri de beneficio spectante ad collationem illius, cui mandatum dirigitur, sub forma tamen decretalium mandatum & duarum sequ. & Papæ uoluntas est executioni danda, c. si quando, de rescript. scripsi plene de hac executione quando iuste, recusari possit, in tract. de rescrip. in secundo tomo ordinat. reg. artic. 1. & 2. — *Tertia clausula mandati cupiẽtes.*

8 Quarta clausula est, in qua primo Papa narrat, de quibus beneficiis vult eidem mandatario prouideri, videlicet de canonicatu &c. & hæc narratio conformis esse debet præcepto, ac decisioni. ibi, ac volentes, &c. vt narratio & decisio & pręceptum conueniant, in sequendo l. si defensor, ff. de interrog. actio. alioqui non valebit mandatum, vel saltem decisio attendetur. — *Narratio, & decisio conuenire debent.*

9 Quinta est ibi, volentes. vbi Papa dicit se velle meritorum intuitu prouideri mandatario, nam virtutum præmia tribui merentibus conuenit, & aliorum honores aliis dãnorũ occasionem fieri non oportet, l. fi. C. de statuis & imag. — *Propter merita mandatariis prouidetur.*

10 Sexta clausula est ibi, ipsum a quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti &c. vbi Papa tanto mouetur affectu in imperrantem, ut omnino ei prouideri velit, etiam si esset excommunicatus, & absoluit eum ab excõmunicatione, suspensione, & ab aliis censuris, tam a iure quam ab homine latis, alias rescriptum impetratum ab excommunicato non valeret, c. 1. de rescript. lib. 6. ampliationes & limitationes illius regulę scripsi in interpreta. c. postulastis, de cler. excom. minist. ubi etiam dixi collationem excommunicato factam non valere, & in rub. de excom. non uitand in concorda. — *Clausula atque absolutẽ, etc.*

A iure

A iure profertur excommunicatio, vt si quispiam verberet clericum est excommunicatus, a c. si quis suadente diabolo. 17. q 4. vbi plene ampliaui, & limitaui, & in alijs casibus a iure expressis infertur excommunicatio. 11

Ab homine quando quis excommunicatur ab officiali, vel ab alio iudice ecclesiastico ob contumaciam, uel alias e. t. de iudic. & in tit de sent. excom. per totum. istam clausulam abunde declaraui & limitaui in forma manda. in Concor da. & melius inferius in signatura, & in bulla nouae prouisionis. 12

Clausula pro expressis habet. Septima ibi, necnon omnia &c. vbi Papa pro expressis habet omnia beneficia, quò ad hoc vt taciturnitas non noceat impetranti, quaecunque sint beneficia, & qualiacunque, sed vult q licet impetrans mandatum habeat beneficia, vel ea expectet, & si illa non expresserit, non noceat taciturnitas, licet alias sine hac clausula gratia non valeret, c. ad aures, & c. in nostra, & c. si proponente, de rescrip. c. si motu, & c. non potest, de praebend. lib. 6. 13

Item habet pro expressis dispensationes, quas impetrans habet pro illis beneficijs retinendis, si forte ad duo vel tria esset dispensatus, quia in rescripto gratiae est facienda mentio dispensationis, alias gratia non valet, c. 2. de filijs presbyter. lib. 6. ideo haec clausula operatur, vt sine alia expressione valeat mandatū. de hac clausula plene scripsi in concorda. Franciae, ob id non repetā hic. 14

Item si expectet beneficia tam per aliud mandatum, quàm per reseruationes, nominationes, aut alias etiam pro expressis Papa habet, ita q id non potest dici secundum mandatum subreptitium, licet non fuerit primum expressum, quāuis contrarium dicatur in c. in nostra, de rescrip. si haec clausula non adsit. 15

Tamen si quis impetrauerit primum mandatum, & huic cesserit retinendo sibi pensionem annuam, nisi hoc expresserit in secundo non valebit secundum mandatum per tex. in c. ad audientiam. 2. de rescript. quia hoc non habet pro expresso hic Papa, ergo non valebit mandatum. verum quia eadem ratio videtur & in pensione, ideo idem dici forte posset. 16

Numerus beneficiorum effrenatus non supplетur per hanc clausulam pro expressis. Item quaecunque sint talia beneficia pro expressis habet, & quaecunque, ac qualiacunque sint, si tamen numerum haberet effraenatum, putarē hanc clausulam non prodesse, per c. cum caussam, de testib. & effraenatam multitudinem hic censerem, si vltra tria haberet, per tex. in c. Sedes, de rescri. & c. 2. illo titu. in 6. † Et per hanc clausulam qualitates beneficiorum habentur pro expressis, quae alias redderent mandatum nullum, si non essent expressae, c. ad aures, de rescrip. vide inferius in noua prouisio. 17 18

Inhabilitas impetrantis nō habetur pro expressa. Tamen Romanus Pontifex non vult haberi pro expressis inhabilitatem impetrantis, vt si furiosus, puer, vel alias inhabilis esset impetrans, quia hic non dicitur, tum etiam quia illa clausula nihil operatur ad tollendum vitium subreptionis, qñ Papa aliquid concedit ad petitionem partis sine causae cognitione, nisi in expressis, vt hic, Angel in l. sed & si quis. §. Quaesitum, in si ff. si quis cautio. Ro. consi. 327. istae sunt rationes. Dec consi. 165. viso, col. pr. refert Aymo Crauette in cōs. 68. proponitur col. pe. Octaua clausula est motu proprio. vult. n. Papa se liberalē ostendere, & non coactè, nec quidē habita rōne petitionis partis hanc gratiā cōcedit, sed motu proprio & vltroneè, ac propria liberalitate, sedes. n. Apostolica in his cōcedēdis se liberalē ostēdit, c. sedes, de rescr. 19 20

Clausula motus proprij. † Et sic dicitur Papa concedere motu proprio, etiam si impetrans petijt, quādo non fuit motus sola petitione, sed suo motu liberali, & spontaneo concessit, vt docet Bald. in c. nisi, col. penu. de offi. del. & Dec. consi 51. & pro tenui, col. 2. 21

Et hoc probatur ibi nō ad ipsius N. vel alterius pro eo nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus &c. 22

Et sic non audiretur quis, volens probare Papam ad partis petitionem cōcessisse, 23

cessisse, quia hoc esset redarguere Papam mendacij, etiam probatio non afferret quicquam emolumenti, quia potest esse partis petitio, & tamen Papa motu proprio concessit, non habita ratione petitionis, vt hic scribitur, quia etiã sine illius petitione hoc esset concessurus.

24 De ista clausula tractaui plenè in concorda. in forma manda. in verbo motu proprio, vbi conscripsi 47. effectus vltra omnes iurium interpretes, quos videre ibi quilibet poterit.

25 Nona clausula est, si pro alio non scripserimus. ista clausula declarat intentionem Papæ, vt non intendat grauare collatorem duobus mandatis, c. mandatum, de rescrip. nisi hoc exprimat per clausulam etiam si pro alio scripserimus.

Clausula si pro alio non scripserimus.

26 † Et in hoc regno Franciæ potest grauare collatorem habentem collationes decem beneficiorum vno mandato, habentem verò quinquaginta & vltra collationes duobus mandatis. §. 1. de manda. apost. in concorda.

27 Sed si plura mandata concedantur, primum valebit, & duo prima, quòd si primi moriantur, vel non prosequentur, alij prosequi poterunt per tex. mãdati dicentem. Qui simile mandatum prosequatur, ergo si sit alius qui non prosequatur, non impediet secundum vt dixi in §. fi. de colla. in concorda.

Clausula cõiter vel diuisim.

28 Decima clausula est, communiter, vel diuisim, per quam Papa vult quòd si communiter scripserit vel dimissum alicui istorum fortè capi. uel episcopo, nõ vult illum iterum grauare, de qua clausula est tex. in c. fi. de præben. lib. 6. & in forma mandati scripsi in concorda.

29 Vndecima clausula declarat de quo beneficio velit Papa, vt prouideatur mãdatario, & primò enumerat canonicatum & omnia alia beneficia, ideo oportet mandatum esse generale, alioqui non valet, vt pronũciauit senatus, licet olim mandata dirigentur ad dignitates tantum aliquando ad canonicatus, c. executor, & c. si soli, de præb. lib. 6.

Mandatũ generale esse debet ad omnia beneficia.

30 Hodie in Francia non valeret mandatum nisi sit generale, & istæ clausulę speciales vitiarent mandatum, vt scripsi in §. 1. de mand. Apost. in concord.

31 Duodecima apponi solet, clausula vr̃æ vel alterius ecclesiæ, quæ significat, vt eps nõ solũ teneat prouidere si vacet beneficiũ in ecclesia cathedrali, verũ etiã si in alia ecclesia collegiata, nã ecclesia cathedralis dr̃ vestra epo, collegiata verò alterius, quia ibi est prior vel decanus, qui illi est prefectus.

Clausula vestræ vel alterius ecclesiæ quid prosit.

32 † Et si ista clausula abesset, non valeret mandatum in Francia, & alibi si deesset, non teneret Eps, pũidere nisi de bñficijs in sua ecclesia vacantibus, & p illorũ de pb.

33 Decimatertia exprimit ad vestram collationem, prouisionem, & c. ubi Papa uult grauare ordinarium, etiam si collatio ad nominationem, præsentationẽ, uel ad aliam ipsius prouisionem pertineat, hanc clausulam declaraui in, § præfatiq; graduati. de collatione in concorda. nec hic repetam.

Dignitatis nomine non venit curata.

34 Decimaquarta, etiam si dignitati, &c. quia si mandetur prouideri de dignitate, intelligitur de non curata, nã curata nõ uenit, nisi expressa sit, c. eũ in illis, de pb. li. 6. ideo hic exprimitur etiã si dignitati, personatui, administrationi, uel officio hmõi cura immineat animarum, uide infrà in bulla nouæ prouisio.

35 Decimaquinta clausula est, dummodo talis dignitas electiua, nõ existat, nã in fauorem electionis excipit dignitatem electiuam ut in cle. 1. de præben.

Dignitatis electiua non continetur in mandato.

36 Vel quia dignitates electiuæ, in hoc regno pertinent ad regis nominationẽ, per tex. in §. 1. & 2. de nominatio. regia ad præla. faciend. cui non uult per mãdato. istam formam mandati derogare.

37 Decimasexta ibi cũ creatione in canonicũ uestræ uel alterius ecclesiæ &c. creat enim Papa mandatarium canonicum in ecclesia cathedrali, uel collegiata, ad effectum obtinendi dignitatem, ut sibi Papa retinuit, hoc facere posse, in §. fi. de reserua. in cõcord. etiam si statuto uel priuilegio caueretur expresse, q

Mandatarius creatur canonicus ad effectũ.

nulli

nulli de dignitate prouideatur, nisi cum effectu esset canonicus, & quamuis
non exprimat consuetudinem. † Idem tamen, est si consuetudine ecclesiæ esset 38
introductum, vt nulli prouideretur de dignitate, nisi esset cum effectu canoni-
cus, quia consuetudo & priuilegium æquiparantur, in c. cum contingat, in fi. de
foro competen.

Canonicorum, numero derogatur in mandato.

Decimaseptima est, Non obstante certo canonicorum numero, Papa quan- 39
do scribit pro aliquo, nisi deroget numero canonicorum, non recipietur in ec-
clesia, c. constitutus, de rescrip. ideo hic ponitur ista clausula, vt iste sit crea-
tus canonicus ad effectũ obtinendi dignitates, non obstante quòd in eccl. sia
certus esset canonicorum numerus, cui derogatur pro hac uice.

Beneficium cur debeatur post mensem præsentationis, & non ante.

Decimaoctaua ibi, Si quemquam &c. mandat prouideri de beneficio vacan 40
te post mensem a die præsentationis, sed quare non ante? respon. ad euitan-
dum uotum captandæ mortis, c. 2. de concel præben. & c. 3. eo. nam si statim
post præsentationem beneficium deberetur, sicut de iure, c. duobus, & c. tibi.
de rescrip. lib 6. posset mandatarius veneno aliquem inficere; & posteà suum
præsentare mandatum. † Vel posset differre præsentationem, donec aliquis ha 41
bens pingue beneficium esset valetudine aduersa detentus, & posteà illud pre
sentaret, & ista essent contra concilium Lateranen. in c. 2. de concel præben.
d eo reprobantur per istam clausulam.

In curia vacantia non debentur mãdatariis.

Decimanona ibi, Extra Romanam curiam &c. vult beneficia in curia va- 42
cantia non esse mandatarijs conferenda, per c. 2. de concel. præben. lib. 6 quia
ibi sunt Papæ reseruata, & alia beneficia, quæ mandatarijs non debentur, scri-
psi in §. declarantes. in verbo comprehensa, de man. Apost. in concord.

Clausula cum plenitudine iuris quid prosit.

Vigesima ibi cum plenitudine iuris, vult beneficia conferri cum plenitudi- 43
ne iuris, plenitudo iuris dicitur, quando quis habet stallum in choro, vocẽ in
ca. distributiones quotidianas, & alia quæ spectant ad alios canonicos, c. pro-
posuit de concel. præben. Domi. Gemi. & alij in c. fi. de concel. præben. in 6. &
hoc probat tex. mãdati, ibi cũ oĩbus iuribus & pertinẽtijs suis eidẽ cõferatis. &c.

Canonicus ad effectũ creatus non præiudicat in distributionibus aliis canonicis.

Vigesimaprima ibi, ipsumque in canonicum &c. mandat canonicum ab eo 44
creatum ad effectum obtinendi dignitatem recipiend. & sic non cum præiudi-
cio aliorum, sed hic receptus non habebit distributiones quotidianas, nec vo-
cem in c. sicut alij cum effectu canonici, vt scripsi in §. fin. de reserua. in con-
corda. sed ad effectum tantùm creatur obtinendi dignitatem &c. si vacet prius
dignitas quàm aliud beneficium.

In possessionem mittendus est mandatarius post collationẽ.

Vigesimasecunda, ibi, inducentes, vult mandatarium in possessionem realẽ 45
& corporalem mittendum, & sic non solùm vult recipiendum esse, sed in pos
sessionem actualem mittendum, nec sufficeret alicui conferre, nisi mitteretur
posteà in possessionem, quia per collationem non transfertur possessio bene-
ficij, c. cum Bertoldus, de re iud. gl. in c. per tuas, de donat. & sic priùs conferre
oportet, posteà in possessionem mittere. Panor. in c. auctoritate de institu.

Executor mandatorum nõ habet in Franciæ regno iurisdictionem.

Vigesimatertia ibi, Defendentesque inductum, vult vt in possessionem mis 46
sus teneatur in sua possessione, rub. ff. ne vis fiat ei qui in posse missus est. nul
la tamen per hanc clausulam datur iurisdictio executori mandatorum in hoc
regno, sed statim facta collatione, & misso in possessionem defendetur missus
per iudicem Regium per casum nouitatis, & vti possidetis interdictum, vt scri
psi in 2. tomo constit. reg. in tit. de causis benefic. posse.

Mandatario beneficium cũ omnibus iuribus ẽ conferendum.

Vigesimaquarta ibi, ac facientes N. &c. vult Papa mandatarium admitten- 47
dum ad beneficium omnibus iuribus, redditibus, & fructibus beneficij, & huic
mandatario integrè sine aliqua diminutione prouideri, beneficium enim sine
aliqua diminutione est conferendum, vt patet in rub. vt ecclesiastica benefic.
sine diminutio. conferantur, & ibi in capitu. vnic. etiam hoc probatur. dixi in
materia

materia deuolutio inferius. De clausula non obstante.

48 Vigesimaquinta ibi. Non obstan.ibi de certo canonicorum numero repe titur ista clausula de qua supra dixi,& postea vult mandatum ualere non obstantibus alijs constitutionibus,ut habetur in c.cum aliquibus,de rescrip.li.6.

49 Notandu est quod hæc clausula. Non obstan.non tollit uitium subreptionis in non expressis,sed solum in his,in quibus est clausula specialis derogās, ut consulit Bal.consi.490 proponitur,col.2.in 1.uolu.& consi.505.dominus Mediolani & Corne.cōn. 245. licet alias.col 3 uers.Et insuper.in 1.uol.sequitur Aymo Crauette consi.68.col.5.nu.6 alia de hoc dixi in concord.

50 Vigesimasexta ibi, Aut si vobis ab Apostolica &c.derogar indulto,quod solet ecclesijs concedi,vt non teneant aliquem recipere,nisi de indulto expressa sit facta mētio,qđ indultū habent Cluniace. ut scribā inferius in bulla dispen.

51 Vigesimaseptima ibi, Seu si dictus N. præsens &c.vult posse præstare iuramentum per procuratorem,etiam si statuto ecclesiæ contrarium caueretur, vt est in multis regni ecclesijs.

52 Vltima est ibi datum &c. de qua & alijs omnibus abundè tractaui in concord.in forma manda.ibi uidere reliqua cuilibet erit liberum.

Diuisio rescriptorum.

1 SVperest vt nunc prosequamur alia ad uacatura rescripta, quantum attinet ad materiam beneficialem,& in tracta.de rescr.in ordinā.reg. scripsi duplex esse rescriptum,uidelicet iustitię & gratiæ,iustitię dixi esse illud, quod ad iustitiæ administrationem tēdit,ut in c. Pastoralis.c.sciscitatus, c.super literis,de rescrip.& in toto titul.de offi.dele. & alibi in iure canonico. & de his tractaui in d.tract. Rescriptorum in ordina.reg.hic non repetam. Rescripta gratiæ & iustitiæ.

2 Aliud est gratiæ rescriptum,quando Papa vel alius mera liberalitate aliqd concedit,& interdum uocatur priuilegium,de quo superius dixi,interdum uocatur gratia,seu indulgentia,si princeps secularis ueniam de[illegible] concedat,ut per totum titulum.ff.ad senatusconsultum Turpillianū, & C.de generali abolitione,& de his tractatur in titulo *des Graces*,in ordinatio.reg.

3 Si autem Papa prouideat de beneficio,uel prouideri mandet, h[illegible]c uocatur gratia,c.gratia,de rescrip.li.6.clem gratiæ,illo titulo, quia gra[illegible] hoc concedit, etiam dispensando gratia uocari pōt,c.si gratiosę de rescr. Arch.d.in c.

4 gratia.1.q.1.de quibus rescriptis gratiæ nunc tractaturi sumus. † Verum quia inueni multas inter rescripta gratiæ & iustitiæ differentias, nondum a iuris interpretibus traditas,ideo eas si hic iserā,nō erit tibi molestū bñuole Lector.

Differentiæ inter rescripta gratiæ & iustitiæ.

1 NOtandę igitur sunt differentię inter rescripta gratiæ & iustitiæ,prima est rescripta grāæ ad beneficia subreptitia sunt ipso iure nulla,quia loco tituli habentur,& per ea ius tribuitur, ideo illis annullatis & titulus nullus remanet cle.1.ibi,nullius momenti.de præb.c.ad aures,c.cō stitutus,& c.Ad audientiam.& ubique doct.de rescr.l.1.ibi, nihil uideri impetrasse ff.de natal.restitu.glo.in uerb.literas, extra sedes de cōcessio. præb.in Rescripta gratiæ ad beneficia sunt ipso iure nulla, secus in literis iustitiæ.

2 extra. Io.22.† Et quia i literis Papę intelligitur,si ipetrās dignus sit,c.cū adeo, de rescr.si nō sit dignus,nō intēdit Papa illi prouidere, sic est defectus uoluntatis Papæ,nā qui mentitur Papę,facit se indignū sua gratia. Bal.i d c.cū adeo.

3 Etiam processus & sententia executoris lata,rescripti subreptj ratione, & alia sunt nulla,per tex.in c.cum nostris,de concessio.præb.ibi,factum obtētu

 literarum

literarum nostrarum, eo quòd per falsi suggestionem, & veri suppressionē fuerāt impetratæ haberetur irritum & inane, c. si proponente, de rescrip. & quicquid occasione literarum factum fuit. d. c. constitutus, in fi. † Nam executio et accessoria ad gratiam, quæ si fuerit nulla, & accessoria videlicet executio nulla remanebit. l. cum principalis, de reg. iur. ff. Inno. in c. Ex literis, de offic. delega. Roma. sing. 330. circa primum, col. 2 cum seq. & si literæ mandati sint validæ, & literæ executoriæ. c. si super gratia, de offic. deleg. lib. 6. 4

Literæ absolutionis vitiantur per subreptionē.

Etiā literæ absolutionis vel indulgentiæ vitiantur per subreptionem vt si fratri minori concedatur, quòd transeat ad aliam religionem laxiorem. c. qd' super his, de fide instru. 5

Rescriptum non faciēs mentionē de priuilegio nō valet.

Idem in priuilegijs & beneficijs principum, vt rescriptum non faciens mētionem de priuilegio, vel indulto gratioso, non valeat, quia est eadem ratio, & hoc probatur arg. d. l. 1. de natal. resti. Panor. & alij in c. ad audientiam, de rescrip. sic consuluit Soci. consi. 164. Visa bulla, col. 2. in 2. uolu. & consi. 260. in caussa manutenent. col. 1. ibidem. 6

Subreptio vitiat etiā si imperās sit ignorans.

Etiam subreptio vitiat rescriptum gratiæ quamuis quis ignorans tacuerit Dec. in d. c. constitutus. 2. no. de rescr. Aymo Crauette in consi. 68. proponitur, in fin. quia iura in hoc non distinguunt, sed tantum subreptionē requirūt. 7

Etiam si subreptio respiciat factum alienum, videlicet statuta ecclesiæ, per d. c. constitutus, quia non inspicitur culpa impetrantis, quam non habet ignorans. l. ex maleficijs. ff. de actio. & oblig. sed intentio concedētis, c. ad aures, de rescrip. c. dudum. 2. de electio. 8

Imò etiam subreptio vitiat, nisi exprimatur modus, per quem id factum extitit consummatum, gl. no. in d. c. dilectus, de rescrip. quam probat Roma. consi. 326. in præsenti, col. ulti. 9

Secus in rescripto subreptio ad lites, quod regulariter non est nullum, cum per illud non tribuatur ius. c. super literis, de rescrip. l. vniuersæ. C. de precib. Impera. offe. nec processus erit nullus ut d. c. super literis, & c. constitutus, in fi. illo tit. & Panor. consi. 34. Super quæstionis, col. 2. & seq. in 2. uolu. & c. cæterum in 1. q. de rescrip. 10

Euocatio sub reptitia est nulla.

Fallit in rescripto euocationis, quæ odiosa est, quia fit iudici contumelia eo quod reuocatur ab iurisdictio sine sua culpa, doct. in c. ex literis de offi. delega. Fel. in c. ad audientiam. 2. in fallen. decima de rescript. & ita fuit in Rota decisum ut scribit Cassad. decis. 1. de rescrip. scripsi in tract. de euoc. limita vt per [illegible] Franc. in c. 1. de litis contesta. li. 6. quando gratia etiam in literis iu[illegible] [illegible]eretur, tunc totum erit nullum. 11

Consensu impetrātis non iuuat literas subreptitias.

Secunda differentia est, quod gratia subreptitia non ualet, etiam si aduersarius impetrātis cōsentiat, ut docet Ant. Butrig. in c. cū olim not. ult. p illū tex. de re iud. quia nō est in aduersarij potestate, dare titulū, ex suo cōsensu, cū beneficiū ecclesiasticū nō possit obtineri sine canonica insti. reg. 1. de reg. iur. lib. 6. 12

Diuersum est in rescripto ad lites, in quo agitur de præiudicio partis cui potest pars renunciare. l. pen. C. de pac. c. si diligenti, de foro competen. Nicol. milius in reper. in uerbo, gratia. q. 95. allegat Domi. in c. ab eo in fi. de app. lib. 6. 13

Illegitimus non debet recipi, si mētionem statuti nō fecerit hoc prohibentis.

Tertia est, quòd ualet priuilegium non facta mentione alterius cōtinentis, idem quod ius commune, quod non procedit in literis ad beneficia, quia magis strictæ sunt, c. quamuis, de præb. lib. 6. Fel. in c. 1. col. 3. uersi. limita. 3. de rescrip. unde si statutum sit in ecclesia, quòd illegitimus non recipiatur in canonicum illius ecclesiæ, licet hoc sit de iure communi, tamen si quis impetret canonicatum & præbendam inibi, non facta mentione statuti nihil agit, teste Io. Monac. & alijs, in c. 1. de filijs præsbyter. lib. 6. putarem tamen sufficere, si in non obstan. hoc esset expressum. 14

Quarta

15 Quarta signatura gratiæ solet signari per fiat a Papa, vel per concessum ab alijs, sed signatura iustitiæ per placet. vt inferius dicam: trac. de signatura. Cardinalis vero signat placet. S.D.N. Papæ N. Cardinalis ideo quia verbum placet, denotat arbitrium boni viri, teste Gomes. in compendio vtriusque signaturæ, l. fidei commissa, §. quanquam de lega. 3. Bart. in l. Lucius de fidei cōmiss. liberta. Ias. in l. si sic, de leg. 1. scripsi in statutis collegij du Vergier. vel quia placet non inducit gratiam, sed voluntatem ostendit. l. 1. ff. de constit. princ. *Aliter signatur supplicatio gratiæ quàm iustitiæ.*

16 Quinta dñia est, quia literæ gratiosæ possunt impetrari per tertiū sine mādato speciali, d.c. si motu proprio. 2. respō ibi, vel alteria. gl. in c. ad aures, de resc. *Literæ gratiæ sine mandato impetrantur.*

17 Etiam si fuerit laicus impetrans, c. Accedens, iunct. ibi nor. per doct. de præbend. nota in c. 1. respond. 1. de proc. lib 6. sed literæ iustitiæ non possunt per alium impetrari sine mandato speciali, c. nōnulli, §. sunt & alij, de rescript. quia

18 præiudicāt ordinariæ potestati, & sunt odiosæ, secus in alijs, † Hodie tamen sine mandato impetrantur, in regno passim & de hoc nunquam vidi controuersiam in curijs Franciæ, vt alibi scripsi.

19 Sexta differentia est, quia literæ gratiosæ debent facere mentionem de priuilegijs, alias tanquàm subreptitiæ non valerent in præiudicium priuilegiati, c. constitutus, de rescrip. ratio potest esse, quia de omni illo quod potest mouere Papam ad concedendum vel non concedendū in literis gratiosis debet heri mentio. c. super literis, & c. postulastis, & c. in nostra, vbi Panor. & Fel. late *Literæ gratiæ quando debeat facere mentionē priuilegij & literæ iustitiæ.*

20 de rescr. nor. in c. dudum, de præb li. 6. † Et si princeps duas concesserit literas & secundæ tendant ad interpretationem primarum, tunc secundæ literæ restringentur ad primas per relationem rescripti, quia relatiuum requirit antecedens, per tex. in. §. fin. in authen. de filijs ante dotal. instrum. nat. coll 8 vbi nota. & nominatim Bald. in rubr. de rescrip. col. 3. facit l. Aurelius, § testamento, ff. de libera. lega.

21 Literæ vero iustitiæ valent, etiam si non faciant mentionem de priuilegio aduersarij. istud est dictum Innoc. in c. cum ordinem, de rescript. quod tamen dictum Innoc. est intelligendum vt procedat, quando priuilegium aduersarij concerneret merita causæ, puta vt non teneretur soluere decimas, quia tunc

22 valent literæ iustitiæ, licet non faciant mentionē de priuilegio, † Ratio potest esse, quia nullum præiudicium fit priuilegiato, cum possit de suo priuilegio excipere in meritis caussæ, sicut enim impetrans non tenetur facere mentionem de exceptione peremptoria competente aduersario prout est casus, in c. 1. de litis contesta. lib. 6. Fel. in c. 1. col. 17. verso fallit quinto. de rescrip. quia saluum manet ius aduersarij, ita nec impetrans tenetur facere mentionem de priuile-

23 gio causante exceptionem peremptoriam, † si vero priuilegium aduersarij concerneret exceptionem dilatoriam, vel daret formam rescriptis impetrandis, tunc non procedit dictum Inno. nec valent literæ iustitiæ, nisi faciant mētionem de priuilegio, vel nisi seruarent formam traditā, ratio potest esse, quia alias priuilegium esset inutile, si non posset excipi contra huiusmodi literas in vim dilatoriæ, iste est proprius casus in. d. c. cum ordinem, non enim dicit ille text. vt debeat fieri mentio de priuilegio super decimis, vel alijs, sed solum de ordine, secundum Panormit. & omnes ibi. *Filum sericeū in quibus literis*

24 Septima differentia est, quia in literis gratiosis apponi consuetum est filum sericeum in literis vero iustitiæ apponitur filum cannabis seu funis in quo plumbum pendet. text. in c. licet ad regimen, & c. quàm graui, de crimine fals. hanc differentiam ponit Fel. in c. postulasti, col. 3. de rescript. dictum fuit supra in differentia inter rescriptum & priuilegium nume. 27. *sit affigendum vel filum cānabis*

25 Octaua differentia est, quia literæ gratiosæ de facili non possunt haberi, ideo citius præsumuntur falsæ, nec excusatur vtens illis etiam ignorāter, c. ad *Facilius præsumitur falsum in literis gratiæ quam iustitiæ.*

falsariorum, de crimine falsi. literæ vero iustitiæ, quia de facili obtineri possunt, non præsumuntur falsæ, nisi probetur, quòd ex certa scientia falsum supressit, sicut non præsumitur, quòd de re modica dolose agatur, l. si oleū. §. fi. cum. l. seq. ff. de dolo hanc differentiam ponit gl. per illum tex. in c. Accedens, vbi doct. de crim. fals. scripsi supra in differen. 5. inter rescrip. & priuileg.

Literæ gratiæ nō censet vitio latinitatis affici. Nona differentia est, q; licet literæ gratiosæ transeant sine contradictione, 26 non tamen transeunt sine lectione, est non verisimile cum illæ literæ per tot manus transeant, & magna maturitate decoquantur quòd ibi sit aliquid reprehensibile, nec vitium latinitatis, c. Apostolicæ, 35. quæst. 9. nota in c. ad audientiam primo, & in c. cum adeo, de rescr.

Literæ vero iustitiæ transeunt sine lectione, non sine contradictione, hanc 27 ponit gloss. in extrauagan. sedes Apostolica, in ver. iustitiam, de offic. delega in communibus, vbi infert, quòd in procuratoriis contradictarum consueuit apponi illa clausula, constituit talem procuratorem ad impetrandum, & contra dicendum literas simplices & legendas, sine qua non esset sufficiens procurator in audientia contradictarum, quantuncunque aliàs haberet plenum mandatum. & ista sola sine alio mandato non esset sufficiens in palatio auditorum. allegat tex. in c. veniens, de ren.

Literæ iustitiæ & gratiæ quibus dirigantur. Decima differentia est, quòd literæ iustitæ solùm diriguntur constitutis in 28 dignitate, vel canonicis cathedralium ecclesiarum, c. Statutum, de rescrip. lib. vj. & si in ecclesia cathedrali sit aliqua capella, & ecclesia in qua sint aliqui canonici, illi non poterunt esse delegati, quia intelligitur de canonicis principalibus ecclesiæ, §. sed ius quidem, de iure natural. in inst. l. quęritur, ff. de statu homin. nec illi canonici nominabuntur canonici cathedralis ecclesiæ, sed canonici sancti Iacobi, *du hault pas*, vel canonici sancti Ioannis rotundi in ecclesia beatæ Mariæ Paris. sed non ecclesiæ cathedralis.

Per literas mandati, vel nominationum quando possit prouideri non facta mentione ecclesie cathedralis. Item si mandetur prouideri de canonicatu, poterit prouideri de canonicatu & præbenda illius capellæ. licet non sit expressum etiam de canonicatu in 29 ecclesia cathedrali, qui solum intelligit expressio quo ad maiores præbendas, nō quoad minores, & ita limitatur, c. quamuis, de præ. lib. vj. † Literæ vero gratiosæ diriguntur etiam non constitutis in dignitate, sed illis quibus gratia conceditur si sit de beneficijs vacātibus, g. o. in d. extra. Sedes Apostolica, in verb. 30 executores, de stylo tamen diriguntur etiam literæ executoriæ gratiæ constitutis in dignitate, vt scripsi in forma literarum executorialium, in Concor. sed non aliæ gratiosæ, nisi quo ad executionem gratię, vt inferius in bulla patet.

Patrimonij quādo sit facienda mētio in literis. Vndecima differentia, quod in literis pauperum, quas iustitiæ dicunt, debet 31 impetrans facere mentionē de patrimonio quod habet, quia per tales literas iustitię prouidetur solùm clericis pauperibus, sed non dicitur pauper, qui habet sufficiens patrimonium, arg. l. nonnulli, ff. de accu. c. si pro clericis, de præb. lib. vj. etiam quia episcopus non tenetur prouidere ordinato habēti sufficiens patrimonium. c. tuis, c. episcopus. & c. no liceat, de præb. c. postulasti, de rescr.

In literis verò gratiosis non est necesse facere mentionem de patrimonio, quia non fundantur super iustitia, per Ioan. Andr. & alios in d. c. postulasti, de 32 rigore tamen iuris si clericus impetrans gratiam fuerit ordinatus ad titulum patrimonij, tunc de patrimonio est facienda mentio, cùm succedat in locum beneficij, sicut de pontifice dicit glo. in c. fi. de vit. & honesta. cleri. & in reg. In no. octaui. Ixi. doct. in c. ad audientiam, in ij. de rescript.

Sed de stylo curie indifferenter seruatur contrarium, idem Panor. in d. c. postulasti, & ideo illud seruandum est, quod stylus docet, c. quàm graui, de crimine fals. sed male vocantur literæ in forma pauperum iustitiæ, cùm sint gratiosæ, & non contineant iustitiam, sed potius gratiam, vt inferius dicam. 33

Duode-

34 Duodecima, quia literæ, gratiosæ tanquam ambitiosæ stricte sunt interpretandæ, c. quauis, de præbend. li. 6. secus in literis iustitię. ratio diuersitatis est, secundum Dominic. de sancto Gemi. ibi col. 3. quia literæ iustitiæ non minuūt obligationem, cum ecclesia illa antea esset obligata ex iuris dispositione vnde per illas literas non debet diminui obligatio, secus aūt est in literis gratiosis.

Literæ gratiæ stricte sunt interpretandæ, secus in literis iustitiæ.

35 Vnum tamen est notandum, quod literæ gratiosæ non dicuntur ambitiosæ ex eo, quia per tales literas præiudicatur ordinarius collatoribus, nam eadem ratione literæ iustitię dicerentur ambitiosæ, & sic restringendæ, cum per illas ordinarię iurisdictioni preiudicatur. no. in c. Rodulphus, de rescript. sed id eo dicuntur ambitiosę, quia impetrantes, ambiunt honores, & lucra, glo. in verb. ambitionis, in procem. Pragmat. sanct.

36 Decimatertia, quia literæ gratiosæ re integra obitu concedentis non expirant, c. si cui primo resp. de præb. lib. 6. de Rota decis. 349 si Papa in no. Feder. cons. 78. casus, & cons. 297. legatur, col. 2. Cald. cons. vlti. de offi. deleg.

Literæ quando morte concedentis expirent.

37 Literæ vero iustitiæ re integra morte concedentis expirant c. gratum, & c. relatum, de offic. delega. vide, quæ scripsi in §. 1. de mand. Aposto. in concord. in verb. sui ponti ficatus.

38 Decimaquarta differentia est, quia laicus pro se non potest impetrare literas gratiosas, cum sit in capax beneficiorum, c. cum adeo, de rescri. c. ex literis, de trans. c. 2. de inst. ideo mandata, vel nominationes impetratæ a laico nullius erunt momenti, vt scripsi in trac. nominat, q. 9. in fi. Imol. & alij in c. 2. de inst.

Laicus literas gratiæ pro se nō impetrat.

39 Literas vero iustitiæ ad lites bene potest pro se laicus impetrare, vt patet in tit. de offi. deleg. & c. nonnulli, §. fi. de rescri. firmat Host. in summa illius tit. §. quis impetrare, & Barb. in rub. ibi. & de hoc nulla fit dubitatio.

40 Decimaquinta est, quia in literis gratiosis apponitur generalis clausula, nō obstantibus, & c. vt dicam inferius in bulla nouæ prouisio;

Clausula non obstante in quibus literis ponatur.

41 In literis vero iustitię non solet apponi, teste Domini. c. si pro clericis, col. 2. de preb. lib. 6. ego tamen vidi apponi in vtrisque.

42 Decimasexta differentia, est quia literæ iustitiæ anno spirant, c. si autem, & c. plerunque, de rescript.

Literæ quando anno tollantur.

43 Literæ vero gratiosæ perpetuæ sunt, l. falso, C. de diuersis rescri. quia decet grām, esse mansuram, c. si cui, de præ. lib 6. & regul decet, de reg. iur. in 6. ibidē nisi quis negligens fuerit, c. si clericus, vbi glo. & docto. de præb. lib 6. Panor. & Fel. in d. c. capitulum. dixi. in tracta. de rescrip. in 2. tomo consil. Reg.

44 Decimaseptima, literæ iustitiæ nihil iuris tribuunt, sed de iure iam quæsito cognosci precipiunt, l. sicuti, §. sed quæ, ff. si seruitus vendi. l. ex diuerso §. vbi de rei. vendi.

Literæ iustitiæ nō tribuunt ius secus in alijs.

45 Literæ vero gratiosæ ius tribuunt ad rem, etiam ante prouisionem factam c. si cui, & c. pen. & c. si tibi absenti. de præb. lib. 6. c. pen. & si. de conces. præb. eod. lib. quod est intelligendum in literis Papę, quæ solum dant ius ad vacatura,

Jus ad rem

46 cap. 2. eod. tit. & lib. c. proposuit, de concess. præb. f. secus in literis etiam legati a latere, quæ nullū ius tribuūt ad beneficium antequā vacet secundū Domi. in c. si apostolicæ, de præb. lib. 6. Domin. in d. c. 2. & c. dilectus filius, de præben.

47 Decimaoctaua quod confirmatio reseruationis legati vel receptionis in canonicum factæ per Papam solet per literas gratiosas expediri, & non per literas iustitiæ, text. iuncta gl. in c. si Apostolicæ, in uerbo, confirmamus, de præben. lib. vi. quia confirmatio facta in forma communi non tribuit ius nouum, nec validat, c. i. de confirmat. utili. Ideo si cōfirmatio fieret per literas iustitiæ secundus impetrās. Apostolicus uinceret illum receptum a capitulo, in cuius fauorem facta fuit reseruatio, c. eiqui, & c. si postquā, de præb. lib. vi. quod est contra mentem, c. si Apostolicæ, facit c. cum aliquibus. de rescr. eod. lib.

Confirmatio reseruationis legati a Papa quibus literis concedatur.

Contrariam tamen opinionem tenet Ioan. Mona. in c. si eum, de præbend. lib. 6. dicens quòd ista est forma iustitiæ, & vidit illam transire sine electione, idem tenet gloss. in cap. de testanda, de conce. præbend. eod. lib. Gem. in d. cap. si Apostolicæ. 48

Ego vero diceremus opinionem Ioan. Mona. habere verum, quando Papa de disset simpliciter iudicem sine alia confirmatione gratiæ. gloss. antea in d. c. si Apostolicæ, & differentia ista procedit, quando Papa gratiam confirmat, & postea executorem dat, vt docet Ioan. Andr. in d. c. si Apostolicæ. 49

Literæ iustitiæ regestrari solet. Decimanona literæ iustitiæ non solent regestrari, secus in literis gratię pro uinciale fol. 14. uers. item nota, dixi in tract. de rescr. in constit. Reg. 50

Vigesima taciturnitas exceptionis peremptoriæ non potest opponi contra literas contentiosas in vim dilatorię, ca. 1. de lit. cont. lib. 6. secus in literis gratiosis, quę opponuntur tam in vim dilatoriæ, quàm peremptoriæ, c. cum ordinem de rescr. Fel. in c. postulasti. col. 3. de rescr. 51

Vigesimaprima differentia, difficilius expirant literæ ad beneficia, quàm ad lites, authore Fel. in d. c. capitulum, col. 3. de rescr. 52

Præsentatio literarum, quando inspiciatur. Vigesima secunda est, quod in literis de iustitia inspicitur præsentatio quo ad hoc, vt iudex ab eo tempore iurisditionem habeat, non ante, quia tacita in est conditio, si literæ præsententur, c. vt debitus, de app. sed in gratiosis literis inspicitur tempus datæ, quia in illo instanti est parti ius quæsitum, c. eam te, & c. constitutus, de rescr. c. eum, qui, de præb. lib. 6. nisi in rescriptis sit aliqua conditio, vt acceptilationis, vt in c. tibi, qui, & c. duobus, de rescrip. lib. 6. Bal. in c. 1. col. pen. eodem num. 18. 53

Clausula si preces, &c. quando apponi in literis, vel intelligi debeat. Vigesima tertia Rescripta ad lites non valent, nisi inseratur clausula, si preces veritate nitantur, etiam si veritatem contineant, nullum afferunt fructum, l. fin. C. de diuers. rescrip. vel saltem hæc clausula intelligenda est in rescriptis illis, c. 2. de rescrip. 54

Clausulæ quibus vtitur Francia in literis Regijs. Literæ vero gratiæ non habent clausulam illam, vbi comprobandæ, & verificandæ non sunt, sed sufficiat concessio gratiæ motu proprio facta, aut alias. Nos in Francia solemus vti clausula, *s'il vous appert*, si vobis constiterit, vel apparuerit. in literis etiam gratiæ ad delicta, in c. examinata, de iudic. clem. præsenti, de censib. & clemen. 2. de pœnis. 55

Vel si ita est, *s'il est ainsi*, l. fina. C. si contra ius, cap. abbate, de verbor. significatio. 56

Si ita inueneris, vel repereris, Fel. in cap. 2. in versi. clausula si preces, & c. de rescr. & ista tacite inest. 57

Item alia clausula tacite inest, in c. bonę, de confirm. vtili. vnde etiam si istæ clausulæ non fuerint expressæ, tacite insunt. 58

Item clausula, vocatis vocandis solet in rescripto inseri, c. exhibita, de iud. Guid. Papæ. q. 70 in commissionibus, in decis. Delphina. 59

Et quamuis de iure ciuili non valeat rescriptum, si non sit apposita aliqua clausula, ex prędictis tamen de iure canonico valet, & illa clausula subintelligitur, per d. c. 2. & vsus curiarum recepit ius canonicum, nisi aliquis esset præstitutus stylus, quia tunc literę conceptæ contra stylum non valerent, c. ex literis, de constit. Fel. in d. c. 2. vers. stylus, & c. alias differentias quilibet hic addere poterit, iste nunc sufficient. 60

Verum inspecta interpretatione, & expositione horum rescriptorum notandum est has literas ad lites, & ad beneficia se habere vt excedentia, & excessa, secundum subiectam materiam, vt docet Panormita. post. gloss. in c. capitulum, colum. 3. de rescript. & quia sępius reseruationes fiunt, tam generales quàm speciales, ideo de illis videamus. 61

De

De reſeruationibus tam generalibus quam ſpecialibus.

1 Aliquando Papa mandat prouideri per reſeruationes, & quędā ſunt generales, quando plures inducuntur reſeruationes ſub vna ratione te ſte Aegidio bellamera in conſi.34. ſuppoſito ſtatuto, col.5. uer. ad ter tium iſtud, vt quando Papa reſeruat beneficia, quę ſic vacabūt, vel per adeptionē ſecūdi beneficij, vt in Extrauaga. Execrabilis, Io.22. de præben. *Generales reſeruationes quæ.*

2 Vel vacantia in certo loco, vt Burdegalæ, vt in extrauagan. & ſi in temporalium, de præb. in communib. Item beneficia in curia vacantia, c.2. de preben. in 6. niſi ſint eccleſiæ parrochiales, c. ſi Apoſtol:ca, ibid. vel beneficia reſeruat Papa, in c. præſenti illo tit. li.6. vel illorum, qui intra duas dietas curiæ Romanæ decedunt, & pro hac reſeruatione ſcribit Caſſad in ſuis deciſ. rubr. de conſt. q.2. & ſeq. & Aeneas Falco. in 2. q. trac. de reſer.

3 Vel quando reſeruat beneficia familiarium Papæ, ſeu cardinalium vt eſt in regul. cancellariæ, vel habentiū officia ſcriptoris, ſeu aliud Papæ officiū, oportet tamen exprimere quod talis eſt uel erat familiaris, & continuus commenſalis, nec ſufficeret dicere eum familiarem tm̄, vt patet in reg. 3. cancel. ī ptic. *Familiaris papæ beneficiū eſt reſeruatū ſi ſit continuus commenſalis.*

4 Si tamen familiaris Papæ vel cardinalis reſignaret beneficiū vnitū in fauorē, Titij, & non expreſſerit reſeruationem, valet impetratio, quia vnitū non erat reſeruatum, licet illud cui erat vnitū eſſet reſeruatū, ideo in diſſolutione vnionis & ſi non ſit facta mentio, valebit prouiſio, vt not. in c.2. de præbē. in 6. ego vero dicerem non valere, quia ſi Papa ſciuiſſet beneficiū vnitum, illud nō cōtuliſſet, vt infra dicā trac. de vnio. vnde reſeruatio non impedit quo minus valeat collatio ſed vnionis diſſolutio, ſic, vt plenius dicēt trac de diſſol. vnio. ifra. *Diſſolutio vnionis an ſit exprimenda.*

5 Quædam vero ſunt ſpeciales quo ad certum corpus beneficij, non tamen pro certa perſona, vt quando reſeruat eccleſiam cathedralem ſuæ diſpoſitioni, vt in c. ſi eo tempore, de elec. in 6. Domi. conſi.30. Bonifacius, & Aeneas de Falco. in trac. reſerua. q.2. *Speciales reſeruationes quæ.*

6 Vel reſeruat dignitatem maiorem poſt pontificalem, vt in reg. cancella.2. & cognoſcitur hęc dignitas ex fundatione eccleſię, vel conſuetudine, quādo Decanus vel Archidiaconus ſtatim incedit poſt epiſcopum, ut domin. de Ro-
7 ta decidunt in deciſ.173. de theſaureria, ī no. † Et principales dignitates etiam in collegiatis eccleſijs dicuntur illæ, quæ primum in eccleſia locum habent, quaſi primam & præcipuam ī eccleſia. Ioan. Andr. in c. deliberatione, de offi. leg. lib.6. & beneficia generaliter reſeruata tradit Hiero. Paul. in ſua praxi curiæ Romanæ etiam ſpecialiter reſeruata ibidem videre liberum eſt. *Dignitas maior poſt pontificalē & principalis quæ dicatur.*

8 Aliæ ſunt ſpeciales ſuper certo corpore beneficij, & ſpāliter pro certa pſona, ut ſi Papa reſeruet beneficium S. Seuerini Pari. diœce. collationi ſuæ pro Ioan. N. c. ex parte. 2. de offi dele. c. executor. de conceſ. præb. ibi.

Item dicunt Romani beneficia cameræ procuratorum contradictarū non
9 eſſe reſeruata, idem ī notarijs Rotæ, quia non ſunt familiares, & idem ī magiſtris Regum ſupplicationum, & magiſtris plumbi, idem ī auditore cameræ, niſi ſit prothonotarius, tamē ſecus eſt ī auditoribus Rotæ, pro quibus Papa ſcribere ſolet, grata deuotionis obſequia &c. † Specialis dr̄ cuius cauſa indu-
10 cens non habet niſi unum ſuppoſitum inducere, ut ſcribit d. Aegi. in d. conſi. 34. ſuppoſito, uerſ. Ad tertium col.5. generalis autem eſt quæ in corpore iuris clauſula, uel per extrauagan. inducta, aut per regulas cancella. *Beneficia aliquorum papæ officialiū nō ſunt reſeruata.*

11 Ego dicerem generales reſeruationes, quando omnium regni uel certi loci beneficiorum, aut perſonarum, ſeu dignitatum fieret ampliſſima reſeruatio, ſpecialis quando certum reſeruatur beneficium, uel in indiuiduo, ut tale beneficium, gloſ. in titul. de reſeruat. in prag. in uerbo reſeruationes. Decius *Generales propria reſeruationes quæ.*

consi.168.reuerende pater.

Concil. Basilien. in Gallia receptum.

Et iste omnes reseruationes sublatæ fuerunt in concil. Basilien. reuocan-
do extrauagantes ad regimen, & execrabilis, de præb. in communib.& illas 12
quæ continentur in regul.cancellariæ, ut patet in concilio Basilien. quod con
cilium in Gallia receptũ fuit, vt patet in prag.sanctio.rub. de elec.& per totũ.

Fructuum omnium reseruatio prohibetur.

Interdum Papa fructus pro pensione resignanti forte beneficiũ, reseruat &
in patria obedientiæ illa fructuũ omniũ reseruatio sustinetur, siue dixerit qđ 13
propria auctoritate percipere eos fructus, possit, siue per manus alterius, quia
plenariã beneficiorũ Papa dispensationẽ habet.c.2. de præb.l.b.6. † Sed a se-
natu Paris.fuit prohibita illa reseruatio oim fructuũ anno 1496. die.19.Apri- 14
lis, & in patria cõsuetudinaria non recipitur hæc reseruatio fructuũ, nã qui al

Arrestum.

tari serui, de altari viuere debet, c.cũ secũdũ, de pb. & reseruatio est in hoc re-
gno prohibita, in Concord.de reserua.siue beneficiorũ, siue oĩum fructuũ illo
rum, & Papa illã reseruationẽ non solet facere nisi ex magna caussa.

Reseruatio mediæ partis fructuum loco pensionis an reseruari posit.

Interdum reseruatur media pars fructuũ loco pensionis extra susceptę, de
elec.in extrauagan.Ioan.22.† Quòd non põt fieri ab alio, quàm a Papa, quia 15
esset diuidere beneficiũ, quod est prohibitũ in concil. Turonen.c.maioribus, 16
de præb. Ioan.de Anania in c.Audiuimus, de collusio. detegen.de Petru.i tra
cta.de viribus iura.in 6.remedio finiend litium. & in patria iuris scripti serua

Confirmatio pẽsionis impositæ ab ordinario dari non solet.

tur, vt asserit Boer. in decis.Burdegal.q.2.in fi. † Sed in patria consuetudina-
ria reformari solet, præcipue si pensionarius non possit viuere vsque ad tertiã 17
partem, quam obtinebit pensionarius tantum, beneficiarius autem alias duas,
nam quando priuilegium incipit esse damnosum solet deduci ad debitum sta

Pensionarius non recipit pensionem propria auctoritate.

tum, c.suggestum, de decis.scripsi in tract.de pacific.posse.in 18. amplia.& cõ-
firmatio.pensionis impositæ ab ordinario dari a Papa non solet, sed de nouo
concedi, vt statuit Alex.6.in tit.de sign.grat.

Iusta pensio quæ sit.

Pensio in Francia cum persona extinguitur nec transfertur.

Quandoque tertia pars, & his duobus casibus Papa non solet committere, 18
quòd pensionarius propria auctoritate percipiat, sed per eum qui titulum ha
bet, alioqui essent duo titularii, & non est singulis permittendum, & c.l.non
est singulis.ff.de reg.iur.Hiero.Gigas.q.8.in tract.de pensi & q.9.& regulari
ter in Francia approbatur vsque ad tertiam partem.† Iusta tamen pensio di- 19
citur, quando ea exacta tantum remanet beneficiato ut possit commode viue-
re iura episcopalia soluere, & onera beneficii supportare.c.de monachis, & c.
uacante, & c.cum causam de præb.c.1.de censib.

Justa pensio quæ?

Nota in hoc regno Franciæ pensionem extingui per mortem pensionarij, 20
& de consuetudine non transfertur in aliam personam etiam a Papa quãuis
in patria obedientiæ a Papa transferri possit, sicut aliud beneficium, vt con-
sulutr Petr.Paris.consi.45.monitorium, ac consi.seq.& in consi.5. in 4 uol.ta-
men bene transit contra successores eius qui eam soluere tenetur glo.doct.in
e.nisi, de præb. Petr.Paris.consi.82.pensio, col.1.in 4.uolu.

Pensio in regno Franciæ in tribus casibus constituitur.

Et quando Pepa imponit pensionem, solet dicere, quod pensio tertiam par- 21
tem fructuum non excedit, & ita seruat stylus curiæ Romanæ ut docet Hier.
Gigas in d.tract.pensio q.9.non autem quod etiam constituit, quia forte non
vult tertiam dare, si velit vltra dare, solet etiam dicere mediã partem nõ ex-
cedit, uel talem partem.† Et regulariter pensio in quantitate etiam fructuum 22
imponitur, ut pensionario dentur decem modij frumenti, & totidem uini, non
vero in pecunia licet aliquando reseruatur, d.c.nisi, de præben. sed hęc pen-
sio in pecunia communiter constituitur in Francia,† quæ tantum in tribus ca 23
sibus est approbata, vltra non, vt scripsi in tract. de pacific.possess.in Concor
da.Primò propter bonum pacis, quando beneficium est litigiosum, d.c.nisi.
Secundo ne resignans nimium patiatur dispendium, eidem reseruatur pen-
sio c.

Pensio in quantitate fructuum imponitur

Casus in quibus pens. constituitur in pecunia in francia.

sio,c.super hoc,de renuncia.& habet locum in resignationē nō causa permutationis facta,qa tunc ille,quia aliud recipit bñficiū,nō patiē nimiū dispēdiū.

Tertiò in permutatione ratione inæqualitatis redituum beneficiorum,tūc imponeretur pensio super altero maiore,c.ad quæstiones, de rerdm permuta. Pensio ex falsa causa non debe tur.

24 † quod si detur æquale beneficium, vel maius, non potest imponi pensio super minori,& si imponatur eo quod ex falsa causa imponitur, non ualet,& ita vidi iudicatum.

25 Item beneficia collectorum, & aliorum officialium Papæ sunt reseruata ēt si illi officia dimiserint,tamen illa beneficia, quæ post dimissionem officij qs acquisiuit,non erunt reseruata,vt docet Aegid.de Bellamera, in c.cum in distribuendis,col. vlt.de tempo.ordin & in c.sicut, de verb sig lib 6. † Et si Papa moriatur postquàm officialis eius desinit habere officium, per illius obitū beneficia eius qui desijt esse officialis ante Papæ mortem non sunt reseruata, quia reseruationes fuere per mortem Papæ extinctę sicut regulæ,sed erunt beneficia illius affecta officialibus alterius pontificis, ideo in prouisione beneficij istius narrabitur,quòd a nonnullis asseritur, quòd talis olim obtinens tale beneficiū literarū Apostolicarum abbreuiator extitit, seu familiaris,ideo generaliter reseruatū,puideri,tñ mādabit tāquā de nō reseruato,sed de affecto. Beneficia officialium Papæ sunt reseruata, etiam si ipsi dimiserint officiū & quid post Papæ obitum.

26

27 Item beneficia cantorū Papæ non sunt reseruata, eo quòd sint capellani Papæ,sed eo ꝙ sunt familiares,& beneficia Papæ capellanorū, quāuis sint reseruata,tamen acolitorū non,nisi sint capellani,ideo in bulla dr̄ talis N.acolitus capellanus Papæ,& subdiaconorū ēt beneficia nisi sint præsbyteri, & capellani,non habent beneficia reseruata,quod est notandū. Beneficia cantorum Papæ non sunt reseruata nisi sint capellani.

28 † Potest etiā reseruari certa pensio,duratura donec sibi de beneficio talis valoris illi fuerit prouisum,vt dicit Host.in c.cū essent,de simo.& Papa hoc facere potest, sed non episcopi, cap.cum pridē. de pact.licet Bonifa. teneat contra in cle.prima col. pen.de rebus eccl.non alie. Pensio donec fuerit prouisum a Papa imponi potest.

29 † Nec hodie ep̄i cōstituunt pensiones,imo ex nō usu amissa est in hoc eorū potestas,ꝙ nō fuissent, si ignari illius non fuissent, & ea vsi,sed ignorantia eos,vt nunc multos,longo tempore tenuit.

30 Est & alia reseruatio per manus Papæ appositionem, c.vt nostrum, de appellat.vt si Papa conferat benefinium nulliter,vtpote inhabili,tunc illud beneficium erit ad huc Papæ collationi affectum,& reseruatum,c.inter dilectos de excess. præla. vbi Panor.& alij,& Roma.cons.335. circa primum,col.1.Paul. Paris.consi.47.videtur,numero.39.& seq.in 4.volumi. Reseruatio per manus Papæ appositionem.

31 Idem quando commendat beneficium,per mortem enim commendatariis reseruatum est Papę beneficium,teste Aenea de Falc.in tract. de reseruat. & Lud.Ro.con.350.in casu,nu.11.& seq.sed hoc iure non vtimur in Francia.

Idem si electoribus mandat,ne ad electionem procedant talis beneficij N.

32 c.si eo tempore,de elec.in 6.

Ad hec quando Papa mandat prouideri in mandato de primo beneficio, primum beneficium est affectum per manuū Papæ appositionem mandatario, adeo quòd alter coferre illud beneficiū pter Papā, vel illius executorē,nō potest per extra.si.de pb in comu. Aegid.consi.34. Supposito statuto.uers.ad se

34 cundum dubium,cū seq. † Et plus efficit ista manus appositio, quàm reseruatio,quia donec fuerit plene per Papam prouisum ordinarius prouidere nō poterit,teste Aenea de Falco.in tract de reseruat.in 3.prælud.& in 4. q.in.16.effe

35 ctu. † Sed non vtimur ea in Francia,nam quāuis Papa apponat manum semper ordinatius confert,si non valet prima Papæ collatio, nisi in mandatatio cui affectum est beneficium per concorda.Franciæ.

36 Etiam mortuo Papa ordinarius confert beneficia illa reseruata, quia illa reseruatio morte erat extincta, vt consuluit Gemi. consi.93. & in c.si Apostolica,

lica, de præb. lib. 6.

De iure regali in beneficiis. Sed hoc etiam sibi vendicat Rex in quibusdam beneficiis, quæ iure regali cõfert, vt dicat se posse cõferre, donec collatio plenũ sortiat effectũ, & alteri collationẽ nõ valere, postquã apposuit manũ, vt pleniè scribit Ruze. i trac. iuris regal. ĩ 2. priuileg. sed hoc nullo iure suffragante, vt mihi videtur, saltem non regi.

Reseruationes & manus appositiones tolluntur & quædam extrauagantes. Sed istæ omnes reseruationes, & manus appositiones fuere in concilio Basilien. sublatæ, & hoc in Gallia seruamus vt non recipiamus reseruationes, nec manus appositione, §. reseruationes, de colla. in Prag. vt scripsi in Concorda. in rub. de reseruat & Gemi. in c. statutum, col. 2. de præb. lib. 6. dicit Extrauagan. ex debito tantum in vita conditoris durasse, dum dicit, donec Christi in dignatio, & c. ideo ex libro expungenda esset, cũ non sit in vsu, & omnia alia intra reseruationes explicantia, vt dicunt, tamen propter malos pisces non rumpimus retia, sic nec iura, eo quod aliqua non seruentur, sed in suo statu conseruantur, & maxime quia alibi custodiuntur. 38

Idem in extrauagan ad regimen, de præb. dicit gl. reg. cãcel. reg. 1. 30. & 61. propter similia verba in eis posita, & idem probat Gemi. in cap. li Apostolica, in fin. de præb. quamuis Roma cons. 260. in proposito, vers. 2. dicat esse extrauagantes, & approbari per Paul. 2. in extrauagan. Ad Romani, de præben & Aeneas de Falco in trac. de reserua. in 4. prælud. & in q. 4. in 16. effectu refert. 39

Decretũ papæ ĩ reseruatione appositum nullum reddit & titulum, & possessionem. Notandum est quod decretum Papæ in reseruatione appositum ne dum titulum afficit, & annulat, sed etiam possessionem, arg. c. si eo tempore, de elec. in 6. c. vt nr̃m, de appel. possessio contra Papæ reseruationẽ accepta caret omni effectu, & iuris adminiculo, sine quo in beneficialibus possessio non procedet, capit. 2. vt lite penden. lib 6. Rota decis. 16. li contra agentem in no. vbi cõcludit restitutionem tunc negandam spoliato. & in decis. 23. ibidem. vide in §. primo. de firma. irreuoca. concorda. stabilit. quæ ibi scripsi, & inferius in fine bullæ nouæ prouisio. 40

Regressus in Francia tolluntur. Interdum dantur prouisiones cum regressu, vt resignans qui habuit beneficium reuertatur ad illud, moriente, vel cedente, resignatario, vt dixi in titul. de reserua. in concord. & in Francia sunt sublatæ, & ibi adduxi Arestum, & dicam inferius, in 3. parte trac. de resigna. in fauorem inter coniugatos uulgo dicitur habere locum, (*les regretz.*) 41

Prouisio cum accessu uel regressu qua & procedat. Aliquanꝺo prouisio fit cum accessu, vt sit Papa commendauit beneficium cardinali, cui commendæ cardinalis cessit literis non confectis, non potest cõferri alteri, & dari regressus cardinali, quia nunquam illud habuit, ideo opus est vt bullas suæ prouisionis obtineat, vel quod detur ei accessus, videlicet, volumus te liberum habere accessum, ac illius corporalem possessionem per te, vel alium, seu alios vigore præsentium literarum, quas vim validæ & efficacis commendę habere decernimus, propria auctoritate libere apprehendere, & in decem commenda, quoad dixerit retinere, necnon debitis & consuetis & c. interdicta non obstantia, & c. 42

exprimẽ[illegible] in accessu. In accessu exprimuntur qualitates, & fructus beneficij, cum clausula ista, quod liceat te libere accedere, & c. & nõ obstant. statutis, & c. alias non obstã. non vidi poni.† Etiam vidi in puero nominato per regem ad episcopatum, qui fuit a Papa postea recusatus. Rex nominauit senem, quem Papa recepit, & voluit si hic senex moreretur, quòd puer nominatus liberum ad dictum episcopatum, ad quem fuerat nominatus, haberet accessum. hactenus de accessu & regressu. vide quæ scribam inferius tit. de regressibus. 43 44

Not.

Beneficia in curia vacantia, vel intra duas dietas iuxta curiam, etiam hodie sunt Papæ reseruata d. c. 2. & c. præsenti de prębend. lib. 6. extrauag. ex debito, 45

to,de electio. in communib. & extrauagan. prima,de pręben. & hoc seruamus hodie etiam in Francia,vt scripsi in rub.de reserua.in concordan. Hactenus de his reseruationibus.

De expectatiuis.

1 ITEM Papa solet scribere ad beneficia vacatura per expectatiuas,& quamuis pontifices veteres collationes concessissent liberas episcopis & singulis eorum in suis Episcopatibus, tamen dicunt doctores Papam maiorem sibi
2 potestatem retinuisse, per c.dudum, de pręb.lib.6. † Ideo in Germania,& alijs multis prouincijs quatuor tantũ menses episcopis reseruarunt, videlicet Martium,Iunium, Septembrem, & Decembrem,in extrau.g ad regimen. vbi primi duo menses sunt Papæ reseruati, & tertius videlicet Martius episcopis, & sic deinceps,& iure nescio,quo tot vigilijs excogitata iura vno verbo subuertere,c.ecclesia.ſte electio.& ipse non ita cognoscit doctos absentes,sicut in suis locis episcopi,ob id melius est Papæ,in conscientia dico, vt episcopi conferant,vt etiam vult gloss.in pragmat. sanctio. in §. cui rei, de reserua.poterit tamen per præuentionem conferre. vide in prouincial. fol.51.

Quatuor menses dati episcopis in anno ad conferendum, non vltra.

3 Expectatiuæ vero gratiæ sunt ex quibus beneficium impetrans expectat,& istę sunt etiam abolitæ in concilio Basilien.vt in §.volens de colla.in prag.scribitur, & in capitul.fina.de concession.præben.vide tamen decem formas per Staphil.in trac,de literis gratię.in prin.& gratia expectatiua non datur per cãcellariam ad beneficia in commendam retinenda,siue secularia,siue regularia.

Expectatiuæ, quæ.

4 Sed quia expectatiuæ ingerũt votum captandę mortis, odiosum etiam gentilibus, capitul.2. de concessio. præbend. & continent reseruationem, ideo in hoc regno sunt abolitę,& quia alienæ saluti sunt nimis præiudicabiles,& suscitantur lites infinitæ,contentiones,& rixę inter Christi ministros,oriuntur rancores, & odia plerunque implacabilia nutriuntur, fouetur pluralitatis beneficiorum ambitio execrabilis,pauperes clerici in numeris personarum,& rerum discriminibus subijciuntur,& per cauillosos indebite opprimuntur,aliæque rationes exprimuntur in proœ. Pragma. Sanctio.in §. cæterum,& in §.cui rei.de
5 reserua.& quia expectatiuæ reseruationes continent.† Vnde consuluit Rom. consil.280. quæstio.non valere Papæ prouisionem de dignitate electiua factã intra tempus eligẽdi contra decreta. Basili.concilij,quia per has reseruationes immutatur,perturbatur, ac decoloratur vniuersalis ecclesiæ status, & cuncti ecclesiæ ordines scandalizantur, vt tractaui fusius in concor.de his hactenus.

Expectatiuæ improbatæ, & quamobrem.

De rescripto in forma communi, & in forma pauperum.

1 ALIVD rescriptũ,est cũ ſm Apostolũ,nam eps non debet aliquem ad ordines promouere,nisi habeat vnde viuere possit,c.nõ licet,& c.eps, de præb,ideò si episcopus ordines sacros cõferat alicui pauperi, tenetur illi prouidere,c. cum secundum,de præb.c.si episcopus,illo titu.lib.6.

Episcopus prouidere illi quẽ promouit tenetur.

2 Et ad hoc exequendum impetrabat promotus literas a Papa ordinatori directas,quod isti prouideret pro qualitate personæ, vt honeste ac commode viuere posset dato essecutore,cap.si pro clericis,& c si pauper,de præben.lib.6.
3 †Et quia sic communiter pro omnibus ordinatis Papa scribere solebat, ideo in forma communi vocantur,c.postulastis,eodem c.accepimus,de ęta.& quali.quæ sic dictabantur, Venerabili fratri Episcopo Paris.& c.dilecti filij, N.de N.pauperes clerici,& N.diœces.apud Apostolicam sedẽ constitui supplicationibus inclinati,fraternitati tuæ p Apostolica scripta mandauimus,quatenus

Forma literarum in forma pauperum.

de

de vita,& conuersatione ipsius clerici,qui(vt asserit beneficium aliquod eccle
siasticum non obtinet,& quem per certos examinatores super hoc deputatos
a nobis de literatura examinari fecimus diligenter quinque,&c.

Ex hac forma primo mandatur prouideri pro paupere clerico, nam si diues 4
esset in patrimonio,non scribetur,c.postulasti,de rescrip.c.clericos,1.q.2.

Quare in forma pp pauperum

Ideo dicuntur in forma pauperum, quia hæc forma pauperibus est assigna- 5
ta,& qui fingit se pauperem impetrando,nihil reportat,nisi ventum,vtor ver-
bis Bald.in c.cum adeo,in princ.de rescr.

Quod literæ in forma pauperũ non dicantur iustitiæ.

Aduertite tamen,quod hæ communiter a nostris iuris interpretibus vocan- 6
tur literæ iustitiæ,vt glo.in verb.gratiæ,in extrauagan. Sedes de concessione
præb.in Extrauag.Ioan.22. At verius lrẽ iustitiæ dicunt, q̃ tendunt ad iustitiã
administrandũ,sed istæ,ad grãm,& nõ ad iustitiã tendunt,nec refragatur quod
iustũ sit his prouideri, ergo sunt lrẽ iustitiæ,non sequitur,alioqui sequeretur
quod oẽs literæ grẽ vocari possent literæ iustitię,vt in decis. Rot. 7.de rescri.
ideo considera si vocari possent literę grẽ iustæ,sicut rescriptum dignũ arbi-

Habens vigintiquatuor libras est incapax ad loca collegij obtinenda.

tramur interius,non q̃ aliæ iustæ non sit vel esse debeant, †sed hę magis,vt di 7
cimus de contractibus bonæfidei,in §. Actionum,de actio.in insti.& Gome.in
tract.de expect.in 9.forma.nu.76.vbi dicit habẽtes vigintiquatuor libras pos
se has lrãs impetrare,sed per assecutionẽ beneficij pẽsio cessabit,& extinguitur,
idem docet Staphil.in trac.de lit.grat.in 9.forma expect.†quod facit pro mul- 8
tis collegijs huius ciuitatis,in quibus est statutum,quod habentes in redditibus
vigintiquatuor libras non possunt bursam , nec locum obtinere in collegio,

Pauper quis.

scio hoc statutũ esse in collegio Narbon.& Heduen. Sed væh his,qui non ser-
uant,quia hodie potius & bursæ,& alia beneficia dantur diuitibus & ebrijs be
neficiorum pluralitate,q̃ pauperibus,nam semper habenti datur, & puto pau-
perem hic dici,qui cõmode viuere non põt,vt in c.1.de præb in 6.dixi in trac.
de congrua portio.quãuis Cald.in reper.in verb.pauper, dicat eum pauperem,
qui habet minus,q̃ sibi placeat,& sic omnes essent pauperes,vt alibi dicam.

Dispensatio in literis in forma pauperũ non datur.

Secundo scribitur in his literis pro eo,qui non habet beneficium,nam si ha 9
beret,non pro eo scriberetur,qua non esset pauper c.si pauper,de præb.lib.6.
vel si haberet patrimonium, vt dixi, c.si Episcopus,de præben.eodem.† Et in 10
hac forma pauperum non datur dispensatio super defectu natalium, neque su
per ætate,quia illi,qui examinant, & signant tales supplicationes,non habent
talem potestatem dispensandi , & quia forma debet esse munda,& nihil aliud
continere , maxime postquam iste promotus est , ergo non patitur defectum
ætatis,per c.cum in cunctis,de elect.cle generalem,de ætate.

Episcopus quem ordinauit iterũ examinare non debet.

Tertio examinari a Papa antea debeat,vel ab executoribus eius,c.si.de præ 11
sum.c.si pro clericis, de præb.li.6.nec episcopus iterum debet illum examina-
re,quem ad suscipiendos ordines dignum existimauit c. accepimus,de ætate,
& qualitate,& d c.cum secundum.& debet examinari,si bene legat,construat,
& cantet,glo.in d.c.si pro clericis,de præ.in 6.& Galli præponderant cantum
domi.ibi & de moribus examinari etiam debet,in c.cum in cunctis,de electio.
c.cum in iuuentute,& c.inter,de purga.cano.

Pauperes præsumptionẽ morum non literaturæ habent.

Et prius in literarura, quàm in moribus iubetur examinari , quia præsum- 12
ptionem pauper habet contra se quod literatus non sit, quia Iuuenal.inquit,
(Haud facile emergunt,quorum virtutibus obstat Res angusta dom .&c.) sed
præsumptionem de moribus pro se pauper habet , ac alius c.si forte,de elect.
lib.6.doct.in l.scieudum.ff.de verb.obli.

De sciẽtia quis est interrogandus.

Licet alias de moribus prius quis sit interrogãdus, Dauid bonitatem potius 13
quis ex petit,q̃ scientiã,& neque facultates , neque dignitas est ita sufficiens,
vt bona electio, & benigni mores l.scire,§.pen,ff.de tuto. & cura. datis ab his.

Vel

21 Vel quia episcopus dum eum ordinauit, debuit inquirere de moribus, & ætate, ideo Papa non mandat nisi de literatura inquiri, & scientia, quę est illis necessaria, vt modicum plus sit instructus circa sacramenta, quam simplex laicus, teste Inno. in c. t. de summa trinita. Bal. in rub. de summa trini. ibi sequitur, & Barb. in tract. de præstan. card. in. 10. q. partis primæ col. 2. & seq. facit l. si quid venditor. ff. de ædilicio edict.

15 Item Papa dicit se eum examinasse in literatura, quem idoneum reperit in illa, d. c. cùm secundum Apostolum.

16 Prçterea mandat inquiri, si vitæ laudabilis, & honestæ conuersationis eum reperiam, & aliquod beneficiũ ecclesiasticum nõ obtineat, vt superius, dixi, per c. accepimus, de ætate & qualita. nec dignus dicit ad aliud beneficiũ, qui vnũ habet, c. cùm adeo de rescri. eo nec dicitur idoneus c. is cui, de prçb. lib. 6.

17 Ad hæc si aliud canonicum ei non obsistat, id est non sit homicida, irregularis, Vel alias in habilis, vt declaraui in tract. de Pacific. possess. in. 4. limita. in concorda. Inno. in c. cum nostris, de concessio. præb declarat Staphile. in tra. de literis gratię, in nona forma expecta. dicam inferius plenius. *Clausula si aliud canonicum ei non obsistat.*

18 Insuper exprimitur in his literis, ne isti prouideatur in ecclesia cathedrali, forte propter prçeminentiam illius ecclesiæ c. quamuis, primo de præb. li. 6. & ne in eis personæ viles, vt sunt isti, obtineant beneficia Gomes. vbi supra. *Pauperibus quare non prouideatur in ecclesiis cathedralibus.*

19 Sed ego dicerem istos pauperes non excludi ab illa ecclesia, sed non vult Papa cogere Episcopum ad prouidendum eis in ecclesia cathedrali, quia ibi docti esse debent, & hic pauper forte non potuit studere ob penuriam, ob id non cõpellitur. Episcopus ad prouidendum isti pauperi, ibidem. quia Papa non vult grauare eum maiori grauamine, quia si episcopus eum inuitum reciperet, eum odio prosequeretur, & eum semper in conspectu suo haberet, ideo Papa non vult grauare Episcopum in ecclesia cathedrali, vt sibi prouideat.

20 Vltimo taxatur valor, vt vsque ad talem summam videlicet quinquaginta librarum prouideatur vt notatur per gl. & doc. in d. c. si pro clericis pauperibus. nam minores minora decent, c. ad aures, de rescrip. *Verus valor beneficiorum quã do exprimi debeat.*

21 Vnde si cardinalis impetret beneficium ducentos excedens aureos tenetur verum exprimere valorem, etiam in Francia, & hoc propter concilij Lateranẽ. constitutionem, anno. 2. Leonis decimi edictam, quia cauetur, quòd de cętero cardinalibus non commendentur, aut conferantur beneficia, quorum fructus ducentorum ducatorum auri de camera secundum communem æstimationem non excedunt, vt pauperibus de his prouideatur teste Cassado. in decisio. 2. de

22 præb. quia miluus non capit. (vt adagio dicitur) muscam, nec elephas. † Ideo ordinarius hæc minora non potest cardinalibus conferre, quamuis quidam os habeant apertum ad omnia deuorandum.

23 Nec poterit prouideri de maiori summa, quia caussa taxationis gratiæ hæc verba apposita sunt, per text. in c. cui de non sacerdotale, de præb. lib. 6. secus quando summa conscibitur caussa demonstrationis secundum doct. ibi. & Feli. in c. ad aures, col. 7. de rescrip. ac. Gemi. consil. 111. donamus. *De maiori quã do prouideri possit, si de minori mandatur.*

24 Hodie promouentur non habentes beneficia ad titulum patrimonij, vt in c. postulasti, de rescri. qui debet esse sufficiens pro qualitate personæ d. c. cùm secundum Apostolum, quem non possunt remittere, nec Episcopo renuntiationem facere glo. in c. si Episcopus, de præb. lib. 6. quia hoc concernit fauorem totius cleri, & honorem, videlicet ne mendicent in dedecus totius cleri, c. diaconi vlt. 93. dist. c. si diligenti, de foro competen. *Renunciare titulo suo non potest presbyter.*

25 Et hic titulus non computatur in legitimam, nec potest vendi, nec donari, aut in alium transferri, teste Io. Fab. in §. fin. de inoffi. teste. nec. is tenetur illũ conferre. Fab. in l. si emancipati. C. de collatio. quem sequitur Cassado. in consuetu. *Titulus presbyteri vendi, vel donari non pôt.*

+ Chassaneus

suetud. Burgund. in rubr. *des successions*, §. quinto gloss. *Meilleur de lautre*, numero 51. & in isto gaudet priuilegio clericorum vt nihil pro collectis, vel alijs oneribus soluere teneatur Dec. in c. episcopus, de præb. ista nunc missa faciam, quia parum in vsu sunt.

De rescripto in forma pauperum pro graduatis.

ALIA erat formâ pauperũ pro graduatis, nã olim Papa scribebat pro baccalauteo, vel alio graduato sic dilecto filio N. de N. presbytero N. baccalaureo in legibus salutẽ. vbi mãdabat Papa reseruari beneficiũ cõferendũ isti, nisi esset in ecclesia cathedrali, si eius fructus nõ ascẽdãt ad certam, summã quam taxabat, formã istius prouisionis licet videre in praxi cancella, Rom. in fi. verum quia ista nõ est frequens, ob id illam missam facio. 1

Nominationes successerunt in locum rescripti in forma pauperum graduatorum.

Et istæ formæ erant introductæ, quia iustæ erant, & pontifices summi non solebant grauare ordinarios nisi iuste, sed cum Romani Pontifices cœperunt omnes passim grauare per reseruationes, & expectatiuas siue iuste siue iniuste tunc aboletæ fuerunt formæ, & diuitibus tantum sunt distributa rescripta affe rentibus aurum & argentum, tamen nominationes hodie quæ graduatis dantur, successerunt in locum istius formæ, & ideo possumus ex ea arguere ad nominationes vniuersitatem. 2

Examinari graduati nominati non debent.

Notandum est quod quando Papa pro graduatis scribit, nunquàm de idoneitate impetrantis inquiri mandat, nec examinari cum sit ab vniuersitate approbatus, diuersum est in alijs, vt docet Fel. in c. fi. de præsumptio. & Staphile. in tra. de literis gratiæ, in. 10 forma expecta † Sic dixi in nominatis, vt ab episcopo non sint examinandi, ne fiat iniuria vniuersitatibus, in §. præterea, gl. altiori. de colla. in concorda. & quia Episcopi non inuenirent aliquem idoneum, etiam si esset innocens tertius cum nominatos exosos habeant frequenter. vide Staphile. in tract. de literis gratiæ in vltima expecta. forma, in fi. 3 4

De rescripto dignum arbitramur.

ALIVD dignum arbitramur, & congruum, vt illis se reddat sedes apostolica gratiosam, quibus ad id propria virtutũ merita laudabiliter suffragantur, volentes itaque dilectum filium Io. N. Magalonen. diœces. apud nos de religionis zelo, de nobilitate generis, de literarum scientia, de vitæ ac morum honestate &c. 1

Idoneis dignũ est prouideri.

Hoc rescriptum dignum arbitramur, sic ab effectu vocatũ dicitur, non quod non sic dignum scribere pro alijs, sed sic scribere est magis dignum, quando Papa alicui prouidet de beneficio vacante, vel de vacaturo prouideri mandat, si impetrans sit idoneus, & laudabilis vitæ, dignus est vt illi quoque prouideatur, per textum in clementi. vni. de officio delega. Felin. in cap. Postulasti, col. 3. de rescript. & in c. fin. de præsumptio. 2

Et regulariter hoc rescriptum datur ad vacatura, & Papa examinari mãdat impetrantem, & post examinationem si eum idoneũ inuenerit, prouideri ideo, solet apponi clausula, Mandamus quatenus, si post diligentem examinationem dilectum N. ad abtinendum beneficium idoneum esse repereris, super quo tuam conscientiam oneramus, eidem N. authoritate Apostolica conferas, & prouideas. 3

Hodie bonum esset, vt ista inquisitio fieret ab ordinario, & comprobaretur rescriptum pontificis summi, quemadmodum comprobantur rescripta principum secularium, quia multa mendacia Papæ exprimuntur, & hoc fieret saltem ex offi- 4

ex officio, nisi ordinarius uideret inferri grauamen alteri, tunc ille vocandus esset, & summariè esset audiendus, & expediendus, nam maius periculum est in his beneficijs, quàm in profanis, ideo in his esset cautius agendum, c. ubi periculum, de electio. lib. 6. sed dignum hodie arbitramur afferenti pecuniam prouidere, quod est alienum ab hoc rescripto.

De nominationibus.

Vltimum est rescriptum ad vacatura per nominationes concessas ab vniuersitatibus graduatis, Papa olim solebat illis dar expectatiuas, uerum quia post completum studium pauperes non valebãt has expectatiuas a Papa impetrare, ob id statuit concilium Basilen. dandas esse has literas ab vniuersitatibus Fräciæ, qđ approbauit Gallicũ cõcihũ, ut patet ĩ ti. de col. i Prag. & hodie, & Papa, & Rex hęc approbarũt ĩ cõcor. ĩ rub. de col. — *Nominationes sunt loco expectatiuarum.*

Sunt quædam aliæ nominationes, quæ consiliarijs Senatus Paris. conceduntur de his an rite concessæ sint, me remitto ad eorum concessionem, ne plura. vide Petrũ Paulum Paris. consil. 40. quãuis, in 4. uol. & Staphile. in tract. de liter. gratiæ, in 3. forma manda. uersi. & ista sunt noranda.

Notandum tamen est, quod Galli in hoc regno Francię communius non utuntur his rescriptis, nisi duobus mandatis, uidelicet, & nominationibus, & alia rescripta ad uacatura sunt per iura Gallica, & per desuetudinem, imo per contrarium usum ferè abrogata. ideo super nominationibus edidi unum tractatum, quem adiunxi gl concorda. ubi abunde hanc tractaui materiam, igitur amplius hic non eam tradam, sufficiat ibi dixisse.

Signa tamen, quòd petenti a Papa sibi prouideri de uacaturo, dantur literę de uacante, & econuerso, prout expedierit impetranti, ut est in regula cancel la. 68. hactenus de rescriptis ad uacatura beneficia, pergamus ac uacantia, in quibus frequentissima & utilissima aderit materia. — *Petenti prouideri de vacaturo conceditur etiam de vacante.*

De rescriptis ad beneficia uacantia.

1 Superest, ut nunc scribamus de rescriptis, quæ beneficia respiciunt vacantia, & hæc quidem uaria sunt, sed ea quæ habentur in vsu quotidiano tractabimus, reliqua dicanicis curiæ Romanæ, qui super his versantur, relinquens.

2 Primum itaque dicendum est beneficium vacans aut in titulum concedi, aut in commendam, vel in proprietatem, ut per unionem, de quibus infra: us dicetur. in titulum tunc concedi dicitur, quando alicui sic assignatur ecclesia ut in illa conscribi, denominarique, ac illi ecclesiæ præsse possit. — *Vacans beneficiũ aut in titulum, aut in commendam, aut in proprietatem datur.*

3 Ei dicitur intitulata ina ecclesia idest conscripta alicui, & iure assignata, in c. dudum. 2. de elect. ubi glo. exponit, & tex. in c. 1. in 21. q. 1. dicit quem nõ, debere connumerari in duabus ecclesijs, ut inter clericos minueretur, duarum ecclesiarum, glo. ibi. & ibid. dicitur in 6. neminem debere conscribi in duabus ecclesijs & idem dicitur in c. clerici, ibidem. — *In titulum quãdo beneficium cõcedatur.*

4 Et conscribi pro intitulari exponit Archidia. in summa, ibidẽ dicens ideo dici, quia olim nomina clericorum in quadam charta seu libro scribebantur, quæ uocabatur matricula, c. contumaces, l. dist. de qua triplici matricula scripsi in tract. de registris, in 2. tomo const. reg. — Conscribi pro intitulari — Matricula

5 Nempe is quis titulum hẽt, ius habere censetur in illo beneficio, unde nominari & conscribi poterit sub titulo illius beneficij, adeo ut beneficium suũ possit dici, c. pro illorum, de præb. c. Audita, cum similibus, de restitutio. spol.

Alibi

Alibi dicitur tuum beneficium, quod quis in titulū habet post acceptationem, c. si tibi absenti, de præb. in 6. c. auaritię. & seq. ac c. nisi, de præbend. dicitē etiam ecclesia uestra, in c. præterea, de præbendis cum similibus. 6

Itaque dicitur ius habere tale, ex quo illius beneficij fructus recipit, administrat, ac in usus suos illos conuertit, prout de iure, in c. de his, de ecclesijs ædificand. c. concessa. & seq. 12. q. 2. 7

Beneficiarius dicitur rerum ecclesiæ administrator, licet plenum ius i beneficio habeat.

Et quamuis non dicatur quilibet beneficiarius, etiam habens titulum, nisi administrator rerum ecclesię, cui præficitur, & non dominus, quia res ecclesiæ alienare non potest. cap. 2. de dona. tamen ius habere in illa ecclesia plenū dicitur ratione tituli, quem in illa habet, adeo ut omnia in illa facere sit licitum, sicut qui quasi proprietatem haberet. † Ideo interdicto unde vi, agere potest, si spolietur sua ecclesia, c. pastoralis, de caussa possessio. c. Audita, & p totum, de restitu. spolia. & alijs interdictis c. pastoralis, de caussa posse. 8 9

Sicut maritus dicitur ius habere in uxore, ut sua dicatur uxor, tamen maritus non dicitur dominus rerum paraphernalium uxoris l. doce ancillam. C. de rei uendica. sic dicitur in beneficiario, ut sua dicatur ecclesia in qua habet titulum, id est quæ ei assignata est, ut de fructibus eius uiuere, nominari rector, curatus, ac præesse in illa ecclesia possit, ac illi deseruire. c. si. 21. q. 1. tamen in ecclesiæ rebus est administrator, ut eas administrare, & non alienare debeat, c. 1. & per totum, de reb. eccle. non alienand. 10

Papa multis modis beneficiis prouidet.

Quandoque Papa ad nominationem alicuius prouidet, ut in c. quod sicut, de elect. ut scripsi in tract. de Regia nominatio. in concord. 11

Aliquando ad patroni uel patronorum consensum, seu præsentationem, ut per totum titulum de iure patro. de quo dicitur in signatura. 12

Interdum suo solo iure prouidet, ut de epatibus, & dignitatibus superioribus, & cōsistorialibus, ac de beneficijs in curia uacātibus, c. quanto, de translatio Epi, & c. 2. de preb. in 6. ut est a iure statutum, licet huic sit derogatum. 13

Iure etiam de uoluto suo iure confert, c. 2. de concessio. præb. ut inferius dicetur in deuolutionis materia. 14

Ratione præuentionis quæcunque beneficia etiam qualificata concedit. §. declarantes, de man. Apost. in concord. & de his omnibus abundantius tractabitur inferius. 15

Vel ratione concursus, quia Papa concurrit cum quolibet ordinario, c. dudum, de præb. li. 6. dicetur in d. tract. deuolu. infra & scribit Ioan. Corras. doctor, Tholosanus in paraphras. sacerdo. in secunda parte cap. 1. 16

Titulum beneficium quis probare teneatur.

Quæro, quis titulum beneficium probare teneatur? Respon. pars, quæ pro illo agit arg. l. actor. C. de proba. Intelligo ego, quòd si dicam me priorē, uel curatum sancti Seuerini, oportet quòd probem collationem, vel prouisionem mihi factam, nec sufficeret probare, quod pars aduersa nullum ius habet, si ego non probarem titulum meum, alioqui absolueretur reus possessor, c. ex literis, de proba. l. qui accusare, ubi doct. C. de eden. de Rota decis. 70. not. quòd ibi constat, in antiq. 17

Et ita tenet curia, & de mandato Inno. Papæ sic fuit pronunciatum, nam quis de suo iure non de alieno [illegible], ideo de eo docere debet. c. post electionem, de concessio. præb. ubi obtinuit Honorius, quia possidebat, licet aliter nō probauerit de iure suo, teste Card. præpos. in c. contra morem, in fi. 100. dist. nempe non curamus de iure defensoris, si non constet de mente & iure petitoris, l. fi. C. de rei uend. † Ideo non solet ad iudicari alicui beneficii possessio, nisi suum probet titul etiam corā iudicibus Regijs, qui de possessione in hoc regno cognoscunt, possessor tamen titulum docere non tenetur, si pacifice possideat. 18 19

Limitatur

20 Limitatur non procedere, quādo Episcopus ex officio inquirit, iuxta c. ordinarii, de offi. ord. lib. 6. nam tunc debent probare etiam possessor suum titu. §. inquirant, de pacifi. possesso. in Prag. & in concorda. & si non probauerit titulum, remouebitur beneficium ab eo. c. ex frequentibus, de institu. c. fi. de cle. — *Episcopus inquirit de tit. beneficiorū suæ diœcesis.*

21 pereg. & c. licet Hely, de simo. † Ideo Episcopus in sua prima visitatione debet omnes curatos monere, ut titulum ostendant, qui si uideat esse inutilem, uel illum possessorem nullum habere, ipse cōferre poterit illa beneficia, quod est vtile.

22 Secundò limitatur quando presumptio transferret onus probandi in aduersarium, tunc etiam possessor tenetur probare, gl. & doct. in d. c. contra morem.

23 Tertiò qñ ut possideret possessor, pbat, l. uis eius. C. de probatio. tamē agēs possessorio nō tenetur probare se licitè possidere, nisi quādo est cōtraria iuri nuda possessio: ita notat Inno. in c. licet, de proba. quē refert Bal. in Marg. in uerbo agere, q. 6. uide gl. in summa. 2. q. 5. & Alex. i l. si alienam. ff. solu. matr.

24 Quomodo probatur hic titulus? respon. per literas, c. executor. de conce. præb. lib. 6. scripsi in tit. de man. A post. in §. 1. in uerb. literas, in concor. — *Titulus literis probatur.*

25 Nec sufficeret probare mandatum, uel nominationes, nisi in uim illius mandati collatio facta probaretur, aut in uim nominationum c. duobus, de rescri. li. 6 c. si cap. & c. si soli, de concess. præb. ibidem.

26 Item non sufficeret probare præsumptiuè titulum, utpote si canonicus probaret se habuisse stallum in choro, locum in c. legisse Euangelium, uel lectionem tanquàm canonicum. c. dilecto. de præb. adhuc renetur probare suam institutionem, & titulum. c. ex insinuatione, de procur. sicut in liberto ecclesiæ, c. longinquitate, & c. liberti. 12. q. 2. Præpo. in d. c. contra morem. 100. dist.

27 Dicet quis, quando uterque probat suum titulum uter præferatur? Respō. melior titulus & canonicus. c. 1. de reg. iur. in 6. ubi canonica instit.

28 Melior dicitur prior. c. duobus, & c. tibi qui, de rescrip. in 6. c. eam te, illo tit. tanq. ubi Fel. limitat facit c. eum cui, de præb. in 6. — *Melior titulus prefertur, & quis dicatur melior.*

29 Et si sint eiusdem diei nec apparet quis prior obtinuerit collationem, tunc si a diuersis collatoribus tituli sint, is dicitur melior, qui prius obtinuit possessionem, si neuter acceperit, is qui habuit a maiore collatore, utpote a Papa, uel eius legato, propter conferentis prærogatiuam, c. si a sede, de præb. lib. 6. — *Inter plures collationes quæ præferatur.*

Collatio Papæ maior.

30 Si uero collationes sint ab uno & eodem collatore, sed una ab epo, altera ab eius uicario, tunc ualebit illa, quę est ab epō propter maiorē prærogatiuam. d. c. si a sede. nisi ille qui habet a uicario adeptus fuerit prius possessionē, per c. si a sede. quod licet loquatur in collatione facta a diuersis collatoribus, non ab uno, tamē eadē est ratio in collationibus ab uno & eo. factis, ut iudicauit senatus Paris. pro Petro Molin. cōtra quosdā alios, anno. 1519. die 29. Iulii. — *Collatio episcopi praualet collatione uicarii. Arrestum.*

31 Si uero ab uno & eodem, tunc si non possit de prioritate apparere per librum collationum, neutra ualebit, arg. l. duo sunt Titij, de testa. tutel. ff. uide quę copiosius scripsi in tract. de pacifi. possess. in 17. limita. vbi abundè materiā, ca. si a sede tractaui, & melius quàm alibi uiderim traditam. — *quando neutra collatio valet.*

De parua data.

1 Verum quia parua data usum habet frequentem, prius eā tractare conuenit, & sciendum est, quod si hodie. 15. Iunij uacauit beneficiū S. Pauli Paris. ego uerò misi Romam, ut impetraretur dictum beneficium, per obitum talis N. die quo offeretur datario ista uacatio subscribet datarius, Datū Calend. Iulij uel alio die, &c. † Et interdū iste libellus continens modum uacationis, nomen beneficij, & illius cui est conferendū, ac per mortē — *Parua data quid continere debeat.*

2

g cuius

cuius uacet, duplicari ſolet, & datarius unum apud ſe retinere, & alterum par
ti impetranti tradit & ſolent quidam menſularij hanc paruam datam exigere
ſingulis diebus, quando ſciunt aliquem morbo affectum, donec pars mittat ue
rè, quo die ille mortuus fuerit, & cõſiderata regula de ueriſimili notitia quo
die iure a Papa conferri potuit, & ab eo die pars aſſumit ſignaturam, & quia
infinitæ fiebant ſuper his fraudes, ideo ſtatutum fuit Romæ ad obuiãdum his
malitijs hominum, ut ſequitur.

Supplicatio duplex pro uno beneficio non datur.

Hæc ſunt, quæ R. Datarius ſub ſanctiſſimi D. N. beneplacito decreuit. Im- 3
primis quòd deinceps nulla additio fiet regeſtro, non concedetur ſupplica-
tio duplicata, dies ſupplicationis miſſa ad regeſtrum non mutabitur, notario
facultas extendendi conſenſum poſt lapſum tempus non dabitur, paruæ datæ
penes datarium ſeruatæ poſt menſem urentur.

Paruæ datæ poſt menſem nõ proſunt.

Poſt annum in Francia paruæ datæ non extenduntur.

Extra curiam non mittentur paruæ datæ.

Coadiutoriarum & regreſſuum ſupplicationes ſemeſtri lapſo lacerabuntur, 4
qui datas partium obedientiæ datis Franciæ immiſcebit, nullæ illarum expe-
dientur, data in Francia poſt annum non extendetur, qui uerbum, aut clauſu
las extra loca in ſupplicationibus poſuerit, punietur, qui datas extra curiam
mittet, punietur, qui ſupplicationes ex officio extenſionis Datario inconſul
to exportauerit, exulabit a curia. Die. 16. Decembris anno domini 1544. de
mãdato R. patris domini Datarii, ut fraudes, quę inter Ro. curiæ, ſollicitato-
res in eorũ ſollicitationibus, & p̃cipuè in paruis datis ſæpe duplicatis & tripli
catis, reſignationũ, & coadiutoriarũ, ac aliarũ expeditionũ, in quibus cõſenſus
partiũ requirĩt, reprimanĩ, & in melius reformenĩ, notũ ſit vniuerſis ipſius cu-
riæ ſollicitatoribus, & curialibus, qualiter deinceps nullæ paruæ datę pro ab-
ſentibus a dicta curia cõcedenĩ, alias q̃ ſup mãdatis, quę infra quatuor mẽſes
extẽdi debeãt, & quæ nũc apud quoſcũque tã ſollicitatores, q̃ curiales tã ſup
mãdatis, quàm alias inuenienĩ, infra dictos quatuor menſes extendanĩ, alias oĩ
effectu carebũt, & ſi pręſentata fuerit aliqua data ad extẽdẽdũ alias, quàm or
dine p̃dicto ſeruato, niſi talis data fuerit inter pſonas in ipſa curia reſidentes,
quæ infra mẽſem, & datæ in Italia etiã infra mẽſem extẽdi debẽt, alias affe-
ctualiter lacerabunĩ, ſimiliter data beneficiorũ vacantiũ aliter quàm ex filza
ipſius do. Datarij extracta, & quæ penes partes, aut ſollicitatores inuẽta fue-
rit, non extendetur ulterius, quęcũque ſupplicationũ coadiutoriarũ, & regreſ
ſuũ, acceſſuũ, &c. necnon tam fructuũ &c. quàm aliarũ reſeruationũ admini- 5
ſtrationũ ac ſtalli &c. † Alia de hac parua data relinquã pragmaticis curiæ Ro.

Datarius ſecretus ſit, alias punitur.

& cõceſſio Papæ a data huius paruæ datæ cõſcribeĩ, & ita fieri ſolet, & in reg.
Alex. Sixti continetur datarium ſecretum eſſe debere, ut collegij ſecreta non
reuelet, nec collegam, aut alium, qui conceſſioni contradixerit, alioqui per-
iurij, & ſuſpenſionis pœna per menſem a ſignatura incurrit.

De ſignatura gratiæ.

NVnc dicendum eſt de ſupplicatione, ſeu ſignatura gratiæ, & primò 1
quid ſit, quæ in ea requiruntur, & quõ ſignetur, & an probet, & de
clauſulis in ea contentis, & alia quæ ſupplicationem tangent, per
ſingula uerba ſeu clauſulas elucidabimus. † Primò dicemus quid ſit 2
ſignatura, ut a definitione proficiſcatur inſtitutio noſtra, iubente Cicerone
lib. officio. primo. facit. l. 1. ff de iuſt & iure, ſaltem per modum deſcriptionis.

Signatura quid ſit

Signatura eſt ſcriptura in papyro conſcripta, a Papa, uel eius delegato, abſ- 3
que ſigillo, in medio ſcripta, partis ſupplicationem, Papęque conceſſionem
breuiter continens.

Scriptura requiritur in ſignatura.

Primò dico, quòd ſupplicatio ſeu ſignatura eſt ſcriptura, nã omnis ſupplica 4
tio

tio ſcripta eſt, nec poſſet probari, niſi per ſcripturam, cum ante ſcripturam nõ
dicatur ſignatura, quia non eſt ſignata, nec ſignari id, quod non eſt, poteſt ar-
gu.l.decem, ff.de verb.obli.doc.in rubr.de conſtit.ſcripſi in § 1.in verb.literas
5 de manda.Apoſtol.in concor.† Et ſic eſt vnus caſus in quo ſcripture requiri-
tur vltra conſcriptos per glo. in c.1.de cenſib.lib.6.licet alias actus tantum va
leat ſine ſcriptura, quãtum cum ſcriptura, l.pactum quod bona fide, C.de pac.
fiunt enim de his ſcripturæ, vt quod actum eſt per eas, facilius probari poſsit,
& ſine his valet, quod actum eſt, l.contrahitur.ff de pignorib.

6 Ratio eſt, quare in gratia requiritur ſcriptura, quia eſt valde difficile teſti-
bus deponere de omnibus, quæ in gratia continentur, vt docet Card in proœ.
7 cle.§.ſane.q.5.prout refert. Feli.in ru.de conſt.col.4.† Vbi limitat in tribus ca
ſibus, primus eſt in probanda qualitate gratiæ, per tex.in c.Auditis de reſt in
integ glo.ſing.in c.duobus, de reſcrip.in 6.& in c.ſi a ſede, de præb.ibidem.vbi
gratiæ prioritas per teſtes probari poteſt.

8 Secundus caſus eſt in foro conſcientię, poteſt enim quis vti gratia, etiam ſi-
ne literis. Abbas in cle.dudum, in fi.de ſepul.poſt glo.ibi incipien.verbo ſcripſi
in interpretatio c.poſtulaſtis, de cler.excom.miniſt.

9 Tertius caſus eſt, quando agitur de probando tenore gratiæ, cuius literæ
ſunt prædictę c. cum olim, de priuile.tex.in l.ſicut.vbi Bar.C.de fid.inſtr.l.te-
ſtium.in fi.ibidem. alios caſus ſcripſi in concorda in gl.literas, de manda.Apo-
ſtol.& ſic oportet prius factam eſſe ſcripturam, antequàm dicatur ſignatura,
quæ ſi poſtea amiſſa fuerit, probari per teſtes poterit, vel per ſumptum extra-
ctum ex libro ſignaturam Romæ, quod probat, vt inferius dicam.

10 Secundo dico in papyro conſcripta, ad differentiam bullæ, quia regulariter — *Signatura in*
ſupplicationes, & ſignaturæ ſolent in papyro deſcribi, non in membrana, ſicut — *papyro conſcri-*
bulla, & iſte eſt curiæ Romanæ ſtylus, qui ſeruandus eſt, c. ex literis, de conſt. — *bi ſolet, bulla,*
facit c.cum dilecta § nos igitur, de confirm.vtil.ibi, cum fuerint non in perga- — *in membrana.*
mento, ſed in papyro conſcripta. — *Supplicatio qua*

11 Tertio dicitur a Papa, vel eius delegato ſubſcripta, quia ſignatura non dici- — *re dicatur ſigna*
tur, niſi ſignata ſit, & ſubſcripta, & eo dicta eſt quòd ſignetur, id eſt ſubſcriba- — *tura.*
tur, vt inferius dicetur in eius proſecutione.

12 Et quamuis de iure ciuili ſignare ſit ſignum imprimere, ſigillare, vt dixi in
l.ſubſignatum.ff de ver.ſign.de iure tamen Canonico, in quo verſamur, potiſ-
ſime capitur pro ſubſcribere, ideo ſignatura dicitur a digniori, id eſt a ſigno Pa-
pæ, & ſi a partis petitione voces dicetur ſupplicatio, quia pars in ea ſupplicat,
ideo recte vocatur ſupplicatio, & latine, pragmatici tamen curiæ Romanæ ſi-
gnaturam vocant, a nobiliori.

13 Nec dicitur ſimpliciter ſubſcripta, ſed in medio, & ſtatim à partis petitione — *In medio ſub-*
ſignari ſolet, ſed papa poſtea declarat, quæ concedere intendat, vt inferius di — *ſcribi ſolet ſi-*
cetur, & apparebit in forma ſignaturæ. — *gnatura.*

14 Quarto dicitur abſque ſigillo ad differentiã breuis, quod in papyro frequẽter — *Supplicatio nõ*
datur, ſed ſigillo (quo decoratur) anulũ piſcatoris vocant, vt inferius dicetur in ma — *eſt ſigillata.*
teria breuis eo quod piſcator videlicet diuus Petrus primo vſus fuerit illo ſigillo. — *Continere quid*

15 Quinto in diffinitione dicitur partis ſupplicationem continens, nam ſolet — *debeat ſigna-*
pars dicere beatiſsime Pater ſupplicat, &c.cum eccleſia, &c.& ſolet pars pri- — *tura.*
mo ſupplicationem ſuam inſerere, & poſtea papa ſolet addere, fiat, vt petitur,
vel conceſſum, vt petitur, & poſtea ſolent deſcribi ſummatim omnes clauſulæ
in bulla ponendæ, vt inferius apparebit in forma ſignaturæ.

16 Sexto Papæque conceſsionẽ continens, ergo neceſſario ſignatura debet cõ
tinere partis ſupplicationem, Papęque ſignum, & conceſsionẽ, vel ſui delegati,
aut vicecancellarij, ſed cum ipſi nomine Papę expediãt, dicitur Papæ conceſsio

per reg. qui per alium facit, per seipsum facere videtur, de reg. iur. in 6. concessionisque expressionem, quam dispositionem vocant, ac datam vltra continere dicitur. Aegid. Bellamera decis. d. l. 6. conclusio.

Signatura cur vocetur. Quare vocetur signatura? Respon. quia a Papa, vel eius commisso signari solet, & dicitur signatura, quasi scriptura signata, idest subscripta, vt in l. subsignatum. ff. de verb. signi. & ibi scripsi, si ergo recusetur, & non signetur, non dicitur signatura, priuatio præsupponit habitum, sicut positio. cap. ad dissoluendum, de desponsa. impuber. 17

Signatura motu proprio concessa, an sic vocari possit. Itē inferri potest, quòd si Papa concedat motu proprio absque partis supplicatione, non poterit dici signatura, quod est verum, si nullam narrationem contineret alias secus, nam potest esse supplicatio, & tamen Papa motu proprio concedet. Bal. asserit in c. nisi, col. 1. de offi. lega. scripsi in glo. motu proprio, in forma manda. in concorda. & inferius dicetur, sed oportet supplicationem partis procedere Papæ concessionem, alioqui non esset concepta secundum curiæ Romanæ stylum, & sic non valeret. 18

Duplex signatura nisi in diuersis impetrationibus non datur. Item cum Papa semel signet eam, non debet concedi supplicatio duplicata, quia in vtraque requireretur signum Papæ, quod non soleт poni, nisi in vna, & hoc seruari tempore Papæ Pauli 2. in curia Romana solebat, vt superius etiā duxi fuisse prohibitum, hodie per Datarium, & non vidi duplicatam signaturā, nisi contineret diuersas impetrationes. 19

Item signatura falsa, non signata ab eo, a quo debebat signari, sed ab alio, non meretur dici signatura, quia denarius falsus denarius non est gloss. in l. omnes. C. de hæret. l. eleganter. §. qui reprobos. ff. de pig. act. scripsi in l. Paulus ff. de verbo. signifi. 20

Requisita in signatura. Secundo quæro, quæ requirunrur in supplicatione? Respon. sequentia. Primo partis supplicatio, quæ durat vsque ad concessum, & fiat, & pragmatici Romani vocant illam partis petitionem, corpus signaturæ, de quo inferius loquemur. quia sunt termini dicanicorum curiæ Roma. in hac materia, ideo illis vtar, ne materiam confundam. 21

Corpus signaturæ, & dispositio, quæ dicatur Secundo subscriptio Papę, seu commissi, in medio facta, non in fine, vt regulariter in alijs instrumentis solet fieri. l. hac consultissima. C. de testa. & superius dixi in materia tonsuræ. Hic tamen Papa in fine petitionis partis concedit, ob id ponitur concessum verum, quia interdum non omnia conceduntur, ideo Papa apponit ea, quæ concedere vult. 22

Tertio ponitur concessionis Papæ declaratio ibi, & cum absolutione a censuris, &c. nam quod Papa simpliciter concedit, dicendo fiat, vt petitur, vel concessum, vt petitur, postea exprimit, quæ concedere velit, & hanc partem vocant practici dispositionem, seu clausulas, vbi Papa conscribit illas clausulas, quas concedere cupit. 23

Ponitur data supplicationis, & concessionis. ibi, datum, &c. & vt signaturæ forma possit melius dignosci, hanc nunc oculis subijcio, vt Imperator in §. fina. de gradib. cogna. in insti. arboris graduum consanguinitatis arborem, seu formam. 24

Forma signaturæ simplicis prouisionis, cum clausularum elucidatione.

corpus signaturæ, seu partis supplicatio. BEATISSIME Pater, supplic. humil. S. V. deuotus illius orator Ioannes Baliui. clericus Magalonen. seu Montispes. dioec. V. I. D. Cum itaque parrochia, ecclesia sanctorum Iuliani, et Baralicæ loci de

de Balbanicis eiusdem diœce. Montispesul. per obitum quondam Ludouici Baliui extra Roma.cur. defuncti uacauerit, & uacet ad præsens, quatenus sibi specialem gratiam facien. parroch. ecclesiam huiusmodi, cuius fructus, &c. 24. ducato.au.de came. se.con. ex ua. an. non excedunt siue præmisso, siue alio quouismodo, aut ex alterius cuiuscunque persona, seu per liberum resignat d. Ludo. defuncti, uel cuiusuis alterius de illa Roma.cu. uel extra eam, etiam coram notario public. & testib. spon. fact. aut per conston. execrabil. seu assecutionem, &c. aut incapacitatem, seu inhabilitatem cuiuscunque personæ, aut prouisione quauis, etiam Apostol. authoritate facta nulla, & inualida existen. uel alias, uacent, etiam si deuol. affect. specialiter, uel generaliter, uel alias ex quauis causa, etiam dispositio. uel conditionaliter exprimen. generaliter reseruat. aut litig. Cuius litig.-status, &c. existat eid. Ioan. Baliui oratori conferre, & de illa etiam prouidere dig. de gra. speciali, non obstan. præmissis, ac generalis concilij, & quibusuis alijs Apostolicis, necnon prouincialibus, & synodalibus constitutio. & ordin. ac statut. &c. etiam iuramento, etc. roborat. priuilegijs quoque indultis, et literis Apostolicis quibusuis ecclesiis, monast. locis, ordinib. et personis concef. etc. cæterisque contrarijs quibuscunque, quibus, et illorum tenoribus pro ac uice derogare placeat cum clausulis opportunis et consuetis.

Subscriptio Papæ, seu commissi eius, uel delegati.

Concef. ut pet. in præsen. D. N. PP. G. Cassat Card.

Dispositio, seu clausulæ, uel ad partem.

ET cum absol. a cen. ad effect. etc. Et quòd obstan. oratoris habeantur pro expressis, seu in toto, uel in parte exprimi poßint; necnon uerus ualor, et uacationis modus, etiam si de illa quæuis generalis reserua. etiam in corpore iuris clausa, præterquam per obitum apud sedem resultet, et quatenus litig. lit. stat. ac merita caussæ, & caussarum, si quæ sint, ac nomina, & cognomina, gradus, & qualitates iudicum, & collitigan. seu se molestan. habeantur pro expreßis, seu in toto, uel in parte exprimi poßint, in literis latis. extan. Et cum clausula, Quamcunque generalem reseruationem importan. ex quauis caussa, etiam dispositiue, uel conditionaliter in literis exprimen. Et cum clausula gratificationis, &c. Et quòd literæ in forma prouisionis gratiosæ simplicis, seu nouæ, uel alterius subrogationis, etiam quo ad possef. gratiæ, si neutri, si nulli, si alteri, perinde etiam ualere, aut alia dicto oratori utiliore uia, & cum derogatione præmissorum, ac aliorum quorumcunque quomodolibet contrariorum, ac regulæ de annali poßeßore, necnon iurispatronatus, quatenus de illo existat. Etiam si laicorum nobilium, & illustrium personarum, etiam ex fundatione, uel donatione competat, in toto, uel pro parte, & de speciali ad uitam, &c. Et quòd omnium, & singulorum denominationum, nominum, & cognominum, qualitatum, annexorum situationis fruct. de augendo, diminuendo, ordinum, dependentium, annuorum, diœc. aliorumque circa præmissa necessariorum maior, uerior, seu

Conceff. Cassat Car.

amplior expreßio, seu specificatio fieri poßit, in literis latiss. extendenda cum derogatione statut. priuileg. indul. & literarum Apostolicarum, &c. Datum Romæ apud Sanctum Marcum Non. Martij, anno primo.

FORMA huius supplicationis respicit simplicem prouisionem, bullæ verò forma inferius conscripta pertinet ad nouam prouisionem, & vtráque declarabo inferius in forma nouæ prouisionis, & formam vtriusque inserere volui, vt ambæ melius intelligantur, quia pauci noscunt differentiam inter nouam & simplicem prouisionem, quam dicam inferius in declaratione bullæ.

Papa multa habet nomina.

Beatissime, &c. vocare possumus Papam multis nominibus, vocatur enim beatissimus hic, & in cap. in nomine. 23. distin. etiam dicitur Romanus Pontifex in cap. si gloriosæ, de rescrip. lib. 6. in cap. 1. de constitutio. ibidem. dicitur etiam pontifex maximus cap. cleros. 21. distinc. in §. pontifex. dicitur etiam summus pontifex, vt in cle. fin. de senten. excommuni. & in cap pastoralis, de priuileg. aliquando Papa, vt in capit. victor. 97. distinctio. cap si Papa, de priuileg. in 6. aliquando dicitur sanctissimus, & beatissimus archiepiscopus magnæ Romæ, vt 21. distinctio. capit. in tantum, aliquando simpliciter episcopus, capit. saluator, & capit. ex multis, 1. quæst. 3. & beatissimus est Papa si bene præsit, alioqui infelicissimus in redditionis ratione, quam Deo optimo in fine præstare tenetur, & quamuis a iure vocetur multis nominibus, vt scripsi, tamen de stylo curiæ Romanæ in signaturis gratiæ apponi solet, beatissime pater, &c. vel sanctissime pater, & de hoc scribitur Psal. 104. Constituit Deus hunc dominum domus suæ, & principem omnis possessionis suæ, ac constituit eum super omnes principes. Daniel 2. capit. de quo plura scripsi in proœm. Concorda. contra hæreticos.

Omnes filij Papæ vocantur, & quare.

Pater. Dicitur cura, & honore, quia curam omnium habere, & ei omnes honorem impartiri debent, teste Bonifac. in proœm. Clemen. nam postquàm Deus est pater omnium, & creator capit. 1. de summa trini. & sic omnes sumus filij eius, ad Galatas 3. cap. omnes filij Dei estis per fidem, ob id Papa eius vicarius vocat omnes suos filios, & omnes fideles vocant eum patrem. capit. quàm graui. de crimine fal. alioqui rescriptum nullum esset, quia non esset secundum stylum curiæ Romanæ conceptum, vt ibi, & scripsi in forma manda. in princi. in verb. dilectis filijs, in Concorda. hęretici verò, cum diaboli filij sint, patrem illum colunt, & summum pontificem contemnunt, & sunt ab omnibus etiam contemptui, sed eos cum sua pertinacia, & infidelitate relinquamus, orantes, vt Deus eos illuminare per suam misericordiam dignetur, vt videant opera eorum mala, & conuertantur ad dominum.

Nullitas rescripti

Supplicatio humiliter fieri debet, & petenti prodesse, & alij non obesse.

Supplicat. Qui humiliter precatur, & cum reuerentia, & quidam dixerunt hoc Verbum referi à minoribus ad maiores, sed adhuc subijcitur declarationis caussa, Supplicat humiliter, nam supplicans humiliter, sed facile obtinet, quæ petit, quia humilitas Deum ipsum etiam placat, c. quicunque 26. q. 5. & mandatum Papæ debet humiliter executioni mandari. c. cum contingat §. 1. de rescrip. de supplicatione scripsi in tracta. de supplica. in 1. tomo constitut. reg. ideo alia hic non inseram, nisi quòd supplicatio continere debet, vt petenti posit, & alij non obsit, l. rescripta. C. de præci. Imperat. offeren. tamen licet alij obsit, si Papa concedat, hoc valet. dummodo ius quæsitum non tollatur, vt infra constat.

S. V.

S. V. Id est sanctitati vestræ, quis enim eum sanctissimum dubitet, quem apex tantæ dignitatis attollit?c.non nos.40.dist.& intellige quòd est nomine sanctissimus,& qualitate, sed interdum quidam pontifices affectionibus & perturbationibus mouentur.& caro & sanguis multa reuelat, eis, quia homines sunt, ut dixi in proœ.Concor.in verb.sanctissimo, & hoc nomen maximè Papæ conuenit tanquàm præcellenti. ad Hebreos 7.c. talis enim decebat, ut nobis esset pontifex sanctus, innocens, & impollutus, segregatus a peccatoribus,& excelsior cœlis factus. *Sanctus Papa vocandus, & quamobrem.*

Ergo papa sanctus esse debet, tum quia sanctam debet seruare uitam, quam fide est professus. Ecclesiasti.45.c.in fide & lenitate illius sanctum fecit illum, & elegit eum ex omni carne, tum quia sanctum exequitur officium.adhæc qa sanctum membrum sancti capitis Christi efficitur, tum etiam quia a sancta nutritur ecclesia,& sancto spiritu suggerente domino famulatur. Et præcipitur Leuiti.19.Sancti estote, quia ego sanctus sum.vide.15.cõditiones sanctorũ per Bercho. in verb.sanctus,& in c.tenere.31.dis. vbi archidia. exponit sanctum pro mundo & puro, & per literas sic scribi solet. S. V. non extensè sanctitati vestræ, ad vitandum falsum, vt is posteà voluerit fabricare signaturã, desistat,& vt breuius conficiatur,& si signatura extensè fuerit scripta, sic sanctitati vr̃æ suspecta præsumitur, quia non est cõcepta ẽm stylum curię Romanæ quem obseruare iura præcipiunt.c.quàm graui, cum similibus, de crimi.fal. *Papa cur sanctus.* *Signatura non scribitur extēse.* *Suspitio signaturæ.*

Vestræ. Dicitur causa honoris, vt in simili dicit gl.in l.1.in princ.ff.de superficieb.& in l.vna,C. vti posside. nec valeret signatura, si in ea scriberetur sanctitati tuæ, quia ab stylo deuia esset, nec hic exactam dicendi rationem exquirimus, sicut apud rethores, nec ista latinitas corrumpet signaturam, sicut de bulla dicetur inferius, per c.ad audientiam primo de rescrip. *Honoris causa excusatur signatura.*

Deuotus illius orator. Idest deditus, additus sanctitati vestræ, sed in quo est supplicans ante gratiam Papę addictus? Respon.filij nonne obligati sunt patri?sic & quilibet christianus Christo, & Papæ eius vices gerenti, ob id dicit, deuotus vester, id est deditus vestræ sanctitati, tanquã verus obedientiæ filius ut scripsi in proœ.Concord. *Deuotus quis dicatur.*

Deuotam vocat Imperator gentem fidelem, deditam, & obedientem in l.a legatis gentium deuotarum.C.de vectigal.& in l.deuotũ possessorem ab omni inquietudine liberamus, de meta.lib.12.omitto alios modos, quibus accipitur hoc nomen, de quo in tracta.de verbo.sign.dicam.

Orator. Id est peccator, orat enim supplicando, ut gratiam ei Papa faciat, & dicitur, in Euangelio, quęcunque orantes petitis, credite, obtinebitis, orare ergo debemus si quicquam obtinere velimus,& Iacob.5.scribitur. Orate inuicem, ut saluemini.c.si.36.dist. *Orator quis.*

Alio modo orator dicitur legatus, seu qui ornatam orationem habet, vt docet Lucas de Penna, in rub.de leg. col.1.li.10.C. vel orator dicitur vir bonus & dicendi peritus, ut dicit Quintilia.

Ioannes Baliui. Nomen petentis & cognomen in supplicatione inseri, debet, ut illi possit concedi, nam oportet quòd exprimaturis qui petit, sicut dicitur de libello, in c.1.ubi gl.& doct.de libelli obla.& in l.1.ff.de eden.& omnis qui petit, accipit a Deo, ut est in Euangelio, non tamē semper Romę a Papa si iustum non sit, quod petit, sed petentibus dicitur, melius facient, si se sumptibus inanibus non uexent, l.1.ff.de inoffi.testa. *Nomē et cognomen in petitionē inserēdum & iustum petēdū.*

Clericus. hoc est exprimendum in impetrationibus beneficiorum c. cum adeò, de rescript. & si quis mentiatur se esse clericum,& non sit non ualebit impetratio. cap. ex literis, de transac.& cognoscitur clericus in tonsura, cle.2.de uita & honestat.cleri.& in habitu.c.clerici, de uita & hones. *Clericus exprimēdus in impetratione. et quō cognoscatur.*

g 4 cleric.

fuetud. Burgund. in rubr. *des succeßions*, §. quinto gloss. *Meilleur de lautre*, numero 51. & in isto gaudet pr u legio clericorum vt nihil pro collectis, vel alijs oneribus soluere teneatur Dec in c.episcopus,de præb.ista nunc omissa faciam,quia parum in vsu sunt.

De rescripto in forma pauperum pro graduatis.

ALIA erat forma pauperū pro graduatis, nā olim Papa scribebat pro baccalaureo,vel alio graduato sic dilecto filio N.de N.presbytero N. baccalaureo in legibus salutē.vbi mādabat Papa reseruari beneficiū cō ferendū isti,nisi esset in ecclesia cathedrali, si eius fructus nō ascēndāt ad certam,summā quam taxabat,formā istius prouisionis licet videre in praxi cancella,Rom.in fi.verum quia ista nō est frequens, ob id illam missam facio. 1

Nominationes successerunt in locum rescripti in forma pauperum graduatorum. Et istæ formæ erant introductæ. quia iustæ erant, & pontifices summi non solebant grauare ordinarios nisi iuste, sed cum Romani Pontifices cœperunt omnes passim grauare per reseruationes, & expectatiuas siue iuste siue iniuste tunc abolitæ fuerunt formæ,& diuitibus tantum sunt distributa rescripta afferentibus aurum & argentum,tamen nominationes hodie quæ graduatis dantur,successerunt in locum istius formæ, & ideo possumus ex ea arguere ad nominationes vniuersitatem. 2

Examinari graduati nominati non debent. Notandum est ꝙ quando Papa pro graduatis scribit, nunquàm de idoneitate impetrantis inquiri mandar, nec examinari cum sit ab vniuersitate approbatus,diuersum est in alijs,vt docet Feli.in c.fi de præsumptio. & Staphile. intra.de literis gratiæ,in.to forma expecta † Sic dixi in nominatis, vt ab episcopo non sint examinandi,ne fiat iniuria vniuersitatibus,in §.præterea,gl.altiori. de colla. in concorda. & quia Episcopi non inuenirent aliquem idoneum, etiam si esset innocens tertius cum nominatos exosos habeant frequenter.vide Staphile.in tract.de literis gratiæ in vltima expecta.forma,in fi. 3 4

De rescripto dignum arbitramur.

ALIVD dignum arbitramur,& congruum, vt illis se reddat sedes apostolica gratiosam,quibus ad id propria virtutū merita laudabiliter suffragantur,volentes itaque dilectum filium Io.N.Magalonen. diœces. apud nos de religionis zelo,de nobilitate generis, de literarum scientia,de vitæ ac morum honestate &c. 1

Idoneis dignū est prouideri. Hoc rescriptum dignum arbitramur,sic ab effectu vocatū dicitur,non quod non sic dignum scribere pro alijs, sed sic scribere est magis dignum, quando Papa alicui prouidet de beneficio vacante, vel de vacaturo prouideri mandat, si impetrans sit idoneus,& laudabilis vitæ,dignus est vt illi quoque prouideatur,per textum in clementi.vni.de officio delega. Felin.in cap. Postulasti,col. 3.de rescript.& in c.fin.de præsumptio. 2

Et regulariter hoc rescriptum datur ad vacatura, & Papa examinari mādat impetrantem,& post examinationem si eum idoneū inuenerit,prouideri ideo, solet apponi clausula,Mandamus quatenus,si post diligentem examinationem dilectum N. ad obtinendum beneficium idoneum esse repereris, super quo tuam conscientiam oneramus, eidem N. authoritate Apostolica conferas, & prouideas. 3

Hodie bonum esset,vt ista inquisitio fieret ab ordinario, & comprobaretur rescriptum pontificis summi, quemadmodum comprobantur rescripta principum secularium, quia multa mendacia Papæ exprimuntur,& hoc fieret saltem ex offi- 4

ex officio, nisi ordinarius uideret inferri grauamen alteri, tunc ille vocandus esset, & summariè esset audiendus, & expediendus, nam maius periculum est in his beneficijs, quàm in profanis, ideo in his esset cautius agendum, c. ubi periculum, de electio. lib. 6. sed dignum hodie arbitramur afferenti pecuniam prouidere, quod est alienum ab hoc rescripto.

De nominationibus.

Vltimum est rescriptum ad vacatura per nominationes concessas ab vniuersitatibus graduatis, Papa olim solebat istis dare expectatiuas, uerum quia post completum studium pauperes non valebāt has expectatiuas a Papa impetrare, ob id statuit concilium Basilen. dandas esse has literas ab vniuersitatibus Fräciæ, qđ approbauit Gallicū cōciliū, ut patet ī ti. de col. ī Prag. & hodie, & Papa, & Rex hęc approbarūt i cōcor. ī rub. de col. *Nominationes sunt loco expectatiuarum.*

Sunt quædam aliæ nominationes, quæ consiliarijs Senatus Paris. conceduntur. de his an rite concessæ sint, me remitto ad eorum concessionem, ne plura. vide Petrū Paulum Paris. consil. 40. quāuis, in 4. uol. & Staphile. in tract. de liter. gratiæ, in 3. forma manda. uersi. & ista sunt notanda.

Notandum tamen est, quod Galli in hoc regno Francię communius non utuntur his rescriptis, nisi duobus mandatis, uidelicet, & nominationibus, & alia rescripta ad uacatura sunt per iura Gallica, & per dessuetudinem, imo per contrarium usum ferè abrogata. ideo super nominationibus edidi unum tractatum, quem adiunxi gl. concorda. ubi abunde hanc tractaui materiam, igitur amplius hic non eam tradam, sufficiat ibi dixisse.

Signa tamen, quòd petenti a Papa sibi prouideri de uacaturo, dantur literę de uacante, & econuerso, prout expedierit impetranti, ut est in regula cancella. 68. hactenus de rescriptis ad uacatura beneficia, pergamus ac uacantia, in quibus frequentissima & utilissima aderit materia. *Petenti prouideri de vacaturo conceditur etiam de vacante.*

De rescriptis ad beneficia uacantia.

1 Superest, ut nunc scribamus de rescriptis, quæ beneficia respiciunt vacantia, & hæc quidem uaria sunt, sed ea quæ habentur in vsu quotidiano tractabimus, reliqua dicanicis curiæ Romanæ, qui super his versantur, relinquens.

2 Primum itaque dicendum est beneficium vacans aut in titulum concedi, aut in commendam, vel in proprietatem, ut per unionem, de quibus inferius dicetur. in titulum tunc concedi dicitur, quando alicui sic assignatur ecclesia ut in illa conscribi, denominarique, ac illi ecclesiæ præsse possit. *Vacans beneficiū aut in titulum, aut in commendam, aut in proprietatem datur.*

3 Ei dicitur intitulata ista ecclesia idest conscripta alicui, & iure assignata, in c. dudum. 2. de elect. ubi glo. exponit, & tex. in c. 1. in 21. q. 1. dicit quem nō, debere connumerari in duabus ecclesijs, ut inter clericos minuetetur, duarum ecclesiarum, gl. ibi. & ibid. dicitur in fi. neminem debere conscribi in duabus ecclesijs & idem dicitur in c. clerici, ibidem. *In titulum quā do beneficium cōcedatur.*

4 Et conscribi pro intitulari exponit Archidia. in summa, ibidē dicens ideo dici, quia olim nomina clericorum in quadam charta seu libro scribebantur, quæ uocabatur matricula, c. contumaces, 1. dist. de qua triplici matricula scripsi in tract. de registris, in 2. tomo const. reg. *Conscribi pro intitulari* *Matricula*

5 Nempe is quis titulum hēt, ius habere censetur in illo beneficio, unde nominari & conscribi poterit sub titulo illius beneficij, adeo ut beneficium suū possit dici, c. pro illorum, de præb. c. Audita, cum similibus, de restitutio. spol.

20 Limitatur non procedere, quãdo Episcopus ex officio inquirit,iuxta c.ordinarii,de offi.ord.lib.6.nam tunc debent probare etiam possessor suum titu. §.inquirant,de pacifi. possesso.in Prag.& in concorda.& si non probauerit titulum,remouebitur beneficium ab eo.c.ex frequentibus,de institu.c.si.de cle. 21 pereg.& c.licet Hely,de simo.† Ideo Episcopus in sua prima visitatione debet omnes curatos monere,ut titulum ostendant, qui si uideat esse inutilem, uel illum possessorem nullum habere,ipse cõferre poterit illa beneficia, quod est vtile. *Episcopus inquirit de tit.beneficiorũ sua diœcesis.*

22 Secundò limitatur quando presumptio transferret onus probandi in aduersarium,tunc etiam possessor tenetur probare,gl.& doct.in d.c.contra morem.

23 Tertiò qñ ut possideret possessor,pbat,l.uis eius.C.de probatio.tamẽ agẽs possessorio nõ tenetur probare se licitè possidere, nisi quãdo est cõtraria iuri nuda possessio:ita notat Inno.in c.licet,de proba. quẽ refert Bal.in Marg. in uerbo agere,q.6.uide gl.in summa.2.q.5.& Alex i l.si alienam.ff.solu.matr.

24 Quomodo probatur hic titulus? respon. per literas, c. executor.de conce. præb.lib.6.scripsi in tit.de man. A post.in §. 1.in uerb.literas, in concor. *Titulus literis probatur.*

25 Nec sufficeret probare mandatum,uel nominationes, nisi in uim illius mandati collatio facta probaretur, aut in uim nominationum c.duobus, de rescri. li.6 c.si cap.& c.si soli,de concess.præb.ibidem.

26 Item non sufficeret probare præsumptiuè titulum,utpote si canonicus probaret se habuisse stallum in choro,locum in c. legisse Euangelium,uel lectionem tanquàm canonicum.c.dilecto.de præb.adhuc tenetur probare suam institutionem,& titulum.c.ex insinuatione, de procur.sicut in liberto ecclesiæ, c.longinquitate,& c.liberti.12.q 2.Prępo. in d.c.contra morem.100.dist.

27 Dicet quis, quando uterque probat suum titulum uter præferatur? Respõ. melior titulus & canonicus.c.r.de reg.iur.in 6.ubi canonica instit.

28 Melior dicitur prior.c.duobus,&c.ibi qui,de rescrip.in 6.c.eam te,illo tit. in anq.ubi Fel.limitat facit c.eum cui,de præb.in 6. *Melior titulus præfertur, & quis dicatur melior.*

29 Et si sint eiusdem diei nec apparet quis prior obtinuerit collationem,tunc si a diuersis collatoribus tituli sint,is dicitur melior,qui prius obtinuit possessionem,si neuter acceperit,is qui habuit a maiore collatore, utpote a Papa, uel eius legato,propter conferentis prærogatiuam,c. si a sede, de præb.lib.6. *Inter plures collationes quæ præferatur.*

30 Si uero collationes sint ab uno & eodem collatore, sed una ab epo, altera ab eius uicario,tunc ualebit illa,quę est ab epõ propter maiorẽ prærogatiuam.d.c.si a sede.nisi ille qui habet a uicario adeptus fuerit prius possessionẽ, per c.si a sede.quod licet loquatur in collatione facta a diuersis collatoribus, non ab uno,tamẽ eadẽ est ratio in collationibus ab uno & eo.factis,ut iudicauit senatus Paris pro Petro Molin.cõtra quosdã alios,anno.1519.die 29.Iulii. *Collatio episcopi præualet collatione uicarii. Arrestum.*

31 Si uero ab uno & eodem, tunc si non possit de prioritate apparere per librum collationum,neutra ualebit,arg.l.duo sunt Titij, de testa.tutel.ff. uide quę copiosius scripsi in tract.de pacifi.possess.in 17.limita.vbi abundè materiã, ca.si a sede tractaui,& melius quàm alibi uiderim traditam.

De parua data.

1 Verum quia parua data usum habet frequentem,prius eã tractare conuenit,& sciendum est, ꝙ si hodie.15.Iunij uacauit beneficiũ S. Pauli Paris.ego uerò misi Romam,ut impetraretur dictum beneficium, per obitum talis N.die quo offeretur datario ista uacatio subscribet data-
2 rius,Datũ Calend Iulij uel alio die, &c.† Et interdũ iste libellus continens modum uacationis,nomen beneficij, & illius cui est conferendũ,ac per mortẽ *Parua data quid continere debeat.*

tio scripta est, nec posset probari, nisi per scripturam, cum ante scripturam nõ dicatur signatura, quia non est signata, nec signari id, quod non est, per est argu. l. decem, ff. de verb. obli. doc. in rubr. de constit. scripsi in § 1. in verb. literas de manda. Apostol. in concor. † Et sic est vnus casus in quo scripturæ requiritur vltra conscriptos per glo. in c. 1. de censib lib. 6. licet alias actus tantum valeat sine scriptura, quãtum cum scriptura, l. pactum quod bona fide, C. de pac. fiunt enim de his scripturæ, vt quod actum est per eas, facilius probari possit, & sine his valet, quod actum est, l. contrahitur. ff. de pignorib. Signatura non per scripturam probatur.

6 Ratio est, quare in gratia requiritur scriptura, quia est valde difficile testibus deponere de omnibus, quæ in gratia continentur, vt docet Card. in proœ. Quare scriptura requiratur in gratia.

7 cle. §. sane. q. 5. prout refert. Feli. in ru. de const. col. 4. † Vbi limitat in tribus casibus, primus est in probanda qualitate gratiæ, per tex. in c. Auditis de rest in integ glo. sing. in c. duobus, de rescrip. in 6. & in c. si a sede, de præb. ibidem. vbi gratiæ prioritas per testes probari potest.

8 Secundus casus est in foro conscientię, potest enim quis vti gratia, etiam sine literis. Abbas in cle. dudum, in fi. de sepul. post glo. ibi incipien. verbo scripsi in interpretatio c. postulastis, de cler. excom. minist.

9 Tertius casus est, quando agitur de probando tenore gratiæ, cuius literæ sunt prædictę c. cum olim, de priuile. tex. in l. sicut. vbi Bar. C. de fid. instr. l. testium. in fi ibidem. alios casus scripsi in concorda in gl. literas, de manda. Apostol. & sic oportet prius factam esse scripturam, antequàm dicatur signatura, quæ si postea amissa fuerit, probari per testes poterit, vel per sumptum extractum ex libro signaturam Romæ, quod probat, vt inferius dicam.

10 Secundo dico in papyro conscripta, ad differentiam bullæ, quia regulariter supplicationes, & signaturæ solent in papyro describi, non in membrana, sicut bulla, & iste est curiæ Romanæ stylus, qui seruandus est, c. ex literis, de const. facit c. cum dilecta §. nos igitur, de confirm. vtil. ibi, cum fuerint non in pergamento, sed in papyro conscripta. Signatura in papyro conscribi solet, bulla, in membrana.

11 Tertio dicitur a Papa, vel eius delegato subscripta, quia signatura non dicitur, nisi signata sit, & subscripta, & eo dicta est quòd signetur, idest subscribatur, vt inferius dicetur in eius prosecutione. Supplicatio quare dicatur signatura.

12 Et quamuis de iure ciuili signare sit signum imprimere, sigillare, vt dixi in l. subsignatum. ff. de ver. sign. de iure tamen Canonico, in quo versamur, potissime capitur pro subscribere, ideo signatura dicitur a digniori, idest a signo Papæ, & si a partis petitione voces dicetur supplicatio, quia pars in ea supplicat, ideo recte vocatur supplicatio, & latine, pragmatici tamen curiæ Romanæ signaturam vocant, a nobiliori. Quare dicatur signatura.

13 Nec dicitur simpliciter subscripta, sed in medio, & statim à partis petitione signari solet, sed papa postea declarat, quæ concedere intendat, vt inferius dicetur, & apparebit in forma signaturæ. In medio subscribi solet signatura.

14 Quarto dicĩ absque sigillo ad differentiã breuis, quod in papyro frequẽter datur, sed sigillo (quo decoratur) anuli piscatoris vocant, vt inferius dicetur in materia breuis eo ꝙ piscator videlicet diuus Petrus primo vsus fuerit illo sigillo. Supplicatio nõ est sigillata.

15 Quinto in diffinitione dicitur partis supplicationem continens, nam solet pars dicere beatissime Pater supplicat, &c. cum ecclesia, &c. & solet pars primo supplicationem suam inserere, & postea papa solet addere, fiat, vt petitur, vel concessum, vt petitur, & postea solent describi summarim omnes clausulæ in bulla ponendæ, vt inferius apparebit in forma signaturæ. Continere quid debeat signatura.

16 Sexto Papæque concessionẽ continens, ergo necessario signatura debet cõtinere partis supplicationem, Papęque signum, & concessionẽ, vel sui delegati, aut vicecancellarij, sed cum ipsi nomine Papę expediãt, dicĩ Papæ concessio

pit reg. qui per alium facit, per seipsum facere videtur, de reg. iur. in 6. concessionisque expressionem, quam dispositionem vocant, ac datam vltra continere dicitur. Aegid. Bellamera decis. d. l. 6. conclusio.

Signatura cur vocetur. Quare vocetur signatura? Respon. quia a Papa, vel eius commisso signari solet, & dicitur signatura, quasi scriptura signata, idest subscripta, vt in l. subsignatum. ff. de verb. signi. & ibi scripsi, si ergo recusetur, & non signetur, non dicitur signatura, priuatio præsupponit habitum, sicut positio. cap. ad dissoluendum, de desponsa. impuber. 17

Signatura motu proprio concessa, an sic vocari possit. Itē inferri potest, quòd si Papa concedat motu proprio absque partis supplicatione, non poterit dici signatura, quod est verum, si nullam narrationem contineret alias secus, nam potest esse supplicatio, & tamen Papa motu proprio concedere. Bal. asserit in c. nisi, col. 1. de offi. lega. scripsi in glo. motu proprio, in forma manda. in concorda. & inferius dicetur, sed oportet supplicationem partis procedere Papæ concessionem, alioqui non esset concepta secundum curiæ Romanæ stylum, & sic non valeret. 18

Duplex signatura nisi in diuersis impetrationibus non datur. Item cum Papa semel signet eam, non debet concedi supplicatio duplicata, quia in vtraque requireretur signum Papæ, quod non solet poni, nisi in vna, & hoc seruari tempore Papæ Pauli 2. in curia Romana solebat, vt superius etiā duxi fuisse prohibitum, hodie per Datarium, & non vidi duplicatam signaturā, nisi contineret diuersas impetrationes. 19

Item signatura falsa, non signata ab eo, a quo debebat signari, sed ab alio, non meretur dici signatura, quia denarius falsus denarius non est gloss. in l. omnes. C. de hæret. l. eleganter. §. qui reprobos. ff. de pig. act. scripsi in l. Paulus ff. de verbo. signifi. 20

Requisita in signatura. *Corpus sign[atur]æ* Secundo quæro, quæ requiruntur in supplicatione? Respon. sequentia. Primo partis supplicatio, quæ durat vsque ad concessum, [illegible] fiat, & pragmatici Romani vocant illam partis petitionem, corpus signaturæ, de quo inferius loquemur. quia sunt termini dicanicorum curiæ Roma. in hac materia, ideo illis vtar, ne materiam confundam. 21

Corpus signaturæ, & dispositio, quæ dicatur Secundo subscriptio Papę, seu commissi, in medio facta, non in fine, vt regulariter in alijs instrumentis solet fieri. l. hac consultissima. C. de testa. & superius dixi in materia tonsuræ. Hic tamen Papa in fine petitionis partis concedit, ob id ponitur concessum verum, quia interdum non omnia conceduntur, ideo Papa apponit ea, quæ concedere vult. 22

Dispositio. Tertio ponitur concessionis Papæ declaratio ibi, & cum absolutione a censuris, &c. nam quod Papa simpliciter concedit, dicendo fiat, vt petitur, vel concessum, vt petitur, postea exprimit, quæ concedere velit, & hanc partem vocant practici dispositionem, seu clausulas, vbi Papa conscribit illas clausulas, quas concedere cupit. 23

Ponitur data supplicationis, & concessionis. ibi, datum, &c. & vt signaturæ forma possit melius dignosci, hanc nunc oculis subijcio, vt Imperator in §. fina. de gradib. cogna. in insti. arboris graduum consanguinitatis arborem, seu formam. 24

Forma signaturæ simplicis prouisionis, cum clausularum elucidatione.

corpus signaturæ, seu partis supplicatio. BEATISSIME Pater, *supplic. humil. S. V. deuotus illius orator Ioannes Balini. clericus Magalonen. seu Montispes. dioec. V. I. D. Cum itaque parrochia. ecclesia sanctorum Iuliani, et Baralicæ loci* de

de Balbanicis eiusdem dioece. Montispessul. per obitum quondam Ludouici Baliui extra Roma.cur.defuncti uacauerit, & uacet ad præsens, quatenus sibi specialem gratiam facien. parroch. ecclesiam huiusmodi, cuius fructus, &c. 24. ducato.au.de came.se.con. ex ua. an. non excedunt siue præmisso, siue alio quouismodo, aut ex alterius cuiuscunque persona, seu per liberum resignat d.Ludo. defuncti, uel cuiusuis alterius de illa Roma.cu. uel extra eam, etiam coram notario public. & testib.spon. fact. aut per conston. execrabil. seu assecutionem, &c. aut incapacitatem, seu inhabilitatem cuiuscunque personæ, aut prouisione quauis, etiam Apostol. authoritate facta nulla, & inualida existen. uel alias, uacent, etiam si deuol. affect. specialiter, uel generaliter, uel alias ex quauis causa, etiam dispositio. uel conditionaliter exprimen. generaliter reseruat. aut litig. Cuius litig.-statuts, &c. existat eid. Ioan. Baliui oratori conferre, & de illa etiam prouidere dig. de gra.speciali, non obstan.præmissis, ac generalis concilij, & quibusuis alijs Apostolicis, necnon prouincialibus, & synodalibus constitutio: & ordin. ac statut. &c. etiam iuramento, etc. roborat. priuilegijs quoque indultis, et literis Apostolicis quibusuis ecclesiis, monast. locis, ordinib. et personis concess. etc. cæterisque contrarijs quibuscunque, quibus, et illorum tenoribus pro ac uice derogare placeat cum clausulis opportunis et consuetis. Subscriptio Papæ, seu commissi eius, vel delegati.

Conces. ut pet.in præsen. D. N. PP. G. Cassat Card. Dispositio, seu clausulæ, vel ad partem.

ET cum absol. a cen. ad effect. etc. Et quòd obstan. oratoris habeantur pro expressis, seu in toto, uel in parte exprimi poßint; necnon uerus ualor, et uacationis modus, etiam si de illa quæuis generalis reserua. etiam in corpore iuris clausa, præterquam per obitum apud sedem resultet, et quatenus litig. lit. stat. ac merita caussæ, & caussarum, si quæ sint, ac nomina, & cognomina, gradus, & qualitates iudicum, & collitigan. seu se molestan. habeantur pro expreßis, seu in toto, uel in parte exprimi poßint, in literis latis. extan. Et cum clausula, Quamcunque generalem reseruationem importan. ex quauis caussa, etiam dispositiue, uel conditionaliter in literis exprimen. Et cum clausula gratificationis, &c. Et quòd literæ in forma prouisionis gratiosæ simplicis, seu nouæ, uel alterius subrogationis, etiam quo ad posses. gratiæ, si neutri, si nulli, si alteri, perinde etiam ualere, aut alia dicto oratori utiliore uia, & cum derogatione præmissorum, ac aliorum quorumcunque quomodolibet contrariorum, ac regulæ de annali poßeßore, necnon iurispatronatus, quatenus de illo existat. Etiam si laicorum nobilium, & illustrium personarum, etiam ex fundatione, uel donatione competat, in toto, uel pro parte, & de speciali ad uitam, &c. Et quòd omnium, & singulorum denominationum, nominum, & cognominum, qualitatum, annexorum situationis fruct. de augendo, diminuendo, ordinum, dependentium, annuorum, dioec. aliorumque circa præmissa necessariorum maior, uerior, seu Conceß. Cassat Car.

amplior expreßio, seu specificatio fieri poßit, in literis latiss. extendenda cum derogatione statut. priuileg. indul. & literarum Apostolicarum, &c. Datum Romæ apud Sanctum Marcum Non. Martij, anno primo.

FORMA huius supplicationis respicit simplicem prouisionem, bullæ verò forma inferius conscripta pertinet ad nouam prouisionem, & vtrãque declarabo inferius in forma nouæ prouisionis, & formam vtriusque inserere volui, vt ambæ melius intelligantur, quia pauci noscunt differentiam inter nouam & simplicem prouisionem, quam dicam inferius in declaratione bullæ.

Papa multa habet nomina.

Beatißime, &c. vocare possumus Papam multis nominibus, vocatur enim beatissimus hic, & in cap. in nomine. 23. distin. etiam dicitur Romanus Pontifex in cap. si gloriosæ, de rescrip. lib. 6. in cap. 1. de constitutio. ibidem. dicitur etiam pontifex maximus cap. cleros. 21. distinc. in §. pontifex. dicitur etiam summus pontifex, vt in cle. fin. de senten. excommuni. & in cap. pastoralis, de priuileg. aliquando Papa, vt in capit. victor. 97. distinctio. cap. si Papa, de priuileg. in 6. aliquando dicitur sanctissimus, & beatissimus archiepiscopus magnæ Romæ, vt 21. distinctio. capit. in tantum, aliquando simpliciter episcopus, capit. saluator, & capit. ex multis, 1. quęst. 3. & beatissimus est Papa si bene præsit, alioqui infelicissimus in redditionis ratione, quam Deo optimo in fine præstare tenetur, & quamuis a iure vocetur multis nominibus, vt scripsi, tamen de stylo curiæ Romanæ in signaturis gratiæ apponi solet, beatissime pater, &c. vel sanctissime pater, & de hoc scribitur Psal. 104. Constituit Deus hunc dominum domus suæ, & principem omnis possessionis suæ, ac constituit eum super omnes principes. Daniel 2. capit. de quo plura scripsi in procem. Concorda. contra hæreticos.

Omnes filij Papæ vocantur, & quare.

Pater. Dicitur cura, & honore, quia curam omnium habere, & ei omnes honorem impartiri debent, teste Bonifac. in procem. Clemen. nam postquàm Deus est pater omnium, & creator capit. 1. de summa trini. & sic omnes sumus filij eius, ad Galatas 3. cap. omnes filij Dei estis per fidem, ob id Papa eius vicarius vocat omnes suos filios, & omnes fideles vocant eum patrem. capit. quàm graui. de crimine fal. alioqui rescriptum nullum esset, quia non esset secundum stylum curiæ Romanæ conceptum, vt ibi, & scripsi in forma manda. in princi. in verb. dilectis filijs, in Concorda. heretici verò, cum diaboli filij sint, patrem illum colunt, & summum pontificem contemnunt, & sunt ab omnibus etiam contemptui, sed eos cum sua pertinacia, & infidelitate relinquamus, orantes, vt Deus eos illuminare per suam misericordiam dignetur, vt videant opera eorum mala, & conuertantur ad dominum.

Nullitas rescripti

Supplicatio humiliter fieri debet, & petenti prodesse, & alij non obesse.

Supplicat. Qui humiliter precatur, & cum reuerentia, & quidam dixerunt hoc Verbum referri à minoribus ad maiores, sed adhuc subijcitur declarationis caussa, Supplicat humiliter, nam supplicans humiliter, sed facile obtinet, quæ petit, quia humilitas Deum ipsum etiam placat, c. quicunque 26. q. 5. & mandatum Papæ debet humiliter executioni mandari. c. cum contingat §. 1. de rescrip. de supplicatione scripsi in tracta. de supplica. in 1. tomo constitut. reg. ideo alia hic non inseram, nisi quòd supplicatio continere debet, vt petenti posit, & alij non obsit, l. rescripta. C. de præci. Imperat. offeren. tamen licet alij obsit, si Papa concedat, hoc valet. dummodo ius quæsitum non tollatur, vt infra constat.

S. V.

S. V. Id est sanctitati vestræ, quis enim eum sanctissimum dubitet, quem apex tantæ dignitatis attollit?c.non nos.40.dist.& intellige quòd est nomine sanctissimus,& qualitate, sed interdum quidam pontifices affectionibus & perturbationibus mouentur.& caro & sanguis multa reuelat, eis, quia homines sunt,ut dixi in proœ.Concor.in verb.sanctissimo, & hoc nomen maximè Papæ conuenit tanquàm præcellenti. ad Hebreos 7.c. talis enim decebat,ut nobis esset pontifex sanctus,innocens, & impollutus,segregatus a peccatoribus,& excelsior cœlis factus. *Sanctus Papa vocandus, & quamobrem.*

Ergo papa sanctus esse debet, tum quia sanctam debet seruare uitam,quam fide est professus. Ecclesiasti.45.c.in fide & lenitate illius sanctum fecit illum, & elegit eum ex omni carne,tum quia sanctum exequitur officium.adhæc q[uia] sanctum membrum sancti capitis Christi efficitur,tum etiam quia a sancta nutritur ecclesia,& sancto spiritu suggerente domino famulatur. Et præcipitur Leuiti.19.Sancti estote,quia ego sanctus sum.vide.15.cõditiones sanctorũ per Bercho. in verb. sanctus,& in c.tenere.31. dis. vbi archidia. exponit sanctum pro mundo & puro, & per literas sic scribi solet. S. V. non extensè sanctitati vestræ,ad vitandum falsum,vt is posteà voluerit fabricare signaturã,desistar,& vt breuius conficiatur,& si signatura extensè fuerit scripta,sic sanctitati vr̃æ suspecta præsumitur, quia non est cõcepta s̃m stylum curię Romanæ quem obseruare iura præcipiunt.c.quàm graui,cum similibus,de crimi.fal. *Papa cur sanctus.* *Signatura non scribitur extẽse.* *Suspitio signaturæ.*

Vestræ. Dicitur causa honoris, vt in simili dicit gl.in l.1. in princ.ff.de superficieb.& in l.vna,C. vti posside. nec valeret signatura, si in ea scriberetur sanctitati tuæ,quia ab stylo deuia esset,nec hic exactam dicendi rationem exquirimus,sicut apud rethores,nec ista latinitas corrumpet signaturam,sicut de bulla dicetur inferius,per c.ad audientiam primo de rescrip. *Honoris causa excusatur signatura.*

Deuotus illius orator. Idest deditus, additus sanctitati vestræ, sed in quo est supplicans ante gratiam Papę addictus? Respon.filij nonne obligati sunt patri?sic & quilibet christianus Christo, & Papæ eius vices gerenti,ob id dicit, deuotus vester, id est deditus vestræ sanctitati,tanquã verus obedientiæ filius ut scripsi in proœ.Concord. *Deuotus quis dicatur.*

Deuotam vocat Imperator gentem fidelem,deditam, & obedientem in l.a legatis gentium deuotarum.C.de vectigal.& in l.deuotũ possessorem ab omni inquietudine liberamus,de meta.lib.12.omitto alios modos,quibus accipitur hoc nomen,de quo in tracta.de verbo.sign.dicam.

Orator. Id est peccator,orat enim supplicando, ut gratiam ei Papa faciat, & dicitur, in Euangelio,quęcunque orantes petitis,credite, obtinebitis,orare ergo debemus si quicquam obtinere velimus,& Iacob.5. scribitur. Orate inuicem,ut saluemini.c.si.36.dist. *Orator quis.*

Alio modo orator dicitur legatus,seu qui ornatam orationem habet,vt docet Lucas de Penna,in rub.de leg. col.2.li.10.C. vel orator dicitur vir bonus & dicendi peritus,ut dicit Quintilia.

Ioannes Balíuí. Nomen petentis & cognomen in supplicatione inseri, debet,ut illi posit concedi,nam oportet quòd exprimaturis qui petit,sicut dicitur de libello,in c.1.ubi gl.& doct.de libelli obla.& in l.1.ff.de eden.& omnis qui petit,accipit a Deo,ut est in Euangelio,non tamẽ semper Romę a Papa si iustum non sit,quod petit,sed petentibus dicitur,melius facient,si se sumptibus inanibus non uexent,l.1.ff.de inoffi.testa. *Nomẽ et cognomen in petitionẽ inferẽdum & iustum petẽdũ.*

Clericus. hoc est exprimendum in impetrationibus beneficiorum c. cum adeò, de rescript. & si quis mentiatur se esse clericum,& non sit non ualebit impetratio. cap. ex literis, de transac.& cognoscitur clericus in consura,cle.2.de uita & honestat.cleri.& in habitu.c.clerici, de uita & honest. *Clericus exprimẽdus in impetratione. et quõ cognoscatur.*

cleric.atque in qualitate negotiorum, quia clerici debent negotijs spiritualibus inuigilare, non secularibus, sub ne cleric. uel monach. parum hodie differunt quidam ab alijs laicis, ne dicam a lenonibus, & latronibus, tibialia, seu caligas habenr laceratas, seu parritas, & diuisas sicut habent mentem diuisam, & moniti non debent gaudere priuilegio clericali, ele. 1. & 2. de uita & honesta. cleric & ideo impetrans dicit se clericum, quia laicis beneficia non sunt committenda. c. decernimus, de iudi. c. 2. de institu. & d. c. cu adeò.

Diœcesis in impetrationibus est exprimenda & præmittenda.

Magalonen. seu Montispessulani. Exprimi enim debet cuius sit diœcesis, qui peret, idest in qua diœcesi natus sit, quia cuilibet Papa in sua diœcesi prouidere intendit, c. nemi nem. 70. dis. & præmittitur sic, Magalonen. diœce. non diœcesis Magalonen. iuxta stylum, quia stylus probatur in c. venerabilis, de confirmatione vtili. & dico Magalonen. seu Montispessulani, quia olim sedes erat in insula Magalonen. uerum quia fuit translata in Montempessulanū anno domini 1536. eo dico seu Montispessulani, sufficerit tamen dicere Montispessulani rōne trāslationis, & si Papa mandet prouideri Petro Montispessulani, uel Aurelian. scholastico, licet ibi studeat, si non ibi duxerit originem, non debebitur beneficiū illi licet ibidē Petrus studeat, quia facilius prouidet Papa oriundis, quàm alijs, c. neminē. 70. dis. l. in ecclesijs. C. de epis & cler. hoc docet Fel. in c. significate, col. ult. de rescr. quia dum dico Aurelianen. intelligitur origine tex. in l. sed & reprobari. § amplius. ff. de excu. tut. iuncta gl. in uer. Comanēs. idest de Comanens. scribit Fel. in c. Rodulphus, de rescr. & ego in l. 2. ff. de uerb. signifi. licet extra impetrationes ferè si Papa loquatur de scholasticis Paris. intelligat tam de originarijs, quàm de extraneis Paris. studentibus, per tex. in c. ex literis, de cōstitu. c. quia de procurator. c. 1. de locat. scripsi in scholastico priuileg.

Scholasticus Paris. an intelligatur de originario, vel de studente tantum.

Doctor vel scholasticus an exprimi debeant.

Item non solùm debet exprimi cuius diœcesis sit clericus, uerū utriusque iuris doctor, uel etiam si sit scholasticus, ad mouendum & incitādum Papam, ut maiorem gratiam illi faciat, tamen doctor uel scholasticus, non tenetur exprimere illam qualitatem quo ad hoc, ut si non exprimat, sit subreptitia impetratio, quia ea quæ reddunt difficiliorem Papam ad concedendum necessariò exprimi debenr, non autem quæ eundem faciliorem reddunt, c. postulasti, de rescr. Fel. in c. in nostra, ibidem & doct. in c. ult. de præsumpr. Ioan. de Selua in tract. de benefi. in 3. parte, q. 12. scripsi abundè in forma manda. in uerb. pro expressis, in concordat.

Ecclesia parrochialis in impetrationibus exprimi debet.

Exprimitur etiam ecclesia parrochialis, alias impetratio tanquam subreptitia non ualeret, c. cū in illis, de præb. lib. 6. ut scripsi in forma mandati, in uerb. parrochialis abundè

Nomen sancti primarii exprimendum est nō omnium.

Sanctorum &c. Item exprimi debet nomen sancti, in cuius honorē est ecclesia fundata, c. quamuis primo, ubi gl. & doct. de præben. lib. 6. & si in honorem plurium fundata sit, illi etiam sunt exprimendi, nam quod in uno dicitur, & in pluribus habet locum. l. 1. ff. quod cum fal. rut. l. singularia in fi. si cer. pet. Fel. in c. significanre, col 1. de rescr. non tamen debent exprimi omnes sancti, quorum corpora iacent in ecclesia, uel in quorum honorem constructa sunt altaria, sed illi tantum, in quorum honorem primaria ecclesiæ erectio facta fuit, nisi primaria erectio immutata fuerit, tunc nominatio communis erit facienda pro tempore, ut scripsi in tractat. nominatio. q. 14. nume. 40.

Locus beneficii sit in impetrationibus exprimendus & diœcesis.

Locis de balianisis. Ergo debet exprimi locus, ubi situm est beneficium uacans, alias incertitudo uitiaret prouisionem, c. 2. de elect. in 6. l. ita fidei, ff. de iure fisci, nisi diceretur quòd maior & uerior fieri possit expressio, ut inferius dicetur.

Eiusdē

Eiusdem diœcesis Montispessulani. Et sic exprimi debet etiam diœc. ubi situm est beneficium, quia Papa facilius prouidet indigenis, quàm exteris, tex. in c. 2. 70. dis. l. in ecclesijs, C. de epis. & cle. dixi in tract. de paci. poss. nu. 217. si tamen fuerit error in nomine diœc. ubi situm est beneficium, ille non uitiat impetrationē. secus in errore propriæ diœc impetrantis, arg. l. fi. C. de hęred. inst. ubi non debet quis esse tam stultus, ut nomen suum, uel diœc. suæ ignoret, & hoc docet Fel. in d. c. significante, col. 2. de rescrip.

Error in diœcesi an vitiet impetrationem.

In dispositione tamen signaturæ nulla fit mentio, quòd beneficium sit talis prouincię Narbon. uel alterius nec diœc. sed solum in corpore signaturę, q̃a satis expressum fuit in partis petitione, ideo non est iterum exprimendum in clausulis, & hoc nos docet stylus curiæ Romanæ, qui ex inspectione formæ signaturæ apparet.

Nota tamen, quòd si aliquis petijt in supplicatione sibi prouideri de beneficio Paris. diœc. & non expressit diœcesim suam, si impetrans si eiusdem diœcesis, in qua est situm beneficium, tunc in bulla exprimi poterit, talis N. clericus Paris. diœces. si uerò alterius fuerit diœcesis, non poterit, ideo non ualebit impetratio. glo. & doct. in c. si proponente, de rescrip. nisi gratia motu proprio facta esset, uel pro familiari Papæ scriptum fuerit, tunc etiam si esset alterius diœces. exprimeretur, & hoc ex mente Papæ præsumpta, qui uult suam gratiam ampliari propter motum proprium, & in gratiam familiarium suorum. cap. si motu proprio, de præben. lib. 6. scripsi. 40. & ultra effectus motus proprij informa manda. in Concord. in uerb. motu proprio. si tamen in signatura esset clausula quòd maior expressio fieri possit diœces. & aliorum &c. tunc ualebit impetratio, & in bulla suppleri poterit diœce. impetran tis, & nota hos tres casus, in quibus ualet impetratio, quamuis diœcesis non sit expressa impetrantis.

Omissio diœcesis an & quādo non vitiet impetrationem.

Casus in quibus suppleri pōt diœcesis.

Per obitum N. quondam. Vltimi poss. ... oris extra Romanam curiã defuncti ... cauerit, &c.) Nota q̃ si unus uacandi modus exprimatur. s. per obitum, n... uenit alius uacandi modus. cap. susceptum, de rescr. li. 6. ideo non debetur id beneficium vacans per resignationem, ut infra dicetur.

Expresso vno vacandi modo alius venit.

Item per obitum uacare dicit, quia beneficium non uacans conferri nō potest, nec debet cap. 1. & 2. & per totum, de concessio. præben. Imò qui sufficiunt in locum uiuorum, sunt communione priuandi, dicto. c. 1. & in regul. Cãcella. & inferius dicam fusius in tertia parte, in tract. de improbata beneficij uiuentis impetratione.

Et quamuis mortis nomine ueniet & mors ciuilis & naturalis, l. Gallus, §. & quid si tantum. ff. de liberis & posthumis, glos. in dicto capitu. susceptum, tamen obitus appellatione non uenit mors ciuilis, sed tantum naturalis, ideo nō deberet beneficiū impetranti uacans per resignationem. l. fi. C. de silentia. libro. 12. capitu. primo, in 24. quæstione prima. inferius tamen exprimitur uterque modus uacandi, ut sequitur, nam obire mortem, uel obire diem dicimus, quasi ire ad mortem uel ad diem fati extremum, & Canonum professores utuntur termino obitus, & pragmatici Romanæ curiæ.

Obitus nomine mors ciuilis non continetur.

Aduertendum est, quòd si beneficium impetretur, quod est per se, tunc debet dici in bulla *Cum itaque, &c. Ecclesia Sanctorum Iuliani, &c.* ut superius expressum est, sed si beneficiū situm sit in aliqua ecclesia, tūc debet exprimi, nō solum in cuius est diœcesi, sed debet dici, cum itaque, &c. quoddam simplex beneficium, ac perpetuum in ecclesia S. Marcelli existens, & in diœces. Paris. & c. alias bulla esset rescribenda, uel præsumeretur contra eam, quia contra stylum

Diœcesis & ecclesia in qua est situm beneficiū exprimi debent.

lum curię Roma.vt superius scripsi, nec valeret si non transcriberetur,impetratio,si a parte opponeretur.

Quondam & olim præteritū & præsens tempus significant.

Quondam. est aduerbium temporis,& attribuitur ferè mortuis,& significat hic tempus præteritum,glo.in l. quòd si nulla.ff.de relig & l.eius,ff.si cer.pet. potest etiam significare præsens, vt docet glo.in l. 1. §.1.ff.de noui. oper. nunciat. de dictione olim scribam in bulla inferius, uide Cotset.in sing.incipiē. instrm,plenè Barba.in c.in pñtia, col.4.de prob.

Nomen & cognomen defuncti possessoris quando omitti posit.

Ludouici. Exprimendum est nomen & cognomen defuncti simpliciter,q possedit beneficium, sed si ignoratur cognomen,nomen tamen illius exprimas,& non erit propterea subreptitia supplicatio, dummodo sit expressum nomen beneficij,quia non est incertitudo, etiam poterit suppler. per clausulam,& quod maior &c. de qua inferius.

Error nominis defuncti an vitiet impetrationem.

Et error in expressione nominis defuncti non uitiat acceptationem,nec impetrationem,si de corpore beneficij impetrati constet, ut docet Fel.in c.significante,col 1.de rescript.

Cautela quādo ignoratur nomē et cognomē defuncti possessoris beneficii.

Si autē ignoretur nomen defuncti possessoris,& cognomen,scribas per mortem N.illius ultimi possessoris,&c. & ita ponas N.punctuatum, & sufficit, &c. denique ponas in fine signaturę clausulam, & quòd nomen & cognomen illius ultimi possessoris in confectione literarum exprimi possit, & sic in bulla exprimetur & ualebit impetratio,ut doct.not.in c.cùm M.de constitu.

Exprimendum quando in curia vacat beneficiū.

Extr.Ro.Cur.defuncti,&c. Idest extra Romanam curiam mortui, & debet exprimi, quod intra Romanā curiam vacauerit, nam beneficia in curia vacantia reseruata sunt prouisioni. Papæ, vnde nullus alius potest illa conferre intra mensem a die vacationis cō putandum,c.2.& 3.de præb.lib.6. Ideo Papa vt suis prouideat domesticis & famulis, difficilius prouidet de his, quàm de alijs extra curiam uacantibus, vnde opus est hoc exprimere, alias impetratio non valebit,si beneficium vacauerit in curia,vt in d.c.2.& curia dicitur ibi esse, vbi est Papa,non vbi est cācellaria,glo.& docto.in d.c.2.

Etiam in curia censentur vacare beneficia morientis intra duas dietas legales,per c.præsenti,de præb.lib.6.

Reseruationes non expresse nō continentur.

Et si in corpore signaturæ fiat expressio vnius reseruationis, & in clausulis conditionalis clausula sapiens reseruationem generalem ponatur,non comprehenduntur aliæ reseruationes,quàm expresse,ut dixi in forma mandat.in concord.quia clausulæ vnde eliciuntur reseruationes, vel elici possunt,debēt exprimi,alias non uenit reseruatio,imò talis signatura debet esse signata per. duplex fiat,idest in corpore & ad partem, vt vidi in quodam libro cancellariæ Romanæ conscriptum, alias beneficia reseruata non debentur,maximè quæ in curia Romana vacant.

Præteritū excludit præsens.

Vacauerit,& vacet ad præsens. Ideo ponitur ad tollendum dubitationem,quia prçteritum excludit præsens,l.si quis,ff.de iurisi om.iud.& Virgilius, Fuimus,Troes,fuit Ilium, &c.& si olim vacauit,nunc non vacat,sed Papa dicit,& vacet ad præsens,vnde cū nunc vacet,conferendum est beneficium uacans,c.1.& per totum,de cō cess.prçben.sed de præterito præsumimus ad præsens,c.scribā,de præsumpt. l.siue possidens,C.de probatio.de his scripsi in l.verbum oportebit, ff.de verbo.signifi.

Clausulæ spāle gratiam facientes.&c.& specialibus gratiis prosequendum, &c. differunt.

Quatenus sibi specialem. gratiam facientes, &c.) Hæc clausula solet apponi. quando Papa de beneficio prouidet,& in gratijs prouisionum.

Sed quando dispensatur ad plura beneficia, & sic in dispensationibus appo

ni solet clausula ista quatenus ipsum specialibus fauoribus, & gratijs prosequentes, &c. & specialis gratia dicitur quando Papa de Vno, vel plutibus beneficijs vni prouidet, glo. & doct. in c. relatum, de præben. dicetur in bulla dispensationis inferius in 2. parte.

Parrochialem ecclesiam huiusmodi, &c. Intellige dignemini conferre, & de illa prouidere, quod est in fine petitionis ferè huius supplicationis, & sic in effectu petitio est, quod cum parrochialis ecclesia sanctorum Iuliani, &c. vacauerit, & nunc vacet, supplicat talis N. vt dignemini illam ecclesiam parrochialem sibi conferre, & de illa prouidere, clausula longa est, ideo difficilis quibusdam ad intelligendum, cum multa sint verba intermedia, sed iste est stylus scriptorum curiæ Romanæ, & maximè literarum Papæ. *Declaratio tex. supplicationis.*

Cuius fructus, &c. Sic solet extendi hæc clausula cuius fructus reditus, & prouentus, 24. duc. auri de camera, secundũ communem æstimationem, valorem annuum non excedunt. Certum est, quòd valor beneficij, secundum quod communiter valet proximi debet, clem. 1. vbi gloss. de præb. & in regula cancella. 61. vt annata Papæ soluatur, vt est in titul. de annat. in Pragmat. sed in Francia nos solemus exprimere æstimationem valoris beneficij ad 24. ducatos, nam si non valeat triginta ducatis, non datur annata, ideo ad illam vitandam exprimitur hic valor 24 ducatorum, & de hoc dicam inferius in clausulis, quòd verus valor exprimi possit, &c. *Valoris expressio ad 24. ducatos, quare in Francia fiat.*

Item additur, secundum communem æstimationem, quia communis æstimatio attenditur, l. pretia rerum, in fi. ff. ad legem Falcidiam, §. fina. de mandat. Apostol. in concordat. facit clemen. vltim. de decim. dixi de nominationibus in tract. nomination. quę. 9. numer. 37. & in §. volumus de collat. in concor. nã licet vno anno plus valuerit beneficium, non attẽditur valor illius anni, sed quod valet communiter, & deductis oneribus, vt plenè docui in d. tracta. nominatio, q. 9. & in interpretat. on. l. vnicæ, C. de sententijs, quæ pro eo, quod interest in verbo subtilitatem. *Aestimatio cõmunis inspicitur*

1 Siue præmisso, siue alio quouismodo. vacet, &c.) Sicut supra dictum est, vno modo vacandi expresso non venit alius d. c. susceptum, de rescript. in 6. Ideo dicitur hic siue præmisso, siue alio quouismodo vacet, & tunc omnis vacationis modus venit, per tex. in d. c. susceptum. † Cautela est ergo, vt hæc clausula apponatur, docet Socin. consi. 32. ex his, col. v. in 1. vol. post decis. Rotæ 28. si mandetur, in no. nam dictio quouismodo, omnem denotat modum. siue directum, siue indirectum principalem, vel accessorium. gloss. in d. cap. vt inquisitionis, §. prohibemus, de hęret. lib. 6. Dom. con. 29. licet, colum. 2. † Etiam si iure deuoluto. Gall. in decis. 5. de præben. nisi per mortem alterius personæ vacaret, vt inferius dicetur, vide, quæ scripsi in forma mandat. in verb. aliam quamcumque in concor. † Tamen non comprehenditur modus fictus, vtpote per regulam cancella. de infirmis resignantibus, vt plene scripsi in tracta. resignat. infra in eadem regula, nisi vacaret per obitum tempore impetrationis, & tunc comprehenderetur, vt ibi. *Quouismodo dictio, omnem modum vacandi continet verum non fictũ.*

2

3

4

5 . Istę clausulę, si non peterentur a parte, non darentur, siue præmisso, siue alio quouismodo, &c. seu per constitutionem execra. vacet, ac specialiter reseruatum, inter alios litigiosum sit, & eius collatio deuoluta fuerit, vt est in regul. cancella. Innoc. Papę. 8. reg. 62. Ideo debet esse cauta pars, vt in petitione hoc inscribat, si illud velit obtinere, sed si petantur facile Papa concedit. *Clausulæ, quæ non dantur si non petantur a parte.*

6 Vnde cum hæc clausula quouismodo omnem contineat modum, quamuis alius

alius impetrans verum expressisset modum, non præfereretur isti, si posterior in tempore fuerit, quia per primum est expressus verus vocandi modus in genere, per hanc clausulam, vt est in glo. d. reg. cancel. 62.

Expressio i exe cutorijs non prodest. Limitatur quando vnus vacandi modus tantum esset expressus in bulla, & 7
in executorijs literis omnis modus, vel ista clausula quouismodo, certè per hoc non veniret alius modus, quàm in bulla expressus, quia literæ executoriæ non ampliant gratiam, per tex. in no. in clem. 1. in fi. de præben.

Vnus saltem vacandi modus est exprimendus. Nec etiam valeret impetratio, si non exprimeretur vnus saltem vacandi mo 8
dus, sed diceretur per modum in cancel. Apostolica exprimendum. vt est tex. in regula cancel. 45 & si aliquis sic impetraret, & haberet signaturam, non expediretur postea bulla, vt ibid. cautum est, facit c. cum in illis, § 2. de preb. li. 6.

Clausula quouismodo, quando in literis nō ponatur. Si autem impetretur beneficium hodie creatum, non solet tunc apponi hæc 9
clausula, quouismodo, &c. sed dicitur in bulla, beneficiū prædictum sit vt præmittitur vacens, seu ab eius primæua erectione (vt præfertur) vacans cum omnibus iuribus, &c. clem. vlt. de rescrip vbi doct.

Clausula dummodo eius dispositio, &c. quando in literis non exprimatur. Nec etiam apponitur clausula, dummodo eius dispositio ad nos deuoluta 10
fuerit, &c. quoniam alij modi non conueniunt in hoc beneficio de nouo erecto, ideo superflua verba apponi non debent, quia resecantur in prima constit. C. & in proœ. Decre. & sexti, & quia non potuit deuolui collatio ad Papam, cum sit de nouo creatum beneficium.

Clausula dummodo tēpore data præsētiū, etc. quando possit omitti. Nec clausula, dummodo tempore dare præsentiū non fuerit alteri ius quæ- 11
situm, quia postquàm est de nouo erectum, non potuit ius alteri quæri, c ad audientiam primò, de eccle. ædific. licet Papa ferè in omnibus impetrationibus, hanc clausulam apponere sit solitus, de qua inferius in bulla nouæ prouisionis dicetur.

Clausula aut si aliqui, &c. quando omissa non vitiet. Nec clausula, aut si aliqui super prouisionibus, &c. quæ est in fine bullæ, vbi 12
derogat literis impetratis ad vacatura, sed istæ literæ non comprehendebant de nouo erectum post literas, ergo illi non erit derogandum, d. cle. fi. de rescri. c. cum olim, de consuetu. c. dilecto, & c. vacante, de præben.

Clausula ipsumque beneficium, &c. an omitti in bulla possit. Nec clausula ipsumque beneficium dispositioni apostolicæ reseruatum fue 13
rit, &c. apponi debet in bulla, nam cum beneficium hodie creatum fuerit, & impetratum, & collatum, videtur quòd alius non potuerit habere ius in illo, nec potuit esse reseruatum, nec prouisio deuolui. Ideo clausulæ istæ non sunt necessariæ. † si tamen apponantur non vitiant, quia superflua non solent vitiare rescripta, nec testamenta, l. testamentum, C. de testamen. veruntamen si esset a longo tempore erectum, istæ clausulæ possent esse vtiles. 14

Clausulæ superfluæ non vitiāt bullam.

Aut ex alterius cuiuscunque personæ, &c.

Nam si impetrasti beneficiū per mortē Ioannis, & vacet per mortem Iacobi, debetur tibi beneficium vigore istius clausulæ, aut ex alterius cuiuscunque personæ, alioqui collatio facta de beneficio vacante per obitum Titii, non se extendit, si vacet per alterius mortem, quia non est mens Pontificis, vt si per mortem alterius vacet, conferat, nam potest vacare per mortem alicuius curialis, & ideo Papa non intendit illud conferre, quia collationi & prouisioni Papæ reseruatum est, tam per regulas cācellariæ, quam per Extrauag. ad regimen, de præbend. in communibus. doct. in cap. abbate sanè de re iudican. & illa clausula quouismodo refertur ad illam personam expressam. Dom. de Rota decis. 73. nota quod vbi Papa in antiqui. †Ex stylo enim Palatij aliam non venire personam etiam per clausulam quouismodo testatur Bonifac. in clemen. vlti. col. 2. de senten. excommu. & Cardi. consil. 30. in hac col. 2. quia mors vnius non est mors alterius, Aut mors vna loco, vel tempore facta, non extenditur ad mortem alio loco & tempore factam, 15

Impetrans per obitum vnius nō obtinebit, si per mortē alterius vacet.

factam, vt docet gloss. in §. visum, in verbo alias quouismodo, de collatio.in Pragma. Rota dec. 527. fuit dubitatum, & dec. seq. in noc sed per istam clausulam, aut ex alterius, &c. si ideo vtile est illam inscribere, vt siue per mortem vnius vacauerit, siue alterius tibi debeatur.

Siue per liberam resignationem dicti Ludouici, siue cuiuslibet alterius de illa in Roma. curia, vel extra eam etiam coram notario publico, & testibus sponte factum, &c.) Quod generaliter dixerat, nominatim exprimit, siue alio quouismodo vacet, siue per liberam resignationem Lud. ergo si ipse per metum resignauit, non valet impetratio, nec Papa intendit conferre. cap. 2. & per totum de his, quæ vi metusue caussa fiunt, cap. super hoc, de renuncia. vt alibi scripsi, siue per resignationem cuiuslibet alterius in Roma. curia, vel extra. beneficium enim resignatum in curia est Papæ affectum, clem. 1. vt lit. penden. vbi gloss. & si hæc clausula non apponatur in dispositione, non debetur beneficium in curia vacans, nec solet in bulla describi, nisi extra Romanam curiam vacauerit, vnde vtile est, hoc adijcere etiam Papa vult, siue vacauerit per resignationem Ludouici, vel alterius habentis ius in dicto beneficio, vt impetratio valeat, & teneat.

Resignatio metu facta non valet.

Etiam coram notario publico facta conscribitur.) Nam si quis forte resignasset coram notario, vel laico, in præiudicium resignantis vacat beneficium, & Papa confert, vt in capit. quod in dubijs, de renunciat. licet Innocen. in c. ad quæstiones, de rerum permu. dicat non vacare etiam in præiudicium resignantis, de quo alibi dicam in 3 parte, in tracta. resigo.

Beneficium coram laico resignatum, an vacat in preiudiciū resignantis.

Aliud est in præbenda, vbi fructus sunt distincti, tunc si vacat præbenda per mortem Ioan. & impetrans per mortem Iacobi, non releuabunt te istæ clausulę, ne variationi detur locus, & quia in præbendis non constat de certo corpore præbendæ, quia sunt indistinctæ, vnde licet ponantur ista verba in supplicatione, non prosunt propter incertitudinem. doct. in. ca. 2. de electio. lib. 6. sufficeret tamen exprimere nomen, vel cognomen defuncti canonici, cum clausule, quòd maior expresio nominis, vel cognominis fieri posit.

In præbēdis nomē defuncti exprimendum est.

Item si quis resignat beneficium suum, & nullus interfit notarius, sed testes, adhuc debetur impetranti hoc beneficium sic resignatum, & per istam clausulam, & testibus sponte factam, quia sufficit resignationem esse factam dummodo probari posit, quod fieri per testes poterit, cum parem vim habeant probationes testium, & instrumētorum l. in exercendis, C. de fide instrumen. Tamen si in signatura solum diceretur beneficium vacans per resignationem factam in partibus, & demum in bulla velit exprimere quòd sit facta coram notario, & testibus in cur. Roma. non recipietur, nam primo præsupponit quòd vacabat, quando impetrauit, quia in patria erat resignatum, nunc vult dicere, quòd non vacabat, & sic petit, vt admittatur resignatio in curia. Ideo hoc fieri non potest, quia allegat contraria, ob id repellendus est. l. 1. C. de furt. & quia alia est vacatio in curia, & extra, vt supra dixi.

Resignatio facta coram testibus valet.

Dicens vacasse in partibus, non postea dicere in curia vacasse.

Aut per constitutionem Execrabilis, aut cap. de multa vacet.) Aduertendum est, quòd Papa Ioann. 22. fecit vnam constitutionem extrauagantem, quæ incipit, Execrabilis, in titu. de præben. post. c. de multa, in concilio Latera. editam illo tit. vbi vult, quòd post adeptionem pacificam secundi curati ipso iure vacet primū, & possit impetrari, quòd si pars illa duo retinere contendat per mensem sine dispensatione, vtroque priuatus sit, & beneficia sint reseruata Papæ prouisioni, ob id Papa istud confert, etiam si esset reseruatum, vel vacaret per c. de multa, vel Extrauagan. Execrabilis, quæ vtinam bene seruarentur, nam non essent

Declarant extrauagans execrabilis.

essent tot in beneficijs plurales. Ista tamẽ reseruatio non seruatur in Francia, imò episcopi ista beneficia conferunt ante mensem datum, in c. Statutum de præben. in 6. quantum ad istam vacationem, non quando verè vacuit in curia, sed obseruatur iuris reseruatio, & d. c. statutum.

Clausula ista, in simplicibus, non est necessaria.

Item ista expressio non est necessaria, quando impetratur beneficium simplex, quia per assecutionem istius simplicis non vacat curatum, nec contra, per d. c. multa, & cap. gratia, de rescrip. lib 6. Ideo non est necesse in signatura ista conscribere verba, minus in bulla.

Qua authoritate quis sit assecutus beneficium qu d impetratur est exprimendum.

Seu per assecutionem alterius beneficij, &c.) Si quis impetrauerit beneficium vacans per assecutionem alterius canonice factam, debet exprimere in signatura, an in autoritate ordinaria, Apostolicane ipse fuerit illud assecutus, alias si in bulla velit exprimere, quòd autoritate Apostolica, non expedietur, quia ex illa prouisione insurgit generalis reseruatio, eo quòd beneficiũ est affectum Papæ prouisioni, ob id Papæ illa expresio fieri debet, alioqui si per assecutionẽ beneficij familiaris Papę esset assecutus, certè hoc Papa non intelligeret, quod maximè debet exprimi docto. in d. c. super literis, de rescri. supra in tra. reserua. & tunc ponitur verbũ assecutus, quando iure quis beneficiũ acquisiuit, si verò de facto ponitur eo casu verbum apprehendit, vt est in Praxi cancel. Romanæ, fol. 55. versi. itẽ nota quod tunc.

De clausula assecutus, vel apprehendit.

Inhabilitas possessoris est exprimenda.

Aut incapacitatem, seu inhabilitatem cuiuscunque personæ, &c.) Etiã hæc clausula est valde vtilis, quia impetrãs per resignationem, vel alio modo, non obtineret, si fortè vacaret per inhabilitatem possessoris, fortè, quia non fuit promotus intra annum, iuxta c. licet canon, de electio. in 6. vel erat irregularis tempore collationis, aut alia inhabilitate, seu incapacitate notatus, de quibus Pan. & alij in c. cum nostris, de concef. præb. & inferius dicetur, Vide etiam multa, quæ scripsi in tract. de pacifi. poss. in 4 limi. sed per istam clausulam impetranti debebitur, etiam si vacet per inhabilitatem, & incapacitatem possessoris.

Collatio inualida non impedit secundam.

Aut prouisione quauis etiam Apostolica authoritate facta nulla. & inualida existẽte, vel alias vacet, &c.) Ideo scripta est hæc clausula, quia si Papa conferat inutiliter, & nulla sit eius prouisio fortè propter literarum surreptionem, vel inhabilitatem personæ, tamen nullus alius de iure poterit illud beneficium conferre, vtpote quia Papæ affectum est, vt docet Pan. & alij in c. inter dilectos, de excessib. prælat. tamen per istam clausulam Papa vult, vt valeat illius collatio, licet in hoc regno Franciæ reseruatio ista, & affectio non seruetur, vt superius dixi in materia reseruationis. Papa etiam dicet, vel alias vacet. Triginta modos vacandi scripsi in §. monasterijs, de nominatio. regu. in concorda. Franciæ, & quoquo ferè ex his modo vacet debebitur impetranti per istam clausulam generalem, & per ista verba nulla & inualida, &c. probatur a contrario, quòd si papa conferat, secundo beneficium alicui, non obstante prima collatione, intelligetur de inualida, & nulla collatione, non de valida, etiam si papa hoc diceret, non reciperetur, vt docet Feli. in c. caussam, de rescri. & doc. in c. quæ in ecclesiarum, de consti. & in l. Barbarius, ff. de offi. prætor.

Clausula non obstante collatione intelligitur de inualida.

Etiam si deuolutum, &c. Ex ista signaturæ clausula elicitũ bullæ clausula, etiam si tanto tempore, &c. & quòd in hac supplicatione breuiter cum, &c. ponitur, in bulla extendi solet, sicut clausula protocolli notarius extendere solet, l. Gallus, § idem credendum. ff. de liber. & posthum. & in auten. de tabellio. colla. 4 sufficit in signatura verba ista ponere. † Etiam si deuolutum, &c.) & hoc est statutum propter decesionem c. 2. de concef. pręben. vbi episcopus habet sex menses, & archiepiscopus alios

sex menses ad conferendum, postea ius deuolutum est ad Papam, & alius non
3 potest postea de illo beneficio deuoluto disponere, † Ideo pars petit, quòd si collatio sit ad eum deuoluta, quòd adhuc ipse Papa dignetur conferre illi, & si ordinatius post istam deuolutionem conferret, & postea is possideret p triennium, iste habens ordinarij collationem postea non poterit molestari, quia habuit coloratum titulum, vt patet in tit. de pacifi possess. in Concorda. quia verus effectus est post triennium, vt abundè scripsi in tract. de pacific. possess. in 3. amplia.

Deuolutū beneficiū Papa confert.

4 Eo etiam dicitur iuxta Lateranen. concilij statuta, quia in Lateran. concilio ista deuolutio prius fuit statuta. vt patet in d. c. 2. de conces. præb.

5 Si tamen impetretur beneficiū vacans in curia, vel dignitas principalis, seu maior post pontificalem, non est necesse ponere in signatura hāc clausulam, etiam si deuolutum, quia cum beneficium sit reseruatum collationi Papæ, nō dicitur deuolutum, cū semper collatio ad Papam spectauerit. c. 2. de concess. præb. & in reg. cancel. est reseruata Papæ prouisioni hæc dignitas, & probatur in c. fi. de præb. & c. 2. ac. 3. illo tit. in 6. & quamuis iure speciali ordinarius possit post mensem beneficium in curia vacans conferre tamen ab ordinario non deuoluitur ad Papam, quia Papa semper conferre potest, sed ne dispendiosa sit longa vacatio c. quam sit, de elect. in 6. Papa permittit vt ordinatius post mensem conferat, d. c. 3. de præb. in 6.

Clausula deuolutionis quando non sit inserēda in signatura nec in bulla.

6 Nec in bulla etiam ponetur clausula, quòd tanto tempore &c. quòd collatio est deuoluta ad Papam, quia impossibile est deuolutum esse ius, postquā semper Papa potuit conferre, & nullus alius, ergo ab alio deuolui non potuit, priuatio enim præsupponit habitum. §. seruus, de cap. admi. in institu.

7 Et nota quòd quāuis in hac signatura a parte dicatur, etiā si deuolutū, &c. conditionaliter, & inferius dicetur, quod exprimi possit, etiā si deuolutū, &c. etiam si expresserim, quod ecclesia caruit diu rectore, tamen in bulla non potero dispositiuè exprimere, quod sit deuolutum, sed conditionaliter, sicut in signatura, alioqui esset addere signaturæ, quòd in ea non est expressum, & iste
8 est stylus curiæ Ro. notandus, † quia bullę non debet addi vltra signaturam nisi id quod est de stylo curialium, & ferè tantum proderit hæc conditionalis expressio, sicut si non esset conditionalis.

Conditionaliter in bulla exprimitur quod sit in signatura fuit expressum bulla non debet addi ultra signaturam.

Affectum. Hoc ideo dicitur, quòd si Papa beneficium seculare vacans regulari cōmendauerit, seu cōmendauit beneficium regulare clerico seculari ad vitam, si moriatur commendatarius, beneficium tale remanet affectum per illam commendam, postquam Papa apposuit manus in illa, adeo quòd nullus inferior pro ea vice posset illud conferre, seu de illo se intromittere, per reg. cancel. 3. affectum etiam dicitur beneficium rōne litis, expectantisque qui acceptauit, & non fecit sibi prouideri, & vbicunque Papa apposuit manum, vt superius dixi in tit. de reseruat. post doct. in c. tibi qui de rescr. li. 6.

Affectū Papa beneficiū quando dicatur.

Imo si Papa illud conferret, & non exprimeretur, quòd beneficium est Papæ prouisioni affectum, non ualeret prouisio tanquàm subreptitia, quia affectio ista vim reseruationis obtinet, & Papa non intendit facile reseruata conferre, ut superius in materia reseruationis dictum fuit, quam reseruationē, seu affectionem in Francia non seruamus, sed disponitur de his sicut si non essent reseruata, uel affecta, ut ibidem scripsi, ideo ista clausula, in patria obedientiæ est maximi momenti, in regno uero Franciæ non magni, & nisi esset stylus curiæ, vt apponeretur, si omitteretur in Francia, non vitiaretur bulla, nec signatura.

Specialiter, uel generaliter. reseruatum &c.) Specialiter reseruata beneficia dicūtur, quādo Papa alicui de-

dig

dæ potestatem conferendi aliqua beneficia, & reseruat sibi illa, ita quòd nullus alius, nisi ille, pro quo specialiter reseruat, illa conferre, & obtinere possit, c. is cui, de præb. li. 6. uel si suæ dispõni reseruat aliqua beneficia, ut suprà dixi de reserua. sed p istã clausulã uult q hmõi reseruationes, nõ obtinẽr, si alteri tamẽ ius in beneficio quæsitum non esset, sed hmõi prouisio ualeat, hæc tamen clausula non nocebit habenti reseruationem, super certo beneficio, ut docet Staphile. in tract. de literis gratiæ in prima manda. forma, uersic. concludo, ẽt per istã clausulã ualebit collatio facta impetranti, quãuis beneficium esset mandatario reseruatum, §. declarantes. de manda. apostol. in cõcord. 2

Generalis reseruatio quõ fiat, & quas cõprehendat.

Idem si reseruationes generales sint, ut beneficia in tali episcopatu vacantia, ut scripsi superius in materia reseruationis, & in tract. de reserua. in cõcorda. uel quando sunt beneficia familiarium Papę, hæc generaliter sunt reseruata, tamen non comprehenduntur per hanc clausulam.

Quia obstat regul. 62. quæ uult quòd nisi clausula unde elicitur generalis reseruatio sit per duplex fiat signata. non possit exprimi, licet dicatur in corpore specialiter, uel generaliter, ut hic & in dispositione, & ad partem cum clausula generalem reseruationem importante. 3

Quia tamen illa verba non sunt, per quæ in bulla exprimi possit reseruatũ, ideo non poterit exprimi per clausulam generalem reseruationem importãte. 4

Clausula ex quacunque causa quid denotet.

† Vnde addi debet in signatura, & in dispositione, & cum clausula generalem reseruationem importante, ex quauis caussa etiam dispositiuè in literis exprimenda, etiam per istam clausulam sine consensu Cardinalis, in fauorem cuius reseruata sunt per reg. 30. Inno. bulla non poterit expediri, secus si signatura conditionaliter exprimatur, qui forsan familiaris dilecti fratris nostri Hiero. Veral. est & continuus commensalis, &c. 5

Nomen, & titulus cardinalis in bulla est exprimendus, quãdo affirmatiuè fuit expressa familiaritas, secus si conditionaliter.

Et sic non sufficit exprimere quòd fuerit familiaris Papæ uel alicuius cardinalis nisi nomen cardinalis, & titulus exprimatur, & consensus illius, quando affirmatiuè fuerit dictum esse familiarem. † Secus si conditionaliter, ut dixi, sufficit tamen si in signatura dicatur, & cum clausula generalem reseruationẽ importante ex quauis caussa, quæ exprimi possit in literis, tunc & nomẽ, & titulus in bulla exprimi poterunt, secundum illa uerba, ex eo quòd dilecti filii Hiero. ti. & c. familiaris cõtinuus, & cõmẽsalis fuit gñaliter reseruatũ, &c. 6 7

Cardinalis mortui reseruatio in genere exprimi põt non uiuentis.

Et si in signatura fuerit illa clausula, uel ex eo quòd dictus N. alicuius cardinalis familiaris continuus & commensalis generaliter reseruatum existat, an in nulla possit in genere exprimi, dicendo alicuius ex sacrosanctæ Roma. eccle. cardinalis familiaris continuus cõmensalis fuit. respon. si cardinalis, cuius familiaris fuit ille cuius beneficium impetratur mortuus fuerit, sufficit expressio superior generalis, secus si cardinalis sit uiuens, quia tunc illi fieret præiudicium, ideo nomen tit. & consensus requirentur, ut suprà docui per regu. cancella. † Et hæc clausula generalem &c. restringitur ad vnam reseruationẽ expressam, nec licet aliam exprimere, si non sit clausula, ex quacunque caussa &c. & hæc refertur ad clausulam in corpore positã de stylo curiæ Romanę. 8 9

Reseruationis notoriæ non fit spalis mentio.

Limitatur in reseruatione notoria in curia, tunc licet de ea non fiat mẽtio, ualebit Papæ prouisio, quando erat generalis & notoria, ut docet Fel. in c. super literis, col. 5. nu 8. in 3. regu. de rescrip. per gl. ibi. 10

Permutatio nõ valet, si alterũ beneficiũ erat reseruatum.

Nisi ignorantia posset cadere in Papam ratione alicuius indiuidui, allegat Aegid. decis. Rotæ 9. commissio. unde cum Papa multa indiuidua ignorare possit, c. 1. de const. lib. 6. ob id est tutius semper hanc reseruationem exprimere. 11

† Et idem in permutationibus beneficiorum concludit Feder. in tract. de permuta. benef. q. 3 & 4. & Aegid. eo. tract in 3. parte quæst. 2. ut non ualeat permutatio, si alterum beneficium erat reseruatum, sed uterque redibit ad suum 12

beneficium

beneficium per cap. si beneficia, de præb. lib. 6.

Aut litigiosum cuius. litis statum &c.) Hoc ideo scribitur, quia Bonifac. Papa in c. si hi contra ut lite penden. in 6. statuit his uerbis, Si hi, cōtra quos, super dignitatibus, personatibus vel alijs ecclesiasticis beneficijs, quæ possident, litigatur, vt lite pendente cedant, uel forte decedant, ne propter nouos aduersarios, qui maliciose interdum petitoribus subrogātur, litigia in ecclesiarū dispendiū prorogari cōtingat statuimus, vt dignitates, personatus, vel beneficia hmōi, donec contra superstitē lis finita fuerit alijs nollatenus cōferantur, nec ad ea eligatur quispiā, vel etiā præsentetur, quòd si secus actum fuerit, eo ipso irritum habeat &c. & per istā clausulā illi prohibitioni Bonif. derogatur, sed in bulla solet extēdi quòd lis inter duos adhuc indecisa existat, cuius litis statū præsentibus volumus haberi pro expressis, pendeat indecisa, & nondum finita, & per illud verbum, litigiosa &c. derogatur prædictō c. Bonifacij hoc etiam probatur in c. inter monasterium, de re iudic. ubi oportet exprimere litem, & litis statum, sed hodie ordinarij etiam conferunt beneficia litigiosa non finita lite mortuo vno litigante, & hoc ex consuetudine Franciæ, in qua non seruatur d. c. si hi, vt alibi scripsi, & quòd etiam in rescripto ad lites debeat fieri mentio litis pendentis, probat c. cæterum, & c. super literis, de rescript. vbi Fel. col. 7. tradit regulam cū limita. *Litigiosum beneficium exprimendū, et quā do litigiosum dicatur.*

Litigiosum tunc dicitur, etiam per solam citationem a iudice competente factam, clem. ul. vt lite penden. abunde Petr. Paris. in consi. 94. beneficium in 4. volu. & sicut res profana litigiosa non debet alienari. l. fi. & per totum, C. de litigios. ita nec beneficium litigiosum conferri, & ideo exprimitur hic propter rationes quas scripsi in tract. de cessionib. in 2. tomo constitu. reg.

Si tamen tertius, qui non est in lite, resignaret alicui colliganti, non esset facienda litis mentio, quæ non est cum ipso tertio, & expediri bulla posset sine litis mentione, tamen propter stylum curiæ Romanæ, hæc clausula solet in signatura apponi, ideo stylus est sequendus. c. quàm graui de crimin. fals. potest tamen in bulla omitti, si non sit necessaria. *Litis nō est mētio facienda, quā do nō colligāti resignat.*

Eidem oratori prouidere. misericorditer dignemini de gratia spāli constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque in contrarium facientibus, non obstantibus quibuscūque cum clausulis oportunis, necnon & consuetis.)

Item hæc verba ponuntur in ablatiuo casu, propterea quod si eēnt aliquæ constitutiones, seu ordinationes Apostolicæ repugnātes generaliter seu spāliter huic constitutioni, vel si ibi adessent aliqua statuta, per hęc verba illis derogabitur, & per hasce clausulas, per tex. in c. cum aliquibus, de rescrip. in 6. scripsi in forma manda. in fi. in Concord. & hic est finis primę partis signaturæ, alia in fi. bullæ, scribam inferius, hactenus de prima parte. *Statuta repugnantia tolluntur per clausulā non obstans.*

Secunda pars signaturæ.

1 Secunda signaturæ pars est in qua Papa uel ab eo commissus subscribit partis supplicationi, & notandum est quod Papa solet tripliciter supplicationem gratiæ signare, vel per fiat, vt petitur, vel per fiat A, vel per fiat motu proprio. *Papa signaturā simpliciter signat, & super quibus.*

2 Nouam gratiam signare solet per fiat, vt petitur, si reformetur gratia signat Papa per fiat A. ut in re. Ale. 6 habetur, in tit. de signatura gratiæ in prin. si vocetur Paulus, signat fiat, P. vel alias iuxta literam primam sui nominis.

3 Sed si sua sponte moueatur, signare solet, fiat motu proprio, & non solet dicere, vt petit quando motu proprio rescribit, quod solet facere, si scribat pro

cardinali, aut familiari habenti fauores, aut quando ei placet, vt docet Octa. in sua Isagog. lib. 1. tit. de vtraque signatura.

Delegatus a Papa signat per concessum.

Si vero signetur ab eo, qui est a Papa commissus, tunc ipse subscribit, concessum vt petitur in præsentia d. N. P. Hiero. Card. Verallus, & hoc si fuerit facta in præsentia, alioqui simpliciter diceretur concessum, vt petitur Hier. Cardi. Verallus, nempe si in præsentia Papæ signet Cardinalis, attestatur hoc esse factum in præsentia illius, sic dicens, concessum vt petitur in præsentia do. nostri Papæ, alioqui subticet hoc. 4

Concessum in forma exprimitur quando forma adest.

Vel interdum signat, concessum in forma in præsentia d. N. P N. Car hoc docet Gomes. in regul. de non iudicando iuxta formam supplica. in compendio signa. & ista subscriptione vtitur commissus Papæ in principalibus gratijs & nouis prouisionibus. 5

Sed est aduertendum, quòd si illud, quod concedit, habeat formam, eo casu, signat Papa, fiat in forma, vel hic commissus, concessum in forma alioqui simpliciter, quia Papa vult vt forma seruetur prout de iure. c. cum dilecta, de rescript. hoc est statutum in reg. Alex. 6. 6

In reformationibus vero gratiarum non concernentibus nouæ gratiæ concessionem, sed aliquam qualitatē, & circunstantiam, vt in rescripto perinde valere, solet commissus a Papa signare cōcessum N. Cardinal. 7

Commissiones signantur per placet.

Si Papa signet commissionem, dicet, placet, nisi rescribat ad partes committendo, quia tunc dicet fiat, vt in d. reg. Alex. & vbi materia tangit cameram, dicit videat camera, sed vbi tangit religionem, signat, videat protector ibidem. titu. de signa gratiæ. 8

Gratiæ per fiat præferūtur aliis per concessum.

Item gratię signatæ per fiat præferuntur prouisionibus per cōcessum, quādo concurrunt, vt est in reg. Inno. 31. quia Papæ prouisio propter prærogatiuam præferri debet, c. si a sede, de præb. in 6. Fel. in c. Rodulphus, de rescript. 9

Etiam si in vna signatura esset motu proprio, in alia fiat sine motu proprio, illa per fiat præfertur. d. regu. 31. licet multos alios effectus habeat motus proprius, quos in c. causam, Fel. docet, de testib. scripsi plenius in forma mandati in verbo. motu proprio in concorda. 10

Imo etiam prouisus per fiat præfertur prouiso per concessum, etiam si is haberet possessionem, iuxta c. si a sede de prēb. & ita fuit decisum, & in duabus causis interpretatum Romæ, vt refert Cassador. in reg. cancella. rub. de pb. decis. 14. 11

Limitatio c. si a sede.

Et sic limitatur d. c. si a sede, vt non procedat quando vni est prouisum per fiat alteri per concessum, vt is qui habet per fiat, præferatur, & hoc quando a Papa, & ista est solēnis limitatio ad c. si a sede, de pb li. 6. plura de hoc scripsi ī trac. de pacifi. poss. circa fi. ibi videre cuique erit liberū i 17. limi. nu 295. & seq. 12

Signatura quādo producenda sit.

Et hoc casu bonum est producere signaturam, alioqui ex bullæ tenore dignosci non potest vnde cautus in hac materia beneficiaria quis esse debet, vt tam bullam, quam signaturam conspiciat & ex illis veritatem elicere poterit. 13

Cur papa verbo fiat utatur.

Ratio est, quia Papa vtitur verbo fiat, sicut Deus op. maxi. in mundi creatione, (*Fiat lux & facta est*) Genes. primo, ita & vicarius eius, vti solet, ideo sua gratia præferri debet gratiæ per concessum propter maiorem prærogatiuam d. c. si a sede. 14

Per apponē fiat perfecta ē gra.

Nempe simulatque Papa apposuit fiat, perfecta est gratia vt docet Calder. in c. Quisquis, de elec. & Fel. in rub. de consti. col. 3. & in c. Rodulphus, col. 6. nu. 26. de rescrip. facit c. qui bona. §. sicut, 17. q. 1. l. 2. §. deinde, ibi hæc uerba fiat statim facto suo nocet. ff. Ne quid in loco publico. 15

Fiat de præsenti intelligitur.

Et sic verbum fiat significat de pręsenti, id est dicere tunc fiat, & non de futuro, quicquid dicat gl. in d. c. Quisquis, & in Euangelio, (*Fiat mihi secundum verbum* 16

Verbũ tuum. Vnde iudicauit magna curia Mediolanen. quód postquàm Rex consensit alienationi feudi per verbum fiat; postea hoc non potuit reuocare, etiam per literas sigillatas, vt docet Mathæ. Afflic. in deci. Neapol. q. 253. Duo regij, & falsare lo fiat, est falsare literas Apostolicas, & proprie, sicut illud, in quo tota consistit virtus, & substantia, vtor verbis collecta in c. Ad falsariorum, de crimine falsi scripti in bulla cœnę Domini, ar. 4. *Falsare lo fiat est falsare literas Apostolicas.*

17 Item cancellaria in casibus sibi permissis signat per verbũ concessum, non per fiat, vt est in regul. Iulij Papæ tertij, titu. de potesta. vice cancell. regulam 9. sequitur Roma. cons. 379 circa col. vlt. & legatus, nisi à papa concessum illi fuerit, quod possit verbo fiat vti. & alijs verbis, sicut ipse papa potest, sicut fuit concessum illustri & doctissimo cardina. Hiero. Verallo legato in tota Francia excellentissimo. *Cancellarius etiã signat per concessum & legatus.*

18 Ideo cancellaria omnes caussas, quæ sunt de communi iustitia, sine speciali mandato committere potest, Aegid. Bellame. decisio. 602. cancellaria. & hodie dicitur in d. regula cancella. Iulij tertij, quód possit vicecancellarius omnes caussas beneficiales committere in curia, cum potestate citandi ad partes. *Quas caussas possit vicecancellarius committere.*

19 Nisi esset cõtra ius, puta si causam in partibus pendentẽ committeret, eo. n. casu non est verisimile Papã vicecancellario cõmisisse plenitudinẽ ptãtis, arg. eorũ, quæ Inn. no. in c. innotuit, de elec. hoc expresim firmat Aegid. Bellam. deci. 46. exceptio quẽ sequit Feli. in rub. de rescr. col. vlt. dic vt statim scripsi, ꝙ in curia committere potest, cum potestate citandi in partibus litigantes.

20 Item aliquando supplicatio signatur per duplex fiat, quando generalis reseruatio datur, vt in regula cancella 61. & dicit ibi glo. quod tunc debet primũ fiat, collocari inter partis petitionem, & concessionem, vt solet communiter fieri, & secundum fiat, solet in margine clausulatum, seu dispositionis conscribi. & idem dicit, si per duplex concessum sit signata supplicatio, quia iussus duplex principis pro motu proprio habetur, allegat Bald. in l. nec damnosa. C. de precib. Imper. offer. Plene Corse. in suo tracta. de geminat. hodie ferè omnes signaturæ solent dupliciter signari, vt supra licet videre in forma signaturę, forte, vt vitentur falsitates, & per concessum. *Signatura quando per duplex fiat, signetur.* *Iussus duplex pro motu proprio habetur*

21 Et quamuis magnus pœnitentiarius soleat signare per fiat, tamen est diuersitas, quia hic solet signare fiat in forma, fiat de speciali, & fiat de expresso, vt docet Octauia. in sua praxi lib. 1. tit. de summo pœnitentiario. *Pœnitentiarius magnus tripliciter etiã signat.*

22 Sed non signat sicut papa, fiat motu proprio, quia non solet pœnitentiarius ista vti clausula maxime, quia circa confessiones peccatorum, & absolutiones versatur sua potestas, quę absolutio est petenda, iuxta dictum Euangelij, (Petite, & accipietis,) c. omnis vtriusque sexus, de pœniten. & remissio. *Quare pœnitentiarius non signat fiat motu prop.*

23 Item ista clausula fiat vt petitur, apposita in supplicatione, in qua petit quis suppleri defectus, contractus, aut processus, seu alterius actus, operatur etiam si in specie defectus non sint expressi, vt est in reg. cancella. Inno. 8. nu. 39 & in

24 regula Pauli 3. reg 45. † Secus si per concessum, quia tunc opus est exprimere nominatim defectus, vt ibi. & refertur ad defectus quo ad solennitatẽ iuris. sed non quo ad defectus personarum, vtpote irregularitatis, vel si sit illegitimus, nec ad defectus iuris naturalis, vt consensus gl. ibi, quę allegat Hosti. & Alber. in c. 1. de transla. episcopi, & Specul in tit. de leg. §. nunc ostendendum. *Supplentur defectus in genere per verbum fiat, secus per cõcessum.*

25 Vidi dubitari de signatura, in qua inscripta erat clausula, fiat, vel concessum, sed non erant illa verba, vt petitur, an valeat? resp. valere gl in regula cãcella. 60. & bulla poterit ex hac fieri, quia per verbum fiat, gratia & signatura est perfecta c. quicunquis, de electio. vbi Calder. & clausula, vt petitur, satis intelligitur. *Signatura an valeat si dicatur fiat, & nõ sit apposita, vt petitur.*

26 Stylus tamen, est vt apponantur etiam illa verba, vt petitur, tamen quando de voluntate Papæ appareret, non esset de ea disputandum, hoc tamen limi-

In signatura debeat signari per fiat ut petitur. catur in signatura, in qua supplentur defectus, in illa.n.est necesse, vt ista verba fiat vt petitur, sint conscripta, vt est in dicta regula 39 & ibi glo. hoc firmat.

Omnia petita videtur concedere princeps dicendo fiat. Et hæc responsio Papæ, licet breuis, & compendiosa sit est tamen dubitationes resecans, sicut respo. esse debent. l. cum antiquitas. C. de vsufru. Lucas de pena in l. eos. C. de excusa. muner. lib. 10. vnde aduertendum est, quod per hæc verba fiat, vt petitur, princeps videtur concedere omnia petita a parte, nam responsio simplex, & concessi, refertur ad petita, & interrogata. c. inter, in fi. de fide instr. l. si desensor. §. j. de interrog act. 27

Absolutio concessa ad plures excommunicationes per fiat ad omnes refertur. Vnde si fuerit petita absolutio a pluribus excommunicationibus, & simpliciter dictum fuerit, fiat, censetur concedi absolutio ad omnes petitas excommunicationes teste Panor. in c. cum pro caussa, in glo. vlt. de senten. excommunica. Feli. in c. Super literis, col. 6. nu. 9. de rescrip. 28

Vnde consuluit Alex. cons. 34. in caussa, nu. 4. in primo vol. quòd principis responsio mandantis bona assignari debet intelligi secundum supplicationem petentis d. l. si defensor. & § præterea, de inutil. stipu. in insti. in scriptura enim referente omnia posita esse censentur, quæ in scriptura ad quam fit relatio, leguntur l. asse. toto. ff. de hæred. instituen. l. si ita scripsero. ff. de conditio. instit. Roma. consil. 80. confirmanda. 29

Priuilegium, & responsio ad petitionem referuntur. Et priuilegium concessum intelligitur secundum formam petitionis, Bal. in d. c. inter. refert Deci. consi. 37. viso consi. colum. 3. 30

Ad hæc responsio debet referri ad tempus petitionis. l. quæro. §. si ff. de ædil. edict. Soci. consi. 103. in casu, col. penul. in. 3. vol. 31

Concessio ad qualitatem etiam refertur. Etiam videtur Papa concedere, secundum qualitates expressas, vt si petitū fuerit beneficium curatum, ipsum concessisse videtur, vel si dignitas fuerit petita, etiam videtur concessa, per verbum fiat. Bart. in. l. si cui. §. si a filio. ff. de lega. 1. Angel. in tracta. de malefic. in glo. comparent, in prin. & ibi additio. & maxime cum scribatur fiat, vel concessum, vt petitur. 32

Pr. limitat. Hoc limitatur non procedere, vt non extēdatur ad separata, nec ad ea, quæ diuersam habent rationem, vt consuluit Deci. consil. 33. viso puncto, vbi si in supplicatione petatur inhiberi iudicibus in causa Marioti, & fideiussorū intelligitur, quatenus fideiussores tenent ex illa causa, secus si ex alia causa teneant. 33

.2. Secundo limitatur ad ea non extendi, quæ verisimiliter non esset concessurus l. obligatione. ff. de pigno. vnde per hæc verba fiat, vt petitur. non intelligitur concessisse, vt beneficium conferatur, nisi specialiter expressum sit, vel vt superius dixi. & no. doct. in c. 2. de præb. lib. 6. 34

3. Tertio limitatur, quando Papa expresserit aliqua, tunc expressa concessisse videtur, & verbum fiat ad specificata tantum refertur, arg. l. age. cum Geminiano. C. de transact. vnde videtis hic ad tollendū dubitationes, Papa in seq. parte exprimit sigillatim ea, quæ concedere vult, vnde quod non exprimit hic, concedere non vult, arg. c. ad audientiam, de deci. Alexan. consi. 94. in caussa, col. 2. nu. 3. in. 2. volu. 35

Signaturæ amplienti narrationem statur non narrationi. Notandū tamē est, quòd si clare appareat, quod signatura ampliet, vel limitet narrationem partis, standū erit signaturæ, & Papæ concessioni, non autē partis narrationi, per tex. in d. c. inter, de fide istrumēto. & Fel. in d. c. sup, col. 6. nu. 10. de rescr. allegat Pan. i c. 1. de tregua & pace. Hactenus de secūda parte. 36

Tertia pars signaturæ.

TERTIA signaturæ pars est dispositio, & papæ concessio, & quod ipse simpliciter concessit, dicendo fiat, vt petitur, nunc sigillatim exprimit, & recenset ea, quæ concedere intendit primo.

Et cum

Et cum absolutione a censuris,&c.) Hoc in bulla extenditur teque absoluentes, & absolutum fore censentes,&c.alioqui rescriptum non valeret impetratum ab excommunicato, c.primo, de rescrip. quid censuræ nomine veniat,explicat tex.in c. quęrenti de verb.signi.videlicet excommunicationem,interdictum,& suspensionem,dicam inferius in prima bullæ dispositionis clausula. *Quid nomine censuræ veniat.* *Rescript. ab excoicato non valet.*

Solet etiam in bullis pensionum adijci hæc clausula, vt compellatur debitor pensionis sub sententijs, censuris, & pœnis ecclesiasticis,&c.& si ista clausula fuerit in supplicatione omissa, tamen in bulla addi poterit,tum quia tacite in his intelligitur, & quæ tacite intelliguntur, expressa censentur,l.cum quid. ff.si certum peta. *In bulla pẽsionis scribitur, vt sub sententijs, & censuris cogatur,&c.*

Tum quia est consueta,& tacite inest ex stylo curiæ,& quæ tacite insunt,veniunt.l.lecta.ff.si cer.pe.& quia facile quisque recusaret soluere pensionem, quæ est passio debitoribus eius,vt scripsi in trac.de paci.posses.nu.126.

1 Quod obstantiæ oratoris maxime Beneficiales habeãtur pro expressis in toto,vel in parte.) Rõne istius clausulæ,poterũt exprimi beneficia oĩa,& singula monasteria,prioratus,pręposituræ præpositatus, dignitas perso natus, administratio,vel officiũ,aliaque beneficia ecclesiastica cũ cura,vel sine cura secularia,& quorumuis ordinum regularia. *Clausula pro expressis, &c. quid prosit.*

2 Quia per istã expressionem nihil de nouo datur, sed iam datum & habitum refertur,quod potest fieri ratione huius clausulæ, & quãdo petitum est aliqud pro expresso haberi, & in signatura dicitur, fiat,valet gratia,ac si illud expressum fuisset,vt docet Anto.But.consi.2.visis literis,& consi.49.in fin.quem refert.Feli.in c.super literis,col.6.numero 9.de rescript. alioqui nil fere prodesset ista clausula.

3 Vnde si commendetur monasterium religioso, per istam clausulam poterit exprimere in bulla omnia & singula,quæ in titulum,vel commendam obtinet quę obstare possent huic commendę,ac prouisioni,ne superflue ponatur per glo.in l.1.ff. quòd metus caussa.Bal.in rubr.C.de contrah.emp.q.9.vnde poterit quis in bulla exprimere beneficia,& si in prin.bulla non expresserit poterit impetrari bulla perinde valere eius datę,quæ fuerat pri.& hoc ratione signaturæ,in qua erat,quod possit expediri per rescriptum perinde valere, sed quod duplex bulla conficiatur vnius tenoris scilicet pri. in qua non expressit beneficia,in secunda quòd exprimat ea,hoc fieri non potest,si prima producta sit, quia omnis actus de prima intelligitur.l.boues,§.1.ff.de verb. sign. ca. non potest de præb.in 6.ideo errãt mensularij,qui hoc faciunt, & sicut prima non valet,nec secũda nisi prima ante processum inchoatum rescribatur,quod fieri potest,vt dixi infra in bulla nouæ prouisionis. *Bulla duplex ex vna signatura, quando confici possit.*

4 Siue obstent in toto,siue in parte, quia bonum est argumentum totius ad partem l. quæ de tota.ff.de rei vendi. c. Pastoralis.§.item eum totum,de offi. delega.vnde si aliquid obstet toti bullæ, poterit exprimi ratione huius clausulæ,vel si in parte,idem.

5 Et nisi ista clausula adesset, si impetrans haberet beneficium, etiam modicum quinque forte solidorum, & non illud exprimeret,surreptitia esset impetratio,nec valeret,c.si proponente,de rescri.& c.si motu proprio, de præben. in 6.quod secus est,per istam clausulam,quæ hoc operatur.

6 Aduertendum est magnam fieri differentiam, quod obstantiæ habeantur pro expressis, vel quod obstantiæ beneficiales exprimi possint, quia ratione primæ clausulę, vnum tantum beneficium exprimi poterit in bulla, sed non duo,ideo si duo habeat, non valebit impetratio tertij,quia vnum beneficium obstat,ergo illud tantum poterit ratione clausulæ huius exprimi,argu. not.in glo.si. *Vnum tantum beneficium ratione huius clausulæ, quod obstantiæ habeantur pro expressis, est exprimendum.*

glo.fin.in cap. de rescript.lib.6.

Valor, & fructus beneficiales non possunt exprimi ratione huius clausulæ.

Etiam ratione clausulæ huius non poterunt fructus exprimi, nec valores illorum, quia dicantur obstantiæ beneficiales, &c. Ideo vtraque clausula solet apponi, videlicet quòd obstantiæ maxime beneficiales habeantur pro expressis, seu quod exprimi possint. 7

Et illa dictio maxime implicat, vt non solum obstantię beneficiales, sed alię, vt docet glos. in l. illud. ff. ad legem Aquil Barto. in extra. ad reprimendum in verb. & maxime. 8

Duo tantum beneficia exprimi possunt per hāc clausulam, quod obstantiæ beneficiales, &c.

Et propter clausulam, quod obstantiæ beneficiales exprimi possunt duo tantum beneficia in bulla exprimi poterunt, & illorum fructus, vnum in titulum, alterum in commendam, & omittere postea clausulam non obstan. si alia non haberet, vt seruat cancel. Rom. & probatur per c. non potest, de præben. in 6. & ne ad infinita trahatur ca. secundo de rescrt. in 6. alioqui centum posset sic habere, & dicere pro expressis. 9

Exprimēda in bulla

Et non est intentionis Papæ, vt istos plurales velit alijs beneficijs onerare, c. quia in ratum, de præb. ideo licet in signatura habeatur pro expresso, in bulla tamen exprimi debet, vt superius scripsi. † Sed non vltra duo, etiam si dicatur quotcunque, & qualiacunque, vt scripsi in concord. in forma mand. & per hoc euitantur calumniæ trapezitatum beneficiorum, qui nunquam exprimunt beneficia, putantes illam clausulam ad omnia porrigi, quod non est verum. 10 11

Pacificum beneficium exprimēdum in signatura dispēsationis.

Imo si possidens parrochialem ecclesiam pacifice, alteram non sed solum sibi collatam, in signatura non fecerit mentionem de pacifica, sed tantum de altera, cum clausula quod obstantiæ habeantur pro expressis, per hanc clausulā non poterit in bulla dispensationis exprimere parrochialem pacificam, sic tecum, vt cum tali ecclesia, si illam assequaris ecclesiam sancti N. pacificam, & sine illa, &c. quia dispensatio ad futura, & nō præterita extenditur, c. non potest, de præb. lib. 6. ideo eam exprimere debebat, vt super illa dispensaretur. 12

Petita in signatura, & non repetita, in clausulis concessa nō censentur.

Prӕterea si in corpore, idest in petitione partis, sint aliquæ clausulæ, quæ nō sint repetitæ in hac partæ, idest in dispositione, vel ad partem (vt vocant Romani) certe non censetur concessum, licet verbum fiat ad omnia referatur l. si defensor. §. 1. ff. de interroga. actio. c. inter in fine. de fide instrumento. 13

Secus quando est limitatum, vt videmus in signatura, in qua Papa limitat, & declarat, quæ concedere intendit, ideo alia non veniunt, nisi vt superius dixi per l. in agris. ff de acqui. rerum do. 14

Clausula pro expressis non tollit personæ inhabilitatem.

Ista tamen clausula, pro expressis, &c. non tollit inhabilitatem personæ, vt si quis esset illegitimus, vel minor, aut alium pateretur defectum, vt dicunt domi. de Rota decis. 112. dicebant in 6. in no. glos. in cle. si Romanis, de præbend. Ancha. consi. 20 viso prędicto. quia hæc clausula maxime ad beneficia se extendit, cum ea exprimat, & non defectus personæ, ideo isti personæ defectus postea ratione huius clausulæ exprimi in bulla non poterunt, & si exprimerentur, bulla falsa dici poterit in addendo, quod non fuit concessum. 15

Nam quamuis taciturnitatem remoueat, non tamen inhabilitatem, ideo non poterit opponi vitium tanquàm non expressum, sed per viam inhabilitatis, vt Feli. ait in c. in nostra, de rescriptis. & vno defectu sublato, alius remanet. l. & si non lex ff. de hęre. insti. §. affinitatis, de nup. in institu. 16

Clausulæ motus proprij, & pro expressis æquipollent.

Insuper notandum est, quod si supplicans in signatura petat sibi de beneficio prouideri, & exprimat omnia, quæ sibi obstant, & Papa signet, fiat motu proprio, tunc non est opus apponere istam clausulam, quod non obstantiæ beneficiales habeantur pro expressis, vel quod exprimi possint, quia ista clausula motus proprij habet vim istius clausulæ non obstan. & tollit taciturnitatem, sicut clausula pro expressis c. si motu proprio, de præben. lib. 6. abunde 17

scripsi

scripsi in forma mand. in uerb. motu proprio, & in uerb. pro expressis.

18 Ista etiam clausula quod obstantiæ habeantur pro expressis non tollit defectum intentionis, nec inhabilitatis, nec etiam inducit dispensationem, teste Ioan. And. in c. cũ adeo, de rescript. refert & sequitur Paul. Paris. consi. 1. nume. 96. in 1. uolu. *Clausula pro expressis nõ ducit dispensationem.*

19 Et sic in literis gratiosis exprimenda sint beneficia, & qualitates illorum. c. ad aures, & c. si proponente, de rescript. & quod impetrans sit clericus. c. cum adeo, ibid. uel filius illegitimus, & qualitas illegitimatis. c. 1. de filijs præsbyter. in trusio. c. cum iam dudum, de præb. ualor. ut prox me dicam & fructus iniuste recepti Host. & alij in c dudum a de elec. Aufrer. q. 483. de iure ad rem. c. *Exprimenda quæ sint in beneficiorum impetratione.*

20 cum in nostra. de rescrip. † Et numerus canonicorum debet exprimi, quãdo scribitur contra numerum, c. constitutus, de rescript. ac collatio, & possessio colorata. c. gratia. de rescript. in 6. ubi gl. & c. cum uostris, de concessio. preben. unio etiam exprimenda erit ut docet Calder. in consi. ult. tit. de rebus eccle. non alienan. ius patronatus laicorum. c. decernimus. 16. q. 7. & generaliter omnia alia exprimi debent, per quæ redderetur difficilior Papa concedendum. c. postulastis, in 6. ibi, de leui non concessissemus, de rescrip. alia tradit. Fel. in d. c. in nostris, de rescr. abunde super his scripsi in forma mand. in uerb. pro ex-

21 pressis ideo hic alia non addam ne repetitione vtar.

Et tenendum est, quod hac clausula solus Papa utitur in beneficialibus, nõ autem legatus, uel alius, ut scripsi in d. uerb. pro expressis. nisi Papa hoc eidẽ expresse concederet, ut sæpius uidemus fieri legatis maxime Reuerendis. Cardinali do. Hier. Verallo card excellentissimo fuit ex speciali gratia cõcessum, dum bellissime legationis officio in Gallia fungeretur anno. 1551 *Legatus clausula pro expressis non utitur.*

22 Istæ expressiones fieri debent coram Papa, etiam impetratione. quæ fit a legato, clem. ult. de offi. ord. & ibi plene. Card sed non corã epo, uel alio ordinario, ideo taciturnitas non uitat collationem ordinarij, qui iam certus est, uel esset debet, secus in Papa, uel legato a latere, & in d. c. fi. uide alias rõnes ibid. *Expressio nõ fi corã ordinario*

Nec non uerus ualor &c. Scilicet habeatur pro expresso, uel exprimi possit, quia uerus ualor in impetratione beneficij est exprimendus, clem. 1. vbi. gl. de præb. doc. in d. c. Ad aures, de rescr. regul. cancel 61. Inno. Papæ. 8. *Clausula nec non uerus ualor quid prosit.*

Tamen per istam clausulam ualet impetratio, etiam si uerus ualor non sit expressus, quia hic pro expresso habetur, uel in bulla exprimi poterit. glo. in d. regula cancell. 61. debet tamen exprimi aliquis ualor, alioqui non prodesset ista clausula, nec reciperentur signatura, in qua nullus exprimeretur ualor de stylo, quia Papa vult, ut uerus ualor exprimi possit. s. alius quàm expressus, ergo aliquis expressus esse debet, & ita seruatur. *Valor aliquis in signatura est exprimendus.*

3 Et hæc clausula solet apponi tã in signatura cõmendæ, quàm si in titulum detur beneficium, quia ubique est eadem ratio, etiam si sit monasterij cõmenda, ut scripsi in. § uolumus. de colla. in concord. §. fi. de mand. Apostol. ibid.

4 In hoc tamen regno ex consuetudine non est nobis necessaria hæc clausula, nisi quo ad stylum signaturæ seruandum, alioqui suspecta esset signatura, si ista clausula esset in ea omissa, licet non esset nulla, quia uerus ualor in Frãcia non exprimitur, ut alibi dixi.

5 Ad hec si quis expresserit beneficium ualere centũ libris Paris. i signatura, in bulla autem poterit illa summa i ducatos redigi uel econtrario, ut uerius ualor exprimatur, ratione huius clausulæ, nam omnia in pecuniam redigi posse asserunt doc. in l. singularia. ff. si cer. pet. l. si ita in de fide iuss. ubi magna pecunia in minimam, & minima interdum in maiorem redigitur. l. 1. & seq. C. de pondera. lib. 10. ubi Iacob. Rebuf. patruus mihi magnus scribit. *Valor librarum in ducatos redigi potest, & econtrario.*

Valor in bulla semel expressus non potest mutari.

Tamen si semel in bulla expressus fuerit valor, non poterit mutari, tum ꝙ non licet variare, cle. vna, de renunc. tum quod de prima expressione intelligatur, l. boues, §. hoc sermone, vbi plene scripsi, ff. de verbo. signi. c. non potest, in si. de præb. lib. 6. † poterit tamen is excusari per hanc clausulam, ꝙ verus valor habeatur pro expresse, quia quo ad hoc vt impetratio valet, habetur ꝑ expresso, verum quia in bulla fuit non verus, valor expressus, ideo illa falsa expressio nocebit doc. in c. ex tenore, & c. super literis de rescript. nisi transcriberetur, quod difficile esset post processum incohatum, vel nisi in hoc regno ratione consuetudinis non exprimendi verum valorem, vel nisi impetretur rescriptum per inde valere extradũ & c. ista signatura, & ex ita soleo expedire. 6 7

Clausula de augendo quid operetur.

Etiam. in hac signatura solet apponi clausula de augendo vel minuendo vsque ad verum valor fructuum) quæ prodest ut ad tertiam partem augeri verus valor possit, & non vltrà. vide nota. in l. si merces, §. vis maior, ff. locat. ego relinquerem arbitrio Papę, hoc tamen erat de stylo curiæ Romanæ, vt legi in antiquis libris pragmaticorum ipsius. 1

Quando vltra tertiam partem possint fructus augeri huius clausulæ causa.

Si tamen cum ista clausula de augendo sit alia clausula in signatura quod maior specificatio etiam fructuum fieri possit, vt aliquid operetur hæc vltima clausula, poterit fieri expressio etiam vltra tertiam, quia non debet esse dictio quæ aliquid nõ operetur, l. 1. vbi gl. ff. qđ met. cau. & in cap. solitæ, de maiorit. 2

Et si dicatur, quòd fructus augeri possunt vsque ad medietatem, & non exprimatur non obstant. regula, poterunt tamẽ augeri sicut est expressum, quia regula non obstat, quæ loquitur quantum exprimi possit vigore clausulæ & & non in hoc casu. 3

Maior et uerior spec^o quid operetur.

Præterea si dicatur quod maior & verior specificatio fieri possit non obstan. regula, tunc etiam vltra mediam partem exprimi poterit, cum sit regulæ dederogatum, & nihil obest, quæ est Inno. 61. & Iulij Papæ tertij, nu. 66. 4

Valor vt diminuatur, curiales Romani non recipiũt et cur.

Item quamuis hæc clausula de augendo & diminuendo sit correlatiua, & in vtroque casu operari debeat, vt probatur in l. pe. C. de in dict. viduita. tollẽ. officiales tamen Romani non patiuntur diminutionem, sed bene augmentum, quia in diminutione detrahitur iuri illorum, ideo illam non recipiunt, vt not. in c. Fundamenta, de elec. lib. 6. 5

Vnde si quis in signatura, expresserit beneficium valere vigintiquatuor ducatos, in bulla vult dicere sexdecim, non recipietur, quia ita exprimendo vellet vt gratis bulla expediretur, quod fieri solet pro beneficio sexdecim ducatorum modico, & pro paupere saltem quo ad aliquos officiales, sed sic fraudarentur omnes officiales, ideo hoc solent aspernari, nec reciperetur quis dimi nuens precium expressum, & uidi sæpius recusari. 6

Quare in expeditione Galliæ, non exprimantur nisi xxiiij ducati.

Idem si quis expresserit in signatura beneficium valet triginta, & in bulla dicat vigintiquatuor, non expedietur, quia quando valet triginta, soluitur annata, quando vero non valet nisi vigintiquatuor, nulla datur annata, ob id Galli consuetudinẽ hanc hactenus seruauerũt, ut non exprimant nisi ui gintiquatuor ducatos auri de camera, ut docui in §. si. de manda. apostol. in concorda. † Idem in alijs summis, ut si dixerit valere cẽtũ, nũc vult dicere octoginta, nõ expediet bulla, vt Romani dicunt, cũ sit in ꝑiudiciũ officialiũ, sed ipsi debebãt delere de diminuendo in signatura, alioqui aliquid debet operari, vt dixi, caueant igit impetrantes, vt in signatura magnũ valorẽ non exprimãt, vt postea in bulla augere illum possint, cum diminuere non liceat, sed augere. 7 8

Valor duorum beneficiorũ expressus in vna signatura an possit diuidi.

Præterea si quis impetrauerit duo beneficia, & simul in signatura dixerit quorum fructus non excedunt centum aureos, si postea in bulla velit separatim valorem exprimere, non recipietur, si uelit dicere tale beneficium ualere quinquaginta, & alterum alia quinquaginta, etiam si separatim bullæ expedirentur, 9

rentur, quia bulla ex signatura extrahi debet, & in signatura est facta vna expressio, ergo alia non fiet, arg. l. ædiles. § si forte. ff. de ædil. edic. nisi fuerit adiecta hæc clausula in supplicatione, quod fructus simul & separatim exprimi possint, & sic soleo addere signaturæ ut rigor styli non noceat.

10 Ideo in regno Franciæ facilè (ut arbitror) expedirêtur quia augeretur præcium, nam dictum fuit, quod fructus amborum non exeedunt ualorem uigintiquatuor ducatorum auri de camera secundũ cõem æstimationẽ, vnde si quis uelit separatim expedire, in qualibet expeditione & bulla exprimetur idẽ valor 24 ducarorũ, ergo preciũ augebitur, & sic utile erit dicanielis curiæ Rom. sed quia non conueniret bulla signaturæ ob id esset difficile obtinere, nisi rõne huius clausulæ, quod uerus ualor exprimi possit in totum, vel pro parte.

11 Si tamen quis duo impetrauerit beneficia, & duas obtinuerit signaturas, poterunt tamen in vna bulla prouisiones amborum poni, licet supplicationes sint diuersæ datæ, sed cuiusque valor separatim exprimetur, & hoc vidi sæpius fieri, dum tamen bulla conueniat signaturæ.

Duo beneficia in vna bulla expediri possunt licet sint diuersa signaturæ.

12 Sed si supplicationes sint æque principales, diuersæ tamen datæ, & super eodem beneficio, non poterit bulla expediri sub data ultimæ coniungendo

13 quasi secunda sit reformatio primæ, sed ex prima expedietur, uel secunda, † vt si prius impetraui beneficium sancti Seuerini, & omisi exprimere, quod sit plebania in secunda signatura illam expressi, uolo coniungere primam cum secunda, hoc non possum, quia ex imperfectis perfecta bulla constitui non põt l. vna. C. qui numero tutela, gl. in c. quorundam. 25. dist. sed vtar rescripto perinde valere, vel noua fieri impetratio debet.

Ex duabus signaturis imperfectis bulla perfecta expediri non potest.

14 Si vero ambæ supplicationes sint eiusdem datę, & vtraque est in aliquo defectiua, ac imperfecta, sed simul iunctæ bene prouideant, tamen bulla non poterit ex his expediri super utraque, ideo datarius statuit, quod non concedatur supplicatio duplicata, intelligitur eiusdem datę, secus si diuersæ, ut superius scri-

15 psi, quia multiplex impetratio & prouisio eiusdem beneficij fieri potest. † sed ex imperfectis perfectum non fit ut docet abunde Ias. in repet. l. admonendi, col. 82. nu. 254. ff. de iureiuran. tex. & ibi gl. in c. nihil, 7. q. 1. & in d. c. quorundam, ubi dicit ex duobus imperfectis vnum perfectum constitui non posse, si tamen secunda perfecta esset sine adiunctione primæ, bulla ex secunda expedietur, uel bulla expedietur ex prima, & postea altera bulla in forma de perinde ualere ad primę confirmationem, quod erit tutius, vt dixi.

1 Alia clausula. solet inscribi in signatura; uidelicet quod uerius vacationis modus habeatur pro expresso, seu exprimi possit.

Clausula, quòd verius vacandi modus exprimi possit &c.

2 Certum est, quod expresso uno modo uacandi non uenit alius, per c. susceptum, de rescri. lib. 6. Ideo cauti impetrantes dicant beneficium certo modo uacare, cuius uacationis modus habeatur pro expresso, sed non datur pro canonicatu & præbenda, si non nominetur canonicus, quia posset quemcunque canonicarum in illa ecclesia capere, ut dicit Staphil. in trac. de liter. grat. rub. de modo & forma impetrand uers. ideo cauti.

Nominari debet canonicus per cuius mortẽ vacat prabẽda.

3 Vnde si impetret beneficium vacans per mortem, non dabitur mihi si uacet per resignationem, uel alias, nisi adsit ista clausula, & alias quouismodo uacet. ut solet in literis Apostolicis exprimi, per d. c. susceptum, & dicam abundantius infra in bulla.

Clausula ista non necessaria si certa vacationis notitia non habeatur.

4 Sed si quis impetret beneficium, quod tanto tempore uacauit, quod de eius uero uacationis modo certa notitia non habetur, tunc non est necessaria ista clausula, postquàm originem uacationis impetrans ignorát, tamẽ quia de stylo solet apponi, ideo si apposita esset, non uitiaret.

Certus modus vacandi si non sit expressus in partis supplicatione, nõ poterit haberi pro expresso.

5 Notandam est quod statuit Alexand. 6. in titul. de signa. gratię quòd clausula

Modus vacandi expressus in signatura in bulla debet exprimi nisi conditionaliter fuerit expressus.

sula verior modus vacationis exprimi possit, non recipitur, quādo certus modus non est expressus in petitione partis, & sic in corpore signaturę, sed si fit certus modus expressus sic, & in subrogationibus, & in gratia, si neutri, & vbi fit cessio iuris literis non expeditis, inferius suo loco dicetur de hac clausula, quod maior & verior, &c.

Si tamen in signatura exprimatur vnus modus vacandi, & ponatur clausu- 6
la, quod modus vacandi habeatur pro expresso, hoc nihil proderit, quia modum expressum in supplicatione oportebit in bulla exprimere, nisi conditionaliter fuerit expressus in signatura, videlicet quod forsan per obitum vacauit, &c. & tunc per illam clausulam alius vacandi modus exprimi poterit, ut scripsi in forma mandatis verb. aliam quamcunque.

Vacans in curia quando debeatur.

Pręterea si in corpore supplicationis sit ista clausula, qđ verus vltimæ illius 7
vacationis modus, etiam si ex eo quæuis generalis reseruatio, etiam in corpore iuris causa resultet, habentur pro expresso, & in dispositione signaturæ & ad partem (vt dicunt Romani) fit clausula generalem reseruationem importā. ex quauis causa, etiam dispositiue in literis exprimenda, ex his poterit postea in bulla exprimi beneficium etiam in curia vacans, vel ex alia reseruatione, & debebitur impetranti, vt dixi supra in tit. de reser.

Beneficium heretici quo impetrandum sit.

Si autem impetretur beneficium vacans ratione hæresis, si non sit lata sen- 8
tentia contra illum, dicetur in bulla impetrationis prouidemus de beneficio, quod dilectus talis N. detinet, &c. & ponetur clausula vacantis, &c. sed si lata fuerit sententia a iudice ecclesiastico contra hæreticum, a qua de iure nō appellatur, c. ut inquisitionis, de hæretic. lib. 6. hoc casu post sententiam dicetur quod talis N. iniquitatis filius detinet, &c. & non dicetur dilectus, quia Papæ nō sunt dilecti iniqui maxime hæretici per illud.) *Iniquos odio habui*,) & dicit eū iniquitatis filium insequendo Hæbreos & Hebræam phrasim. De ista impetratione beneficiorum, quæ detinent hæretici, dicam in 3. parte in princ.

Nec opus dicere in bulla impetrationis, quod sententia nulla prouocatione 9
suspensa in rem transiuit iudicatam, sicut solet dici in alijs sententijs, quia ex quo non pōt appellari non est opus illud dicere, si tamen fuerit expressum, qđ sententia in rem iudicatam transiuit, non ob hoc vitiatur impetratio, quia superflua non vitiant. l. testamentum. C. de testa. & non solent quæ superabundant vitiare. l. non solent. ff. de reg. iur. Bal. in l. Gallus. §. quidam, col. 1. ff. de

Praxis Frācia quando beneficium ipso iure vacat.

lib. & posth. † Hodie in Francia in casibus, in quibus priuatio fit ipso iure, im- 10
petratur beneficium, & impetrans capit possessionem, & demum impetrat literas snaisimæ & nouitatis, & petit vt manuteneatur in possessione, sasina illius beneficij † si posidens pretensus priuatus se opponat, dr̄ ei dies corā iudi- 11
ce regio, & probata non promotione, vel simonia, hæresi, alio casu priuāte ipso iure, adiudicatur possessio impetranti, & ista via breuior est, quàm si oporteret facere declarationē & tres sententias de iure expectaret vt in clem. 1. de re iud. scribā i 3. parte inferius casus, ī q̄bus fit priuatio ipso iure vel p̄ sententiā.

Reseruatio Papæ exprimenda nisi adsit hac clausula.

Etiam vult Papa, vt habeatur pro expresso, vel exprimi possit verus vacādi 12
modus quamuis generalis reseruatio, etiā clausula in corpore iuris, adesset certum est quod beneficium reseruatum a Papa non potest per alium conferri, c. 2. de præb. in 6. & ideo exprimi debet Papæ reseruatio, alioqui collatio non

Beneficium reservatum a Pa. non pt per alium conferri.

valet, † tamen si ista clausula sit apposite in signatura poterit exprimi reser- 13
uatio, etiam clausa in corpore iuris, ut quando vacat in curia d. c. 2. cum limitatione tamen, quam superius dixi, & licet glos. in reg. 62. cancell. dicat non esse nisi vnam reseruationem clausam in corpore iuris. Philipp tamen Probus in cap. præsenti, de offi. legat. libro 6. multas alias congerit. † Et ob id fit 14
mentio de reseruationibus clausis in corpore iuris, quia difficilius illis derogatur, vt

tur, vt scripsi supra in tracta. de reserua. aliæ vero, quę non sunt scriptę in iure, licet sint conscriptæ in regu. cancellar. tamen non dicuntur esse in corpore iuris clausæ.

15 Item addi solet præterquam per obitum apud sedem, quia Papa non intendit conferre ea, quæ per obitum vacant in curia, vt suis ministris laborantibus in vinea domini prouideat, & hoc solet addi in signatura ne Papa decipiatur, aliquando hoc Papa concedit, sed raro sine aliqua exceptione, vt est statutum in d. c. 2. de præb. & per Alex 6. in tit. deroga. iuris patr. in suis reg.

Reseruationes clausæ in corpore iuris difficilius tolluntur.

Quatenus litigiosum, litis statum, & c. ac materia causæ, & causarum, si quæ sint, ac nomina, & cognomina, gradus, & qualitates iudicum, colligantium, seu se molestantium, habeantur pro expressis, seu exprimi possint, per literas latissime extendenda.)

Clausula quatenus litigiosum, &c.

2 De iure prohibitum est conferri beneficium litigiosum. cap. si h9, qui, vt lite pend. in 6. tamen per hanc clausulam permittitur, & derogatur illi tex. vt superius scripsi, & Papa confert. quamuis beneficium sit litigiosum.

Litis status est exprimendus.

3 Etiam status litis est exprimendus, & merita causæ c. inter monasterium, de re iudi. Felin. in c. super literis, col. 7. in 6. reg. de rescrip. videlicet in quo statu sit lis vel an sit contestata, aut in ea conclusum, alias non valet rescriptum tamen hic status litis habetur pro expresso, vel exprimi poterit in bulla. †Et ista clausula operatur perinde, ac si omnis status causæ indiuiduo & nominatim esset expressus, vt cōcludit Domin. Gemi. consi. 125. col. 2. quem refert Gomes. in regu. de triennal. q. 14. nu. 7. ad hoc vt valeat hæc impetratio, quæ alias non valeret, ista clausula nō debet apponi in rescriptis ad vacatura videlicet in mādatis, quia ea, quæ de futuro sunt non pertinent, ac iudicem, & sic non sunt litigiosa l. non quemadmodum. ff. de iud. li. 1. de vsur.

Clausula quatenus, &c. non apponitur in rescriptis ad vacatura.

5 Nomina iudicum, &c. Coram quibus iudicibus, vel iudice causa pendet, sicut de appellatione dicitur, in l. vna. ff. de libe. dimisso. & in c. post appellationē 2. q. 6 vult. hic Papa haberi pro expresso & in bulla exprimi poterit coram quibus iudicibus caussa pendeat indecisa, siue sint seculares, siue ecclesiastici, & sufficit exprimere nomen officij, dicendo pendere processum corā gubernatore Regio, seu eius locum tenente Montispessulani, licet non exprimatur nomen iudicis, nec cognomen, sed nomina partium, & cognomina exprimi debent, vt certus Papa reddatur, vt scripsi in §. teneantur. de coll. in concord.

Nomina iudicū gradus, & qualitates exprimenda.

6 Gradus, ac qualitates tam iudicum, quàm collitigantium etiam Papa pro expresso habet, gradus, ac qualitates iudicum, seu colligantium an coram iudice ecclesiastico, vel laico, &, an collitigans sit in dignitate, vel non itaque ista omnia vult haberi pro expressis, vel vt exprimi possint in bulla, an pēdeat coram senatu, vel alio iudice.

1 Et cū clausula generalē reseruation importantē ex quauis caussa, dispositiue, vel conditionaliter i literis exprimēda)

Clausula generalem reseruationē importante.

Quandoque in corpore, & in narratione supplicationis potest aliqua elici

2 reseruatio fortè q cedens erat familiaris Papæ, & in dispositione ponitur hæc clausula, tunc in bulla exprimi poterit specialis reseruatio sic, vel ex eo, quod a nonnullis asseritur, &c. quod familiaris noster, & continuus cōmensalis fuit, vel talis Cardinalis, generaliter reseruatum existat, &c.

3 Vnde si clausula ponatur in corpore, & fuerit hic repetita, poterit in bulla suppleri, etiam si vacet in curia dum tamen in signatura dicatur, quod verus vacationis modus exprimi possit nan obstante regula alioqui si hæc verba nō obst. regula non fuerint adiecta, hoc fieri non poterit vt superius dixi.

Vacans in curia, quando per hanc clausulam comprehēdatur.

4 Quia hæc clausula habet, ac si specifice facta esse mentio, & expressa reseruatio

ratio, per text. in l. oẽs, C. de præscri. 30. vel quadraginta ann. Bald. no. in tit. de pace Const. in verbo non obstante. Dum. in c. 2. de præb. lib. 6. Ia. cons. 236. col. 12. in. 2. vol.

Duobus modis exprimitur actus, vel conditionaliter, vel dispositiue, & quis effectus.

5 Etiam dispositiue, vel conditionaliter, sciendum est, quod duobus modis loquitur signatura, seu bulla, Primo conditionaliter, vt impetratur beneficium sancti Seuerini, cui forsan cura animarũ imminet, & forsan parrochialis existit ecce conditionaliter, vel forsan, per obitum in curia vacat. † nam dictio forsan, vel forte, seu forsitan notat dubitationem, l. omnes, vbi Lucas, C. de decu. li. 10. l. itẽ si verberatum. §.) ff. de rei ven. licet quandoque assertionem significet, c. 2. de testa. scripsi in verb. dispositionem, in forma man. in concord. 6

Forsan dubitationem, & condenationem inducit.

7 Interdum dispositiue, vt impetro beneficium sancti Seuerini curatũ, & parrochialem ecclesiam existens, vel impetro talem dignitatem, quæ est maior dignitas in ecclesia post pontificalem, hoc est dispositiue loqui, vbi certo dico hoc esse, non per dubitationem, vel conditionem.

Expressum in signatura assertiue non potest in bulla conditionaliter exprimi.

8 Vnde propter istam clausulam positam in supplicatione, in bulla potero exprimere conditionaliter, vel dispositiue, & quia per istam clausulam hoc mihi conceditur, quod tamen est intelligendum, quando sic conditionaliter erat in signatura expressum, secus si in signatura esset dispositiue, & assertiue expressum, tunc in bulla non posset conditionalis fieri expressio. † Quia non potest a signatura recedi, tum etiam quia minus est exprimere conditionaliter, quam dispositiue, & melior expressio, & maior fieri in bulla debet, quàm in signatura, sicut in instrumento, quàm in prima scheda, siue protocollo, l. contractus. C. de fide instru. & minus valet res vendita cum conditione retrahendi, quam simpliciter. c. cum Ioan. vbi etiam iurium interpretes de fide instru. 9

10 Ideo statutũ est in regu. cancel. 62. quod non detur aliqua generalis reseruatio dispositiue in bulla, nisi in signatura expressa fuerit. vt si quis petat beneficium sancti Pauli Paris. sibi conferri, vacans per obitum talis in curia, vel per obitum talis familiaris, &c. & tunc in bulla diceretur, prouidimus tibi de tali beneficio sancti Pauli vacante per obitum in curia, vel per obitum talis familiaris nostri, &c. † Et si in signatura diceretur quòd vacat forte per obitum in curia, vel forsan est familiaris, tunc si alia reseruatione vacet, vt quia est maior dignitas post pontificalẽ, nõ debebit impetrari, nec poterit exprimi in bulla, quia non venit generalis reseruatio, nisi expressa, vt ibidẽ scribitur nisi adijceretur hæc clausula generalem reseruationem impor. de qua supra dictum fuit. 11

Generalis reservatio q̃n non venit

De clausula gratificationis.

1 Et cum clausula gratificationis, &c.) Quæ sic i bulla extẽdi solet, ẽt si forsan illud alicui, seu aliquibus cõferri, & de illo prouideri concesserimus, & mandauerimus, seu nos de illo duobus prouiserimus, ita vt in data pares, seu æquales existant, & mutuo se impediãt. & propterea locus gratificationi existat, tibi gratificando eo casu apostolica autoritate conferimus, decernentes, &c.

forma cl. gratificationis

2 Hęc clausula solet apponi in signatura, alioqui in bulla suppleri nõ põt, teste dicto Philippo Probo in c. duobus, de rescri. in addi ad Ioan. Monach.

Vter præferatur, quando duo sunt eodem die prouisi.

3 Quæ prodest in impetrationibus, vt si duo fuerint impetrantes a Papa eodẽ die, tunc attendit is, qui fuit gratificatus, quia ambo non sunt pares rõne gratificationis, nec mutuo se impediũt Fel. in c. Rodulphus, de rescr. dixi in tra. de pacif. pos. in 17 limi. Cald. cõsi. 8. de rescri. ideo ad hoc ista clausula est vtilis, nec est ommittẽda, si sapis, quia etiã si aduersarius prius adeptus fuerit possessionẽ, tamen habens istam clausulam, præferetur, quia ius habet pinguius, vt scripsi in tracta. de pacific. possesso. nu. 300. in 12. limita. capit. si a sede.

4 Item prodest, quando duo erant expectantes eiusdem diei, & caussa pendet coram vno iudice, vt papa vnum ex illis gratificare possit, vt docet Probus

Probus in d.c.duobus.

5 Præterea ad aliud prodest, quod scribit Cassado. in decis.2. titul. de renunciatio. vbi dicit, quod Cardinalis de Cibo cessit canonicatui, & præbendæ in fauorem duorum diuersis diebus, & iuxta morem solitum Papa eadem die signauit supplicationẽ pro vtroque, gratificauit tamẽ illũ in fauorẽ cuius vltimo resignauerat, ideo ratione huius gratificationis preferendũ esse cẽset, licet cõsensus cardinalis prius fuisset præstitus pro alio tamen ille consensus trahitur ad diem prouisionis Papæ, nam plus iuris dat Papa, quam pars resignans. vt dicit 6 in simili tex. in cap. dilectus, de offic. leg. † Imo nullum ius ex parte consequitur quis, sed ex superiore conferente, & admittente resignationem, clem. vna, vbi doct de renunciat.

Clausula gratificationis prodest vltimo resignatario.

Potest etiam prodesse ad vacatura, quando sunt impetrantes mandata, seu expectatiuas, eiusdem diei, vt is præferatur, qui clausulam gratificationis habet c. duobus, de rescrip. lib. 6.

Alia clausula solita est poni in supplicatione, videlicet, (quod literę in forma prouisionis gratiosæ simplicis, vel nouæ expediri possint, &c.) Aliæ literæ sunt gratiosę, aliæ iustitiæ, vt superius dixi, & quia multiplices sunt literæ gratiosæ, papa facultatem impetranti concedit, vt in forma simplicis, seu nouæ prouisionis expediantur, de his dicam inferius statim in forma bullæ.

Clausula vt in forma nouæ prouisionis si neutri, &c.

Vel subrogationis, &c. Vult Papa vt possint expediri bullę in vim subrogationis, si expediat parti, de hac dicetur inferius in materia subrogationis, etiã quo ad possessionẽ, pôt. n. Papa subrogare etiã quo ad possessionẽ teste Fel. in rub. de rescri. col. 3. licet possessio sit facti, l. denique, ff. ex quibus cau. ma. quæ nõ transit nisi apprehendatur, l. cũ hæredes, ff. de acquir. poss. Et quamuis in bulla esset quis subrogatus quo ad possessionem, nisi eam apprehenderet in hoc regno vix manuteneretur in possessione, imo alteri possidenti adiudicaretur possessorij sententia, quia nõ reputamus possessorem eũ, qui non accepit possessionem, vt scripsi in tracta. de mater. posses. in ordin. Reg. & in 3. tomo, nisi in locum possessoris subrogatus fuerit.

Subrogare Papa potest quo etiam ad possessionem.

(Et gratiæ si neutri, si nulli, vel si alteri.) Concedit Papa vt possint bullæ expediri in forma gratiæ si neutri, si nulli, & de his inferius dicetur abundæ, Ideo hic plura non addam, nisi quòd in regula Inno. cancellar. 72. dicitur, quod hæc gratia si neutri, vel si nulli, si petatur subrogatio, non debet dari nisi collitiganti. gloss. tamen in d. regul. Innocentius, 72. dicit hoc non seruari, sed dicit se vidisse alteri non collitiganti concessam esse, & quotidie fit vt inferius tractabo in eadem materia.

Perinde etiam valere, aut alia dicto oratori vtiliore.) Et cum hæ literę gratiæ sint frequentes, de his dicit, aliæ sunt non tam frequentes, & vult vt si vtilius sit parti, vt etiam possint expediri bullæ in forma si neutri, si nulli vel alia vtiliore, ideo poterit pars consulere super signatura, quæ forma sit eidem vtilior, & secundum illam expedire bullam, & quandoque partes consulunt mensularios, qui ista nõ semper intelligunt, ideo partes inuoluuntur maximis fluctibus, & processibus, quamobrem bonum est peritos super hoc consulere, qui pauci sunt, vidi multos amisisse beneficium ratione impetrationis nullius.

Consulendi periti super vtiliore impetratione.

Cum derogatione præmissorum, ac aliorũ quorũcũque contrariũ, &c.) Vult vt contraria nõ obstẽt, & q̃ in bulla his derogetur vnde in ea dicitur, non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ac dictę vestræ vel alterius ecclesiæ iuramento confirmatione Apostolica, vel quauis alia firmitate roboratis, statutis, & consuetudinibus contrarijs quibuscunque, &c. vt ibidem dicetur, quæ clausula ex hac concipitur.

Clausula cum derogatione. etc.

Regula de annali possessore derogatur.

Ac regula de annali possessore. Quæ vult, quod si quis impetret beneficium pacifice possessum per annū, debet exprimere nomen, gradum, & nobilitatem possessoris, & causam, ex qua clare possit constare, quod nullum ius ipsi possessori competat, & infra sex mense, seu ipsum possessorem ad iudicem euocari facere, & alia no. in regula. cancella. Iulij 36 sed hunc derogatur per hæc verba.

Vnde si quis impetrauerit beneficium, quod alius possedit sine canonico titulo, & impetrans non expresserit caussam detentionis, si fuerit derogatū huic regulæ, vt hic expedietur bulla siue expressione causæ, siue derogatione huius regulæ, de qua inferius dicetur in sua materia.

Impetratio post tres annos non valet etiam si regulæ sit derogatum.

Sed si quis impetrauerit beneficium ab alio per plures annos detentum, & Papa tempus detentionis habeat pro expresso non obstant regu. cancella. tamen valebit illa impetratio, nisi possessor esset triennalis, quia eo casu per regul. canella. non debet molestari possessor in possessorio, nec inpetitorio, vnde non valet impetratio. vt plene scripsi in tract. de pacifi. possesso quicquid dicat Gomes. in regula de triennal. q. 17.

Clausula iurispatronatus derogationis.

Necnon iurepatronatus quatenus de illo existat, etiā si laicorū, nobiliū, & illustriū psonarū, etiā si ex fundatione, vel dotatione cōpetat i toto, vel i parte. In hac clausula debet repeti necnō cū derogatiōe iurispatr. quatenus (de illo existat, &c.) vt Papa illi velit derogare.

Iurispatronatus quid sit.

Iurispatronatus est ius honorificum, onerosum, & vtile cōpetens ei, qui ecclesiam construxit, dotauit, vel fundauit, vel ei, qui ab eo caussam habuit prosequitur Panor. in rubr. de iurepatro. & Roch. Curtius in tract. iurispatro. in prin ci. ac Lamberti in suo magno tracta.

Quot modis iurispatronatus acquiratur, et cui.

Et hoc iurispatronatus acquiritur, ei qui construxit fundauit ecclesia, vel dotauit, & eius successoribus c. nobis, de iurepatro. c. filij. & c. piæ mentis. 16. q. 7. sed post constructā ecclesiam nō acquiritur iurispatronatus gloss. in d. c. piæ mētis, & c. fi. de reb. eccl. nō aliæ in 6. quia rei sacræ seruitus imponi non pōt c. significatū, de præ. Dom. conf. 32. nisi de Papæ cōsensu, nā alius non potest ecclesiæ seruitutē imponere etiā si eam dotauerit, vel nisi ecclesia esset penitus destructa. c. quoniam, de iurepatro. † Quamuis summi pontifices ex gratia hoc ius laicis reseruauerint, vt eos ad construendas, & fundandas ecclesias allicerent, c. decernimus. 16. q. 7. c. 3. de iurepatro. glo. in c. nemo. 31 q. 4

Papa beneficiū sub iure patronatus laicorum existens non cōfert sine derogatione.

Tamen postquàm laicis iurispatronatus competit, quia est eis à iure reserua tum, ob id papa non solet conferre beneficia sub iurepatronatus laicorum existentia, nisi cum derogatione iurispatronatus, & non est fere mentionis, vt valeat illa collatio non facta derogatione, vt dicit Ioan. Andr. se de hoc vidisse bullam directam prælatis Angliæ, alias prouisio Papæ tanquam subreptitia nō valet, quia citra intentionem papæ.

Mentio facienda non est de iurepatronatus clericorum.

Itaque derogatur hic, si iurispatronatus competat laicis, quia de iurepatronatus competente clericis non est facienda mentio, nec derogatio, sed papa & legatus iure suo conferunt etiam siue patronorum consensu c. cum dilectus, de iurepatro. Ioan. de Selua in tracta. de benefi. in 3. parte q. 11. nu. 29. vnde nō valet papæ prouisio tanquàm subreptitia, si non derogauerit iurispatronatus laicorum saltem conditionaliter, vt hic quatenus de illo existat, vel si de illo existat, seu vtitur quatenus de illo existat, vt hic constat.

Patronus laicus quis dicatur.

Et dicitur patronus laicus, quando ecclesiam fūdauit ex suo patrimonio, vel ius habuit ab eo, qui eam de patrimonio, & bonis patrimonialibus cōstruxerat d. c. cum dilectus, & ibi docto.

Ecclesiasticus patronus quis.

Ecclesiasticus vero patronus dicitur quando ex bonis ecclesiæ fundata est, vel clericus illud ius habet ratione ecclesiæ. glo. in cl. vl. de iurep. Pan. in c. eam

ςs, &

te, & c. illud de iurepa. Curtius in trac. iuris pat. in verb. ius q. 7. Fel. in suo tra-
9 cti. quando literæ Apostolicæ noceant patrono. † Vbi plus dicit, quod clausulæ generales derogatoriæ non sufficiunt ad derogationem iurispatronatus, laicorum etiam si adesset clausula motus proprij, vel clausula non obstan. & alias ampliat. x. modis, qui ibi videri possunt & Dom. consi. 117. in quęstione.

Clausulæ generales ad derogationem iurispatronatus nō sufficiunt.

Et sic extat regula, quod etiam Papa beneficium sub patronatu laicorum existens conferre non solet, sine derogatione, alioqui collatio esset subreptitia vt superius dictum fuit diceretur tamen ille prouisus coloratum habere titulum, vt fusius scripsi in trac. de pacific. posses. quamuis quidam stolidi censeant contra.

10 Quod limitatur in sequentibus casibus. Primus quando patronorum consensus accessit, vnde solet Papa in prouisione apponere, dummodo dictorum patronorum ad hoc expressus accedat consensus, nam cum agatur de pręiudicio illorum, si consentiant, non est derogandum, nam postquam partes sunt cōcordes, quid ad iudicem, vt docet tex. in l. 1 §. inde. ff. de noui operis nuncia.

11 Si autem tres patroni consenserint, & duo non, solet in prouisione Papa dicere, cum trium ex dictis patronis expressus ad hoc accesserit consensus, quo ad reliquos ex patronis prædictis hac vice duntaxat spāliter derogamus, nam postquam omnibus potest derogare, & aliquibus. c. pastoralis. §. item cum to-
12 tum, de offi. delegat. & maxime dum maior pars consentit. † Etiam in hoc regno Francię solet Papa minori numero patronorum derogare. quamuis de cōsuetudine non recipiatur alia derogatio de patronatu laicorum, in hac patria consuetudinaria. s. vt oino, derogetur iurispatronatus laicorum.

Minori numero patronorū solet Papa etiam in hac patria derogare.

13 Et si quis patronus Papæ præsentauerit, non dicet Papa, nos tibi, quem dictus patronus per publica instrumenta nobis, &c. præsentauit quia ante vacationem non poterat præsentare, ideo Papa dicet in bulla, tibi præsentato N. cum ad hoc dicti N. patroni per publica instrumenta expressus accesserit consensus, Apostolica auctoritate conferimus, & uideatur bulla quæ sic solet confici, vt fuit dictum.

Bulla quō sit cōcipiēda ad præsentationem patroni laici.

14 Et hæc pñtatio probaē per solā Papæ, vel epi narrationem, factā in literis collationis, uel prouisionis, cle. vna de proba. c. post cessionem, illo titu. quia vbi constat, de duobus extremis rite factis, debemus etiam presumere de medio, argu. c. cum dilectus, de dona. c. accedens. vbi glo. de conuers. coniuga. sed de vacatione & institutione constat ergo & de præsentatione debemus pſumere, & hoc firmat Fel. in d. c. post cessionem, col. 4. quem refert Roch. Cur-
15 tius in d. trac. iurispa. in uerb. honorificū. q. 50. † Ideo q pręsentationē factam non esse asserit vel negat, hoc probare debet, cum ex narratione saltem pſumat, secus si nil esset enunciatū in literis Papæ, tunc oporteret illū pbare, qui pſentationē allegaret, vt plene scripsi ī tit. de sub. cle. literis, in Concorda.

Præsentatio an probetur per narrationē Papæ uel collatoris.

16 Secundò poterit Papa prouidere sine derogatione patronatus, postquam deuoluta erat collatio ad illū, vtpote si Patronus laicus non præsentauerit intra quatuor menses, a iure illi præstitutos. c. vno, de iurepatro li. 6. refert Staphi. in trac. de līs gratiæ, de modo & forma impetrandi, vers. hinc est quod in p-uisionibus, nec etiam ordinarius prouiderat, per c. 2. de concessio. præbend.
17 & sic deuoluta erat collatio ad Papā, eo casu nō est opus derogatione. † Debet tamen in literis prouisionis Papæ fieri mentio de iurepatronatus, ut docet Geminia. consi. 50. qnæritur.

Iure deuoluto Papa confert beneficia sub patronatu laicorū & lapso illius dato tempore.

18 Tertiò quando tempus patronis laicis ad præsentandum a iure præfixum lapsum est, per dict. capitul. vnic. & hoc est additum per Iulium Papam modernum in sua regula 44. sed proximus casus sufficere, videbatur, nam quando patronus non præsentauit intra tempus deuolutum est ius ad superiorem

clem.

clem.vna,vbi glo.de supplend. negl.prælato. nisi dicas, quod elapso tempore præsentationis non est deuolutum ius ad Papam, sed ad episcopum,uel alium instituentem, quod si instituens non conferat deuoluitur ad alium, donec ad Papam deuolutum fuerit,& sic duo erunt casus sic intelligendo.

Præsentatio nulliter facta non impedit collationē Papæ prætexta iurisp. laicorum.

19 Quartò quando patroni præsentauerunt,sed nulliter, tunc etiam valet Papæ prouisio, etiam sine derogatione,quia non præiudicatur patronis, cū ipsi præsentauerint,& functi sint suo officio,c.in literis, de offi.dele.& ratione prælationis & prærogatiuæ Papa conferre potuit, c. dudum de præb.in 6. dixi in §.declarantes,in verb.iure præuentionis,de manda.Apost.in concord.

20 Quintò secundum quosdam si beneficium vacet in curia per obitum Staphi.in d.trac.de literis gratiæ,vers.3.an sit locus,sed contrarium teneo inferius,quamuis hoc sit in reg.cancel.Alex.6 statutum,& hoc probatur per doc. in c.2 de præb.in 6.vbi communis opinio est contra.

Papa patronis non consentientibus confert.

21 Sextò quando patroni nolunt consentire sine causa permutationis,poterit Papa etiam in hac patria consuetudinaria conferre, imò etiam in episcopo & consuluit Domi.consi.50.quæritur inferius dicetur abundantius in trac.de perm.

Papa retenta sibi collatione prouidet.

22 Septimo quando Papa prouisionem sibi retinuit in fundatione,vt in decanatu ecclesiæ Alesti diœcesi Nemau.tunc iure suo sine aliqua derogatione cōferret facta huius retentionis mentione.

Iurispatr.competent ex præscriptione vel priuilegio Papa derogat.

23 Octauò si ius patronatus competeret ex præscriptione,vel priuilegio,tunc non erit illius facienda derogatio, quia non quæritur ius patronatus his modis,licet ius præsentandi acquiratur. Gemin. consi.45. consuetudo, colū.3.& Calder.consi.19.isto tit.Cardi.consi.69 vacante,col.2. & Feder.consi.65. vbi concludit etiam legatum posse conferre, quando competit ius laico præsentandi ex consuetudine,vel priuilegio,hoc etiam firmat Staphil. in trac.de literis gratiæ,de modo & forma impetrandi, uers.4. uenditione.† Ego arbitrarer hoc casu etiam faciendam mentionem,quia Papa difficilius concederet, & 24
illa sunt exprimenda,ut per Fel.in c.nostra, de rescrip.Paul.Paris.consil. 46.videtur col.3. uolu.4. sed habita mentione in hac patria vix conferret ratione contrariæ consuetudinis.

Derogat iuri patro.laicorū,quādo clericus est in possessione præsentandi.

25 Nonò si clericus erat in possessione præsentandi , & tamen iuspatronatus esset laicum, eo casu valeret prouisio facta a Papa non facta mentionē, quia possessio attenditur, c.consultationibus, de iure patro.& Cardinal.consi.69. vacante,col.2.postquàm communiter habetur clericus pro patrono,ille error communis excusat.l. Barbarius.ff. de offi.prætor. † hoc tamen casu quia mēs 26
Papæ sine expressione non est, vt conferat, ergo non valeret prouisio ratione voluntatis deficientis,& licet ille error esset, tamen mens Papæ hoc casu abest,vt alibi dicam.

Dispensat Papa ut retineatur beneficia sub patronatu laicorū exi.

27 Decimò si Papa dispenset cum promoto ad Episcopatum vt retineat sua beneficia , poterit retinere ea, quæ sunt sub patronatu laicorum, ut decidunt Domi.de Rota decis.33.Supposito in no.quia.non agitur de præiudicio patroni,cum non vacet beneficium, & multa tenent facta, quę fieri prohibentur.l.patre.ff.de his qui sunt sui uel alie.iur.facit.l.cæcus, de iudic.docet Staphi.in trac.de literis gratiæ,uer.quartus & ultimus casus. Plura ad hanc rem accommoda scripsi, & ibi senatuscō.in §.præfatique ordinarij. in verbo uiris graduatis,de collatio.in concorda.

Pensio imponi potest beneficiis sub patronatu laicorum existen.

28 Vndecimò poterit Papa imponere pensionem sine etaim consensu patronorum laicorum,quia plenaria beneficiorum dispositio ad illum pertinet,c.2. de præb.lib.6.alias limitationes tradit Fel.in d.trac.vbi uideri poterunt.

Dispēsat Papa ad duo ēt si sint sub patronatu laicorum.

29 Duodecimò poterit Papa dispensare,ut literatus habeat duo beneficia, etiā sub patronatu laicorū exiñtia,& sine patroni cōsensu iuxta c.De multa,de pb.

Decimo

30 Decimotertiò quando Papa derogat iurispatronatus laicorū, valet prouisio, quòd potest, non autem legatus, vel alius inferior. c. dilectus, de offi. lega. c. cū dilectus, de iurepatro. quod non solet in hac patria consuetudinaria.

Derogatio a Papa tamū fit & quomodo.

31 Et solet Papa huic iuri cōditionaliter sic derogare, nos iurispatronatus huiusmodi, quatenus dicta ecclesia de dicto iure sit, pro hac vice derogamus &c. licet pars debeat præcisè & non conditionaliter exprimere in bulla, si iuspatronatus spectet ad laicum, alioqui imperratio non valebit.

Iuspatronatus laicorum quando conditionaliter exprimi possit.

32 Aliquando vidi partem conditionaliter exprimere, etiam si de iurepatronatus laicorum existat, quod est uerum, quando beneficium nō est reseruatum, sed si beneficium sit reseruatum, vel ex loco, quia vacauit in curia, vel ex persona quia familiaris erat, seu ratione beneficij, fortè quia maior dignitas post pontificalem, non poterit conditionaliter iuspatronatus exprimi, quia sic tolleretur reseruatio, ideo necesse est in his saltem casibus, vt pars præcisè dicat, an sit de patronatu laicorum, vel non sit, ut reseruatio possit suum sortiri effectum, vt doc. scribunt in c. 2. de præb. in 6.

33 Idem in vacaturis, vt non possit conditionaliter exprimi quod beneficium vt a nonnullis asseritur de iurepatro. laicorum existi, sed debet præcise dicere si sit, vel non propter reseruationem, quæ solet dari, quæ impeditur ratione iurispatronatus laicorum, ideo si hoc fuerit dictum conditionaliter, bulla erit rescribenda, alioqui non valebit.

In vacaturis præcise debet iuspatronatus exprimi.

34 Vnde non valet prouisio facta a Papa, in qua fit mentio fundatoris, & iuspatronatus, sed non est expressum quod esset de iurepatronatus laicorum, quia in dubio intelligitur Papam voluisse derogare iurepatronatus clericorum, nō laicorum, vt docet Fel. in tract. quando literæ Apostol. col. 3. in 3. amplia. post Lappum, allega. 84. Dominus Papa, col. 3. nā cum iuspatronatus ad duo referri possit, ob id in specie narrari debet, non in genere, alioqui in certa & confusa est imperratio, & subreptitia, teste Oldr. consi. 81. quod processus. Aimo Crauette, consi. 68. proponitur, col. 2.

35 Item vbi est iuspatronatus, non ponitur clausula, ex quauis caussa, nec generalem reseruationem importante, vt est statutum in reg. Alex. 6. tit. de signat. gratiæ.

36 Sed in Francia consuetudinaria, & in Normania non solet Papa derogare iurispatronatus laicorum, nec eius derogatio recipitur de consuetudine, quæ an valeat, tradit Collecta. in c. ex tenore, col. 1. de concessio. præb.

In Francia & Normania non derogatur, iuri patro laicorum.

37 Si tamen vacarent beneficia per assecutionem & constitutionem execrabilis, siue c. de multa. uel deuolutionem & alio quouismodo beneficia habent possessores, quos oportet per lites expellere his casibus derogatur iuripatronatus laicorū etiā principū, ut statuit Alex. 6. in tit. de deroga. iurispa. vbi etiā derogari ait, qn̄ Papa cōferr filio vnius patroni, vel nepoti, & hoc equū vr̄.

In beneficiis litigiosis derogatur iuripatro. laicorū & quā do filio patroni confertur.

38 Item quando Papa ponit istā clausulam cum derogatione iurispatro &c. debent pragmatici Romani addere, quo ad gratiam si neutri, uel subrogationis duntaxat, sed non dabitur derogatio quo ad nouam prouisionem, nisi ut supra dixi, & hoc habetur in regul. Alex. vi. tit. de signatura gratiæ.

39 Quia in gratijs si neutri & subrogationis iam patroni consenserunt, ob id illis non infertur iniuria, quia præsentarunt, secus esset in gratia simplicis prouisionis, vel nouæ, vbi non præsentassent, quod nota.

In gratia si neutri & subrogationis derogatur iuripatro. laicorum.

40 Etiam in permuratione requiritur consensus patroni, alias irrita bitur prouisio, quia inimicus fundatoris & ecclesiæ sic posset præfici, c. illud. de iure patro. Lappus allega 96. beneficia, in fin glo. in c. vno. de rerū permuta. in 6. Fel. in c. cum Bertoldus, colum. v. de re iud. Bertrand consi. 273 etiam, colum. 1. & 2. in 3. uolu. ex prima editio. & Dom. consi. 45 consuetudo. Aegid. decisio.

In permutatione consensus patroni requiritur.

179.& 181. permutatiō. † Si tamen patronus nolit consentire sine caussa, poterit Eps permutationem approbare, teste Domi. consi. 50. quæritur an Eps, & Staphil. in d. tract. versi. hinc est, post Panor. in c. cum accessisset. nu. 51 de consti. oportebit tamē prius audire patronum, & eius recusationē ac caussam. 14

Permutatio absque præsentatione patronorum fiunt.

42 Nempe resignationis approbatio ad Episcopum pertinet, & nō ad inferiorem, c. quæsitum, de re. permuta. Ob id poterit Eps conferre beneficium caussa permutationis cum patroni consensu etiam sine præsentatione, quæ requiritur quando vacat per mortem, vt asserit Fel in d c. cum Bertol. col. 5. de re iudic. refert Curtius trac. iurispatronatus in uerb. honorificum, in princ.

43 Tamen de generali consuetudine ecclesiæ quasi omnes Episcopi tales expediunt permutationes absque patroni consensu, & vocatione patronorum, his verbis utitur Aegid. Bellamer. in consi. 6. Factum pro parte, col. pen. & valet præscriptio secundum eum. vide quæ scripsi infrà de permut. in 3. parte.

44 Si statuto ecclesiæ uel in fundatione statutum sit, quòd nullus præsentetur ad talem ecclesiam, uel nulli conferatur, nisi sit talis ætatis, uel præsbyter, tūc nullus poterit derogare illis statutis, nisi Papa cle. Quia contingit, de religios. dom. c. Si pro clericis, de præb. lib. 6. nec valebit collatio contra statuta facta ab alio quàm a Papa.

45 Et id si cautum sit, quòd habens illud beneficium aliud habere non possit, tunc Papa fundationi derogare poterit, non alius.

Fundationi non potest derogari sine patroni consensu ab inferiore, a Papa cōtra.

46 Nisi de voluntate patroni, tunc episcopus poterit conferre etiam non præsbytero, ut in sum fuit Panor. in c. cum accessisset, nu. 5. de constitu.

47 Sunt tamen qui dicant, quòd si statuta loquantur per uerbum recipiatur, q̄ nullus recipiatur, nisi sit præsbyter, tunc ualebit collatio, sed in receptione poterit se opponere is, qui interesse prętendit, uidelicet patronus, & non recipietur sine suo consensu, ut not. Inno. in c. quod sicut de electio.

Pensio sine patroni consensu a Papa imponitur.

48 Tamen in creatione pensionis a Papa factæ non requiritur consensus patronorum, quia Papa habet plenam in beneficiis potestatem. c. 2. de præb. in 6 Fel. in d. trac. quando literæ Apostol.

49 Quod limitatur, si in signatura fuerit expressum de patronorum consensu, tunc enim requireretur & in bulla, nam post quam apparet Papam voluisse illorum consensum interuenire, & bulla ex supplicatione conficitur, vnde illud omitti non debet, alioqui bulla ex omissione reprobaretur, quem tamen consensum Papa requirere non solet in hac pensione.

Non ualet bulla faciens mentionē de patronatu, si hoc nō fuerit in signatura expressum.

50 Et si quis impetrauerit beneficium patronatu laicorum affectum, si in signatura nihil dixerit de patronatu laicorum, postea in bulla non poterit exprimi etiam si uellet dicere, dummodo patronorum accedat consensus, nā postquàm in supplicatione non est facta illius mentio, sic in bulla non fiet, sed poterit de nouo impetrari beneficium uel impetrari rescriptum perinde ualere, quia prima impetratio tanquam nulla non impediet secundam. c. ex tenore, de rescri.

Auctoritate ordinaria prouisus dicitur etiā institutus.

51 Tamen si vnus in signatura dixerit sibi auctoritate ordinaria fuisse prouisum, & quia dubitat talem collationem viribus non subsistere, supplicat papæ sibi de nouo prouideri, si Papa prouiderit, in bulla poterit exprimi se fuisse præsentatum & institutum, quia hoc auctoritate fuit factum ordinaria, vtpote institutio. c. conquerente. de offi. ord. & per totum tit. de institut. & in institutione plus iuris habet ordinarius, quàm patronus. c. dilectus, de offi. lega. t

Collatio ab ordinario facta intra tēpus patronis præstitutum valet.

52 Secus si Episcopus prouidisset, sine cōsensu patronorum intra tempus quatuor mensium, si patroni neglexissent intra illud tempus iuris præsentare, ualebit collatio, c. illud, ubi doct. de iurepatro. Petr. Patis. con. 144. scripseram, in 4 uolu. unde si in supplicatione non fuerit expressum de patronis, hoc etiam nō poterit in bulla narrari, quia non potest addi bullæ, quod non est in signatura

tura expressum, nisi sint clausulæ, quæ ex consuetudine, & stylo apponi solét, quæ habentur pro appositis l. si quis donaturus. ff. de vsufru. l. certi conditio §. si nummos, vbi Ias. & alij si certum peta.

53 Imo si in signatura vnus petat sibi prouideri, de beneficio patronato, & in dispositione est, quod dictus orator possit exprimere, an sit præsentatus, forsan institutus, postea in bulla virtute huius clausulæ poterit exprimere se præsentatum, & recusatū, & appellasse, quia dubitatiue dixit, & forsan institutus, &c. & dabitur noua prouisio eo casu ratione illius clausulæ, non aliter. Et sicut valet collatio ordinarij, si patronus non præsentauerit intra tempus d. c. illud, de iurepatro. multo fortius valebit collatio Papæ, si non sit subreptitia, ne sit deterioris conditionis, & potestatis, quàm ordinarius, sed ratione maioris prærogatiuæ. c. Si a sede, de præben. lib. 6. & nisi illud esset tam euidens bonis, & doctis, multis probarem, sed non addam lumen Soli.

Verba signatura, quod forsan sit præsentatus, vel institutus, &c.

54 Notandū quod præsentatus ante institutioné ingrediatur, & accipiat possessionem beneficij, eo ipso priuatus est iure, quod habuit ex præsentatione. c. Auaritiæ, de electio. li. 6. iuncta glo. in cap. fi. illo tit. hoc extendes ad præsentationem, quàm probat Barba. consi. 68 col. 2 & Calder. consi. po. de electio. facit. c. qualiter de electio.

Præsentatus ante institutionem possessionem beneficij accipiens est priuatus iure

55 Quia dispositio illius tex est fauorabilis ecclesijs; licet alias dicatur pœnalis, tamen extendetur de electione ad præsentationem, vt docet Roch. Curtius in tract. iurispatro. in verb. honorificū. q. 39 licet contrarium velit tenere Aegid. Bellamera in deci 620. c. fi. de elect nisi fuerit consuetudo.

56 Imo si ante institutioné perceperit fructus, fit inhabilis, quia sine titulo recipit, & indiget rehabilitatione, vt inferius dicé in materia dispensa. per ea, quæ no. doc. in c. dilectus de offi. leg. idē dixi in eo, qui recepit fructus post regiā noiationé ante Papæ prouisioné, vt sit priuatus iure, si quod per noiationem habebat.

Recipiens fructus ante institutionem fit inhabilis.

57 Vnde alia debet fieri impetratio a Papa, & debet exprimi quod ante institutionē, & post præsentationé fructus recepit, & sic se intrusit, & inhabilē se reddidit, ideo Papa absoluet eū, & rehabilitabit. ita docet D. Probus in c. fi. col. 2. de cōsti. & si is, qui recipit fructus non impetrauerit, poterit tertius illud beneficiū impetrare vacans per intrusioné. ca. cū iādudū, vbi Panor. & alij de præb.

Impetrari potest beneficium illius, qui fructus recepit ante institutionem.

58 Et non expedietur etiam signatura impetranti, nisi de fructibus componat perceptis, & dimidiam partem fructuum perceptorum cameræ Apostolicæ tradat, vt docet Hiero. in praxi Romanæ curiæ, fol. 44. versi. consultus à quodam. & Domi. in consi. 106. Super dicto dubio, col. 1. Feli. in c. in nostra, corrola. 2. de rescript. inferius abundantius exprimam.

Iurispatro. laicorū mentio specialis facienda est, nec sufficeret dicere ad præsentationem, &c.

59 Nota quod in derogatione primo debet fieri mentio iurispatronatus laicorū, vt dictum fuit, nec sufficit exprimere ad quamcunque collationem, præsentationem, vel prouisionem pertineat, quia illa verba intelligerentur de præsentatione spectante ad clericos, non laicos. Ioan. Andr. & alij in c. Dilectus, de offic. lega. Staphile. in tracta. de literis gratiæ. rub. de modo & forma impetrandi, versic. sed dubium est, & versi. patent igitur.

60 Vbi limitat in duobus casibus, quando acquisitum esset ius præsentandi ex priuilegio, vel præscriptione. idem tenuit Lappus allegatio. 96. benefica col. 1. superius scripsi in hac clausula.

61 Solet etiam exprimi, si ad nobiles spectaret, quia solet esse difficilior delegatio, quando ad istos pertinet, ea enim quæ notabiliter fiunt, si illi specialiter non tentur, videtur quasi neglecta. l. item apud. §. ait prætor. ff. de iniur.

Iurispatro. nobilium sit mentio.

62 Etiam debet fieri mentio regum, & illustrium personarum, quia derogando simpliciter iurispatronatus laicorum, non intelligitur derogatum, si ad Reges, vel alios principes pertineat. c. fi. de offic. d. lega. libr. 6 caue aliqui,

Regū, & illustrium personarum iurispatro. mentio facienda.

 de

de priuileg.ibi.& ita est in regul.cancella.40.declaratum.& Feli.in d.tract. ampliat.7.quia sub clausulis generalibus illi sublimes sunt excepti ; & non comprehenduntur.c.sedes,de rescrip.c.de multa.de præben. Carol.Ruinus consi. 79.quæritur.in v.vol.col.2.

Reges et sublimes sub clausulis generalibus non continentur

63 Vnde si prouisioa Papa fuerit facta,non obstante iurepatronatus laicorum, si spectaret ad regem non valeret prouisio, & Rex se opponere posset,vt Innoc.in simili dicit in.c.Quòd sicut,de elect glo.in d.reg.40.& Feli. in d.tracta. amplia.8.& non censetur iuri Regis derogatum.

Iuripatr.regum nunquam derogatur etiam si in curia vacet beneficium.

64 Imo si beneficia vacent in curia per obitum,quorum ad Regem præsentatio pertinet,Papa ea non conferet sine Regis consensu.gl.not.in.c.2. de præben.lib.6.Lappus allega.96.beneficia.Rota decis.256.in antiq. Curtius in trac. iurispatro.in verbo.competens.q.24.vbi multa adducit, & nunquam derogatur iuripatronatus Regibus competenti, etiam si beneficia apud sedem Apostolicam vacent.vt statuit Alex 6.in tit.de deroga.iurispatro.nisi illi fuerit alias derogatum,quia tunc expressione facta illi poterit derogari, teste Pet. Paris. consi.104.cum reseruatio.in 4.volu.

Derogatio iurispatro.laicorum, si cõsensus patronorũ interuenerit, non requiritur.

65 Nota tamen quod iurispatronatus laicorũ in bulla non requiretur aliqua derogatio,si omniũ,vel maioris partis patronorũ cõsensus interuenerit,quia ab ordinario poterat institui sic præsentatus sine vlla derogatione de iure,c.quũ,de iurepatr.nã quod maior pars facit ratũ habet,ac si omnes fecissent.c.cũ Bertoldus.de re iudic.& in c.1.per totum,de his,quæ fiunt a maio.parte capitul.

Derogatio iurispa.religiosorum quomodo fiat.

66 Aduertendum est,quod si iuspatronatus spectet ad religiosos,vel ad capitulum solet Papa in signatura loco huius clausulæ de iurepatronatus inscribere, quod præsentatio personæ idoneæ de antiqua & approbata consuetudine ad ipsius ecclesiæ capitulum,dum pro tempore vacat,pertinet,& de stylo curiæ Romanæ non apponitur hæc clausula,cum derogatione iurispatronatus.

Multis modis iurispatronatus cõpetit.

67 Derogatur etiã huic iuri si competat ex fundatione,vel dotatione,seu emptione c.Piç mentis.16.q.7.vbi glo.& c.Ex literis,de iurepatro.idem si ex successione.c.considerandum.16.q.7.c.1.& c.quoniam,de iurepatro.idem si cõpetat ex donatione,c. Ex insinuatione,eo.tit.iuncto c.vno,eo.titu.lib.6.vel si permutatione nobis competat, idem c. nemini,16.q.7. & alias quomodocunque,vt superius declaraui.

Iuripatro.laicorum pro parte an derogari possit.

68 Item siue in totum competat laico, siue in parte,nam si laicus habeat partẽ iurispatronatus in ecclesia,etiam oportebit derogare,licet altera pars competeret ecclesiæ. glo.in c.vno,de iurepatro lib.6.quamuis Rota decis.266.in antiq.teneat contra.primam tamen tenet Feli. in tracta. quando literæ Apostol. noceant patro.in 6.ampliatione.

69 Et in hac patria sicut non recipitur derogatio iurispatronatus laicorum,quãdo in solidum spectat ad eos,ita non recipietur,quando competit illis pro parte.vt vidi seruari,& scripsi in glo.vnum collatorem.in §.1.de manda.Apostol. in concorda. Paul. Paris. con.35.ad veram,nume.16.& seq.in 4.vol.quamuis Alex.6.statuerit hoc casu derogari posse.

Derogatio iurispatro. semper in bulla facienda, alias non valet.

70 Ad hæc quamuis doctores asserant valere prouisionem beneficij factam sine derogatione,quando laicus ex consuetudine,præscriptione,vel priuilegio ius acquisiuit præsentandi, tum quia talis non est patronus, licet iuspatronatus acquisiuerit,vt docet Cald.consi.19.concessum,hoc tit.& Gemi.consi.45. consuetudo,col.3. tum quia cessat ratio ne retrahantur a fundatione, quia is non fundauit,docet Feder.consi.65.& Card.consi.69.vacante, col.2.

71 Tamen ego in praxi non vidi fieri differentiam,sed semper derogationem in bulla vidi insertam, alias supreptitiam iudicatam, quia praxis has non curat subtilitates,vt supradictum fuit.

Vltimo

72 Vltimo nota ꝙ papa solet etiam derogare fundationi beneficiorum, etiam si in illa caueatur expresse, ꝙ obtinens tale beneficium teneatur in illo reside-re personaliter, & intra annum ad sacerdotium promoueri, vel ꝙ teneatur in principio esse sacerdos, & cum illo non possit aliud obtinere beneficium. †Sed non solet papa derogare, quando derogatio petitur fundationi in totum, & quo ad omnes eius partes etiam non expressas, vel exprimendas, possunt enim esse tales quibus papa nollet derogare, & hoc expressum firmat Staphile. in d. trac. de liter. gratiæ, vbi supra versi. vltimo non omitto. *Derogatur fundationi specie, nō in genere.*

73

74 Et hc papæ exprimi debet, super quo petitur derogatio in specie, non in genere ratione confusionis vitandæ. hactenus de iurepatronatus laicorum.

75 Alia clausula solet addi (Et de speciali ad vitam, &c.) quę denotat impetrantem minores & principales obtinere posse dignitates, de quibus in corpore facta est mentio, & de speciali papæ gratia est in reg. Alexan. 6. in titu. de signa. gratiæ, & titu de dispensa. in prin. *Clausula de speciali ad vitam, quid denotet.*

1 Alia est clausula, (Et quòd omnium & singulorum denominationum, nominum & cognominum, qualitatum, annexorum, situationis fructuum de augendo, & diminuendo, ordinum, dependentium, anno. diœc. aliorumque circa præmissa necessariorum maior, verior, seu amplior expressio, seu specificatio fieri possit.) †Ista clausula iusta est, & summæ vtilitatis, nam interdum multa omittuntur in signatura, quę non possent in bulla suppleri, si non adesset ista clausula, nec valeret impetratio tanquàm subreptitia, ideo ista clausula supplet. *Clausula quod verior expressio fieri omniū possit.*

2

3 Primo vult quòd omnia, & singula verius exprimi possint, & nota ꝙ quando omnia sunt exprimenda, ac singula, tunc non sufficit exprimere in genere, sed debet fieri expressio cum omnibus suis qualitatibus, & circunstantijs, per gloss. singu. in verbo omnia & singula, in cap. vt circa, de electio. in 6 Barba. in cap. si quis præsb/terorum, col. 2. de rebus eccle. non alienand. & ita geminatio multi est momenti, vt doct. scribunt in l. bàlista ff. ad Tabellia. & Corse. in suo tracta. de geminatis. *Quando omnia & singula exprimi debent, nō sufficit generalis expressio.*

1 Denominationum. Si recte non fuerit denominatum beneficium in signatura, ratione huius clausulæ exprimi verius poterit, vocatur enim sancti Ioannis, & erat sancti Petri, poterit hęc denominatio corrigi, & verum nomen exprimi, nec obest l. Stichum, qui meus erit. ff. de legat. 1 vbi nominatio appellatiui nominis non potest mutari, quia fac esse, sed illud volumus mutare, nempe si vocetur sancti Seuerini, vt dicatur sancti Ioannis, sed volumus quòd si per errorem expressero beneficium sancti Seuerini, vel sancti Iusti, vt verum nomen, & nominationem exprimere possim, & ad hoc tendit ista clausula, nil enim est tam contrarium consensui, quàm error, qui imperitiam detegit, l. si per errorem. ff de iurisd. om. iudic. *Denominatio verior fieri potest.*

1 Nominum, & cognominum. Hæc clausula operatur, quia si quis impetraret præbendam, & canonicatum vacantem in ecclesia Paris. per obitum Titij, & tamen vacauit per obitum Ioannis, non debebitur impetranti, nec poterit corrigi, nisi ista clausula adfuerit, vel alia similis, videlicet quòd nomen & cognomen vltimi possessoris melius specificari possit, alibi de hoc scripsi post Feli. in c. significante, de rescript. *Nominis correctio an in præbendis fieri possit.*

2 Diuersum est in impetratione beneficij, in qua error in nomine possessoris defuncti, non vitiat, ideo in bulla corrigi error poterit, quia falsa demonstratio non vitiat. l. falsa ff. de conditio, & demonstrat. abunde Paulus Paris. consi. 15. circa colum. 2. in 4. volu. nu, 8.

3 Sed in præbendis non potest constare de corpore præbendæ, ideo est in certitudo, quę vitiat prouisionem. ca. 2 de electio. in 6. vnde ad vitandum opinio-

Quando bulla non possit corrigi.

nes solet addi hæc clausula, vt verior specificatio fieri possit nominis, & co-
gnominis, &c. & si non apparet de morte plurium canonicorum, nominis, er-
ror & cognominis corrigi poterit, quia non potest intelligi, nisi de illo, sed si
plures essent vacantes præbendæ per mortem plurium, non posset hoc corri-
gi, alioqui liberum esset alicui, quam præbendam vellet declarare, quod est
absurdum, maxime vbi præbendæ sunt inæquales, vt in ecclesia sancti Hilarij
Pictauiensis.

Nomen impetrantis, et cognomē per hāc clausula corrigi non potest.

Per hanc tamen clausulam non poterit corrigi nomen impetrantis, nec co- 4
gnomen, quia illud impetrans scire debebat, & exprimere, nec tam stultus est
quis, vt nomen suum, vel cognomen ignoret. l. fin. C. de hæred. instituen. licet
apud Plinium lib. 7 legamus Coruinum Messalam etiam proprij nominis obli
tum. & quando constat de corpore beneficij, nomen & cognomen defuncti ve-
rius exprimi potest per hanc clausulam, vel expressio vnius, ideo hæc clausu-
la non debet omitti.

Nomen patroni ecclesiæ corrigi non potest.

Solent etiam quidam addere, nominum patroni, vel patronæ ecclesiæ, seu 5
patronorum verior expressio fieri possit, & hoc etiam bonum est, cum nomen
sancti in impetratione sit exprimendum. c. quamuis, vbi glos. de præben. in 6.
tamen etiam si non exprimatur, per hanc clausulam corrigetur.

Qualitates, quæ in bulla corrigi poterunt.

Qualitatum. Non solum qualitas personæ debet exprimi, vt si sit Archi- 1
diaconus, vel alia præditus dignitate c. Ad aures, de rescrip.
† Sed etiam qualitas beneficij, si sit curatum, vel dignitas c. cum in illis, de præ 2
bend. lib 6 & gloss. in regul. cancella. 63. dicit quòd vera qualitas tantum po-
terit exprimi, sed omnes simul non. & ita dicit se habere stylum curiæ Roma-
næ. † Et duplex est cura, vt patet per Panor. in c. dudum. no. 9. de electio. post 3
glo. in extrauag. Execrabilis, in verb. curam animarum, in Extra Ioan. 22. scri-
psi in tract. nominatio. q. 9. nu 47.

Impetratio beneficij intelligetur non curato.

Imo si quis impetret tale beneficium sancti Ioannis, si aliud non exprimatur 4
intelligetur negatiue, videlicet quòd non sit curatum, & si impetretur priora-
tus, in bulla dicetur non curatus, hoc est expresse statutum in regul. cancella.
63. Innocen. & nunc est repetitum in regula Iulij Papæ moder. regul. 68. ideo
non valebit impetratio, nisi ponatur hæc clausula, quòd maior expressio quali
tatis fieri possit, non obstan. regula cancella. & tunc non intelligitur negatiue
sed exprimetur in bulla veritas.

Aetatis, quādo verior expressio fieri possit.

Ista tamen clausula non prodest, si impetrans curatum minor sit 25. annis, 5
& nihil dixerit de ætate, vt in c. Super inordinata, de præb. ideo ego soleo ad-
dere, quòd etiam ætatis verior specificatio fieri possit, quando impetratur be-
neficium pro minore 25. annis, & multis per hanc clausulam seruaui beneficia,
quæ amisissent in iudicio.

Expressio defectus natalium, quando fieri possit.

Non prodest etiam hæc clausula illegitimo, quia in supplicatione tenetur 6
exprimere defectum natalium, nisi & in corpore, & in his clausulis esset, non
obstante defectu natalium, vt dicetur inferius in dispensa. super defectu nata-
lium, vel nisi diceretur, quòd etiam defectus natalium verior specificatio, &
expressio fieri possit.

Imo per istam clausulam non posset exprimere, quòd esset de coniuga- 7
ta genitus, vel de moniali, nisi hoc expresse dictum in supplicatione esset, &
in corpore, & in dispositione, vt docet Felin. in cap. Postulasti, de rescrip.
ideo soleo addere hanc clausulam, quòd defectus nataliū, verior, & maior ex-
primi possit, etiam si de coniugata, vel monialis, vel alius quicunque etiam
maior defectus adesset, &c.

Hæc clausula an prosit in secunda bulla, quod maior expressio fieri possit.

Præterea ista clausula non prodesset, si semel qui bullas expedierit, in secun 8
dam expeditionem, nam omnis actus & expressio debet intelligi de primo, l.
boues.

bones. §. hoc sermone. ff. de verb. sign. c. non potest, de præb. lib. 6. ideo bonum est addere huic clausulæ, quòd verior expressio fieri possit, etiam in prima, secunda, & vlteriori expeditione non obstante regula, & si placuit Alexan. 6. in tit. de signa gratiæ.

1 Annexorum. Etiam non prodesset hæc clausula, ut in ꝺ ulla possint annexa beneficia exprimi, quia à iure regulariter nõ exprimũtur, quãdo sunt annexa accessoriè, vnũ videlicet alteri, secus si æquè principaliter, doc. p illũ tex. in c. Super eo, de præben. li. 6. Bertrand. cõs. 2. nu. 44. in tertio uo. ex prima editio. Panor. & alij in c. exstirpandæ, §. qui uerò. de præbend. *Annexa beneficia quando exprimi possint & debeant.*

2 Et quia posset aliud exprimere, quàm de quo prius intellexit, ideo bonum est apponere hanc clausulam, quod etiam annexorum fieri specificatio possit & prodérit si sint annexa beneficia æquè principaliter, de quo uide quæ noi in tract. de vnionibus, infrà. *Annexa æqz principaliter exprimenda.*

3 Imò si quis impetrauerit ecclesiam parrochialem sancti Mauritij, quæ tamen erat annexa ecclesię parrochialis sancti Iuliani, & dixerint etiam uacare per assecutionẽ alterius parrochialis ecclesiæ, non ualebit impetratio, quia 4 non expressit parrochialem, quam debebat exprimere † nec poterit hoc corrigere in bulla, maximè potest processum inchoatum, quia hæc non est uerior expressio, sed alia, quæ non potest fieri, ideo noua impetratione opus erit, nisi fortè hæc clausula prægnans in supplicatione scripta fuerit, & annexorum 5 ususque, &c. Card. in cle. per litteras. quæst. 7. de præben. *Expressio unius beneficii non ualet, sed eius cui est unitum.*

Item ratione huius clausulæ, quòd qualitates exprimi possint, non poterit tamen exprimi maior dignitas post pontificalem, nec principalis in ecclesia 6 collegiata, quia est ibi duplex reseruatio, & illa non debetur, quando etiam prouideri mandatur de ecclesia, c. si. de pręb. † Nec poterit extensio fieri, quæ in aliam speciem extensionis transeat. arg. l. si quis ex consensu. C de Epis. au- 7 dien. sequitur Paulus Paris. consi. 42. quantum, nu. 23. in 4. uolu. *Maior dignitas & principalis an possit exprimi huius clausulæ ratione.*

Quod non procedit, quando clausula ista esset iuncta cum clausula generalem reseruationem importante ex quauis caussa, etiam dispositiue in literis exprimenda, &c. & hoc quando in corpore signaturæ de maiori uel principali erat expressum, & in partis petitione, quia uerisimile est, quod concessio ad petitionem referatur. l. si defensor. § 1. de interrog. actio. *Extensio quando fieri in bulla possit.*

8 Imò etiam si quis impetrauerit omnia beneficia, quę talis familiaris Card. & c. habebat cũ clausula, ꝙ qualitates exprimi possint, ad huc non poterit exprimi maior, uel principalis, uel quod sit conuentuale, & iste est stylus curiæ Romanæ, quia illæ qualitates specialius exprimi debent.

9 Potest tamen conscribi in signatura, ꝙ exprimi possit, si d. N. eps fuerit familiaris, & continuus cõmensalis alicuius cardinalis, dum in minoribus ageret, sed non potest dici, ꝙ eps sit familiaris alicuius cardinalis, cũ eps in ordine sit maior præsbytero, uel diacono cardinali, & ideo Papa uacat se e pm, ut patet in proœmio Decre. & lib. 6. scripsi in §. si quis uerò, de colla. in Concord. *Episcopus non dicitur familiaris cardinalis quia maior.*

1 Etiam situationis. Non poterit quis ratione huius solius clausulę, ꝙ maior expressio, & c. exprimere hanc qualitatem, ꝙ beneficium est situm in ecclesia, in qua impetrans aliud ibidem obtinebat, quia est alia incompatibilitas, quòd duo habeat sub uno & eodem recto. c. literas, de concessio. præb. ideo noua impetratione opus erit uel rescripto perinde va- 2 lere, quod ex hac signatura elicietur. *Clausula signationis quid prosit.*

Nisi fuerit additum huic clausulæ, quod maior specificatio fieri etiam situationis possit, tunc poterit exprimi quòd beneficium est situm in tali ecclesia, in

qua aliud,& tale N habeo,quod est notãdũ, quia ista non reperiunt scripta a iurium interpretibus,q istã praxim parũ nouerũt. Vides igit, q clausula,maior expressio fieri possit,&c.non prodest,si habeas beneficium in ecclesia, in qua aliud impetras,secus si addes,etiam ratione situs vel situationis.

Exprimi ergo debet,quòd beneficium sit curatum, per d.c.cum in illis, de prebend.lib.6.& suprà dictum fuit. 3

Cura iurisdictionalis nõ est exprimenda.

Limitant quidam si haberet curã iurisdictionalem, tunc impetratio nõ vitiatur,si illa cura non exprimatur,vt si impetratur archidiaconatus,non est necesse exprimere curam fori contentiosi, quia archidiaconus eam de iure habet.c.1.& c.adhęc,& de offi archidiaco. & hoc docet Fel.in cap. super literis, col.5.nume.8.in secunda regula,de rescript. ubi etiam dicit illud non indigere expressione,quod a iure certum est, nempe summus Pontifex omnia iura in scrinio pectoris habet.cap 1. de constitutio.in 6. ergo in iure nemo potest illi imponere,maximè Iulio tertio nunc Pontifici maximo, qui in his maximè versatus fuit. 4

Cura fori contentiosi non inducit incompatibilitatem.

Nec talis cura inducit incõpatibilitatem,cum alio curato, per dictum extraua. Execrabilis,in fin.nec gratia iudicatur subreptitia,si impetrans non expresserit illã curam, sed subreptio esset,si non exprimeret esse dignitatem. 5

Nam consuetudo facit in aliquibus ecclesiis esse dignitatem, quæ non est in alijs.doct.in c.cum accessissẽt, de consti. & c.de multa, de rescrip.cautius est tamen,saltem conditionaliter, exprimere per hæc verba, cui forsan cura imminet iurisdictionalis,ne de subreptione bulla arguatur,si tamen archidiaconatus non sit dignitas,non oportet hoc exprimere. 6

Plebania est exprimenda, & quæsit.

Ad hoc nõ sufficeret exprimere curatum esse beneficium, si esset plebania, quæ habet sub se capellas,in quibus perpetui clerici instituũtur.c.1.ne cleric. vel monac.lib.6.sicut est ecclesia parrochialis sancti Firmini Montispessulani, sed oportet exprimere plebaniam,seu præpositurã, cui cura parrochianorum dictæ ecclesiæ,quæ etiam parrochialis existit,imminet animarum,& cuius fructus,&c.sed fortè per istam clausulam, quod maior expressio fieri possit omnium qualitatum,hæc qualitas plebaniæ in bulla exprimi possit.† Nec sufficeret dicere dignitatem,si esset curata, sed debet exprimi curata,nisi per istam clausulam suppleatur,per cap.cũ in illis,de præben.lib.6 de Rota decis. 202. in antiq. 7 8

Impetratio facta de curato si sit simplex valet.

† Si tamen aliquis expresserit beneficium,cui imminet cura animarum, & tamen est beneficium simplex,non præiudicatur impetranti, quominus ualeat impetratio,quia Papa facilius concessisset simplex, quam curatum, ideo non potest dici subreptitia impetratio,vt docent Domini de Rota decis 66 2.Papę supplicat,in antiq.per c.cui licet,de reg.iur.lib.6. facit tex. a contrario in ca. postulastis,in fin.de rescri. 9

Differũt ut verus valor augeatur, vel exprimatur.

Fructum &c. Etiam vt verior expressio fieri possit fructuum, de augẽdo videlicet,vel minuendo superius explicatum fuit,ob id non repetam.Sed nota quòd si Papa concedat,vt verus valor exprimi possit, tunc poterit exprimi quicunque ualor,& ad quamcunque summam, secus si dicatur quòd verior valor augeri possit,eo casu augebitur usque ad tertiam tũ partem,vt statuit Alex 6.in tit.de deroga.iurispatro.

Ordo quando exprimi possit.

Ordinum. Etiam permittitur ut expressio ordinum uerior fieri possit, dixi beneficium esse ordinis sancti Augustini, & est ordinis sancti benedicti,hoc ergo in bulla exprimi poterit, & istud non debet poni,quando impetratur seculare beneficium, sed tantum quando regulare, quia non conueniunt seculari,cum nullius sit ordinis beneficium seculare, nisi dicas, quòd expressio ordinis fieri possit, si in fundatione requirebatur ordo sacerdotij

dotis, vel diaconatus, & tunc huius clausulae nomine poterit hic ordo exprimi, nota quòd ordo debet praecedere dioecesim, sed non ciuitatem, vt est in stylo Hiero. Paul. fol. 22.

Dependentium. Aliquando beneficium dependet ab alio monasterio, & per hanc clausulam exprimitur in bulla esse dependens a tali monasterio, in c. cum singula, de praeb. lib. 6.

Dependens quando exprimi possit.

Item quādo sunt plures gratiae in vna supplicatione, quarum aliqua venit limitanda, tunc dicetur, Fiat, vt petitur, & in forma iuris, & sine praeiudicio & de consensu, & de vno curato, &c. ut statuit Alexand 6. in tit. de signaturae gratiae.

Plures gratiae in vna signatura quando veniunt limitandae.

Annorum. Etiam hoc verbum ponitur, ut anni verior specificatio fieri possit, ut si fortè dixerim anno trigesimo vacasse, nunc volo exprimere quòd anno 31. hoc ratione istius clausulae potero, sed istud videtur superfluum, quia annus vacationis nō solet exprimi, sed quòd nuper vacauit, & c. sed fortè annorum impetrantis expressio verior fiet, per hoc uerbum, mensis uerò est exprimendus, quando vacauit in mensibus graduatis, deputatis, ac nominatis, alias prouisio esset subreptitia, ratione intentionis Papae. qa non intendit derogare concordatis, ut patet in tit. de firma, & irreuocabili cōcorda. stabilita ergo oportet quòd Papa exprimat, quando confert non graduato, nec qualificato ratione praeuentionis, quòd illud beneficium vacauit in mensibus graduatorum, & qualificatorum, alias prouisio non ualebit, per §. declarantes, de manda. Apostol. in concorda. ubi scripsi. & ibi alia uideri possunt huic rei affinia, & sic verior expressio fieri poterit uel anni uacationis uel fundationis, & mensis etiam per hanc clausulam nota.

Annorum & mensium quando in signatura sit facienda mētio.

Dioecesis. Etiam uerior expresśio fieri poterit, nam si dixerim beneficiū esse situm in dioecesi Pariensi, & est in Aurelianē. potero in bulla exprimere esse Aurelianen. error tamen in dioecesi beneficij non vitiabit impetrationem, si de corpore beneficij cōstet, secus est in errore propriae dioeces. impetrantis Fel & alij in c. significante, de rescrip. argu. l. si. C. de haered. instituend. sed per hanc clausulam poterit etiam dioece. impetrantis uerior expressio fieri, ut aliquid operetur. gl. in l. 1. ff. quod metus causa.

Dioecesis uerior expresśio fieri pōt, et error in dioecesi non vitiat.

Aliorumque circa praemissa. necessarium verior expresśio fieri possit.) haec clausula generalis non operatur, ut quodlibet uerbum mutari possit, sed aliquod ad hoc necessarium, ut bulla ualeat, & impetratio, per l. quoties primam, ff. de uerbo. oblig. nam si certa aetas narrata fuerit, alia exprimi non poterit ut statuit Alex. 7. tit. de signat. gratię, ubi plus dicit delendam clausulam, quòd aetatis uerior expresśio fieri possit, si in signatura sit conscripta, nam aetas uerò exprimi debet, quia Papa infantulis nutrices dare non vult, sed hoc relinquit matribus.

Clausula aliorū necessariorū verior expresśio fiat quid operetur.

Aetas exprimen.

Maior, uerior, seu amplior. expresśio fieri possit.) Maior dicitur, ergo minor fieri non poterit expressio, vnde si quis in supplicatione dispensationis dixerit se doctorem, uel nobilem nō poterit postea dicere se scholasticum, c. ad aures, de rescr. ubi Panor. & alij, qa literatura & nobilitas inducunt Papā ad dispēsandū, c. de multa, de pb. quae si cessent nō ualebit dispēsatio, quasi sine causa, nō est, de no to, ubi gl. no. nec dicere poterit se simplicē clericū, si prius dixerat se sacerdotē, & sic de similib.

Maior expresśio quando dicatur.

Item dicitur maior, unde oportet aliqua prius expressisse, ideo non ualeret haec clausula, si quis impetraret beneficium uacans per modum in literis exprimendum, nisi aliquis modus fuerit expressus, qa maior expressio fieri debet, non tota expresśio, ut suprà dixi in uacandi modo, ī hac forma.

Maior etiam ratione fructuum fieri poterit, non minor, ut superius dictum

fuit infra

fuit, & quamuis multis modis dicatur maior, vt docet gl. in c. lex. 2. dist. Panor. & Fel. in rub. & in c. statuimus, de maior. & obe. tamen hic accipitur maior expressio, idest magis ampla, & vberior, ergo omnia mutari non poterunt, imò si in signatura esset hæc clausula, quòd omnia nomina, cognomina diœcesis, & c. mutari possint, ista clausula deleri debet, nec debet Papa eam clausulam approbare tanquàm incertam vt statuit Alex. 6. in suis reg. de signa. gratiæ.

Clausula quòd omnia mutari possint non valet.

Specificatio & expressio quo intelligantur.

Item dicitur specificatio significat enim, quod generaliter dictum fuit in supplicatione, vt in speciē redigi possit in bulla, sicut dicit tex. in l. adeò, § cū quis ex aliena materia speciē aliquā suo nomine fecerit, ff. de acqui. rer. dom.

Expressio fieri pōt nō omissio.

Ad hæc expressio fieri potest, ne ratione taciturnitatis, & nō expressionis, bulla sit subreptitia, sed non dicit quòd fieri possit omissio, vnde ex expressis in signatura substantialibus non est omittendum in bulla, nec alias ipsa debet expediri, quia nihil est ex necessarijs omittendū, l. Diuus. ff. de in integ rest. Aliaque prout occurrent corrigi poterunt, secundum naturam & consuetudinem mensulatiorum, & stylum Cur. Rom. 1

De clausula in literis latissime extendo quid prosit.

Clausula, (*in literis latissimè extendenda*,) operatur, quando Papa vult derogare regulis Cancellariæ. oportet quòd in bulla inseratur ad verbum illa regula, in narratione, vt docet Gome. in procе. regul. Cancel. q. 6. Tamen si in signatura dicatur, cum derogatione reg cancell. in literis latissime extendenda, tunc in bulla extendi ad verbum poterit, & derogari, allegat Fel. in c. nonnulli, de rescr. Etiā prodest hæc clausula, vt si quis videat sibi vtilius habere literas perinde valere, vt etiā extēdi possit bulla, & confici, ex hoc rescripto perinde valere, & c. Aliū effectū vide in bulla dispensationis in verb. ac cōstitutionib. & c.

De clausula cū derogatione statutorū, quid operetur.

Cum derogatione statutorum priuilegiorum indultorum, & literatum Apostolicarū.) Ex hac clausula conficitur alia clausula in fine bullæ posita, non obstantibus statutis priuilegijs, & c. † debet tamen addi huic clausulæ cum derogatione statutorū & priuilegiorum ecclesiarum, seu ecclesię, etiam in confectione literaturum exprimendorum, & c. vt postea in bulla exprimantur priuilegia, si opus sit. 1 2

Non creatur canonicus ad effectum nisi in signatura hoc fuerit dictum.

Per istam tamen clausulam non poterit expediri bulla cum creatione in canonicū ad effectū, nisi in signatura sit expressum, nec creabitur quis canonicus in bulla, si in signatura hoc non fuerit dictū, vt scripsi in forma mand. in concord. & in tit. de reseruа, & per hoc vidi aliquem amisisse dignitatem quā imperrauerat, quia non fuerat in bulla, nec in signatura creatus canonicus ad effectum, & consuetudo erat in ecclesia, quòd non reciperetur quis ad dignitatē, si non esset canonicus, de quo amplè scripsi in § fi. de reserua. in concord. 3

Clausula vt derogationes possint simul expediri, uel ad partem, & c. de quo prosit.

Et si in prima bulla non fuerit derogatum sufficienter statutis, non poterit expediri alia bulla, nisi illam re integra transcribas, & reformes, vel in signatura fuerit, quòd hæ derogationes possint simul expediri, vel ad partem, prout vtilius impetrāti fuerit, quàm soleo apponer, commelius & tutius parti cōsulat. 4

Per derogationē omnia obstantia tolluntur.

Item per hanc clausulā oīa obstātia grx, quæ ex narratis colligi possunt, vñr tacitè esse sublata licet in gratiæ cōceptione nihil de illis tollēdis sit expresse dictū, vt docet Aegid. Bella. decis. 328. in caussa Card & Fel. in c. super literis, col 6. nu. 9. in 4. reg. de rescrip. Alia super his dicam inferius in bulla. 5 6

Derogatio in literis executoris apposita non prodest.

Ad hæc ista derogatio in literis executorijs apposita non sufficeret, per text. in cle. 1. in fi. de pb. nā clausula adiecta in executorijs nōn ampliat gratiā. Calder. cōs. 16. de pō. quē refert & seq Frācis. Curt. cōsi. 1. placet, col. 1. † Etiam clausulæ appositę in executione nō ampliant principalem dispositionē, vt dōcet Petr. Paris. consi. 54. in præsenti nu. 36. in 1. volu. 7

Expressa regularum cancellariæ derogatio fieri debet.

Ad hæc non sufficiet ista derogatio quò ad regulas cancellariæ, nisi dicat cum derogatione regularum cancellariæ, vt expresse docet Gomes. in proœ. reg q. 8

reg. q. 5. & seq. vbi dicit debere apponi clausulam non obstan. regu. cancella. latissime extenden. vel quorum tenores, &c.

9 Etiam hæc clausula non obstan. non operatur vltra narrata. Deci. consi. 10. viso puncto, col. 3. nec tollit alios defectus non expressos, vt plene docet Felin. in c. nonnulli, de rescript. & Curt. consi. 49. referr, & sequitur Paul. Paris. consi. 1. num. 90. cum sequen. in primo volu. *Clã non obstan. nõ operatur vltra narrata.*

10 Item nota q̃ si clausula deleatur in signatura, illa nihil prodest, vnde dicũt Dom. de Rota decisio. 561. cancellaria in antiq. quòd si papa aliquam cancellauerit clausulam in decisione, censetur concedere omnia alia, quæ aliter ex regulis cancellariæ per simplicẽ signaturam non viderentur concessa. quòd probat Feli. in d. c. Super literis, col. 6. nu. 9. de rescript. *Clausula deleta non prodest.*

11 Si tamen referuetur signatura cum omnibus clausulis, non debet clausula deleta conscribi, quia pro non scripta habetur l. prima, & per totum, ff. de his quæ in testam delent l. fin. C. de edict. diui Adria. rollen. *Deleta clausula in libro signaturarum nõ scribi debeat.*

12 Quod limitatur in sumpto signaturę, nam si ex hac clausula mens papæ cognoscatur, vel bulla ex hoc impugnetur, debet tota etiam cancellatio a papa conscribi in hoc sumpto supplicationis, in quo scribuntur omnia verba signaturæ ad hoc, vt intentio papæ dignoscatur, vt deinceps ex illo libro omnia extrahi possunt.

13 Vnde cum papa noller conferre prioratum sancti Martini de campis Paris. aliquis impetrauit prioratum sancti Nicolai, qui forsan est in suburbijs Paris. hæc verba, Qui forsan, fuerunt a Papa deleta, tamen bullæ fuerunt postea extortę, & in illis fuit dictum, quod beneficium erat situm intra ciuitatem Paris. certe apparuit ex sumpto signaturæ deletæ in illis verbis, Qui forsan, &c. q̃ Papa noluit conferre illum prioratum situm Paris. quia iam contulerat; ideo

14 fuit vltimus exclusus. † Quod est notandum, quia debes videre signaturam, & conferre cum bulla, & poteris cognoscere in quo bulla excedat signaturam, sed pauci hoc intelligunt, vt verum fatear, ideo ista scripsit, nam trapezitæ artem eorum secretam habent, quæ per ista patebit, vide quæ scripsi in gloss. pro expressis, in versi, 30, in forma manda. in concorda. *Signatura cum bulla est conferenda ad recte iudicandum.*

15 Notandum est q̃ supplicatio signata per prædecessorem non solet mutari, nec corrigi a successore, quando sunt plura verba, quæ non comprehenderet sub verbis mutatis, sed debet impetrari literæ de perinde valere, cum clausula rationi congruit, si quis dubitet de prima impetratione, nam si Papa destrueret, quæ eius antecessores statuerunt, non constructor, sed euersor iuste comprobaretur. c. si ea. 25. q. 2. dixi in forma manda. in concor. *Signatura prædecessoris nõ mutatur a successore.*

16 † nec potest successor etiam declarare, non dicam mutare voluntatem prædecessoris. no. in l. Põpo. § fin. ff de rei vendica. & l. inter, §. 1. de verb. obliga. quia plurium non est vna voluntas l. quia poterat. ff. ad Trebel. c. quia, de concession. preben.

17 Si autem omissa sunt talia, quæ commode poni possunt ex verbis signaturæ, seu radendo, vel addendo, & tunc addi poterunt, cum error corrigi possit. l. si librarius. ff. de reg. iur.

18 Signa perpetuo, q̃ litura, seu rasura vitiat bullam, si in loco sit suspecto, alioqui non, per capit. ex literis, & c. inter, de fide instru. & si litura sit, præsumitur propter bullæ authoritatem facta per officiales curiæ Romanæ. cap. fi. vbi no. de crimine falsi. hoc expresse docet Aegid. Bellamera in cap. in memoriam col. 3, in 19. distinct. & poterit quis Romæ sciscitari, an hoc fuerit ab illis factum, si de hoc dubitetur. *Rasura, quando vitiet bullam, vel signaturã.*

19 Etiam contra Reges & principes, vel magnos duces non datur literæ a Papa sine signatura, vt docet Prouincial. fol. 20. versi. contra Reges, vt in aliquo eis deferatur, c. fi. de offic. delega. in 6. *Contra principes non cõceduntur literæ sine signatura.*

Præte-

In bulla non solet exprimi collator nisi in vnione.

Præterea quando prouidetur a Papa de beneficio ad collationem inferioris episcopo spectante, quamuis in supplicatione exprimatur collator in bulla tamen non solet exprimi, nisi in vnione perpetua, alias vnio esset subreptitia, non enim est dubium quin papa saltem cum maiori difficultate fecisset præiudicium perpetuo collatori, c. super eo, de officio delega. 20

Idem si quis haberet priuilegiũ conferendi, nam & tunc illius mentio erit habenda, per notata in c. nostra, per Feli. de rescrip. Ideo cum ad Hierosolymitanos spectet collatio ex priuilegio, hoc exprimi solet, & in noua prouisione (vt in bulla videre est intra) solet exprimi collatio alterius, seu prouisio. 21

Vltima pars signaturæ.

Datum apud, &c. De hoc dicam inferius in bulla. Ista est vltima pars signaturæ, de hac data scripsi in forma mandat. in fin. in Franciæ concord.

Signaturæ an credatur, & in quibus casibus.

Quæro, an soli signaturę credatur? breui respond. non esse credendum, vt statuitur in regul 25. cancella. Innoc. 8. quia ibi signatura ante confectionem literarum vocatur informis, & hoc est hodie repetitum in illa regul. cancella. Iulij papę 3. regul. 28. quod iudices non debent iudicare secundum signaturam, sed iuxta bullam. 2

Bulla ex signatura extrahitur

Quia quemadmodum scheda notarij non redacta in forma instrumẽti. non facit fidem quousque fuerit de iudicis mandato in mundum, & ad longum redacta, l. contractus, & ibi Paulus Castren. C. de fide instru. 3

Vbi plus dicit, ꝙ si pars prius producat protocollum, non sufficit ad fidem faciendam, quia non est scriptura munda, nec extensa, sed requiritur vltima scriptura extensa, in qua actus ad longum deducitur, sic potest dici de signatura & bulla, vt primo bulla sit producenda, & si de ea dubitetur ad signaturam, ex qua extracta est, tanquàm ad protocollum recurramus. 4

Casus in quibus signaturæ creduntur.

Primo fallit quando approbata per librum registri signaturarum fuerit, quia tunc facit plenam fidem, sicut notarijs protocollum, text. in authen. de tabellio. §. fin. colla. 4. & eo casu habeo sumptum, & valebit quo ad probationem, nã ex stylo curiæ Romanæ gratiæ papæ possunt ex registro sumi, & aliter probari, quàm per litera bullatas, vt habetur in proœmio Sexti decret. & hoc expresse docet Antonius Butriga in consi. 2. quod est repetitum consilio. 49. visis literis, colum. 2. 5

Et isti registro ex stylo curiæ Romanæ nihil addi debet, & hoc etiã voluit Datarius papæ Pauli 3. nec dies in eo scriptus mutari, & quod probet, consuluit Paul. Castren. consi. 344. in præsenti, in primo volu. 6

Signatura quãdo approbari possit.

Secundo restringe, quando alio modo fuerit approbata, & alijs adminiculis fulcita, vtpote per mensularios expertos, qui deposuerunt eam bonam, & ẽm stylum curiæ Romanæ conceptam, arg. l. instrumentis, C. de prob. vbi creditur scripturæ priuatę, si iuuetur alijs adminiculis, & multo fortius signaturæ. practica ergo est in Francia, ꝙ si non possum obtinere bullam obstante legitimo belli, vel alio impedimento, vt impetrem literas Regias, per quas impedimentum narrem, & petam mihi concedi, vt liceat approbare per experientes, dictam signaturam, & verificari, & concedi solet obstante, & constante impedimento, & hoc vidi sæpius fieri, & hoc quandoque etiam sine literis per supplicationem, quando est notorium impedimentum, sed alias concedi non debet, & de ista approbatione tradunt iurium interpretes, in authentic. si quis in aliquo, C. de edend. maxime Purpura. & interdum vidi Cardinales quosdam approbare hanc signaturam, & permittere, vt ex sola signatura recipi fructus posset, quod non potest fieri, vnde intrusus est, qui hoc facit, nec iste Cardinalis potest legem superioris infringere, clemen. 2. de elect. sed mereretur priuari, qui hoc faceret, quia vult se constituere supra summum caput. 7 8

Tertio

9 Tertio fallit, quo ad conficiendum bullam signaturæ, creditur ad hoc vt bulla ex hac conficiatur, sicut ex protocollo notarij instrumentum conficitur, alias bulla confici non posset, nam Romæ abbreuiator solet signaturam ad verbum describere in vno libro, si de ea dubitetur. ad illum librum recurremus tanquàm ad prototypum, vt firmat Ant. de Butr. d. consi. 2. visis. col. 1. vbi dicit quòd quando aliter est sumpta minuta per vicecancellariam, & magis stricte, vel large, quàm fuerat a papa concessa, tunc recurrendum est ad originale, per c. quoniam contra, de probatio. idem reperit. consi. 49. visis literis. *Signaturæ magis credatur quam bulla.*

10 Et ideo fuit iudicatum in hoc senatu pro signatura contra bullam, nam in signatura erat concessio beneficij, prouiso quod non esset de collatione Episcopi Pictauien. expedita erat bulla sine illa clausula, sed producta fuit signatura continens istam clausulam, prouiso quod non esset, &c. & probatum beneficium esse de collatione episcopi Pictauien. certe fuit iudicatum pro signatura, vt non valeat collatio, licet in bulla nihil diceretur, quia signaturæ statur quo ad contenta in ea, & plus quò ad hoc, quàm bullę, vt prædixi, nam signatura quo ad se est, gratia papæ perfecta, vt est tex. in c. institutionis 25. q. 2. Rota decis. 882. nota quòd vbi gratiæ, in antiq. *Arestum pro signatura contra bullam.*

11 Quarto tempora consentientibus partibus, quæ si velint ex signatura, quòd pensio debeatur, vel credatur, exigi, & credi poterit, vt scripsi in tracta. de pacific. possesso. in nu. 137. quia quilibet potest renunciare priuilegio, in fauorem suum introducto. l. penul. C de pac. & hoc quotidie fit, vt dicit in simili tex. in l. certi cond. §. si nummos. ff. si cert. petat. *Cõsentientibus patribus signatura statur.*

12 Quamuis d. Probus in c. tibi qui, in additio. ad Io. Monac. nu. 23. de rescrip. teneat contrariũ dicens esse scripturam priuatam, ideo nõ facere fidem, nisi in cancellaria, vt super ea sumatur per officiales curiæ forma, quæ dat esse rei, & eam cõseruat in esse, absurdum enim esset secundum eũ, si hoc esset per partes

13 remissibile l. nemo. ff. de leg. primo. † Allegat simile de excommunicatione, sicut enim excommunicatio partium conuentione tolli non potest, nisi absolutio sequatur. c. cum desideres, de senten. excommu. Ioan. Monach. in c. quicũque colum. 2. illo tit. in 6. hæc. d. Philippus Probus in dicto capitu. tibi.

14 Ego vero dico, quòd si partes velint stare signaturæ, ei stabitur, nam cum partes sunt concordes, quid ad iudicem? quid enim aliud agit prætor, quàm vt controuersiam dirimat? l. 1. §. inde. ff. de noui oper. nuncia. & iudex non supplet in his, quę facti sunt. l. vnic. C. vt quæ desunt aduoca. *Stari potest signaturæ de partium consensu.* *Partes vni testi credere possunt etiam odioso.*

15 Et hoc est introductum in merum fauorem partium, & principaliter, ergo illi fauori renunciare partes possunt l. penul. C. de pac. possunt enim partes credere, vel odioso, vel mediatori, seu alteri testi inhabili. c. Quoniam vero in authen. de testi. colla. 7. multo fortius poterunt credere signaturæ.

16 Item probatio imperfecta potest reddi de cõsensu partium perfecta l. fi. C. de testib. & vni testi credere potest pars, licet alias non credatur. l. Theopompus vbi plene Bart. ff. de dote præb. Feli. & alij in cap. Veniens, de testib. etiam sine iuramento, glo. in l. 1. ff. de ferijs.

17 Imo possunt facere partes, vt dicto alterius partis credatur super damnis, & interesse, vt Bart. firmat in l. fin. ff. de prætor. stipula. & in l. iusiurandum quod ex conuentione. in princ. ff. de iureiurand. sequitur Ias in repetit. l. admonendi col. 90. nu. 200. ff. illo tit & vt testi etiam infami adhibeatur fides authen. si quis testibus. C. de testibus. facit glo. singu. in authen. de testibus, §. & licet in glo. & supplicij, vbi multa addidi colla. 7. doc. in c. Caussam, illo titu. *Super damnis dictio alterius partis credi potest.*

18 Et signatura non dicitur simpliciter scriptura priuata, quia est facta per officiales Roma. curiæ, ergo non est priuata, sed publica, & si priuata esset, non signaret eam papa, & signando videtur tacite mandare, vt literę fiant secundum *Signatura non dicitur scriptura priuata.*

dum signaturã,nã postea Cancellarius scribit per quẽ fieri debeat minuta,po-
stea in grossanda.his verbis vtitur Nico. Melius in reper.in verb. gratia Apo-
stolica.q.36.& quamuis esset scriptura Priuata,tamen ex conuentione partiũ
faceret fidẽ inter partes,vt plene probat Ias.in d.l.admonendi,col.40 nu 101.
cum seq ff.de iureiuran.reprobando Innoc. & alios contrarium tenentes.

Nec refragatur d.l.nemo potest.ff. de leg.1.quia intelligi debet. de legibus 19
introducentibus solennitatẽ,vel ius publicũ,quod per partes nõ possit renũ-
ciari,secus si ius aliquid in fauorẽ partiũ introducat,tunc partes illi poterũt re
nũciare,nec obest allegatio facta de excõicato,quia excõicatio nõ est in fauo
rẽ partiũ introducta, cum sit medicinalis.c 1.de senten. excõ.li 6.igitur partes
non possunt eam remittere,secus in signatura,vt possint illi credere,si velint,
sicut possunt statuta etiam a Papa approbata reijcere,si in suam tendãt vtilita
tem gl.& doc.in c.cum accessissent,de constit. & in.2.de verb. signific.in 6.

Signatura probat contra supplicantem.

Quinto fallit vt probet cõtra supplicantem,qui eam dedit,vt postea per il- 20
lam præsumptiue probetur,ꝙ beneficiũ viuentis impetrauit,& ita seruat Rota,
vt docet Dom.Gome.in.q.v.in cõmentarijs suis super reg.de impetra.benefi-
cij viuentis,& pro hoc est tex.in l.cum pretium,C.de liber.caus.vbi statur cõ 21
fessioni supplicantis in eius præiudicium.† Et sic ex contentis in signatura iu
dicari poterit impetrans,forte si dixerit vacasse beneficium in mense graduato
rum,ergo probabit graduatis esse effectum,vel si dicat se obtinere beneficium,
ex hoc condemnari poterit,quod in signatura dicit,nec poterit pro parte iu-
uari signatura,& pro parte non,postquàm eam impetrauit.

Per signaturam quæ fieri possint

Sexto etiam si mea signatura per fiat, signata sit, & tua per concessum ego 22
præferri debeo, & illi signaturæ statur regula.32.cancella. vbi abunde scribi-
tur,& superius dixi rationem in 2.parte.

Concessio Papæ facta in signatura secundũ partis supplicationẽ intelligitur.

Papa per verbũ fiat,a duabus excommunicationibus absoluit, si a parte petitum sic fuit.

Septimo si petatur aliquem in religiosum recipi,ac sibi de ecclesiastico bene 23
ficio prouideri,per simplicẽ signaturã fiet receptio, vt patet in reg.cancel.65.
& alia multa sunt,quę per solã signaturã fieri possunt,quę forte alias scribam.
Notandum est ꝙ concessio facta a Papa in signatura , intelligitur secundũ 24
partis supplicationem,c.inter dilectos,§.ceterum,de fide instru.nam responsio
intelligi debet secundum interrogationem,l.si defensor,§.qui interrogatus.ff.
de interroga.ac.pulchre Deci.consi.33.viso puncto,col.j.& cõsi.373.viso cõsi.
col.3.nu.11.versi.2.præsupponendum, & Sozi.112.viso processu,col.penul. &
vlt.in 4.volu.† Et quando supplicatio est certa,& limitata,& responsio ambi- 25
gua , responsio, & concessio declaratur , & intelligitur secundum supplica-
tionem Bar.in l.si quis intentione,in fi.ff.de iudic.† Ex quo infertur, quòd si 26
quis petat absolui a duabus excommunicationibus,& Papa dicat,fiat,vt peti-
tur, videtur ab illis duabus absoluere, secus si vna tantum fuerit expressa,arg.
c.sedes,de rescrip.Panor. in ca.cum pro causa,in glo.vlt.de senten.excommu.

Qualitas beneficij, habetur pro expressa.

Negatiue intelligitur impetratio si simpliciter fuit expressio.

Dispensatio est nulla, in qua nõ fit qualitatis mẽtio.

Item si in signatura petatur,ꝙ qualitas beneficij habeatur pro expressa,vel 27
aliud,& Papa signet,fiat,vt petitur,valebit gratia,ac si qualitas expressa esset,
vel aliud exprimendum. Anto. Butr.consi.2.visis literis,col.1.quem refert, &
sequitur Feli.in c.super literis, col.6.reg.4.num.9.de rescrip.alias si expressio
qualitatis omittatur,gratia est nulla;c.Ad aures ibidem,vt supra scripsi.

Et si qualitates non sint expressæ in signatura conditionaliter, vel affirma- 28
tiue in bulla fiet expressio negatiua, videlicet talis impetrauit beneficium san
cti pauli,non exprimens esse curatum, in supplicatione, in bulla dicetur bene-
ficium sancti Pauli,non curatum,per reg.cancel.63.† illa tamen regula non ha 29
bet locũ in dispensationibus in quibus si non fiat mentio qualitatis dispẽsatio
est nulla,ca.non est,de præb,in 6,quia regula in impetratione beneficij loqui
tur,non autem in dispensatione,ideo non valebit dispensatio in qua aliquis
narrauit

narrauit se obtinere beneficiũ ſancti Pauli,nec negatiuè dicet non eſſe curatũ.

30 Et ſi pars narret beneficium uacaſſe certo tempore,uidelicet in menſe graduatorum,& petat ſibi conferri,& Papa dicat.fiat, præſumitur facta conceſſio cũ eodē tp:.per tex.in arg.in l.quæro,§.fi.de edil.edic. Bal.in l.1.col.pen.nu.13 C.de ædil.actio.ſic conſuluit Dec.conſi.103.in caſu,col.pen.in 3.uol. *Conceſsio ad tēpus petitionis refertur.*

31 Et ſi quis porrigat principi ſupplicationem multa petendo,ſi Princeps ſimpliciter reſcribat,omnia concedere uidetur, ut conſuluit Rom conſi.80.confirmanda.Idem uidetur decidere in ſimili caſu Alex.in conſi.84.in cauſa uertente,nu.4.col.ult.in primo uolu.& conſi.94.in cauſa, nu.3.in 2.uolu.& plura cumulat Hippol.conſi.75.Clementiſſimi,nu.8.conſeq.ſicut quando plures poſtulant aliquid,& Papa ſimpliciter concedit, nempe omnibus concedere uidetur,quia non eſt ratio cur uni potius,quàm alij concedat.argu.l.cum vnus, in princ.ff.de bon.auctor.iud.poſſ. *Princeps ſimpliciter concedēdo omnia petita cõcedere videtur.*

32 Etiam ſi petant bullam reformari,ex una cauſa & ratione vnius defectus & dicatur,fiat,non intelligetur ex alia cauſa,uel defectu,per d.c.inter. Fel.abunde in c.ſuper literis,col.6.de reſcr. *Reformatio ex vna cā nõ continet aliam.*

33 Fallit quando Papa limitaſſet,uel cancellaſſet aliquam partem,tunc enim conceſſioni limitatæ ſtabitur.Panor.in d.c.inter.col.3.per illum tex.de fid.inſtru.unde quando petitio indeterminata fuit,utpote quia petijt ſecum diſpenſari de non promouendo,& conceſsio fuit determinata,utpote de non promouendo ad duos annos,tunc conceſſio attenditur.Panor.in c.1.de treug.& pac. Fel.in d.c.ſuper literis,col.6.nu.10.Iaſ.in l.Gallus,§ item credendum,nu.10. *Cancellatio Papæ prodeſt quo ad nõ cãcellata.*

34 cum ſeq col.3 ff.de liber.& poſthu.† Vnde etiam ſi quis petat diſpenſationem ad obtinendum præbendam & dignitatem in eadem eccleſia,etiam electiuam,ſi Papa cancellet illa uerba,etiam electiuam, uidetur alia concedere, & hoc cancellatum denegare allegatur.l.tribunus, in fi.ff.de milit. teſta.hoc nominatim concludunt Domi.de Rota deciſ.661.cancellaria, in antiqu.nam q unum negat,aliud concedere uidetur,l.cum prætor.ff. de iud.c.nonne,de præſum.Io.de Selua in trac.de benif.in 3.parte.q.12.in qual.19.nu.33.

35 Secundò fallit in his quæ debent ſpecialiter & expreſſe concedi, tunc ſi non ſit in ſignatura expreſſum,conceſſum,non cenſetur,ſed neglectum, quia ſi Papa uoluiſſet,conceſſiſſet illud,c.Ad audientiam,de decimis, ut ſi petatur quòd ſummariè procedi poſſit,ſi Papa non dicat,audiat talis,& ſummariè procedat, non poterit ſummariè procedere,ut extat deciſ. Rotæ 379.nota q ſi in commiſſione,in antiq.quia ſpecialis commiſſio ad hoc requiritur,cle.ſæpe,de uerb.ſig.& hic finis ſignaturæ eſto ad bullæ declarationē uenire neceſſe eſt,ut acquirendi praxis cõpleat,& demũ cõſeruãdi beneficia materia tractet. *Quæ ſpāliter concedi debent per uerbū fiat, non conceduntur.*

Bullæ nouæ ac ſimplicis prouiſionis ſuis clauſulis ſummè utilis declaratio.

1 NVnc uideamus bulla,& eius clauſulis,quæ a ſignatura oritur,ſicut inſtrumentum a protocollo,§.1.& ſeq.in authent.de tabell.coll.4. & hæc bulla incipit a nomine illius pontificis, qui gratiam concedit,ut Clemens epiſcopus &c. Paulus epiſcopus &c.ut inferius oſtendam.

2 †Et quia debet ſecundum ius commune interpretari,c.cauſam, de reſcrip. expreſſe docet Paul.Pariſ.conſi.10.q.col.ult.in 1.uolu.ob id.aliquas interpretationes iuri & praxi conuenientes conſcribam,tu beneuole lector,boni conſule,quia ſuper his pauca hactenus repeciuntur ſcripta. *Bulla a nomin. pontificis concedentis incipiāt.*

3 Et non dicitur bulla,niſi in ea appoſitum fuerit plumbum.gl.in uerbi.aurea, clem.vnic.in fi.de iureiur. & habetur in reg.cancell.14.& 69.in glo. & pro- *Bulla poſt plūbum appoſitum dicitur.*

his

his est tex. in c.licet,de crimi.fal. etiam bullam quidam plumbum uocant,ut in c.licet,de crimine fal.nos autem totam scripturam a Papa emanatam cum plumbo bullam vocamus, & de hac sequentia intelligentur.

Bulla olim fuit aureum insigne puerorum.

4 Primò bullam dicit Festus aureum in signe fuisse quondam puerorum prætextatorum,quod dependebat eis a pectore, vt ostenderetur eam ætatem alterius regendam consilio,& vt eam inspicientes ita demum se cogitarent homines,si corde præstarent,dicta est autem bulla a Græco sermone bulla, quod consilium latine dicitur,vel quia eam partem corporis bulla contingat, idest pectus,in quo naturale,manet consilium,hæc ille, † sed puto deprauatum locum & corruptum , quia buli consilium significat, sed si a buli bulla dicta sit,quod cum consilio & matura deliberatione expediatur.ideo falsa latinitas eam vitiat,c. Ad audientiam,i.de. rescriptis. 5

Bulla vnde dicta sit.

† Vel dicit Macrob.lib. Satur. primo.c. 6.,sicut prætexta magistratuum, ita bulla gestamen erat triumphantium, ad figuram cordis, teste Alex.lib.genia. 5.c.18.quam in triumpho ueteres præ se gerebant inclusis intra eam remedijs,quæ crederent aduersus inuidiam valentissima, & quia Pontifices summi triumphos obtinuerunt, nunc primam dignitatem possidendo, ideo vtuntur bulla remedio valentissimo aduersus inuidiam,quia si princeps magnus illi inuideret. mittendo bullam conciliationis statim rumpitur inuidia , vel si dicamus eam deducia bulomæ secũda persona buli quòd Papa velit illud,quod scriptum est in ea, & quod ibi declaretur.uoluntas Papę rationabilis, tamen relinquo alijs pertinacibus, vnde hoc nomen sit deductum. 6 7

In plumbo bullæ quid insculpendum.

Nisi quis uel dicere bullam esse a quæ turgiditatem, quæ ex pluuia mouetur,& citò deficit,nam communi præmia dicitur,uita hominis bulla est, quia fugit velut vmbra,vt dicit Iob maxime in Pontifice Romano,cui fuit dictum, (*non uidebis dies Petri,*) sic bulla utitur , idest breui illo insigni tanquàm aquæ turgiditate fluitante,& discedente,† vel quòd sit insigne summorum Pontificum,quia in ea bulla,i.in plumbo solent insculpi capita sanctorum Apostolorũ,Petri in dextera,& Pauli in sinistra,& prima litera nominis Papæ, & ordo Pontificatus,vt PP.3.idest Paulus Papa tertius.I.P.iij. Iulius Papa tertius, & sit illorũ insigne vt probare,c.licet,de cri.fals. vbi plũbũ vocat bullã,& Do mi.in c. quis nesciat,11.dist.Fel.in.c.a versi.stylus,col.7.nu.18.eod. 8 9

Bulla pro quibuslibet literis a Papa emanatis plumbo munitis accipitur.

.Et quantum attinet ad hanc materiã , bulla generaliter accipitur pro quibuscunque literis Papę authenticis plumbo munitis,& maximè gratiosis,ut dixi in bulla cœnæ Domin. art.4. & hæc in plures species diuiditur, vt inferius apparebit,& post descriptionem dicetur de noua prouisione & simplici. 10

Bulla quid sit.
Bulla requirit scripturam.

Primò quæro quid sit bulla? respon.bulla est scriptura in membrana descripta,plumbo funibus pendente iure munita, salutationem cum narratione , ac Papæ concessionem,aliaque necessaria continens. 11

Primò bulla dicitur scriptura descripta in membrana , seu pergameno , ad differentiam signaturæ,quæ in papyro scribitur,ut superius dictum fuit , & sic in ea opus est scriptura,vt pleuè scripsi in §.1.de manda. Apostol.in verbo lites,in concorda.alias non vocaretur bulla , nisi esset cõscripta,& in mẽbrana. 12 13

Plumbum bulla requirit.

Plumbo pendente munita,ergo requiritur quòd bulla sit plumbo decorata , antequàm bulla dici possit,per illam glo.in clem.vnic.in fin. de iureiur.& c.licet,de crimine falsi.

Funibus plũbũ bulla retinetur.
Apponens plumbũ in bulla falsum committit.

Funibus etiam dico, quia plumbum est appensum chordis sericies,si sit bulla gratiosa,si uerò sit iustitiæ bulla,siue executoria, erit filum cãnabis,in quo erit appensum sigillum,seu plũbum,c.licet,& c. quàm graui, de crimi.fal.dixi superius in 7.differentia inter literas gratiæ & iustitię. 14

Dico etiam iure munita, quia si aliquis sua auctoritate apponeret plumbũ, bulla 15

bulla esset falsa,& non diceretur proprie bulla,d.c.licet,de crimine falsi.
16 Aduertendum est quod si per errorem aliquid fuerit in bulla omissum,tūc
ipsa debet transcribi,& plumbum quod est in bulla aufertur ab ea,& affigitur
17 alteri,sed hoc fit ab officialibus curiæ Rom.ad hoc expresse destinatis,alio-
qui auferens illud plumbum,& addens alteri bullæ igne mulctatur,sicut falsa
rius,d.c.licet,& seq.de crim.fal.olim erat excommunicatus,qui recipiebat li
teras Apostolicas,nisi ab officialibus certis curiæ Rom.sed hodie illam nō ser
uari dicunt curiales Romani.

Plūbū quando ab vna bulla auferatur, & alteri applicetur, et a quibus hoc fiat.

18 Et hoc potest fieri quando aliquis defectus est in bulla, qui ex supplicatio
ne refici potest,ut si quis impetrauerit prioratum, seu parrochialem ecclesiā
nuncupatam prioratum,& postea in supplicatione dicebatur,quod possit ex-
primi prioratus,seu cura parrochialis, si in bulla fuerit nominatus tantū prio-
ratus est tamen ecclesia parrochialis.illa bulla a pragmaticis curiæ Rom.trā-
scribetur,exprimendo parrochialem,& plumbum a prima auferetur,& alteri
applicabitur,& prima lacerabitur,& hoc est assuetum fieri secundum illorum
stylum.

Quando plūbū ab vna auferatur, & alteri ponatur.

19 Vel si impetrans nolit ut ea transcribatur,poterit impetrare perinde ualere
ut perinde ualeat prima impetratio,ac si expressa fuerit,ubi parrochialis, ut
dicam inferius in tract.perinde ualere, sed caueat hoc casu ne alicui sit inte-
rim ius quæsitum alicui,ideo tutius est ut transcribatur.

20 Papæ salutationem cum partis narratione, & concessionem continens,par
tis interdum narratio præsupponitur ex concessione, si nulla esset narratio,
nam talis intelligitur petitio,qualis responsio,& e contra, c.inter dilectos,de
fid.instru. l. si defensor primo,ff.de interro.& ita se habet regulariter ius cano
nicum, ut responsio, siue petitione ponatur,non ualeret tamen bulla, si nulla
esset narratio,quæ est pars huius substantialis,& ita se habet stylus curiæ Ro
manę,ut inferius dicam in diuisione bullæ.

Bulla non valet sine narratione.

21 Alij dicunt bullam esse signaturam extensam, nam quod breui in signatura
conscribitur, in bulla extenditur , sicut notariorum scheda , l. contractus,
ubi Paul.& alij C.de fide instr.& in auth.de tall.coll.4.

Bulla est signatura extensa.

22 Aliaque continens necessaria , ponitur in bullæ descriptione, nempe si
necessaria in bulla non sint apposita,non dicetur bulla , ut habetur in proœ.
Sexti Decret.§.si.ubi etiam doct.uetem. quia communiter uenimus ad nouā
prouisionē,ideo eā prius subijciā,& simplicē ēt declarabo,ut dn̄a cognosci in
ter ista duo possit,& pauci discernere ista possun iō ad sequētia aduertēdū ē.

De noua prouisione & simplici.

1 ITaque noua prouisio est prima Papæ prouisio ad alterius iam factę ab alio
confirmationem,probatur in c.post electionem, de cōcess.preb.glo.in reg.
cācell.62.ubi dicit nouam prouisionem aliam præsupponere titulum,sim-
plex uero non sequitur.Gomes q.2.regu.de annal.poss.

Noua prouisio quid sit.

2 Noua dicitur quo ad Papam, quia de recenti ipse confert,quamuis collatio
præsentatio,uel electio ab alijs antea facta fuisset,sed impetrans eam prouisio
nem,uel præsentationem dubitabat uiribus non subsistere, notant doctores,
in d.c.post electionem,de concess.præbend.
3 Aliquando etiam sine dubitatione solet concedi noua prouisio, si dicatur
collationem ab episcopo,uel eius uicario factam alternatiue,& semper datur
4 ad maiorem securitatem; & etiam in noua prouisione quando dicitur,quod im
petrans dubitat prouisionem uiribus non subsistere, non potest narrari casus
in quo non sit aliquod dubium,uel dicere de facto, quia si Papa sciuisset pri-

Noua prouisio an requirat dubitationē primæ prouisionis. Modica dubitatio primæ prouisionis faciat ut valeat noua prou.

nam.collationem omnino nullam, forte non concessisset, uel non de leui,
c.postulasti, in fin. de rescript. modica tamen dubitatio sufficit, ut consuluit
Paul.Pari.consi.118.Circa materiam,col.2.in 4.uolu.

Papa post suam prouisionē nunquā nouam prouisionē cōcedit.

Sed si semel summus Pontifex prouiderit, etiam inutiliter, nunquàm dabit 5
noua prouisio, sed perinde ualere impetrabitur, ut perinde ualeat talis prouisio,
ac si tunc id temporis facta fuisset, ut est in prouincial.fol.60.uersi.item super
prouisionibus,& Paul.Paris.consi.118. materiam, nu.25. in 4.uol.quia si
secundo concederet. non posset dici, noua prouisio, idest primo facta, ut dico
in Sylua.§ nouabis ff.de uerb.signi.vbi pluribus modis scripsi uocari nouum.

Non annullatur prima collatio in noua prouisione, nec electio.

Ad hæc regulariter noua prouisio non datur, nisi quis dubitet collationē, 6
vel prouisionem ordinarij viribus non subsistere, vnde si quis nouam prouisionem
impetret super beneficio reseruato,& narret sibi collatum beneficium ab
eo, qui dicit se super hoc specialem prouidendi facultatem habere, sed dubitat
non valere, ideo petit sibi prouideri, tunc Papa primam collationem non annullat
cum ille dicat se specialem conferendi potestatem habere, sed dubitet,
nec debet in bulla annullari seu infici illa prima collatio, nec dicetur disposi
tiuè reseruatio, sed quod a nonnullis asseritur &c. ita seruat stylus cur.Rom.

Modus vacandi in nouis prouisionibus an sit exprimendus.

In electione, quæ si fuerit facta de dignitate reseruata per regulas cancel- 7
lariæ,& vigore indulti dicatur ad eligentes spectare, non annullabitur dicta
electio, quia multa sunt a Papa concessa, de quibus nō est memor, c.ex parte
2.de offi.deleg.c.præterea,23.dist.ideo super hoc noua pōt dari prouisio.

In nouis prouisionibus si quis narrare velit modum vacandi, potest, quam- 8
uis Papa habuerit illum modum pro expresso, quia in fauorem impetrantis
concessum est, cui fauori derogare pars poterit, c.si diligenti, de for.compe.
& hoc quotidie fit.† Melius est secundum quosdam quod hoc non exprimat,
quia Papa videtur ei concedere siue vno modo vacet, siue alio modo, vt con- 9
stat expressione facta in prouisione, tamen quia Papa omnes ferè modos com
plecti soler, ideo de stylo est quod verus vacandi modus primus ponatur, &
postea generalis clausula subijciatur vt inferius dicetur.

Aliquis in signatura petijt sibi de beneficio prouideri, dicens iam sibi de eo 10
auctoritate ordinarie fuisse prouisum, Papa concedit, & quod expediri possint
literę in forma simplicis, vel nouæ prouisionis, nunc in bulla vult exprimere
se electū, an possit? respon.posse, qn̄ beneficiū eligendo cōferebat, quia tunc a
noua prouisione nō discedit,& vere prouisus fuit auctoritate ordinaria,& col
latio verius dr̄, qua prouisio c.cū nr̄is,& c.post electionē, vers.cū igr̄, de cōcess.
pb.& super hoc alias consului, etiā scripsi in tract.nomi.q.15.nu.26. vers.15.

Electio, quæ veniat prouisionis nomine.

Sed si electio requirebat confirmationem,& quis vult, vt expediatur bulla 11
in forma nouæ prouisionis, cum narratiua electionis, hoc non poterit, quia fa
cilius obtinuit signaturam & prouisionem a Papa is, qui dicit se prouisum, qua
is qui diceret se electum, quia prouisio ius planum confert, nec requirit con-
firmationē, secus in electione, de qua est facienda mētio, cle.1.de pb.scripsi in
§ præfatique ordinarij, de col.in concorda.& in primo.de nominatio.reg.

Clausula notab. in signatura apponenda.

Vnde si uelis in istis prouidere, apponas clausulā in signatura, q̄ bulla pos 12
sit expediri in forma nouæ prouisionis, vel simplicis, absque dicta prouisionis
narratione,& tunc poteris electionem quamcumque exprimere,& ita soleo
apponere post mensularios, qui ignorant communiter effectum clausularum.

Si prima prouisio ordinarii nō valeat, tamen noua prouisio valebit.

Adhæc annullata principali collatione facta ab ordinario, non annullatur 13
hæc noua prouisio facta ad corroborationem primæ collationis, sed remanebit,
vt docet Gumes.in regul.de annal.possesso.q.78.in fin. nec videtur hæc noua
prouisio accessoria ad primam collationem, sed per se subsistit, licet Go-
mes.dicat eam esse accessoriam, quod mihi vix placet, cum prima possit eē si-
ne hac

ne hac noua prouisione, si sit valida, & licet hæc forte accedat, tamen est æque principalis, & ad prima prouisionis confirmationem, ideo vtraque subsistere potest, & altera etiam, vnde annullata vna, altera subsistet, & quis poterit vtraque iuuari, vel altera tantum, c. post electionem, de concess. præb.

14 Notandum est, quòd regulariter in curia Romana non datur noua prouisio, & cõfirmatio, c. quia, & c. post electionẽ, de cõcess. preb. nisi in tribus casibus.

Noua prouisio, & confirmatio non datur nisi in tribus casibus

15 Primus est in vnionibus, ipsa enim facta confirmari a papa potest, si defectus ei narretur, c. exposuisti, vbi no. de præb.

16 Secundus est in beneficijs, seu præceptorijs Hierosolymitanis, in quibus datur confirmatio concessionis, non autem collationis, nec ponitur clausula supplentes omnes defectus.

17 Idem in beneficijs aliarum militiarum, vt sancti Iacobi, & alijs, & hoc de stylo curiæ Romanæ.

18 Tertius in prouisionibus monasteriorum monialium, vnde electa poterit confirmationem electionis, & nouam prouisionem simul petere, & ipsis cõceditur, quia illarum electiones communiter non sunt firmæ, nec iure factæ, c. indemnitatibus, de elec. lib. 6. ideo confirmatione indigent.

Electiones monialium confirmari possunt.

19 Sed non habebit locũ in prioratu monasterij per priorissam gubernari soliti, quia nõ iudicatur, vt monasteriũ quo ad hoc, sed vt aliud beneficiũ, & non dabitur confirmatio, sed noua prouisio, hoc solet in curia Roma. seruari, quod notes, quia ab interpretibus omissa, qui hanc praxim Roma. parum nouerant.

20 Etiam electiones abbatum non solent confirmari a papa, possent enim esse nullæ, sed noua dabitur prouisio, vt voluit Alex. 6. in tit. de signa. gratiæ.

Electiones abbatum non confirmantur, sed noua datur prouisio.

21 Confirmatio in beneficialibus non datur ex stylo curiæ Roma. c. fi. de confirma. vtil. sed perinde valere, quod differt a confirmatione, quia confirmatio non trahitur retro, sed valet a die confirmationis tantum c. quia diuersitatem, de concess. præb. doc. in c. 1. & per totum, de confir. vtil.

Confirmatio in beneficialibus non datur a papa.

22 Perinde valere trahitur retro, si non erat acquisitum ius tempore impetrationis huius rescripti. vt inferius dicetur, & sic quando duo extrema sunt habilia, vt docet Bar. in l. Si is, qui, ff. de vsucapio.

Differentia inter confirmationem, & perinde valere.

23 Nec obest tex. in capitul. secundo, ne sede vacan. vbi papa confirmat ecclesiam ei, cui donauerat, sed regulariter nõ confirmatur collatio facta ab altero, de quo supra dixi, imo si confirmetur ibi reprobatur, dum dicit, non obstante confirmatione nostra, si qua in forma communi apparet, & quamuis olim posset dari confirmatio collationis etiam ordinarij, tamen quia proprius est concedere rescriptum perinde valere, ideo hodie ita conceditur, & hoc iure vtimur, non vero confirmatio, & si hodie peteretur a papa collationem ordinarij confirmari, papa hoc non concederet, nisi quatenus respicit rescriptum perinde valere.

24 Confirmatio tamen concordiæ inter partes fit a papa, sed sola confirmatio non fit in cancellaria, si cancellaria non conferat beneficium, sed solet ad cameram remitti, vel narratur concordia, sed non approbatur, quia ista confirmatio est de mero imperio maximo c. quod translationem, de offic. legat. docto. in capitu. quod sedem de offi. ordina. cum sapiat simoniam. capitul. ex parte primo, de offic. delegat. capitul. cum pridem. de pact. ideo a Papa tollitur. Decius in rub. de simo.

Concordiæ confirmatio a Papa fit, non a cancellaria.

25 Vidi dubitari, conuentio fuit a Papa approbata, qua ego tenebar dare beneficium sancti Victoris tali N. intra annum, eo quod suum beneficium maioris erat valoris, postea conuenit inter nos, quod aliud beneficium detur quæsitum fuit, an requiratur noua Papæ approbatio, quidam requiri fatebantur, cum partes nullã conditionẽ adijcere possint, sine Papæ beneplacito, c. fi. de pa. ideo

Obligatus ad dandum vnum beneficium, an possit dare alterum sine Papæ approbatione.

dicebant simoniam esse, si aliud detur beneficium.

Aliud pro alio beneficium dari potest.

Ergo contrarium dicerem, quia postquàm in fauorem partium Papa appro- 26
bauit conditionem, huic fauori partes poterunt renunciare, capitul. si diligenti, de foro competent. & postquàm conuentio est iam a Papa approbata, si vnũ pro alio detur, hoc respicit partes, nam principale est approbatum in fauorem partium, si vnum pro alio detur.

Verisimile est quod si Papæ hoc fuisset expositum, quod etiam approbasset, 27
cum hoc sit accessorium, ergo debet regi secundum naturam principalis, l. cũ principalis, ff de reg. iur. etiam quia dari beneficium vnum pro alio potest sine labe simoniæ. cap. fin. de rerum permutation. ergo partes poterunt vnum dare pro alio, & accipere sine labæ simonię, quicquid in contrarium dicatur.

Partibus an liceat a conuentione approbata a papa discedere.

Nec refragatur de conditione, quod sit reprobata, quia in hoc casu non est 28
alia conditio, quàm approbata a Papa, ergo Papa hoc videtur approbasse, nec requiritur noua approbatio, quæ requiretur, si noua conditio eueniret, videlicet quod pro beneficio daretur pecunia, secus si beneficium pro beneficio. cap. ad quæstiones, & capit. fin. de rerum permutat. possunt tamen partes in signatura clausulam adijcere, vel in approbatione concordiæ, quod petunt approbari tantum conuentionem, vel si de consensu partium ab ea discedatur, & aliud, seu alia beneficia dentur loco illius, quod etiam liceat, & hoc videtur necessarium, quia partes sæpius aliter consentiunt, & conueniunt, & oportet, quòd istorum illa conuentio approbetur a Papa, nisi illa clausula adiecta fuerit, quam soleo adijcere.

Transactio & concordia inter duos litigantes facta sine Papæ beneplacito 29
inducit speciẽ simoniæ, non tamen ob hoc quis est beneficio illo, vel alijs priuatus, nec poterunt illa impetrari, vt docent Panor. & alij in cap. constitutus, de transactio. cap. ex parte primo de offic. delegat.

Concordia sine papæ beneplacito inducit simoniam, quæ non priuat beneficijs.

Ideo si in signatura petant omnia in instrumento concordiæ approbari de- 30
bet addi quatenus iusta, & honesta sunt, vt statuit Alexán. 6. in suis regulis, titu. de signat. gratiæ.

Clausula fiat pro vt de iure, quid prosit.

Et si quis illa beneficia impetrauerit, solet Papa dicere, fiat, vel concessum 31
vt petitur, prout de iure. quia papa non intendit conferre si de iure non sint priuati, ideo illam clausulam addi prout de iure, hoc tamen rarũ est nisi quãdo de priuatione iuris dubitatur.

Et de illa clausula prout de iure. vide per glo. & doct. in l. edita. C. de eden. & 32
Bar. in extrauag. Ad reprimendum, in verb. prout.

Et si dicatur, quòd hic venit priuandus, ergo hęc clausula prout de iure de- 33
bet intelligi, idest secundum quod ius disponit, & si ius non disponat, nec papa priuat.

Beneficium permutantis nõ potest impetrari, si statim permutatio non perficiatur.

Titius resignauit beneficium caussa permutationis, quod fuit Seio collatũ, 34
sed quia beneficium Seij erat alterius diecœsis longe distantis, Seius possedit per mensem, vel duos vtrunque beneficium, nunc quidam tertius impetrauit primum, tanquam vacans per adeptionem secundi, per c. de multa, de præben. & per extrauagan. execrabilis. Demum Seius pro complemento permutationi resignat primum beneficium, quæritur an valeat ista collatio vltima? respõ. valere, quia erat iam affectum compermutanti, & illa dilatio duorum mensiũ non fecit illud vacare c. vno, de rerum permutat. in. 6. vbi doct. Feder. in tracta. de rerum permutatio. in 11. q. quod est notandum, sæpius super hoc vidi dubitatum, nec obest illa extra execrabilis, quia dicit si pacifice possederit, nolẽs vnum dimittere, sed hic volebat dimittere caussæ permutationis.

Partes super beneficijs semper debent conuenire cum papæ beneplacito.

Et sic nota, quòd sine papæ beneplacito non licet conuenire super benefi- 35
cijs, alioqui simonia est, vnde quando partes conueniunt, semper adijcere debent,

debent,cum papæ beneplacito,&c. Ex parte,i.de offic.del.c.fi.de pac.&c.vno vt ecclesiastica benefic.

36 Et si postea illa conuentio approbata sit a papa, sine aliqua simoniæ labe obtinetur illud beneficium,quia potest Papa dispensare super illis,quæ ipse in duxit docto.in rubric.de simo & in summa,prima quæstione prima.

37 Simplex autem prouisio dicitur, quando alia non narratur collatio, nec prouisio,sed simpliciter dicitur beneficium vacans per obitum, vel alias,& sic confertur.in noua autem prouisione regulariter presentatio,collatio,electio, vel alia prouisio narratur,in hac vero simplici nullus alius narratur titulus,sed a Papa conferri petitur vacans beneficium. hoc docet glo.in reg.cancell.a. 62. & ego signaturam superiorem scripsi ad hoc ostendendum. *Simplex prouisio, quæ dicatur*

38 Ideo subrogatio dicitur simplex prouisio, quia non præsupponit alium titulum,vt docet Gomes.in regul.de subrogatio. collitig.q.19.in fin.post. Aegid. Bellamera conclusio,116.si petens in fi.

39 Vnde in signatura dicatur,vt expediatur in vim nouæ, vel simplicis prouisionis,si quis narrauerit in ea se præsentatum , & institutum, & papa de nouo sic eidem prouiderit , si postea impetrans velit, vt eidem expediatur bulla in vim simplicis prouisionis, non potest hoc fieri.quia papa motus fuit ob illam narrationem,ergo non debet mutari alioqui bulla non conficeretur ex signatura,quod fieri debet,vt superius dixi, & hoc pauci intelligunt. *Si prouisio fuerit narrata,non potest in bulla omitti.*

40 Simplex prouisio etiam diceretur, quando sine prima narratione concederetur, quod non solet fieri , ideò si in prima dictum fuerit. ꝙ impetrans fuit de illo beneficio prouisus,& illud acceptauit,& illa velit omittere in bulla , non pōt, quia hæc prouisio induxit Papam ad sibi facilius prouidendum , quàm si nō fuerit prouisus,ergo hoc est ī bulla exprimēdū c.Postulastis, in fi.de rescr.

41 Nisi in dispositione,& ad partē addatur hæc clausula. quod hoc possit expediri ī vim nouæ,vel simplicis prouisionis,ēt absq; pdicta narratione, & hu⁹ clausulæ ratione poterit bull**a** absq; narratione, ī signatura expressa expediri. *Clausula absq; narratione quid operetur.*

42 Quæ clausula nō solet apponi per ignaros,ideo postea opus erit impetrare rescriptū perinde valere,si prædicta clausula nō fuerit in signatura conscripta.

43 Non poterit tamen impetrans nouam facere postea narrationem, & aliam a dicta signatura, alioqui conformis non esset bulla signaturæ , quod esse debet,vt sæpius dictum fuit,sed omitti poterit illa narratio.

44 Etiam poterit aliquid addere, vel detrahere primę narrationi,sed non totam omittere,vt si dixerit se præsentatum, & institutum in signatura, in simplici prouisione poterit omittere se institutum , secus si vellem dicere beneficium vacare per incapacitatem,& tamē expresseram vacasse per obitū,hoc val de alienū,est ideo,non exprimendū tanquā in signatura nō comprehensum. *Narratio an possit omitti , & alia exprimi.*

45 Sed si impetrem beneficium in vim simplicis prouisionis, & in signatura addatur , quod etiam in vim nouæ prouisionis expediri possit, si postea expediam bullā nouæ prouisionis, in qua narrem mihi esse prouisum per ordinarium de illo beneficio,& illud acceptasse,valebit illa bulla,quia hoc est in præiudiciū partis , cum ipse hanc prouisionem probare habeat ergo illi fauori renunciare potest lege penultima, C.de pactis, capitulo si diligenti,de foro cōpetenti,etiam potest exprimi id, per quod facilius Papa cōcessisset,si fuisset expressum,vnde qui simpliciter expressit, potest postea collationem sibi factam narrare in bulla,quam dubitat viribus non subsistere,&c.si hoc fuerit in signatura dictum,quod in forma nouæ,vel simplicis prouisionis expediri possit. *Simplex prouisa facile expediri potest per nouam prouisionem non econtrario.*

46 Simplex prouisio etiam dabitur præsentato ad beneficium, dummodo non fuerit institutus, & si episcopus vellet proponere edictum,iuxta c.fi.de elect. in 6.quia parum iuris habet ex præsentatione,c.dilectus,de offic.legat. *Simplex prouisio post presentationem datur & electionem.*

Idem prouisione monasterij pro electo, qui electioni consensit, ut detur simplex prouisio ante confirmationem, postea noua prouisio, quia ante confirmationem, non est ius perfecte acquisitum sicut ex collatione, d. cap. fin. de electio. in 6. 47

In noua prouisione si fuerit expressum beneficium certo modo vacasse poterit in bulla suppleri eo modo quo vacauit licet non fuerit in signatura dictum, quod verus vacationis modus pro expresso habeatur, ut superius, scripsi in signatura, sed hodie communiter solet apponi. 48

Suppleri an possit in simpli. prouisione verus vacandi modus.

Secus in simplicibus prouisionibus, in quibus non exprimitur modus vacationis, si in signatura dictum non fuerit, hoc habent Romani dicanici ex stylo, qui est tamen contra ius, in capitulo, Susceptum, de rescriptis, lib. 6. Sed respond. quod hoc est intelligendum in simplici prouisione, sed non in noua, sed nullam assignant differentia, nisi quod hoc est de natura primæ prouisionis, alibi forte dicam, quia semper vidi apponi clausulam, quod verius vacandi modus exprimi potest, & hoc est tutius. 49

Postremo ut bulla melius intelligi possit, subijciam formam eius ob oculos & demum illius elucidationem, ut paruo negocio quisque eam intelligere possit, ad rem ergo accedam. 50

Forma nouæ prouisionis.

Prima pars.

IVLIVS, *&c. Dilecto filio Antonio Odoin rectori, seu perpetuo uicario parrocchialis ecclesiæ sancti Ioannis Baptistæ de Chausonot, prope Stampas Senonen. diœce. salutem, &c.*

Secunda pars.

VITAE, *ac morum honestas, aliaque laudabilia probitatis, & uirtutum merita, super quibus apud nos fidedigno commendaris testimonio, nos inducunt, ut tibi reddamur ad gratiam liberales.*

EXHIBITA *siquidem nobis nuper pro parte tua petitio, continebat quod alias parrochia. eccle. seu perpetua uicaria S. Ioan. Baptistæ prope Stampas Senonen. diœc. quam quondam Guilielmus David ipsius ecclesiæ rector, seu perpetuus uicarius dum uiueret obtinebat per obitum dicti Guilielmi, qui extra Roma. cur. diem clausit extremum, uacante, dilectus filius Guilielmus Gunion presbyter præceptor domus sancti Ioannis Lateranensis hospitalis eiusdem sancti Ioannis Hierosolimitani dictæ, uel alterius diœc. uel ciuitatis, cum ad pro tempore existen. dictæ domus præceptorem collatio, prouisio, & omnimoda alia dispositio dictæ ecclesiæ, seu uicariæ, dum pro tempore uacat, de antiqua, & approbata hactenusque pacifice obseruata consuetudine pertineat, ecclesiam, seu uicariam prædictam (ut præfertur) uacan. tibi ordinaria authoritate contulit, & de illa etiam prouidit, tuque collationis, & prouisionis prædictarum uigore possessionem dictæ ecclesiæ seu uicariæ forsan assecutus fuisti, cum autem sicut eadem petitio subiungebat, tu dubites collationem, & prouisionem prædictas ex certis causis uiribus non subsi-*

subsistere, & sicut accepimus, dicta ecclesia seu uicaria adhuc (ut præfertur) seu alias certo modo uacare noscatur, NOS TIBI *præmissorum meritorum tuorum intuitu, specialem gratiam facere uolentes, teque a quibusuis excommunicationis suspensionis, & interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, & pœnis a iure, uel ab homine quauis occasione uel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existis ad effectum præsentium duntaxat consequendum, harum serie absoluentes, & absolutum fore censentes.* Necnon *omnia & singula beneficia ecclesiastica cum cura, & sine cura, quæ etiam ex quibusuis dispensationibus* Apostolicis *obtines, & expectas, necnon in quibus, & ad quæ ius tibi quomodolibet competit, quæcunque, quodcunque & qualiacunque sint eorumque fructuum, redditum, & prouentuum, ueros annos ualores, ac huiusmodi dispensationum tenores, necnon uerum & ultimum dictæ ecclesiæ seu uicariæ uacationis modum, etiam si ex illo quæuis generalis reseruatio, etiam in corpore iuris clausa, resultet, præsentibus pro expressis habentes, ecclesiam seu uicariam prædictam (quamuis & illi forsan annexorum fructus redditus & prouen. uigintiquatuor ducato. auri, de camera se. co. ex. ual. au. ut asseris, non excedant, siue ut præmittitur, siue alias quouismodo, aut ex alterius cuiuscunque persona, seu per liberam dicti* Guilielmi David, *uel cuiusuis alterius resignationem, de illa extra dictam curiam, etiam coram notario publico, & testibus sponte factam, aut constitutionem felicis recordationis* Ioann. Papæ XXII. *prædecessoris nostri, quæ incipit,* Execrabilis, *uel assecutionem alterius beneficij ecclesiastici dicta auctoritate collati, uacet, etiam si tanto tempore uacauerit, quod eius collatio iuxta* Lateranen. *statuta concilij, ad sedem Apostolicam legitime deuoluta, ipsaque ecclesia seu uicaria dispositioni Apostolicæ specialiter reseruata existat super ea quoque inter aliquos lis, cuius statum præsentibns haberi uolumus pro expresso, pendeat indecisa, dummodo tempore datæ præsentium non sit in ea alicui specialiter ius quæsitum) cum annexis huiusmodi, ac omnibus iuribus, & pertinentijs suis Apostolica tibi auctoritate conferimus, & de illa etiam prouidemus.* QVOCIRCA *dilectis officialibus, & cæte. mandamus quatenus ipsi, uel duo, aut unus eorum per se, uel alium, seu alios, te, uel procuratorem tuum tuo nomine in corporalem possessionem parrochialis ecclesiæ seu uicariæ, & annexorum, iuriumque & pertinen. prædictarum, inducant authoritate nostra, & defendant inductum, amoto exinde quolibet illicito detentore facientes te, uel procuratorem prædictum ad ecclesiam huiusmodi (ut moris est) admitti, tibique de illius seu parrochialis ecclesiæ & annexorum huiusmodi fructibus redditibus & prouentibus, iuribus & obuentionibus uniuersis integre responderi, contradictores &c. prout iustitia suadebit ad hoc compensando.* NON OBSTAN. *Piæ memoriæ Bonifacij Papæ*

3. pars

4. pars.

5. pars

VIII. etiam prædecessoris nostri, & alij constitutionibus, & ordina. Apos. contrarijs quibuscunque, aut si aliqui super prouisionibus sibi faciendis de huiusmodi, uel alijs benefic.ecclesiasti.in illis partibus generales, uel speciales dictæ sedis, uel legatorum eius literas impetrarint, etiam si per eas ad inhibitionem, reseruationem, & decretum uel alias quomodolibet sit processum, quibus omnibus te in assecutione dictæ parrochialis eccle. seu uicariæ uolumus anteferri, sed nullum per hoc eis, quo ad assecutionem beneficiorum aliorum præiudiciũ generari, seu si uenerabili fratri nostro Archiepis.Senonen.& pro tempore existente dictæ domus præceptori, uel quibusuis alijs communiter uel diuisim ab eadem fede sit indultum, quod ad receptionem uel prouisionem alicuius minime teneantur, & ad id compelli, aut quod interdici, suspendi, uel excommunicari non possint, quodque de huiusmodi, uel alijs beneficijs ecclesiasticis ad eorum collatio nem prouisionem, præsentationem, seu quamuis aliam dispositionem coniunctim, uel separatim spectan. nulli ualeat prouideri per literas Apostolicas, non facientes plenam, & expressam de uerbo ad uerbum, de indulto huiusmodi mentionem, & qualibet alia dictæ sedis indulgentia generali, uel speciali, cuiuscunque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam, uel totaliter non insertam effectus huiusmodi gratiæ impediri ualeat quomodolibet, uel differri, & de qua cuiusque toto tenore habenda sit in nostris literis mentio specialis, nos enim ex nunc irritum decernimus, & inane si secus super his a quoquam quauis auctoritate scienter, uel ignoranter contigerit attentari nulli, &c. datum &c.

Bullæ diuisio continens septẽ partes.

NOtandum est, quod hæc bulla septem continet partes, in prima ponitur salutatio, in secunda narratio, in tertia Papæ concessio, seu dispositio in quatra committit Papa executores admittendum impetrantem in possessionem, in quinta non obsta ponuntur, in sexta comminatur Papa in contrauenientes suæ prouisioni.ibi, nulli, &c. in septima data, videlicet quo die, quoue anno hæc dictata fuere. Ista est summa huius bullæ, & cuiuslibet alterius ferè rescripti, nisi quo ad quartam, & sextam partem, quæ aliquando omittuntur, quia non conueniunt, quamuis Bald. in cap. Super lite ris, colum.4. de rescript. dicat his verbis, quòd debet rescriptum tria continere, videlicet narratoriam, supplicatoriam, & hę duæ respiciunt impetrantẽ, & conclusoriam, quę respicit rescribentem præmissa igitur bullæ forma videamus ad digitum, an præmissa contineatur in ea, verum quia de noua prouisione prius agitur, ideo eius verba prosequor.

Papa suum nomen præponit in bullis, non cognomen.

Iulius Episcopus, &c. Primo ergo Papa nomen suum præponit, quia ipse omnibus est præponendus, vtpote caput, & caput tanquam nobilius cæteris est anteponendus membris, l. cum in diuersis. ff. de religios. & sumptibus funere capite enim languescente facilius reliqua corporis membra inficiuntur. c. sunt plurimi. 6. q. 1. & quia scribens alteri solet se præponere, l. Nesennius, ff. de neg. gest. & de re iu. scripsi in gl. prima. tit. de approbatio. conuẽtor. in Cõcor. Fráciæ ipse tamẽ Papa nunq̃ solet suũ. cognomen in suis literis exprimere, nec Cardinales, vel Episcopi, aut abbates, sed suo nomini contenti sunt iuncto nomine dignitatis episcopalis, aut abbatiæ,

tiæ,vt Ioan.Cardinalis, &c. Ioan.eps Parif. vel Ioannes Abbas, &c. siue ipsi alijs scribant,siue illis scribatur,ideo Papa ex stylo curiæ Rom. nunquam rescribendo cognomen illorum exprimit. sed solum nomen cum dignitate,& hoc sufficit ad certificã.illam,ideo non est opus alia demonstratione.l. 1.ff.de dote præleg.

Episcopus. Episcopũ se dicit & seruũ seruorũ Dei. vide hoc in pœ. Sexti, & C.I.declaratum,quia Pragmat. hæc non prodest, & ipsi hoc sciunt.

Dilectio filio. Pro excõicato vel inimico sanctæ sedis non solet Papa scribere,sed pro dilectis,ideo eos sic vocat qa excõicatos nec fratres,nec filios appellat,sed loco benedictionis , & salutationis dicere solet spiritum consilij sanioris,vt docet Speculator in tit. de rescript præsent.§. ratione formæ,ver.& nota ꝙ Papa,quia excõicatus, habetur pro mortuo.c.dilectis filijs,vbi glo.& doct.de appella.hodie excõicatos absoluit ad effectũ vt inferius dicetur,nec probanda erit dilectio impetrantis,quia omnis censetur dilectus,quia non est odiosus quo ad hoc,sicut de digno , vt omnis dicatur , qui non est indignus.l.cũ quidã ff.de lega.2. & sicut omnes sumus filij Dei per fidem. Paul. ad Galat.3. c. sic filij omnes sunt eius vicarij videlicet Papæ cura & honore,quòd ipse curam omnium christianorum habeat , vel habere debeat,& omnes ei honorem impendere,teste Bonifa.in proœ.cl.col.2.no.4.vi de quę scripsi in forma manda.in concorda. *Papa pro dilectis scribit, & omnes dilecti præsumuntur.*

Et filios vocat omnes,qui non sunt episcopi aut patriarchæ, vel archiepiscopi.c.quam graui,de crimine falsi,& istæ est stylus curiæ Romanæ.

Salutem. Paul. ad Corinth.c.vlt.ait, (*Salutate inuicem in osculo sancto,*) Vnde hic Papa salutat eum,cui prouidet,& ex hac salutatione non censetur illum absoluere,quem salutat,cle.si.de senten.excõ.alioqui clausula absoluentes,&c.infra posita esset superflua. de ista Papæ salutatione ad beneficia vacatura scripsi in forma manda.in princ. vbi dixi esse differentiam in rescriptis ad vacatura,& vacantia,quia in rescriptis ad vacatura Papa salutat eũ, quem vult grauare ad conferendum.in is vero ad vacantia eum salutat, cui prouidendo confert,quando Papa per breue scribit, solet addere salutem , & Apostolicam benedictionem,vt inferius in materia breuis dicetur. *Salutatio Papæ non dat absolutionem.*

1 **Vitæ ac morum** honestas,&c.) Notandum est, quòd hæc secũda pars bullæ continet narrationem,in qua duo Papa præcipue conscribit. Imprimis rationes,quæ mouerint eum ad hanc gratiam concedendum . In secunda factum narrat ibi,exhibita,&c. vel cùm itaque, &c. *Rationes diuersæ in diuersis mouent Papam ad concedendũ.*

2 Sicut enim Papa pluribus mouetur rationibus ad concedendum vni potius quàm alteri ita rationes alias in vno exprimit,quàm in alio,cap. Relatum, de præben.vt sequitur.

3 Si enim Papa gratiam infanti faciat, solet statim a salutatione sic dicere.laudabilia infantilitatis tuę iudicia , &c. si autem sit puer vsque ad tredecim,vel quatordecim annos , dicit , laudabilia tuæ puerilis ætatis indicia , ex quibus (*prout,fide dignorum testimonio accepimus*)verisimiliter concipitur , quòd te in virum producere debeas virtuosum,nos inducunt, vt tibi reddamur ad gratiam liberales,&c. *Ratio mouens Papam pro infante rescribentem.*

4 Dicunt quidam,quomodo potest cognosci puer,vel infans,cum sapientissimus Solomon Prouer.20.c.de illo dicat . (*Quis autem hominem intelligere potest viam suam?*) Et c.30.(*Tria sunt mihi incognita , & quartum quod penitus ignoro, viam viri in adolescentia sua.*) Respon. Papa dicit se habuisse ista indicia testimonio fide dignorum,quibus credi solet,l.Titio.2.ubi glo.ff.de conditio.& demonstra.glo.in verb.notitia.c.cupientes,de elect.lib.6. *Puer quomodo dignoscatur.*

Etiam

Etiã Papa dicit verisimile esse, quod puer bonis moribus præditus fiat vir literatus, & virtutibus decorabitur, & hoc est quo ad præsumptionem, licet aliquando hoc non sit, & de hac clausula fide digno commendatis testimonio, Corse. in repeti. c. Grandi, de supplend. negligen. præla. 5

Ista probatur in ca. studijs, de præsumptio. vbi sic scribitur. Ex studijs suis intelligitur puer, quemcunque enim virtutibus studere, cum modestia continentiæ auditioni sapientium, obseruantiæ mandatorum Dei maxime simplicitati, & humilitati videris, huius munda & recta opera intelligere, & sic quo ad præsumptionem, sicut Papa hic dicit. 6

Melius & tutius esset, quod Papa hos crescere sineret, & postea illis conferret, quia hoc solet generare scandalum in ecclesia, cum istis vitulis confertur beneficium, sinere eos oportet, vt aratro habiles. 7

Honestas vitæ, & morũ et virtutum merita inducunt collatores ad conferendum.

Si vero maiori quatuordecim annis seculari Papa scribat prouidendo, solet describi hæc clausula, uitæ & morum honestas, ac alia laudabilia probitatis, & virtutum merita, super quibus apud nos fide digno commendatis testimonio nos inducunt, ut tibi reddamur ad gratiam liberales &c. cum iuris præceptum primum sit honeste viuere, l. iustitia. ff. de iusti. & iure. §. iuris, illo tit. in institu. ob id honestas vitæ & morum inducunt Papam ad concedendum, mouetur etiam Papa ob merita probitatis & uirtutum 8

Vitæ ac morũ honestas non ponitur in gratiis

Dauid expetijt bonitatem, disciplinam, & scientiam, sic Papa his mouetur, vide quæ scripsi in forma manda. in Concorda. & ista clausula vitæ ac morũ honestas non solet apponi in gratia, si neutri, vel si nulli, ut inferius dico in materia licet aliquando viderim apponi, hodie multa conferuntur beneficia ab inferioribus collatoribus aliquibus, apud quos nulla est uitæ, nec morum honestas, sed turpitudo & dissolutio, sed veh illis, qui hoc modo conferunt, quia reddẽt quandoque rõnẽ villicationis, in qua erit fletus & stridor dẽtium. 9

Domesticis & familiaribus clausula propria, & religiosis.

Si vero concedatur domestico, vel familiari Papæ, solet inscribi grata tuæ familiaritatis obsequia &c. & ista gratis expediuntur, ideo dici solet grata Romanis tamen pragmaticis non grata, quia aio non grato sine mercede hæc expediunt qñque, sed quia verisimile est, ꝙ Dñs suis grato aio concedat, ob id dicit grata &c. licet permulti sint Philippo Macedo. dissimiles, qui Hiparchi mortem ægre tulit, quod antequam beneficium a se accepisset vitam finierit, vt est in Apophteg. Plutar. vbi plus his verbis scribitur, per quàm rarũ est principem sentire gratiarum affectus, sed amicis plerique non aliter, quam equis vtuntur dum usui sunt, curant, inutiles factos abijciunt, eosque spoliãt citius, quam beneficio iuuant, ideo accipe Dauid doctrinam. Nolite confidere &c. 10

Philippus moleste tulit quod alicui non bene fecerit.

Religioso.

Cum autem bulla dirigitur religioso, solet apponi clausula ista religionis zelus, aliaque &c. quomodo probatur hic zelus, & merita, & Papa a quibus fide dignis habuit, cum non viderit vnquã impetrantẽ? respon. impetrantes solent impetrare per pragmaticos Romanæ curiæ, qui dicunt papæ impetrantẽ esse dignũ, & multoties falluntur, quia etiam ipsi non cognoscunt impetrãtes, sed fortè excusari possunt, quia omnis præsumitur dignus, l. cum quidam, 2. ff. de leg. 2. c. si forte, de electio. in 6. & is qui ingressus est religionem præsumitur, ꝙ hoc fecerit bono zelo, qui inducit ad concedendum vt hic. 11

Collatores cognoscere eos, quibus conferũt debent.

Dicebat Menander Græcus his, qui Reipub. præsunt multis fanemodis non benedictũ est, cognosce teipsum, forte enim vtilius si diceretur, cognosce alios homines, quos si cognoscerent epi, & alij collatores, eos non ditarent, nec illis in perniciem animæ prouiderent bonis saltem derelictis. 12

Titulus prioratus qualis esse debeat.

Priori

Si priori seculari dirigatur bulla dicitur in ea, priori seculari talis ecclesiæ collegiatæ, & vocatur prioratus secularis sancti N. ordinis S. Benedicti &c. 13

Abbas si sit episco. nõ bene-

Priori claustrali

In titulo prioratus claustralis dicitur, priori prioratus claustralis monasterij sancti 14

rij sancti Germani de Pratis Paris. diœces. salutem. Quando vero prouidetur de monasterio alicui episcopo, postquam episcopus est consecratus, non benedicetur, & nominabitur episcopus, non abbas, nec prior, quia a maiori fit denomiatio, l. Quæritur, ff. de stat hom. alioqui nostri episcopi maxime cardinales sexcenta haberet nomina, quia sexcentos habent vel episcopatus, vel abbatias, vel prioratus, seu hospitalia, uel leprosarias, aut alia beneficia, in totius reipublicę perniciem quæ malum; tanta voracitas. *dicitur, & vocatur episcopus, non abbas.*

15 Etiam ista, quæ in exordijs gratiarum ponuntur, non sunt a partibus probanda, quia caussa impulsiua cessante non cessat dispositio, l. j. §. sexum, ff. depo stulan. & in dubio ista caussa præsumitur impulsiua, glo. in l. 2. in fi ff. de dona. doc. in c. cum cessante, de appella. hoc docet Staphil. in tract. de lit. grat. rubri. *Partes probare non tenentur, quæ in exordijs dicuntur.*

16 de 6. clausu. in prin. † Sed bonum esset, quod omnia, quæ in his dicuntur literis, comprobarentur, & verificarentur coram iudicibus ecclesiasticis conseruatoribus vniuersitatum, vel alijs, quia officiales episcoporum vix eas cōprobarēt, vt beneficia conferre possent propter defectum impetrationis, vel possent eligi iudices a papa Roscij, idest miræ probitatis, scientiæ viri, qui de expressis in bullis summarie, & de plano cognoscerent, & bullam comprobarent. *Bullæ papæ cōprobandæ, & a quibus.*

17 Quando autē bulla dirigitur doctori, vel alteri graduato, scribitur hæc clausula literatum scientia vitæ, ac morum honestas, & sic papa præfert hic scientiam, vt ostendat istum literarum habere hoc præcipuum vltra vitæ, & morū honestatem aliorum, quibus etiam hic prēditus est. Ideo incipit a literarum scientia, & vt cognoscatur ꝙ papa vltra alios moueā ratione scientiæ ad concedendum, quia scientia totus mundus illuminatur, authent. habita, C. ne filius *Clausula bullæ directæ graduato probanda.*

18 pro patre, † & narratio etiam baccalaureatus in gratia, etiam non negata quo ad effectum adiudicationis probanda est, vt docet Aegid. Bel. decis. 303. item quod & Petr. Paris. consi. 49. ad primam, col. pe. nu. 30. & seq in 4. volu.

19 Et si dirigatur aduocato consistoriali, non dicitur magistro, nec solent in literis Apost. aduocati consistoriales vocari magistri, sed dicitur in eis, nos nolentes eidem N. qui in consistorio nostro aduocatus existit, &c. *Aduocati consistoriales nō vocantur magistri in bulla, nec clerici cameræ papæ.*

20 Clerici cameræ papæ etiā nō dicuntur magistri, nec aliquis officialis papę, eo quod familiaris dicitur magister, nisi habeat priuilegiū, quod sit magister, vel sit promotus, c. 2. ne sede vacan. nec scholaris est magister, c. fi. de præsum. nisi sit in registro supplicationū, hi. n. dicuntur magistri registri supplicationū, alij vero dicuntur registratores bullarū, non vero magistri, imo nec beneficia clericorū cameræ sunt reseruata, nec beneficia procuratorū contradictarum, quia nō sunt nominati in extraua. Ad regimen, de præb. in extrauag. cōibus. *Magistri qui dici possint i bulla*

21 Adhæc quando alicui prouidetur de præstimonio, siue in ecclesia sit, siue extra eam tunc non fit intitulatio, vt Romani vocant, vt rescriptum derigatur clerico perpetuo beneficiato in tali ecclesia, sed in bulla dicetur tali clerico talis diœcesis, & si aliud habeat beneficium vocabitur nomine alterius beneficij, & hoc est propter incertitudinem, quæ est, an prēstimonium sit beneficium, & ita seruat stylus cur. Rom. *Titulus non suscipitur præstimonij.*

22 Notandum quod bulla nunquam exprimit nisi vnum titulum, ideo non dicit canonico talis ecclesiæ, & rectori parrochialis ecclesiæ, quia quis non debet esse pluralis etiam in titulis, vt duos habeat titulos, sicut nec duo beneficia, c. cum non ignores, de præben. & c. sanctorum, 70. dist. & si duos daret titulos *Titulus vnus in bulla tātum datur.*

23 videretur pluralitatem a iure damnatam approbare. † Etiam quia hodie quidam ex nostris cardinalibus tot habent ferè episcopatus abbatias, & prioratus, quod in cœlo stellæ sunt errantes, quæ si numerarentur, oporteret totam vnam bullam ex harum numeratione conscribere, vnde non solet dici magistro artium, & in medicina, sed magistro in Medicina doctori in Theologia.

logia.†Tamen dicitur in bulla, doctori vtriusque iuris. quia vtraque scientia 14
coniuncta est, vt scripsi q.5.trac.noui, & sic non intitulat̄ quis (vt practicantium verbis vtar) de duobus, nisi essent in eadem ecclesia, & de illis prouideret̄ vni, si aūt sit quis licentiatus, dicit̄ tali licentiato, vel baccalaureo salutē, si aūt in supplicatione dicat̄, quod est licētiatus, qui (vt asseris) de rigore exiftis, vel (vt asseris) formatus exiftis, &c. alia vide in practica cancel. Romanæ per Hiero. Paul.

Titulus mendicantium quis

Item si fiat. mentio ordinis mendicantium, dicetur tali N. ordinis fratrum 15
Prædicatorum, vel ordinis fratrum Eremitarum sancti Augustini, vel ordinis minorum, si vero sunt de obseruantia, dicetur esse ordinis minorum de obseruantia nuncupatorum, si autem fiat mentio aliorum ordinum dicetur in literis Papæ, sub regulari obseruantia viuentium, de stylo curiæ Romanæ, qui est obseruandus, c. ex literis, de constit.

De narratione, quomodo fieri debeat.

Exhibita quidem, &c. Ista est facti narratio, quę post has rationes Papam mouentes apponitur, quę varia, & diuersa est pro factorum diuersitatæ, vnde plane factum narrari debet ex qua omnis certitudo elici possit, & hæc narratio qualiter fieri debeat, nō potest certa cōstitui doctrina alia, sed cauendū est, ne falsa in narratione pars inserat, aut aliquid omittat, quod Papam ad difficilius concedendum, vel denegandum inducat, alioqui rescriptum erit nullum, c. Ad aures, & c. ex tenore, & c. postulastis, & c. super literis de rescript. vt dixi supra in prima differentia inter literas gratiæ, & iustitiæ, verum enimuero, quia ex narratione partium in iure posita non potest sumi decisio iuris, c. si Papa. de priuileg. lib. 6. nec ex ipsa potest sumi aliquid ad decisionem causarum, glo. in c. vno in verb. collationem, de rer. permutat. in. 6. Rom. in repet. in authent. similiter, in 10. speciali. C. ad legem Falcidiam, allegat glo. in l. vnic. C. quando non petentium partes petentib. accrescant. Barba. in repe. c. Reynaldus, colum. 21. de testam. ex his ergo narrationibus hic nihil eliciemus, sed veniemus ad tertiam partem, vbi sunt clausulæ 1

Narratio quid profit, et perqua verba fiant in qualibet gratia.

frugiferæ.† Tamen ex narratione partium elici solet veritas, vel obrepro, ideo 2
partes summopere respicere debent, quid narrent, & an narrata probare possint, vel contra ea probari possint, nam quæ pars narrat, ea confiteri censetur, & ex hoc iudicari, l. cum precū. C. de lib. cau. & superius dixi.

In nouis & simplicibus p̄uisionibus, & in gratia si neutri narrari modus va- 3
cādi solet per exhibita, si quidē, &c. in alijs vero gratijs regulariter non, sed p̄ dudū &c. cū itaq; &c. & prout casus occurrit, & hoc de stylo curię Romanę.

Nuper olim, dudum tria denotant tempora.

Et licet datur dudum, nuper olim, vacans beneficium, cum nunc etiam va- 4
cet, tamen hoc non nocet, quia hæ dictiones tria continent tempora, videlicet præsens, præteritum, & futurum. glo. in l. 1. §. de noui oper. nuncia olim, de officio delegat. & in c. 1. de clerico excommu. ministran.

Gratia facta, quomodo debeat in alia narrari.

Notare tamen debemus, quod gratia iam facta debet plene, & extense in 5
bulla narrari, quando non est reuocata, nec sortita effectum in aliqua parte, & quando est illius, qui primam concessit gratiam, secus si successoris, siue narretur dispensatio, siue alia gratia.

Si vero in vim mandati fuerit alicui prouisum, & is impetret a Papa benefi- 6
ciū in noua prouisione breuiter grā mandati narrabitur ex stylo Roma. curiæ.

Etiam successoris gratia breui narrari solet, quamuis in forma rationi con- 7
gruit expediatur, vt in inferius in ea materia scribam, & in narrationibus debet quis sequi ordinem rerum, ita vt prius acta, prius sint referenda, vt prouin. fol.
60.† Idem si sit reuocata, vel sortita effectum, vt vidi de stylo cur. Ro. seruari. 8

In prouisione Papa non sunt probāda merita

Nos tibi præmissorum, &c. } Ista est bullæ tertia pars, videli- 1
cet Papæ dispositio, & prouisio cum suis clausulis valde vtilibus, quas nunc prosequamur, & multa vtilia in hac

hac parte continentur, & quamuis in donatione probanda sint merita, alias donatio corruit, l. si donatione, vbi doct. C. de collat. l. Aquilius., & l. Si pater, ff. de donat. Do. Tiraq. in l. si vnquàm in verbo donatione, C. de reuocan. donat. tamen in hac papæ gratia non oportet merita ista probare, quia papa vult intelligere merita, eo quòd quis bene mereatur, ideo illi confertur, quamuis alia non præstiterit seruitia.

1 **Teque absoluentes, &c.** Ista clausula, & sequentes oriuntur ex signatura, sicut olim Græci ex equo Troiano, vt per Virgiliũ lib. 2. & per Historiographos, & hoc sicut est prima dispositionis papæ clausula signaturæ, & cum absolutione a censuris ad effectum præsentiũ, &c. sic & prima dispositio bullæ continet hanc clausulã, vt hic videri pôt.

2 Et sic papa absoluit impetrantes a sententia excommunicationis etiam maioris, alias collatio facta excommunicato non valeret, nec rescriptum impetratum ab excommunicato, c. 1. de rescript. in 6. c. postulasti, de cleric. excommu. ministran. Ideo hic dicit text. a quibusuis excommunicationis, &c. & vt maiorem excommunicationem comprehendat, & minorem, si repugnet impetrãti. *Papa absoluit impetrantem a qualibet excommunicatione ad effectum.*

3 Maior a communione fidelium excludit, minor a sacramentorum participatione, c. 2. de excep. siue excommunicatio sit lata a iure, vt si quis manus violentas in clericum iniecerit, is est a iure excommunicatus, ca. Si quis suadente 17. quæ. 4. vbi scripsi amplia. & limita. & præponit a iure, quia sententia iuris imponitur propter crimen, ideo plus ligat. arg. not. in c. peruenit, de excess. prælat. Staph. in tract. de lit. gra. de 6. & effectu clau. versi. verior tamen, &c. *Duplex est excommunicatio.*

4 Siue ab homine excommunicatus sit, vel ab officiali episcopi, vel archiepiscopi, aut ab alio potestatem habente, siue in eadem diœcesi, siue in alia, quia hic non consideratur, a quo, sed an sit, nam excommunicatus in vna diœcesi in alijs etiam est vitandus, c. quisquis, vbi glo. 4. q. 5. glo. in c. Pastoralis, §. verum de appellat. quia sicut lepra sequitur leprosum, & morbus Neapolitanus infectum, ita & hæc excommunicatio, glo. in l. 3 ff. pro socio. & sic iste text. intelligitur de excommunicatione etiam maiori, licet quidam velint dicere contra, nullo tamen iure fulciuntur, imo contra verba text. nituntur ibi a quibusuis excommunicationis sententijs absoluentes, &c. minor autem excommunicatio a perceptione sacramentorum excludit, c. 2. & 3. de excep. scripsi in tit. de excum. vitand. in concord. *Suspensi, & interdicti etiã absoluuntur, vt impetratio prosit.*

5 Etiam suspensus a diuinis non potest eligi, nec idem beneficium conferri c. cum dilectus, de consuet. gloss. in c. cum bonæ. de ætat. & qualit. & in c. fin. de excess. prelat. Ideo papa hic absoluit illum ad effectum, vt valeat impetratio, & prouisio, vt in c. Apostolicæ, de except.

6 Idem si aliquis sit interdictus a diuinis, vel ab ingressu ecclesiæ, vt dicitur in c. Si sententia, & in c. is cui, de senten. excommu. lib. 6. nam is a papa absoluitur ad effectum præsentium consequendum, videlicet vt beneficium ex hac prouisione consequi possit, non obstante excommunicatione, suspensione, vel interdicto.

7 Et quamuis post satisfactionem non requiratur absolutio a suspensione, vel interdicto, sed sufficit iudicis declaratio sine alia absolutione, quod secus est in excommunicatione. gloss. notabi. in clement. vna, in verb. donec, de decl. & in clem. fi. de cens. Idem tenet glo. In Pragma. sanct. in titul. de interdict. in differen. non ponend. in gloss. mox tamen, quia non apparet papæ de aliqua satisfactione, ideo absoluit eum in hac impetratione tam ab excommunicatione, quàm a suspensione. & ab alijs censuris, sed absoluit tantum ad effectum præsentium consequendum, non quo ad alia, vt plene scripsi de canonico creato, ad effectum, in §. fi. de reserua. in concord. & in forma mand. *Absolutio quando post satisfactionem non requiratur.*

Præte-

Præterea absoluit eum ex quauis caussa, vel occasione processerit excommunicatio, ibi, quauis occasione, vel causa latis etiam si prouenerit ex culpa impetrantis propter istam generalem clausulam hæc tamen generalitas restringitur, & a iure, & a regula cancella. vt inferius dicetur. 8

Absolutio in literis Papæ incidenter data non prodest hæreticis

Vnde hęc absolutio non proderit hæreticis, c. excommunicamus, §. credentes, de hæretic. Feli. in c. Apostolicæ, col. 1. de excep. ne præstetur ipsis occasio censuras vilipendendi, quas facillime ex eorum pessima conditione reijciunt. 9

Nec insordescentibus prodest absolutio.

Nec proderit ei, qui insorduit in excommunicatione vltra annum, quia hęreticus præsumitur gl. in c. fi. de pœn. & ita fuit iudicatum Burdegalę, vt refert Boer. in deci. Budergal. q. 290. duo permutauerunt. 10

Falsarij literarum non censentur in bulla absoluti.

Nec falsum committentibus in literis Apostolicis, etiam si addant punctum, vel deleant, illi enim in bulla cœnę Domini sunt excommunicati, nec possunt ab alio, quàm a Papa absolui, nisi in mortis articulo, tex. in c. Ad falsariorum, de crimine falsi. hoc patet in bulla cœnæ Domini, art. 4. vbi etiam scripsi, & hoc est, quia Papa istos non vult absoluere. 11

Absolutio a censuris in bulla data, quibus nō prosit.

Vnde Iulius papa 3. Modern. his verbis statuit, & ordinauit huiusmodi absolutionem non suffragari non parentibus rei iudicatę, incendiarijs, violatoribus ecclesiarum, falsificatoribus, & falsificari procurantibus literas, & supplicationes Apostolicas, & illis vtentibus, receptatoribus & fautoribus eorū, ac res vetitas ad infideles differentibus, violatoribus ecclesiæ libertatis, via facti ac vsu temerario Apostolicis mandatis non obtemperantibus, & nuncios, vel executores Apostolicę sedis, & eius officialiū eis cōmissa exequētes impediētibus, qui propter præmissa, vel aliquod eorum excommunicati a iure, vel ab homine per quatuor menses scienter excommunicationis sententiam huiusmodi sustinuerint, & generaliter quibuscunque alijs, qui cēsuris aliquibus etiā alijs, quàm vt præfertur quomodolibet legati, in illis per annum continuum insorduerint. † Itaque habetis, quibus non prosit hæc absolutio in reg. 78. Iulij & hoc est bene notandum, quia non fuit hactenus ab alio Pontifice sic declaratum. Igitur hæc clausula quauis occasione, &c. non proderit istis, nisi in signatura diceretur, & cum absolutione a censuris ad effectum etiam in casibus regulæ, & cum illius derogatione, quod non solet Papa facere, sed tentandum est, alioqui delebitur. 12 13

Dicens se familiarem card. est excōmunicatus.

Etiam non puto hic comprehendi illum, qui dixit se familiarem, vel nepotem card. vt obtineret facilius gratiā, quia est excōicatus, & non est verisimile quod Papa istū furē absoluere velit, vt cōsuluit Pau. Parif. conf. 77. in in caussa, col. 2. in 4. vol. dico inferius in rescripto perinde valere quid agere debeat. 14

Absolutus hic non poterit celebrare, nec ordines sumere.

Itē licet hic absoluatur quo ad effectū obtinendi istud beneficiū impetratū, tñ impetrās non poterit celebrare, nec horis interesse diuinis, nec alia facere, quia ad effectū tantū est absolutus, vt patet, hic imo si post hanc absolutionem ingerat se diuinis, incurrit irregularitatem, c. is cui, de senten. excommu. lib. 6. 15

Absolutus non potest beneficiū ab ordinario obtinere.

Nec posset aliud beneficiū post istā absolutionē, obtinere ab ordinario, vel alio, nisi absolueretur de nouo, in quo ad effectū cōsequēdi beneficiū impetrantiū non requiritur, vt absoluatur ab ordinario, vel ab alio pręsbytero, quia absoluitur a papa per has literas, ibi harū serie absoluentes, &c. † Et papa solo verbo absoluere potest, sicut solo verbo creare sacerdotes, vt docet Angel. in l. 1. C. de senten. passis, & Feli. in c. 1. col. 6. de consti. Bart. in cle. fi. col. 2. ne testib. 16 17

Imo de iure quamdiu excommunicatus erit, priuatur fructibus beneficij, glo. in ca. præter 32. dist. quia Dei inimicus, & ecclesiæ non debet de patrimonio viuere Iesu Christi. Bal. in c. 1. col. 3. in 2. lectu. de iudic. arg. c. commissa, de elec. lib. 6. † nec poterit interim ordines sumere, imo esset irregularis, si assumeret, vt docet Panor. in c. 1. de eo, qui furtiue ordi. suscepit, & vt semel dicam, in nullo 18 19

in nullo alio reuelatur hic excommunicatus, nisi vt ista prouisio facta eidem valeat, ergo omnes aliæ pœnæ contra excommunicatos contra eum locum habebunt sexaginta, scripsi in tit. de excommunica. non vitand. in concorda. vnde scripsi in gl. absoluentes, in forma mãda. l. in concordat. quod excommunicatus impetrans mundatum, si non procuret alio modo absolui, non poterit beneficium acceptare, licet mandatum valeat. ad effectum sc. non ad alios actus.

1 Necnon omnia, & singula beneficia ecclesiastica, cum cura, vel sine cura, quæ etiam ex quibusuis dispensationibus Apostolicis obtines, & expectas, necnon in quibus, & ad quæ ius tibi quomodolibet cõperit, quæcunque, quotcũque, & qualiacũque sint &c.)

2 Ista clausula nascitur ex ventre signaturę, ibi. & quod obstantiæ oratoris habeantur pro expressis, seu in toto, vel in parte exprimi possint, & tantum operatur, ac si nominatim expressio fieret teste Anto. Butrig. in consi. 2. visis literis, col. 1. & Fel. in c. in nostra, corrola. 9. de rescrip. *Clausula pro expressis habentes.*

3 Duo signatura concedebantur, quod illa quæ obstabant impetranti habebentur pro expressis, secundum quod exprimi possint in bulla ergo possunt exprimi beneficia, vel haberi pro expressis & licet habeantur pro expressis, exprimi tamen poterunt, quia in fauorem impetrantis hoc conceditur, cui fauori renũciare potest, c. si diligenti, de foro. compen. l. pen. C. de pac. & melius est quòd in bulla exprimentur ad vitandos processus & vt noscatur mens Papæ. quãuis utrunque in signatura fuerit concessum. *Signatura vt haberi pro expressis, & quod possint in bulla exprimi concedit.*

4 Per hanc clausulam tollitur subreptio, quę foret, si quis impetraret beneficium a Papa, vel ab eius legato, & non exprimeret beneficium etiam modicũ, vnde impetratio & prouisio nullius esset momenti. c. si proponente, de rescr. c. si motu, de præb. lib. 6. etiam si impetrans illud resignare paratus sit, c. postulasti, vbi Aegid. col. 1. de resc. idẽ Papa habet pro expressis, idest acsi in bulla expressa essent omnia & singula beneficia ecclesiastica. † Ergo de feudis & 5 alijs beneficijs temporalibus non intelligitur, quia non sunt in gratia exprimenda. c. Felicis, de pœnis, lib. 6. vbi hæc beneficia dicuntur sed nõ ecclesiastica, vt in rub. vt beneficia ecclesiastica sine diminutio. conferen. *Subreptionem tollit hæc clausula, pro expressis &c.*

6 Ad hæc si prouisio fuerit facta in vna signatura de duobus beneficijs, & bulla expediatur de vno, oportet dicere in ea sic, cui etiã hodie de parrochiali ecclesia, seu alio beneficio, &c. cõcessimus prouideri, ex quo in supplicatione expressa sunt duo, tamen hęc clausula facit vt hoc non exprimatur, quia Papa pro expressis habet omnia beneficia. *De prouisione facta de duobus, an fieri mẽtio in bulla debeat.*

7 Item Papa non solum habet pro expressis omnia beneficia, sed & qualitates illorum, & hoc probatur ibi, tum cura, vel sine cura & qualiacunque, probatur in cle. 1. de præb. c. Ad aures, de rescr.

8 Præterea vult pro expressis hẽri beneficia quotcũque hẽat, & in quocũque numero, adhoc vt valeat impetratio, nõ obstãte numero beneficiorũ decẽ, vel 9 alio numero, qđ obtinebat impetrãs, tñ vt infinitas vitet. c. 2. de rescr. i 6. † forte nõ cõtinet nisi duo, nã si Papa sciret istũ vltra duo hẽre, forte non cõcederet aliud, p c. cũ adeo, de rescr. ideo nõ prodesset ista clausula ad tertiũ, vel ad plura, vt ista clausula restringat, & Papæ nõ illudat vt supra dixi in signatura. *Clausula pro expressis non contineat vltra duo beneficia.*

10 Adhæc vult etiam haberi pro expressis ea beneficia, quæ impetrant expectat, si forte quis obtinebat literas mãdati, vel aliàs expectatiuas ad beneficia, vt velit nunc beneficium impetrare, de illis literis, per quas spectat beneficia, facienda esset mentio. cap. in nostra, de rescript. tamen per istam clausulam hoc tollitur. ibi & expectat, ac in quibus, & ad quæ, ius sibi quomodolibet cõpetit, idem si ius competebat, quia forte iam acceptauerat beneficium vacãs, 11 & sibi fuerat collatum, tunc per istã clausulam reseruatur illi ius. † Notandũ est

Clausula pro expressis non inducit dispensationem. est tamen quod per hanc clausulam nõ censetur dispensatio, ut quis retineat beneficia, nisi obtineat de illis dispensationem. c. non potest, de præb. ideo in narratione bullæ solet dispensatio narrari, videlicet cum quo dudum, ut duo, incõpatibilia beneficia, etiã si dignitates, personatus, administrationes, uel officia forent, & ad eos, &c. si tibi alias canonice conferantur, recipere, & simul retinere libere & licitè ualeas, Apostolica fuit auctoritate dispensatũ Staphile. in tract. de literis gratiæ, in secunda forma expectatiua. † Et ista clausula 12
Qualitas expressis habetur. pro expressis non derogat priori dispositioni fortiores clausulas habenti, ut docet Petr. Paris. consi. 42. quanrum, nu. 18. in 4. uolu. † In hoc tamen aduertendum est, quod qualitates beneficiorum, ut statim dixi, sunt exprimendæ, nisi habeantur pro expressis, ut hic, uel nisi sit clausula in signatura posita, quod maior & uerior specificatio fieri possit, etiam qualitatum, ut docet glos. in regul. 63. & inferius dicetur. 13

Dignitas in signatura expressa intelligitur de non curata. Etiam notandũ est quod si quis expresserit dignitatem in signatura, si non expresserit qualitatem, negatiue debet intelligi. f. de non curata, uel de officio etiam non curato, & sic in bulla exprimetur, dignitatem non curatam tibi cõferimus, hoc est statutum in reg. cancell. Innocentius 63. & in regula Iulij tertij, in regul. 68. † nisi illa qualitas conditionaliter fuerit in signatura expressa, uidelicet dignitas talis, quæ forsan curata existit, tunc in bulla curata dignitas exprimetur, uel si affirmatiue fuerit dictum, dignitatem talem curatam dignemini conferre, non licebit in bulla exprimere, quę forsan curata existit, quia minus exprimeretur, & non est minus exprimendum in bulla, quàm in signatura, sed pinguius, cum bulla sit signatura extensa, ut supra dixi, & si minus exprimatur in bulla, quàm in signatura, solet de subreptione notari. 14 15

Prioratus secularis aut regularis. Præterea si prioratus impetretur, debet exprimi an secularis sit, aut regularis, quia nomen prioratus est nomen commune, ideo distingui debet, teste Hostien. in c. nisi, de præbend. Oldrad. consi. 257. factum tale, col. 9. nu. 34. 16

Conuentualis prioratus est exprimendus. Si uero regularis impetretur, debet exprimi si sit conuentualis, clem. Ne in agro. §. cæterum, de statu monacho. alioqui in bulla conficienda dicetur negatiue, uidelicet prioratus regularis, non conuentualis, per dictam regulam 63. & 68. nec poterit extendi etiam per illam clausulam generalem, quod maior expressio &c. uel per clausulam Reseruationẽ &c. etiam si esset alia quod exprimi qualitas possit, † nam hæc uerba debent intelligi, quod qualitas non inducens reseruationem possit exprimi, sed illa per quam induceretur reseruatio non, quia quotidie sic deciperetur Papa per has clausulas, nisi in signatura diceret, qđ qualitas etiam reseruationem inducens generalem, uel specialẽ exprimi possit, ut superius scripsi in elucida signaturæ. 17 18

Regula cancellariæ quod negatiue intelligatur simplicibus nõ procedit. In capellanis uero & alijs simplicibus beneficijs non habet locum regula, quod negatiue intelligatur, uel affirmatiue, nec solet dari qualitas electionis, quia ista exprimi non solent, tamen si dubitaretur esse electiuam, uel curatam, poterit quis conditionaliter exprimere, quæ forsan electiua, aut curata existit, de stylo curiæ Rom. sic solet fieri. 19

Verus valor ẽ exprimẽdus nisi in casibus hic conscriptis. Eorumque fructuum & prouentuum ueros annuos ualores &c.) etiã uerus ualor beneficij, quod impetratur, est exprimendus, clem. 1. de pręb. quod limitatur hic, quando ille ualor haberetur pro expresso, alia de hoc superius dixi in signatura, quæ non repetam hic. 1

Casus in quibus verus valor nõ exprimitur. Nota tamen sequentes casus, in quibus ualebit bulla, etiam si uerus non fuerit ualor expressus, primus si habeatur pro expresso, ut hic secundus casus, si motu proprio prouideatur, regul. cancel. 61. sed hodie idem per regul. cancellaria. Iulij Papæ tertij, regul. 66. tertius ex consuetudine Franciæ, ut. §. final. 2

de

de mandat. Apoſ. ſcripſi & ſupra in ſignatura. quartus eſt quòd beneficij, quod iam quis obtinet valorem exprimere non tenetur, quia de illo non agitur, ſed de eo quod de nouo impetrat, vt annata ſoluatur, gl. in d. reg. 61. & quia per adeptionem iſtius vltimi vacabit primum, ſi non fuerit diſpenſatus, per ca. de multa, de præbend.

Ac huiuſmodi diſpenſationum tenores.) Impetrans tenetur facere mentionem de primo, quod obtinet, maximè ſi incompatibile ſit, etiam diſpenſationis, c. 2. de filijs præsbyter. in 6. tamen per hanc clauſulam non eſt alia facienda diſpenſationis, vel diſpenſationum mentio, cũ Papa has diſpenſationes, & earum tenores pro expreſſis habeat, & hanc materia plenius explicabo infra in materia diſpenſationum. *Diſpenſationis eſt in bulla facienda mentio.*

Necnon uerum & ultimum dictæ eccleſiæ ſeu vicariç vocationis modum, etiam ſi ex illa quæuis generalis reſeruatio, etiam in corpore iuris clauſa reſultet, præſentibus pro expreſſis, habentes.) Iſta clauſula etiam ex ſignaturç diſpoſitione oritur, ex clauſula poſita ibi, & vacationis modus, etiam ſi de illa quæuis generalis reſeruatio, etiam in corpore iuris clauſa reſultet, &c. *Clauſula vacationis modus pro expreſſo habeatur.*

Verus vacandi modus debet exprimi, alioqui debetur beneficium ei, qui verum modum expreſſit etiam ſi poſtea impetrauerit, c. ſuſceptũ, de reſcr. li. 6. c. quia ſæpe, de præb. ibid. ſed vt pars ſubleuetur hoc onere, Papa pro expreſſo habet verum vacandi modum, adeo quod ſi quis impetrauerit beneficium vacans per reſignationem, & vacauerit per mortẽ, debetur impetrãti huius clauſulæ ratione, & de hoc dixi ſuperius in ſignatura. ibi videbis abundè tractatũ. *Verus vacandi modus eſt exprimendus.*

Cuius & illi forſan annexorum fructus, reditus, & prouentus 24. ducatorum auri de camera ſecundum communem æſtimationem valorem annum, vt aſſeris, non excedunt.) Hæc clauſula etiam eſt extracta ex corpore ſupplicationis. ibi, (cuius fructus, &c.) Adde quod ſtatuit Alexand. 6. titu. de ſignatura gratiæ. *Clauſula cuius fructus &c.*

Papa habuit pro expreſſo valores beneficiorum, quæ impetrans habebat, ſed non habet pro expreſſo fructus beneficij, quod impetratur, vt Papæ annata conſeruetur, ideo valorem exprimit conſuetũ in regno Frãciç, quẽ exprimi ſufficit, licet beneficiũ ſit maioris valoris, & hoc propter conſuetudinẽ Regni, alioqui verus valor eſſet exprimendus, vt dictũ fuit ſupra in ſignatura. *Verus valor beneficij quod impetratur non habetur pro expreſſo.*

Siue ut præmittitur, ſiue alio quouiſmodo, aut ex alterius cuiuſcũque perſona, ſeu per liberam dicti Guilhelmi Dauid, vel cuiuſuis alterius reſignationem, de illa extra dictam curiam etiam coram notario publico & teſtibus ſponte factam.) *Clauſula quouiſmodo vacet, &c.*

Iſta clauſula extrahitur ex corpore ſignaturæ, non ex clauſulis, & eſt ferè eadẽ, ibi, ſiue præmiſſo &c. & quia hic omnino exprimit vacandi modos, etiam per reſignationẽ coram notario publico & teſtibus ſponte factã, uidi dubitari, quid ſi fuerit facta reſignatio corã duobus notarijs, ut ſolet fieri in hac ciuitate, & dicerẽ idẽ eſſe, etiã ſi facta eſſet corã laico priuato, dummodo probari poſſit. c. quod in dubijs, & c. Admonet, de renuncia. & hoc videẽ probari hic per illam clauſulã etiã coram notario & teſtibus, quia dictio etiã, ampliat, quod nõ ſolum quando fit corã Papa, ſed corã notario & teſtibus, uel duobus notarijs, aut alias de hac dictione facit tex. in l. etiam. C. de teſtib. ſcripſi in l. mulieris, in princ. ff. de uerb. ſign. & not. quod in non reſeruatis dicitur, ut præmittitur, in reſeruatis uero ſcribit, ſiue præmiſſo, ſiue alio quouiſmodo vacet. prouincial. fol. 57. in not. ſuper uacan. reſeruat. *Reſignatio facta corã duobus notariis, vel alias hic comprehenditur.* *Clauſula ut præmittitur, uel ſiue præmiſſo.*

Aut conſtitutionem Felicis recordat. Ioan. 22. prædeceſſoris noſtri, quç incipit Execrabilis.) De iſta extraua

l gan.

gan. dixi in signatura, vbi est eadem clausula, & nota quòd in literis super beneficij per constitutionem execrabilis vacantibus ponitur clausula, si est ita, & similiter de quibuscunque narratis facti informationem requirentibus, vt statuit Innoc. regul. cancell. 67.

Vel assecutionem alterius beneficij ecclesiastici dicta auctoritate collati vacet.) Etiam in corpore signaturę, & in petitione partis est hæc clausula, quam ibi elucidauimus, ideo hic pro repetitis habeantur.

Derogatio generalis non includit extrauagantes, nec regulas cancella.

Nota tamen quòd derogatio generalis nō includit extrauagantes, nec regulas cancellariæ, nisi expressa illarum fiat mentio, & ideo Papa hic exprimit, vt docet Nicol. Milius in verb. priuilegium, quem refert Gomes. in proœ. reg. cancella. q. 5. & quando in beneficialibus est derogandum regulæ, semper illa debet narrari in principio, videlicet post exordium sic. hinc est quòd nos, qui dudum inter alia voluimus &c. & postea in non obstan. debet poni, non obstante voluntate prioris, & ordin. præmissis, ac constitution. vt est in prouincial. fol. 55. versi. aduerte.

Hodie tamen de stylo curiæ nunquàm censetur derogatum regul. cancellariæ, nisi in narratione bullæ ad verbum regula narretur, vt scribit idem Gomes. q. 6. ibidem, & quando fieri debeat extensè mentio, dixi superius in signatura, & in hac bulla.

Etiam si tanto tempore Vacauerit, quòd eius collatio iuxta Lateranē. statuta concilij ad sedem Apostolicam legitimè deuoluta, ipsaque ecclesia, seu vicaria dispositioni Apostolicæ specialiter reseruata existat. Etiam ista clausula ex corpore supplicationis elicitur, quam ibi declaraui, & dicetur abundantius inferius in materia deuolutionis, vnde hic fictam ratem probatur hæc clausula in c. vno, vt ecclesiastica beneficia &c. vbi hoc non est omittendum, quòd si prouideatur de maiori dignitate in Cathedralibus, aut Metrapolitanis, uel de principalibus in collegiatis, tunc non ponitur hæc clausula dummodo eius dispositio ad nos deuoluta fuerit, ut supra dixi in glos. Etiam si deuolutum.

Clausula et si deuolutum & c. quando non ponatur.

Super ea quoque inter aliquos lis, &c. cuius statutum præsentibus haberi volumus pro expressa pendeat indecisa.) Ista clausula bis repetita est in signatura. Primo in corpore, ibi, litigiosa, cuius litis &c. & in dispositione & clausulis signaturæ, est etiam conscripta, ibi, (& quatenus litigiosum, &c.)

Lis & litis exprimi debent.

Et ista clausula solet etiam ex stylo conscribi in bulla, eò quòd si lis esset, & nō exprimeret, subreptitia esset impetratio, ideo Papa litem & litis statum pro expresso hēt, de hoc dictū fuit superius in signatura, facit, c iter, de re iud

Masculinum concipit fœmininum in beneficialibus nō neutrum.

Notandum est quòd masculinū concipit fœmininū, nā litē & litis statum uolumus pro expresso haberi, quippe si duo pręcedant substantiua, quorum vnum est masculini generis, alterum fœminini, & sequitur adiectiuum, illud ponetur in masculino, per tex. in c. si Apostolicæ, de prębē. li. 6. ubi hoc notat Domin. pro literis beneficialibus, in quibus si dicam canonicatum, & ecclesiā parrochialē prædictos, dicetur non prędictas, uel prędicta, vt plenè dixi in .l. prima. ff. de uerbo. sign. & solet in dispensatione sic narrari, cum quo dudum vt duo incompatibilia beneficia, etiam si dignitates, &c. & ad eos &c.

Si vero sint duo substantiua vnum masculini, alterum neutrius, tunc adiectiuum in neutro ponetur, non in masculino, quia masculinum non concipit neutrum capitul. quanto, de priuileg. vnde si dicatur conferre canonicatum, præbendam, ac officium, prædicta, non autem prędictos dicetur de stylo. vide quæ abundè scripsi concipiendo regulam cum amplia. & limitationibus

tionibus in d.l.prima, de verb. signifi.

1 Dummodo tempore datæ præsentium non sit in ea alicui specialiter ius quæsitum.) *De clausula dummodo alicui non sit ius quæsitu.*

Ista clausula non scribitur in signatura, sed per eam Papa limitat suam gratiam, vt non intendat isti impetranti prouidere, si ius sit alicui quæsitum, nec est suæ intentioni illud ius tollere, c.super eo, de offi.delega. nam quotiescúq; aliud in publico fieri permittitur, ita oportet Permitti, vt sine iniuria cuiusquã fiat.l.2.§ merito.ff.ne quid in loco publico fiat, & restitutio sine præiudicio iuris alieni facta censetur c.quamuis, in fi.de rescrip.lib.6.

2 Itaque per hanc clausulã tollit ius ad rẽ, sed præseruatur habentibus ius in re, vnde si alicui erit facta benificij collatio ante papæ prouisionẽ, papa nõ intendit illi derogare, secus si haberet mandatũ, vel nominationes, & nondũ eis esset facta collatio, vt docet Cald.cõsi.8.in fi.tit.de rescr.& Rom.cõsi.256.approbo sententias.& Feli.in c.causam quæ, col.14.num.26. de rescr.Staphil.in trac.de lit.gratiæ, rub.de mandato, de prouiden.in princ.d.Probus in c.Eũ qui, col.penul.de præbend.lib.6.Pet.Paris.consi.118.circa col.2.num.11.volum.4. *Ius ad rem tollit Papa non ius in re.*

3 Et quãuis per hanc clausulã tollatur ius ad rem, adeo ꝙ si spectans requisiuerit, & acceptauerit, tamen per hanc clausulã derogatur illi requisitioni, & acceptationi, c.si de conces.præben.in 6 quamuis do.de Rota dec.244 licet de *Post requisitionem, & acceptationẽ an Papa prouideat.*

4 more, in no.dicant hoc dubiũ, & inter doctores controuersum, † ex lege tamẽ Regia in beneficijs debitis graduatis, & qualificatis isti præferuntur impetrantibus, non obstante ista claus.vt est statutum in consti.reg.tit. (des prouisions Apostoliques,) de quo dixi abunde in concord Franciæ, in tit de mandat. Apostol.in § declarantes, & de hoc iure non tollendo dicetur inferius in rescript.si neutri, in qua regula cancella.de non tollendo ius quęsitum breui declarabo.

5 Postremo not.Gomes.in regul.de non tollendo ius quæsitũ, in fi.hanc clausulam dummodo, &c.differre a clausula, sine præiudicio alicuius, nã hæc clausula gratiã facit conditionalem, secunda vero, non adeo ꝙ si tollatur ius quæsitum, gratia, sit nulla, secus si sine præiudicio dicatur, quia præiudicium, quod *Clausula de nõ tollẽdo ius quæsitum, & sine præiudicio differunt.*

6 est in gratia, non consideratur, † nam hæc verba sine præiudicio intelliguntur non expresso, quia in expresso vult alteri præiudicare, cap.examinata, de confir.vtil.c.ex tenore, de for.competent. Oltra.consi.330. ad idem in fi. Ias. & alij in l.beneficium, ff.de constitr. princi.vide multa, quę super hoc scribit Gomes.in regul.de non tollend.ius quęsitum, q.1.

7 Verum hoc loco se offert dubium, an hæc claus.habeat locum in beneficijs vacantibus in Curia, & quidam censent claus. dummodo tempore datę præsentium ius alteri quæsitum non fuerit, non solere poni de stylo, quia non potest esse ius alteri, quæsitum, postquàm vacauit in Curia, & nullus alius extra Papam potest conferre intra mensem, c.2.de præb.in 6. *In vacantibus in curia an hæc clausula dummodo sit necessaria.*

8 Ego tamen eam vellẽ conscribere, quia ordinarius potest post mensem conferre, ideoq; potest esse ius alteri quæsitum per hanc ordinarij collationẽ, vnde putarem hanc clausulam necessariam, cum quæri ius possit, per c.statutum, de præben.lib.6.quando collatio fieret a papa post longam vacationem vnius mensis, quid interim impediet ordinarium conferre, vt sic alteri ius quæratur?

9 Et quando alius haberet detentionem, hęc clausula poni solet, per c.cum nostris, vbi doct. de concessio. præben.abunde scribam inferius in regula, de non tollendo ius quæsitum.

10 Si tamen maior dignitas post pontificalem vacare extra curiã mortuo Papa tunc subsequens papæ successor poterit illam conferre sine mentione reseruationis, quæ expirat per mortem papæ, licet succeslor statuerit similẽ reseruationem, quæ tamen non erat tempore vacationis dignitatis, ideo nõ erat

reseruata, Et sic non est opus exprimere reseruationem, quæ nõ erat duct. in d.c.2.& reg.cancel.extinguũtur per mortem Papæ, vt in proœ.regul. cancel. dicit glos.& Gomes ideo dicunt quidam illam clausulam dummodo, non esse necessarium, dicas tamen vt supra scripsi.

11 Si vero vacauerit viuente summo Pontifice, qui tamen nõ prouidit, successor prouidere poterit, non tamen tanquam de reseruato, sed vt de affecto. Et debet in bulla declarari quomodo erat affectum, vt superius scripsi in materia reseruationis.

Subrogari quando possit quis in beneficio vacante in curia.

12 Nota etiam q si in signatura dicatur q omitti possit narratio, de qua in corpore, ratione huius claus. poterit collitigans subrogari in beneficio, etiam vacante in curia, licet alias nunquam veniat in curia vacans si non exprimatur. c.1.de præb.lib.6.ita statuit Alexand.6 in tit. de signatura gratiæ in suis regu.

Quando beneficium vacat in curia vacante sede quis possit illud conferre.

13 Item si vacante sede beneficium vacauerit in curia, tunc successor conferet illud tanquam reseruatum, non per regulas, quæ sunt extinctæ per mortẽ sui conditoris, sed tãquã de iure communi reseruatum, ideo successor dicet, conferimus tibi tale beneficium reseruatum per Bonifacium, & c.qui edidit.d. c.2.de præb.in 6. & sic beneficium simplex in curia vacans post mortem papæ non potest ordinatus conferre ante mensem.

14 Sed si in curia vacauerit ecclesia parrochialis papa mortuo, & vacante adhuc sede ordinarius poterit eam etiam ante mensem conferre cap. si Apostolica, de præben.lib.6.quia vacatio in illis est dispendiosa.c.quamquis, de elec. lib 6.beneficia vero simplicia ante mensem conferre non poterit postea sic c. statutum, ibidem.

De clausula, vt asseris.

Vt asseris. Not. quod quando aliquis est officialis in curia Ro.hæc clausula debet affirmatiue poni, vtpote tibi, qui secretarius noster existis. Si vero officialis sit aliquis extra curiam, tunc in bulla scribetur, tibi, qui (vt asseris) dilecti filij nobilis viri F. ducis Mediolanẽ. secretarij existis, vt in prouincial.fol.53.versi. quando aliquis de his verbis, vt asseris, & vt asseritur. vide quæ scripsi in forma manda.glo. omnia, & singula, in concord.

Clausula cum annexis, &c.

Cum annexis. Huiusmodi, ac omnibus iuribus, & pertinentijs suis, Apostolica tibi authoritate cõferimus, & de illa etiã prouidemus) Superius post clausulã ẽt si ex illo, &c.post verbũ pro expressis habẽtes, addit eccle.seu vicariã prædictã cũ annexis huiusmodi conferimus, & de illa etiã prouidemus, sic debet legi, & per parentesim, vt sensus recte intelligatur.

Per collationem ecclesiæ principalis, & annexa censetur collata.

An conferendo principalem ecclesiam veniant annexæ ecclesiæ, etiam si nõ sint expressæ. Respon.tex.in c.super eo, de preb.li.6.vbi doct. decidunt venire, quando vnio esset facta accessoriæ, & tunc non est exprimenda ecclesia annexa accessoriæ, quia ex quo principale nominatur, & accessoriũ, arg.l. si vt certo.§.vsque adeo autẽ, ff.cõmmoda.l.sed addes. §.si quis mulierẽ, loca.nam accessorium sequitur naturam sui principalis l. cum principalis, ff. de regu. iur.

Vnitum beneficium nomen beneficij perdit.

Etiam quia beneficium vnitum, perdit nomen beneficij, nec debet dici beneficium sicut ante vnionem, & docent do. de Rota deci.370.in antiq.refert, & sequitur Ioan.Baptista in tract. de vnio.art.8.q.11.& sequenti.

Et sic ista clausula non videtur necessaria, quia conferendo ecclesiam principalem, confertur, & accessoria, potest tamẽ prodesse, quia si ecclesiæ sint vnitæ equæ principaliter, sicut ecclesia Dien.& Valen.tunc per istam clausulam conferetur vtraque, & isto casu esset necessaria ista clausula, & gl.& doct.in c. 1.ne sede vacan.& quia stylus sic se habet, vt Papa beneficium principale cum annexis, & iuribus conferat, vt hic constat.

Dispensatus ad duo curata, an possit habere tria, si vnum sit vnitum.

Et sic dispensatus ad duo curata, poterit, & duo curata, & præbendam, cui erit annexa ecclesia curata obtinere, per d.c.super eo, de præb.in 6. & ibi hoc firmant

firmant doct. facit cle. ne in agro. § cæterum, de statu monach. & hoc quando vnio erat facta præbendæ accessoriæ, secus si æquè principaliter, vt declarat glo. in d. c. 1. & Caccialup. in d. tract. vnio. ac Petrus de Perusio in eo. tract. vnio in princ. & Bertrand. consi. 1. nu 44. in. 3. volu. ex prima editio. & quando principaliter, vel accessorie vnita dicatur, inferius in tract. vnio. scribam.

Quarta Bullæ pars est In qua papa quibusdam mandat, vt mittant in possessionem impetrantem, sic dicens, (Quo circa dilectis officialibus, &c. mandamus quatenus ipsi duo, aut vnus eorũ per se, vel alium, seu alios, te, vel procuratorũ tuũ tuo nomine in corporalẽ possessionẽ parrochialis ecclesiæ, seu vicariæ, & annexorũ iuriumq; pertinẽ. prędict. inducant authoritate Apostolica, & defendant inductũ) Notandum ꝙ in literis Apostolicis semper gratiosa debet esse per se, & executoria in alijs literis, & hoc qñ per cancellariam expediuntur, secus per camerã, quia & tunc & gratiosæ, & executoriæ in eisdem literis ponuntur, vt hic. & docet Hiero. Paul. in sua praxi. in no. super vacan. reserua. fo. 58. versi. no. quòd in literis, &c. *Gratiosæ literæ & executoriæ, quãdo simul ponantur.*

De iure executores grẽ papæ debẽt cõmitti e xistẽtes in dignitate ecclesiastica, vel dignitatẽ habẽtes ecclesiasticam. c. statutũ: de rescr. li. 6. & hodie stylus est cu. Ro. vt hic videtis, & hoc docet Coll. in c. proposuit, col. 1. cõc. præb. licet Fel. teneat cõtrariũ in c. Postulastis, col. 3. ver. dũ declarat Abbas, de rescr. scripsi plenè in forma litera executo. in concor. Frãciæ, & si iste executor non seruet formã traditã sibi a papa, quod faciet nullũ erit, tanquã a priuato factũ & carẽte iurisdictione, l. 3. de offi. presi. Pet. Paul. Parisi. cõsi. 31. circa presentẽ, nu. 26. cũ seq. in. 3 vol. monachi ecclesiarũ cathedraliũ, seu canonici non solent de stylo committi executores, vt docet Hiero. Paul. in prouincial. fol. 16. *Executores gratiæ Papæ in dignitate esse debent.*

1 **Officiali Episcopi.** Hæ gratiæ possunt committi, si sit principalis officialis, secus si foraneus, idest foris extra ciuitatem in aliqua parte diœcesis præfectus, cle. Et si principalis, de rescrip. etiam vicarius Episcopi potest esse gratiæ papæ executor, & doct. in d. cle. Et si principalis. *Officialis, & vicarius executores gratiæ Papæ esse possunt, & quomodo.*

2 Et interdũ constituitur vnus & idem officialis, & vicarius, qui multomagis executor Papæ fieri poterit, & in Gallia Germania, & Hispania executores cõstituuntur officiales episcoporum, in Italia vero vicarij, vt est in prouincial. fo. 14. vbi dicit alias esse falsum, vel errorem.

3 Requiritur tamen ꝙ executor sit certus, & expresim nominatus, vt officiali Episcopi Paris. & idem si plures sint, c. tibi, qui, de rescript. in 6. ibi certo executore, c. si Apostolicæ, de præben. ibidem.

4 Nec valeret, si committeretur omnibus, & singulis canonicis ecclesiæ Paris. quibus mandatum præscribitur, sicut literæ iudicum secularium. Domi. consi. 75. in caussa, col. 2. vide si papa committat officiali Paris. & sint plures, intelligitur de principali, per d. cle. & si principalis. *Executor certus esse debet, nec valeret si diceretur, vniuersis, & singulis canonicis, etc.*

5 Item hic tex. vult, vt impetrans inducatur in possessionem, nam accipiens propria authoritate possessionẽ prædo est, l. si ex stipulatione. ff. de acqui. possessio. ideo debet quis mitti per alium, si tamen quis iustum habeat titulum, & propria authoritate ingrediatur possessionem, non dicitur intrusus, nec priuatur iure, quod in beneficio habet. ca. eum qui, vbi Domi. & Franc. de pręb. in 6. *Prouisus in possessionem mittẽdus est.*

6 Prius tamen debet fieri collatio, & postea missio in possessionem, non ecõtrario. tex. in c. 2. ibi, donationis nostræ gratiæ, præcedente, præbẽdæ nomine de mandato nostro Capuanus archiepiscopus inuestiuit, ne sede vacã. supra di xi in ti. de missio. in possess. ad purificandã, tñ gratiã non est terminus præstitutus a lege, nec ab hõie, ideo est in arbitrio executorũ, vt est in prouinci. fo 33. *Collatio ante missionẽ in possessionem facienda.*

7 Et si quis acceperit possessionem ante collationem, est intrusus. c. cum iamdudum, de pręb. vbi Panor. dicit, ꝙ si post adeptam possessionem sine tit. quis

impetret non facta mentione istius iam adeptae possessionis, & intrusionis, non valebit impetratio, minus, rescriptum confirmationis.l authoritate. C.vnde 6. quod est notandum, quia vidi quendam ordinarium, vt praeueniret legatum, misisse in possessionem, ante expeditum collationem a eo prouisum, qui ex eo succubuit, quia erat intrusus.

Exprimi debet, qua authoritate quis in possessionem mittatur.

8 Imo debet in possessionem mitti authoritate Apostolica, vt hic, & non valeret, si hic executor mitteret istum in possessionem sua authoritate, vel authoritate ordinaria, quia hic dicit authoritate Apostolica, facit tex. in c.2. ibi de mandato nostro Capuanus Archiepiscopus inuestiuit, ne sede vacan.† Si autem in vim collationis ordinarij ponatur in possessionem, debet hoc exprimi, & interdum collatio potest esse canonica, & possessio erit vitiosa c.si quando, de offic.deleg.& tunc alia possessio est capienda, alias pars succubet in possessorio, & econtrario.l.1.si vir.ff.de acquiren.pos.vbi plene doc.scribit acquiri possessionem vtilem ex tit.inualido, dummodo sit colloratus, vt in trac.de paci si.possess.scripsi, & in trac.de missio.in possessio superius. 9

Clausula si duo quid significet.

Quatenus ipsi duo, &c. Si duobus commissum fuerit, si autem tribus dicitur, quatenus ipsi tres, aut duo, aut vnus eorum, &c. de quo in c.prudentiã, de offi.deleg.& prodest haec clausula, quia vnus, vel duo altero, vel alijs impeditis exequi poterunt, si tamen se excusauerint c.sciscitatus, de rescrip. & d.c.prudentiam, secus si haec clausula non adfuisset, & sic papa eam solet inserere in suis literis, etiam in quibus mandat, vt de caussa cognoscant, vt ibi, & quamuis ad summum non soleant de stylo dari a Papa nisi tres iudices d.c.prudentiam prouinciale, fol.22. tamen executores quatuor dari possunt.

Executores papae subdelegare possunt, & quibus.

Poterunt etiam ipsi subdelegare, quia delegatus papae subdelegat ca.Pastoralis, de offi deleg.& tenentur subdelegare. His etiam, qui in dignitate sunt ecclesiastica, nisi nudum ministerium committerent, cle.1.vbi gl.sing.de offi.deleg.Rota.dec.392.in antiq.per tex.in d c.statutum in fin.de offi.dele.lib.6.

Judex datus a Pa. non potest subdelegare.

Nec obest reg.rãc.46. quia loquit qñ papa dat iudicẽ super expediendis negocijs cũ signatura, quia videt tunc electa industria personae, alias secus, vt ibi gl.etiã docet, & tex.sequens permittit per alium exequi, ibi, per se, vel per aliũ.

Executor per se, vel alium negotium exequitur.

Postea Dicitur per se, vel alium.) Quia iudex delegatus debet cum reuerentiã rescriptum papae recipere, & illud exequi.c.si quando, de rescrip. vel debent se excusare, si nolit, vel non possit c.sciscitatus, de rescript. alioqui puniri debet, vt ibi no. nisi Papa hoc concedat, vt hic.

Etiam per plures.

Ideo papa permittit ꝙ per se faciat, aut per alium, vel alios, poterit enim hic executor vnum, vel plures delegare, & eos compellere, vt mandatum papę exequantur c. Pastoralis, in prin.de offi.deleg. quod odie seruari non vidi quo ad coactionem, sed officium recipere cuique erit liberum.

Intrusus dicitur qui propria authoritate beneficium accipit.

Item vult vt prouisus mittatur in possessionem per se, vel per procuratorẽ, quia dicunt Pan. & alij in c. Cum iandudum, de praeb.& Feli.in c.in nostra.de rescrip. & in c.veniens.no.2.de accus.quòd intrusus dicitur, qui intrat possessionem beneficij propria authoritate.idem Per.de Perus.in trac.de vnion.q.2.

Accipiens possessionem cũ simplici signatura non est intrusus.

Etiam si cum signatura ingrediatur, vt ibi, & Ioan.de Selua in tract.de benefi in.3 parte, q.11. nume.10. sed contrarium est verum, quia per verbum fiat, perfecta est gratia cap. institutionis 25.quaestione secunda.gl.in reg.cancella. 25.& 29. gloss.singul in cap. Dudum, in gloss.verbo. de sepultur.& ista seruat Rota, vt firmat Gomes. in quaestione 5.in regul, de non iudicando, iuxta formam supplic.& Cassador.in decisio.vlti.de resti.spolia.scripsi in tracta.de pacific.possession.in 6.amplia.nu.50.& seq.& ista seruamus in Francia, vt scripsi supra, de missio.in possessio.

Cum sola signa adipiscitur possessio

Si tamen

Si tamen executor erat excommunicatus eo tempore, quo prouidit, fortè per mandatum, tunc impetrari debent literæ, vt perinde valeat dicta collatio facta mandatario, & inde secuta, ac si prædictus executor vinculo excommunicationis publicè innodatus non extitisset, & ita quandoque vidi in executore mandati, quod est notandum, alias collatio non valebit. c. postulastis. vbi scripsi de cleri. excom. mi. & in tit. de excõ. non vitand. in concor. & quamuis mandatum impetratum ab excõicato valeat ratione huius clausulæ (teque absoluentes &c.) tamen ab ordinario, vel executore collatio facta mandatario non absoluto non valet, vt plenè scripsi in forma mand. in verb. absoluentes. — *Executor excõicatus conferre non potest.*

Et defendat inductum.

Item vult papa, vt idem executor defendat in ductum in possessionē, sicut dicitur in l. 1. & p totum. ff. ne uis fiat ei, qui in possessionem missus est. — *Clausula defendētes inductũ.*

Et olim hic executor datus a papa auctoritate Apostolica, defendebat ipsum possessorem, si quod impedimentum eidem afferebatur, etiam a tertio, licet sine ista clausula non haberet iurisdictionem in tertium. c. 1. de offi. deleg. c. pro illorum, de præb. vbi doct. dicunt, quòd commissus ad ponendũ aliquē in possessionem non habet iurisdictionem in coutradictores, nisi ista clausula ponatur, ideo papa hic apposuit, ut executores ponant in possessionem, & inductum defendant. Staphile. in trac. de literis gratiæ, de vi & effectu clausula. versi. sequitur postmodum. — *Executor in possessionē inductũ hodie non defendit.*

Hodie in hoc regno Franciæ postquam inductus fuerit prouisus in possessionem, si turbetur, agit possessorio coram iudicibus laicis Regijs, & hic delegatus papæ non amplius aliquid exercet, vt plenè docui in forma manda. in gl. defendentesque &c. sed hæc clausula in patria obedientiæ adhuc prodesset.

Amoto exinde quolibet

illicito detentore,) hæc clausula prodest, nam si aliquis iniustè detinebat beneficiũ, habebat tamen coloratam possessionem, si illius non fierat mentio, impetratio erit nulla. c. cum nostris, de conces. præb. sed ista clausula habet vim expressionis, coloratæ possessionis, per cap. proposuit, de conces. præb. — *Clausula amoto quolibet illicito detentore quid prosit.*

Quod est verum, si apposita sit hæc clausula in literis principalibus gratiæ vt hic, secus si tm̃ in literis executorijs, per clem. 1. in fi. de præb. Panor. in d. c. cum nostris. & Germania. consi 86.

Nec virtute huius clausulæ poterit executor amouere de possessione colorata, nisi aliquis fuerit intrusus, de Rota decis. 56. no. quòd aliquis in antiqui. & decisio. 329. in eisdem. refert Staphile. in literis gratiæ, de vi & effectu clausula. ver. vlterius sciendũ est, de hac clausula est tex. in c. cũ vniuersorũ. in fi. de rer. pmu. & de ea scripsi in forma litera. exec. mand. in verb. coutradictores, in cõcor. ubi dixi executores i hoc regno nõ posse exercere iurisdictionē.

1 Faciens.

Te vel procuratorem prædictum ad ecclesiã hmõi (vt moris est) admitti, tibique de illius & annexorum fructibus rediribus & prouentibus, iuribus, & obuentionibus vniuersis integrè responderi.) — *Clausula faciens te admitti, &c.*

In hac clausula papa vult, ut prouisus admittatur, vel pro eo procurator, & recipiatur ad ecclesiam collatam, alioqui prouisus cum effectu non diceret, & quia clerici fortè nollent talem admittere, ideo papa hac utitur clausula, vt executor faciat eum prouisum admittere & de fructibus sibi respondere, ut gaudeat fructibus illius beneficij, & de perceptis coram executore respondeat is qui eos percepit, & deinde subeat condemnationem, si iniustè receperit. c. fi. de confir. vtil. c. presentium. §. præterea, de testib. lib. 6. in regno, vt dictum fuit, nullam subit iurisdictionem. — *Clausulà admitti, in quibus literis conscribi debeat.*

2 Vnde hæc clausula admitti solet, & apponi in bullis rectoris ecclesiarum parrochialium, vbi est vicaria perpetua, quia fortè vicarius nollet istum rectorem

admittere, ideo papa adijcit hanc clausulam, vt admittatur, prout moris est.

In decanatibus ruralibus. Etiam in bullis decanatus ruralis vidi apponi ratione præsbyterorum, qui in ecclesia esse possunt, qui habent istum recipere, & nollent, ideo ponitur hæc clausula admitti, &c. 3

In prioratibus dependentibus a reg. loco. Idem in prioratibus dependentibus ab alio regulari loco, qui habent superiorem, s. illum a quo dependent, & is habet eos prouisos admittere, ideo hęc clausula necessaria est, vt habetur in prouincial. fol. 54. item omnis prioratus. 4

In prouisionib. hospitalium. In prouisionibus hospitalium solet etiam hæc clausula conscribi propter pauperes, qui istum forte hospitalarium possent, non admittere, vel propter administratores, qui istum hospitalarium recipere solent, quod forte recusarent, vnde papa scribit, vt admittatur, & illi de fructibus respondeatur, vt prædixi, & nota, quòd vbicunque præest superior de iure, vel de facto, debet poni hæc clausula admitti, & quando requiritur alicuius, vel aliquorum consensus vt docet Hier. Paul. fol. 53. ver. quando prouidetur. 5

In portionibus locorum monasterior. vel collegior. Idem in portionibus locorum monasteriorum, vel collegiorum, sed in his, qui non sunt in aliqua ecclesia, nō apponitur hæc clausula admitti, ex quo non est persona, quæ habeat illos admittere, ideo superflua non sunt in hac bulla conscribenda, cum papa in proœm. Decret. tollat superflua, & Imperator, in prima constitutio. C. uides hic tamen, quòd hodie ferè in omnibus prouisionibus inseri hæc clausula solet. sed hic executoribus dirigitur in casibus, ver. supra. conscriptis dirigebatur illis, qui recipere prouisum habeant, vel q executores illos compellerent ad admittendum. 6

Consuetudo recipiendi prouisum seruādā ē. **Vt moris est.** Etiam addit hic papa, vt iste prouisus admittatur prout moris est, & sic non vult tollere consuetudinem, si qua esset in recipiendo istum prouisum, in dubio papa consuetudinem, quæ facti est, quā ignorare videtur, tollere non censetur, c. 1. de constitu. in 6. & ista clausula est summè vtilis, quia continet requisita ex consuetudinem, licet non sint alias expressa, ut seruanda sint, quæ inualuerunt ex more, vt docet Petr. Paris. consil. 20. gratia, in 4. vol. scripsi in l. Labeo. 1. ff. de verb. signi.

Contradictores cōpescendi, et qui. **Contradictores.** Prout iustitia suadebit ad hoc compescendo.) Dicernit etiam hic papa, ut executores compescant cōtradictores, & contradicentes huic prouiso, & intellige si qui contradicere velint sine causa, & de facto, si vero de iure, ut si iustam allegent caussam, utpote aliū collationem priorem, illos compescere non poterit, vt hic innuere videtur, & compescere eos debet, prout iustitia suadebit, & de hoc est tex. in c. is cui, de præben. lib. 6. gl. in c. Pro illorum illo tit. in Decreta.

Vnde non tenetur possessor ad præceptum executoris possessionem dimittere, nec ob hoc poterit excommunicari, si offerat se iuri stare paratum, cap. licet, de præbend. in 6. Fel. in cap. caussam quæ colum. 12. nume. 10. de rescri. scripsi in for. lite. execu. manda. in fin. in concord. Franciæ. & vide hanc clausulam positam in eisdem concord. in titu. de firma. & irreuoca. concor. stabilita. circa finem.

Executor an iurisdictionem habeat etiam contra tertium. Et sic per istam clausulam executor habet iurisdictionem, non solum inter partes, sed etiam contra extraneos contradicentes de facto, licet regulariter delegatus non habet iurisdictionem nisi inter partes, & contra eos impediētes c. 1. de offi. dele. Staph. in tract. de lite. gra. in rub. de vi & effectu clausula. vers. Sequitur postmodum, & ver. 3. dicit &c. sed hodie, vt dixi supra executores nullam auctoritate literarum istarum exercent iurisdictionē. sed collationem, & fulminationem faciunt, & si iurisdictionem exercerent, appellaretur ab eis *Vsus Franciæ.* tanquam ab vsu ad senatum, per titulum de causis in concor. quia auferrent iurisdictionem ordinariorū & epõrū, quod est prohibitū, in d. tit. de causis.

Non

Non obstantibus. Piæ memoriæ Bonifacij papæ, 8. etiam prædecessoris nostri, & alijs cõstitutionibus, & ordinationibus Apostolicis contrarijs quibuscunque.) Ista est quinta bullæ pars, in qua papa tollit ea, quæ bullæ obstare possunt, possunt enim obesse constitutiones d. Bonifacij, quæ disponunt, vt beneficia in curia vacantia non debeantur alicui, etiã per literas papę, nisi specialis & expressa sit facta mentio, quòd beneficiũ vacauit in curia, c. 2. de præb. in 6. — *De clausula nõ obstantibus.*

Et de hac clausula est tex. in c. cum aliquibus, de rescrip. in 6. & in c. fin. de senten. excomm li. eo & plenior tex. in c. quia sæpe in fin de elect. eo. lib. Et per istam clausulam generalem non obstan. non censetur derogatum regulis cancellariæ nisi hoc expressè dictum fuerit vt docet glo. regula cancellariæ nisi hoc expressè dictum fuerit vt docet gl. regula cancella. 17. & Ioan. de Selua in trac. de benefi. in 4. parte. q. 46. in 4 col. quem refert & sequitur Gomes. in tracta. super reg. cancel. in proœ. q. 5 & q. vlt. in reg. de infirmis resignantibus, quia postquam non sunt in corpore iuris clausæ possent ignorari, c. 1. de consti. in 6. ideo de illis debet fieri expressa mentio. — *Regulis cancellariæ per clausulam non obstan. non censetur derogatum.*

Notandum est quòd ista non obstan. debent conscribi pro qualitate personæ, pro qua scribitur, nam plura minori obstant, quæ non obstant maiori, & vni, quam alteri, ob id debent concipi prout suadebit qualitas personæ, persona enim prius legitimã da est. l. si quæramus ff. de test. Barb. ĩ rub. C. q admitti. — *Obstantia exprimenda pro personæ qualitate & materia.*

Etiã cõsideranda est materia, de quo agit, & ad tollẽdũ priuilegia plura derogatione ampla opus est, teste Bar. in extrauag. ad reprimẽ. ĩ ver. nõ obstã.

Hinc est quòd in prouisionibus simplicibus, vel nouis, uel si neutri, subrogationibus, cõmendis, & alijs prouisionibus beneficiorum, non ponitur clausula non obstante tali regula, sed ferè ad verbũ inseritur, & postea alia sequuntur obstan. quę Papa tollit. — *Regula quãdo sit exprimenda.*

In dispositione autem signaturę ponitur non obstant. reg. de annali possess. vel alia, cui derogari necesse est, & ita seruat stylus curię Roma. vide tamen quæ superius dixi, vbi ex stylo curiæ hodierno Papa solet narrare regulam ad verbum, cui vult derogare.

Solet interdũ papa apponere clausulã, cæterisque cõtrarijs quibuscunque, sed nunquam subnecti debet, quando aliud sequitur contrariũ, sed debet poni statutis, & consuetudinibus contrarijs quibuscunque, & non debet dici cæteris, vt docet Hiero. paul. in stylo curiæ Ro. fol. 54. vers. clausula, cæterisque. — *De clausula cæteris contrariis.*

Aut si aliqui super prouisionibus sibi faciendis de hmõi. vel alijs beneficijs ecclesiasticis, in illis partibus generales, vel speciales dictæ sedis, vel legatorũ eius literas impetrauerint, etiã si per eas ad inhibitionẽ, reseruationẽ, & decretũ, uel alias quõlibet sit processum, quibus oĩbus volumus te in assecutione dictæ parrochialis ecclesiæ seu vicarię anteferri) Per istã clausulam tolluntur reseruationes, & expectatiuę tam generales, quàm spãles, vt spectanti licet deberetur beneficiũ, tamen papa vult, vt impetrans præferatur, etiã si expectans acceptauerit, sed non fuerit ei facta collatio, etiam si ad inhibitionem per executorem fuerit prouisum. c. tibi qui, de rescript. in 6. & hoc ratione istius clausulæ anteferri, quæ tollit ius ad rem, nõ in re. c. quodã, de pb. in 6. Fel. plenè de hac regula anteferri, ĩ c. capitulũ, col. 7. nu. 6. cũ seq. de rescri. plura hic scribere possem, sed parũ in Francia nobis prodest hęc clausula quò ad præiudicium mandatariorum & nuiatorũ propter. §. declarantes, de mand. Apost. & per const. regiam, quæ declarat papam præuentum per solã requisitionem mandatarij, ob id alia hic non scribam de ea, etiam quia aliqua no. i. §. 1. de manda. Apost. ĩ gl. i forma, quæ ibi uideri possunt. — *De clausula anteferri.*

Imò si papa diceret, non obstante collatione, uel concessione alteri facta, intelligeretur de collatione & concessione inualida, per tex. ĩ c. 2. ibi, non obstante — *Clausula non obstante intelligetur de inualida.*

ſtante conceſſione per capitulum facta alij, ſeu confirmatione noſtra, ſi qua in forma communi apparet obtenta, ne ſede vacan. Fel. licet non alleget illū tex. in c. cauſſam quæ, col. 11. nu. 9. verſicu. non obſtante, de reſcripr. nec Iaſ. conſi. 232. col. 7. in 2. vol. nec cuiquam ſit præiudicium, c. ſuper eo, in fi. de offi. deleg. c. quamuis, de reſcript. lib. 6. ſequitur.

Præiudiciū fieri expectantibus Papa non vult.

Sed nullum præiudicium eis, quò ad aſſecutionem beneficiorū aliorum præiudicium, generari.) Et quāuis Papa velit prouiſum a ſe præferri ſpectantibus quo ad beneficium, tñ non vult q̄ eis præiudicetur, quo ad alia beneficia vacatura, nam poſſet opponi iſtis expectantibus quòd primū eis debebat, & ipſi fuerunt negligentes, ideo ius illarū reſeruationū, vel mandatorum amiſerunt, per c. ſi clericus, de p̄b. li 6. ſed papa ius eis reſeruat, quo ad alia beneficia, adeo vt mandatarij alia poſtea vacantia beneficia requirere poſſint, non obſtante collatione facta a papa, quæ eis nō p̄iudicat, quia non ſunt negligentes, ob id præuentio papæ illis expectātibus nō debet p̄iudicare, ut abundè ſcripſi in §. Declarātes, de māda. Apoſt. in cōcor. Frāciæ. vide Probum in additio. ad monachū, in c. eū cui, de præb. in 6.

Seu ſi venerabili fratri noſtro Archiepiſcopo Senonen. & pro tēpore exiſtē. dictæ domus præceptori, uel quibuſuis alijs cōiter uel diuiſim ab eadē ſit ſede indultū, q̄ ad receptionē, vel prouiſionem alicuius minimè teneantur, & ad id compelli, aut quòd interdici, ſuſpendi, vel excōicari non poſſint, quodque de hm̄oi, vel alijs beneficiis eccleſiaſticis ad eorū collationē, prouiſionē, præſentationē, ſeu quāuis aliā diſpōnē coniunctim, vel ſeparatim ſpectan. nulli valeat prouideri per literas Apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indultò hm̄oi mentionem.) Derogatur hic indulto, per quod eſſet conceſſum ep̄o, uel alteri. vt nō teneatur aliquem recipere, vel alicui prouidere per literas Apoſtolicas, non facientes mentionem de ſuo indulto, vt olim habebant cardi. Franciç, ſed multi illo abutebantur, ob id iuſtè fuit reuocatum, vel reuocari poteſt, & mirandum eſt de ſummo Pontifice, q̄uo hiſce indultis teneri vult, & q̄uo ea facilè concedat nam ea facilis conceſſio contemptum generat, & quoſdā eorū beneficiorum mercatores facit, & in omnibus reſignationibus papa ſolet derogare his indultis, in alijs etiam poteſt, quia maiorem ſibi retinuit poteſtatem, quàm conceſſerit. c. dudum, de præb. quāuis dixerit ſe nolle aliquo modo derogare, quia faciendo huius clauſulę mentionem, derogare poterit. Bar. in l. ſi quis, in principio. ff. de leg. 3. & Fel. in c. nonnulli, de reſcript. & quandiu eſt papa, priuilegium a ſe datum reuocare poteſt. c. de conſt. li. 6. niſi ad inſtantiam Regis, & Reginæ conceſſum fuerit, tunc papa derogare illi non ſolet, ut ſtatuit Alex. 6. in ſuis reg. tit. de ceſſio. Etiam per clauſulas generales illis non derogaretur, ut conſuluit Ro. conſi. 393. quo ad primum, in fin. & refert Paul pariſ. conſi. 140. inſpectis, col. 2. in 4. vol.

Indulto cardinalium papa derogare poteſt.

Papa nō derogat Indultis ad instantiam Regis cōcessis.

Indulgeri non poteſt alicui, ut excōicari poſſit.

Etiam ſi eſſet indulto expreſſum, quòd is non poſſit compelli, excommunicari, uel interdici, niſi hoc expreſſum ſit, non ſolet ſedes Apoſtolica indulgere alicui, vt non poſſit excommunicari ſimpliciter, ſed vt non poſſit excommunicari pro tali cauſſa, vel niſi facta priuilegij mentione, vt hic, vel vt non poſſit ab alio excommunicari quàm a papa, prout eſt conceſſum (vt fertur) Regi Franciæ, vt eſt in li. Liliorū Reg. Franciæ 6. per Io. Feral. & dicunt pragma. Roma, quòd diſpenſatio datur in his, quæ ſunt contra iuris communis diſpoſitionem, in his vero quæ ſunt contra ſtatuta vel regulas datur indultum.

Et quando alicui eſſet indultum ſimpliciter, quòd non poſſet excommunicari, adhuc ſi inſurgat contra matrem ſedem Apoſtolicam, excommunicari poterit, quia non poteſt eſſe ſine capite. c. cū non liceat, de p̄ſcrip. nec valeret tale priui-

le priuilegium.doct.in c cum instantia.de censibus.

Et de hac clausula generali vide text.in ca.vt officium.§.conferendi.& seq. de hæretic.li.6.Areti.in c.1 col.6.de rescrip.Anto.Butrig.in cons.2.visis literis,in fi.qui dicit hanc clausulã generalem æquipollere expresioni de verbo ad verbum,ex quo hanc loco illius Papa subrogat, & hoc solet Papa addere.

Ista tamen clausula non obstan.non derogat priori dispositioni fortiores clausulas habenti,vt docet Card.consi 166.factum sic se habet col.pen.Refert & sequitur Petr.Paul.Paris.consi.42.quantum,nu.17.in fi.volu.4.

Et qualibet Aliæ dictæ sedis indulgen.generali, vel speciali, cuiuscunque tenoris existat,per quam præsentibus non expressam,vel taliter non insertã, effectus huiusmodi gratiæ valeat impediri quomodolibet,vel differri,& de qua cuiusq;,toto tenore habẽda sit in nostris lris mẽtio specialis.

Facit tex.in c.cum nostris,circa fi.ibi, ex indulgentia sedis Apostolicæ speciali,de concessio.præb.& d.c.vt officium.Ista ergo clausula tollit statuta,nõ solum,quæ impediunt effectum gratię,sed etiam si differant,vtpote si dicatur, quòd si vacet beneficium excedens ducentas libras non debeatur impetranti, sed antiquiori,& impetrans habebit aliud , tunc per hanc clausulam habebit impetrans illud,quod impetrauit,nec impedietur,nec differetur sua prouisio. Ista scripsi in forma mand.in concorda.& Dom.in d.c.si propter.& Gomes.in procem.regu.q.6.quòd facit pro ecclesia Tholosana simile ferè habente priuilegium,vt beneficia certa meliora canonicis debeantur antiquioribus.

Hæc clausula tollit statuta impedientia, vel differentia gratiæ effectum.

Etiam hæc clausula prodest,quod si statuta collegij essent,vt quis non reciperetur ad tale beneficium,nisi sit sacerdos,per hanc clausulã recipi debet,si sit ætatis legitimæ,in qua possit per annũ ad sacros ordines promoueri,c.si pro clericis, &c.ei cui,de præli.li.6.de Rota dec.466.nota quod,statuta in antiq.sed non censetur per hæc verba,derogatum fundationi requirenti sacerdotium ante receptionem,nisi fuerit expresse facta mentio fundationis laicorum,secus in clericis.Dom.de Rota decis.3.Si statutum,in no. Staphil. in tracta. de literis gratiæ,rubr.de vi & effectu clausula.versic.post.prædictas clausulas.

Sacerdos quis nõ sit non obstante statuto recipitur per hanc clausulam. Fundationi, quando censeatur derogatũ

Etiam per hanc clausulam derogatur constitutioni Papæ pij,qui vult quòd vbi impetrantur beneficia in Britannia,quæ alij per annũ,pacifice possederint, vel ex prætenso tit.vel per viam criminum,cõmissio fiat ad partes cum clausula vocato possessore, &c.& impetrãs literas huiusmodi intra bimestre ab ea rũdẽ data iudici pñtare,&c.de qua per Pet.Paris.in cõs.49.ad primũ,in.4.vol.

De constitutione Papæ Pij in Britannia vigentis.

Nec tollitur optio per has clausulas, si nominatim hoc non sit in gratia expressum c.fi.de consuetu.li.6.& quæ ibi addidi.

Nos enim ex nunc. Irritum decernimus & inane,si secus super his a quo quã quauis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attẽtari.)Per istã clausulam Decreti annulatur collatio ordinarij in contrariũ facta,& alius actus contrarius prouisioni, per cle.primã,de electio.vbi Barba. Imo dicunt doct.nõ valere actum in contrariũ,etiã de consensu partũ factum, per tex & ibi gl.in c.Statutũ, in verbo, cõmittatur,& in c.dispendia,de rescri. in 6.gl.in l.a Diuo Pio.ff.de titu.nupt,glo.verb. clausula c.dilecto,de præben.

Clausula decreti quid operetur.

Quia illa clausula data videt̃ pro forma.Bald.& alij in l.1.ff.de libe.& posthum.Ias.in l.non dubium.8.no.C.de legib.nu.17.& vbi aliquid est pro forma statutum,non potest hoc consensu partium tolli, Barr. in l.de his,ff. de transact Barba.consi.43.præclare,col.13.in.1.vol.

Ego vero dicerem collationem ordinarij factam de consensu impetrantis valere,licet in bulla sit appositum decretum,quicquid dicant doct quia clausula decreti semper intelligitur valida,si illa impetrans vti velit,teste Ioan.Monac.in c.statutum.de pręb.in 6.allegat l.proinde.ff. si certum pet.idẽ probat. gloss.

Collatio ordinarij de consensu impetrantis facta valet,nõ obstante decreto.

gl.in verb.irritum,in § ꝙ siquis de colla.in prag.scripsi in §.si quis vero,1.ver. ipso iure de colla.in concor. facit tex.in l.1.ff.de fer.vbi sententia lata tẽpore feriato est nullius momẽti,de consensu tamẽ partiũ valebit, hoc probat Barb. in cle.1.col.9.de electio plus dicens,ꝙ licet per clausulam decreti ligetur ignorans,hoc est verum quò ad dispositionẽ,vt non valeat, sed non ligabitur ignorans quo ad pœnam,si sit adiecta, quia non est in culpa per c.tibi qui, de rescr. l.ex maleficiis.ff de actio.& oblig.vide alia per d.Barb. facit gl. in c.constitutionem,de verb.sign.& per doct.in c.cum accessissent,de const.

Nulli ergo hominum liceat. Hanc paginam nostræ prouisionis, decreti,mandati, voluntatis, & dispositionis infringere,vel ei ausu temerario contrario, si quis autem hoc attẽtare præsumpserit, indignationem in omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius,se nouerit incursurum.)

Clausula hac nulli hominum, &c. de quo prosit. Ista est sexta pars bullæ, in qua Papa committatur pœnam cõtradicentibus huic bullæ,& non parentibus, de qua pœna habetur in c.2.de maior.& obed. scripsi in q.19.in tract.nomina.

Imperator quandoque hac vtitur clausula,vt patet in tit. qui sunt rebelles, in fi.sed solet addere indignationem nostram, & pœnę mille librarum nostræ cameræ soluendarum se nouerit incursum.ita ibidem scribitur,idẽ habetur in fine confirm.const.Feder.secundi,& Katoline glo.in d.extrauag. Qui sint rebelles,in verb.indignatione.dicit se huius verbi nullum effectum inuenire,nisi ꝙ Imperator indignatus ex hoc facto non exhibebit se gratiosum.

Priuandus beneficio est, qui domini indignationem incurrit. Bald.vero,& ibi Barb.in additio. ad eum putat illũ priuandũ beneficio, qui indignationẽ dñi incurrit in c.vno,§.porro.col.2.quæ fuit prima causa benefi. amittẽdi quẽ sequit Aluaro.in §.Sed & qui delator col.2.ibi.Feli.in c.veniens col.1.de præscri.quãuis contrariũ teneat cons.12 princeps.primã tñ sniam se quit Soci.cõsi.87.visis,vol.3.& Iacobi.in tract.de feu.in verb.dictiq; vassalli, col.11.in 13.caussa.Ias.in.l.1.prin.ff.si quis dicenti nõ obtẽpera, vbi dicit hæc verba importare comminationem priuationis beneficiorum ecclesiasticorum.

Peccat, qui voluntati Papæ nõ obtemperat. Ego autem putarem eum peccare,qui contrauenit,vel contrariũ facit. probatur in c.qui resistit.11.q.3.& (Paul.Ro.14.Qui resistit potestati,ordinationi Dei resistit) itaq; humano more loquẽdo indignaẽ eo casu Deus. Hier.23. (Ecce turbo diuinæ indignationis egredietur,& tempestas erũpet super caput impiorũ.) & Abach.3.(Nunquid tu in fluminibus iratus est dñe,aut in fluminibus furor tuus?vel in mari indignatio tua?)& Ro.c.2. (Qui non acquiescunt veritati,credunt aũt iniquitati,ira,& indignatio,tribulatio,& angustia.) Quasi velit papa comminari his, qui non parent præceptis,& mandatis suis,vt non solũ peccent,in illum,sed in Deũ opt.max.Dicit enim Christoso.(Nemo cõtemnat ecclesiastica vincula,non.n.homo est,qui ligat, sed Christus,qui hãc potestatem dedit,& dominos fecit homines tanti honoris.) c.nemo.11.q.3.in

Clausula nulli quando i literis Papæ non apponatur. licentijs non apponitur hæc clausula,nulli,&c. nec in facultatibus,secus est,si dicatur,indulgemus,ex stylo curiæ Rom. Imo si quis non obtẽperet,credens papam ligare non posse,hæreticus est censendus,quia errat in potestate data Petro,& successoribus.Matth.16.& c.quodcunque 24.q.1.gl.& doc.in c.generali,de electio.in 6.& gl.penu.in extrauag.Execrabilis Ioan.22.& hodie multi iuuenes,in hoc errant,& stolidi,qui vtinam ob oculos haberent illud no.dictum,(Obedite præpositis vestris etiam discolis,&c.)

Datum,&c. De hac data scripsi in forma mandati.in fin. & aduertendum est,vt prolixitatem vitem,non afferam aliarum bullarum excepta dispensationis forma,sed clausulas illarum,& intellectum vnde lector beneuole,poteris ex his materiam beneficialem amplecti,& non solum theoriam

thoriam, sed, & praxim curiæ Roma. quam hactenus tanquam cabalisticam tenuerunt Dicanici ipsius curiæ, & mensularij.

Opponi, quæ contra bullam posßint.

1 NOTANDUM est quòd contra bullam multa opponi possunt, quæ non possunt euitari, si verum sit quędam vero alia opposita euitari possunt, fortè transcribendo bullam, & corrigendo. Primo videmus, quæ euitari vix possunt.

2 Primo opponi contra bullam potest, ꝙ in ea sit diuersa scriptura, ideo non valet, cap. licet, de crimine fals. sed hoc euitari potest, & excusari, si in prima linea (ut solet) sint literæ magnæ, aliæ vero literæ eædem, & conformes, vt scripsi in forma mandat. in princip. sequitur Domi. Philippus Probus, in c. si Apostolica, de præbēdis in sexto † Idem si in supplicatione, & in subscriptione papę sint diuersæ literæ, videlicet fiat vt petitur, vel si in data, quia ista diuersa manu scribi solent, ob id diuersa idem si correctio sit alterius literæ, seu charateris, nam hoc est necesse sic esse, quia diuersitas manus, & quandoque atramenti diuersam facit scripturam. §. j. in authen. de instru. cautel. & fide colla. 6. & vbi possunt multi scribere, ibi diuersa scriptura non vitiat. vt in signatura potest esse fiat data & correctio alterius scripturæ vtsupra diximus. *Diuersa scriptura an vitiet bullam.*

3

4 Secūdo opponi potest, si sit ibi litura, seu rasura, c. inter dilectos, de fide. inst. & maxime si sit in loco suspecto, quod tūc vix euitari potest, c. ex literis ibid. *Rasura in loco suspecto vitiat, & quis locus dicatur suspectus.*

5 Suspectum locum dico, quando est in nomine beneficij, personæ, situs, vel in alio substantiali, docto. in l. fin. C. de edict. diui. Adria. tollen. Corneus consi. 28. alias in primo volu.

6 Idem si aliqua fuerit scriptura intermedia, vel addita, quæ vocatur superlinearis in cap. cum venerabilis, de religios. dom. facit d. l. vlti. C. de edictio. diui Adria. tollend. si vnus, de test.

7 Euitari tamen potest, quando litura, seu rasura est in loco suspecto, si notarius, qui confecit instrumentum, vel alius officialis ad hoc præpositus attestatur hanc lituram, vel additionem factam de partium consensu, & sic conscriptam, vel de necessitate factam per eum, qui hoc potuit facere, nam illi credetur, l. j. vbi Bart. ff. de his, quæ in testam. delen. Panor. in c. cum venerabilis, in fin. de religios. domi. Ias. d. l. si vnus, col. fi. C. de testam. *Notarius attestatur rasuram factam ab eo, qui hoc potuit.*

8 Nā quādo rasura est in loco suspecto, a parte facta censetur, c. fi. de crimine falsi, cū in eius cōmodū resultet, c. Cōstitutus, de test. & cancellatio, vel additio præsumitur facta ab eo, apud quē reperit instrumentum, l. maiorē, cū gl. C. de falsis, Ias. in d. l. Si vnus, C. de testa. col. vlti. & hoc euitaē, quando attestatio fit, sed melius est hoc casu bullā trāscribere. Pet. Paris. cōsi. 42. quantū, nu. 11. in. 4. volu. ne quis expectet infinitos processus, qui alias insurgerent ex hac bulla.

9 Tertio opponi potest, ꝙ bullæ est additum, nam punctum etiam additum bullæ, vitiat bullā, & addens est excommunicatus in bullæ cœnę Domini. ca. licet, de crimine falsi scripsi in bulla cœnæ Domini, & hoc si verum sit, non poterit euitari, & excusari, nisi dicatur de mandato papæ, seu officialium factū vel coacte quod enim metus caus. gestum est, ratum non habet prętor. l. j. & per totum, ff. quod metus caus. *Nil a priuato addi bullæ potest.*

10 Quarto subreptio, & obreptio solet contra bullam opponi, in c. Ad aures, & c. Super literis, de rescrip. & superius dixi in prima differentia inter literas gratiæ, & iustitiæ, & ista oppositio, si vera sit, non potest euitari, nam secunda gratia non faciens mentionem de prima est nulla, c. in nostra. de rescripr. etiam si impetrans velis primæ renunciare, & illam dimittere, vt docent ibidem doct. & sic *Secunda gratia non faciens de prima mentione non valet, etiā si prima renuncietur.*

& sic consuluit Paul. Paris. consil. 74 gratia. col. 1. in 4. volum. etiam si ignorans fuisset impetrans, vt doct. afferunt in c. gratia, de rescript. in 6 & P. Paris. consi. 96. pro lupo, num. 27. in eo volu. 4.

Papa vni in plurali nō loquitur. Quinto si papa loquatur in plurali vni, videlicet vobis Ioannis, &c. bulla est suspecta. c. quàm graui, de crimine falsi, & est contra stylum curiæ, ideo non valet, & vix euitari potest, nisi trāscribatur, secus est in literis Regijs, quia hoc non est in illis statuum, sed potius contrarium. l. Imperator, ff. de statu. homi. Per. Paris. consi. 20. gratia, col. in 4 volu. 11

Papa episcopus fratres alios filios vacat. Idem si papa vocet episcopum filium, quia episcopum, archiepiscopum, vel patriarcham fratrem vocare solet, & alios, licet sint cardinales d. c. quam graui, vt ista euites, oportet emendare, & corrigere in hoc bullam, & officiales Romani eam corrigent suis etiam impensis, quia error est eorum. 12

Ordo in prouisione beneficij exprimendus. Sexto, si quis non expresserit ordinem in prouisione beneficij regularis. ca. cum ordinem, de rescript. opponi poterit, vt tale beneficium regulare ordinis sancti Augustini. Prouincial. fo. 22. & poterit transcribi bulla, si expresio ordinis in signatura facta erat, alioqui reijcietur, & nulla erit. 13

Septimo opponi potest bullam esse falsam, vt per totum titulum de crimine falsi, & per Specu. in titu. de rescript. præsenta. §. 1.

Falsa latinitas tribus interuenientibus vitiat Octauo dicunt doct. apponi posse in ea falsam esse latinitarem, & eo dicunt non valere papæ rescriptum, per c. Ad audientiam, 1. de rescript. sed ego dico esse suspectum tribus interuenientibus. 14

Primo quando est vitium, alioqui si excusari posit etiam per figuram, non erit bulla suspecta. C. Fotus, de verbo. signifi. vbi glo. & doct. 15

Secundo requiritur vitium esse in constructione, secus si in litera, vel sylla-ba. tex. in d. c. Ad audientiam, & capit. Ex parte, de fide instrum. & l. qui habebat. ff. de manu. testa. 16

Tertio ꝙ illud vitiū sit manifestū, & notorium ex ipsarū literarū inspectione d. c. Ad audientiam. licet doc. dicant ibi, ꝙ falsæ latinitatis vitium non recipiat in curia Ro. de consue. quod verū intelligerē, nisi præmissis concurrentibus, & tūc vix euitaret, nisi bulla reformaret, ac transcriberetur, nec nocebit vitium in ortographia literis Apostolicis, vt docet Bald. in Marga. in verb. literæ. q. 9. nec ob hoc vitiatur rescriptum. de Ripa in c. 1. nu. 38. de iudic. 17

Rescriptum deuiās ab stylo est suspectum. Idem dicendum, est, si non obstante vitio colligeretur mens Papæ, adhuc rescriptum suspectum diceretur, quia non præsumitur sic emanasse a cancellaria, vt scribitur, in integra d. c. Ad audientiam. & quia deuiat ab stylo c. ex literis, de constitutio. sic consuluit Roma. consi. 326. quæstio. est, col. pen. vbi dicit rescriptum nullum, in quo dicitur prouideas de beneficio ad te pertinente, debebat enim dicere ad tuam collationē, præsentationem, & quamuis aliam prouisionem pertinente, per c. Cum in illis, §. 1. de præb. in 6. patet in forma mandat. in concorda. Franciæ. 18

Et sic patet rescriptum, in quo est falsa latinitas, non esse nullum ipso iure, sed tantum suspectum, ideo illi non esse credendum, donec consulatur princeps, argu. l. Ex facto. ff. de vulgar. 19

Suspectum in parte omnino reijcitur. Et si fuerit suspectum in parte, in totum erit suspectum, quia non præsumitur sic a cancellaria emanasse, vt est in integra. d. c. Ad audientiam, & gloss in capit. Apostolicæ 35 quæst. 9 & quia fides scripturæ est indiuisibilis. l. in hoc, ff. famil. ercis cund. 20

Licet alias consideranda essent capita separata, per c. si eo tempore, de rescri. in 6. Felin. & Dec. in d. c. Ad audientiam, quicquid doct. in contrarium asserant, quia si vitium respiciat totam bullam, erit tota nulla, si partem, illa tantum pars diuisibilis, per d. c. si eo tempore. 21

Nono

22 Nonò opponitur etiam, quòd bulla est imperfecta, ideo non est valida, nec proprie bulla vocari potest, sicut testamentum illud proprie non dicitur quod iure perfectum non est, sed abusiuè testamenta ea quoque vocamus, quæ fal sa sunt, vel iniusta, aut irrita, vel rupta. l. 2. §. 1. ff. quemadmodum test. aperiã. l. Polla. in fin. C. de his quibus vt indignis l. fin. quemadmodum testa. aperian. Alex. consi. 215. Visis probation. in princ. vol 2. *Bullæ imperfecta nõ creduntur.*

23 Nec olim imperfecta dicebatur, si litera prima proprij nominis impetrantis tantum opponebatur secus in cognomine. c. cùm M. de const. c. Cum dilecta. de rescript. quia ad impetrantem spectat declarare rescriptum ambiguum. c. Pastoralis, in fin de rescr. c. 2. illo titu. in 6.

24 Hodie verò de consuetudine & stylo curiæ Romanæ nomen impetrantis scribitur extensè, ut docent Imol. & Fel. in c. cum accessissent, col. 1. de const. & multo fortius cognomen, nec ualeret rescriptum, si vna tantum litera nominis, vel cognominis esset conscripta, & hoc sine transcripto nõ euitaretur, vt si in bulla diceretur, tibi P. Rebuffo conferimus, quia nomen Petrus extẽse scribendum est, sicut cognomen, alias bulla non valet. *Nomen impetrantis extense scribendum.*

25 Et si Papa decernat irritum & inane ex nunc, quod factum fuerit, intelligitur ex nunc, idest ex hoc tempore, quo literæ erunt perfectæ, & expeditæ, nõ incœptæ, vel imperfectæ, quia factæ non censentur, quãdo sunt imperfectæ. l. penul. C. de his quibus vt indig. Staphile. in tract. de literis gratiæ. in prin. vers. & tenendo, fol. 4.

26 Decimò opponi potest contra bullam, si non fuerit data apposita, ut in fin. Sexti Decreta. apparet, & in l. generali, de tabula. li 10. l. si qua. C. de diuers. re script. & hoc euitaretur rescribendo bullam, & dicunt Romani eam rescribẽ 27 dam. † Vndecimò opponi potest stylum cancellariæ omissum, uel immutatũ, & stylus cancellariæ, non seruatus facit literas suspectas de falsitate. c. quam graui, de crimi. falsi. vnde potest tunc iudex se informare a pragmaticis de illo stylo per tex. & ibi Bart. in l. 3. in si ff. de testi. plenè scripsi in tract. de cõsuet. 28 art. 2. glo. 13. nu. 52. & nu. 32. † Vltimò opponi potest contra bullam acceleratio temporis, ut si hodie prima Iunij quis moriatur Paris. & cras Romæ impetretur beneficinm a Papa, illa impetratio non valebit, quia non est verisimile impetrantem ita celeri gressu adire potuisse Papam, & ita est in reg. cãcel. 28. Inno. 8. quæ hodie est adhuc a Iulio Papa. iij. approbata, & quia est in iudicijs frequẽs, ideo eã cũ aliqua elucidatione inferius subijciã, declara prius bul 29 læ reformatione. † Alia quibus impugnentur rescripta, scripsi in tract. rescri. q 12. in 2. tomo. const. regia. & multa poterit lector elicere ex decla. nouæ prouisionis, quam superius conscripsimus, & in tract. nom. q. 22. & seq. hic alia multa adderẽ, quæ ne pbeã materiã cauillãdi sycophãtis qbusdã, missa faciã. *Stylus immutatus vel omissus vitiat.*

De reformatione & correctione bullæ.

1 INterdum opposita cõtra bullam euitari possunt, si fortè bulla corrigatur, & emendetur, &, vt Romani dicunt, reformetur, ideo de ista reformatione dicendum est. Primò iustam esse hanc correctionem certum est fundatam, eò quòd magnæ sapiẽtiæ est reuocare, quod malè egeris. c. Magnæ. 22. q. 4. & dicitur officialibus Ro. si contra formam & ordinem tanquam homines excessistis, non pudeat vos errorem vestrum corrigere, qui positi estis, vt aliorum corrigatis errores. c. qualiter primo, de accusa. *Reformandæ quando sint bullæ.*

2 Quando reformandæ sint literæ, seu transcribendæ? R ñ. quando per præoccupationẽ uel alias minus bene expeditæ reperiũtur, ut docet Papa Iulius iij. in reg. cancel. 28. & qñ non sunt cõceptæ iuxta signaturã, sicut quando in strumentum non respondet protocollo. §. 1. in auth. de tabellio. coll. 4 doc. in l. con- *Transcribendæ sunt literæ, quando nõ sunt bene expeditæ nec secundum signaturam.*

l.contractus, C. de fide instru.† Vnde si impetrans dicat in signatura se pati defectum ætatis, vel natalium, & postea hoc in bulla omittatur, bulla erit reformanda, & rescribenda, nisi in casu, quando purgatum erat vitium, utpote adueniente ętate, aut contractu matrimonij, vt scripsi in materia dispensationum infra. & vide multa de errore corrigendo per notarium, per Barr. & Dec. in l. si librarius. ff. de verbo. sign. quæ poterunt seruari ad bullę correctionem. 3

A quibus debeat bulla reformari.

† A quibus reformandæ sint? respondetur ab officialibus curiæ Romanæ, ad hoc præfectis, vt habetur in d. regula cancella. Iulij 28. in fin. qui poterunt huiusmodi formas & tenores restringere, & ad formam debitam reducere, sicut dicitur de notario, qui clausulam &c. & alias clausulas potest addere instrumẽto, & extendere secundum stylum communem illorum, ut doct. asserunt in c. Quoniam contra, de prob. & in l. Gallus, §. idem credendũ, ff. de lib. & posthum. scripsi in l. cæterorum, ff. de verbo. signifi. 4

Correctio bullæ quomodo fieri debeat.

Forma reformationis bullæ est, quando fit post bullæ productionem. oportet ꝙ is, qui produxit bullam correctam, producat & signaturę sumptum, vt iudex videat, an bulla reformari potuerit, & an eo modo, quo est nunc facta, & hoc est statutum in ordin. regijs. titul. (*des reformationis des prouisions*,) arti. 8. ideo iudex debet esse doctus, alias ignarus quomodo poterit hæc dignoscere?† Vnde antequàm bulla tradaẽ corrigenda, oportet quòd pars eam consulendam ostendat doctis, super quibus corrigi debeat & quomodo, sed quia in hac materia pauci docti reperiuntur, vt quilibet ea, quæ ex longo vsu & exercitio discere potui, facile consequi possit, hoc volui vtilitati publicæ conscribere, tu lector boni consule, multa enim detexi, quæ non erunt grata mensularijs, omnia quæ sciunt occultantibus lucri causa. 5 6

Omnis defectus reformari debet.

Et si bulla sit ex pluribus causis reformanda, si ex vna causa petã, & mihi concedatur, non poterit alius defectus tolli, & refici, nisi petitus sit, quia responsio ad interrogationem refertur, c. inter, de fid. instru. dixi in expositio. supplic. suprà in fin. Ideo vterque defectus peti debet, vt corrigaẽ & reformeẽ. 7

Correctio bullæ quando parti noceat.

Et in hac reformatione bullæ non requiritur partis citatio, quia in vita parte fieri potest, multomagis ignorante ea, & absente, l. qui potest inuitus, ff. de regu. iur. l. 4. §. 1. de fideicom. liberta. l. Nec ignorante, de tut. & curt. dat. ab his poterit tamen pars opponere, si in signatura hoc non patiebatur, & ideo ista reformatio non nocet parti in eo, quod fieri poterat, doctor, in l. Imperator, prima, ff. de statu homin. & in l. errore. C. de testam. 8

Motus proprius in reformatione non exprimendus.

Adhęc licet motus proprius in literis sit exprimendus, c. si motu, in si. de pb. lib. 6. tamen si prima supplicatio sit signata motu proprio, & deinde fiat reformatio illius, quę signetur per concessum, ut petitur, vel simpliciter, intelligeẽ hæc secunda concessio etiam motu proprio, licet non fuerit expressum, quia fit relatio ad primam, secundum quam vltima intelligetur, l. asse toto, ff. de hæret. insti. l. ait prætor. §. 1. de re iud & sic limitatur, d. c. si motu proprio. 9

Et ista bulla expedietur motu proprio, sed ad primam referens signaturam, vide regul. cancel. 42. vbi hoc exprimitur. 10

Literæ ad vacatura & ad vacantia reformãdæ.

Quæ literę sint corrigendæ, & reformandæ? respon. literæ tã gratiæ quàm iustitiæ, qñ non sunt secundũ formã & stylum curiæ conceptæ, & literę grẽ tam ad vacatura, quàm ad vacantia, vnde sæpius consului mandatum de prouidendo transcribendum, in quo erant clausulæ. quæ non debent apponi ex forma solita regni Franciæ, posita in concord. in forma mand. vnde cum quoddã mandatum haberet clausulam, quod duxerit acceprandum, dixi esse transcribendũ, & illam clausulam expugnandam, alioqui mandatum non valebit. 11

Cautela pro pẽsione interposita sine cõsensu.

Item sicut in beneficialibus non datur confirmatio, ita nec in pensionibus, sed si is, qui imposuit pensionem coram legato mortuus fuerit, & sic nõ possit nunc 12

nunc conſentire, cautela erit, quod fiat coram papa, bullæ reformatio, attento quod interuenit conſenſus illius, qui tunc ſoluere penſionem tenebatur, & quod literæ expediantur ſine nouo conſenſu, cum derogatione regulæ de cõſenſu quæ eſt Innocen. 8. nu. 43. & repetita a Iulio 2. non nego tamen electionum confirmationes fieri poſſe ab his, ad quos de iure ſpectat, vt c. fina. cum ſi mil. delect. lib. 6.

13 Alios caſus in quibus bulla ſit tranſcribenda, ſcripſi in præcedente queſtione, quæ contra bullam opponi poſſint, & vbicunque non eſt ſecundum ſignaturam concepta, & eſt in ea aliquis defectus, tunc recte tranſcribi cura, antequam inchoatus ſit proceſſus, vel poſtea ſi liceat, ſed facilius eſt ante.† De nominationibus corrigendis idem dici poſſet, vt quando ſecundum ſtylum non ſunt conceptæ, corrigi poſſint, & ſi error appareat, alias regulariter, non vt docui in tract. q. 9. ſupereſt vt regulam cancel. explicemus quàm ſubijcio. *Noiationes quando corrigi poſſint*

Regula cancella. de ueriſimili notitia. Item uoluit & ordinauit.

GLOSSA. I.

1 Iſta regula ſecundum numerum regu. cancel. eſt 28. Innoc. 8. & eſt vtilis, fuitque recepta & regiſtrata in parlamento Pariſ. anno. 1493. die 20. Nouembris, & vbique in regno Franciæ recepta & in forenſi iudicio ad vnguẽ ſeruatur, eſtque lex regni effecta, adeo quod ſicut Imperator legem (vt dicunt) canonizatã & a canonibus approbatã nõ põt reuocare, licet eam legem ex lib. tollat, vt docet Girard. de Petuza ſing. 28. pro hoc facit gl. in verb. capitali, in c. imprimis. 2. q. 1. & gl. in verbo, anniuerſariæ, C. de colla. donato. li. 10. *Iſta regula ẽ recepta et in curiis parlamẽtorũ regiſtrata, et lex regni effecta.*

2 Sic nec papa regulam incorporatam & deſcriptã in regiſtris curiæ etiam ſi tollat illam, nam eo caſu ſeruabitur tanquam lex regni, non tanquam papæ regula, hoc aſſerit Bened. in repeti. c. Raynutius, in verb. ſi abſque, in 2. de ſubſtitu. fideic. nu. 42. & ſeq. de teſta. ſcripſi in tract. nomina. q. v. nu. 15.

Et qui prius eam condidit, fuit Ioan. 23. vt docet Gomeſ. in hac reg. eſtque
3 a iuris viſceribus extracta, maxime ex c. 2. de conceſ. præb. vbi beneficia antequam vacent non debent impetrari, & niſi vacatio peruenerit ad notitiã conferentis, uel peruenire potuerit, c. quia, illo tit. c. 2. & 3. illo ti. in 6. nam collatio, quæ non eſt veriſimilis, non eſt credibilis, nec facta creditur. l. Cum de indebito. §. 1. ff. de proba. l. Mæuius in prin. ff. de leg. 2. & quod longe eſt a veriſimili, eſt falſitatis quædam imago. Bald. in l. 1. col. 3. de ſeruis fugi. quem refert
4 Fel. in c. qa veriſimile præſumptio. † Veriſimilitudo enim eſt cognata naturæ. Bal. in conſi. 180. mortuo, col. 1. vol. 3. contra quam non facile recipitur etiam papæ diſpenſatio, tanquam contra naturam quis ſtatuere non poſſit. §. minorem, de adoptio. in inſtitu. Panor. in c. debitum, 2. no. de bapt. uix. poteſt quis facere, quod quis citius veniat, quàm naturę poſſibile ſit, & ideo derogatio huius regulæ non recipitur in hoc regno, niſi ut inferius dicam, cum naturã ſeu naturalia nullus mutare poſſit, §. ſed naturalia, de iur. nat. in inſti. *Derogatio huius regulæ quando recipiatur.*

5 Nec probatio contrariæ in hoc caſu recipitur, vt in c. filij, de hæretic. in 6. etiam ſi quis vellet probare ſe p nec romaticum & dæmonem ad latum intra vnum diem, quia tantummodo veriſimile admittetur. uidelicet quod eques curſor Romam potuit ire ſex diebus ex Lutecia uel ex Lugduno quinque hoc recipietur, Ex Tholoſa autem ex octo, uel ſeptem, diſtinguenda tamen ſunt tempora æſtatis, videlicet & hyemis, in legato tamẽ inſpicitur, nam æqui celeres eſſent deſignati ad illum locum, in quo ipſe degebat, & ex loco in quo *Probatio contra uerisimile non recipitur.*

m obijt

obijt beneficiarius,& tunc cursus velox recipietur,alioqui non,unde in praxi vulgò solet dici,(*fil ya postes asignees,*) vt quantum possunt celeriter currere,alioqui per dietas computabitur,vt scripsi in l.3.ff.de verbo.signifi.

Collatio nō verisimilis excluditur.

Itaque si inueniatur collatio præmature facta,tanquam verisimilis excludetur, vt vidi in practica seruari, nec est aliqua dispositio tam generalis, quę ad non verisimilia trahi debeat,teste Angel.consi. 249.super primam col.2.versi. pro hac parte.& Ias.consi.141.in ista col.8. versi.6.prædicta, in 2.vol.quãuis Panor.& alii in d.c.quia verisimile, de præsump. dicant probationem regulariter contra verisimile admittendum,licet clariores probationes & duriores requirantur,non tamen in hoc casu vltra quam per naturam fieri potuit. 6

Quod omnes gratiæ.

GLOSSA. II.

Omnis gratia verisimilis esse debet.

Requiritur ergo in hac regula, quod sit gratia, & habet locum in quacunque gratia per istum tex.omnes gratiæ,qui totum dicit,nihil excludit.l.a procuratore,C.mandati.siue fuerit collatio, præsentatio,siue institutio, nominatio,vel alia quęcunque prouisio noua, vel simplex, uel perinde valere,si neutri subrogationis, seu alia, de quibus inferius dicetur,cũ omnes gratiæ dicantur,clement.gratiæ, de rescrip. 1

Gratia etiã motu proprio concepta verisimilis sit.

Etiam procedit hic tex. si motu proprio gratia facta esset, tum vt euitetur fraus,quæ fieret apponendo hanc clausulam,tum etiam quia hæc clausula nõ tollit ambitionem impetrantis,nec votum captandæ mortis, ad hæc quia eadem ratio procedit in collatione proprio motu facta,quæ ad petitionem quo ad istã regulã ergo idẽ ius erit,l illud,ff.ad l.Aquil.& hoc asserit Gomes.in hac regul.q.2. & maxime quia hæc clausula motus proprii non potest immutare naturam,nec facere plus quàm natura facere possit, vt scripsi in forma.man. in glo. motu proprio in concor. 2

Gratia delinquẽtis an vitietur per non verisimile.

Gratiæ appellatione quid veniat.

Primò iste text.non habet locum in gratia delinquenti facta,quia hæc regula de hac non loquitur,& cũ de ea hoc non inueniã statutũ hoc non extendam,nec est aliqua lex tale quid dicens,tex. in §.finautem, in authen.de non eligendo,secundo nubentes, col.1. quia gratiæ appellatione venit papę cõcessio in beneficijs,c.gratia.de rescript.in 6 cle.gratiæ.illo tit. Archi.in c.gratia, 1.q.1.& sic gratia concessa delinquenti non impugnat ob hoc, quòd præmature fuerit concessa,quia homicidam illum furię Orestis tenebant,& illum precurrere faciebant,vt dicitur etiam de Cain, postquàm occiderat fratrem,Gene.4.& in verbis seq.declaratur de beneficijs ecclesiasticis. 3

Verisimilitudo non vitiat permutationem.

Secundo non habet locum in resignatione causa permutationis, quia non est simpliciter gratia, cum collator teneatur conferre permutanti,c.vno,de rerum permut.in 6.& in cle.& quia hęc regula loquitur de vacatione per obitũ, vt dicetur,& hoc docet Cassadore.in decis.1.super hac regula. 4

Quas de quibusuis beneficijs ecclesiasticis cum cura,uel sine cura secularibus & regularibus.

GLOSSA. III.

In officiis Regiis non habet locũ regula ista de verisimili.

Tertio non habet locum in beneficio,seu in officio Regis,vel Imperatoris,seu alterius principis,cum hic in beneficij ecclesiasticis tantũ statuat, de quibus in rub.vt ecclesiastica beneficia sine diminutione conferant, & beneficium ecclesiasticum non pôt obtineri sine canonica institutione,te-

ne regul.1.de reg.iur.in 6.& c.Felicis,de pœnis,illo lib. & sic est distinctio in beneficiũ ecclesiasticũ,& tẽporale,& in officijs regijs nõ fuit recepta huius regulæ allegatio a senatu,sed status ad iudicat' officij apparitoris illi,qui celeri' officium a Rege impetrauerat,anno 1542.die 22. Decembris, & pronũciatum fuit in d.curia,non esset tamen malum quòd etiã seruaretur in officijs Regijs propter magnas ambitiones currentium ante tempus,& rationes supradictas.

Arrestum.

Habet tamen locum hæc regula,siue beneficia sint secularia,siue regularia, siue sint curata,siue non,vt hic dicitur, etiam comprehendit hic dignitates, & officia ecclesiastica, licet hic non exprimantur nominatim,sed quia tex.dicit de quibusuis beneficijs ecclesiasticis,& appellatione beneficij ecclesiastici, & dignitates,& officia ecclesiastica continentur,c.Postulasti,de rescri.in gl.in c.1.de reg.iur.in 6.& in cle. Auditor,de rescri.scripsi in concor.tit.de col.§.voluimus,in verb.beneficia,& supra in prin huius lib.& quia est eadem ratio,& maior in dignitatibus,& officiis ecclesiasticis,quàm in alijs beneficijs, ergo eadẽ decisio locum habebit,per l.illud,ff.ad leg.Aqui.& si qua fuerit antiquioribus causis similis,seu maior ratio habebit locum,te.In.§.Porro.quæ fuit prima c. ben.amic.& in istis maior est ambitionis ratio,& votum captandæ mortis alienę,ergo in illis habebit locum,postquam illis non inuenitur statutum contrarium,etiam propter verbum quibusuis, quod est generale,per text.in l.proinde 2.§.1.ff.ad leg.Aquil.& l.3.§ quacumque,de noxa.scripsi in l.creditorum, ff.de verb.sign.& quia fauorabilis est hæc regula,vt supra dixi,& quia non potest immutare id,quod est naturale,vt supra dixi.

In beneficijs tã regularibus, quàm secularibus, dignitatibus, & quibusuis beneficijs habet locum hæc regula.

Per obitum quarumcunque personarum uacantibus.

GLOSSA IIII.

QVARTO nõ habebit locũ,si alio modo vacet, quàm per obitum vtpote per priuationẽ,nã si scirem quendam Archidiaconũ priuandum die 10.Iulij, & mitterẽ cursorẽ ad Papam,qui die x.priuationis mihi illũ cõferret, valeret collatio,etiã si illo die moriatur priuatus,quia beneficiũ nõ vacauit per obitũ,sed per priuationẽ, nec datur occasio captãdæ mortis hoc casu.Ratio diuersitatis est,quia posset quis machinari in mortem alterius,& ideo vt votum captãdæ mortis auferatur,iuxta c.2.&.3.de conc.præ. statuitur hoc, sed non in priuatione,vel in alia vacatione,ob id in illis locũ nõ habebit etiam si iudex procurasset priuationem, quia priuatus potest appellare,adhuc etiam regula non haberet locum , nec procedet ista regula,si falso rumore per latro de morte alicuius, aliquis eucurrerit,& impetrauerit,per l.si. ff de hæ.inst.sed a die obitus computabitur tempus,vt hic alioqui posset quis illum falsum rumorem inserere, & currere, & postea talem interficere.

In priuatione, vel alia vacatione non procedit hæc regula.

Quinto nõ proderit hæc regula,cũ illi per Papam sit derogatum,ob id si resignans moriatur antequã papa conferret,tunc si procurator resignet post illius obitum,& papa conferat,etiã si per obitũ vacet derogãdo huic regulæ,valebit illa collatio,quãuis de hoc Gomesius multum dubitet, & distinguat,aut impetrãs per resignationẽ,esset impetraturus,etiã p obitũ, & tunc res est expedita,ꝙ hæc regula locũ habet,secus si nõ esset impetraturus,& stabit iuramẽto procuratoris,hæc ille.Sed hæc cõciliatio nõ sapit,quia verisimile est ꝙ oĩs impetrans per resignationẽ esset impetraturus etiã per obitũ, & stare iuramẽto procuratoris de eo, qđ ignorat, est periculosum,ob id ego puto duos esse, hic casus,primus si constituẽs procuratores ad resignandũ mortuus fuerit ante resignationẽ non valebit collatio papæ per resignationem tacitum facta,quia non vacauit per resignationem,c.Susceptum,de rescri.li.6 tamen si hoc casu

Derogatio huius regulæ quando recipiatur.

m 2 huic

huic papa etiam per obitum conferendo derogauerit regulæ, valebit, sua colla tio, quia iusta fuit itineris arreptio ante mortem, cum haberet procuratorium ad resignandum, & cessant rationes regulæ, ergo & dispositio, & sic consuluit Aymo Crauet. consi. 88. quæ, in 2. q. & ita seruamus in regno, dummodo a tẽpore mandati, seu procuratorij verisimiliter potuerit cursor accede ad curiam.

Secundus est casus a quo tempore cõputetur, & respondet infra, a die obitus, nisi quis antea iustã habuerit causam, vt inferius dicetur, & de hoc scripsi in §. declarantes, in gl. iure præuentionis, de mand. Apostol. in concordat.

Sexto nõ habet locũ hæc regula in deuolutione, quia statim finitis sex mẽsi bus valebit papæ prouisio, per ca. 2. de concess. præb. quia cessant hoc casu rationes huius regulæ, nam iustæ potuit sibi prouidere intra sex menses, vt iter pararet, & postea impetraret.

In antea fecerit.

GLOSSA. V.

In legato, et ordinario hæc locũ habet regula.

Et sic loquitur in papa, sed quia eadem ratio versatur in legato, & ordinario, ob id etiam in illis locum habebit, posset. n. quis in mortem alterius machinari, & postea ad Ordinarium currere, & petere ab eo beneficiũ, certe vt mortis captandæ occasio tollatur, ꝙ hic in Papa statuitur, & in alijs ordinarijs seruabitur, & vt ambitio vitetur per c. ij. & iij. de concess. præb. in vj. huius sniæ est gloss. in verb. faciendas. §. neque, de coll. in prag. quam ad verbũ more solito trãscribit. Io. de Sel. in tract. de benef. in iij. parte, q xlvi. & idem consulendo tenuit Dec. consi. cccxcviij. in causa, in fi. dicens ita fuisse iudicatũ in Parla. Delphi. Et idẽ consuluit de Ripa. respon. xvj. regu. & in c. ij. in fin. de rescri. Sic etiam fuit sæpius iudicatum in parlamentis Fran. maxime in Sena. Pari. anno 1537. die xxix. Augusti, in causa vnius præbendæ san ctæ. Radegundis Pictauien. & pro magistro Germano Cornu, contra Tristandum Fretarum, & idem fuit Tholosæ iudicatum, vt scripsi in procem. concor. in verbo faci. idem tenet Ias. consi. ciiij. circa vlt. q. in j. volu.

Aresta.

Præuẽtiones nõ verisimiles non valent.

Et ideo puẽtiones papæ nõ valẽt, nisi tantũ tempus effluxerit, quod interim vacatiões uerisimiliter potuerint peruenisse ad notitiã Papæ, vt declaro in procem. conc. etiã si in ea adijciatur clausula generalis, & quouis alio modo vacet etiam si p obitũ, vt solet poni de stylo curiæ Roma. teste Cassadoro in decis. xxix. super regul. cãcellariæ, siue impetratio fuerit facta ab eo q nimis propere impetrauit, siue ẽt ab alio, vt vitet fraus, quia is qui curreret, impetraret prius alteri, & postea sibi, unde huic fraudi obuiãdũ est, & ita iudicauit senatus Paris. vt supradixi, & in §. declarãtes, in verb. iure præuentionis, de mãd. Apost. in cõc.

Commenda cõ cessionem valet, si non sit verisimilis.

Etiam procedit hæc regula, si is qui habebat beneficium in commendam moreretur ex mente regulæ, & quis illud beneficium præpropere impetraret per obitum commendatarij, tunc quia sic vacat, cum commenda sit titulus canonicus, vt scripsi supra in materia commendæ, & in tract. de pacif. poss. in v. ampliat. & Gomes. hic. q. iiij quãuis Cassa. decis. xxx. in hac regula dubitet, tamen non est dubitandum, quia iste text. loquitur de gratia in beneficiis ecclesiasticis facta, sed commenda in beneficiis dicitur gratia, quia gratis fit c. gratia, de rescript. in vj. ergo hæc regula locum habebit in commenda cessante, & quia eædem rationes habent locum in eo qui præuenit tempus in commenda, sicut in alio titulo propter ambitionem, & votum captandæ mortis, ergo in ea locum habebit. Iste text. siue commendatarius mortuus fuerit, & quis illius beneficium præpropere impetrauerit, siue habens in titulum obierit, & alicui fuerit commendatum beneficium, vtroque enim casu iste text. procedet.

Nullius

Nullius roboris, uel momenti sint.

GLOSSA. VI.

Et sic cum penitus nullæ sint collationes, istæ priores non proderunt etiam post triennium, tum quia nullæ, vt hic, & sic non coloratæ vt decretum de pacifi. possess. requirit, tum etiam quia nullum momentum, vel commodũ afferre possunt, vt hic. Vide Andr. Tiraq. de his verbis plene scribentem in interpret. l. si vnquam, in verb. reuertatur, in nume. 81. C. de reuoc. donat. nec processus in vim talium factus valebit, nec fulminatio, nec alia, vt not. doct. in cle. 1. de præb. in verb. momenti. *Collatio nõ verisimilis est nulla, ideo non colorata.*

Nisi per obitum, & ante datam gratiarum huiusmodi tantum tempus effuxerit.

GLOSSA VII.

Et sic computatur tempus a die obitus, vnde etiam si quis currat habens procuratorium ad resignandũ, cõputabitur tẽpus a die obitus, per hunc text. nisi fuerit huic derogatum regulæ, quia in casu cõputabitur tempus a die procuratorij, tum quia ad alium modum vacationis procurator Romani fuerat, tum quia fraus cessat, & non dat occasio mortis captandæ, adhæc quia origo prouisionis aspicienda est, l. 3 C. ad Maced. & sic intelligi debet gl. in d. verb. Faciendas, §. neque, de coll. in prag. & solẽt hodie cursores, qui ante diem procuratorij currere cœperint, impetrare beneficium pluribus diebus, & postea impetrãs habebit illã impetrationẽ, quã voluerit, sed hoc est iniquũ, ideo bonum esset statuere, ne in vim vnius procuratorij plures fiant prouisiones, & quia per procuratoria aliqñ post decẽ annos prouisiones expediebant, bonũ est ꝗ post annũ non valeant, vt fuit Tholosæ iudicatũ, & ẽt in hoc regno statutũ in ord. Reg. tit. *de la reformation des prouisions*, art. 10 quia obliuio præsumit, l. peregre, ff. de acq. pos. & si ille memor esset procuratorij, verisimile est, ꝗ reuocaret illud, cũ nõ sit verisimile, ꝗ quis velit resignare beneficiũ, qd multis & laboribus, & expẽsis, quo sustentari valeat, acquisiuit, c. super hoc, de renun. Plenius tractabo in 3. parte, titul. de procu. ad resignan. constit. *Tempus verisimile, quomodo computetur.*

Quod interim uacationes ipsæ de locis in quibus personæ prædictæ decesserunt.

GLOSSA VIII.

Computabitur ergo tempus ex illo loco, in quo decessit, nõ in quo valetudine prius affectus fuerit per istum tex. quid si reperiatur impetratio, & obitus eodẽ die? Respondeo, præsumetur ꝗ mors præcessẽrit, & sic valebit impetratio, & collatio, quia in dubio illud præsumitur præcedere, quod ad validitatem actus est necessariũ, l. cũ in testamento, §. hęc verba, ff. de hęred. inst. & ibi Bald. & præsumi debet vt actus potius valeat, quã pereat, l. quoties, ff. de rebus dub. hoc expressim decidit Cassado. in decis. 2 super hac regu. cancell. & Card. in tub. de præb. dicens hoc verum, dummodo sit huic regulæ derogatum, ergo impetranti non incumbit onus probandi, ꝗ mors præcesserit, teste Gomes. q. 6. sed valebit etiam sine derogatione, quia si iuxta curiam Romanam quis decesserit intra vnam dietam, & quis eodem die impetrauerit, valebit impetratio sine derogatione, quia, verisimiliter potuit peruenire notitia ad Papam, & tunc non est contra regulam, & sic non requiritur illius derogatio, etiam valebit collatio facta ab ordinario eodem die quo quis *Locus in quo quis decessit inspicietur.* *Collatio an valeat die obitus facta.*

m 3 mor-

mortuus est, si notitia obitus verisimiliter potuerit ad eum peruenire illo die, alioqui non, vt hic etiã si probare quis vellet illũ fuisse mortuũ longe post meridie. & ab eo tẽpore nõ potuisset peruenire ad ordinariũ verisimiliter, vt hic.

Ad notitiam eiusdem domini nostri uerisimiliter potuerit peruenisse.

GLOSSA IX.

CERTUM est quòd si quis promiserit mihi dare Tholosæ centũ, inest tempus quo illuc proficisci possim, & antea non potero illum conueni re. tex. in l. Continuus, §. 1. ff. de verb. oblig. tex. in l. Si periculum, §. idẽ dicendum, de statu. hb. & citatus sine termino tenetur quàm citius potest comparere, reseruato sibi tempore, quo possit proficisci c. Cum parati, de appellat. vbi Panor. in vlti. nota.

Et quamuis ante istam regulam collationes factæ a papa, vel eius executore beneficio vacante, licet vacatio ignoraretur, valerent, vt scribit Ioan. Mona. in c. Si tibi absenti, de præben. in 6. Rota decisio 170. nota quòd vbi executor, in antiquis. & idem est dicendum in ordinario, qui poterat conferre beneficium, si vacar. gl. in c. 2. de electio. in 6. & Lapus allega. 6.

Collationes si vacat, hodie nõ valent, si non sint verisimiles.

Tamen hodie istæ collationes sunt nulle, a quocunque factæ fuerint, cum quia hoc est irritum per hanc regulam. (Et concupiscentiam nesciebam peccatum esse, nisi lex prohibuisset.) c. nam concupiscentiam, de constitutio. idẽ in ista præcoce collatione, nisi fuisset per hanc regulam prohibita, & sic non est opus ad iura contraria respondere, quæ non habent locum per istam regulam, nam esto ꝙ ordinarius possit conferre, si vacat, & papa, tamen illa collatio non valebit, nisi tantum tempus effluxerit, ꝙ collationes verisimiliter potuerint peruenisse ad notitiã collatorum, alioqui nunquàm papa iure præuentionis conferret, quia singulis diebus ordinarius conferret singula episcopatus beneficia, si vacarent, & postea quando audiret mortem alicuius, expediret collationem ab illo die mortis, & infinitæ fraudes fierent, ac falsitates, quibus obuiatur per istam regulã, necesse est igitur, vt ista regula seruetur in quo cunque collatore. Si vis multa videre de verisimilitudine, lege do. And. Tiraq. in inter. l. si vnquam, in princi. C. de reuoc. dona. vbi multa more suo congerit, nõ tamen si loquit de ista regula, quod miror, cũ õia plene videatur perlegisse.

Verisimilitudo an per mare habeat locum.

Et habet locum hæc regula, siue iter factum fuerit per mare, siue per terrã, nam si quis diceret se ex Aquis mortuis iuisse Romam vno die, non est verisimile; & ideo posset opponi hęc regula, licet aliter fieri debeat computatio per mare, quàm per terram. do. ꝺo. in l. 1. ff. si quis cautio. scripsi in. l. in itinere, de verb. signi. ff. alia licet perlegere per Gome. s. ne. pluta.

De Deuolutionibus.

Deuolutio quid.

RESCRIPTUM deuolutionis est, quando impetratur a papa beneficium, quod longo tempore vacauit tãto tẽpore vacauit, in quo sic dicituri. Quòd beneficiũ vacauit tanto tẽpore, ꝙ secundum statuta Latera. concilij ad nos sit collatio illius deuoluta, quod probat tex. in c. Cũ nostris, & c. literas, de conceß. præb. c. vnic. versi. porrò, vt ecclesiastica benefi. nõ quòd papa non possit antea conferre, vt infra dicam, & abunde scripsi in §. Si quis verò, de colla. In concorda. quam deuolutionem Budæ. in foren. caducum vocat, quod alibi in titu. de verb. signifi. explico in l. silua. §. glans caduca.

Primò

1 Primò quęro, intra quod tempus beneficijs prouidendum sit? Respon. Mandatarius, quando uacant duo beneficia per obitum vnius, si in suo mandato habeat clausulam motus proprij, habet decem dies ad eligendum, verum vehe beneficiū acceptare, c. si pluribus, de præben. in 6. quæ tamen non potest require beneficium in hoc regno sibi conferri ante mensem præsentationis finitum, ut est in forma manda. in concor. Is uero qui optionem præbendæ habet, intra uiginti dies optare debet. c. fi. de consuet. li. 6. † Patronus uero laicus intra quatuor menses præsentare pōt, ecclesiasticus autem patronus intra sex menses c. uno, de iurepatro. in 6. † Maiores uero dignitates, ut episcopales & aliæ, debent intra tres menses tribui. ne pro defectu, de elec. c. Post quam. 50. dist. Aliæ uero dignitates inferiores, & quęlibet beneficia regulariter debent concedi intra sex menses, siue per electionem c. Cum nostris c. dilectus, & c. Postulastis, ubi Panor. & alij de cōces. præben. siue per collationem c. 2. illo titul. & tam a primo collatore, quam ab alio. c. fi. de supplen. negligen. prælat. † Papæ uero non est aliquod tempus præfixum, cum non habeat superiorem, qui possit eius negligētiā supplere, c. aliorū 9. q. 3. nisi in c. statutū, de preb. in 6. — *Qualibet beneficia intra quod tēpus conferenda.*

2

3

4

5

6 In in institutione uero & confirmatione quo ad confirmantem certum tēpus non est præstitutum gl. & doc. in c. Cum in cunctis. §. 1. de elec. c. quā sit, eod. tit. in 6. gl. in reg. cancel. 40. idem in permutatione quo ad approbationē gl. in §. usum, in uerb. respectiue, de coll. in prag. multa super hoc scripsi, in §. de nominatio. Regia. §. 1. in gl. intra sex menses. † Et notandum est quòd gradatim quilibet collator sic confert, sed si negligat, fit ad superiorem proximū deuolutio, §. si quis uero de coll. in concord. Qui superior non solū beneficiū deuolutū ad eum conferre pōt, sed etiā in possessionē illius inducere per te. i. c. Ex parte Hostēsis, de conc. præ. vbi Pan. i 1. no. quia ubi vnū cōcessum, est, & omnia sine quibus illud consistere non posset. l. 2. ff. de iurisd. omniū iudi. — *Gradatim fit deuolutio.*

7

8 Secundò cur inuentum sit ius deuolutionis? Respon. multis de caussis, tum ne ecclesię diu remanerent in suspenso. d. c. 2. quia diutina beneficiorū uacatio dispendiosa est ecclesijs, c. quam sit, de elec. in 6. nam interim regem dominicum lupus rapax inuadit. c. ne pro defectu de elec. Tum etiā propter utilitatē publicā, ne iura, & ecclesiæ in incerto sint & pereant. argu. l. 1. ff. de usucap. Et ut actus executioni mandetur, quod non fieret, quia primus collator nunquā conferret, ut semper fructus reciperet. c. uno. Vt ecclesiast. benef. quod maxime Reipub. interest, authen. hoc amplius. C. de fidei cōmissis. ubi si hæres negligens fuerit soluere legatū, deuoluitur hæreditas ad cohęredes, uel substitutos, & alios descriptos, in §. si quis autem non implens, cum multis, §. seq. in authen. de hæred. & Falc. coll. 1. † Et si mater fuerit negligens in petēdo tutorem, deuoluitur ad proximiores. l. 2. §. si mater. ff. ad Tertullia. facit, l. 1. & per totū, ff. de successo. edicto scripsi i gl. deuoluant §. si quis uern, de coll. i cōcor. — *Deuolutio quare inuenta.*

9 — *Deuolutionis tēpus quādo currere incipiat.*

10 Tertiò quando incipiat currere hoc tēpus? Respon. non a die uacationis, sed a die sciæ & notitiæ, uel a die quo scire debuit collator. c. quia diuersitatem, de conces. præb. e. uno. de iurepa. in 6. c. licet, de supplen. negligen. prælat. Rota deci. 263. Si propter, in antiq. quia ubi non est scia, non pōt esse negligētia. gl. & doc. in d. c. 2. & d. c. licet. de supplen. negli. prelat. gl. i c. si clericus, de pb. in 6 & i c. Si pluribus, ibid. Calder. i titu. de elec. consi. 4. Bald. consi. 469. Sanctissime. i 4. uolu. ubi concludit, Impeditis tempore belli hoc tempus nō currere. Et Rochus Curtius i tracta. Iurispatron. in uerb. honorificum. q. 27. post Felinum in c. a nobis, col. 2. de excep.

11 Item currit hoc tempus sex mensum a die, quo capella uel ecclesia fuit fucta, & consecrata, quia dicitur tunc uacans. c. quoniam, & c. Cum propter, de iurepatronat. Lapus allega. 95. quædam ecclesia. Refert Decis. consi. 135. Ad

m 4 iust fi-

iustificationem, in fin. doct. in clem. fin. de rescrip.

Et qui allegat scientiam, eam probare debet, quia ignorantia præsumitur, per reg. iuris in 6. & hoc docet N. cola. Milius in verb. Patronatus, q. 15. vide Bar. in genero. ff. de his qui no. infam. 12

Imò etiam impedito collatori non currit hoc tempus, siue fuerit iuris impedimentum, siue facti, ut si fuerit suspensus, vel excommunicatus etiam sua culpa. d. c. quia diuersitatem. Alex. consi. 58. visio. in fi. in 5. vol. 13

Impedito non currit præscriptio &c.

Et quamuis regulariter contra impeditum impedimento facti currat præscriptio, tamen si iustum sit impedimētum, datur restitutio, non alias, l. Et Atticinus in fi. ff. de seruit. rustico. prædio. gl. in c. 1. actione. 16. q. 3. l. 2. §. si quis ff. si quis cautio. Barb. consi. 41. circa in 2. uol. 14

A die vacationis quando tempus collatori currat.

Tamen hoc casu est speciale, vt non currat præscriptio. no. Panor. & alij i c. 1. de præscript. & Ias. in §. Rursus, col. 6. nu. 26. de act. in insti. Limitatur non procedere, quando fuisset tempus statutum in alicuius fauorem, uel quando esset expressum, tunc currit a die vacationis, vt in c. statutum, de præb. in 6. & in cl. vna, de concess. præb. scripsi in §. 1. in glo. a tempore uacationis, de noiat. Regia in concorda. quamuis contrarium teneat ibi Ioan. Dayma, & Philip. Probus in additio. in §. cui rei, in verb. iurisditio. & in §. quod si quis 1. in verb. superiorem, de colla. Pragma. vbi a tempore vacationis computari scribit. † Sed papa postquam statuit sex menses, & uoluit illos a die scientiæ computari, decisioni papæ stare debemus, nisi in exceptis, vt dixi item quia, in §. si quis uero, de colla. in Concorda. statuitur, vt currat tempus, ab eo die, quo collator disposuit contra qualificationes prædictas, idest a tempore, quo contulerit alijs, quàm graduatis, tunc ius ad superiorem deuolutum est, si graduatus prosequatur, ut scripsi ibidem. 15 16

Ad quē deuolutio fiat in cathedralibus.

Quartò videndum est, ad quem fiat deuolutio? Respon. faciendæ sunt conclusiones sequentes. Prima est, in ecclesijs cathedralibus deuolutio, quæ propter negligentiam accidit, fit ad proximum superiorem, vnde si volentes eligere Episcopum neglexerint, ad Archiepiscopum deuoluitur. Et, si ab Archiepiscopo negligentia processerit, ad papam fiet deuolutio, c. quamquā, vbi doc. de elec. in 6. Panor. & alij in ca. cum in cunctis, in fin. de elec. † Et propter negligentiam collegij, vel per mortem omnium de collegio ius prouidendi deuoluitur ad eum, qui habebat potestatem confirmandi electum, siue sit episcopus, siue alius prælatus, & docet Panor. in c. 1. nu. 10. col. pen. de elec. 17 18

Si uero propter delictum omnium fiat deuolutio, tunc ad summum Pontificem fiet, non ad proximum superiorem, vt docet tex. in d. c. quanquam, & gl. Panor. & alij in c. Bonæ. 2. in fi. de elect. 19

Si tamen aliqui tantum deliquerint, vtpote quia pars canonicorum elegit indignum, vel omisit formā, c. quia propter de elec. tunc electio remanet penes illos, quæ nō peccarūt, q̄a delinquētes p mortuis hñr, p c. Gratū, de postula. plat. vbi doct. & in d. c. Cū in cunctis, in fi. Panor. c. bonæ. 1. in fi. & in c. Dudū. 2 col. 3. de ele. Mandagot. in trac. de elec. c. 9. vbi Boer. in additio. 20

Deuolutio quando fiat de episcopo ad capitulum uel econtrario.

Secunda conclusio. Quando ad episcopum & eius c. spectabat collatio, siue coniunctim, siue diuisim, tunc uno negligente ad alterum deuoluitur collatio. per. d. c. 2. de conces. præb. ubi Panor. & c. uno, ne sede vacant. in 6. 21

Nisi in deuolutis ad episcopum, quæ post episcopi negligentiam ad capitulum non deuoluuntur, quia in illis non est ista communio inter episcopum & capitulum ideo deuoluentur ad superiorē episcopi arg. c. ne pro defectu, in fi. de elect. Inno. & Panor. in d. c. Cum in cunctis, in fi. gl. in §. item circa, ruersic. Visum, in verb. Legatorum, de colla. in prag. Ioan. Francis. in tracta de offic. & potestate capitul. sede uacan. in 2. q. partis secundæ. Aufrer. decision. 434. 22

Hodie

23 Hodie ex consuetudine generali totius Regni, quia parua est communio in
ter episcopum & suum capitulum, sed frequentius rixæ & controuersiæ, quan
do collatio spectat ad episcopum & capitulum, uel ad archiepiscopum, deuol-
uitur collatio non ad capitulū, sed ad archiepiscopum, & ab archiep̄o ad aliū
superiorē. Imol. in cle. Si de beneficio, q. 2. de p̄b. per c. licet, vbi dicit deuolui
24 de archiepiscopo ad papā, non autē ad Patriarcham. † Limitatur in Patriarcha
Lugdun. ad quem ab archiepiscopis fit deuolutio, & semper est sic solitus con
ferre de consuetudine generali regni Franciæ, sed si collatio spectet ad solum
capitulū, tūc deuolutio fiet ad ep̄m, d. c. 2. vbi doct. vel ad archiep̄m, si sit capi-
tulū ecclesiæ archiepiscopalis, & nisi sit cōtraria cōsuetudo, ut ī eccl. Carnotē.
25 Tertia conclusio, quando collatio ad inferiores spectat, tunc deuolutio fit *De inferiore ad*
ad episcopum, nisi consuetudo, vel priuileg ū sit in contrariū, ut in exemptis. *episcopum fit de*
Cle. vna de supplen. neglig. prælat. ubi Cardinal. & in cle. si de beneficio. de *uolutio.*
prēb. & tunc fit deuolutio ad episcopum loci, vbi situm est beneficium, glos. &
doct. in cle. vna, in uerb. locorum, de supplend. negligen. prælat.
26 Nisi inferior aliquid haberet facere, ut si capitulum præsentaret, & Abbas
instituerer, tunc ad instituentem fiet deuolutio, gl. in verb. dispositionem, in
d. cle. vna de Rota decisio. 278. in antiq. nam dicit Panor. in c. 1, col. pen. de ele
ctio, q patrono negligente. seu mortuo sine hærede ius prouidendi deuoluit
ad illum, qui potest instituere. per d. glo.
27 Quintò elapso tempore conferendi non poterit amplius ep̄s conferre pur- *Post tempus sex*
gando moram, vel alias. Et idem in alio collatore, quia ipso iure deuolutio fa- *mensium non ua*
cta est, ideo non ualet collatio, etiam si primo die post sex menses contulis- *let collatio,*
set. glo. & doc. in c. 2. de conces. præb. Cardinal. in cle. si de beneficio, in 1. no.
de prēb. licet alias possit quis moram purgare, vt probatur in c. potuit, ibi, Ce-
leri satisfactione, de locato. & in l. & si post tres. ff. si quis cautio. ac in l. si insu-
28 lā, de verb. oblig. † Tum quia tempus prēfixum ac conferendum censetur esse
de forma, nam vbi tempus in constitutione apponitur, censetur, appositum
pro forma. text. in authen. Quæ supplicatio. ubi Bald. & Salicet. C. de præ-
cib. Imperator offerend. facit l. scire oportet. §. consequens. ff. de adminis. tut.
29 Maximè tempus est de forma, quando adijcitur clausula, q post tempus
quis non audiatur, vt consuluit Rom. consi. 23. nescio quid dubitationis, in fi.
& consi. 66. vir eximie. ideo collatio facta etiam extra statuta tempora nō va-
let, quia forma non est seruata, ut docet Alber. Brunus in trac. de forma & so-
lennitate, actus. Rubr. quando aliquid censeatur traditum pro forma in 16. cō
clus. scripsi in trac. nomina. q. 14. etiam si archiepiscopus non conferat, uō po
terit sustineri collatio post sex menses per prædicta.
30 Limita nisi archiepiscopus concederet eidem episcopo aliquod tempus, ut-
pote duos menses post sex menses, tunc poterit conferre iure archiepiscopi,
nō suo, cū iam sit exclusus, vt no. in c. cum Vintriuien. de electio hoc etiam no
minatim docet. Alberic. in l. si cum dies. in fi. prin. ff. de arbitr. per illum text.
31 I tē ep̄s adhuc post deuolutionē vnire beneficium poterit, teste Feder. cōs.
111. q. talis, col. 3. quia diuersum est ius vniendi, & conferendi: quod uocabu-
lorū diuersitas ondit. l. si idē. C. de codicil. & hoc firmabo infra, ī mater. vnio.
32 Sextò collatio facta ante deuolutionem non valet, quia antea collator nul- *Collatio ante de*
lam conferendi potestatem habeat in illo beneficio non deuoluto, nec conua *uolutionē non*
lescit, si prius non conferat, nisi de nouo conferatur post tempus, doc. in c. 2. *ualet.*
de prēb. in 6. Fel. & alij in c. Cum ex officij, de præscri. Boer. in decis. Burde.
q. 70. quēritur. Scripsi in tract. nominatio. q. 17. nu. 12. quia pro non dato ha-
betur, quod ab illo datur, qui non potest de iure donare. c. quod autem, in fin.
de iurepatrona. nec ista collatio coloratum præbet titulum, quia omnino est
nulla,

Sex menses breuiari non possunt a superiore.

nulla, dicto.in c. cum nostris, de concess. præb. & Panor. in c. 2. ne sede vacant.

Septimò poterit episcopus ex caussa assignare terminum collatori, seu electoribus intra quem habeant prouidere de ministris, alioqui si non prouiderint, poterit episcopus conferre, arg. c. irrefragabilis, §. excessus, & c quanto, & c. ad reprimendam, de offi. ordi. Panor. in c. Cum ecclesia, in gl. 1. de elect. 33

Sed non poterit terminum iuris auferre, cum indultum, a iure beneficium nemini sit auferendum regul. indultum, de reg. iur. in 6. sed prædicta locum habent in quibus non est terminus præfixus. 34

Terminus sex mensium datur acceptatione nō facta.

Octauò si collatio non fuerit sortita effectum, vt quia is noluit acceptare, vel post consensum iuri suo renunciauit, Tunc idem collator conferre poterit alteri, & terminus nouus datur, ac si de nouo vacasset, per c. si electio, de electio. in 6. Panor. in c. cum Vintonien. illo titul. nu. 13. decis. Rotæ. 283. & decis. d. 382. in antiq. & decis. prima, de iurepatro. 35

Ab exemptis ad papam deuolutio fit.

Nonò si episcopus sit exemptus, ab eo deuolutio ad Rom. pontificem fiet, per c. licet, & c. sicut de supplend. neglig. prelat. Roma. consi. 371. in casu, scripsi in §. si quis uero, in verb. Ad alium, de colla. in concorda. 36

Ab exemptis regularibus ad episcopum deuoluetur, quia auctoritate Apostolica confert c. cum singula, de præben. in 6. Cle. vna. de supple. neglig. pla. nec poterit tunc legatus conferre, quia specialiter data est potestas episcopo, & vnius actus, ob id data potestas legato non derogat isti speciali c. pastoralis in 6. de rescri. c. Dudum, & c. Quamuis, de præben. in 6. facit l. si hominem. ff. manda. nisi expressa fuerit data illi potestas. 37

Nec quidem legatus poterit ratione concursus conferre beneficia, quæ deuoluuntur ex alia prouincia, quæ non est suæ legationis, licet deuoluantur ad Archiepiscopum suę prouinciæ, vt de episcopo Viuarië. ad Archiepiscopum Vieññe. tunc legatus Auenionë. intra sex menses non conferret, quia non concurrit in his deuolutis, licet in alijs secus c. 2. de offi. lega. in 5. gl. in verb. legatorũ, §. visum, de coll. i prag. & Io. de Selua in trac. de benefic. i 3. pte. q. 66. nisi data ei esset spālis ptās a papa ista etiam beneficia cõferēdi, ut fieri solet. 38

Deuolutio fit ad episcopum loci in quo beneficium situm est.

Decimò is episcopus conferet, in cuius diœcesi sita sunt beneficia, ideo si Abbas sancti Germani sit negligens, ad conferendum beneficium situm Aureliç, deuoluetur collatio ad episcopum Aurelianen. per gl. in cle. una, in ver. locorum, de supplen. negli. prælat. scripsi in §. Si quis vero. in verb. deuolutio, de col. in concorda. & hoc est notandum. facit l. si prædium. C. de prædijs minor. quia omnes basilicæ conferendæ sunt ab eo episcopo, in cuius territorio sunt c. Regenda, & c. Nouerint. 1. q. 1. c. omnes Basilicæ. 16. q. 7. 39

Deuolutio fit cū prima qualitate, & regula.

Vndecimò deuolutio fit cum qualitatibus & personis, quæ in prima erant colla. rex tex. in cle. vna, de supple. negligen. prælat. quia res transit cum sua caussa. l. alienatio. ff. de contrah. emp. l. traditio, de acquiren. rerũ domi. Et ille q̃ substituit furioso, debet substituere illas personas, quas furiosus, si sapiens esset instituisset, l. humanitatis. C. de impube. & subrogatũ debet sapere naturã eius ĩ cuius locũ subrogat. l. si eũ §. q iniuriarũ. ff. si qs caut. facit l. 1. ff. de solu. 40

Vnde si episcopus conferre debebat nominato, ita tenebitur Archiepiscopus, ad quem ius deuolutum erit alioqui collatio non valebit. §. si quis uero, ubi dixi, de colla. in concorda. 41

Idem si quis debebat conferre alicui de genere fundatoris, ut is ad quem deuolutio facta est teneatur sic conferre, per d. cle. unam. 42

Tēpus conferēdi officia regia non est taxatū.

Duodecimò, quamuis in beneficiis sit præstitutum conferendi tempus in d. c. 2. de concess. præb. & superius dixi tamen in officijs Regijs non ut uidetur innuere gl. in c. ad Apostolicæ, in fi. de re iud. in 6. licet iura disponentia de bñficiis, regulariter trahant ad officia secularia. ut sentit. Bar. i l. 2. §. dat. ff. de optio. 43

optio.leg.& Lucas de penna in l.annonas. C.de eroga.militar.annonæ,lib.12. & expresse Io.Lupus in rep.c.per vestras,in prin. nu.6. De donatio.inter vir. & vxorem.etiam iura loquentia in officijs trahuntur ad beneficia,si in illis eadem sit ratio,& nisi contrarium inueniatur statutum.

44 Decimotertio notandum est, quod Curia Romana seruat in his deuolutis,vt soleat derogare fundationi beneficiorũ,etiam in illa caueatur expresse,quòd cõtinens tale beneficium teneatur in illo personaliter residere, & esse sacerdos, vel ad sacerdotium intra annũ promoueri,ac quòd cum illo non possit aliud obtinere. *In collatione iure deuoluto derogatur a Papa fundationi.*

45 † Secus quando petitur fundationis derogatio quo ad omnes eius partes etiam non expressas,vel exprimendas,quia illa non datur,possunt enim esse tales,quibus Papa non derogaret,vt scribit Staphil.in tract.de literis gratiæ,rub.de modo,& forma imperrandi,versi.vlt.non omitto vnum, &c.

46 Decimoquarto addendum est, quòd papa semper conferre beneficium vacans,& maxime tribus modis poterit, primo iure præuentionis cap.dudum de præb.in 6.dixi in §. declarantes, de manda. Apostoli.in concorda. quæ præuentio fuit illi tantum reseruata in beneficijs qualificatorum,sed in alijs nihil immutatum inuenio in Francia nisi in rub.de nominatio.Reg.in episcopatibus, Abbatijs,& Archiepiscopatibus,ac in prioratibus electiuis. ideo conferre semper potest, prout iura statuunt. *Papa tribus modis beneficia cõfert primo per præuentionem.* Restrictio

47 Secundo papa etiam confert concurrendo cum alijs collatoribus præter desidiam illorum,tex.in ca.quia, vbi Panor.no.5.de conces.præb.vnde si papa velit conferre, potest semper conferre ratione illius concursus, quia concurrit cum quolibet ordinario potestate, & iurisdictione c.si eo tempore,vbi Ioã. Mona.de elec.in 6.& d.c quia est enim ipse ordinarius totius orbis c.cuncta. 9.q.3. *Conferre beneficia per concursum papa potest ac legatus.*

48 † Nam quamuis potestatem ordinarijs dederit,maiorem tamen sibi retinuit c.dudum de præb.in 6.ideo bonum esset in bullis exprimere,quia si cõferret tantum iure deuolutionis, non posset conferre ante tempus elapsum... sed ratione concursus semper potest,vnde multæ clausulæ solent in bulla apponi,& illa claus.vel alias quouismodo vacet,hoc significare potest.

49 Et notandum est, quòd vbicunque aliquis collator potest conferre beneficium iure ordinario,vel deuoluto,poterit,& papa illuc cõferre ratione cõcursus,quem habet cum quolibet ratione superioritatis d.c.cuncta per mundum. 9.q.3.& hunc concursum Legato a Latere,Papa,vel iura concedere solent.c. si a sede.vbi doc.de præb.in 6.multo magis sibi retinet,cum nusquam tantam censeatur dare potestatẽ,quin maiorem semper retineat d.ca. Dudum,de præ. in 6.scripsi in §.fin.quis vero,in glo.vlti.de colla.in concorda.

50 Et quando beneficium est sub patronatu laicorum, papa non intendit conferre nisi apponat illam clausulam,quòd tanto tempore vacauit,quòd eius collatio est ad sedẽ Apostolicam legitime deuoluta,vt est constitutũ in regul. Pau. 3. cancella.40.& tunc non derogatur iuripatronatus laicorum,sed de illo iure debet fieri mentio,teste Dominic.consil 50.quæritur an episcopus. Sequitur. Staphil.in tra. de literis gratiæ,fol.57. versi. hinc est quòd in prouisionibus, scripsi supra in tract.signaturæ.

51 Tertio Papa etiam confert iure deuoluto, vt hic,& in c.cum nostris,& c literas de conces.præb. quamuis episcopi,& alij superiores iure suo,& pleno iure ac deuoluto conferant,nõ tamen iure concursus,nisi papa,& legatus a latere ex concessione d. c.si a sede,de præb.in 6.c.2.de offi.lega.in 6. *Iure deuoluto a Papa prouidetur beneficijs.*

52 Decimoquinto si eps iure deuoluto cõfert,cũ non ita vacaret,sed præfatus eps iure quidem ordinario cõferre poterat,non valebit talis collatio,per tex. in ca.ex parte,in fin. de conces.præb.quia quod noluit,potuit,& quod voluit, adimplere nequiuit, c.cũ super,de offi.dele.l.multum.C.si quis alteri, vel sibi *Collatio facta iure deuoluto cũ non sit non valet.*

Sic

Prouisio facta alicui tanquam graduato, qui non est, valet. Sic dixi in episcopo, qui in mensibus graduatorum contulit alicui tanquam graduato, qui tamen non erat, licet potuisset, & valuisset collatio si dixisset tanquam idoneo, tamen non valebit collatio postquam iste non est graduatus, quia illi tanquam graduato facta fuit, qui non erat illius qualitatis, §. teneantur, in glo. alteri de colla. in concor. facit quod plene scribit Ro. consi. 396. primus, & Io. de Selua in trac. de benefi. in 3. parte q. 41. 53

De patronis ad quem deuolutio fiat. Decimosexto fit deuolutio de patronis ad episcopum, vel alium habentem instituere, glo. singu. in cle. vna, in verb. dispositionem, de supplen. negli. prælа. & si duo præsentauerint indignum, & vnus dignum non remansit ius in illo solo licet in electionibus secus, cap. bonæ, & c. in Genesi, de electio. nam quando electio fit, illa competit eligentibus, vt vniuersis, sed præsentatio vt singulis c. 1. & 2. de iurepa. † Ideo non potest remanere apud duos, vel minorem partem sicut electio, videte tamen Panor. & alios in d. c. 3. & Paul. de citad. in tract. de iurep. in 6. parte q. 28. & in 13. parte, quia nō videt ratio diuersitatis inter istos. 54 55

Decimoseptimo si patronus præsentauerit ei, cui non debebat per ignorantiam, & postea is possederit beneficium, quod permutauit cum alio accedente authotitate epi, an valeat huiusmodi permutatio, quia videtur deuolutū ius ad papam ex eo, ꝙ patronus non præsentauit ei cui debebat. Contrarium tamen docet Lapus alleg. 95. quędā ecclesia, eo scilicet, ꝙ patronus tunc non dicitur negligens, ideo nec fit deuolutio per c. 2. & c. quia, de conces. præb. supra dixi. 56

Decimooctauo quamuis apud iurium interpretes sit controuersum an capitulum sede vacan. fungatur vice epi generaliter, vel in casibus a iure tamen expressis. Et Panor. & alij in c. 2. per illū tex. dicunt Capitulū non succedere in ius episcopi, nisi in casibus a iure expressis, ponderando te, ibi cū nusquam inueniatͬ, sed ille te. loquitur in collationibus, secus in alijs, vt inferius dicetur. 57

Regula affirmatiua, quod cap. sede vacante fungitur vice episcopi. Ego autem putarem statuendam regulam affirmatiuam, videlicet quòd Capitulum fungatur vice episcopi tam in spiritualibus, quàm in temporalibus c. pen. & vlti. de supplen. negli. præla. lib. 6. & cap. is cui, de ele. in 6. maxime in his quæ spectant ad iurisdictione episcopi, etiam in omnibus necessarijs capitulū in locum episcopi succedit, & est necessarius administrator glo. in verb. Capituli, cle. 1. §. de hæred. † Vnde omnia quæ ad merum, & mistum pertinent imperium (paucis exceptis) administrare potest l. 2. C. de offic. eius qui vicem alterius gerit ca. ad abolendam, de hæret. Nam post quam in spiritualibus, & temporalibus ministrat capitulum, ergo generaliter, quia vicarius generalis dicitͬ, qui in temporalibus, & spiritualibus est creatus c. fi. de offi. vicar. lib. 6. dixi supra in materia vicariorum, hoc etiam probatur in d. c. ne sede vacan. sumendo a contrario, nam ibi dicit, nusquam inueniri iure cautum, quod episcopus vice capituli in collationibus beneficiorum fungatur, ergo in alijs inuenitͬ, ꝙ hoc etiam sequitur Fede. consi. 30. ad capitulum. col. 2. & Io. Franc. in tract. de offic. & postea, c. sede vac. in 1. q. 1. partis. † Speciale est in collegio Cardinalium, vt certos casus mortuo papa pertractare possit, cle. Ne Romani, de elec. ergo in episcopo, & suo capitulo ius est contrarium. † Item quando episcopus a Paganis est captus, Capitulum in spiritualibus, & temporalibus nullis exceptis administrat, sicut si per mortem vacaret c. pen. & vlt. de supplen. negl. præl. lib. 6. ergo per mortem sede vacante capitulum generaliter administrat, tam in spiritualibus, quam in temporalibus, nisi exceptum fuerit, quia in permissis omnia concessa censentur, quæ non sunt prohibita c. inter, de transla. episcopi. 58 59 60 61

Vicarius, & officialis a cap. sede vacan. creari possunt. Vnde sede vacante poterit capitulum constituere vicarium in spiritualibus, & tēporalibus, qui ista administret, alioqui si perperam, & negligenter administret, poterit creari visitator c. vlt. de suppl. negli. præla. lib. 6. & officium eius conscribit Io. Fran. in d. tra. de offic. in q. vlt. 2. partis. 62

Et iste

63 Et iste vicarius & officialis capituli poterit suspendere, excommunicare, interdicere, priuare, & absoluere. c. his quæ, in fi. de maiorit. & obediẽ. c. vno, illo tit. lib. vi. poterit ergo capitulum creare pœnitentiarum, qui absoluat in casibus etiam episcopo reseruatis. Panor. d. c. his quæ, de maiorita. & obedien. Io. de Selua in trac. de benefic. in 2. parte. q. xi. gl. & doct. in c. ii. de pœnit. & remissio. Io. Fran. vbi supra. q. vi. partis secundæ, trac. de offi.

Officiũ uicarij & officialis capituli sede uacante.

64 Poterit etiam hic vicarius dispensare in casu necessario, & cum caussa, vt cũ scholastico caussa studii poterit dispensare de non promouendo ad septennium, excepto subdiaconatu. c. cum ex eo, de ele. in vi. Federi. d. cons. xxx. in capitulum. Io. Fran. q. v. partis. i. vbi supra dispensare tamen super defectu natalium non potest, nec in casibus in quibus episcopus non posset. Feli. in d. cap. Cùm olim. q. viii. de maior. Petrus Paris. consil. xcvi. pro Lupo, col pen. nu. 25. vol. iiii. & consi. cxxxvi. stante defectu, col. i. ibidem.

65 Poterit quoque visitare episcopo mortuo, vt crimina corrigantur: Panor. in c. cum olim, de maiorit. & obedien. quamuis glo. in d. cle. i. dubitet, dicẽs. indigere declaratione superioris, itidẽ congruam portionem assignare, vt per glo. in verb. diœcesani, cle. i. de iure pat. scripũ in tract. de congr. portio. q. vii.

66 Limitatur non procedere in his quæ sunt ordinis, quæ non potest vicarius per se tractare, sed poterit conuocare Episcopum vicinum, qui ordines conferat cũ cautelæ studio, idest præstabit cautionẽ Episcopus, quod ex hoc nullũ ius sibi, nec possessionẽ acquiret facit c. Suffraganeis, de elect. c. Põtifices, vii. q. i.

Quæ non possit facere capitulum sede uacante.

67 Dat etiam literas dimissorias Capitulum c. cùm nullus. §. episcopo, de tempor. ordinario, lib. vi. episcopos facit consecrari, & clericos ordinari. dicit Federic. d. consi. xxx. col. ii. d. c. is cui, de elect. in vi.

68 Secundo non procedit in his, quæ cõpetunt epõ iure delegato, uel ex priuilegio singulari, tũc Capituli sede uacãte nõ fungetur uice illius, gl. & do. in cl. i. in uerb. Capituli, de hæreti. c. fi. de priuileg. li. vi. quã sñiam probat Federi. d. cõsi. xxx. col. ii. & Pan. in c. cũ olim, uersi. v. de maiorit. quia in his nullã cõionem habent canonicũ Epõ, & priuilegium personale nõ egredietur personã.

69 regul. priuilegiũ, de reg. iur. in vi. c. sane de priuileg. li. v. †Et sic Capitulo non cõpetet potestas creandi licẽtiatos, uel doctores, si iure speciali Eps, hoc priuilegiũ habebat, secus si iure communi, ut tanquam episcopus. Panor. in c. cum olim, in fi. de maio. & obed. & in dubio uidetur competere tanquam episcopo & sic ad Capitulum spectabit, ut in Episcopo Montispessulani patet, gl. ult. in cle. fi. de magist. dicit quod ubi non appatet, episcopus cum c. hoc faceret, ergo uacante sede ad Capitulum deuoluetur, non tenetur tamen episcopus requirere, in his capituli consensum uel consilium, teste Pan. in c. cum Apostoli ca. in fi de his quæ fiunt a prela. Feli. in c. uerum, col. i. de iudic.

Capitulum an creare licẽtiatos episcopo defuncto possit.

70 Item capitulum non potest conferre, c. illa. ne sede uacant. nec præsentare. Io. And. in d. c. uno. de maior. Card. in c. præsbyteri, colum. ult. xxiiii. dist. quia uerbum collationis comprehendit præsentatione, gl. in cle. una de rerũ pmu. & quia præsentatio est in fructu, sicut collatio, gl. in c. cum olim de maioritate.

Nõ cõfert capitulũ sede uacante nec præsẽtat.

71 Etiam non potest conferre, quamuis collatio spectet ad episcopum cũ cõsi. & assensu capituli, per tex. in d. c. uno. §. Cum uero, ne sede. ua. in vi.

72 Nec etiam Archiepiscopus uacante sede potest conferre beneficia ad collationem episcopi spectãtia sicut nec episcopo capto. c. pen. de sup. negli. præla. lib. vi. tacit c. Pastoralis, de offi. ordi. ubi in casibus a iure expressis Archiepiscopus habet potestatem, sed iste casus non inuenitur expressus, ergo nõ potest, sicut etiam nec unire potest, ut no. doc. in c. i. ne sede uacan. gl. in cle. fi. de reb. ecclesi. nõ alie. Et in casu negligẽtiæ potest cõferre Archiepiscopus c. ii. de cõcess. præb. sed episcopus mortuus non põt dici negligens d. c. ii. in fi. ergo

Archiepsbenefi. eps mortui non confert.

go

go Archiepiscopus sede vacante conferre non poterit,quamuis gl.videatur habuere contrarium,in d.c.præsbyteris 24.distinct.& dicitur sedes vacare donec Episcopus nouus adeptus fuerit possessionem,teste Hosti.in c.olim i.de resti. spolia.refert Feli.consi 40.Pisam.col.2.

Ad hæc non poterit conferre etiam hospitale in titulum,quia loco beneficij habetur, cle. Quia contingit,de religios.domi. clementi.2. de præbē secus quando ad nullum daretur,vt docet Ioan.de Selua. in tracta.de benefic.in 2. parte,q.11.circa fi.Et vt breuius dicam,non poterit conferre beneficia nec maiora,nec minora,regularia,nec secularia,multo minus dignitates,cum beneficiorum nomine hæ etiam veniant, clementina Auditor, vbi gloss.de rescript. cap.1.de reg.iuris in 6. 73

Quod primo sublimita non procedere,quando collatio spectaret ad Episcopum,& capitulum simul,tunc episcopo mortuo,vel excommunicato posset capitulum conferre.ca.vno,ne sede vacan.lib.6.c.fina.de regul.lib.6. siue Episcopus in collatione esset tanquam Episcopus,& sic primus in capitulo, siue tanquam canonicus, vt secundum ordinem receptionis , nam vtroque casu mortuo Episcopo capitulum conferet ca.a collatione , de appellat. lib.6. Panor,& alij in c.ff.de conces.præb. 74

Diuersum est,si cum Episcopo alius conferat.Panor.in c.cum olim,de maior.tum quia hic casus nō reperitur a iure expressus,& ratione cōmunionis in primo casu permittitur,vt multa alia,in l.si communem.ff.quemadmodum ser uit.amittant. Alexand.& Ia s.in l.sed si plures §.filio,ff.de vulgar.doct.in c.1. de iudic.& in c de quarta,de præser.Bauer.in §.testes,col.7.de testam.in inst. quæ communio non est quando Episcopus confert cum alio. facit § si.de donatio.in insti.& l.1.de vendit.rerum fis.cum priua.commu,lib.10. 75

Idem si spectaret ad capitulum cum consilio Episcopi,tunc eo mortuo capitulum conferre etiam poteri non expectato Episcopi consilio d.ca.vno,in fi. de sede vacan.in 6. 76

Secundo potest capitulum sede vacante commendare beneficium ad sex menses,vel ad breuius tempus,maxime beneficium habēs onus annexum per c.Significatum,de præb.Inno.& Panor. in d.c.illa.2.Ne sede vacan.Panor.& ali in c.bonæ,de appella.Anchara.in c.vno,de maior.& obedien.lib.6.de Montelaud.in c.1.de insti.lib.6. 77

Tamen si superior intra sex menses non prouiderit,vel si non esset adhuc aliquis Episcopus,poterit adhuc illi cōtinuare cōmendam,donec superior prouiderit,vt docet Ioannes Francis.in tracta.de officio,& postea c.sede vacan.q. 3.partis 2.& quia hoc fit ex necessitate , vt ecclesiæ deseruiatur, vnde per hoc limitabitur c. nemo deinceps, de electione lib.6.vt instante necessitate possit parrochialis ecclesia commendari vltra sex menses,necessitas enim facit licitum,quod alias esset illicitum,c.si quis propter,de furt.l.prima.ff.de offi.consul.l.2.§.1.& ibi gl.ff.ad legem Rhodiam,de iactu. 78

Per hanc tamen commendam non præiudicabitur Episcopo, quia ipse poterit conferre illud beneficium etiam inuito eo, cui fuit commendatum,& eo etiam non vocato arg.c.si vero,& ibi glo.de iurepatrona.vt docet Præp.in d.c. præsbyter,col.vlt.24.dist.ꝙ facere non posset post collationem,tum quia collationes beneficiorum perpetuo fiunt,nec ab illis debet possidens amoueri sine magna caussa c.satis peruersum 56.dist.Tum etiā quia commendatarius est tanquā custos fructuū beneficij,& reuocato deposito depositarius desinit habere ius retinendi l.1.& per totū,ff.depositi gl.in d.c.nemo.Et quia hæc commenda fit ex necessitate,vt deseruiatur ecclesiæ, & vt nullum interim patiatur dispendium,& ne fructus beneficij pereāt.vnde in his necessarijs succedit capitulum 79

Cōmendare ad sex menses capitulum potest.

Et tempus prorogare

Episcopus durante commenda cōferre post.

pitulum sede vacante, vt inferius dicetur. vide Parif. con 90. circa, in 4. volu.

80 Præterea poteſt capitulum ſede vacante œconomum præficere eccleſiæ vt iura illius regat, & adminiſtret. c. cum vos, de offic. ordina. hoc enim pertinet ad Epiſcopum ratione vniuerſalis iuriſdictionis Epiſcopalis. in qua ſuccedit capitulum ſede vacante, glo. & doc. in d. c. vno, per illum tex. de maiori. lib. 6.

81 Non poterit tamen capitulum commendare eccleſiam parrochialem niſi ſacerdoti, & in legitima ætate conſtituto, quia hoc prohibetur omnibus, in d. c. Nemo, de elec. in 6. & non cenſetur habere maiorem poteſtatem capitulum, quàm Epiſcopus haberet, ſi viueret. Nec ſubſtitutus in locum alterius maiore prædictus erit præeminentia, & poteſtate, quam is cuius vices gerit, l. ſed ſi hac §. fin. vbi Iaſ. ff. de in ius vocan.

82 Commendare tamen perpetuo non poſſet, quia per hoc præiudicaretur Epiſcopo, ſicut in collatione quā non poteſt capitulum facere d. c. illa. & Io. Franc. in trac. de offic. & poteſta. c. ſede vacan. 3. q. ſecundæ partis.

83 Sed poterit capitulum comendare regulare, ſeculari & econtra, ut aſſerit Petrus de Peruſ. in c. ſi conſtiterit, de accuſa. prout refert. Prępo. in c. præsbyteri, col. vlt. 24. diſt. ſed pace eorum dixerim, hoc non eſt verū, quia hoc prohibetur Epiſcopo, videlicet ſic conferre & committere. in clem. vna, de ſupplenda negligen. prælat. quia ſolus papa commendat regularia ſecularibus, & ſecularia regularibus, c. cum ſingula. de præb. li. 6. Sed Capitulum non eſt maius Epiſcopo, cum ſuccedat in epiſcopi locum. Ergo regularia quidem regularibus commendare poſſet, & ſecularia ſecularibus, non econtrario.

84 Tertiò papa etiam poterit durante hac commenda a Capitulo facta, & de ea mentione habita prouidere de hoc beneficio, alias ſi non faceret mentionē commendæ, ſubreptitia eſſet papæ prouiſio, gl. & doc. in d. c. Nemo. & Ioan. Franc. in d. trac. in 3. q. 2. partis, col. 2. quia nō vacat durante cōmēda, iō papa nō videt contuliſſe, niſi eā expreſſerit, teſte Cald. cōſ. 6. de pb. & conſi. 30.

85 Limita in collatione neceſſaria, quam capitulum ſede vacāte facere poteſt, vnde mandatario conferre licebit, & nominatis, ac graduatis. Panor. & alij in d. c. illa ne ſede vacan. ſcripſi in trac. nomi. q. 8. nu. 30.

86 In his etenim quæ ſunt neceſſaria lex indulget capitulo, vt miniſtret, c. 1. de inſtitu. lib. 6. l. de pupillo, § ſi quis riuos, ff. de noui oper. nuncia. & vbi iminet periculum & præiudicium, quod pertinet ad iuriſdictionem epiſcopalē, capitulum ſuccedit vacante ſede, vt no. gl. in cle. 1. de hæret. Panor. in c. is qui in fin. de maior. ex defectu ſuperioris poſſit periculum generari, vbi.

87 Quartò fallit in inſtitutione, poteſt enim capitulum vacante ſede inſtituere præſentatos a patronis, c. 1. & 2. de inſt. lib. 6. quia hoc neceſſario agit, poſt quàm facta eſt præſentatio, ſed præſentatio eſt actus voluntarius, gl. & doct. in d. c. 1. & Paul. de Cita. in tract. iuriſpat. in 6. parte. q. 33. & ſeq. art. 3.

88 Quintò confirmare electos non prohibetur, c. cū olim, de maior. quia confirmare eſt iuriſdictionis Epiſcopalis, in qua iuriſdictione capitulum ſuccedit, ſed conferre eſt donare, collatio donatio dicitur, in c. relatum, de præb. c. vno, vt eccle. benef. & donare quis nō pōt ſine mādato, c. ſi. de offi. vicar. lib. 6.

89 Et minus eſt confirmare, quā conferre, quia electus habet ius, ex electione, c. ſi. de ele. in 6. ſed is cui confertur, nullum ius habebat ante collationem, & quia conferre non eſt iuriſdictionis epālis, ſed eſt cuiuſdā facultatis extrinſecæ, vt not. Io. And. in c. quanquàm, de elec. in 6. poſt Inno. in d. c. illa.

90 Confirmans vtitur iuriſdictione, conferens autē donare uidetur, quod non poteſt facere capitulum ſede vacante, ſed debet reſeruare fructus futuro ſucceſſori, c. qa ſæpe de elec. li. 6. ſed itellige cōfirmare poterit electos in eccleſijs

91 inferioribus, ut Abbates, ſed electum Epiſcopum confirmare non poterit,

ſed

ſed Archiepiſcopus, d.c. cum olim.

Si tamen electio, alicuius dignitatis ſpectaret ad capitulum, & confirmatio ad epiſcopum vacāte ſede, capitulum eliget & confirmabit gl. & doct. in c. pen. de ſuppl neg. prælar. quia duplici iure fungitur l. ſi conſul. ff. de adopt. ſcripſi. in § ſi quis vero, de colla. in concord. in gl. diſpoſitiones. 91

Beneficia ad Epiſcopum deuoluta an capitulū conferre poſſit.

Sextò capitulum vacante ſede, poteſt conferre beneficia deuoluta ad epiſcopum ratione negligentiæ, vel delicti inferioris, quia illa deuolutio pertinet ad epiſcopum ratione iuriſdictionis epiſcopalis, quæ deferunt ea ratione deuoluuntur ſede vacante ad capitulum, c. cum olim, de maior. Io. Andr. in cap. quanquam, de elect. lib. 6. Panor. in c. 2. vlt. not. ne ſede vac. ubi dicit hanc deuolutionem fieri fauore benefici, ne diutina ſit vacatio, c. quam ſit, de elec. in 6. ergo nō debet ſpectari nouus ſucceſſor ad conferendum. † Panor. tamen in cap. cum olim. col. 2. de maior. tenet contrarium, tum quia eadem eſt ratio in his, quæ in alijs, & quia regula eſt negatiua, in d. c. 2. ne ſed. va. Nec obeſt ſi quis dicat eſſe neceſſarium ob diutinam vacationem quia interim commendare vel œconomum præficere capitulum poterit, vt ſuperius dictum fuit, ſed non cōferre. Fel. in d. c. cum olim, & huic ſententiæ ſubſcribo poſt Bal. in c. ne pro defectu, col. 2. de ele. & Io. Frā. ī trac. de offi. & pot. ī 2. pte. q. 2. ver. q̄ro an eps, ī fi. 92 93

Recipere reſignationes an capitulum poſſit.

Septimò non pōt capitulum ſede vacante, recipere reſignationes, & conferre, quia hoc non videtur a iure conceſſum, & hoc videtur probare text. in c. vno, §. cum vero, ne ſede vac. in 6. vbi dicit capitulum non debere ſe intromittere de collationibus ad epiſcopum ſpectantibus, ergo nec per reſignationem, quia verbum intromittere intelligitur quomodocunque ſe immixere de collationibus, ergo non poterit conferre vacans per reſignationem, & quia hoc eſt proprium epiſcoporum, c. quæſitum de rer. per. glo. & doc. in elem. vna de rerum permut. †. Ego uero ſic diſtinguerem, quod capitulum non pōt recipere reſignationem liberam & ſimplicem, ſed reſignationem, quæ ſit ex cauſſa permutationis, recipere poterit, quia eſt neceſſaria, & cum cauſſa, ſic conciliātur ſententiæ contrariæ. & hoc videtur decidere Innō. & Fel. in d. c. cū olim, de maior. & Ioan. Franc. in d. trac. q. 2. partis. 2. in fi. Bald. in c. ne pro defectu, de elec. † Nec ſequitur poteſt capitulum priuare, ergo & recipere reſignationes, quia iſta diuerſa ſunt & ſeparata, & ſeparatorum ſeparata eſt ratio, l. ſi. ff. de calumniat. & inſtituere poteſt, ſed non conferre, & hoc ſcilicet permutare eſt vtile eccleſijs & neceſſarium, vt perſonę quę vni loco minus ſunt vtiles, alibi ſe valeant exercere, d. c. quæſitum, in fi. † vbi glo. dicit, quòd ſi beneficia ſunt in eadem eccleſia, ſine onere poſſunt auctoritate propria, permutari, ſecus in diuerſis eccleſijs. ego vellem ſemper habere ſuperioris auctoritatem, etiam in eiuſdem eccleſiæ beneficiis, & hoc eſt neceſſarium, quicquid in contrarium iactetur. 94 95 96 97

Reſeruata beneficia poſt menſem capitulū an conferre poſſit.

Octauo poterit conferre beneficium reſeruatum poſt menſem, ſicut vicarius epiſcopi, c. ſtatutum, de præben. in 6. vt firmat Io. Franc. q. 8. col. 3. partis 1. vbi ſupra, quod non putarem verum, quia tex. ibi concedit epiſcopo, & eius vicario ergo, non alijs, c. qualis, 25. diſ. l. cum prætor. ff. de iud. & quia iure cautum nōn reperitur, imo reperitur reg. in contrarium vt ſupra dixi, ergo exceptio debet eſſe ſcripta, alias regulæ ſtari debet, l. 1. ff. de reg. iur. & hoc probat tex. in c. pen. de ſup. neg. præl. lib. 6. & in d. c. ſtatutum dicitur, quibus Canonice commiſſum eſt, quo non eſt capitulo 98

Limita niſi papa crearet viſitatorem ſede uacante, eo caſu hic poſſet beneficia conferre, quia pleniſſime videtur creatus, & ad omnia, c. vlt. in fi. de ſuppl. neg. prælato. 99

Vnire an poſſit capitulū ſede vacante.

Nono poterit capitulum ex cauſa vnire beneficia his caſibus quibus epi- 100

ſcopus

scopus posset, dummodo nihil detrahatur iuri episcopali. Card. & Imol. i cle. 1. de stat. monach. Petrus de Petu. in tract. de unio. eccle. c. 4. & Felin. in c. cum olim, in fi. de maior.

101 Decimò sede uacante non deuoluetur ad capitulum collatio prębendarum, nec poterit capitulum illas conferre, c. 2. ne sede uacant. quia collatio beneficiorũ est in fructu gl. in c. cum olim, de maioric. & fructus reseruandi sunt futuro successori, c. quia sæpe, de elect. in 6. cle. pen. illo tit. sic & collatio, & quia in his uidetur electa industria episcopi, ut idoneis conferat, c. grauem, de præben. † Adde quod collatio est donatio, c. relatum, de pręben. c. 1. & 2. ne sede uacan. c. uno, ut eccle. benef. & quis non potest sine speciali mandato donare, c. fi. de offi. uicar. lib. 6. & quia nusquam iure cautum reperitur, d. c. illa, glo. in cle. 1. in uerb. potestatis, de elect. & quia donatio alienatio est, c. nulli, de rebus eccle. non alie. quæ non potest fieri a capitulo sede uacan. c. si qua, 12. q. 2. *Deuolutio prębendarũ non fit ad cap. sede vacante.*

102

103 Et quamuis d. c. illa. 2. loquatur in prębendis tamen idem est in aliis beneficiis, text. in c. uno. §. fi. ne sede uacan. in 6. ubi dicit in beneficiis, & c. 1. de instit. ibid. & per glo. in c. cum olim de maiori. & obed. Io. Fran. in tract. de offic. c. q. 1. partis secundæ, ubi plenè. Nec quidem poterit capitulum obtinere collationem etiam per præscriptionem, quæ non currit, sed dormit sede uacante, c. Ex transmissa, de præscrip. Io. Fran. in q. 9. partis primę. *Præscriptio non currit sede va.*

104 Vndecimò alienare bona episcopatus non poterit capitulum sede uacante, c. si qua, de rebus, 12. q. 2. glo. & doc. in d. c. 2. & in c. is quę, & d. c. cum olim, de maior. licet possit capitulum consentire alienationi, & interponere auctoritatẽ ex legitima caussa, si inferiores ecclesiæ alienent ex caussa & in his casibus, quibus Episcopus posset, quia aliud est alienare, aliud consentire, & consensus in alienatione non est prohibitus, c. sine exceptione, ubi scripsi, 12. q. 2. uide per Io Fran. q. 8. partis. 2. in d. tract. & plenius q. 2. & Feder. in trac. permu. q. 36. hoc teneatis quicquid doct. dicant in contrarium. *Alienare bona episcopatus non potest c. sede vacante.*

105 Decimonono impetrans iure deuoluto tenetur declarare modum uacationis, alioqui collatio eidem non suffragabitur, ut patet in regul. Canc. & ita pronunciauit Senatus anno. 1528. die. 2. Martij pro Io. Blondet, qui hoc req. fierat coram Cõseruatore uniuersitatis Paris. licet denegasset, tamen Senatus recredentiam huic Blondet adiudicauit, ut dixi supra in signatura. *Impetrans iure deuoluto modũ vacationis declarat.*

106 Vigesimo impetrans iure deuoluto per incapacitatem possessoris, non debet ingredi possessionem & fructus recipere ante sententiam aliquã possessoriam in hoc Regno, alias priuatur iure possessorio, nec debet sequestrari beneficium impetratum tanquam uacans per incapacitate, ut statutum est in constitu. Regis tit. (*de la reformation des prouisions,*) artic. 15. † Secus ergo erit i alijs impetrantibus, iure deuoluto, alias quàm per incapacitatem, quia hic modus est odiosus, alij uerò modi non, & sic odia restringi debẽt, l. cũ qdã. ff. de liber. & posthu. & postquam unũ modũ exprimit, tantum in illo intelligetur, arg. l. cũ prętor, ff. de iud. & cũ his benedictus sit Deus in sempiterna secula. *Impetrans iure deuoluto per incapacitatẽ ante sententiã possessoriã fructus nõ potest recipere.*

107

De rescripto si neutri, si alteri, & si nulli.

1 ITem alio acquiritur modo beneficium, uidelicet per rescriptum si neutri, ut si duo litigent super beneficio aliquo, & neutrum uiderem ius obtinere in eo, impetrabo illud beneficium a papa hac lege, ut si neuter ius habuerit in beneficio, papa mihi conferat. Quod duobus modis fieri põt. Primo epõ dirigendo rescriptum, qui cognoscit de caussa, uel alteri cui papa mandabit. *Duplici iure & ferri potest beneficiũ per viam si neutri.*

2 Quod si pereuentum litis huiusmodi constiterit, neutrum dictorum litigantium in dicto beneficio ius habere, & idem beneficium (ut pręmittitur)

uacare,& tempore datæ præsentium non sit in eo ius alicui specialiter acquisitum cum omnibus iuribus, & pertinentijs suis eidem N. auctoritate nostra cōferas,& assignare procures,inducēs,&c.& papa olim sic mādabat cōferre.

Poterit hoc rescriptum dirigi iudici appellationis.

Et uidi dubitari,si lata fuerit sententia contra quendam,a qua ille appellauit, an possit hoc rescriptū impetrare, & dirigere iudici appellationis,quia adhuc non est iudex? Respon.posse, cū ista clausula,Cū autem sicut eadē &c. Idem N.si a dicta sententia infra tempus ab ea appellandi existens,appellare proponat,& a nonnullis asseratur neutri dictorum &c. ius cōpetere illos &c. mandamus,quatenus si dictum N.a sententia ipsa appellare & caussam appellationis huiusmodi tibi committi contigerit, ac per euentum litis huiusmodi constiterit neutri &c. conferas &c. 3

Secundò papa interdum non mandat conferri, sed confert,si neutri litigātium si ius quæsitum,& hoc est tutius, & iste posteà petit in iudicio recipi in partem, & recipitur,& sic seruatur in Francia. 4

Si alteri impetratur a collitigante.

Differentiæ nunc statuendæ sunt inter hæc rescripta. Primò datur si alteri si duo litigant,alter litigantium impetrat illud beneficium,si alteri ius quæsitum non sit,& sic hoc rescriptum conseruandi etiam vim habet. 5

Qui ius non habet impetrare.

Item si ille,qui nullum ius habebat,fecerit committere caussam contra intrusum,& posteà impetret gratiam,si alteri fatendo se nullum ius habere, an sit ei concedenda hæc gratia,si alteri ius non competat,quòd isti impetranti prouideatur, & vidi impetrari, & obtineri, tamen quia dolose uidetur intrasse litem,& nullum ius a principio habuisse,sed quia fatetur hoc, ideo valebit prouisio illi facta de stylo curiæ Romanæ. 6

Ius collitigātis quō impetrari possit.

Item gratia si neutri,vel si alteri potest impetrari,si his qui mecum litigat, nullum ius habeat,non quòd ego impetrem ius suum, quia dico eum nullum ius habere,sed peto,quòd si constiterit eum nullum ius habere per euentum litis, quòd mihi prouideatur, & ita fieri potest, nec ista sunt contraria,quia licet anteà concessum mihi fuisset beneficium,tamen quia prius erat alteri fortè cōcessum, hodie uideo me ratione primæ concessionis ius non habere, qa non expressi exprimenda, ideo possum impetrare nunc gratiam si alteri. 7

Quòd si aduersarius nullum ius habeat, & hoc constiterit,nunc papa mihi prouidet,& hoc refertur ad finem caussæ, quo constabit alterum ius non habuisse,nec habere,uel etiam potest papa in initio impetranti prouidere,ut suprà dixi.† Item si inter plures est lis super beneficio, quorum vnus velit gratiam, si neutri impetrare quo ad unum tantū,non quo ad alios an possit? Rñ. Sic,quia alius fortè confitebaĩ se nullum ius habere,ideo gratia dabiĩ si alteri, sed tutiꝰ ē exprimeĩ,si neutri fortè si posteà alter nollet cōfiteri ius se nō hr̃e. 8

Gratia si neutri an detur tertio non litiganti.

Et licet gratia si neutri,uel nulli non debeat dari nisi collitiganti,tamen aliquando datur tertio non litiganti,qui narrabit litem inter duos esse inchoatā. Ita dicit glo.in reg.cancell 62.& hoc quotidie fit in Francia. 10

Tertius impetrat quando duo super uno beneficio litigāt,si neutri, &c.

Item impetratur gratia, si neutri, quando duo super uno beneficio contendunt,nulli tamen ius in eo obtinent, tunc tertius impetrat si neutri ius quæsitum sit.Si tamen ratione alicuius concessionis literis super ea non confectis aliquis obtinuit committi caussam,& processus fuerit factus, demū fuerit impetratū rescriptū Si neutri, uel nulli, non ualebit hoc rescriptū, quia non potuit esse processus lr̃is nō cōfectis,& sic nec lis.Iō nō potuit,si neutri, uel nulli impetrari,nec solet Cācellaria concedere hoc rescriptū literis gratiæ nō confectis,nisi dicaĩ in cōmissione,nō obstāte ꝙ literæ gratiæ non sint confectæ. 11 12

Sed si committeretur caussa alteri, quam illi, tunc non posset cognoscere de ista caussa ratione rescripti si neutri,quia non est eidē commissa, nisi simul alteri committendo caussam papa committeret, & si neutri faciendo mentionem, 13

tionem, quòd alteri iam commiserat.

14 Si vero sint tres, vel plures nullum ius habentes, nihilhominus super vno beneficio contendentes, impetratur rescriptum si nulli sit ius quæsitum, quòd isti prouideatur a Papa.

15 Et hæc quoque gratia non habet locum, quando beneficium non erat litigiosum, vel quando lis erat extincta, vt docet gloss. in regul. cancel. 32. Ego vidi etiam impetrari antequam esset aliqualis; & quotidie fit hocque statuit. Alexã. 6. in suis regulis sic dicens. Petenti gratiam si neutri, illa datur eidem, licet beneficium non sit litigiosum, sed abbreuiator dabit hanc tibi gratiam,

16 postquàm caussa coram iudice fuerit legitime introducta. † vel dicitur dummodo literas primæ prouisionis expediat, vt est in reg. Alexã 6. quam non seruamus, cum sit (vt dicanici dicunt) bursa lis, quas regulas, vt excusas, habent Regnicolæ. vide per Staphil. in tract. de literis iustic. versi. quando aliquis, fol. 167.

17 Itẽ si essent pares in data, & se impedirent per concursum, vt doct. scribunt in c. si a sede, de præb. in 6. & sic nulli esset ius quæsitum, hæc gratia si neutri prodesset, vt consuluit Petr. Paul. Parif. consi. c. 1. si quærimus, col. 2. in 4. volu. supra in tracta. de signat. scripsi.

18 Nisi in grã alterius esset clausula gratificationis, scilicet ꝙ papa in casu cõcurrentiæ illũ gratificat, d. c. duobus, eo. in 6. sic consuluit ide Pet. Paul. Parif. consi. 117. si quærimus, in 4. volu. per glo. in c. cũ autem, de iurepa. & glo. in l. si quis, in graui, §. si cum oẽs, ff. de Senat. Syllania. scripsi in trac. de pacifi possess. limita. 17. nume. 300. de hac clausula gratificationis scripsi in signat. gratiæ.

19 Item quando alterum ex istis est subrepticium, illud non impedit aliud bonum rescriptum, quia id quod nullum est, non potest dici primum, vel secundum, vel æquale, seu concurrens, c. factus, 7. q. 1. & c. nõ omnes, 2. q. 7. & quod nullum est, nõ potest impedire aliud, nec effectum producere, c. ex tenore, vbi gl. & doct. de rescrip. sic consuluit Domin. Gem. consi. 1 c. lite pendente, col. 2.

20 Præterea hoc rescriptum nõ prodest impetranti, quando ius est alicui quæsitum, ob id solet papa in literis exprimere dummodo ius alteri non sit quæsitum, quod est iuri conforme, in c. quamuis, de rescript. in 6. c. super eo de offic. delega. & super hoc extat regula cancella. Paul. 3. 16 Cuius tenor cum nostra elucidatione subijcietur infra, nec tollit Papa ius quæsitum etiam ad rem, teste Aegi. Bella. consi. 34 supposito, versi ad septimum dubium, & Pet. Parif. consi. c. 1. si quærimus. in fin. volu. 4. & consi. 117. ibid. nume. 26. cum seq.

21 In grã, si neutri, si lis sit in curia, daĩ illa clausula vitæ, ac morũ honestas, &c. quia verisimile est, ꝙ cognitus sit is, qui litigat in illo loco, & quod fuerit ibi præsens, sed qñ litigat alibi extra curiã, olim non dabaĩ illa clauſ. de stylo curię Ro. sed hodie nõ solet denegari ferè in oibus gratijs, vt dixi superius in bulla.

22 Ista gratia si neutri, non datur victo post tres sententias, quia beneficium est adiudicatum alteri, ideoque ius ei competit, & illæ sententiæ debent mandari executioni, postquàm pars est exclusa per tres sententias conformes, cle. 1. de re iud. non poterit ergo victus impetrare nunc de nouo per rescriptum si

23 neutri, quia iam apparet vni ius competere. † sed poterit dari rescriptum, si alteri collitigantum, videlicet victori ius non competit, eidem conferatur, quo casu iste impetrans non poterit ius antiquum deducere, sed nouum tantum, vtpote hæresim, in quam victor incidit quàm nesciebat victus, & si illam probet, vel simoniam, valebit impetratio, & ipse obtinebit, alias opponetur exceptio rei iudicatæ, vt per totum tit. ff. de except. rei iud.

24 In hoc rescripto non est facienda mentio oppositionis, quia per oppositionem solam non est lis, doct. in cle. si. vt lit. pend. ideo opus est ꝙ sit lis, nec ista sola oppositio sufficeret, sed sicut in electis, & pñtatis quilibet petit admit-

Si nulli inter tres, vel plures, si neutri inter duos.

Sine lite an ista rescripta impetrentur.

Gratia si neutri quando impetretur.

Gratificationis clausula impedit concursum.

Ius quæsitum nõ tollitur per gratiam si neutri.

Etiam ad rem.

Post tres sententias victo nõ datur si neutri.

Impetrans nouũ rescriptum si neutri non potest ius antiquum deducere.

Oppositionis nõ fit mentio in gratia si neutri.

ti, & se opponit, ne pars aduersa admittatur ca. si. de elec. in 6 & super hoc litigatur, & tunc potest impetrare rescriptum hoc si neutri, sed hodie, vt supra dixi, etiam impetratur statim post oppositionem etiam si nulla sit lis.

In hac gratia si neutri, subrogationis, & in nouis prouisionibus cum aduocatione caussæ, & extinctione litis semper iustificatur titulus illius pro quo sumus, & suppletur modus vacationis, & titulus illius, pro quo fit bulla, non autem iustificatur titulus aduersarij. † Et si in supplicatione titulus exprimeretur aduersarij omitti debet in bulla, & non scribi, ideo si in signatura exprimeretur præsentatio aduersarij, in bulla debet omitti ex stylo cancell. Ro. † Notandum quod interdum in signatura ponitur clauf. fiat sine præiudicio, quomodo intelligatur? Respon. hanc clausulam intelligendam sine præiudicio alio, non expresso, sed si detur facultas construendi capellam, & eleemosynas retinendi, poteritis, cui concessum est construere, & eas retinere, quamuis papa, dixerit, fiat sine præiudicio, scilicet alio, quàm expresso, sed non videtur derogatum iuri rectori curæ, nec iuri episcopi in alijs, alioqui si in expresis non esset derogatum, nil prodesset papæ concessi, contra l. quoties 2. ff. de reb. dub. 25 26 27

Clausula sine præiudicio, quid prosit.

28 Item si tertius non litigans cesserit alteri colligitanti, poterit eidem a papa prouideri per hoc rescriptum. Si neutri, nec habebit locum c. fi. vt lite penden. in 6. sed poterit conscribi quod pendente lite inter duos talis tertius resignauit.

29 Post sententiam vero, quæ transiuit in rem iudicatam, non solet impetrari rescriptum si neutri, quia amplius non est processus, sed finitus, est per sententiam, & istæ literæ super lite fundantur, nisi quis esset restitutus, & pendetet processus restitutionis. † Vel si appellatum esset a sententia, quia pendente appellatione. Si neutri, rite impetrari poterit, & tam si lis sit super possessorio, quàm super petitorio, vtroque casu hæc gratia impetrari solet, non tamen si agatur de crimine ad priuationem impetratur hoc rescriptum, nec subrogationis. vt voluit Alex. 6. in tit. de signa. gra. 30

Post rem iudicatam si neutri nõ habet locum.

31 Item si duo fuerint præsentati a diuersis patronis, & is, qui a maiori parte est præsentatus, impetrat rescriptum si neutri, in hoc rescripto non debet annullari altera præsentatio a minore parte facta, quia ex eo, quod patroni præsentant, vt singuli, valet præsentatio cuiuslibet c. 1. & 2. de iurepa. cle. si. illo tit. supradixi in materia deuolutionum, an vt singuli præsentent.

Præsentatus a maiori parte hoc rescriptum impetrat.

32 Sed in hoc casu non est opus derogatione iurispatronatus, quia omnes præsentauerunt, & functi sunt officio suo licet diuersos præsentauerint, vt supra in signatura scripsi, in derogatione iurispatronatus.

33 Si in signatura sit. Quòd literę in forma, si neutri, si nulli, subrogationis, &c. expediri valeant, nulla alia litis mentione facta, bulla poterit expediri in forma, si neutri, quia faciendo mentionem de si neutri, vel si nulli, satis exprimebat litem, maxime si in signatura sit litigiosum, &c. Cuius litis statũ, quę clausula solet poni, vt superius in signatura scripsi.

34 Item si in signatura est, quòd nomina, & cognomina collitigantium exprimi possint, poterunt exprimi & nomina collitigantis cum aduersario meo, tam in hoc rescripto, quàm in rescripto subrogationis.

35 Si in signatura dispositiue beneficiũ dicatur reseruatum, non est opus apponere clausulã deuolutionis, si vero non dicatur dispositiue reseruatio, sed conditionaliter, quia forsan est reseruatum, tũc deuolutio dispositiue exprimetur, quia dũ est reseruatũ non est deuolutum, quia collatio fuit semper apud papã.

36 Addendũ est quòd in hac gratia si neutri, si vnus tacita lite pendente inter duos resignet in curia in fauorem tertij, & illi prouideatur, si postea collitigãs impetret non facta mentione prouisionis illi tertio factæ, literæ tanquam subreptitię non valebunt, quia papa non concessisset secundo, si fuisset expressa

In gratia si neutri, mentio fiet prouisionis alteri factæ.

prima

prima prouisio c. cum nostris, de concessio. præb.

37 Et in gratia ista si neutri, dantur omnes derogationes priuilegiorum, & indultorum, etiam iurispatronatus laicorum, quia iam patroni consenserant in illa vacatione, Nec non Principum, & Regum iuripatronatus derogatur, si antea semel fuisset derogatum, vt est in regu. Alex. 6. in hoc tit. & titu. de signat. grat. quando patroni præsentassent, vt dictum fuit. *Derogationes dantur in gratia si neutri.*

38 Et aduerte lector beneuole, iustum ferè volumen absolueram, dum in lucē prodierunt Commentaria Do. Gomes. in regulas cancellariæ, quibus visis, ne vel eadem me repetere, vel nimium operi meo detrahere contingeret, institui ne repetendo tædio forem, diuturnum hunc meum laborem paucis perstringere prout hic quisque locus desideraret, seligere notabilissima, in supplementum videlicet eorum, quæ bona venia doctissimus ille Gomesius omisit. Quamobrem boni consules, cum hoc loco regulam 16. interfero, & postea alias, quæ in forensi iudicio frequentes sunt in Francia.

De non tollendo ius quæsitum. Reg. XVI.

ITEM *ne per uarias, quæ pro commißionibus, seu mandatis, & declarationibus habendis, in caußis plerunque fiunt, suggestiones iustitia postponatur, idem Dominus noster decreuit, & declarauit suæ intentionis fore, quòd deinceps.*

GLOSSA I.

IN DVBIO Papæ intentio non est, vt velit ius quæsitum alicui tollere. Ratio ponitur in principio, ne per varias suggestiones iustitia postponatur, quæ plerunque fiunt pro commissionibus, seu mandatis, & declarationibus habendis in causis, & ista regula est iuri diuino conformis, & conueniens. Nam Achab Rex, qui vineam Naaot accepit, volens illi etiam meliorem dare pro ea, vel argenti pretium audiuit a Domino, (in loco, in quo linxerant sanguinem Nambot, lambent quoque sanguinem tuum,) 3. Reg. ca 21. Dixi in tract. congruę portionis in fi. est etiam iuri humano consentanea, vt inferius multis probabo exemplis. *De iure diuino non debet tolli ius alterius.*

Et sic per istum text. iudices debent secure procedere, quod non obstante rescripto papæ non dubitent ius partibus reddere, quia si papa contulerit beneficium duobus, & declaret postea, quod intendit, & intendebat illi secundo cōferre, & non primò, ea declaratione non obstante, iudicabitur pro primo. Et ita iudicauit magnum consilium super prioratu Sancti Martini de Campis Paris. quia per importunitatem, & suggestionem impetrantur plerunque istæ declarationes, sic consuluit Francisqui. consi. 141, habita. col. 1. *Declaratio non tollit ius quæsitum.*

Item Papa declarat suam intentionem tendere ad hoc, vt a nullo tollat ius suum, Sic dicit papa intentionis suæ esse, in c. Ad aures, & c. mandatum, de rescript. c. Cum in illis, in princ. de præben. lib. 6. ergo non valebit rescriptum, in quo iuri alterius detrahitur, quia est contra concedentis intentionem.

Ratio huius regulæ ponitur hic in princ. ne iustitia postponatur per varias suggestiones, quæ fiunt in gratijs, cōmissionibus, & alijs, vt in reg. & sic quomodo ius tollatur, siue ius accipiendi habeam, siue agendi, hæc regu. illud comprehendit, & hoc dicitur in fi. ibi, ius sibi quæsitum quomodolibet tollatur. no. in l. Quoties. C. de præcip. Imperat. offe. & vide per Gomes. decem casus, in quibus ius quæsitum tollitur, q. 20. sed casus alij sunt, ideo nec nume-

randi, sicut nec guttæ maris, ita sunt quidam, qui casus recensent, in quibus princeps supremus habet potestatem, hoc curiosum est, quia in omnibus, nisi repugnet iuri naturali Diuino, & gentium, vt alibi dixi, & vbi est regula, non sunt constituendi certi casus.

Per quancunque signaturam, seu concessionem, aut gratiam, uel literas Apostolicas.

GLOSSA XI.

Papa per literas suas ius alterius non tollit, et quamobrem.

SECVNDO hic statuitur, quòd per quamcunque signaturam, seu aliam concessionem, siue in literis iustitię, siue gratiæ, nō intendit papa ius tertij tollere, cum ne vnde iura nascuntur, iniuriæ nasci videantur l. meminerint C. vnde vi. tum quia omnibus subditis qualis defensio iuris est debita l. c. §. ad statuas, ff. de pœnis. & quia apud eum non debet esse acceptio personarum ca. Nouit, de iud. & illam semper solitus est reseruare cautelam, vt de illis ita proueniat commodum, ꝙ alijs non inueniat detrimentum. Extrauagā. vna de concef. præb. in extrauag. Ioan. 22. & dicit diuus Ambros. in lib. de offi. si non potest subueniri alteri, nisi alter lædatur, commodius est neutrum iuuari, quàm grauari alterum c. denique. 14. q. 5.

Interdum prouisio papæ vocatur concessio, vt in c. vno, vt eccles. benefi. c. quanto, De his, quæ fiunt a præla. hic vero generaliter pro quacumque gratia, & præstatione facta a summo Pontifice.

Aut gratiam, uel literas Apostolicas.

GLOSSA XII.

Collatione facta non tollitur ius nec possessio

TERTIO non intendit papa ius quæsitum tollere per quascumque literas Apostolicas, siue gratias, vnde si conferat non obstante quacumque collatione, intelligitur de inualida, non de valida, ne ius quæsitum tollat. Fel. & alij in c. causam, de rescript. & sic per hoc verbum literas, habet locum hec regula tam ante litem cœptam, quàm postea, & tam in iudicialibus, quàm extraiudicialibus, teste Cassado. decis. 39. super hac reg. cancel. ita vt nec etiam videatur tollere possessionem acquisitā, sicut nec ius quæsitum, tum quòd possessio iuris sit l. 1. vbi Bar. definit esse ius insistendi, & c. ff. de acquir. possess. Feli. in rubr. de rescrip. col. 3. Panor. in c. Dudum, no. 1. de priuileg. sum etiam quia princeps non intendit possessoribus preiudicare l. fin. C. si per vim, vel alio mod. c. cum nostris, de concessio. præben. Oldrad. consi. 267. quęstio, & Soc. in consi. 15. in caussa, nu. 4. in 3. volu. col. pen. & consi. 120. memini col. 6. num. 8. ibidem.

Pro commißionibus, seu mandatis.

GLOSSA XIII.

Secundum mādatum non tollit primum.

QVARTO vult hic papa, ꝙ per quascūque commissiones, vel mādata, aut per declarationes nō tollatur ius tertij, vnde mandatū secundū non tollit primum, etiam si in eo sit opposita clausula Anteferri, nisi Papa derogauerit huic regulæ. text. in c. pen. de concef. præb. in 6. & c. quodā, de preb. ibid. quæ clausf. in Francia vix reciperet, quia habemus formā præstitutā facit quod cōsuluit Car. cōsi. 136. factū sic se habet, vacātibus, col. 1.

Aut

Aut declarationibus huiusmodi.

Glossa V.

QVINTO per istum tex. patet, quòd papa non intendit tollere ius quæsitum, etiam per suā declarationem, cū qui declarat nil det, sed datum significat, l. hæredes palā. §. 1. ff. de testam. vnde testis qui declarat dictum suū, non est opus, quòd iterū iuret. Bal. & Paul. in authen. hodie. C. de iuramen. calum. Soc. consi. 214. in caussa, col. pen. in 2. uol. *Per papæ declarationem nō tollitur ius quæsitum.*

Tamen quando papa declarat ea, quæ non continentur in bulla seu gratia, tunc illa declaratio non tollit ius quæsitum, nec recipi debet, quia nō est propriè declaratio, sed noua concessio, quæ in præiudicium tertij non valet, l. qui ex liberis. §. fi. & ibi glo. & Bar. ff. de secundis tabu. gl. & doc. in l. Gallus, §. & quid si tantum. ff. de liber. & posthu. & doct. in l. edita. C. de eden. etiam qui addit ius nouum efficit. l. ius autem. ff. de iust. & iure.

Imò quando declaratio papæ non consonat uerbis declaratis, habēdus est pro circumueniente, ut docet Cald consi. 7. tit. de rescript. & Fel. in c. Ex parte Decani, uersi. & ob illusionē ibid. & in c. Cū olim, per illum tex. col. 4. de re iud. tex. in c. Constitutus, de rescr. nam statuere super iam confirmatis non est proponere remedium æquitatis, sed calumniam præteritis inuenire, dicet Anch. consi. 398. permitto, in fi. Fel. in c. si quando, col. 1. de rescr. & quando papæ declaratio est iniqua, est ipso iure nulla, & attribuenda est circumuentioni, importunitati, aut errori, ut pulchrè tradit Aegid. Bel. decis. 734. Etiam, vers. Sexta ratio. & Soci. cons. 260. ī caussa, col. 9. uers. ex quibus infero. ī 2. vol.

Vnde si papa declarauit aliquem fuisse familiarem, qui re uera non erat, illa declaratio non præiudicat, ut pulchrè consuluit Paul. Parisi. consi. 50. Dominus, col. 3. uol. 4 post Anch d. consi. 398 præmitto, in fi.

Limitatur quando papa declararet ea, quæ in scriptura prima tacitè continebantur, tūc declaratio illa præiudicat, & fieri potest, etiam si tollat ius quæsitum, quia sua declaratio, non tollit ius, sed excutit, & aperit, quod latebar, nullam constituendo nouam speciem. l. adeo, §. Cū quis, ff. de acquir. rer. domi. ideo hæc declaratio semper trahitur retro ad tempus primæ dispositionis, d. l. hæredes palàm. ubi Paul. dicit declarationes papæ circa gratias ab eo factas præiudicare eis, quibus ius erat iam quæsitum, quasi illud quod declarat, a principio dictum fuisset, & illa declaratio fingitur eodem tempore emanasse, quo actus declaratus, ut consuluit Roma. consi. 45. super eo. Deci. consi. 229. stante constitutione, in fi. nam quod tacitè inerat, si expressum sit, nil debet operari. l. 3. ff. de leg. 1. c. 2. de elec. lib. 6. plenè Ias. in l. non dubium, in 6. no. C. de legib. *Declaratio Papæ quando præiudicet.*

Secundò limitatur quando declaratio fieret circa circunstantiam, uel qualitatem actus, tunc esset licita, & nil adderet, secus si circa substantiam, tunc enim in declaratione requireretur eadem solennitas, quæ in actu, primo, & personæ præsentia contra quam fit, ut docet Ioan. de Ana. consi. 54. Videndū est col. 1. sequitur Ias. consi. 56. uiso, col. ult. in 3. uol.

Etiamsi motu proprio, & ex certa scientia.

Glossa VI.

SEXTO per clausulam motu proprio, uel per clausulam, ex certa sciētia non intēdit papa ius tertij tollere, etiā per vtranque, nec p eas clausulas *Per clausulam motu proprio & ex certa scientia non tollitur ius quæsitum.*

dicitur apparere de mente principis, quod illud ius velit tollere, Clem. Per literas, de præb. Card. consi. 16. papa in fi. & consi. 136. præmitto, col. ult. nu. 24. ac cō fil. 162. uidetur, col. pen. nu. 9. & ult. ubi dicit uerba rescripti potius impropriè sumenda esse, quàm tertio præiudicare. Dec. consi. 468. Superiori anno, num. 20. & seq. ac consi. 164. Serenissimus, col. ult. † Vbi concludit feu. concessionē ab Imperatore factam non ualere in præiudicium agnatorū, quibus iam erat ius quæsitum, nam ea importunitate qua concessio fuit obtenta, illa quoque clausula adhibita præsumitur, ideo non ualet, ut dicunt in simili doct. de renū ciante exceptioni non numeratæ pecuniæ, in l. si ex cautione, C. de non nume. pecu. Fel. in d. c. si cautio, de fid. instru. Dec. consi. 520. in caussa. Quamuis hæc clau. motus proprij plures alios habeat effectus, quos abundè scripsi in gl. cō cord. in forma mand. in uerb. motu proprio. Idem dicerem si apponeret clau. ex certa scientia, uel de plenitudine potestatis, per rationes prædictas. Etiam si diceret quod uult retrotrahi per prædicta. 2

Donatio principis intelligitur sine præiudicio.

Septimò donatio facta a principe intelligitur sine præiudicio tertij, unde si ipse donauerit terras alicui, ille tenebitur soluere collectas ciuitati dari solitas ut consuluit Alex. consi. 125. uiso tit. in 2. uol. & consi. 15. Viso processu, col. 3. in 4 uol. & consi. 23. Viso, col. pen. in 5. uol. nec censetur princeps uelle tollere gratias, quę suum sortitę sunt effectum, c. fi. de concess. præb. in 6. Paul. Castrens. consi. 340. præmissis, col. 1. in 1. uol. 3

Vicerex nō pōt ius quæsitum tollere.

Octauò in commissione quaruncunque generali nunquàm censetur concessum, quod possit tolli ius tertij, & ideo uicarius imperialis, uel uicerex ex quacunque generali ptāte hoc non pōt, quod si attentaret, cū in hoc sit priuata persona, l. 3. ff. de offi. pfi. poterit illi resisti, arg. l. defensionis, facultas, & l. prohibitū, C. de iur. fisci, li. 10. Cuma. consi. 158. uisis, in 1. q. & hoc aliquando allegaui contra quendam proregem, qui me grauatè postea respexit, ob id potest ab eo tūc appellari ad parlamentū, imò nō ualet declaratio papę, uel Regis in pīudiciū tertij. Anth. cōs. 398. pmitto, i fi. & Dec. ī c. Pastora. i fi. de except. 4

Gratia non remittit pœnā parti applicatā nec inter esse.

Nonò remissiones delictorum, quas gratias uocamus, quæ fiunt a principe nunquā trahuntur ad remittendam pœnam parti applicatam uel applicandam arg. c. quamuis, de rescrip. in 6. Fel. in c. super eo, de offi. deleg. Ias. in l. Venia. C. de in ius uoc. Dec. consi. 520. in caussa, ob id solet princeps in gratia exprimere ista uerba. (*Quittons, remettons, & perdonons le faict, & cas dessusdict, auec tote, peine, amende, & offense corporelle, criminelle, & ciuile, en quoy pour occasion dudict cas il pourroit est re encouru enuers nous, & enuer Iustice, & c. satisfaction faicte a partie ciui lement tant seulement, si faicte nest. &c.*) De hoc scripsi in ordinati reg. rub. de gratijs, & in interpretation. l. vnic. in præfatio. nume. 35. & seq. C. de sentent. quę pro eo quod interest. 5

Legitimatus post mortē patris illi non succedit.

Decimò legitimatus a principe quamuis possit succedere patri, tamen si legitimetur post mortem patris, illi non succedit, quia ius quæsitum agnatis princeps non intendit tollere. Bar. Ias. & alij, in l. Gallus, §. & quid si tantum, ff. de lib. & posthu. Frācisq. cōsi. 138. habita, & Cuma. cōs. 168. Reuerendus, col. 2. 6

Negas feudum illud, perdit nec literis iuuatur.

Vndecimò uasallus negās feudū, & (ut dicūt) (*de sauonant son seigneur,*) perdit Feudum, §. uasallus, in 2. si de feudo defuncti contentio fuerit inter Domi. & agnat. uassal. nisi in quibusdā casibus descriptis per Boer. in §. 13. & seq. de consuet. feu. in consuet. Bitur. & si impetrauerit literas Regias, ut eo non obstante, non priuetur feudo, illæ literæ non comprobabuntur, nec interinabuntur quia in ciuiles. † Nam Rex non uidetur uelle tollere ius quæsitum, per in ficationem, & ut vulgò dicam, *par le des adueu*, c. 1. de rebus eccle. nō alienā. in 6. quòd est notandum, quia uidi in caussa ardua dubitari, & dicunt quidam 7 8

Arestum.

interuenisse Arestum in rem domi. Ioan. Berthon. doctoris in Medicina contra

tra Sanguin. præpositum Siluanecten.

9 Duodecimò priuilegium motu proprio concessum extenditur ad litem pendentem, etiam si de ea non fuerit habita mentio. gl. singu. in l. Qui autem. ff. si quis cautio. Quod est uerum, si nulli afferat præiudicium, alias contra, per dictam regulam, quòd iuri tertij non uidetur princeps derogare, ut hic, & hoc dicit Specul. in tit. de lapsis & dispensa. §. qualiter, uersi. diximus ergo. Refert Ioan. Staphil. in trac. de literis gratiæ, rub. de effectu & ui, clausularum. fol. 85. uersi. 2. principaliter. *Priuilegiū motu proprio concessum ad litē pendētē extēditur.*

10 Decimotertiò hæc clausula etiam intelligitur in concess. facta minori uel militi. l. impuberi. ff. de administra. tutor. Ias. in l. beneficium, col. 4. nu. 20. de cōstitu. prin. etiam si concessio fuerit facta intuitu piæ caussæ. Alex. in l. pactum quod dotali. col. 2. C. de pac. Gomes. in hac reg. q. 1. *Concessio facta minori militi, uel piæ causæ intelligitur sine præiudicio.*

11 Fallit quando de uoluntate concedentis constaret, quòd uellet præiudicare tertio. l. 2. §. merito. ff. ne quid in loco publ. fiat, ubi princeps non solet concedere sed si cōcesserit, ualet, sed hoc facilè non concedit princeps. l. 2. de natal. restituend. ergo si concedat, uidetur ualere, & hoc consuluit Paul. Castren. consi. 178. donatio, col. 2. in prima parte.

12 Et tunc tertio præiudicabitur in illis casibus, in quibus de iure potest, de quibus scribitur, in c. quæ in ecclesiarum, de constit. & maximè in beneficialibus, in quibus papa habet plenariam ptātem, c. 2. de præb. in. 6. & glo. singul. in c. cū dilectus, in uerb. nec iuri, de consuetud. & gl. reg. huius Cancel. ita firmat.

13 Ego tamen putarem contra, quia licet papa in illis beneficialibus plenariā habeat Potestatem conferendi, uniendi, diuidendi, & alias iure disponendi, tamen ius parti quæsitum tollere non intendit, nec potest sine peccato, ut plenè scripsi in trac. nomina. q. 21. † Nam quæ iustitia potest esse, ut alicui tollat *In beneficialibus papa ius parti quæsitū tollere non potest.*
14 beneficium tot laboribus acquisitum sine caussa. c. super hoc, de renuncia. Sic decidit. Card. Zabar. consi. 142. punctus quæstionis, col. 2. nu. 3. & seq. & hoc esset exercere potestatem ad destructionem, non ad ædificationem, quæ tamē ædificatio papæ incumbit, ut diuus testatur Paul. in suis Epistolis, alioqui species esset tyrannidis, quæ procul a summo Pontifice debet esse.

15 In leuibus fortè & paruis tolleratur talis derogatio in præiudicium tertij in magnis uero nequaquam, per glo. in d. §. si quis a principe. l. scio, de ī integr. rest. ff. & ī l. sed cū. ab hæred. ff. ad Trebel. quam notat additio ad Pan. ī c. suggestū, de decimis, & Ias. ī l. beneficiū, col. 4. ff. de cōst. prin. facit gl. ī c. cū olim, in uerb. præiudicium, de consuet. Card. ī c. mandatum. 7. no. de rescrip. sed nec in hoc etiam alteri præiudicare honestum est, nec secundum Lucam.

16 Imò quando papa uel princeps tollit ius quæsitū alteri, de plenitudine potestatis, tenetur illi de simili beneficio prouidere, uel de re æquiualēti. l. 2. C. quib. ex caus. serui. pro premio liberta. accip. gl. & ibi Bal. ī c. uno, de a laudijs, col. 5. nu. 21. in feud. gl. in l. si locus. §. si ff. quemad. seruit. amittan. alioqui iniustè agit, & tenebitur reddere rationem Deo opt. Maximo. *Quando princeps aufert rē, uni cōpēsare de æquiualenti tenetur.*

17 Secundò non procedit, quando papa contraxisset cū parte recipiendo multam pecuniam pro bulla, seu compositione, tunc poterit addere clausulā in signatura placet, quatenus tollatur ius quæsitum, & tunc si fuerit ius quæsitū per ius positiuum, papa derogabit, secus si per iusgentium, gl. sing. in l. 2. C. de precib. Imperat. offerend. l. item uerberatum, de rei uendi. quod intelligerem uerum de iure, quęsito pontifici, sed alteri tertio, uix in Francia ex hac causa in forensi iudicio sustineretur, quamuis hoc expressè scribat Ioā. Staphil. in trac. de literis iustit. fol. 162. uersi. insuper inter alias. rubr. de literis iustit. per ea quæ supra scripsi in prima limita.

18 Tertio limitatur quo ad ius quærendum spe non approbata, quia iste tex. *Ius quærendum princeps tollit.*
ius

ius quæsitū m, ergo quærendum præst sumendo argumentum a contrario.c. cum Apostolica, de his quę fiunt a prælа.l. prima.ff.de offi.eius hoc docet Angel.consi.264.do.Papa.† Vnde potest derogare Regulæ de 20. diebus, quā uis possit uenire, in præiudicium illius, qui habebit collationem per obitum, arg. l.qui autem.ff.quæ in fraud.creditor. 19

Et idem de legato conclusi in glo. concordat.in §. præfatique graduati, in uerbo uacare, de colla.itaque papa tuac.a iure quærendo potest etiam sine caussa excludere, quia hoc facit iure suo. Bal.in l.2.C.de iuris,& facti ignorā. Et refert Carol.Ruinus consi.70.quia id, in 5.uol. † Vbi dicit quòd si spes eēt approbata, utpote quia aliquis est proximus alicuius non poterit papa auferre successionē illi, quominus tanquā proximus succedat, ut dicā inferius in rescripto legitimationis.& cōsuluit Petr.Paris.conf.5.unio.nu.96. in 4.uolu. 20 21

Constructio molendini ualet, licet alteri præiudicetur.

Item ualet concessio principis, ut quis possit molendinum cōstruere in flumine publico, licet alteri molendino præiudicetur. Bald.consi. 71. casus talis est, in 1.uol.doc.in l. quominus.ff.de fluminibus. 22

Gratia delinquēti dari potest, licet bona essent Baroni, uel alii acquirēda.

Valet etiam gratia facta delinquenti, licet bona fuissent acquirenda alicui Baroni, uel duci ut tenet Io. Gallus in quæstio. per arresta.q.254.Sed ego non inueni in libro meo, licet hoc referat Imberr.in insti. Foren. pag 62. lib.1.sed pro hac sententia est tex.in c.cum secundum leges, de hæreti.in 6.doc.plenè in l.seruus, ubi etiam addidi.C.de pact. 23

Quartò limitā quando alias concessio nihil operaretur.Cald.in disputa.incipien.Domi.Papa, col.12. unde si papa mandat duas ecclesias uniri, intelligit etiam cum præiudicio tertij, sequitur Fel.in c.Super eo, de offi.deleg. Paul. Parif.conf.70.inhęrendo, col.1.& seq.in 1.uol. 24

Rescriptū confirmans donatione nē non insinuatū non ualet.

Intellige in quæ arbitraria sunt principi,& manualia, secus in alijs.ut not. Alciat.in trac.de præsump.regu. 3. præsumptio.21. per illud quod no.Abbas Panor.consi.84.illud in summa.uolu.2. ubi ualet rescriptum principis ex certa scientia confirmans donationem non insinuatam, & tenet etiam in præiudicium filiorum, quibus erat ius quæsitū spe probabili, quia ista solennitas est introducta de mero iure positiuo, quod est principi arbitrarium. † Et istud est notandum pro ordinatione nouissima, quę vult non ualere donationes sine insinuatione, sed uix in regno Francię reciperetur, quia non est æquum, ut donatio non insinuata ualeat contra legem regiam & iura, ideo non comprobaretur rescriptum. 25 26

Ius ad tempus duraturū papa tollit.

Quintò ius ad tempus duraturum tollere potest, ideo non obstante commenda sex mensium facta per ordinarium illi derogando, conferet alteri nemo deinceps, de elec.lib.6.facit.l.pro parte. §. uersum, ff. de in rem uerso ubi gl.allegat alia iura similia, ibi licet ea uidere. 27

Iuri secundario an princeps derogare possit.

Sextò etiam iuri secundario,& quadam occasione competenti derogare potest, sed non tollit ius principaliter quæsitum, l. si quis nec caussam.ff. si certū peta.ubi plenè docto.& Gomes.q.3. distinguit etiam moratoriam cautionem concedere potest.l.quoties.C.de precib.Imperat.offeren. plene scripsi in tracta.de liter.dilator.in 2.tomo.constt.Regia. 28

Vtilitatis publicæ gratia potest princeps ius quæsitum tollere.

Septimò ex caussa publicę utilitatis etiam non procedit, multa enim ꝑ hac utilitate introducta sunt quæ de iure communi non procedunt, l.item si uerbe ratum.§.ff.de rei uendi.l.Lucius, de euictio.Bart. in l.fi.C. si contra ius. Paul. Castren.con.178.donatio.col.1.in 1.parte. facit.l.si quis in graui.§.utrum.ff. de senatusconsul.Sallani.doct.in l.conuentionum.ff.de pact. 29

Octauò quando ex uoluntate principis res fuit alicui quæsita, & ipse fuit caussa quærendi, tunc sola uoluntate potest auferre, sicut sola uoluntate illi uoluit acquirere, quia omnis res per quascūque caussas nascit, ꝑ eas & dissoluitur 30

uitur, regul. prima, de regu. iuris in Decretal.

31 Vnde inferunt doct. quòd dominium acquisitum ex præscriptione auferre potest. Angel. in d. l. Lucius. ff. de euictio. Bald. in l. fin. col. 2. C. senten. rescindi non posse. Sic consuluit Francisq. consi. 138. habita, col. 2. num. 5. quod tamen parum congruere videtur principis humanitati, nec ego huic sententiæ acquiesco, vt alibi scripsi de hoc.

32 Nono potest reseruare beneficium, vel vnire viuente adhuc possessore, & illi facultatem resignandi auferre, sed non fructus beneficij, cle. vna, de reb. ecclesi. non alienand. scripsi in materia vnio. infra, quamuis Gomes videatur hic tenere contra, q. 9.

Vnire potest papa beneficiū viuēte possessore.

33 Decimo princeps de potestate absoluta ius tertij tollere potest, etiam sine caussa, etiam si agatur de graui præiudicio. glo. & doct. in l. fin. C. si contra ius. & doct. in l. quoties, de precib. Imperat. offeren. Inno. & alij in c. quę in ecclesiarum, de const. refert Franciscqui. consi. 174. in caussa, col. 2. nu 9. † Sed ista potestas absoluta, est potestas, quæ verius diabolica dici potest, procedit enim a potestate iniuriosa, & est contra legem diuinam, de qua superius dixi de Naboth, estque contra legē naturalem, ciuilem, & canonicam, ideo qui illa vtuntur inæffrenata dominatione necnon consultores eorum, qui hæc suggerunt, & actus eorum diabolici sunt, quos nisi respuerint, possidebit infernus vbi erit fletus, & stridor dentium intelligite hæc, qui consulitis principibus placentia, & vobis in futurum plurimum horrenda præparatis.

34

De absoluta potestate an princeps ius, quæsitum tollat.

35 Vndecimo ius quæsitum pure papa hic tollere non intendit secus de iure conditionali, & in pendenti existente l. si ita scripsisset. ff. de leg. 2. hoc expressim tradit Ludoui. Roma. consi. 256. approbo, in fi. quem sequitur Feli. in c. Super literis, col. 7. nu. 11. in 5. regu. de rescrip. quia est ius quærendum non verò quæsitum, & potest quæri, & non quæri, arg. l. cum ad pręsens. ff. si cer. peta. sic consuluit Paul. Paris. consi. 5. vnio, nu. 96. in 4. volu.

Ius cōditionale princeps tollit.

36 Duodecimo limitatur in iure ad rem, quod papa tollere potest, c. fi. de concess. præb. lib. 6. vt forte si quis requisisset sibi conferri vi mandati, aut nominationis, & illud acceptasset, secus si competeret ei ius ex collatione absenti facta c. si tibi absenti, de præb. lib. 6. vel ex electione, vel præsentatione, quia licet ante acceptationem non sit ius in re quæsitum, vt suum dici debeat beneficium, vt d. c. si tibi, tamen papa non intendit illud ius tollere. hoc docet Gomes. q. 1. per decisionem Rotæ, quam allegat, sed eam non reperio. † Et ius dicitur quæri ad rem per mandatum, nominationes, collationem nondum acceptatam, optionem præsentationem, electionem, & in decem casibus conscriptis per Gomes. in d. 1. q. huius regul. ius in re per collationem, vel aliam prouisionem acceptam d. c. fi. de conces. præb. in 6.

37

Ius ad rem papa tollere potest

Ius in re, vel ad rem, quando quæratur.

Ac etiam ante motam litem a sanctitate sua emanauerit, uel de eius mandato faciendas, nulli ius sibi quæsitum quomodolibet tollatur.

GLOSSA VII.

1 VLTIMO hic ampliat papa, quod etiam siue ipse concesserit literas ante litem motam, siue postea ab eo emanauerint, siue ab altero, de mandato tamen eius, quia postquam ipse non vult ius quæsitum tollere, ipse videlicet magister, & dominus, multo minus vult concedere, vt alius tollat suo mandato, non enim dat pleniorem potestatem, quàm habeat, & sibi retineat, c. Dudum, de præben. in 6.

Regula quod non sufficit repellere aduersarium probando ius non habere.

2 Addere hic operepretiū arbitror regulam hanc videlicet, quod non sufficit repellere

pellere aduersarium probando eum non habere ius, sed oportet quoque probare se ius habere in beneficio, quod aliquis petit c. olim, in fi. de resc. nam his qui hæreditatem, vel partem hæreditatis petit, ius suum ex eo non meritur, quod possessor occupauit, sed suo iure l. 1. §. 1. ff. si pars hæred. peta. tum quia beneficium ecclesiasticum non potest obtineri sine canonica institutione. c. 1. de regu. iur. in 6. tum quia missio in possessionem sine titulo in beneficialibus non fit, ne ad ea vitiosus detur ingressus, c. vno, de eo, qui mittitur in possess. li. 6. glo. in c. fi. in verb. debebit, de iureiurand. in 6 Bertran. consil. 133. viso processu, num. 25. in 2. volu. ex prima editione.

Vnde dicit Inno. in c. Abbate. col 1. de verb. signifi. quod si fuero in possessione beneficij, & dubitem in eo molestari ab aduersario, qui nullum ius habet, non tamen possum agere, vt declaretur ipsum nullum ius habere, etiam si hoc verum sit, si ego non habeam ius, quod est notandum, secundum Alexan. in l. si finita. §. eleganter, colum. 15. ff. de damno infecto, vt refert Felin. in d. cap. olim col. 6. nume. 10. de rescrip. 3

Confessio aduersarij in beneficijs, non dat titulum.

Imo in beneficijs aduersarij confessio non dat titulum alteri aduersario, etiam si is aduersarius confiteatur me ius habere, & se nullum habere, verum coadiuuuat, per glo. singul. in c. duobus, in verb. Non appareat, de rescri. in 6. vbi addidi, & hoc docet Aufrer. in decis. Tolos. q. 473. quia titulus ab aduersario non datur, sed a superiore collatore c. 1. de regu. iur. in 6. no. ca. dilecto, de præben. scripsi in tract. nomina. q. 1. nume. 13. & seq. 4

Sic ne statur confessioni coniugis confitentis impedimentum, c. super eo, de eo, qui cogno. consangui. vxor. suæ, tamen confessio beneficiati bene nocet confitenti, licet non det alteri ius c. ex ore, de his, quæ fiunt a maior. parte c. 1. & 2. de confes. Domi. in d. c. vno, de eo, qui mittitur in posses. lib. 6. 5

Confessio partis sufficit ad obtinend. possessorium.

Limitatur primo in possessorio, nam partis confessio sufficit ad obtinendū possessorium, teste Anto. Butri. in c. literis, col. 8. nu. 24. versi. nunquid ante contestetur, de resti. spo. probat de Ripa. in lib. respon. 2. de rescri. consi. 35. in hoc iudicio. tamen quia hoc possessoriū habet mistam caussam proprietatis glo. in verb. de liberis, l. 2. §. quædā. ff. de interdict. ob id sine tit. nō adiudicaret possessio alicui per cōfessionē aduersarij, sed sequestraretur, donec aliquis produceret verū, vel coloratum titulum. docet Boer. in decis. Burdegal. q. 89 moto, 6

Impetrante gratiam, si neutri sufficit repellere aduersarium

Secundo non procedit in hoc rescripto si neutri, Si enim neutri ius est acquisitum, tunc impetranti adiudicabitur beneficium, vt dicit Feli. in d. c. olim, col. pen. & sufficit ad repellendum aduersarium probare eum ius non habere nam si ius non habeat, ego habebo per impetrationem. 7

Quod est verum, si illud rescriptū, Si neutri, validum esset, secus si inutile, forte quia subreptitium, tunc, nō auferetur possessio ei, qui est in possessione. 8

Actore non probante reus etiā in beneficialibus absolui.

Ideo quando constat de non iure agentis, licet reus ius non obtineat, tamē absoluetur ab actoris impetratione, per l. fin. C. de rei vend. vbi non curamus de iure possessoris, si non constet de mente petitoris, Actore enim non probāte reus absolui debet l. qui accusare. C. de eden. etiam in beneficialibus, quia melius est istū remanere in possessione, quàm si alter vitiose ingrederetur eandem, vt decidunt do. de Ro. decis. 419. nota an reus, in antiq. 9

Intelligendum est quando ageret possessorio retinendæ, vt in hoc Regno regulariter, & ad hoc edita lex Regia, quæ est in rub. (*Des causes possessoires beneficiales.*) artic. 9. vbi alia scripsi. † Et quamuis in hoc interdicto retinendæ quilibet sit actor, & reus l. in tribus. ff. de iudi. tamen is dicetur actor, qui literas in casu saisinæ impetrauit, & petit, vt ibidem scribitur, & sic is, qui non impetrauit, erit absoluendus, quod est notandum. 10 11

Sed si ageretur possessorio adipiscendæ, vel restituendæ, nō daretur possessio, 12

sio.nisi habenti titulum, ne vitiosius pateat ingressus, per cap. vnum de eo, qui mittitur in possess. li. 6. sed sequestraretur beneficium, donec veniret aliquis ve tum habens titulum.

23 Item renuncians liti non dat ius aduersario, licet non possit amplius agere l. postquam liti. C. de pact. vide Bertrand. consi. 133. col. pen. volu. 2. ex prima editione. Et per hoc intelligitur renunciare instantiæ, non autem iuri, quod debet renunciari in manibus collatoris. c. Admonet, & per totũ, de renunciat. Imol. in c. Veniens, ibidem. Iacob. in d. l. postquam liti. Alia breuitatis gratia prætermittam. Et quia plurima scripsit Gomes. ad eum nunc te reijcio, gratias Deo immortali perpetuas agens. *Renuncians liti non dat ius aduersario.*

De Commenda.

1 SVPERIVS diximus varios modos, quibus in titulum papa prouidere solet, nunc dicamus quomodo prouideat per commendam.

2 In commendam tunc concedi beneficium dicitur, quando in custodiã, seu custodiæ causa datur c. nemo, de ele. in 6. & sicut is, qui rem habet custodiæ causa, non facit fructus suos, ita nec is, qui in commendam habet, sed rationem de illis reddere debet ca. placuit 10. q. 3. nisi papa diceret, quòd fructus possit in suos vsus conuertere, vt inferius dicetur, & hoc solet papa dando in commendam exprimere. *Beneficium in cõmendam quãdo concedi censeatur.*

3 Notandum est quòd commenda non in totum dispositi naturam sequitur, nempe commendatarius potest expensas facere ex reditibus beneficij commendati, sumere ex eo alimenta, & debita persoluere, sicut is, qui titulum habet. c. 1. de solutio. hoc asserit Archidia. in c. qui plures. 21. q. 1. *Commenda nõ omnino depositi naturam sequitur.*

4 Sciendum est papam varijs modis per commendam prouidere, prima habẽti vnũ beneficium in titulum, si de alio prouideat, in commendam solet dare, c. dudum, 2. de electio. quia non potest vnus vtrique ecclesiæ prouidere, tanquã titularæ, sed vni tanquam commendatæ, alteri vero tanquam titulatæ præesse valet c. si. 21. q. 1. *Quod modis in commendam pro uideatur.*

5 Nã licet quis duas non potest habere vxores, quia dicit Gene. 2. (Et adhærebit vxori.) Ita nõ põt quis habere titulũ duorũ beneficiorũ, ideo papa vnũ dat in sponsam, & alterius curã cõcedit, idest cõmenda, nam cõmendare nihil aliud est quàm deponere, vt cura rei habeat depositari?. l. cõmẽdare. ff. de ver. sign. l. Lucius. depos. glo. in c. qui plures. 21. q. 1. & in d. c. nemo, de electio. li 6.

6 Sed si a papa fiat habetur loco tituli, vt inferius dicetur, & hanc cõmendam a Leone quarto inuentam asserit Ruze. in tracta. commendæ. q. 1. eo quòd sicut apud (Deum non est acceptio personarum, nec apud illum est distinctio Græci, Iudæi, aut Gentilis, sed qui Dei facit voluntatem, hic acceptus est) Nec considerat Deus vestem, sed mentem, merita, non colorem, vt diuus etiam testatur Bernardus. & facit c. sicut, 23. q. 4. & c. multi, & c. non loca. 40. dist. ita papa passim commendat. & vtinam non tam facilis esset, & melius esset ecclesiæ, vt statim scribam. *A Leone Summo Pontifice cõmendam inuentam esse.*

7 Aliquando papa seculari de regulari prouidet, vel econtrario, & illud regulare si regulari de beneficio seculari prouideat in commendam, dari solet, vt plene dicam inferius, in dispensatio. regula. *Papa seculari regulare, vel econtrario in cõmendam concedit.*

8 Idem si papa velit minori 18. annis prouidere de beneficio curato, tunc illi in commendam concedit, & vsque ad decem, & octo annos, & postea in titulum, vt inferius dicetur in dispensatio. ratione ætatis.

9 Et vt summatim dicam, vbi est in recipiente beneficium aliquis iuris defectus papa frequentius commendam concedet, quàm in titulum, vt ex stylo curiæ

curiæ Ro. est cunctis obuiũ, ideo hanc materiã prosequamur frequẽtẽ, & vtilẽ.

Insatiabilis episcoporum ambitio.

10 Vnde hæc commendarum nimia indulgentia est principes, & exitum totius Reipu. Christianæ, maximopereq; eis hodie abutuntur pene omnes, nam mẽdicus quidã habens episcopatũ sexaginta mille librarum deglutiet, velut charyadis permultos alios, & episcopatus, & abbatias, & ferè videmus oẽs episcopos nostros insatiabiles inexplebili libidine plurium beneficiorũ, & rãtis onetatos bonis, vt vix suis pedibus ambulare possint grauante podagra, quæ ex ingluuie ciborum eis prouenit c. legimus, cum præceden. de consecra. dist. 5. † Et 11 vtinam nunquam abuteremur his cõmendis, quæ sine caussa factę damnant, & concedentem, & accipientem. Vnde Clemens Quintus omnes huiusmodi prouisiones de Episcopatibus, Archiepiscopatibus, & monasterijs reuocauit.

Mala quæ ex cõmendis proueniunt

12 Et plurima incommoda, maxime quinque oriri ex hac Commendarum cõcessione ait. Imprimis Diuinus minuitur cultus, nam commendatarij Abbates vix, aut nunquam sunt in seruitio Dei, sed alludendo ad suam concessionẽ comedunt in culina, quia ad comedendam habere censentur.

13 Et sicut bona pauperum deuorant, ita dæmones deuorabunt illos comestores, nisi resipiscant. rex. in Extrauag. 2. de præb. in communibus ibi, ecclesiarũ, & monasteriorum cura negligitur, bona, & iura dissipantur ipsarum, ac subiectis eis personis, & populis spiritualiter plurimum, & temporaliter derogatur, eisq; redundant ad noxam, quę dicentur cedere ad profectum, & Rufæus in præfa. ad tract. commend. dicit fuisse extrauagan. Innoc. 6. ex qua quinque, vt verbis suis vtar, inconuenientia resultant.

14 Secundum inconueniens, animarum cura negligitur, nempe intenti sunt ad venationem multi commendarij, animas commendatas negligendo, vide in titu de clerico venatore, & in c. Esau 86. dist.

Hospitalitas

15 Tertium hospitalitas debita non seruatur, sed tota omittitur, nam quorusquisque commendatarius in hoc regno hospitalem se exhibet? aliorum sit iudicium, quæ tamen est tam commendata, vt gl. & doct. scribunt in c. de monachis, de præb. † Hodie quidam nostri cõmendatarij tantum absunt ab hac ho- 16 spitalitate, vt quæ possunt a pauperibus eripiant, vnde quia hospitalitas dicessit, successit indictio fisci, decimarum, & aliorum onerum præstatio, vt habetur in c. Maiores. 16. q. 7. hoc tollit fiscus, quod non accipit Christus.

Clausula in cõmendis monasteriorum poni solita.

17 Quamuis in cõmendis Abbatiarũ, & monasteriorũ dici soleat, volumus autem q propter huiusmodi cõmendam diuinus cultus, ac solitus monachorũ, & ministrorũ numerus in dicto monasterio N. nullatenus minuatur, sed illius, ac dilectorũ filiorũ cõuentus eiusdẽ congrue supportentur onera consueta, & quod tu oneribus huiusmodi debite supportatis, necnon quarta, si Abbatiæ sit separata, & seorsum a conuentuali, si vero cõmunis mensa inibi existat, tertia parte omnium fructuũ, redituũ, & prouentũ monasterij N. huiusmodi in restaurationẽ illius fabricæ, seu ornamentorũ emptionẽ, vel fulcimentũ, aut pauperum alimoniam, pro vt maior exegerit, & suaserit necessitas, omnibus alijs deductis oneribus omnis singulis impartita de residuis, de monasterij fructib⁹, reditibus, 18 & prouentibus disponere, & ordinare libere, & licite valeas. sicuti, &c. † Ex his constat papam velle, vt cultus diuinus non diminuatur, & onera consueta sol- 19 uantur, vt patet in literis Commendę, sed nil fit a multis. † Quartum quod ruinis ædificia patent, quia non resident commendatarij in tot episcopatibus, & abbatijs, quæ habent, imo verius in nullo, sed curias multi persequuntur, in 20 quibus diuus Petrus statim peccauit, & ipsi quid. † Quinto omnia iura tã spiritualia, quam temporalia ex ministrorum defectu collabuntur, & ferè læduntur, quia extranei, qui istas abbatias, vel episcopatus possident, nil nisi lac, & lanam quærunt, idest vtilitatem, vt dicit gloss. in clem. dudum, de sepultur.

Sextum

21 Sextum addendū eſt, nam omnia iura monaſteriorū & eccleſiæ deſtruuntur, deuaſtantur, & degluttiuntur ab iſtis commeſtoribus, & hoc probat experientia, tam in lignis nemorum, quam in omnibus alijs rebus monaſteriorū, quas uendunt, nam currus, equos, boues, uaccas, & in ſubſidium calices, & reliquias multos accepimus uendidiſſe pro annata, ecce commeſtores quid proſunt eccleſijs, & lumina eccleſiæ tollunt, claudendo feneſtras, quia uitra nolunt adhibere, unde hodie eccleſiæ regni ad cæcitatē inducuntur, & licet latroni multas poſſideant, eas tamen non reædificant, ſed in ædificationibus priuatarum domorum etiam ſuis impenſis inſiſtunt. *Commentarij omnia ligna cōburunt, aliaque bona deſtruūt, & uaſtant.*

22 Septimo bigamia contrahitur in eccleſia, quam ſemper odio habuit, & prohibuit diuus Io. Baptiſta, (Non licet tibi habere vxorē fratris.) Et Deus, (Veh qui cumulatis agrum agro.) † Et cum papa Paulus rogaretur, vt filio Regis epatū iam habenti alium epatum concederet, uel abbatiā, dixit, Abſit, ut in eccleſia Dei ponam bigamiam, & cum olim cuidā ſancto epō Pariſ. oblata eſſet abbatia, reſpondit, abſit, ut cum ſponſa habeam concubinā, ſed hodie pauci viuentes ambientes hoc facerent, totus enim mundus in maligno poſitus eſt, & non eſt qui ſubleuet, & mirandum eſt, ꝙ ſi quis haberet ex ſuis bonis legitimam, & fortè ex omnibus patris bonis non haberet mille libras, & tamen ſi eccleſia det ei legitimam uiginti mille librarum, non erit is contentus, imò ſi poſſet, cumularet epiſcopatus non dicam regni Franciæ, ſed totius mundi. O ambitio, o auaritia, o homines perditi, (quoties uoluit olim Deus illos congregare ſub alas, & noluerunt?) ſed ſinamus eos, (Cæci enim ſunt & cæcorum duces.) *Bigamia ex pluralitate beneficiorum contrahitur.* *ſponsa cum concubina.*

23

24 † Octauo decoloratur vniuerſalis eccleſiæ ſtatus, q̄a nō eſt ſecularis Abbas, qui regulam ſeruet, vel diſciplinam, nec qui præcipiat ſeruari, & quomodo ſeruarent, cum non ſint regulares? uix quidem clerici, ſaltem nō diaconi, nec ſacerdotes, & incongruum uidetur, ut regulares ſecularibus ſupponantur c. 2. de capel. monach. Ideo futurum eſt, ut alia quamplurima nobis eueniant mala, ſi hæ Commendæ non ceſſent, niſi quando cauſſa utilitatis uel neceſſitatis adderit, ſicut dicam inferius de alijs diſpenſationibus. *Status uniuerſalis eccleſiæ deſtruitur per commendas.*

25 Notandum eſt tamen, ꝙ quis petat ſibi beneficium commendari, & eidem a papa cōmendetur, ipſe erit tanquam depoſitarius, & tenebitur reddere rationem fructuum beneficij, ſi quos perceperit, nec illos lucratur, per gl. & doc. in d. c. nemo de elec. per c. placuit. 10. q. 3. *Commendatarius quando lucretur fructus.*

26 Cautela ergo eſt, quòd quis faciat apponere hanc clauſulam ſ. quòd liceat de fructibus diſponere, & tunc impetrans lucrabitur fructus, nec tenebit de illis rationem reddere, quemadmodum ſi haberet in titulum, poſtquā papa

27 permittit ei, ut de fructibus diſponat, ſicut alius, qui titulum habet. † Et ſi nō habeas illam clauſulam in bulla, fac ut reformetur, & tranſcribatur cum iſta clauſula, & hodie cauti menſularij ſolēt apponere in ſignatura, & quòd liceat de fructibus diſponere, &c. & poſtea in bulla extendetur.

28 Vnde in commenda ſolet papa ſicut in bulla prouiſionis ferè procedere, de qua inferius ſcribemus, ſed in hac dicitur, ut cōmodius onera ſuſtentare ualeas, de alicuius ſubuentionis auxilio prouidere cupientes, tale monaſterium, uel beneficiū, auctoritate Apoſtolica cōcedimus, & cōmēdamus, ac puidemus, p te quādiu uixeris, &c. tenendū & poſſidēdū, ita quod durante cōmenda huiuſmodi de fructibus, redditibus, & prouentibus ipſius N. diſponere & ordinare ualeas, ſicut ueri priores ipſius prioratus, qui fuerunt pro t pe, ordinare, & diſponere potuerunt, & etiam debuerunt, alienatione tamen bonorū imobiliū, & p̄tioſorū mobiliū ipſius prioratus N. tibi penitus interdicta, decernētes &c. *Clauſulæ in commendis ponenda.*

Et ſi commenda ſit facta ab ordinario, qua durante quis impetret illud beneficium a papa, non facta mentione illius commendæ, nō ualebit impetratio tanquam *Impetratio beneficii durante commenda ordinarii an ualeat.*

tanquam subreptitia, ut docent Archid. Domi. & Philippus Perusi. in d. c. nemo, de elect. lib. 6. quia de colorata possessione commendatarij non est facta mentio ut oportebat, per c. cum nostris, de conces. præb. & quia papa non uidetur uoluisse derogare iuri alicuius c. super eo, de offi. delega. c. quamuis, de rescrip. lib. 6. sic consuluit Bertrand. consi. 235. etiam si commenda, col. 1. in 3. uol. ex antiq. editio. † Et quia id temporis quo papa contulit non uacabat, & beneficium non uacans non solet conferri. c. 1. & per totum de conces. præben. Cald. consi. 6. de præb. 30

Durante commenda semestri poterit ad uitam extensio fieri.

Commendauit ordinarius beneficium ad sex menses, iuxta cap. nemo deinceps, de elect. in 6. an ipse commendatarius interim a papa possit impetrare extensionem istius commendæ ad uitam? Respon. posse, ut tradunt doct. in d. c. si constiterit, de accus. dummodo hanc exprimat commendam temporariã, alias subreptitia erit impetratio. 31

Vel potest peti concessio de nouo & liceat ad uitam illud beneficium habere, & hoc est tutius, quia dubitatur an ualeat commenda per ordinarium, & quia finito tempore non ualebit, ideo non potest extendi, quod non ualet. l. decem. ff. de uerb. oblig. ideo petatur a papa, ut ad uitam retinere liceat. 32

Minori non datur alia dispensatio quando beneficium eidem commendatur secus si illegitimo.

Minori quando datur a papa beneficium in commendam quo ad uixerit tenendum, non datur alia dispensatio, quia nihil aliud obstat, nisi ætas. ergo cõmendando illi satis dispensat super ætate, secus si commendetur bastardo, ut inferius dicetur in dispensationibus. 33

Minori 18. annorum parrochialis ecclesia in titulũ non datur.

De stylo non datur parrochialis ecclesia minori 18. annorum in titulum, sed in commendam absque ad decimumoctauum, & deinde in titulum, ut docet Staphile. in tract. de literis gratiæ, rubr. de qualita. & statu beneficiorum, uersi. hinc est quòd de stylo. 34

Duo non debẽt commendari beneficia regularia.

Vbi plus dicit parrochialis ecclesia non commendari, nisi Episcopus episcopis uel præl[illegible]ut ualde qualificatis, sed hodie pecus Melibœi uix reiicitur, & sperandum est in nostro summo pontifice Iulio iij. qui non tam facilè se in his concedendi exhibebit, sicut prædecessores sui. 35

Cedere & commendæ cedere differunt.

Aliquando tamen commendatur regularibus personis, sed una tantum, non duæ, similiter nec locus, aut canonicalis portio, hæc ille, quod utinam uerum esset, sed statuit Alex. 6. in tit. de signa. gratiæ, beneficia ecclesiæ cathedralis secularis non dari regulari in commendam, nec dignitates regularis ecclesiæ secularis, ibid. † Quando papa dat alicui facultatem resignandi simpliciter, uel ex caussa permutationis coram ordinario, non solet dari facultas cedendi commendæ, adeo quòd is qui facultatem habet resignandi, non habet facultatem cedendi commendæ, quia aliud est, ideo hoc solet in concessione exprimi, nec solet a cancellaria concedi, sed a camera, sed in hoc regno non fit ista differentia, quia commendam pro uero titu. habemus. 36 37

In commendis monasteriorum clausulæ.

In commendis monasteriorum non solent poni illa uerba, præmissorũque meritorum suorum intuitu specialem gratiam facere uolen. sed dicitur de alicuius subuentionis auxilio prouidere uolentes, ipsum a quibusuis &c. si tamen apponeretur, non uitiarentur literæ, sed quod dixi de stylo est. 38

Et in his monasteriorum commendis pro absente præstatio iuramenti in fine ponitur, uolumus autem ut onera antedicta, quodque antequam regiminis, &c. ut supra dictam fuit. 39

Beneficia, quæ non cõmẽdantur.

Secus in commendis dignitatũ maiorũ principaliũ, & cõuentualiũ, quia ponit ibi, inducentes eundem N. recepto prius ab eo iuramento, &c. † Nota quòd beneficia Sancti Spũs in Sicilia, nec sancti Ioan. Hierosoly. minus sancti Antonii, cum beneficiis beatæ Mariæ Theutonicorũ non dant in commenda, ut statuit Alex. 6. in tit. de signa. gra. quia fratribus illius ordinis dari debent in titulũ. 40 41

42 Quando obtinenti parrochialem in titulum,& petenti aliam parrochialem
in commendam,Papa in supplicatione dicit fiat,vt petitur in titulum, tunc nō
intelligitur secum dispensatum,vt duas simul teneat, sed vltimam habebit, &
43 dimittet primam,& in bulla dicetur,volumus quòd primam dimittat, &c.†Et
super hoc vidi maximam controuersiam, quia is qui ignorat Papam non dare
regulariter duas in titulum,non intelliget Papæ voluntatem vide doct.in c.de
multa,de præb.

Papa si dicat ha benti parrochialem & alteram petēti, fiat vt petitur in titulū, an videatur dispensasse.

44 Si regulari commendetur beneficium seculare vel contra, clausula ad par-
tem esse debet ista,& in commendam,& ad vitam propter regulam cancella-
riç 41.alioqui non prodesset quod est notandum.

Clausula ponenda in signatura regularis.

45 Tamen si regulare commendetur mendicanti regulari,non erit opus ad par
tem apponere clausulam prædictam de stylo curiæ Romanæ,& officium clau
46 strare non datur in commendam,vt statuit Alex.6.in tit.de signa.gratiæ.†Idē
in seculari petēte dispensationem ad regularia cum dicta clausula vt debeat es
se ad partem,& sit in dispositione,nec sufficeret,ꝙ esset in partis petitione,nā
pars multa petit,quæ Papa non concedit,postquam non expressit in clausulis,
47 & in dispositione vt in tract.de signatura dictum fuit.†Item si dispensetur cum
regulari ad beneficium seculare cum cura,vel sine cura,nisi ad partem sit repe
titur illud verbum,sine cura,non venit,sed dabitur tantum cum cura seculare,
secus in monacho dispēsatio ad regularia alterius monasterij,quia siue sine cu
ra sint,siue cum cura,ei debebuntur, nam ex persona sua est illorum capax,
& dispensatio non extenditur,vt inferius in trac.de dispen.annotabo.

Officium claustrale non datur in commendam.

Quando regularis censeatur dispensatus ad curatum & ad nō curatum.

48 Si dispensetur cum eo, qui tenet beneficium in titulum , vt illud de cætero
teneat in commendam,hoc expeditur per cancellariam sine aliquā resignatio
ne,de stylo curiæ.

49 Idem si tenens beneficium in commendam , cui aliud est ad vitam vnitum
velit in titulum vtrumque retinere absque noua cessione,& prouisione p ca
meram expediretur,sed non per cancellariam,& ista sunt nota Pragmaticis cu
riæ Romæ,à quibus dependent.

Is qui habet in titulū potest habere in cōmendā sine resignatione, secus ecōtrario.

50 Sed si tenens in commendam velit habere in titulum hoc non expedietur
sine cessione,& prouisione.

51 Item doct dicunt,ꝙ sublata & finita commenda remanet vacatio antiqua,
quod non est verum in Francia,imo per mortem commendatarij impetratur
beneficium vacans per eius mortem,sicut si tenuisset illud in titulum & ita ser
uatur,quicquid dicant docto.vltramontai. Imò commendatarius poterit cede
re huic commendæ coram ordinario,qui alteri conferet in titulum, cùm iste
differentiæ in regno non recipiantur.

Per mortem cōmēdatarij vacat commenda.

52 Item impetrans beneficium debet facere mentionem de commenda,vt do
cet Calder.consi.6.& 30.de præb.Ruze.in tracta. commend.q.7.

53 Et quamuis secundum Io.Franci.in tract.de offi.& potesta.c.sede vacante,
in q.3.partis 2.col.2.commenda nō possit permutari cum titulo,tamen in Frā
cia seruamus contrarium,quia reputamus commendam verum titulum, & sic
permutari potest,& idem tenet Fede.in tract.de permu.benefi.q.15. quem se
quitur Ruze.in suo tract.commend.q 6.vnde sepius vidi beneficium commē
datum permutari cum alio in titulum,etiam coram ordinario.

Beneficium commendatū pōt cū alio in titulū permutari.

54 Ordinarius non potest commendare ecclesiam parrochialem vltra sex mē
ses,cap.nemo,de electio.in 6.tamen capitulum sede vacante poterit vltra, si
intra sex menses non fuerit prouisum à prælato illç ecclesiæ, ne detrimentum
patiatur,vt docet Io.Franci.in 3.q.2.partis dic.tract.quia necessitas facit lici-
tum, quod alias non erat licitum.c.si quis propter.de furt.l.2.§.i.ff.ad legem
55 Rhodiam,de iactu.†Quod verum existimarem, quādo non esset aliquis præ-

Parrochialis ecclesia quando vltra sex menses possit commendari.

latus, qui poſſet prouidere, tunc capitulum ſede vacăte poteſtatem habet, ſed ſi prælatus adeſſet, expirata eſt capituli poteſtas illo adueniente, quia amplius non vacat ſedes, ergo non poſſet capitulum poſtea prouidere, vt patet in c.j. ne ſede vacante, & ſuperius dictum fuit in tract. deuolutio.

Item qui non poteſt conferre commendare poterit, vtpote ſi collatio ad Papam ſit deuoluta. c.2. de conceſsio. præben. 56

Idem in capitulo ſede vacante, vt ſupra dixi, & in materia deuolutionis infra. Archidia. & alij, in c.j. de inſtitu. lib.6. 57

Commenda ſex menſiũ an poſſit reuocari ante tẽpus finitum.

Qui autem beneficiũ in cõmẽdam concedit ad tempus non poteſt ante tẽpus ipſe reuocare, cùm nõ dicatur vacare, & titulus cõmendæ ſit canonicus c. dudũ. 2. de electio. lib.6. tamẽ ſi c. fecerit commendam ſtatim eps̃ poterit reuocare illã, & conferre, & idem qñ eſt facta donec ſuperior prouiderit, vt docet Io. Franc. vbi ſupra. q.3. partis. 2. col.3. quia hæc commenda à capitulo fit ſede vacante inſtante neceſſitate, quia eſt qui conferat, ideo adueniente prælato ceſſat neceſſitas, & ſic commenda. per c. cum ceſſante, de appellatio. 58

Poſt cõmendam Papæ finitam ordinarius prouidere poteſt.

Commendarius fructus recipit, eligit, confert, locat, & alia facit ſicut habens titulum.

Quamuis poſt commendam Papæ finitam dicant doc. ordinarium non poſſe prouidere, hodie in Francia poteſt ſicut quando vacat ex vacatione alia, nec inſpicitur reſeruatio, vel affectio quam dicunt Vltramontani eſſe, quando beneficiũ per Papã commendatũ eſt, vt dictum fuit in tracta. de reſer. ſupra, quia reſeruationes ſunt in Gallia ſublatæ, vt patet in cõcor. in ti. de reſer. †Cõmendatarius poteſt præſentare ſicut alius qui titulum habet, quia ſi actus recipit, Archi. in c. nemo, de elect. lib.6. & p̃ſentatio eſt in fructu, c. conſulationibus, de iurepa. gl. in c. cũ olim, de maior. Poteſt & eligere & cõferre beneficia, quia eligere, & conferre eſt etiam fructus beneficij, vt docet Io. Fran. in trac. de off. & poteſt c. ſede vac. in 3. parte 2. partis, col.4. per gl. in d. c. cùm olim. 59 60 61

Locare poteſt fructus, & poſſeſſiones ſicut habẽs titulnm, c. Veſtra, de loc. c. ſi. ne p̃rẽb. vices ſuas, quia liberam habet adminiſtrationẽ, c. relatio, & c. qui plures, 21. q.j. c. cũ nobis olim, de elect. Cald. cõſ.3. ti. de loc. & 8. Lud. cõſ. 350. conſ. 130. vtrũ extrauagans. †Item ſicut illegitimo & incapaci nõ põt conferri beneficiũ, ita nec commendari, & ſi fuerit diſpenſatus ab epiſcopo ad ordines & ad beneficia ſimplicia non poterit ei cura commendari, c.j. de fil. presbyt. in 6. †Non poſſunt duæ commendæ fieri vni ſicut nec duo conferri beneficia, licet vnum in titulnm conferri à Papa poſsit, aliud in commendã, c. dudũ, in 2. de elec. c. qui plures 21. q.j. Io. Fran. in tract. de offi. & pot. q.3. partis 2. col.4. 62 63 64 65

Commendatari beneficium illegitimo non poteſt.

Duæ commẽdæ vni fieri nõ poſſunt.

Poſt ſex menſes non poteſt cõmẽda reuocari.

Commendatarij lignorum deuoratores.

Commenda finitis ſex menſibus non poteſt ab epiſcopo ad alios ſex menſes renouari, ne fiat fraus, c. commiſſa, de elect. lib.6. c. quanto, de diuor. Ioan. Franciſ. vbi ſupra fallit in capitulo ſede vacante, quod poteſt ſi non fuerit adhuc eps̃, qui aliquem præficiat, vt dixi in materia deuolutio alia de hac materia tractaui in tract. de pac. poſſ. in 5. ampli. nu.35. cum ſeq. †& videre quiſque poterit p̃ Ruzeũ in tract. cõmend. q.4. contra cõmẽdatarios frigidos, qui tãtã lignorũ cõgeriẽ in ſuis beneficijs vt in alio ſeculo calefieri poſſent, ſibi ſtruxerũt, vt potius cõburi quã calefieri qſq; eos velle exiſtimet. Et maxime qui lignis oĩa loca eis cõmiſſa denudarunt, quo videlicet oĩa forent oculis eorum aperta, & hi tñ pauperes in eorũ paupertate mortui ſunt, vel morientur. †Nec approbo diſtinctionẽ Lud. Ro. conſi. 400. in caſu, licet eam doct. ſequantur, in c. ſi cõſtiterit, de accuſ. vbi dicũt Papã poſſe reuocare commendã in eccleſiæ vtilitatem factam, ſecus ſi perſonæ per tex. in ca. conſtitutũ. 7. q.j. & c. obitum, & ſeq. 61. diſt. quę iura non loquuntur in commendatario, ſed in viſitatore, & eccleſiæ ſolet dari, donec illi prouiſum fuerit c. pen. & ſeq. de ſup. negl. præ. li. 6. †Secus in commendatario, qui a Papa ſolet conſtitui ad vitam, ergo vita durante ſine noua cauſſa, non debet deſtitui, c. ſatis peruerſum, 56. diſtin. 66 67 68

Commendatarius ad vitã an poſſit deſtitui.

Præterea

69 Præterea magis est fauẽdum ecclesiæ, quàm personæ, vt notorium est; quia summa ratio est, quæ facit pro ecclesia, l. sunt personæ, in fin. ff. de relig. & sumpt. funer. Et doctores fatentur commendam non posse reuocari, si in vtilitatem personæ facta sit, per l. cum multa, C. de bonis. quæ liberis. † multo minus si facta sit pro ecclesiæ vtilitate, nisi cessaret utilitas illa. nã cessante causa cessaret effectus, per c. cum cessante de appell. alias papa tolleret ecclesiæ utilitatem, & sic non esset (prudens, nec fidelis administrator, quem constituit dominus super familiam,) ut est in euangelio, & quis deciperetur beneficio papæ, contra l. 1. C. de his, qui ueniam ætatis impetrat. † Vnde tenendum est cõmendam ad uitam alicuius factam, siue sit ad ecclesiæ, siue ad personæ utilitatem, non posse sine caussa reuocari, sicut nec collatio facta in titulum, quia ista sunt paria, ut supra dictum fuit, quamuis Ruze. multa adducat in suo tracta. q. 5. Alia multa de commenda hic traderem, sed ista sunt præcipua, quæ in usu forensi quotidie agitantur, alia non frequenter, ob id ea missa facio, quia multa tradidi in tract. de pacif. posses. in 5. amplia. quæ hic tibi commendo.

De unionibus beneficiorum.

1 SAEpius uniones perperã esse factas inueni, & in his rite faciendis opus est fere Delio natatore, nam multa ex usu, & praxi habemus, quæ interpretibus fuerunt incognita. ideo materiam istam paucis pertractare intẽdo, a diffinitione, seu descriptione incipiens. Vnio est beneficiorum, seu ecclesiarum ab epõ, uel ab alio superiore facta annexio, & quando fit vnio, ecclesia in proprietatẽ concedi solet, ut in c. cura. de iurepat. ubi scripsi, unde superius dixi beneficia concedi a papa in titulum, commendam, uel in proprietatẽ. *Vnio quid sit.*

2 Primo dico in descriptione beneficiorum. quia non fit unio nisi sint plura beneficia, sicut nec optio. l. 1. & per totum. ff. de optio lega. ideo in plurali dico beneficiorum, quia pluralis numerus duo ad minus requirit, l. ubi numerus ff. de testib. regula pluralis, de regul. iurã. in 6. itaque siue duo annectantur simul, siue duo, uel plura uni, hic cõprehenduntur, ut in cap. exposuisti, de præb. ubi plures capellæ uniuntur uni ecclesiæ. *Plura beneficia vni possũt vniri.*

3 Etiam dico beneficiorum, seu ecclesiarum, quia beneficium est terminus generalis omnia comprehendens beneficia, maiora, uel minora, regularia, & secularia, dignitates, & personatus, ac officia. c. 1. de regu. iur. in 6. c. extirpandæ, §. qui uero, de præb. supra dictum fuit in princi. huius libri. *Episcopus & alia beneficia annecti possunt.*

4 Verum, quia nomine beneficij non uenit regulariter culmen dignitatis. id est episcopatus. c. pen. de præb. gl. in c. 2. illo tit. in 6. & tamen duo episcopatus uniri possunt c. decimas, ut seq. 16 q. 1. ideo ad tollendum dubium dixi ecclesiarum, quæ dictio comprehendit etiam quamlibet ecclesiam. c. fin. ne præla. uices suas, sic fuerunt uniti in Delphinatu duo epatus Dœnsis, & Valentinẽ.

5 Et sic sublata est difficultas, quæ beneficia uniri possunt, nam omnia regulariter, & episcopatus, & archiepiscopatus, si ratio subsit ut inferius dicetur. *Quæ beneficia vniri possunt.*

6 Ad tempus dico, seu in perpetuum, quia unio, & ad tempus, & in perpetuũ fieri potest c. 1. ne sede uacan. Petr. Paris. consi. 5. unio, in 4. uolu.

7 Et sic duplex est unio, perpetua, & temporalis, perpetua est, quando exprimitur, ut perpetuo duret, c. exposuisti ibi, de capellis in perpetuum annectendis, de præb. uel quando dicitur ac perpetuam memoriam, aut quando fit ad beneplacitum, sedis, cap. si gratiosæ de rescri. lib. 6. uel si fiat contemplatione ecclesiæ c. 1. ne sede uacan. quæ non moritur, c. si gratiose de rescr. lib. 6. *Vnio duplex tẽporalis & perpetua.*

8 Et sic uidemus, quomodo cognoscatur unio, an sit perpetua, uel ad tempus, maxime solet dici in unione, in perpetuum uniuimus, &c. & ideo ipsa

Vnio contemplatione persona. vnio est videnda antequam iudicetur de ea l. vt responsum. C. de transactio.

Temporalis quando tempus, fit, vt pote ad vitam eius, cui conceditur, & sic 9 fit contemplatione personæ d. c. 1. ne sede vacan. & per eius mortem expirat c. quoniam Abbas, de offi. delegat. & hodie istę non recipiuntur in Francia, vt inferius dicetur, & hoc docet glo. in c. fi. de reserua. in prag. quia sapiunt reseruationes, nam reseruatur beneficium illi, in fauorem, cuius fit vnio ad vitã, & dicit gl. ibi, pro hoc fuisse prolatũ Arestum pro curia S. Ioã. in Grauia Paris.

Arestum vt temporalis vnio in Francia non probetur.

Et in dubio præsumitur facta contemplatione ecclesiæ, quia ecclesiæ magis fauendum est, quàm personæ d. c. 1. & c. requisisti, de testa. vbi legatum præsumitur contemplatione ecclesiæ potius factum, quàm personæ, si contrarium non appareat. Oldra. consi. 257. factum tale. col. 2. 10

Vnio tribus modis fit.

Aduertendum est, quòd vnio tribus modis potissime fit, primo vt ex duobus beneficijs vnum fiat, vt d. c. decimas, in fi. 16. q. 1. ibi, sicut enim Papa duos episcopatus in vnum potest reducere gl. in d. c. 1. vt pote si sint duæ parrochiales proximæ vicinæ destructæ per bellum, vniri poterunt, vt vna fiat ex duabus, & priuilegia data vni competent, & alteri, & quando sunt plura, honestiora, & fauorabilia seruabuntur, vt dicit ibi glos. 11

Vnita ecclesia an subijciatur alteri.

Secundo fit vnio, vt ecclesia vna alteri subijciatur, & tunc illa ecclesia, cui fit vnio, erit superior, & principalis, vnita vero erit inferior, & accessoria, habebit tamen ecclesiæ priuilegia, cui vnitur c. recolentes, in fi de statu monacho. & postea si quis velit impetrare hæc duo beneficia, oportet quod exprimat principale, alias si accessorium, non valeret impetratio, quia illud non vacat, cum sit alteri vnitum. † Nec in vnum illius clausulæ, quòd maior expresio fieri posit, hoc corrigi poterit, ideo noua impetratione opus erit, sic vidi in Praxi, & de stylo curię Roma. per ea, quę not. in l. cum principalis. ff. de regu. iur. & in regula Accessorium, illo titul. lib. 6. 12 13

Vnitam ecclesiã an impetrãs exprimere teneatur.

Nec est opus in impetratione principalis ecclesiæ exprimere vnitum accessoriè, secus si æque principaliter. gl. & doc. in c. gratia, de rescrip. in 6. doc in c. super eo, de præb. eodem lib. & Ancha. in dict. regula accessorium, de reg. ibidem. de Rota decis. 319. no. quod vbi, in antiq. 14

Vnio æque principalis, quia sit.

Tertio fit vnio duarum ecclesiarum, vt vtraque remaneat episcopatus, vel parrochialis, sicut erat, & tunc dicitur æquæ principalis vtraque ecclesia, sed vnus erit episcopus, vel rector vtriusque ecclesiæ, & tũc quælibet sua habebit priuilegia, & statuta. gl. & doc. in cap. & temporis. 16. q. 1. Bart. & alij in l. si cõuenerit §. si nuda. ff. de pigno. actio. † Et tunc nominatio a digniori fieri debet l. quęritur. ff. de statu homi. c. ex literis, de iure patr. & eo casu episcopus in vno degens episcopatu, poterit expedire negotia etiam alterius, vt no. Inno. in c. nouit, de offic. lega. Rebuf. in l. vnam C. de Metropoli. Berito. lib. 11. 15 16

Parrochialis ecclesia capellæ vniri nõ potest, sed canonicatui ecclesiæ Cathedralis sic.

Et sic non potest vniri dignius minus digno, vnde parrochialis ecclesia non debet vniri capellaniæ, sed econtrario sic, c. exposuisti, de præb. c. super eo, illo tit. lib. 6. de authoritate tamen Papæ si fieret, valida esset, per §. si tamen, de rerum diuisione. in Instit. & cap. 2. de præb. in 6. 17

Ecclesia tamen parrochialis potest vniri canonicatui ecclesiæ cathedralis, quia ille canonicatus dicitur dignior. c. extirpandæ § qui vero, de præb. nam canonici illius ecclesiæ dicuntur pars ecclesiæ c. requisisti, de testa. & hi cum episcopo tractant negocia totius episcopatus c. 1. & c. nouit, & per totum, de his, quæ fiunt a præla. sine consen. cap. 18

Principaliter, vel accessorie vnio quomodo cognoscatur.

Sed quomodo cognoscatur an accessorie, an æque principaliter sit vnita. Respon. eo quòd minus dignum est digniori annexum, illud dicitur accessorium c. quod in dubijs, de consecra. ecclesiæ, vel quando hoc factum est, vt accessoria ecclesia illa sit §. si tamen, de rerum diuisio. in instit. 19

Si ve-

20 Si vero non appareat, quòd vnum sit altero dignius, tunc dicitur vtrumque beneficium æque principale, teste Panor. & alijs in c. extirpandæ §. qui vero, de præb. nisi ex consuetudine aliud seruaretur, quia optima interpres est consuetudo, l. si de interpretatione, ff. de legib.

21 Et tunc vbi cômodus erit habitare debet habẽs vtrunq; c. & tẽporis, 16. q. 1. c. dilectus. 2. vbi Fel. de rescri. alioqui in maiori. gl. & doc. in c. non pôt, de pb. li. 6.

22 Præterea in definitione dicitur ab episcopo, quia sicut vnire episcopatus, atque subijcere potestati alienæ ad summum Pontificem pertinere dignoscitur, ita Episcopi est ecclesiarum suæ diœcesis vnio, & subiectio earundem, c. sicut vnire, de exces. præl. c. quod translationem, de offic. leg. vnde patet a quo possit vnio fieri, videlicet ab episcopo, dummodo beneficia non sint exempta, quia tunc ad papã vnio pertinet, c. fi. vbi no. de confirma. vtil. *Quis vnire beneficia possit.*

23 Item ab alio superiore, ideo in definitione dicitur, nam papa potest vnire tam episcopatus, quàm alia omnia beneficia, tam maiora, quàm minora c. decimas, in fi & c. & temporis qualitas, & seq. 16. q. 1. quia ipse habet plenariam potestatem in beneficialibus c. 2. de præb. in 6. & cle. 2. vt lite pend.

24 Item Legatus de latere vnire potest, quia omnia potest, quę episcopus in sua diœcesi. Spec. in tit. de leg. §. nunc ostendendum, vers. 89. ibi legatus igitur & quia est maior episcopo in prouincia. sibi decreta c. 1. de offi. leg. lib. 6. do. de Rota decisio. 58. legatus, & decisio 118. secundum maiorem, in no. & decis. 458. nota secundum maiorem, in antiquis. Guydo papæ in consi. 134. circa pro cessum, in 2. q. doct. in c. fi. de confir. vtil. & Brunel. in tracta. de dignitate lega. conclusio. 13. & debet seruare illa solennia, quæ episcopi saltem in hoc regno, alioqui non recipietur vnio legati. *Legatus vnire potest.*

25 Fallit in episcopatibus, quos nô potest vnire legatus, c. nisi, &c. quod translationem de offi. lega. nec alius extra papam, in d. c. sicut vnire.

26 Non potest etiam vnire in præiudicium episcopi, videlicet in totum eximendo a iurisdictione, & subiectione episcopi, sed licet collationem conferat ab episcopo vniendo, tamen vnio valebit, dummodo non auferat subiectionem, obedientiam, correctionem, vel alias a iurisdictione episcopi non eximat, c. fi. de confir. vtil. vbi Decius dicit hanc esse magis communem opinionem, & secundum istam collegium Papiense consuluisse. sic tenent Domin. de Rota, de- *In præiudicium episcopi legatus vnire non potest.*

27 cis. 459. nota secundum maiorem, in antiq. talia tamen opinio, q̃ sine consensu episcopi vnionem facere non possit, & eum illius præiudicio dicitur magis æqua, cui potius assentire, si esset præiudicium maius collatione, vt supra.

28 Item hoc non potest vnire legatus, quando ecclesia esset sub iurepat. laici, glo. doct. in c. nobis, & c. cum dilectus, de iurepat. sine consensu patroni, sicut dixi si legatus vellet vnire beneficium in regno situm abbatiæ, vel episcopatui existenti alio regno, vel principatu, quod facere non posset sine regis consensu, & vidi appellari tanquam ab abusu ab illis vnionibus sic factis etiam post longissimũ tempus centum annorum, a procuratore Regio, qui ista Regni cõmoda prosequitur, & quia hæ vniones semper quotidie grauant, ideo semper appellatur Bal. in l. 1. col. 2. C. de ep sco. audien. facit l 1 §. fi. ff. de vsufruct. accresc. ibi vsus fructus quotidie constituitur, & legatur, &c. *Beneficium sub patronatu laici legatus non vnit sine consensu patroni.*

29 Archiepiscopus etiam in sua diœcesi potest vnire, cum in ea tantam potestatem habeat, sicut episcopus in sua, teste Specu. in d. tit. de legat. §. nunc ostendendum, vers. legatus igitur, quem refert, & seq Ioan. Cacciialup. in suo tract. de vnio. artic. 3. q. 4. & iura episcopalia exercet in suo archiepiscopatu, & ad illum appellatur iure episcopi, & Metropolico c. Romana, de app. in 6. c. referente, de præb. secundum nouum intellectum, quem dedi ibid. *Archiepiscopus vbi vnire possit.*

30 Sed beneficia pertinentia ad collationem sui suffraganei vnire non potest

tex.in c.ficut vnire, in fi.de excef.præl. quia in cafibus a iure exprefsis habet iurifdictionem in fuffraganeos,fed non liberam, ideo in alijs cafibus ei non licet auferre epifcoporum authoritatem,c.1.de for.compe. in 6.

In præiudicium mandatarij vel expectãtis an beneficium vniri poßit.

31 Item beneficium expreffe referuatum vniri in præiudicium expectantis nõ poteft,fed fi fuerit facta vnio,valebit,fed non habebit effectum,nifi poft mortem expectantis,vel poftquàm priuatus fuerit,de Rot.decif.253 not.ꝙ beneficium,& decif.140.& 658.in anti.fed generalis referuatio,vel mandata,feu nominationes,non impediunt vnionem,per gloff.in cle.fin.de refcrip.quia beneficium per vnionem dicitur fuppreffum ob id non dicitur amplius vacare.c. cum acceffiffent, de conftit. nifi in fraudem vellent illud vnire iuxta mortem vnius, vt in c.fi.de renun. lib.6.vel poft vacationem , vide Parif. confil. 114. cum referuatio, in 4. volu. † Item in definitione etiam dicitur ab epifcopo , ad 32 exclufionem inferioris, a quo vnio fieri non poteft, vnde priores vel abbates non poffunt vnire.d.c.ficut vnire,& glo. in d.cle.fi. de rebus ecclef. non alienan. Peruf. in. c.cum fingula,col.1.de præb.in 6.& tex.iuncta glo.in verb.ordinarios.cle.ne in agro.§.adhæc, de ftatu monacho.vbi dicit gl.non procedere, quando hoc præfcripferunt. † Iura enim epifcopalia inferiores, præfcribere non probentur,c.auditis,de præfcriptio.fed titulus requiritur, vel tempus immemoriale, vt probat Petr. Peruf.in d.tracta. de vnio. ecclefia c.4.verf. fed circa hoc. Roma.confi.275. quo ad primum. Alexan.confi. 70.in cauffa, col.1. vol.3.& confi.101.circa, col.1.vol.6. 33

Abbates, & inferiores epifcopo vnire non poßunt.

Vna ecclefia aliam per quadraginta annos præfcribit tanquam vnitam. Areftum.

Sed vna ecclefia poteft præfcribere alteram tanquàm vnitam,fi eam ita tenuerit etiam per quadraginta annos,cle.una,de exceflib. prælat.cap. cùm de beneficio , de præb. lib.6. quia tunc ecclefia præfcribitur quo ad proprietatem, & non quo ad titulum, quo poteft fieri.c.auditis,de præfcri.&c. cura.vbi fcripfi de iurepatro. Ioan. Andr.in regola,qui contra iura, de reg.iu,in.6. Cacial. in trac.vnio.artic.3.in fi. Oldra.confi.296.Feli.in c.cauffam, col.1. de præfcri. & cùm contingat,col.3.de foro competẽ.& ita fuit Burdeg. iudicatum, tefte Boer.q.345.an vnio.dom.de Rota.decif.205.nota quòd vbi in anti. 34

Et tunc fufficit probare illud tempus legitimum præfcriptionis,etiam fi nõ probetur cauffa vnionis do.de Rota decifio.375. nota ꝙ vbi in antiq.quia ex diuturnitate temporis omnia præfumuntur folenniter acta.l.quæcunque.ff. de publica.l.fciendum,de verb.obl.non poteft tamen præfcribere quis vnionẽ per 40 annos, fi allegauerit fimpliciter vnionẽ,& probauerit diuturnã poffeffionẽ,quia hoc cafu requiritur tẽpus immemoriale,per c.primũ de præfcr.li.6. fecus fi quis allegauerit vnionẽ effe factã, & fe poffediffe per 40.annos,hoc.n. cafu fufficit probare titulũ vnionis etiam per publicã formã,vel per notorium ideo fufficiet teftes deponere ecclefiam tanquam vnitam, & hoc probat Bart. & Ioan.Franc.in l.celfus,ff.de præfcri.hoc abunde tradit Feli.in confi.2.excellens doc.vbi alia videri poterunt,& fic conciliantur fententiæ contrariæ,ꝙ centum anni requiruntur ad præfcriptionem vnionis, quando non eft nifi fola poffefsio,fed fi cum poffefsione concurrat titulus , vel forma tituli, tunc quadraginta fufficiunt anni.vide Parif.confi.36.quod prætenfa,in 4.volu. 35

Capitulum authoritatem vnioni præftare põt.

Poterit ẽt capitulũ fede vacãte authoritatẽ vnioni præftare,dũmodo per eã iuri epifcopali nihil detrahatur,alias fecus,quia ea,quæ funt iurifdictionis ad c.fede vacã.trãfeunt c. vno de maior.& obe.li.6.Io.Fran.de pannis,in trac.de offi.& poftea c.fede vacan.in 2.parte q.3.col.pe.nam qui ecclefiæ fuæ ius detrahit,iniuftitiã facit.c.1.5.dift.22.& fuperius in materia deuolutionis fcripfi. 36 37

Vicarius epifcopi vnire an poßit.

Idem in vicario epifcopi, fi hoc illi commiffum fuerit ab epifcopo, vt vnire pofsit,tefte Peruf.in prædic.tract.c.4.in fi.& fuperius dixi in materia vicariorum.ex his apparet a quibus vnio fieri pofsit.

Sed

38 Sed uidendum est, ex quibus causis unio fiat? resp. duabus, uidelicet si euidens sit necessitas, uel utilitas, c. exposuisti, de præb., Guid. pap. consi. 134. circa q. i. & facta sine caussa non ualet, quia est contra ius, uolens quod, quilibet ecclesia suum rectorem habere debeat, c. cum non ignores, de præb. *Quibus ex causis unio fiat.*

39 Necessitas est, ut si duæ ecclesiæ sint pauperes, quæ ad uictum duorum non sufficiunt, c. unio, 10. q. 3. c. postquam, 16. q. cle. ne in agro, §. ad hæc, de statu mona. & quando dicatur ecclesia pauper, declarat glo. in c. clericus, 21. q. i. dicens eam esse pauperem, quæ non potest aliquem honeste & sufficienter alere, & hospites pauperes superuenientes non recipere, & quãdo sibi & suis nõ sufficit, ibi uide fusius, & per gl. in authen. præterea, C. unde uir & uxor, iudicia arbitrio relinquitur, quis dicatur pauper. *Necessitas quæ sit uniendi ecclesias.*

40 Idem si sit destructa per hostes, uel desolata ecclesia, c. 2. de religi. domib, uel propter populi decrementum, c. ad audientiam, 2. & c. fi. de eccl. ædi. & qñ ecclesiæ sunt uicinæ, & populus mortuus est, & nunc sunt pauci, c. & tẽporis 16. q. i. unde apparet hostilitatis, uel paupertatis necessitate sedes episcopales in unam redigi, c. fi. uersi. hostilitatis. 25. q. ult.

41 Vtilitas est quando propter tenuitatem fructũm non inueniũtur idonei ad deseruiendum illi beneficio, uel ecclesiæ cathedrali d. c. exposuisti, ubi Panormita. & alij, & c. j. ibi ne plus fauisse personæ, quam ecclesiæ uideremur, ne sede uacante. *Vtilitas uniẽdi quando sit.*

42 Ergo cum caussa tenetur episcopus hanc mentionem facere, & si recusaret, posse adiri superior, c. nullus, de iurepatro. Pet. de Peru. expresse ita tradit in d. trac. c. 3. & 10. & Caecialup. artic. v.

43 Et sic requiritur caussæ cognitio in unione facienda, cũ caussa in ea requiratur, in qua caussæ cognitione uocandi sunt quorum interest, coram ordinatio loci, qui unionem facit, cle. fi. de reb. eccle. non alienã. *Caussæ cognitio in unione requiritur.*
44 † Et si Papa illam faciat requiritur quod etiam de caussa inquiratur in partibus, alias non ualebit unio, ut est in reg. canc. 21. & ibi dicam, saltem annullabitur, ut est in concilio Constan. uerba ipsius hæc sunt uniones & incorporationes a tempore obitus Grego. 11. factas seu concessas, cum certa regula dari non possit, ad quærelas eorum, quorum interest, nisi fuerint, impetrantes beneficia sic uuita personę, si non ex rationabilibus causis, & ueris factæ fuerint, licet Apostolicæ sedis authoritas interuenerit, reuocabimus iustitia mediante, ergo concilium reuocabit per iustitiam, *Disposita in concilio constan. & Tridentino.*
45 † praxis Gallorum est, ut soleant appellare tanquam abusu, ut inferius dicam, & istæ uniones sine caussa factę præsumuntur subreptitiæ, ut fuit in concilio nouissimo Tridenti, in 7. sessione dictum.

46 Hodie ergo in hoc regno Francię post concilium illud Constan. nullæ recipiuntur uniones factæ in fauorem personarum, sed si sint factæ, ab eis appellatur tanquam ab abusu, & senatus eas abusiuas & irritas pronunciat. *Appellatur ab abusu unionis perperam factæ.*

47 Item appellatur tanquam ab abusu in hoc regno ab unionibus factis sine caussę cognitione, a quocunq; factæ fuerint, & nullæ solent pronunciari, & irritę per curias, supremas, nec habetur ratio temporis, quia abusus non potest præscribi, & ista est praxis regni.

48 Insuper oẽs uniones, quæ nõ fuerũt sortitæ effectũ, reuocãtur, in reg. canc. 11. & hodie in cõcilio Tridẽtino, siue fuerint sortitæ, siue nõ si a quadraginta annis factæ fuerint, quod statutũ si seruetur, uidebimus multos seculares apostatas, qui olim erant ordinis S. Augustini, vel S. Benedicti, nunc vero sunt ordinis mendicantiũ, bonis nudi & destituti beneficiis, quia in his unionibus fuerunt multę ecclesiæ regulares in seculares redactæ, & beneficia unita. *Vniones non sortita effectum, reuocantur.*

49 Effectus vnionis est, vt ille episcopus, vel curatus vnius loci sit episcopus, vel curatus loci vniti, & sic vtriusq; c. i. ne sede uacan. *Effectus unionis.*

Episcopus iurisdictionem hĕt in loco unito & uisitationem.

Secundò vt deinceps iurisdictionem habeat episcopus, etiam contra habitantes in loco vnito, cum iurisdictionem in quolibet loco sui episcopatus habeat, c. cum episcopus, de offi. ordi. in 6. 50

Tertiò poterit visitare etiam locum de nouo vnitum, sicut alium, quē prius habebat, & procurationem ab istis vnitis in episcopatu existentibus accipere. c. cum Apostolus de censib. & per totum, & tradit Soci. in suo tract. de visita. 51

Vniti coram magistratibus loci vniti sunt conueniuntur.

Quartò conueniri poterunt isti vniti coram magistratibus illius ciuitatis cui vniti sunt, si ibidem degant doct. in l. fi. de iurisd. omn. iud. c. fi. de constitu. lib. 6. clem. 1. de rescript. 52

Quintò isti vniti, si non erant regnicolæ post vnionem erunt, nec indigebunt literis naturalitatis, sicut veri filij regni, vt scripsi in tract. de literis naturali. in 2. tomo constitu. Regia. 53

Vniti fiunt regnicolæ.

Sextò isti vniti poterunt munera obtinere in loco, cui vniti sunt, & sic poterunt ibi esse assessores, & alio fungi munere, l. si eadem, ff. de asse. 54

Septimò in synodo tenebūtur comparere coram episcopo, cuius episcopatui vniti sunt, & ad iura quæ alij primi episcopo tenentur, & ipsi vniti præstare debebunt, c. conquerente, de offi. ordi. 55

Octauò negotia illius loci vniti tractari poterūt in ciuitate & loco cui vniti sunt, c. nouit, vbi doc. de offi. le. & doc. i d. l. vna. C. de Metrop. Berito. li. 11. 56

Priuilegia ecclesiæ principalis vniti habebunt.

Nonò vt semel dicam, omnia priuilegia isti vniti accessoriè habebunt, quæ alijs dantur, vt docet Bart. in l. si conuenerit, §. si nuda, ff. de pign. act. quē sequitur Curt. consi. 57. & Alber. in tract de augmento, in 9. conclusio vbi alia videri poterunt, quia hoc limitat ibi. & alij effectus ex præmissis hic addi poterunt, doc. in l. 1. ff. de leg. 1. 57

Motu proprio et ad petitionem vnio fit.

Præterea quæ in vnionibus requirantur, exprimit in reg. cancell. 21. Innoc. quam inferius describam, vt sequitur. 58

Regul. 21. de unionibus.

Item uoluit quod petentes.

GLOSSA. I.

Beneficia maiora & minora vniri possunt.

REQVISITA ad rite conficiendam vnionem in hac regula scribuntur. Et primo requiritur, quod quis petat vnionem fieri, ibi, Petentes, potest tamen fieri ex certa scientia, & motu proprio, & tunc non habebit locum hæc regula, sumendo argumentum a cōtrario, quod est in iure validum, l. 1. ff. de offi. eius, c. cum Apostolica, de his quę fiunt a præla. in Francia tamen quomodocunque fiat, requiruntur solennia, quæ inferius dicentur.

Vnio pt fieri motu proprio

Beneficia.

GLOSSA. II.

QVORVM appellatione veniunt omnia beneficia, tam maiora, quam minora, glo. in c. 1. de regu. iur. in 6. cum hic simpliciter loquatur, & vniones sint odiosæ, doctor. in clem fi. de rebus ecc. non alienandis, & superius in definitione scripsi, ideo non extendendæ. regula odia, de regu. iur. in 6. tamen de omnibus intelligetur hic propter indefinitam elocutionem, quæ æquipollet vniuersali, c. vt circa, de electio. in 6. & quia uerbum beneficium est generale, ut superius scripsi in prin. huius libri.

Vniones sunt odiosæ

Eccle-

Ecclesiastica.

GLOSSA. III.

ET sic non habet locum in temporalibus, vt in Feudis, c. felicis, de pœnis, in 6. scripsi in tract. nominatio. q. 21. & in iure canonico regulariter nomine beneficij venit ecclesiasticum, licet aliquando exprimatur, vt in tit. vt eccle. benefi. & in regu. 1. de reg. iur. in 6. quamuis Imperator aliquando vniat duas dignitates, vt in §. illud, in authen. vt iudices sine quoquo suffrag. coll. 2. tamen non seruantur requisita in hoc tex. sed facta vnione per Regem vel Imperatorem, tunc illi habitantes in ciuitate vnita, habent priuilegia etiam ciuitatis, cui vniti sunt, & ibi conueniri poterunt, & subijcientur magistratibus illius loci, vt patet in l. vna, C. de Metrop. Berito. lib. 11. & ibi interpretes.

Imperator & Rex aliquando vnionem facit.

Alijs uniri.

GLOSSA. IIII.

ET sic Ecclesiastica ecclesiasticis vniri debent, & temporalia temporalibus non mistim c. si, de rer. per hæc probat dictio alijs, quę similitudinē denotat, c. sedes, de rescrip. cle. 1. illo tit. glo. in authē. sed nouo iure, C. de seruis fug.

Ecclesiastica ecclesiasticis vniū tur.

Teneantur exprimere uerum.

GLOSSA. V.

ET sic aliud est requisitum, quòd in vnionibus verus valor exprimatur, nec in Francia sufficeret exprimere cuius fructus 24. ducatorum auri & c. quoniam ille non esset verus valor, licet in impetrationibus regulariter hæc expressio valeat, vt superius dictum fuit in tract. de signatura, non tamen in vnionibus.

Verus valor in vnionibus est exprimendus etiā in Francia.

Notandum est, quòd ea quæ exprimenda sunt in prouisionibus, & fere in vnionibus, quæ scribit Fel. c. in nostra, de rescr. & ego in concor. Franciæ, in formam mandat in verbo pro expressis, & subreptio vitiat ipso iure vnionem, teste Calde. cons. vlt. de rebus ecclesiæ non alienan. quem sequitur de Ripa, in l. 2. respon. c. 10. incipien. Et si vnionis, & Nicol. Mil. in verb. vnio primò, & Fel. in c. postulasti, col. 7. vers. potest etiam inferri, de rescript.

Surreptio vitiat vnionē, & quæ in ea sunt exprimenda.

Annuum ualorem.

GLOSSA. VI.

ET sic non tenetur exprimere valorem vnius diei, vel mēsis, vel duorum, sed annuum valorem, idest cuiuslibet anni quantum in anno quolibet valet, & si pluris sit vno anno quàm alio debet exprimere, vt sequitur, vide quæ doct. dicunt in rub. ff. de annuis leg.

Secundum communem æstimationem.

GLOSSA. VII.

Communis æstimatio attendenda.

VEt hęc regula ꝙ exprimatur ſm communē æſtimationē, & nō ſm ſterilitatem, uel uberratem, l. preria rerū. §. ſi. ff. ad l. Falci. plene ſcripſi in interpre. l. unicæ, C. de ſen. quæ pro eo quod intereſt proferr, & quāuis conſuetudinarius ualor 24. ducato ſoleat exprimi in Francia in oībus beneficijs, tamen in unione uerus ualor eſt exprimendus, ut hic, quia nō agitur de annata, ideo non eſt hodie huic expreſſioni ueri ualoris in unionibus derogatum, quominus uerus ualor exprimi debeat, & idem in noiationibus, ut ſcripſi per illum tex. in § uolumus, de coll. in Concor.

Tam beneficij uniendi, quàm illius cui uniri petitur.

G L O S S A VIII.

Valor utriuſque beneficij exprimi debet.

ITem debet exprimi ualor tā beneficij uniendi, quàm eius, ad quod unio fieri debet, nam cum unio fiat ex cauſſa neceſſitatis, uel utilitatis, ut ſuperius dictū fuit, ſi non ſit neceſſitas, fieri debet, uel ex alijs cauſis expreſſis, ibi, quamobrem ut hoc ſciatur, uult ꝙ fiat hæc expreſſio, quamuis in impetrationibus non ſoleat ualear ualor beneficij, iam obtenti exprimi, ſed ualor illius tantum, quod impetrauit. Sed quando fit unio menſæ non requiritur bonorum ſeu beneficiorum menſæ unitorum expreſſio, ut decidunt dom. de Rota deci ſ. 169. no. quod ubi, & deci. 442. no. utrum, in antiq.

Vnio mensæ

Fructus ſunt exprimendi id eſt uerus ualor.

Imò quamuis ſignatura expediatur cum derogatione huius regulæ, tamen non ualebit quo ad fructus, adeo quòd bulla non expedietur ſine fructuum expreſſion e, & ita ob hoc ſępius uidi bullam recuſari Romæ.

Adhæc in ſignatura fuerit conſcripta clauſula, quòd obſtantiæ oratoris habeantur pro expreſſis, tunc poterit bulla expediri ſine fructuum expreſſione derogando huic regulæ cancel. & ſic ualebit, ſed in Francia uix reciperetur ratione conſuetudinis contrariæ.

V[illegible] francia

Idem ſi fructus habeantur pro expreſſis, tunc etiam dabitur derogatio regulæ huius, ſed non quod fructus poſsint exprimi in bulla, quia illa clauſula non obſtante, ad hoc non tendit, ideo uerus ualor exprimetur.

Alioquin unio non ualeat.

G L O S S A IX.

Vnio ipſo iure eſt nulla, ſi non ſit ſolennitas ſeruata.

IPso Iure quia forma data eſt, quę ſi non ſeruetur, actus eſt nullus, c. cū dilecta, de reſcrip. & beneficium ſic unitum poteſt impetrari, licet contrarium teneat Oldr. conſi. 262. in fi. quem ſequitur Boer. in deciſ. Bur. q. 345. an unio. q. i. dicens ante declarationem nō poſſe impetrari, & multos allegat pro ſua ſentētia comites maxime Dec. cōſi. 233. viſo, col. ij. Ego uero hos duos ſemper conſtituerem caſus, primus eſt, unio facta non uocatis uocandis & ſine cauſſæ cognitione eſt ipſo iure nulla, ut hic, quia actus omiſſa forma conceptus non ualet. c. cum dilecta, de reſcriptis, l. cum hi, §. ſi prætor, ff. de tranſactio. vnde hoc caſu poterit beneficium impetrari etiam ante declarationem, & appellari ab unione abuſiua, ut ſcripſi ſuperius.

Vnitum beneficium an ante declarationem impetrari poſſit.

Secundus caſus eſt, unio facta ex falſa cauſſa, ſeruata tamen iuris forma, & ſolennitate, ualet, ſed uenit reuocanda, gl. in ſumma, & in c. fine exceptione, 12. q. 2. de Rota deci. 59. unio, in nouis, & 168. cum ſeq. & 511. in anti, & ſic debet intelligi ſententia aliorum contrariam opinionem docentiū, facit §. ſemel, quib. ex cauſ. maior licet, niſi ſubreptum eſſet Papæ Caſſad. deci. i. in reg. cancell. rub.

Vnio ex falsa causa valet sed revocari potest.

cel.rub. de vnio.vnde si vnio facta fuerit propter vicinitatem, & paupertatem ambarum ecclesiarum, si hæc caussa fuerit falsa dissoluetur vnio, sed ante dissolutam vnionem non impetrabitur beneficium, si solennitas interuenerint.

Nec credetur instrumento vnionis dicentis solennitatem interuenisse, nisi illæ solennitates appareant, quia instrumentum non debet continere verba iuris, sed facti. ut no. Inno. in c quoniam, de probationibus, hoc nominatim probat Oldra. consi. 162. in q. nu. 4. *Instrumento an credatur quo ad solennitatem.*

Imo facta sine hac forma non posset præscribi, nisi per tempus cuius memoria non est in contrarium Oldrard. cõsi. 296. de iure. vide Maleretum in trac. de elect. fo. 25. dicentem, quod licet nullo spacio temporum possit induci vnio ecclesiarum, secundum Hostien in c. quoniam, de vit. & honesta. clerico, & in summa, de vita, & honesta. cleri. *Vnio an præscribatur, & per quantum tẽpus.*

Tamen si probetur quòd ecclesia sic fuerit diu possessa tanquam vnita, probata erit unio præsumptiue, Ioan. Andr. in regal. qui contra iura in fi. in Mercurial. Card. in cle. 1. in prin. in 10. q. de supp. negli. præla. Ancha. consi. 161. in quæstione ecclesiæ, in fi. refert. Fel. in c. caussam, col. 2. de præscri.

Et semper in unionibus commißio fiat ad partes.

GLOSSA X.

ITEM requiritur q commissio, & caussæ uerificatio fiat in illis partibus, ubi unio fieri debet, & ista est practica uniones faciendi, nã ueritas melius scitur per uicinos, quàm alios, l. ibi, æstimatione circumcolentium, ff. de flumin. Anch. in cle. una, nota. 1. de conc. pręb. bonus tex. in c. quanto, extra de præsumpt. *Commißio fit, & inquisitio in locis vnionũ faciendis.*

Si tamen fiat per Papam in forma gratiosa, non requiritur clausula uocatis uocandis, sed derogatur huic regulæ de unionibus committendis ad partes, & ipse papa facit unionem, sed hoc non recipitur in Francia, propter conciliũ generale, q disposuit non ualere uniones, nisi sint factæ cum caussæ cognitione, ut superius scripsi.

Item in unionibus consistorialibus non derogatur huic regulæ, quia hæ fiunt cum caussæ cognitione, nisi separatim detur bulla super derogatione, ut interdum uidi, sed tu, si sapis, adhibeas semper solennitatem hic requisitam.

Vocatis quorum interest.

GLOSSA XI.

1 ETSI in unione requiritur, ut uocẽtur hi, quorum interest, ut eps, quia sua interest, eo q collationem admittet ratione unionis, quia amplius beneficiũ non uacabit. d. c. sicut unire, & doc. in c. 1. ne sede uacan. *Hi quorum interest in vnione vocando.* 1

2 Etiã requirit consensus capituli ecclesiæ cathedralis, quia unio alienatio est, in qua consensus capituli interuenire debet. tex. in clem. ult. de reb. eccle. non alienã. & cle. ne in agro. §. adhæc, de sta. mona. c. sine excep. 12. q. 2. Bal. consi. 1. uol. 1. Dom. consi. 87. apparet, in 1. q. 2. dicit, an interuenisse præsumatur, & cui incumbat onus probandi, uide Alexan. cõsi. 219. ponderatis, col. 2. & seq. in 6. uolu. & poterunt consentire etiam si aliquod cõmodum sentirẽt de Rota decis. 859. præpositura, in antiq. & decisio. 4. rub. de rerum permuta. Oldra. consi. 182. licet non requiritur tamen tractatus sicut in uera alienatione d. c. sine exceptione. ubi scripsi 12. q. 2. & quia in d. ele. si. de rebus ecclesi. non alienan. non exprimitur de tractatu, sed de cõsensu, hoc tenet Rota decis. 166. no. quod ubi est unio, Boer. decis. Burde. 345. an unio. *Episcopus, et capitulũ in vnione consentire deberet.* 2

Et si

Consentire nolentes unioni coguntur. Et si nollent hi, quorum interest, consentire, caussa existente, possent compelli, imo ipsis inuitis a papa fieri posset, per c. cum dilectus, & ibi nota de his quae vi metusue caussa fiunt. Inno. in c. in Lateranen. de praeb. Panor. & alij in c. nullus. de iurepatro. 3

Alias si caussa non subesset, vnius contradictio illam vitiaret, teste Caccialu. in d tract. vnio artic. 6. in princi. 4

Caussa in vnione probanda, & quomodo. Ista etiã caussa est probanda. Oldra. consi. 260. ꝙ vnio. & consi. seq. & Car. consi. 96. Papa vniuit, & de Ripa lib. 2. respon. c. 10. si vnionis, quõ haec sit probanda docet Oldr. consi. 266. & seq de iure. & Alexan. consi. 70. in caussa, col. 1. volu. 3. & consi. c. 1. circa in 6. volu. & Dec. consi. 233. viso tenore, col. 2. 5

Consensus patroni in vnione expectendus. Item requiritur consensus patroni, & ideo vocandus est, c. suggestum, de iurepa. Cardi. d. consi. 96. papa, in 2. q. & Rota decis. 229. in dimembratione, in antiq. & in 2. caussa. in vltimis Thomae fassoli decis. & 80. caussa. 2. dubio ibid. & Cassado. decis. 3 de iurepa. Socin. consi. 1. nu. 6. in 3. volu. Deci. consi. 248. reuerẽde, col. 1. Pet. Paul. Paris. consi. 128. in cappella, col. pen. in 4. volu. 6

Et citandi sunt alij omnes, quorum interest. & ꝙ illis vocatis fiat d. cle. ne in agro §. ad haec, & doct. tradunt in d. c. sicut vnire. & Per. de Perus. in d. vnionis, tract c. 5. quod est verum si non fiat a papa, quia ille hoc põt facere etiam inuito episcopo c. 2. de religis. domin. de Ripa in lib. 2. respon. c. 18. nihil proponit. hodie in Francia solennitas inquisitionis caussae est facienda etiam a papa. sicut ab inferiore, alias facile reijcitur, sed papa solet committere in partibus, vt inquisitio fiat de caussa, & de commodo, vel in commodo, & postea istę inquisitiones ad eũ immittuntur, & iste vnionẽ probat si caussa fuerit, alias reijcit. 7

Rectoris, vel curati cõsensus non requiritur. Non requiritur tamen consensus rectoris, sed ei ad suam vitam non praeiudicatur, ideo non vocatur, cle. vlt. de rebus eccles. non alien. nec est eidem insinuanda dicta vnio, postquàm illi non praeiudicat, nisi vt ignorantiam non possit praetendere ad hoc, vt permutare, vel alias resignare illud beneficium non possit c. ad hoc. de postul. praela. Io. Gallus in q. per Aresta. q. 134. & seq. & de Rota decis. 140. nota quòd beneficium, in antiq. & decisio. 1. rub. de rerũ permu. Oldra. consi. 257. factum, & Paul. Castr. consi. 437. in q. volu. 1. 8

Vnitum beneficium non potest resignari etiam caussa permutationis. Nec consideratur, ꝙ rector potuisset illud beneficium resignare in fauorẽ nepotis, quia hoc non est considerabile, cum beneficia consanguineis non deferantur consanguinitatis iure ca. 1. de praeb. & illa resignatio pendet a superioris facilitate, qui per vnionem iam declarauit nolle illum rectorem resignare posse, vt in c. ex parte, 1. de offic. delega. 9

Et quia multi affectu carnis solent suis prouidere cum praeiudicio animę, c. 1. ne sede vacan. c. graue, de praeb. ideo ille rector non poterit etiam permutare illam ecclesiam sic vnitam, vt consuluit Oldra. consi. 157. factum tale, col. 5. nume. 16. & 20. & seq. 10

Plebs in vnione facienda non vocatur. Plebs etiam ad vnionem non debet vocari, licet videatur quodammodo sua interesse, sed episcopus proteget plebẽ. Card. consi. 65. Pro decisione. & Boer. dict. decisio. 345. quia plebs interdum laborat contra sua propria commoda, sicut mulieres l. pen. C. de sponsal. & nescirent, qui peterent, sicut mater filiorum Zebedei. 11

Audirentur tamen, si caussam rationabilem allegarent impedientem vnionem fieri per tex. in c. si quis presbyterorum, vbi doct. de reb. eccle. non alienand. scripsi in glo. a die recusationis, in §. 1. de nomina. regu. in concor. 12

Legatus non potest in praeiudicium episcopi vnire. Etiam notandum est, ꝙ per vnionem factam per papam, vel legatum non praeiudicatur episcopo in iuribus suis, videlicet in visitatione, subiectione, & alijs iuribus c. cum dilectus. vbi glo. quod met. cau. gl. in cle. si. de rebus eccles. non alienand. secus in collatione, & alijs iuribus, quae salua esse non possunt 13

valida

valida existente vnione, quia illis censetur derogatum propter repugnantiam l. vbi repugnantia, ff. de regul. iur. Cacialup. in d. tract. vnio. artic. 8. q. 16.

14 Sed si fieret vnio ab episcopo, tunc videretur tantum sua iura remittere. c. Pastoralis, de dona. Cardinal. in dict. cle. vlti. Perus. in dicto tract. de vnio. c. 10. vbi dicit, quòd episcopus in cuius dioecesi est ecclesia vnita adhuc iurisdictionem in illa habebit, & iura episcopalia de quibus in c. Conquerēte, de officio ordinar. nisi ea ipse remiserit.

15 Solet itaque Papa in hoc rescripto post narrationem sic scribere, Nos igitur super hoc prouidere volentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, dictā parrochialem ecclesiā cum oībus, & pertinentibus suis eidem monasterio authoritate Apostolica imperpetuū incorporauimus, annexuimus, & vniuimus. *Forma vnionis a Papa factæ.*

16 Ita quod cedente, vel decedente rectore dictæ ecclesiæ, qui nunc est, vel alias ecclesiam ipsam quomodolibet dimittente, liceat abbatissæ pro tempore existenti, & dilectis in Christo filiabus conuentui dicti monasterij, per se, vel alium, seu alios corporalem possessionem ecclesiæ parrochialis, iuriumque, & pertinentiarum prædictorum propria authoritate apprehendere, & tenere, fructusque, reditus, & prouentus, ac iura vniuersa eiusdem ecclesiæ in monasterij, & ecclesiæ prædictorum vtilitatem conuertere, reseruata tamen de fructibus, reditibus, prouentibus, iuribus, & obuentionibus huiusmodi pro vicario perpetuo in ea instituendo congrua portione, ex qua idem vicarius commode sustentari valear, iura episcopalia soluere, & alia sibi incumbentia onera supportare, dispositioni Apostolicæ reseruamus, districtius inhibentes fratri nostro episcopo. N. ac illi, vel illis ad quem, vel quos collatio, prouisio, præsentatio, seu quæ vis alia dispositio pertinet communiter vel diuisim, ne de huiusmodi parrochiali ecclesia disponere quomodo præsumant, ac decernentes ex nunc irritum, & inane, si secus super his a quoquam quauis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari non obstant. &c.

17 Hic concedit papa, ꝙ authoritate propria possint possessionem recipere, alioqui non possent, nisi concederetur, per text. in ca. pastoralis, de priuileg. l. si ex postulatione. ff. de acquirend. posses. docto. in c. cum venissent, de restitu. spolia. de Ripa lib. 2. respon. c. 18. nihil, Boer. q. 346. quæritur in deci. Burdega. *Possessio apprehendi authoritate propria potest in vnione.*

18 Item vnio fieri non potest lite pendente, & si vnus collitigans petat illud veniri suo beneficio, nec valebit illa vnio, nisi in euentum, quando videlicet euincet, & sententiam pro se obtinebit. & tunc papa vniet, sed dicet ꝙ in euētum euictionis liceat possessionem, &c. vnionis vigore apprehendere. *Lite pendente non fit vnio.*

19 Vel alij dicunt, ꝙ Papa non vniet in euentum euictionis, sed melius est, ꝙ vniat, & possessionem differat ad euentum euictionis, & ita solet fieri, & est melior praxis, uel mandet Episcopo, seu iudici, & de caussa cognoscenti, ut lata sententia in utilitatem consentientis unioni eam faciat. De clausula cedente, uel decedente, scribit Paul. Castren. consi. 271. uiso tenore, in primo uolumi.

20 Iste consensus potest internenire ab his quorum interest, & ante unionē, & post eam, etiam ex interuallo. capitul. cum nos, & capit. cura de iurepatro. Aegid. Bellamera decis. 504. & Alexā. consi. 219. in 6. uol. ac Soci. consi. 15. col. 13. uersic. demum supponendo, in primo uolu & Boer. in decisio. 345. an unio, *Cōsensus et ante vnionem & post, inter venire potest.*

21 col. 2. refert. † Vnde si unio fuerit facta non uocato episcopo, si postea consentiat, ualebit, si solennitates fuerint adhibitæ, ut supra dixi.

Et idem uoluit obseruari in confirmationibus unionum factarum.

GLOSSA XII.

Et

In confirmationibus vnionum ſolẽnitas requiritur.

Idem quomodo accipiatur.

ET ſic non valet confirmatio vnionum,niſi ſupradicta interueniant, quod eſt not.& intellige nullam eſſe confirmationẽ vnionis, quamuis glo. in hac regula teneat contrarium, tum quia tex.idem eſſe voluit in confirmationibus, & non eſſet idem, per l.ſeruitutes.§. ſi ſublatum .ff. de ſeruitu.vrba.preb.quia dictio idem,ſignificat eandem in pluribus cẽſuram. glo. in l.cùm hi §.ſi vni.ff. de tranſact.iuncta gl.idem ſcilicet per omnia,§. ſed ſi ex teſtamento,in fin.de ſatiſdat.tuto.in inſtit.l.ſi ante.ff.ſoluto matrimonio, & hic verſi.ad omnia referri debet,prout plene ſcripſi in interpreta.l.vnicæ.in glo.& non ex quibuſdam.C.de ſent.quæ pro eo quod intereſt.

Idem poteſt tripliciter dici, in genere,in ſpecie,& in numero,vt per docto. in l.1.ff.de vulgar.& maxime quia hæc confirmatio ſolet Papa fieri, & ſubreptitio vitiaret hanc confirmationem, ſicut annulat vnionem, vt ſupra dictum fuit,& ſic eadem ſolennitas requiritur in confirmatione vnionũ, quæ in vnione,quàm ſuperius vidimus.

Suppreſſio vnionis ſolẽnitatem requirit.

Idem dicunt in ſuppreſſione, ſeu diſſolutionẽ vnionis,& applicatione fructuum,vt ſi fructus vnius beneficij alteri applicentur,derogandum ſit iſti regulæ,vel faciendum, ſecundum regulam, ne alicui fiat iniuria,& in præiudicium alicuius nihil fieri debet ſine vacatione.l.de vno.ff.de re iudic.

De uicarijs perpetuis.

Inuito vicario perpetuo nõ poteſt prior, vel curatus beneficio deſeruire.

IN his vnionibus etiam conſiderandum eſt,quòd quando vnio ſit acceſſorie,in beneficio vnito relinqui ſolet vicarius perpetuus,qui illi deſeruiet beneficio, & his, qui habet beneficium vnitum, non poterit illi deſeruire per ſe inuito vicario perpetuo, per text. in capitul.extirpandæ §. qui vero de præb.c.1.illo tit.in 6.& ca.vnic.de capell.monacho.illo lib.Panor.in cap.9. perpetuus,de fide inſtrument.doct.in cle.vnic.de offic.vicar. † Niſi in vnione 2
fuerit dictum,ꝙ non conſtituatur vicarius perpetuus, ſed per ſe deſeruire is, qui vnitum habet,poſsit nam fundationes, & conſtitutiones in vnione appoſitæ ſeruandæ ſunt,& hoc decidit Boniſac.in cle.vnic.col.vlt.

In eccleſijs principaliter æque vnitis non conſtituitur vicarius perpetuus.

Si vero fuerint duæ parrocchiales eccleſiæ vnitæ æquæ principaliter,tunc 3
vnus eſt curatus vtriuſque, & non tenetur conſtituere vicariũ perpetuum in altera, ſed ad tempus videlicet quando ipſe illi non ſeruiet. capitul.& temporis.16.q.1.c.1.vbi doct.ne ſede vacan.

Duas miſſas quis interdũ dicere poteſt.

Et interdum papa diſpenſat,vt habens iſtas duas eccleſias tenues diebus do 4
minicis,& feſtis duas dicat miſſas, vnam in vna, & alterm in altera,vt docet Hoſti.& alii in ca.conſuluiſti,de celebrat.miſſa.licet alias regulariter presbyter non poſsit duas celebrare eodem die miſſas,quia Chriſtus ſemel paſſus eſt, c.ſufficit,de conſecra.diſt.1.&.c.conſuluiſti,de celebra.miſſa.vbi ſcripſi.

Quando vicarius perpetuus conſtituatur uel temporalis.

Etiam non conſtituitur vicarius perpetuus,quando vnitur beneficium ſim- 5
plex,ſed tantum quando eccleſia parrochialis,gloſſ.& doct.in cle.vnic.de offi. vicar.& Gemi.conſil.86.in cauſſa Traiecten.

Itẽ quando beneficiũ eſt vnitũ menſæ capituli, vel epi,põt deſeruiri per tẽ 6
poralẽ vicarium gl.in verb.ad mẽſam,cle.1.de exceſ.prxla. gl.& doct.in cle.1. de reſcri.& in cle.vnic.de ſupp.neglig.prælat.dom.de Rota, deciſio.260.no. glo.in antiq.& niſi in vnione fuerit creatus vicarius perpetuus poterit conſtitui temporalis,ideo vnio videnda erit, & deſeruiendi conſuetudo.

Ad mẽſam quãdo unitum cenſeatur.

Ad menſam cenſetur vnitum beneficium,quando ſpiritualia,& temporalia 7
ſunt annexa.gloſſ.in dict.verb.ad menſam.& doct. in capitu. vt ſuper de rebus eccleſ.non alienan.vel quando hoc exprimitur in vnione,vel ex obſeruantia, & conſuetudine longiſsimi temporis, ſcilicet per quadraginta annos. c. cum

de be-

de beneficio, de præbend. in 6. c. de quarta, vbi doct. de præscrip. glo. in cl. per literas, de præb. & superius dictum fuit.

8 Vide an possit dici vnitum beneficium ad mensam prælat. quando concessum fuit, vt is viuere cum suis posset, olim pauperes erant Abbates, & prælati, qui cum suis religiosis non poterant in monasterio sustentari, ob id pro curauerunt boni viri, vt ecclesiæ vnirentur mensæ illorum, vt ex fructibus viuere possent, quod hodie trahunt quidam scelesti ad canes, vt maiorem numerum canum & falconum alant, quam pauperum, sed postquam ad mensam est vnitum, ad hominum mensam vnitum censetur, non canum, quibus mensa non est necessaria, & ob eam caussam alimentorum quando beneficium vniebatur, & spiritualia & temporalia concedebantur, ideo declarat gloss. spiritualia, & temporalia esse annexa. *Vnio deductis impensis.*

9 Et sic quando fit vnio, debet intelligi deductis impensis necessarijs tam in vicario, quam pro alijs, c. præsenti. de offi. ordi. in 6. c. si propter, de rescri. ibid. & c. si tibi concessio, de præb. illo lib. quia fructus intelliguntur deductis impẽsis. l. fructus, & ibi doct. ff. solu. mat. l. j. C. de fruct. & litium expen. scripsi in gl. fructus. §. volumus, de colla. in concorda.

10 Nisi in vnione esset reseruata tertia pars, vel quarta fructuum vicario tunc intelligetur non facta expensarum deductione, sed de integris fructibus illius tertiam, vel quartam partem habebit vicarius, instar decimæ, in c. tua, & c. pastoralis, de deci. & scripsi in tract. meo de deci. & in tract. de congrua portio.

11 Item debet constitui vicarius perpetuus, quando religiosi vel seculares ex dispensatione habent prioratus regulares, quibus est annexa cura animarum, cle. vnic. de supplen. negl. præla. cle. ne in agro. §. cæterum, de statu monacho. do. de Rota decisi. 228. nota quòd vbi, in antiq. vbi dicit priorem habere curã, quod verum dicunt habitu, vicarius vero habet curam actu, & exercitio, vt in cle. vna, de offic. vica. *Vicarius perpetuus constitui in prioratibus curatis regularibus debet.*

12 Et hic vicarius perpetuus interdum ad presentationem prioris constituitur. d. cle. ne in agro. §. cæterum, & cle. j. de iurepatro.

13 Et aliquando pleno iure vicarium Episcopus confert, per c. omnes basilicæ 16. q. 2. & quandoq; in fundatione reseruatur collatio priori, sed tamen non debet recipi vicarius ad curã, nisi de Episcopi authoritate. c. cum satis, de offi. Archi. c. ad hęc, de offi. vic. c. ex tua, de filijs præsb. Imo. in rub. de insti. *Prior an habeat curam seu vicarius. Quis constituat & credet vicarium perpetuũ. Vicarius ad curam non recipitur sine episcopi authoritate.*

14 Item iura loquentia in beneficijs habent locum in vicarijs perpetuis. c. postulastis, de rescrip. etiam illa quæ in parrochialibus loquuntur, habent etiã locum in his vicarijs, cle. vni. de offi. vicar. facit c. Michael de filijs presbyt. vbi filius presbyter non potest ordinari ad vicariam perpetuam, in qua pater ministrauit, sicut non potest ad illud beneficiũ in quo pater ministrauit, præfici. *Iura quæ loquũtur in beneficijs habent locũ in vicarijs.*

Adhæc vicarius perpetuus non potest remoueri, etiam si rector principalis moriatur. c. adhęc, de offi. vica. Pan. & alij in c. extirpandæ. §. q vero, de præb. quia vicaria est beneficium. d. cle. vnica, & beneficia perpetua esse debent. c. sanctorum, 70. dist. gl. & doct. in c. fin. de tempo. ord. in 6. & datur vicario in titulum, vt dicunt docto. in d. c. ad hęc. quicquid dicat glo. ibi, potest etiam Papa illam vicariam dare in commendam, sicut alia beneficia. *Vicarius nõ remouetur per rectoris mortem.*

16 Et vicarius iste perpetuus debet gaudere priuilegijs, quib⁹ gaudet monasterium & ecclesia, cui est beneficium vnitum, quia qui adheret Deo, vnus spũs est cum illo, c. dãnamus, de sum. trin. & quæ religiosis adhærent, religiosa sunt. l. quæ religiosis. ff. de rei vendi. & locũ tenens deputatus ab eo qui posuit rectorem, vel iudicẽ, eodẽ gaudet priuilegio, quo rector. l. sed si hac, in si. vbi Ias. ff. de in ius vocand. Bart. & alij in l. filius, de legat. & si ecclesia sit exempta, & vicarius erit, c. per exemptionem, de priuileg. libro sexto. *Vicarius gaudet priuilegijs ecclesiæ.*

Si præstimonium vniatur alteri beneficio, non est opus derogare statutis de 17
obseruandis præstimonijs, quia per vnionem desijt esse beneficium, vt membrum tenebitur, nec illud obtinebit tanquam præstimonium, sed tanquàm vnitum, ideo non est opus in vnione de eo facere mentionem, quod est notandũ, vt superius dixi de bonis.

Permutari non potest beneficiũ & an illud resignatum repeti possit.

Si vnitum sit beneficium, non poterit is, qui illud possidet, permutare quia 18
postquam vnitum est, non est amplius beneficium, sed membrum eius, cui est vnitum, nec dicitur vacare, teste Feder. in tract. permuta. benefic. q. 33. & supra dictum fuit.

Sed an possit is qui resignauit illud beneficium, postea ad illud redire, post 19
quàm permutatio non potest sortiri effectum, respond. posse, si fuerit ignarus illius unionis per c. si beneficia, de præbend. lib. 6. Panor. & Feli. in c. cùm venerabilis, de rerum permuta.

Si verò sciuerit vnitum, & instrumento vnionis fuerit scriptum, quòd per 20
cessum, & decessum vnio sortiretur effectum, tunc non poterit ad suum redire beneficium, quia non est vsus concessione iuris, cle. vna. de rerum permuta.

Clausula congrua portione reseruata quid significet.

Clausula bullæ vnionis hæc addi solet, quando fit vnio parrochialis eccle- 21
siæ, congrua portione ex fructibus, &c. eiusdem ecclesiæ parrochialis pro perpetuo inibi vicario per loci ordinarium instituendo, ex qua se commode sustẽtare, episcopalia iura soluere, & alia eidem ecclesiæ incumbentia onera supportare valeat, reseruata.

Nisi in ea adsit clausula, quòd per presbyterum ad nutum amobilem deser 22
uire possit, & regulariter siue sit prioratus, cui imminet cura aïarum vltra curã cõuentus, vel aliud beneficiũ curatũ, semper solet illa clausula cõgrua portione reseruata describi, de qua plene tractaui in tract. meo de cõgrua portio.

Sed si vniatur beneficium non curatum, non solet poni ista clausula, nec af- 23
firmatiue, nec conditionaliter, quod est notandum pro vnionibus.

Clausula ponenda pro pensione retenta à capitulo.

Et quãdo vnio fit c. retenta pensione alicui, tunc debet poni in bulla clausu- 24
la quòd si per sex menses cessauerint à solutione pẽsionis, tunc rectores eccle. ac singulares personæ capituli sententiam excõmunicationis incurrãt, elapsis dictis sex mẽsibus, & vnio, ãnexis, & incorporatio prædictæ dissoluę sint, & esse cẽseatur, dictaq; parrochialis ecclesia in pristinũ statũ reuertatur, & ꝑ dissolutionem eandem vacare censeatur eo ipso, ac rectores præfati eidem parrochiali ecclesia perpetuo priuati existant, & similiter illa vacare censeatur, eo ipso, & cętera. Et eo de casu metu amissionis, & excommunicationis solutio pensionis non differetur, quia (Oderunt peccare mali formidine pœnæ) c. cum qui. vbi glo. de præben. lib. 6. & l. j. in fin. ff. de iustit. & iure.

De unionis reuocatione.

Ex quibus causis vnio reuocari possit.

PRo complemento huius materię videndũ est, quibus ex causis vnio re- 1
uocetur? Resp. qñ est facta ob certũ caussam, belli forte destructionis, paupertatis, vel aliam finalem, tunc cessante ista caussa cessabit vnio, cle. ne in agro. §. ad hæc, de statu monacho. vbi si facta sit propter paupertatem, si cesset, dissoluetur vnio superexcrescentibus fructibus. c. eum N. d. constitu.

Vel quando fuit facta ob bellum, & deficiente populo, postea reuerso popu 2
lo cessabit, c. quia, de religio. domi. c. si. de parroch. & c. j. de verb. sig. li. 6. quod enim atrocitas seu calamitas belli introduxit, pacis lęnitas sopire debet l. vna in princ. C. de caduc. tollend. & sicut necessitatem patientes cessante necessitate beneficijs renunciare coguntur, quæ eis miserationis includit intuitus. c. si. 25. q. vlt. vers. sed obijcitur.

Secundò

3 Secundò dissoluitur vnio, quādo redundat in præiudicium ecclesiæ, & eius ruinam.c.j.ibi, ecclesiæ vestræ ruina poterat releuari, ne sede vacan.vt dissoluatur religio, vt ibi consuetudines enim, quæ in ecclesiarum vergunt grauamē reuocantur.c.j de consuetud.c.fi.de reb.eccles.non alienan. *Reuocanda vnio, si in ruinā ecclesiæ & hospitalitatis cedat.*

4 Si fraudentur eleemosinæ d.c.j.nam peccata eleemosinis sunt redimenda, c.quamobrem, de pœni.dist.1.& duæ sunt eleemosinæ, videlicet cordis, alia pecuniæ.c.duæ.45.dist.

5 Et si tollatur hospitalitas.c.de monachis, de preb.ad quam præcipue clerici tenentur, in summa, & per totum.42.dist.c.Florentinum.85.dist.

6 Tertiò reuocari vnio potest ex caussa necessitatis, & vtilitatis, sicut facta est, c.exposuisti, & c.vacante, de præb.nam omnis res per quascunque nascit, per easdem & dissoluitur.c.1.de reg.iur.c.cum accessissent, de const.& alij casus fere comprehenduntur sub istis, c.1.de reb.eccle.nou alienan.lib.6. Pet.de Perus.in tract.de reuoca. vnio.c.1. *Ex caussa necessitatis vtilitatis vnio reuocatur.*

7 Quartò adde posse reuocari, quando scandalum immineret d.c.1.quia nihil cum scandalo faciendum est.c.nihil de præscri.vbi plene Fel.c.cum teneamur, de præbend.

8 Quintò reuocatur, si fuerit facta per simoniā, etiam si iusta & legitima caussa fuerit uniendi, unde si fuerit per pecuniam datam vnienti facta, illa simonia vitiat actum in spiritualibus.c.fi. de rerum permuta. & per totum tit.de simo. & hoc expresse asserit Oldr.consil.262.in quæstione, in fine. cogitate an aliquæ factæ sint in Francia vniones, & reductiones in secularitatē per pecuniam datam Episcopo procuranti, & alijs vnde reuocari poterunt, nec perpetuò durabunt illæ, difficile enim est, vt bono peragantur exitu, quæ malo inchoata sunt principio.c.principatus. 1.q.1. *Vnio per simoniam facta reuocatur.*

9 Et breui dicendum est, q ex quibus causis vnio fieri potest, & dissolui, nihil enim tam naturale est, quam dissoluere eo genere, quo ligatum est, l.nihil tam naturale.ff.de reg.iur.c.1.illo ti.Caccialup.in tract.de vnio.art.9.& Dec. consi.233.viso, col.3.& consi.275. viso.

10 Et causa debet allegari, & probari, vt docet Petr.de Perus.vbi supra ca.2.ac Oldr.consi.261.nec crederetur episcopo, vel alteri facienti vnionem, vel illius reuocationem de caussa vnionis, si nō exprimatur.c.nuper, & c.licet, de testi. sic consuluit Paul.Paris. consi 36 quod prætensa, in 4.uol.

11 Quis istam vnionum reuocationem petere possit?respon.is cuius interest, videlicet Episcopus, vt docet Perus.in tra.de reuoca.vnio.ca.1.& monasteriū vnitum.c.1.ne sede vacan. *Reuocationem vnionis quis petere possit.*

12 Capitulum etiam ecclesiæ cathedralis, c.1.circa finem, ne sede vacan.vbi dicit posse reuocari etiam ad petitionem Episcoporum, & abbatum prouinciæ, in qua sita est ecclesia, etiam ad petitionem Regis, & patroni vt in d.c.1.

13 Quæro, quando hæc reuocatio vnionis possit peti?respon.quando in præiudicium ecclesiæ tendit, etiam vacante ecclesia, tamē defensore illi dato, cle.fi. vbi glo.& doct.de rebus eccle.non alien.sumendo a contrario, quia si uacante ecclesia fieri vnio possit, multò fortius & eius dissolutio, cum omnis res per quascunque caussas nascatur, per easdem & dissoluatur. c.1.de reg.iur.

14 Quod non procedit in ecclesiis cathedralibus, quia eis vacantibus non est, qui eas teneatur, ideo non potest reuocari vnio sede uacan.d.c.1. ne sede uac. secus in ecclesiis inferioribus, quarum est tutor & defensor generalis prælatus & Episcopus, attamen dabitur adhuc specialis defensor ecclesiæ, qui recte poterit eam defendere, secus in cathedrali, doct.in d.cle fin.

15 Dicamus nunc quis vnionem factam reuocare possit?respon.certū est Episcopum posse illam caussa existente dissoluere, quia quod iussit, uetuitve Præ- *Quis vnionem factam reuocare possit.*

P tor,

tor, contrario imperio tollere potest. l. quod iussit. ff. de re iud. vbi scripsi, & q potest condemnare, potest absoluere. l. 3. ibid. & is potest repudiare qui & adire, l. is potest. ff. de acqui. hæred. sic & qui vnire potest, & vnionem dissoluere, qui potest instituere & destituere, c. cum ex iniuncto, de hæret.

16 Potest inquam, Episcopus vnionem non solum a se factam, sed etiam a Papa vel legato reuocare caussa subsistenre, teste Pet. de Perus. in d. tract ca. 4. nam Papa vniendo noluit tollere potestatem ordinarij. c. 2. de relig. dom. Fed consi. 263. præsupposita, & Episcopus vnionem factam a priore, vel alias male factã reuocabit, tex. in d. c. sicut vnire, de excessib. præl.

17 Etiam si esset facta suæ mẽsæ, quia non est in proprio facto author, vt in d. cle. si. dicitur & non est verisimile, quòd eam reuocare sit paratus, sed vnire sic quia in suum commodum tendit, & nemo suum præsumitur iactare, l. cum de indebito. ff. de proba.

Episcopus in cuius diœcesi situ est beneficiũ sicut vnit, sic vnionem reuocat.

18 Item hoc poterit facere episcopus in cuius diœcesi situm est beneficiũ, qa omnia beneficia sunt sub eius potestate. c. nouerint, & c. regenda. 10. q. 1. c. omnes basilicæ. 16. q. 7. facit l. si prædium. C. de præd. minor. & si ecclesiæ sitę sint in diuersis diœcesibus, vterque episcopus hoc facere debet, vel potestatẽ vnidare, qui nomine vtriusq; hoc faciat, glo. & doct. in d. c. sicut vnire.

19 Poterit etiam capitulum sede vacante reuocare vnionem cum caussa, quia succedit episcopo in iurisdictione, & illa iurisdictio, quæ est apud episcopum vnientem, est apud capitulum sede vacante. c. cum olim, de maio. & obedien. & c. i. eo. lib. 6.

20 Inferior tamen licet pręscripserit vniendi potestatem, non tamen reuocandi vnionem, quia sunt diuersa. c. auditis, de præscript. & sic vnionem reuocare non poterit, nisi præscripserit, & reuocandæ vnionis potestatem, quod est difficile.

21 Limitatur in cathedralibus, d. c. j. ne sede vac. vbi Papa solus reuocat vnionem, sicut eam facere potest d. c. sicut vnire, de excessib. præla.

Beneficia exempta Papa vnit, & vnionẽ reuocat.

22 Secundò si beneficia erant exempta, tunc ad solum Papam pertinet vnio, & reuocatio illorum. c. authoritate, & de priuileg. lib. 6. quia Papa est ordinarius exemptorum, cle. vna, de supplend. negli. præl. scripsi in §. si quis vero de colla. in concord.

23 Tertiò quando essent specialiter reseruata a Papa, non impedietur reseruatio, vt inferius dicam.

Vnio a Papa nõ reuocatur sine episcopi cõsensu.

24 Quartò sine capituli consensu non poterit Episcopus vnionem reuocare, sicut nec facere. c. 2. de relig. dom. cle. si. de reb. eccl. non alienan. quia non potest sine capitulo ardua, vt alienationes facere. nouit, & per totum de his quæ fiunt a præl. & solennitas quæ in construendo requiritur, & in destruendo, authen. contra. C. de repud. multa allegat Pet. Gerar. sing. 3. ibid. vide &c.

Causæ cognitio in reuocanda vnione.

25 Et in reuocanda vnione requiritur causæ cognitio, sicut in facienda de qua supra dictam fuit, per tex. in d. c. j. in fine, ne sede vac. ibi, ius vestrum apud sedem Apostolicam prosequendi liberam facultatem habeatis.

Vocandi in reuocatione vnionis, hi quorũ interest.

26 Vnde citari debent illi, quorum interest vnionem non reuocari, c. si. de ele. lib. 6. Et primò prælarus vtriusque diœcesis, si beneficia sint in diuersis diœcesibus, quia de eorum præiudicio agitur d. c. j. ne sede vacante. & c. sicut vnire de excessib. præla.

27 Patronus etiam est vocandus, quia sua interest cum ad eum redeat ius patronatus, c. piæ mẽri, & c. filius, 16 q 7. collegiati, & bursarij, de cuius collegio agitur, gl. in c. & temporis. 16. q. j. & tam is qui ecclesiam posidet vnitam, quã etiã vicarius in ea residens, quia vtriusq; interest, doct. in c. super eo. de præb. lib. 6. & generaliter alij omnes.

Sed

28 Sed hi citandi sunt nominatim, & alij per proclama. Authen. si omnes, C. si minor se ab hæred. absti. d. c. si. de electio. in 6. quia eadem solennitas requiritur in destruendo, vt diximus, quæ in construendo. authen. econtra C. de rè pud. ideo in bulla reuocationis vnionis debet conscribi illa clausula, vocatis his, qui fuerant euocandi, & c. sicut poni solet in vnione facienda.

29 Si tamen papa vnionem parrochialium ecclesiarum dissoluat, solet adijcere clausulam, dummodo quælibet earum sit sufficiens ad sustentandum sacerdotes, per ea, quę no. doc. per illos tex. in c. vacante, & c. exposuisti, de præb. & in c. cum M. de constitu. & statuit Alex. 6. in tit. de reserua. iur. spatro.

30 Nos tamen solemus in praxi, quando vnio non valet, impetrare beneficiū vnitū, & postea agere super possessorio, & si opponatur esse vnitū, replicat non valere vnionē, & ab illa vnione appellatur tanquam ab abusu, & pronunciabiē irrita, & demum si vnio non valeat possessorium ad iudicabitur impetranti.

31 Si vero valear, sed debeat reuocari ex caussa, seruabitur praxis superius scripta coram Episcopo, vt putatur reuocari, & ante reuocationem non valebit beneficij vniti impetratio, vt supra scripsi in regula cancella. quando vnio ipso iure valeat, vel ne, in glo. 9. ibi vide.

32 Potest tamen papa beneficium vnitum non obstante vnione conferre, suspendendo vnionem ad vitam eius, cui confert illud beneficium vnitum, non vero dissoluit, licet in vnione dictum fuerit, ꝙ vnio fiat cedente, vel decedente eo, qui possidebat beneficium, & hoc de plenitudine potestatis, quā in his beneficijs habet. c. 2 de præb. li. 6. vel caussa permutationis conferre, licet episcopus hoc non posset, vt docet Oldra consi. 157 factū, vt superius dictū fuit, Papa tamen non solet conferre, alias vniones essent inutiles, quia semper posset ita conferre, ideo solet caussari illa clausula, quæ in signatura impetrationis poni solet, & cum suspensione quarumcunque reseruationem, vnionum, & c.

33 Quia ius acquisitum per vnionem non vult tollere, sed vult vt vnio sortiatur effectum, & illa verba cedente, vel decedente important conditionem, quia ablatiui sunt absoluti. l. ab emptione. ff. de pactis, l. a testatore de conditio, & de monstra. intelliguntur enim quod cedente illo, qui possidet beneficium, idest si cedat, & resignet, ꝙ vnio sortiatur effectum, vel decedente, idest si decedat, antequam resignauerit, ꝙ vnio obtineat per decessum.

34 Quamuis Staphil. in secunda forma manda. in tracta de literis gratiæ dicat contrarium, versiculo, dubitatur, nam licet certum si possessorem cessurum, vel decessurum, tamen incertum est, si cedat ante mortē, ob id conditio fit, vt scripsi in tracta. de pacificis possessoribus.

35 Item si canonicus consentiret dissolutioni vnionis ecclesiæ parrochialis ad uitam Titij, quæ erat unita suæ præbendæ, potest sibi reseruare pentionem, & regressum de iure, si alter cedat, vel decedat, aut alter dimittat, sed tutius est, ꝙ in bulla prouisionis ponatur, ꝙ cedente, vel decedente eo, cui est prouisio ecclesiæ parrochialis facta, ꝙ vnio iam facta teneat, & eo ipso facta censeatur, & quòd retineatur ecclesia parrochialis uigore unionis, quàm Papa dicat eo casu probamus, & robur habere uolumus.

36 In Francia periculosum esset consentire isti dissolutioni ad uitam, quia sapit reseruationem, & regressum, qui sunt in Francia reprobati, & uniones ad ui-

37 tam, & sic dissolutiones, ut superius dixi † Sed uidi aliud fieri, ut is canonicus det fructus ecclesiæ parrochialis unitæ loco pensionis perpetuæ Titio, sed adhuc non reciperetur in Francia, cum in tribus tantum casibus pensio probetur ut scripsi in tracta. de pacifi. possesso in 18. amplia. & timenda esset hoc casu appellatio tanquā ab abusu, qui abusum retractaret, ut scripsi in tit. de reserua. in concorda. sed si partes essent concordes, nil ad iudicem.

Papa vnitum beneficiu aū cōferre possit.

Canonicus consentiens dissolutioni vnionis potest sibi pensionem reseruare.

Effectus reuocatæ vnionis.

Vltimo vnione reuocata effectus, est quia eccle. vnita remanebit in illo statu antiquo, in quo erat antequam vnita fuisset. cap. 1. ne sede vacan. & ideo si erat monasterium sub abbatis regimine, postea etiam erit, vel si erat parrochialis, postea etiam erit. 38

Vnione reuocata an patronatus habeat iuspatronatus pristinum

Item si collatio spectabat ad prælatum, reuocata vnione etiam ad eum spectabit, & ad patronum præsentatio, si antea patronus præsentationem habebat. doct. in d. ca. 1 nec videtur patronus ex simplici consensu vnionis remisisse ius patronatus, † nisi illud expresse remiserit vniendo c. pastoralis, de donatio. & quando expresse in vnione remisit, facta dissolutione remanebit ecclesia vnita libera a patrono, quia ius semel extinctum non reuiuisset l. qui res, §. aream, ff de solutio. Pet. de Perus. in c. fin. tract. de reuoca. vnio. in prima regu. † Cautius est, quod quando patronus cōsentit vnioni, consentiat quamdiu vnita permanebit, sed si vnio dissoluatur, & reseruat sibi ius patronatus, quod nūc habet, & sic cessabit dubium. 39 40 41

Reuocata vnione res redibunt ad pristinum dominium.

Et si dissoluatur vnio facta de monasterio ecclesiæ seculari, illi, qui erant monachi monasterij permanebunt illius ordinis monachi, & bona ad pristinū redibunt monasterium, & idem si erant seculares, & postea erunt seculares. c. cum de beneficio, de præb. in 6. 42

Reuocatio sicut in integ. restitutio.

Quia hæc reuocatio habet se sicut in integrum restitutio, nam sicut per in integrum restitutionem res reponitur in pristinum statum, l. quod si minor. §. restitutio. ff. de minor. ita per hanc vnionis reuocationem, vt dicit glo. in d. c. 1. quæ est vera licet de Perus. eam reprehendat, dicens non esse veram, quia in integrum restitutio conceditur, quando quis læditur, sed per vnionem ecclesia non erat læsa ergo dico non peti restitutionem in integrum, sed per reuocationem vnionis res reducitur in pristinum statum, sicut per in integrum restitutionem, & hoc non habet dubium, licet ecclesia non petat in integrum restitutionem, sed caussa cessante reuocabitur vnio, vt supradictum fuit. 43

Post reuocationē vnionis prior prælatus possidebit illam ecclesiam quādiu viuet.

Ille tamen prælatus durante vita sua post dissolutionem vnionis erit prælatus vtriusque eccle. & curatus vtriusque parrochiæ, etiā ille vicarius erit quādiu viuet vicarius, sicut dicitur de vnione, quæ fit sine alicuius præiudicio, tex tus, in cle si. de rebus eccle. non alienād. sic reuocatio fiet sine illorum præiudicio, qui res vnitas possident, non enim debet illi tolli titulus, qui est perpetuus. c. si gratiosæ, de rescri. lib 6 c. satis peruersum, 56. dist. 44

Res alienatæ durante vnione an reuocari possit.

Si tamē quædā rei alienatio fuerit iuste facta vnione cōsistēte a prælato, nō reuocabit per vnionis dissolutionē, per reg factū legitime nō retractat, licet peruenerit ad casum a quo incipere nō potuit, & quia ille prælatus, seu curatus erat legitime præfectus, & habebat legitimā administrationē, c. & tēporis 16. q. 1. ergo potuit iuste alienare vnā rē, & sic alienatio non poterat reuocari eo casu nēpe si non fuisset vnita, non fuisset reuocata, & hoc iustū, & æquū est, talio qui oēs actus facti durante vnione reuocarentur, quod est absurdum, ut scripsi in cōpēdio alienatio. rerū ecclesiæ. Hacten⁹ de vnione, & de ipsius reuocatione. 45 46

De erectione ecclesiæ in cathedralem, secularem, uel in alium statum.

Erectiones in cathedralē a papa fiunt.

Ex caussa erectio ista fieri debet.

SCIENDVM est quod erectiones in cathedralem fieri non debent, nisi a papa. cap. 1. ne sede vacan. c. quod translationem, iuncta glossa, de officio legati, vbi etiam legato prohibetur. 1

Et ex caussa faciēda est erectio, primo vt seruitiū diuinū augeatur, non autem vt diminuatur, c. ex parte, de constitution. & vbi necessitas, vel vtilitas inest 2

Inest, sicut de mutatione dr̄, in ca. mutationes, 7. q. 1. & vbi fidelium multitudo
3 excreuit, c. præcipimus, 16. q. 1. † Aliquãdo erigitur episcopalis in Metropolitanã, vt hr̄ in Extra. saluaror, in Extra cõibus, de præb. de ecclesia Thosolana, vbi Papa Io. 22. dicit se hoc facere propter populi multitudinē, qui vno pasto re regi nõ poterat, & quia erat duiũ & difficile ad vnũ recursum habere, ẽt q̄ nullũ augmẽtũ diuini cultus prouenerat ex tã imẽsis reditibus, quibus abũdabat ecclesia Tholosana, sed ex adipe prodibat iniquitas, vt multo tẽpore luxus circa carnis desideria, euectionũ põpa, imensitas clientelæ, imoderata diffusio in parentes, sumptus enormes, aut vsus extraordinarii sibi uendicassent, quasi totũ patrimoniũ Crucifixi, & uerendũ erat, ne præsul incrassatus, & dilatatus, & excessiuis opibus alias superbus periculosè recalcitrans, Deũ factorẽ derelinqueret, & a sua salutari recedens pernitioso exemplo in subditos diriuaret,

Episcopalis quando in Metropolitanam erigatur.

4 † videtis, quód ex immensitate redituum multi pereunt, & maximè quidam iuuenes clerici, & nobiles superbi, qui uix ex parentum legitima obtinere possent mille aureos in reditibus, & tamen de bonis ecclesiæ decem milia librarũ habentes contenti non sunt, sed hi ultra Sauromatas pellendi essent, sed hodie multos expellere opporteret, cum ferè omnes nostra ætas sic alat, Deus eos in meliorem statum dirigere uelit, & insatiabilitatem remouere

Multi prælati ex redituum luxuria pereunt.

5 Nec obstat quòd Imperator erigat ciuitatẽ, Metropolitanãq; faciat, l. una C. de Metropol. Berito, lib. xi. quia hoc uerum quo ad priuilegia secularia. potest enim ciuitatem facere, & erigere in Metropolitanam, & illa habebit priuilegia alterius Metropolitanæ data ab Imperatoribus, sed non poterit erigere episcopalem, uel archiepiscopalem dignitatẽ, quia ad hoc nullus habet po-
6 testatem extra Papam, c. cleros. 21. distinct. in dicto c. 1. † sicut uidemus in tit. de episcopis & cleri. Imperator dat priuilegia clericis, & ecclesiis tamen nõ cõsecrat ecclesias, nec creat clericos, sed tẽporalia dat priuilegia, Papa spiritualia. Inno. in c. cum ab ecclesiarum, de offi. ordina. doct. in d. l. una. Ideo si ciuitas fuerit priuata episcopo a Papa, ciuitas non desinet esse quo ad priuilegia principis secularis, sed non quo ad episcopatũ, & sic erigere potest Papa episcopatus, & archiepiscopatus, princeps uerò secularis potest ciuitatẽ constituere, & Metropolim, & eas priuilegiis ornare quò ad tẽporalia, & fuit prohibitum in concilio Calcedon. ne clericus acciperet dignitatem Metropolitanam ab Imperatoribus, uel aliis laicis qui non possunt episcopum uel archiescopum erigere, licet illis à Papa erectis priuilegia concedere possint.

Imperator non erigit ciuitatem in Metropolitanam.

7 Sic & uniuersitatem Papa creat, & Princeps secularis, & uterq; priuilegia illi confert, & uterque suos constituit conseruatores, & iudices. De Papa in c. fi. de offic. legat. in vi. De Imperatore in authenti. habita, C. ne filius pro patre, de his priuilegiis scripsi abundè in tract. de scolasti. priuile. ubi etiam declaraui d. authen. habita.

Papa & princeps secularis creant uniuersitates.

8 Interdum erigitur regularis in secularem, uel econtrario secularis in regularem, & solet in bulla Papæ dici, Ad laudem & gloriã omnipotentis Dei, & exaltationem catholicę fidei, & diuini cultus augmentum, ac ecclesiæ Albien. statum prosperum, honorificum, & tranquillum ad supplicationem &c. & hoc fuit factum quando ecclesia Albien. fuit olim in secularem redacta, ut uidi in
9 bulla erectionis illius. † Cum omnes ferè ecclesiæ id temporis regni essent regulares, quia tunc feruor deuotionis magnus aderat, sed refrigescente capite membra etiam frigida fiunt, cap. sunt plurimi, vi. q. unde factum est, ut pauca monasteria in Francia inueniantur, & religionis ferè zelus extinguatur, ac de iure facilè fieri potest, ut secularis in regularẽ conuertatur, c. ad audientiam, ii. eccle. ædifican. c. Apostolicę, de don. & illa est vera & propria mutatio, ut do-
10 cet Gullielmus de Monte laudun. in clemen. i. de rescrip † Et porest hoc fieri

De erectione regularis in secularem.

Secularis in regularem facile conuertitur.

[Olim omnes ferè eccl[esi]ae erant regulares]

Auct. Ep.

Episcopi authoritate, etiam inuitis canonicis secularibus, sed ipsis prouidebit
alibi, quandiu superstites fuerint, vt docet Pet. de Perus. in tract. de murat. sta-
tus ecclesiæ, in principio, per gl. in c. Possessiones, de rebus eccle. non alienan.
sed de regulari in secularē nō potest fieri sine Papæ beneplacit, per tex. in ca.
quæ semel, 19 q 3. vbi sic scribitur. Quæ semel sunt dedicata monasteria, cōsi-
liorū maneant perpetuo monasteria, & res, quę ad ea pertinent, monasteriis
reseruari oportet, nec posse vltra fieri secularia habitacula, qui vero permise-
rint hoc fieri subiaceāt his condēnationibus, quę per canones cōstitutę sunt.
Ego tamen putarem non licere episcopis sic mutare statum ecclesiarum
sine Papæ authoritate, & ita seruatur, & scribitur in c. fi. versi. sed obijcitur 25. 11
q. vlt. ibi, quod religiose viuentes, cum a religione cessauerint, priuilegijs exi-
muntur, quæ religiosa conuersatio meruit.

De erectione in curatam, & parrochialem.

ALIQVANDO simplex ecclesia erigitur in curatam, & parrochialē, 1
quod fieri potest etiam ab Episcopo propter augmentū cultus diuini,
si difficile sit parrochianis adire suam parrochiam, c. ad audientiam, pri
mo, de eccle. ædificand. & quæ in ea requirantur, vide sequent.

Requisita ad hoc, vt ecclesia in parrochialem erigatur.

Notanda sunt sequentia antequam ædicula, seu capella, vel beneficium sim
plex possit erigi in parrocchialem intra parrocchiam alterius Primo debet in 2
quirere episcopus, an causa adsit, videlicet an prima parrochialis sit tam am-
pla, vt tempore hibernali cum pluuiæ inundant, aut niues, non possint parro-
chiani sine magna difficultate ipsam adire, & congruo tempore ecclesiasticis
interesse officijs, c. ad audientiam, primo, de eccle. ædificand. Ideo necesse est
vt hæc inquisitio prius fiat, & de ea constet sicut debet inquiri antequam res
alienetur, c. fine exceptione, 12. q. 2. scripsi in compen. alien. rer. eccle.

Curatus consentire debet, quādo intra suam parrochiam altero erigitur in parrochialem, et debet compensari.

Secundo q̄ hac inquisitione facta episcopus cōsentiat constructionis istius 3
secundæ ecclesiæ, alioqui nemo ecclesiam ædificet, antequam episcopus ciui-
tatis veniat, & ibidem crucem figat, c. nemo, de conse. dist. 1.
Tertio curatus ecclesiæ primæ debet etiam consentire ædificationi secun- 4
dæ ecclesiæ, alioqui eo inuito sine causa, si præiudicetur illi, non posset ædifica
ri secunda ecclesia. Panor. in d. c. ad audientiam, primo. col. 3. in fi. nam quod
nostrum est, sine facto nostro ad alium transferri non potest, per reg. iur.
Quarto debet curatus compensari de eo, quod sibi detrahitur, vt commode 5
valeat sustentationem habere in prima ecclesia, tex. in d. c. ad audientiam, c. de
monachis, de præben. & c. 1. illo titu. in 6.

Aedificans ecclesiam, quæ designare ad eam debeat.

Quinto debet ædificans designare ea, quæ ad luminaria, & ad custodiam, 6
& ad stipendia custodum sufficiant, d. c. nemo, de consecrat. dist. 1. & cōpellen
dus est is, qui construxit, ad sufficientē dotem constituendam, quia ex cōstru-
ctione se tacite ad hoc obligauit, c. cum sicut de consecrat. eccle. vel alta.
Sexto fundator cōpensando primum curatum, debet obtinere ab eo, vt con 7
sentiat ædificationi alterius ecclesiæ, & erectioni in parrochialem, & q̄ habita
compensatione ab ædificante remittat ei omne ius, quod in illa ecclesia posset
de extero habere. † Etiam ius patronatus, quod in futurum fortè posset prę- 8
tendere, & sic euitabuntur opiniones, quæ habent, q̄ curatus primæ ecclesiæ
acquirit ius patronatus in secunda ecclesia cum fundatore, vt in d. c. audien-
tiam, probatur per Rochum de Curte, in tract. de iure patronat. in Verbo con
traxit, 7. q in verb. & dotauit, q. 15. quod sic euitabitur, vt dixi.
Vltimo omnia ista approbare debet episcopus, & super his authoritatem in 9
terponere, quibus factis, ius acquiretur patronatus construenti dictam eccle-
siam,

10 fiam,vt in d.c.nemo.tradunt doct. †.vnde si parrochiani a matrice distantes, non possint propter inundationes aquarum, aut alia pericula ad dictam matricem venire,tunc Papa solet concedere,vt diuina audire, & sacramenta recipere possint in capella, etiam non sic (vt suprà dictum fuit) approbata, sed sine præiudicio curati,vt statuit Alex.6. Pontifex maximus in suis regul.tit. de reseruation. iurispatronat. in hoc tamen succursu approbato iure diuina plebs vicina audire poterit,& ibi sacramenta recipere absque curati præiudicio,dum tamen quantò frequentius poterit in matrice ecclesia conuersetur, argum.c.significatum,de præben.

Parrochiani do possint impetrare & facere mũ succursum.

De erectione in collegiatam.

NOnnunquam ecclesia erigitur in collegiatam, & hoc solet fieri Papæ auctoritate,licet quidam dicant fieri posse episcopi auctoritate, c.nobis, de iure patronat. quod non probat, sed quod episcopi auctoritate ecclesiam construat,& in hac erectione Papa sic scribere solet. Ad omnipotentis Dei & Virginis eius gloriosæ, totiusque curiæ cœlestis laudē, & gloriam,ac huiusmodi diuini cultus augmentum,sub venerando ipsius beatæ Mariæ de Clatiaco vocabulo,& ex certa scientia, & de Apostolicæ potestatis plenitudine auctoritate Apostolica in collegiatam erigimus, & ad eam collegij canonicorum secularium capitulum facientium, ac omnia & singula alia iura collegij perpetuo habiturum decernimus,ita quòd in ea sit vna dignitas,quam tempore obtinens caput eiusdem ecclesiæ existat,&c.

A Papa ecclesia erigitur in collegiatam.

Forma.

Et in hac erectione aliquando statuitur certus canonicorum numerus a Papa,interdum mandat Papa suis executoribus in hac parte,vt pro facultate rē dituum certum præscribant numerum, c. 1. de institu.quem Papa approbat p suam erectionis bullam,& ita vidi fieri, & hæc erectiones fieri censentur sine præiudicio alicuius extra expressa in bulla. Extrauag.vlti.de concess.præben. in Extrauag.Ioan.22.& ibi vnum debet esse caput, vt non sint acephali,c.cū non liceat, de præscript. alia in collegiatis requisita scripsi in §.volumus, in verb.collegiatis,de colla.in Concord.

Numerus canonicorū interdū a Papa erigitur interdum mandat erigendū.

Interdum cupit quis erigere dignitatem in ecclesia cathedrali, vel collegiata,& tunc Papa illam non eriget sine clausula, quòd hoc fiat sine præiudicio, & de cōsensu illorū,quorū interest,vt statuit,Alex.6. Pōtifex maximus in suis reg.tit.de erect.vt scripsi supra in tit.de signa.grat. & in bulla nouæ prouisio.

Volens erigere dignitatem,an possit.

De translationibus episcoporum, & aliorum, & quando fieri possint.

1 NVnc dicendum est,quomodo ecclesiæ de vno loco ad alium transferri possint,& primò de Metrapolitana & cathedrali Cathedralis autem non potest transferri vel mutari in alium locum sine Papæ auctoritate,per tex.in c.1.ibi,ac per hoc translationes episcoporum,ac sedium mutationes ad summum de iure Antistitem pertineāt, de transla.episcoporū, & hoc interueniente consilio episcopi & fratrū.s. canonicorū ecclesiæ vtriusque,maximè eius quæ transfertur,c.si quis vult, 16.q 7.nec quidem hoc fieri potest a legato,c.nisi,& seq.de offi. leg †. Imò si quis propria auctoritate ad
2 aliam ecclesiam se trastolerit,carebit & habita & ambita.c. si quis episcopus, 7.q.1.c.pen.& seq.de transla.episcop.

Metropolitana non pōt trāsferri de vno loco in alterū sine Papæ auctoritate nec cathedralis.

Quæro quando hęc translatio vel mutatio fieri possit?respond. ex causa &
3 non alias, vt superius dictum fuit de vnionibus & dissolotionibus vnionum.

Translatio quando fieri possit.

Sex sunt caussæ translationem inducentes.

Sed quæ sint istæ caussæ? respon. tex. in c.tribus, de consecratione dist. 1. si 4
ait. Tribus ex caussis loca sanctorum sunt transmutanda. Primà cum necessitas
persecutorum loca eorum grauauerint, vt ibi scribitur.

Secunda cum difficultas, fortè si ad eum locum adiri non possint, vel si ibi 5
aeris locorum intemperies fuerit. glo. ibi, & in c.quorundam, 74. dist. vel si locus aquarum inundatione grauetur, l.2. ff. si quis cautio.

Tertia cum malorum societate grauatur, ergo propter malitiã populi trãsfertur sedes, c.ita nos. 25. q.2. & episcopus renunciat episcopatui, c.nisi §. propter malitiam, de renun. nam Christus ait, (Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam, Math. 10. c.) & c.sicut, in secundo. 7. q. 1. 6

Quarta caussa est mutationis ad meliorandũ ecclesiam, c. si quis vult, 16. q. 7
7. vbi sic scribitur. Si quis vult monasterium suum ad meliorandum in alium locum ponere, fiat cum consi. episcopi & fratrum suorum, & c.facit. c.2. in fin. statu monach. & ista mutatio fuit facta de ecclesia Magalonę ad Montepessulanum, & fortè ea causa & seq.

Quinta caussa quando locus est periculosus, quia ibi sunt prædones, qui 8
non possunt expelli, tunc in locum congruum transferri debet, c.ecclesias, 16. q.7. vbi etiam glo.

Mutationes episcoporum cõmuni vtilitate, aut necessitate fiũt.

Vltima caussa communis vtilitatis, tex. in c.mutationes, 7. q. 1. sic inquiens, 9
Mutationes episcoporum scitote communi vtilitate, atque necessitate fieri liceræ, sed non propria cuiuscunque voluntate, aut dominatione. Diuus Petr. magister noster & princeps Apostolorum de Antiochena ciuitate vtilitatis causa est translatus Romam, ut ibidem plus proficere posset.

Eusebius quoque de quadam parua ciuitate Apostolica auctoritate muta- 10
tus est in Alexandriam, &c. Non. n. transit de ciuitate in ciuitatem, nec transfertur de minori ad maiorem, qui hoc nõ ambitu, nec propria voluntate facit, sed aut vi a propria sede depulsus, aut necessitate coactus, aut vtilitate loci, vel populi, non superbè, sed humiliter trãslatus est & c scias ibidẽ. Scias fr dilectissime, aliud esse caussa necessitatis & vtilitatis, aliud præsumptionis ac propriæ volũtatis, nõ ergo mutat sedẽ, qui nõ mutat mẽtẽ, idest, q nõ auaritię caussa, aut dñationis, aut proprię volũtatis, vel delectationis suæ migrat de ciuitate ad ciuitatem, sed caussa necessitatis, & vtilitatis mutat, hæc tex. ibid.

Translata ecclesia perdit priuilegia.

Et sic plus est ecclesiam transferre, quàm vnire, quia vniendo ecclesiã, vni- 11
ta retinet sua priuilegia, & statum, sed quando est translata, ea perdit, nec remanet in suo statu, sicut quãdo est vnita, vt scribit Lappus allegatiõe. 68. quęris an liceat, dicens hoc fieri posse de consensu episcopi & fratrum, c.episcopus, 7. q.1. sed cum immutetur status illius ecclesiæ translatæ, & mutare statum non potest etiam legatus, c.pen. de ecclesis ædificandis, vbi Papa indulget epõ, ergo sine Papæ indulto hoc non poterat. Feder. consi. 295. in Christi & c.factum. Ita Petrus Peruſ. in tract. de vnio. c.4. Io. Brufiel. in tract. de dignit.

Legatus non potest ecclesiam transferre.

& offi. leg. conclus. 13. † sed hoc potest intelligi in episcopatibus, secus in infe- 12
rioribus beneficijs, & an translatus, si non possit obtinere illum epatũ, possit ad primum redire, vide tex. in c.si quis, 92. dist. & c.si quis iam translatus, 21. q. 2. & plenè Panor. con. 100. factum, in 2. vol. vide gl. in c.quibus, in verb. clausis, de elect. in prag.

Rex in translationibus consentire solet.

Et in his translationibus ecclesiarum epaliũ solet Rex consentire, quia sua 13
interesse poscet, sicut fundatoris. c.filius, & seq. 16. q.2. & in c.1. ne sede vacã. vbi Rex petebat dissolutionẽ vnionis, ita consensit Rex translationi in translatio factæ ex insula Magalonæ ad Montepessulanum, anno 1516.

Translatio quãdo reuocatur.

Reuocatur etiam translatio, caussa cessante, vtpote si hostilitatis necessita- 14
te fuerit facta translatio, ea cessante ad primam ecclesiam redire oportet. c.in

apibus

apibus, in §. 7. q. 1. idem si metu belli, vel alio compulsus fuerit quis primam ecclesiam relinquere, illo cessante redire ad primam poterit, c. pastoralis. 7. q. 1. cle. 1. de foro competen.

15 Idem si in ruinam cederet religionis, eleemosynæ, & hospitalitatis, vt habetur in c. 1. ne sede vacan.

16 Effectus translationis est, vt translatus ab vna ecclesia ad aliã desinat esse episcopus, vel prouisus illius primæ ecclesię, a qua transfertur, c. in apibus. §. ecce. 7. q. 1. quod est verum, quando episcopus Montipessulani transferretur ad episcopatum Albiensem, vel alium, secus si tantum fiat translatio sedis, vt de ecclesia Magalonæ ad ecclesiam Montipessulani. *Effectus translationis.*

17 Alius effectus est, ut prior ecclesia desinat esse cathedralis, & secunda efficiatur cathedralis, doct. in c. 1. & sic ecclesia Magalonę erat olim cathedralis, nũc simplex ecclesia, & ecclesia sancti Ger. Montispessulani, nunc effecta est cathedralis, mutato nomen in sanctum Petrum, vt sit ecclesia cathedralis sancti Petr.

18 Alius vt in prima ecclesia debeant relinqui præsbyteri, saltem vnus, si reditus pluribus non sufficiunt, qui ibi ministrare debeant, c. si quis vult. 16. q. 7. & si primum monasterium destruitur, vel ecclesia, debet poni clausula, quòd ad profanos vsus non redigatur, per reg. semel Deo dicatum, de reg. iur. li. 6. *Duo saltẽ præsbyteri debent dimitti in ecclesia prima.*

19 Alius vt prior ecclesia perdat priuilegia, & in aliam ecclesiam transferantur. glo. in d. c. si quis vult. quæ allegat, c. & quæ diximus. 16. q. 7. quod est verum, quando priuilegium concerneret personam, secus si rem. l. 2. §. 1. ff. de priuile. credito. l. tempus, in fi. ff. de re iud. Oldra. consi. 257. quod domino, nume. 2. & sic vtraque ecclesia erit immunis, sicut aliæ ecclesiæ, vt per totũ tit. de immu. ecclesia. & puto etiam quòd præsbyteri, qui ibidem Magalonæ seruient, erunt exempti sicut ministri ecclesię translatæ, c. per exceptionem, de priuil. lib. 6.

20 Vltimus effectus, est quòd deinceps omnes actus concernentes ecclesiam cathedralem sicut conficere chrisma, & alia, quæ fiebant in prima ecclesia, fieri debent in illa ad quam erat translata, & sicut debebat eẽ theologus in prima, & in secunda. §. de coll. in Concord.

De translatione monachorum.

1 Notandum est, quòd quãdo quis translatus est ad aliud monasterium, non est necesse facere nouam professionem in secundo monasterio, nam semel facta professio sufficit, c. nullus, & c. indemnitatibus, de electio. in 6. quando non sunt diuersæ regulæ. Panor. in c. Abbate sancti Siluani, no. 4. de verbo significa. † quia profitendo vnam religionem, omnes videtur profiteri quo ad substantiam regulæ, cùm ad vnum tendant, vt docet Hostien. in c. ad Apostolicam, de regula, & abundè Feder. Senens. consi. 5. quidam monachus, in 2. dubio, & consi. 19. colũ. 2. vbi dicit, quòd quando monachus vnius monasterii in aliud transfertur, solet de stylo poni hæc clausula, te de monasterio Furcens. cuius monachus existis, ad monasterium sanctæ Mariæ auctoritate Apostolica, transferentes, ac volentes, & decernentes ex nunc eiusdem monasterii sanctæ Mariæ monachus censearis, & in eo recipiaris in monachum, &c. Dec. in c. præterea, de præb. *Monachus translatus: an [illegible] professionẽ facere teneatur.* *Clausulæ transferentis Papæ.*

2 (†)

3 An monachus translatus in aliud monasterium auctoritate Apostolica possit sine licentia Papæ redire ad primum monasterium, vide eundem Feder. cõsil. 263. Præsupposito, & an religiosus præfectus ecclesiæ seculari nomine religiosorum comprehendatur, glo. in clem. religiosus, de procura. & clem. 1. de deci. Fel. in c. tua, col. 2. de sureiur. & comprehendi asserunt, ibid.

Etiam

Solus Papa confert religioso alterius monasterij ante translationem.

Etiam notandum est, quòd solus Papa potest conferre, vel commendare be- 4
neficium religioso alterius monasterij c.cum singula, §.fi. de præb. in 6. nisi in
monasterio dependente, vt ibi, vel nisi fuerit translatus canonicè ibidem.

Translatio monachorum quo fiat.

Sed dicet quis, quomodo fiat canónica translatio ? respon. si monachus ve 5
lit ad religionem arctiorem transire, tunc sufficiet consensus abbatis, vt dimit
tat religionem, in qua est professus, & aliam ingrediatur c.licet, de regula, c.
statuimus, 19 q 3 non tamen sufficeret licentia prioris, vt docet Roma. singul.
452. domini, per tex. in l. qui sub prætextu, C. de sacrosan. eccle. † Etiam petita 6
licentia & non obtenta sufficeret, in d.c.licet, & hoc asserit Anto. Butt. in c.
fi.col.1.de renun. & Soc.con.222. præsens consultatio, 2 .volu. sed si abbas sit
mortuus, tunc licentia conuentus habita episcopus facultatẽ dabit, teste Lap-
po allegation.62. quidam.

De translatione ad parem Religionem.

Si autem vellet transferre se ad aliam religionem parem, tunc voluntas ab- 7
batis & conuentus sufficit, nisi velit transire ad monasteriũ in alia situm dioe-
cesi, in qua translatione & episcopi illius auctoritas requiretur & causa iusta
in non exemptis, Perus. in d.c.cũ singula, §.fi.col.2.de pręb.lib.6.c.significatũ,
de regul. & c.post translationem, de renun. argu.c.2.in 68.dist. & cap. qui verè
pureque, 16.q.1.

Et his casibus nullus abbas debet licentiam præstare manacho abeundi, nisi 8
primò religiosus inuenerit alteram religionem, quam paratus sit intrare sta-
tim, & oportet quòd ei cõstet de voluntate abbatis & conuentus secũdæ reli-
gionis, alioq posset religiosus fugere, & apostatare. Inno. & alij i c.fi. de renũ.

De volente ingredi religionẽ latiorem.

Si vero vellet adire religionem latiorem, non ita strictam, hoc de Papæ so- 9
lius consensu potest. glo. & doct. in d.c.cum singula. §. fina. de præbend. quia
hoc est contra iura, quæ non potest inferior tollere, clement. ne Romani, de
election. & solus Papa in his habet plenitudinem potestatis, c.proposuit, de
concessio. præben. Panormi. in c.non est, de regula. vbi declarat quæ regula di
catur strictior.

Si tamen caussa exigeret celeritatem, vtpote ratione infirmitatis vel alte- 10
rius iustæ caussæ, & tunc sufficeret dispensatio episcopi cum licentia abbatis.
Innoc. in d.c.fi. & c.dilectus. de tempor. ordin. Perus. vbi supra.

Translatus ad aliam religionẽ propria authoritate an sit apostata.

Sed si de facto monachus ad latiorem religionem se transferret, & ibidem 11
habitum assumeret, & deferret, non excommunicatus, nec apostata. c.fina. de
apostа. vt docet Inno. in c.intelleximus, de ætate. Lappus allega. 34. 12
Tamen habebit locum pœna c.eum qui, de præb. lib.6. facit c.fin. de regu.
hoc docet Domi. Geminia. in d.c.cum singula. §.fi. in 3.no. ibid. de mendican-
tibus transeuntibus ad aliam religionem vide clem. vt professores, de regu. &
inferius in dispensa. regul. dicetur. 13

Religiosus põt mutari per abbatem ac alium locum eius religionis.

Nota tamen quòd semper religiosus de licentia sui abbatis potest mutari
& transferri in alium locum, qui sub eodem abbate regitur, & sit eiusdem reli
gioni. glo. fin. & docto. in capitu. significatum, de regu. Perus. in d. capitul. cum
singula. 14

Requisita ad bonam translationem.

Et sic vides requisita ad trãslationem. primò quòd causa adsit, & legitima.
doc. in d.c. significatum. secundò quòd licentia interuenerit, vel saltem petatũ,
quo ad strictorem religionem, nec valeret consuetudo in contrarium, c. cum
venerabilis. de consuetu. tertiò quòd licentia detur a suo superiore immedia-
to, non ab inferioribus. Panor. in c.licet, de regula. Soci. consi. 52. Viso instru-
mento, col.3. in 4. vol. quartò, quòd religiosus aliã religionem inuenerit, ante-
quàm licentiam petat. Innoc. & alij in c.fi. de renuncia. doct. in d.c.cum singu
la. Soci. d. consi. 222. in 2. vol.

Collatio Papæ inducit translationem.

Si tamen Papa conferret beneficium religioso, vel commendaret in alio
monaste-

monasterio, valeret prouisio, etiam si nihil diceret de translatione, quia prouidendo videtur eum transferre, tanquàm necessarium consequens. gl. & doct. in c. quia in tantũ, de præbẽ. & c. si quis in clero, 7. q. 1. Feli. in c. postulasti, col. 7. de rescript. licet clausula translationis non debeat, omitti, si sapis.

16 Sed si mandaret prouideri per mandatum fortè, vel alias, non poterit prouideri illi monacho in alio monasterio, nisi sit translatus, vel dispensatus, vel in mandato transferatur, vel nisi illud monasteriũ, in quo mandatur prouideri sit dependens ab alio. d. ca. cum singula. §. fi. de præben. lib. 6. ideo in mandato debet esse clausula translationis, si alteri abbati, vel collatori dirigatur mandatum, & ita vidi obseruari. *In mandato debet contineri translatio.*

Si tamen ecclesia parrochialis, vel aliud beneficium sit solita regi per monachos vnius monasterij per quadraginta annos, poterit conferri monachis illius monasterij sine translatione, non vero monachis alterius monasterij, per tex. in c. cum de beneficio, de præb. in 5. *Translatio quãdo non requiratur.*

Notandum est, quòd quando Papa prouidet, aut prouideri mandat regulã-
17 ti de beneficio regulari alterius monasterij depen. debet dari clausula translationis, vt monachus transferatur de loco ad locum, & inibi in monachum, & fratrem recipiatur, ac syncera in domino charitate tractetur, & hoc si sit eiusdem ordinis. *Clausula trãslationis ponenda.*

18 Si verò sit alterius ordinis, tunc debet transferri, & recipi in monachum, & fratrem, & habitus regularis dari iuxta monasterij consuetudinem.

19 Si autem essent diuersi ordinis, non habitus, vtpote Cluniacen. & sancti Benedicti, tunc non debet apponi clausula in bulla tibi, qui regularem habitum, &c. & ista de stylo sunt curiæ Roma.

20 Etiam si prouideatur de prioratu cõuentuali a quodam monasterio depen. monacho eiusdem monasterij, non apponetur in bullis, eum translatione de monasterio ad prioratũ, & idẽ in alijs beneficijs prioratus, & dependentibus ab eodem monasterio, vt no in d. c. eum singula, in fin. de præben. lib. 6.

21 In noua prouisione etiam apponitur translatio, sicut enim dubitatur de prima collatione, & acceptatione, an viribus subsistat, ita, & de translatione, ideo dari solet. *In noua prouisione apponi solet translatio.*

22 Etiam translatio datur ante annum professionis, si conferatur eidem beneficium alterius ordinis, quia large frater alterius ordinis dicebatur, vt inferius scripsi in dispen. regula. & clausula. volumus, &c. æquipollens est translationi. Hactenus de modis acquirendi, nunc videndum est quomodo beneficia conseruare possimus.

Solus Papa confert religioso alterius monasterij ante translationem.

Translatio monachorum quo fiat.

Etiam notandum est, quòd solus Papa potest conferre, vel commendare beneficium religioso alterius monasterij c.cum singula, §.fi. de præb. in 6. nisi in monasterio dependente, vt ibi, vel nisi fuerit translatus canonicè ibidem. 4

Sed dicet quis, quomodo fiat canonica translatio? respon. si monachus velit ad religionem arctiorem transire, tunc sufficiet consensus abbatis, vt dimittat religionem, in qua est professus, & aliam ingrediatur c.licet, de regula, c. statuimus, 19 q 3 non tamen sufficeret licentia prioris, vt docet Roma.singul. 452.domini, per tex.in l.qui sub prætextu, C. de sacrosan.eccle. † Etiam petita licentia & non obtenta sufficeret, in d.c.licet, & hoc asserit Anto. Butr.in c. fi.col.1.de renun.& Soc.con.222.præsens consultatio, 2 .volu.sed si abbas sit mortuus, tunc licentia conuentus habita episcopus facultatẽ dabit, teste Lappo allegation.62. quidam. 5 6

De translatione ad parem Religionem.

Si autem vellet transferre se ad aliam religionem parem, tunc voluntas abbatis & conuentus sufficit, nisi velit transire ad monasteriũ in alia situm diœcesi, in qua translatione & episcopi illius auctoritas requiretur & causa iusta in non exemptis, Peruf.in d.c.cũ singulà, §.fi.col.2.de preb.lib.6.c.significatũ, de regul.& c.post translationem, de renun.argu.c.2.in 68.dist.& cap.qui verè pureque, 16.q.1. 7

Et his casibus nullus abbas debet licentiam præstare monacho abeundi, nisi primò religiosus inuenerit alteram religionem, quam paratus sit intrare statim, & oportet quòd ei cõstet de voluntate abbatis & conuentus secũdæ religionis, alioq; posset religiosus fugere, & apostatare. Inno.& alij i c.fi. de renũ. 8

De volente ingredi religionẽ latiorem.

De solo Papa consensu.

Si vero vellet adire religionem latiorem, non ita strictam, hoc de Papæ solius consensu potest.glo.& doct.in d.c.cum singula. §. fina. de præbend.quia hoc est contra iura, quæ non potest inferior tollere, clement.ne Romani, de electron. & solus Papa in his habet plenitudinem potestatis, c.proposuit, de concessio.præben.Panormi.in c.non est, de regula.vbi declarat quæ regula dicatur strictior. 9

Quando sufficit episcopus?

Si tamen caussa exigeret celeritatem, vtpote ratione infirmitatis vel alterius iustæ caussæ, & tunc sufficeret dispensatio episcopi cum licentia abbatis. Innoc.in d.c.fi.& c.dilectus.de tempor.ordin.Peruf.vbi supra. 10

Translatus ad aliam religionẽ propria authoritate an sit apostata.

Sed si de facto monachus ad latiorem religionem se transferret, & ibidem habitum assumeret, & deferret, non excommunicatus, nec apostata.c.fina.de apostа.vt docet Inno.in c.intelleximus, de ætate. Lappus allega.34. 11 12

Tamen habebit locum pœna c.eum qui, de præb.lib.6. facit c.fin. de regũ. hoc docet Domi.Geminia.in d.c.cum singula.§.fi.in 3.no.ibid.de mendicantibus transeuntibus ad aliam religionem vide clem. vt professores, de regu. & inferius in dispensa.regul.dicetur. 13

Religiosus põt mutari per abbatem ad alium locum eius religionis.

Nota tamen quòd semper religiosus de licentia sui abbatis potest mutari & transferri in alium locum, qui sub eodem abbate regitur, & sit eiusdem religioni.glo.fin.& docto.in capitu.significatum, de regu.Peruf.in d. capitul.cum singula. 14

Requisita ad bonam translationem.

Et sic vides requisita ad trãslationem. primò quòd causa adsit, & legitima, doc.in d.c.significatum.secundò quòd licentia interuenerit, vel saltem petatur, quo ad strictorem religionem, nec valeret.consuetudo in contrarium, c. cum venerabilis.de consuetu.tertiò quòd licentia detur a suo superiore immediato, non ab inferioribus. Panor.in c.licet, de regula. Soci.consi.52. Viso instrumento, col.3.in 4.vol.quartò, quòd religiosus aliã religionem inuenerit, antequàm licentiam petat. Innoc. & alii in c.fi.de renuncia. doct.in d.c.cum singula. Soci.d.consi.222.in 2.vol. 15

Collatio Papæ inducit translationem.

Si tamen Papa conferret beneficium religioso, vel commendaret in alio monaste-

monasterio, valeret prouisio, etiam si nihil diceret de translatione, quia prouidendo videtur eum transferre, tanquam necessarium consequens. gl. & doct. in c. quia in tantũ, de præbẽ. & c. si quis in clero, 7. q. 1. Feli. in c. postulasti, col. 7. de rescript. licet clausula translationis non debeat, omitti, si sapis.

Prouidendo de benef. Papa videtur transferre. (manuscript note)

16 Sed si mandaret prouideri per mandatum fortè, vel alias, non poterit prouideri illi monacho in alio monasterio, nisi sit translatus, vel dispensatus, vel in mandato transferatur, vel nisi illud monasterium, in quo mandatur prouideri sit dependens ab alio. d. ca. cum singula. §. fi. de præben. lib. 6. ideo in mandato debet esse clausula translationis, si alteri abbati, vel collatori dirigatur mandatum, & ita vidi obseruari.

In mandato debet contineri translatio.

Si tamen ecclesia parrochialis, vel aliud beneficium sit solita regi per monachos vnius monasterij per quadraginta annos, poterit conferri monachis illius monasterij sine translatione, non vero monachis alterius monasterij, per tex. in c. cum de beneficio, de præb. in 5.

Translatio quãdo non requiratur.

17 Notandum est, quòd quando Papa prouidet, aut prouideri mandat regulãti de beneficio regulari alterius monasterij depen. debet dari clausula translationis, vt monachus transferatur de loco ad locum, & inibi in monachum, & fratrem recipiatur, ac syncera in domino charitate tractetur, & hoc si sit eiusdem ordinis.

Clausula trãslationis ponenda.

18 Si verò sit alterius ordinis, tunc debet transferri, & recipi in monachum, & fratrem, & habitus regularis dari iuxta monasterij consuetudinem.

19 Si autem essent diuersi ordinis, non habitus, vtpote Cluniacen. & sancti Benedicti, tunc non debet apponi clausula in bulla tibi, qui regularem habitum, &c. & ista de stylo sunt curiæ Roma.

20 Etiam si prouideatur de prioratu cõuentuali a quodam monasterio depen. monacho eiusdem monasterij, non apponetur in bullis, cum translatione de monasterio ad prioratũ, & idẽ in alijs beneficijs prioratus, & dependentibus ab eodem monasterio, vt no in d. c. cum singula, in fin. de præben. lib. 6.

21 In noua prouisione etiam apponitur translatio, sicut enim dubitatur de primis collatione, & acceptatione, an viribus subsistat, ita, & de translatione, ideo dari solet.

In noua prouisione apponi solet translatio.

22 Etiam translatio datur ante annum professionis, si conferatur eidem beneficium alterius ordinis, quia large frater alterius ordinis dicebatur, vt inferius scripsi in dispen. regula. & clausula. volumus, &c. æquipollens est translationi. Hactenus de modis acquirendi, nunc videndum est quomodo beneficia conseruare possimus.

Translatio datur ante annũ professionis. (manuscript note)

BENEFICIARIAE SECVNDA PARS, BENEFICIA CONSERVANDI MODOS VTILES DOCENS.

1 PRIORI Libro modos beneficia acquirendi præmisimus, nunc ad conseruandi modos accedamus, in quibus cum non minor virtus sit, quam acquirendi, & beatum eum, qui tenet, dicat glos. in §. si tres, de pace tenen. & eius violat. licet paulo facilius sit retinere, quàm acquirere, tamen non minor erit adhibenda opera, ne quid vtile, vel necessarium huic patri omittamus, vobisque omnibus pro virili satisfaciamus,
2 †quare si cõtingat nonnullos ex his quo describemus, modis, acquirendi quoque viam complecti, considerabitis illos etiam conseruandi non minorem commoditatem præse ferre, sunt enim quidam communes, & acquirendi, & conseruandi.

Conseruandi virtus non minor, quàm acquirendi.

3 Imprimis se offert gratia, seu rescriptum, perinde valere, quod tanquam vtilissimum aggrediamur, cõseruat enim beneficium, si mature impetretur, vt statim apparebit.

De rescripto etiam, & perinde ualere.

1 RESCRIPTVM Istud regulariter gratiã cõcernit, estque in curijs frequentissimũ, sed interdũ est etiã valere, nã vidi papã concessisse literas cõmissionis, quæ fuerũt ab eo reuocatæ, postea decreuit eas etiã valere, & perinde, ac si executio ratione illarũ facta fuisset. Itaque clausula, etiam valere, cõmunius datur, quando a papa reuocatum aliquid, eratque irritum factum, si postea ex caussa papa decernat valere, ponetur clau. et valere.

Etiam valere, quomodo intelligatur.

2 Si vero papa non irritauerit primam collationem, vel actum, sed ex subreptione, vel alio casu est actus forte inualidus, dabitur hoc rescriptum perinde valere, quia Papa potest fingere, & statuere, vt actus perinde valeat, ac si iure factus esset, vt Bar. & alij docent in l. si is, qui pro emptore. ff. de vsucapio.

Perinde valere, quando cõcedatur.

3 Et sic rescriptũ perinde valere est, quãdo papa gratiam suã aliqua ex parte inualidã cõfirmet, sed noua prouisio daĩ, quãdo collatio fuit facta ab alio, quã a papa, ut asserit d. Phili. Probus in ca. si. de consuetud. lib. 6. & hoc verum est.

Noua prouisio, & perinde valere differunt.

4 Differt tamen hoc a confirmatione, quia hæc respicit, vt nunc actus confirmatus valeat l. & quia. ff. de iurisd. omnium iudic. c. 1 & per totum, de confirma. vtili, sed perinde valere respicit sicut Argus (vt Poetæ dicunt) retro, & valet a die primæ gratiæ, si nulli fiat præiudicium, vt inferius plene dicetur.

Confirmatio differt a perinde valere.

5 Cõfirmatio in beneficialibus ẽt nõ daĩ, vt supra dixi in noua prouisione, sed perinde valere sic, quod tamen in effectu vim confirmationis obtinet, nec inducit tamen nouam prouisionem, teste Aegid. Bellamera in decis. 802. si prouisus, & prouincial. fol. 33.

Perinde valere non inducit nouam prouisionẽ.

N^a.

N^a. Nunc

Perinde v^e a die prime grãe.

Perinde v^e non confirmacio hic.

Quarto

Quando perinde ualere impetrari possit.

Quæro quando impetrandum sit hoc rescriptum? Respon. quando quis dubitat primam papæ prouisionem ex aliqua caussa impugnari posse, vt perinde valeat, ac si valida fuisset tempore impetrationis. facit l. 2. ff. de dona. cœpli de hoc verb in l. portus. ff. de verbo. significa. 6

Perinde fictionē denotat.

Et hæc dictio perinde, denotat fictionem. tex. iuncta glo. in l. 1. ff. de recepta. l. 2. & l. vlti de natal. restituen. Rota decis. 383. si papa, in no. Ias. in l. Titia. §. si. de uerb oblig. ubi dicit denotare omnimodam iuris similitudinem. & Paul. Paris. consi. 38 licet, in 3. uolu. 7

Perinde personam tempus, & actum respicit.

Interdum hæc dictio respicit tempus, ut si minor impetrauerit beneficium, & tacuerit se minorem, impetrabit hoc rescriptum, vt perinde ualeat a tali tēpore, ac si fuisset maior, ut statim subijciam. Aliquando respicit personam, ut perinde ualeat ordinatio, ac si fuisset facta a proprio Episcopo, aliquando actū respicit, & de his inferius dicet. & plenius tractaui in d. l. portus. ff. de uerb sig. 8

Et ista impetratio facit primam collationem, & actū ualere, ac si primo ualida fuisset, Nam tantum debet operari fictio in casu ficto, quantum ueritas in casu uero, l. si filio. ff. de liber. & posthu. l. si filiusfamil. si certum peta. Quòd si prima ualida fuisset, non esset opus hoc rescripto, sed per hanc clausulam postea ualidus fit actus, ac si principio integer fuisset. 9

Aetas non expressa hoc rescripto potest suppleri.

Ex quibus infertur, ꝙ si impetrauero beneficium, & non expressero ætatis defectum, non ualebit impetratio. c. si eo tempore. de rescrip. in 6. ex hoc tamē rescripto confirmabitur primæ impetratio, ac si prius ætatem expressisset. 10

Qualitas suppletur a perinde valere.

Adhæc si prouisus fini de beneficio talis N. a papa, & non dixero esse curatum non valet prouisio, sed ad supplendum defectum impetrabo, vt perinde ualeat prouisio, ac si curam expressissem, c. cum in illis, de præb. in 6. 11

Tonsura confirmatur perinde valere.

Præterea si promotus fuero ad tonsuram ab alieno Episcopo, defecit ordinatio. c. 1. & per totum, de tempor. ordinan. li. 6. dicam infra in materia dispēsa. ideo impetrabo ut perinde ualeat tonsura, ac si a proprio Episcopo collata fuisset, utsupra dixi in materia tonsuræ. 12

Natalium defectus suppletur perinde valere.

Insuper si naturali collatum sit beneficium, & non expresserit natalium defectum, non ualebit collatio, nisi per hanc clausulam ei succuratur, ut perinde ualeat, ac si natalū defectus expressus fuisset, ut consuluit Petrus. Paris. consi. 43. pro Do. Hierony. col 2. in. 4. uol. doct. in c. 1. & per totum, de fil. præsbyter. 13

Nec etiam valebit beneficij impetratio facta ab extero ignorante idioma patriæ, nisi per hoc rescriptum sibi succurrat regul. cancel. 19. facit c. neminē. 70. dist. glo in c. proponente, de rescrip. 14

Literæ, & processus, quando hoc rescripto cōfirmari possint.

Notandum est, nunquam concedi quòd literę, & processus ualent ab omnium eorum data, præterquam in mutationibus collationum, & reualidationibus, & tunc addatur verbum uidelicet ad uacatura, alioquin ius quæsitum tolleretur. Et ideo debent addi verba hęc à data pręsentium valeant, nisi in mutationibus, & reualidationibus prædictis, vt est statutum ab Alex. sexto Pontifice maximo in suis regul. 15

Super quibus nō concedantur literæ perinde valere.

Plus addens, ꝙ super literis per pœnitētiariam expeditis, & super breuibus, non datur perinde valere, nec literæ, & si breuia huiusmodi confirmatur, & signatura dicet de nouo, cum non sint veræ literæ Apostolicæ, secundum quosdam, sed per illas gratiæ concessæ dantur de nouo. 16

Dicens se dubitare de prima collatione nō potest dicere de facto.

Item super literis expectatiuis in forma pauperum concessis dari literæ perinde valere non consueuerunt, quia literæ istæ sunt iustitiæ, & hoc de stylo, ego tamen dicerem dari posse, quia gratiæ sunt, vt superius dixi in differentijs inter literas gratiæ, & iustit. 17

Adhæc si in supplicatione dictum fuerit, ꝙ impetrans dubitat primam collationem viribus non subsistere, nō poterit postea in bulla dicere de facto dubitare, 18

bitare, & inficere primam collationem & ab ea recedere, quia si Papæ in supplicatione prius narratum fuisset, ꝙ de facto dubitabat, non concessisset, vel non ita de leui, c. postulasti, de rescrip. forte quia de facto ingressus est beneficium, ideo intrusus. c. cum iam dudum, de præb. cui uix datur hoc rescriptũ, arg. l. authoritate. C. vnde vi.

19 Insuper etiam non valeret quis impetrare has literas super parrochiali sita in uilla murata, quam non qualificatus obtinuerat, hoc omisso, & postea impetrauerat, vt perinde valeat, ac si qualificatus esset, dixi non valere, per ea quæ scripsi. in § declarantes, de manda. Apostolic. nam in § statuimus. 2. in cōcorda. debent istæ parrochiales conferri graduatis & qualificatis, & si alijs conferantur, non valet collatio, ipse quoque Papa vult ligari illa lege, vt patet in §. j. de firma. & irreuocab. Concorda. stabili. †Vidi tamen concedi literas perinde valere, ei qui dicebat se studere, qui studuerat antea sex annos, sed tempore impetrationis non studebat, ob id Papa ratione sui studij præteriti volebat, vt perinde valeret, quasi tempore impetrationis studuisset, & tunc respicit tempus, vt dixi. *Non graduatus super parrochiali villa murata non impetrat, vt perinde valeat, ac si graduatus esset.*

20

21 Etiam non vtitur hoc rescripto resignatarius, si de nouo consensu resignãtis non apparuerit, quando in sua prima resignatione hoc non continebatur, vt vidi de quodam, qui resignauerat parrochialem ecclesiam, quam habebat in ecclesia S. Stephani Bituricen. & ibidem nullam ecclesiam parrochialē habebar, sed tantum vicariam. †Vnde oportet, ꝙ cōsensus resignantis habeatur de nouo, qui dicat se voluisse resignare vicariam, & eam de nouo resignat, seu cōstituit procuratores ad resignandum eam, & tunc Papa concedit ei, vt perinde valeat, ac si prius resignata fuisset. †Si tamen hic vicarius antea resignasset illam vicariam, quæ iamq; fuerat alteri collata, non proderit hoc rescriptum, quia non valebit, nisi nunc ex nouo consensu, & ita vidi quandoq; impetrari, sed quandoq; fit in fraudem, quę tamen alteri nocere non potest. *Perinde valere in resignatione quãdo possit impetrari.*

22

23

24 Vidi etiam concedi moniali hoc rescriptum, eo quòd impetrauerat locũ monachalem in monasterio vacante per promotionem Abbatisse, qui reseruatus erat in curia, ideo in hoc rescripto fuit dictum, quod receptio huius monialis, quæ iam erat facta in monasterio, & quæcunque inde secuta perinde a data p̄sentium valerent, & plenam obtinerent roboris firmitatem, ac si in dicto loco nulla per sedē Apostolicam generalis, vel specialis facta foret reseruatio, ecce in quibus casibus regulariter non valet hoc rescriptum, vel valere potest & inferius dicetur non valere contra ius naturale, vt in furioso. *De loco moniali collato reseruato vt perinde cōcedi possit.*

25 Nota tñ ꝙ gratia perinde valere si sit einsdem datæ, cuius est prouisio, præsumitur tamen posterior natura, quia se refert ad gratiam, & eam cōfirmat & confirmatum prius est confirmante. c. j. & per totum de confir. vtili. Gem. cōsi. 11. lite col. j. & seq & secunda gratia præsupponit alterã. c. 2. de filijs presb. & nō est mirum ex signatura duas elici bullas videlicet bullam ꝓuisionis, p̄inde valere, cũ hoc sit in signatura si expressum, alioqui clausulę nihil prodessent. *Duæ bullæ ex signatura quando possint impetrari.*

Perinde refe refert ad gram.

26 Etiam differt hoc rescriptum a rescripto si neutri, quia hoc non datur nisi literis confectis, & expeditis, quia non potest sine literis esse processus, secus in perinde valere, vt docent Do. de Rota decis. 458. circa secundum, in not. & Staphil. in tract. de literis iusti. versi. quando aliquis petit. *Perinde & si neutri differũt.*

27 Ad plenam huius materiæ prosecutionem dicendum est hoc rescriptum valere, antequam ius sit acquisitum tertio, postea verò non derogat iuri tertij, sed de nouo posset papa concedere, si vellet, confirmar, ac si prius iure concessum esset, & qui confirmat hoc casu dat, vt in l. & quia, ff. de iuris. omnium iudic. l. lege. 14. tabularum, de uerb. sig. ubi dixi. *Iuri tertij non derogat hoc perinde valere.*

28 Imò etiam si Papa apponat uerba se referentia ad vitium de præterito, ut non

non possit obijci vitium præcedens, forte simoniæ vel hæresis, tamen per hæc verba non intendit auferre ius in re, vel ad rem alteri quæsitum. c. quamuis, de rescrip. lib. 6. & c. cum olim, de consuetu. Feli. in c. super, col. 7. de rescri.

Perinde valere non derogat impetranti, qui est eiusdē datæ.

Etiam si duo concurrant impetrantes, & vnus non expresserit quod exprimendum erat, si eodem die impetret rescriptum perinde valere, non nocebit altari impetranti, quominus præferatur isti concurrenti, vt qua non potest dici rescriptum concurrere, quod est nullum, c. non omnes 2. q. 7. & ca. factus, 7. q. j. & hoc est valde vtile. 29

Canonicus vere creatus præfertur ficto perinde valere.

Et si Papa creat aliquem Canonicum, & vult vt perinde habeatur canonicus, ac si tempore datæ fuisset canonicus, hoc etiam non tollit ius quęsitum alteri canonico, licet sint æquales, quia vnus est vere canonicus, alter ficte, & si duo sint sponsi, vnus verus, alter fictus, verus ficto pręfertur c. fraternitatis, de frig. & verus administrator pręfertur ficto. c. olim. j. de rest. spoliato. c. cum venerabilis, de relig. domib. & veritas præfertur fictioni. §. si quis rem, de lega. in inst. Domi. consi. 138 an si quis, col. 2. †Nam ratihabitio non trahitur retro in præiudicium iuris quæsiti, l. bonorum, vbi Bart. ff. rem ratam haber. & l. si indebitum. §. si procurator, ibid. Bal. in l. obseruare, in fi. in 10. q. de offi. procons. Domi. consi. 128. factum, col. 2. & Soc. consi. 126. in princ. in 4. vol. 30 31

Et hoc solet Papa exprimere, dummodo non sit ius acquisitum alteri tempore datæ præsentium. c. si postquam, de præb. in 6. superius fuit dictum in bulla nouæ prouisionis, quia habet vt nunc, non vt tunc, quando in medio est obstaculum. Soc. consi. 126. q. col. 3. in 2. vol. nam cōfirmatio valet nunc, d. l. obseruare. in fi. ff. de offi. proconf. Panor. in c. 3. nu. 5. de his quæ fiunt a præla. sicut de legitimatione dicitur, vt valeat vt nunc docto. in cap. per venerabilem, qui filij sint legitimi. 32

Confirmari potest contractus si non sit alterius quæsitum.

Vnde consuluit Pau. Cast. consi. 178. donatio, in 1. vol. col. j. principem contractum inualidum confirmare posse ex defectu iuris communis, dum fiat sine alterius præiudicio, & antequam sit alteri ius quæsitum, per l. adoptio non iure facta. ff. de adop. l. 2. in fi. de reb. eorum. 33

Et si Papa diceret, non obstante ꝙ sit ius alteri quæsitum, non valeret, quia præsumeretur circumuentus, postquam declarauit hoc non valere. c. si quando, eo. ti. nec istud rescriptum reciperetur, nec Papa fidelis seruus esset, nec daret cibum in tempore, sicut iussus est in Euangelio. 34

Præterea quando Papa dicit, non obstante quacunque collatione prouidemus, intelligitur de collatiõe inualida. c. 2. ne sede vacan. Fel. in c. caussam quæ, in fin. de rescrip. & Alex. consi. 126. viso titulo, col. 2. in 2. vol. & consi. 35. viso, num. 6. in 4 vol. 35

Et quando reuocat omnia facta in contrarium, intelligitur de his quæ non erant iure facta c. audita, de resti. spoliat. & inferius scripsi. 36

Exprimenda, quæ sunt in perinde valere.

Nunc videndum est, quæ sint in hoc rescripto exprimenda. Respon. oportet exprimere omnes defectus, alioqui expressio vnius, non supplet alios non expressos. l. j. §. si plura. ff. ad Turpil. Dom. expresse in consi. 15. Reuerende pater, in 4. dubio, quia sublato vno iure aliud remanet. c. ex tuarum, de authorit. & vsu palij. glo. in reg. Canc. 19. in fi. †Vnde habetur in pract. Rom. ꝙ in gratia perinde valere, non debet suppleri vltra illud, quod est in supplicatione, ꝑpter iudicia, quæ super illis solent oriri, vt si personam iudicis approbo, non tamen videor approbare eius d. c. super, de offic. deleg. †Idem in testibus habetur. c. præsentium, de testibus, itaque si illegitimus minor impetrauerit beneficium curatum, non expresso defectu natalium, nec ætatis, si postea impetret hoc rescriptum, exprimendo tantum defectum natalium, & omittat defectum ætatis, non valebit hoc rescriptum, nec impetratio, quia omnes defectus 37 38 39

Omnes defectus sunt exprimendi in perinde valere.

fectus non sunt expressi, ita quamquam dixi alicui, qui sic impetrauerat, nam si plura sint crimina singulorum abolitionem quis petere debet, d. §. si plura, uel enumerare ea in una gratia, seu literis, alioqui non ualet gratia.

40 Praeterea si quis resignauerit ecclesiam patrochialem in fauorem Titij, & signata fuerit supplicatio cum suspensione quarumuis gratiarum expectatiuarum, specialium reseruationum, unionum, &c. Sed in impetratione bullae haec clau. cum suspensione non fuit conscripta, tunc utendum est his literis, ut perinde valeat, ac si in illis de suspensione & decreto praedictis plena & expressa mentio facta fuisset non obstan. vel rescribatur, vt supra dixi, & melius erit.

Perinde valere impetrandu vel rescribendu, vel rescribenda gratia.

Doctoris mentio omissa quando suppleri possit ex perinde valere.

41 Adhaec si tempore praedecessoris Paul. tertij impetrauerim beneficium in villa murata tanquam doctor, & hoc fuit in supplicatione expressum, si obtinuerim bullam tēpore dicti Pauli, in qua omissum fuit, quòd era doctor, nunc tempore Iulij volo eam immutare, & addere doctor. Quidam dicebunt non licere, quia literę praedecessoris non possunt de stylo aliquo modo alterari, nec mutari, vel aliquid in eis addi, etiam si in supplicatione hoc fuisset scriptum, perinde valere, in forma Rationi congruit, super dicta supplicatione. † Vel si

42 dixerim me doctorem, vel baccalaureum in vtroque, & sim doctor in altero, hoc rescripto opus est. Idem si dixero me doctorem iurium, quia ius canonicum & ciuile dicunrur iura, ideo factus doctor in altero, non potest se dicere doctorem iurium. Barb. in c. clerici, de iud. scripsi in v. q. trac. nomina. vide hoc rescriptum impetrari poterit, vt perinde valeat impetratio, ac si fuissem doctor vtriusque iuris.

Doctor iurium non dicitur qui in altero tantū est.

43 Idem etiam vidi impetrari, si in bulla non erat derogatum reg. cācel. de 20. diebus, & in supplicatione sit, vt hoc rescripto vtamur, vt perinde valeat, ac si expresse derogatio facta fuisset, vel transcribatur bulla, vt supra dixi, & hoc est melius, & vtilius.

Bulla transcribenda, si derogatio fuerit omissa.

44 Adhaec si concurrant vetus impetrans, & impetrans perinde valere praeferri debet verus impetrans, quia veritas opinioni praefertur. l. filio quem pater. ff. de libe. & posthu. l. si pater. §. quoties. ff. de manumiss. vindicta. § si quis rem de leg. in inst. & verus sponsus praefertur ficto. c fraternitatis, de frigidis, & causa naturali accidentali. l. qui habet. ff. de tutel. c. praesenti. §. idem, de praeb. in 6. sic consuluit Dom. Gem. consi. 138. an si quis, col. vlt. & Cassado. dec. 6. de con ce. praebend.

Verus impetrās praefertur, ei qui impetrat perinde valere.

45 Praeterea ista gratia perinde valere, dicitur subreptitia, nisi sint expressa illa omnia, quae in prima exprimenda forent, per gl. in ver. praeferri, in c si apostolicae, de praeb. in 6. quia vim nouae prouisionis, habet licet illam contineat teste Aegid. Bellamera decis. 635. supposita, sic consuluit Dom. Gem. d. consi. 128. factum tale, in secundo dubio, quia confirmatio actus praecedentis regitur ex primo actu, & requirit illam solemnitatem, quia actus praecedens d. l. bonorum. ff. rem ratam haberi, & l. j. C. qui admitti. glo. in cap. quamuis de rescript. in 6.

Perinde vim noua prouis. habet.

In perinde valere illa sunt exprimenda, quae in prima gratia.

46 Sicut quis debet intra decem dies appellare, ita intra illud tempus ratificare appellationem, ab alio suo nomine emissam, vel illi adhaerere, gloss. in c. vt circa, in verbo. adhaerentes, de elect. in 6. & augmentum siue additamentum hiisdem regi. debet legibus, quibus res cui adijcitur. nam quod pignori adijcitur, pignus est. l. si conuenerit. 2. §. j. ff. de pignora. actio. Ioann. Monacho. in cap. quanquam, de elect. in 6. c. fi. de conce. praeben. ibidem c. quia circa, de priuileg. Bar. in d. l. si conuenerit, & abunde Alber. Brunus in trac. de augmento, in 11. conclu.

Appellare & adhaerere appellationi quando sit liberum.

47 Limita quando in prima prouisione expressissem beneficia, quae habebam tunc non teneor in rescripto perinde valere, exprimere quia post quā in prima

Beneficia in perinde valere, an sint exprimēda.

q proui-

prouisione Papa approbauit pluralitatem, non est opus alia approbatione, vt decidit Aegid. Bellamera, decis. 635. supposita. vide glo. in c. si Apostolicæ, de præb. & prob. in additio. ad Io. Monach. in c. si. nu. 16. de consuet. licet quidam contrarium dicant.

Ego has diuersas sententias sic conciliarem, ꝙ beneficiorum, quæ iā habeo ex iusta dispensatione, de quibus non est quæstio in hoc rescripto perinde valere, non teneor mentionem facere postquam sunt expressa in primo rescripto, secus de alijs quæ ad rescripti validitatē tendunt. Et ita intelligi potest opinio contraria, & tutius est ꝙ omnia exprimantur, sicut in prima prouisione, vt scribit Fel. in c. in nostra. de rescri. & sequitur Io. de Selua in trac. de benef. in 3. parte. q 12. versi. octaua qualitas. 48

Vbi dicit, in omnibus literis, per quas ius antiquum augetur, vel per quas conseruatur debet fieri mentio beneficiorum, allegat Rom. consi. 383. in proposito, facit cle. 1. de præb. quia nec perfecta videri possunt, nisi perfectionis ordine compleantur, c. nihil. 7. q. j. 49

Ex signatura perinde valere capi an possit possessio.

Adhæc in ista patria potest quis capere possessionem ex sola signatura gratiæ simplicis, vel nouæ prouisionis, tamen si literæ gratiæ de perinde valere, non sint confectæ, non afferunt commodum ex sola supplicatione, vt consuluit Dom. consi. 128. factum, col. 3. 50

Possessionē adeptus ex prima gratia inualida non tenetur aliā apprehendere.

Et vbi non potest capi possessio ex prima signatura, nec ex hac, nam talis solemnitas requiritur in ratificatione, qualis in primo actu, l. nuptiæ inter. ff. de ritu. nuptiar. & l. si vt proponis, C. de nup. sic Roma consi. 12. viso facto, in fin. asserit. 51

Item si quis adeptus fuerit possessionē ex prima prouisione licet inualida, non debet iterum eam ex valido titu. capere, videlicet ex hoc rescripto perinde valere, quia possessio ēt ex inualido tit. pōt adipisci. l. j. §. si vir. ff. de acqui. poss. vt no. in si. c. vt lite pend. in 6. scripsi in trac. de pacific. possess. in 16. limit. & in §. declarantes, in ver. successores, de mand. Apost. in Concor. Et opus est in hoc rescripto exprimere, tam primam prouisionem, quam alia, necnō possessionem, vt perinde valeant, ac si, &c. 52

Professio ante tempus facta cōfirmatur ex perinde valere.

Item si quis fecerit professionem ante decimumquartum annum, illa professio non valet, si demum conferatur ei beneficium a Papa, solet in. fine bullæ dari indultum, quod professio per eum facta a data præsentium valeat, plenamq; roboris firmitatem obtineat, & sibi suffragetur, etiam perinde, ac si tempore statuto per eundem. N. facta extitisset, dando dispensationem super ætate, indultum circa professionem in forma perinde valere, dicendo, Nos eum cum eodem N. & prioratum prædictum recipere, & retinere, libere & licite valeat, quodq; professio per te facta a die datæ præsentium valeat plenumq; robur, &c. vt supra defectu prædicto, ac. Lateranen. concilij, & ca. dispensamus, vbiq; indulgemus, &c. 53

Naturalis defectus, vt furor nō suppletur ex perinde valere.

Item ex hoc rescripto perinde valere suppletur defectus, qui potest iure suppleri. l. quia. ff. de prescri. verb. l. oratio, de spon. c. j. princ. de sacra. unctio. c. 2. de insti. sed non alius, vnde naturalis non suppletur defectus, ideo si furiosus impetraret beneficium, illius impetratio non valet, si postea concedatur rescriptum perinde valere, ac si fuisset sapiens, non valebit, etiam istud rescriptum, quia non est in potestate Papæ, furiosum sapientem facere, sed Dei tantum. l. furiosum, vbi doct. C. qui testa. facere possunt, facit pulcher tex. in l. confessionibus. ff. de interrog. actio. §. j. ibi, quia falsæ confessiones naturalibus cōuenire debent. 54

Etiam non valet rescriptum concedens pupillo testandi facultatem, si proximus infantiæ sit. gloss. Bart. & Ias. in l. penult. C. precib. Imperator offerend. 55

rend. per l. fi. C. de testam. mil. etiam ad pias caussas, & pro anima, etiam si esset doli capax. Bar. & alij in repe. l. 1. in 2. q. 4. q. C. de summa trinita.

56 Etiam si adiecta sit clausu. ex certa scientia, & plenitudine potestatis, quia hæc plenitudo non se extendit ad defectus naturales, teste Inno. in c. scilicita tus, de rescri. Bald. in l. Barba. col. 12 ff. de offi. præt. vt refert Ias. in l. rescript. in fi. C. de precib. Imper. offoren. — *Plenitudo pot. no se extendit ad defectus nales.*

57 Insuper hæc gratia perinde valere non datur super signatura, sed super literis expeditis in literis de perinde valere narrandis, quia sola supplicatio etiã signata dicitur res informis, & imperfecta ante literarum confectionem, de Rota deci. 458. circa. & Staph. in tract. de lite. grat. rubr. de literis iustitię, vers. quando aliquis petit gratiam. — *Vt signatura valeat non impetratur perinde valere.*

58 Et quia signatura habet regulariter hanc clausul. perinde valere, ideo non posset dari aliud rescriptum, vt perinde valeat signatura, ac si bulla esset, sed si quis videat sibi vtilius fore rescriptum perinde valere, quàm nouam prouisionem, licet signatura sit pro prima prouisione tamen poterit rescriptum perinde valere ex signatura confici, & hoc est practicis notissimum, vel vtraque prouisio expediri etiam poterit.

59 Et quando ponitur illa claus. generalis, vt perinde in omnibus, & per omnia acta, & gesta valeant, ac si de his expressa mentio facta fuisset, tunc hoc valebit, per tex. in l. 2. §. furiosus. ff. de iure codici. nam papa potest fingere expressum, quod in primis non est expressum literis, vt no. Anto. Butr. consi. 2. refert — *Perinde re ex cla. gnli.*

60 Paul. Paris. consi. 44. pro do. Hieronymô, col. 2. in 4. vol. † Limitatur gratia contrarietatis vitandæ, nam non quo ad omnia erit idẽ, vt Bart. dicit in extrauag. ad reprimendum, in verb perinde, in extrauag quomodo in læse maiesta. crimi. procedatur, & gloss. in l. sacrilegij, 1. ff. ad legem Iul. pecula. ait q̃ vbi contrarietas nõ resultaret, perinde est, quo ad omnia, & veritas, & fictio valet quo ad tempus, modum, & quo ad cæteras qualitates.

61 Interdum concedit papa collationem beneficij talis curati, etiam si sit par tochialis ecclesia, & hoc in signatura est expressum, in bulla vero non, quid sit tunc faciendum? Respon. non est opus rescripto perinde valere, sed transcribere bullam oportet, in qua illud addetur, quod fuerat in signatura expressum, sed aliud non addetur, nec mutabitur, sed tantum describetur cum illa — *Trãscribere bullã, quãdo opus sit, vel gratiam perinde valere impetrare.*

62 qualitate, † Et hoc suis impensis tenetur mensularius facere, cum ad eum spectet veras, & integras præstare bullas, & edere non videtur, qui totam non edidit, l. in fi. ff. de edendo. & sic vidi condemnari mẽsularium, seu Bancquerium, vt supra dixi in noua prouisione.

63 Item quando minori est prouisum de beneficio, vel patienti defectum natalium, & non expressum in impetratione, nulla erit impetratio, ideo impetrari poterit per hoc rescriptum perinde valere, vt dictum fuit, sed si iam perceptio fructuum facta sit, non valebit prouisio ista perinde valere, nisi quoque sit ex- — *Perceptio fructuum perinde valere exprimẽda.*

64 pressa fructuum perceptio. † Quia ex ipsa perceptione resultat inhabilitas, quę annullat gratiam istam perinde valere, & aliam, & si papa sciuisset illum inhabilem, ei non concessisset, vt patet in deci. Rotæ, ideo oportebat istum habilitare, secus si nullos percepisset fructus, vel conuersi sint ecclesiæ vtilitatem, tunc enim nulla est inhabilitas, vt infra dicam in dispen. materia. — *Inhabilitas annullat gratiam.*

65 Si tamen in supplicatione fuerit habita mentio fructuum, licet in bulla nulla fiat rehabilitatio, tamen valebit gratia, quia scientia papæ cũ prouisione videtur habilẽ facere impetrantẽ, l. quidã. ff. de re iudi. & l. Barba de offi. prætor. — *Dicens se familiarem, vel nepotem cardinalis, qui non est, quomodo sibi prouidere debeat.*

66 Adhæc si quis, vt gratis expediretur bulla dixerit in ea se familiarem Car. aut nepotem, cum non sit, nulla est impetratio, & impetrans est ipso iure excõmunicatus, secundum decretum Innocen. & Alexan. & catere debet conces-

sione, vt ibidem, & hoc docet Petr. Paul. Parisi. consil. 77. in caussa, col. 2. in 3. vol. † Ideo si vebis impetrare literas perinde valere, oportet, quòd hoc exprimat, & soluat pro prima gratia, & quod absoluat, & postea dabitur ei hæc gratia, si non sit alius, cui præiudicetur, vt scilicet perinde valeat, ac si non se dixisset familiarem Cardin. & sic tantum solet taxari perinde valere in hoc casu, quantum prima gratia, quàm gratis eo prætextu habuerat, & hoc factum est, ut obuietur fraudibus, & malitijs hominum l. in fundo. ff. de rei vendica. cap. sedes de rescript. 67

Rescribēda bulla, quando sit, vel gratia perinde valere impetranda.

Vltimo si quis impetrauerit parrochialem ecclesiam iniuste per alium detentam, cum clausula quòd posit exprimi, si sit beneficium simplex, expeditæ fuerunt bullæ super parrochiali occupata, & diu litigatum. nunc apparet eam non esse parrochialem, sed simplex beneficium, quomodo prouidebitur? Respon. Quidam per rescriptum si neutri, vel si alteri dicunt. 68

Sed puto tutius, & melius esse, vt impetretur hoc rescriptum perinde valere, ac si simplex beneficium in bulla expressum fuisset, vel q. transcribat bulla iuxta formam signaturæ, vt supra dixi, hoc tamen rescriptum perinde ualere, esset tutius post litem inchoatam, quidam asserunt, sed ego bullā transcribendam consulerem, alia, quæ tangunt huius gratiæ materiam, per prædicta paruo negotio intelligi poterunt, ideo his contentus nūc ero, de his Deo agens gratias perpetuas. 69

De Subrogationibus.

Subrogatio quid.

SVBROGATIO quantum ad istam materiā attinet nihil aliud est, quàm in locum alterius litigantis suffectio, seu subiectio, l. proponebatur, ff. de iudi. vnde per rescriptum subrogationis quis in beneficium, seu in beneficij collitigantis sufficitur, seu subrogari mandatur, c. 1. & 2. vt lite pend. in 6. & sic conseruatur beneficium. 1

Subrogatio duobus modis fiebat.

Et duobus modis subrogatio fiebat, nam aut papa subrogari mandat, aut ipse subrogat. Papa interdum mandabat episcopo, vel alteri, quòd si constaret talem mortuum, & litigasset eum impetrante, ob id subroget impetrantem authoritate apostolica in omnes ius, quod defuncto competebat, seu competere poterat, sibique dictum ius cōferas, & de eo prouideas, decernens irritū, &c. de hac. loquitur Cassado. deci. 1. rub. vt lite pend. † Verum quia papa interdū alteri hoc ius postea conferebat illius concessionis immemor, & ob hoc lites erant immortales, ideo hodie papa ipse subrogat, & confert, quod defunctus habebat, vt inferius apparebit, & probatur in d. c. si. vt lite pend. in 6. 2 3

Morte, aut resignatione subrogatio fit.

Duobus etiam potissime modis fit hodie subrogatio, primo aut per mortē, aut per resignationem, per text. in c. 1. vt lite penden. in 6. mori, aut suo iure renunciare, & c. 2. ibidem. per mortem autem si collitigantis moriatur, tunc ne nouus aduersarius subrogetur, papa facile subrogat collitigantem. Et his præfertur alijs, si intra mensem subrogationem petat, vt est in regu. cancella. 27. quam statim subijciam. 4

Fit etiam subrogatio per cessionem alterius collitigantis, & ista etiam quotidie fieri solet, & aliquando fit in fauorem collitigantis, & tunc non derogatur huic regulæ de subrogandis collitigantibus, nec eius fit mētio, quia iuxta eam fit, si vero in tertij fauorem resignati fiat lite pend. tunc derogatur huic regulæ, & additur clausulam in supplicatione, dummodo non cedat in potentiorem, & quatenus sit vera lis. Gomes. in prin. regul. in 1. q. 5

Subrogatio pro non litigante etiam fit.

Et quamuis regulariter inter collitigantes detur subrogatio, Ale. tamen sextus statuit in suis reg. rub. de subroga. dari etiā pro non collitigante cum derogatione regulæ, vel absque derogatione, quādo collitigās extra curiā decessit. 6

Si ue-

7 Si vero apud sedem non, nisi elapso tempore duorum, vel trium mensium, & sic appareat de negligentia colitigantis, & si primus subrogatus habeat ius cedentis, & consensum, & demum ipse resignauerit, non est necesse quòd secundus subrogatus habeat nouum consensum, nam postquam est in prima subrogatione iam præstitus, non requiritur alius ad actus intelligitur de primo. l. boues. §. hoc sermone. ff. de verborum significatione.

8 Interdum petitur subrogatio in ius colitigantis, qui violauit sequestrum, iuxta clemé. vnam, de sequestra. possess. & nisi fiat expressa mentio non valebit subrogatio, vt ibidem dicitur.

9 Notandum est, quòd hoc subrogationis rescriptum solet regulariter concipi, sicut noua prouisio, vbi sequentia interuenire solent. Primo post salutationem Papa narrat processum, & caussę statum inter partes, & coram quibus iudicibus, ac obitum, aut cessionem alterius ex collitigantibus, alioqui non valeret subrogatio non facta litis mentione. c. inter, de re iud. Do. de Rota deci. 274. licet in nouis, vbi limitant. & vide eos decis. 210. si reus, ibidem. Et solet incohari narratio huius rescripti regulariter sic. Orta inter dilectos, &c. & solet subreptio hanc vitiare gratiam, vt expresse consuluit Petr. Paris. consi. 49. ad primum, col. pen. nu. 33. in 4. volu. *Requisita in subrogatione.* *Subreptitio vitiat subrogationem.*

10 Secundo papa, ne nouus aduersarius subrogetur, cupit prouidere isti impetranti quod exprimit in ca. secundo, vt lite penden. in 6. ibi, ne propter nouos aduersarios, qui malitiose petitoribus interdum subrogãtur, litigia in ecclesiarum dispendium prorogari contingat.

11 Et sic quando collitigans renunciat, requiritur derogatio regulę secus si tertius non citatus resignet, quia tunc non requiritur aliqua derogatio, cum non sit collitigans, nec impetratur ius litigiosum, tamen si is, qui impetrauerit commissionem cedat, is dicitur collitigans, quia iam commissum est negotium vt est decisum. in c. si. vt lite pend. in 6. doct. in cle. si. in illo titul. *Derogatio regulæ fit, quando renuncias collitigans, secus.*

12 Tertio papa pro expresso habet caussæ statũ, si. n pars abunde non expressérat processum, & caussæ statum, rescriptũ annullabatur. Ob id prouidet papa habendo pro expresso, de qua claus. plene scripsi in forma mand. in verb. pro expressis habentes, in Con. & superius in signatura, & bulla noue prouisionis.

13 Quarto papa subrogat impetrantem in omnibus, quod competebat Titio tempore obitus, vel cessionis, & quamuis prohibeatur. c. 2 vt lite pende. in 6. ne in ius petitoris, quis subrogetur, sed in ius defensoris sic. Tamen hodie per cõsuetudinem derogatum est illi tex. Nempe mortuo petitore, vel reo, statim cõfertur ius illius, etiam ab ordinario, & postea subrogatur is in locum, & instãtiam alterius defuncti, vt inferius dicetur. *Subrogatur hodie etiam quis in ius petitoris.*

14 Quinto limitat papa, si quod ius eidem tempore sui obitus, vel cessionis in prædicta ecclesia quomodolibet competebat, seu competere poterat, nam papa non confert ius de nouo subrogato, sed illud demũ ius, quod competebat 15 cedenti, vel quondam Titio. † Nec poterit subrogatus iuuari nouo titulo ratione huiusmodi rescripti subrogationis, quia Papa non intendit conferre per istam clausulam, si alius ius, non obtinebat, ex intentione papæ ius metimur. c. 16 ad aures, & ca. mandatum, de rescr. † Vnde solent prag. Rom. dicere in subrogatione pro tertio non suppleri titulum, nec modum vacandi, per quem fuit prouisum illi, in cuius ius fit subrogatio, nisi in signatura dicat, quod suppleri possit, & quando Cardinalis proprio motu subrogatur, quo etiam casu in fauorẽ eius hoc suppleri poterit de stylo curiæ Romanæ. *Subrogatus nouo titulo non iuuatur, sed iure tantum cedentis, nisi in duobus casibus.*

17 Sexto addit etiam, si ipsa ecclesia generaliter, vel specialiter disposi tioni sedis Apostolicæ reseruata sit, vel eius collatio iuxta Lateranen. statuta concilij apud sedem eandem deuoluta existat authoritate Apostolica, subrogamus. Et *Subrogatio fit non obstante reseruatione.*

 sic

sic papa intendit plene subrogare, etiam non obstante quacunque reseruatione speciali, vel generali, & subrogatus debet gaudere eodem iure, quo alius eius author gaudebat, vt docet Paul. Paris. consil. 47. videtur, col. 2. nu. 14. in 4. volu. post do. de Rota decis. 411. si lite pendente, in nouis. Bertrand. consi. 73. legatus, in 1. volu. ex noua editione.

Subrogatio, quando ad nouũ ius prosit.

18 Septimo confert ius adhuc sic dicens, dictumque ius tibi conferimus, & de illo etiam prouidemus. Sic papa confert ius cedentis, vel decedentis, non tamen de nouo, vt dixi, quod probatur ibi, dictumque ius tibi conferimus, ergo non ius nouum, sed ius dictum, scilicet subrogationis. Et de illo iure prouidemus, nõ de alio nouo iure, ideo bonũ esset addere clausulã, & de nouo, si opus sit, etiã prouidemus, quæ vix obtineri põt, sed tũc prodesset etiã ad nouum ius.

Possessio vitiosa debet exprimi, & beneficia in subrogatione.

19 Vnde in subrogatione facienda est mentio de vitiosa possessione sui authoris, alioqui non valet subrogatio, teste Calder. consi. 11. & 13. tub. de rescrip. vt refert, & sequitur Paul. Paris. consi 47. videtur, in fi. volu. 4.

20 Etiã in subrogatione a papa debet fieri mentio de beneficijs obtentis, quia hæc subrogatio habet vim collationis, vt firmant do. de Rota deci. 274. licet in subrogatione, in no. Philip. Perus. in d. c. fi. in 2. no.

Subrogatus in eo statu recipitur, quo erat processus.

21 Octauo decernit papa impetrantem eodem statu ad caussæ prosecutionem recipiendum, in quo debet admitti resignans, aut alter sic vniret. Vnde sic solet papa scribere. Decernentes te ad huiusmodi iuris prosecutionẽ admittendũ fore in eo statu, in quo dictus N. si viueret, posset, & deberet admitti, quod probatur, in d. c. 2. in fin. ibi in illo statu quo ipsam inuenerint decernimus admittendum. † Et hoc facit papa, quo lites citius terminẽtur, ideo si erat conclusum & renunciatum in caussa, non debet recipi subrogatus, vt docent Anchar. Gemin. & Perus. in d. ca. 2. † Ego tamen etiam vidi recipi in possessorio antequam sententia sit prolata, & facit text. in cle. 2. §. porro, de elect. vbi Cardinales intrantes conclaue post papæ electionem inchoatam debent recipi in eo statu, in quo inueniunt caussam electionis, ante tamen conclusam electionem maxime in materia beneficiaria, in qua sententia non transit in rem iudicatam, gloss. & doct. in c. 1. de concef. præb. 22 23

24 Nono papa decernit irritum, & inane, quicquid in contrarium contigerit attentari. De hac clausula scripsi in rubrica de firma. & irreuoca. concor. stabili in concord. vide Domi. de Rota, decis. 411. in no. & sic colitigans præfertur non solum primo impetranti, verum etiam alijs, cum derogatione Regul. nisi secundus impetrans hoc expresserit, vt docet Gomes. q. 17.

25 Decimo papa tollit, obstantia, & ista sunt, quæ communiter in subrogationis rescripto solẽt inseri, per quę facile, bone lector, cognoscere poteris rescriptum hoc an valeat, necne. Alia scripsi superius in bulla, & alias quasdam clausulas subijciam inferius prosequens reg. cancel.

Subrogatus possessione accipere debet si ipse nõ sit.

26 Vndecimo aduertendũ est, ꝙ licet subrogatus per papam in omne ius, quod quomodolibet competebat defuncto, acquirat etiam possessionem, quia possessio quæsita, & apprehensa est iuris, per l. si quis ad secundum, ibi, possessionis iura reparentur, C. ad legem Iul. de vi public. & ibi ponderat Bald. & Do. de Rot. decis. 64. subrogatus in nouis, & probat Fel. in rub. de rescri. col. 2. nu. 6. † Tamen hoc non probarem, quia possessio etiam apprehensa nõ continuatur, per l. cum hæredes, ff de acq. poss. quia est facti, l. denique. ff. ex quib. caus. maior. nec obest illa l. si quis ad fundum, nã debet intelligi, amissæ possessionis reparentur, idest illa, quæ sunt propria possessionis reparari debent spoliato, vtpote fructus, & alia iura, quæ ex possessione proueniunt, quæ not. in rubri. de causs. poss. & in §. commodum, de interd. sub §. retinendæ, & sic nil probat, ideo subrogatus in ius defuncti necesse habet accipere possessionem si eã 27

non

non habeat,& ipse ex alio titulo non sit eam adeptus.

28 Etiam in hoc Franciæ regno praxis est,vt postquam aliquis subrogatus fuerit in ius alicuius a Papa,is accipiat possessionem in vim subrogationis Papæ, & postea impetret literas Regias,quibus petat subrogari in ius, & possessionem,& instantiam mortui,quod est verum,si ipse nō erat in possessione, nam tunc alia non est accipienda possessio. *Praxis Franciæ quoad subrogationes.*

29 Duodecimò subrogatio dicitur odiosa,ideo nec facile concedenda, c.fin.vt lite pend.in 6.vnde si moriatur alter collitigans,non debet beneficium litigiosum alteri conferri,nec de isto prouideri,d.c.fin.Dom.de Rota dec.308.nota quod secundum,& dec.429.nota nunquid,in antiq.& Paul.Paris.consi.47.videtur,in fi.vol.4 quod verum putarem quo ad tertium , vt subrogetur , secus quo ad litigantem. *Subrogatio est odiosa.*

30 Quæ iura tamen hodie in hoc non seruantur regno , nam siue actor , siue reus moriatur, statim beneficium confertur alteri per ordinarium, vel per Papā,& sic lis protelatur per nouos aduersarios,& is subrogatus potest dare obiectus contra alterum collitigantem,licet Rota teneat contra in tit. vt lite pen

31 den.dec.j.†Sed dicunt beneficium non esse litigiosum , quando de eo agitur super possessione. Et ita conclusit maior pars,do.de Rota vt refert Cassador. in decis.4.rub.vt lite penden.& vide decisionem seq.quando neglecta est lis, quod ordinarius conferre poterit. *Beneficium an dicatur litigiosum, si lis sit super possessione.*

32 Ego tamen putarem non valere Papæ collationem, nec subrogationem,nisi fieret mentio litis,etiam motæ super possessorio tantum,quia hoc est quod forte retraxisset Papam a concedendo,vel non tam de facili, si hoc expressisset,ideo hoc quoq; exprimi debet.c.postulasti,in fi.de rescript.licet do.Phil. Probus teneat contra in addit.ad Ioan.Monach.in c.præsenti , de offic.lega.& vide quæ scripsi in tract.de pacific.possess.nu.166.vbi respon.his qui contrarium tenent.

33 Decimotertiò si lite pendente super beneficio reus permutet cum alio,& interim moriaē huiusmodi permutatio reuocabitur. p viam attētati,etiam cōtra illum superstitē,eo tñ vocato.de Rota dec.6.si lite,in no.allegāt nō̄ p Inno. in c.cum M.de const.vide eos dec.411.si lite,in nouis. & dec.400. nota si lite in antiq.& dec.41.nota nunquid.in antiq.& decis.4.de rest.spoliat. *Litigans an possit permutare.*

34 Ego tamen vidi seruari contrarium in forensi iudicio, nam liberum est litiganti permutare suum beneficium cum iure,quod alius habet , & is subrogatur in locum sui autoris, dummodo subrogatus non sit in fraudem vel potentior. Et ita seruatur , & si appareat litigantem in fraudem fecisse permutationem,vel cessionem condemnari debet ad expensas, & ad multam,si opus sit.

Decimoquartò subrogatus debet de nouo constituere procuratorem , vel

35 hunc eundē quē constituerat eius autor,vel aliū. Alias si procurator constitutus per quondam Titium continuet processum subrogati sine nouo mandato,non valebit processus,quia lis erat finita quo ad eum , quæ non transit ad singularem successorem.c.quia V.de iud.vbi doct.& do.de Rota, dec.171.Si *Subrogatus procuratorē de nouo constituere debet.*

36 A.constituat,in no.†Maxime quia mandatum procuratoris est strictè interpretandum,nec extenditur ad personam,vel caussam non expressam.c. qui ad agendum,de procurator.in 6.& mutata persona , mutata est caussa.l.nulla.C. de procurator.c.cum super,de re iud.Guido papæ in decisio. Delphin. quæst. 86.procurator.

37 Poterit tamen iste subrogatus continuare caussam cum procuratore collitigantis superstitis,quia adhuc caussa pendet , & ille procurator ad totam caussam constitutus censetur,& si viueret Titius procurator,teneretur cum eo cōtinuare,ergo & cum isto. Et sic fuit conclusum in Rota decis.440.si agens

q 4 in no.

in no.& Fel.in d.c.quia V.col.vlt. Intimatio tamen domino fieri debet,& terminus illi dari ad opponendum contra ſubrogationem,vel terminus debet cõcedi procuratori ſuperſtitis ad conſulendum dominum,ſi petat,per c.dilectus de procurator.Peruſ.c.vlt.no.fin.vt lite penden. in 6.

Decimoquintò mortuo vno ex colitigantibus petitio dirigi poteſt cõtra in 38
tereſſe putantes.d.c.fi.& hoc probat Aegid.in deci.156.mortuo.quem ſequitur Caſſado.deci.6.rub.vt lite penden.per tex.in c.fin.de electio. in 6.

In hoc regno mortuo actore vel reo litigante ſuperſtes petit quando poſſeſ 39
ſorio agitur,manum regiam levari,& vulgo dicunt,*la main leuee*, quæ ſolet illi concedi,requiſitis,tamen decem,quæ ſcripſi in tract.de ſenten.executor.artic. primo, gloſſ.4.

Subrogatus in ius recedentia rij iuuari illius ſententia debet.

Decimoſextò ſubrogatus in ius alterius poteſt petere ſententiam ſui prædeceſ- 40
ſoris recedentiæ, vel aliam executioni mandari in ſuam vtilitatem, per l.cũ quaſi,in prin.ff.de fidei commiſſ.libert.Et ibi Boer.in addit.ad Bened de pluribus.& Bald.ab Iacob.in l.vna,§ j.in fi.C.de caduc.tollend. & pronunciabitur illum ſubrogatum debere gaudere ſententia lata in vtilitatem reſignantis,vel prædeceſſoris lata,non quòd detur alia recedentia.

Subrogatus nõ pot nouum iudicium inchoare.

Decimoſeptimò ſubrogatus in locum alterius non poteſt nouum iudicium 41
poſſeſſorium inchoare,ſed tenebitur per viam ſubrogationis petere,ſed ſubrogari coram eo iudice,coram quo lis pendet,ne diuerſa ſequantur iudicia,& contrariæ ſententiæ.l.nulli,C.de Iudic. Sic pronunciauit Pariſ.Senatus anno, 1525.die.2.Maij.

Duo in locum vnius an ſubrogari poſſint.
Areſtum.

Decimooctauò licet quidam fuerit in locum alicuius ſubrogatus, tamen al- 42
ter in eiuſdem locum ſe ſubrogari petere poteſt,quia primus forte eſt,inhabilis,vel nullum habet titulum,ob id non impeditur ſecundus, ita cenſuit Senatus pro do.Adriano Gemoly.doctore Theologo contra Ioannem Hays ſubrogatum,anno 1526.die.9.Februarij,& anno 1527.die 17.Martij.pro quodam alio.

Inhabilis non notorius debet ſubrogari.
Areſtum.

Decimononò poſtquam Papa ſubrogauit aliquem, & eidem ius defuncti 43
conſuluit.ſi is petat coram iudice laico ſubrogari in poſſeſſionem defuncti, & inſtantiam,non poterit prohiberi,etiam ſi allegetur vitium perſonæ non notorium,quod poſtea probabitur in proceſſu,et cenſuit Senatus anno 1514.& condemnabitur ad expenſas,damna,& intereſſe, ideo non debet quis inſiſtere ne quis ſubrogetur,ſi vitium non ſit notorium.

Subrogatur quis in locum alterius quam impugnauit.

Vigeſimò interdum vidi ſubrogari in locum illius poſſeſſoris, quem pars di- 44
xerat nullum ius habere,ſed forte ab initio proceſſus,vel poſtea potuerant acquiſiſſe ius,etiam in ſubrogationibus ſolet narrari contra iuſtitiam,& econtra ius ſe opponere,& impedire, & tamen petimus ſubrogationem,ſed dicatur cõditionaliter, in ius talis petit ſubrogari, ſi quod ius habet, quia conditio nil ponit, & ad maiorem cautelam multiplicatur titulus.cap.poſt electionem, de conceſ.præb.

Subrogatus debita prædeceſſoris ſoluere non tenetur.

Vigeſimoprimò ſubrogatus non tenetur ſoluere debita prædeceſſoris, cap. 45
j.de ſolutio.quia ius ab eo non obtinet,& filius,qui nõ obtinet bona paterna a patre,ſed alio iure non tenetur ad debita patris,ſic nec vxor ad debita mariti,quando nullos habet conqueſtus,l.j.& 2.C.de repud.hered.vbi doct,Aufr. in deciſ.Toloſ q.70.doc.in c.j.de ſolutio.per illum tex.

Subrogatus non reſtituit fructus prædeceſſoris. nec expen.
Areſtum.

Vigeſimoſecundò non tenetur ſubrogatus reſtituere fructus,quos præde- 46
ceſſor percepit,quia nil ius habet ab eo,vt docet Peruſ.in c præſenti,de of. ord.lib.6.& d.Probus,in c.præſenti,de offi.leg.ibid.facit.l.j.C.de adminiſt.tutor.Et ita viſum fuit Senatu,anno 1536.in menſe Februario.

Nec quidem ad expenſas tenetur,niſi a die ſubrogationis, quia impenſæ 47
ſunt

sunt personales, vt abunde scripsi in tract. de expens. in tertio Tomo ordina. regiar. & sic censuit Senatus anno 1508. die 3. Aprilis ante Pascha facit quod no. Ioann. monach. in d. c. fin. vt l. te penden. lib. 6. & in c. si tibi absenti, de prębend. ibidem. *Arestum.*

Limita nisi pure & simpliciter reciperet processum, & cerementa caussæ, vt *Arestum.*
48 fuit decisum in hoc Senatu, anno 1516. die 7. Aprilis post Pascha, & in conuẽtibus iuridicis apud Picto. habitis, anno 1541. die 17. Octobris, pro magistro Io. de Pontenay contra Anto. Peletam.

Secundò non procedit, quando quis vellet subrogari post sententiam recredentiæ, & primi capitis possessorij, eo enim casu non recipietur, nisi fructus, &
49 impensas omnes pendat, & restituat; vt sanctæ pronunciauit Senatus, anno 1541. die 11. Maij, pro magistro Aegid. Durand. contra Petrum Cõbault, quia res transit cum suo onere. l. alienatio. ff. de contrah. emptio. postquam igitur sententia prolata erat, onus inhærere videbatur rei, quod non est ante sententiam. † Ideo nõ recipietur volens postea prosequi processum, nisi ita restituat, *Arestum.* *Resignãs in processu remanere*
50 & quia rem litigiosam assumit., videtur velle calumniari, ideo sic puniendus est, nisi curia dicat, quòd resignans remanebit in processu pro fructibus & expensis, & tunc resignans teneretur, & hoc bonum est petere, antequam quis petat se subrogari. *debet pro fructibus & expen.*

Vigesimotertiò petere subrogationem quis debet, quando possessorio agi-
51 tur intra annum, alioqui postea non recipitur, quia interdicta sunt annalia l. j. ff. de interdic nec releuatur quis etiam per literas Regias post annum, vt censuit Senatus Paris. pro Io. du Drac, Canonico Carnoten. contra Iacobum de Polinhes, & quendam Abbatem de Vaudalle. vide tex. in c. j. & 2. de eo qui mittitur in possessio †. Et hic annus a die collationis & possessionis aduersarij *Subrogatio post annum peti non potest.* *Arestum.* *Annus quomodo computetur.*
52 computatur, quia nõn petiit petere subrogari antequam collationem haberet, hoc limitaui, quando is qui petit subrogationem possedisset, vel literas impetrasset intra annum, & eas executioni non demandasset, & in alijs casibus, quos conscripsi in Concord. in §. declarantes, in gloss. successores, ibidem qui libet videre poterit.

Vigesimoquartò petens subrogari, debet incontinenti suum exhibere titu-
53 lum, per quem appareat an intra annum veniat necne, vel vexandi aduersarij gratia, hoc petat glo. & docto. in c. 2. vt lite penden. lib. 6. & ibi Gemi. unde nõ solet dari dilatio isti, qui non exhibet titulum, quia in sua potestate fuit experiri, vt not. in l. inter stipulantem, §. si Stichum, ff. de verbo. obliga. hodie datur modica dilatio. *Subrogari petens statum suũ exhibere debet titulum.*

Vigesimoquintò non requiritur quod dominus citetur, si reliquerit procurato-
54 rem ad caussam talis beneficij, si petam subrogationem in illo beneficio, sed citabitur procurator caussæ, & coram eo subrogatio petetur. Rufæ in tracta. Regal. in 5. priuileg. Si tamen procurator peteret dilationem ad consulendum dominum, ei uix denegaretur. *Procurator caussæ ad subrogationem citari potest.*

55 Vigesimosextò subrogatus iustificare tenetur titulum, & ius illius, in cuius locũ subrogatur, quia suo autore plus iuris nõ potest habere, teste Aegid. Bellame. in dec. 112. subrogatus, & dec. 116. si petens, vnde probare debet omnia expressa in bulla sui autoris, quia eodem iure vti debet cũ autore, reg. cũ quis *Subrogatus titulum sui autoris iustificare tenetur.*
56 in ius, de reg. iur. lib. 6. † licet regulariter quis nõ debeat ostendere titulum sui prædecessoris, quãdo is fuit habitus, & reputatus verus rector eccle. vt docet Pan. & alij in c. illud, de præsump. & Aufrer. q. 467. secus quando lis fuit semper cum autore, & ita debet intelligi Rota. dec. 109. agenti in no. *Vna possessio sufficit nec est opus ex diuersis titulus ... prębendere.*
57 Vigesimoseptimò iure illius, qui mihi cessit pendente lite uti potero etiam sine subrogatione, si etiam prius in instantia, & lite ante cessionem necesse opus

Quando nova provisione et surrogare opus sit

opus noua possessione, secus si nõ eram in lite, quia tunc & noua possessione,
& subrogatione opus erit. Nam si in possessione sim, aliam non debeo petere
possessionem, licet ex pluribus causis possidere possim, l. 3. §. ex pluribus. ff. de
acquir. possess. tamen vna possessio mihi sufficit, vt ibi, & hoc iure vtimur.

Subrogatus post duos annos non potest prosequi litem desertam.

Arestum.

Vigesimooctauò subrogatus non prosequens litem in caussa nouitatis, & 58
super possessorio motam per duos annos, postea eam prosequi non poterit,
etiam si per literas Regias releuaretur, quia perempta est instantia, vt iudica
uit Senatus Paris. anno 1528. die 14. Decembris, quia in hac materia non fit li-
tis contestatio, nec perpetuatur actio vsque ad 30. vel 40. annos, sicut in petito
rio, l. nam postea. §. si is qui temporali. ff. de iureiur. nempe vtendo per annum 59
acquiritur possessio, ita quoq; per annum interdictum perditur. l. 1 ff. de inter
dict. & annus quo lis cœpta fuit, non computatur, quia est integer, sed sequẽs
sic faciunt no. in l. properandum. C. de iudic. & l fina. C. vt intra certum tem-
pus, tamen iste exclusus si ius optimum habeat, petitorio agere non prohibe-
tur, vt no. doct. in l. nulli, C. de iud.

Valet subrogatio etiam si non fuerit expressum, an in ius possessor vel petitoris quis subrogetur.

Vigesimononò subrogatio facta a Papa in ius defuncti valet, licet non fue- 60
rit expressum in bulla, an defunctus esset petitor, vel possessor, ex quo semper
quæritur de iure defuncti, vt sciamus de iure superstitis. c. ex parte, de arbitr.
Etiam valebit subrogatio, licet non dicas defunctum fuisse possessorem, verum
subrogatus non admittetur ad defuncti possessionem, ad quam non censetur
subrogatus. Bonifac. in clem. j. in 9. conclus. vt lite penden. cautius est tamen
exprimere:

Vltimò hic multo plura scriberem de subrogationibus actionum, videlicet an actio subrogata sapiat naturam eius, in cuius locum subrogatur, & alia quę ad ius ciuile pertinent, verũ quia tantũ ea prosequor, quæ respiciunt ad materiam beneficiariam, ciuiles materias alibi scribam, ideo de hoc reijciam te ad Bart. in l. j. §. hæc actio. ff. si quis testa. liber esse iussus fuer. ad doct. in §. fuerat, de act. in Insti. & in l. certi condictio, in princ. ff. si certum pet. & doc. i l. inter stipulantẽ. §. sacram, de verb. oblig. l. si eum. §. qui iniuriarũ, si quis cautio.

Regula, de subrogandis collitigantibus.

Item dominus noster litium succindere cupiens anfractus.

GLOSSA. I.

HAEC regula abunde per Gomes. dotata est per quæstiones quæ inter regulas Innocen. 8. est. 27. & duæ rationes ponũtur in initio, prima est vt litium anfractus succidantur, qui anfractus maximi, & tanti sunt, vt vix per aliquis quantumcunque diues esse possit. Crede mihi, vt si possit componere, nunquã in litiges, & puto quod Deus optimus maximus permittit lites, vt flagella durissima contra magnates, & vt torqueantur. Nam per pestem, cum fugiant, uix torqueri possunt, per bellum minus, per famem nequaquam, cum semper habeant frumẽta, sed lites euitare vix possunt, quæ valde torquent, maxime quando agitur de capite. Et quamuis lites sint procuratoribus & aduocatis cibaria, dulcissima, tamen ipsis partibus sunt valde amaræ. Et sacerdotes cum partibus solent dicere, extingue flammã litium, sed nostrum erit orare Christum, vt nobis pacem temporis, pacem pectoris, & pacẽ æternitatis concedat. Amen.

Lites flagella hominum durissima ideo nõ est litigandum.

Et

Et ne noui collitigantibus aduersarij dentur, prouidere uoluit, statuit, & ordinauit, quod quoties deinceps aliquem super quouis ecclesiastico beneficio collitigantem.

GLOSSA II.

SECVNDA est ratio huius regulæ, quæ elicitur ex ca. fi. vt lit. pen. in 6. vbi si vnus collitigans moriebatur, non poterat beneficium conferri, nec de eo per electionem, aut alias prouideri, nisi lis finita fuisset, & de iure defuncti apparuisset, c. 1. & 2. ibidem. vbi sunt hæc verba, si hi, contra quos super dignitatibus, personatibus, vel aliis ecclesiasticis beneficiis, quæ possident, litigatur lite pendente, cedant vel forte decedant, ne propter nouos aduersarios, qui malitiose interdum petitoribus subrogantur, litigia in ecclesiarum dispendium prorogari contingat, statuimus, vt dignitates personatus, vel beneficia huiusmodi &c. hic non requiritur finis litium, sed impetratio collitigantis valet, si intra mensem à die cessionis, vel obitus impetrauerit, ita q collitigans præfertur alteri cuicunque impetranti, dummodo impetrauerit intra mensem, & sic omnes aliæ impetrationes factæ etiam antea non valebunt per prædictas rationes, Et loquitur de impetratione facta à Papa, & sic habes hic vnum casum mirabilem, in quo vltimus impetrans præfertur priori, contra c. si eo tempore, & c. duobus, de rescript. in 6. c. eum cui, de præbend. ibidem. vide alios casus per gloss. in c. quia sæpe, de præb. lib. 6.

Vltimus impetrans priori præfertur.

In iure, uel ad ius, si quod forsan eius aduersario in dicto beneficio competierit, subrogari concesserit.

GLOSSA III.

ET SIC habet locum hæc regula, siue quis subrogetur ad ius, siue in iure dummodo is, qui obiit, acceptauerit, nam si nominatus antequàm beneficium acceptet moriatur, vel mandatarius, non poterit alius ad ius istius subrogari, quod extinguitur per istius obitum, sicut dicitur de canonicatu, in c. dilecto, de præb. c. quodam, illo tit. in 6. Ego intelligerem hanc regulam, quòd si collitigans intra mensem à die quo litigans cessit, vel decessit, petierit in ius defuncti, vel cedentis subrogari, quòd omnibus præferatur, etiam si alii impetrantes fuerint in data priores, ne noui aduersarij collitigantibus dentur impetrationes aliorum nullius sint momenti, dummodo intra mensem collitigans impetrauerit, quod si postea, nō & idē vult dicere hic tex. dum dicit, in iure, vel ad ius, quia ius ad rem non potest impetrari, cum extinguatur per mortem. ca. fi. de concession. præb. Bon. f. in cle. 1. in 3. conclu. vt lite pendente. Non tamen absurdum quem subrogari ad ius mortui, vtpote si mandatarius post beneficium vacans acceptatū moriatur, ad illud enim ius quis poterit subrogari, quia non est simplex ius ad rem, sed est iam radicatum, in persona morientis, & hoc docet hic Come. q. 6.

Collitigans intra mēsem subrogationem petere debet.

Ius in re vel ad rem.

Et potest quis etiam lite pendente cedere, ca. per tuas, 2. in fin. de simon. sic & appellatione pendente, tamen si postea pronuncietur bene iudicatum, reuocatur illa renunciatio tanquam attentata, glo. in verbo. interponi; rubric. de caus. in Pragmaticis. sanction. doctores in l. quæ a latronibus, § fin. ff. de testamen.

Dummo-

Dummodo præfatus collitigans in dicto bene-ficio intrusus non fuerit.

GLOSSA IIII.

Intellectus duplex ad tex.

DVOBVS modis potest iste textus intelligi primo quòd impetrãs col- 1
litigans intra præfatum mensem omnibus præfertur, vt gratia aliorum nullius sit momenti, nisi si collitigans fuerit intrusus, vt pote quia vidẽs quendam capularem senem cito moriturũ, mouit ei litem, & possessionem beneficij de facto, prætextu tamen cuiusdam friuolæ collationis accepit, vt post ipsius senis obitum, beneficiũ impetraret, certe sua impetratio sic fraudulosa nullius erit momenti, & glo. dicit in hac regul. sępe fraudem huic regulæ fieri, quia impetrans est intrusus.

Impetratio fraudulosa nulla.

Secundo potest intelligi, quòd collitigans præferatur alteri impetranti, dũ- 2
modo is, cuius beneficium impetrauit, non fuerit intrusus, quia non poterit ius aliud habere, quàm haberet is, in cuius locum subrogatus fuerat, sed intrusus nil iuris habebat. c. eum iamdudum, de præb. ergo nec iste subrogatus in locũ suum, prior tamen magis conuenit.

Limita nisi purgatũ fuerit vitium, quia non dicitur amplius intrusus, licet a 3
principio fuisset, d. c. eum, qui, de præb. lib. 6. Nam qualitas iuncta verbo debet intelligi secundum tempus verbi, l. in dictis, §. si detracta, ff. de nox al. actio.

Intrusus quis dicatur.

Intrusus autem dicitur, qui sine authoritate illius, ad quem collatio bene- 4
ficij spectat, illud accipit propria authoritate, c. ad aures, de excessib. prælatorum, & qui nullum habet titulum, cap. quia diuersitatem, de concession. præb. gloss. in verbo metuebant, c. bonæ, 1. de electio. & c. nisi de renunciatio. idem in officio, l. non aliter, C. de palat. sacra. largit. lib. 12. vel qui sine titulo ingerit se administrationi beneficij. Panor. in c. cum iamdudum, de præben. per c. auaritiæ, de elect. in 6.

Vel qui sine canonico titulo beneficium occupat, & non intrat per ostium, 5
nec habet canonicum ingressum, c. relatum, de iure patronat. Bald. in c. nihil, col. 2. de elect. Et qui sine titulo sedem inuadit, intrusus est, & falsi crimine tenetur l. eos, §. qui se pro. ff. de fals. Bal. in c. Pastoralis, col. 1. de excep.

Intrusus impetrans beneficium intrusionis mentionem facere debet.

Ex quo infertur, ꝙ qui per vim occupat beneficium, dicitur intrusus, c. eum 6
qui de præb. in 6. glos. in verbo violentus, de pacific. possessio. in pra. nec valebit collatio, etiam si postea impetrauerit non facta mentione illius intrusionis, d. c. iamdudum. Pano. & alij in d. c. 1. de concession. præb. quia non videtur Papa remittere intrusionem quam nescit, l. mater, ff. de in officio testa. tex. aureus in l. authoritate, C. vnde vi, quem nota. Ancha. consi. 92. & Felin. in ca. postulasti, col. 18 de rescri. & Barba. consi. 63. col. 10 in 1. volu.

Administrans ante confirmationem est intrusus.

Secundo etiam vocant intrusum, qui post electionem, & ante confirmatio- 7
nem administrat, quia ipso iure est priuatus sic administrando cap. auaritiæ, de electio. in 6. nisi esset alius actus a superiore procedens, & hunc repræsentans, Oldra. consi. 146. factum est tale, in fi. vel nisi administrauerit ob necessitatem ecclesiæ, vel vtilitatem, Oldra. consi. 9. posito.

Nec valet consuetudo, vt quis ante confirmationem administret, vel ante 8
prouisionem, quia est contra bonos mores, nam hoc modo posset hæreticus, excõmunicatus, & incapax præesse ecclesiæ, Oldra. 191. nullo modo, col. 1. per textũ in auth. vt nulli iudi. §. 1. col. 9. & c. ulti. de consuet. quæ videtur esse corruptela, ac sacris canonibus inimica, c. cum venerabilis, de consuetudi. Sic cõsuluit Petrus Anchara. consi. 51. consuetudo, vbi tamen dicit administrantem

ratione

ratione consuetudinis antiquæ non priuatur, nec vllam pati debere pœnam
per glo.in d.ca.cum venerabilis,quia non debet puniri, qui communi iudicio
non peccat,ca.inter corporalia,§.sane ibi,& quamuis,&c.de trāsla.Episcopi,
9 idem est priuatus,qui lite pend.administrat,c.2.de in integ.resti.† Idē si post
præsentationem, & ante institutionem quis administrauerit, ut firmat Roch.
de Curte in tracta.iurispat. in verb.honorificum,q.39 Et his casibus ipso iure
priuatus est,qui sic propere administrauit.

10 Tertio qui beneficium post priuationem, & depositionis sententiam adhuc
retinet a qua non appellauit,secus si appellauerit.Innocentius in c.qualiter,2.
col.3.numero.10.de accus.Malcret.in tracta.de electio.in fine,q.17. Præposi-
tus in c.fi.19 dist.

11 Quarto qui beneficium iniuste alteri ablatum, & omisso iuris ordine deti-
net,quamuis habuerit collationem,c.tanta.de exces.præla.Domi.& Præposi.
in c.propter,in fi.19.dist.

12 Quinto qui a superiore excommunicato, vel suspenso collationem habue- *Intrusus, qui collatione a nō habente.*
rit,vel ab eo,qui non habet potestatem conferendi c.fina.de excessib.præla-
tor.& ideo is,qui accipit per deuolutionem,aut aliam collationem ab eo,quē
scit non posse conferre,est intrusus. Domi.in c.fina.in fine,19.distinctione,&
sæpius videmus istos deuolutarios volantes ad infinitas lites, & malignitates,
qui grauissimis pœnis,& temere litigantes mulctis plectendi essent,vt dixi in
feriis de deuolution.

13 Sexto dicunt illum, qui commisit crimen dignum depositione, dici large
intrusum, vel qui habet vnitum, ob quod priuandus esset beneficio, licet
gloss.in c.eum super, de caussa possess.dicant eos quasi intrusos, Ioan.de Sel-
ua in tracta.de benefic.quæst.12.nume.9.in 3. parte.Felin.in c.veniens,2.no.
de accusa.extra.

14 Quod mihi parum probabile videtur, quia interim habet titulum,antequā
priuetur. Ergo intrusus non dicitur, nisi commisisset crimen,per quod fuisset
ipso iure priuatus, veluti hæresim, vel simoniam, de quibus scribit Felinus in
c.2.de rescrip.extra.Casus autem quibus ipso iure quis priuetur, conscripsi in
tractatu de pacific. possessor.in 4. limitatione,in fine,& inferius in 3.parte,su-
per iure amittendi.

15 Septimo dicunt intrusum eum,qui cum simplici signatura beneficij posses- *Possessionem ex signatura accipiens non est intrusus.*
sionem adipiscitur, allegatur Extrauagan.iniunctæ,de electio. in communib.
quę loquitur in dignitatibus maioribus, sed hoc asserit Felinus,in cap.in no-
stra,correlatio.2.de rescrip. Sed vltra eum facit,l.finalis,C.de officio magistri
officiorum versiculo,sed sciat,ibi is,qui sine sacro rescripto peruenit ad mili-
16 tiam,ea priuatur. † Sic, & qui sine literis papæ,sed habendo signaturam non
videtur omnino capere sine literis papæ, quamobrem nec priuandus, imo ex
consuetudine Francię nullus priuatur ob adeptionum possessionis cum sim-
plici signatura,sed in instrumento solet dici,in vim certæ prouisionis Aposto-
17 licæ, † verum idem si diceretur, in vim signaturæ, quia dum aliquis violen-
tiam non commiserit, licet propria authoritate ingrederetur beneficium,non
tamen ideo priuatur suo iure, teste Nicol.de Milis,in reperto.in verb.benefi-
cium,q.58.incipien.Beneficij possessionem. Dom. & Franc.in cap.eum qui,de
præbend.in 6.imo in curia Romana, non datur priuato illius, qui cum sola
supplicatione se intrusit. sunt verba Ioan. Staphil. in tracta. de literis gratiæ. *Cōstitutio Alexan.6 de signatura gratiæ.*
18 titul.de rescrip.in forma breuium, versic. consueuit. † Et hoc statuit Ale-
xand.6. in titul.de signatu.gra.multominus debent iudices Franciæ de posses-
sorio beneficiorum cognoscentes priuare eum possessione, qui eam adeptus
est vi simplicis signaturæ, dum alias canonicum habeat titulum, vnde in pa-

tria obedientiæ cautela est, vt non teneatis leuare bullam, sed impetres breue supplicatione inclusa, per quod mandetur executori, vt mittat te in possessionem, & tunc omnia cessabunt, de quo breui inferius circa finem scribam, sed interdum recusatur, ideo iudices sequentes constitutionem Alexan. 6. non debent timere. † Item si quis receperit indebite fructus, videlicet cum simplici signatura, est intrusus, & priuatus iure, quod habet, c. auaritiæ, de elec. in 6. & hoc quo ad illud beneficium, cuius fructus percepit, non quo ad alia, c. si cõpromissarius, de elect. in 6. quia pœna non debet egredi mensuram delicti, l. sancimus, C. de pœnis. 19

Fructus benefi- cij recipiens cũ signatura est priuatus.

Si tamen modici tantum fructus essent percepti, nõ fit priuatio, teste Gundisaldo, in tract. de legatis, car. 30. licet Cancellaria etiam in modicis seruet priuationem per dictam decisionem videlicet vt vacet. 20

Sed si quis recepisset fructus, quos cõuertisset in ecclesiæ vtilitatẽ, quia illos non videtur percepisse, nõ erit iure beneficij priuatus, nec quidem erit facienda mẽtio illius percepitionis, ut docet Gandis. in d. trac. quod est notãdum. 21

Nominatus recipiens fructus ante bullas est intrusus.

Octauo intrusus dicitur, qui cum simplici nominatione sine papæ prouisione administrat, & ob id est iure, quod habet in episcopatu, prioratu, vel beneficio priuatus, d. c. auaritiæ, de elec. in 6. quia nominatio nullum ius tribuit, c. quod sicut de elec. hoc expresse docet Io. Boteus in ttac. de Synod. episcopi, in prima parte, num. 36 † & teneatur tanquàm prædo restituere illos fructus, quos ex re non sua recepit, quia pro non dato habetur, quod ab illo datur, qui non potest de iure donare, c. quod autem, in fin. de iure pa. siue per se recepit, siue per interpositam personam, forte per commissarios, vel alios in d. c. auaritiæ, imo prouisio postea facta isti non facta expresione fructuum, quos recepit, nullius est momenti, vt inferius dicam in mater. dispensa. 22 23

Limita non procedere in eo, qui petit subrogari in locum eius, qui beneficium reseruatum per regulas cancellariæ, obtinuerit a papa, nam is non erat intrusus, quia iuste hanc reseruationem ignorare poterat, sed reseruatum fuisset de iure communi, vt in c. 2. de præb. in 6. tunc is, qui ab ordinario obtineret, esset intrusus, & alius non posset in eius locum subrogari nam iura communia omnes scire tenentur, non iura singularia, l. leges, C. de legib. gloss. singularis, in l. quod te, vbi doctor. ff. si certum petatur. 24

Intrusus non subrogatur in locum alterius. Cautela pro intruso.

Intrusus etiam non potest subrogari in ius, alterius habentis ius bonum in beneficio, c. cum iamdudum, vbi doc. de præben. Sed aduertendum est, quòd si quis dubitat se intrusum, debet possessionem quam habet dimittere, antequã se in ius alterius petat subrogari, sicut olim quilibet dimittebat possessionem in manibus iudicum, vt nunc agunt resignantes beneficia in manibus collatorum, c. admonet, & per totum de renunciatio. & sic dimittendo possessionem, purgatur intrusio, quod est notandum. 25

Intrusus an ad omnia beneficia sit inhabilis.

Quæro, an intrusus sit inhabilis duntaxat ad illud beneficium, in quod se intrusit, an ad omnia alia? respon. quo ad illud tantum, in quo est intrusus, cap. si compromissarius, de elec. li. 6. imo si impetrauerit illud non facta mentione intrusionis, non valebit impetratio, vt firmat Fel. in c. postulasti, in fi. tescri. quem sequitur Io. de Selua in tract. de benefi. in 3. parte q. 1 t. in q. qualitate, & Marleret. in tracta. de elect. in fi. quia non incurritur inhabilitatis pœna, nisi a iure exprimatur, c. fi. vbi glo. de iurepatro. 26

Fallit quando esset iure ipso factus inhabilis, vt in c. quisquis, de elect & in Extrauag. execrabilis, de præb. Ioan. 22. dicam inferius in materia dispensationis. An vero gesta per intrusum valeant vide per Panor. & alios in c. nihil, de elect. Gemi. & Præpos. in c. fi. 19. dist. & per doct. in c. ad probandum, de re iudi. ac in l. Barbatius, ff. de offi. prætor. 27

Nec

Nec super eo contra dictum aduersarium, postquàm illud per triennium pacificè possederit, lis tunc mota fuerit.

GLOSSA. V.

SECVNDVS casus, in quo denegatur subrogatio, scilicet quando mota fuerit lis illi, qui iam possederat beneficium pacifice per triennium. quia non debet quis molestari post triennium, vt infra regul. 36. ergo lis non est, vel esse non debet, & sic nec subrogatio alioqui molestaret quis possessorem, etiam post decem annos, vt postea subrogationem impetraret mota lite quibus hominum malitijs est obuiandum, c. sedes, de rescrip. Ergo lis iusta esse debet, idest iuste & recte mota, alias repelli debet iste subrogatus, nisi in subrogatione fuerit facta huius iniustæ litis mentio, quod vix faciet cauta vulpes beneficia impetrans.

Subrogatio non fit contra eum, qui possedit pacifice triennio beneficium.

Et per hoc ponderatur iste text. vt non procedat quando lis esset nomine meo mota, per aliquem non habentem mãdatum, etiam si esset ratificata per me ante obitum collitigantis, tamen ego non debeo præferri postea, tũ quòd non dicor aduersarius, nec collitigans, de quo loquitur iste tex. quia non mouit litem, tum quia tex. requirit veram litem non fictam, & ne detur ansa fraudandi super hoc Gomes. q. 3. in fi. idem, quando lis esset nota in vim rescripti inualidi. Gome. q. 11. Ego vero dicerem vtroque casu præfatam regulam habere locum, quia aduersarius siue collitigans dicitur, qui mihi aduersatur, & mecum litigat siue iure siue iniuria, l. cum aduersarius, C. de pact c. j. vbi plene de Ripa de iudic. Nam cum tanta sit hominum philaphtia, vt cuncti ius optimum sese fouere dictitent, nec contrarium suaderi possit, quousq; miserrime succumbunt, ideo putarem hic debere solum excipi eos, qui scienter mala fide & sine iuris vllo prætextu litigant, hi enim non debent subrogari, alij vero sic, & alijs præferuntur, vt dicit iste tex.

Litem iniuste prosequens an possit subrogari.

Aliorum quorumlibet de præmisso iure siue tunc uacet, uel cum uacauerim impetrationes uel concessiones, etiam motu proprio infra mensem ante concessionem huiusmodi factæ nullius sint roboris, uel momenti.

GLOSSA. VI.

IMPETRATIONES aliorum ante mensem factæ nullius sunt roboris, quando collitigans impetrauit, secus ergo si non impetrauerit, & hic mensem computandum a die obitus, vel a die quo sciri potuit, conclusit Gome. q. 10. cui in hoc consentio, per c. 2. & c. quia, de conce. præb. quia certius esse debet is qui impetrat beneficium de morte, sicut is, qui hæreditatem, adit. l. is qui putat. ff. de acqui. hæred.

Mensis quomodo computetur.

Et sic postquam sunt nullæ aliorum impetrationes, si iste collitigãs subrogatus fuerit, vel eidem data subrogatio fuerit, non conualescunt, licet hic collitigans moriatur, vel non prosequatur, per reg. quod in initio. ff. de regu. iur. & reg. non firmatur illo tit. in 6. sed noua impetratione opus est, vt dicitur de eo cui facta fuit collatio ante mensem papæ datum in beneficijs vacantibus in curia. c. 2. de præb. lib. 6. & in c. auditis, in fi. de præscrip.

Et

Et nihilominus felicis recordationis Pau.2. Inno.8. Adriani.6.& Paul.3. Ro. Pontifi. prædecessorum nostrorum vestigijs inhærendo, cupiens eorum fraudibus obuiare, qui viuentium beneficia, illorum presertim quibus, aut propter senium, aut propter infirmitatem imminet vitæ periculum, impetrant, vt illis decedentibus tanquam collitigantes in illorū iurib' facilius subrogenť, voluit vt deinceps nullus in iure, vel ad ius beneficio defuncti, ꝙ illo viuēte in casibus præmissis vel similibus impetrauit, aliquo modo subrogetur, ac subrogatio, & gratia si neutri, si nulli, seu nouæ prouisionis, aut perinde valere taliter impetranti nullatenus suffragetur.

Glossa. VII.

Impetrans beneficium viuentis eo mortuo ad ius illius subrogari non potest.

1 TERTIUS hic casus ponitur, & est additio Pau.2. Quod nullus subrogetur in ius illius defuncti, cuius beneficium in vita impetrauerit, maxime propter senium, aut infirmitatem, vt eo mortuo in ius illius subrogaretur, tunc vt fraudibus obuietur, & vt votum captandæ mortis auferatur, iuxta c.2.& 3.de conceß.præb.lib.6.non proderit huic subrogatio, nec alia prouisio.

2 Sed quomodo hoc sciri potest, cum solus Deus sit cordium scrutator? Respon. si appareat de prima impetratione beneficij viuentis, senis, vel infirmi, & postea de ipsa subrogatione ius illius mortui, tunc probatum erit quod hic dicitur, quia ex prima prouisione & 2. præsumendum est impetrantem habuisse illum animum cum ex præteritis præsumamus ad præsens. l. si qui adulterij. C.de adulter.

Requisita antequam aliquis subrogetur.

3 Etsi ex hoc text. patet, ꝙ si quis vult in alterius locum subrogari, oportet quod iuste, & saltem colorate cœperit litigare, alioqui si iniuste & incolorate, non poterit subrogari, per istum tex. & ideo dixi oportere eum bona fide, vel iuris aliquo prætextu mouere processum.

4 Secundò requiritur, ꝙ defunctus potuerit inquietari, alias si poßedisset triennium, non poßet molestari, per reg. & decretum de pacif. poßeß. de quo plene scripsi in tract. meo de pacif. poßeß. in Concor. Franc.

5 Tertiò, status litis & caussæ exprimi debet, ut hic, & c.inter, de re iudic. dixi superius in signatura gratiæ.

6 Quarto coràm quo lis pendeat, & introducta sit, an coram iudicibus laicis super poßeßorio, an coram ecclesiasticis super petitorio exprimendum est.

7 Quintò requiritur quòd hæc in signatura expreßa sint, alias non supplebuntur in bulla, nisi in signatura eßet clau. Statum caussæ pro expreßo habentes, vel vt exprimi poßit. non obstante reg. cancel.

8 Sextò quia multi alienum facti munus optantes impetrāt beneficia viuentium, vt demum subrogari poßint, Et quia ista materia est frequens, (quæ vtinam dormiret) ideo eam per reg. cum amplia. & limi tractabimus.

De reprobata beneficij uiuentis impetratione.

Regula quod beneficium viuentis nemo impetret.

1 REGULA itaq; est, quòd non debet quis impetrare beneficium uiuentis, nec in illius locum substitui, alioqui est ab ecclesiastica communione pellendus, c. j. de conc. præb. Communionem dicit ibi text. ecclesiasticam, id est sacramentorum perceptionem, quia horum communionem in ecclesia habemus. c. sicut alterius. 7. q. prima, & text. in cap. si episcopus, 18. distinctio. & capit. sequent. b. dicit. cunctorum episcoporum charitatis communione priuetur, facit capitul. final. de clerico excommunicat. ministr.

Communio ecclesiastica, quæ dicatur.

nistr. alibi sacris altaribus est amouendus. c. sicut. j. quæst. 6. dixi in glo. fati, in procem. Concordat.

2 Sanctam communionem ergo sacrosanctum Christi corpus vocat tex. in c. ad eius, in fi. 5. distinctio, ibi sanctæ quoque communionis misterium in eisdē diebus percipere non debet prohiberi. *Sancta communio.*

3 Item quando Papa communione fidelium quem priuat, tunc censetur ille excommunicatus. c. 2. de excep. c. illud. §. licet, de clerico excommunic. mini. ibi, communioni fidelium se ingessit. *Communio fidelium.*

4 Secus quādo priuatur communione etiam totius ecclesiæ. c. si. 90. distinctio ne, quia tunc intelligitur de perceptione sacramentorum, vt dictum fuit.

5 Interdum Papa simpliciter communionem restituit, vel ad communionem, idest communicationem & societatem, siue consuetudinem, quam habebat, qua fuit priuatus per inobedientiam, vt in cap. ex literis, de constit. c. cognouimus. 16. q. 6.

6 Ratio perfectæ regulæ multiplex est, tum quia beneficia perpetua esse debent. c. satis. 56. dist. & beneficijs non est quis priuandus sine caussa c. inuentum. 16. q. 7. ideo illa quis impetrare non debet viuente possessore alioqui perpetuo non essent apud illum. *Rationes prohibitæ impetrationis beneficij viuentis.*

7 Secunda, Quod ius in aliena restari non potest, l. 2. ff. de pignor. acti. gl. in l. j. ff. de pignor. & in l. a. C. si res aliena pignori data sit, sed illud beneficium est eius cui collatum primò fuit. c. si tibi absenti, de preb. in 6. ob id nec alteri cōcedi poterit. Non refragatur. quod res aliena potest vendi. rem alienam. ff. de cōtrah. emp. quia tunc per venditionem non transfertur ius in re, sicut per beneficij collationem gl in d. l. rem. c. fi. de concess. præb. in 6.

8 Adhæc quia votum captandæ mortis inducitur, exosum etiam ipsis gentilibus. c. 2. de conces. præb. gl. in reg. canc. 20. *Pœna impetrantis beneficiū viuentis.*

9 Item ad tollendum ambitionem illius, qui sic petit prouideri sibi de beneficio non vacante. c. quia intantum, de preben. facit c. sicut, j. q. 6 sic dicens, sicut is qui inuitatus renuit, quæsitus refugit, sacris altaribus est remouendus, sic qui vltro ambit, vel importunus se ingerit, est proculdubio repellēdus, nam qui sic nititur ad altiora conscendere, quid aliud agit, nisi vt crescendo decrescat, & ascendendo exterius, interius in profundum descendat? hæc igitur est prima pœna, vt communione ecclesiastica priuetur.

10 Secunda pœna est, quia isti in locum viuentium substituti sunt fures & latrones. c. non furem & latronem, qualem Gillandum esse sentimus in Nametica sede, qui viuentis, quod non licuit, locum non timuit vsurpare. 7. q. j. quia furtum est contrectatio rei alienæ inuito domino. l. j. ff. de furtis, & § j. de obl. quæ ex delict. nascuntur, in Insti. *Impetrans viuētis beneficiū est fur latro, & infamis.*

11 Tertia pœna est, vt sit infamis. c. audiuimus. 3. q. 2. & c. infames. 6. q. 1. ibi, qui indigna sibi petunt loca, & infamibus portæ dignitatis clausæ sunt, reg. infamibus, de reg. iur. in 6. l. 2. C. de dignit. lib 12.

12 Quarta, sunt deponendi, c. imprimis, 2. q. 1. uersi. de episcopi persona, ibi is eps, qui eo superstite puerse, & contra canones in ecclesia eius ordinari psum pserit, sacerdotio priuatus ab omni ecclesiastico ministerio repellatur, intellige deponendū ab eo honore & beneficio, in quo fuit præfectus. c. eum qui. 7. q. j. ibi, Archidiaconatus honore deponimus, non ab officio vt declarat Bern. de Luco in sua pract. criminali, c. 45. in verb. viuis possessoribus. *Deponitur qui viuentis beneficium impetrat.*

13 Quinta est, quia non potest habere illud beneficium amplius propter iniuriam & culpam suam, quod viuentis impetrauit beneficium. Anch. & Panor. in c. j. de conces. præb. facit c. nullus Pontifice, 79 dist. vbi si duo fuerint electi in vita, nullus illorum habebit. c. sequent. vbi noua ordinatione vtendum est, *Qui beneficiū viuentis impetrauit, eo mortuo illud habere non potest.*

r quia

quia bonum est argumentum de matrimonio ad beneficia c.inter, de translatio. episco. sic arguit c.sicut, septima q.j. & cap. sicut 21. q.2.

Sicut non potest quis habere eam vxorem, cum qua viuo marito contraxit, c.2. & fi. de eo qui duxit in matrimo. quam polluit per adulter. sic nec beneficium, quod altero viuente obtinuit. Et ista est communis & vrgens ratio, teste d. Philip Probo in additio. ad Ioan. Monach. in c. fi. de constit. 14

Secunda prouisio nō facta mētione collationis beneficij viuentis non valet.

Ideo si is, qui beneficium viuentis impetrauit, postea impetret etiam a Papa rursus beneficium istud, non facta expressione collationis sibi prius factæ de beneficio viuentis, non valebit secunda prouisio, cum quia subreptitia, & quia iam est infamis, & inhabilis, ad illud, per supradicta. 15

Nec etiam valebit collatio ab ordinario facta, per tex. expressum in c. post electionem, de concess. præben. vbi Panor. in 4. no. hoc asserit, quia hoc Papa declarauit in regul. 20. & quod ignorat non videtur Papa remittere. l. mater. ff. de inofficios. testamen & sic non potest subrogari postea in locum illius, cuius beneficium impetrauit, vt supra dictum fuit, & videtur alia pœna Deci. in l. fin. nu. 17. C. de pact. 16

Cum impetrante beneficiū viuentis solus Papa dispensat.

Sexta pœna, Quòd nullus potest dispensare cum isto cui collatum est viuentis beneficium, præterquam Papa, vt docent Panor. & alij in d. c. j. & sic collatio ab ordinario, vel legato illi facta non valebit, vt firmat de Iaco, in d. c. 45. in sua praxi criminal., nisi legatus a Papa haberet hanc potestatem. 17

Septima, pœna est, quod collatio illi facta nullius est momenti c. cōsultationibus, de dona. & nullitas actus plerunque inducitur ad pœnam. gl. & doct. in c. translato, de const. scripsi in § monemus, de coll. in Concord. 18

Conferens beneficium viuentis priuatur collatione.

Octaua pœna est, quo ad collatorem, vt si scienter contulerit beneficium viuentis, dum vacabit, non poterit illud amplius conferre, quia deliquit, & delinquens, priuatur collatione c. cum in cunctis, in fin. & c. super eo de ele. textr. in l. quidam, in fin. cum seq. ff. de dona. vbi donatus bona proximi viuentis priuatur illius bonis tanquam indignus. Idem in l. 2. §. fin. ff. de his quib vt indig. vt puniatur, in quo deliquit. c. postulastis, de cleric. excom. minist. & ibi dixi in interpretat. ad illum tex. 19

Hoc tamen egeret declaratione, quia non est a iure expressum, & pœna priuationis non imponitur nisi exprimatur gloss. & doct. in cap. fin. de iurepatro. & quamuis videatur expressa iuribus prællegatis superius tamen Innocen. & Panor. tenent illos non priuati, in d. c. bonæ 2. circa fin. de electio quod forte verius est. 20

Episcopus absentis beneficiū confert.

Excusatur verumtamen episcopus, si contulerit beneficium absentis, qui longa fuit absentia detentus, vt ignoraret, an viuus esset, an mortuus, gloss. in c. non oportet primo, de consecra. dist. 5. & Corset. in sing. incipitur, vagabundus, si tamen is reuertatur, recuperabit suum beneficium etiam absque collatione & solennitate. 21

Papa facta expressione impetrationis primæ secundū concedere potest.

Item non procedit in Papa, qui poterit iterum eidem conferre, dumtamen hoc ei fuerit expressum, quia in beneficijs habet plenissimam potestatem, c. 2. de præb. in 6. non valeret tamen collatio beneficij viuentis facta a Papa sine caussa, sine qua nec solet quem deponere, & priuare, cum sit (fidelis seruus & prudens, quem constituit Dominus super familiam;) vt plene scripsi in trac. nomina q. 21. nu. 54. cum seq. & est verisimile quòd fuit circumuentus, vt dicit Bal. & alij in c. cum olim, de re iud. 22

Vicarius nō potest constitui ad conferendum beneficiū certum.

Iam vero ad ampliationes veniendo, primum extenditur hæc regula, vt non possit vt etiam quis constituere procuratorem, vel vicarium, ad conferendum beneficium certum, vel ad acceptandum, nisi ipsius interueniat viuentis consensus, vt quia forte per permutationem, aut resignationem est aliud 23

aliud beneficium habiturus, vt in c. cum vniuersorum, de rerum permuta. c. licet illo titul. in 6. & inferius dicetur, ne captandæ mortis occasio detur. c. detestanda, & c. ne captandæ illo tit. in 6.

24 Quandoquidem non potest quis iubere seruo, vt hæreditatem certi viuentis adeat. l. si quis mihi, §. Sed vtrum. ff. de acquir. hæredita. sic nec constituere procuratorem, vt acceptet beneficium nondum vacans, & illud resignet, sic vt docet Io. Dayma. in procem. Concordat. in verbo. adiunctum, fol. 105. versi. sed forsan. formidates, ideo debet constitui procurator generalis ad acceptandum quæcunque beneficia, ne possit insidiari vitæ alicuius. glo. in §. statuit, in verb procuratorem, de collat. in Pragmati.

Acceptatio beneficij nondum vacantis non valet.

25 Secundo non valet constitutio procuratoris facta de præsentando ad beneficium, quod non vacat. Guido papa consi. 189. circa. & Dec. consi. 172. nec dari potest facultas conferendi certum beneficium. c. constitutus, vbi doct. de conces. præb. nisi fiat generaliter, vt per Panor. in c. fin. eodem.

Constitutio procuratoris de præsentando ad beneficium non vacans non valet.

26 Per quē tex. probet, non valere etiā præsentationē de beneficio viuentis? & per c. illud, de iur patro. docet Ludo. Ro. consi. 465. in re præsenti, & Roch. de Curte in tract. de iurepatr. in verb. honorificum, q. 53. & Paul. de Citad. in eo. tract. in 6. par. art. 3. q. 41. quia rationes supradictæ habent etiā locū in præsentatione, gl. in c. fi. de elec. in 6. Pet. Paris. cōsi. 112. in hac materia, col. 1. in 4. volu.

Præsentatio de beneficio viuentis non valet.

27 Itaque tempore præsentationis non vacabat beneficium, sed tempore institutionis sic, an valeat prouisio? Respon. fac casus sequentes. Primum si institutio facta sit ad solam præsentationem patroni, tunc non valebit institutio, tum quia fundamentum deficit, ca. cum Paulus. 1. q. 1. tum voluntas collatoris, quia noluit conferre nisi ad præsentationem, ideo non valet sua collatio, nec firmatur tractatu temporis, quod de iure nullum est. regul. ꝙ in initio. ff. de regul. iur. & regul. non firmatur, & quod potuit, noluit, & quod voluit implere nequiuit. l. multum. C. si quis alteri. c. cum super, de offic. delega.

Institutio an valeat facta ad præsentationem beneficij non vacantis licet vacaret tēpore institutionis.

28 Secundus casus est, si patronus præsentauerit ad beneficium viuentis, vel cōstituerit procuratorem ad præsentandum, si ordinarius tempore institutionis (quo quidem tempore mortuus fuerat beneficiatus) ad præsentationem instituat, & alias quomodocunque vacet prouideat, valebit sua collatio vt consuluit Deci. consi. 172. quandoquidem hic, nec voluntas deficit, nec potestas, quę in literis institutionis declaratur, quippe iure pleno, & deuoluto conferre potest. glo. & doct. in cle. vna, de supplen. negligen. præla. etiam alteri, quā præsentato, multo magis ei, qui fuerit præsentatus. Conferre enim hic poterat absque presentatione, hoc igitur casu præsentatio quamuis vitiosa, nō vitiabit collationem ordinarij & glo. & doct. in l. viuum ff. si certum peta. Adhæc ꝙ non conquerente patrono collatio est ualida. c. illud, de iurepatro.

29 Tertiò non ualet etiam tractatus habitus de conferendo beneficio uiuentis vel de eligēdo ad illud. c. bonæ. 2. ubi Innoc. & Panor. de elect. Bertach in trac. de episcopo, in 1. q. 2. partis.

30 Quartò non valet acceptatio beneficij antequam vacet, ne captandæ mortis inducatur occasio. c. ne captandæ, de conces. præb. in 6. Cle. una, de conces. præb. Domi. de Rota. decis. 431. si impetrans, in no. & Guido Papæ consi. 107. ex facto, quia in hoc casu est eadem ratio, vt sequitur.

Non potest quis constituere procuratorē ad acceptandum, & resignandum in certum beneficium.

31 Quinto idem dicemus in nominato constituente procuratorem ad acceptandum, & resignandum, vt in vim illius procuratorij, procurator non possit resignare, ꝙ constituens non habet, & sic non potest constituere huiusmodi procuratores. l. qui superstitis. ff. de acqui. hæred. abunde scripsi in tract. nominat. q. 14. nu. 112. & hodie extat super hoc lex Regia.

32 Sexto non valet citatio facta viuente beneficiato de eligendo post illius

Citatio ad eligendū ante mortem non valet.

mortem c. bonæ. 2. de electio. quia postquam initium est inhabile, non firmatur tractu temporis, quod de iure ab initio non subsistit, per regu. iuris. Et citatio facta tempore feriato ad diem non feriatam non valet, teste Bart. in l. 1. §. nunciato. ff. de noui oper. nuncia. facit l. si minor. ff. de seruis exportan. l. quod sponsæ. C. de dona. ante nuptias, & c. si eo tempore, de rescrip. in 6.

Electus ad beneficium non vacans punitur. Septimo idem in electione, vt electus ad beneficium non vacans puniatur, vt hic cum tex. in d. c. 1. dicat generaliter in locum viuentis nullum ponẽdum, & eædem rationes in electo habeant locum. ca. bonæ. 2. de electio. vbi citationem ante mortem factam temerariam vocat. 33

Nominatio ante vacationem nõ valet. Octauo idem in nominatione Regia, vt non possit fieri de beneficio nondũ vacante, siue sit Episcopatus, siue quæuis alia dignitas. §. 1. in verb. occurrentę huiusmodi vacatione, vbi scripsi, de nominat. Reg. in concorda. 34

Nono etiam beneficium non vacans, nec quidem promitti potest. c. 2. de cõcess. præb. abunde scripsi in glo. fati. in proœm. Concorda. Franciç. 35

Collatio sine possessione beneficij viuentis an faciat inhabilẽ. Decimo quamuis hic tex. dicat ponantur, & sic videtur, ꝙ debeat in possessione esse, contrarium tñ dicerem, quia per solam collationem ponitur quis in locum alterius, & hic text. dicit, in verbis finalibus, qui passi sunt se adhiberi successores viuis sacerdotibus, & sic sufficit sola patientia illius, cui est collatio facta licet non sit missus in possessionem. 36

Et iura alia dicunt, ne obrepat in locũ viuentis, idest, per obreptionẽ habebat locũ viuẽtis, dicens illũ forte mortuũ. c. sicut, in fine 7. q. 1. Sed in cap. seq. ibidem dicitur se prouehi consensit, & in c. post electionem, de concess. præb. & in c. in apibus, & c. seq. ibidem. 7. q. 1. subsitui scribitur. 37

Et sic requiritur tantum collatio, imo dicit tex. in c. infames. 6. q. 1. qui indigna sibi petit loca, ergo sufficit sola petitio, per c. sicut vir. 7. q. 1. nam si non peteretur, Episcopus non conferret, & prohibito vno, prohibetur omne, per quod peruenitur ad illud. l. Oratio. ff. de sponsa. & quia per eum non stat, eum id procuret petendo, quominus habeat. 38

Officium viuentis non debet cõferri. Vndecimo procedit etiam in officijs Regijs, vt conferri non debeant, antequam vacent, vt est in rub. *De ne donner benefice, ou office, ne confiscation auant la vacation, ou declaration*, vbi scripsi in 2. tomo in ordinatio. Regijs. 39

Et idem statuitur in stylo Parlamen. rub. de concessio. beneficij, vel officij non vacantis, vt pœnæ etiam habeant locum in prouisio a Rege cum bonum sit argumentum de beneficijs ad officia Bart. in l. secunda. § data. ff. de optione lega. Lucas in l. annonas. C. de eroga. milita. annonæ libro 12. refert Ioan. Lupus in decretal. per vestras, in principio, col. 2. de donatione inter virum, & vxorem, quod non probo in pœnis, quæ non sunt extendendæ. l. interpretatione. ff. de pœn. saltem omnes. 40

Ante vacationẽ non debet beneficiũ impetrari. Duodecimo procedit etiam, si de proximo beneficium esset vacaturum, puta per non promotionem, vel alias, ca. licet canon. & c. commissa. de elect. in 6. vel esset in fine temporis de non consecrandis in c. cum in cunctis § cum vero, de elect. vel esset morti proximus. c. bonæ. 2. vbi doct. Sic consuluit Ancha. consi. 397. apparet, col. 1. facit l. non ideo, ff. de rei vendica. & d. c. commissa vbi totum tempus elapsum esse debet, antequam beneficium vacet; alioqui beneficium viuentis impetrare quis dicitur. 41

Consuetudo impetrandi beneficia viuorum nõ valet. Decimotertio amplia, etiam si consuetudo esset in contrarium, quia non valet, cum sit contra bonos mores. Imol. in c. 2. de concess. præb. Gomes. in reg. Cancel. 10 q. 3. in fi. Curtius in c. fi. de consuet. vnde mirum est hodie tot homines sic beneficia viuentium ambire, & maxime curiales. 42

Subrogari non debet quis in locum viuentis. Decimoquarto extende quoque in subrogatione, nam si quis petat subrogari in locũ viuentis, his pœnis puniri debet. Imol. in d. c. 1. not. 2. quia patitur se suc- 43

se successorem dari viuo sacerdote, quod prohibet ibidem tex. & ista regu. Cancel.quod est verum inuito eo, qui beneficium possidet, secus eo consentiente,& resignante,vt supra dictum fuit.

44 Decimoquinto habet locum etiam iste tex.in quocunque beneficio,siue sit Episcopatus.c.præsentium.7.q.1.siue sit beneficiũ curatum,vel aliud simplex, regulare,vel seculare,per c.sicut alterius. in fine.7.q.1.ibi,hæc non solum de episcopis verum etiam de quibuslibet ecclesiæ ministris in locum viuentis alter obrepat. Nec obest verbum sacerdotibus, quod est appositum in d.cap.1. gratia frequentioris vsus,sed ob hoc non excludit alios,per tex. in ca. quãuis de deci.& tex.in auth cass.C.de sacrosanct eccle.gloss.in cle.1.in verb.præsidentes,de rescrip.quam ibi no.& scripsi in tract.nomina.q 5. *Episcopatũ viuentis, aliud beneficium quis ob tinere nõ potest*

45 Decimosexto extenditur ad commendam, vt beneficium viuentis alteri cõmendari non possit, quando commenda facta erat a papa. Cassador.decis.3, rubr.de præben.secus si ab ordinario facta esset ad sex menses, quia nihilominus conferre poterit ordinarius illud beneficium sic commendatum. c. nemo deinceps,de electio.in 6. *Viuentis beneficium non debet alicui commendari.*

46 Nec dicitur ordinarius tunc conferre beneficium viuentis, cum post tempus præfatum sex mensium ille commendatarius nihil iuris in eo habeat, secus in commenda papæ, quæ fit ad vitam, & habetur pro titulo gloss in prag. rub.de pacifi.poss.ffor.in verb. titulum.facit c.dudũ 2.de elec.scripsi in tra.de pacifi.possess.in cõcor.in 5.amplia.nu.35. & seq & superius in tra.de cõmẽda.

47 Limita quando quis impetraret beneficium viuentis ex iusta caussa, vtpote quia vacat per non promotionem,c.licet canon.de electio.in 6.vel si per hæresim,aut per simoniam vacet, vel alio modo, vt per totum titu.de simo.& c. ad abolendam,de hæreticis,& cap. beneficium,de regular.in 6.vel si impetretur post professionem. *Ex iusta causa beneficium viuentis impetratur.*

48 Et his casibus non videtur conferri beneficium viuentis, quia iam est priuatus iure,quod habebat in eo, & sic vacabat beneficium,& licet haberet ius retinendi ex aliqua caussa,tamen collatio valeret,c.licet. Episcopus,de præben. in 6.c.1.in fine de homicid.ibidem. Panor.in c.de multa,de præb.facit.c.post electionem,de concess.præbend.

49 Secundo non procedit,quando motu proprio conferretur,gl.in reg.Canc. 20.per tex.in l.1.C de petitio bonor.subl.lib.10.Ancha.consi.397.quia nõ impetrauit,tamen Gomes.in d.reg. tenet contra, tum, ꝙ motus proprius soleat impetrari, & quia fieret fraus regulæ etiam quia de stylo debet expresse derogari.d.reg.Cancellariæ,quod non fit per clausulam motu proprio. *Motu proprio nõ potest conferri viuentis beneficium.*

50 Sed ego dicerem pœnas non habere locum quo ad illud,cui sic fuit collatum. Sed illud non acceptauit, quia non videtur esse passus non acceptando, de quo loquitur d.c.1.alioqui contra,nempe si viuentis beneficium etiam motu proprio collatum acceptauerit,pœnis superius contemptis saltem multis tenetur,quia conueniunt verba,ergo & dispositio l.4.§.totiens.ff.de damno infect.c.indemnitatibus.§ supradicta,de electio l b 6.

51 Tertio non habet locum, quando probabiliter ignorans eum viuere illud impetrauit,vel ei collatum fuit, gloss & docto. hic, quia ignorantiam nolumus obligare.l.generali,C.de Tabular.lib.10.l.fi.ff.de decretis ab ordi.facien. ibi,huiusmodi pœnas aduersus scientes paratas. & Oldr. consi.304. infrascriptæ,nume.7.& Ias.consi.64.in caussa.col.5.in 3.volu. quo prætextu ignorantiæ voluit omnes se excusare. *Ignorantia excusat impetrationem beneficij viuentis.*

52 Quamobrem intellige iustam credulitatem excusare a pœna, vt sic fama publica fuerit illum esse mortuum.l.cum quidam, § quod dicitur, & l.si quis mihi bona,§ sed vtrũ.ff. de acquir.hæredi.l.si quidem,& ibi glo.& doct. C.so- *Iusta credulitas a pœna excusat.*

r 3 luto

luto ma.l. fi. ff. de hæred. inst. l. 2. quis ordo in bono. posi. secuet. vt consuluit Deci. consi. 398. in caussa. & Io. de Selua in tract. de benefici. in 3. parte q. xi. & Siluester in verb. beneficium, in 3. q. 18. in sua summa.

Quia sicut is, qui vult hæreditatem adire, & succedere alicui, debet esse certus de morte, & caussa aditionis, nec debet de his dubitare, l. nec nos, de captiuis. C. & l. qꝫ si dubitet. ff. de acqui. hær. sic impetrans debet esse certus de morte, priusquam petat, vel impetret sicut adire uolens. Ias. in d. consil. 64. col. vi. in 3. volu. & consi. 127. in caussa, col. 3. uolu. 4.

Impetrans dicitur certus de morte.

Et licet ignorantia non debeat puniri, intelligit glo. quando nihil egit, in l. ex maleficijs. ff. de actio. & oblig. secus si aliquid egit, utpote quia impetrauit uiuentis beneficium, nam ista impetratio facit, ut debeat exprimere, & exprimendo sibi prouidet, nec ignorantia ponitur, sed oneratur ad collationem beneficij uiuentis exprimendam, ut papa videat, an illi cõferre debeat, & an inueniatur magna, vel parua ambitio, & sic non est pœna, sed onus, †debet etiam collator esse certus de uacatione, & morte, antequàm iure cõferat, licet possit conferre, si uacat gl. in ca. 2. de electio. in 6. argu. authen. hodie. C. de repud. c. in presentia, de spon. Aegi Bella deci. 16 & Card. consi. 99. dico qꝫ acceptatio, & optarē legem fieri, ut si collator (nisi iusta credulitate ductus esset) cõferret ante mortem, vt suspenderetur a conferendo per mensem vel annum, quæ collatio ca. daretur illius ecclesię, in qua est episcopus, & quòd impetrans beneficium uiuentis esset perpetuò inhabilis ad illud, & ad alia quęcunq; beneficia, priuatus etiam esset ipso iure beneficiis, si quæ habet, ut ambitu & habito careret. c. pe de transl. episcopi, alioqui facilè ambitio sedari non poterit. 53 54

Etiam collator.

Leges ad tollendum ambitionē.

Quartò quàdo expressit in supplicatione, quòd iā fuerat ei collatū beneficium uiuentis, quia papa huic tex. derogare potest, cùm plenitudinem habeat potestatis. c. proposuit, de concef. preben. clausulam apponendum describit d. Philippus Probus in additio. ad Io. monach. in d. c. fi. col. 2. de const. lib. vi. 55

Quando exprimitur quod iā fuerat illi collatum quid iuris?

Quintò limita per unionem, quia beneficiū uiuentis uniri, pōt ecclesiæ, sed absque preiudicio possidentis. c. consulationibus, de dona. cle. ult. de reb. ecclesi. non alienan. nam quod datur collegio, nemini datur. c. Episcopus §. qui manu mittitur. 12. q. 2. & sic nullus uiuentis mortem desiderabit. gloss. not. in ca. cum uenisset, in gl. 1. de resti. spolia. 56

Vniri potest beneficium viuentis.

Sed fortè omnes de collegio id desiderabunt, ob id melior uidet̄ ratio, quia per unionem non fit preiudicium uiuenti, ideo unio ualet, sed impetratio non potest ab alio fieri, vel collatio siue uiuentis præiudicio, ideo, prouisio prohibetur, non unio ut plenè scripsi in trac. de vnionibus. 57

Sexto non procedit, quando ista collatio beneficij uiuentis fieret ex consensu illius, cuius est beneficium, tex. in c. beneficium, de regula. in 6. quia volenti non fit iniuria, nec dolus. l. 1. ff. de iureiu. tex. in c. sicut alterius, 7 q. 1. & sic nō haberet locum, quando is primo in infirmitate constitutus resignasset, & mortuus fuisset intra viginti dies, quia tunc per obitum impetrari poterit. 58

Ex consensu viuentis suum potest conferri beneficium.

Septimo, quando esset senectute, vel morbo perpetuo detentus, forte lepræ, quia tunc ei potest dari coadiutor, vel administrator c. de rectoribus, & c. pen. & c. fi. de clerico ægrotan. c. qualiter, & seq. & c. nihil. in fi. & c. seq. 7. q. 1. 59

Coadiutor viuentis dari potest vicarius, vel administrator.

Item præsule ab hostibus capto datur a papa vicarius in temporalibus, & spiritualibus, quousque durabit impedimentum c. si Episcopus, de supplen. negligen. præla. in 6. facit cle. 1. de foro compe. & de hoc scripsi in tract. nomina. q. 7. nu. 27. sed eo reuerso, cessabit potestas huius vicarij. 60

Octauo non procedit in translatione, nam papa ex caussa necessitatis, vel vtilitatis transferre aliquem potest. cap. in apibus, in fin. 7. q. prima. Sed secundum rei veritatem non viuenti, sed defuncto quodammodo Episcopo probatur 61

Transferri potest viuus in aliud beneficiū.

tur quem substitui, tex. ibi, & superius scripsi, de transla.

62 Nonò cum aliquis relicta priori Cathedra sua authoritate ad aliam transierit, & alius ei substitutus fuerit, licet illi priori ecclesiæ Episcopus esse non desierit, substitutus tamen Episcopatum habebit c. Pastoralis, in 6. 7. q. j. & c. seq. & c. penul. de transla. Episcopi.

63 Item beneficium viuentis impetrasse, censetur, quando tantum tempus nō erit lapsum, intra quod potuerit verisimilis notitia mortis haberi, vt per regu. 28. de qua inferius scribam in tract. renuncia.

64 Item collatio facta de beneficio non uacante nō conualescit, si postea moriatur is; cuius collatum fuit beneficium, quia non firmatur tractu temporis, quod ab initio de iure non subsistit, reg. non firmatum, de reg. iur. in 6. l. quod in initio, illo titu. ff. & sic docet Barb. in c. consultationibus, nota. j. per illum tex. de dona. facit quod no. in c. fi. de iurepatronatus. *Impetratio beneficij non conualescit, etiam si statim moriatur viuens.*

65 Decimò non procedit in beneficio vacante, non tamen libero, vtpote, quia est collatum absenti, si is non acceptet, vel moriatur, mihi conferri potest etiā ab ordinario, quia rationes regulæ locum non habens, vt docet Ancha. in c. si tibi absenti, col. 2. de præb. in 6. *Beneficium non acceptatum conferri potest.*

66 Vndecimo limitatur in eo qui conuertit ad fidei vnitatē aliquem locū, quē si postea tenuerit per triennium, nemine ab eo illum repetente, vlterius ab illo non repetetur. c. de præscri. sed ibi hoc est in fidei fauorem, vt ibi scripsi. *Conuertens ad fidei vnitatem locum lucratur.*

67 Vltimò non obtinet locum præfata regula, qñ collatio fuerit facta procuratori meo, & ego non acceptauerim, tunc nullam pœnam patiat ante ratihabitionem, quia nullum præbui offendiculū, nec culpam, ergo sine caussa puniri non debeo, reg. sine culpa, de reg. iur. in 6. Ancha. consi. 397. apparet, col. j. & quia non videor passus me substitui, postquam non acceptaui. *Pœnas non incurrit dominus per collationem procuratorē factam.*

68 An verò sufficiat derogatio generalis? Respon. putarem non sufficere, tum quia ex stylò apponi solet, & iste casus est ignotus Pontifici, ergo non videtur illi derogare, nec tollere, quod ignorat. l. mater. ff. de inoffi. testamen. & quia non recipitur derogatio regularum, nisi expressæ fuerint. Gomes. in procem. reg. Cancell. *Derogatio specialis est facienda nec generalis sufficit.*

69 Alioquin nihil prodesset ius, nec regula, quia semper derogatio generalis apponi solet, & sic nunquam procederent istæ pœnæ, contra beneficia viuentis impetrantes, quod nequaquam est dicendum, ob id sentirem hodie etiam hoc obseruari in hac pœna, vt non valeat collatio facta ab ordinario ei, cui semel collatum fuit, beneficium viuentis, nec quidem si a papa, nisi fuerit expresse derogatum, quia subreptitia dicetur huiusmodi prouisio, teste Petro de ubaxio, in trac. de elect. j. parte c. 10.

70 Et an supplicatio Papæ probet impetrationem? probari decidit Gomes. in dict. regul. 20 q. 5. & si pars neget eam impetrasse quis habeat probare, ibidem vide.

Sed subrogatio & gratia si neutri, si nulli seu nouæ prouisionis, aut perinde ualere taliter impetranti nullatenus suffragetur.

GLOSSA. VIII.

1 INTELLIGE non valere subrogationem, nisi sit regulæ isti derogatum, & Papa solet derogare petentibus, quasi indifferenter, vt vidi quod potentiori denegare deberet, per rubric. C. ne liceat potentiori, & l. vnam. C. si quæcunque prædit. potesta. hocque fuit denegatum tempore Innocen. 8. Cardinal. sancti Petri ad vincula, teste Ioan. staphil. in tractat. de literis *Potentior non debet subrogari.*

teris gratiæ, fol. 165 de literis iustitiæ.

Vnde dicit in supplicatione debere apponi ista verba, Attēto q̄ Orator non est cadēte potētior. & c. licet derogetur, etiam pro potentiore, & fauorabilius tñ si nō sit expressum in supplicatione, q̄ est potētior, nō valet derogatio, per no. in c. j. de alienat. iudi. mutan. caussa facta, & l. j & p totum. ff illo titu. plene scripsi in scholastico. priuileg. 177. & in constitut. Reg. tract. de cessio. in 2. tomo. Gomes. q. 15. dicit hodie indifferenter Cardinalibus concedi derogationē, ideoq; prælati p saxa, & p ignes ad Cardinalatus apicem aspirāt, & quandoq; pecunia, quod est detestabilius, & hic est quartus casus, in quo regula flectit. 2

Si tamen vnus collitigans obtinuerit sententiam in sui fauorem, quæ in rem transiuerit iudicatam, poterit etiam potentiori cedere, cum derogatione regulæ, tunc enim omnis præsumptio malitiæ cessat, nam tunc non videtur inductus, q̄ de iure suo diffideret, vt doct. no. in c. 2. de alienat. iudic. mutandi, sed hoc casu requiritur, q̄ sententia lata fuerit contra omnes collitigantes, nec sufficeret contra vnum latam esse, quia cum illo collusio posset esse, teste Gome. in q. j. super hac regula. 3

Subrogari potest sine derogatione quis in locum tres obtinuit sententias.

Quintus casus quando quis petit subrogari in locum illius, qui tres sententias conformes obtinuerat, & antequam executioni demandatæ essent, mortuus fuerit, tunc ei qui in locum talis petit subrogari, necesse non est, q̄ petat derogari isti regulæ, quia hic casus in ea non comprehenditur, cum lis iam sit finita, per clementinam j de re iudic. 4

Et idem si finita erat per sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam p tex. in c. j. de litis contestat. in 6. Et sic cum lis sit finita, non præfertur collitigans impetrans, etiam si huic non sit derogatum regulæ Gomes. q. 14. glo. & doctores in cap. fin. vt lite penden. in 6. 5

Mortuis collitigantibus nō pōt tertius subrogari.

Sextus casus qn̄ duo sup beneficio litigabant, ambobus mortuis non pōt subrogari tertius, quia lis est iā finita, ideoq; psecutio litis finitæ fieri nō pt. l. cū lite mortua, ff. iud. solui. Bonifa. vital. in cle. j. in 4. conclus. vt lite pend. non prohibet tamen hic tertius beneficium illud de nouo impetrare, cum vacet. 6

Septimus casus quando lis esset iniuste mota contra mortuum forte triduo antequam decederet, tunc illa motio litis non inducit vitium litigiosi. l. j. §. j. ff. de litigio. plene scribit Cassador. dec. vlt. de dolo, superius dictum fuit. 7

Quod etiam strictissime obseruari mandauit in impetrationibus beneficiorum per priuationem, & amotionem ex quibusuis criminibus & excessibus forsan perpetratis etiam si usque ad definitiuam sententiam, quæ tamen in rem non trāsierit iudicatam processum foret.

GLOSSA. IX. & vltima.

Subrogari non potest accusans aliquem post beneficium illius impetrationem.

OCTAVVS casus est in quo non potest subrogari, is qui beneficiū impetrauit tanquam vacans per crimen, nam si postea in moriatur, etiam post sententiam priuationis, non poterit iste impetrans subrogari, nisi sententia priuationis transiisset in rem iudicatam, adhoc vt fraudibus obuietur, quia posset aliquis accusare senem, aut valetudinarium, vt cū pendente processu contingeret eum mori, collitigans iste fraudulentus subrogatur, quamobrem secundum hunc tex. non valebit subrogatio, nec prouisio noua, nec gratia si neutri, aut si nulli. 1

Idem

2 Idem statuit Alex.6.in suis regulis,tit.de signa.gra.videlicet nõ dari subrogationem vbi lis est super priuatione,quia tunc beneficium nõ est litigiosum, sed persona,videlicet quia non dissieritur de titulo beneficij, sed de persona,& quia nisi principaliter agatur de beneficio,impeditur subrogatio, Do.& Frãc. in d c fin.vt lite pend.in 6.†Et idem Alex.statuit in tit.de derog. iurispat.nisi obtineatur a Papa rescriptum,in quo mandetur iudicibus de caussa cognoscẽtibus, ꝙ adueniente priuatione prouideatur dicto impetranti, adiecta clausula Decreti,& postea scribatur sic, ꝙ si d.talis delinquens metu priuationis interim beneficia in fauorem alterius etiam in manibus nostris cesserit, resignatio huiusmodi in fauorem Oratoris sit,& esse censetur post priuationis sententiam.docet Dom.probus in c.præsenti,de offic.leg.lib.6.Gomes.q.7. † Sed in 4 hoc regno parum prodesset hoc rescriptum, quia inducit reseruationem,quę omnino prohibita est in regno Franciæ, ideo iste vix prohiberetur a resignatione coram Papa,si faceret mentionem istius reseruationis.

Subrogatio impeditur, nisi principaliter beneficium sit litigiosum, non persona.

Restrictio.

5 Et sic nota ꝙ non datur subrogatio,nec gratia si neutri,vel nulli,perinde valere, vel noua prouisio,vbi contra aliquem agitur de crimine, & is moritur, tunc antequam priuetur,non subrogatur alius in locum illius, quia beneficiũ non est litigiosum,sed persona accusata,& ideo pendente processu accusatus poterit cedere ante sententiam priuationis, gloss.in d.verb.finita, c.vlt.vt lit. pen.in 6.c.Per tuas,in fi.de simo. nec poterit eo mortuo processus prosequi contra mortuum ad effectum priuationis, quia crimen extinctum fuit morte, 6 l.defuncto,ff de publi. iud.Aufrer.in dec.Tholos.q.436.†non potest tamen ille accusatus lite pendente permutare,vt abunde tradit Boer.in dec.Burde. q.205.tractatus,alibi tamen dicam.

Accusatus pendente accusatione cedere potest.

7 Item non datur subrogatio in beneficijs consistorialibus,hoc est in mona- 8 sterijs virorum valorem ducentorum florenorum auri,communi æstimatione excedentium,quia talia sunt reseruata supra in reg.cancellariæ,†& de illis solet Papa prouidere consistorialiter, ideo in illis non datur subrogatio, nisi præcesserit alia prouisio,vel commenda consistorialis,& ita seruat stylus curiæ ROMANÆ,teste Staphil.in tract.de liter.grat.tit.de liter.iustitiæ,super commissionibus,est & alius casus plus dicens, videlicet non admitti resignationes talium,sed in hoc regno Franciæ istæ reseruationes sunt sublatæ, & si subrogationes non prohibitæ.

In beneficijs cõsistorialibus non datur subrogatio.

9 Superest alia regula pulchræ huic materiæ consentanea, & quæ seruatur, ob id eam hic inserere non erit extraneum.

Regula XXXV. *De impetrando beneficium etiam per annum pacifice possessum, alias de annali possessore.*

Item sanctissimus dominus noster.

GLOSSA. I.

ISTA regula est vtilis,& seruatur in Frãcia,vnde impetratio iudicatur surreptitia, & nulla,nisi exprimatur sequẽtia,quæ sunt de forma propter clausulam Decreti,vt notat.Fel.in c.cum dilecta,de rescripti, Scripsi in forma mandat.in Concordatis,quando aliquid de forma censeatur,& hoc est introductum ratione sequenti.

Ve-

Vt improbi lites exquirentium motus reprimantur, uoluit, statuit & ordinauit quod quicunque.

G l o s s a ii.

Ratio huius regulæ de annali possessore.

RATIONEM & caussam statuti hic adijcit, videlicet vt motus improbi eorum, qui lites exquirunt reprimantur, reprimentur autē, quandoquidem non valebit impetratio, & cum impetrantes condemnabuntur ad expensas, damna, & ad mulctam, non quòd exquirentes lites tam late sint improbandi, quemadmodum nititur Gomes. quæstion. j. & 2. sed eorum motus improbi potius arcendi. Ratio quoque potest esse, vt certa & indubitata sit impetratio, quo facilius Papæ voluntas vere possit elici, ac ne sub inuolucro verborum decipi valeat, vt dicunt Bald. & alij in capit. cum olim, de re iudica.

Beneficium ecclesiasticum.

G l o s s a. iii.

Beneficij nomine & officia, et alia beneficia comprehenduntur.

COMPREHENDIT officium, & dignitatem ecclesiasticam, gloss. in Clem. auditor, de rescrip. & quæcunque alia beneficia, vt superius scripsi, & ex ratione regulæ comprehenditur etiam beneficium, quod est sub patronatu laicorum, & in casibus, quibus valet impetratio, nempe quo certa sit impetratio. Cùm igitur conueniant verba, sic quoq; dispositio, l. 4. §. toties. ff. de dam. infec. c. indemnitatibus, §. supradicta, de elec. lib. 6.

Amicus potest impetrare beneficium amico.

Et intellige quicunq; beneficium impetrauerit, siue per se siue per alium, comprehenditur sub hac regula, vt est infra, potest. n. alius in amici sui fauorem beneficium impetrare, glo. in c. nonnulli, in fi. de rescri. per hoc verbum, quicunque inhabiles non fiunt capaces ad impetranda beneficia, quia inducta ad vnum effectum, non debent contrarium operari effectum, l. legata inutiliter. ff. de leg. j. licet Gomes q. 55. & seq. dicat istam regulam defendere inhabiles, dummodo non sint execrabiles, quod est mirum, quia hæc regula non solum est in fauorem possessorum inducta, sed vt certior reddatur Papa de beneficij vacatiõe, & a quo detineatur, & hic ponitur forma expressionis, qua omittens obseruare nequaquam iuuabitur huius beneficio regulæ, quia contemnere videtur, non exprimendo quod debet. Ideo si etiam hæreticus, vel simoniacus possederit beneficium per annũ, quod ego velim impetrare, oportet exprimere nomen possessoris, gradum, nobilitatem, & quot annis ipse possedit, alioqui impetratio nulla erit, sic loquitur iste text. generaliter loquens, quicquid iactet Gomes. multa profundens hic, quæ parum textui conferunt, quandoquidem non tuetur inhabiles, sed repellit impetrantem a sua inepta impetratione, qua videlicet non expressit hic statuta, & per hoc cessant omnes rationes Gomes. in quibus valde laborauit, sed frustra.

Inhabiles beneficia non impetrant.

Si tamen inhabilis de facto impetrauerit beneficium, puniendus est ad damna, interesse, & ad mulctam, vt statuit hæc regul. in fine, stultus enim & inhabilis non debet esse melioris conditionis, quam habilis, c. eum qui, de præben. in 6. & quia lites exquirit, & motus exquirentium lites reprimendi sunt per hanc regulam.

Tunc

Tunc per annum.

GLOSSA IIII.

Nota sequentia requiri antequam hæc regula locum habere possit. Primo, quod beneficium fuerit ab aliquo possessum per annum integrum & completum, vel vltra, per hoc verbum tunc, scilicet impetrationis tempore, nec haberet locum huius regulæ decisio, si possessum fuisset tantum decem, vel vndecim menses cum dimidio, nisi fuerit annus completus l.3 §.1.ff.de minori.nisi in deuolutione, vt infra dicetur. Et pro decis. huius regulæ facit tex.not.in § fi.si de inuesti.inter Dom. & vassal.lis oriatur, vbi possessio annalis inducit præsumptionem pro vassallo, quando sciente domino & non contradicente possedit per annum, ius quoque retrahendi feudum illicite alienatum præscribitur anno, computando a die scientiæ contra agnatum non proximum, in §. Titius filios, si de feudo defuncti conte. si inter dom. & agna.vassal.§.porro, qualiter olim feudum poterat alienari. Et vide quæ scripsi in art.2.de mate.pos.in 3.Tom.ordin.Reg.vbi post annum non auditur quis interdicto, vti possidetis.

Annus possessoris debet esse cõpetus.

Et cõputatur hic annus a die, quo adeptus est beneficij possessionem is, cuius beneficium impetratur, & postea per annum pacifice possedit, & cum hic non agat de iure secundi impetrantis, sicut in iuribus supra adductis pro vassallo, dicere in anno isti non requiri scientiam vltimi impetrantis, adeo quod si possederim beneficium per vnum annum te ignorante, adhuc habet locum ista regula, vt debeas exprimere in tua impetratione, quæ hic requiruntur, alioqui nullius momenti erit impetratio, cum iste tex.non exigat scientiam, sed possessionem, & alia infra descripta.

Annus a quo tẽpore computetur

immediate præcedentem.

GLOSSA V.

Secundo requirit quod possessum fuerit per annũ immediate præcedentẽ impetrationẽ, vnde si nũc possederit per sex menses, & postea ali*, demũ primus per alios sex menses, nõ habebit locũ hæc regula, per hoc verbum, immediate præcedentem facit, l.si idem cum eodẽ, ff.de iur.om.iudi.

Et sic non habebit locum in cessionario, vnde si post annum resignauerim minori curatum beneficium, & alius impetrauerit, antequam hic minor possederit per annum, non habebit locum hæc regula, quia non possedit immediate, vt requirit iste tex.nec ipse, sed alius, & iste tex.non loquitur quod quis possit iuuari possessione alterius, quæ est facti, l.denique.ff.ex quib.caus.maior.l.Pompo.de acqui.poss.scripsi in tract.de pacifi.possessor.nu.267.quicquid dicat Gomes.q.34.quia hic intelligitur de proprio possessore, non decedente, alioqui ista regula semper procederet, quia prædecessoris semper allegaretur annalis possessio, & hoc clarum est, ob id alia non adducam, licet hoc Gomes. firmet. q.63.cui respon.in trac.de pacifi.posses.

Annus cõtinuus requiritur, & ab vno, non a duobus.

Pacifice possessum.

GLOSSA VI.

Tertio requiritur, quòd quis pacifice per annum illud beneficiũ possederit, idest sine lite, & controuersia, ideoq; citatus etiam nulliter, dummodo processus sit introductus, nõ dicit pacifice possidere, quia nõ sine lite, & cõtrouersia possedit. Clemen.gra.de rescr.plene scripsi in trac.de pacific.

Pacifice, quando dicatur.

pacific. possess. in tertia limita. nume. 164. & sequen.

Pacifica possessio an per citationem inualidam interrumpatur.

Verum torquet animum suum hic Gomes. an pacifica possessio interrumpatur per citationem nullam, vel sequestrum. Sed quorsum hæc, cum iste dicat impetrantem debere exprimere eum, qui pacifice possedit per annũ, si beneficiũ sit sequestratũ, si processus sic introductus, siue iure, siue iniuria, non dicitur pacifice possedisse, ergo non habet locum regula, alias non probo, quia hæc sunt plana.

Non recipiens fructus an pacifice dicatur possidere.

Afferit etiam idem Gomes. q 47. eum, qui non recepit fructus, non dici pacificum quo ad istam regulam, Cuius tamen sententiæ non essem, quia is, qui sine controuersia possidet beneficium, dicitur illud pacifice possedere, nam licet non recipiat fructus ratione priuilegij, ca. si propter, de rescri. lib. 6. c. si tibi, de præb. tamen non minus dicitur pacifice possidere titulum beneficij, & ideo impetrans tenetur exprimere ea, quæ hic statuuntur, pluribus hoc probarẽ, ni tã facile videretur, & clarũ, quod Soli facem esset admouere. Annus etiam computatur a die litis finitæ, cum cœpta semel esset lis. & intellige hic possessum, siue cum titulo, siue non, vt docet Gomes. q. 33. & sic habet secundum eum locũ etiã in minore, qui possedit beneficium curatũ siue dispensatione, quia hoc est introductum, vt certior papa reddatur de possessore beneficij, & sic non in fauorem possessoris simpliciter, vt in 2. glo. dixi. Ideo habebit etiam locum contra simplicem possessorem sine titulo pacificum annalem, alias si voluisset, dixisset habentem titulum, c. ad audientiam, de decimis.

Et quod certo modo uacare prætenditur.

GLOSSA VII.

Vacandi modus certus exprimatur.

QVARTO quod beneficium prætendatur certo modo vacare, alias diceretur quis beneficium viuentis impetrare, quod est prohibitũ, vt supra dixi in reg. proxima, & tenetur hic impetrans certum modũ vacandi exprimere, c. susceptũ, de rescr. lib. 6. alias non valebit impetratio, etiã si diceret vacare per modum in Cancellaria exprimẽdum, vt in reg. Cãcel. 40. sed potest exprimi quilibet vacationis modus, etiam per resignationem. vt docet Cassador. in decis. 15. super hac regula.

Reformatio primæ gratiæ an valeat.

Nec habet locum, si reformetur prima gratia, quæ erat nulla, eo, quod non fecerat mentionem istius regulæ, quia licet prima sit nulla, reformatio tendit ad hoc, vt det illi spiritum vitæ, & quod prima gratia fuit omissum, per hanc secundam gratiam suppletur omissum in alia glos. in c. si Apostolicæ, de præben. lib. 6. Gomes. q. 29. quod mihi parum arridet, nam vt est derogatum in secunda gratia huic regulæ, & tunc propter derogationem non est dubium regulam non habere locum.

Si autem secunda gratia, quæ est reformatio primæ non deroget regulæ, oportet quod caussa exprimatur, cur prima gratia non valuit, ergo debent exprimi ea, quæ hic continẽt, alias non valeret reformatio, vt de his plene scripsi superius in bulla, & hoc docet expresse glo. quã allegat Gomes. & dicit ita curiã seruare, & illã gl. probant ibi doc. & Fel. in c. in nostra, correla. 16. de rescri.

Deinceps impetrauerit.

GLOSSA VIII.

QVINTO requiritur, quòd illud beneficium impetretur, & eũ effectu l. 1. ff. quod quisque iuris, nõ enim habet locũ in volẽte impetrare, nec in im-

in impetrante quidem, sed non prosequente, nec etiam procedit in eo, qui im petrauerat, tempore huius regulæ. Cum tex. dicat deinceps, & sic iste tex futura respicit, non præterita, sicut de natura legis est, cap. fi. de constitu. Ideo si quis impetratione sua velit vti, locum habet iste tex. oportet ergo ꝙ possessor excipiat de regula, alioqui non proceder, vt docet Gomc. q. 4. habet quoque locum, & si motu proprio concedatur, quia hic impetrans dicitur, & eadem est ratio, vt plene scripsi in forma manda. in ver. motu proprio, idque siue impetrauerit in titulum, siue in commendam, cum non possit diuersa ratio assignari, vt etiam docet Gomes. q. 26. etiam siue in vim nouæ prouisionis, si neutri, vel alterius gratiæ, & idemptitate rationis, vt docet idem Gomes. q. 28 & putarem habere locum tam in impetratione a papa facta, quam a legato, quæ ferè æquiparantur. e. fi. & cle. fin. de offic. lega. in 6. & cle. sed non in ordinario, in quo ista non exprimuntur. d. clem. vltim.

Impetrans motu proprio, siue in commendam exprimere debet, quæ hic statuuntur.

x Nomen.

GLOSSA IX.

Sexto in impetratione requiritur nomen, & sic nominis expressio illius qui possederat beneficium pacifice per annum, & quamuis iste tex. nil exprimat de cognomine, tamen illud etiam debet exprimi, ꝙ videlicet certior impetratio reddatur, imo etiam si plura haberet nomina, nam quod de vno dicitur, & in duobus procedit l. singularia, & l. certū. ff. si certum petat. scripsi in §. teneantur, de collat. in Concorda. nec sufficere exprimere tale beneficium Suetini Paris. indebite possessum, non exprimendo nomen possessoris, cognomen, & ista, quæ tex. hic requirit.

Nomen, & cognomen possessoris in impetratione exprimendum.

Gradum.

GLOSSA X.

Septimo debet exprimi gradus possessoris beneficij, si quem habeat, vt si possessum fuerit beneficium a doctore, etiam si illud fuisset vnitum, veruntamen per annū ab eo possessum, oportet enim illius nomen, & gradum exprimere, & tunc habebit locum hæc regula, cum impetrans asserit non esse vnitum, & ita iudicauit Rota, teste Cassador. in decis. 12. vtrum obtinens, super hac regula. Et Gomes. q. 25. refert gradum quoque hic accipi pro dignitate, vt impetrans dignitatem possessoris exprimat, si forte sit prothonotarius, aut alia præditus dignitate, vel gradu doctoratus, seu licentiæ, vt in reg. præ rog. Iulij tertij, & in §. teneantur, de colla. in Concorda. ideo qui talium possessorum beneficia vult impetrare, debet hoc conditionaliter exprimere, siue is occulte, siue palam doctor effectus sit, quia fama debet inspici, & si videat istum iura, vel Theologiam interpretari, dicat eum doctorem, quia tales sic consueuerunt esse, & dicat forsan, vt supra scripsi. Panor. in c. 1. de fer. scripsi in Scholast. priuileg. ꝙ possit quis profiteri, etiam si vere non sit doctor.

Gradus possessoris est exprimendus ab impetrante.

Gradus pro dignitate.

exprimendus conditionaliter.

Et nobilitatem possessoris eiusdem.

GLOSSA XI.

Octavo nobilitas possessoris beneficij ex exprimenda, in hoc casu, si fuerit nobilis, & sic consideratur hic nobilitas, vt in c. de multa, de præ-

Nobilitas possessoris annalis exprimenda.

præben. glo. in cap. constitutis, de appellat.

Licet regulariter impetrans beneficium non teneatur exprimere nobilitatem, quia nobilitas non est causa retrahendi concedentem, sed inducendi, cũ non sit apud Papam acceptio personarum, c. venerabilis, de præb. doct. in c. ad aures, de rescrip. Ioan. de Selua in tract. de benefic. in 3. parte q. 11. & intelligo hic nobilitatem siue ex vtroque parente, de qua in d. c. venerabilis, siue ex patre tantum, quia nobilitas nõ procedit a sola matre, l. nullus, C. de Decur. li. 10. scripsi in §. cum uero, de collat. in Concorda. & sufficit quo ad nobilitatem exprimendam, istum cuius beneficium impetratur, reputatum esse nobilem, arg. l. Barbarius, ff. de offic. prætor. & si ignorcet an sit nobilis poterit in signatura apponere a tali N. &c. qui forsan nobilis existit, &c.

Et quot annis ipse possedit.

GLOSSA XII.

Beneficium hæretici impetrari potest, et requisita sunt exprimenda.

NONO exprimi debet, quot aunis possederit beneficium, quia post tres annos, Papa nollet conferre, si cum colorato titulo possedisset, vt in regu. seq. & abunde scripsi in tracta. de pacifi. possess. non tamen haberet locum ista reg si beneficium hæretici impetraretur cũ sit ipso iure priuatus tex. in c. quo iure, vbi Dom. & Alex. 7. dist. hoc expresse fuit decisum in Rota, vt refert Cassad decis. 14. super regu. Cancel. sed tutius esset exprimere, vt superius scripsi, nam postquam hic hæreticus, vel simoniacus tenet, pro possessore habetur, c. eum, qui, & c. si beneficia, de præb. lib 6 scripsi in tract. nominatio. q. 9. nu. 11. & quamuis Gomes hic q. 38. dicat, quando impetrans petit in sua impetratione derogari regulæ, ista expressione opus est, alias non. Ego dicerem impetrantem indistincte teneri exprimere supradicta, & quot annis ipse possessor tenuit, vt Papa videat an triennium sit elapsum, vt non molestetur possessor triennalis, iuxta reg. Cancel. in tract. de pacific. posses.

Ac specificam, & determinatam (ex qua clare poterit constare, quòd nullum ipsi possessori in beneficio ius competat) caussam in huiusmodi impetratione exprimere.

GLOSSA XIII.

Caussa specialim exprimẽda in impetratione beneficij annalis possessoris.

DECIMO oportet caussam exprimere specificam non in genere, vt si diceret vacans, nam expressionem in indiuiduo requirit hic tex. ibi, & determinatam, ex qua expressione clare pateat summo Pontifici, ꝙ possessor nullum ius in beneficio habet, vtpote quia erat excommunicatus tempore collationis sibi factæ ab ordinario, vel alia caussa exprimatur, ac modus vacandi, alioqui impetratio non valet, quia Papa non intendit derogare iuri alterius, vt supra dictum extitit, nec beneficium nondum vacans conferre intendit, c. 1. & per totum, de concess. præben.

Si tñ quis diceret detentorẽ nullũ jus habere, nulloq; titulo, nullóue iuris adminiculo iuuari, sed temere, & de facto per annũ detinuisse beneficium tale, horũ verborũ expressio sufficit, licet nulla alia caussa exprimat, nã illa verba, nullo iuris adminiculo, operant, vt possit dici illũ possedisse de facto, & temere postquã iuris nõ habebat adminiculũ, nec aliter hoc casu fit derogatio, vel mẽtio istius regulæ, cũ clare sit expressum, eo ꝙ de facto, & sine titulo, dictũ fuit.

Si vero dicatur partẽ nullũ habere titulũ saltem canonicũ, quia non exprimitur

mitur specifica cā, quare ius' s illi nō cōpetat, ideo derogandū est isti regulæ in hoc, & quo ad hanc ptē, q nō expressa cā, & iste est stylus curiæ Romanæ.

Et sic ista regula non habet locum, quando illi est derogatum. Item quādo in signatura est apposita illa clausula. Quod maior specificatio fieri possit no minis, gradus, nobilitatis, & temporis, possessionis, &c. vt scripsi supra in signatura, vide etiam alios casus, quos in proxima regula scripsi. Et hic requirit clara expressio, non amphibologica, nec incerta, alias impetratio confusa nō valeret, gl. & doc. in c. 2. de ele. in 6. nec etiam in resignatario, & in eo qui possedit in proprietatem, videlicet tanquam vnitum, vt Gomes. hic plene explicat. *Casus in quibus valet impetratio, sine expressione.*

Et infra sex menses ipsum possessorem ad iudicium euocari facere.

GLOSSA XIIII.

VNDECIMO oportet impetrantem curare, vt possessor euocetur infra sex menses cōputandos a die, quo hic impetrauit beneficium a Papa, alias impetratio nullius est momenti, vt in hac regula habetur, quia interdum impetrans non agebat p annum, ideo statuitur vt intra sex menses quis agat, vt vult in simili l. diffamari. C. de ingenu. & manumissis. *Possessor intra sex menses est ad iudicium vocandus.*

Fallit si propter bellum, vel aliud, iustum, impedimentum non potuisset habere literas, vt scripsi in § j. in verb. impedimento, de collat. in Concord. & in tract. de excusa. & exonijs, in. 3. tomo constit. regiar. Gomes. q. 14. *Exceptiones regulæ*

Idem si possessor vel impetrans mortuus fuerit ciuiliter, aut naturaliter, vt excusetur, si non fecerit intra sex menses euocari facere possessorem, quia p eum non stetit, cum igitur per eum non stet, ei non est imputandum l. in iure ciuili. ff. de reg. iur. & idem si conuentus cedat, vel decedat ante annum, vt etiā excusetur impetrans, si non fuerit hoc prosecutus vsque ad sententiam, vt docet Cassad. in decis. 16. idem quod super hac reg. Canc.

Verumtamen istud tempus solet per Papam prorogari, antequam sit elapsum, quia post lapsum prorogari non poest. l. sed si manente. ff. de precar. testis est nobis Staphil. in tract. de literis gratiæ, fol. pen. sed iterum poterit beneficium impetrari, & in hoc Franciæ regnō sufficit intra annum agere possessorio coram iudicibus Regijs, & sic non seruatur hæc regula quo ad hoc. *Tempus prorogatur.*

Caussamque ex tunc, desuper infra annum vsque ad sententiam definitiuam inclusiue prosequi debeat, & teneatur.

GLOSSA XV.

DVODECIMO debet cām inchoatam intra sex menses prosequi, ita vt sententiam intra annum a die vocationis in ius computandum consequar, per hoc verbum Extunc. prosequi debeat, nō dicit finiri, quia hoc non est in partis potestate semper, sed interdū iudicis, vt in l. properandum. C. de iud. & sufficit quod nō stet p partem, nō vidi tñ ob hoc beneficium amitti in Francia, vbi processus sunt longissimi. Solent tamen impetrantes quandoque a Papa prorogationem impetrare, vt supra dixi in patria obedientiæ, quod rarum est in hac patria, cum in hoc non seruetur. *Intra annum habenda sententia.*

Idē si mortu' fuerit impetrās intra annū, vt nō imputet, si nō fuerit psecut' ad snīam, vel si cesserit, pōt n. cedere in qualibet pte anni ante finē, p tex. in c. commissa. de elec. in 6. Si concludit Cas. dec. 21. quo ad dictum in hac reg. Cāc.

Alioqui

Alioqui impetratio prædicta & quæcunque inde secuta nullius existant firmitatis.

GLOSSA. XVI.

Opponi etiã in caussa appellationis potest contra impetrationem inualidam.

Non quidem rat. poss. an. sed subreptionis

ECCE hic decretum annullans, vt non valeant impetrationes factæ, nisi seruata forma hic posita, nec inde secuta, & sic in secunda instantia poterit opponi ad annullandum primam sententiam, vt decidit Cassador. dec. 12. obtinuit super regul. Cancell.

Intellige q̃ is qui possedit per annum, potest se iuuare possessiõe annali ad excludendum impetrantem, eo q̃ non expressit ea, quæ hic statuta sunt, sed non ratione suæ possessionis annalis, sed subreptionis, quicquid dicat hic Gomes. q. 44. vbi multa scribit super hoc. Sed vt arbitror, extra oleas, vt quilibet videre poterit per istum tex. sed tamen pulchrè elucidat ista verba, & inde secuta. q. 78. vide ibi, si non graueris.

Et idem impetrans de damnis & interesse possessorem prædictum propterea contingentibus ei satisfacere, & si possessorem ipsum iniuste, friuole, & indebite molestasse repertus extiterit.

GLOSSA XVII.

Impetrans temere condemnari debet in expensis, damnis & interesse.

CONDEMNARI ergo debet is impetrans, qui ad iudicium vocauit temere possessorem beneficij, in damnis, interesse, & expensis, vt scripsi in consti. reg. in tit. de mater. possessor. artic. 12. & in tit. de expens. dam. interesse. 3. tomo ordi. facit l. eum quem temere. ff. de iud. & hic non exprimit condemnandum in expen. quia satis a iure expressum est, vt victus victori in expensis condemnari debeat. l. properãdum, §. sin autem alterutra. C. de iud. ideo condemnabitur iste impetrans iniuste etiam ad expensas, intellige si petantur a parte, vt dicit glo. in c. fi. de rescr. ideo pars potest impetrationi renunciare, & possessor etiam petitioni expensarum, sed quo ad mulctã non poterit sine Papæ procuratoris, vel domini assensu, quia hæc mulcta ad eum pertinet, quamuis prolixe distinguat hic Gom. q. 7. putans etiam hic q. 40. hodie nõ esse in vsu, vt quis ad interesse condemnetur, quia interesse & damnum idem videtur. Sed aliter responderem damnum dici a diminutione. l. 3. ff. de damno infecto. Secus in interesse, vt scripsi in interpret. l. vnic. C. de sent. quæ pro eo quod interest, ideo etiam hodie interesse desietur, & iudices quotidie condemnant ad interesse in beneficialibus, vt scripsi in tertio tomo constit. Regiar. Et sic nota hic, q̃ si quis impetrauerit beneficium pacifice possessum per annum, non exprimendo quæ hic statuuntur, impetratio erit nulla.

Si autem post impetrationem non vocauerit in ius possessorem, non condemnabitur, vt dicit hic tex. Sed si vocauerit in ius post sex menses, & vsq; ad sententiam perseuerauerit, & prosecutus fuerit, ad damna, interesse, & expensas condemnandus erit, & hoc videtur decidere Gomes. q. 82.

Quinquaginta florenos auri persoluere cameræ Apostolicæ sit astrictus.

Iniuste litigans etiam ad mulctam condemnatur, & cui applicetur.

GLOSSA. XVIII.

ET sic patet mulctam Apostolicæ cameræ esse soluendam, quod est verũ in terris Papæ subiectis quo ad temporalem iurisdictionem, alias applicaretur

plicaretur illi fisco, qui habet ꝑ alem iurisdictionẽ in loco, vt scripsi in l. si quã pœna, ff. de verb. signi. Et sic iniuste litigans non solũ condemnat ad expensas, dãna, interesse, sed etiã ad multã vt hic facit §. statuimus, de friuol. app. in cõc.

Verum iudices Regij in hoc regno de possessorijs beneficiorũ cognoscẽtes non seruant hanc multã, sed ad damna, interesse, & expensas temere impetrantem condemnant ratione legis regiæ, de qua ibidem in d. constitutione Reg.

Ad multam nõ condemnatur in Francia.

Nec alius quam præmissæ uacationis modus etiam per literas si neutri, aut subrogationis, uel alias sibi quo ad hoc, ut beneficium huiusmodi ea uice consequi, aut obtinere ualeat, quomodolibet suffragetur, illudq; nullatenus in antea litigiosum propterea censeatur.

GLOSSA XIX.

STATVIT Papa, ꝙ non liceat impetranti processu durante alium vacandi modum exprimere, nec per literas si neutri, si nulli subrogationis, perinde valere, aut alias, quia esset tollere ius possessori quæsitum, ideo prohibet, ne alius modus in præiudiciũ possessoris exprimatur, sed absoluetur eo casu possessor, nec beneficiũ dicetur litigiosum, de quo superius dixi, ideo forte de nouo impetrari posset ante triennium exprimendo possessoris, nomẽ gradum, & nobilitatem, & quot annis ipse possedit, seruando istam regulam, quam prius neglexerat.

Alius vacandi modus non exprimendus durante processu.

Impetratio de nouo intra triennium.

Literæ si neutri subrogationis & perinde valere, quando impetrari non possint.

Quod etiam extendi, uoluit ad impetrantes beneficia ecclesiastica cuiuscunq; qualitatis per priuationem & amotionem, uel alias propter commissa, excessus, et crimina uacantia, uel uacatura.

GLOSSA. XX.

ISTA verba sunt addita a sanctissimo Papa Iulio tertio, & verba sequentia, ex quibus patet, ꝙ impetrans beneficium vacans, vel vacaturum propter crimen, debet seruare ea, quæ in hac regula superius expressa sunt, & illa quæ scripsi in reg. præreden. gl. vlt. quo ad impetrationem beneficiorum, quæ prætenduntur vacare per crimen, ideo hic nihil reperam ex superius dictis.

Expressio superior habet locum in vacatibus per crimen.

Et similiter ad impetrantes beneficia tanquam uacantia per deuolutionem

GLOSSA. XXI.

IMPETRANTES vacantia beneficia per deuolutionem debent ea exprimere quæ superius expressa sunt, alias nõ valebit impetratio, si sit huic regulæ derogatum, vel in signatura fuerit adiecta clausula. Quòd maior expresso fieri possit, &c. vt in signatura scripsi supra, etiam regulariter procedit iste tex. in omni vacatione, quæ certa esse debet, ideo ista exprimenda, vt superius in bulla no. prouisio. dixi, in claus. pro expressis.

Et non solum hæc clausula vltima extenditur, vt impetrantes beneficia per deuolutionem exprimere debeant, quæ supra dicta fuerant, sed etiam vt intra sex menses debeant in ius vocare possessorem, & sententiam prosequi intra annum. Quia clausula in fin. posita refertur ad omnia præcedentia. l. talis scrip-

Iure deuoluto impetrans exprimere ea, quæ supra statuta sunt tenetur.

Oĩs vacas certa esse debet.

Vocandus possessor intra sex menses

scriptura, de lega. j. ff. scripsi in l. vna. C. de senten. quæ pro eo quod interest profer. Verum quo ad hoc vltimum vt, videlicet intra sex mẽses vocare in ius possessorẽ debeat impetrans iure deuoluto, nõ seruatur in Frãcia, sed sufficit intra annum literas saisinæ impetrare, art. 2. de caus. benefi. in consti. reg. & in ius vocare possessorem, etiam quo ad prosecutionem vsq; ad sententiam intra annũ, nõ seruat praxis Franciæ. Alia licet hic ample videre p̃ Gomes. ne plura.

Incapacitas post mortem non probatur.

Vltimò notandum est, q̃ si quis impetrauerit beneficiũ vacans p̃ incapacitatem possessoris pacifici, & eũ non inquietauerit in vita, non poterit postea illius incapacitatẽ allegare, si diu steterit post impetrationem, quia forte dispẽsationem illius subripuit. sed si nõ lũgo tpe possederit, tunc poterit impetrans probare illius incapacitatẽ, & prouis. per obitum non tenetur, vt docẽt do. de Rota decis. 109. agẽti, in not. & Panor. in c. illud, de præsump. & Aufre. in dec. Tholos. consi. 467. Roma. consi. 465. in repræsenti, alias daretur materia calũniãdi & probandi mortuũ non fuisse dispensatũ, qui erat, & sic dicũt fuisse iudicatum pro fratre Ioan. de Neufbourg super prioratu sancti Desiderij, sed si is, per cuius mortem habeo ius, non fuit pacificus possessor, debeo ostendere titulũ illius, vt supra probatũ fuit, & sic consuluit Bertran. cons. 131. dubitatur, in fi. vol. 2. ex 2. editione, alia videre cuilibet est liberum per Gomes.

Arestum.

De gratia, Rationi congruit.

Formula rationi congruit.

ALIVD rescriptum dicitur rõni congruit, ut si prouisus a Papa Clemente fuero de beneficio, & habuerim tm̃ signaturam, postea eo mortuo Paulus Pontifex immediatus expediet bullas sic. Paulus &c. rationi congruit, & cõuenit honestati, vt ea, quæ de Ro. Põtificis gratia, seu benignitate in prosequendo iusta desideria petẽtiũ processerũt, licet eius superueniente obitu Apostolicæ super illis literæ confectæ non fuerint, suũ plenum consequatur effectum, &c. & de hoc loquitur reg. Cancel. 8. & istud tendit ad conseruandum ius, quod habeo ex prima impetratione. 1

Gratia facta per mortem Papæ nõ extinguitur, sed a successore expeditur.

Notandũ est, q̃ vbi Papa, aut alius confert alicui beneficium, aut aliam gratiam facit, si Papa moriatur gratia tamẽ non est extincta, quia solo verbo gratia perficitur. c. institutionis. 25. q. 2. cle. dudum, in fi. de sepultur. Archid. & alij 2
in §. vniuersitati, in proœm. 6. † Vbi dicit Io. Andr. ius quæsitum parti per concessionem factam non expirare per mortem concedentis, dummodo hoc probari successori possit, quæ probatio si illi fiat, literas expedire dẽt sub hac forma rationi congruit hoc dicit Petrus de biassio in directo, ele. 3. parte. c. 28. 3

Et ista habent etiam locum in principe seculari, vt si gratia probari etiam per testes, possit, debeat a successore expediri, vt firmat Bonifa. in proœm. Cl. §. nunc igitur, colla. 3. nu. 16. 4

Gratia si neutri non datur si gratia sit extincta.

Si tamen gratia esset extincta, non daretur hoc rescriptum, vt in vnionibus, quæ non sunt sortitæ effectum, & in expectatiuis, vnde dicunt q̃ prærogatiuæ, vt graduatus non graduato præferatur, non dantur per formam rationi cõgruit, quia tollentur per mortem Papæ, ideo per alium concedi non solent, nã per reg. Cancel. tolluntur hæ prærogatiuæ, reg. 10. Inno. 5

Requisita in literis rationi congruit.

Ex his literis colligamus, q̃ primo Papa salutat, vt moris est in alijs, demum narrat congruere rationi & honestati, vt illa quæ ex gratia concessit eius prædecessor, sortiantur effectum, licet non fuerint confectæ literæ propter Papæ obitum, & hoc rationi congruum esse dicit, quia inquit diuus Grego. si ea destruerem quæ antecessores nostri statuerunt, non structor, sed euersor esse iuste probarer, c. si ea 25. q. 2. † Secundo Papa dicit, quòd si literæ confectæ non fuerint, de bulla intelligit, nam cum signatura regulariter non probes, vt superius di- 6 7

rius dixi, quãuis sit cõfecta, tñ successor bullas cõficiet, nam ista clausula rõni
8 cõgruit, nõ solet in signatura apponi, sed bulla. † Ideo siue Papa viua voce pro videtur, siue per signaturã, hoc rescriptũ impetrari solet, & vide vnã expeditionem Clementis septimi super prouisione viua voce facta, iure tñ probata.
9 Tertio dicit conuenire honestati ergo ea implenda sunt, quæ honestati cõueniũt, quia iuris præcepta sunt, honeste uiuere, alterum nõ lædere ius suum vnicuiq; tribuere. l. iustitia. § j. ff. de iusti. & iure. §. iuris præcepta, illo tit. in instituti & multa dixi in gl. Concordatorum, in verbo, inducunt, in forma mand.
10 facit quod dicit Bal. l. quod ex libe. C. de ope. liberto. † Vbi dicit dominum nõ posse cogere suas subditas ad saltandum & trepudiandum in castro suo, quia ius honestatis semper cẽsetur exceptũ, ideo a liberto turpes operæ non debẽtur, sed tm̃ quę honeste pstari, & sine turpitudine possunt l. eius & l. hæ demũ.
11 ff. de oper. liber. Dec. in l. semper in contractibus ff. de reg. iur. † Et sic infertur ꝙ ius erat iam quæsitum & concessum impetranti, alias non esset congruum & honestum, vt dicit glo. in cle. dudum, in glo. incip. verbo, de sepul. nec hoc papa denegare debet, alioqui malefaceret, & contra rationem, & honestatem, & sic peccaret, per l. vnam. C. ne fis. rem quam vendi. eum. lib. 10 vbi sunt ista verba retractare fiscum, quod semel vendidit, æquitatis honestatisq; ratio nõ patitur, vbi dicit Lucas de penna legem fundari super ratione, æquitate, & honestate. c. erit autem lex. 4 dist. scripsi in proœm. or. reg. in j. tomo.
12 Quarto interdum solet Papa addere hęc verba, rationi congruit, vt ea quę de Roma Pontificis gratia in prosequendo desideria iusta petentium, processerunt, &c. & sic per hæc verba patet, quod Papa nollet expedire dispẽsationẽ ad quatuor beneficia, vel ad aliud, quod iustum non habet desiderium, nã iustum tantum vult expedire desiderium petentium non iniustum, arg. l. iustum
13 desiderium, de edeo. C. † Et quamuis prædecessor concesserit tam stultam dispensationem, successor non expediet eã, quia nõ rõni cõgruit, & si pdecessor erat Dño Deo infidelis, successor fidelis esse vult, & iusta petentibus non est denegandus assensus, sed econtrario sic. l. 2. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur.
14 Quinto Papa narrat prouisionem factam per prædecessorem, vel reseruatã ecclesiam isti impetranti, & pontificis obitum, ob id vult, vt prædecessoris gratia plenum sortiatur effectum, plenum dicemus effectum integrum, in quo nihil deerit, per l. si arborem. ff. de seruitute vrban. prædio. abũde scripsi in l. Herennius. ff. de verb. sign. & sic integræ gratia executioni mandabitur.
15 Sexto in his literis oĩa exprimenda sunt, quæ in noua impetratione, quia in his continetur noua prouisio prædecessoris, ergo omnia exprimenda sunt quæ in bulla nouæ prouisionis, quę scribunt Feli. & do. in c. ad aures, & c. 10 no
16 stra, de rescrip. in glo. Concord. in verb. pro expressis, in forma mand. † Quod est verum, si fiat pro noua prouisione, alioqui pro qualitate illius rescripti, ꝑ quo concipitur, formari debet hoc rescriptum, & superius vide quæ in bulla
17 scripsi nouæ prouisionis. † Septimo addit, ne autem pro eo ꝙ super collatione, & prouisione de beneficij superueniente obitu Apostolicæ literæ confectæ non fuerint, collationis, & prouisionis huiusmodi frustreris effectu, volumus, & authoritate Apostolica decernimus, ꝙ collatio & prouisio prædictæ perinde a dicta die valeant, &c.
18 Et sic hæc literæ vim perinde valere habẽt, qđ est verũ quãtũ ad effectũ, & executionẽ, nõ quo ad prouisionẽ, ideo si prior collatio subreptitia esset, ꝑ has literas nõ fit cõfirmatio, nisi quo ad probationẽ, & hoc patet ibi, suũ sortiantur effectũ, ac si sub ipsius diei data confectæ fuissent, prout supius enarratũ, qđ que presentes literæ ad probandũ plẽne collationem, & prouisionem ante dictas vbique sufficiant, nec ad id probationis alterius adminiculum requiratur.

Bulla expediri potest per rationi congruit si uiua voce et gratia fuerit facta a prædecessore.

Honesta papa non debet recusare, et si hoc faciat peccat.

Iniuste a prædecessore concessa papa successor non debet expedire.

Integra executioni debet mitti gratia prædecessoris.

In gratia ratio ni congruit omnia exprimẽda quæ in noua prouisione.

Gratia rationi cõgruit vim perinde valere habet, vt valeat, ac si expedita a prædecessore fuisset, sed non quo ad alia.

Ecce concedi istas ad probationem, & non ut de nouo ius concedatur, uel 19
confirmetur, quia non potest confirmari defectus non expressus ut proxime
dixi, & sic datur ad conseruandum ius, non uero quærendum de nouo.

Differentiæ inter perinde valere, & si neutri.

Octauò magna est differentia inter istas literas, & perinde ualere, quia hę 20
confirmant inutile, ut supra dictum fuit, in materia perinde ualere, illæ uero
quæ rationi congruit uocantur, expediuntur ratione probationis, & executio
nis, sed Papa non vult confirmare primam prouisionem, si sit inualida, quod
est notandum, sed vult vt valeant ac si expeditæ fuissent à prædecessore, at si
à prædecessore factæ non ualuissent, nec nunc quidem valebunt, nec intendit
hic Papa confirmare ius inutile, nisi quo ad probationem.

Bulla secunda per rationi congruit non potest expediri.

Item hæ literæ valent à data primæ signaturæ, literæ vero de perinde vale- 21
re à data istarum literarum, non primæ concessionis; si alius sit interim impe-
trans, vt suprà dictum fuit, & literæ illæ perinde valere, ab eo qui primam con
cessit gratiam, dantur illæ à successore, vt ex ipsis literis constat.
Nono si expedita fuit mihi bulla a papa prædecessore, quæ tamen mihi non 22
placet, quia noluit mihi amplam facere gratiã, ideo mortuo illo Pontifice, ego
facio expedire aliã sub forma rõni congruit ampliorẽ, hæc secunda non vale-
bit, quia non cõgruit rationi, vt iterũ expediat, & aliquid addat. nã oĩs actus in
tellig ẽ de primo. l. boue. §. hoc sermone. ff. de verb. sig. c. nõ potest, de præben.
† Et ista est subreptitia, nã si papa sciuisset bullam prius expeditã, non hanc cõ- 23
cessisset, vel non tã facile. c. postulasti, in. fi. de rescrip. & hoc sæpius vidi fieri.

Reformari potest bulla per rationi congruit.

Et quia ista verba rationi congruit, denotant causam finalem. l. fi. ff. de hæ- 24
redi. inst. & gl. in reg. 8. in cancellariæ, & causa cessante cessat effectus, l. quod
dictum. ff. de pac. c. cum cessante de appel. quòd est verum, quando ista bulla
erat valida; secus si nulla, quia literæ nullæ non impediunt alias, c. ex tenore,
de rescri. nam quoties vitiose cautum est, pro non cauto habendum est. l. quo-
ties. ff. qui satisda. cogantur, ideo si prima bulla erat trãscribenda, & reformã-
da iuxta signaturam, poterit sic reformari per rationi congruit, mortuo. l. con
cedente, prout superius in bulla noue prouisionis scripsi.

Literæ rationi congruit etiam a mediato successore expediri possunt.

Decimò illæ literæ expediunt siue ab immediato. i. a Clemente. 7. siue ab 25
alio, licet cõtrariũ teneat glo. in reg 6 Inn. 8 & hoc statuerat Alex. 6. sed hodie
cõtrariũ statuit Pau in reg 8. quia ea, videt ratio, quando non potuit bulla ex-
pediri, nec a mediato, nec ab imediato, ideo rõni cõgruit, ꝙ expediat, postquã
erat ius impetrãti quæsitũ ob id non debet fieri differẽtia inter illa, sed Iulius
Papa tertius statuit, ꝙ concessa a Clemẽte septimo mediato expediantur usq;
ad sex menses duntaxat a die coronationis computandos, postea non.
Vndecimo si bullæ in vita alterius Pontificis potuerint expediri, & non de 26
bent postea illæ literæ concedi per arg. a cõtrario, tñ hodie si expediant, vale-
bũt, quia nõ inuenio ꝙ annullent hæ, si fuerint expeditæ intra sex menses, per
regulam cancellariæ, cui facile derogatur, & eam in Francia non uidi seruari.
Vnde si quis fuit pauper, & non potuit bullas habere a concedente, nec ab 27
immediato, poterit consequi ab alio mediato, quia rationi congruit, nec de-
bent hoc casu recusari, sicut de appellante dicitur quod post annum potest
prosequi causam appellationis. in c. cum sit Romana, de appel.

Gratia rationi congruit, quãdo expediri possit.

Vltimo hæ literæ rationi congruit conceduntur, non solum in prouisioni- 28
bus factis à Pontifice prædecessore, sed etiam in alijs gratijs, & dispensationi-
bus, super literis vero iustitiæ non solent dari, & non debent concedi, nisi prio
res anlle fuerint, alias iste concedens secundas tenetur Deo reddere rationẽ,
quia iuuat ad malum faciendum, ad quod summi Pontifices aduertere debent,
quia exactam de his, & omnibus reddent rationem Deo Optimo Maximo,
cui laus, & gloria sit perpetua. Amen.

De

De dispensationibus.

1 CONSERVANTUR nobis beneficia, ac retinentur per dispensationes, ideo de illis nunc videamus, & imprimis hæc dispensationis definitio seu descriptio tradi solet ab interpretibus sic est prouida iuris cómunis relaxatio, vtilitate seu necessitate pensata, uel est rigoris iuris cómunis relaxatio facta cum causæ cognitione. glo. & doc. in c. requiritis. §. nisi rigor, 1. q. 7 Spe. in titu. de lapsis & dispensatio, §. 1. in 3. parte. Pan. in c. cum in cunctis, col. 3. de elect. & in c. dudum 2. col antepen. de electio. ac in c. de multa, & c. extirpandæ. §. qui vero, de præb. & dispensationes rerum nonnunquã cogunt parum quidem a debito rigore quosdam exire foras, vt maius aliquid lucrifaciant. c. dispensationis, 1. q 7. *Dispẽsatio quid sit.*

2 Budæus in annota. prioribus ad Pandec. dicit latine loquendo soluere legibus, & canonibus significare, quod diximus dispensare, at iurisconsult. ait gratiam iuramenti facere, quod est dispensare super iuramento, seu iuramentum remittere, l. iurisiurandi, ff. de iureiur. indulgentiam dispensationem esse dicit Bal. & Dec. in c. at si clerici, in fi. de iud. ego tamen explico in l. solutionis. ff. de verb. 3 significa. † Sed hic ego vtar verbo, dispensare,, quo iuris Canonici interpretes vsi sunt, & quod olim fuit ad iuris rigorem temperandum inuentum hodie cedit ad iuris iniqui compẽdium, vt inferius apparebit, quomodo accipiatur in iure ciuili. dixi in l. vrbana familia. ff. de verb. sig. † Et ista dispensatio propria de qua loquimur habet originem a iure, licet Spec. in ti. de lapsis & dispen. §. dicat a Deo originem traxisse, vt pote quia Deus dispensauit cum Adam, Noe, Loth, & cæteris, sed ibi non est proprie dispensatio, de qua loquimur. *Dispensare iuramentum ...*

5 Duplex est dispensatio, tacita & expressa. Tacita est quando princeps concessit officium alicui inhabili, vel Papa beneficiũ, videtur. n. dispensare tacite super illius in habilitate, nam princeps qui magistratum ei concessit, oia agere decreuit, l. quidã, in fi. ff. de re iud. l. Barbarius. ff. de of. præt. & ibi Ias. col. 3. *Duplex est dispensatio tacita expressa.*

6 Intellige quando papa, & princeps sciebat conditionem illius, cui concessit beneficium, vel officium, alioqui contra, l. idem Vlpianus, in fi. ff. de excus. tutor. ibi, ex rescripto Imperatoris scientis quidem tutorem eum esse, gloss. in l. vniuersis, C. de prec. Impe. offeren. l. fi. C. si seruus, ad decurio. aspir. lib. 10. quia vitium ignoratum nequaquam remittit princeps, l. mater, ff. de inoffi. testa. c. si eo tempore, de rescr. in 6. vnde ordinans aliquem scienter, videtur, eum restituere famæ, gl. in summa, 44 dist. *Vitium ignoratum non remittitur.*

7 Et papa promouens Spurium ad episcopatum, videtur secum tacite dispensare, & eũ restituere natalibus, Bal. in l. Imperialis. §. similes, C. de nupt. & in l. vniuersa, col. 3. de prec. Imper. offeren. sequitur Anto. Tremol. in additio ad Vbertũ de Bonacurso, in ti. quib. mod. examẽ. ord. iud. decl in ver. minor.

8 Quod non procedit, quando rescriptum alias in re prodesset, posset etiam minimo, tunc aliud tollere non videretur, quia sufficit dispensationem et in minimo prodesse, c. non potest, in fi. de præb. lib. 6. *Sufficit dispensationem in minimo prodesse.*

9 Etiam si causæ cognitio interuenerit, non valet vt plene scribit Barbat. consil. 27. scripsit, col. 2. in 2. vol. quod non probo, quia in concedenda dispensatione a Papa non solet interuenire causæ cognitio, sed princeps credit parti, donec contrarium probetur, vt inferius dicetur.

10 Etiam limitat Paul. in impubere, cum sit defectus naturæ, nam illi conferendo papa, nullatenus videtur secum dispensare, in d. l. quidam. ff. de re iudica. sequitur Panor. & Felyn. in cap. cum vigesimum, de offi. deleg. tum quia gratia hic odiosa, & stricte interpretanda tam propter naturam gratiæ, quã inhabilitatẽ personæ, cap. 2. de rescr. in 6. Oldrad. consi. 325. thema quæstionis, col. 1. & 2. *Princeps an videatur cum impubere dispensare.*

Contrarium communiter tenetur,quia ex certa Papę scientia causa potest 11
delegari canonico maiori infante, gl.in c.statutum, in verb.canonicis,de rescr.
lib 6.facit l fi. C.de test.mil.& Bal.in c.j.per quos fiat inuest. Quod intelligũt
quidam verum,quando verbum dispensamus adesset,& cã in dispẽsatione ex-
pressa,alias papa non censeretur cum minore de stilo curiæ Romanæ dispen-
sare,nec alias recipitur dispensatio,teste Old.consi.326.quod articuli, col.2.
ac rescriptum tale tanquam non sm stylum reijciendum esset c.quã graui , de
crim.falsi,quod est verum maxime si in non obstã nulla esset ætatis habita mẽ
tio.† Ideo si ex dispositione rescripti,& non obstan.appareat de voluntate pri
cipis conferentis minori valebit principis concessio,& censeretur secũ dispen 12
satum,alias contra,vt pote si ætatis mẽtio facta non esset,vt docet Fel. in c.nõ
nulli,col.15.ver.fallit.4.de rescr. Io.Crot.in rep.c.in gl.noscañ,de const. in 6.

clausula ex certa scientia,et supplentes omnem defectum.

Nec refragatur, q̃ clausula ex certa scientia,& supplentes oẽm defectũ non
extendatur ad defectũ iuris diuini,vel naturalis,cle.pastoralis de re iud.Spe ĩ 13
titu.de leg.§.nunc ostendendũ,versi.18.Bal & Alex.ĩ l si filius,a patre.§ fi.ff.
de liber.& posthu.quia Respond.aliud esse in claus. ex certa scia vel supplen-
tes,&c.quàm si papæ ipsi narratum est factum,quia clausulæ illæ possunt ap-
poni,& tamen papa ignorabit factum,ideoque nõ videtur super illo facto igno
rato dispensare allegatur c.ex rescripto,de iureiuran. † Verum si papa confe- 14
rat alicui asserenti se esse minorem 25.annis, valebit tunc collatio , vt secũ di-
spensatum esse censeatur,quia hoc papa vult, cum eidem confert, & põt , vt
sit quod repugnet,& ita conciliarem.vide Bald.in l.impetrata.C.sen. resc.nõ
poss.& Fely.in c.nonnulli,ver.confirmatur de rescr.

Inferior dispensationem exprimere debet.

Et hoc non procedit in inferiore,a papa vel principe, qui nisi expresse di- 15
spenset,non intelligitur dispensatum,no.gl.vlt.in c.literas,de concess.pręben.
Pan in c.diuersis,de cler.coniug. c.fi.de coniugio seruo.c.2.de schisma. Hen
ri.Boic.in c.ueniens,de filijs presbyt.gl.in c.j de æta.& qual.libr.6. Pan.in c.
innotuit,col.1.de elect.Fely.in c.cum in iur.in glo.de of.deleg.

Et sic tam de iure quã de stylo curiæ Roma.in inferiore requiritur verbum 16
dispensamus, alioqui non valet dispensatio.Cald.consi.8. an existens ti.de re-
scrip.gl.in d.c.literas,de concess.præb.& in c.2. de schisma . nisi in foro con-
scientiæ.Siluester de prierio in sua summa,in verb.dispensatio, in fi.& Episco
pus vni conferendo non videtur secum dispensare, vt docet Spec. in tit.de la-
psis §.dicendum versi.item licet Episcopus,col.3.

In papa vero & principe nõ recognoscẽte superiorẽ nõ requiritur verbum
dispensamus,sed vt stylus seruetur,cum voluntas & potestas in eo cócurrant, 17
sm Bonifa.in cle.1.col.2.de præb gl.& doc. in d.c.literas , & Perus.in d.c. 1.de
æta.& qual.lib.6.Pan.& alij in d.c.2.de schisma.c.quia de concess.præb.

Commenda inducit dispensationem in minore.

Item maxime quando papa concedi beneficium minori in commendam,nó
solet dicere,dispensamus,nec alia requiritur dispensatio , sed sola commenda 18
vim dispensationis obtinet,vt docet Cald.consi.8.ti.de rescr. & refert Philip.
Prob.in additio.ad Ioan. Mona.in c.super eo,nu.15.de præb.lib.6.

Expressa dispensatio quæ sit.

Expressa est,in qua verbum dispensamus appositũ est ca.de multa,in fin.de 19
præb.c.at si clerí.§.de adulterijs,de iud.& quando est a parte postulata,c.inno
tuit in fi.de elect.de qua sequentia dicenda sunt.

Super quibus dispensari possit.

Dispensatio & indultum differunt.

Primo videndum est super quibus potest dispensari? Respon. super prohibi 20
tis quia permissa iure communi expediuntur,prohibita vero dispensatione e-
gent.d.§.de adulteriis.unde Hiero.paul.in sua praxi Curiæ Roma. in no. tam
circa beneficia reseruata quàm non reseruata sic ait, in his quæ contra dispen
sationem iuris communis sunt,datur dispensatio in aliis,vt puta contra statu
ta fundationis,vel regulas,datur indultum,nec dicitur ius solui, si sit secũdum
ius

ius l princeps.ff.de legib. l.digna vox.C.illo tit.

21 Ideo Papa super quibuscunq; generaliter dispensat, nisi iure diuino prohibeatur.c.proposuit,vbi glo.de conces.præb. Spec.in tit. de lapsis & dispen.§. nunc breuiter,vbi ponit casus,in quibus Papa non potest dispensare. *Papa non dispensat super iure diuino.*

22 Legatus vero & epi in casibus a iure permissis possunt dispensare,quos casus solet do.numerare in c.qđ trãslatione,de off.leg.& in c.at si cle.§ de adulterij,de iudi.& Spec.in d.ti.de lapsis & dispẽsa.§.nūc de episcoporū,& §.seq. *Legatus & episcopus in casibus permissis dispensat.*

23 Animaduertiendum est,quod ad impetrandum dispensationẽ an requiri speciale mandatum quidam asserunt,per tex.in c.innotuit,vbi Pan.nu.pen.de elec. quia hoc est odiosum,secus in beneficij impetratione glo.& doct.in c.ad aures,& c.nonnulli,in fi.de rescri. quod non vidi in praxi seruari,nec d.c.nonnulli.§.fi.habet locum in Francia,vt alibi scripsi.

24 Item in secunda dispensatione debet haberi mentio primæ.c.2.de filijs presbyter.in 6.sicut in secunda gratia, & homicidij remissione debet fieri metio de prima. Ias.in l.nec damnosa. C.de precib.Imperator.offerend alioqui gratia non proderit delinquenti. Barba.in c.super literis,de rescrip.† Nec sufficeret dicere non obstante prima dispensatione,vel prima gratia, nisi quoque in dispensatione illius mentio haberetur.cle.1.§ t.de elect.intellige,quando dispensatio additur dispensationi. *Secunda dispensatio primæ mẽtionẽ facere debet.*

25 *Gratia secunda non exprimens primam non valet.*

26 †Diuersum est, si esset executio dispensationis iam factæ,vnde si cum homicida vel alio inhabili fit dispensatum, vt non obstante dicto defectu,possit beneficium consequi,si is postea impetret beneficium non facta illius dispensationis mentione,valebit impetratio,vt asserunt Ioan.And.Perus.& alij in d.c.fi.de filijs presbyt.lib.6. quia vltima impetratio est executio primæ dispensationis. *In executione dispẽsationis nō fit mẽtio illius.*

De dispensatione ad plura beneficia.

1 IMPRIMIS certum est,neminem plura beneficia obtinere posse vt puta curata,dignitates,vel personatus,seu alia incompatibilia.c.quia nonnulli, de cleri.non residen.cum alijs iuribus, quæ inferius adducentur.

2 Rationes pluralitatis reprobatæ quatuor ponit tex.in c.quia intantum, de præb.prima est, quia pluralitas beneficiorum est canonibus inimica.c.sanctorum.70.dist.clericus ab instanti tempore non connumeretur in duabus ecclesijs,negotiationis enim hoc est,& turpis lucri proprium commodum, & ab ecclesiæ consuetudine penitus alienum.c.clericus.21.q.1.& beatus Grego.sic scribit in c.89.dist.singula ecclesiastici iuris officia, singuli quibusque personis sigillatim committi iubemus. *Rationes cur plura beneficia habere reprobatur.*

3 (Sicut.n.in vno corpore multa membra habemus,omnia autem mẽbra non eundem actum habent,)ita in ecclesiæ corpore multa membra sunt s̃m veridicam Pauli sententiam, in vno eodemq; spirituali corpore conferendum est hoc officium vni,alij committendum est illud,neque enim quãtumlibet exercitatæ vni personę vno tempore duarum rerum officia committenda sunt, quia si totum corpus est oculus vbi auditus? Sicut enim varietas membrorum per diuersa officia, & robur corporis seruat, & pulchritudinem repræsentat, ita varietas personarum per diuersa nihilominus distributa officia,& fortitudinem & venustatem sanctæ ecclesiæ Dei manifestat. Et sicut indecorum est in corpore humano,ut alterum membrum alterius fungatur officio,ita nimirum noxium,simulque turpissimum est, si singula rerum ministeria personis totidem non fuerint distributa.Etiam nullus presbyter duas habeat ecclesias, c.per laicos,in fi.16.q.7.

4 Item est inimica iuri, diuino,& reprobata. Nam dicitur, (væ qui coniungi-

tis domum ad domũ, & agrum agro copularis vsq; ad terminum loci, nũquid habitabitis vos soli in medio terre?) Esaiæ.5.c. †Et ad Titum primo diuus Pau. 5
ait.(Episcopum debere esse vnius vxoris virũ.) Idem in saeerdote scribit tex. in c.cũ non ignores,de præb.& c.acutius.26.dist.& sicut non licet iure diuino duas vxores habere,ita nec duas ecclesias, nam bonum est argumentum de matrimonio carnali ad spirituale.c.inter corporalia,de transla.epis.(Nec potest quis duobus dominus seruire,)vt est in Euangel.& in c.j 21.q.j.

Duæ militiæ et duo honores ac collegia teneri possunt.

6 Necnon iuri Cæsareo inimica est hæc pluralitas,quod maxime improbat quem habere duas militias.l.his quidem C.qui militar.non possunt,lib.12 & duo quidem collegia.l.j.ff.de colleg.illicitis,nec alij duo honores iure haberi possunt.l.libertus.§.præscriptio.ff ad municipa.nec duo officia.l.hac parte,in fi.C.de prox.sacro scrinio.lib.12.ibi nullo modo duplici fungatur officio,nec geminis chartis irrepserint, vt non occupentur, plura in vnum se commoda collaturi,nihilq; reliquis relicturi.signo.consi.112.thema. & super hoc dispensat Rex in hoc regno,vt quis duo obtineat officia, vt dicam in tit.(des offices de iudicature,) ordinat.reg.

Iudex & testis,& notarius quis esse non potest,nec duo habere officia.

7 Nec potest quis simul esse iudex,& testis c.j.in 4.q.4.c.forus, de verb.sign. nec quidem iudex,& notarius.Bar.in l.iubemus.C.de sacrosan.eccle.

8 Imo si quis acceptet secũdum officium,caret acceptato, & priuatur salario primi.casus sing.in l.quisquis.C.de cohortal.lib. 12.Cors.in verb. priuilegiũ. 3.in singu.& Bened.in repe.c.Rainut.in verb.duas,nu.63.de testa.

9 Hoc etiam est inimicum ordinationibus Regij Fräciæ,maxime Regis Philippi,qui prohibuit omnibus,& singulis ne duo sibi vendicarent officia,vt est in ordi.reg.d.(ti des offices de iudicature,)art.j.

10 Medicis quoque est in inimica hæc pluralitas,dicentibus, & simile additum simili facit furere. Ergo quicũque viuere potest ex vno Episcopatu,abbatia, vel alio beneficio,si secundum accipiat,facit eum furere,quia simile addit simili.

11 Grammaticis etiam ipsis mire inimicum non,valẽtibus saluo recti sermonis eloquio genus hoc hominum appellitare,vt si quis duos habeat episcopatus,dicetur Ioannes episcopi,Ioannes Abbates,Ioannes canonici, & beneficiati,sed has incongruitates parum possessores ipsi curant,potius suo priuato in hiantes commodo,quam animarum saluti consulentes.

12 Secunda ratio pluralitatis reprobatæ est,quia dissolutionis materiam præbet dissoluti dicuntur,qui legibus moribusq; a se soluti luxum vitæ sequũtur, quos Græci azatos vocant, vt quidam ex nostris.

Vagus quis.

13 Tertia vagationis materiam continet,& inducit,(Ex adipe.n.procedit iniquitas.) Dauid.psal.72.vagatio est animi inconstantia per desideria, vel varia loca mentis fluctus & negligentia rationis.Et vagus dicitur dissolutus, dispersus errans qui discurrit varia agens,vt docet Lucas de penna in l.j. C.de Tyron.lib.12.

14 Quarta quod animarum periculum continet hæc pluralitas, vt inferius dicetur d.c.quia intantum, & c.dudum.2.de elect.

Seruire quis vni digne vix potest.

15 Quinta ꝙ vix vni digne valet quis deseruire.c.quia nonnulli, de cleric.non residen.ca.j.de consuetud.lib.6.vnde inquit Inno.in c.cum iamdudum, col.2. de præb.quod vnus prælatus præcipiet,ꝙ hic beneficiatus fiat sacerdos, alter quod remanet in diaconatu,vnus ꝙ negotia suæ ecclesiæ prosequatur, alter quod negotia alterius ecclesiæ,vnus vocabit ad electionem alter ad eccle. deseruiendum. Quomodo ergo duobus satisfaciet?cũ Christus dicat,(Nõ posse quem duobus dominus seruire, Matth.6.) & c.acutius.26.dist.in.c.j.21. q.j.& dicitur,qui ad vtrunque festinat, neutrum bene peragit,tex.in l.fi.C.de assess. vbi etiam gloss.versus hos cõscribit,(Qui binos lepores vna sectabitur hora,

Vno

Vno quandoque, quandoque carebit vtroque.)

16 Sexta materiam ambitionis præbet. Extrauag. Execrabilis. Io. 22. est enim ambitio inordinata cupiditas circa honores, beneficia dignitates, l. j. ff. ad legẽ Iul. de ambi & ambitionis caussa quicunque ad maiorem transire voluerit, debet ad proprium reuocari, q̄ si redire contempserit, careat aliena & propria c. quia frater, in fi. 7. q j. sed hæc est crux ambientium omnes torquens, omnibus placens, vt inquit diuus Bernar, quem refert Host. in d. c. quia intantum, & gl. in verb. ambitionis, in proœm. pragma. sanctio. *Ambitionem parit beneficiorum pluralitas.*

17 Septima ex hac pluralitate diuini cultus diminutio fit, scilicet ex ministrorum paucitate, qui potius esset augendus. c. ex parte, de consti. & c. vasa, de cõsecra. distinct. j.

18 Octaua fraudantur voluntates testantium, & fundatorum ecclesiarum, qui certum numerũ ministrorum præstituerunt, quod maxime Reip interest, expedit enim seruari voluntates testatorum, & eas executioni demandari. l. vel negare. ff. quemadmodum testa. aperi. c. vltima voluntas. 13. q 2.

19 Nona, maxima sequitur inæqualitas, vnus enim ebrius est, & tamen non satur pluralitate beneficiorum, & alter esurit, & hic aufert alimenta alijs, quos necare videtur. l. necare. ff. de liber. agnoscen. Floren. in 3. parte summæ, titul. 11. c. j. §. 8. & Alua. in tract. de planctu ecclesi. lib. 2. titu. 8. litera j.

20 Decima est, quia sibi quis uendicat stipendia plurimorum. c. 3. de cleric. nõ residen. Ioan. de Selua. in tract de benefic. in 3. parte. q. 39. Et vix possunt plura beneficia ad vnum peruenire, sine paupertate plurimorum, & quot occisi sunt pauperes ex prælatorum ingluuie, Deus nouit, hodie vnus deuorat, qd' esset viginti, imo dicam centum milibus hominum proborum sufficientissimũ, sed transeant cum cæterorum suorum erroribus.

21 Nunc superest videre, quis possit dispensare. Respon. De Papa non est dubium. c. dudum. 2. de elect. c. de multa, in fi. de præb. c. 1. de consuetud. in 6. c. ordinarij, de offi. ord. ibidem, quia in beneficijs plenissimam habet potestatem c. proposuit, de concess. præb. c. 2. de præb. in 6. quandoquidem beneficia de iure positiuo sunt introducta c. 1. 13. q. 1. Pan. in c. olim, de consuetu & licet iuris naturalis sit, & diuini, beneficium dari propter ministeriũ, & officium. nu. 18. ibi, (Filijs autem Leui dedi decimas Israel in possessionem pro ministerio, quo seruiunt mihi.) Et Pau. 1. ad Corinth. 9. (Quemadmodum & Dominus, ordinauit, vt qui in Euangelium nunciant, de Euangelio viuant.) & Lucæ. 10. (Dignus est mercenarius mercede, Et qui altari seruit, de altari viuere debet) c. cum in secundum, de præb. c. fi. de rescrip. in 6. *Dispẽsare quis possit.*

22 Tamen de iure positiuo statutum est, vt nullus plura beneficia possit obtinere. c. quia nonnulli, de cleri. non residen. c. cum non ignores, & c. quia intantũ, de præben. Ideo papa relaxare potest, considerata tamen ecclesiæ vtilitate, & iustitiæ, æquitate, alias peccat, quia contra rationem naturalem, & ius diuinũ facit, vt dicit Ange. de Anch. in tract. de ecclesiast. potesta. q. 68. *Quando Papa possit dispensare ad plura ben.*

23 Nec obest, q̄ nõ possit vtriq; seruire per se, quia hoc poterit facere per aliũ, non enim Paulus administrabat officium personaliter in ecclesia Philippensi, sed per suos ministros, & tamen ab ipsis procurationem accipiebat, & alimenta, vt testatur ad Philippen. vltim.

24 Et nõ solum potest dispensare circa pluralitatem beneficiorum, sed & circa alia, quæ obstant, quia quodcunque soluere, quodcunque etiam ligare est commissum a dom. Iesu Christo Saluatore nostro, vt inferius fusius dicam, [illegible] odo non venit ad destructionem. *Legatus dispensat, sed non contra concilia generalia.*

25 Item legatus dispẽsare potest, quatenus a iure permittitur, sed nõ cõtra cõcilia generalia, c. dilectus primo, in gloss. cum sc facultas, de præb. nisi eidem

expresse

expresse fuerit a Papa concessum, vnde prospicitur hodie potestas illius, & tantum potest, quantum est ei concessum licet de iure non possit dispensare ad curata, vt docet Spec. in tit. de lapsis & dispensa. § nunc ostendendum, vt sic. 36 & § consequenter, facit c. officij, vbi doct. de elect. & c. j. de offic. lega. libr. 6. Par. & alij in repe. c. extirpandæ. §. quæ vero, de præb.

Episcopi contra ius non dispensat.

26 Episcopi vero contra ius dispensare non possunt. c. j. in 11. q. 3. nihil autem agere oportet episcopus præter id, secundum quod antiquitus a patribus nostris constitutum canone continetur, & c. nulli. 25. q. j & nulli fas sit sine status sui periculo, vel diuinas constitutiones, vel Apostolicæ sedis decreta temerare. c. constitutionis. 25. q. 2. nec a quoquam Pontificum in totum vel in parte m ea qualibet occasione conuelli decernimus, vel immutari. c. Institutionis. 25. q. 2. adde c. ergo N. de iureiur. ergo non dispensant contra ius.

27 Nisi in casibus a iure expressis. c. dilectus, de temp. ordinand. c. at si clerici. §. de adulterijs, de iud. 163. in casus quibus episcopi dispensare possunt cōscribit Spec. in tit. de lapsis & dispensa. §. nunc, de episcoporum, dispensatione, quos transcripsit Ioan. de selua in tract. de benef. in 4. parte. q. 7.

28 Sed contra concilia generalia dispensare non potest episcopus, gl. in c. cum dilectus, in gl. in ætate. in 2. de ele. Io. Monach. in c. cupientes. § deniq; de ele. lib. 6 & si non dispensar, vt quis plures habeat dignitates personatus, vel beneficia curata, per c. de multa, de præb. Henric. Botte. in trac. de synod. episcopi in 3. parte art. 1. conclus. 3.

Simplicia plura de consuetudine sine dispensatione retinentur.

29 Sed dispensare quidem poterit, vt quis plura beneficia simplicia possit habere, vt doc. asserunt in c. extirpandæ. §. qui vero, de præb. licet hodie de consuetudine in simplicibus non petatur dispensatio, sed sine dispensatione retinentur, & superflua esset ista episcoporum dispensatio.

Episcopi ad curata an dispensare possint.

30 Tamen Archid. in c. licet canon, colla. 3. de elect. libr. 6 & ampliat episcopus etiam posse dispensare ex magna caussa necessitatis, vel euidentis vtilitatis, ad plura quoque curata, necnon dignitates, & contra concilia, per c. tali, & c. egitis. 1. q. 7. c. sanctorum. 70. dist. quippe vnire potest ipse beneficia. c. sicut vnire, de excess. præ. lato. Dec. in c. at. si clerici, col. 6. nu. 9. §. si. de iudic. & dispensatio ad plura est quædam vnio.

31 Et quod ex caussa possit etiam dispensare contra concilia gñalia, est c. vacante, & c. exposuisti, de præb. facit tex. in l. si hominem. ff. mand. Rom. consil. 325. quo ad primum. col. 2. licet contrariam opinionem teneat Staphil. in trac. de lit. gratiæ, tit. de qualit. & statu benefi. vers. & in præmissis.

32 Et ista seruantur in Francia, nam ignari episcopi nescientes quam pulchra ius canonicum eis tribuisset priuilegia, paulatim & consuetudine & stylo cur. Roma. illis derogari passi sunt, & neglexerunt, verūtamen adhuc iure possent ex præfata necessitatis caussa dispensare. Et ista est communis sententia, quia necessitas facit licitum, quod alias est illicitum c. si quis propter, de furtis, l. 1. ff. de offi. consul l. 2. §. 1. ad legem Rhodiam de iactu. † Et istius sententiæ sunt 33 Host. & alij, in d. c. de multa, & in d. §. qui vero, Card. & Imo. in c. clericos, de cleri. non resid. Præpos. in d. c. sanctorum. 70. dist. & si essem in concilio generali, illud peterem innouari, & declarari, & si beneficia essent in diuersis diœcesibus, vterque episcopus deberet dispensare. gl. magna in c. dudum. 2. de elect. & in c. literas, de concessio. præb. quia dispensatio episcopi non extenditur ad beneficium situm extra diœcesim, vt docet Spec. in tit. de leg. §. videndum, quē refert & sequitur, Feli. in consi. 4. dubitatur, col. vlt.

34 Dispensat etiam episcopus in præfato casu necessitatis, vt secularis obtineat regularia, c. inter quatuor, de relig. domib. nam argumentando a minori potest in casu negligentiæ ea conferre, clem. vnā, de supplend. negligen. prælat.

lat multo magis ex caussa necessitatis, quę maior est negligentia, etiam sub eodem tecto quem habere duo dispensabit ex causa, licet alias non possit. c. literas, de sup. negl. prælat.

35 Item summus pœnitentiarius dispensat, vt dicit Octauia in praxi curiæ Romanæ sic dicens, Dispensationes matrimoniales humana lege prohibitis, legitimationes prolis dispensationes quoque ob ætatis, vel alicuius mẽbri defectũ ad ordines, & ad beneficia. itẽ ab incõpatibilitate pluriũ beneficiorum cõcedit summus pœnitẽtiarius, sed ex cã iusta, & sacris canonibus cõformia. hæc illæ. *Summus pœnitentiarius dispẽsat.*

36 Et sic est differentia inter dispensationes Papæ & summi pœnitẽtiarij, quia comprobationem desiderat pœnitentiarij dispensatio, sed papæ non regulariter, vt ipse Octauia etiam fatetur in titu. de summo pœniten. lib. j. quemadmodum omnes fere literæ iustitiæ in Francia vt scripsi in tract. de reser. in 2. tomo constit. Reg. *Dispensationes papæ & pœnitẽtiarij differunt.*

37 Altera est, quia hic tantum ea, quæ secundũ ius sunt concedit, inferior. n. legem superioris non tollit cle. ne Roma. de elect. secus in papa, qui supra ius est, nec iure tenetur, c. proposuit, de concess. præb.

38 Tertia est, quia pœnitentiarij potestas probanda est, papæ vero probata est in Euangelio ibi, (Quodcunque solueris, &c.)

39 Quarta potestas huius maxime circa animæ absolutionem, tendit, papæ vero ad quæcunque, c. quodcunque 24. q. 1.

40 Quinta dispensatio pœnitentiarij sigillo firmatur, papæ vero plũbo, & quã grauis, & c. licet de cri. fal.

41 Sexta dispensatus cum simplici signatura a papa etiam non expeditis bullis, est in foro conscientiæ tutius nec in pœnam extrauagant. execrab lis incidit, & sic fuit iudicatum Romæ, vt glo. asserit in reg Inno. 8. reg. li. & sequen & 45. & sequen. multa scripsi supra in tracta. de sign quod non est in summo pœnitentiario.

42 Alii vero inferiores super pluralitate beneficiorum non dispensãt, nisi hoc habeant ex priuilegio, vel consuetudine, vel a iure Innoc. & alii in c. ii. de cler. qui furtiue ordinem suscepit, & Panor. & alii in cap at si clerici, §. fin. de iud. & doctores in cap. extirpandę, § qui uero, de præb. Barba. in elemen. gratiæ, colum. 23. & seq. de rescr. *Inferiores ad plura beneficia an dispẽsare possunt.*

Nec est omittendum quando liceat dispensare? Respon. ex caussa, sicut ex caussa subuenit prætor, sic & qui dispensat. l. i. ff. ex quib. cau. maior. Sed quæ sint iustę dispensandi caussæ? Respon. prima caussa est prerogatiua personę, & qualitas, vt scientia, & nobilitas, istę. n. caussæ inducunt ad dispensandum, vt in c. de multa, in fin. de præbend. ecclesia. n. maxime nostra tempestate indiget viris literatis c. cum ex eo de præbend. lib. 6. c. fina. de magist. quorum sciẽtia mundus illuminatur, auct habita. C. ne filius pro patre. † Sed quę scientia *Dispẽsare quando liceat.* *Qualitas personæ inducit dispẽsationem.*

44 requiratur? Respond. sufficiens, qua videlicet possit regere beneficium, cui prę fectus est doct. in c. cum in cunctis, in prine. de elect. & hodie consuetudo hoc declarat, nempe scientia sine gradu non præstat dispensandi facultatem, ideo requiritur gradus doctoratus, licentiæ, vel Baccalaureatus, & hoc iure vtimur, licet in Italia Baccalaureatus gradus non iuuet, quia non est gradus, saltem necessarius ad doctoratum, vt dicit glo. reg. cancel. de præroga. Iulii, 2. in 3. par

45 te. † Sed in Francia & Hispa. requiritur. Item quod ille graduatus studuerit tempore præstituto in Concorda. videlicet Baccalaureus in iure quinquennio, in Theologia per sex saltem annos, & in actibus per triennium cũ dimidio, § præterea, de colla. in Concorda. alias in Francia non potest suo iuuari gradu, quia promoti censetur per saltum, quibus non prodest gradus, §. monemus, de colla. in Concorda. *Sciẽtia sine gradu non inducit ad dispẽsandũ.*

Nempe

Nempe si fuisset expressum q aliquis sine studio esset promotus, papa non secum dispensasset, quia ibi non est studij fauor, sicut in eo, qui est in vtroq; promotus, & tamē nil studuit in altero iure. Barba. in c. clerici de iudic. scripsi in tract. nomina. q. v. & in scolasticor. priuileg. Senatus permisit, vt post biennium quis gradū tenere posset Baccalaureatus, vt scripsi in §. praeterea, de colla. in Concor. itaque haec causa literarum est sufficiens cum probitate, melius est enim domini sacerdotium paucos habere ministros, qui possint digne opus Dei exercere, quam multos inutiles. c. tales 23. dis. † Et si papa concedat alicui potestatem dispensandi, intelligi debet, vt possit cum literato, & sublimi dispēsare, prout a iure conceditur, vt docet spec. eo. titu. §. dicendum, ver. quid si papa, quod declarat potestatem legatorum. 46 47

Vtilitas ecclesiae inducit ad dispensandum.

Secunda est vtilitas ecclesiae, illa enim nullatenus mutanda sunt, quae nec vlla necessitas, nec ecclesiastica prorsus extorquet vtilitas. cap. requiritis. §. nisi rigor, & cap. & si illa prima quaestio. 7. in quo maxime respicere papa debet, vt vtilitatem ecclesiae, non personae respiciat, hodie ventum est, vt potius personae vtilitas consideretur, quàm ecclesiae, & potius dispensatur cum diuite, qui totam vorabit ecclesiam quàm cum alio bono, qui eam tueri possit, & videmus bonos, & doctos in Francia mendicare, & ignaros, & bardos ebrios esse, quae malum. 48

Causa necessitatis inducit ad dispensandum.

Tertia necessitas d. c. & si illa, & c. necessaria, ibidem, quę maximae est attēdenda. Quod est intelligendū de vtilitate ecclesiae, vel necessitate, non de necessitate vel vtilitate personae. c. tali. 1. q. 7. non licet quis pauper, & necessaria plurimum & conducibilia sibi putet esse duo beneficia, tamen ob hoc papa nō secum dispensabit, sed si ecclesiae necesse sit, vel vtile habere doctorem, qui ecclesiam tueatur, & defendat, & instruat, tunc licita erit dispēsatio d. c. de multa de praeb. c. cum nobis olim, in fi. de elect. & in c. innotuit, ibidem, sic papa scribit, multa. n. in hoc casu dispensationem inducere videbantur, literarum scientia, morum honestas, vitae virtus, & fama personae multipliciter a quibusdam ēt ex fratribus nostris, qui eum in scholis cognouerant approbatae, &c. 49

Praerogatiua meritorum est causa ad dispensandum sufficiens.

Quarta caussa est meritorum praerogatiua d. c. tali, 1. q. 7. Sicut dicitur Lucae 7, de Centurione, qui misit seniores ad Iesum, vt rogarent eum, & ipsi rogabant eum sollicite, dicentes ei, (quia dignus est, vt hoc illi praestes, diligit. n. gentem nostram, & synagogam ipse aedificauit nobis.) Ergo Papa debet videre an is cum quo dispensat, diligat populum, & plebem, & ad eam se incurare possit docendam. Sed cum hodie potius ad diripiendū ecclesias quidam tendant, quàm ad regendū parcus deberet esse in dispensando, maxime in maioribus, vt nunquam quis duos obtineret episcopatus, nec Abbatiam cum episcopatu, sed maiores episcopatus maioribus, idest merentibus darentur. 50

Dispensatiō sine caussa non valet.

Plane dispensatio sine caussa non valet c. 1. & c. non est de voto. c. de multa. ibi, cum ratio postulauerit, de praeb. quinimo perdit nomen dispensationis, & vocatur dissipatio, quae vtriusque tam dispensantis, quàm dispensati damnationē continet, vt dicit gl. in d. c. non est cui ad stipulantur Theolo. & Pan. in c. significasti, de elect. & Barba. in c. 1 col 25. de const. & in c. at si clerici. § fi. col. 12. de iud. Dom. Gem. consi. 681. viso puncto, in 2. q. † Et licet do. dicant caussae cognitionem requiri in inferiore, in papa vero non, uel alio principe non recognoscente superiorem gl. & doc. in c. 2. de schisma. Pan. in c. diuersis, vlt. nota. de cler. coniug. Fel. in c. si quando, col 4. de rescr. & in c. Pręterea, col. 3. de testi. cogen. & sola assertio caussae non sufficit in inferioribus, ideo dispensationes episcoporum & inferiorum a papa periclitantur. 51 52

Causae cognitio an requiratur in dispēsatione. Dispēsatio quid sit.

Ratio est secundum eos, quia caussa praesumitur in principe, glo. in l. relegati, ff. de poenis, doc. in l. fi. C. si contra ius. & in c. quae in ecclesiarum, de const. 53

Quod

Quod est verò in his, quæ iuris sunt positiui, secus in his, quę iuris diuini sunt, & naturalis.gl.& doc.in c.non est, de voto. Ias.in l.si testamentum. C.de test.

54 †Imò speciale esse in Papa, & in Imperatore doc. dicunt, vt sola voluntas eorum in dispensatione habeatur pro caussa allegatur tex.in c.proposuit, de concess.præb. Ro.consi.307.mihi tamen videretur caussam requirendam etiam in Papa, quandoquidem non potest contra domini voluntatem venire, & veniendo, non est Deo fidelis, nec prudens prout Lucæ.12.dicitur, (Fidelis seruus & prudens, quem constituit dominus super familiam suam, vt det illis cibum in tempore.) Ergo non extra tempus, sed cum iustum erit, alias acceptor est personarum plus vni sine caussa conferendo, quam alteri, nec diuus Petrus a Do. Iesu potestatem & licentiam peccandi suscepit.c.j.in 40 dist. *Caussa dispensationibus in Papa requirenda.*

55 Ideo non est tutus quo ad Deum Papa, qui sine caussa dispensat, nec dispẽsatus, quia Papa ad ædificationem positus est, non ad destructionem, & diuus paul.restatur, facit.c.sunt quidam.25.q.j.& sic agendo positus est in ruinam, & contradictionem multorum, quod maxime bonus debet præcauere, ne scãdalum induceat tex.in c.miramur.61.dist.prohibetur enim etiam Papa alienare bona ecclesiæ c.non liceat Papæ.12.q.2.quæ sunt Christi patrimonium. c.cũ ex eo, de elect.in 6.verum sic dispensando alienat, saltem prodigatur, quod ei non licet, nec quidem sine caussa concepere alicui testari de bonis acquisitis ex fructibus ecclesiæ, vt docet Pan.in c.cum esses.q 5.prin.de testa.post Spec. in titulo de lapsis & dispensa.§ genera.

56 Cuius sententiæ sunt Theologi, ac fere oẽs iuris canonici interpretes in c. dudũ, in 2.de elect.& Ancha.in c.in caussis.3.no.de re iud.Pan.in c.cum incũctis, col.j & c.dudum, & c.cum ad monasterium, de elec.c.quia intantum, & c. extirpandæ.§ qui vero, de præb.Præpos.in c.venerabilem, qui filij sint legi.

57 Licet quidam alij solam Papæ voluntatem sufficere dicant, sed illud est vltra modum adulari principibus, ideo putarem ego tunc solam voluntatem sufficere, quando ratio sola prohibitionis erat, quia voluntas principis in hoc habetur pro l.j.ff.de const.princ.Fel.in c.j.col.7.de consti.& in c.ad audientiam 2.col 4.de rescri.sed pauca sunt a iure statuta, quæ rationem non habeant interiorem, ideo sola Papæ voluntas non sufficit in illis.

58 Id est quando in lege est ratio naturalis, nam sicut princeps non tollit ius naturale, ita nec rationem naturalem, quæ legi inest.§.sed naturalia, de iure naturali in insti.vt diximus in regula de verisimili notitia, in prima parte. *Rationem naturalẽ princeps tollere non potest.*

59 Et quamuis princeps tolleret suam legem, & prohibitionem, tamen adhuc remanet naturalis ratio.glo.in c.nouit, in verb.quicunque, de iudic. Cum ergo sint plures rationes pluralitatis reprobatę.c.quia intantum, de præb.vt supra dixi, illas non potest sine caussa princeps tollere, alias fallitur, & fallit, contra id quod scribitur in l.fi.C.de pondera. lib.10.

60 Et contra hos plurales his verbis scribit Ioan. Diam.de Luco in sua crimina li prac.c.42.quid enim rationi naturali magis aduersum, quam quod vnus & idem varia ecclesiæ stipendia in varijs & distantibus sæpe locis, & quibus uaria incumbunt onera, in seipsa suscipiat? quæ est enim humana Respu. quæ suos iudices, rectores, tabelliones, & alios officiarios stipẽdiis in absentia frui, & vagari permittat? quis in sua quantumuis ampla & ditissima domo, vni ministro absenti salaria plurium ministrorum persoluit? ac ab eo quoscunq; sub nomine subrogatos admitti? Sola domus Dei ecclesia sancta tali inordinatione suo priuatur ministerio, ac debitis fraudatur obsequiis, quid debet ecclesia Dei plurium nobilium vanitati, vt patrimonio Iesu Christi dilectissimi spõsi sui, quod flagellis, alapis, sanguinis quoque effusione quæsiuit, eorum alat accipitres, educat caues, saginet equos, nutriat lenones, ac adulatores, & sedi- *Contra plura possidentes beneficia.*

& seditiosos homines, qui passim Rempublicam turbent? alia etiam multa di-
cit contra plurales, ibi, illud videre poteritis, ne plura.

Effectus dispensationis.

Effectus & vis dispẽsationis est, vt dispẽsatus cũ eã habeat tãquã habilis & 61
legitimus de iure, ac idoneus, quia fictio tñ opat in casu ficto, quãtũ veritatis
in casu vero, & factũ ciuiliter eũdẽ effectũ habet, quẽ factũ naturaliter, l. fin. in
fi. ff. mand. l. si mater, C de inst. Bal. in l. fi. de his qui veniã eta. imper. & paria
sunt aliquid ex priuilegio fieri, vel iure cõi, l. liberos, vbi Bal. C. de col. Dec. cõ
sil. 609. quær. i, col. 2. scripsi in § præfatiq; graduati, in gl. idoneis, de col. Cõc.

Dispensatio per signaturam valet.

Item dispensatio per signaturam ẽt bullis non expeditis, valet nec incidit 62
in pœnam extraua. execrabilis, qui sic vt illius duo possidet beneficia quemad-
modum fuit iudicatum Romæ vt asserit ibi glo. & vide regu. Inn. 8. num. 52. &
51. & 46. & seq. ego quoque scripsi in interp. ad c. ad postulasti, in gl. 1. de cle.

Cautele, ut sola sufficiat signatura.

excõ. mini. † Cautela tamen est, vt facias inscribere in signatura, ꝙ literę dispẽ 63
sationis valeant, & suffragentur in omnibus, & per omnia a data præsentium,
perinde ac si literę sub dicta die expeditæ fuissent, reg. can. non obst. sed prag.
Ro. hoc reijciunt, timentes ius bullæ, & lucrum amittere licet, quibusd conce
dant. † Dispensatio est odiosa c. j. & 2. de fil. presby. lib. 6. quãobrẽ extẽdit ẽr ad 64
casum habentem maiorem rationem, arguendo a maiori ad minus, c. fina. de
transla. præla. Fely. in ca. postulasti, col. 11. nu. 8. in fi. & nume. seq. de rescr. † vt 65
nec quidem dispensatus ad curatum, censeatur dispensatus ad simplex, Dom.
de Rota, decis. 126. voluerunt, in no. & illegitimus dispensatus ad beneficia nõ
censetur dispensatus ad pensionem nisi exprimatur, per c. quamuis, & c. cui, de
non sacerdotali, de præben. lib. 6. hoc docet Hiero. Gigas in tract. de pens. q. 18.
nisi semel consecutus fuisset beneficium ex dispẽsatione, quod postea resignas
set, & eidem reseruata esset pensio iuxta, c. nisi de præbend. ita Gigas alibi tamẽ
dicam fusius. † Item natura dispensationis est tam odiosa, vt non comprehen 66
dat beneficia, nisi de quibus habita sit mentio in ea. maxime si sint alterius qua
litatis, ideoque dispensatus ad dignitates etiam si illis immineat animarum cu-
ra, non censetur dispensatus ad beneficia curata sine dignitate. glo. & doct. in

Odiosa dispensatio.

c. non potest, de præbe. in 6. per tex. in c. cum in illis, ibidem. † Ideoque debet 67
esse cautus impetrans, vt exprimat & simplicia, & curata, ac alias qualificata,
alias neutiquam in dispensatione comprehendetur, veluti monachus dispensa-
tus ad curatũ, non censet ad simplex dispensatus, c. cui, de præbe. lib. 6. Dec. in
c. at si clerici, §. col. 7. nu. 10. de iudi. Ias. in l. fi. nu. 37. de const. prin.

Quinimo si quis impetret beneficium non exprimendo esse curatum, licet 68
in fine eiusdem impetrationis dicatur, ꝙ animarum cura non negligatur, tamẽ
si illud impetratum sit curatum non debebitur, per text. in cle. 1. in princip. de
præb postquam dispositiue non fuit habita mentio curæ.

Item dicta clausula, & c. in supplicatiõe nil operatur quo ad prędicta, nisi ad 69
ea quæ de iure & praxi comprehenduntur, quæ superius declaraui in signatu
ra gratiæ. & in l. cæterorum. ff. de verb. signifi.

Extenditur dispensatio.

Limitatur ad accessoria consecutiua, ad quæ dispensatio extenditur gl. sing. 70
in c. quia intantum, de præben. nam si dispensatus sim ad plura beneficia cura-
ta, in consequens videtur mecum dispensatum, vt possim habere substitutum,
& vicarium in altero, alias dispensatio non sortietur effectum, nec prodesset Fe
ly. in c. postulasti. colum. 13. de rescrip.

Dispensatus ad duo non tenetur in vtroque residere.

Item dispensatus ad plures ecclesias parrochiales, censetur excusatus, ne 71
teneatur solẽnibus festis in vtroque adesse, licet alias contra. c. si quis in clero,
iuncta gl. 7. q. 1. quam probat Barba. in cle. 1. col. 54. de electio. & Imo. in c. po
stulasti, col. penul. de rescr.

Præterea dispensatus ad plura curata, censetur dispensatus de non residen- 72
do

do in vno, per glo. in c non potest, de præb. lib 6. Panor. & alij in c. extirpandæ, §. qui vero illo tit. Fel. in cap. fi. de simo. Spec. in titulo de dispensa. §. dicendum, vers quid si indulgetur.

73 Non prætermittendum est, quod minor dispensatus ad curatum, censetur dispensatus de non promouendo, sine quo non posset Curatum vltra annum obtinere. c. licet canon, de elect. in 6. Panor. & alij in d. cap. quia in tantum, de præb. & dispensatus, vt possit ad sacerdotium promoueri, videtur eidem concessum, vt ad subdiaconatum, & alios ordines promoueatur Ioan. Andr. in ca. postulasti, de rescrip. Fel. in c. at si clerici, §. fi. col. pen. de iudic.

74 Accedit quòd episcopus dispensatus ne intra annum teneatur cõsecrari, videatur interim quoque dispensatus ad priora beneficia retinenda, vt docet Panor. in d. c. cum in cunctis. §. cum vero, de elect. glos. in verbo consecrari. §. item insuper, de colla. in pragma.

75 Et sic patet in dispensatione (quãuis sit odiosa) fieri extensionem ad casum sine quo dispensatio nullum sortiretur effectum. l. si stipulatus fuero per te, ff. de ver. obli. l. 2. de iurif. om. iudi. c. si postquã, de elect. in 6. Et vbi tempore interdicti cõceditur baptismus & chrismatio, sic & chrismatis cõfectio, sine qua chrisma dari non posset. c. quoniam, de senten. excommunic. lib. 6.

76 Animaduertendũ tamẽ est dispensationẽ non extendi ad consecutiua separabilia, vnde minor dispensatus de promouendo, & vt celebret, non censetur dispensatus de obtinendo beneficium curatum, quia licet hoc sit consecutiuum, tamen est separabile, & non necessarium, & dispensatio debitum sortitur effectũ absque beneficio, quod sufficit. doct. in cle. 1. de æta. & quali. gl. in c. cui

77 de preb. in 6. † nisi illa fuerint inclusiua, vnde dispensatus ad diaconatum, potest suscipere subdiaconatum, vt docet Ioan. And. in addi. ad spe. eo. ti. §. po-

78 stremo, in prin. † minor etiã dispensatus, vt sit canonicus in ecclesia cathedrali, non poterit esse iudex delegatus, ca. statutum, in verb. canonicis, de rescrip. in 6. Feli. in c. cum nuncius, 1. not. de testib. nec habebit hic minor locum in c. nec suffragium, glo. in cle. 2. de æta. Feli. in c. at si clerici, §. fi. col. pen. de iudic.

Minor dispensatus, vt promoueatur non põt obtinere beneficiũ curatum.

79 Alius effectus dispensationis est, quod dispensatio est gratia, & misericorditer indulgetur, ca. fi. de schisma. c. innotuit, de elect. Domin. in c. licet canon. in

80 fi. de elect. † Ideo non tenetur episcopus, vel alius dispensare, sed hoc ei liberũ est, c. at si clerici, in fi. ibi, potest, de iudic. & ibidem plene Panor. & alij, nisi eui dens vrgeat ratio, & caussa dispensandi, tunc enim teneretur velinti fauore stu dij, c. cum ex eo, de elect. in 6. & in alijs casibus similem, aut maiorem rationẽ continentibus, § porro, quæ fuit prima cau. benef. amitt. Spec. in tit. de Lapsis & dispen. in §. genera. & ibi Bal. in addi. ad eam in prin. Perus. in c. licet canon. §. is etiam, 3. no. de elect. in 6. glo. in c. exigunt, 1. q. 7.

Dispensatio vocatur gratia, & beneficium.

81 Inde vocatur dispensationis beneficium, in c innotuit, vers. habito, de elect. & sicut beneficium inuito non confertur, reg. inuito, ff. de reg. iu. ita nec dispẽsatur cum aliquo inuito, & gratia dispensationis vocatur, in c. licet canon de elect. in 6. vbi Perus. dicit non expirare per mortem concedentis.

82 Adhæc sicut beneficium collatũ non potest collator reuocare, sic nec dispẽsationem sine magna caussa, c. cum ex eo, vbi gloss. & doct. de elect. lib 6. quia beneficio iuuari nos oportet, non decipi, l. incommodato. §. sicut. ff. cõmmoda.

Dispensatio an reuocari possit.

83 c. vno, illo ti. † Insuper ex dispensatione quis plura beneficia retinere poterit, licet alias non posset, ca. dudum, 2. de elec. & incompatibilia, de quibus inferius dicã in bullæ declaratione, & etiã beneficiũ, quod alias retineri non valeat per

84 dispensationẽ retinere poterit. c. diuersis, de cler. cõiu. c. fi. de cle. pereg † Præterea dispẽsatus de crimine publico non põt postea accusari, si publice dispensatũ secũ extiterit, per c. ex tua, de filijs presbyterorũ, c. super his, de accusatio.

Speculat.

Specular. in eodem tit. §. postremo, vbi alia videre poteris, quod post dispensationem poterit quis sacramenta recipere, & suum officium licite exercere, & alia facere, quæ posset alius habilis. Et in summa effectus dispensationis est, vt si perperam concessa sit, tam animam concedentis, quam dispensati ad inferos deducat, vbi misere cruciabuntur.

Dispensatio ad inferos deducit.

Vltimò quia praxis horũ oium consistit in bulla & formula dispensationis, 85
ideo non erit alienum eam statim ob oculos subijcere, declarando clausulas notabiles, super quibus sæpius dubitari vidi, tu lector beneuole boni cõsules.

Formula dispensationis ad duo, et super ætate.

IVLIVS *&c. Dilecto filio Ioachimo Geloy, de nobili genere procreato ex utroque parente salutem. Nobilitas generis uitæ ac morum honestas, aliaq; &c. nos inducunt, ut te specialibus fauoribus, & gratijs prosequamur. Hinc est, quòd nos te (qui, ut asseris, de nobili genere ex utroque parente procreatus, & quinto decimo, seu circa tuæ ætatis anno constitutus, ac in uniuersitate Paris. actu studens existis, necnon parrochialem ecclesiam sancti N. diœces. N. ex concessione Apostolica in commendam obtines) præmissorum meritorum tuorum intuitu gratioso fauore prosequi uolentes; Teq; &c. tuis in hac parte supplicationis inclinati, tecum (ut ex nunc dictam ecclesiam, aut illa per te dimissa unum, et cum ad uigesimum dictæ tuæ ætatis annũ perueneris cum eo aliud, et sine illis quæcunq; duo alia curata, seu alias inuicẽ incompatibilia secularia, aut cum eorũ altero, seu sine illis unum cum cura, uel sine cura sancti Augustini, Clu. Grandimon. aut cuiusuis alterius ordinis regulare, beneficia autem ecclesiastica secularia parrochiales ecclesiæ, uel earum perpetuæ uicariæ, aut dignitates, personatus, administrationes, uel officia in cathedralibus etiam Metropo. uel collegiatis. Et dignitates ipsæ in cathedralibus etiam Metropolitanis post pontificales maiores, uel collegiatis ecclesiis huiusmodi, principales etiam si sub eodem tecto sint, Regularia uero beneficia huiusmodi prioratus, præpositura, præpositatus dignitas etiam conuentualis, personatus, administratio, uel officium, seu si talia mistim fuerint. Et ad prioratum, præpositatem, dignitates personatus, administrationes, uel officia huiusmodi consueuerint per electionem assumi, eisque cura immineat, animarum, si tibi alias canonice conferantur, aut eligaris, aut præsenteris, uel alias assumaris ad illas, & instituaris in eis, & insimul secularia uidelicet in titulum, regulare uero prioratus, præpositura, præpositatus, uel alia dignitas etiam si conuentualis seu officium fuerit, beneficia huiusmodi in commendam quo ad uixeris retinere, illaque simul uel succeßiue simpliciter, uel ex caussa permutationis, quoties tibi placuerit dimittere, & eidem commendæ cedere, Et loco dimißi, uel dimissorum aliud, uel alia, simile, uel dissimile,*

similia,

similia, aut dissimilia, beneficium seu beneficia, ecclesiasticum, seu ecclesiastica duo duntaxat curata, aut alias inuicem incompatibilia secularia, aut cum eorum altero, seu sine illis unum cum cura, uel sine cura, sancti Benedicti, sancti Augustini, Cluniacem. Grandimon. aut cuiusuis alterius ordinis regulare, beneficia ecclesiastica similiter recipere, & insimul secularia uidelicet in titulum, regulare uero in commendam huiusmodi etiam quo ad uixeris, ut præfertur retinere, necnon debitis & consuetis ipsius regularis beneficij supportabilibus oneribus, de residuis illius fructibus, redditibus, & prouentibus, sicuti illud in titulum pro tempore obtinent de illis disponere, & ordinare potuerunt, seu etiam debuerunt. Alienatione tamen quorumcunque bonorum immobilium & preciosorum mobilium eiusdem regularis beneficij tibi pœnitus interdicta, disponere, & ordinare libere & licite ualeas defectu prædicto, quem ex nunc in illius quintodecimo, uel circa dictæ tuæ ætatis anno pateris, & in uicesimo patieris (ut præfertur) ac Lateranen. & generalis conciliorum, & quibusuis alijs constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon statutis, & consuetudinibus ecclesiarum, in quibus incompatibilia secularia, necnon monasterij, uel alterius regularis loci, in quo regulare beneficia huiusmodi forsan fuerint, seu a quo ipsum regulare beneficium dependere contigerit, & ordinis cuius illud extiterit iuramento, confirmatione Apostolica, uel quauis firmitate alia roboratis, priuilegijs quoque, & indultis Apostolicis dictis Cluniacen. & Grandimon. ordinibus per sedem Apostolicam concessis, confirmatis, & innouatis, quibus inter alia caueri dicitur expresse, quòd ipsorum Cluniacen. & Grandimon. ordinum beneficia nullis nisi sanctæ Romanæ ecclesiæ cardina. aut ipsos ordines expresse professis, & de expressis consensibus Abbatum Cuniacen. & Grandimon. illorumque conuentum respectiue monasteriorum Matisco. & Lemouicen. diœces. commendari possunt, & si beneficia Grandimon. ordinis huiusmodi alijs, quam prædictis commendata essent, tenerentur intra certum tunc expressum terminum habitum ipsius ordinis assumere, & professionem per monachos illius ordinis emitti solitam emittere regularem, alioqui per Abbatem eiusdem monasterij Grandimon. & diffinitores capituli generalis eiusdem ordinis pro tempore existen. ab illis amoueri possent, & alias de illis etiam per sedem Apostolicam pro tempore factæ commendæ nullius sint roboris, uel momenti, cæterisque contrarijs nequaquam obstan. authoritate Apostolica tenore præsentium de specialis dono gratiæ dispensamus, ac constitutionibus, necnon priuilegijs & indultis Apostolicis Cluniacen. & Grandimon. ordinibus huiusmodi concessis, quibus etiam si pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & indiuidua, ac de uerbo ad uerbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quæuis alia expressio habenda foret, illorum tenores huiusmodi eis-

dem præsentibus pro expreßis sufficienter habentes illis, alias in suo robore permansuris, proviso quòd obtenta ecclesia N. & alia incompatibilia secularia, ac regulare beneficia huiusmodi debitis propterea non fraudentur obsequijs, & animarum circa in dicta ecclesia N. ac si qua illis immineat, alijs incompatibilibus secularibus & regularibus beneficijs prædictis nullatenus negligatur. Sed ipsius regularis beneficij congrue supportentur onera antedicta, in quorum, &c. datum, &c.

Bulla dispensationis super defectu ætatis, & ad plura beneficia cum suis clausulis.

Nobilitas generis inducit ad dispensandum.

IVLIVS &c. (Dilecto filio Ioachimo Geloy de nobili genere procreato ex vtroq; parente salutẽ.) Superius in bulla nouæ prouisionis, multa scripsi, quæ hic non repetentur, sed tantum ea, quæ fuerunt ibi omissa nũc supplebuntur. †(Nobilitas generis, ac vitæ, & morum honestas, &c.) Ista Papam inducunt ad dispensandum cum aliquo, nempe licet gl. in extrauag. Execrabilis, Ioan. 22. dicat nobilitatem generis comparari nobilitati stercoris, tñ in plerisq; videmus his nobilibus deferri, maxime circa dispensationes, vt in c. de multa, de præben. 1 2

Et quamuis ille tex. loquatur de sublimibus, & sic de magnis nobilibus, & ecclesijs personis, vt docet Card. in d. c. de multa, & scripsi in § j de nomina. Reg. tamen communis vsus intelligit passim de nobilibus, vt cum illis ad duo beneficia possit dispensari, & hoc iure vtimur. 3

Siue nobilis sit ex vtroq; parente, c. venerab. de præb siue ex patre tm̃, cum nobilis dicatur. l. partum, vbi gl. C de rei ven. §. j. de inge. in inst. Tñ nobilitas vtriusq; magis inducit ad dispensandum, cum duplex funiculus fortior vno sit, c. vno de treug. authen. Itaq;. C. cõia de succession. Et multa conceduntur his priuilegia, maxime quo ad tps studij, vt est in. §. cũ vero, de colla. in cõcor. vbi scripsi, vnde solet hodie Papa cum his nobilibus ad duo dispensare, vide quæ scribit Bonus de Curtili in tract. suo nobili. &c. do. Andr. Tiraquel. in eo. trac. vbi multa super hac nobilitatis materia more suo congessit. 4

Clausula fauoribus specialibus prosequamur respicit ad dispensationes, non a ad beneficiorum impetrationes.

(Vt te specialibus fauoribus & gratijs prosequamur.) Hæc clau. est solita apponi in dispensationibus, & gratioso fauore prosequi, quod est infra & non in beneficiorum impetrationibus, nam gratiam impartitur Papa, & fauorem illi, cum quo dispensare dignatur, vt dicit tex. in c. fi. de schisma. & Feli. in c. at si clerici. § fi. col. antepen. de iudi. Ideo dicitur eum fauorem prosequi, potius quam iure, vel benigno affectu prosequi in c. venerab. de præb. hinc est, quòd nos te volentes prosequi fauore gratioso intuitu meritorũ tuorum, Te inquã qui, (vt asseris) de nobili genere procreatus existis, & in quintodecimo, seu circa tuæ ætatis anno es constitutus. Sic debet hæc clausula ordinari, & intelligi, cum verba alias confusa videantur. 5

De dispensatione ratione ætatis.

Cum infante dispensatur.

SCIENDVM est circa minorem multipliciter dispensari. Primò minor ante septem annos tonsuram accipere nõ põt, & sic nec beneficia habere, c. fi. de temp. ordi. in 6. c. cum adeo, de rescrip. & sic opus est dispensatione, 1

tione,& in hoc valde laxandæ sunt iuris habenæ,nam hoc est contra ius diuinum,& quod is in modo contra ius naturale,ut loqui nescit,alios doceat , & regat,c.indecorum,de æta & qual.& scribitur eccl.10.c.(Væ tibi terra,cuius Rex est puer.)dicitur ë dispensanti væ qui cũ istis dispẽsas,& qui datus es in ruinam,& in destructionem multorũ.vide Paris.consil.97. satis,in 4.uol.

2 Item minor ante decẽ annos est inhabilis, vt sit canonicus in ecclesiis collegiatis,& in cathedralibus,uel Metropolitanis ante 14 annos,vt in regu.Cancel.17.& doc in c.super inordinata,per illum tex.de præb.quamobrem is casibus requiritur papæ dispensatio. Ad canonicatũ dispensatur cum minore.

3 Prioratus uero conuentuales,si cura regatur per priorẽ , minor 25. ann.obtinere non potest, si vero cura per alium administretur, tunc sufficient xx.anni completi, Cle.ne in agro,§.cæterũ,de statu monac. Ideo si quis antea uelit obtinere prædicta semper necessaria erit dispensatio. Minor sine dispensatione prioratus conuentuales habere non potest

4 Dignitates vero,aut beneficia curata ante annũ 25.minor obtinere non põt sine dispensatione,c.cum in cunctis,§ inferiora, de elect. & in qua ætate possit minor obtinere beneficia, dignitates & quælibet officia scripsi in tract.de pacis possessor.in 4.limit. nec dignitates.

5 † Item & quod grauius est dispensatur interdũ cũ minore ad plura beneficia,licet sit duplex incompatibilitas,ætatis videlicet,& beneficiorum.c.quia intantũ,de præb.c.super eo,de relcr.in 6.superius scripsi in dispensatione super pluralitate,& inferius adhuc prosequar. Ad plura beneficia cum minore dispensatur.

6 Et post dispensationem a minore obtentam poterit Episcopus Abbas , seu alias etiam inferior huic sic ad plura dispensato conferre , nam est habilis factus a papa,& qui & ius condidit, & est supra ius cap.proposuit, de concessio. præb. maiorem.n.retinuit sibi potestatem quàm iuri dederit,c.dudum, de præben.in 6.consuluit Anch.consi.404.tria dubia, & superius dixi cum de effectu dispensationis loqueremur. Minori dispensato potest ordinarius conferre.

7 Quandoque dispensatur cum minore seculari ad regulare beneficium obtinendum,uel econtra,quia de iure secularis non potest obtinere regulare,nec seculare regularis,c.caussam,& c.officii,de elect.c.nullus,illo ti.in 5.c.1.& per totum.de capel.mona. Ad regulare beneficiũ cum minore aliquando dispensatur.

8 Interdum dispensatur etiam cum minore,ut matutius, quam de iure liceat, ordines recipere possit,nempe de iure 18.anno subdiaconatum , in vigesimo diaconatum,in vigesimo quinto suæ ætatis anno presbiteratum suscipere permitti. Clem.si.de ætate & qualitate,quod si citius velit assequi,non nisi cum dispensatione licebit. Ordines,ut ante tempus minor sumere possit , dispensatur.

9 Aliquando iunguntur simul omnes istæ dispensationes, & eodem tenore conceduntur, & tunc plene cum minore dispensatur , ut inferius patebit abũdantius. Ad curatum dispensatur cum minore in 23. anno.

10 Aduertendum est, quod per reg.cancel. Innocen. quæ est cum super defectu ætatis conceditur dispensatio,de duobus solum annis dari potest, & sic in 23. anno poterit dispensari,vt minor curatum obtinere possit, & hodie illa regula seruatur in legationibus , sed coram Papa si constitutus in 18. anno impetret beneficium exprimendo ætatem,& papa respondeat in signatura, fiat, & cum derogatione regulæ,tunc dispensatus censetur dispensatus ẽt si sit minor , 15. annis,& hoc ratione derogationi regulæ.

11 Plane si quis in supplicatione dicat se esse in anno 23.constitutum, & antequam expediat bullas sit ætatis 25.anno.potest omitti defectus ætatis in bulla postquam est legitimæ ætatis,sed antequam ei bulla expediatur, solet eidem notificari,& ab eo requirit,an velit eam sic expediri, & quod non petet impostẽrum bullæ correctionem , ne ei corrigetur,sed si postea de defectu ætatis appareret, ei imputandum sibi,cum hanc correctionem petet. Defectus ætatis expressus in signatura in bulla omitti potest.

Minor non pt esse canonic' in colleg. ante 10. annos in cathedral. vel Metrop. ante 14

Prioratus Conuẽtual. ante 25 nõ pt.

Dignitates et curata ante 25.

N.a.

N.a.

Dispen. ad ordines

N.a.

Bulla falsa si contra signaturam expedita fuerit.

Et si fuerint huiusmodi bullæ sic expeditæ sine mentione ætatis, pars aduersa non poterit opponere ex eo male expeditas, & non secundum supplicationem, quia non sunt expeditæ contra supplicationem, ideo non sunt falsæ bullæ, nam hoc erat introductum in fauorem impetrantis, vt ætatem exprimere posset, cui fauori pars, cum sit legitimæ ætatis, renunciare potest. c. si diligenti, de foro compe. 12

Veruntamen licebit parti probare impetrantem non esse legitimæ ætatis, & sic bullā esse subreptitiam, per c. si eo tempore, de rescr. in 6. 13

Defectus natalium in signatura expressus quando in bulla omitti possit.

Idem dixi de eo qui in signatura dicebat se pati defectū natalium ex soluto, & soluta, demū pater contraxerit matrimonium cū illa, filius in bulla poterit omittere defectum natalium, cum nullū hodie patiatur, eo q tanta est vis matrimonij, vt legitimare possit etiam iam natos, c. tanta, qui fil. sint leg. 14

Probare impetrans an debeat.

Dña inter vt asseris et vt asseritur.

Vt asseris. Credit isti impetranti Papa, si tamen dubitetur de eo, quod asserit ipse impetrans, hoc probare debet, nisi pars aduersa diceret eū alterius ætatis esse, tunc. n. te neretur allegans probare, per l. actor, C. de prob. Secus si dicatur, vt asseritur, uel vt accepimus, nam impetrans hoc casu probare non tenebitur, sed opponens, auth. si quando, C. de consti. pecu. Rota deci. 74 not. quod 761, & deci. 727. nota, quod si ponatur in antiq. Cassad. dec. vlti. de iurepatro.

Vt asserit, uel vt asseritur se ac teneamus differunt.

Et vix in forensi iudicio reciperetur hæc differentia, quia partis est probare, si allegit non verum esse, quod est in bulla expressa, vide supra, quę scripsi in bulla nouę prouisio. & ista verba sic adinuicem distingui posse videntur, vt si impetrans est supplicans, dicatur in literis, vt asseris, c. 1. & 3. de offi. delega. Si duo supplicant, vt asseritur, vel vt asserunt, c. adhæc, de rescr. Si vero alius pro alio supplicat, dicitur vt accepimus, aut quando papa facit hoc motu proprio, c. cum clerici, & seq de pac. c. ex literis, de pigno. Hiero. Pau. in sua praxi. curiæ Roma. in notab. super vacan. non reserua. ver. item no. q, vt asserit, scripsi in forma manda. in gl. omnia & singula, in fi.

Circa, quid denotet.

Seu circa. Quid denotet ista dictio, certe multi multa super hoc dixerūt. Ego putarem pro materia hanc dictionem accipiendam, vt abū de scripsi in l. cæterorum, ff. de ver. sign. glo. tamen in c. attestationes, de despō sa. impub. pro qua facit tex. in, l. non tantum, ff de excu. tuto. declarat istā dictionem vltra sex menses non protendi, sicut dictio prope. 1

Tamen relinquitur arbitrio iudicis. glo. in c. 1 in fi. de of. ord. in 6. sicut dicitur de paucis diebus in c. statutum, §. insuper, de resc. ibidem. 2

Sed iudex non debet extendere vltra sex menses, vnde si agens annum decimum septimum, & duos menses impetret beneficium, & dicat se constitutum in decimooctauo suæ ætatis anno, seu circa, non valebit ipetratio, quia circa denotat modicū tempus, pauloplus, vel paulominus, sed non vltra 6. menses, vt docet Ale consi. 88. quoniam, nu. 15. in 5. uol. 3

Ideo potest intelligi seu circa, videlicet de duobus tribus, quatuor, quinque ve, aut ad summum de sex mensib. per prædicta. facit, l. hæc adiectio. ff. de verborum signifi. 4

Tempus studij nō ualet, in quo est studiū quinque annorum, uel circa.

Vnde hæc dictio Circa, annullat actum, quando tempus debet esse completum, vt pote nominatus debet annis quinq; completis studuisse ante nominationem, si dicat se studuisse quinq; annis, seu circa, non valebit talis attestatio studij, quia incerta, vt scripsi in tract. nomina. q. 11. in fi. nam dictio circa, tēpus incertum denotat, ut docet Guido papæ dec. Delph. q. 290. libello, ac Alexan. consi 29. nu. 12. in 6. uol. & consi. 82. in fi. ibid. 5

Præscriptio non probatur per tēpus decem annorum uel circa.

Item in tempore ad præscribendum requisito, si quis deponat alterum possed. sse decē annis, seu circa inter præsentes, aut viginti, seu circa inter absentes, 6

ſentes,non eſt probata præſcriptio,ut docet Gui.Papę ſing.436.de dictione circa,& vide in c.ut circa,de elect.lib.6.& in d.c.1.de offi.ord.in 6.

Ac in vniuerſitate Pariſi, actu ſtudens exiſtis.) Ecce aliud quod inducit Papam ad diſpenſandum fauore ſtudij,c.cum ex eo,de elect.in 6.quia multa,& præclara introducta ſunt fauore ſtudij,& centum ſeptuaginta priuilegia cumulaui in tract. de ſcholaſticor. priuileg.ibi licet videre.

Fauor ſtudij inducit ad diſpenſandum.

Epiſcopus ēt fauore ſtudij poteſt cum ſcholaſtico diſpenſare de non reſidēdo,c.relatum,de cler.non reſiden.nec tenetur pręfatus ſcholaſticus quicquā ſoluere pro literis facultatis non reſidendi,vt ibidem ſcripſi, priuileg. 30. quia hoc ei ipſo iure priuilegium indulgetur,ut ibidem.

Item de non promouendo per ſeptennium diſpenſat Epiſcopus fauore ſtudij,c.cum ex eo,de ele.in 6.dummodo ſcholaſticus intra annum ad ſubdiaconatum ſaltem promoueatur, ne poſtea retrocedat, cum fructibus beneficij comederit,vt ibi ſcribitur, quod limitaui in ſcholaſt.priuileg.36.

Papa ēa diſpenſar,vt ſcholaſticus nō teneatur ad aliquem ex ordinibus ſacris promoueri intra certum tempus,vt ſibi placet limitandum,ſed legatus ſecundum tenorem ſuæ poteſtatis,videlicet ad ſeptennium,dūmodo intra duos annos ad ſubdiaconatum promoueatur,uel alias prout eſt ſibi commiſſum, & a Papa conceſſum.

Necnon parrochialem. Quatuor hic impetrās aſſerit.primo ſede nobili genere procreatum,hoc probādum ei incumbit,ſecundum Bartol.& alios in l.1.C.de prob. Aſſerit quoque ſe minorē, & in rubr.C.ſi minor ſe maiorem dixerit,fit contrarium, quia minor ibi dicit ſe maiorem,ut alius contrahat ſecum,hoc quoquo probandum eſt,vt per Barto.& alios in l.de ætate.ff.de min.& in l.de tutel.C.de in integrum reſtit.ſcripſi in tracta.de reſtitutio.articulo,1.gloſſa 3.in ſecundo tomo, conſti.regiar. Tertio aſſerit ſe actu ſtudentem, quod etiam eſt probandum, ſcilicet per matriculam, per atteſtationes, literas temporis ſtudij, vel per teſtes,§.teneantur,de colla.in Concorda.gloſſ.& Docto.in proœm.6 libri necnon, & eccleſiam commendatā ſibi ab Apoſtolica ſede aſſerit,quod literis Apoſtolicis probari conuenit.

Quatuor quæ aſſecit impetrās probare tenetur.

Meritorum tuorum. Etiam ſi non alias mereatur, dummodo non ſit indignus,ſufficit,nam hæc clauſula, ſi dignus ſit, intelligitur,& ſufficit dum non eſt indignus,l.cum quidam,de lega.2.cle.1.de off.deleg.dixi ſuperius in ſignatura gratiæ.

Mereri dicitur, qui non demeretur.

Tunc in hac parte ſupplicationibus inclinati.) Et ſic diſpēſationes ad partium petitiones debent concedi,non autem motu proprio, quia laxari ius non debet,nec ſolui,niſi parte poſtulante,nec dandū eſt hoc iudicium,niſi poſtulatū fuerit,l.4.§.hoc aūt iudicium,ff.de dam.infe.& inuito nō ſolet conferri beneficium,per reg.inuito.ff.de reg.iur.ideo petendę ſunt diſpoſitiones,& ex cauſſa concedendæ,non alias.

Diſpēſatio ad petitionem nō motu proprio conceditur.

Tecum vt ex nunc,&c. videlicet diſpenſamus tecū,vt ex nunc,ideſt, in 25.tuæ ætatis anno poſſis obtinere parrochialem eccleſiam tibi commendatam,ex nunc,ideſt tempore huius gratiæ tibi factæ,ſignificat.n.tempus præſens,l.Gallus.§.nunc de lege.ff. de lib. & poſthu.vbi doc.ſed Iuriſcon.vtuntur dictione nunc,tunc in l.lecta,ff.ſi cer.peta. vt fuſius dico in ti.de verb.ſign.

Extunc & ex nunc quid ſignificent.

Secundo ſi eam dimiſeris, quod (ex tunc,) etiam aliud beneficium obtinere poſſis loco dimiſſi,id eſt loco huius parrochialis eccleſiæ dimiſſæ,quia papa nō vult iuſtū impetrantem eſſe abſq; beneficio aliquo, & intellige vnū ſcili

cet simile,vel dissimile,ut inferius exprimit.

Peruenire ad annum quis dicitur quando illum attigit.

Tertio cum perueneris ad 20.annum,&c.vt cum isto aliud recipere possis, peruenire quis dicitur ad annum,quem attigit,c.cum in cunctis §.inferiora,de ele.scripsi in l.peruenisse,ff. de ver.sig.

Annis tuæ ætatis declaratur.

Quarto dicit tuæ ætatis annũ 20. ad excludẽdum annum 20. currentem, in quo videtur forsan completa dispensatio, nempe si minor in anno currente, 1518. impetraret dispensationem post biennium ad vigesimum annum perueniet currentem, sed non ad vigesimum annum suæ ætatis, ideo declaratur,vt cum perueneris ad annum vigesimum tuæ ætatis,& non anni currentis, clemen.fina.de ætate.

Quinto vult,vt cum iste peruenerit ad 20.annũ, possit eum illo beneficio aliud habere,& sic dispensatur secũ ad duo, quando erit ætatis 20. anno. non antea,& si antea acceperit secundum,vacabit primum, per c.de multa, de præben.nam cũ antea non sit dispensatus,vti debet iuri communi.

Sexto quod sine illis,idest si illa duo tempore viginti annorum nõ habeat, quod possit recipere & retinere quæcunque duo alia curata, seu alias inuicem incompatibilia,secularia,ideo dicit incompatibilia, nam in alijs cõpatibilibus quid opus est dispensatione? cum de iure teneri possunt, cap.1.de consuetud. libro sexto.

Minor dispensatus ad curatum tenetur in secũda dispẽsatione ad duo de primis exprimere.

Addendum est,ꝙ si cum minore fuerit dispensatum,vt beneficium curatum non obstante ætatis defectu recipere,ac retinere possit,si postea detur dispensatio ad duo curata,debet narrari prima dispensatio dispositiue,non conditionaliter, videlicet per forsan,&c.& postea peti debet secum dispensari,vt quæcunque alia duo,&c.alioqui secunda dispensatio non valebit,ut non in c. 2. de fil.presby in sexto.

Incompatibilia multis modis dicũtur,primo per assecutionem.

Incompatibilia.

Sciẽdũ est incompatibilia varijs modis dici primo quãdo per assecutionem vnius alterum vacat,ut sunt dignitates,c.quia nonnulli,de cle.non resi.idẽ in personatibus,& officijs, c.de multa,de præb & vnum abbatem duobus monasterijs præsidere interdicimus, dicit tex.in c.vnum,21.q.1.& c.si.20.q.vlt. 1

Parrochiales ecclesiæ incompatibiles.

Item parrochiales ecclesię,& curata beneficia, sic incompatibilia dicũtur. c.quia intantum,de præb.c.gratia,de resc.in 6.cle.gratiæ,illo titulo. 2

Vicariæ perpetuæ duæ obtineri non possunt.

Adhæc vicariæ perpetuæ non se inuicem compatiuntur, vt vnus duas habeat cle.vna de offi.vic. 3

Simplicia sub eodem tecto incompatibilia.

Præterea duo simplicia sub eodem tecto conformia dicuntur incompatibilia,c.literas,de concess.præb. gl.& doc.in d.cle gratiæ,secus si sint difformia, ideo potest quis in eadem ecclesia canonicatum simul,& dignitatem obtinere c.1.de consue.lib.6. Barb.in d.cle.gratiæ,col.13.de rescr. de non solet dispensare Papa ad duo curata sub eodem tecto,nec ad duas dignitates,vel canonicatus,vt statuit Alex.6.de signa.gratiæ. 4

Insuper si beneficium simplex requirat continuam residentiam ex statuto, vel fundatione ecclesię,dicitur cum alio incompatibile,quia nõ potest aliquis in vtroque residere,nec per se seruire.c.non potest,de præben.in 6.gl. & doc. in d.cle.gratiæ, Inno & alij in c.fina.de cler. non residend. vt sunt præbendæ Theologales, de quibus scripsi in §.1.de collat.in Concord.alioqui duo simplicia sine dispensatione obtineri possunt, & residentia a iure debita tollitur per contrariam consuetudinem,de quia scripsi, in §. 1.in gloss. residentiæ, de colla.in Concord. 5

Cappellaniæ quando sint incompatibiles.

Etiam incompatibilis dicitur capellania,necnon aliud simplex beneficium, si statuto cautum sit,vt illam,vel illud habens aliud obtinere non possit, vt cautum est de locis,Collegialibus Magalonæ gloss.& doct. in d.c.gratia, & Barba.in 6

ba.in d cle gratiæ,in verb.beneficium,Card.conſi.3.in fi.

7 Incopatibile quoq; eſt regulare viro ſeculari,& ecõtrario.c.nullus,de elec. in 6.c cum ſi ig.de præb ibidem. Staph.l.in tract de liter.gratiæ,titu.de qualitá & ſtatu benefi.fol 7.vbi dicit ſecundo modo illa incompatibilia dici quæ licite,abſq; peccato ſine diſpenſatione teneri non poſſunt,& hoc modo plura ſimplicia dicuntur incompatibilia,ſi alterum per ſe ſufficiat.c.j.in 44.diſtin. vbi d citur.() ſacerdos de altari viuere,non vero luxuriari permittitur c.cum ſecundum,de præb & dicit Innoc.& Panor.in c.cum iamdudum,illo titu.peccare eum qui plura tenet beneficia,etiam ſimplicia,ſi vnum per ſe ſufficiat ad vitam, ſed deuorantes beneficiorum ,ſicut luciter, nunquam ſatiantur, nec vnum beneficium mille millium libratum eis eſſet ſufficientes & voluiſſent ipſi ſine fine,viuere vt poſſent ſine fine paupetum cibos deglutire.c.voluiſſent,de pœniten.diſt.j.

Regulare ſeculari incompatibile, & econtrario.

Quodlibet beneficium ad uitam eſt incõpatibile cum alio.

8 De iſta tamen incompatibilitate non loquitur hic Papa , dum dicit curata , ſeu alias inuicem incompatibilia. Inuicem incompatibilia ſunt dignitates, perſonatus , & alia quæ dixi ſupra,ſiue quis duas poſſideat dignitates, ſiue dignitatem cum curato,vel alias miſtim,& ſic intelligenda eſt hæc clauſula,poteſt tamen quis habere canonicatum,& curatam,quia non ſunt inuicem incompatibilia,glo.& doct.in d.c.gratia. Nichol.Milius in verbo , beneficium quæſtione.5c.

9 Item incompatibilia ſunt rectoria,& vicaria.ideo penes vnum eſſe non poſſunt,ſicut proprietas,& vſus fructus.l.vti frui.ff.ſi vſufruct.petat. Angel. Bellamera dec.172.monaſterium .

Rectoria, & uicaria ſunt incõpatibilia.

10 Inſuper alia quidam appellant incompatibilia,vt ratione clamoris & murmuris,vt duæ mulieres in vna domo.Alia ratione inimicitiæ , & odij vt hæreticus cum orthodoxo,Iudæus cum Chriſtiano.c.quanto,& ſeq.de diuort.Alia ſunt incompatibilia timore criminis committendi,vt iuuenis luxurioſus cum pulchra puella. l.ſi vero. §.ſi adoleſcens. ff mandat.l.non aliter,de vſu,& habita.l.ſi qui adulterij.C.ad legem Iul.de adult.Bald.in l.neq; C.de proba.gl. in c.abſit.11.q.3.

Incompatibilis hæreticus cum orthodoxo.

11 Alia ſunt incompatibilia ratione malignitatis,vt duo tyranni ſaturnales,verum,quia parum hæc ad rem faciunt,miſſa faciamus. Si quis alia alleget eſſe beneficia incompatibilia,hoc probare debet,nam regulariter omnia præſumuntur incompatibilia pro qualitate perſonę, vt conſuluit Cardinal. conſil.3.circa vide Panorm. & alios in cap. dudum.2.de elect. & in cap.cum iamdudum, de præbend.quia fundata ſunt,vt viri idonei ea obtineant, vt ſuperius in prima parte ſcripſi.

12 Septimo vult Papa,ꝙ ſi vnum ſeculare quis dimittat,vel vtrumq;,poſſit regulare aliud cum cura,vel ſine cura obtinere,& ſic prodeſt hæc diſpenſatio,vt hic ſecularis cenſeatur ad regularia diſpenſatus,& curata & non curata,& regularia ſancti Auguſtini,aut alterius ordinis,&c.

13 **Beneficia autem eccleſiaſtica.** ſecularia,&c.) Nunc declaratur ſuper quibus beneficijs ſecularibus eccleſiaſticis diſpẽſet primo ſuper duabus parrochialibus,diſputaui in forma mãd.in uerb.cum cura,in Cõcor.an ſub nomine curati beneficij ueniat parrochialis, & concluſi non uenire per gl.in cle vna,de offi.uicar.ideo hic exprimuntur.

Super duabus parrochialibus quando diſpenſetur.

14 Nec ſolet hodie facile diſpẽſari ad parrochiales duas eccleſias,niſi ſunt cõtiguæ,uel modici ualoris,& pro graduatis,aut nobilibus,ut eſt in reg.Cancel. 5 :.gl.& doct.in c.dudum.2.de elect.& bonum eſſet ꝙ cum uno diſpẽſaretur, ut in eodem epiſcopatu haberet illa duo,& non in diuerſis,ut melius illis ſeruire poſſit & ne uagationi materia detur.

Vicaria temporalis, & perpetua.

Vel earum perpetuæ vicariæ. Etiam perpetuæ vicariæ inuicem incompatibiles exiſtūt, quia curæ exercitium eſt penes talem vicarium, vnde per adeptionem ſecundæ vacat prima, vel dignitas, aut aliud incompatibile beneficium. c. fina. de offi. vicat. Clement. vna illo titu. & ſic non habebit locum in vicaria temporali, cum iſte tex. exprimat perpetuam, quia hæc temporalis in titulum non datur, & qui ſeruit alieno nomine, curam non habet, ſecus in vicario perpetuo gloſſ. in extrauagā. Execrabilis Ioan. 22. in verb. temporales vicarios. c. peruenit de appe. c. cum ex eo de elect. in 6.

Vicaria perpetua duplex.

Verum non eſt prætermittendum, duplicem eſſe vicariam hanc quam diximus perpetuam, vna quippe eſt, quæ curam obtinet animarum actu-dicta Clementiua vna, de offi. vicat. & de hac intelligendus hic locus, quæ ſolet in reſcripto Papæ vocari perpetua vicaria.

Altera eſt vicaria perpetua, quam videmus in eccleſia Cathedrali, vel Metropolitana, vel collegiata, & illa ſemper in literis Papæ ex ſtylo curiæ Roma. vocari ſolet ſimpliciter vicaria talis eccleſiæ Pariſ. vel cathedralis, aut collegiatæ, quæ non eſt incompatibilis cum cura, dignitate, vel alio beneficio ſupra nominato, niſi ſpecialiter ex fundatione vel ſtatuto continua requireretur reſidentia, vt dictum fuit.

Vicaria ipsa simplex.

Epiſcopus ad dignitates, et perſonatus diſpenſat.

Aut dignitates, perſonatus, adminiſtrationes, vel officia, &c.) Iſta ſunt incompatibilia, vt ſuperius dictū fuit in quibus poteſt Epiſcopus diſpenſare cum his, qui compleuerint annum, vigeſimum, ſi canonicum aliud non obſiſtat. vt dignitatem, vel perſonatum non curatos vnum tantum habere poſſint. c. vno, de ætate, lib. 6. quod non vidi ſeruari. Tamen per hæc verba dignitates, non cenſetur diſpenſatus ad dignitatem curatam, cum hic non exprimatur, cle. ne in agro. §. cæterum, de ſtatu Monach. ideo neceſſarium eſt addere bullæ, dignitates etiam curatas, alias non comprehendentur, per c. cum in illis, de præb. & niſi in diſpenſatione diceretur ad dignitates, non cenſetur ad eas diſpenſatus, etiam ſi exprimeretur ad omnia beneficia, vt docet Spec. in eo. ti. §. poſtremo, verſi. quid ſi diſpenſatum, & hoc ratione odij vt dictum fuit ſuperius.

Dispensat[us] ad dignitates non dispensat[ur] ad dignitates curatam.

Facilior diſpenſatio in ruralibus quam in beneficijs ciuitatum.

Si tamen eſſet decanatus ruralis, ſufficit exprimere decanatum, licet nō exprimatur, quia ruralis eſt, quia Papa facilius concedit ruralia beneficia, quam ciuitatis. §. ſtatuimus. 2. de colla. in Concord. poſt cle. & ſi principalia, de reſcr. non nocebit tamen hoc exprimere.

Diſpenſatus ad dignitates non poterit eas obtinere in eccleſia cathedrali.

In Cathedralibus, &c. Ideo exprimit, quia diſpenſatus ad dignitates non cenſetur diſpēſatus, vt eas obtinere poſſit vel Canonicatus in eccleſia Cathedrali. c. quamuis, de præbēn. in 6. Fel. in c. poſtulaſti, in ſecunda concluſ. de reſcr. propter præeminentiam & honorem illius eccleſiæ, quod limitat Ion. Andr. in additio. ad Specu. in tit. de filijs presbytero. in princip. quando diſpenſatio generalis eſſet ad quæcunque, & illum ſequitur Domi. in c. j. illō titu. & Oldrad. conſi. 215. & Iaſ. conſi. 103. &c. circa.

Contrarium tamen verius eſt, per tex. in d. c. quamuis, ibi, ſub hac generalitate hoc caſu nolumus includi, etiam quia hoc repugnat ſtylo curiæ Ro. qui ſemper exprimit Cathedrales, cum eas vult includi, nam ea quæ notabilia ſunt, niſi exprimantur, videntur neglecta. l. iniuriarum. §. prætor. ff. de iniur. de Rota deciſ. 45. & 508. in antiq.

Dignitates Cathedral. semper debent exprimi.

Nec ſi quidem hoc caſu credendum eſt. Ioan. Andr. qui in propria diſpenſatione hoc tenuit, vt ipſe aſſerit, & Iaſ. ſimilis conditionis facile illi ſententiæ aquieuit, in quorum ſententiam deſcenderem, quando nominationes, vel mandata eſſent directa epiſcopo, & capitulo, vel decano, & capitulo, tūc enim compre-

comprehenderentur dignitates ecclesię Cathedralis, alioqui nihil prodessent nominationes, vel mandata, vt docent do. de Rota, dec. 112. & 213. in antiq. vel nisi resultaret inanis prouisio. Imo. in c. fin. col. 2. de præb. sed dispensatio ad omnia & quæcunque beneficia, non comprehendit dignitates, si non sunt expressæ in dispensatione quod est notandum.

Addendum est, quod si quis dispensatus sit ad duo beneficia curata, vel alias inuicem incompatibilia, vel vt cum dicta parrochiali ecclesia vnum, & siue illa quocunque duo, & c. tamen in corpore signaturæ, & in petitione partis nulla fiat mentio de dignitatibus, & personatibus, An in bulla debeat, aut possit exprimi clausf. etiam si dignitates? Respond. non, quia regulariter plus non concedit Papa, quam pars requisierit, & pars non petijt, ideo non dabitur, sed huiusmodi dispensatio in bulla erit simplex ad curata, nulla facta mentione, vnde cautus esse debet impetrans, vt in supplicatione petat secum dispensari ad dignitates, etiam curatas, etiam in cathedralibus, & Metropolitanis, vt videmus hic expressum, & docet Aegid. deci. vlt. nam partis esse debet, vt multa petat, Papæ vero officium, vt concedat, quæ iure & iuste præstari debent.

In signatura dignitatis etiam curale est exprimendum.

Insuper nullus circa Papam potest dispensare super pluralitate præbendarum, siue in vna ecclesia, siue in pluribus. c. sanctorum, vbi Dominic. 70. dist. qui allegat Inno. in c. fi. de cle. non residen.

Due prebenda simul in diuersis ecclesiis simul teneri possunt.

Quod est verum, si ex statuto, vel consuetudine continuam exigerent residentiam, alioqui teneri possunt absque dispensatione in diuersis ecclesijs, vt firmat Innoc. & alij in c. super inordinata, de præb. & ista opinio de consuetudine inualuit, dummodo quis habendo plures canonicatus, & præbendas, non propriam attendat voluntatem, sed dei, & non proprium honorem, sed onus, hic proculdubio sine dispensatione plures accipiet præbendas, argum. c. in scripturis, & c. qui episcopatum in 8. quæst. j. Innocen. in c. cum iamdudum, colum. secunda de præben. & cum istam consuetudinem. Papa sciat & toleret, videtur excusare, vt scribit Spec. in tit. de dispensa. § dicendum, versi. simplex beneficium.

Et quamuis Episcopus de iure non possit dispensare, nec quidem ad duos, canonicatus, vt quis possit eos retinere simul in eadem ecclesia, tamen circa difformia poterit, nempe vt quis habeat dignitatem cum canonicatu & præbenda, vt docet Ioan. Andr. in c. literas, de conceß. præben. Panor in c. cum iādudum, de præben. docto. in cap. cum ecclesia, illo titu. in sexto vbi Perus. & in capitu. si is cui, ibidem, sed hodie de consuetudine solus Papa dispensationes istas indulget, ex ignorantia videlicet Episcoporum, qui sua priuilegia dispēsandi neglexerunt quicquid dicat Staphil. in tract. de liter. gratiæ, in secunda forma expect.

Episcopus circa difformia in eadem ecclesia dispensat.

Et quando in vna ecclesia quis dignitatem habet cum præbenda, non debet obtinere duplices distributiones, quia vnius tantum seruitium impendit, & vicem vnius gerit, capitul. vno, de cleric. non residen. Anton. & Panormita. in cap. cum olim, de re iudica. verum de consuetudine duplicem accepit portionem in hoc regno Franciæ, quia duorum vice fungitur, argument. l. si consul. ff. de adop. cap. ex literis, de proba. alioqui nil prodesset ei habere duo beneficia.

Duplices distributiones quando quis habere debeat.

Etiam si curam habeant animarum.) Nisi cura exprimatur non intelligitur. c. cum in illis, de pręb. lib. 6. vt dixi, quia maior idoneitas in his requiritur, vt ibi, & c. cum sit ars artium regimen animarum, de ætate & qualita. vnde si quis esset dispensatus, vt quęcunque duo recipere posset, & retinere, tamen curata recipere, & retinere vix posset, nec istis sufficeret exprimere æquipollens, videlicet ecclesiam baptismalē, vel habentem

Cura per uerba generalia non continetur.

beneticium cœmeterium, quia possunt hæc esse etiam in ecclesia non parrochiali, teste Federic. consi. 135. quidam habens, nisi exprimeretur æquipollens necessarium ad curã, vtpote si diceret audire debere confessiones, & recipere sacramenta, ac sepulturã habere, vt docet Card. cõsi. 30. quidam A. presbyter. Adhuc tamẽ quia deuiaret ab stylo Curiæ Romanæ vix bulla reciperetur in forensi iudicio, proptie. vero curatum intellige, quando curam habet fori pœnitẽtialis c. in nouo. 21. dist. c. omnis vtriusque sexus, de pœniten. & remissio.

Æquipollens necessarium.

Curatum proprie quid?

Habitu tantum curatum est in dispẽsatione exprimendum.

Et debet fieri mentio, etiam si habitu tantum esset curatum, vt quia per bellum omnes parrochiani decessissent, & sic non habet parrochianos, vt consuluit Card. consi. 48. quidam nobilis, quia poterunt redire, quod si Papa sciuisset esse curatum habitu, non dispensasset, vel non tam facile. c. postulastis, de rescri. Feli. in c. in nostra, eodem.

Per assecutionem bñ curati. nõ vacat curatũ habitu.

Veruntamen per assecutionem beneficij curati nequaquam vacabit curatũ habitu, quod exercitium curæ animarum non habet, vt docet Staphil. in tract. de literis gratiæ, tit. de qualit. & statu benefic. versi. dicitur scribã inferius in trac. de non promotis intra annum quando priuati censeantur.

Dispensatus ad quotcunque, ad duo dispensatus censetur.

Imò dispensatus ad quæcunque, & quotcunque curata censetur tantum ad duo dispensatus, quia pluralis locutio hoc casu duorum numero contenta debet esse, reg. pluralis, de reg. iur. in 6. ideo si in signatura dicatur de parrochialibus ad vitam, & contelligetur de duabus, nisi dicatur, & de tribus parrochialibus ad vitam, vt dici solet, cum ad tres dispensatur pro graduatis de stylo Bellamera, in c. dudum, col pen. de elect.

Clausula de parrochialibus ad uitam.

Officia tria non potest quis obtinere.

Et quando conceditur huiusmodi dispensatio ad tria, poni solet claus. dummodo plures quam duæ parrochiales ecclesiæ non existant, nisi ille cum quo dispensatur sit bene qualificatus doctor, aut alias fauorabilis, vel hæc remittamus voluntati summi Pontificis.

Item vbi quis ex necessitate obtinet duo officia incõpatibilia, vt quia alius capax non inuenitur, tria tamen non poterit obtinere. tex. in l. fi. C. de excepto, lib. 12 quem tex. no. Are. in c. ex literis, in fin. de proba. item consuetudo, vel statutum, seu dispensatio Episcopi non potest facere, vt quis tria beneficia habere possit, tex. in c. j. de consue. lib. 6. Imo. in c. literas, de conces. præb. vide Panor. & alios in c. extirpandæ. §. qui vero de præb. Feli. in consi. 4. dubitatur, vbi dicit quod licet quis duo obtinere possit simplicia beneficia, tamẽ tria sine dispensatione habere non poterit.

Tria simplicia non obtinari sine disp.

Post pontificales. Dispensatus ad dignitates non videtur ad dignitates maiores post Pontificalem in Cathedralibus dispensatus, nec ad dignitates principales in ecclesiis collegiatis c. fin. de præbẽ. ideo exprimitur hic. 1

Et sic cathedralibus pro consuetudine ecclesiarum interdum Decanus est maior post Episcopum, vt Parisijs. Aliquando Archidiaconus, interdum Præpositus in ecclesijs collegiatis dicitur principalis dignitas, quæ præsidet, illa ecclesia, sed non vocatur maior dignitas, sicut in cathedralibus. 2

Error in bulla corrigi potest, si dignitas maior principalis uocetur.

Si tamen in signatura fuerit expressum in ecclesia cathedrali decanatum esse principalem dignitatem, cum debuisset appellare maiorem post pontificalẽ, poterit in bulla corrigi nam error est, vt docto. not. per illum tex. in l. si librarius. ff. de regu. iuris, & claus. de speciali in his operatur, vt scripsi in signatura gratiæ supra. 3

Non vero comprehendentur hic dignitates Episcopales, nisi de his expressa fuerit habita mentio, nã Episcopatus culmen dignitatis est c. pen. de præb. glo. in c. 2. illo titu. in 6. Imò si fuerit etiam expressus Episcopatus, non comprehenditur Archiepiscopatus, teste Innoc. in c. dilectus, de concess. præb. ca. nos 4

consuetu-

consuetudinem.12.dist.nam qui dignus est minori,non semper maiori. c.scriptum,de ele. Henr. Boic.in c.quod dilectio,de consang. Spe.in eo. ti.§ postremo.ver.quid si dispensatum,& ver.seq.

Etiam si sunt sub eodem tecto. Hæc clausula necessaria est, quia dispensatus ad duo,nequaquam censetur dispensatus,vt illa habeat in eadem ecclesia,nisi hoc dictũ fuerit,ẽt simpliciter,tex.vbi doct.in c.literas, de concess præbẽ.c.1.de consue in 6. Anch.in c.permittimus de ætate,& cancellaria expedit literas de primo simplici vacante,ut Hier.Paulus testatur in praxi cancel.20.fol.36.in fin.versi.an per assecutionem. *Duo beneficia nec pensiones obtinere in eadẽ ecclesia possunt.*

Nec quidem pensiones duas potest quis in una & eadem ecclesia obtinere sine dispensatione,nisi consuetudo aliud suadeat, quia pensionem concedit papa loco beneficij,c.ad audientiam,2.de rescr.

Itidem dicunt incompatibilem esse pensionẽ in eadem ecclesia cum alio beneficio,Plura de hac pensione scripsi in tract.de pacifi.possessor. in Concord, ideo consului,ꝙ acceptans prebendam in eadem ecclesia,in qua habet pensionem,eidem pensioni renunciare videtur,per cle.gratię,de rescr. nisi fuerit dispensatus ad obtinendum vtrunque.

Quinimo si fuerit expressum , quod sub eodem tecto liceat duo recipere, & retinere,non poterit illa duo obtinere, si alteri sit annexa capella in eadem ecclesia,in qua duo habet,nisi hoc quoque fuerit expressum in dispensatione. Cle.fina.de præbend. scripsi in § 1.in glo.ita tamen,de manda.vnde in signatura exprimas etiam ad duo sub eodem tecto, etiam si alteri,vel vtrique esset aliud beneficium in eadem ecclesia annexum , &c. & hoc soleo exprimere in signatura. *Clausula notabilis pro beneficijs annexis.*

Regularia vero beneficia huiusmodi Prioratus, &c.) Nunc enumerat super quibus regularibus dispenset, oẽ quippe regulare est incõpatibile seculari,& econtrario,c.cum singula, de pręben.cle.1.de ele. De quibus regularibus longe plura scripsi superius in princ. huius lib.& dicam inferius in materia dispensationis cum regula.

Et quidam addunt etiam in Cathedralibus & Metropolitanis regularibus & cætera eo,quod hæ ecclesiæ propter prærogatiuam sunt spãliter exprimẽdę.c.quamuis,de pręben.lib.6.vt supra dictum fuit, ideo non abs re exprimitur,quia pleræque,sunt ecclesiæ cathedrales regulares,sed paucæ nunc,quamuis olim fere omnes in Francia regulares essent,& si quis sit dispensatus,vt in ecclesijs cathedralibus dignitates obtineat non poterit obtinere in metropolitanis,quamuis cathedrales sint,quia maiorem habent ad hoc honorem , & dispensationes nullo modo extenduntur vt superius dictum fuit, ob id apponi solet clausula,etiam Metropolitanis,quæ alias esset superflua , & stylus curiæ. Roma.omitteretur,qui tamen est seruandus.c.ex literis, de const.& c. quàm graui,de cri.falsi. *Cathedrales et Metropolitanæ exprimendæ.*

Addunt alij in dispensatione, aut solitæ per canonicos regulares sancti Augustini,uel alterius ordinis regi,&c. Sed hoc non est necessariũ,quia si mandadetur prouideri de seculari,poterit prouideri de regulari solito regi per seculares,vel econtra c.cum de beneficia,de præb.in 6.Sed forte hoc est ad maiorem securitatem, quia dispensatio non extenditur,multa de his scripsi in §. volumus,de colla.in Concord. *Dispensatus regularis ad duo cẽsetur regularia.*

Item dispensatio concessa seculari, vt duo beneficia etiam curata recipere, & retinere possit intelligetur de duobus secularibus iuxta personæ qualitatem,l.plenum §.equitij.ff.de vsu & habit.& idem si concederetur regulari, vt de regulari beneficio intelligatur,c.cum de beneficio,& c.cũ singula,de præb.

lib.

Disp. generalis secularibus non extendit ad regul. et e contra. lib.6.Host.& Barbat. in c.possessiones,de reb.eccle.non alienand.vbi dicunt dispensationem generalem seculari datam non comprehendere regulare, vel regulare datum non cõprehendere seculare, imo in dispẽsationibus ad quæcunque ẽt regularia,non comprehenduntur beneficia Sancti Antonij,nec sancti Ioannis,nisi expresse concedatur,quod non solet fieri,vt docet Alexã.6.in suis reg.de signa.gratiæ,ideo hoc est exprimendum.

Dispensatus ad quæcunque regularia non est dispensatus ad beneficia sancti Ioannis nec Antonij.

Electionis modus non expressus non comprehenditur.

Et ad prioratum &c. etiam si per electionem assumi consueuerit) Ista clausu.est necessaria,nam & si mandetur prouideri de beneficio spectante ad præsentationem, institutionem, collationem, & quamlibet prouisionem Capituli,non tamen prouidebitur de beneficio spectante ad electionem,cle.j.de præb.nisi hoc expressum fuerit, vnde dispensatus ad beneficia spectantia ad collationem talis N.non censeretur dispensatus ad beneficia spectantia ad electionem, vnus quippe modus non comprehendit alium modum,c.cum in illis,§ j.de præbend. maxime non comprehenditur electionis modus,vt scripsi in §.præfatique ordinarij, in verb.dispositionẽ de colla.in Concor.

Mistum in odiosis non comprehenditur.

Seu talia mistim fuerint. Videlicet ꝙ vnum regulare cũ seculari fuerit,vel dignitas cum regulari,vel officiũ regulare cum dignitate,si quidem mistum non cõprehenditur in odiosis.l. 2.vbi Barba.& Ias.ff.de ver.ob.secus in fauorabilibus,l.quæritur, ff de statu ho. §. omnium,vbi Ias.de actio.in insti.ideo hic exprimit papa vt etiam mistum habere possit beneficia. Nª.

Dispensatus vt duo obtinere possit beneficia intelligitur si canonice ei conferatur.

Si tibi alias canonice conferantur. Nunc restringit dispensationẽ, vt videlicet dispensetur ad duo, 1
canonice ei conferantur, alias si ipse propria authoritate ea beneficia acceperit,ea tenere non poterit,c.eũ qui,de præb.lib. 6.& fundatur ista clausula in c.si gratiosæ,de rescr.lib.6.c.non potest,de præben.ibidem,de canonica.colla
tione supra dixi in prin.huius libri,in j.parte.† Idem si cum aliquo dispensetur 2
vt obtenta beneficia retinere possit,intelligitur si canonice ea habuerit, d.ca.si
gratiosæ. Aret.consi.7.procedendum,col.3.† Idem si conferatur beneficiũ Ti- 3
tio,quod vult papa vt possit recipere,& retinere cum alijs,quę habet,intelligi
tur si ea habeat canonice,per c.dudũ,2.de elect. Spect.in ti.de lapsis & dispẽ.
§.dicendum,ver.quid si aliqus.

Dispẽsatus inhabilis ad plura ea retinere non poterit.

Quinimo dispensatio irregulari vel criminoso ante rehabilitationem con- 4
cessa,vt plura habeat beneficia,non proderit ei,nec valebit,vt ea tenere possit per d.c.si gratiosæ,quia papa non videtur tollere vitiũ illud,nisi id exprimat, c.dudum,2.de elect.vbi Anch.no.21.sic ait,nam dispensatio de pluralitate non operatur aliud, quàm vt pluralitas non noceat,sed non operabitur,ꝙ illa canonice possideat, argu.l.legata inutiliter.ff.de leg.j.

Duæ dispensationes an concurrere possint.

Alioqui duæ concurrent dispensationes,quod est prohibitum,nisi quatenus 5
exprimuntur,sicut duæ fictiones,l.j.C.de dotis promiss.Bald. in c. caussam co
lum.secunda,numero 5.de rescr.per cap.2.de fil.presbytero.lib.6. Dom.consi.
126.Martinus † nisi hoc esset in dispensatione expressum , videlicet non ob- 6
stante irregularitate , &c. nam odiosæ sunt dispensationes, & iuri contrariæ, cap.j.& secundo de fil.presbytero. in sexto,& quamuis sint partibus fauorabiles, tamen stricte veniunt interpretandæ,vt no.in l.si ff.de condi.indeb . & supra dictum fuit.

Dispen. quia odiosa sunt stricte interpretandæ

Irregularis dispensatus ad duo non.

Ideo quælibet incompatibilitas tolli debet,alias vna tantum sublata,rema- 7
net altera,quemadmodum sublata una excommunicatione, non tollitur alia , c.officij de senten.excom.

Sed dubium magnũ est,an hic irregularis duo beneficia possidẽs ex valida 8
dispen-

dispensatione efficiatur inhabilis, sicut alius, qui possidet sine dispensatione. Dom cons. 126. Martinus decidit nõ fieri inhabilẽ, quia is efficitur inhabilis ad beneficia, & ad ordines, qui duo beneficia retinet incõpatibilia sine dispẽsatione, vel cũ dispensatione minus sufficiente, & non canonica, extrauagã. Execrabilis, §. porro, & § qui uero, de præben. c. dudum, 2. §. insuper de elect.

efficitur inhabilis, sicut alius que absque dispensatione possidet.

9 Tamen si quis habet dispensationem canonicam, & postea nõ canonice obtineat duo beneficia, hic peccat, sed non efficitur inhabilis, vt docet Spec. titu. de elect §. dicendum, versi. quid si dispensatur. Idem Dom. d. consi. 116. alle-
10 gat Inno. in d. c. dudum, §. insuper, de elect. † sed contrarium ibi tenet Anton. Nam hic demum est dispensatus, si canonice conferantur, ergo si non canonice conferantur nequaquam intelligitur dispensatus, quia non est seruata forma, c. Pisanis, de rest. spol. & quia de uno dixit, de altero negauit, c. nonne, de præsumpt. & quia dispensatio ad hæc non est canonica, ergo ipse sic ea possidens efficitur inhabilis. Cui sententię me subscribo post Philipp. Franc. in c. non potest, de præbend. in sexto, irregularem tamen ad quo dispensatum putarem non incurrere inhabilitatem ratione vitij tantum, quia vere est dispensatus, sed illa non potest ratione criminis tenere, certe non efficitur inhabilis, sed hi qui duo non canonice adeptus est, eo quod ad illa non est dispensatus, per hoc verbum si canonice conferantur, efficitur inhabilis, & sic conciliantur opiniones.

Conferantur. Quamuis hoc uerbum conferantur sit generale, & alios modos cõprehendens, ti. ut ecclesiast. benefi. sine diminu. conferant. tamen caussa vberioris expressionis alios et prouidendi modos exprimit Papa, videlicet aut eligaris, aut præsenteris, vel alias assumeris, forte per commendam, uel instituaris, &c.

Et sic vi istius verbi cõcludi potest, quod dispensatus ad duo curata non censetur dispensatus ad illa duo, quæ iam sunt collata, quia dicit si conferantur, & sic deficit mens Pontificis, ideo non videtur dispensatum super eo, quod ipse ignorat, l. mater, ff. de inofficio. testamen. c. j. de const lib. 6. & ista dispensatio tendit, vt possit recipere, ergo de iam receptis non cogitauit Papa dispensare, & huius est sententiæ Panor in c. ad aures, de rescript. Ioan. Andr. in c. dudum 2. & Anchar. ibi 21. nu. de elect. cap. postulasti, colum. penul. de rescrip. doct. in d. cap. non potest, Oldrad. consi 325. thema quęstionis, colum. 2. & non potest hoc casu per fictionem retrotrahi, quia extremum a quo non est habile, eo quod iam sit priuatus, primo ergo non potest habere locum fictio, Bart. in l. si is qui, ff. de vsuc.

Dispensatus ad duo non censetur dispensatus ad illa que iam obtinet.

Nisi in ista dispensatione specialiter habita fuerit mentio beneficiorum obtentorum, & Papa secundum hanc expressionem dispensasset, sic intelligitur opinio Paul. in l. & militibus, C. de testa. mil. si conciliaui in tracta. nominat. q. 35. nu. 34. post Ias. in d. l. & militibus. facit tex. in c. postulastis, in prin. de cler. excommu. ministr.

Recipere. Ideo dicit, quia prius quis debet reddi capax ad recipiendum, quàm ad conseruandum, Ideo recipere dicit, alias per adeptionem secundi vacaret primum, c. de multa, & de præb. & sic duo cũ effectu recipere non posset, idem dicitur in c. quãuis, & c. si gratiosæ de rescr. in 6.

Ad recipiẽdum debet quis capax fieri.

Et textus dicit libere recipere, idest sine alia dispensatione & onere. Clementina vltima, de ætate, & qualitate, scripsi in §. præfatique ordinarij, de colla. in Concord.

Et insimul retinere, &c. Vult etiam quod non solum recipiat hęc beneficia, sed & illa retineat, quia non minor est virtus quàm quærere parta tueri, & sic dispensatus vt possit recipere, non poteris

teris

Dispensatus ut retineat non potest retinere. *Dispensatio ut quis retineat, duo operatur.*

terit ea retinere, verum proderit hæc dispensatio, ut per adeptionem secundi non statim vacet primum, quod alias vacaret, per cap. de multa, de præben. & ita loquitur Domin. in cap. non potest, illo titulo in 6. licet Philipp. teneat ibi contra.

Et si Papa dispenset cum episcopo, vel alio de retinendo beneficia, quæ habet hæc retentio, duos operatur effectus, videlicet provisionis, & dispensationis, ut quis plura retineat beneficia incompatibilia, contra c. de multa, de prebendis. Aegidius Bellamera decisione 472. si episcopus, ubi dicit illam retentionem vitiari ex subreptione, & si detinens beneficium iniuste, impetrauerit dispensationem, quod illud possit retinere, illa gratia erit subreptitia, si non fiat mentio fructuum perceptorum, ut docet idem Aegidius in cap. dudum, col. ult. de elect.

Dispensatus in iste etiam in foro conscientiæ tutus.

Licite. Tam in foro contentioso, quàm conscientiæ, glossa in c. quę in ecclesiarum, de constitu. cap. j. versiculo, sed extitit de cõcessione præbendæ, in 6. & ca. constitutionem, de regular. ibidem. & sic dispensatus cum caussa tutus est, & in foro poli, & fori, scilicet quando caussa vera est, & iusta, quia dispositio papæ in utroque foro excusat, cap. j. de constitu. & c. 2. illo titu. in 6. ubi glo. & doct.

Seculari datur seculare beneficium in titulũ, in commendam vero regulare.

Ad secularia in titulum &c. Declarat quõ hæc recipiantur, & retineantur, videlicet, ꝙ secularis seculare beneficium in titulum teneat, regulare vero in commendam. Nã unius uxoris vir quis esse debet, c. cum nõ ignores, de præb. sed illi pôt aliena commodari uxor, sic seculari datur titulus unius beneficij, quod sit ei in verũ titulũ. Sed quod amplius est regulariter commendabitur ei, & dabitur in commendam, ut videlicet habeat illud ẽm regulare commendatum, non. n. potest utriq; ecclesiæ præsidere quis tanquam titulatæ, sed uni tanquam commendatę, alteri vero tanquam titulatæ præerit, c. si. & per totum, 21. q. 1.

Idem in regulari dispensatio, videlicet ut regulare in titulum habeat, seculare autem tanquam alienum, quia secularibus debitum teneat in commendã, clemen. ne in agro, §. cæterum, de statu mona. Nam qui plures ecclesias retinet, unam quidem in agro titulatam, vero sub commendatione tenere debet, cap. qui plures. 21. q. 1.

Papa ad uitam commendat.

Quoad vixeris &c. Commenda fit ad tẽpus, & perpetuo, c. extirpandæ, §. qui vero, de præbend. c. nemo, de electon. in 6. & superius dixi. Ideo ad sciendũ quanto tempore velit papa relinquere huic impetranti beneficia commendata, dixit ad vitam, & ita permanebit beneficiũ quod sic commendatur perpetuo, ideo quoad vixerit is, qui dispẽsatus est, nisi resignauerit illud, aut alias facto suo amiserit, utpote ob delictum, alias quod nostrum est, sine facto nostro a nobis auferri non potest, l. id quod nostrum, ff. de regul. iuris, & inferius dicetur in tertia parte, quot modis beneficia amittantur.

Tertium Papa ad annum commendat.

2 Interdum quoq; papa commendat tertium ad annum, ut interim unum ex tribus dispensatus dimittat, sed hic dicit, quod vixeris. & sic uberior est dispensatio. Beneficia vero quę in titulum conceduntur, perpetuo dantur, ca. si gratiose, de rescr. c. satis peruersum, 66. dist.

Dispensatus, ut retineat per annum ultra annũ uacat beneficiũ.

3 Animaduertendum est, ꝙ interdum papa cum aliquo dispensat, ut duo cura ta recipere valeat, dummodo intra annum dimittat unum; tunc nisi intra annum ille dimiserit alterum, est priuatus primo, & sic contenderit utrumq; retinere, priuatus est utroq;, inhabilisque efficitur ad alia, extrauag. Execrabilis, de prębeu. Io. 22. nec prodest ista dispensatio, postquam non est impleta conditio, c. super eo, & c. verum, de condi. appo.

4 Sed hoc casu ante finitũ tps consulerem a Papa petere dispẽsationis prorogationem ad vitam, & hoc solet quandoque literatis nobilibus concedere.

Prorogatio dispensationis aliquando conceditur.

5 Vnde si petatur hæc prorogatio ad vitam de parrochialibus, tamen in dispositione non fit clausula, & de parrochialibus ad uitam, illa non apponetur in bulla, nam hæc prorogatio etiam de parrochialibus, est noua dispensatio, ideo sicut in prima debebat exprimi, sic & in ista prorogatione, quæ nisi fuerit expressa, bulla non cõficietur de parrochialibus, sed de nouo impetrabitur illa
6 parrochialis in vim nouæ prouisionis † nisi antea fuerit ab alio impetrata post tempus, quod fieri potest, non obstante prorogatione inualida, requiritur tamen in noua impetratione mentionem fieri primæ dispẽsationis & vacationis.

In prorogatione de parrochialibus est facienda mentio.

7 Diuersum est si Papa non apposuisset certum tempus, intra quod dimitteret vnum, vel alterum, tunc non esset priuatus, nec vno, nec altero, quia illa verba volumus quod dimittatur, faciunt monitionem, vt consuluit Domi. cõs. 106 super dicto dubio, quem refert & sequitur Boer. in deci. Burdegal. q. 119. quidam renunciauit, & ideo hoc casu requireretur priuatio, post quam nõ est facta nisi monitio.

Dispensatus ad duo ut dimittat alterũ sine adiectione temporis nõ est priuatus.

8 Adde quod hoc casu, quo quis intra certum tempus beneficium dimittere tenetur, non poterit illud dimittendum permutare cum alio nam sic illud non censeretur dimisisse, De Rota deci. 329. Tu obtines, in nouis, & decisione 581. Papa reseruauit, in antiquior, ac in titulum de rerum permuta. decisione. 3. nec censeretur dispensatus ad illud, quod computatum haberet, etiam si esset simplex, ideoque realiter dimittere tenetur, & cum effectu, vt superius dictum fuit, nisi omnia alia amittere velit, & nisi hoc fieret coram Papa expressione facta.

Dispensatus, ut unum dimittat, non poterit illud dimittendũ permutare.

9 Et cum quis dimittere beneficium debet, non alias tenetur illud resignare, quam vt verbo tenus collatori dicat, se illud dimittere, & collatoris erit illud alteri, libere conferre post dimissionem, cui voluerit idoneo, vt docet Calderinus consi. 5. tit. de renunciat, ac Card. in cle. j. no. 15. de pœnis.

Dimittere uerbo sufficit beneficium.

10 Sed quamuis do. de Rota deci. 250. nota ꝙ vbi Papa in antiq. dicunt, quòd cum quis tenetur dimittere beneficium ex dispensatione Papæ, quòd illud dimissum vacabit, in Curia tamen hanc reseruationem in Francia non seruamus imo coram ordinario sufficit. quòd ipse dimittat, & ordinarius cõferre, & hoc iure vtimur.

Vsus Franciæ

11 Etiam per adeptionem secundi vacat primum c. de multa, de præb. & per adeptionem tertij duo prima, cle. si plures, de præb. Staphil. in 3. form. expecta. fol. 11. seq. vnde ad duo dispensatus adipiscendo tertium, duo prima vacãt, & tertium retinere poterit, per d. cle. si plures.

Per adeptionem quando uacat primum tantũ.

12 Intellige nisi esset in dispensatione loco dimissi &c. tunc sòlum vacabit primum, ꝙ si non dimiserit, sed cum alijs retinuerit, tunc omnia vacabunt post mensem pacificæ possessionis, & impetrari poterunt, per extra. execrabilis.

3 Alioqui si dispensatus ad duo, tertium obtineat, non valebit collatio tertij, nihilominus vacabũt duo prima. c. ordinarij. § in conferendis, de officio ordinariorum, in 6 nisi fuerit clausula illa loco dimissi, &c.

Dispensatus ad duo non potest tertiũ recipere.

14 Veruntamen si quis fuerit dispensatus ad duo, & obtineat parrochialem ecclesiam cum prioratu non curato, si cõferatur ei altera parrochialis, & sic tertium beneficium, huius tertij collatio valebit, quia. §. in conferendis, loquitur quando fit collatio habẽti plures dignitates personatus, seu plura curata, vt
15 non valeat collatio tertij incompatibilis, † secus si habeat prioratum regularem cum curato, qui prioratus non est incompatibilis nisi ratione qualitatis, quia regularis, personæ seculari concedi iure, non potest, sed ratione beneficiorum nulla est incõpatibilitas, ideo valebit collatio tertij, sed vacabit prima. parrochia-

Intellectus ad § in conferẽdis.

Prioratus Reg. non incompatibilis nisi ratione qualitatis personæ

parrochialis per adeptionem istius, quod est valde notandum, ad intellectum d. §. in conferendis.

Clausula, & de parrochialibus ad vitā est exprimenda.

Insuper si quis petat dispensari secum ad tria incompatibilia, etiam si parrochiales ecclesiæ, vel dignitates etiā maiores &c. & in dispositione non sit clausula, & de parrochialibus ad vitam, sed ista clausula, & de tribus incompatibilibus ad vitam, dummodo non sint plures quam duæ ecclesiæ parrochiales, per istam clausulam non poterit habere parrochiales duas, quia in signatura debebat esse de parrochialibus ad vitam. 16

Inducta ad restrictionē non operantur ad augmentū.

Cum igitur sit omissa, non censetur ad illas dispensatus, nec illa clausula dummodo, non operatur concessionem, quia inducta ad restrictionem, non operantur augmentum. l. legata inutiliter. ff. de legatis, & fideicommissis primo. Et super his sæpius consului, & hoc est valde occultum, sicut Ars Cabalistica.

Dispensatus ad duo quando illa possit dimittere, & alia duo habere.

Illaque simul dimittere, &c. Etiam Papa vult, vt hic dispensatus possit illa duo simul dimittere, & alia duo loco illorum recipere, & retinere, hoc est necessarium propter tex. in c. non pōt, de præb. in 6. vbi dispensatus ad duo intelligitur de duobus primis, quæ si dimittat, ad alia non censetur dispensatus, ob id ista hic conceditur. Facit tex. in l. boues §. hoc sermone, dum nupta erit, primæ nuptiæ intelliguntur. ff. de verb. sign. vbi abunde scripsi, & Alex. in l. diuortio. §. ob donationes. ff. solu. ma. Ias. in l. qui per salutem, & in l. duobus. § si ei qui, de iureiu potest enim vnum hodie dimittere, deinum alterum successiue, quod si vnum exprimeretur, aut cōcederetur, aliud non veniret, per l. cum pretor. ff. de iudi. ideo exprimit, & simul, & successiue dimittere, &c.

Permutare potest dispensatus & coram ordinario.

Simpliciter. Siue ea dimittat, vel alterum, aut si forte est aliud ademptū, c. si beneficia, de præb. lib. 6. Seu resignet ea simpliciter, aut caussa permutationis, vt dixi supra in materia resignationis, quia hoc ei permittitur hic.

Vel ex causa permutationis. Et sic caussa permutationis potest dimittere, & hæc permutatio poterit fieri etiam coram ordinario, qui authoritatem huic præstare, solet c. quæsitum, de rerum permu. c. vno, eod. tit. in 6 sic consuluit Gemin. consi. 97. Titius habuit, col. 2. sed ordinarius antequam conferat secundum, prospicere debet dispensationem. c. ordinarij. §. in conferendis, de offi. ordi. in 6 & si ista clausula sit in corpore, & partis petitione & cum clausu. permutandi, &c. & non fuerit repetita in clausulis, non prodest regularibus dispensatis ad seculare beneficium, nec quidem secularibus dispensatis ad regulare, sed prodesse poterit secularibus quo ad secularia, vt in locum dimissi aliud habere possint simile, ita vidi de stylo seruari, quod notes, & sic videatur signatura, quæ alias non poterit extendi.

Clausula permutandi in signatura esse debet.

Dispensatus plura beneficia recipere, & dimittere poterit.

Dimittere generaliter capitur.

Quoties tibi placuerit. Quia dici posset, vt forte intelligatur, si bis, ter, aut ad summum quater dimiserit, non vltra ratione infinitatis vitandæ, c. 2. de rescri. lib. 6. ideo subnectit quoties tibi placuerit dimittere possis, pluries igitur ea dimittere, & permutare licebit, prout lubuerit, vt consuluit Dom. consi. 97. Titius, col. 2. natura enim dictionis quoties in restricta sit, est variandi, etiam in infinitum. l. quod si nolit. §. si qd ita. ff. de ædil. edict. Archi. in c. nunc vero. 9. q. 3. scripsi in interpre. l. vnic. in j. no. vlt. limit. C. de sen. quæ pro eo quod interest, & Deci. consi. 169 & diligenter, primo dubio, & dimittere capitur hic generaliter, quomodocunq; dimittat, siue resignando tacite, seu expresse, vel alio modo dimittendo, c. ex parte j. de off. deleg. dixi in tract. de pacifi. poss. nu. 153.

Et

Et loco dimissi, vel dimissorum aliud, vel alia, simile, vel dissimile, aut similia, vel dissimilia beneficium seu beneficia.) Ideo dicit aliud loco dimissi, non alia, quia si in locum dimissi quis acciperet duo vacaret primum, cle. si plures de præben. nec huiusmodi dispensatio porrigetet se ad ista tria quæ, si contenderet simul retinere, vacarent et illa duo extrauagan. Execrabilis, Ioan. 22. ob id loco tantum cuiuslibet dimissi, poterit aliud habere, & ista clausula non datur a summo pœnitentiario, ideo si habueris ab eo dispensationem oportet aliam a Papa impetrare, narrando, quod in Fràcia nō adhibetur illi fides, & de viribus facultatum pœnitentiarij hæsitatur, ideo ad maiorem cautelam sumes hanc nouissimam, quæ non tantum taxatur, sicut si de nouo impetrasses. nota (Simile) nam si relinquat curatum, aliud curatum, obtinere valebit, uel si duo curata dimittat, itidem alio duo similia, vel si duas relinquit dignitates, duas alias recipere poterit intellige, quod dimittat cū effectu, alioqui si dicat se verbo dimittere, & aliud accipiat, vacabit primum, ut dictum fuit, c. priusquam 27. q. 2. quam dimissionem sufficit dispensatio probare factam coram ordinario, nisi probet aduersarius eum postea illud dimissum possedisse, & fructus suo nomine recepisse. docto. in cap. ordinarij, de off. ord. in sexto.

Loco dimissi aliud capi potest, non plura.
Pœnitentiarius, ad duo dispensat, sed nō clausulam ponit loco dimissi, &c.
Dimissio coram ordinario fieri potest.

Vel dissimili. Reliquit curatum, poterit dignitatem eius loco recipere, vel reliquit seculare poterit regulare recipere, quę clausula est magni momenti & vtilitatis, & doct. not. d. cap. non potest, de prębend. in 6. vnde cum quidam professus ordinem mendicantium fuisset translatus ad ordinem sancti Benedicti, ac dispensatus vt posset habere beneficium curatū dicti ordinis, quod obtinuit, & demum cum alio permutauit, illud secundum retinere non valuit, quia ad id non erat dispensatus, cum dispensatio sine ista clausula de primo intelligatur, d. cap. non potest. Aegid. Bellamera consil. octauo in primo dubio, & dispensatio vt loco dimissi aliud habeat intelligitur de simili, gloss. in authent. sed nouo iure. C. de seruis fug. & supra dictum fuit, ideo hoc verbum intelligitur etiam de dissimili, vide Felyn. consil. 4. dubitatur.

Dimittens unū beneficiū aliud etiam non simile recipere poterit.

Intellige tamen de primo, quod habuit cum effectu, nam si collatum ei fuit beneficium, quod per sententiam amisit, non nocebit quo minus aliud obtinere possit, quia intelligitur de primo cum effectu, l. prima, ff. quod quisq; iuris cap. relatum, de cler. non residend. Ancharan. in cap. secundo, columna prima de fil. presbyteror. in sexto, per cap. hæc autem verba, de pœniten. dist. prima, Bald. in capitulo olim, columna secunda. de rescript. per l. hæc conditio prima. ff. de condition. & demonstra. Ias. in l. diuortio. §. quod in annos. ff. soluto matrimonio postea Papa repetit beneficia, vt est videre in bulla, ut eā in titulum recipere possit, vel in commendam, vt in ea continetur, quare eā videas.

1 Necnon debitis, &c. Vult Papa, q licet habens beneficium in commendā dicatur depositarius, gl. in c. nemo de ele. in 6. qui non facit fructus suos, tamen ex gratia concedit, ut disponere possit de beneficij fructibus commendati, ut in hoc æquiparetur habentibus in titulum, qui disponunt, vel disponere debent, hæc aūt sunt paria disponere vel disponere debere arg. j. quod te, in fi. ff. de reb. cred.

Commendatarius vti poterit fructibus beneficij, sed non abuti.

2 Sed an commendatarius beneficij fructus dissipare possit, Alciatus hoc concedit in l. pactum curatoris, C. de pact. hoc tamen non uidetur verum, imo sacrilegium committit, qui bona ecclesiæ dissipat, cap. penul. & ibi Imo. vlt. nota. de pecul. cleric. Panormitanus in ea. fin. col. 2. de pig. hoc docet Do. Probus iu cap. nemo deinceps, in addi. ad Ioan. Monachum de elect. in 6. & ego prius

in interprete.c.postulastis,de cler.excom.ministr.in 4.no.& hic tex. dicit debuerunt,videlicet quod hic commendatarius possit disponere de fructibus beneficij,sicut debent illi,qui in titulum habent,sed his non licet dissipare, multo minus commendatarij.

Beneficiarius quomodo de fructibus beneficij disponere debeat.

Sed quomodo debeant hi disponere? respon.per canones antiquos episcopi habebant mediam partem,aut tertiam oblationum,quæ fiebāt in ecclesijs, c.de his,& seq.10.q.1.eo quod erant pauperes,& boni verū tempore succrescente cœperunt augeri bona episcoparuum, & ipsi fieri diuites non tamē ob hoc meliores. † Ideo statutum in 2. Barcharen. concilio fuit, vt nullus episcoporū per suam diœcesim præter honorem cathedræ suæ, idest duos solidos, aliud aliquid per ecclesias tollat,neque tertiam partem ex quacunque oblatione populi parrochialibus ecclesijs facta sibi vsurpet,sed ecclesiæ reparationi seruet, & singulis annis ratio episcopo fiat,nam si tertiam partem illam episcopus tollit,lumen,& sartatecta abstulit ecclesiæ,verba sunt tex.in c.placuit, 10. q.3. & idem habes in c.priscis ibidem. † vbi glo.dicit illam tertiam dari solitam episcopis,vt onus fabricæ subirent,verum cum hodie multis bonis, & diuitijs abundent,nil a parrochialibus ecclesijs accipere decet,niā sinodaticū, & conscripta in c.conquerente,de of.ord. Nempe si possent episcopi ista recipere, quidam auari deuorarent oēs ecclesias parrochiales sui episcopatus, quia fere deuorant non dicam vnam prouinciam verum totum orbem, & adhuc non est saturata damnabis illorum ambitio, Deus eos videre faciat. 3 4 5

Episcopi tertiā quam olim habebant reparationi relinquere debent.

Bona ecclesiarū in tres partes diuidi debent.

Itaque bona ecclesiarum hodie in tres debent distribui partes, vt prima sit clericorum beneficiariorum,secunda pauperum,tertia fabricæ,c.concesso, & seq 12.q 2.nec valet consuetudo, quod sua tertia non detur pauperibus, c. cognouimus,ibidem,quia hoc est contra bonos mores,necare enim videtur,quia alimenta denegat,l.necare,ff.de liber. agnoscend. & c. pasce fame moriente, quod si non paueris, occidisti,Gregorius libro de offic. & in capitulo pasce, 86. distinct. 6

Tertia pars bon. Eccles. paupe[rum]

Quantum vero ad fabricam ecclesię valet consuetudo, vt parrochiani eam faciant, & reparationes docet Archid in d cap.concesso.& Panorm.in cap.1. de ecclesi.ædificand post Innocen.in cap.final.de his quæ fiunt a maior.parte capitulo facit capitulo de his,de ecclesi.ædificand & Ang.Clauas. in sua summa, in verbo clericus,tertia, sed qui non obtinet iuste beneficium, non facit fructus suos cap.cum dilectus, de iurepatrona.Calderin. in verbo beneficium adeptum. 7

Prælati, quod non bene ecclesiæ bona administrent.

Non audeo dicere, quomodo nostra memoria fructus ecclesiarum exponantur,quandoquidem ex nostris pręlatis videmus quosdam, qui totum Regnum deuorant,& escas pauperum,ut in vno conuiuio ducentos aureos expēdere non uereantur, & solidum pauperi denegent. alij vero suos consanguineos ditant, & pauperes tam inhumaniter negligunt, vt miserrima quādoque famæ illos mori sinant,qui omnes hæc agentes sunt fures, & homicidæ,ac sacrilegi,& ad restitutionem tenentur, cum non sint domini, sed tantum administrationes,cap. secundo de donationem Panorm.in cap. cum secundum, de præbend.cap.gloria 12. quæstione secunda cap.si quis in atsio.17.quæstione quarta, & mortaliter peccant. cap.donare, cum sequen.86. distinct. Floren.in 3.parte summæ,titulo 15.cap.1. §.final.& titulo 20. cap.secundo,§.vtrū Bertrand. consilio 258. viso, in secundo volumine ex prima editio.& hodie multi ex nostris sunt surdi, & cæci, Deus per suam gratiam eos illuminare dignetur. 8

Alienare bona ecclesiæ nō possunt beneficiarij.

Alienatione tamen penitus interdicta.) Edictum est prohibitiuum in omnes beneficiarios, ne possint alienare bona

na beneficiorum, vt in titu. de reb. eccles. non alienand. quia nudi sunt administratores, & procuratores rerum ecclesiæ. c. 2. de donat. & vsuratij. c. possessiones vbi glo. de reb. eccles. non alienand. & c. fi. de pecul. clericor.

Intellige de immobilibus ecclesiæ, & de mobilibus pretiosis, quæ æquiparantur in l. lex quæ tutores. C. de administ. tut. Io. Lupus in repe. c. per vestras. § 18. de dona. inter virum & vxor.

Hic multa de prohibitione alienationis dici possent, & quę solennitates in his alienationibus rerum ecclesiæ veniant seruandæ, & quibus casibus non requirantur, & an valeat consuetudo, cum alijs multis, quæ abunde scripsi in cõpend. alien. rerum eccles. quamobrem hic repetendum non duxi.

1 Defectu prædicto videlicet non obstan.) Papa hic narrat illa quæ possunt obstare, de his non obstan. scripsi in bulla nouę

2 prouisionis, ad ibi dicta nunc te reijcio, ne repetam toties vnum. † Notandum, est q per non obstan. non fit dispensatio, sed ea quæ obstant dispositioni tollũtur. Et primo per clausulam motus proprij non dispensatur, sed tollitur tãtum subreptio. c. si motu proprio, de præb. libro sexto. gloss. & docto. in clement. si Romanus, illo titul. Sic consuluit Cardinal. consi. 96. Papa, colum. 1. 46. effectus motus proprij congessi in formam mandati in Concordatis, in glossa motu proprio.

Per clausulam motus proprij non fit dispensatio.

3 Clausula, vna cum obtentis conferimus, non inducit dispensationem super obtentis, sed tollit subreptionem, c. non potest, de præb. lib. 6. nisi quoq; diceretur, quod vtrumq; valeat retinere, cle. 1. de pręb. Spec. in tit. de lapsis & dispensa. §. dicendum, versi. quid si indulgetur.

De clausula vna cum obtentis an inducat dispensationem.

4 Nisi esset a duo dispensatus, & Papa conferat illi tertium, vt illud possit vna cum obtentis recipere, & retinere, tunc importat dispensationem illius tertij, cum videlicet iam habeat dispensationem, de duobus, ergo tria illa retinere poterit, alioqui superflua esset clauf. vt doct. scribunt ibi.

5 Animaduerte tamen, quòd dispensatus ad obtinendum ecclesiam sancti Seuerini vna cum ecclesia sancti Pauli, si dimittat ecclesiam sancti Pauli, non poterit retinere cum ecclesia sancti Seuerini, quia dispensatus est tantum vt ecclesiam sancti Seuerini retinere valeat cum ecclesia sancti Pauli, non vero cum alia, ideo si quis permutet ecclesiam sancti Pauli cum ecclesia sancti Eustachij, ecclesiam sancti Seuerini, non poterit cum ecclesia sancti Eustachij tenere, & alias vidi maximam controuersiam super his, vide docto. in d. cap. non potest.

Dispensatus vna cum ecclesia sancti Pauli, & aliam habere, non poterit cum alia istam habere.

6 Vnde vidi dispensatum quendam episcopum, vt vna cum suo episcopatu teneret aliqua beneficia, translatus est ad alium episcopatum, nil dicendo de beneficijs, dixi uacare per suam promotionem ad alium episcopatum, sicut vacassent ante dispensationem. c. cum in cunctis. §. eum vero, de elect. Et hoc modo vidi multas dispensationes corruere.

Nota bene, quia pauci aduertunt, & hoc potest euenire contra illos, qui omnes abbatias, vel fere episcopatus habuerunt, & de vno ad alterum transferuntur, sicut iuuenes de vno ludo ad alterum.

Not. bene.

7 Idem in clausula, non obstan. q aliud habeas, conferimus, vt subreptionem tollat, nullam autem dispensationem inducat d. c. non potest, ideo iste poterit vltimum tenere, sed vtrunq; non, vt docet Fel. in c. nonnulli, col. 8. versi. addatis etiam gl. de rescr.

Clausula non obstãte nõ inducit dispensationem.

8 Imo etiam non sufficeret clauf. in non obstan. sed requiritur quod dispensatio in dispositiuis ponatur, alias non prodest. tex. in clemen. 1. de præb. Calder. consi. 4. rubr. de præb. Rota decis. 280. in antiq. Feli. in c. nonnulli, colum. 8. de rescrip.

Per adeptionem secundi quando vacet primum.

Et sic per adeptionem secundi curati vacat primum, & in dignitatibus, & 9
personaribus idem statutum fuit in cap. de multa, de præben. Et idem per ade-
ptionem, & consecrationem confirmationem, & acceptationem episcopatus
vacant ipso iure beneficia, quæ episcopus habebat antea. d. c. cum in cunctis.
§. cum vero, de elect. § fin de manda. Apostolic. in Concorda. † Idem per ade- 10
ptionem Abbatiæ etiam quando beneficia sunt simplicia vniformia, vt vocant
docto. per adeptionem secundi, in eadem ecclesia vacat primum, cap. literas,
de concession. præben. & quando vi secundum adipiscitur, cap. eum qui de
præb. in 6.

Per adeptionem secundi curati non vacat episcopatus.

Veruntamen per adeptionem beneficij curati nequaquam vacat episcopa- 11
tus, tex. ad hoc sing. in c. cum nostris, de concess. præbend. quia siue Papæ vo-
luntate dimitti non potest. c. quanto, de trans. episcop. c. nisi, de renuncia. ideo
non vacat episcopatus per adeptionem alterius beneficij curati, vel dignitatis,
aut Abbatiæ, seu prioratus.

Impetrans beneficiū uacans per adeptionem secundi quid probare debeat.

Alias regulariter per adeptionem secundi beneficij non vacat primum ipso 12
iure, etiam si ex statuto, vel consuetudine vtrunque requireret residētiam, sed
is poterit eligere vtrum velit. c. referente, de præb. Pan. & alij in c. extirpandæ.
§. cui vero illo tit. † Quia dispositio priuatiua loquens in curatis, & alijs non 13
extenditur ad alia, de quibus non loquitur, c. quia nonnulli, de cleri. non resid.
vbi Pan. & in c. de multa, de præb. glo. in c. si. de iurepatro.

Et si quis impetret beneficium eo ꝙ possessor duo detinet sine dispensatio 14
ne, oportet ꝙ impetrans hoc probet, vt asserit, Pau. Paris. consi. 138. dico in ista
caussa, volu. 4. etiam si sit negatiua, secundum eum. Ego contrarium tenerem,
quia habens pro se præsumptionem non probat, sed onus probandi transfert
in aduersarium. l. admonendi, & l. manifestæ. ff. de iureiurand. sed impetrans
habet pro se ius, quod videlicet non licet alicui possidere plura beneficia incō
patibilia, c. quia nonnulli, de cleric. non residen. vt supra dixi ergo qui possidet
oportet quòd probet se dispensatum. c. ordinarij, de offic. ordina. in 6. vt alibi,
scripsi fateor. tamen quod impetrans tenetur probare illum duo possidere, si
possessor neget, & possessor ipse debet ostendere se dispensatum, & hoc iure
vtimur, vel vnius dimissionem, vt abunde scripsi in glo. possessa. §. volumus, de
colla. in Concorda.

Priuilegia Cluniacen. & Grādimō. et quo ad illorum beneficia.

Quibus inter alia caueri dicitur, &c.) Recitat priuilegia Cluniacen &
Grandimon. ordinum hoc continentia, videlicet, ꝙ
beneficia illorum nullis commendari possint, nisi sacræ Romanæ ecclesiæ
cardinalibus.

Vel nisi his, qui professi fuerint expresse illorum ordines, de consensu Ab-
batum illorum Matiscon & Lemouicen. vel si concedatur alijs, ꝙ commenda-
tarij teneantur intra certum terminum in statutis illorum expressum assume-
re habitum, & professionem emittere, alias non valeant commēdæ, & illi com-
mendatarij remoueri possint, hæc omnia latius patent in statutis illorum.

Item Abbas Cluniacen. audiri solet in audientia contradictarum pro toto
ordine, & quolibet membro a sua Abbatia dependente sine speciali mandato,
vt docet Aegid. Bellamera consi. 32 pro introductione. col. 6. versi. 2. deduco. &
idem dicam in alijs curijs, vt audiri possit pro suis membris, si interesse prætē-
dat, Oldra. consi. 204 j. q.

Clausula latissime extendenda in signatura ponenda, & in non obstante.

Ac constitutionibus, &c. Vult constitutiones, indulta cæteraq; priui
legia nō obstare, etiam si ad verbum de eo
esset facienda mentio, nam quo ad hoc vult haberi pro sufficienter expressis.

Non omittendum, quòd si in dispensatione ad regularia in commendam
petatur derogatio priuilegiorum, puta Clunia. ordini concessorum, & in signa-
tura

tura dicatur, & cum derogatione priuilegiorum dicto ordini concessorum, nec sit illud verbum latissime extendenda, tunc in bulla non poterunt narrari priuilegia, & illis derogari, sed tantum poterit dici non obstan. priuilegijs dicto ordini concessis, quibus derogamus, sed illa derogatio minus sufficiens erit, Ideo sis cautus, vt ista cures in signatura conscribere quemadmodū supra no. in tract. signa gra.

Prouisio, &c. Hęc dictio, & dictio ita tamen, & dūmodo fere æquiparantur, & restringunt, ac modificant præcedentia, l. Lucius, §. quæ habebat, & l. ita tamē, ff. ad Treb. Lucas de pēna in l. 1. C. de colla. fun. fiscal. lib. 11. scripsi in gl. ita tamen, §. 1. de mand. Apostolo. in Concor. & sic Papa dispensare vult, vt hæc incompatibilia simul a minore teneantur, dūmodo istæ ecclesiæ debitis non fraudentur obsequijs. *Dictiones ita tamen dummodo, & prouisio æquiparantur.*

Secundo ne animarū cura negligatur, cle. 1. de præb. soletque poni hæc clausula in dispensationibus super pluralitate, maxime quando conceditur episcopo vt possit retinere beneficia cum episcopatu, & quando dispensatur cū minore ad Curatū, & si dispensetur de non residendo, vel quando beneficij Curati fit vnio, ac quando dispensatur de non promouendo, quibus casibus de stylo curiæ Ro. solet hæc addi clau. vt animarum cura non negligatur. *Clausula, ut animarū cura non negligatur quādo apponi debeat.*

Tertio quod si qua alia onera illis incōpatibilibus immineat, ꝙ nullatenus negligantur, sed ipsorū onera supportentur, ꝙ fieri debet, cap. de monachis, de pręb. c. 1 illo ti. in 6. cle. 1. de iure patr. scripsi in tract. de congrua por.

Et sic iste minor debet interim habere sacerdotem, qui curæ deseruiat, alio qui non prodesset eidem dispēsatio, quia dicit prouisio, &c. & hæc videtur esse papæ mens per istam particulam quæ interdum importat conditionē glo. & doct. in cle. vt præteritæ, de elect. de Ripa lib. 2. respon. c. 9. princeps, col. 1.

Sed aliquando facit modū, vt Bar. docet in l. quibus, §. Termilius, ff. de cōd. & demon. per l. cum ab eo, ff de contrahen. emp. sed Bald. in c. dudum, 2. col. 6. de elect. dicit non facere conditionem, sed obligare ad sic faciēdum, ideoq; stat dispensatio, vt docet glo. in ca. non potest, de præb. lib. 6. & do. de Ro. decisio. 231. ordinario, in no. & Dec. consi. 327 viso casu, nu. 3. idem in clau. dummodo, &c. vt docet Specul. in eod. titu. §. dicendum, versic. sed quid si in indulgentia, & istæ clausulæ respiciunt beneficia quæ perpetuam rquirunt residentiam, non vero simplicia, ut consuluit Anchar. consil. 17. super t. in princ. Alia multa ponderaui in bulla nouæ prouisionis, ideo hic sistam ratem, ad alia vtilia percurrens.

De dispensatione super defectu natalium.

VIDEAMVS de dispensatione super defectu natalium vt vocant pragmatici Curiæ Roma. certum est Dominum prohibuisse, ne de scorto natus reciperetur, & in ecclesia ministraret Deurero. 23. c. (Non ingredietur manzer hoc est de scorto natus in ecclesiam domini vsque ad decimam generationē.) c. innotuit, de elect. c. per uencrabilem, in fi. qui fil. sint leg. declaratur in c. nisi cum pridem, de renunc. ꝙ in illis, qui paterna vitia non sequntur, possunt suffragari virtutes, quæ inducent summum Pontificē ad dispensandum, si morum honestas eos commendabiles reddat. cap. presbyterorum. 56. dist. nam vndecunque nascantur homines, si parentum uitia non sectentur, honesti & salui erunt. c. Vndecunque, ibidem, & nunquam de vitiis erubescamus parentum, sed illud vnum quæramus. Semper amplectamur virtutem, non est omnino nec de virtute, nec de vitio parentum aut laudandus aliquis, aut culpandus. *Natus de meretrice non debet in ecclesiam recipi.* *De uitijs parentum nō est quis vituperandus.*

Nemo vero inde aut obscurus, aut clarus est, imo et vt cõsideratius aliquid dicamus, aut expressius, nescio quomodo magis ille resplendet, qui ex parentibus natus a virtutibus prorsus alienus, quàm ipse qui fuit Dei virtute mirabilis. Sunt verba Io. Crysto. in c. nunquam 56. dist. 2

Rationes prohibitionis bastardi ne ingrediatur ecclesiã administrandi gratia.

Verum ne iniuria tales prohibiti fuisse videãtur, huius prohibitionis caussa triplex assignari potest. prima est dignitas, & excellentia clericalis, & sacramẽtorũ, quæ turpibus, & infamibus comitti non debet c. inter, de excess. præl. & regul. infamibus, de reg. iur. in 6 l. neq; famosis. C. de dign. lib. 12. 3

Secunda ratio est in detestationem criminis paterni, quod pleronque detestatur in filijs, vt puniantur temporaliter, c. quæro, cum seq. 6. q. 1. & l. quisquis C. ad legem Iul. maiest. c. vergentis, de hęre. & ne diffametur ecclesia. Card. in c. præsentium, de fil. presby. 4

Filii vitia parẽtum sequi solent.

Tertia est ratio incontinentiæ paternæ, solent n. filij vitia parentum sæpius sequi, c. si gens Angelorũ. 56. dist. & dicitur, Sæpe solet similis filius esse patri. gl. in l. quòd si nolit. § qui mancipia, ff. de ædil. edic. Gofre in sum. de fil. presb. Et quia iure præsumitur is incontinens, cuius pater fuit c. 1. & c. si gens. libidine furentes, 56 dist. Ioan. And. in reg. semel, de reg. iur. in 6. refert Alcia. in tracta. præsump. in reg. 1. ver 24 & sicut incontinentia vxoris labefactat virum, c. in conuiuio. 32. q. 1. & cap. si cuius. 34 dist. sic & multo fortius, incontinentia patris maculabit filium, vt Gofred. asserit in d. summa. † Sex item rationes affert Pręposi. in c. presbyterorum. 56 dist. igitur istarum aliqua ratione cessante, nõ cessabit vtique prohibitio, §. affinitatis. de nupr. in inst. quamobrem opus erit dispensatione. 5 6

Bastardi ad ordines prohibiti.

Ex his itaque reperio multas a iure postea factas prohibitiones, prima quo ad ordines, quia postquam Dominus prohibuit illis ingredi ecclesiã, per quandam consequentiam, ordines quoque denegauit eis, nec non primam tonsuram, c. 1. & per totum de fil. presby. 7

Episcopus dispẽsat super tonsura, & beneficio simplici.

Tamen poterit naturalis ex Episcopi dispensatione primam tonsurã, & ordines minores sumere, ac beneficium simplex obtinere. c. 1. de fil. presby. in 6. sed non maiores ordines sine papæ dispensatione. c. 1. eo. titu. 8

Cæterum requiritur, quod episcopus ante collationem beneficij, vel tonsuræ dispenset cum hoc illegitimo, alias non valebit actus, nec conferendo videtur dispensare doct. in d c. 1. quod secus esset in Papa, nisi Episcopus hoc sciuerit. Perus. ibidem contra alios, sed communis est, & tenenda. 9

Ad curatũ, vel præbendam ecclesiæ cathedralis episcopus cũ illegitimo non dispensat.

Episcopus tamen non potest dispensare ad curatum, vel ad dignitatem, nec quidem vt hic præbendam in ecclesia cathedrali obtineat. de Ro. dec. 136. voluerunt, in no. & dec. 408. in antiq. glo. in §. item censuit, in verb. Cathedralibus, de colla. in prag. quamuis Arch. videatur tenere contra in d. c. 1. & Oldr. consil. 215. puncta, & Ias. consil. 104. in 1. uolu. ac Io. de Sel. in tract. de benefic. in 3. parte, q. 16. 10

Ego autem annuerem primæ sententiæ, per tex. in d. cap. 1. ibi, & obtinere beneficium, cui cura non imminet animarum, dummodo sit tale, super quo per ipsum Episcopum valeat dispensari, ergo Episcopus, nec in omnibus quidem simplicibus valeat dispensare, videlicet in canonicãtibus. 70. dist. capitulo sanctorum. 11

Imo episcopus in nullo simplici dispensat, in quo pater antea ministrauerit, teste Siaphil. in tract. de liter. gra. ti. de qual. & statu benefi. ver. 1. quod sit illegitimus, & ita seruat stylus curię Ro. vt Episcopus nullo modo in præbendis Cathedralibus ecclesiæ dispenset cum illegitimo, propter honorem, & pręeminentiam illius ecclesiæ. c. quamuis de præb. 12

Illegitimus ad ordines promo-

Adde etiam quòd si illegitimus fuerit ad sacros ordines promotus, sine dispen- 13

N. spensatione,& demum celebrauit,non tamen efficitur irregularis, quia hoc nō est iure cautum, licet peccet celebrando,doct. in c.fin.de cleric.excommun.ministr.Spec.in tit.de lapsis,& dispensa.§ iuxta. *tus ne dispensatione non est irregularis.*

14 Vnde in bulla,quam hic illegitimus impetrabit oportet quod faciat mentionem de defectu natalium,& q eo non obstante assumpsit maiores ordines,sed de irregularitate quam non incurrit,non est opus facere mentionem,doctores in c.1.de re iud.lib.6.& ita seruat stylus curiæ Ro.vt scerit Præposi.in c.Apostolica.56.dist.

15 Secunda prohibitio generalior est,ne beneficium vel beneficia habeant in ecclesia,tanquam beneficiarij.d.c.1.de filijs presbyter.& per totum in decret. & in 6.vnde si illegitimus impetrauerit beneficium,nō valet impetratio nisi facta mentione defectus natalium,c.2.illo tit.in 6. *Illegitimus beneficia habere prohibetur.*

16 Siue beneficia conferantur eisdem in titulum,siue in commendam,imo si pater cedat commendæ, non tamen illa poterit conferri filio suo bastardo, vel si resignet titulum beneficij,illegitimus filius illud nullo modo potest habere siue pater cedat,siue alius nomine suo,quia Commenda in hoc regno non differt a titulo,vt plene docui supra tracta.de commenda.

17 Veruntamen si media persona habuerit illud beneficium in commendā vel in titulum,purgatum erit vitium,quicquid in contrarium do.dicant de commēda.Et ita seruatur in regno,vt naturalis dispensatus ad beneficia,possit habere beneficium,etiam si pater ministrauerit mediate.

18 Prohibentur etiam ad dignitates ecclesiasticas,& personatus sine dispensatione Apostolica promoueri.c.si eo.tit.ad dignitates vero temporales alijs deficientibus recipi poterunt.l.spurij.ff.de decurio.l.vt gradatim.§ j.de mune. & honor.

19 Tertia prohibitio est iuris canonici,per illegitimus, sed nec quidem legitimus potest habere beneficium,in quo pater fuit præfectus siue (vt dicunt) ministrauit. c.ad extirpandas,de filijs presbyter.Præpos.in summa 56.dist.in fi.c. ex parte 2, de testib. *Beneficium in quo pater ministrauit, filius & legitimus obtinere prohibetur.*

20 Nec scilicet beneficia iure hæreditario,& sanguinis concedi uideātur. c.ex transmissa,& c.conquerente,de filijs presbyte.c.1.de præb.licet quidam instāter petant eo prætextu beneficium conferri, q plures de eorum familia illud habuerunt,quæ ratio potius induxit ad eos repellēdum,ne successio procedat in beneficijs.c.venerabilem,circa fi.ver.insuper,de elect.vbi Pan.quem sequitur Dec.in c.inter,no.2.de refer.vnde scribit Gratia in c.Apostolica.8.q.1.his verbis ,Apostolica authoritate prohibemus,ne quis ecclesias , & præbendas, præposituras,capellanias,aut reliqua ecclesiastica officia hæreditario iure valeat vendicare,aut expostulare, q si quis improbus aut ambitionis reus attentare præsumpserit,debita pœna mulctabitur,& postulatis carebit. *Beneficia iure hæreditario non deferuntur.*

21 Limitatur nisi pater ministrauerit ibidem solum de facto,c.constitutus ,ibidem,vel vt conductor,& sic nomine alieno.arg.l.quæsitum ff de in ius vocād. c.constitutus,eod.

22 Vel nisi purgatum fuerit vitium,vtpote quia facta fuit collatio post diuisionem partis extraneo,qui demum extraneus postea resignauit filio , tunc quia illud vitium purgatum fuit per mediam personam,nō erit opus dispensatione, dum alias sit legitimus.Intellige si præfatus extraneus adeptus fuerit possessionem,& ministrauerit,d.c.ad extirpandas. *Purgatum quādo censeatur uitium.*

23 Secus si statim resignauerit,fieret enim fraus , vt simulatq; resignatio facta esset in fauorem extranei,ipse statim in fauorē filij aut nepotis resignaret,qđ est reprobatum,ne fiat fraus nominis ,seu personæ ad personam, regul.fraus, de regu.iur.in 6.& sic censuit Senatus Parisi.pro do.de Rochebaron,cōtra filium *Arestum.*

lium episcopi Annicien.

Bastardi nunquam beneficia quæ parẽtes obtinuerunt habere possunt.

Hodie vero per declarationem Clementis 7. anno incarnationis dominicæ. 24
1533. nonas Iunij Pontificatus sui anno. 7. cautũ est, ne vllo vnquã tempore ba
stardi habeant beneficia ecclesiarum, in quibus pater præfectus fuit nec va-
leat dispensatio in contrarium, eo quòd non sine turpidine est, vt filius post pa
trem ministret, & turpitudo patris ibi releuatur, ob id nisi fiat mentio huius
declarationis Clemen. vel per æquipollens non valebit dispensatio, quod est
notandum.

Nepos non potest habere beneficium in quo annus ministrauit. siue viuen siue mortuus patre.

Idem in nepote, qui non potest habere beneficium in quo ministrauit an- 25
nus, gl. in c. ad extirpandas, eo. & c. presbyterorum. 86. dist. vbi Cardinal. & in
cap. Apostolica, vbi, & Arch diac. 8. quæst. 1. Panor. & alij in c. 2. de arbitr. & in
c. accedens, de accusa. Bened. in repe. c. Raynutius, in verb. & vxorem. nu. 693.
de testam.

Licet quidam dicant eum posse præfici, quamdiu pater viuit, secus si fuerit 26
mortuus, cum tunc nepos ingrediatur locum patris, & sic tanquam filius repu
ratur. l. Gallus ff. de liber. & posthum. ego indistincte putarem locum esse pro
hibitioni, siue pater viuat, siue non, quia filij appellatione venit nepos l. libero
rum. ff. de verb. significa & sic fieret legi fraus, nam qui non posset dare filio,
nepoti concederet. Adhęc eadem ratio procedit in nepote, quæ in filio, siue
pater superstes sit aut mortuus, quia semper videtur successio, & l. Gallus in
hoc locum non habet.

Amplia etiam in nepote legitimo descendẽte ex spurio, vel spuria vt loqui 27
tur d. c. ad extirpandas, de filijs presbyter. vt etiã in prohibitione cõtineatur &
ita censuit Senatus Tholosa. cõtra nepotem ex filia spuria Rogerij le mestre.
pro do. Io. de nuptijs, anno 1534. & pronunciatum in vigilia Penthecostes.

Arestum.

Et sic nepos quamuis legitimus non potest recipi ad beneficium, in quo an 28
nus ministrauit potest tamen sumere ordines, & habere alia beneficia non ob-
stante macula patris, vt docet tex. in c. dominus, & Præpos. in c. presbyterorũ
56. dist. necnon succedere, & alios actus exercere, dum aliud canonicum non
obsistat, vt in simili dicit tex. in c. vno de ætate, & qualita. in 6.

Pater filij beneficiũ habere potest.

Nepos patrui, vel auunculi nõ prohibetur beneficium obtinere.

Non prohibetur tamen pater habere beneficium filij, scilicet in quo filius 29
ministrauit, tum ꝙ hoc non inueniatur expresse prohibitum, tũ etiam quia o-
diosum est, ergo potius restringẽdum, l. cum quidam ff. de liber. & posthu. cui
dici potest, ordine turbato succedis Bulgare nato. gl. in l. nam & si parentibus,
ff. de inof. testa. & quia hoc etiam rarum est, vt filij thesaurizent parentibus, &
eis beneficia resignarent. †Nepos etiam, quem vulgariter nuncupamus patrui, 30
vel auunculi non prohibetur habere beneficium sui patrui vel auunculi. c. ex
parte. j. de offi. del. & d. c. 2. vbi Pan. de arb.

Clausula dispẽsa. dummodo simul non ministrent.

Verum si dispensetur cum filio vt possit præfici in ecclesia, in qua pater mi 31
nistrauit, solet in signatura inscribi, dummodo simul non ministrent, propter
decorem domus Dei. d. c. cum decorem, eo. & hoc docet Staphil. in tract. de li-
ter gratiæ, tit. de quali. & statu benefic. versi. primo, ꝙ sit.

Legatus non dispensat, ut filius ecclesiã, in qua pater ministrauit habeat.

Nullus prærerea legatus dispensare potest, vt filius etiam legitimus habeat 32
illud beneficium, in quo pater ministrauit, vt decidit tex. in c. dilectus, de filijs
presbyt. nisi Papa hoc ei expressim concesserit.

Filius in ecclesia in qua pater est præfectus, an beneficium habere possit.

Quarta prohibitio est, vt filius nedum prohibeatur obtinere ecclesiam, in 33
qua pater ministrauit proxime, sed etiam illam, in qua præfectus est pater, vt
pote quia Episcopus. c. adhæc de filijs presbyt.

Idem si pater esset curatus, & filius vellet esse vicarius perpetuus. c. conque 34
rente. c. ad extirpandas, de filijs presbyt.

Etiam si filius non habeat ministrare, ideo non poterit habere canonica- 35

tum

tum, vbi pater est Episcopus, vel vbi aliud beneficium obtinet. Anto. & alij in d.c. ex trasmissa, ibidem.

Si vero sint dissimilia beneficia poterit.c. ad hæc, ibidem. Et asserunt quidam
36 hanc prohibitionem procedere tantum in illegitimis, indecorum enim est, vt in altaris officio illegitimus filius impudico patri ministret.c. cum decorem, eod.& hoc est sine dubitatione.

Sed & in legitimo idem dicit glo.in c.ad abolendam, ibidem per illum text.
37 ibi.ne canonicorum filij maxime spurij canonici fiant. Ego putarem hanc prohibitionem tantum habere locum in illegitimis, per rationem superius dictã, quia scandalum præbet filius spurius, quando cum patre ministrat, quod non facit filius legitimus,& ad hoc est tex.in d.c.ad hæc,& huius est sententię Calderi.consi.1.eo.tit.quem refert & sequitur Dec.in c.inter.2.no.de rescri.

Canonici filios dupliciter habere possunt.

38 Nec refregatur c.ad abolendam, ibi, maxime spurij, quia ex canonicis filij possunt oriri in duplici differentia, primo naturales tantum, si canonicus nondum sacris initiatus sit,& progenuerit ex soluta, si uero sacerdos fuerit, tunc natus eo spurius est.c.nisi, de renuncia.igitur vult tex. filios canonicorum nõ posse canonicos esse, nec præfici in ecclesia, in qua pater est canonicus, quia sunt illegitimi,& maxime si sint spurii, id est geniti a patre presbytero.

39 Sed concilium non ideo vult prohibere, quin legitimi filii possint esse canonici in ea ecclesia, in qua pater est canonicus, vel episcopus,& sic puto intelligenda ista iura, quamuis doc.valde super his dubitent,& illa opinio de consuetudine seruatur, vt nusquam viderim a legitimo peti dispensationem obtinendi canonicatum in ecclesia, in qua pater legitimus habet de Ripa in d.c.inter, 4.no.de rescrip.

Genitus illicite cum vxore censetur illegitimus.

40 Quinta, genitus illicite cum vxore propria, videlicet post votum vtriusque emissum, cum sit bastardus, debet hoc in impetratione exprimere, videlicet quod sit genitus,& procreatus ex legitimo matrimonio quidem, sed pater, & mater ingressi fuerant religionem,& postea ex congressu fuit genitus, hoc dicit glo. in cap.ministri.81.dist.& in c.cum multæ.12. q.2. doctores c.literas, de filijs presbyter.

41 Si vero natus sit licite, vt pote, ab vxore, quæ maritum suum ignorabat esse sacerdotem, tunc illius bona fideles excusat, vt faciat hunc filium legitimum c.cum inhibitio, de clandesti.respon.c.2.& ex tenore, qui filii sint legi.quamobrẽ tunc ille nulla indiget dispensatione, cum vere sit legitimus propter bonam fidem matris.

Sacerdotis filius sufficit, quod quis probetur.

42 Veruntamen si probauerim aliquem esse filium sacerdotis, sufficit ad transferendum in eum onus probandi, se fuisse progenitum ante sacerdotium, aut bona fide matris.c.inter cæteras, de rescr.quæ bona fides præsumitur, quando publice matrimonium est celebratum.l.si.vbi doct.de ritu nup.vel quando vocatis amicis contractum fuit.Pan.& alii in c 2 qui filii sint legit.

43 Et de his omnibus & singulis prohibitionibus, si locus eis sit, opus est in dispensationibus facere mentionem, alioqui subreptitia erit impetratio, necnon si loco plurium vna tantum inseratur, doct.in c.2.eo tit.

Dispensatur cũ bastardis, & a iure, & ab homine.

44 Item duobus modis cum his dispensatur a iure,& ab homine, a iure inquam, si illegitimus ingreditur religionem.c.1.eo.quia religionis ingressus omnem, abstergit maculam.c.non liceat.19.q.vlt.vt inferius dicetur abũdantius. Ab homine dispensatur videlicet a Papa ad omnia, ab Episcopo in beneficio simplici,& ad minores.c.1 eo.ti.l.b.6. vt superius dictum fuit.

45 †Nec quidem legatus dispensare ad dignitates,& curata, nec ad maiores ordines poterit, per tex.iuncta gl.in d.c.1.in fi.eo.& Paris.consi.136.stante, in nu.26.in 4.volu. nisi a Papa hoc ei speciatim concessum fuerit.

Verum

Causæ dispensationum in illegitimis.

Verum quia superius dictum fuit dispensationem sine caussa factam non va- 46
lere, dubium esse potest, quæ caussæ legitimæ dispensandi sint in his naturali-
bus? Respon. tex. in c. innotuit, de elect. his verbis, multa in hoc casu dispensa-
tionem inducere videbantur, literarum scientia, morum honestas, vitæ virtus,
& fama personæ, vnde in dispensationibus istorum hæc dici solent.

Dispensare oportet cum illegitimis ad tonsuram, & ad ordines.

Ex prædictis apparet quod circa illegitimos multiplex dispensatio concedi so- 47
let. Primo vt tonsuram, & ordines sacros assumere possint, quod est eisdem cō-
muniter a iure prohibitum. c. cum in cūctis, de elec. & c. 1. & per totum de filijs
presbyter, c. per venerabilem, in fi. qui filij sint legit. quo casu si Papa dispēset
simpliciter, vt ordines sumere possit, intelligetur de minoribus, non de maiori-
bus, arg. c. lector. 43. dist. si quidem odiosa est dispensatio, quamobrem non ex-
tendenda regul. odia, de reg. iur. & superius scripsi in effectu dispensationis, &
hoc docet Spec. in eo. titu. §. postremo, versi. quid si dispensatum est.

Dispensandum cum illegitimo ad beneficia.

Secundo hic dispensatus ad ordines etiam sacros, nō censetur dispensatus, vt 48
beneficium habeat, quia diuersa sunt. c. 1. eo. lib. 6. & quia dispēsatio non extē-
ditur vt superius dixi, nempe illegitimus non est capax etiam pensionis ecclesia
sticæ, quæ prouenit ex beneficio. c. extirpandæ, in fi. & ibi do. de præb. Hiero.
Gigas in tract. pens. q. 16. & quia loco beneficij habetur c. ad audientiam. 2. de
rescr. & fructus pars rei habentur. l. fructus. ff. de rei vend. † Quinimo dispensa 49
tus ad beneficia etiam quæcunque generaliter non tamen censetur dispensa-
tus ad pensionem, nēpe quia hoc est odiosum, nec extendendum. c. quamuis &
c. cui de non sacerdotali, de præb. li. 6. Fel. in ca. ad audientiam. 2. de rescr. Gigas
q. 18. & seq. sed forte contrarium est, verum vt alibi dicam.

Dispensatus ad beneficium non censetur dispensatus ad pensionem.

Dispensatus ad unum beneficiū plura non poterit habere nec unum curatum dignitatem.

Tertio illegitimus dispensatus ad vnum non censetur ad plura dispensatus 50
etiam simplicia beneficia, c. fi. eo. tit. in 6.

Quarto dispensatus illegitimus simpliciter vt possit habere beneficium non 51
poterit habere curatum, d. c. 1. quia maior idoneitas in illis requiritur. c. cum in
illis, de præb. in 6. ideo oportet exprimere in dispensatione, & præbendas ac ca-
nonicatus in ecclesia cathed. c. quamuis. 1. de præb. in 6.

Quinto est exprimendum, quod etiam dignitates habere possit, alias dispensa- 52
tio non extenditur ad eas, vt do. asserunt in c. fi. eo. tit. in 6. & superius dictum
fuit, imo etiam si fuerit expressum quod dignitates obtinere possit, adhuc non po
terit obtinere dignitates curatas, per d. c. cum in illis, ideo hoc quoq; exprimen
dum erit in dispensatione. † sexto personatus, officia, & parrochiales ecclesiæ 53
debent exprimi, quemadmodum supra dixi prosequendo bullam dispensatio-
nis. † Septimo dignitates maiores in ecclesia post pontificalem & principales in 54
ecclesijs collegiatis. c. fi. de præb.

Octauo quod obtinere possit in illa ecclesia, in qua pater ministrauit exprimen 55
dum est, vel si pater est ibidem præfectus, aut canonicus. c. pe. eo.

Illegitimus secularis ad beneficia dispensatus ad secularia intelligitur.

Nono si concedatur dispensatio illegitimo seculari intelligetur ad secularia 56
pro qualitate personæ. l. plenum §. equitij ff. de vsu & habita. vnde si regularia
velit obtinere, requiritur expressio in dispensatione, & contra, cum hoc de iu
re non possit. c. super eo. de regul. Io. And. in reg. quæ a iure, de regu. iur. in 6. in
Mercu. Barba in c. possessiones, de reb. eccles. non alienand. c. cum de benefi-
cio. de præb. lib. 6.

Decimo si duo velit in eadem ecclesia, & vt dicūt, sub eodem tecto obtinere, 57
debet exprimi, alias non licebit habere duo in eadē eccl. c. literas, de cōce. præ.

Vndecimo si quod habeat beneficium, illud est exprimendum, c. si propo- 58
nente, & c. ad aures, ac c. cum adeo, de rescr. c. non potest, de præb. in 6.

Duodecimo in secunda dispensatione debet facere mentionem primæ. c. 2. 59
de filijs presbyter. in 6. sed non tenetur in impetratione beneficij facere men-

tionem

tionem dispensationis super pluralitate, c. non potest de Rota dec. 280. in antiq. Ias. in l. nec damnosa. C. de praeeib. Imper. offer.

60 Vltimo debent ista narrari in dispositione, nec sufficeret in nō obstante hoc inserere, vel in executiuis, per text. in clemen. prima de praebend. Calder. consil. quarto, illo titulo, vel supplētes omnes defectus, & quos defectus, tollere videatur plene scribit Praepos. in c. Caenomanensem, col. 1. 56. dist. non. n com muniter videtur papa tacitos defectus tollere, quos videlicet ignorat c. 1. de const. in 6. Aegid. Bellamera consil. 32. pro introductione, columna pen. versic. ad quartum. *Requisita in dispensatione illegitimorum, ut exprimantur.*

61 Adhaec qualitates spurietatis veniunt in dispēsatione exprimēdae, alioqui legitimatio, vel dispensatio nulla est, ut habet dec. Rotae, in ti. qui fil. sint leg. & plene Fely. in c. postulasti, col. 4. & seq. de rescr. c. innotuit, de elect. & dicetur in 3. parte infra in materia legitima, in rescr. mistis. *Qualitas spurietatis exprimenda.*

62 Si tamē in prima legitimatione, & dispensatione qualitates omnes quis expresserit, & postea factus habilis impetret beneficium, sufficit dicere se pati defectum natalium, licet qualitates alias non expresserit, nam haec vltima impetratio non est nisi executio primae dispensationis, quamobrem ad illam se referre debet, arg. l si defensor. §. 1. ff. de interrog. act.

63 Quinimo si legitimus dispensatus ad beneficium curatū vnum impetrauerit non facta mētione dispensationis ad plura, valebit impetratio, sicut asserūt do. de Rot. dec. 280. in anti. & Hiero. Gigas in tract. de pensio. q. 20. *Illegitimus impetrans vnum beneficium non tenetur facere mentionē de dispensatione ad plura.*

64 Idem dicunt docto. in licentia data ad resignandum, quandoquidem exigua est gratia, nec difficilior redditur Papa, quamobrem non alia requiritur spurietatis expressio, sed hodie nec solet licentia peti, aut concedi, doct. in ele. vna, de renunc.

65 Item si quis impetret facultatem recipiendi fructus in absentia gratia studij non est necesse spurietatis qualitates exprimere, quā omnibus illudere volētibus concedi solet, c. cum ex eo, de elect. i i 6. hodie quoque haec facultas nō impetratur, cum iure communi concedatur. c. vno, de cler. non resid. in 6. c. licet, de praeb. nam frustra impetratur quod iure communi cōceditur, l. 1. C. de Thesau. lib. 10 & concessa dispensatione non residendi fructus recipi possunt cap. licet, vbi doct. de praeb. *Qualitas spurietatis quando nō sit exprimenda.*

66 Addendum est, q illegitimus per ingressum religionis, & professionem fit legitimus quo ad ordines, ut sine alia dispensatione promoueri possit cap. presbyterorum, 56. dist. cap. 1. de fil. presby. Arch. in c. fi. ibidem, lib. 6. Oldr. consil. 215. puncta. Ad ordines inquam, tam maiores, quā minores d. c. 1 gl. in c. 2. de aposta. sicut olim quo ad successiones datus curiae legitimus fiebat. §. quibus, de haere. quae ab intest. defer. l. eos, C. de his qui sponte public. mune. subeunt, lib. x. quia religio maculam omnem abstergit. tex. in prin. authen. de monach. colla. 1. quia est in virtutibus perfectus, ideo alia non requiritur perfectio, glo. in c. quantumlibet, 47. dist. c. non liceat. 19. q ult. alioqui esset contra intentionem ingredientis religionem, quae est, vel esse debet, ut Deo seruiat, & tamen hoc facere non posset. *Religionis ingressu illegitimus, et ad quae.*

67 Verum iste monachus factus non censetur habilis ad obtinendum episcopatum, nec alias dignitates minores, vel maiores, nō abbatiam sui monasterij, nec curata beneficia, nisi accedēte Papae dispēsatione. d. c. 1. & fi. eo. & ibi doc. quia d. ca. 1. id prohibens, est tex. concilij, contra quod non potest episcopus dispensare, per gl. in c. cum dilectus de elect. *Illegitimus factus monachus non est habilis ad episcopatus, & dignitates maiores, nec ad curata.*

68 Imo nec quidē simplicia beneficia secularia, cum sit regularis obtinere, poterit etiam ex episcopi dispensatione. d. c. super eo, de regular. c. monachus. c. si cupis, & c. plauit. 16. q. 1. sed manualia non curata sic cap. 1. & cap. proposuit, eod.

cod. vbi no & in cle. 1. de supplend. negligen. prælat. Io. Andr. in regul. quæ a iure, in fin de regu. iur. lib. 6 in Mercur. quia per hoc non infringitur stabilitas claustri, cum ibi monachus maneat vt obedientiarius, ad abbatis nutum reuocandus ad claustrum, Secus esset in beneficijs alijs secularibus, & hoc plene docet Præposi. in summa 56. dist. †Etiam impetrando beneficium tenetur facere mentionem de defectu natalium, ut videtur consulere Petr. Parif. consil. 44. pro d. Hieronymo, colum. 2. in 4. volu. cum nō sit omnino aboletus per ingressum religionis. 69

Illegitimus factus monachus tenetur in impetrationibus facere mentionē de defectu natalium.

Episcopi cum illegitimis ad pēsionem non dispensant.

70 Et an episcopus dispensare possit illegitimum ad pensionem, Hiero. Gigas in tract. de pensio. q. 17. dicit posse in illis casibus quibus potest imponere, tamen de consuetudine generali regni episcopi nullam imponunt pēsionem, in consequens, nec super hac pensione dispensare valebunt. Et ita seruatur in forensi iudicio licet, forte de iure esset contrarium.

Irregularitas ex delicto proueniens non tollitur per ingressum religionis.

71 Præterea non tollitur per ingressum religionis irregularitas ex delicto, & culpa illegitimi proueniens, vt si fuerit homicida, tum vero maxime quando religionem ingreditur propter crimen, gl. in c. hoc nequaquam, 7. q. 1. secus in illa quæ venit ex macula solius illegitimitatis absque sua culpa, vt ea quę prodit ex delicto patris, gl. & doct. in c. cum deputati, de iud. & docto. in cap. 2. de aposta. Præpos. in sua summa 56. dist. gloss. & docto. in cap. 1. & fi. de eo qui furtiue ord. recepit.

Nisi ad actus temporales.

72 Nisi quod ad actus temporales, vnde ille qui non poterat esse testes, quia periurus, vel furti condemnatus, si religionem professus fuerit, testificari poterit, ingressus enim ille purgauit maculam quo ad temporalia, vt no. glo. & Pan. & Fel. in d. c. cum deputati, & in c. testimonium, de test. †Qui vero sint irregulares, & quotuplex est irregularitas, tracta. Spec. in titu. de lapsis & dispensa. & Soc. in repe. c. ad audientiam, de hom. 73

Dispensatus secularis an post religiōis ingressum regularia habere possit.

74 Vidi dubitari de illegitimo seculari dispensato ad quæcunq; beneficia qualiacunq;, &c. qui demū ingressus est religionem confertur eidem prioratus regularis, an possit vi dispensationis illū obtinere, videbatur non posse, quia sm qualitatem personæ tempore dispensationis videbatur solum ei prouidendū, & sic de seculari, cum id temporis secularis esset. arg. l. si non fuerit, §. libertus, vbi Ias. ff. de cond. indeb. l. plenum, §. equitij, de vsu & hab.

75 Contrarium est verius, quia dispensatio ista generalis erat, per quam factus erat capax, & inclusum erat quodcunque beneficium, vt si factus sit religiosus, possit ei conferri prioratus regularis, pro qualitate suæ personę, & attendi debet tempus vacationis, per c. eo cui, de pręb. lib. 6. c. si eo tempore, de rescr. ibidem facit l. si C. de testa. mil. †Idem dixi in minore, qui nominationes impetrauit, & ad curata, & ad non curata, qui si fuerit maior tempore vacationis beneficij curati, vt illud acceptare possit, in tract. nomi. q. 9. nume. 51. & sequen. vbi alia adduxi. 76

Commendā Papa concedit.

77 Quamuis dispensatio concessa seculari ad quæcunq; non faciat eundē habilem ad regularia in commendam retinenda, quandiu secularis remanet, ne duplex concurrat dispensatio, videlicet super defectu nataliū, & super qualitate beneficiorum, quod esset absurdū, nisi fuerit expressum, vt supra dixi. Sed hoc casu poterit commendam Papa concedere, non vero ordinarius.

Commenda nō continet dispensationem in illegitimo.

78 Imo quando prouidetur patienti defectu nataliū, ēt per commendam, secū debet dispensari, ut non obstāte dicto nataliū defectu, beneficiū illud cōmendatum recipere, liciteq; retinere possit, & hoc est de stylo curiæ Roma.

Vacans beneficium quādo ab ordinario conferri non possit.

79 Nota casum singularem, in quo licet collatio beneficij facta illegitimo ab ordinario non valeat, tamen si ille ad sacros ordines promotus fuerit ante collationem, & postea spolietur beneficio, restituetur, & iure recipiet fructus, cum

cum altari seruiat.c.veniẽs,& seq.de filijs præsbyter.c.cum secundũ, de præb. retinereq; potest illud in odium ordinarij,qui illum ordinauit, & illi contulit, ne cogatur mendicare in opprobrium totius cleri.c.diaconi.5.in 93.dist.

80 Ideo non licebit ordinario,qui contulit illud,alteri cõferre,licet vacet, sed a Papa poterit impetrari,arg.tex.in c.si tibi absenti,de præb.in 6.vnde cum hic bastardus coloratam habuerit possessionem, fecit fructus suos, nec ob hoc factus est inhabilis,nec eget rehabilitatione quo ad fructus perceptos.

81 Imò si hic illegitimus fuerit ad vnum dispensatus, & postea illud permutauit cum secundo,non poterit secundum retinere.c.non potest, de præb.in 6. si tamen secundi fructus receperit,non tamen efficitur inhabilis,quia iuris authoritate recipit,eũ Deo seruiat.c.veniens, eo.ideo non egee rehabilitatione. *Illegitimus dispensatus ad vnum non poterit illud permutare, & aliud loco illius habere.*

82 Tamen si iste fuerit dispensatus ad vnum, & illi collatum fuit vnum beneficium,super quo longo tempore litigauit, nunc componit pensione data,an illam pensionem retinere possit? Respon.posse, quia nunquam obtinuit beneficium pacificum,ideo hæc pensio vicem habet beneficij,ad quod erat dispensatus,

83 † Si vero beneficium obtinuisset pacifice,& cũ effectu,& postea vellet pensionem habere, vel aliud beneficium,non posset, intelligitur enim de primo, d.c.non potest,de præb.in 6.nisi adesset clausu.loco dimissi,&c.quam declaraui superius in bulla dispensationis.

84 Dispensatio ad duo vel tria per cancellariam vix solet expediri simul cum creatione protonotariatus,sed cum duabus bullis sic,nam taxæ diuersæ sunt, namq; taxa protonotariatus solet dari camerario, taxa vero dispensationũ vicecancellario,& ita solent ex stylo curiæ Ro.duo fieri diplomata. *Bulla dispensationis non expeditur simul cũ bulla protonotariatus.*

85 † Sed tamẽ nullã taxã a me quisquam protonotariatus recipit quia proprio motu,& gratis atq; ex animo hoc mihi Reuer.do.cõcessisti cum legationis munere in partibus Gallica.fungereris,vnde est ꝙ tuæ dignitati perpetuas agam gratias.

86 Item dispensationibus ad quæcunq; pro bastardis,non solet dari ad dignitates maiores in cathedralibus,nec ad principales in collegiatis,ne pariat inuidiã contra eum,qui omnino est inhabilis,vt omnibus præficitur, ac eos regat.

87 Ideo si in signatura petatur,& de speciali ad vitam,solet cassari,& deleri,nisi is qui petit,fuerit doctor,aut alias qualificatus,vt docet Staphil. in tract.de lite.gratiæ,tit.de modo,& forma impetr.versi.hinc est,quia ista clausula denotat, ꝙ de speciali gratia dentur illi dignitates in cathedralibus maiores post Pontificalem,& principales in ecclesiis collegiatis, vt superius dixi in forma signa,& bullæ nouę prouisio,quod permitti non debet. *Clausula de speciali non datur illegitimo.*

88 Si tamen in signatura quis petierit secum dispensari, etiam ad maiores, & principales dignitates, & Papa in dispositione posuerit clausulam simpliciter ad dignitates,nõ exprimẽdo maiores,nec principales, videbitur etiã ad maiores,& principales dispensatus,quia illa clausula refertur ad petita, per l.si defensor ff.de interrogat.actio. Et generaliter est ei cõcessum,vt petitur,ergo & *Petenti secũ dispensari ad maiores, si ad dignitates cõcedatur, de maioribus etiam intelligitur.*

89 de illis dignitatibus etiam maioribus intelligetur. † Nec obstat, reg cancel.vbi requiritur harum maiorum dignitatum expressio verum est, sed hæc quoque in corpore & petitione partis hoc fuit expressum,ergo sufficiet, paria sunt.n: exprimere per se,vel per relationem ad aliud.l.ait prætor.§ j.ff.de re iud.l.certum,si certum pet.ideo in bulla exprimi poterit.

90 Prædictis addẽdum est,quòd in signatura istius illegitimi deber inseri clausu. non obstante defectu natalium,si tamen ipse petierit secum dispẽsari de dignitate,etiam in cathedrali,exprimens defectum natalium . Sed in dispositione est clausula,& cũ dicta dispensatione obtinendi dictam dignitatem,&c & desint hæc verba,& super dicto defectu natalium,an poterit dari dispensatio super dicto defectu,& respon.posse, quia postquam Papa concessit ei, vt dignitatem *Illegitimus dispensatus ad dignitatem censetur esse de defectu natalium dispensatus.*

rem obtinere possit, quam non potest obtinere sine defectus natalium dispensatione, per consequens videtur secum dispensatũ super illo defectu, licet non sit expressum, per l. Barbarius. ff. de offi prat. nam hoc est accessorium necessarium quod principale sequitur, vt superius scripsi.† Adhæc bastardus in signatura petijt secum dispensari ad quæcunque etiam si canonicatus & præbenda, dignitates, personatus, &c. in cathedralibus etiam metropolitanis, vel collegiatis, &c. in clausulis tamen, & in dispositione non est expressum nisi ad quæcunque, quotcunque, & qualiacunque cum cura, & sine cura (vt præfertur) qualificata, dummodo non sint dignitates maiores, &c. An intelligatur dispensatus ad dignitates & præbendas etiam in cathedralibus? Respon. sic, & in bulla poterunt exprimi.† Nam clausula in dispositione refertur ad clausulam in corpore scriptam, dum dicit, vt præfertur qualificata, voluit ergo Papa intelligere de quacunque qualificatione petita, & sic etiam de dignitate, & præbenda in cathedrali, tum quia exceptio firmat regulam in non exceptis. l. j. ff. de regu. iur. erat excepta dignitas maior, & principalis, ergo super alijs censetur Papa concedere, alias simpliciter dispensatus ad beneficia non censetur esse dispensatus in ecclesia cathedrali, c. quamuis, de præb, lib. 6. Ioan. de Silua in tract. de benefic. in 3. parte. q. 45. 91 92

Clausula, ut præfertur qualificata includit etiam præbendas cathedralis ecclesiæ.

Illegitimus dispẽsatus ad præbẽdas cathedralis duas obtinere non poterit.

93 Nota etiam quòd dispẽsatus ad duo, & ad canonicatus, & præbendas etiam ecclesiæ cathedralis, non poterit obtinere duas præbendas in cathedralibus, nisi habeat clausulam, quam soleo apponere, & ad secundam prębendam in cathedralibus, etiam metropolitanis, & sic consului cuidam illegitimo, Legitimus vero duas obtinere potest præbendas etiam sine dispensatione de cõsuetudine, vt supra dictum fuit.

94 Non omittendum ꝙ illegitimus regulariter tenet in omnibus impetrationibus exprimere se illegitimũ, & defectũ nataliũ, alioqui impetratiões a Papa vel Legato impetratæ sunt subreptitiæ, & nullæ. c. 2. vbi doct. de filijs presbyter.

Cautela, ut bastardus in omnibus impetrationibus non exprimat defectũ natalium.

95 Cautela tamen est super hoc, vt (vt qui non vis in singulis impetrationibus hoc exprimere) impetres indultum a Papa, quo non tenearis ad id, & solent ita regulariter dictari Iulius, &c. Tibi vt in quibuscunq; impetrationibus, priuilegijs, literis, & indultis, tam Apostolicis, quam alijs gratiam vel iustitiam seu mistũ continen. per te, seu tuo nomine a sede Apostolica, vel illius legatis aut locorum ordinarijs, vel alias qualitercunque de cætero impetrandis, nullam de defectu, & dispensatione prædictis mentionem facere tenearis, nec propterea impetrationes, concessiones, dispensationes, gratiæ mandata, priuilegia literæ, & indulta huiusmodi de subreptionis seu nullitatis vitio, aut defectu intentionis notari, seu propterea nullatenus impugnari possint, sed validæ, & efficaces existant, & tibi suffragentur in omnibus, & per omnia, perinde ac si de legitimo thoro natus esses, seu in illis de defectu, & dispensatione huiusmodi expressa mentio facta fuisset defectu prædicto, &c. authoritate Apostolica tenore præsentium de speciali gratia indulgemus, &c.

Compositio non solet in præiudicium officialiũ remitti.

96 Sed hæ literæ non solent concedi sine compositione, quæ non solet remitti, quia tangit curiæ Ro. officiales, quorum salaria Papa remittere non consueuit quippe vendens eis officia, contrahere videtur cum ipsis, de non reuocando eos, nec in toto, nec in parte, arg. l. j. & 2. ff. quando liceat ab emp. disced. Bald. in l. qui se partis, colum. 8. C. vnde liberi. Bened. in repe. c. Rainu. in verb. duas habens, nu. 36. cum seq. de testa. & videtur eos in hoc reuocare, in quo remittit, nisi ex magna causa hoc faciat, & cum familiaribus vel cum illis, qui sunt benemeriti de repub.

Bideli an teneãtur remittere salaria, quando doctores remittant sua.

97 Veruntamen in simili vidi secus obseruari in quatuor vniuersitatibus, in quibus doctor regens fuit, vt cum doctores remittebant, aliqua ex eorum salarijs,

rijs, Bidelli quoque nostri pro virili remittere cogerentur, licet essent ipsi fo-diti emere sua officia, quod tamen eodem casu retento non putarem forte procedere, quando separata essent eorum salaria a salarijs doctorum, quia non arguitur ex separatis, l. fi. ff. de calum.

98 Interdum et vidi in signatura dispensationis pro defectu natalium in clausulis ponere, & cum clausula, quod in quibuscunq; gratij prædictum natalium exprimere non teneatur latissime extendenda, &c. & quod perinde habeatur in oibus, & per omnia, ac si de legitimo thoro natus fuisset, & istam clausu. soleo apponere, ne duabus impetrationibus quis grauetur, quod est vtile. *Clausula apponenda in dispensationibus illegitimorum.*

99 Adde etiam in non obstantijs hanc clausulam, non obst. statutis, etiam si expresse caueretur in illis, quod nulli illegitime geniti in canonicos recipi, ac canonicatus, aut præbendas, dignitates, vel personatus, seu officia, vel quæcunque alia beneficia, vel prælaturas in eisdem nullatenus valeant obtinere, & quod hoc iurare teneantur, videlicet an sint legitimo matrimonio procreati, quę quo ad personam tuam omnino tollimus, & etiam immutamus, eis quoad alia in suo robore duraturis iuramento confirmatione Apostolica, vel quacunque alia firmitate vallatis nequaquam obstan. authoritate Apostol. de speciali dono gratiæ dispensamus. *Clausula in nō obst. pro illegitimis.*

100 Formulam huius dispensationis super defectu natalium docet Ioā Andr. in addi. ad Specu. in titu. de filijs presby. vlt. addi. quæ etiam ex supra scriptis plene concipi potetit.

101 Item aduertendum, quod olim Papa solebat post salutationem in huiusmodi dispensationibus sic dicere, cum scribebat pro illegitimis, illegitimæ gentes, quas vitæ decorat honestas, naturæ uitium minime decolorat, quia decus vir tutis genituræ maculam abstergit, in filijs, & pudicitia morum pudor originis aboletur, cum itaque, &c. alia pro illegitimis nunc missa faciam. *Clausula in principio bullæ illegitimorū ponenda.*

De dispensatione cum regularibus facta.

1 SCIENDVM est, quod cum religiosis secundum varias eorum qualitates plurifariam dispensatur, interdum cum non mendicante, alias cum mendicante.

2 Cum regulari non mendicante dispensatur, vt beneficium obtineat in alio monasterio, quam suo, & alterius ordinis, quod de iure prohibitum est, cum non liceat illis locū habere in diuersis monasterijs, quorū vnū ab alio nō dependet, c. cum singula, §. fi. de preb. lib. 6 & nullus potest cum his dispensare, nisi Papa, vt ibidem dicitur, & si secus factū sit, vt si collatio fuerit ab alio facta, quam a Papa non valebit, nec quidem a legato, nisi expressam adhoc potestatem habente, quinimo est conferens priuatus potestate, iterum conferēdi, primo & recipiēs efficitur intelligibilis, in d. §. fi. † & quamuis ille texte. vtat *Cum religioso dispensatur, vt in alio monasterio beneficium obtineat.*

3 verbo intelligibilis, tamen intelligitur iste monachus inhabilis factus, non solum vt eligatur, sed & vt ei beneficium conferatur, c. quisquis, de elec. licet. n. appellatione electionis non veniat collatio, fallit nisi sit eadem ratio vt hic, c. cū in illis, §. 1. & 2. de præb. in 6. & hoc probatur in d. § fi. ca. cum singula, quia rationi non conuenit, vt homines diuersæ professionis, vel habitus, simul in diuersis monasterijs socientur, vtor verbis tex. in c. in cle. 1. de ele. & tex. in c. in noua, 16. q. 7. sic habet, Qui in administrationibus socientur, nec professione discrepent, nec habitu, nam cohærere & coniungi non possunt, quibus studia, & nota sunt diuersa. *Intelligibilis quomodo intelligatur.*

4 Sed hoc ideo dicit intelligibilis, propter frequentiam, quia frequentius fiebant electiones in monasterijs, c. monachi, in fi. de statu monach. Sed noluit ob hoc

hoc excludere collationem, videlicet vt conferri beneficium ei non possit, per auth. cassa. C. de sacrosanct. eccle. & glo. in cle. 1. de tescr. in v. q. tracta. not. in Concorda.

Religiosus sine dispensatione curatum habere non potest.

5 Quandoque dispensatur, vt religiosus curatum habeat, & ecclesiam parrochialem, quod prohibetur in c. monachi, de statu mona. quia plangentis non docentis habet officium c. monachus c. alia, & c. placuit 16. q. 1. & c. peruenit, ibidem, c. 1. de capel. monach.

6 Quod est verum, nisi sit beneficium curatum sui ordinis, & per fundationē illis additum, tunc ad præsentationem abbatis poterit curæ præfici, etiam sine dispensatione, cle. vt professores, & ibi Bonifa. no. x. de regula. c. doctos, & c. seq. 16. q. 1. gl. in summa, ibidem.

Regularis beneficium seculare obtinere sine dispensatione non potest.

7 Dispensatur ēt cum regulari, vt seculare beneficium habeat in quo præfici est omnino de iure prohibitus, d. c. monachi de statu monacho. & in c. officij, de elect. c. cum beneficio, de præbend. lib. 6. sunt. n. regularia committenda regularibus, & secularia secularibus, § volumus, de collsa. in Concor. cle. j. de ele. c. in noua 16. q. 7.

Monachus unū tantum beneficium habere potest non duo.

8 Notandum est, φ licet monachus & regularis possit unum habere beneficium regulare, tamen duo habere non potest, nec quidem capellam vel pensionem, aut portionem monachalem cum beneficio, nam quodlibet beneficiū est incompatibile monacho cum primo c. cum singula, de prebend. libr. 6. vbi sic dicitur. Singula officia singulis esse committēda personis. præsenti edicto prohibemus, ne aliqui monachi, uel religiosi alij pluribus prioratibus, vel ecclesijs absque sedis Apostolicæ authoritate præesse præsumant, nisi vnus ex eis ab alio dependeat, vel adinuicem sint annexi, ergo dispensatione opus est, ēt si duo tantum simplicia vellet habere.

Religiosus duo beneficia in titulum obtinere nō potest.

9 Adhæc regulari nō solet cōcedi dispēsatio, vt possit duo beneficia sui ordinis in titulū tetinere, secus in seculari, sed statui solet in dispēsatione, vt religiosus vnū habeat i titulū, aliud i cōmēdā, vt supra dictū fuit i bulla dispēsationis.

10 Ratio est, quia si religiosus in titulum haberet duo in diuersis monasterijs, esset sub diuersa obedientia, & diuersis subijceretur, quod esset absurdum, & monstruosum, quem habere duo capita, vt in c. 2. ne sede vacan. & duobus dominis seruire, cap. 2. 21. q 1.

11 Nisi illa duo beneficia dependerent ab vno & eodem monasterio, tunc possent ea simul in titulum haberi, quia non subest hoc casu diuersis, sed vni tantum, aut si connexa essent vel vnita, quibus casibus non requiritur dispensatio ad ea obtinenda gl. in d. c. cum singula.

Fiat, vt petitur in titulū quo ad religiosum non inducit dispensationem.

12 Præterea si regularis iam habens in parrochialem ecclesiam, petat alteram sibi commendari, & Papa dicat in signatura, fiat, vel concessum vt petitur in titulum, si Papa alias non dispensauerit, tenebitur hic regularis dimittere primā & secundam habebit in titulum, quia regularis sine expressa dispensatione nō potest duas parrochiales ecclesias in titulum habere, vt dictum fuit. † Imo nec vnam d. c. monachi, de statu monac. nisi in aliquibus casib. c. quod Dei timorē, de statu regal. Qui casus cum alias in proprijs terminis mihi contigisset, consului monacho, vt primam rursus impetraret, vt vna cum secunda posset illā obtinere, cum dispensatione oportuna ad illa duo. 13

Regulari quando ordinarius cōmendare beneficium possit.

14 Verum si dispensatum sit cum regulari, vt vna cum prioratu, vel alio regulari beneficio possit vnum seculare beneficium cum cura, vel sine cura, si sibi alias canonice conferantur recipere, & quod vixerit retinere, & c. non valebit tamen ordinarius commendare beneficium seculare illi monacho, quia seculare beneficium non datur regulari in commendam etiam a Papa, nisi in signatura sit expresse concessum, & in dispositione, quod etiam ordinarius eidem

dem conferre, vel commendare possit, vt soleo apponere, quia interdum quis amisit beneficium ob hoc q hæc clausula fuerat omissa. Nota, quia non inuenio dicta a nostris interpretibus.

15 Nec quidem in titulum ordinarius dare potest, quia duo non dantur in titulum, maxime regulari, nisi hoc in dispensatione fuerit concessum, ideo in dispensatione debet exprimi, quod illa duo in titulum habeat contra c. cum singula. §. prouidemus, de præb. in 6. Et de hoc fuit Arestum in magno concilio larum, quod secus est in secularibus, vt superius dixi in effectu dispensationis, ratio diuersitatis est, quia ad vitam non commendantur beneficia ab episcopo, c. nemo, de elect. in 6. & hoc est maxime prohibitum religioso, vt duo habeat in concilio Lugdunen. cui non potest derogare ordinarius, gloss. in ca. cum dilectus, de elect. *Arestum.*

16 Aduertendum est etiam, q si religiosus per simoniam (vt sæpius contingit) in monasterio receptus fuerit, illa receptio valebit quo ad eum, vt post hanc professionem resilire non possit a monasterio, sed ibi, vel in alijs locis eiusdem ordinis collocari debet c. quoniam, & c. veniens, de simo. Io. Ana. in c. dilectus, 2. ibid. Tamen si velit sibi prouideri in dicto monasterio, debet prius absolui ab excommunicatione, & simonia, vt remanere possit in dicto monasterio, & postea sibi prouideri de abbatia dicti monasterij poterit, vel alio beneficio, do. in d. c. quoniam, & c. de regularibus, de simo. *Religiosus per simoniam receptus remanere debet religiosus & absolui debet ab excommunicatione.*

17 Religiosus ergo volens exire de monasterio, licentiam petat & obtineat ab abbate, alias est excommunicatus, c. 2. ne clerici vel monach. in 6. quia sicut pisceis sine aqua caret vita, ita quoq; monachus sine claustro. c. placuit. 16. q. 1. *Religiosus de suo monasterio sine licētia exiēs est excommunicatus.*

18 Ad laxiorem autem ordinem non potest transire, etiam abbatis accedente consensu, & obtenta licentia. gl. in c. cum singula. §. fin. de præb. lib. 6. vt superius dictum fuit.

19 Quod si recedat, & habitet extra monasterium suum absque licentia prælati sui, licet gestet habitum, tamen est apostata, & excommunicatus, secus si in alio monasterio degeret, secundum Inno. in c. fin. de renuncia. intelleximus, de ætate. Angel. Clauas. in verb. apostasia, in 4 Pauor. in c. 1. de aposta. & superius dictum fuit.

20 Vnde licentia morādi extra monasterium non potest concedi religioso, nisi caussa studiosorum. c. relatum, ne cleric. vel alia iusta caussa c. ex rescripto defertur. alioqui data non valet, quia non potest abbas, vel alius contra ius dispensare, c. non est, de voto, vbi glo. & doct. & superius in princip huius materiæ dictum fuit. *Morandi licentia extra monasterium quando religioso concedi potest.*

21 Veruntamen si abbas, vel prior sine caussa dispensauerit, & permiserit, religiosus non erit excommunicatus, sed in conscientia tenetur abbas, seu prior, d. c. 2. ne cleri. vel monach. in 6. & peccat vterq;, tam prior, quam monachus, vt ibi dicunt doct. imo non poterit abbas vel prior sine consilio conuentus licentiam præstare. d. c. 2. hoc docet Aufrer. in decis. Tholos. q 276. † Consuetudo tamen (vt vidi sæpius) aliter obseruat, ne consilium conuentus ad hoc petatur; saltem in aliquibus monasteris. *Abbas sine caussa dispensatus cum suo monacho peccat.*

22

23 Ne vero per ignota procedamus, monachus intra annum professionis non proprie dicitur monachus. c. 1. de regular. in 6 gloss. in c. 1. de religio. domib. Tamen large potest dici monachus, & religiosus. c. 1. de statu monach. & cācellaria Apostolica vocat illum monachum, vel canonicum regularem, apponendo in principio bullæ post salutationem, religionis zelus, &c. perinde ac si professus esset, & si prouideat illi de beneficio, translationem apponit, si sit alterius ordinis, vel dependeat ab alio monasterio, licet eiusdem ordinis, quia præsumit eum velle continuare religionis propositum, tamen si relinquat habitum *Monachus an quis dici possit ante professionis annum.*

x

bitum ante professionem, non est nota infamiæ vel apostasiæ affectus, quia iure facit, vt plene consuluit Feli. consi. 29. in facto. †Hodie non admittitur quis in Francia, ad beneficia regularia, prioratum, aut aliam administrationem, nisi is sit expresse professus. c. nullus, de elect. in 6. nisi a Papa cum derogatione, & certa scientia, &c. †Siue conferantur ei beneficia, sine ad ea eligatur, cle. ne in agro. §. certum, & §. sane, de statu monach. Oldra. consi. 222. dicendum, vbi extendit ad aliam quamlibet concessionem. d. c. nullus, loquens in elect. licet Panor. & alij teneant contra, in c. 2. de test. quem sequitur Ioan. de Selua, in trac. de benefi. in 3. parte. q. 51. 24 25

Professus habere potest beneficia, non professus.

Secus in francia (manu scriptum)

†Sed Oldrad. opinio prævalet in Francia, conformisq; est regijs constitutionibus, nisi, vt dixi, collatio fiat ab ipsomet Papa, alijs enim prohibetur isti conferre ante professionem etiam de consuetudine. 26

Colao a Papa religioso erogat vsui francia. (manu scriptum)

Doctoris titulus non debet dari religioso.

Animaduertendum etiam est, quod religioso nō debet dari titulus doctoris, nec quidem in Theologia, aut in iure canonico, nam quo ad ius Ciuile, & Medicinam non est dubiū, cū hæ scietiæ expresse sint eisdem prohibitæ, c. nō magnopere, & c. super specula, ne cler. vel monac. Sed in bulla Papa solet dicere, Iulius &c. Dilecto filio N. monacho, & Theologiæ professori, vel iuris Canonici. 27

Secularis vocatur doctor regularis professor, & quamobrem.

Si vero Papa dirigat in bullam seculari Doctori, tunc Papa scribit Dilecto filio N. Magistro in Theologia, non autem Theologiæ professori, vel Doctori in iure Canonico, si fuerit, secularis, si vero regularis, solet apponi pfessori, &c. ne forte religiosus iste sub hoc titulo doctoratus intumesceret, aut potius ab officio, quod præstare debent doctores maxime Religiosi, vocat eos pfessores, volens eos continuo profiteri, nec enim alias merentur hoc nomen tam honorificum. l. a nullo. C. de fer. †Etiam baccalaureatus in artibus, aut licentia, non sunt gradus, ideo nec solet vocari Religiosus in literis Apostolicis Baccalaureus, seu Licentiatus in artibus, si tamen hoc asserat impetrans, in bulla dicetur tibi, qui (vt asseris) Baccalaureus in artibus, vel Licentiatus in artibus existis, vide quę scripsi in §. præterea, & in §. statuimus j de colla. in Concor. 28 29

Religiosus non vocatur in bullis nobilis.

Adde etiam quod religiosus in literis Apostolicis nō vocatur nobilis, si quidem ingrediendo religionem amisit nobilitatem. gl. vlt. in c. 1. de purgat. cano. & c. fi. de statu monac. Rom. sing. 37. verum nobilis, quia censetur esse mundo mortuus, c. placuit. 16. q. 1. Sed in bulla dicetur tibi, qui (vt asseris) de nobili genere procreatus existis &c. tamen quō hoc intelligatur, scripsi in trac. nom. q. 12. circa finem, vbi dixi hoc quo ad Deū, nō regulariter quo ad alios effectus. 30

Superius non vocatur nobilis.

Idem in spurio, vt non dicatur in literis Apostolicis, nobilis, sed (vt asseris) de nobili genere procreatus existis &c. & hoc seruatur ex stylo curiæ Ro. qui iure probatur, in c. si gens Anglorum. 56 dist. vbi bastardi dicuntur ignobiles, vide quæ scripsi in §. cum vero, in verb. nobilitatis, de coll. in Concor. 31

Regularis sine rationabili causa non destituitur suo beneficio.

Non prætereūdum est, quòd cum a Papa conceditur beneficium religioso, & petitur in supplicatione, quod ad vitam inuitus amoueri non possit, solet addere Papa, absque rationabili caussa, alias daretur materia delinquendi monachus, & contradicendi suis Abbatibus, contra l. conuenire. ff. de pact. dotal. †Tamen ego putarem hoc esse intelligendum, etiam si non apponatur, nam beneficia secularibus ad vitam dantur, c. si gratiosæ, de rescr. nihilominus ex caussa remoueri possunt, & priuari beneficio, c. ad abolendam, de hæretic. cap. satis. 56. dist. sed hoc Papa eximit in regularibus gratia vberioris declarationis. †Notandum etiam est, quod religiosus non sumit nomen ex beneficio seculari, nec vocatur curatus vel prior sancti Pauli, vel Rector parrochialis ecclesiæ, nec ex vicaria seu cappella, nisi sit sui ordinis, quia semper fratres sunt, & regulares, & ad tollendam gloriam, & ambitionem, vt patet in titu. de statu mona. †Idem dicunt pragmatici Romani, in fratre Hierosolymitano habente parrochialem 32 33 34 35

Religiosus non debet vocari curatus, vel prior secularis, nec nomē sumere debet ex beneficio seculari.

36 chialem ecclesiam per fratres illius hospitalis teneri solitam. † Tamen hodie si alia non concurrant, dabitur in forma gratiosa, sicut si intitularetur, & sic dicetur, dilecto filio canonico prioratus seu monasterij sancti A. ordinis sancti Bened. diœcesis. &c. salutem.

37 Item in dispensatione horum religiosorum non solet poni clau. prouisio quod idoneus sic, & c. quia tales regulares alias idonei sunt, vel esse præsumuntur. gl. in c. quantumlibet. 47. dist. tex. in c. vno, de seruit. in ord. facien. licet quidam sint bene, & stupidi, & stolidi, ac penitus ignari.

Clausula prouiso, &c. non apponitur in bulla religiosorum.

38 Dispensatur ergo cum monacho, vt possit ecclesiam habere parrochialem, ad quam est inhabilis, officium. n. plangentis suscepit, non docentis. Hiero. in

39 c. monachi, & c. si cupis. 16. q. 1. c. cũ singula, de præb. in 6. † Imo de stylo cur. Roma. seruatur, quod si receperit fructus parrochialis ecclesiæ sine dispensatione rehabilitari debeat, & vidi expediri cum infectione, & irritatione, & rehabilitatione, vt statim dicetur.

Parrochialẽ ecclesiam religiosus habere non potest.

40 Idẽ in canonico regulari, nisi præficiatur caussa prædicationis, c. quod Dei timorem, de sta. monac. vel nisi fuerit ad hoc dispensatus, aut in subsidium alijs deficientibus secularibus. c. inter quatuor, de reg. & his casibus parrochialem obtinere poterit, alias non regulariter.

41 Verũ quo ad beneficia manualia notandum est, illa vacare per reuocationẽ, & per mortẽ, ut per gl. magnã in cle. quia regulares, de supp. negl. prælat. & in cle. & si principalis, in verb. electionẽ, de rescr. Nic. Mil. in uerb. beneficium. q.

42 18. † Et sm eũdem q. 19. ex consuetudine possunt effici perpetua, aut econtra, vt et docet Anto. in c. porrecta, in fi. de confir. vtil. & idem Nic. Mil. in ver. religiosus non potest consentire, vide multa quæ de his manualibus officijs scripsi in tract. de pacifi. possessor. nu. 172. in 6. limita.

Beneficia manualia reuocatione, & morte vacare censeantur.

43 Insuper non est omittendum, quod religiosus publice ferens habitum coopertum sine iusta caussa, sit apostata. gl. no. in cle. 2. in uerb. extrinseci, de vita, & honest. cler. quam gl. no. singularem. Phil. Franc. in c. vno, de cler. cõiug. in 6. & in c. certum, de reg. iur. ibidem, vbi Io. And. in mercu. dicit illũ excommunica-

44 tum, & apostatum, & ita fuisse pronunciatum. † Et sic est inhabilis ad beneficia vt in d. cle. dicitur, & hoc asserit Old. cõsil. 184. pater sancte, in fi. ubi dicit fuisse latam sententiam per do. Clementem Papam v. & repulsum electum, episcopatumque fuisse datum fratri dom. Berengarij Fredoli id temporis episcopo Tusculan. Card.

Religiosus ferens publice habitum cooperum est apostata.

45 Nisi secum fuerit dispensatum, quod raro fit, quamobrẽ omittere debet huiusmodi beneficia, quæ eis postea conferuntur, sicut plerunque vide impetrari beneficia religiosorum, qui dimiserant habitum in vniuersitate Parisi. quem postea reassumpserant, sed non obtinuerant rehabilitationem, nec absolutionẽ ideo sua beneficia amiserunt.

Religiosus dimittens habitũ efficitur inhabilis.

46 Idem si transiuerint ad laxiorem regulam, licentia quoque petita, sed non obtenta, a fortiori si nullum deferat habitum, erit apostata, & excommunicatus, secus si monasterij secundi sumpserit habitum deferendum primo derelicto. c. intelleximus, de ętate, & qual. glo. in cap. ex parte, de temp. ord. Inn. & alij in c. fi. de renuncia. & doct. in c. 2. ne cler. uel monachi, in 6. & hæc de non mendicantibus.

47 At mendicantes relicta eorum religione non possunt ad religionem sancti August. Benedicti, vel alterius ordinis non mendicantium transferri sine licentia Papæ expressa, nisi ad Carthusien. alioqui sententiam excõicationis incurrunt. tam religiosus mendicans, quam recipientes ipso facto tex. in extrauag. viam ambitiosæ cupiditatis, de regul. in extrauag. communib.

Mendicantes religiosi non possunt ad aliã religionẽ transire.

48 Secundo ab hac excommunicatione absolui non possunt ab alio, quam a

Papa, nisi in mortis articulo, tex. in d. extrauag.
Tertio irritatur ibidem translatio, & facta nullius sunt efficaciæ, vel momẽ 49
ti, ecce pœnas extrauag. Martini, unde Papa solet facere mentionem huius ex-
trauag quando dispensat cum his mendicantibus, sic dicens, non obsta. extra-
uag. Martini viam ambitiosæ, &c. alioqui non valeret dispensatio.
Quarto facta est cle. vt professores, de regul. quæ disponit, quòd si religio- 50
sus mendicans transierit ad religionem non mendicantem, sanct. Bened. forte,
vel sanct. August. inibi beneficia, vel officia, seu administrationes habere nõ
possit, ad prælaturam tamen concordi suffragio eligi poterit, ca. quorundam,
de elect. in sexto.

Vicarius esse non potest mendicãs religiosus in religione ad quam est translatus.

Quinto, quòd non possit in dicta religione curam animarum, vel aliam cu- 51
ram administrare, etiam tanquam vicarius, ibi aliqua exercere officia, nec esse
ibi prior claustralis, vel sub prior, vt ibi dicitur. †& non solum prohibetur in il- 52
la religione, ad quam prius fuit translatus, sed etiam si a prima translatione
rursus fuerit translatus ad secundum, cum sit eadem ratio, & iura semper
loquuntur, & sunt in viridi obseruantia l. Arriani. C. de hæretic. alias fraus
constitutionis fieret, & daretur occasio maioris mutationis. † Idem dicerem, 53
si episcopus illi conferret, nam cum prohibeatur transferri propter ambi-
tionem, ambitioni locus erit, si liceat ab episcopo obtinere, & ita docet Lau-
ren. licet Federicus victus amicitia contrarium consuluerit, in consi. 161. qui
dam religiosus.

Suffragium nõ habere litigiosus mendicans.

Sexto nota, q; si habeant officium in eo monasterio, ad quod sunt transla- 54
ti, non tamen habebunt suffragium seu vocem, nec locum in ca. vt dicta cle. 1.
de regul. sed locum in choro, sic, quia idest onus, a quo subleuari non intelli-
guntur, atque si esset prior conuentualis, nec tamen adhuc posset habere vo-
cem in eo monasterio, a quo dependet, nisi derogatum sit huic cle. †sed in suo 55
prioratu sic ẽt sine derogatione, nam huic prouidendo, videtur hoc in conse-
quens Papa concessisse, argu. l. 2. ff. de iur. om. iud. alioqui iura sui prioratus
amitterentur, & ipse iure prælati priuaretur, quod non est dicendum, cum non
vt monachus habeat vocem in c. sed tanquam prælatus, vt docet Bonifac. &
alij in d. clemen. 1.
Quinimo etiam dispensatus hic mendicans vt obtinere possit beneficia, & 56
administrationes, non tamen videtur dispẽsatus vt vocem, & locum habeat in
cap. nisi de hoc fuerit expresse facta mentio, vel nisi fuerit derogatum huic præ
fatæ constitutioni, quemadmodum fieri solet, & tunc omnibus pœnis deroga-
tum videbitur, vt docet Bonifac. in d. clemen. ut professores, in fin. & in his nõ
dantur beneficia in commendam, sed in titulum, vt est statutum in reg. Alex.
6. titu. de signa. gra.

Rationes cur transferri prohibeantur mendicantes.

Rationes horum ponuntur in d. cle. 1. est ex dicto Pauli, videlicet, vt (quisq; 57
in ea vocatione persistat, in qua vocatus est,) c. 1. 21. q. 1. & ut quietus in suo
monasterio viuat, c. licet, de regul. nec nõ vt tollatur ambitio, quæ sæpius istos
inuadit, & vt discordiæ, & schismata sedentur, quæ possent oriri inter fratres,
ad quos iste mendicans est translatus, Dicerent. n. Abbati, tu eos nobis, (qui
portauimus pondus diei, & æstus,) non solum pares facis, sed & præfers gl. in
§. 1. de iust. & iur. Quòd si sint religiosi simplices, in monasterio translato in-
uidia & murmur cessare poterunt, nec fiet tam frequens mutatio religiosorũ,
quam videmus sæpius inter quosdam fieri.
Et hæc translatio, & frequens mutatio inconstantiam denotat, cap. quę di 58
gnior, 24 q 1. & ibi gloss. ideo non debet fieri, nisi propter zelum perfectioris
religionis, uel si religiosi primæ religionis declinent a regulis perfectæ reli-
gionis, aut propter infirmitatem, vel debilitatem, ob quam non potest ingref-
sus

sus religionem seruare illius regulam glo.& doct. in summa,19.q.1. Floren. in 3.parte summæ,ti.16.c.4.tit.de transeunt.de vna religione ad aliam,alioqui fit inhabilis vt supra dixi.

59 Sed quando q fiat inhabilis? Respondeo in casibus a iure expressis,alias q libet præsumitur habilis,nisi probetur inhabil s,c si forte,de elect. libr. 6. & is qui a iure efficitur inelligibilis.vt communiter religiosi,in cap. cum singula, de præb.in 6.hi inquam,inhabiles esse censetur etiam ad collationem vt supra dixi. *Inhabilis quando quis fiat.*

60 †Ineligibilis ēt fit quisquis electioni de se factæ per secularis potestatis abusum consentire præsumpserit,vt neque absque dispensatione ad aliqua valeat eligi dignitatem,c.quisquis,de elect.& tam ad maiora quam ad minora beneficia,prohibetur eligi. Spec.in eod.titu. §.dicendum,ver. sed nunquid habens,& si celebret in loco interdicto, c.is qui,in fi.de senten.excom.in 6.vide extra primam,de post.præla.in commu. *Ineligibilis quando fiat aliquis.*

61 Adhæc quicunque ad preces hæreticorum dignitates, & quæcunque alia beneficia ecclesiastica receperint,illis priuantur, & si illa scienter receperint, *Inhabilis est qui ad preces hæreticorum beneficiū obtinet.*

62 inhabiles fiunt ad alia,c.2.§ adhæc,de hęre.lib.6 †Item quicunque recipit 2m beneficium incompatibile,postquam secundi possessionem habueri pacificam primum dimittere inordinatiorum manibus tenetur, alioqui ex tunc sit ipso iure secundo priuatus,& nedum ad sacros suscipiendos ordines, sed ēt ad habendum quodcunque beneficium ecclesiasticum inhabilis reputetur,extraua. *Inhabilis est qui secundū beneficium retinet cū primo sine dispensatione.*

63 execrabilis, verū qui uero de præb.in extraua.Io.22.†Idem si quis de facto receperit 2m beneficium, quod ēt retinuerit cum primo, per c.eum qui,de præb. lib.6.ne stultus melioris sit conditionis quam sapiens,l.aut seruus, ff.quod vi aut clam,nec dicitur extensio cum sit eadem ratio gl in authen.quas actiones

64 C.de sacrosanc.eccle.& in c.quorundam,de elect lib.6 †Idem quoque si primum de facto tenebat,quia non promotus intra annum, & demum receperit secundum,quod detinuit cum primo,adhuc est vtroque priuatus, & inhabilis factus,quia isto casu insunt rationes positæ in d.extrauag.execrabilis,ideo lo-

65 cum habebit hæc priuatio †Inhabilis ēt redditur, qui in sacris cōstitutus vsus fuerit bipartita veste,aut virgata,seu caligis rubeis, aut viridibus,cle.fi. de vit. & hon.cler.nisi consuetudo cum excuset. *Inhabilis est qui in sacris bipartita fuerit usus ueste.*

66 Item quicunque recipit iniustę fructus beneficij, & tanquam intrusus, fit inhabil:s ad quęcunque beneficij,c.cum iamdudū,de præb. & ibi Pan. & alij, quia prædo est,c.in literis,de rest.spol.indiget rehabilitatione,si perceptio erat iniusta de iure cōi,secus si per regulas,vel statura,quæ poterant ignorari,c. 1. & 2.de const.in 6.nisi is qui fructus recepisset sciens statutum, recepisset fru-

67 ctus,tunc ēt inhabilis factus fuisset,doct.in c.dudum,& c.nihil,de elec. †Quę rehabilitatio non solet fieri sine fructuum compositione ad dimidiam aliquam do fructuum partem taxanda,vt dicit,d. Probus in additio.ad Io. Mona. in c fi. col.2.de const.in 6. post Ioan.Andr.in addi.ad Spec.in titu de dispen.§.dicē dum,in vlt.add.sed interdum ad meliorem pœnam taxatur,prout visum fuerit officialibus cur. Rom. *Fructus beneficij iniuste recipiens fit intrusus, & inhabilis. Compositio de fructibus iniuste perceptis fieri debet.*

68 Et in summa concludendum est impetrationem factam ab ipso inhabili nō valete,nisi prius sit rehabilitatus,vel huius inhabilitatis mentio facta fuerit. doct.in c.cum iamdudum,de præben.& in rehabilitatione solet poni in fin.bullæ clausula de stylo cu.Ro.talis,Volumus autem q antequam præfati iudices ad executionem præsentium procedant.tu dictum beneficium N. in eorum, vel alterius eorum manibus realiter dimittere tenearis,& insuper ex nunc irritum decernimus,&c. *Clausula in rehabilitatiōe ponenda.*

69 †Atque potest poni clausu.in signatura,etiam si in illo beneficio se forsan itruserit,quę pro expresso habeatur,& latissime in bulla possit exprimi,& cum oportuna dispēsatione absolutione,& rehabilitatione, &c.

x 3 †Et

Rehabilitatus ad secularia nō est habilis ad regularia.

70 †Et cum ista rehabilitatio velut odiosa strictè sit interpretanda, factus habilis ad secularia, non erit factus ad regularia, nec ecōtrario, ideo requiritur expressio in rehabilitatione, sicut docet Hiero. Pau. in praxi cu. Ro. fol. 44. ver. quod habilitatus, &c. plus dicens, ꝙ si fuerit habilitatus ad beneficiū curatū seculare, & alia quæcunque, & qualiacunque, intelligetur de similibus secularibus, per glo. in cle. 1. de rescr. ideo regularia obtinere non poterit, †Imo religiosus quādo habilis fit in rehabilitatione solet obtinere, ut habilis fiat ad quodcūque beneficium, sed non ad quæcunque, quia pluralis esse non debet, c. cū singula, de præb. lib. 6. sic statuit Alex. in 6. in ti. de signa. grat. tamen vidi multas religiosorum rehabilitationes ad quæcunque, & quodcūque beneficia factas. 71

Alijs modis quis efficitur inhabilis, videlicet per crimen hæreseos, simoniæ & alia crimina, quæ congessi in tract. de pacifi. posses. in 4. lim. vbi dixi quosdā inhabiles non esse priuatos beneficijs quæ possident, sed esse quidem inhabiles ad recipiendum beneficia, ibidem videre potes, ne plura hic, quia ēt dicam in 3. parte, de amissione beneficiorum.

De dispensatione cum corpore uitiatis.

Gibbosi & alij corpore vitiati religioni tradi solent.

SVPEREST, vt de corpore vitiatis agamus, quos vt plurimum, nescio qua pietate videmus a parentibus Deo dicari, necnon inuitos in monasterium detrudi, quæ macula licet quo ad Deum exigua sit, quod perdatur, & purgetur in religione, tñ eorū mens inspicit, qui gibbosos, claudos, & alios maculatos offerūt Dei ministerio c. hinc etenim, 49. dist. quamobrē eos arbitror grauissime peccare, nēpe dicit Hiero. indignū est dare Deo, quod de dignaī hō. c. fi. 49. dist. vt non immerito ius eosdē sic vitiatos ab altaris ministerio repellat, nisi accedente dispensatione, de qua gl. in sum. 55. dist. 1

Vitiati corpore ad ordines, & beneficia sunt inhabiles.

Primum ergo notandum est, ꝙ corpore vitiati & ad ordines, & ad beneficiā sunt inhabiles, & ꝙ promoueri non possīt prodigiosi, tex. est in c. qui in aliquo 51. dist. ibi, aut qui naturali defectu membrorum minus habere noscuntur, †sic nec beneficia tenere, quia ecclesiæ seruire non valet, c. fi. de rescr. lib. 6. glo. & doc. in c. fi. de verb. sign. idem Card. Alex. in c. si Apostolica, 55. dist. & c. final. 48 dist. 2 3

Vnde si quis gibbosus existat, vel alias deformis sit, is ordinari sine dispensatione prohibetur, c. 1. in fi. 49. dist. & c. 1. 55. dist. 4

Itaque solet in his Papa post salutationē sic dicere. Apostolicæ sedis circūscripta benignitas rigorem iuris mansuetudine tēperans, &c. nonnūquam aliqua de gratia benignitatis indulget, quæ sacrorum canonum seueritas interdicit exhibita, &c. probatur in c. dispensationes, 1. q. 7. †Claudus vero sine dispēsatione promoueri potest de consuetudine, dum sustinere se valeat, maxime in Gallia, vbi plures sunt, reste Hostien. in summa, de corpore vitiatis, §. final. quod etiam iure permittitur, cap. si quis, 55. dist. vbi sic scribitur, Si quis in infirmitate positus clericus Medicorū incisione claudus efficitur, promoueri ad sacros ordines eum non negamus. †Item non solet Papa cum his directe dispensare, sed scribit episcopo ut si sibi videatur, dispenset his fere uerbis. Mandamus quatenus, si & postquā dictus N. coram te personaliter se exhibuerit, oculum vel mēbrum ipsum diligenter inspicias, & si (super quo conscientiā tuā oneramus) ex inspectione hmōi tanta deformitas in eodem oculo non appareat, quod ex hoc possit in populo scandalum generari, ac aliud canonicū non obsistat, cū eod. N. si secū per te super præmissis dispēsare cōtingat, vt quæcūque beneficia, &c. recipere, & quoad vixerit retinere libere & licite valeat authoritate Apostolica tenore præsentiū de speciali dono gratiæ dispēsamus. 5 6 7

Claudus an ordines summere possit.

Papa dispensandō cōmittit maculam episcopo videndam, & formam.

Et sic

8 Et sic Papa mandat episcopo, vt videat maculam. & si scandalum non gene
ret populo, quod conscientiæ suæ Papa relinquit, vt dispenset, qui si dispensauerit,
Papa quoq; dispensat cum illo, vt beneficia possit habere, hæc est summa
illius dispensationis.

Si vitium non generet scandalum populo dispensatur.

9 Et sic duplex est dispensatio prima ad ordines, vt promoueri etiam ad sa
cros ordines possit secunda ad beneficia obtinẽda, quia postquam erit promo
tus, altari seruiet, ergo conueniens est vt de altari viuat, cap. cum secundum de
præb. etiam quandoq; cum isto dispensatur, vt plura beneficia obtineat, &c.

Duplex requiritur dispẽsatio in vitiato, et ordines & ad beneficia.

10 Notandũ est ẽt, quod habens in magnis membris deformitatẽ, vt manũ aridam,
vel si mẽbra decoris nõ habet, vtpote nasum, quia talis hominibus est scãdalo,
promoueri prohibetur, c. 2. de cler. ægrot. ideo dispensatione opus est.

Deformitas vel scandalum prohibet vitiatũ ordinari.

11 Idem si amiserit oculum, is enim qui caret oculo, sacerdotij officium adipi
sci non potest, c. fi. 55. dist. nisi Papa super hoc dispensauerit, & facilior est di
spensatio, quando amisit oculum dextrum, quam sinistrum, quia sinister voca
tur oculus Euangelij, per quem facilius sine capitis reuolutione sacerdos Euã
gelium legere poterit, quamobrem non erit scandalum populo, secus in oculo
Euangelij, vt doct. dicunt.

Oculo carens non est aptus ad sacerdotium.

12 Si vero parua sit deformitas, quæ non tendat ad scandalum, nõ prohibetur
ab ordinibus, nec a beneficijs, vt si quis maxillum, vel oculum habeat paulo
maiorem altero, vel strabo sit, aut lippus, vel maculã in oculo, quia is in redhi
bitione de iure ciuili non est. l. qui clauium. ff. de ædi. edict. & sic ab ordinibus
non prohibetur, gl. in summa. 55. dist. nec in beneficia habeat.

Deformitas parua non prohibet ordinari.

13 Idem si sex habeat digitos. l. idem Offilius. ff. de ædi. ædict. vel si digitum ami
sit casu, aut eius partem, non ideo prohibetur promoueri, c. qui partem, & ca.
lator. 55. dist. nisi pollex digitus esset abscissus, vel index, tunc prohiberetur or
dinari, sed si tantum vngulam pollicis amiserit, non ideo censetur inhabilis, dum
alias ad frangendnm eucharistiam sit in ipso pollice potens, c. fi. de corpore vi
tia. vbi quoque dicit gl. aliquem prohiberi, cum amisit aliquem ex illis digitis
14 per quos fit signum crucis. † Considerandum est etiam an illa magna deformi
tas sit apparens, aut latens, nam si apparens, & ob id afferat scandalum, quod ar
bitrio episcopi relinquitur promoueri, prohibetur teste Anto. in c. 2. de corpo
15 re vit. † Si vero latens sit vitium, vtpote quia est castratus, non prohibetur pro
moueri, nec est opus dispensatione, nisi episcopi, c. significauit, eod. nec co
leos suos custodire tenetur, vt dicunt rustici, glo. in ca. Eunuchus. 55. dist. Go
fred. in summa, de corpore vitiat. in fine.

Digitum non habens an possit ad ordines aspirare.

Deformitas latens nõ prohibet ordines sumere.

Castratus potest ordines sumere.

Cautela nota pro impetrantibus beneficia vel alia.

16 Quod est verũ, si per alium castratus fuerit, vel casu eos amiserit, c. ex par
te, cum seq. eodem, secus si ipse seipsum castrauerit, quod rarum est, quia sui
homicida fit, tunc prohibetur promoueri, c. si quis absciderit, & c. qui partem,
& per totum. 55. dist. & qui promoueri prohibetur, in consequens, & benefi
cia obtinere, quia beneficium datur propter officium, quod iste exequi non po
test, c. fina. de rescr. in 6.

17 Aduertendum tamen est circa Ro. curiæ praxim, vt si quis existimet se in
habilem, vel collationem nullam, hoc non debet ita manifeste dicere in signa
tura, sed debet dicere, cum dilectus filius Titius dubitet, &c. Ideo petit secum
18 dispensari, &c. & cum dubitet collationem viribus non subsistere, &c. † alioqui
si statim fateretur se inhabilem, aut collationem nullam posset illa confessio
plurimum sibi detrimenti afferre, quia confessio nocet confitenti, ca. 1. & per
totum, de confessis, lib. 6. vbi est bona glo.

Papa an sup homicidio dispenset, et super quo, & quando.

19 Super homicidio vero voluntario Papa non dispensat, maxime quoad alta
ris ministerium, etiam in regulari, nisi in loco in quo erit occultum homicidiũ
sed non in loco, in quo est commissum propter scãdalum, sed alibi celebrauit

au congruam sui sustentationem, vt doct. not. in c. 1. & c. ad audientiam, de homicid. & in foro conscientiæ facile dispensatur, imposita tamen graui pœnitentia, & quando ipse homicida vellet religionem ingredi, vt statuit Alex. 6. in ti. de dispensa.

Si vero agatur de homicidio casuali, Papa facilius dispensat, quam super voluntatis, maxime si homicida dabat operam rei licitæ, c. dilectus, & seq. de homic. & c. Ioannes, cum alijs multis ibid. 20

In homicidio vero necessario, si quis vim repellendo occideri, & se defendendo, & tunc datur dispensatio facile, & cum absolutione in foro cōscientiæ, ad cautelam, cle. vna, vbi doct. de homic. & si factum fuerit ex ineuitabili necessitate, datur per viam declarationis, secus si vitari homicidium poterat fugiendo glo. & doct. in c. suscepimus, de homicid. 21

Dispensat per viam declaratio.

De homicidio commisso alium defendendo. *restrictio.*

Sed si homicidium quis commiserit, alium defendendo, etiam extraneum, cum teneretur proximum suum iuuare, vt fecit Moyses cōtra Aegyptium datur dispensatio ad cautelam, dummodo oppressus mortis periculum euadere alias non valeret, & tunc etiam ad altaris ministerium, & ad beneficia, vt ea retineat, sed difficilius dispensatur, quando oppressus potuisset mortis periculū euadere, alia videntur facilia, ideo ea nunc omittam. 22

De dispensatione de non promouendo.

Habens parrochialem ecclesiā et non promotus intra annū perdit illam.

ALIO nobis modo conseruatur beneficium, videlicet per dispēsationē de non promouendo, quia parrochialem habens ecclesiam intra annū promoueri tenetur ad sacerdotium, c. licet canon, de ele. lib 6. alioqui lapso anno perdit illud ipso iure, nisi sibi prouideat p hanc dispensationem, quæ interdum fauore studij conceditur, vnde episcopus gratia studiorū ad septennium dispensat. c. cum ex eo, de ele. in 6 quia studium est labor spūalis, cle. exiui de paradiso. § licet, de verb. signi. siquidem studemus vt melius ecclesiæ deseruiamus. Bald. in l. qui sub prætextu. C. de sacrosan. ecclef. 1

Papa, & episcopus dispēsant de non promouendo sed varie. Epus vsq̃ ad septennium Papa. latius.

Est tamen differentia inter huiusmodi Papæ, & episcopi dispensationem, quia Papa latius dispensat, videlicet ne teneatur interim ad aliquem ex sacris ordinibus promoueri, sed eps nō alias, quam si scholasticus intra annum promotus fuerit saltem ad subdiaconatū, ne demū ei liceat retrocedere. d. c. cū ex eo, & c. commissa, de elect. in 6. scripsi plenius in scholastic. priuileg. 36. 2

Solet etiam ex alijs caussis dispensatio concedi, velut superius dictum fuit in principio huius materiæ, verum vt hæc materia facilius intelligatur, huius dispensationis formam ob oculos subijcio. 3

Formula dispensationis de non promouendo.

IVLIVS, &c. dilecto filio N. parrochialis ecclesiæ sancti Andreæ curato Paris. diœcesis salutem, Laudabilia, &c. hinc est, quòd nos tuis supplicationibus inclinati, tecum, (qui ut asseris) in iure canonico scholaris, & in minoribus ordinibus duntaxat constitutus existis, ut ratione parrochialis eccle. N. Parisi. diœce. quam canonice, & pacifice asseris te obtinere, quique infra annū a tempore assecutionis eiusdem fore dignosceris, usque ad biennium a fine anni a iure tibi præfixi computandum, ne ad aliquem ex sacris, etiam subdiaconatus, 4

tus, diaconatus, uel presbyteratus ordinibus huiusmodi te facere promoueri minime tenearis, neque ad id a quoquam inuitus ualeas cogi. lateranen. & lugdu. concilij, & quibuscunque alijs constitutionibus, & priuilegijs, consuetudinibus. fundatione, uel alijs Apost. contrarijs nequaquam obstant. autoritate Apostolica de speciali gratia indulgemus, prouiso quòd Ecclesia debitis interim non fraudetur obsequijs, & animarum cura in ea non negligatur, &c. Datum Romæ, &c.

5 His præmissis facilius nobis erit, & certius decidere quædam dubia, quę ex hac dispensatione vidi plerunque suboriri, primum an si hic dispēsatus obtinuerit aliam ecclesiam post dispēsationē, censeatur quoq; dispēsatus quo ad eā, ne teneatur promoueri intra annum adeptæ posses- *Dispensatus de non promouēdo ratione vnius ecclesiæ, non censetur, dispensatus si aliam obtineat.*

6 sionis, & commissi regiminis, quod prima fronte videbatur. †Contrarium tamē est decidendum, quandoquidem hic Papa concedit, vt ratione parrochialis ecclesiæ sancti Andreæ non tenearis promoueri, ex quo liquet mentem Pontificis non vlterius extendendam esse, quamobrem ex intentione deficit dispensatio c. mandatum, ibi, non fuit intentio mandatoris, de rescr. †Ob id ad vitandū dubium, addere debes in signatura, Quod nullo modo teneatur promoueri ratione huius ecclesiæ, nec ex alia quacunq; caussa, etiam si aliam adipisceretur, & tunc noua opus non erit dispēsatione, & hoc soleo apponere, aut cuiuscunq; alterius beneficij ecclesiastici curati, vel alias sacros ordines requirentis per te pro tempore obtenti, & c. vt in forma breuis inferius videre licebit. *Clausula in dispensatione de non promouendo ponenda.*

8 Secundum se offert dubium, de eo qui ecclesiam possidebat non canonice tempore dispensationis, sed postea quidem eam canonice obtinuit, an hodie videatur dispensatus, & videri dispensatum crederem, sed per illa clausulam nō datur titulus ad illam ecclesiam, sed tantum narratur factum partis, ibi, quam canonice & pacifice, asseris te obtinere. *Dispensatio prodest ad beneficium, quod postea in se obtinuit.*

9 Et quando dispensatur cum isto non habente canonicum titulum, nō est necessaria noua traditio, seu adeptio possessionis beneficij, sed primam sufficit cōtinuare, per § interdum, de rerum diuis. in instit. Card. in c. vlt. 56. dist. not. vlt. Boer. decis. Burdegal. q. 219.

10 Tertio ibi, Quiq; intra annum a tempore assecutionis eiusdem fore digno sceris. Etiam vidi dubitari, an hoc sit in hac dispensatione exprimendum. Respon exprimēdū esse, quia nisi esset intra annū, iamq; priuatus esset eo beneficio, per c. licet canon, & c. commissa, de elect. in 6. ob id esset beneficiū tanquā vacans de nouo conferendum, quamobrem, non nisi intra hunc annum dispēsatio huiusmodi reciperetur per l. sed & si manente. ff. de precar. *Dispensatio de non promouēdo intra annum petenda est.*

11 †Nā aliud est prorogare præcariū eo durante, vel finito, quia si eo finito prorogetur, nouum est præcarium Boer. in dec. Burdeg. q. 284 & 294 hæc protogatio debet longius tempus continere, quam principalis dispensatio, quia accessorium non solet esse maius suo principali. l. cum principalis. ff. de reg. iur. vbi doc. nisi fuerit in subdiaconatus ordine constitutus, aut alias legitima fuerit prorogationis caussa, vt statuit Alex. 6. id temporis Pontifex max. in tit. de prorogi. *Prorogatio dispensationis fieri potest, & ad quot tempus.*

12 Quarto ibi vsq; ad bienniū nō tenearis promoueri, an illa dicto vsq;, includat totum biennium? & respō. includere. l. post duos. C. de aduoca. diuers. iudicio, nam quidam dicunt hoc tanquam fauorabile venit extendendum. l. cum quidam. ff. de libert. & posthu. Alber. in authen. hoc ius. C. de procur. dixi in tract. de senten. prouisio. artic. 2, glo. 4 & plenius l. absentem. ff. de verb. signifi. & sic in isto biennio non tenebitur promoueri secundum quosdam alioqui,

non

non daretur dispensatio biennij sed anni tantum, quod est verius.

Dispensatio de non promouēdo ad bienniū quo modo computetur.

Quinto quæro a quo tempore computetur hoc biennium, respondetur in literis, videlicet a fine anni a iure tibi præfixi computandum. Annus autem hic a iure præfixus est vigesimusquintus annus in minoribus, intra quem ad sacerdotium quis promoueri tenetur. c. cum in cunctis, de elect. & sic ille tenebitur in 27. anno promoueri, alioqui eo elapso vacabit beneficium. 13

In maioribus vero annus a iure præfixus ad promouendum est annus a die commissi regiminis, & pacificæ possessionis computandus, vnde si quis calendis Ianuarij 1540. obtinuerit ecclesiam parrochialem, habet illum integrum annum ad promouendum, nec est priuatus nisi toto hoc anno elapsu, c. cōmissa, de elect. in 6. & si hoc anno impetret, dispensationē ad bienniū forte calendis Februarij, non tenebitur promoueri ante quadragesimum tertium, quo elapso anno si non fuerit promotus, vacabit beneficium per non promotionem. 14

Nā primo debet cōputare annū a die collationis beneficij, & pacificæ possessionis, & postea biennium ex dispensatione a fine anni dictæ collationis, qbus tribus annis elapsis nisi pmotus fuerit, vacabit beneficiū, vt in d. c. licet canō, & c. commissa, de elect. dicas tamen vt inferius elucidab. per curiæ Arestum. 15

Sed nonne licebit extensionem, & prorogationem istius biennij obtinere? Respon. id ex voluntate Papę consistere, nempe si caussa prorogandi adsit, requiritur tamen expressio primæ dispensationis, alias non valeret secunda, per c. si. de filijs presbyter. in 6. 16

Sexto indulget Papa hic impetrans teneatur promoueri, nec cogi possit ab aliquo, liberum ergo est ei si velit citius promoueri, sumendo argumentum a contrario, quod est validum, c. cum Apostolica, de his quæ fiunt a prælat. l. 2. ff. de offic. eius cui mand. est iuris. 17

Dispensatus de non promouendo non tenetur aliquem ex sacris sumere ordinibus.

Septimo ibi, ne ad aliquem ex sacris, tollit dubium motū ex eo, ꝙ nonnulli asserunt dispensatū, vt haberet beneficiū curatū, nō censeri dispensatū, quin in 18. anno ad subdiaconatū promoueatur, & in 20. ad diaconatū, vt docet Petrus Anch. consi. 193. vltra, & consi. 304. Sed contrarium hic apparet per istā clausulā ne ad aliquem, & c. vt ad nullum ex sacris ordinibus promoueri teneatur ante dispensationem finitā, scripsi in trac. nomina. q. 9. in fi. q. & fine dispensatione expressa tene ꝙ scripsi in tract. nominatio. vt promoueri teneatur, vt superius dixi tēpore iuris. †Octauo ibi, Lateranen. & Lugdunen. cōcilijs non obstan. de hoc concilio Lateranen. tex. est in c. cum in cunctis de elec. & de cōcilio Lugdunen. in c. licet canon, illo titu. reliquas nō obstātias declaraui in bulla nouæ prouisionis supra, & in bulla dispen. †Vltimo quo dilucidius materiam istam nobis prosequi liceat, adiungam hic regul. Cancella. Iulij 3. quæ est nu. 25. per quam male promotos a bene promotis facile dignoscere possumus, additis meis quibusdam scholijs, non parum huic rei (vt pote) conferentibus. 18 19 20

De clericis ad sacros ordines male promotis.

Regul. cancella. 25. Iulij tertij.

Item de clericis extra tempora a iure statuta. 21

Glossa 1.

SCire cupienti quinam rite sint promoti, contrarium eius præmittendum est, videlicet q male, velut docet Iurisco. in l. 1. ff. de his qui sunt sui vel

vel alieni iuris, cognito vno de contrarijs, cognoscitur, & reliquum.

1 Quamobrem hic notandum est quem dici male promotum multis modis.

2 Primo, cum est promotus extra tempora a iure statuta, utpote extra quatuor tempora c.3. de temp. ord.

3 Statuta tempora a iure sunt, vt minores ordines dominicis, & alijs festis diebus conferantur, & consecrationes virginum fiat. c. de eo, de tempor. ord. Ordinationes vero sacerdotum idest episcoporum celebrentur non tantum ex consuetudine, sed et ex Apostolica doctrina scriptura manifestante, cum Apostoli Paulum, & Barnabam ex spirituissancti præcepto ad Euangelium Gentibus mitterent prædicandum, (Ieiunantes & orantes imposuerunt eis manus) vt intelligamus quanta, & dantium, & accipientium deuotione curandum sit, ne tantæ benedictionis sacramentum negligenter videatur impletum c. 1. & c. quod die 75. dist. *Statuta temporis ad promouendū quæ sint.*

4 Prima vero tonsura quolibet die conferri potest, cum iura certum diem in ea non præfigant, & sic obseruatur de generali consuetudine, teste Host. Ioan. Andr. & Cardinal. in c. pen. de temp. ord. per c. cum contingit, de ętate, & qualita. & tam in diœcesi quam extra diœcesim potest episcopus suis subditis tonsuram conferre, vt docet Barba. in c. nouit, de offic. lega. & scripsi in tract. nomi. q. 14 nu. 29. & 65. *Prima tonsura quolibet die conferri potest, & in diœcesi, & extra.*

5 Et minores ordines, quando episcopo, & ubi videbitur, dari possunt, sacri uero nunquam, nisi in publica ordinatione, c. quando 75. dist. & ordines sacri solent in maiori ecclesia conferri. gl. in cap. ordinationes, cap. 75. dist. de consuetudine, episcopi conferunt hos itidem, vbi volunt, teste Flo. in 3. summę parte. c. 14. c. 16. §. 17. *Minores & sacri ordines vbi, & quando dari possint.*

6 Non debet tamen episcopus generalem ordinationem de his minoribus facere, ideo vnū aut duos ordinare pōt, non quin plures ordinare possit, sed caueat ne generalē ordinationē faciat, sicut in quatuor tēporalibus, cap. de eo, & ibi doct. de temp. ord. Præposi. in c. quod a patribus. 75. dist.

7 Item ordines sacri, videlicet subdiaconatus, diaconatus, & presbyteratus nisi quatuor tēporibus, aut sabbato sancto, vel sabbato ante dominicā de possessione conferri non debent, c. 3. de tēp. ord. c qm̄, in fi. & c. fi. 75. dist.

8 Sed quare potius his tēporibus quam alijs? Præpos. in c. quoniā, §. cæterum 75. dist. respon. quia sacerdotes, & alij clerici locum eū obtinēt in ecclesia, quē olim Leuitæ, penes Israeliticū populū obtinuerunt, quos vt libro Nume. legitur, Dominus pro primogenitis recepit, & eos in Aegypto, dum primogenita Aegyptiorū interficerētur, custodiuit, cum quasi primitiæ sint, vnde quasi primitias domino offerimus, cū aliquos ad sacros ordines damus, conueniens ergo est, ut pro primitijs tēporum s. quatuor temporibus primitias hominum offeramus. hæc ille, longe tamen videtur petita ratio. *Quare ordines quatuor temporibus conferentur.*

9 Item introductum est his quatuor anni tēporibus fieri ordinationem, vt ordinati exornentur, & sub quatuor Euangelijs seruire Christo, & ecclesiæ moneantur, in Vere, ut uirtutibus floreant, in Aestate, vt fructus afferant, in Autumno, vt fructus operum metant, in Hyeme, vt fructus collectos conseruent, in horreo, ut eis in domo fruantur.

10 Et in sabbato potius quam in alijs diebus, eo illa dies Spirituisancto consacrata est, cuius bona in ordinibus recipiuntur, c. quod a patribus. 75. dist. uel sabbatum notat requiem, quia ordinati a sacris transeant ad requiem ordinis clericalis, de labore secularium negociorum, capitul. fornicari, 88. distinct. & Paul. ad Timoth. (Nemo militans Deo implicet se negocijs secularibus,) c. j. & per totum, ne cleric. uel monach. negoc. secular. se immisceant. Sed in minoribus non transeunt ad requiem, quia possunt ad seculum redire. gloss. & docto.

docto.in cap.literas,in fin.de tempor.ord.

Papa quolibet tempore ordines confert.

Tamen Papa quolibet tempore ordines et sacros cõferre potest,c.1.de tẽp. 11
ord.& ibi Host.in summa,sicut quolibet tempore pallio vtitur,cap. ad hono-
rem,de author.& vsu palli,quia hoc est de iure positiuo,a quo est absolutus,c.
proposuit,de concessio.præbend.imo dicit Ange.in l.j.C.de senten.passis,papa
solo verbo posse aliquem creare episcopum,vel prælatum,licet hoc facere nõ
sit solitus,sed formam aliquã ipse solet seruare,vt alij eius exẽplo seruent.

Quando ante ætatem,& extra quatuor tempora possint aliquis promoueri.

Item hoc concedere potest ex speciali gratia episcopo, vt ordines et extra 12
quatuor tempora conferre possit, doct.in d.c.1.& datur dispensatio per bre-
ue existenti in 22.vel circa ætatis suæ anno, etiam in diaconatus ordine con-
stituto,vt permoueatur ad sacerdotium die dominico,vel in aliquo die festo,
etiam extra tempora a iure statuta,de quibus supra dixi,dummodo aliud ca-
nonicum non obsistat,super quo sua & antistitis eligendi conscientia onera-
tur in secularibus.

Sed religiosis dispensatur in 21.anno,etiam vt ad sacros promoueantur,te- 13
ste Staphil.in tract.de literis iustitiæ,fol.194 uer.datur dispensatio,in rub.de
rescr.in forma breuium.

Consuetudo promouendi ad sacros extra quatuor tempora nõ valet.

Nec valet consuetudo,quod sacri ordines conferantur extra quatuor tempo- 14
ra c.2.de temp.ord.imo tam ordinans quàm ordinatus peccãt mortaliter, quia
violatores canonum a Spiritu sancto,cuius instinctu conditi sunt condemnan
tur c.violatores.25.q.1.Flo.vbi supra in d.3.parte sum.ti.14.c.16 §.16. † Opor 15
tet ergo vt neque per commodum neque per gratiam,aut quorundam suppli
cationibus aliquos ad sacros ordines consentiatis, vel permittatis adduci. scri
bit Greg.Ioan.Corin.episcopo,in c.nouit.100.dist.

Ordinati extra quatuor tempora suspẽsi sunt.

Et quamuis de iure quædam esset dubitatio, An ordinatus extra quatuor 16
tempora esset ipso iure suspensus,in c.cum quidam,& c.literas,de tempo.ord.
Tamen hodie per extrauag Pij 2.ipso iure sunt suspensi, qui si huiusmodi su-
spensione durante in eisdem ordinibus sic susceptis ministrare præsumpserint
irregulares eo ipso fiunt,a solo papa absoluendi,ca.cum quidam. c.literas, de
temp.ord.Siluester in sua summa,in verb.irregularitas,q. 10.vide tamen di-
stinctionem in c.consultationem,de temp.ord.†Et quid agẽdum cum aliquid 17
omittitur de forma præstituta in ordinibus, scribit Floren. in 3.parte summæ
titu.14.c.16.§.v.

Suspensus est qui plures ordines vno die assumit.

Item capiens vno & eodem die plures ordines sacros est suspensus,c.literas 18
& cap.dilectus,de tempor.ord. quatuor tamen minores poterit eodem die as
sumere,dummodo non temerario ausu,cap.2.de eo qui furtiue ord. recipit.
Sed accolitatum, & alium sacrum non. Panorm. & Anchar.in cap.3.de tem-
por.ord.

Dicit tamen ibi Card.contrarium seruari,quam consuetudinem putarẽ va- 19
lere,cum non prohibeantur,nisi sacri eodem die conferri,ergo quatuor mino
res,& subdiaconatus eodem di conferri,& accipi possunt ex consuetudine, &
hæc de promotis extra tempora.

Siue ante ætatem legitimam.

GLOSSA II.

Aetas legitima que sit in omnibus ordinibus.

AETAS legitima est quo ad primam tonsuram 7.ann.cap.si .de temp. 1
ord.in 6.ad ordines vero minores videlicet ad Accolitatum, 12. ann.
vel 13. cap.in singulis.77.distinct.subdiaconus vero non poterat olim
ordinari , nisi esset in 21.ann.cap.de his, 28.dist.& finito 20. ann. cap.
subdiaconus.77. dist.nec refragatur d.c.in singulis,77.distinc.vbi in 14. anno
subdia-

subdiaconus fieri poterat, quia hoc intelligitur in 14. anno post septimum, & sic in 21. anno, vt gl. & doct. ibi docent. *Explicat can. In singulis 77 dist.*

2 Hodie sufficit q; attingat 18. quia minus hodie viuunt homines, cle. generalem, de ætate, & qual. nec oportet reprehensibile dici, si variantibus temporibus statuta variantur humana. c. non oportet, de consang. †Item olim, 25. annus requirebatur, ut quis promoueretur in diaconum. c. Episcopus 77. dist. & cap. nemo. 78. dist. hodie suscipere licet hunc ordinem in 20. anno. d. clemen. fina. de ætate & qual.

3

4 Presbyter vero olim nullo modo ordinabatur, nisi 30. ætatis suæ annũ impleuisset. c. 1. & seq. 78. dist. & citius quem ordinari prohibeatur, quia dicitur. 1. ad Timoth. 5. (Nemini cito manus imposueris neque cõices alienis peccatis.) Quid est manus cito imponere? nisi ante ætatis maturitatem, ante tempus exanimis, ante meritum obedientię, ante experientiam disciplinæ sacerdotalem honorem tribuere non probatis? tex. in c. quid est. 78. dist.

5 Dominus. n. Iesus 30. ann. baptizatus est, & tunc prædicauit, et Io. Bapt. Ezechiel, & nonnulli prophetarũ, non leguntur ante hoc tẽpus prophetasse, vel prædicasse. † Verum quia Hieremias, & Daniel. intra iuuenilem ætatem spirituum prophetiæ leguntur accepisse, Dauid quoque, & Salomon in adolescentia reperiuntur vncti c. presbyter. 78. di. ideo in concilio Viennen. fuit statutum, q; sacerdos fiat, si 25. attigerit annum, in d. cle. fi. quod tẽpore necessitatis et olim erat concessum, in c. fi. 78. dist. *Christus baptizatus in 30. sed quidam prophetarunt iuuenes.*

6

7 Nota q; si ante tẽpus quis fuerit ordinat°, ordinãdus Eps est suspẽsus a colla. ordinũ. gl. & doc. i d. cle. fi. q tñ si durãte suspẽsione celebrauerit, non efficit irregularis. Do. i c. eos, de tẽp. ord. in 6. Phil. Frã. i c. 1. col. vlt. de re iud. ibid. sed peccat mortaliter, teste Floren. in 3 parte summæ, ti. 14. c. 16. § 15. *Conferens ordines ante tempus est suspensus, & ordinatus.*

8 Ordinatus vero ante tempus est suspensus ab executione ordinis vsque ad ętatem legitimam. c. non est cõpos, de tẽp. ordi. & c. dilectus de ætate & qual. c. 1. de clerico per saltum promo. ordinatio tamen tenet, etiam si puer ad sacerdotium ordinaretur. Card. in d. cle. fi. per gl. in c. pueri, 1. q. 1.

9 Collatio tamen beneficij isti promoto ante septennium nõ ualet. Io. And. & Phil. Perusi. in c. fi. de temp. ord. in 6. & sic non iuuatur decreto, de pac. possessor. cum sit inhabilis, vt scripsi in tract. de pacifi. possesso. *Collatio beneficij promoto ante septennium facta non valet.*

10 Imo si hic minor hos ordines sacros ante 14. annos susceptos ratos nõ habuerit, non obligatur, sed poterit matrimonium contrahere, sicut is qui hoc tempore ingressus est religionẽ. c. ad nostram, & c. significatũ, de regul. Cald. consi. vno ti. qui cler. vel vouen. gl. & doct. in c. vno, de clerico per saltum promoto, Io. Dias in pract. crim. c. 22. *Minor ordinatus ante tempus non obligatur.*

11 Quid si minores interim celebrent? irregulares a iure non fiunt, tum q; a iure non inueniatur expressum c. is qui, & ibi gl. de sen. excom. in 6. tum quia sunt suspensi a canone quo ad se tantum, & non quo ad alios, & suspensus a iure quo ad se, celebrans irregularis non efficitur c. fi. de cler. excommu. ministran. Phil. Perusi. in d. c. 1. de re iud. in 6. Pano. in cap. 1. de cler. per saltum promo. hodie per constitutionem Pij Papæ 2. efficiuntur irregulares, & beneficijs priuari possunt. *Minor ante tẽpus celebrans irregularis est.*

12 Intellige cum isti ante tempus ad sacros ordines promoti fuerunt, secus ad alios ordines, vt per tex. huius regul. constat, qui tantum de sactis ordinibus loquitur, ibi, ad sactos ordines, &c.

13 Vbi notandum est, q; Episcopus non potest dispensare super ætate. gl. & docto. in d. clem. fina. sed cum ordinatis extra tempora dispensabat olim quidem Episcopatus, tex. & ibi doct. in c. consultationi, de tempor. ordinand sed non hodie, sed solus Papa, aut legatus a latere ex speciali sibi data potestate, & in dispen- *Super ætate Papa solus dispensat.*

dispensatione solet poni clausula, quod ad annum sit suspensus, vel ad aliud tẽpus prout Papa placuerit, vel legato dispensanti.

Aut absque dimissorijs literis ad sacros ordines se promoueri facientibus pro tempore.

GLOSSA. III.

Dimissoriæ quæ.

Dimissoriae quo ad istum tex. dicuntur, quæ alias cõmẽdatitię vocantur, quæ dantur his, qui volunt ordines ab alieno sumere Episcopo c.1.& c. eũ nullus, de tempor. ord. in 6. scripsi in l. dimissoriæ. ff. de verb. sig. & superius, in 1. parte de his abunde scripsi.

Promoti sine dimissorijs suspensi sunt.

Nã ab alieno Episcopo promoti sine dimissorijs istis ad sacros ordines suspensi sunt ab ordinum executione quo ad se nõ quo ad alios, ꝙ si interim in eisdem ordinibus sic susceptis ministrent, non incurrebant irregularitatem de iure, Io. Andr. in c. quod translatus, de tẽp. ord gl & Do. in c. eos, illo titu. in 6. hodie eo ipso ꝙ celebrant irregularitatem incurrunt, vt patet in cõstitutione Papæ Pij, ergo non habet locum, si sumeret alios non sacros, vnum. n. exprimendo alterum negare videtur c. nonne, de præsump. l. cum prætor, ff. de iud. & si voluisset intelligere de omnibus ordinibus, dixisset ca. ad audientiam, de dec. igitur exprimendo de sacris, noluit intelligere de alijs. Nec refregatur c. 1. de tẽp. ord. in 6. si quidẽ in suo casu intelligitur, vt ibi doct notant. Quãuis in quibuscunque ordinibus suspensionem cõtrahi scribat Syluester in sua summa. in uer. irregularitas, q. 9. per d. c. 1. quod a iure non recipitur.

Dispensatio a Papa post promotionem inutilem fit & taxatur.

Ideo licet olim impetraretur dispensatio, vt non obstante tali suspensione posset vti clericali charactere, & in susceptis ministrare, illudque sufficiebat, vt no. Ang. in sua summa, in verb. irregularis. §. 32. hodie tamen propter constitutionem Pij oportet exprimere, quòd non obstante irregularitate incursa celebrando, secum dispensetur, alioqui non prodesset dispensatio, quod est notandum, & solet taxari ad 7. carlin hæc dispensatio, & si extra tempora duplicatur vt 14. carlinos soluere pro taxa teneretur, vt quandoque fiebat, sed hodie augetur potius quam diminuatur.

Etiam uoluit constitutionem piæ memor Pij Papæ secundi similiter prædecessoris sui desuper editam, & in cancellariæ Apostolicæ libro descriptam, quæ incipit, Cum ad sacrorum ordinum, &c. pari modo obseruari.

GLOSSA IIII.

Quia vidi plerosque super hac constitutione dubitare, quæ apud nos non extat, eam ad verbum duxi hic transcribendam, ne deinceps super ea ambiguitas oriatur.

Tenor constitutionis Pij Papæ II.

Pius Episcopus seruus seruorũ Dei ad futurã rei memoriã. Cum ex sacrorũ ordinũ collatione character inuisibilis animæ ĩprimetur, sacra mysteria dispensantur, & ipsarum cura tribuatur animarum in eorum susceptione, excessus grauis tãto magis plectendi sunt quanto ex illis maiora

fora in mentibus fidelium scandala generantur. Cum itaque sicut fide dignorum relatione (non nisi moleste) accepimus, nonnulli clerici extra tempora a iure statuta, quidam ante ætatem legitimam, alioqui vero sine dimissorijs literis cõtra sanctiones canonicas se faciunt ad sacros ordines promoueri, nos eorundem temeritatem tali castigatione reprimentes, vt alijs imposterum committendi similia aditus præcludatur, authoritate Apostolica, hac constitutione perpetuo valitura statuimus, & ordinamus, ꝙ omnes & singuli, qui absque dispensatione canonica, aut legitima licentia, siue extra tempora a iure statuta, siue ante ætatem legitimam, vel absque dimissorijs literis, etiam citramontani a citramontanis, prærerquam si in hoc vltimo casu per cameram Apostolicam iuxta illius stylum ordinati fuerint, & ad aliquem ex sacris ordinibus se fecerint promoueri, a suorum ordinnm executione ipso iure suspensi sint, & si huiusmodi suspensione durante in ijsdem ordinibus ministrare præsumpserint eo ipso irregularitatem incurrant, præterea vltra alias pœnas in tales generaliter a iure inflictas beneficijs ecclesiasticis possunt iure priuari. Volumus autem ꝙ præsens nostra constitutio in Romana Curia existentes, post quindecim dies, absentes vero Italicos, post duos menses, alios vero vltramontanos post sex menses ab ipsius in audientia contradictarũ, & Cancellaria Apostolica publicatione, & affixione ligare incipiat, nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostram, statuti, ordinationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum Anno ab incarnatione dominica millesimo quadringentesimo sexagesimoquinto, decimo Calendas Decembris Pontificatus nostri anno quarto.

Ordinati extra tempora etc. ab ordinum executione suspensi et beneficijs priuati.

3 Et sic per istam constitutionem is, qui extra tempora, vel ante ætatem, vel sine dimissorijs promotus fuerit ad sacros, suspensus est, donec absolutionis beneficium a Papa fuerit consecutus, non tantum vsque ad etatem legitimã, prout de iure, vt in c. cum quidam, & c. literas, de tempor. ord. & hic patet, sed perpetuo.

Ordines perperam suscipiẽs est perpetuo suspensus.

Irregularitas Item si durante suspensione celebrauerit, si sit sacerdos, vel si diaconus sit, tanquam diaconus in ecclesia ministrauerit, aut tanquam subdiaconus incurrit irregularitatem, a qua sententia non potest ab alio quam a Papa absolui, quamuis doct. in c. consultationi, de tempor. ord. contrarium dicant. *Absolutio soli Papæ reseruata*

Omnes possunt regulariter ordines sumere, exceptis sequen.

5 Notandum est insuper, ꝙ omnes regulariter possunt promoueri, nisi prohibeantur a iure, qui vero sint prohibiti, refert tex. in c. qui in aliquo. 51. dist. in c. 1. 55. dist. Host. vero in summa, de tempor. ord. §. & cui, adducit quosdam versus, quibus eorum breuis complectitur prohibitio, qui non possuut ordinari, sub his verbis.

Primum præcipitur, ꝙ sit sine crimine præsul,
Monogamus, sobrius, pendens, ornatus, & hospes,
Casta docens, non percussor, non litigiosus,
Non cupidus, bene dispositus, non neophitus ve.
Talis Apostolica, ꝙ præsit regula iussit.

Requisita in Episcopo ordinante et in clerico ordinando.

6 Et quamuis Pau. 1. ad Timo. c. 3. voluerit ista in Episcopo adesse, tamen August. & Grego. ea ad ordinandos extenderunt. c. cognoscamus. 34. dist. & cap. Apostolus 81. dist. primum ergo crimen prohibet ordines sumere, quod intelligerem de graui, vt est hæresis, simonia, homicidium, & alia crimina, secus si leuia fuerint Host. in d. summa, & c. at si clerici, §. de adulterijs, vbi doc. de iud. & in cap. ex tenore, de tempor. ordinan. alioqui nullus vnquam seu vix ordinaretur.

Crimina grauia prohibent ordinandos.

Leuia crimina non prohibent

Monoga-

Bigamus ad ordines prohibetur.

Monogamus idest vnius vxoris vir. Bigamus autem eius contrariũ, ordina- 7
ri prohibetur.c.nullus Bigamus,55.dist.imò si fuerit clericus,omnibus est exu
tus priuilegijs.c.vno,de Bigamis,in 6.

Ebri⁹ an possit essi.i sacerdos.

Vinum et sicera prohib. ministris eccle.

Sobrius ordinandus esse debet,vnde consuetus inebriari prohibetur ordina 8
ri,cap. Episcopus aut presbyter.35,distinctio.iuncto tex.in summa,ibidem, vbi
ministri templi prohibebantur vinum & siceram bibere,ne ebrietate grauaren
tur corda eorum,vt sensus eorum vigeat semper,& tenuis sit,aut quia venter
mero æstuans facile despumat in libidines,ante omnia clericis vetatur ebrie-
tas,quæ omnium vitiorum fomes,ac nutrix est,itaque eum, quem ebrium fuis
se constiterit,vt ordo patitur,aut 30.dierum spacio a communione submouea
tur,aut corporali subdatur supplicio.c.fin.35.dist.alia prosequitur Host.ob id
ad illum te nunc reijcio.

Et de his non rite ordinatis quis dispensare possit?abũde distinguit Aeg.Bel 9
lamera in c.fi.de ordina.ab Episcopo qui episcopa.renunc.ibi videri potest,&
tene quæ superius dixi per istam constitutionem Pij Papæ 2.

Examinandi ordinandi sunt.

Sciendum est autem,ꝙ antequam aliquis admittatur ad ordines oportet ꝙ 10
examinetur,vnde in Concilio Carthagi.statutum fuit his verbis. Nullus ordi
netur clericus,nisi probatus,vel examine Episcoporum, aut populari testimo-
nio.c.nullus.24.dist.

Clerici non examinati abijciendi ex clero.

Et si quis presbyter, aut diaconus sine aliqua examinatione ordinati sunt, 11
abijciantur ex clero,vt in concilio Martini Papæ statutum fuit, in c.fi.24.dist.
ergo ignotus promotus,etiam alias re vera dignus,deponendus est, vt d.c.fi.&
ita docet Gofred.in summa,de tempor.ordinand.§.restat videre. Si vero fue
rit notus,& dignus, tunc nullum est peccatum.c.de Petro.47.dist.cap. valde,
94.dist.quia notiorem doctus examinari non debet,clem.vna de iureiurand.
vbi Barba.no.

Ordinandi quomodo sint, & sup quibus examinandi.

Concil. Trident. sess. 23 de re: format. cap. 7.

Superest igitur videre,quomodo sint examinandi,super quibus,& a quibus 12
& quando in concilio Nanaten ita statutum reperio ꝙ habes in c.quando.24.
dist.Quando Episcopus ordinationem facere disponit,omnes , qui ad sacrum
mysterium accedere voluerint,feria quarta ante ipsam ordinationem vocan-
di sunt ad ciuitatem vna cum presbyteris,qui eos repræsentare debent , & tũc
Episcopus a latere suo eligere debet sacerdotes,& alios prudentes viros , gna-
ros diuine legis,exercitatos in ecclesiasticis sanctionibus , qui ordinandorum
vitam,genus,patriam,ætatem institutionem,locum,vbi educati sunt,si sint be-
ne literati,si instructi in lege Dei,ante omnia diligenter inuestigent,si fidem ca
tholicam firmiter teneant,& verbis simplicibus asserere queant.

Indignus ab altari remouendus

Ipsi autem quibus cura committitur,cauere debent , ne aut fauoris gratia, 13
aut cuiuscũq; muneris cupiditate illecti a vero deuient,vt indignum & minus
idoneum ad sacros gradus suscipiendos episcopi manibus applicent. Quod si
aliter fecerint,& ille,qui indigne accesserit , ab altari remouebitur,& illi , qui
donum Sancti spiritus vendere conati sunt,coram Deo iam condemnati eccle
siastica dignitate carebunt. Igitur per tres continuos dies diligenter examinẽ
tur,& sic Sabbato,qui probati sunt,Epo repræsententur, Alias aũt sine cleri-
corum videlicet concilio,& populi testimonio nullũ Eps ordinare præsumat.

Examinatio ordinandorum ad quem spectet.

Licet quidam istam examinationem ad officium Archidiaconi spectare di- 14
cant.c.ad hæc, & c.vt nostrum de offi.Arch c.si quis.94.dist.Gofred.in sum-
ma de tempo.ordinand.§.nunc videamus. Tamen hodie in Francia Archidia-
coni de consuetudine amiserunt istud examinandi ius , vt nunc solos Episco-
pos examinare,vel committere videamus, ideo tenentur illi, qui examinaue-
runt si indignus præsentetur.ca.si seruus.54.dist.necnon Episcopus tenetur.
cap.accepimus , de ætate & qualitat. si malum examinatorem & corruptum
eligit,

elegit, vel ignarũ, sicut & exercitor nauis de facto sui magistri. l. 1. §. magistrũ. ff. de exercitor. actio. & debet episcopus eos adigere iuramento, ꝙ iuste eos examinabunt, & fideliter, & vere sententiam dicetur super his.

15 Hodie quoq; non seruatur illud scrutinium, seu examinatio, quæ fiebat secũdum formam positam in c. vno, de scrutinio in ordine faciendo, sed examinans, si reperiat examinatum idoneum, illum cathalogo ordinandorum inscribi mãdat, & demum is suscipit ordinem, ad quem est examinatus, in prima vero tonsura parua est examinatio, in susceptione quatuor minorum est maior, in subdiaconatu debet esse maxima, quia in alijs examinari postea non solet, sed quidam bursam examinant, & Giesum imitantur.

16 Interdum etiam quis per saltum ordines recipit, verbi gratia a subdiaconatu saltat ad sacerdotium, quod accepit sine diaconatu, & tunc interdicitur ei executio ordinis, quem recipit, donec ꝙ est omissum suppleatur idest, diaconatus collatus sit. c. solitudo. 52. dist. & episcopus poterit cum isto ordinato dispẽsare, & ei conferre diaconatum, vt tunc ipse ordinatus ministrare possit per tex. in c. vno, de cler. per saltum promo. *De promotis per saltum.*

17 Quod intellige, si non ministrauerit in ordine non suscepto, alioqui solius est Papæ dispensare, quando quidem effectus est irregularis, & incidit in pœnam clerici non ordinati ministrantis, de qua in c. 1. de clerico non ord. ministran. Host. in summa illius tit. Siluester de Prier. in sua summa, in ver. irregularitas § 11. quæritur, post Lappum alleg. 29. an dispenset, & si impetret dispensationem, requiritur in ea absolutio, dummodo rite se promoueri faciat.

18 Alij reperiuntur, qui furtiue, idest sine examinatione, & approbatione superioris se ingerunt ad ordines cum alijs approbatis ignorante Episcopo, & tunc si hoc erat prohibitum ab episcopo ordinante sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, tunc is ordinatus non poterit in suscepto ordine ministrare, nec ad superiorem ascendere sine Papæ dispensatione, secus si tantum erat prohibitio sine excommunicatione, vt in c. j. & per totum, de eo qui *De promotis sine examinatione.*

19 furtiue ordines recipit, summa Ang. in verb. irregularis. § 23. †Si tamen episcopus dicat, Non intendimus ordinare non examinatos, & non approbatos, & & tunc qui se ingessit non erit ordinatus, ideo oportet ꝙ iterum ordinetur iniungendaq; est illi pœnitencia, priusquam ordinetur, quia valde deliquit, se ingerendo susceptioni ordinum ante approbationem. doct. ibidem.

De non promotis intra annum quando priuati censeantur, & quando possint excusari.

1 Regula iuris est notissima, quod quicũq; habet ecclesiam parrochialem, tenetur intra annũ promoueri, alias amittet ipso iure ecclesiã illã, & potest per non promotionem tanquam vacans impetrari, & cõferri c. licet canon, de ele. in 6. etiam ante declarationem, veruntamen possidens non remouebitur a possessione, nisi vocatus & auditus fuerit, quia forte *Habens ecclesiam parrochialē intra annum promoueri tenetur.*

2 ius habet retinendi. c. licet Episcopus, de præb. in 6 †Ratio autem huius edicti est, quia præfectus parrochiæ & parrochianis, seruire debet illis celebrando, confitendo, & alia quæ ad verum curarum spectant, faciendo, quod præstare non potest, nisi promoueatur, tum quia propter officium & seruitium datur beneficium c. fi. de rescr. in 6. Et quia periculum est animarum ex defectu pastoris non seruientis, c. ne pro defectu, de elect. *Ratio cur promoueri quis teneatur.*

3 Adde regulam istam etiam factam esse ad cautelam, ne videlicet liberum sit alicui post receptos fructus ecclesiarum eas relinquere, & contrahere matrimonium, vt in c. commissa, de elect. lib. 6. Ideoq; prouidetur, vt quis teneatur

intra annum promoueri, quo melius eidem rei seruiat, cui fuit præpositus.

Vicarius perpetuus promoueri intra annū tenetur.

Quæ regula præter curatos ampliatur etiam circa alios, vt primo procedat 4
quoque in vicarijs perpetuis, cle. vna, de offic. vicar. qui licet non sint rectores ecclesiarum, sunt tamen rectores curæ animarum, & grex parrocchianorum est eis commissus, arg. c. proindeas, de offi. vicar. quamobrem eis incumbit, vt gregi eisdem credito deseruiant, vt illum pascant, & verbo doctrinæ, & exemplo. c. quoniam, & c. inter cætera, de offi. ordinar.

Prior conuentualis etiam commēdatarius intra annum promouendus.

Secundo etiam habet locum in habentibus prioratus conuentuales, aut curatos, cle. ne in agro. §. cæterum, de statu monacho. quia prior conuentualis ratione monasterij & personarum eiusdem habet curam monasterij, & personarum tam in foro pœnitentiali, quam iudiciali, ideo promoueri tenetur, sicut aliam habens curam. 5

Intellige siue illa beneficia vel prioratus habeat in titulum, siue in commendam, per d. §. cæterum, ibi collationis, seu commissionis sibi factæ, nam qui in commendam habet, non plus iuris habet, quam habens in titulum, nec minor idoneitas requiritur in cōmendatario quā in habēte titulū, per c. nemo, de elec. in 6. & d. § cæterū, loquitur gñaliter, qñ conferuntur, aut committuntur, conferuntur in titulum, committuntur in commendam, vt in clement. vna, de sup. neg prælat. vt abunde scripsi in tract. de pacifi. posses. in 5. amplia. nu. 42. 6

Seculares & regulares intra annum promouentur.

Commendari non p[otest] secl[aris] (?) ... ab epō ... nisi ... Arestum. (manu scriptum)

Tertio habet locum tā in secularibus, quam in regularibus, vnde si cōmendetur ecclesia parrochialis a Papa cuidam regulari, tenebitur is etiam promoueri intra annum, per d. c. licet canon, †Sic etiā dicendum in seculari, cui prioratus regularis conuentualis, aut curatus est cōmēdatus. Imo ab ordinario nō posset ecclesia parrochialis cōmendari cuidam nisi qui actu sacerdos existat, c. nemo. ergo si Papa eidem commendet tenebitur idem promoueri iuxta terminum iuris. Et ita fuit decisum in magna camera inquisitionum, anno 1534. 7 8

Præpositi & decani an priuentur per non promotionem.

Tamen §. cæterum, non habet locum in Præpositis, Decanis, & alijs præsidentibus canonicis regularibus, tum q̄ ille tex. tantum loquatur de prioribus conuentualibus, & curatis. tum etiam quia est constitutio pœnalis, ergo non extendetur, per l. cum quidam. ff. de libe. & posth. nam hoc expressisset Papa, si voluisset, c. ad audientiam, de Decimis. 9

Nec refragatur q̄ Benedictus 12. extenderit etiam ad Præpositos decanos, & alios præsidentes ecclesijs conuentualibus, vt patet in const. Bened. c. 29. incip. insuper, vers. nos pari ratione, hoc est verum in ecclesijs conuentualibus monachorum, quia in illis est speciatim statutum, ergo in alijs locum non habet, quæ non sunt ordinis sancti Benedicti, quibus expresse monachis illa lex est data, vt consuluit Fed. de Senis consi. 25. casus talis est, quidem, & domi cōsil. 32. casus talis. 10

Promoueri an teneatur qui non recipit fructus primi anni.

Quarto extende, etiam si habens ecclesiam parrochialem non reciperet fructus primi anni propter deportus, quos vocant Galli nihilominus tenebitur promoueri, alioqui priuatus erit anno elapso per c. licet canon, tum quia grex est eidem commissus, vt ibi, & habet pacificam possessionem curæ, ac liberum exercitium animarum, ergo propter earū periculū tenebitur sic promoueri, gl. & doct. in c. commissa, vbi Dom. & Philipp. Perus. de elect. in 6. & in c. si tibi cōcesso, de præb. ibidem. & Do. consi. 125. dubia, in 3. q. versic. super tertio. †nam licet nil illo anno recipiat, quo seruire teneatur, tamen parare se tenetur, vt eo tempore, quo fructus recipere licebit, sit idoneus ad seruiendum, & sic promoueri tenebitur illo anno. Nec obstat q̄ per adeptionem secundi non vacat primum, cum ex eo nil recipio, magna si quidem est ratio differentię inter vtrunque, cum inducere vacationem primi, ex quo nil ex secūdo percepi, & sic nec illud censeor habere nimis graue esset, & perpetuū esset detrimētū. Sed q̄ teneat 11 12

Kaho hac- (manu scriptum)

near promoueri intra illum annum est potius honor, quam onus, cuius honoris si quod sit incommodum in non percipiendo fructus primi anni, temporaneum est illud, & modicum, cuius rōrem prætor non habet, l. scio, ff. de rest. in integ
13 †adde quod c. si tibi nil de hoc vltimo dicit, sed hoc tm̃ de primo, ęquū videlicet esse, vt non debeat vacare primum, quandiu nil recipis ex secundo, quia non videor habere pacificam possessionem plenam, nec videor renunciare beneficio primo, ex quo lucrū habeo, propter secūdū, ex quo nil cōsequor, & huius iuris sunt do. de Ro. dec. 61. sufficit, in no. & do. Ge. consi. 78. formantur, col. ul: pluribus comprobarem, nisi putarem, ista sufficere. Si tamen quis retineret sibi oēs fructus, & renunciaret parrochiali ecclesiæ, putarem eum qui nil percipit, promoueri non teneri, quia nil habet, & episcopus eum non promoueret sic, per c. episcopus, de præb & postquam non viuit de altari seruire non tenetur, c. cum secundum, de præb. vnde ille qui recipit fructus, tenetur sacramenta administrare; & eo mortuo tenebitur resignatarius intra annū promoueri, & ita putarem dicendū in hoc casu, secus in præcedente, in quo paruo tempore caret fructibus, hic multo, & forte ad vitam non recipiet.

14 Animaduertendum est tamen, ꝙ non promotus intra annum, & si postea receperit fructus, non ideo redditur inhabilis ad alia beneficia quia pœna illa nō apponitur in d. c. licet canon, veruntamen tenebitur fructus restituere, si animum promouendi non habuerit, c. commissa, de elect. in 6. de Ro. dec. 326. nota, ꝙ non admittitur, in antiq. vbi dicit contrarium in Cācellaria teneri, supra dixi in dispensa. super defectu natalium teneri restituere postquam nō seruit. *Recipiens fructus post annum non promotiones an sit inhabilis.*

15 †Sed an is, qui non habuit animum promouendi, possit postea conueniri ad fructuum restitutionem, & condemnari a iudice ecclesiastico, quod videtur, per d. c. commissa, sed contrarium visum est Senatui, anno 1522. die 21. Nouēb. pro magistro Petro du Gar, appellante a Decano, & cap. Ambianensis, quia hoc procedit, vt ad restitutionem teneatur in cōscientia.
16 †Et sic debet moneri per suum confessorem, non ꝙ detur alicui actio, quod est notandum. Melius tamē esset fructus in hoc seculo reddere, quam ad inferos cum illis deuolui, vel a Papa compositionem impetrent, seu ab illis, qui in indulgentijs istam componendi potestatem habent. *Conueniri an possit ad fructuū restitutionē non habens animum promouendi. Arestum.*

17 Quinto procedit c. licet, ēt in capellanijs, quādo quis in illarū fundatione dixisset expresse velle, c. licet, habere locū in hac capella, ut si presbyter nō fuerit promotus intra annū, ꝙ sit ipso iure priuatus, & alteri ēt eo nō vocato conferri possit. Ita videtur decidere Do. de Ro. dec. 108. no. ꝙ vbi i antiq. quia nō licet a fundatione discedere, c. significatū de præb. ele. quia contingit, de relig. dom. & sic pōt sustineri conclusio, ꝙ habens capellam tenetur intra annū promoueri, alioqui ea post annum est priuatus intelligendo vt supra. *In capellanijs quando nō promotus sit priuatus.*

18 Sexto ēt procedit, quamuis episcopus prorogasset istum annum quia non potest episcopus dispensare super ætate, nec hoc tempus prorogare, c. præterea, & c. indecorum, de ætate, nam cum Decretal. licet canon permitti episcopo dispensationem super residentia, ergo super alio prohibere videtur, argu. c. qualis, 25. dist. c. nonne, de præsump. Io. monach. in d. c. licet maxime quia illa Decre. licet est tex. concilij, contra quam episcopus non dispensat, c. cum dilectus, vbi gl. de ele. *Prorogare annum promotionis non potest episcopus.*

19 Septimo postquam annus datur a iure volenti promoueri, non poterit, etiā episcopus illum annum abbreuiare, & monere istum curatum ad breuius tempus capescendum, quo sacerdos fiat, nam indultum a iure beneficium nemini est auferendum, per reg. indultum, in 6. facit l. fi. §. donec, C. de iure delib. hoc expresse docet Bon. de vital. in cle. vna, in q. 5. de of. vica. *Annum promotionis episcopus abbreuiare non potest.*

20 Octauo declata, quod si possidens hanc parrochialem ecclesiam in curia *Habitans in curia per annum, & non*

 absque

promotus perdit parrochiale quae in curia vacat. absque hmôi promotione facta intra annũ, tunc post annum in curia vacabit, & ad solum papam collatio pertinebit, c.2. de praeb. in 6. nisi post mẽsem, c.3. ibidem Collecta. in c. ecclesia, in fi. de sortileg. & Prouincial. in ti. declaratoria super proponente, seu vouente, & c. ver. beneficium residentis in curia.

Episcopatus abbataq; non vacans per non promotionem. Nunc limitatur haec regula, primũ non habere locũ in episcopatibus, & Abbatijs, quia in his non inuenio hoc statutũ fuisse, quorũ tamen expressa requireretur mentio. gl. sing. in c.2. de praeb. in 6. sed d. c. licet canon, loquitur solum de parrochialibus ecclesijs. †& licet tex. in cle. ne in agro. §. caeterum, & seq. loquatur de prioratu conuentuali, tamen non loquitur de Abbatia, ideo in ea non habebit locum ille tex. tum quia odiosum est ideo restringendum, c. statutum, de elect. in vj reg. odia, de reg. iur. in 6. 21 22

Adhaec per adeptionem beneficij incompatibilis non vacat episcopatus, c. cum nostris, de concess. praeb. sic nec Abbatia, ob id etiam non vacabit per nõ promotionem, quia nec quidẽ hoc est expressum a iure, sed de episcopis, text. in c. 1. per totum, 100. dist. 23

Idẽ si ecclesia parrochialis erigatur in cathedralẽ, quia perdit nomen parrochialis, vt consuluit Dom. consi. 125. dubia, in fi. & sic nomine parrochialis nõ continetur vt no. in c. eũ nostris, de concess. pręb. Petrus de perus. in tracta. de mut. status ecclesia. scripsi superius in tract. vnio. 24

Moneri debent episcopi et abbates vt promoueãtur. Ideo iura antiqua remanebunt in his incorrecta, videlicet c. cum in cũctis, §. inferiora, de ele. vbi Abbatiae ibi cõprehenduntur, teste Pan. ibidem vnde potest Abbas priuari, si monitus non promoueatur, & sic ẽt in episcopatibus, & Abbatijs monitio requiritur, antequã vacent per non promotionem, quã monitionem hic, & alijs casibus hodie contẽnunt archiepiscopi, & episcopi facere in suarũ perniciem animarũ, cũ ipsi vigilare deberent supra gregem, at vereor ne quidã circa ferarum, vel mulierũ venationem potius inuigilent, quam circum animas, Precor domine facias, vt videant. 25

Abbates quoque nolentes promoueri suam grauiter onerare conscientiam arbitror, ni iustum aliquod afferant impedimentum, si quidem non secundũ Abbatiarũ instõnem officium eis iniunctum exequuntur, sed a probis quibusq; munus hoc sanctum, & religiosum misere praecipiunt, quamobrem non sine grauissima culpa tenentur ad fructuum restõnem, quia cessat caussa seruitij, ergo, & fructuũ lucrum, per l. quod dictum, ff. de pact. c. cũ cessante, de app. & si essem in concilio, procurarorẽ statui, vt ẽt omnes isti ipso iure post annum essent priuati per non promotionem, imo ꝙ essent presbyteri ante adeptũ episcopatum, vel abbatiam, quia hodie infantibus dantur, & si senibus concedantur, isti nollunt promoueri. 26

Secundo non procedit in ecclesijs collegiatis ẽt Parrochialibus, per c. statutum, de ele. in 6. nam illa qualitas addita generi, facit illud transire in aliam speciem, vt docet tex. in l. ius ciuile, ff. de iust. & iure, Pan. in c. bonae. 1. no. 1. de postu. praela. Barba. in tract. de praestan. Card. in 2. q. 2. part. nu. 14. plene Alber. in tract. de augmento, in 3. colu. 27

Habens dignitatem curatam vel collegiatam non priuatur per non promotionem. Tertio limitatur ĩ dignitatibus etiam curatis, & sic Decanas etiam ecclesiae curatae non tenetur intra annum promoueri, quia c. cum in cunctis, §. inferiora, de elect. non recipit suppletionem, nisi in mere parrochialibus, ergo in alijs locum non habebit, & simpliciter ecclesia parrochialis non comprehendit parrochialem ecclesiam, quae dignitas est, si quidem aliam qualitatem habet Io. Andr. & alij in d. c. statutum, per illum tex. †nam postquã in c. licet canon fit mutatio in ecclesia parrochiali, ergo in alijs remanet, c. cum in cũctis, immutatum, vnde sine monitione non priuatur quis dignitatibus curatis, etiã quia in illis apponitur poena, clem. vt hic qui, de aetate. & sic consuluit Feder. consi. 28 29

consi.80. casus,&c.prius quidam,igitur alia pœna non erit adijciendam.

30 Et sic illius non promotionis pœna locum non habebit in decanatibus,præpositutis,aut Archidiaconatibus,vt docet Do.consi. 131.quoniam, & consi.sequen.plene consuluit et prætextu nouæ constitutionis,& Ro.consil.325.quo ad primum, q.2.plura congressi in lib.meo, in d.c.statutum, ideo qui posse dit præposituram curatam in ecclesia collegiata sine promotione per annum, non tamen est priuatus nisi fuerit monitus vt refert Boer.in dec. Burdegal. q. 119.quidam renunciauit,in fi.quia non est parrochialis simpliciter, de qua loquitur c.licet canon,licet æquum & bonum esset vt per concilium,vel per papam hoc statueretur,& hoc ad Dei seruitium tenderet. *Decani Prapositi et Archidiaconi non priuantur ob non promotionem.*

31 Quarto non procedit,quando ecclesia parrochialis esset principaliter vnita præbendæ,vel alteri beneficio simplici,c.extirpandæ,§. qui vero,de præbē. & c.super eo,illo ti.in 6.Siquidem eo casu beneficium vnitum assumit naturā eius,cui vnitur,per c.recolentes,in fi.de sta.mona.Ant.in c.1.ne sede vac.glo. & doc.in d c.licet canon,tum quia principale tunc attenditur, non accessoriū quod sequi naturam principalis conuenit,l.cum principalis,ff.de reg.iur. scripsi in tract.de unio supra,secus si ęque principaliter,ut docet Nic.Mil. in ver. curatum,in vlt. *Vnitam parrochialem capella posſidens non est priuatus si intra annum nō promoueatur.*

32 Quinto idem si non habeat curam fori pœnitentialis,sed tantū foricentiosi, Card.in cle.vna.q.10.de offic.vica. vbi dicit, ꝙ Archidiaconus habet curam fori contentiosi,cap.1.& fina.de offic.archid.& tamen nō tenetur fieri sacerdos intra annum,sed sufficit quod fiat diaconus, cap.cum in cunctis, §.inferiora, de elect. quamobrem sine monitione non priuaretur,quia d.c.licet canon,loquitur in ecclesia parrochiali simpliciter non in quocunque beneficio curato *Curā obtinēs fori contētiosi non comprehenditur in c.licet canon.*

33 † & superius in declara.bullæ & signaturæ retuli differentiam inter ista, nam parrochialis ecclesia dicitur,quæ parrochiā habet,& territoriū ad eius curam deputatum,vt docet Pan.in c.extirpandæ de præb.& Nicol.Mil.in verb. ecclesia parrochialis, & scripsi in verb. parrochiales, in §. statuimus, secundo, de colla.in concord.

34 Sexto quando nulli sunt parrochiani, forte propter bellum,vel alias, gl. & doct.in d.c.licet canon. Nam clericos huiusmodi habere beneficium sancimus,qui ad sacrosanctas ecclesias,vel ad monasteria permanent non diuagantes,neque circa ministeria diuina desides,cum propter hoc beneficium eis indulgemus,l generaliter,C.de sac.san.eccle.c.generaliter,16 q.1.facit, l.2.ibi, in actu positi,vt dig.ordo seruet.li.12.& cessante caussa cessat effectus, l.quod dictū,ff.de pact.c.cū cessante,de appel. & Ioan.de Sel.in tract.de benefi. in 3. par.q.42.10. Staphil. in tract.de literis grat.in 2.par.fol 46. quia si non habeat curam actu cessat ratio d.c.licet canon,vt scribunt Anch.& alij per illum text. in cle.vna,col. 1.de offic.vica. *Beneficiarius nō habens parrochianos promoueri an teneatur.*

35 Sed si reuertantur parrochiani,tenebitur is promoueri ab eo die, quo reuertuntur, siquidem incipit actu parrochialis esse, veruntamen erit tutius, vt quod ipsi parrochiani moneant curatū,vt eis seruire teneatur,ne.s.ignorantiā *Monendus curatius reuersis parrochianis.*

36 vllam prætendere valeat,de qua inferius dicetur. †eum aūt verum esse curatū docet Staphil. in tract.de literis gratiæ,titu. de qualit.& statu benefi. versic. patet igitur,qui certum habet territorium limitatum, & quod ipse curā exerceat per se non per vicarium perpetuum, & quod ille sic instituatur, Ego vidi præceptū fieri ab episcopo,seu eius officiali isti curato,statim reuersis parrochianis ad instantiam illorum,vt residere haberet, & promoueri intra tempus iuris,alioqui episcopus prouidet. *Curatus uerius quis.* *Curatus in fine anni potest ecclesiam permutare.*

37 Septimo curatus poterit ecclesiā suam permutare cum alio beneficio in fine anni,cap.commissa,de elect.in 6.cum ea ante finem anni priuatus non sit,

vt ibi dicitur, & sic tenent Do. de Ro. dec. 187. in antiq. licet contrarium alibi dicatur fuisse iudicatum in Rot. dec. 355. nota quod non promotus. †Sed 38
primæ sententiæ adhæret. Aufre. dec. 471. dicens esse communem, & veriorem, quia suum est beneficium ante finem anni ergo potest illud permutare etiam decies, vt firmat Oldrad. in consil. 203. factum tale, per illum tex. in cap. commissa, & Aeg. Bellame. dec. 178. non promotus, ac Rochus in tracta. iurispatr. in verbo honorificum, quæst. 30. †Et is cum quo permutatur 39
tenebitur intra alium annũ et promoueri, alias priuatus erit, de Rot. dec. 108. nota ꝙ vbi, in antiq. †nam quilibet habens parrochialem intra annum promo- 40
ueri tenetur siue sit primus, siue post eum alius, siue caussa permutationis habeat, siue ex alia prouisione.

Lite durante curatus promoueri non tenetur.

Octauo limitatur, quando litigiosa esset ecclesia parrochialis, nam cõputatur hic annus a die cõmissi regiminis, & pacificæ possessionis, per tex. in c. cõmissa, de ele. in 6. vel a die, quo potuit esse pacificus, vt ibi, & c. licet 2. de præben. in 6. Aegid. Bella. dec. 153. Papa, & dec. 83. super hoc, vbi dicit hoc probandum a non promoto, videlicet litem habuisse, vel habere, alioqui securus non erit teste Dom. consi. 82. Bonifa. col 3. 41

Fingens, uel procurans litem est priuatus.

†Cuius prætextu vidi multas impetrari parrochiales, quia possidens lites sibi fingebat, sed ante Deum, cui omnia sunt aperta, iste qui fingit litem, satis est priuatus, nec aliquem habet titulũ, ideoq; recipiẽdo fructus est prædo, & fur, & falsarius, ꝙ falso nomẽ curati sibi vendicat, & ascribit, cũ nõ sit quamobrẽ tenebit ad restõnem fructuum, vt quos ex re non sua (cũ sit priuatus) accipit, & mala fide, alioqui non dimittitur peccatũ, nisi restituatur ablatũ, per regul. peccatum, de reg. iur. i 6. & hic in iferno perpetuo, nisi resipiscat, cruciabitur. 42

Episcopus fauore studii dispensat in fine anni.

Præterea cũ quis habeat ius in dicto beneficio, donec sit annus elapsus, nec antea priuatus intelligatur, ideo in fine anni Papa vel ordinarius fauore studij dispensare poterit, cum volente studere, ne vacet interim beneficiũ, per d. c. cõmissa, & c. cum ex eo, de ele. in 6 dummodo hic fuerit promotus ad subdiaconatum ante annum, vt ibi docet Oldra. d. consi. 103. & de Rota dec. 187. nota quod tenens, in antiq. 43

Et hæc est cõis opi. & vera, teste Aufrer. in dec. Tholo. q. 471. vide Aegid. Bellam. dec. 154. vtrum, & dec. 735. si impetrans, & Roma. consil 325. quo ad primum, in 3. q & si possidens istam ecclesiam parrochialem moriatur vltima die anni, vacabit beneficium per mortem illius, cum adhuc non sit priuatus d. c. commissa. Paul. Paris. consi. 119. super hoc, in fi. vol. 4 †Notandum est, quod 44

Promoueri in Francia tenetur quis in secundo anno pacificæ possessionis.

postquam annus iste computatur a die pacificæ possessionis adeptæ, & in hoc regno pacificam possessionem quis non dicitur habere ante annũ, ob id post annum pacificæ possessionis alterum habet annum ad promouendũ, ne si promoueretur in primo anno, & postea in fine anni ei beneficium euinceretur, esset presbyter sine beneficio, & mendicare cogeretur in opprobriũ totius cleri. c. diaconi. 5. in 93. dist. quod non contingeret, iura prouiderunt, ne quis ordinaretur sine beneficio, uel patrimonio, c. postulasti, de rescr. c. episcopus, & c. cum secundum, de præb. 45

Arestum.

Et si episcopus sciuisset istum non habere beneficium haud nequaquam eũ promouisset, ideo quia irrita non potest esse de iure nouo ordinatio. d. c. cum secundum, melius erit, quod non promoueatur, quam si postea nudus remaneret. Ita declarauit Senatus Paris. in camera (vt dicũt) Domanij, anno, 1547. in mense Febr. pro magistro Petro de la Berniere, contra Chastin. Relatore Do. Sancierio Consiliario eiusdem curię, per quod declarantur iura canonica, maxime d. c. commissa, vbi gl. ualde titubat, quamobrem nota istam declarationẽ apprime vtilem, & hodie communem in dicta curia. 46

Nono

47 Nono limitatur cum iniusto impedimento detentus non potuit promoue-
ri, c. commissa, & in cle. ne in agro. §. cæterum, de statu mona. gl. in ver. priua-
tus, c. licet canon, vt pote. si valetudine aduersa, vel alio iusto impedimẽto quis
affectus fuerit, non erit priuatus, & sufficit isti valetudinem hanc probare, licet
speciem infirmitatis non probauerit, vt Do. de Rota asserunt in decisi. Fastol.
caussa 11. & quod dicatur iustum impedimentum, scripsi in gl. impedimento. §. 1.
de coll. in Concorda. & in tract. de exomijs, in ord. Reg. in 3. tomo.

Iustum impedimentum excusat non promotum.

48 Et an sufficiat probare impedimentum, si in fine anni superuenerit, Aeg. Bel
lamera dec. 83. super hoc negatiue concludit, si non poterat intra illud tempus
promoueri. Sed contrarium dicere nam poterit illud beneficium resignare,
vel permutare, seu dispensationem habere de non promouendo id temporis
vel breue impetrare, vt vno die promoueretur, ideo impedimentum ẽt in fine
anni superueniens excusat a non promouẽdo, & finito impedimẽto secũdũ eũ
annus dabitur integer, vel tantum saltem tpis, quãtum restabat tempore impe
dimẽti, per no. in c. cum ex eo, de ele. in vj. & per c. si electio, de ele. ibidẽ, clem.
49 vna, de in integ. rest. † Ideo priusquam amoueatur possessio, debet citari posses
sor, vt cognoscatur, an fuerit iusto, seu legitimo detentus impedimento, c. licet
2. de præb. in 6 gl. in c. commissa, de elect. ibidem, & hæc est communis opinio
do. ibi, & debet citari principalis, & non procurator vt dicunt Do. de Ro. dec.
750. sciendum, in antiq. & opus est quod citatus ad istam declarationem faciendã
perueniat ad notitiam possessoris, vt firmant Do. de Ro dec. 771. dic quod si op-
ponatur in antiq. & Aeg. Bella. dec. 176. auditor.

Impedimentum in fine anni superueniens an excuset.

50 Hodie post annum in Francia conferunt ordinarij, & facta ab illis collatio-
ne, vel prouisione a Papa impetrantur literæ in causa nouitatis directæ iudi-
ci Regio, coram quo impetrans dicit se canonice beneficium assecutum, & esse
in possessione beneficij, quod vacauit per non promotionem talis, &c. nisi im-
pedimentum probet aduersarius vel promotionem. aut dispensationem, adiu-
dicabitur impetranti possessio, saltem per recredentiam, & sic seruatur in foro
51 si iudicio. † Sed ante adiudicationem vno finito termino, dari poterit alius ad
probandum dictum impedimentum, quia de graui agitur præiudicio, vt deci-
dit Aeg. dec. 176. in casu, & vide eum dec. 180. si priuatus, & ista causa regere-
retur legibus & statutis illius curiæ coram quo agitatur, vt no. in c. 1. de spon.

Praxis Franciæ in prouiso per non promotionẽ alterius.

52 Decimo si pater vel patruus, aut alius retinuerit bullas sui filij, vel nepotis,
aut alterius, non procedet priuatio, nam hoc casũ cum filius, vel alius ignoret
se curatum esse non currit ei tempus, nec priuatur nisi a die quo scit, cum dica
tur id iustum esse impedimentum, secundum Do. in ca. commissa Io. de Selua
in tract. de benefi. in 3. par. q. 3. in fi. quia non est negligentia, vbi non est scien
53 tia, c. 2. & c. quia, de conces. preb. † Sed peccat is, qui sic retinet bullas & non
facit certiorem eum, cui beneficium acquisiuit, nam quilibet acquirere potest
alteri, sed non acquisiuit, nam quilibet acquirere potest alteri, sed non acquisi
tus priuare sine facto domini. l. 1. id quod nostrum est. ff. de reg. iur.

Nesciens se habere curam an priuetur per non promotionem.

54 Sed in hoc fraus esse posset, quia pater semper posset retinere bullas filij, sui
& sic quilibet posset excusari, & hic pater rapax deuoraret bona ecclesiæ, &
sic spoliarentur beneficia & bonis, & seruitio. Ideo dicerem fauore ecclesiæ quod
hic non promotus, est priuatus, & imputetur ei, qui acquisiuit illi puero bene
ficium, nec pro eo non impetrauit dispensationem, vel tempore debito, cum
promoueri non curauit, nam summa ratio est, quæ facit pro ecclesia. l. sunt per
sonæ. ff. de relig. alioqui quilibet excusaret se dicens se ignorasse habere cura
tum beneficium, & nunquam daretur vacatio per non promotionem, quod es
set valde absurdum, & puto quod si Papa hodie interrogaretur sic statueret.
55 Vndecimo minor dispensatus ad obtinendum parrochialem, non tenebi-

Minor dispen. curatum dispen. de non promouendo

tur promoueri intra annũ,nec priuatus erit ex defectu promotionis,per text. iuncta gl.in c.quia intantum,de præb.vbi Pan. dicit quod minor dispensatus ad ecclesiam parrochialem,censetur dispensatus de non promouendo, quod est accessorium. Idẽ tenet Fel.in c.postulasti,de rescr.& Io.de Selua in tract. de benefic.in 3.parte.q.3.& superius scripsi inter dispensationis effectus.

Restrictio

55 Sed nisi in 18.anno ad subdiaconatum in 20.ad diaconatum,promotus fuerit, vacabit beneficium per non promotionem, teste Ancha. consil.293.vltra alia.

Contrarium

57 Contrarium tamen fuit iudicatum Burdeg.vt refert Boer.in dec.Burdega. q.119.quidam,in fi.quia c.licet canon,est odiosum,& sic nequaquam extendẽdum,& quia loquitur quando non fuit promotus ad sacerdotium,ideo non intelligetur in alijs ordinibus.

Minor non promodus ad subdiaconatum, & diaconatum suo tempore an priuatus sit.

58 Alioqui dictum,c.extenderemus,contra.gl.in c.si de iurepat.& alia iura volentia priuationem non extendi ad alios casus,per §.sin autem,ibi,nõ est quelibet lex tale quid dicens,in authen.de non eligen.secũ. nub.colla.1.& hæc vltima sententia videtur magis æqua,quia hic poterit promoueri ad omnes ordines in 25.anno,& ita satisfacere illi tex.qui tantum requirit promotionem ad sacerdotium,non ad diaconatum,vel subdiaconatum.

59 Si tamen fuerit cum aliquo dispensatum, ne ad aliquem ex sacris teneatur promoueri,& c.non tenebitur promoueri in hoc tempore præstituto a iure, alioqui nihil prodesset ei dispensatio,vt supra dixi.

Curatam ecclesiam non parrochialem habens promoueri non tenetur intra annum.

60 Duodecimo non procedit etiam in ecclesia curata non parrochiali, per d.c. licet canon.& abunde scripsi differentiam in forma manda.gl.cum cura.& seq. in Concor.quia istud.c.licet canon,loquitur tantum in ecclesia parrochiali,& est correctorium iuris quamobrem odiosum,ac restringendum, c.statutum de elect.lib.6.

Capellaniã obtinens intra annum promoueri non tenetur.

61 Decimotertio limitatur in ædicula,seu Capellania,etiam ex fundatione requirente sacerdotium,quæ a Papa fuit alicui collata cum dispẽsatione,vt nisi præuia monitione priuari non possit aliquis ex solo defectu promotionis intra annum,nam c. licet canon,loquitur de ecclesia parrochiali,ergo non habebit locum in alio beneficio.Idem tenet gl.in ver.residentiæ.§.ordinat,de colla.in pragma.ob id maxime,ꝙ sit pœnale,& priuans, quamobrem non erit ad alios casus trahendum.Sic decidunt do.de Rota,dec.520.nota ꝙ tenens Capellaniam,in antiq.Et Ro.consi.325.quo ad primum , vbi dicit etiam eo casu nullam esse collationem ordinarij factam non sacerdoti.

62 Tamen si in fundatione diceretur expresse,ꝙ si Capellanus non fuerit intra annum promotus,esset priuatus,vel ꝙ habeat locum c.licet canon , tunc vim statuti hoc c.seruabitur,vt decidit Staphil.in trac.de literis gratiæ,tubr. de varijs mod.vaca.versi.intelligo tamen.& allegat decis.Rot.180.nota ꝙ vbi,in antiq.quo loco nulla huius mentio habetur,sed vide quæ dixi supra in v.amplia. & Boer.q.223.in dec.Burdeg.& sic possunt conciliari,vt non priuetur obtinẽs ædiculam requirentem promotionem, nisi expresse statutis illius ecclesiæ id cautum fuerit,& dictum de hac pœna, vt supra scripsi.

Commissa cura non priuatur, quis non promotus,si non sit curatus.

63 Decimoquarto non procedit si duo,vel plures præficiantur ad ecclesiã parrochialem,& neutri eorũ sit commissa cura,tũc licet vterq; cõfessiones audiat, baptizet,& alia q̃ ad curã spectãt faciat tamen in eis non habebit locũ d.c.licet canon,quia sicut vna sponsa duos non potest,aut plures habere sponsos,c.1. de sponsa.duorum,sic nec ecclesia duos curatos,c.cum non ignores,de præb.

64 Et quemadmodum in vnaquaque ecclesia presbyter vnicus esse debet ita ipsa ecclesia,quę sponsa,vel vxor eius dicitur,non potest inter plures presbyteros diuidi,sed vnum duntaxat habebit sacerdotem, qui eam syncere,& caste

ste regat, c. sicut in vna. 21. q. 2. sic consuluit Oldrad. consi. 67. q. talis, alias in vna ecclesia duo essent capita, quod esset monstrum, c. quia plerisq; de offi. ordinar. Staphil. in tract. de literis gratię, rub. de qualit. & statu benefic. versi. requiritur & tertium.

65 Vnde si collegium committat curam duobus, neuter curam habebit, sed tantum cura exercitiũ, & cura penes collegiũ erit, & nõ apud singulos, c. irrefragabili, §. excessus, de offi. ord. arg. l. intantum. §. vniuersitatis. ff de rerum diuis. *Exempl. pro s. superiore.*

66 Si vero collegium committat vnum ad tempus, etiam ille non erit curatus, sed vicarius temporalis, apud quem non erit cura, per not. in c. cum ex eo, de elect. in 6. gl. in extrauag. Execrabilis Io. 22. *Curam quando quis dicatur habere.*

67 Verum si committeret vnum, quem non posset destituere, & is ab episcopo susciperet literas regiminis, tunc ille haberet curam, & intra annum teneretur promoueri, iuxta cle. vnam, de offi. vicar. & Inno. in c. si cum non ignores, de præbend. *Quando committ. teneatur promo.*

68 Et tenetur collegium eligere vnum, cui animarum cura assignetur de cõsuetudine, & ille reddet administrationis, & villicationis rationem, vt dicitur in Euangelio (Redde rationem villicationis.)

69 Non tamen negatur quin plures clerici, si ecclesiæ patiantur facultates possint esse in vna ecclesia, c. illud. 7. q. 1. sed nõ tanquam curati, quia non possunt esse duo capita in vno corpore, quasi monstrum, c. quoniam, de offic. ord. hoc etiam probat Staphil. in trac. de literis gratiæ rub. de qualita. & statu benefic. versi. requiritur & tertium, nisi factæ essent duæ parrochiæ, & partita cura de Papæ authoritate. *Duo curati an in una ecclesia esse possint.*

70 Decimoquinto limitatur, cum non appareret ecclesiam esse parrochialem, quia de his quæ non sunt, & non apparent, idem est iudicium. l. duo sunt Titij. ff. de test. tut. vnde si parrochialis ecclesia per quadraginta annos fuerit possessa tanquam vnita alteri, præsumetur ꝙ non fuerit curata, & ille qui sic eam possedit, non priuatur per non promotionem, quia prius oportet probare illam qualitatem, videlicet eam esset parrochialẽ. l. nõn ignorat. C. qui accusare non possunt. Sic consuluit Oldrad. consi. 296. de iure. *Parrochialẽ esse oportet probare.*

71 Decimosexto si impetrauerim ecclesiam parrochialem, dicens possessorem vltra annum eam detinuisse, nec dum fuisse promotum, sufficit ꝙ probem eum tantundem illam detinuisse, licet non probem negatiuam illam, ꝙ non fuerit promotus, quippe debet ipse possessor probare se esse promotum, negantis enim non est probare. l. actor. C. de prob. c. quoniam, illo tit. decidit Aeg. Bellamera, dec. 415. si impetrauit, qui allegat. c. ex parte, de rescr. *Negans promotum nõ probat.*

72 Decimoseptimo si quis non fuerit intra annum promotus, statim priuatus est beneficio. d. c. licet canon. ob id quamuis postea fuerit promotus non potest illud beneficium retinere sine noua collatione, imo semper impetrari potest, vt vacans. doct. in c. cum venerabilis, de excep. ideo qui sentit se non esse promotum, debet hoc Papæ narrare & petere sibi de nouo conferri, alioqui recipiendo fructus furtum committit, vtpote ex re non sua fructus recipiens, do. in c. fin. de rescr. in 6. *Promotus post annum non potest parrochialẽ ecclesiam retinere.*

73 Sed vix obtinere poterit nouam collationem sine compositione fructuum, nec potest hic iuuari decreto, de pacificis possessorib. quantocunq; tempore possederit, cum absq; titulo possideat, & decretum requirit verum, aut coloratum titulum vt abunde scripsi in trac. de pacifi. possess. in 1. limi. *compositio fructuum*

74 Decimooctauo ecclesiæ fundatæ ad commoditatem subditorum longe commorantium, licet parrochianos habeant, non sunt tamen parrochiales ecclesiæ, videlicet ad hoc, vt eas obtinens (nisi promotus fuerit intra annum) priuatus sit illis, per d. cap. licet canon, quia simplex est beneficium, & caussa fuctus *Possidens ecclesiam quam succursum vocant, non est ea priuatus, si nõ fuerit*

cutius

rit intra annũ promotus.

cursus factum, ideo in hac patria succursum vocant, de quibus Decius, in ca. ex parte quinta, de rescrip. allegat Panor. in cap. recolentes, in fin. de statu monach.

Item qui istum habet succursum, audire potest iura ciuilia, si presbyter nõ sit, licet parrochialem obtinens ecclesiam matricem non possit ea audire, c. fi. ne cleric. vel monach. iuncto. c. 1. illo tit. in 6. 75

Præterea per adeptionem istius ecclesiæ, & succursus non vacat primum beneficium curatum, si quidem ista beneficia compatibilia videntur, teste Lappo alleg. 11 6. testator iussit, alias incipit Philippus, in fi. vide quæ scripsi supra in tit. de erectione in parrochialem, & ista pendere dicitur ab altera principali, vt docet Archid. in summa. 21. q. 1. 76

Lite durante an per rescriptum si neutri, beneficium, quod prosequitur quis possit impetrare.

Decimonono si post annum, quis impetrauerit beneficium non promoti, demum lite cum eo durante, ipse illud impetrauerit per rescriptum si neutri, vel si nulli, dicunt aliqui non valere hanc vltimam impetrationem, nam cum neutri ius competere asserit, ergo nec sibi, male igitur ipse recipit fructus, & perperam litigat super dicto beneficio, videturq; inhabilis. † Sed respon. valere, quia dum dicit ius non competere intelligi debet de tertio, non de ipso impetrante, & si cõditionaliter dixerit, si neutri ius competat, quod petit sibi prouideri, adhuc etiam hoc fieri poterit, & valebit etiam nouissima impetratio, per ea quæ superius abunde scripsi in tract. si neutri. 77 78

Per Papæ prouisionem fieri censetur vacationis declaratio.

Vigesimo si Papa mandet conferri Titio beneficium vacans per non promotionem Sempronij, hoc ipso censetur declarare Sempronium priuatum esse illo beneficio, nec requiritur alia declaratio, vt consuluit Ancha. consi. 293. vltra alia refert. Philippus Probus in additio. ad Ioan. Mona. in c. volentes, de priuileg. lib. 6. † & licet de iure in casibus ipso iure priuantibus requiratur sententia declaratoria, vt in c. cum secundum, de hæret. in 6. tamen in hoc regno sine declaratione impetratur beneficium, & demum igitur possessoris, vt supra dictum fuit. 79 80

Vltimo ei qui priuatus est per non promotionem, non potest iterum beneficium illud conferri, ne priuatio reddatur elusoria, & sit verbis lex imposita, & non rebus. c. commissa, de elect. in 5. cle. ne in agro. §. cæterum, de sta. mona. † quod est verum ab ordinario, sed a Papa poterit eidem conferri, facta priuationis illius mentione, quia est supra eius, c. proposuit, de concel. præb. nec tenetur iure, c. 1. de consti. 6. c. nemo, cum glo. de elect. lib. 6. 81 82

Priuatio an possit iterum beneficium conferri.

Priuato quoque propter delictum conferri potest beneficium a Papa, facta priuationis illius mentione, c. ad aures, vbi Panor. in fi. de pœn. & do. in c. cum inter. de renuncia. alias non valeret prouisio. l. si aliquid. C. de susceptor. lib. 10. vide Fel. in c. fraternitatis, de hæret. & quamuis in his casibus priuatus non sit nõ promotus intra annum, tñ si cessante impedimento nõ promotus fuerit, & tenuerit bñficiũ et simplex in cõsciẽtia tenetur ad restitutionẽ fructuũ, quia non seruit beneficio, & alius promoueretur, & seruiet, c. fi. de rescrip. in 6. alio qui nulli essent presbyteri, nisi obtinerent ecclesias parrochiale, & in fundatione verisimile est, quod fundatores hoc voluerint, nec intentio eorum fuit dare cuidam non sacerdoti, & qui sacerdotio non fungeretur, vt alibi dixi. 83

Alia multa possem hic congerere, quæ forte lectorem deterrerent ab horũ lectione, ideo cum his finem dicendi faciam gratias Deo optimo maximo agẽs immensas. 84

Moneri beneficiarius potest ut resideat.

Dispensatio de non residendo.

CONSERVANTVR nobis etiam beneficia per dispensationem non resi-

residendi, potest enim ordinarius monere beneficiarium non residentem, vt
resideat, qui, nisi monitionibus obtemperet, priuari poterit. c. ex tuæ, & seq. de
cler. non residen. nisi per in dispensationem sibi prouideat. Siquidem Deus
Opt. max. elegit sibi tribum Leui, vt ipsi seruitet, maxime circa archam Dom.
cui beneficia id est decimas, & alia bona spiritualia dedit, numero, 18. & scri
psi in tract. de decimis. q. 1 Bona vero temporalia idem dominus temporalibus
2 viris, id est laicis, & alijs tribubus assignauit. †Et sic pro seruitio spirituali insti
tutum est beneficium. c. fin. de rescr. in 6. c. concesso. 12. q. 2. gl. in c. fi. de offi.
vicar. c. fi. 1. q. 1. & pro temporali seruitio constituta sunt feuda, ca. uno, de for-
ma fidelit. & in ti. seq. ibidem necnon officia temporalia, l. pe C. de testamen.
mil. l. penul de domesticis, & protect. lib. 12. & nullus per substitutũ seruire po-
test. l. nullus qui nexu. C. de decur. libr. 10. sic est in stylo parlam. libr. 3. rub. de
residen. officia. regio. & superius dixi in prima parte titulo, quare instituta sunt
beneficia.

Beneficia pro spirituali seruitio sunt instituta, feuda pro temporali.

3 Vnde sequitur prælatos maxime teneri residere, vt docet Hiero. in Leu. his
verbis. Si quis vult pontifex esse, nõ tã uocabulo quã merito imitet Moysem,
imitetur & Aaron, quid. n. dicitur de eis? q non discedunt de tabernaculo domi
ni. Erat ergo Moyses indesinenter in tabernaculo domini. Quid aũt ei opus e-
rat, ut aut a do. aliquid disceret, aut ipse populum doceret?

Prælati maxime residere tenentur.

4 Hæc duo sunt pontificis opera, aut a Deo discat legẽdo scripturas diuinas,
& sæpius meditãdo, aut populũ doceat, sed illa doceat, quę a Deo ipse didice-
rat, non ex proprio corde, uel humano sensu, sed quę spiritussanctus docet.
Est & aliud opus, quod facit Moyses, ad bella non vadit, non pugnat contra
inimicos, sed quid facit? orat, & donec orat vincit populus eius, si laxauerit, &
demiserit manus populus eius vincitur, & fugatur. Oret ergo sacerdos ecclesiæ
indesinenter, vt vincat populus, qui sub ipso est, hostes inuisibiles, qui sunt dæ
mones impugnantes eos, qui volunt pie viuere in Christo. c. fi. 36. dist.

Officium prælati, & sacerdotis, ut discat, et doceat.

5 Sed quidam ex nostris prælatis terruerunt nos, qui in vita populũ ipsis cõ-
missum non visunt, nec quidem instruũt. Quid ergo faciunt? curas secularium
principium, & aliorũ, qui terreni sunt assumunt, contra statuta concilij Car-
thag. quo sic fuit statutum. Episcopus nullam rei familiaris curam ad se reuo-
cet, sed electioni, & orationi, & verbo prædicationis tantummodo vacet. c. Epi
scopus 2. in 88. di. vbi etiã dicitur, Episcopus aut sacerdos nequaquam sæculi cu
ras assumant, sin aliter deijciantur, alij curias sequuntur.

Episcopi curam secularium negociorum assumere non debent.

6 Sed audi quid scribat Ambros. Ad palatium Imperatoris irem libenter, si
hoc congrueret sacerdotis officio. c. conuenior. 23. q. 8. Sed væ illis mundo de-
ditis, quia domus eorum infernus erit, nisi resipiscant.

7 Tenetur ergo beneficiatus, si debitũ velit officiũ exequi, residere in suo be-
neficio, nã quodlibet beneficiũ fm doc. residẽtiã exigit c. quia nõnulli de cle.
non resi. tex. in c. præterea, de præb. dicit singula officia, & beneficia assiduita-
tem exigũt personarum. c. fi. de cle. non resi. Io. de Sel. in tra. de benefi. in 4. par
te. q. 10. & talis persona beneficio quæratur, quæ residere in loco & curã eius
per seipsam valeat exercere d. c. quia nonnulli, de cle. non resid.

Beneficiatus residere tenetur in suo beneficio.

8 Tamen de generali consuetudine mundi beneficia simplicia non exigunt
residentiam, ut scribit Alexan. in consi. 1. 7. volu. & Fel. in c. dilectus. 2. col 1. de
rescrip. vide plene Nico. Mil. in repertorio, in uerb. beneficium, q. 33. versi. be-
neficium curatum, vel non, &c. Nam postquam beneficiarius recipit tempora-
lia beneficij, dignum quoque est, ut seminet spiritualia. c. cum ex officij, de prę
scr. Sed hodie ad seruiendum Deo sumus tanquam testudines, & cancri, nam
pigre accedimus, & velut cancer retrorsum imus, vt scribit Host. in cap. 2. de
offic. Archipresbyter.

Simplicia de cõsuetudine non exigunt residentiam.

Itaque

Peccat non residens, & fructus non debet recipere. Itaque non residēs beneficij fructibus priuari potest, & peccat mortaliter, qui eos recipit, ne legitima subsit caussa forte studij vt asserit Ange. Clauas. in sua sum. in verb. clericus, 7. nu. 4. sed conuerti debenr in ecclesiæ vtilitatem. c. pen. de cle. non resi. vel nisi sit priuilegiarius, glo. & doct. in c. de cætero, illo ti. Paul. Paris. consi. 32. licet regulariter, in prin. vol. 4. & consi. seq.

Distributiones quando præsentibus accrescant. Verum gl. in cle. vt hi qui, in ver. pars dimidia, de ætate, & qual. refert aliud esse in distributionibus quotidianis, quæ præsentibus accrescunt, quod est verum, quando in fundatione vel statutis ecclesiæ dicitur, v. g. statutū dicit quod inter præsentes in missa distribuatur aureus, si non sint nisi duo illi nihilominus habebunt aureum.

11 Si vero dicatur in fundatione cuilibet distribuendū esse solidū. tūc siue plures sint, siue pauciores, nihil vltra distribuetur, vt asserunt Card. & Imol. ibi, & gl. in ver. neq; in ti. de tenen. capitula tempore missæ, in prag.

12 Imo quoque non residens priuari potest beneficio post monitionem, c. ex tuæ, de cle. non resid. Pan. in c. ex parte, ibidem. de Ripa in c. 1. in 9. nota. nu. 28. de iud. & Anch. consi. 17. super primo. Old. consi. 195. art. Ioan. de Selua, q. 3. in 4. parte, & q. sequen. dec. Neapol. 229. Serenissimus, nisi per dispensationem sibi consulatur.

13 Valeret tamen statutum Episcopi, quod absentes per certum tempus sine licentia eius priuati essent et sine monitione, reste Pan. in c. quoniam. §. porro, col. 4. ver. aduertendum tamen, vt lite non contest. & Fede. consi. 109. qō magis, ac Old. consi. 181. de autho. Card. consi. 132. Archipresbyter, col. 3. & consi. 130. in quadam caussa. hoc plene docet Henr. Boteus in trac. de synodo episcopi, in 3. par. art. 1. nu. 148. plus addens statutum ligare oēs, qui habent in illa diœcesi beneficia, etiam si resideant alibi.

14 *Priuilegiarius literas de non residendo habere non debet.* Verum in casibus, quibus non tenetur curatus residere, non adstringitur rescriptum seu literas habere de non residendo, per not. in c. clericos, de offic. vicar. c. ad audientiā, de cle. non resi. argum. c. adijcimus, 16. q. 1. hoc expresse decidit Card. q. 14. nu. 25. de offic. vicar. sed potest sua authoritate curatus, & ex caussa vicarium ad modicum tempus constituere c. si quis in clero 7. q. 1. doc. in c. cum ex eo, de elect. in 6. doct. in clem. vna, de offic. vicar. facit text. in ca. fi. de offi. ord. nisi hoc prohibeat statutum synodale, vel prouinciale. c. illud, & c. nihil 7. q. 1. facit l. 1. ff. de offi. eius Henr. Boic. in c. clericos, col. 2. de offic. vica. Henr. Boteus in tract. de synodo episcopi, in 3. parte, art. 1. nu. 279. versiculo quarto infero.

15 Et tunc non valet consuetudo ꝙ inferior Episcopo possit in ecclesia curata instituere vicarium ad tempus, vt consuluit Ro. consi. 356. circa, 1. col. 2. nu me. 6. qui vicarius ad tempus non potest dici curatus, quia pro voluntate constituentis solum exercet curam, & illius nomine. gl. in ver. impendant, in cle. dudum, §. ac deinde, de sepultur. probat Dom. Gem. consil. 86. in caussa columna prima.

16 *Prælatio pro literis de non residendo pecuniā recipere non debent.* Ideo si Episcopi pro illis literis acciperēt pecunias, simoniā cōmitterēt, per c. non satis, & seq. de simo. & hodie fere oēs eam incurrunt simoniam, quandoquidem semper accipiunt, nescio, an consuetudo illos excuset.

17 Et an valeat cōsuetudo, ꝙ impeditus iuste nō teneatur vicariū relinquere, docet gl. & doc. in c. cū oēs, de const. vide Anto. But. consi. 51. in facto.

18 *Vicarius tēporalis ad nutum reuocari potest.* Et is vicarius temporalis ad nutum reuocari potest, & ad voluntatem constituentis, nisi fuerit approbatus ab Episcopo, tunc ante annum sine caussa destitui non potest, alioqui tenebitur reuocans ad damna, & interesse, & ita de consuetudine seruatur in hoc toto fere regno, maxime in lingua occitana, quando quidem ad tempus prohibitum, post tempus est concessum, l. non solum.

solum §.sed vt probari, ff. de noui oper. nunc. & ibi doct. nisi fuerit ad certum tempus constitutus, quia durante illo tempore reuocari non debet instat loca tionis. l. qui ad certum ff. loca.

19 Interdum conceditur hæc de non residendo facultas a Papa, & aliquando ab episcopo, cap. pen. & per totum, de cler. non residen. A Papa dari potest ad biennium, quinquennium, ac in perpetuum, si iusta caussa lepræ, vel alia moneat, sed non ab alio inferiore. c. licet canon, de ele. in 6. sic consuluit Pan. con sil. 98. in caussa, col. 1. & seq. in 2. uol. sed solet ad septennium dari cömorantibus in studio, per regulam Cancel. 54. quæ probatur in c. cum ex eo, de elect. lib. 6. etiam ab episcopo, vt ibi.

Facultas non residendi a Papa & ab inferiore datur.

20 Seruire per se tenetur Curatus, cum electa sit industria suæ personæ, & vni' opera non est alterius opera. l. si nö sorrem. §. libertus. ff. de cond. ind. & æque in quo est electa industria personæ non pôt per aliü expheari. l. nemo, 1. ff. de duob. reis, c. si de offi. deleg. c. is cui, illo ti. in 6. & curę animarü exercitiü, & regimen est ars artiü c. cü sit ars, de æta. & qual. nä alius a curato forte erit ignarus, vt pœnitentias pro criminis qualitate non possit imponere, vel innorescere c. mensuram. de pœn. dist. 1. & ibi gl.

Curati industria est electa ideo per se tenetur seruire.

21 Insuper casus multos referunt doct. in qbus potest quis per vicarium deseruire, in c. extirpandæ. §. qui vero, de præb. quos ego putarë breuius reduci posse ad casus sequentes. Nam deseruire pôt quis per vicariumin casibus a lege, statuto, uel consuetudine permissis. Casus aüt hi pręstituuntur a lege aut propter necessitatem, aut vtilitatem ecclesiæ, uel personæ.

In casibus a lege statutis potest quis per aliü seruire.

22 Et quibus casibus excusatur quis a residendo, fructus suos facit, perinde ac si resideret. c. super specula. de mag c. 2. de priu. in 6. quod declara procedere in 12. casibus, quos scripsi in scholast. priuil. 31.

Excusatus a residentia lucratur fructus.

23 Propter necessitatë ecclesiæ, uel utilitatem excusatur quoque clericus a residendo, utpote si pro negotijs ecclesiæ sit absens, constituere vic ariü pôt, ët si residere iurauerit c. ex parte 2. de cle. non resid. Adde quoldä casus descriptos per gl. in l. verum. §. ex facto, in uer. ponere, ff. de min.

Necessitas & utilitas ecclesiæ excusant a residentia.

24 Dümodo nö hoc affectauerit, §. itë tria, de excu. tu. in ist. doc. i c. de cætero de cle. nö resi. facit tex. vbi H. pp. multa cumulat in l. 1. §. cü quis, ff. de quæst.

25 Item si fuerit absens ob studiü, c. cum ex eo, de elect. in 6. debet tamen (ut asserunt doct.) abesse cum licentia sui prælati. c. relatum, de cle. non reside. sed de consuetudine non petitur, nec requiritur in secularibus clericis, hæc licentia, quæ consuetudo valet, vt Inno. Host. & alij docent in c. inter quatuor, de cler. non resid. & c. relatum, ibidem, ubi alternatiue loquitur de licentia suorü prælatorum, uel studio literarum.

Studens excusatur a residentia.

26 Nec aliquid soluere debët pro literis de non residen. quippe sunt ab oïbus exëpti, ut scripsi in scholast. priu. 30. nec alias cogi possunt ad residendum per prælatum, quia postquam a iure excusantur, Episcopus non est supra ius, ideo non poterit eos monere, ut resideant, q si fecerit, abutitur, tanquam veniens contra sanctos canones. c. inter de cle. non resi. & potest ab hac monitione appellari tanquam ab abusu ad parlamentum.

27 Adhæc excusatur quis ob necessitatë ingruentë personæ, utpote si valetudine afficiatur curatus, tunc per substitutum deseruiet. c. ad audientiam, de cle. non resid. c. 1. & per totum, de cler. ægro. & c. uno, illo ti. in 6. facit l. aut si valetudine, ff. de proc. l. si cui. §. si. ex quib. cau. ma. aut si necessario fuerit occupatus, c. adhæc, vbi doct. de off. Archi. vbi Episcopus occupatus plures habere potest vicarios, facit c. quoniam. de offi. ord.

Valetudo aduersa excusat a residentia.

28 Vel etiam si necessitas inest personæ, cum habet plura beneficia, quippe nö posset in utroque residere. d. cap. non potest, de præben. in sexto, ob id alteri

per

per vicarium ſeruiet cap. extirpandæ, §. qui vero de præben.

Peſtis an excuſet a reſidendo.

Idem ſi peſtis viget in loco beneficij, vt probat plene de Ripa in tract. de pe 29
ſte, in 2. par. q. v. verſi. 5. peſtis excuſat allegat tex. in arg in c. ad ſupplicationē
de renunc. vbi prælato licet renunciare beneficio, in quo tute morari non po-
teſt, & c. paſtoralis, 7. q. 1. vbi dicitur poſſe fugere propter inimicitias, cle. ne in
agro, §. ſi. de ſta. mona. cum ſim.

Sed in hoc caſu peſtis, ego dicerem contra, niſi reperiret vicarium, quid id 30
temporis ſeruiret, nam in Euāgelio dicit (Mercenariū fugere lupū uenentem)
ſed bonus paſtor non fugit, ſed opponit ſe pro muro hoſtibus, ſicut Chriſtus
& Apoſto. ac denique diuus ille Tho. Cantuarien. Archiepiſ. vt in eius vita
continetur, licet quidam inſani illi ſancto viro maledicant.

Curatus non excuſandus tpre peſtis

Et in tempore neceſſitatis, quæ maior eſſe poteſt neceſſitas quā peſtis? ideo 31
dicerem id temporis teneri ſeruire per ſe, vel per alium, ēt ſi mortis corporalis
immineat periculum, quia melius eſt mortem pati, quam grege tempore ne-
ceſſitatis deſerere, ſed poteſt monere parrochianos, vt cōfiteantur, dū ſani ſunt
quos, ſi maluerint infirmitatem expectare, per feneſtrā audire illos poterit, aut
alias ex longinquo, nec ingredi tenebit, ſi ualeat infirmus ſurgere.

Vocatus a Papa excuſatur a reſidendo.

Item perſonæ neceſſitatem voco, ut ſi cōtingerit aliquem a papa euocari, 32
tunc is a Papa uocatus poterit per uicarium deſeruire. c. cū dilectus, de cle. nō
reſi. quod eſt verū, quando erat principaliter pro ſeruitio papæ.

Præſentes in cōcilio generali omnes fructus recipiunt, etiam diſtributiones.

Secus ſi pro lucro ſuo, veluti quia eſt ſcriptor bullarū, aut procurator in pa 33
latio, tunc nō excuſatur, quia ſui lucri gratia abeſt. tex. in l. ſeminarios, vbi Ale
xan. & Ial. C. de teſt. mil. Reipublicæ. n. cauſſa eos abeſſe ſolos itelligimus qui
non ſui commodi cauſſa, ſed coacti abſunt, l. Reipublicæ, & l. non vere. ff. ex
quibus cauſ. maior.

Vnde declaratum fuit in Concilio Cōſtan. ſeſſion. 19. q̄ beneficiati præſen 34
tes in concilio recipient oēs fructus, ēt diſtributiones, quæ dantur præſenti-
bus, nam cenſetur præſentes, & habentur pro reſidentibus, vt ibi, ēt ſi cauere-
tur ſtatutis eccleſiæ contrariū, quibus hoc caſu derogatum eſt.

Abſens in ſeruitio epiſcopi quādo lucretur fructus.

Idē dicit Ang. Clauaſ. in ſua ſum. in ver. clericus, 7. q. nu. 2. qñ quis eſſet ī ſer 35
uitio Epiſcopi, niſi propter ambitionē, vt poſſet capere beneficium aliquod,
tunc. n. non excuſaretur, quod eſt notandum velut quotidianum.

Vel in ſeruitio legati aut archiepiſcopi.

Excuſatur et is, qui eſt in ſeruitio legati, uel Archiepiſcopi, c. ad audientiam 36
& c. de cætero, de cle. non reſi. ac c. cum dilectus, vbi doc. ibidem, & de Archie-
piſcopo intelligendum eſt, quando clericos ſuę diœceſis, non aūt ſuffraganeo
rum recipit, arg. c. paſtoralis, de offi. ord. c. vno, de foro comp. in 6.

Duos ex canonicis epiſcopus accipere poteſt.

Reſtringet tamen quod Epiſcopus vltra duos non habeat, ibi in d. c. ad au- 37
dientiam, niſi eccleſia tot & tantis abundaret canonicis, qui poſſunt ſufficere
ad ſeruitium eccleſiæ, remotis quatuor, vel pluribus, quos Epiſcopus habet.

Vt videmus in eccleſijs regularibus ſecularitatis, ad quas tot confugerunt 38
vndique irregulares apoſtatæ, vt laqueus confringeretur illorū, ſic. n. apoſtatas
& irregulares appello, qui ex illo non erant monaſterio, vel niſi eorū expreſſa
fuerit habita mentio in bulla, quod alias non eſt præſumendum, nec iure ſecu
lares, facti ſunt, ob id non poſſunt poſtea obtinere beneficia, cum ſint excom
municati relinquentes habitum, & apoſtatantes.

Epiſcopus ſuos canonicos excuſare a reſidentia poteſt, non alienos.

Secundo limitatur, vt procedat, cū Epiſcopus eos haberet pro ſuo ſeruitio 39
ſecus ſi eos aſciuiſſet abſque iuſta cauſſa, ad venandū forte, vel pro voluptate
ad ludendum, c. inter vbi Hoſt. de cler. non reſid.

Tertio non poſſet Archiepiſcopus eccleſiæ Tholoſanæ habere canonicos 40
eccleſiæ Pariſ. pro negocijs eccleſiæ Tholoſanæ, c. cum dilectus, ibi circa nos,
de cle. non reſid. argu. c. ſi compromiſſarius, verſic. reſtringitur, de elect. in 6.

hoc,

hoc docet Io. And.in c.vno de cler.non residen.col.2. lib.6.in Nouel.facit l. 2.§ diuus Adrianus.ff.de iure fisci.

41 Quarto nec quidem habere duos permitteretur, si cultus diuinus ex eo destrueretur ob paucitatem ministrorum.c.pen.de cler.non residen.vel ecclesia remaneret destituta literatis,cantoribus,aut alias necessarijs, remaneretq; soli canonici illiterati & stolidi, qui graue possent afferre detrimentum,& scandalum ecclesiæ.

42 Quinto finita necessitate, vicarius desinit posse seruire, verum curatus per se deseruiet,nã cessante caussa cessare debet effectus l.quod dictũ.ff.de pact.c. cũ cessante,de appella.& quod belli calamitas introduxit,pacis lenitas sopiat. l.vna,in prin.C. de caducis tollen.Ias. plura ad hoc congerit in l.j.in vlt.notab.de offi.eius, & do.Tiraq.in suo tract.cessante caussa.

Necessitate cessante curatus seruire tenetur.

43 Sexto procedit,cum illa necessitas esset caussa mediata,cur iste curatus nõ residet,alioqui nequaquam excusaretur, vt quia antea forte non residebat.d. c.ad audientiam do.in c.j.de cler.ægrot.tex.in l.pen §.docere.ff.ne quis eum qui in ius voca,est vi eximat.facit tex.in l.socium qui.ff.pro socio.scripsi in §. 1.gl.impedimento,in fi.de coll.in Concor.ibi vide quæ dixi.

44 Septimo non creditur impedito,vel occupato,nisi appareat de caussa vt plene probat Ias.in d.l.2.col.18.ff.de offi.eius veritate enim.spectamus.l.si forte.ff.de castren.pecul.& do.in l.si donat.de colla.

45 Octauo idẽ in inferiore plato dicunt do.p c.relatum,ibi nisi forte de licẽtia suorũ platorũ,de cler.non residen.vbi platus inferior ẽt a residentia dispensat duos,quos secum ducit,vtpote Abbas,dummodo si iusta caussa , vt dictũ fuit.

Abbas duos monachos a non residẽdo sua vtilitatis caussa excusare potest.

46 Nono non debent admitti etiam ad celebrandũ sacerdotes simplices in aliena diœcesi,sine licentia sui episcopi,vt dicit Pan.in c.fraternitati, de cler.non residen facit c.primum,& per totum,de cler.pereg.& Ang. Clauas.in ver.cle. 17.in fi.quod non seruant hodie sacerdotes,nec vicarij Episcoporum,sed hoc seruare deberent,& inuenirent maxime Paris.multos apostatas.

Sacerdotes in aliena diœcesi celebrare nõ debent sine literis.

47 Item si religiosus obtineat parrochialem ecclesiã,poterit p vicariũ deseruire,& debebit, nisi dispẽsatũ fuerit secũ p Papam,q p se deseruire valeat c.2. vbi gl.de statu mona.c.1.de Capel.mona.scilicet ob religionem cui iam est obligatus a qua non debet egredi,cum propter habitus diuersitatem,cle.1.de elect.

Religiosus in ecclesia parrochiali vicarium præficere potest.

48 Nisi religiosus propter prædicationem foret ecclesię valde vtilis.c.q Dei timorem,de statu monach.c.Doctos,& seq.16.q.1. Adde quæ superius scripsi in dispensa.Religios.

49 Idem cum extraneus non valens loqui idiomate patriæ beneficium haberet ex dispensatione papæ,tunc quoq; necessarium est illi vicarium præficere, qui populum instruat,c.quoniam & c.in te cętera,de offic.ordinarior. de his exteris plura se offerunt inferius dicenda,secundam varietatem rescriptorum, in 8.parte,in rescrip.mistis.

Exterus vicarium in ecclesia præficere tenetur.

50 Idem si cui necesse fuerit peregrinationis votum implere,durante absentia propter suæ personæ necessitateq; per vicarium deseruiet.c.fin.de voto, q est verum,si votum fuerit emissum ante beneficium adeptum, sed postquam accepit quis beneficium,obligatus est ad residentiam, etiam si modicum sit beneficium,c. conquerente,de cler.non residen.a qua residentia non potest absolui etiam ex voto,sine facultatẽ & licentia sui superioris emisso,c.sicut ex literis, de iureiu.c.magnæ,vbi no.de voto.

Peregrini per vicarium deseruiunt.

51 Idem dicendum est , si quis deseruiat,tamen adhuc vt cultus augeatur diuinus vult vicarium vnum,aut plures habere,tunc hoc non denegatur eidem, quia ad laudem Dei tendit , per c.illud,& cap.nihil.7.q.1.& not.in c.clericos, de offic.vicar.nec authoritas prælati requiritur hoc casu,vel aliquæ regiminis literæ,

Per se deseruiẽs vicarium habere potest.

literæ, cum ipse curatus per se regat.

Vicarium præficere in succursu qui potest.

52 Idem si parrochia sit ampla, & aliqua ecclesia, quam succursum vocant, ab illa dependeat, tunc quoque vicarium authoritate sua alteri illarum præficere poterit. c. ad audientiam primo, de eccles. ædific.

Ab homine dispensatur a residentia.

53 Ab homine etiam dispensatio de non residendo peti solet, si forte dispēset Papa, vel episcopus ex iusta caussa, c. relatum, ibi, vel pro alijs honestis caussis, de cler. non residen. c. proposuit, de filijs presbyter. c. cum ex eo, de elect. in 6. alioqui dispensans non est tutus Fed. consi. 276. de iure communi, & plene Io. de Selua in tract. benefi. in 4. parte. q. 8.

Dispensatus a residentia sine iusta caussa non est tutus.

54 Nec excusatur dispensatus de non residendo, nisi iustam habeat caussam per iura prædicta, & per glo. in c. non est, de voto. Et hoc nominatim docet Angel. Clauas. in sua summa, in verb. clericus. 7. in prin. idq; propter multa mala, quæ pauperibus contingunt, & ecclesiæ propter sui curati vel prælati absentiam.

55 Primo deseritur hospitalitas, quam omnino Deus nobis iniungit, vt in c. de monachis, de præb. & negliguntur pauperes, qui sunt membra Christi, vt patet in Euangel.

Mala quæ contingunt ex absentia beneficiatorum.

56 Ecclesiæ ruinam patiuntur ex beneficiatiorum absentia, cum nullus sit qui eas reædificet c. fundaméta. §. digne, de ele. in 6. ibi, Nunquid obduxit obliuio, quæ vrbi, quæ incolis nota dispendia intulerunt hactenus peregrina regimina? nunquid non hæc destructio mœnium deformatio prouenìens ex ruinis luce clarius manifestant? nunquid non hæc ipsa veneranda Dei templa præsidentis manu sacrilega diebus nostris nefarie violata proclamant? &c.

57 Cultus minuitur diuinus per mercennarios, qui non seruiunt, & quibus nulla est cura de ouibus vt sacrū docet Euangelium, & tex. in c. ex parte, de cōst.

58 Hæreses nascuntur, & pullulant, cum pastor est absens, vt in Euāgelio, (Maledictus homo seminauit zizania) cum dormiret pastor, vel absens esset.

59 Summatim oīa insurgūt mala ex absentia pastorū & platorum, veluti docet ipsa experiētia, c. q̄ sit, de elect. cui malo subuentū esse magnope desiderarem.

Dispensatus a residēdo fructus an recipiat.

60 Adde q̄ hic dispensatus de non residendo nequaquam recipiet fructus beneficij, nisi concedatur hoc expresse in dispensatione, vel nisi fauore studij, sic esset dispensatus, c. cum ex eo de elect. in sexto, c. ex tuæ, & c. relatum, de cler. non residen.

61 Aut si statutum vel consuetudo esset in contrarium, vel dispensatus esset super ętate, huc enim tendere videtur dispensatio, vt minor interim fructus percipiat. Ioan. And. in d. c. cum ex eo, in verb. iusta. & Anto. Butri. in c. at si clerici, de adulterijs, versi. ad quartum principale, de iud. facit gloss. in c. quia intantum, de præb.

Statutum potest permittere vt qui per vicariū deseruiat.

62 Per statutum vero permitti potest, vt quis per vicarium deseruiat, si statutū factum sit cū caussa, & authoritate episcopi. c. cū omnes, de const. alioqui non gloss. & docto. in c. 2. de verbo. & rerum significatione, in 6. Feder. consil. 146. de iure.

63 Nec sufficeret ad hæc authoritas vicarij episcopi, nisi specialem super hoc habeat potestatem, teste Fede. consi. 264. si canonici, & superius scripsi in materia vicariorum episcopi.

64 Nisi præfata statuta fuissent introducta a e. sede vacan. quia tunc omnis iurisdictio penes capitulū erat deuoluta, & ita perinde valebunt, ac si ab ipso episcopo edita essent. c. 1. ne sede vacan. Fed. de Senis consi. 16. capitulum, & ecclesiæ, & superius dixi in tract. deuolutionum.

Consuetudo quando absentē excusare possit.

65 Interdum id consuetudine videmus indulgeri, veluti quia forte Canonici sunt pauperes, vt non possint commode viuere ex fructibus præbendæ, tunc potest

potest introducere consuetudo, ꝙ recipiant aliquid deseruiendo per vicariū, vel si alias ex iusta caussa fuerit inducta consuetudo c.cum omnes, de const. c. ad audientiam, de cler. non residen. Ioan. de Selua in trac. de benefi. in 4. parte, q.6. Pan. & alij in d.c. extirpandæ. §. qui vero, de præb.

66 Non tamen valet consuetudo de non residendo in curatis, cum hęc nimis sit ecclesijs, & animabus damnosa, c. licet canon, de ele. in 6. gl. in §. nam ecclesiarum, in verb. resident, in procœmio pragma. sanctio. sic docet Fel. in d.c. cum omnes, col. 16. refert & sequitur de Ripa in lib. respons. de legib. c. 14. ex impensis, in octauo dubio, & in c. cum M. nu. 41. & seq. de const. plene Io. de Selua, de tract de benefi. in 4. parte, q. 2. imo peccat mortaliter non residens, quia facit contra naturale iustitiam, qua tenetur ipsemet ex suscepto officio gerere curam ouium Christi, vt testatur Caieta. in sua summa, in verbo beneficium ecclesiasticum, quem refert Henri. Boteus in tract. de Synodo episcopi, in 3. par. art. 1. nu. 150.

Non residens peccat mortaliter.

67 Præterquam in casibus, in quibus excusatur, vt superius dixi. Et quando beneficium esset ita tenue, ꝙ ex illo commode viuere nō posset, vt decidit Ang.
68 de Claua. in summa, in verb. clericus 7. † Amplia prædicta quoq; procedere pluribus alijs casibus, in quibus videlicet maior erit, aut similis ratio, nam tunc poterit Episcopus, vel alius indulgere, ne per se resideat, per text. in §. porrò quę fuit prima caussa benefi. amittendi ibi, si qua fuerit antiquioribus causis similis, seu maior, vt proinde sciat vtrum beneficium sit amittendum, an nihilominus retinendum.

Beneficium tenue excusat a residen.

69 Veluti si doctor aliquis vtiliter legat in vniuersitate multos erudiendo, quā obrem putarem excusandum a residentia in loco beneficij, sicut scholastici, de quibus in scholastic. priuileg. scripsi per authen. multo magis. C. de sacrosanct. ecclesi.

Doctor regens excusatur.

70 Viginti quatuor casus in quibus licet per vicarium deseruire, enumerat Io. de Sel. in trac. de benefi. in 4. par. q. 6. post Pan. & alios in ca. extirpandæ. §. qui vero, de præb. qui fere omnes comprehēduntur sub tribus casibus, quos supra scripsi. Primus ratione vtilitatis ecclesiæ, videlicet fauore studij, c. relatum, de cler. non residen. c. cum ex eo, de elect.

Omnes casus nō residēdi ad tres reducuntur.

71 Secundus ratione necessitatis belli, aut pestis. Pan. in c. per tuas, per illū tex. de don. Imo. in c. fi. de cleric. non residen. Tertius est quando a iure hoc est expressum, vt absentia pro seruitio Episcopi, vel sui superioris. c. cum dilectus, & c. de cætero, de cler. non residen.

72 Idem dicimus in officialibus Regijs, vt residere teneantur in locis, quibus tanquam officiales præfecti sunt, vt plene statutum est in ord. Regijs rub. (*De la residence que sont tenuz faire mesment les officiers Royaux.*) & scripsi in Concor. id §. 1 de coll. in glo. residentię.

Officiales ad regij residentia tenentur.

73 De triplici residentia vide per Inno. in c. fi. de cler. non residen. quem plene refert & prosequitur Barb. in cle. gratiæ, col. 11. & seq. de rescr.

74 Adhæc, clericus secularis habens beneficium exigens residētiam, vtpote curatum, sortitur ibi domicilium, secus si non requirat residentiam, per tex. in c. dilectus 2. de rescr. vbi ample Fel. & alij in cap. ex ore, de priuileg. quid autem operetur effectus domicilij, conscribo in tracta. de domicil. ele. in ord. Reg. in 3. tomo.

Domiciliū quis habet in beneficio curato.

75 Superest hic videre, Quis facultatem non residendi, valeat concedere? Respon. is qui residendi necessitatem imponit, Eius enim est soluere, cuius est ligare. l. si puellæ. ff. de sponsa. l. 3. de re iud. l. eius est velle, de reg. iur. ideo Rex poterit Consiliarijs, & alijs officialibus suis facultatem non residendi concedere, vt patet in ord. Regijs, in d. tit. (*De la residence, &c.*)

Facultatem nō residendi qui cōcedere possit.

Sic quoq; Papæ datum est non residendi facultatem omnibus beneficiarijs indulgere, necnon Episcopis, idem a iure permissum est in cap. licet canon, de elect. in 6. hactenus de residentia, ad alias dispensationes veniamus.

Dispensatur cũ episcopo, vt alia beneficia.

Contra episcopos insatiabiles.

Dispensatur interdum cum episcopo, vt ea beneficia, quæ tempore promotionis obtinebat, retinere possit, cui sic dici solet in bulla, vt commodius sustẽ- 77
tari valeas de alicuius subuentionis auxilio, &c. alioqui vacant priora beneficia per adeptionem episcopatus lapso trimestri ad consecrandum, per ca. cum in cunctis. § cum vero, de elec. dixi in §. fi. de manda. Apost. in concorda. †Hodie vero tanta viget ambitio, vt quis non vno contentus viuat episcopatu, sed 78
nec quidem centum, quin si cunctos haberet episcopatus, & abbatias totius regni, nihilominus adhuc esuriret, patet in multis, qui deuorant episcopatus, consumuntq; abbatias regni, necnon aliorum, quos Deus Opt. max. sua gratia dignetur illuminare, & ambitum illorum compescere. †Interim vero non putarem summum Pontificem tutum in largiendis huiusmodi dispensationibus, 79
aliquando plus æquo liberalem, nec quidem ambitiosum misere esurientem dispensatum in conscientia, veluti supra dictum fuit, quamobrem dicendum eis foret potius in præfatis dispensationum literis, vt citius & celerius, in infernum descendere valeas, de alicuius subuentionis auxilio tibi prouidemus, &c.

Dispensatur etiam cum extraneo non loquente idiomate patriæ, de qua di- 80
spensatione dicetur inferius in rescriptis mittis.

Aliæ pleræq; sunt dispensationum species, quas tanquam raras, & parum in 81
forensi iudicio agitari solitas consultus prætermittam, finem imponẽs huic secundæ, parti nostræ practicæ, de his gratias Deo agens.

PRAXIS BENEFICIARIAE TERTIA PARS, BENEFICIA AMITTENDI MODOS CONTINENS.

1 SVPEREST Beneuole lector, tertiam attingere partem, videlicet modos amittendi beneficia, qđ & si videatur exosum beneficiarijs, tamen hoc scire non mediocriter eis conducet, vt deinceps ea præcaueant amittere, vel incidere in eos amittẽdi modos, & vix amitti possunt, nisi alteri acquirantur. Sed quia pars hæc per se posset complere iustum uolumen, si vellem ea sigillatim prosequi, quæ huic materiæ videntur congruere, tamen breuitati consulam, ne scriptorum multitudine potius hanc confundam materiam, quam plane tradam, decreui tantũ hic ea referre, quæ necessaria, & quotidiana sunt huic Methodo de amittendo beneficio, secutus in hoc ordinẽ Iurisconsultorum. titu. de acq. vel amitten. poss. licet Imperator dixerit, de acquir. & retinend. poss. Idem quoq; Iureconsultus fecit in ti. de acq & amitten. hæred.

2 Imprimis igitur sciendum est, beneficium duobus modis amitti, ipso iure, vel per sententiam. Primo beneficium amittitur ipso iure quando ius statuit ob aliquam caussam crimini forte, uel aliam iustam beneficium amittendum, vt in casibus seq. dicetur.

Amittitur beneficiũ duobus modis.

3 Idem fere ex ipso facto, quod ipso iure c. 2. vt cle. vel mona. lib. 6. vt si lex priuet quem ipso facto, idest simulatque fuerit commissum crimen, sicut læsæ maiestatis, vel hæresis, l. quisquis, C. ad l. Iul. maiesta. cap. cũ secundum, vel hæret. in sexto, quia hoc casu factum lex notat, & non sententiam, l. palam, circa fi. ff. de ritu nup. gloss. in authen. de incest. nupt. in verb. imminere, colla. 2. facit tex. in l. fi. versi. scituros, C. loca. vbi nam ista æquiparat Imperator, videlicet ipso iure, & ipso facto.

Ipso iure & ipso facto idem significatur.

4 Videamus ergo casus in quibus ipso iure beneficium amittitur, primo per hæresim, hæreticus enim ipso iure beneficium suum amittit cap. ad abolendam de hæretic. §. primo ibi, & sic omni officio, & beneficio spoliatus ecclesiastico, secularis relinquatur arbitrio potestatis animaduersione debita puniẽdus, ibi ponuntur verba executionem denotantia, videlicet spoliatus, ideo notatur priuatio ipso iure, vt docet Ant. But. in cap. fi. col. 2. de postula. Fel. in c. Rodul. de rescr.

Ipso iure per hæresim vacat beneficium.

5 Et sic beneficium hæretici potest impetrari tanquam vacans ipso iure, si tamen continuo post deprehensionem erroris ad fidei Catholicæ vnitatẽ sponte recurrere, & errorem suum ad arbitrium Episcopi regionis publice abiurare consenserit, & satisfactionem congruam exhibere, tunc ei beneficium relinquitur, vt ibi, nam humanum est peccare, diabolicum perseuerare, & Angelicum se emendare. gl. in l. consentaneum. C. quomod. & quando iudex, nec. n. diuertisse videtur, qui statim redit l. 2. ff. de diuor. l. quod calore, de reg. iur. etiã bona illis restituuntur, vt ibi, & in c. cum secundum de hæret. in 6. Io. Andr. & alij in c. quia diligentia, de elect. Fel. consi. 10. Troiano.

Hæretici beneficium impetrari potest.

Hæreticus quando beneficium retinere possit.

Notanda sunt tamen requisita ad hoc, vt hæreticus semel lapsus nihilominus retinere possit illud beneficium, quæ requisita se legi ex præallega. text. in d.c.ad abolendam. Primo requiritur ꝙ deprehensus fuerit in errore, ibi, post deprehensionem erroris, ergo quomodocunque deprehensus fuerit in errore siue coram iudice ecclesiastico, siue laico, beneficium vacabit, nisi statim errorem agnoscat, & abiuret. 6

Intellectus ad cap. ad abolendam.

Specialeq; est hoc in crimine hæresis vt post crimẽ cõmissum liceat pœnitere, quod regulariter in alijs criminibus non est. l.qui ea mente.ff.de furt.do cto. in l.si pecuniam, de condict.cauf.data. 7

Continuo ad fidem redire debet hæreticus.

Secundo requiritur, ꝙ continuo, id est simulatq; deprehensus est in hæresi paratus sit hæresim abiurare, alioqui si tantum ignis metu, vel pœnæ, non est recipiendus. ibi, continuo si quidem, (Oderunt peccare mali formidine pœnæ: Oderunt peccare boni virtutis amore.) dicit Horatius in Epistol. & refert gl. in.l.1.circa si.ff.de iust.& iure, & in c.eum qui, de pręb.lib.6. alioqui nunquã pœniterẽt hæretici, quia dum viderent ignem in eos parari, palinodiam canerent, Pan.& Fel.in d.c.ad abolendam. 8

Pœnitere quando hæreticus possit.

† Ideo vera pœnitentia est, quæ voluntarie fit, & corde contrito. c.1. & per totum, de pœniten. dist. 3. & incontinenti dicunt quidam, antequam hæreticus neget, & super hoc recepti sint testes, & antequam probatum fuerit crimẽ vt postea non recipiatur, & hæc est sententia Arch. in cap. vt commissi, de hæret. in sexto. 9

Alia fuit sñia Panor. in c.excõicamus.§.de hære. ꝙ licet hæretico pœnitere in quacunque parte iudicij, & post sñiam, ante tamen executionẽ, & antea nõ dicitur pertinax, vt requiritur in cle.1.de sum.trin. 10

Tertia fuit opi. ꝙ hæc pœnitentia, & reuocatio sit arbitraria, arg.l.respiciendum, in fi.ff.de pœn. hoc docet Grillan. in tract. de hære. in 1.lib q.5. 11

Ego vero dicerẽ esse distinguendum super hoc, nã si dicamus hæc hæreticũ velle retinere beneficium, & bona sua, nec puniendum, tunc debet statim redire, id est antequam neget, & fiat alia probatio contra eum, vt tunc nullã subeat pœnam, nisi abiurationis, quia sponte redit, sicut probat tex. ibi, nisi continuo post deprehensionem erroris, & sic continuo, ibi intelligitur, post deprehensionem erroris, antequam processus factus sit, quia sponte resipiscit. 12

Si vero probato iam crimine, peractoque processu velit pœnitere, tunc facile ei non est danda venia, quia non sponte resipiscit, sed metu ignis perterritus, nec continuo, nisi iudex pœnitentiam magnã videat, quo casu nihilominus debet eũ beneficio priuare, & priuatum declarare, vel ad tempus suspendere, vel coadiutorẽ dare, vt videat an plane resipuerit necne, debet quoque eũ condemnare ad mulctam, ꝙ tandiu distulerit, necnon ad omnes expẽsas, & ita debet intelligi secunda opi. c. vergentis, de hær. in 6. 13

Tertio requiritur quod sponte sua, non suasionibus, non metu coactus ibi, sponte. Ita docet Pau. Gril. in tract. de hær. libr. 1. q. 5. & Boer. in dec. Burde. q. 341. & q. 343. 14

Quarto ꝙ ad fidei vnitatem redire velit, nam si statim atque liberatus esset animum haberet resiliendi a fide, nequaquam reciperetur, ibi ad fidei Catholicæ vnitatem. 15

Quinto ꝙ hæresim abiurare sit paratus ad arbitriũ episcopi illius regionis, in qua fuit deprehẽsus, aut si ille Episcopus esset hæreticus, aut suspectus, vt nõnullos videmus, quod ad arbitrium inquisitoris fidei debeat abiurare. 16

Abiurare publice quis debet.

Sexto quod abiurare publice sit paratus, ibi publice consenserit abiurare, ergo abiuratio occulta non sufficit, nisi ex iusta caussa secus visum fuerit episcopo, aut inquisitori. 17

Septi-

18 Septimo ꝙ congruam satisfactionem presto sit exhibere, quæ erit ista congrua satisfactio? Respon. vt si dogmatizauerit, idest concionatus fuerit, vbi docuit, ibi contrarium dicat, & vbi præiudicauit, ibidem illa, quæ prædixit, dicat esse falsa, petendo super his veniam ab illis, quibus falsam doctrinam tradidit rogetque illos, vt eam primã falsam doctrinam exuant abijciantque a corde, & istam veram, quam nunc, cum ecclesia canit, fidem recipiant.

Satisfactio congrua hæretici quæ sit.

19 Nec consona videtur satisfactio simulata. s. verbo tenus, & postea contrarium agat, veluti soluere non videtur, nec satisfacere, qui reprobos nummos soluit. l. eleganter. §. qui reprobos. ff. de pig. act. & qui sic soluit, vt recuperet, non liberatur. l. qui sic. ff de sol.

20 Non etiam congrua satisfactio videtur si comprehensus hæreticus neget quidem illa se dixisse, sed asserit se credidisse, & credere contrarium, aut si non cathegorice fateatur suum errorem, sed dicat se credere, quod ecclesia sancta credit, nec. n. liberatur quin (si probatum fuerit per testes illum hæc dixisse) veniat statim igne comburendus.

Hæreticus neganſ si postea fuerit probatum contra eum non recipitur ad abiurandum, sed est comburendus.

21 Quia postquam est testibus conuictus sua negatio nil ualet, nã sufficit quẽ confiteri, aut conuinci. c. at si clerici, de iud. c. nos in quemquam. 2. q. 1. & imposterum non est iste recipiendus ad pœnitentiam, nec ad abiurationem, quia non continuo, nec sponte hoc facit.

22 Quippe non est ei indulgenda venia, qui non recognoscit peccatum, sed negat crimen, tanquam alter Cain. cap. serpens, & c. nunquid Cain. de pœn. dist. prima, nec dicitur satisfecisse negando, sed recognoscendo, & abiurando, dicto c. ad abolendam. Nam in manifestis maxime criminibus oportet confiteri peccatum, si ueniam quis speret. c. quem pœnitet, & c. veritas, cum sim. de pœ. dist. 1. c. cuius, 11. q. 1. nec est venia donandus. quia superbus, & non humilis, ergo ad ecclesiam non reuertitur, nec est paratus abiurare hæresim, quam negat. c. cum humiliatus. 12. q. 2.

23 Ad hæc omnes hæretici sic dicendo, euaderent, in maximũ nostræ fidei detrimentum, quod nequaquam est ferendum, secundum opinionem Do. de Rota, dec. 875. accusatus, vbi compluribus alijs probatur hęc sententia, & idem dicitur in titu. de hære. in eisdem dec. & ita uidi seruari contra quendam astutum hæreticum.

24 Quinimo non solum hæreticus est priuatus beneficio, sed et is, qui obtinuit beneficium ad preces hæreticorum sciẽter, ꝙ si retinuerit, est inhabilis ad alia quæcunque beneficia. c. 2 §. adhæc, de hære. lib 6.

Obtinẽs beneficium ad preces hæreticorum est priuatus.

25 Et filij hæreticorum non sunt quidem his beneficijs priuati, quæ habebant ante delictum a patre commissum, sed postea sunt inhabiles ad obtinenda. cap. quicunque, & c. statutum secundo, de hære. in sexto. Aufrer. in dec. Tholosan. quæst. 120. Hippoly. in tracta. de fideius. in 12. quæst. nume. 220. post gloss. in c. satis. 56. dist.

Filij hæreticorũ inhabiles ad beneficia obtinenda.

26 Idem in nepotibus ex filio descendentibus, c. vt commissi. §. priuandi, illo titul. facit c. felicis, §. ꝙ si quis, de pœn. eo. lib. 6.

27 Quamobrem isti hæretici post triennium non sunt tuti decreto de pacific. possessor. etiam si possederint post delictum, quia sine titulo sunt, & semper vacat beneficium, ideo semper impetrari potest, ut scripsi in tracta. de pacific. possessor. in 4. limita.

Hæretici post triennium possunt molestari.

28 Item qui vi ingreditur possessionem beneficij, ius ꝙ in eo habet, ipso iure ip-
29 so amittit, c. eum qui, de præb. lib. 6. † Schismaticus ipso quoq; iure beneficiũ amittit. cap. nos consuetudinem. 12. distinct. & cap. quia diligentia, de election. tum quia dicitur hæreticus, cum nullum schisma sit, quod non aliquam sibi confingat hæresim, vt recte ab ecclesia recessisse videatur, ea. inter 24. quæst. 3.

Ingressus beneficium vi, est eo priuatus.

Schismaticus est priuat.

30 †& proprie is dicitur schismaticus qui se ab vnitate ecclesiæ Rom. diuidit, cõstituendo sibi ecclesiam, & ordinando clericos, & sacerdotes, episcopatus, & beneficia conferendo gloss. in summa 24. quæst. 1. Panor. & alij in rub. de schismat. & Ioan. de Anan. in rubr. de schismat. dicit istos a Deo, necnon ab hominibus puniri.

31 Vt enim scirent homines quam graue, & detestabile si hoc crimen, ostendit Dominus in Dathan, & Abiron, quos terra viuos absorbuit, patet etiam in cap. denique, 7 quæst. 1. & in c. in nomine, 23. dist. & quicunque episcopatum, vel beneficium a schismatico accepit, est excommunicatus, vel si ordinationi suæ consentiat, cap. 1. de schisma. hoc expresse docet Ange. de Clauasio in sua summa, in verb. schismat. §. 3. plus dicens solum papam in hoc dispensare, c. quia diligentia, de ele.

Amittit beneficium qui lædit summam maiestatem.

32 Amittit etiam beneficium ipso iure is qui perpetrauit crimen læsæ maiesta. necnon omnia bona, l. quisquis, C. ad leg. Iul. ma. c. cum secundum leges, de hæret. lib. 6. nam de crimine hæreses ad hoc crimen bonum est arg. per glos. in l. Manicheos, C. de hær. gloss. in c. 1. de test. lib. 6.

Simoniacus beneficio est priuatus.

33 Præterea simoniacus ipso iure priuatur beneficijs, c. insinuatum, vbi Fely. & alij, de simo. doct. in c. 2. de rescr. extrauag. cum detestabile, de simon. in com. nec refragatur verbum amoueas futuri temporis positum, in d. c. insinuatum, quia denotat executionem, ergo intelligendum est iam priuationem esse, per tex. in c. abbate, ibi petit adiudicari eidem monasterio locũ ipsum, & vos eum de amoueri, de re iud. lib. 6. Ant. in c. fi. col. 2. de postul. Fel. in c. cũ non ab homine, de iud. si quidem illud crimen æquiparatur criminis hæresis, & læsæ maiesta. t. ubi glo. vlt. de test. lib. 6.

34 Intellige quãdo crimen erat notoriũ, secus si occultũ, quia tunc veniret priuãdus, nisi rehabilitetur, c. presbyter, 2. q. 7. Pan. & alij in c. nisi de renunc.

Resignatio simoniaca an ualeat in præiudiciũ resignãtis.

35 Limita quoque in resignationibus simoniacis, quæ non valent in præiudicium resignantis, ideo qui per simoniam resignauit, videtur gratiosum, possit resignare gloss. & doct. in c. super hoc in verb. pecuniæ, de renunc. hoc expresse docet Inno. in cap. cum vniuersorum, in fine de rerum permut. Archidiaconus in c. dudum, in principio, de præb. in 6. Do. de Rota dec. 236. nota quod resignatio, in ant. Do. Gem. consil. 125. dubia in 1. dub. vbi dicit posse priuari.

36 †Ratio diuersitatis est, quia per renunciationẽ nihil iuris illi, in fauorem cuius fit resignatio, c. quod in dubijs, & c. admonet, de renunc. Ideo is qui dedit pecunias ad habendum beneficium, non potest priuari iure, quod non habet, ca.

37 seruus de cap. dim. in ist. †secus est in collatione, per quam ius quæritur, ca. si tibi absenti, de præb. in 6. Ideo facta simoniaco nulla est, quia dando pecuniã, vel alias simoniam committendo, fit inhabilis, c. ordinationes, 1. quæst. 1. & ca. sane 15 quæst. tertia, cap. inquisitionis, de accusation. scripsi in tracta. de pacific. possessor. in quarta limita & in addit ad Ioann. naucler. in tracta. de simo in pœnis, quas ibi contra simoniacos congessi, & dicam hodie quid in titu de simon infra.

Sodomiticus beneficio est priuatus.

38 Adhæc ipso iure perdit beneficium is, qui crimen sodomiticum commisit, grauissimum enim est crimen cap. mulier 15. quæst. 1. et iura atmentur gladio contra reos huius criminis. l. cum vir, C. ad legem Iul. de adult. & hoc crimen apostasiæ a natura vocat Lucas de penna in l. 3. & seq. C. de exactor. & except. lib. 10. Barb. consi. vlt. in 1. vol.

Cardinalem percutiens ipso iure perdit beneficium, & idem in percutien. episcopum.

39 Percutiens Cardinalẽ. c. felicis, de pœ. in 6. vbi adduntur aliæ pœnæ.

40 Idem si quis iniuriose, vel temere percusserit episcopum, aut cœperit, seu bannierit, vel hoc mandauerit fieri, ratumve habuerit, hoc ipso priuatur beneficijs, clemen. 1. de pœn.

Idem

41 Idē quoq; eſt in homicida qualificato, videlicet in aſſaſſino, & cōducto p̄
tio ad aliquē interficiendum, vt in c. 1. de homic. lib. 6. Alex. conſi. 166. in 7.

Homicidium qualificatum ipſo iure priu.

42 Idem iuris ſi parentes interfecerit, vel eorum alterum, ſiue fratrem, c. inqui
ſitionis, vbi Fel. col. 2. de accuſ. Io. de Ana. conſi. 63. præſuppoſito.

Falſarius literarum papæ beneficium amitti.

43 Falſarius literarum Papæ beneficium amittit ipſo iure, c. ad falſariorum, de
crimine falſi.

Profeſſione uacat beneficium.

44 Idem poſt profeſſionem in religione factam non antea, c. beneficium de re
gula. lib. 6. & antea non valet collatio, etiam facta profeſſione, teſte Pan. in cō
ſil. 432. cum ſtatutum in fi. in 1. vol.

45 Item ſi beneficiati alicuius eccleſiæ rectorem, vel clericum alium ipſius ec
cleſiæ, per ſe, vel alios occidere, vel mutilare præſumpſerint, beneficium pror
ſus amittunt. c. in quibuſdam, de pœnis.

Cogens clericum reſignare amitti beneficium.

46 Item is qui coegit clericum reſignare ſuum beneficium, forte carceribus eū
premendo, donec reſignauerit. cle. multorum de pœnis, & reſignatio coacte fa
47 cta nullius eſt momenti. ibid. vide c. ſciant, de elect. lib. 6. † Item apoſtata a fide
beneficium amittit, quia pluſquam hæreticus eſt, vt docet Azo in ſumma. C.
de apoſtata. & ad clericatus officium admitti non debet c. pen. & fi. 50. diſt. &
Prouerb. 6. c. dicitur, (Homo apoſtata vir inutilis,) & is eſt, qui a fide diſcedit
eſt quoq; alterius generis apoſtata dictus, ſcilicet cum tranſgreditur præce
ptum, aliis etiam irregularitatis, vt quando dimittat habitum, & religionem,
glo. not. in c. 1. de apoſta. qui duo poſtremi non ſunt ipſo iure beneficijs priua
ti, vt per Pan. & alios ibid.

Apoſtata, & nō promotus intra annum ſunt priuati.

Parrochialem obtinēs non promotus intra annum priuatur illa.

48 Non promotus intra annum ad ſacerdotium obtinens parrochialem eccle
ſiam eſt ipſo iure priuatus, c. licet canon, de ele. in 6. & inferius in materia di
ſpen plura ſuper hoc ſcripſi, & in his caſibus beneficium impetrari poteſt etiā
ante aliquam ſententiam declaratoriam.

Reſignatione beneficiū amittitur.

49 Ipſo iure etiam mera voluntate noſtra beneficium amittimus per liberam
reſignationem, vt per totum tit. de renun. quemadmodum ſi res pro derelicto
ſit habita, ſtatim noſtra eſſe deſinit, & occupantis, fit. l. 1. ff. pro derelicto. § hoc
amplius, de rerum diuiſio. in inſt. l. quod ſeruus. ff. de ſtip. ſeruo de reſignatio
ne ſtatim dicetur, ac per mortem amittitur beneficium, quia mors omnia ſo
luit. §. deinceps, in auth. de nup. coll. 4 gl. in l. ex his. ff. de legib.

Homicida eſt beneficio priuandus.

50 Per ſententiam quoq; beneficium amittitur, quando priuationis ſententia
requiritur poſt crimen, vel aliam cauſam, vt communiter, nempe ſi quis ho
micidiū committat, per ſentētiam eſt ſup priuādus beneficio, c. clericis, ibi ho
nore priuetur & loco, ne cler. vel mon. c. ex literis, de exceſſib. præla. Pan. in c.
vlt. ibid. & ſic requiritur factum & miniſteriū beneficiarij, & ſententia priuatio
51 nis iudicis. † Ideo poteſt quis ante ſententiā priuationis reſignare, cū nō antea
ſit priuatus, c. fraternitatis, de cler. exco. mini. Fel. Dec. & de Ripa in c. 2. de re
ſer. & Fel. in c. inquiſitionis, de accuſ. Aufrer. in dec. Thol. q. 436.

Priuatus reſignare poteſt pēdente appellatione.

52 Niſi quis impetraſſet illud beneficium cum clauſula, q̄ per ceſſum aut priua
tionem impetranti deberetur, verum quia hæc clauſula reſeruationem impor
tat, quæ eſt ſublata in Francia, Ideo reſignatio bona eſt ēt ſi poſt priuationem
fuerit appellatū a ſnia, per l. qui a latronibus. §. fina. ff. de teſtib. & ita obtinuit
epiſcopus Vticen. in magno conſilio per reſignationem cuiuſdam ſceleſti pri
53 uari, dummodo fiat mentio illius priuationis & proceſſus. † Ergo beneficium
homicidæ fruſtra impetratur, quia poteſt interim a Papa rehabilitari, tum etiā
quia nondum eſt priuatus, ideoq; reſignare poteſt in fauorem amici, qui poſt
rehabilitationem ei reſtituit, vt dicit Thomas Ferrar. cautel. 44.

Homicidæ beneficiū fruſtra impetratur.

Rehabilitatiō homicidæ a ſolo papa conceditur.

54 Et iſta rehabilitatio a ſolo Papa concedi ſolet, nec poſſent epiſcopi hoc in
dulgere, licet docto. in c. 2. de cler. non ord. miniſtran. & in cap. 2. de cle. pug. in

duel.dicat epm posse dispẽsare cũ homicida, vt beneficiũ simplex retineat, sed non circa curatum, quod dicerẽ procedere postquam hic homicida fuisset a papa factus habilis, alias episcopus inhabilem illum habilem facere non poterit.

55 Publicus etiam concubinarius beneficijs etiam priuari debet, vt abunde scripsi in titu.de publ.concubina, in Concor.

Sacrilegus beneficiis priuatur.

56 Sacrilegus quoq; suum amittit beneficium per sententiam priuationis, c.venerabilem, de elect.versi.nunquid enim, c.quemadmodum, de iureiu.glo. in c.cum omnibus.81.dist.non enim debet fructum consequi ex eo, quod nititur destruere, c.ex eo, de reg.iur.in 6.& quia impeditur promoueri ad sacros, c.si quis presbyter.50.dist.& est infamis, c.fi.de furtis, Panor.& alij in ca.conquestus, de foro compet.

Bannitus beneficio est priuandus.

57 Bannitus perpetuo etiam beneficium perdit, quia priuandus est, cum beneficio seruire non valeat. Panor.& alij in c.cum non ab homine de iudicijs, & in cap.secundo, de arb.& ita visum fuit Senatui Tholosano, anno 1539.in vigilia natiuitatis.

Arestum.

Periurus beneficium obtinere non potest sed eo priuatur.

58 Periurus amittere debet beneficium per sententiam quippe non merentur regere ecclesias, qui sunt irretiti crimine periurij, c.quærelam, de iureiu.et c.cõstitutus, in 2 de appella.doct.in c.2.de rescr.scripsi in tract.de pacifi.poss.in 4.limi.nu.218.& seq.de quo periuro intelligatur.

59 Exterus etiam est beneficio priuandus, vt statim dicetur in rescripto misto, seu communi, & qui per collusionem obtinuit beneficium, c.audiuimus, de collus.detegend.

Incendiarij amittunt beneficia.

60 Incendiarij clerici beneficia amittunt, quia de iure ciuili capite puniuntur l.capitalium.§.incendiarij.ff.de pœn.vbi dicit text.plerunq; viui exuruntur, & pessimam, & depopulatricem, & horrendam incendiariorum malitiam authoritate Dei, & beatorum Apostolorum Petri & Pauli omnino detestamur, vt ait Inno.in c.pessimam. 23.q.8.

Beneficiarius pro graui delicto beneficium perdit.

61 Insuper ne lectorem tot criminibus onerem, alia non prosequar crimina, sed generaliter notandum addam, quod clericus debet priuari beneficio pro quocunq; graui delicto, non alias, per tex.in c.satis peruersum. 56.dist.& c.inuentum.16.q.7.Panor.in c.ex tuæ, de pœnis, do.in c.at si clerici.§.de adulter.& c.cum non ab homine, de iud.caueat ergo illa committere, quicunque non vult beneficia amittere.

Priuari quis nõ debet, nisi a iure dicatur.

62 Non tamen hæc priuationis beneficij pœna debet infligi a iudice, nisi exprimatur a iure, gl.singu.in c.fi.de iurepat.c.si compromissarius de elect.libr.6.§.optimum, in authen.de non eligen.secund.nubem.colla.2.Ias.in l.illam, num.12.de colla.

63 Nisi iudex condemnaret clericum esse degradandum, & traderetur iudici seculari, iuxta tex.in c.cum non ab homine, de iud.& in c.degradatio, de pœnis, in 6.tunc quoq; poterit eadem sententia priuare cum suis beneficijs.

Per sententiam quis non est priuatus beneficijs si hoc non exprimatur.

64 Alioqui per sententiam latam super crimine, non est quis priuatus beneficio, nisi fuerit hoc expressum in sententia, c.qualiter.2.ibi, quo ad diminutionẽ capitis, idest degradationem intenditur, de accu.& Ro.in dec.vl.de re iud.Bal.in l.cum fratrem.C.de his quibus vt ind.Io.de Ana.in c.fin col.1.de homicid.

65 †nisi priuatio beneficij ipso facto irrogetur, tex.in c.1.§.sacri, vbi Domin.Gemia.de homicid.lib.6.Panor.in c.inter, circa fi.de excessib.prælа.Io.Bernar.in praxi criminali, c.123.in ver.beneficijs priuari.

Priuato beneficia est relinquenda vinea quam ipse plantauit.

66 Hoc postremo non est omittendum, quod si clericus in terra ecclesiæ sterili, & inculta suis expensis, & industria vineã plantauerit, licet postea beneficio priuetur etiam propter delictum, tamen sibi ex bono, & æquo relinquetur illa vinea ad vitam suam, vt asserunt Innocen.& Panor.in c.fin.de peculio.cleric.

quos

quos sequitur Barba.col.3.facit quod scribit tex.& ibi doct.in c.ad aures, de reb.eccles.Panor.in c.de multa,col.4.nu.14.de præb.hactenus de modis amittendi,veniamus ad resignationes.

De resignationibus.

ISTA materia non valde frequens est,& beneficiarijs plurimum odiosa, cũ nemo illorum resignare cupiat,ideo qua breuitate potero, istam per tractabo materiam. Primo dicam,quid sit Resignatio, quantum attinet ad hanc materiam. Respond.est iuris sui libera dimissio seu cessio, iuris sui ad differentiam alieni,quia iuri,quod tertius habet in beneficio renunciando,nil ago, c.dilecto,in fi.de præb. *Resignatio quid sit.*

Etiam dico iuris,nam si nil iuris habeam,non possum resignare.l.si vniuersæ,de leg.C.l.traditio.ff.de acqui.rerum domi.l.obseruare,in fi.de offi.procõs.

Libera dimissio dicitur,non coacta, quæ nullius est momenti,c.super hoc,de renunc.& inferius dicetur.

De tacita renunciatione.

QVOTVPLEX est resignatio?Respõd.duplex,tacita,& expressa, tacita est,quæ ipso iure fieri intelligitur absq; verborum alia expressione vt adipiscendo secundum,quis tacite videtur resignare primum, quod de iure incompatibile est cum alio,c.de multa,de præb. *Duplex est resignatio.*

Secundo pacifice curatum beneficium adipiscendo,videor gratiæ ad alterũ incompatibile renunciare,c.gratiæ,de rescr.lib.6.& cle.gratiæ,illo titu.

Tertio qui litigat sup beneficio, & recipit 2m,quod cum primo teneri non põt illi primo renũciat tacite gl.& doc.in d.cle.grat.et si protestaretur se nolle relinquere primum,quia protestatio est facto contraria,c.cum M.de const. *Multis modis quis tacite resignat.*

Quarto dicitur quis tacite renunciare,si nominet alium Decanum, & tamẽ litigabat super illo Decanatu,vel illi honorem exhibuit tanquam decano,c.ex ore,de his quę fiunt a maio.par.c.scripsi in trac.nomi.q.1.

Quinto postulãdo eo tacite qs iuri suo renũciat,c.ex literis, de transact. iuncta gl.in l.vlt.ff.de inoff.testa.Host.in summa,de renun.§.qualiter.in fi.

Sexto si non promoueatur intra annum,c.licet canon,de elect.lib.6.& supe rius fusius scripsi in dispen.de non promouendo,in 2.parte.

Septimo impugnando potestatem eius,qui ei contulerat, dicens forte eum non posse conferre reg.ex eo quod nixus est impugnare,fructum consequi po test,de reg.iur.in 6.

Octauo dando collationem suam parti aduersæ, vel eam incidendo, tacite renunciat.l.Labeo.ff.de pact.

Nono cedendo liti super beneficio motæ.l.postquam.C.de pact. intelligẽ do vt infra dicam.

Decimo non prosequendo per tres annos,iuxta decretum de pacif.posses. vt ibi per totum titulum,vide Paris.consi.76.an capitula,vol.4.& consi.145.cũ ex facto,col.3.in 4.vol.

De resignatione expressa,pura,et conditionali.

EXPRESSA est,quæ a resignante verbis ad hoc accommodis fit,& de hac loquitur titulus de renunc. *Expressa resignatio duplex.*

Et

Causæ mouentes ad resignandum.

Et hęc etiam duplex est, pura seu simplex, altera conditionalis, seu ob caus 2
sam. Simplex est, quæ ex mera liberalitate proficiscitur, cũ aliqua tñ caussa. Quæ
vero sint caussæ, quæ mouere possint ad resignandũ? Respon. ægritudinis, vel
quia se nõ esse parẽ onesi ferẽdo nouit, vel alia ex caussa, vt in c. nisi cũ pridẽ,
de renun. vbi propter debilitatem, & scientiæ defectum, malitiam populi, & scã
dalum, vel propter aeris intemperiem, vbi est cœli lociq; grauitas, quis moue-
tur ad resignandum, & alias causas ponit ibi. Host. in summa illius tit.

Affectio carnis labefactat totã ecclesiam.

Hodie caussa caussarum est affectio carnis, quia omnes volunt suos consan 3
guineos præficere ecclesijs, quibus forte male præfuerunt, vt pessime quoq; il-
li postea pręsint, c. graue, de præb. c. vno, vt ecclesi. benef. & ista est, quæ iam du
dum labefactauit totam ecclesiam, c. vno, vt ecclesiast. benef. Altera est etiam
caussarum Regina pecunia, vt in toto tit. de simo. c. fertur. 1. q. 5.

Altera sub conditione, vel ob caussam, & quædam fit ob caussam permuta- 4
tionis, cum alio beneficio, altera ratione fauoris sanguinis, vel alia ratione, &
dicitur in fauorem, de quibus inferius, & hæ nunc obtinent in foro.

Successorem immo olim sibi eligere poterat.

Notandum ꝙ olim quando episcopi erant senectute, vel quauis alia infirmi 5
tate grauati, non valentes seruire ecclesiæ, successores eis viuentibus, sibi eli-
gere non poterant, vnde quãuis diuus Petrus in ipsis diebus, quibus vitæ suæ
finem præsensit, successorem sibi Clementem eligere voluerit, prohibitum ta
men illi in concilio Antiocheno fuit, c. vnde, & seq. 8. q. 1. vbi cum synodo &
iudicio episcoporum, & electione clericorum, qui post obitum quiescentis po
testatem habent, hoc fieri debet, & eum qui dignus extiterit, eligere, & promo
ueri, c. episcopo, ibidem, quia eligendo successorem electioni derogabatur, qđ
graue erat c. plerique ibid. †Si tamen pręfectus ecclesiæ valetudine, vel sene- 6
ctute adeo graui affectus esset, vt seruire non valeret, dabatur ei a Papa coadiu
tor, c. petisti, & c. seq. 7. q. 1. qui postea si dignus inueniebatur post illius obitũ
designabatur successor, c. quia ibidem, c. nisi cum pridem, de renun. & in c. 1.
& per totum, de cler. ægro.

Resignans qualem successorẽ quærere debet.

Aliquando vero quidam resignant, retinendo tamen semper episcopatum; 7
aut aliam dignitatem, quandiu viuunt; & hoc fit ex caussa, quando is effectus
est minus idoneus per senectutem, aut valetudinem, & eo casu laudarem illos
qui talem designaret successorem qualem beatus Petrus præficere volebat, in
d. c. vnde. 8. q. 1. vbi sic dicitur. †Clementem hunc vobis ordino episcopum, 8
cui soli meæ prædicationis, & doctrinæ cathedram trado, quem præcæteris ex
pertus sum Deum colentem, homines diligentem, discendi studijs deditum, so
brium, iustum, benignum, patientem, sciẽtem, nonnullorum ferre etiam ex his,
quæ verbo Dei instruuntur, iniurias.

Affectus carnis resignantes mouentur.

Sed hodie fere omnes carnis sequuntur affectum, vt sanguinis ratio tãtum 9
habeatur, & in fauorem illorum resignationes fiant, ꝙ Moyses amicus Dei re
probauit, is potuit vtiq; filios suos successores principatus facere, & posteris
propriam relinquere dignitatem, quod tamen exhorruit, sed extraneũ de alia
tribu, Iosuam videlicet elegit; c. Moyses. 8 quæst. 1. vbi etiam sic scribitur. †At 10
nunc cernimus plurimos hanc rem beneficio facere, vt non quærant eos in ec
clesia columnas erigere, quos plus cognoscant ecclesiæ prodesse, sed quos vel
ipsi amant, vel quorum sunt obsequijs deliniti, vel pro quibus maiorum
quispiam rogauerit, & vt deteriora taceam, qui clerici fierent muneribus im
petrarunt, &c.

Coram quo resignatio fieri debet.

Verum quomodocunque fiat hęc expressa resignatio, fieri debet in mani- 11
bus eius, qui conferre potest, ca. admonet, ibi te inconsulto dimittere & cap.
fina. de re iud. Nec perdit beneficium renuncians donec is apud quem huius- 6
modi beneficium est resignatum, approbet resignationem, d. c. fin. de renunc.

quia

quia in superioris potestate est eam recipere, vel non Ioan. Andr. in c. ex ore, de his quae fiunt a ma. par. gloss. in verbo renunciasse, titu. de subla. Clemen. li-
12 teris, in pragma. † ubi limitat in litigioso, cui absque alia superioris approbatione renunciatio licet, quando videlicet est probabile dubium, an litigans ius habeat, c. 2. de in integ. rest. Quod putarem verum, quando renunciaret colligati ius habenti ius, secus si alteri, c. 2. de reg. iur. in 6.

13 Valebit tamen renunciatio facta coram laico quo ad resignantem, vt non repetat beneficium, d. c. quod in dubijs, & c. 3. de renun. si tatam eam habuerit superior, de Rot. dec. 573. in ant. & dec. 1. eo. ti. gl. in d. ver. renunciasse, in pragm. Pan. in c. quod Dei timorem, gl. 2. de statu monac. iuri quoque ad rem potest ius renunciare inconsulto superiore, Cle. gratiae, de rescr. *Resignatio facta coram laico an noceat.*

14 Sic & officium non potest resignari nisi coram concedente, l. legatus, ff. de offic. praes. quod est sing. vt docet Roma. sing. 348. an tabellio, imo punitur aliter resignans, l. fi. C. de defensor. ciuita. Bar. in l. 1. C. de pet. bo. subla. lib. x. Panor. in c. 2. nu. 10. de rest. spol. *Officium corã quo sit resignandum.*

De Regressibus.

ITEM interdum datur substitutio reciproca in beneficijs, Papa autem admittit resignationem talem, scilicet cum regressu, vt si is, cui confertur, praemoriatur episcopatus reuertatur ad resignantem, & resignans retineat semper fructus quosdam episcopatus, & non improbarem quidem hunc regressum, quando fieret ex caussa, videlicet quod designatus successor est valde dignus, & is qui resignat iam longo tempore ecclesiae deseruierit, & nullũ aliud habet beneficium, quo senectuti consulere, & uiuere possit, sed regressus qui fiunt tantum ratione sanguinis, sunt damnabiles, & resignanti, & Papae, necnõ illi cui confertur. *Regressus quã do approbentur vel reprobentur.*

Idem in ingressu, vt si Papa contulerit mihi beneficium, & antequam ego accipiam possessionem, illud resignem; Papa concedet, ꝙ si resignatarius praemoriatur, ꝙ ego ingrediar meũ beneficium, quod nunc resigno, Cũ accessu vero est, vt si papa velit episcopatum, conferre puero, verum quia dignus nõ est, cõferant suo praeceptori, cũ hoc tamen, ꝙ post aetatem legitimam ipse propria autoritate possit accedere ad talem episcopatũ, & vocatur cũ accessu, sed hoc iure non vtimur in Francia, vide Paris. consi. 76. an capitula, in 4. vol. vidi tamẽ vnam bullam sic in Francia expeditam, seu in Britannia. *Resignatio cum ingressu, & accessu.*

Aduertendum est, ꝙ si isti regressus fiant ex caussa publicae vtilitatis, vt melius ecclesiae deseruiatur sunt fauorabiles, & ampliandi, sin minus damnabiles & reprobandi, de quibus papa est Deo opt. max. redditurus rationem. *Causa publicae utilitatis in facta regressui cõceduntur.*

Considerandum ẽt est, quòd ecclesiae regulariter melius deseruitur per plures idoneos, & bonos, quam per vnum, c. ex parte, de consti.

Vnde si tam resignans quam resignatarius sint idonei, hoc iniuste fit, quia vterque interim deseruiet ecclesiae, & quãdo vnus erit grauatus senectute, vel alio onere, alter supplere poterit, maxime cum resignans habet hoc in mẽte, vt Deo melius deseruiatur, & quia pium, & religiosum nouit eum, in cuius fauorem resignat d. c. nisi cum pridem, de renunc.

Sed quando vterque est ignarus, ambo in foueam cadẽt inferni. cuiusmodi plerosque videmus ipsas ecclesias in vita labefactasse, & vt omnino destruãtur, eas suis nepotibus voluptarijs resignant, haec est hominum rabies, & insania, vt in agone mortis cum sui rationem deberent reddere, se & suos profundius immergunt, & adinuicem seipsos detrudunt in tenebras exteriores, quae malum tanta caecitas.

Verum

Iudicari in regressibus quomodo debeat. Verum vt ad rem veniamus, notandum est in his regressibus iudicari debere, prout apparet ex bulla, & ex verbis signaturæ, & bullæ, quatenus videlicet conceduntur, vt nil eis addendum sit a iudice, sed forma, ipsa diligenter obseruanda c. cum dilecta, de rescr. quia hi regressus pendent omnino a potestate Papæ, & sunt introducti ex plenaria sua potestate, quam in beneficijs habet c, 2. de præb. lib. 6. verum cum in Francia communiter non vsurpentur, eos ad suã patriam nunc reijcio, dicto prius q̃ cessiones cũ regressu, & reseruatione omnium fructuum nulli dantur, nisi Cardinalibus, vt statuit Alex. VI. Pontifex maximus in ti. de reser. iurispatro.

De pura resignatione.

PVRA, & simplex resignatio est, quæ fit sine conditione, & pacto, ca. tua nos, de simo. & hęc est propria resignatio, arg. l. j. ff. de dona. & hæc minus est frequens, quam altera in fauorem.

Et quando pars sic resignat, ordinarius potest, cui vult, conferre, cum beneficium vacet per resignationem c. 1. & per totum de renunc.

Post resignatione simplicem ordinarius potest cõferre cui vult. Et ista debet fieri coram ordinario, nam conditio omnis simoniam cõtinet, & pactio c. fi. de pact. c. ex parte. 1. de of. deleg. ideo non debet apponi resignando coram ordinario.

Resignãs potest rogare ordinariũ vt alicui cõferat. Potest tamen sic resignans sine simoniæ labe rogare ordinarium, vt conferat tali, d. c. tua nos, de simo. qui rogans peccat si ille pro quo orat, non sit idoneus, c. tua, de ęta. & qual. glo. in c. ordinationes, 1. q. 1. plene de Ripa in c. cũ M. no. 23. de const.

Verum nec tenetur ordinarius illi conferre, pro quo rogatum est. d. c. tua, de simo. sed omnia eius arbitrio, & fidei committenda sunt, quamobrem rara est ista resignatio veluti multum periculosa, nisi fiat in fraudem mandatariorũ vel nominatorum, seu expectantium, vt in c. fi. de renun. lib. 6. quia vicarij quidam, & officiales episcoporum trapezitæ beneficiorum has procurant, damnantes se, & suos constituentes.

Resignatio in fauorem non fit coram ordinario contra Staphil. Et quamuis pura resignatio debeat esse coram ordinario, & conditionalis tanquam simoniaca non valet, per glo. & doct. in c. ex parte j. de offi. deleg. tamen Staphil. in tract. de liter. gratiæ, ti. de varijs modis vacand. versi. posset tamen. firmat aliquem posse in resignatione exprimere, quod in mente gerit, dicendo, resigno in fauorem talis, & isto casu cessat pactio, & conditio, siue modus, quia expressio eorum, quæ tacite insunt, nil operatur etiam in spiritualibus. gl. in cap. significasti, de elect. gloss. 2. & ibi Panor. in c. ad audientiam, secũdo, de rescrip.

Ego contrarium existimo verius, quia cõditio expressa in fauorem, licet nõ dicatur non alias, tamen inducit simoniam, nempe omnis conditio c. quam pio 1. q. 2. & c. cum pridem, c. fin. de pact. Et non inest tacite, quod vni magis conferatur, quam alteri, unde dicitur collator exercere liberalitatem conferendo vni, potius quam alteri, c. relatum, de præb. c. vno, de ecclesiast. benefic. quod non faceret, si tenetur illi conferre, in cuius fauorem resignatam est, l. rem legatum, ff. de adimend. l. Et in spiritualibus expressio eorum, quæ tacite insunt inducit simoniam. gl. in c. vno, de cler. non resid. in 6. vel vsuram. c. si fœneraueris, vbi gl. 14. q. 3. Rom. consi. 500. & in additio. ad Fely. in c. nouit, de iud. & ita seruatur: nam si resignaret quis in fauorem coram ordinario, posset illud beneficium per simoniam collatũ a Papa impetrari post ordinarij collationẽ, ideo non debet fieri quicquid dicat Staph.

De pro-

De procuratoris ad resignandum constitutione.

Resignat quis per se, vel per procuratorem.

1 SCIENDVM est, quòd resignare potest quis per se, & per alium. s. per procuratorem habentem speciale mandatum. c. cum olim, §. quia vero, de offi. de leg. l. iusiurandum ex conuentione, §. si procurator, de iureiu. ff. Hostien. in sum. de renunc. §. quis renunciare.

2 Interdũ quis impræsentiarũ nõ resignat, sed procuratorẽ, vel procuratores ad resignandũ coram papa, uel eius legato cõstituit, seu corá alio collatore, nã si quis resignaret in patria, illud beneficiũ statim ipetrari posset ab alio tanquã vacans, ob id debet sic procuratores constituere, vt corã papa, uel alio potestatem habente resignatio fiat, & beneficium eo casu conferri non poterit alteri, quia simulatque fiet resignatio, papa uel alius collator prouidebit.

Impetratio facta per resignationem non valet.

3 Vnde ex stylo curiæ non valet impetratio beneficij facta per resignationẽ talis N. quia iam est facta collatio, & statim, ideo nõ dicitur vacare per resignationẽ, quare impetrari debet alio modo, si possit, ut per inhabilitatem, & incapacitatẽ eius, cui fuit collatum per resignationem, sed non per resignationem.

4 Veruntamen potest impetrari tanquam vacans per cessionẽ, & prouisionẽ non acceptatam a tali N. c. si tibi absenti, de præb. lib 6.

Procurator ad resignandũ quo modo constituatur.

5 Constituitur aũt hic procurator per instrumentum publicum, vel per literas privatas, cle. 1. de procur. l. 1. & l. si procuratorem, ff. eo. sed hoc rarũ est, & vix reciperentur priuatæ literæ ad resignandum.

6 Sed regulariter in his resignationibus instrumentum solet esse publicũ, ad vitandum falsum, cui debet subscribere resignans, vt est lege Regia cautũ imo ille notarius, qui scribit se esset procuratorem constitutum, non posset resignare, nec faceret fidem illud instrumentum, vt docet Bar. in l. ex sententia, ff. de testa. tutel. & Guido Papæ in dec. Delph. q. 126. an in hac curia. Bald. in l. iudices, C de fide instr. & sic fuisse decisum in magna Curia Neapol. refert Matt. de affl. dec. 317. in caussa.

Certus debet esse procurator ad resignandum.

7 Certus ẽt debet esse procurator constitutus, & sic in instrumento nominatus, alioqui nõ valet procuratorium, l. 2. ff. de proc. gl. in l. tutor incertus, ff. de testa. tut. s. ob falsum vitandum, vt docet Io. de Grassis, in trac. de subst. procu. in verb. certos, facit tex. in l. si binæ tabulæ, ff. de iniust. testa. Alioqui tolleretur facultas reuocandi procuratorẽ, & intimandi ipsi procuratori incerto, cle.

Vacua procuratoria & in albo an valeat.

8 j. de tempn. scripsi in rub. de noia. Reg. § 1. in uerb. ẽt, per cessionem, † Et sic non valent procuratoria vacua, quę in albo dimissa vocat, teste Chassa. in consuetudine Burgad. rubr. (*Des droicts, & appartenans,*) §. quinto, gloss. (*sans procuration.*) nu. 8. quod improbat Boer. in dec. Burdeg. q. 274. an valeat, col. 2. per tex. in l. nominatim legatum accipiendum est, quod a quo legatũ sit intelligitur, licet nomen pronunciatum non sit. ff. de leg. 3. sed ille tex. parum ad hoc facit quia sufficit quidẽ, quod intelligatũ, de quo senserit. idem habetur in l. 1. & 2. ac seq. ff. de lib. & posth. sed quando nullus est nominatus, non potest intelligi de quo senserit constituens, ergo, &c.

Resignare quis sine speciali mãdato non potest, nec acceptare.

9 Tamen idẽ Boer. dicit semper vidisse obseruari, vt siue expleantur illa procuratoria ante, siue post, nihilominus valere, quia postquam sunt expleta, nemo cõqueritur, ideo sustinentur potius de cõsuetudine, quã de iure. ego dicere nõ valere, si nõ sit expleta a notario, qui cõfecit instrumẽtũ saltẽ si nõ scripserit aliquẽ procuratorẽ in instrumento, quia non est certus procurator.

10 Verum procurator sine speciali mandato resignare nõ potest, quia nec alienare cap. quia ad agendum, de procurator. lib. 6. Card. & alij. in cle. vna, de renunc. & quia id quod nostrum est sine facto nostro a nobis euelli non põt l. id quod. ff. de regul. iur. sic acceptare sine speciali mandãto, quia per illam obli-

obligatur beneficiariis, cuius cōsensus requiritur. c. 1. & c. ne captādæ, de cō cess. præb. in 6. vbi doct. & in cle. 1. in uer. præsenti, illo ti. in 6. Imo. & alij. in c. ac cedens, de præb. scripsi in gl. v. ti. de ele. derog. in concord.

Speciale mandatum quando dicatur. Speciale mandatum dicitur, quando nominatiñ est expressum beneficium, & aliter resignatio non valet, etiam si esset procurator generaliter constitutus ad resignandum omnia, & quæcunque beneficia, quæ constituens habet, nec in vim procuratorij generalis potest beneficium resignari, vt l. Regia cautum est titu. *De la reformation des prouisions Apostoliques*, art. 10. † Sufficeret tamen habere mandatum ad acceptandum beneficia. Pan. & alij in d. c. accedens, quia hoc fauorabile est, alterum odiosum. Vnde si quis potestatem habeat acceptandi beneficium, & dignitates, & quæcunque alia beneficia acceptare poterit, quia constitutio procuratoris ad acceptandum est fauorabilis, & sic late interpretanda, vt not. doct. in c. sedes, de rescr. c. r. de procur. in 6. Sic nominatim consuluit Bertran. consi. 226. quæsitum est, nu. 2. in 3. volu. ex hedit. melius esset tamen exprimere dignitates, & curata, secundū eū. † Limitare quando ex illa acceptatione procuratoris dominus priuaretur altero beneficio meliori, tunc non videtur ad hoc cōstitutus, l. si procurator. vbi Ias. plene. ff. de cond. indeb. vnde vidi procuratorium, quo aliquis constituerat procuratorem ad acceptandum beneficia, & constituens habebat beneficium optimū curatū, procurator acceptauit minimū curatū, sed dixi per pacificam possessionem habitam a procuratore non vacare primū, quia non videtur ei ad hoc data potestas priuandi dominum beneficio maiori pro minimo, sed acceptandi, beneficiū simplex, per cuius adeptionem non priuabitur primo. 11 12 13

Acceptare non potest procurator beneficium, per quod dominus meliori priuetur.

Acceptatio potest rata haberi. Sed si quis absque mādato acceptauerit nomine Titij beneficium, & Titius postea ratam habuerit illam acceptationē, valebit illa acceptatio doc. in c. accedens, de præb. gl. in c. quā sit de præb. lib. 6. gl. & doct. in c. nōnulli, in fi. de rescr. Chassa. in consue. Burgun. in §. 5. glo. *sans procuration*. titu *des droits appartenās à gens mariez*, vbi dicit se consuluisse. 14

Dummodo non sit alteri ius quæsitum ante ratificationem, quia ratihabitio retrotrahitur, & mandato cōparatur, per reg. ratihabitionem, de reg. iur. in 6. nec valet acceptatio facta per unum procuratorem, si sint duo, sine clausu. insolidum, per glo. & doct. in c. si quis iusto, de ele. in 6. & in c. si duo, de procur. eo. lib. sic docet Pau. Cast. consi. 281. in caussa. nu. 8. in 1. uol. 15

Procurator ad acceptandum et resignandū constitui nō potest. Item constitui non potest procurator ad acceptandū, & resignandum simul vt ex illo procuratorio possit, & acceptare, & resignare. Acceptare quidem poterit, sed cū non habeat quid resignet, tempore quo fuit constitutus, et postea resignare non poterit, sic nec ad resignandū procuratorem constituere, ut plene scripsi in tract. nomina. q. 14. nu. 112. vbi allego Arestum post Do. de Rota dec. 529. vtrum possit, in antiq. 16

Quilibet constitui potest procurator. Procurator quilibet constitui potest tam ad acceptandum, quam ad resignādum, siue sit clericus, siue laicus, siue secularis, siue religiosus, gl. & doc. in cle. vna, de renun. scripsi in tract. nomi. q. 14. Staph. in tract. de lit. gra. rub. de vi & effectu clauf. ver. an autem laicus, licet Collect. videatur tenere contrarium in c. 2. col. 2. de rerum permu.

Procuratorium anno lapso non valet. Item resignatio vi procuratorij anno elapso facti, non valet, vt lege regia cautum est, titu. *De la reformation des prouisions*, etiam si facta esset ante regiam legem, vt declarauit Rex anno 1551. die 19. Aprilis, quia voluntas mutata præsumitur ex longinquitate temporis l. peregre, ff. de acq. possessio. nec præsumi tur quis velle resignare beneficium, quod multis laboribus acquisiuit, per cap. super hoc, de renunc. & cap. quia non est verisimile, de præsumptio. & gloss. in regu. cancel. 43. dicit cancellariam non solere admittere procuratoria ad resignandum 18

gnandum post annum,& sic censuit Senatus Tholos. anno 1544. vt scripsi in trac. de pacifi. possess. nu. 45. ex quo Aresto emanauit lex illa Regia, in d. tit. *(De la reformation des prouisions.)* † Etiam non recipiuntur procuratoria ad resi-
20 gnandum officia coram Rege post annum, vt sæpius vidi. † Ita nec placet Regis quo ad Episcopatuũ,& abbatiarũ,& aliorum beneficiorum electiuorũ nominationes, potest expediri post sex menses, vt est edicto Regio cautum.

Placet Regis nõ expeditur post sex menses.

Procurator constitutus ad resignandũ coram Papa non potest coram ordinario resignare.

21 Adhæc procurator constitutus ad resignandum coram Papa, non poterit resignare coram ordinario, vel alio, nam excederet mandatum, & sic non valeret, per cap. cum dilecta, de rescr. ideo solet in literis procuratorij apponi, quod possit resignare coram Papa, ordinario, vel alio potestatem habente. prout resignantibus placet amplam concedere potestatem suis procuratoribus,& vidi interdum resignationem pronunciari nullam, eo quod habens solum mandatum resignandi coram Papa resignauerat coram episcopo.

22 Item procurator generalis resignare non potest, quia donandi potestatem non habet. l. procurator cui. ff. de procurator. c. 2. illo tit. in 6. Etiam si liberam habeat administrationem, nisi expresse data sit ea potestas. c. fi. de offi. vica. in
23 6. licet Compostel. teneat contra, per c. is cui, de elect. in 6. † Sed hodie in hoc regno decisum est istud dubium per legem regiam, quam superius adduxi, qua cautum est nullum procuratorem resignare posse ex procuratorio generali,& d. c. is cui allegatum mecum facit, quia generalis procurator ibi non potest alienare,& sic nec resignare.

Procurator generalis non põt resignare.

24 Adde quod procurator etiam ante receptum mandatum potest resignare, dum modo certior factus sit se esse procuratorem,& verum sit, vt decidunt Dom. de Rota, dec. 145. si procurator, in no. dicentes hoc seruari in Rota,& dec. 248 in antiq.& Alex. consi. 146. in caussa, col. vlt. in 5. vol.& ita seruari de consuetudine scribit Boer. in dec. Burdeg. q. 274. an valeat abunde Francisc. Curtius cõsi. 63. præsupponitur.

Ante receptum mandatum procurator potest resignare.

25 Et hoc mandatum ei innotescat oportet per nunciũ, vel epistolã dñi, non alterius, per l. 1. ff. de contrah. emp. hoc docet Hippol. Marsi. in l. si quis ne, nu. 64. ff. de quæst. dixi in procem. tract. de liter. oblig. nu. 22. in 1. tomo const. regiar. Nam si hoc fieret ad relationẽ extranei, summa nasceretur cõfusio,& incertitudo,& quàm sæpissime illuderetur Papæ vel alijs collatoribus, vt quia constituẽs potuit reuocasse mandatũ, sicq; desierit esse procurator is, qui fuerat cõ-
26 stitutus ad resignandum, quam reuocationẽ cõtinget extraneũ ignorare. † Ideo expectet procurator, vel procuratorium, aut literas dñi, nec alias expediat, propter voluntatis mutationem, quæ potuit esse, tum ad vitandum falsum, vnde lege regni videmus cautum, vt non recipiatur quo ad possessorium resignatio a procuratore facta ante receptum procuratorium, in tit. *(De la reformation des prouisions,)* art. 10.& seq. in ord. Reg.

Mandatum procuratoris quõo debet innotescere procuratori.

27 Et si petatur ab eo procuratorium, illud debet exhibere, & in forma publica, alias non valebit actus, teste Bart. per illum text. in l. si quis inficiatus. ff. de pos.& ibi Ale. in additio ad eũ,& cõsi. 78. in 5. vol. Bal. in rub. C. de pos. in 4. q.

Exhiberi debet procuratorium.

28 Beneficium autem resignatum in curia, dicitur vacare in loco, in quo procurator resignat, non eo loci vbi est constitutus, gl.& doc. in cle. 1. vt lite pendente. vnde si quis constituat procuratorem hic Paris. qui resignet in curia, in curia vacare censebitur, non Paris. quia in renunciatione procurator non præstat nudum ministerium, non enim dicit talis N. renunciat, sed ego procuratorio nomine, ideo si nudum præstaret ministerium, vacaret in loco, quo facta fuit constitutio, vt plene declarat Bonifac. in d. cle. 1. in 10. conclus.& Pet. Paris. consi. 10. bonum ius, in 4. volu.

Beneficium ibi vacat, vbi est resignatum.

29 Cõsensus procuratoris interuenire debet, alioqui nõ expedietur resignatio, vt in

Consentire pensioni an quis possit

sit ante beneficium adeptũ. vt in reg. cancell. 43. si tamen quis constituerit procuratorem ad imponendam pensionem beneficio, quod sperat, si demum ei conferatur, poterit procurator consentire pensioni, licet beneficium non esset suum tempore constitutionis, vt plene consuluit Paris. consi. 43. in 4. vol. facit glo. & doct. in cle. vlt. de rescr.

Vnius resignantis consensus sufficit. Si tamen procurator semel consenserit, & fuerit expedita resignario sed inhabili, & incapaci, si quis postea beneficium illud impetret, non requiritur alius resignantis, nec procuratoris consensus, vbi semel est præstitutus, quia intelligitur de primo. l. bones. §. hoc sermone, vbi plene scripsi. ff. de verb. signifi. c. non potest, de preb. lib. 6. 30

Constitui procurator sponte debet. Constitutio ista procuratoris sponte fieri debet, alias per quem metum facta non valet. c. accedens, de procu. & quia ibi non censetur esse consensus sal tem libe. Pan. & alij in c. Abbas, de his quæ vi. Ro. sing. 753. constitutio procuratoris, & plene Probus in addi. ad Io. Monach. in rub. de renuncia. lib. 6. ideo Episcopi Placentini resignationem non valuisse, qui ad præceptionem Regis renunciauerat, consuluit Dec. consi. 219. viso puncto. q. j. 31

Arestum. Vnde anno 1510. die 12. Aprilis fuit cõdemnatus a Senatu Episcopus Trecẽ ren ad centum libras Paris. & ad expensas, damna, & interesse, eo quod receptorẽ suum in carceres detruserat, quia nollet resignare beneficium & eidem Episcopo mutuare centum aureos, quod probatur in cle. mulrorum, de pœnis, & sæpius episcopi destituunt suos officiales, qui eis recusant pecunias sub nomine mutui dare, vt quandoq; famelicos episcopus. 32

Cancellatum procuratorij instrumentum nõ probat. Notandum est, quod si instrumentum procuratorij sit cancellatum, nullam facit fidem, ne vi talis instrumenti valebit procurator postea resignare, quod si resignauerit, non valebit resignatio. argu. l. inductæ, vbi doct. C. de solut. & l. si chirographum. ff. de proba. 33

Limitatur quando post resignationem reperiretur cancellatum, tunc. n. non vitiatur iã admissa resignatio, per regu. factũ legitime nõ retractatur &c. & multa tenent facta, quæ fieri prohibentur. l. patre. ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris. & dicit Bal. in l. si vnus, in fi. C. de testa. quod si instrumentum productum fuit sine macula, demũ apud notariũ actorũ inueniatur maculatũ, propter hoc fides instrumẽti nõ minuitur, allegat. l. j. ff. si tabulæ testa. nullæ extab. & l. gesta, in argu. C. de re iud. alioqui esset in potestate partis reuocare, quod bene gestum est. 34

Cancellatio inualida non nocet. Imo illæ cancellationes inualidæ factæ a magistratibus, vel tabellionibus sine caussæ cognitione, non detrahunt fidei scripturæ, secundum Bal. in l. si præses, circa fi. C. quomod. & quando iudex. Sequitur Ias. consi. 47. Ex facto, in fin. in 3. vol. etiam dicit sententiam cancellatam probare, vt per Bar. in l. acta, col. vlt. prin. q. pe. ff. de re iud. Bal. in l. emancipatione. C. de fide instr. & qui est indebite de matricula cancellatus, non habetur pro cancellato. Bald. in l. scrinia rios. C. de testa. milit. 35

Conuentio partium cum beneplacito Papæ an obliget. Item conuentio de permutando cum beneplacito Papæ, etiam cum instrumento obligatorio non obligat partes, quominus possint pœnitere, & per vnius etiam voluntate reuocare ante implementum. l. 1. ff. de rerum permu. l. si pecuniam, de conditio. caussa data, etiam si partes iurauerint non reuocare, sed reuocans erit periurus. gl. sing. in c. fi. de procura. in 6. abunde Boer. in dec. Burdeg. q. 207. ad secundam, dicens ita seruari in praxi. 36

Si tamen vna pars semel resignauerit, altera non, illa poterit compelli ad resignandũ, vel ita resignãs ad suum poterit redire beneficiũ, per d. l. 1. in fi. & l. naturalis. §. j. ff. de præscr. verb. Collecta. in c. 2. & c. cum olim in fi. de rerum permu. prouinciale, fol. 35. versi. duo tractauerunt, post Feder. consil. 156. punctus talis. †Sed post collationem vtrique respectiue etiam a Papa factam, si vtraque pars velit resilire ab illa permutatiõe, & remanere in suo beneficio, possunt hoc 37 38

Post collationem respective factam a Papa non possunt partes resilire nisi Papa auctoritate.

hoc petere a Papa, qui iterum conferet eis, & permittet remanere non obstante permutatione, vt docet Lappus alleg. 89. in Dei &c. factum. Alia de constitutione procuratoris poterit quisq; supplere.

De resignatione conditionali, quam in fauorem uocant.

1 NVNC dicendum est de resignatione conditionali, & primo coram quo fieri possit. Resp. q coram Papam tantum, cum in ea versetur simonia, quam ordinarius purgare non potest, c. ex parte 1. de offi. deleg. Pan. & alij rub. de simo. †Nec quidem legatus hanc resignationem admittere iure potest, nisi super hoc expressam a Papa habuerit potestatem, ex eo videlicet, quia conditio simoniam inducit, gl. & doct. in c. pactiones, & c. cum pridē de pactis. *Conditionalis resignatio corā papa fit.*
2
3 Hæc resignatio fit in fauorem talis N. nec aliter, nec alias, nec alio modo, & si postea conferatur a Papa alteri, quam ei, in cuius fauorem facta fuit, non valet collatio, quia contra mādatum facta, gl. in c. olim, in 1. in verb. traditam, de resti. spoliat. Ias. consi. 162. col. 4. in 2. vol. & consi. 86. in fi. vol. 3. & de hac clausul. scripsi in tract. de pacific. possessor. nu. 146. Paul. Parisi. consi. 19. ad resolutionem, col. 2. in 2. vol. *Collatio facta alteri quam ei in cuius fauorē fuit resignatū non ualet.*

4 Et ista clausula non potest quis vti coram ordinario, vt quis resignet, vel cōstituat procuratores tales ad resignādum in fauorem talis, vel vt conferatur tali, non aliter, nec alias, quia hęc clausula adstringit collatorem ad conferendū ei nominato per partem, & est contra naturam resignationis purę, quæ a mera pendet collatoris liberalitate, vt gl. & do. tradunt in d. c. ex parte, hoc nominatim docet Nico. Milius in verb. renunciatio beneficij simoniace facta, vt refert Ruzeus in tract. regal. in 32. priuileg. in fi. facit glo. in c. ordinationes. 1. q. 1. & in l. ille autem. ff. de hæred. inst.

5 Verum si istæ resignationes fiant coram legato, aut ordinario, poterit legatus vel ordinarius conditionem reijcere, & resignationem simpliciter admittere, vt firmat Boer. in tract. de dignita. lega. q. 2. quia illa clausula ad vtilitatem, vel in fauorem talis, pro non adiecta habetur, secundum eum, & in dubio debet interpretari actum esse permissum. l. eum actum. ff. de negoc. gestis, l. non solum. §. sed vt probari. ff. de noui operis nuncia. †Et quia sunt vt plurimū notariorum clausulæ, teste Staphil. in tract. de lit. gratiæ, rub. de varijs modis vacand. versi puto tamen & probatur in cle. vna, de rerum permu. in casu speciali, vt non possit in caussa permutationis conferri, ergo in alio casu sic, c. inter, de pręb. hæc Boer. *Resignatio corā legato in fauorem facta non ualet, contra Boer.*
6

7 Contrarium verius esse arbitror, nam quando fit vnus actus cū aliqua qualitate, & adiectione, non potest recipi & pars eiusdem reijci. l. Aurelius. §. idem. quæsijt, vbi Bar. ff. de libe. leg. Alex. consi. 87. in causa, in 1. vol. & consi. 30. in 7. vol. ac consi. 80. ibid. Henri. Boic. c. cum super, de concess. præb. Ias. in l. non solum. §. sciendū. ff. de noui operis nuncia. Fel. in c. cum inter col. 4. de re iud. Hippo. in pract. sua. §. postquam. nu. 24. Paris. in c. auditis, col. 11. de præscr.

8 Nec refragatur q illa clausula in fauorem habetur pro non adiecta, quod nō putarem verum, nam cur minus haberetur pro non adiecta clausula resignationis, & omnes alię clausulæ, cum nō allegetur ratio diuersitatis, quia nulla clausula, nec quidem verbum debet esse in dispensatione, nisi aliquid operetur. gl. in l. 1 ff. quod metus caussa. Bal. in rub. C. de contrah. empt. q 9.

9 Nec me mouet, q debeant impetrari actum esse permissum, verum est in dubio. l. quoties. ff. de rebus dubijs, sed hic apparet expresse talem renunciationē non valere, ideo in certis non vtemur coniecturis. l. continuus. §. cum ita, in fi. ff. de verbor. obl.

A Minus

Minus me conturbat, quod sępius sunt clausulæ notariorum, quia hoc esset probandum, & in dubio præsumendum est pro instrumento. l. cum precibus, vbi Bal. C. de proba. 10

Etiam cle. vna, de rerum permu. probat contrarium, quia si non valeat permutatio, quando non confertur permutanti, sic non valebit conditionalis resignatio, quando non adimpletur conditio. d. l. ille. ff. de hæredib. inst. 11

Resignatio corā legato quomodo fieri debeat.

Quomodo ergo procederetur coram legato? Respon. potest quis cōstituere procuratorem ad resignādum coram eo, & ad retinendum resignāti pensionem talem & c. nō aliter, nec alias & c. & adijci potest clausula, quod roget constituens Reuerendiss. Legatum, vt tali N. conferat, & tunc legatus conferet illi pro quo rogauit, si velit, quia non arctatur ad hoc. c. tua, vbi docto. de simo. & si præfato N. conferat, cōstituet dictā pensionē resignāti. †Si vero legatus alteri conferat, valebit collatio dummodo retineatur pensio resignanti. Alioqui non valeret prouisio per illam claus. Non aliter quod vsu venire potest his temporibus pro potestate Reuerendiss. Legati do. Veralli. 12 13

Requisita in resignatione in fauorem facta.

Notandum est in his resignationibus in fauorem hæc obseruari solere primo quod fiat coram papa, & non coram alio, nisi qui potestatem hanc habeat a papa, vt legatus. 14

Secundo q; ab ipso admittatur, alioqui resignans semper ante admissionem retinebit beneficium. c. inter, de præb. 15

Tertio conferri debet beneficium illi in cuius fauorē facta est resignatio, alioqui pūisio non valebit, nec quidē a papa facta ca. vno, de rerum permuta. lib. 6 & ibi doct. alioqui esset auferre ius vnius, & dare alteri, quod non potest fieri, cū sit de iuregentium. l. ex hoc iure. ff. de iust. & iure. gl. in l. 2. de precib. Imperat. offerend. potest tamen Papa illum resignationem non admittere. 16

Quarto requiritur, q; is prouisus per resignationem acceptet beneficium, alioqui resignans semper in suo beneficio remanebit ratione illius claus. Non aliter, nec alias & c. quia non intelligitur dimissum, quod nondum ablatum est l. nec vtilem ff. ex quib. caus. maior. 17

Quinto q; mittatur prouisus in possessionem vi istius prouisionis, si in possessione non erat l. si ex stipulatione. ff. de acquir. possess. 18

Sexto requiritur, q; prouisio fiat illi, in cuius fauorem fit resignatio, & antequam reuocatio procuratoris perueniat ad notitiam collatoris vel procuratoris, cle. vna de renun. 19

Resignatio semel facta nō potest reuocari.

Resignatio semel facta reuocari non potest c. quam periculosum. 7 q. 1. remittentibus n. actiones suas amplius non est dandus regressus. l. quæritur, §. si venditor. ff. de ædil. edict. & q; semel repudiatum est re integrare minime concedemus. l. cum quædam. ff. de cond. inser. & satis absurdum redire ad hoc cui renūciandū putauit. l. si quis iusiurandū. C. de reb. cred c. in causis, in si. de ele. 20

Nisi ante perfectionem, vnde si inter partes conueniat de permutando, antequam expleta sit permutatio, altera pars resilire, & pœnitere potest, l. si pecuniam. ff. de cond. caus. data l. 1. de rerum permu. 21

Nisi alicuius intersit, & tunc pœnitens soluere id quod interest tenetur. l. naturalis. §. 1. ff. de præscr. verb. l. nemo, de reg. iur. l. de ętate. §. Celsus, de interrog. act. †Vltimo si procurator constitutus ad resignandum coram legato, in fauorem talis Titij, & non aliter & c. nec alias, nec alio modo resignet pure & libere, & legatus contulerit Titio, valebit & resignatio & prouisio, vt plene cōsuluit Pet. Par. cōs. 15. circa, nu. 12. & seq. in 4. vol. qa in effectu mādatū adimpleuit. nec est egressus fines mādati, quaōbrē valet qđ actū est. l. diligēter. ff. mād. 22 23

Constitutus procurator ad resignandum in fauorem, si resignet simpliciter an ualeat.

Ego super hoc duos constituerem casus, primum, si resignans cum clausula, nec aliter & c. retinuerit sibi pensionem, vel aliud, & hoc non fuerit secutus 24

procu-

procurator, nec a Papa, vel legato concessum, non valebit resignatio, nec prouisio per cap. cum dilecta, de rescr. quia forma mandati non fuit seruata, ob id nullum quod factum fuit, etiam si resignans mortuus fuerit, & non prosequatur, nam postquam resignatio nulla est, ita quoque prouisio nulla est, facta ratione resignationis inualide, ideoque beneficium vacabit per mortem, & nō per resignationem.

25 Alias si non steterit per procuratorem, sed forte papa noluit admittere pēsionem petitam cum ipse plenariam habeat potestatem in beneficijs. cap. 2. de præb. in 6. tunc pars non poterit conqueri. vt si quis resignet retentis sibi omnibus fructibus, & non aliter, si Papa recipiat resignationem retenta solum dimidia parte, valebit resignatio. *Resignatio retentis omnibus fructibus facta valet licet papa non reseruauerit nisi dimidiā.*

26 Dummodo procurator insequens mandatum resignauerit, quia papa non astringitur pactis partium, sed ista pacta sub beneplacito eius fiunt, & quatenus ei placebit. c. cum pridem de pact. si igitur ei nō placeat, nisi dimidia, non est qui conqueri possit cum partes omnia ad nutum ipsius referant. Alioqui sequeretur, quod in partium potestate esset suspendere, & irritare illius voluntatem, & beneplacitū Pōtificis, quamuis iustum, & quod moderaretur eius potestas secundum voluntatem partium, vt ēt cogerent eum facere, quæ vellent contra ius, quod esset absurdum quippe non subijcitur papa legibus, multo minus conuentionibus, quæ contra leges fiunt.

27 Cum igitur non placet papæ approbare cōuentionem partium, vt quia forte contra leges, non est ipsi, nec procuratori imputandum, & ita iudicauit senatus Burdeg. vt mihi retulit doctissimus, & illustris vir do. Ioā. Alesmius in eodem Senatu consiliarius meritissimus, hoc annō 1552.

28 Secundus casus si procurator constitutus ad resignandum in fauorem Titij, & non aliter, & c. resignauerit simpliciter, & beneficium fuerit dicto Titio collatum, si nulla alia fuerit reseruatio, valebit, & resignatio, & prouisio, quia procurator per æquipollens secutus est mandatum, & sic ab eo gesta valebunt l. fi. ff mand. quippe nullus est hic conquerens. *Arestum.*

29 Vide Anch. consi. 28. rationes, & sic potest intelligi opi. Pau. Parisi. in d. consi. 15. in quarto volu. quia interest an procurator sequatur mandatum, saltem per æquipollens, & valebit, secus in papa, qui voluntatem partium nullo modo sequi tenetur, sed omnia pro nutu suo disponit, eiusque voluntas, & dispositio ad amussim nobis seruanda, dummodo procurator, ut dixi, iuxta mādatum

30 resignauerit. †Non refragatur illa clau. non aliter, nec alias, quæ videtur cōseruare ius suum resignanti, vt no. doc. in l. si quidē. C. de exce. quia hoc est verū quando procurator non esset secutus mandatū, & formam, secus in papa, qui non adstringitur ad pacta partiū seruāda, nisi quatenus sibi placēt c. proposuit de cōces. præb. alioqui semper illuderetur papæ, & eius beneplacitū ex arbi- *Conuentiones partium quas papa ad probare debeat.*

31 trio partiū pēderet, cōtra c. bonæ 2. de post. præl. †Et si obijcias, ergo papa auferet alicui prohibito beneficiū. Respō. hoc nō faciet, nā beneplacitū papæ quatenus cōcernit beneficiū, vt tali cōferatur, debet sequi voluntatem partiū, uel omnino recusare hoc papa solet, & tunc non præiudicaretur resignanti.

32 Sed si sint aliquæ conuentiones, quę forte contra ius sunt vel turpes, papa conferet beneficium ei quidem, in cuius fauorem est resignatum, sed turpes abijcet conuentiones, arg. no. in c. fi. de condi. appo. & partibus de hoc conqueri non est liberum, vide Fel. consi. 9. Papa.

De reuocatione procuratoris quomodo, & quando fieri possit.

1 VIDENDVM est quando procurator constitutus ad resignandum pos-

Reuocari potest procurator ante resignationem. sit reuocari. Quo loco, ne quid prætermittam, quod ad hanc praxim pertinere videatur, non verebor repetere tanquam necessariam regulam positam in Concor. in ti. de subla. cle. literis, in gl. vlt. reg. est, quod constitutus procurator ad resignandum beneficium, vel beneficia potest reuocari ante factam resignationem. cle. vna, de renun.

Reuocatio resignationis notificanda est collatori, aut procuratori. 2 Sed oportet reuocationẽ intimare, seu denunciare collatori, seu procuratori cõstituto, alias valebit resignatio, d. cle. vna, & non solum vni est denuncianda reuocatio, sed omnibus procuratoribus, si plures constituti sunt, alioqui resignatio facta ab illo, cui nõ est notificatũ, valebit c. si duo, vbi doct. de procur.

Reuocatio tacita est intimanda. 3 Reuocatio quoq; tacita est intimanda procuratori, vnde si quis constituat procuratorem ad resignandũ coram papa, non poterit constituere aliũ ad resignandum coram ordinario nisi fuerit primo procuratori denunciatũ, quia tacitũ non debet plus operari, quam expressum, l. cum quid. ff. si cer. pet. & constituendo secundum procuratorem, videtur reuocare primum, l. si quis, §. vl. ff. de procur. c. non iniuste, illo ti.

Intimatio reuocationis quando parti fieri possit. 4 Et sic non valeret intimatio facta parti, cum illa clau. non loquatur de ea, tamen in casibus sequen. valeret, videlicet quãdo est procurator constitutus ad renunciandum caussa permutationis, tunc sufficeret re integra parti renunciare alioqui pars esset in dolo, si postea expediret permutationem, c. fi. de proc. in 6. Fel. in c. ex parte decani, col. 1. ver. d. cle. 1. de rescr.

5 Idem quando procurator esset constitutus ad resignandum in fauorem partis illi. n. erit denunciandum, nam sua interest, & cum illo conuenit. l. si cũ mandassem, ff. mand. gl. in ver. facienda, in d. cle. vna, & Phil. Prob. in addi. ad Ioã. mona. in rub. de renunc. lib. 6.

6 Idẽ si in procuratorio nullus esset noiatus procurator, nec collator, sed cõrã quolibet ptãtẽ habẽtem vt tũc intimatio parti facta sufficiat, alioqui dol⁹ ꝓdesset eidẽ, cõtra. c. sedes, de resc. & hoc ẽt docet d. Prob. in d. rub. de renunc.

7 Item si non liceret collatori, vel procuratori intimare, forte quia pars iniuriose detinetur, nã hoc casu sufficeret ẽt reuocatio parti intimata, vel ẽt secreta vt asserit Bonif. in d. cle. vna. facit, l. quod te. ff. si cer. pet. Nam ꝙ per partem non stat, illi non est imputandum, l. in iure. ff. de reg. iur.

8 Præterea si procurator constitutus sit ad consentiendũ fnix, adiudicationis beneficij, poterit fieri notificatio reuocationis parti, quia in iudicialibus hæc sufficit. d. c. ex parte Decani, & c. 2. de procur. in 6.

Notario quando intimatio reuocationis fieri possit. 9 Imo ẽt sufficeret denunciare notario, qui instrumentũ procuratorij recepit antequã expediat, vt si postea conficiat instrumentũ, & tradat parti, tanquam falsarius puniri debet, quandoquidem iam est reuocatus, & inhibitus per denunciationem, ne conficiat instrumentũ, arg. l. si fundum. C. de rei vend. doct. in l. contractus, de fide instr. c. ex parte, vbi doc. de rescr.

Reuocatio non intimata valet. 10 Interdum ẽt non intimata reuocatio valet, ut quãdo procurator ad resignãdum erat per metũ constitutus. tex. in d. cle. vna, in uerb. sponte, & ibi gl. & doct. Io. de Sel. in tract. de benef. in 3. parte. q. 16.

11 Vel quando constituens mortuus est, tunc per mortem fit reuocatio, quæ quidem ẽt non intimata valet, quia non est, qui possit intimare. Fely. in d. c. ex parte, col. 10. versi. fallit. & 8. Nam mors omnia soluit. §. deinceps, in authẽ. de nupt. col. 4. & mandatum morte mandantis expirat. l. mandatum. C. manda. l. eius. ff. si cer. peta.

Reuocatio non intimata ualet in præiudicium reuocantis. 12 Etiam si ageretur de præiudicio solius reuocantis, nihilominus valebit reuocatio licet nõ intimata, vt si procurator constitutus ad acceptandũ, & resignandũ reuocetur, valebit reuocatio, adeo vt ille posthac acceptare non possit, nec beneficiũ acquirere. c. fi. de proc. in 6. Bal. in l. si mãdassem, in repe. ff. mand.

Idem

13 Idem dicunt si constitutus esset procurator ad præsentandũ, vel eligendũ, vt tunc sufficiat reuocatio, etiam non denunciata, quia hic procurator, non habet amplius potestatem d.c. si. de procu. lib. 6.

14 Sed contrarium est verius, nam valet collatio vicarij facta, antequã ipsi vicario notificata sit reuocatio. l. si forte ff. de off. præsi. Ludo. sing. 37. fuit quæstio. scripsi supra plene de his vicarijs, & idem erit in præsentatione, & electione in casibus permissis, c. pe. de ele. in 6.

15 Vltimo illa reuocationis intimatio debet fieri coram notario, & duobus testibus aut coram duobus notarijs, cle. eam, de ele. dixi in tract. nomi. q. 24. non refert aut an fiat a notarijs Apostolicis, uel Regijs; cum non inueniatur prohibitum, vt scripsi in tract. de lit. obl. artic. 2. alia videre licet in d. Cõcor. Francor. in ti. de subla. cle. literis ubi abũdãtius scripsi, ad alia pergere nos oportet.

Intimatio reuocationis quomodo fieri debeat.

De causis resignationem irrit. & primo de dolo.

NVNC videamus, quibus ex causis resignatio possit annullari, primo ratione doli annullatur, qui frequenter in his resignationibus interuenire solet, aut fraus, uis metus, uel simonia, & quandoque ista simul, ideo in resignatione antequam recipiatur, partes iurare debent ista, uel aliquid istorum nõ interuenisse, c. super hoc, de renun. vnde si cõmittatur alicui, vt recipiat resignationẽ, & solet adscribi hæc clausula. Attenteque prouideas, quod in resignatione prædicta dolus, vis metus; aut aliqua simoniaca labes nõ interuenerit, & c. vt patet in reg. Canc. Inno. 38. & si interuenerit, non debet pars

Iurant partes dolum in resignatione nõ interuenisse.

2 diffiteri, aut contrarium iurare. †alioqui collatio illi facta non ualet tanquam periuro iam facto per. c. 2. de, rescr. & c. tua nos primo, de iureiur. prout tamẽ scripsi in tract. de pacifi. pos. in 4. limi. & hodie admodum paucæ interueniunt resignationes, quæ saltem alterum istorũ non includant.

3 Præterea non vult papa valere resignationem pluta dolo malo factã, vt quæ non est simplex at dolosa, unde dicit glo. in c. pe. de his quæ ui metusve caus. fiunt, secundum canones siue vi, siue metu, siue dolo quis renunciet rei suæ, subuenietur ei contra oẽm possessorẽ, per c. reintegranr, 3. q. 1. & q. 2. c. cũ ecclesia, & seq. facit, l. eum qui, ff. de inoffi testam. non erit tamen ipso iure nulla

4 resignatio, secundum doct. sed annullanda. †Verum quia dolus annulat alios actus regulariter, quando præbet actui caussam, & l. elegãter ff. de dol. & istos actus non inuenio a lege exceptos, ergo continebuntur sub regula, maxime quia in is beneficialibus bona fides, & non dolus interuenire debet, c. cũ dilectus, de ele. licet hodie longe aliter accidat, & quia liber omnino consensus requiritur in resignatione, c. super hoc de renunc. Sed vis, metus, aut dolus interueniens excludit hunc liberũ consensum, ergo, & c. l. si mulier, §. si metu, ff. quod met. cau. vnde Prouer. 14. c scribitur, (Filio doloso nil erit boni,) & sic renunciatio dolosa non erit bona, nec fructum affectet doloso.

Resignatio dolo facta an nulla sit.

5 Adhæc ius canonicum abhorret præcipue uitiosum ingressum, ca. 1. & per totum, de eo qui mittitur in pos. in 6. sed nõ potest esse deterior ingressus quã dolosus, ideo recipi non debet, Nam iurecon. ait, in l. 1. ff. de doli excep. q. ideo hanc exceptionem doli prætor proposuit, ne cui dolus suus per occasionẽ iuris ciuilis contra naturalem æquitatem prosit.

6 Nec refragatur, quod dolus non vitiat in spiritualibus, vtpote si quis dolo inductus fuerit ad ingrediendum religionem, c. constituit, 20. q. 3. respond. non videtur deceptus, qui prouocatur ad bonum, & ad beneficiandum ideoque dolus bonus est qui non annullat actum tamen res debent restitui, ut ibi dicitur. Sed in beneficijs diuersum est, nã qui dolo beneficiũ aufert ab alio, remouet

Dolus an in spiritualib⁹ vitiet.

eum a seruitio Dei, quamobrem valere non debet illa dolo facta resignatio. †Secus si dolo quem inducerem ad acceptandum beneficium valeret.n.illa acceptatio, qua prouocatur ad seruiendum Deo, secus si ad resignandum. Item resignatio non dicitur actus spiritualis, cum potius sit a spiritualibus amotio tenditque alio quam ad spirituale. 7

Matrimonium an dolo annulletur.

Minus obstat, quod dici solet dolum non vitiare matrimonium, c.ex parte, & c.dudū, de conuers.coniug. & quod bonum est argu. de matrimonio carnali ad spirituale, c.inter corporalia, de transla.episc.respond. verum esse, cum est eadem ratio, sed longe diuersa est in matrimonio, nam in eo quis prouocatur ad acquirendum sibi, sed in resignatione ad relinquendum cogitur. † Adhæc in matrimonio licet quis dolo fuerit aggressus matrimonium, tamen ratū habetur in primo anno in quo cantur, (Exultate.) Item quia res nō est integra post cognitam Virginē, sed post renunciationem nil rati habetur, imo magna afficitur pœnitentia resignans, Ideoque dolus iste, nec iure naturali, nec prætorio, nec canonico iuuare potest illū, cui resignatio emolumēto cedit, vt etiā docet Fortunius in tra.de vltimo fine iuris, nu.335. & seq. 8 9

Insuper mens Papæ non est conferre, si dolus interuenerit, ideo non valebit resignatio, nec Papæ prouisio ipsius deficiente voluntate, cum quia subreptitia est prouisio, cum dolus non sit expressus in ea, non iuuabitur ergo dolo prouisus, decreto, de pacificis possessoribus, vt scripsi nu.155. per tex.in c.2.15. q.6 vbi sic scribitur. Si quando a sacerdotibus, & autoribus ecclesiæ, quædam scripturæ quoquomodo per metum aut fraudem, aut per vim extortæ fuerint, vel vt se liberare possint, quocunque ab eis cōscriptæ, aut roboratæ fuerint ingenio ad nullum eis præiudicium, vel nocumentum valere censemus, & sic nō præiudicat resignanti dolo inducto resignatio. 10

Literæ Regiæ non impetrātur ad annullandā resignationē beneficij dolo factam.

Et quia dolus concessum excludit teste Pan.in c.cum dilectus, in fin.de his quæ vi metus ve cauf.fiunt, & ibi gl. dicit coram episcopo suo restitutionem hanc posse peti. Nec impetrari solent Regiæ literæ in hoc regno ad infringendum huiusmodi resignationem dolo factam, vt scripsi Arestum in tract.de pacific.poss.nume.157. † Tamen si quis agat possessorio, & opponatur resignatio, replicabitur de dolo, & tunc poterunt impetrari literæ Regiæ directæ iudici, quod si constet resignationem dolo factam, non obstante resignatione, & non habita ratione ad illam ius administret partibus, & tunc iudex, si constet ei de dolosa resignatione manu tenebit resignantem, non obstante sua resignatione, vel restituet eidem possessionem, si eam amiserat per remedium reintegrandæ possessionis, & sic non conceduntur literæ ad resignationem rescindendam, vt iudicio rescissorio agatur, sed si possessorium intentetur impetrari literæ possint, quod non habeatur ratio ad resignationem metu vel dolo, seu vi factam, quod notes. 11 12

De ui in resignationibus adhibita.

Spoliati resignatio non valet.

SOLET etiam addi in resignationibus, ne vis interueniat, Nam si spoliatus beneficio resignet illud per vim, non valebit resignatio, nec præsumitur, ꝙ sponte resignet spoliatus c.sollicite, de rest.spol. & Domi. de Rota 216. nota ꝙ existenti, in antiq. & quæ vi, vel metu fiūt rata non habet pretor, l.1.ff.quod met.cauf.siue prouisio subsecuta fuerit a papa, siue ab alio quolibet ordinario, cū eadē ratio videatur in omnibus collatoribus, seu vis interuenerit, ab ipsismet collatoribus, siue ab alijs, c.sciant, de elect.in 6. 1

Et sic iste, qui spoliatus renunciauit, etiam post collationem alteri factam poterit intentare remedium.c.reintegranda.3.qō.1.nec iudices audient detinentem 2

nentem beneficium, donec restituta fuerit possessio spoliato, c.super hoc., de renuncia.

3 Limitatur quando spoliatus fuisset restitutus, & pacificam possessionem recuperasset, tunc Papa ad ipsius resignationem in forma gratiosa potest istud beneficium conferre nec requiritur in hac prouisione facere mentionem spoliationis, nec apponere clausulam vocatis vacandis &c. quia restitutio facit, ac si nunquam esset spoliatus, & in pristinum statum restituir. l.quod si minor. §. restitutio. ff. de mino. l. 1. C. de sen. passis, & ita seruat Curia Roma. quia non est spoliatus qui tenet. *Casus in quibus resignatio vi facta probatur*

4 Secundo nõ procedit quando hæc resignatio coacte facta esset authoritate iudicis de caussa cognoscentis, tunc quoque valeret, c. accepta, de restitutione spoliatorũ, glo. & doctor. in d. c. solicite, quia tunc præsumptio iuris tollitur, & inducitur notorietas defectus proprietatis, teste Socino in tract. fallent. reg. 378. & Barbat. consi. 47. præclare, colum. vlt. in 2. volum. & videtur metus purgatus, *Vis authoritate iudicis facta nõ iuuat spoliatũ.*

5 †poterit tamen iste si grauetur, appellare, & non obstante hac collatione facta, etiam a suo superiore licebit vim probare, quia per sententiam nõ tollitur nisi præsumptio, vt per gl. & doct. in l. fi. ff. quod metus caussa.

6 Tertio flectitur regula, si ante spoliationem resignasset tunc nil impedit quo minus valeat, vt dicit Lappus alleg. 23. quod est verum, si libere secus si coactæ, vt supra.

7 Quarto si quis etiam post spoliationem restitutioni cum iuramento, vel per pactum renunciaret, rata habebitur huiusmodi resignatio, gl. in ca. super hoc, in verb. resignationis, de renun. de Rota dec. 68. nota ꝙ licet, & dec 428. nota quid si spoliatus, in antiq. & So. supra in verb. spoliatio, & Nicol. Milius in ver. renunciatio, inuiolabiliter enim debet obseruari iuramentum authent. Sacramenta. C. si aduersus vendit. *Intrans non petere restitutionem potest releuari.*

8 Poterit tamen hic resignans impetrare literas releuamenti ab hoc iuramẽto præhibita illius dispensatione, nam ea facilitate qua fuit spoliatus, iurauit, vel promisit restitutionem non petere, quamobrem ei iuramentum vel pactũ nocere non debet, vt dicit in simili gl. & doctor. de renunciante exceptioni nõ numeratæ pecuniæ cum iuramento, in l. 3. C. de except. non numera. pecun. & Fel. in c. si cautio. de fide instru. doct. in l. 2. C. de rescin. vend. scripsi in tract. de chirograph. recognitio in ord. Reg. in 1. tomo, tum quia pactum hoc vel iuramentum præberet materiam delinquendi, contra l. conuenire. ff. de pact. dotal. sic docet Socin. in d. tract. Fallen. reg 378. spoliato. & sic qui vi resignauit, post amissam possessionem aget remedio reintegrandæ possessionis, de qua abunde scripsi artic. 5. gl. 1. de senten. executos, in 1. tomo ord. Reg.

De resignatione metu extorta.

1 RESIGNATIO quoq; metu facta solet annullari, nam quę metu facta sunt rata non debent haberi. l. 1. & per totum. ff. quod metus caussa, vnde in resignationis bulla solet apponi, Prouiso ꝙ metus nõ interuenerit, quippe renunciatio metu facta non valet, nec perdit beneficiũ sic resignatus, c. super hoc, &c. Abbas, & ca. ad aures, de his quæ vi metusue causs. fiũt, de Ro. dec. 203. nota ꝙ resignatio, in antiq. Hen. Boic. in c. quod in dubijs, de renun. & Fortu. in trac. de vlt. fi. nu. 275. dicit hanc renunciationem metu factam nullam & Barb. consi. 30. bene etenim, in 3. vol. *Metu facta resignatio non valet.*

2 Intellige etiam, si facta fuerit metu parentum, aut consanguineorum, *Metus parentũ aut consanguineo.*

A 4 c. sciant,

rum resignationem annullat.

c.sciant,de elect.in 6 idem si metus ab ipsis collatoribus processerit, cle. multorum,de pœnis.l.1.& l.sequent.ff.de liberali caussa. Rota dec.463.dubitabatur,in nouis.& Alexander consil.99.in casu,colum.3.in 3.vol.nume.10.Petr. Paris.consi.67.renunciatio,in 4.vol.

Vexantes consanguineos clericorum sũt excommunicati.

Et isti sunt excommunicati vexantes consanguineos clericorum, etiam laicos,propter clericos.d.c.sciant,de elect.in 6. vbi multa addidi. 3

Ideo poterit agi vel vendicatione ad beneficium sic metu resignatum, vel possessorio recuperandæ,gl.in §.ad tollendas,in verb.libere,de elect.in prag. 4
quia licet resignans sponte,ius suum ammittat,& possessionem ea.inter.iuncta gl.de præb.secus tamen est in eo,qui coacte,vel per metum resignat.glo.in c. notificasti.33.q Pan.in c.maiores,in fi.de bapt.smo,& in c.cum locum,de sponsal.Alex.consi.98.quoniam,col.2.vol.3.consi.seq. Nam quæ metus causa gesta sunt,rata non decet haberi,l.1.& seq.ff.quod metus causs.

Praxis annullandi resignationẽ metu factam.

Quamobrem in hoc regno Franciæ possumus petere corã iudicibus ecclesiasticis,annullari talem resignationem,vt quidam asserunt in d.c.Abbas,& de Rota decisione tricentesima septuagesimaquarta,Fui dubitatum,in nouis,siue nullam pronunciari,& declarari.Nam quo ad effectum nulla dici potest,vt scribit Aufrer. dec.Tholosa.quæst.ducentesima octuagesimaquinta,vide Alber. Brun.consil.82.super difficultate,inter consilia Feudal.† vel si agatur possessorio reintegrandæ & opponatur resignatio , probabitur metus , & non obstante resignatione iudex in possessionem restituet resignantem, vt supra dixi de dolo. 5 6

Purgatus metus quando dicatur.

Cessabit tamen restitutio,quando purgatus est metus postea per cõsensum liberum,ac nunquam censetur purgatus eadem caussa durante & subsistente, vt asserit Bald.in l.2.C.quod metus caussa.& doct.in l.interpositas, de transactio.C. Dec.consi.219.viso puncto, scripsi abunde in tract.de resci.s.cõtract.in gl.22.in 2.tomo contt.Regul.& quomodo purgetur metus scribit Petr. Paris. consi.135.Ioan.col.1.& seq.in 4.vol. 7

Metus cadens in cõstãtem virum inspicitur.

Adde quoq; restituendam esse ecclesiam spoliato,vel metum passo , quam resignauit,quando scilicet ille metus interuenit,qui potuit cadere in constantem virum,c.ad audientiam,de his quæ vi metus ve causa fiunt, l.metum.1.ff. eod.ita consuluit Calder.consi.rub de renun.†& dicitur cadere in constantẽ virum,vt cum est metus mortis,verberum aut cruciatus corporis,c.1.quod metus caus.& l.3.ff.eod.Sic metum accipiendum Labeo ait, non quemlibet timorem,sed maioris mali,nec timorem infamiæ contineri Pedius dicit in l.4 & 6. ff.eod.† Iustus igitur metus requiritur,idest probabilis,& non leuis, ca.fin.de app.Dec.in l.in omnibus caussis pro facto accipitur id,in quo quis alium perhorrescit,quominus fiat.ff de reg.iur. 8 9 10

Iustus metus quis dicatur.

Metus iudicatur , & dolus pro qualitate personæ.

Et multas phrases huius dictionis,iusta,exposui in l.iusta ff.de verbo.sign.& ideo pro qualitate personæ considerandus est metus,an sit iustus necne.ea.1. eod.quia in meticulosis,& senibus,& literatis, minor metus sufficeret , quam in alijs militaribus viris.arg.l.quæ sub conditione.ff.de cond.inst.& in mulieribus minor quoq; sufficit metus,c.caussam matrimonij,de offi.deleg.c.cum locum,de sponsa.Corset.sing.incip.metus. 11

Idem in dolo iudicandum est, vt omnis dolus annulet actum,& contractũ, sed talis dolus,qui etiam caderet in prudẽtem, & sagacem virum vt docet Bal. in rub.C.de rescindenda vend.& in verb.metus,in margar.& Alex.in addit.ad Bartolum,in l.& eleganter.ff.de dolo,vt refer Hypp.sing.407. non omnis metus,quod ibidem dicit se exercuisse proximis diebus in caussa non leui obtinuisse,licet haberet durum aduersarium. 12

De si-

De simonia in resignatione.

1 IN super in hoc rescripto clausula talis apponitur, Attente prouideas, quod simoniaca prauitas non interueniat, aut alia pactio illicita, Nam renunciatio beneficij simoniaca non valet etiam (vt dicunt) in præiudicium resignãtis, nec collatio, c. super hoc in gl. pecuniæ, de renun. Inno. in c. cum vniuersorum, de rerum permu. Arch. in c. ordina. 1. q. 1. de Rot. dec. 236. In antiq. Nicol. milius in repertorio, in verb. renunciatio. q. 4 & ista est communis fere sententia, quam infra reijcio. *Resignatio simoniaca an valeat in præiudicium resignantis.*

2 Tamen ille qui per simoniam resignauit, quia deliquit non poterit illud beneficium ita resignatum & collatum repetere, nec ille, qui simoniace adeptus est retinere, per gl. & doct. in c. constitutus, de transactio. Inno. in d. c. cum vniuersorum, Card. in c. super, col. 2. in 5. opposi. multa scripsit Ioan. Naucler. in suo tract. de simo. & ibi quoq; scripsi in addit. sic consuluit Guido papæ consil.

3 172. frater Hugo. † Quinimo potest eam resignationẽ superior admittere simpliciter, & tertio illud beneficium conferre, vt consuluit Domin. consi. 125. dubia, in 1. q. sequitur Staphil. in tract. de literis grat. rub. de varijs mod. vacatio. versi. puto tamen.

4 Alioqui simoniaco faueretur, si beneficium, quod per simoniam resignauit repetere liceret, quod nequaquam est faciendum, imo malitijs eorum obuiandum, l. in fundo, ff. de rei vend. c. sedes, de rescr. ne scilicet crimina remaneant impunita in maximum Reipub. detrimentum. l. ita vulneratus. ff. ad legem A-

5 quiliam, c. vt famæ, de sent. excom. † Cuius sententiæ videtur esse Dominus Tiraquellus in tract. de retract. municipali. §. vigesimosexto, glo. 2. numero. 10. quia licet non valeat renunciatio, tamen obtinet vim pacti taciti, ne amplius hoc repetat, cui renunciauit, ca. quam periculosum. 7. quæst. 1. ibi vide alia per eum adducta.

6 Hactenus lector beneuole, secutus fui communẽ super his sententiam, multis probatam rationibus, quamuis iurium interpretes super hoc varij fuerint, videlicet an simoniacus sit ipso iure priuatus necne, sed vt altius ista repetam, notandum est, quod si iura Decretorum inspiciamus, dicemus priuationem necessariam, in c. presbyter, ibi priuetur. 1. q. 1. & in Decret. etiam in occulto simoniaco sententia definitiua depositionis requirebatur, in c. 2. de concessis, & in c. insinuarum, de simo. *Simoniacus ipso iure beneficio priuatus.*

7 Sed vt omnia breuiter absoluam, arbitror dicendum habita iuris noui consideratione, simoniacum ipso iure priuatum beneficio in quo simoniam commisit, rex. est in extraua. cum detestabile, de simo. in communibus, ibi per electiones vero, postulationes, confirmationes, prouisiones, seu quasuis alias dispositiones, quas simoniaca contigerit labe fieri, viribus omnino careant, in ecclesijs, monasterijs, dignitatibus, personatibus, officijs ecclesiasticis, & quibusuis beneficijs. aut aliquo eorum cuiquam ius nullatenus acquiratur, nec inde faciat aliquis fructus suos sed ad illorum omnium quæ percepit restitutionem, sub animæ suæ periculo sit adstrictus.

8 Idem fuit statutum in Concilio Constantien. in hæc verba, Electiones aũt, postulationes, confirmationes, & quæuis prouisiones simoniacæ ecclesiarum, monasteriorum, dignitatum, personatuũ, officiorũ, & beneficiorũ ecclesiasticorum quorũcunq; deinceps factæ nullæ sint ipso iure, nullumq; per illas ius cuiquã acquiratur, nec promoti, confirmati, aut prouisi faciãt fructus suos, sed ad illorum restitutionẽ tanquam iniq; ablata percipientes teneantur. Statuentes vt super quod dantes & recipientes ipso facto sentẽtiam excommunicationis incurrant, etiam si Pontificali, aut Cardinalatus præfulgeant dignitate, &c.

Ec

Conuentionalis etiam ipso iure priuat.

Et quamuis extrauag. cum detestabile, intelligant quidam docto. in simonia 9
reali, videlicet cũ aliquid datur, vt is sit priuatus secus in simonia conuentio-
nali, vt scribit Cassad. in dec. 5. de const. Sed in concilio Constantien. nil dici-
tur de datione quo ad priuationem, sed quo ad excommunicationem sic, ve-
rum ipso iure annullat prouisiones, vultq; nullum ius acquiri per illas. †Ergo 10
si fuerit conuentionalis simonia, siue realis collatio facta ipso iure est nulla, resi
gnatio quoq; simoniaca tenet in præiudicium resignãtis, etiam si clausula fue
rit in ea, non aliter, nec alias, &c. quia is resignans non est vsus concessione iu-
ris cle. vna, de rerum permu. ideo nec poterit ad suum redire beneficium, quod
ex suo delicto amisit, alioqui delictum non puniretur, vt superius scripsi, vide
Pet. Paris. consi. 135. Ioannes, in fi. vol. 4. †Ex quo infertur, quod hodie benefi 11
cia simoniacorum ipso iure vacant, & possunt impetrari etiam absque alia de
claratione, quæ fieri poterit post impetrationem, per c. cum secundum leges,
de hæret. in 6. Sed in hoc regno raro fit declaratio, nã his casibus, quibus est
ipso iure priuatio post habitum collationem a papa seu ordinario, impetran-
tur literæ sasinæ, & nouitatis super possessorio, vt scripsi in cõst. Regijs tit. de
caussis possess. beneficior. in 3. Tomo †Præterea quo ad hanc priuationem nõ 12
fit differentia inter notorium simoniacum, & alium, contra quem probata est
simonia, semper enim probata simonia priuat ipso iure, & simoniachus est ex
cõmunicatus, vt supra, imo patet simoniacos veluti primos, & præcipuos hæ
reticos ab omnibus fidelibus respuendos, & si communicari non resipuerint,
ab exteris, id est laicis potestatibus opprimendos, omnia enim crimina ad com
parationem simoniacæ hæresis, quasi pro nihilo reputantur. c. fin. 1. q. 7. †Li- 13
cet fiat differentia quo ad depositionem ab officio, quia occultus non deponi
tur, notorius sic. c. 2. de confessis, c. insinuatum, de simo. etiã fit differentia quo
ad absolutionem & rehabilitationem, quæ facilior est in occulto, quam noto-
rio simoniaco, in foro conscientiæ, & ab occulto minor datur taxatio, & com
positio, vt sæpius vidi, sed non fit differentia quo ad priuationem.

Beneficia simoniacorum impetrari possunt.

Simoniaci dicuntur haeretici.

Differentia inter occultum et publicum simoniacum.

Collatio simoniaco facta est nulla.

Collatio quoq; simoniaco facta nulla est, nempe eo ipso ꝙ quis cõuenit sup 14
beneficio, & cõmittit hoc crimen est excõicatus, tã p extraua. cum detestabile,
quã p cõstitutionẽ editã in cõcilio Cõstãt. ob id collatio illi facta non valet, c.
postulasti, de cler. excõicat. ministran. Ideoq; beneficiũ illud potest impetrari.

Fructus restituit simoniacus.

Vltimo simoniacus ad restitutionem fructuum omnium tenetur, etiam si ec 15
clesiæ seruierit, quia tanquam fur, & latro non est ingressus per ostium, vt est
in Euange. & alia scripsi in addit. ad Ioan. Naucler. in tract. de simon. quæ sunt
notanda, veluti parum hactenus discussa.

Et sic ista quatuor annullant puram renunciationem, saltem quo ad effectũ, 16
vt illi, qui vi, metu, aut dolo resignauit, subueniatur, inæqualitas tamen fructuũ
beneficiorum non annullat permutationem, vt docent Ioan. monach. And. &
alij, in c. vno, de rer. permu. lib. 6. sic consuluit Bertrand. consil. 311. etiam in 2.
vol. ex prima editio.

Dari quando liceat pro vexatione redimenda.

Nota perpetuo. quod non potest dari pecunia, vel aliud temporale pro bene 17
ficio consequendo, & acquirendo, etiam si daretur pro vexatione redimenda,
c. ad aures, &c. Matheus, de simo. c. significasti, de elect. licet redimere vexatio
nem non sit contra bonos mores. l. Athletas, in fi. ff. de his qui notant. infa. vbi
Angelus & Innoc. in d. cap. ad aures, & Imo. in c. super eo, de transact. †pro iu 18
re autem quæsito, tuendo, & retinendo, licet in sequentibus casibus. Pri-
mus est, quando is qui vult redimere vexationem haberet bonum ius, & cer-
tum, secus si dubium. tex. in cap. dilectus 1. de simo. cap. nullus. q. 1. Panormita-
nus in cap. cum pridem, de pac. & Felinus in d. c. dilectus. 1. de simon. † certum 19
ius habere dicitur, si a consultoribus ei consultum fuerit ius suum esse præci

puum

puum, l. eum quem, ff. de iud. illis enim credendum est, l. si chorus, ff. de legatis tertio.

20 Secundo quando is, cum quo litigarem, esset persona valde potens contra quam vix, aut nunquam possem victoriam obtinere. Panor. & Fel. in d. c. dilectus, tunc mihi cedendum est. Ideo melius est, ut quicquam vexationis redimendæ causa recipiam, quia potentioribus pares esse non possumus, l. 3. ff. de aliena. iud. † Idem dicerem, si non esset potens in diuitijs, sed fauore, aut calũniarum plenus, tunc etiam esset licitum redimere vexationem, etiam dando pecuniam, vel recipiendo gl. in c. dilectus.

Potentis aut calumniosi vexatiõem redimere licet.

21

22 Tertio quando modicum daretur pro bullis, aut expensis factis in illis consequendis, aut pro collatione ab ordinario facta, & tunc etiam poterit dari pecunia collationis. gl. sing. in c. super hoc in verb. pecuniæ, de renunc. & ibi eam sequitur Imol. & Fel. in d. c. dilectus t. de simon. quia de modico tunc non curatur, l. scio, ff. de rest. in integ. c. ad quæstiones, de simo.

Modicum pro vexatione dari vel accipi potest.

23 Quarto notandum est, quod licet dans pecuniam in casu permisso pro vexatione redimenda non peccet, tamen is qui sic recipit, peccat, & est simoniacus & dictam pecuniam restituere tenetur, argu. l. & generaliter, §. vlt. ff de calũn. Host. in d. c. dilectus, quem refert, & sequitur Ang de Claua. in sua sum. in uer. simonia, in 2. nu. 10. & seq. nisi puter ius suum verũ, & bonũ in princ. & postea iusto errore ductus componat, vt doct. no. in c. cum pridem de pact.

Vexans recipiẽdo pecuniam peccat.

24 Quinto pro possessione acquirenda, & pro iure meo tuendo, liceret etiam dare, & in casibus præmissis, ubi multe a potente quis opprimeretur, & illam facile non posset consequi alias non, vt dicit Innoc. in d. c. ad aures, de simon. alioqui si simpliciter esset pronisum dare prouisione beneficij, fieret fraus legi quia nunquam daretur pro beneficio, sed pro possessioue, & sic nunquam cõmitteretur simonia, quod est absurdum, ideo tutius est cum vi redimere vexationem, & dare pecuniam, quod hoc facias cum papæ beneplacito, & sola signatura sufficiet.

Pro iure tuendo quando liceret quicquam accipere.

25 Vidi præterea dubitari, an prouisus de episcopatu, uel abbatia, aut prioratu beneficia conferre possit, antequam possessionem episcopatus, vel alterius prælaturæ fuerit adeptus, aut quis illa conferre, vel interim ad ea præsentare valeat. Et super hoc putarem sequentes casus esse considerandos.

Prouisus de episcopatu an beneficia ante adeptam possessionem conferre possit.

26 Primus est quando episcopatus, vel abbatia vacat per mortem, vel priuationem, tunc simularque prouisum est alicui de tali prælatura, poterit prouisus conferre beneficia ad prælaturæ collationem pertinentia, c. nostri, c. transmissam, de elect. vbi statim post confirmationem potest electus conferre, ergo, & prouisus a Papa quandoquidem prouisio habet vim electionis, & confirmationis, docto. in cap. cum olim, de caus. poss. Panor. in d. c. nostri, in vlt. not. quia domino licet rem suam capere, & illius fructus, teste Innocen. in cap. querelam, de elect. Refert Panorm. in dicto cap. transmissam, col. vltim. & in puris in corporalibus sufficit habere ius. Innocen. in c. cum nostris, colum. pen. de cõcessio prębend. refert Bald. in l. fi. col. pen. C. de edict. diui Adrian. tollend. probatur in cap. si tibi absenti, de præbend. libro sexto, unde patronus poterit præsentare antequam sit missus in possessionem hæreditatis, vt docet Bal. in l. fi. & Roch. Curtius in tract. iurispatro. in verb. ipse vel is, quæst. 11. vbi etiã ait sufficeret institutionem ad hoc, vt quis habeat plenum ius. licet non apprehenderit possessionem c. super his, de accus. Pan. in c. quod autem, in oppos. contra tex. de iurepa.

Nouus episcopus uel abbas an beneficia, & quando confe rat.

27 Secundus casus est, cum episcopatus, vel abbatia vacat per resignationem qualemcunque, non poterit nouus episcopus, vel abbas cõferre, donec possessionem acceperit, alias esset priuare possessorẽ sua possessione, quod nõ licet, etiam

etiam si iniuste possidere l.eum qui,de præb.in 6.c.placuit,16.q 6.c.auaritiæ, de elect.in 6.c.licet episcopus,de præb.eodem. Aufre.in dec. Tholo.q 443.in fi gl.in verb.promotus,§.censuit,de elect.in prag [Eudentius probatur, nam 28

Possessor episcopatus confert ante successoris aduentum.

quamdiu quis sustinetur in officio administrare potest,& conferre,c. fi.8.q.4. c.ad probandum,de re iud.l. Barbarius,de offic.præto.vnde excõicatus prælatus potest conferre,& præsentare teste Inno.in c.si vere,in fi.de sen. excommun.& Panor.in d.c.ad probandum, col.3.& is qui est in,possessione præsentandi iure præsentat,licet vere ius patronatus ad alium spectet, c.consultationibus,de iurepatro.

Proconsulem ante successoris aduentũ administrat.

Facit decisio Iurisconsul.dicentis,meminisse oportebit, vsque in aduentum 29 successoris,omnia debere proconsulẽ agere,cum sit vnus procõsulatus, & vtilitas prouinciæ exigat esse aliquem,per quem negotia sua prouinciales explicent.l.meminisse,ff.de offi.proconsf.ita quoque decebit prælatũ resignantem administrare,donec alter nouus veniat tractaturus negotia ecclesiæ.

Confirmatur per Imperatorem his verbis,Non est possibile, neque portabile omnino sine iudice relinqui prouinciam.§.fi.in authen.de admnist. coll. 30 7.Sic non decet ecclesiam Dei prælatis manere destitutam, & capite, ne interim gregem dominicum lupus rapax inuadat capit.ne pro defectu, de elect. Quemadmodum etiam præfectus Aegypti non prius deponebat imperium, quam successor,esset Alexandriam ingressus,licet in prouinciam venerit. l.vna.ff.de offi præfect.Augustal.

Antiquus abbas confert ante sibi intimas bullas.

Tertius casus est,Quod resignans poterit conferre,donec bullæ prouisionis 31 fuerint eidem intimatæ,nouusque prælatus fidelitatem, si quam debet Regi, præstiterit possessionem acceperit extrauag.iniunctæ,de elect. in communib. quo loco prohibet Papa,ne quis ante receptionem literarum administrationẽ bonorum accipiant,& sub uerbo bonorum beneficia comprehenduntur c. 1. de præb.scripsi in l.bonorum,1.ff.de uerb.sig.interdicitque Papa in d. extrag. ne qui recipiant istos prouisos sine literis,alias recipientes canonici,vel alij suspensi sunt a perceptione beneficiorum,donec gratiam habuerint a papa,præterea quod gestum est ante literarum receptionem est irritum, & sic omnes beneficiorum collationes,ut ibi scribitur.

præses ac iudex ante successoris notitiam cognoscit.

Præterea si præses prouinciæ manumiserint, vel tutorem dederit, priusquã 32 agnouerit successorem aduenisse,erunt, & hęc rata,l.si forte,ff.de offic.præsi. ita quicquid prælatus resignans egerit,firmum,& ratũ habebitur vsque ad aduentum successor,& quousque bullæ fuerint ei ostense.

Accedit quod iudex potest exercere iurisdõnem quatenus venerit succes- 33 sor,ẽt vltra tempus officij,l.meminisse,ff.de offic.præsid.& illius tẽporis solita stipendia consequentur.d.§ fi.in auth. de admi.colla.7.approbat Lud. Ro. singu.390.lex meminisse. Sic dicendum videtur in prælato,qui licet constituerit procuratores ad resignandum,tamen potuit papa non admittere, uel eum, in cuius fauorem resignatum fuerat,multis modis repellere.

Collatio vicarij reuocati ualet. Gesta per legatum reuocatum valent.

Item valet collatio facta per vicarium Abbatis,uel episcopi, ante scientiã 34 reuocationis,per d.l.si forte,decidit Rom.sing.57.fuit qõ Romæ,& sing.566. quod l.si forte habet locum in beneficijs,alle.glo.in l. Tribunus,ff.de test.mil. Ias.in l.more maiorum,nu.8.ff.de iurisd.om.iud.

Consuluit ẽt Cald.consi.4.de of.leg.quod valent gesta per legatũ reuocatũ 35 a papa in publico cõcistorio ante notitiã reuocationis,per c.audita,vbi docto. de rest.spol.c.1.ver.ex parte,de concess præb.lib 6.

Potestas conferendi non aufertur ante notitiam.

Adhæc si papa mandet episcopo,ut alicui prouideat, inhibendo ne alij cõ- 36 ferat,non tamen ei tollitur potestas alij conferendi ante notificatum sibi tale mandatum,c.dilectus, 2. de præb. c.tibi,& cap. duobus,de rescrip.in 6.cap. si ca-

si capitulo, de concess. præb. multo minus in reuocatione tacita censebitur reuocata potestas a prælato antiquo, prouidendo. s. alteri, nisi quoque fuerint illi notificatæ bullæ, & literæ prouisionis, alioqui frustra esset inuenta mandatorum præsentatio.

37 Et in dubio præsumitur, reuocationis ignorantia. l. verius, ff. de proba. regu. præsumitur, de reg. iur. in 6. Fel. in c. cæterum, col. 8. versic. valet processus, de rescr. & Rota dec. 459. circa tertium dubium, in no. & in addi. ad Roma. d. singular. 57.

Ignorantia reuocationis præsumitur.

38 Item valet snia a iudicibus reuocatis lata ante notitiam reuocationis c. audita, de rest. spol. vbi Pan. & alij. Bald. in l. 1. in fi. C. vt lit. pend. ac in l. mandatum col. 5. nu. 17. & seq. manda. Fel. abunde in d. c. cæterum.

39 Quinimo licet prouisus per papã recte fuerit certioratus de sua prouisione, non tamen ei licebit administrare quicquam de bonis prælaturæ, nisi prius habuerit literas Aposto. hoc probat c. super eo, 2. in fi ibi, cõtigerit literas recepisse, de appel. Pan. in c. qualiter, no. 1. de ele. vbi refert se fecisse hoc obseruari, nã quidẽ prouisus cu. Rom. volebat post prouisionem constituere vicariũ, dixi hoc facere non potuisse antequã receperit bullas, quæ nõ sunt de substantia prouisionis, sed probationis, vt per doc. in proœ. sexti. & in rub. de cõst. scripsi in §. 1. in verb. literas, de mand. Apostol. in Concord.

Prouisus certioratus non potest conferre, nec vicarium constituere.

40 Iidem quo ad resignantẽ non sufficit, qp ipse sciat literas Romæ esse expeditas, nisi fuerit et ei intimatę, & præsentatæ, nã debet esse ei notũ vt resignanti, sicut dicimus notum iudici, vt iudici. l. hæc aũt, §. nõ desendi, ff. quib. ex cau. in pos. ea. Bar. in l. multum, circa fi. de cond. & demonst. Card. in cle. quia contingit, in 3 opposi. de relig dom potest in aliquid esse notorium, nec tamen iudici notum, c. de manifesta, in fi. 2. q. 1. c. si duobus, de appel. consuluit Dec. consi. 295. in caussa, col. 2. nu. 5.

Resignanti bullæ intimari debent.

41 Adhæc licet pars sciat resignationẽ admissam, nescit tamen an pars acceptauerit, vel an vti velit literis, & prouisione sibi facta, ideo quousque fuerit ei intimatum, poterit recipere fructus, & alia facere tanquam verus prælatus, vt docet Phil. Franc. in c. vt nostrum, ver. hoc tamen, col. 4. de appel. vbi ẽt dicit valere sniam iudicis reuocati, antequam aliquis intimauerit ei literas reuocatorias, quia prius scire non præsumitur, an pars illis vti velit.

42 Imo reuocatio videtur habere tacitam cõdõnem, nempe si fuerit intimata, arg. l. qui absenti, ff. de acq. poss. vbi qui absenti seruo scribit, vt in libertate moretur, non eam mentem habet, vt statim velit seruũ possessionem dimittere sed magis destinationem suam in id tempus conferre, quo seruus certior factus erit. Dec. consil. 295. in caussa, col. pen.

43 Non me mouet, quod per resignationem quis fit priuatus, & possessionẽ, & iure, idest ti. c. inter, iuncta gl. de præb. c. vno, vbi doct. de rerum permut. in 6. quia hoc intelligitur de possessione iuris, quam perdit resignans, teste Inno. in c. quod in dubijs, de rerum permu. secus in possessione naturali, cui potest incumbere, donec sciuerit præfatam resignationem admissam, imo si ista possessione, quam post resignationem habet, spoliaretur, veniret restituendus, vt docet idem Inno. in c. super hoc, de renunc. Rot. dec. 158. licet, reus, in no. & sic, interim, & præsentare licebit, & conferre.

Resignãs quando iure, & possessione sit priuatus.

44 Quartus casus Cardinalis habens indultum a papa, vt nullus possit conferre beneficia ad suam collationem spectantia, non poterit vti illo indulto in beneficijs episcopatus, cuius non accepit possessionem, ideoque papa legatus in terim, vel alius poterit conferre beneficia ad episcopatum spectantia ante possessionis adeptionem, vt consuluit de Ripa lib. 2. de rescr. c. 31. quæritur, alleg. Dy. in reg. 1. de reg. iur. in 6. & Archidiacon. in c. eum, qui de præbend. eod. &

Indultum Cardinalis an extẽdatur ad episcopatum de nouo acquisitum.

& Anchar. in reg. sine possessione, de regul. iur. eodem, quia prælatus debet accipere possessionem antequam administret, & ante adeptam possessionē cōferre non debet in præiudicium illius, qui est in possessione prælaturæ. Inno. in c. in literis, de rest spol. Pan. in c. transmissum, per c. licet episcopus, de præbend. in sexto.

Ita quoq; si Cardinalis resignauerit, vti poterit suo indulto in beneficijs vacātib⁹, quousq; bullæ Abbatiarū, vel epatuū, quos resignauit, sibi fuerint itimatæ, & resignatarius in possessionē missus epatus, vel abbatiæ de nouo collatæ. 45

Consuetudo ut quis possessionē ante administrationem accipiat ualet.

Quintus casus est, vbi consuetudo viget, vt quis possessionē recipiat, antequam administret, tunc nō licebit cōferre, vel alia facere ante possessionē adeptem, si quidē ualet talis consuetudo Pan. & alij in c. transmissam, de ele. col. 3. per c. adhęc, & c. ut nostrum, de off. arch. alioqui frustra inducta esset installatio, & in possessionē missio si non obseruaretur c. si quis ordinatus, cū seq 92. dist. gl. in uer. promotus, in § censuit, c. licet de ele. in pragma probanda tamē hæc esset, nisi sit notoria, Io. de Sel. in trac. de benefi. in 2. par. q. 15. Fran. Marc. in dec. Delph. q 49. in 2. par. dec. 46

Administratione durante temporalium rerū episcopatus an episcopus conferre possit.

Sextus casus, licet Regaliorum iure noster Rex per delegatos, & cōmissarios administret pendente vacatione tēporalia, tamen adhuc poterit resignās conferre beneficia, ante quam resignatarius adeptus sit possessionem. Quia licet remota sit a resignante administratio temporalium, non tamen spiritualiū, igitur is antiquus prælatus, cū sit in illa iusta possessione, quousq; venerit successor, poterit conferre, & præsentare, per c consultationibus, de iurepatr. docet Io. de Sel. in tract. de benefi. in 2. par. d. q. 15. 47

Consuetudo regni ut Episcopus ante fidelitatem factam non administret.

Veruntamen licet in temporalibus longa regni consuetudine seruetur ꝙ prelatus non administret ante receptam possessionem, & factā Regi fidelitatē & præstitum iuramentū, quandoquidem ea sunt in manu Regis, secuus tamē in spiritualibus, nam statim atque fuit collatus Episcopatus spiritualia omnia suscipiuntur a papa, & sic ab eo tempore quo prouisus suscepit literas, poterit conferre, nisi cum vacaret per resignationem, quia tunc in præiudicium resignantis in possessionem, non poterit nouus prælatus conferre, donec adeptus sit possessionem suę ecclesiæ, & literas suæ prouisionis receperit, secundū d. Extrauag. Iniunctæ, ergo simulatque recepte sunt literę, uel alicui est prouisum, dum nullus alius sit in possessione episcopatus, poterit episcopus conferre. Nempe hoc est fauorabile ecclesijs, vt earum euitetur dispendiosa vacatio c. quam sit, de elect. in 6. Qui fauor cessat in rebus, quæ iam habent commissarium, & delegatum a Rege, qui interim administret. Ergo poterit episcopus per mortem prouisus statim atque nouerit suā prouisionem, conferre, vel præsentare, quia tunc nulli fit præiudicium, & succurritur ecclesiæ vacanti, ꝙ maxime est attendendum, c. si apostolica, de præb. in 6. 48

Ratione personæ & rei uitiatur resignatio.

VLTRA supradicta aduertendum est, quod ēt renunciatio ex tribus maxime illegitima redarguitur. Primo ratione personæ renunciantis vtpote quia minor est, qui non potest resignare. c. 2. de etate, & qual. Bened. in c. Raynutius, in ver. adiectæ, nu. 61. de test. Si tamen renunciauerit tenet cessio. gl & doct. in c. ex parte, de rest. spol. Sed si læsus fuerit dolo aduersariorum, restituetur. 1

Nam quamuis reputetur maior in beneficialibus, c. si de iud. in sexto adhuc tamen restituitur is, qui maior reputatur, per glo. & docto. in l. vna C. si de momenta. possess. fuer. appella. quam docto. ibi probant, & Alexand. consil. 80. in caussa. 2

caussa, col. 1. in 7. vol. & ista est communis conclusio, secundum quam fuit iudicatum Burdeg. vt refert Boer. in dec. Burdeg. q. 350. minor quatuordecim annorum, licet multi teneant contra, quos ibidem ipse refert.

3 Sed ego concluderem minorem restituendum, si caussæ cognitio in hac renunciatione vel actu non interuenerit, quia sine curatore ipse non debet quie quam attentare. c. fi. de ind. in 6. cum non habeat plenam administrationem. c. 2. de ætate & qualit. ideo simpliciter admissam resignationem minoris dicere non valere quo ad effectum, sed posse restitui. *Arestum.*

4 Verum si caussæ cognitio coram superiore interuenerit, & expediens fuisse pupillo dictum fuerit, tunc resignatio valebit, nec minor restitui poterit, & ita videtur concludere Nicol. Milius in Repertorio, in verbo minor 14. annis, nō enim videtur minor circumscriptus, si fuerit vsus iure communi. l. fi. C. de in integ. *Minor resignās an possit a quo restitui.*

5 ✝ Ideo si cum plura beneficia haberet, vno se exonerauerit, nequaquam videtur deceptus, vt concludit d. Probus in rub. de renun. col. 2. in additio, ad Io. Monach. siquidem onus est intollerabile seruire duabus ecclesijs parrochialibus, cum sit ars artium regimen animarum. c. cum sit, de ætate & qualit.

6 Et hanc restitutionem concedet Papa, nam soluere potest, qui & ligauit. l. si puellæ ff. de sponsal. vel eius legatus, tamen ordinarius sine alia impetratione poterit dictam renunciationem infringere cum caussæ cognitione, quia ipse ordinarius instituit, & destruit. c. cum ex iuncto, de Hæret. vel agent possessorio, vt supra dixi, & non obstante resignatione manu tenebitur in possessione.

7 Furiosus quoq; demens, vel amens resignare nō possunt, quia cōsensum nō habent, nisi forte dilucida haberent interualla. c. quamuis. 7. q. 1. l. fi. C. de cura. furio. l. furiosum. C. q test. facere possunt. l. in negotijs, vbi Dec. ff. de regu. iur. *Furiosus resignare nō potest.*

8 Sed aliquando papa concedit alicui facultatem resignādi sua beneficia, quæ non poterat resignare, vt forte quia erant reseruata, vel alias affecta, & tunc papa concedit, et vt is coram ordinario possit resignare simpliciter, seu ex caussa permutationis in qua concessione non est opus facere mentionem, q resignans patiatur defectum natalium, aut alias obstan. quia papa non difficilius concessisset, si hoc fuisset expressum, atq; satis papa videtur certificatus, dicendo quæcūq; beneficia obtines, aut in futurum obtinebis, permittimus resignare, *Defectum natalium non exprimatur in bulla quia resignare conceditur.*

9 ✝ Imo si contingeret in supplicatione hos defectus exprimi, nec tamen debent in bulla concessionis inseri, nā quid impediret ne daretur facultas resignādi, q tam exiguam continet gratiam, nō tñ viciabitur bulla ex hac expressione.

10 Secundo ratione personæ in cuius manibus fit resignatio, irritabitur, vt si fiat in manibus laici. c. admonet, c. & quod in dubijs, de renun. vel si fiat in manu Abbatis, vel alterius inferioris ab Episcopo, qui renunciationem permutationis caussa admittere non potest, c. quæsitum de rer. permu. Io. Monach. in rub. de renun. in 6. *Laicus resignationem non recipit.*

11 Tertio ratione rei indicatur inualida renunciatio, vt si Episcopatus resignetur coram alio, quam coram papa, c. inter, & c. quanto de transla. Episcop. *Episcopatus coram papa est resignandus.*

12 Vel si quis reuunciet iuri sanguinis, ex re eam renunciationē illegitimam cognoscemus. l. ius agnationis. ff. de pact. l. iura sanguinis, de regul. iur. hoc docet Ang. Clauaf. in verb. renun.

13 Item si ille cui prouisum est per concistorium de monasterio, vel ecclesia, literis non confectis cedat, vel moriatur, ex eius persona de nouo per obitum, siue per cessionem expedientur bullæ, quia per prouisionem factam per papam *Literis non confectis an acquiratur ius.*

14 in cōcistorio quæsitum est ius plenū, ✝ Secus in alijs prouisionibus nō cōcistorialibus, vt si quis resignet, aut moriatur literis nō cōfectis, non datur noua vacatio, sed ad primum redimus vacandi modū, vt dicunt pragmatici Romani.

15 Adhæc resignatio libere fieri debet, & pure idest sine pactione, conditione, vel *Libere fiat resignatio.*

ne, vel modo, c. ex parte 1. de offi. deleg. c. cum pridem, de pac. c. cum vniuerso rum, de rerum permu.

Vicarius an resignatione recipere possit.

16 Non valet quoq; resignatio facta in manibus vicarij, nisi specialem habeat potestatem ad recipiendum resignationes. Rota dec. 40. 3. nota. quod vicarius & 218. nota ꝙ in Antiq. Aeg. dec. 94. vicarius, & consuluit Cald. conf. 3. in rubr. de renuncia. hoc plene Staphi. probat in trac. de literis gratiæ, de varijs modis vacatio. versi. hinc quarto dicitur. Et dixi superius in materia vicario. Episcop. in 1. parte.

Scriptura in resignatione necessaria et subscriptio.

17 Item accedere debet scriptura in resignatione tex. in c. sicut vir, in fi. ibi petierit, vt ab Episcopi honore debeat vacare, eo petitionem scripto dante concedendum est, aliter id facere non valemus. 7. q. 1. & ibi Archid. facit tex. & ibi gl. in c. Consaldus. 17. q. 2. ne postea factum reuocetur in dubium, & si voluerit postea resignans beneficium repetere, propria scriptura incipiat ei obuiare c. saluberrimum. 1. q. 7.

18 Ideo solent subscribere resignâtes, & testes procuratorio constituto ad resignandum, propter vitandas etiam falsitates, quæ frequenter in his committi solent, & sic est casus specialis in quo scriptura requiritur, vltra numeratos per gl. in c. 1. de censib. lib. 6 Alias quomodo scribere illi possent nisi scriptura interueniret? quod lege Regia confirmatur in tit. De *la reformation des prouisions des benefices*, in const. Reg. art. 3. quamuis Collecta. in c. 2. in fi. de rerum permu ta. contrarium dicat.

Resignâs si iterum ei resignetur an debeat vltimus sedere, & pro ingressu soluere.

19 Quid si resignauerim præbendam & canonicatum in fauorem alicuius forte pressus infirmitate, qui demum eandem mihi recõualescenti resignauerit, an ego vltimus in choro & c. sedere debeam, aut pro ingressu tanquam omnino nouus quid soluere? Do. Probus in rub. de renun. in addi. ad Io. Monach. docet istum teneri soluere ingressum ac nouissimo recipiendum esse loco, quæ sententia de stricto iure procederet, per tex. in c. quoniam, de simo. tamen ex benignitate consuluit contrarium Paul. Parif. consi. 93. Michael. in 4. volu. non enim videtur amisisse possessionem, qui semper eam tenuit, & sic statim redijt. l. quod calore. ff. de reg. iur. l. pen. de diuor. & vide quæ scripsi inferius in reg. de publican. resig. gl. 18.

Renuntians liti an renunciet titulo.

20 Insuper renunciatio est stricti iuris, & stricte interpretanda, vnde qui renunciat liti, & causæ non renunciat titulo beneficij. c. quia circa, de consanguini. l. tres fratres. ff. de pact. l. postquam liti. C. eod. & hoc, docet Calde. consi. 5. an habens, in fi. rub. de præb. ideo renunciatio beneficio non inducitur, nisi expresse agatur. c. fane, cum gl. pen. de renun. Dec. consi. 551. plene, col. 1. & nisi in casibus a iure expressis. c. ex ore, in fi. de his quæ fiunt a maior. parte. c. dixi in trac. nominat. q. 1. & superius in tacita renunc.

Iuuari non potest titulo cedentis liti.

21 Et sic quamuis partes inter se conueniant, vt altera consentiat sententiæ possessoriæ, per hoc altera pars non poterit se iuuare titulo illius, qui consensit nisi ille consentiens sententiæ, resignauerit quoq; ius suum coram ordinario, vel Papa, & alteri parti fuerit collatum.

22 Quamobrem vt tutius negotium peragatur, solent conuenire partes, ꝙ altera consentiet sententiæ ferendæ coram iudice laico, vel ecclesiastico, & ꝙ dabit procuratorium ad resignandum coram potestatem habente, & facta collatione iuuari resignatarius poterit iure illius resignaotis.

Resignatio retentis fructibus non ualet.

23 Adhæc si quis resignauerit beneficium retentis sibi fructibus pro pensione non ualet resignatio, nam decet quod ipse qui altari seruit, de altari viuat. c. cũ sm, de præb. tum quia venit contra constitutiones & iura regni, quæ prohibẽt vltra tertiam partem reseruare, vt scripsi in tract. de pacifi. poss. in 18. ampli.

Vnde cum quidam Matisconen. præfato modo resignasset in fauorem Vin-

centij Flanuert,& demum eo mortuo ordinarius contulisset Bartholomeæo magni,possessioq; per iudicem Matisconen.fuisset adiudicata, dicto Flanuert, curia perperam & male fuisse iudicatum pronunciauit, & possessionem dicto

25 magni per mortem prouisio adiudicauit,anno 1512 die.5.Martij, †Verum alia forte caussa mouit Senatum,quia propter impositam pensionem non solet vitiari tota bulla.c.si eo tempore,de rescri.in 6.facit.l.1.C.de rei domi.ibi, cingulo,in quo obrepserant fraudulenter. *Arestum.*

26 Item si postquam aliquis obtinuerit sententiam super beneficio, quę transierit in rem iudicatam,resignet in fauorem tertij ante possessionem adeptam, non apponetur in bulla,vocatis vocandis, cum iam aduersarius fuerit vocatus,& succubuerit,constatq; illum esse detentorem illicitum ideo nō est opus vlterius cognoscere,sed apponetur clau.Amoto dicto,N.& quodlibet alio illicito detentore,de qua clausula scripsi in forma literarum executorial.in Cōcor.& in bulla nouæ prouisionis supra. *Clausula uocatis uocandis non debet poni post rem iudicatam.*

27 Si uero succumbenti resignaretur,qui prius possidebat,tunc non fiet executio,si quidem ipse est in possessione,& contra seipsum ageret, sed fiet simpliciter prouisio,nec debet inseri clausula parito iudicato,quæ solet regulariter in eorum prouisione poni,contra quos sententia lata fuit,sed hoc est speciale vi resignationis sibi factæ,nec est opus traditione ei qui iam illam habet.§.venditæ,de rerum diuis.in insti. *Clausula parito iudicato quādo sit necessaria.*

28 Item si quis infirmitate pressus resignauerit suum beneficium,nisi super vixerit per 20.dies beneficium vacare censetur per mortem,& non per resignationem,quod statuitur in reg.Cancell.18.& quia illa regula est de seruatis in Francia,licet bolle satis illustrata commentariis per Gomes.non verebor tamē, quotidiana mea scholia subiungere,& quæ dudum ex vsu forensi collegi, breuiter depromere,quod vt dilucidius peragamus,tex.inseramus. *Resignantis beneficium & morientis ante 20. dies dicitur uacare per mortē.*

Regula de infirmis beneficia resignantibus.

Item voluit quod si quis in infirmitate cōstitutus resignauerit aliqd bñficiū, dimiserit,aut illius commendæ cesserit,seu ipsius beneficij vnionis dissolutioni consenserit etiam vigore supplicationis dum esset sanus signatæ, postea infra 20.dies a die per ipsum resignantem præstandi cōsensus computādos,de infirmitate decesserit,ac ipsum beneficium quauis authoritate cōferatur per resignationem sic factam,collatio huiusmodi nulla sit, ipsumq; beneficium nihilominus per obitum censeatur vacare.

GLOSSA. I.

1 ISTA regula est a Iulio 3.Pontifice maximo nuperrime sicut vides aucta, quamobrem ad verbum transcribenda duxi, singulis eius verbis congruam interpretationē subnectēdo, vt dicit Iurisc.in l.item veniunt, vers.aptanda. ff.de petit.hæredit.Primo hoc verbum si quis in hac regula positū,tam masculos quā fœminas complectitur,l.1.vbi abunde scripsi.ff.de verb.sign. gl.in c.generali,de ele.in 6.vnde si mulier valetudine aduersa detenta resignet,& intra 20.dies moriatur, vacat officium,Abbatia, vel prioratus monialis per obitum,tum quod eadem sic ratio in mulieribus,quæ in viris,tum etiam q̃ verba conueniant,& sic dispositio.l.4.§.toties.ff.de damno infecto, Ad hæc quod lex sit generalis tā viris,quā mulieribus,tex.in l.leges vniuersales.C.de legib. *Abbatissa moriens intra 20. dies post factam resignationē cōprehenditur in hac regula.*

2 Ratio cur hæc regula introducta sit,est , vt videlicet fraudes volentium de beneficijs testari,vitentur, nam ante regulam istam in agone mortis existen-

tes resignabant, & sic erat quodammodo testamentum in beneficijs, necnon successio quæ tamen in his maxime prohibetur, etiam ratione consanguinitatis, c. 1. de præb. nam quæ Dei sunt ab homine dari non possunt. c. plerique. 8. q. 1. præterea tendit hoc maximum præiudicium, expectatium, mandatariorum, nominatorum, ac ordinariorum, ergo restringendum etiam quia a cõsilio hæc resignatio reprobata, vt statim in gl. seq. dicetur.

Papa an cõtineatur in hac regula et cardinales. Quinetiam in Papa resignante habere locum hanc regulam voluit. Gomes. in commentarijs huius regulæ q. 1. quod putarem verum quo ad prohibitionẽ ne successorem in confinio mortis sibi constituere, vel eligere debeat, sed quo ad alia vis comprehenderetur, sicut nec Imperator quod tanquam rarum amplius non discurio. 3

Sed in Cardinalibus resignantibus aliquod beneficium fateor habere locũ, cum in generali dispositione concernente animæ salutem, & bonum publicum Cardinales comprehendantur, maxime quando fraus appareret, quæ procul ab ipsis esse debet Gemi. in c. si propter de rescr. in 6. 4

In episcopatibus & abbatiis procedit hæc regula. Et Gomes. hic, & in procem. reg. Cancel. dicit hanc regulam seruari in Episcopatibus, & abbatijs, & prioratibus electiuis, quorum nominatio in hoc regno ad Regem spectat, scripsi in §. 1. in verb. dispendiosa, de regia ad præla. nominatio. facit in concorda. 5

Familiares cardinalium hic nõ excipiuntur. Insuper Gomes. hic frustra quærit, an habeat locum in familiaribus Cardinalium resignantibus, quia licet facta sit resignatio cum consensu illius Cardinalis, & sic iure expedita sit, tamen si moriatur resignans intra 20. dies, vacabit per mortem, non per resignationem, quandoquidem hic nullus excipitur, & cum Cardinales comprehendantur, multo magis & illorum familiares. 6

Si vero postea resignans moriatur, valebit prouisio ꝑ mortẽ, sed cũ cõsensu dicti sui Cardinalis, alias nõ per aliã regulam Cancell. quãobrem nõ possum satis admirari vanã in hac re disputationẽ Gom. & ꝙ parũ huic regulæ cõferat. 7

In infirmitate constitutus.

GLOSSA II.

Resignatio proxima morti reprobatur. AVDI quid diuus scribat Hilarius Papa de his resignãtibus his verbis. Plerique sacerdotes in mortis cõfinio constitui, in locum suũ feruntur alios designatis nominibus subrogare, vt scilicet non legitima expectetur electio, sed defuncti gratificatio pro populi habeatur assensu, qđ quã graue sit æstimate, Ab vniuersis acclamarum est hęc præsumptio nũquam fiat, Quæ Dei sunt, ab homine dari non possunt ca. plerique; 8. q. 1. itaque cum hæc renũciatio proxima morti sit, reprobatur, nondum tamen ante istam regulam declaratum fuerat tempus, ideo statuit hic 20. dies in confinio mortis dici. 1

Requisita in hac regula primo infirmitas. In primis in hoc tex. præmittenda sunt requisita, vt locum habeat ista regula. Primo enim requiritur, quod aliquis sit in infirmitate constitutus, ibi, constitutus, ergo si esset sanus resignationis tempore, licet postea fato quodã moriatur intra 20. dies, nec tamen habebit locum hæc regula, quia resignans non est in infirmitate constitutus, facit c. de his, de sepultur. vbi si constitutus in infirmitate donet monasterio, parrochialis ecclesia canonicam portionem habere debet, secus si sanus donauerit, vt ibi nisi præstiterit consensum resignationi post infirmitatẽ, vt declarauit Papa Paul. in si. regularum suarum, in 2. regula. 2

Consensus resignationis tantũ valet quantum resignatio. Quia paria sunt resignare, vel præstare consensum resignationi. doc. in cle. vna, de renunciat. vnde si quis sanus resignet, & post datam supplicationis in infirmitatem incidens, consentiat, nisi vixerit dies viginti connumerandos a die 3

dle consensus huiusmodi, beneficium vacabit per obitum, vt est videre in d. regu. Pauli, & est bona declaratio, quam probat iste tex. & Franc. Marcus ita docet, q. 284. in 1. parte.

4 Vnde qui impetrauit per obitum, & allegat infirmitatem, eam probare debet, sicut qui dolum allegat. l. quoties. §. qui dolo. ff. de proba. nisi resignans statim post resignationem mortuus, quia tunc præsumitur, quod antea fuerit infirmus, & hoc residet in arbitrio iudicis discutere, quando statim vel non, l. vna, C. de emenda. seruo. per glo. ibi scripsi interpreta. l. diuus. ff. de senatuscons. Sillania. *Infirmitatem probare debet qui eã allegat.*

5 Intellige siue tempore resignationis fuerit leuis febricula, vel quartana vetus, seu grauis, & dura infirmitas, nam sufficit per istum text. q. moriatur ex illa infirmitate intra 20. dies, nam interdum in principio leuis est infirmitas, & postea sensim nisi occurratur, ingrauescit, licet quandoque differant in alia materia, l. quæsitum. ff. de re iud. l. 2. si quis cau. *Leuius infirmitas etiam attenditur.*

6 Etiam procedit iste tex. seu febris si continua, siue continens siue intermittens, aut interpolata (vt dicunt medici) nam si id temporis quis resignet, & postea moriatur intra 20. dies, locus erit huic regulæ, vt per obitum cẽseatur beneficium vacare, quia licet intermiserit dolor in febre interpolata, nihilominus hic quandiu humor est abundans in corpore, dicitur in ęgritudine constitutus, vt dicunt Medici, ergo habebit locum hæc regula. *Febris continua seu inter polata continentur in hac regula.*

7 Nec refragatur, l. final. C. de curator. furio. vbi furiosus tempore dilucidi interualli pôt contrahere, & alios actus facere, quippe tunc cessat furor, at hic in febre interpolata non cessat infirmitas, ergo nec cessabit hæc regula.

8 Extenditur et iste tex. ad reincidente in morbũ, vt si quis tempore resignationis, videbatur sanus tamen postea reinciderit in pristinum morbum, ex quo mortuus fuit intra 20. dies, vacabit hoc beneficium per obitum, quia censebatur constitutus in infirmitate tempore resignationis, licet parum intermiserit, & non fuerit continua infirmitas, l. qui tertiana. ff. de ædil. edic. quippe nõ videtur sanus, qui statim ad infirmitatem redijt. l. pen. ff. de diuor. gl. in l. Martius, ff. loca & Io. Franc de Ripa. in tract. de peste, fol. 142. ver. insuper quæro. *Reincidens in morbũ an contineatur in hac regula.*

9 †Vbi limitat quando reincidisset ex noua causa, vt per luxuriam, ex qua nascitur omne venenum, quia tunc nequaquam censebitur infirmus fuisse tempore resignationis, secus si reincidisset ex pristina caussa, quod præsumitur, per ea quæ superius adducta fuere, l. quod ita, ff. de ædil. edic. & luxuriam dicit valere esse blandum venenum, quod facilius est accusare, quam vitare. facit capi. quia sanctitas, 50. dist.

10 Intellige de infirmitate corporis, quæ carnem, & corpus grauat, & postea dissoluit, de qua loquitur d. l. quæsitum. ff. de re iud. c. nisi cum pridem, de renũcia. c. cum infirmitas, de pœn. & remissio. vbi Panor. scribit sex caussas, ex quibus infirmitates solet hominibus contingere. Et in quibus prosit tradit Benedict. in repe. c. Raynutius, in verb. mortuo, j. de testa.

11 Secus de infirmitate animi quæ furiosis inest, prodigis, amẽtibus, & alijs descriptis in l. 1. & seq. ff. de ædil. edict. nã de hac non intelligitur hæc regula. Sed de vtraque infirmitate, vide per tex. & gl. in 2. ff. de test. quippe resignatio ab his facta non ualet vt inferius dicam. Alias beneficium nõ vacabit nisi per obitum d. l. in negotijs. ff. de reg. iur. c. 1. & c. si quis insaniens. 15. q. 1. *Infirmitas animi non continetur ĩ hac regula.*

12 Et quando loquimur de infirmitate, intelligimus de corporis infirmitate, licet interdum soleat in iure canonico exprimi infirmitas corporis, in c. cum infirmitas, de pœniten. & remissio.

13 Nec intelligetur de sene etiam capulari, qui proprie non dicitur infirmus & cui non conueniunt verba, nec dispositio ca. indemeitatibus. §. supradicta, *Senex an infirmus dici possit.*

Gomes: reg. cancell. de ĩfirmis resig. quæst. 7. Et est receptior [illegible] senex [illegible] comprehendi Menoch. de Arb. iud. quæst. lib. 2. cent. pª casu. 60. nº 8. 9. cum seq.

de elect. in 6. Et lata differentia est inter senes, & infirmos, quippe videmus plerosque senes ita pene robustos, quam iuuenes, maxime qui caste vixerunt, nã hircosos, vt ita dicam, senes fere valetudinarios videmus, ob id dicerem, quod si senex nulla valetudine interna detentus, sed tantum naturali senectute, resignauerit, licet postea ex superueniente infirmitate moriatur intra 20. dies non habebit locum hæc regula, sed resignatio valebit, quamuis contrarium videatur tenere gloss. in pragma. sanct. in § item quod omnia, in verb. permutationis de colla. quam suo more transcribit Ioan. de Selua in tracta. de benefic. in 3. parte quæst. 18.

Sanus infectus peste an comprehendatur in hac regula.

14 Sic quoque dicerem hanc regulam non habere locũ in sano infecto peste, & renunciante metu pestis instãtis, nec in eo qui volebat inire duellũ cũ alio, vel inuolẽte ingredi mare, uel bellũ, quippe nõ sunt hi cõstituti in infirmitate, licet in periculo sit, sed iste tex. infirmitatem requirit, quinimo sani sunt, & integri, & possunt euadere periculum, si ipsi velint, & Deus permiserit.

Constitutus in infirmitate quis dicatur.

15 Et 90. infirmitatis priuilegia describit hic Gomes. quæst. 9. cõstitutus. n. in infirmitate dicitur, qui iam afficitur valetudine, & infirmitate, vt probatur a simili in cap. 2. & ea. in decorum, de ætate seipsi in §. 1. in gl. constitutum, de nomina. reg. in Concord.

Vulneratus dicitur infirmus.

16 Si tamen quis affectus vulnere lethali resignet, & non vixerit per 20. dies vacabat beneficium per obitum, & locus erit huic regulæ, qui simul atq; sancius est maxime si lethali vulnere, dicitur in infirmitate constitutus, intantũ vt Medici cum isto regulis vtantur eisdem, quibus cum alio febricitante, l. final. ff. de his qui deiecer. & superueniens febris ex tali vulnere creditur emanare, sicq; dicetur infirmitate grauari, l. ita vulneratus. ff. ad l. Aquil. Igitur in eo procedet hæc regula. l. vna, C. de emen. seruo.

17 Quæ satis comprehendere videtur prolixam distinctionem Gome. volentis hanc regulam procedere in magno vulnere, ex quo poterat mors sequi, secus si ex modico vulnere, l. vulneris magnitudo, ff. de iniur. vbi Angel & l. 1. §. vitium, ff. de ædil. edict. Hipp. in prag. sua, § & quia sed quorsum illa? si dicamus enim tale vulnus esse, ex quo mors superuenerit, non video quo ratione leue vulnus possit appellari.

18 Aduertendum est, quod licet furiosus nõ possit resignare, vt supra diximus si tamen quis mentis erat compos ante infirmitatẽ, & doloris caussa inciderit in rabiem, is non poterit resignare, nec alios actus facere, l. in aduersa, ff. de restam. l. in negotijs, ff. de reg. iur. vnde tria oportet probare, infirmitatem, & furorem, & q̃ id temporis fuerit furiosus.

Tria probanda ad irritandum resignationẽ infirmo facti furiosi.

19 Nam licet probatum fuerit eum varia, & diuersa dixisse deliria caussa morbi, nisi probetur quod eo tempore resignauit, uel constituit procuratores ad resignandum, valebit resignatio, sicut testamentũ, per tex. in l. quoniam, ibi- se minecis, & balbutiens lingua profudit, C. de testa. Bene. in reper. c. Raynutius in verb. in extremis, per illum tex. hoc et docet nominatim Pet. Par. consil. 15. circa, nu. 9. col. 2. in 4. volu.

An præsumatur facta tempore sanæ mentis.

20 Si vero fuerit facta resignatio a furioso, habente dilucida interualla nõ præsumetur facta tempore sanæ mentis, c. super hoc, de renunc. ideo oportet q̃ resignatarios hoc probet, per tex. iuncta gl. in c. si. de successionib. ab intest. in verb. compotem. quod probat Lanfran. in c. quoniam in verb. testium, column. 37. de probation. & Alexandr. consil. 141. in primo volum. & consi. 95. numero. 6. in 2. vol.

Tres casus ad regulæ intellectum.

21 Vltimo nota tres casus ad huius regulæ elucidationem. Primus est q̃ infirmus tempore resignationis si moriatur intra 20. dies vacabit beneficium per obitum, & ad hoc facta est hæc regula.

Secun-

22 Secundus casus si infirmus tempore constitutionis procuratoris, sanus factus tempore resignationis moriatur intra 20. dies, non habebit locum hæc regula, quia tempore resignationis oportet quod sit in infirmitate constitutus, per hunc tex. qui tamen in hoc casu non erat, & sic non habet locum regula.

23 Tertius casus si resignans sit sanus tempore constitutionis procuratoris, & postea tẽpore quo resignat sit infirmus, & moriatur intra 20. dies de infirmitate, beneficium vacabit per obitum, quia verba, & mens conueniunt, ergo & dispositio. l. 4. §. toties. ff. de damno infecto, & quia rationes huius regulæ locum habent, nam hic de suis beneficijs quodammodo testari videtur, siue inopinata mors fuerit, siue alia, quia sufficit rationes esse, & verba, nec æquitatem video in contrarium.

24 An huic regulæ derogari possit? & a quo? respon. derogari posse, nam omnis res per quascunque causas nascitur per easdem, & dissoluitur, c. 1. de reg. iur. & ab eo qui illam condidit, & sic a papa, quia eius est dissoluere, cuius est ligare, l. si puellæ. ff. de sponsal. & nihil tam naturale, quam eodẽ genere quodcunq; dissoluere, quo colligatum est, l. nihil. ff. de reg. iur. *Derogari an huic regulæ possit, & a quo.*

25 Intellige ex caussa iusta, quæ mouere possit ad tollendum rationem huius reg. nẽpe si quis valetudine detentus aduersa videat beneficium forte in manus hæreticorum incidere posse, si per obitum vacet ob id infirmus illud resignauerit in manibus papæ, iustæ poterit papa huic regulæ derogare.

26 Quæ licet sit iusta derogatio, tamen eius est iustior, ideo potestas papæ data est, ut iustiorem sequatur finem, & hoc probat tex. in c. unde 8. q. 1. vbi diuus Petrus inducebatur sic ad eligendum successorem Clementem, & sic non est inconueniens legem esse iustam, & derogationem iustiorem, nec sequitur hoc est iustum, ergo contrarium est iniustum, & cum sit hoc peritis notoriũ pluribus non probabo.

27 Sed an papa possit derogare huic regulę in mensibus graduatorũ, & nominatorum? hoc multis argumen. probaui in § præfatiq; ordinarij, in verb. vacare, de colla. in concor. vbi allegaui Senatuscon. audita parte, & vniuersitate a duabus classibus conclusum, & demum probatum. *Derogari huic regu. potest etiã in mensibus graduatorum.*

28 Adeo quod hodie iniuriam facit reuerendiss. Senatui, si quis semel ab eo iudicata ac recte disposita reuoluere, & publice disputare contendat, l. nemo. C. de summa trinita.

29 Nec est abuti, si papa prouideat ne in hoc casu locus sit regulæ, alioqui Rex & princeps quando derogat legi a se editæ abuteretur, quod quam sit stolidi iudicij dictum, nemo non videt, nec est reseruatio, nec species ipsius, quia statim prouisio facta a papa ad resignationem valetudinarij valet, & papa decernit, quod licet intra 20. dies, resignas moriatur, non vacet per obitum, huic regulę derogando, ac si facta non esset. *Princeps derogando iuri, non abutitur.*

30 † Nec per hoc dicitur derogare regulæ, de verisimili notitia quia non vacat per obitum quia papa facit vt non sic vacet, nec iniuriam facit ordinario admittendo resignationem, & non vtendo regu. in hoc casu, quia eam tollere potest, & sic illi derogare.

31 Nec priuilegium fuit datum nominatis, & graduatis miserationis gratia, sicut viduis, & orphanis, ac id genus hominibus, vt in l. 1. C. quando Imperator inter pupillos. scripsi in articul. fi. de senten. prouision. in constitution. regul. sed fauore literarum & literarum. *Priuilegia data nominatis quare fuerunt illis cõcesse.*

32 Alioqui non competeret scholasticis diuitibus, vel saltẽ illis, quibus belle prouisum est a parentibus diuitibus, & tamen omnibus scholasticis hæc priuilegia competunt, vt doct. notant in interpreta. authen. C. ne fil. pro patre. vbi etiam scripsi in tract. de scholastic. priuileg. *Derogatio iusta non est utilitati publicæ contraria.*

33 Nec dicitur derogatio huius regulæ iusta, contraria vtilitati publicæ, sed

B 3 conue-

conueniens, vt prædixi, & sic non obest, l. iubemus primo, C. de sacrosan. eccl. & quamuis non videatur in dubio derogatum priuilegio vniuersitati concesso, l. decurionibus secundo, C. de scientia, lib 12. tamen si hoc exprimatur in derogatione, nõ est opus coniecturis, l. continuus, §. cum ita, ff de verb. oblig.

34 Et ista derogatio in vno casu facta non tollit omnino priuilegium. nisi in illo casu iustiore, & multa specialia possunt circa idem concurrere, quando de voluntate concedentis appareret.

35 Vnde potest papa dispensare cum minore ex caussa, vt habeat beneficium et curatum, licet ibi duo sint spalia, & quod habeat beneficium curatũ, & quod non promoueatur durante tempore minoritatis, vt dicam infra de dispensa. & hæc no. Bar. in l. si is qui pro emptore, ff. de vsucap.

Reprobari collatio quando possit a collatore.

36 Nec me mouet illud vulgare, quod approbo non possum reprobare, l. Pomponius, ff. de neg gest. l. arenam, C. de inof. test. sed episcopus probauit collationem, ergo eam reprobare non potest, licet facta sit per resignationẽ, verũ ipse episcopus non reprobat collationem, quam fecit, sed ista regula eam nullam reddit, vt in tex. patet, ibi collatio est nulla, sit, & postquam collatio est nulla, beneficium est vacans huius regulæ authoritate, ergo episcopus illud conferre denuo poterit, quia in eo non delinquit.

Episcopus quando de euictione teneatur.

37 Nec et refragatur c. inter cætera, de præb. ibi episcopus tenetur de euictione, quando contulit beneficium, quod non potuit conferre, quia forte alij debitum, vt inter permutantes, de quibus loquitur ille tex. sed quando episcopus resignationem ab infirmo factam recipit, & confert Titio, hoc potest episcopus facere, quia beneficium vacat, & nulli est debitum.

38 Ideo si postea authoritate huius regulæ remoueatur beneficium a d. Titio, quia infirmus moritur ante 20. dies, non tenebitur ordinarius, quia hoc non facto suo, sed legis peruenit, nõ magis quam si homicida priuetur suo beneficio alioqui quando aliquis priuetur authoritate legis, episcopus teneretur quod est, absurdum, et episcopus cõtulit beneficiũ, quod conferre potuit quia nulli alij debitũ, c. inter cætera, erat permutãti debitũ, ideo episcopus tenetur.

Lex non fit ad alicuius incommodum.

39 Nec me cõturbat, quod hæc regula est facta ad cõmodũ, & libertatem ordinariorum, & contra commodum Papæ. respon. quis diceret, nisi vellet, nisi insanire, quod contra se tantũ legẽ vellet ferre, quippe de natura legis est, vt generalis sit. l. leges vt generales, C. de legib. & vt non fiat ad cõmodũ vel incommodum alicuius, alioqui non est lex, sed fæx, c. cum omnes, de const. † Itaque 40 debemus dicere hanc regulam generalem, vt oẽs liget, & maxime quatenus rationes se ad illos extendunt, sicut dicimus de ordinarijs.

Resignauerit.

Glossa III.

Resignatio quæcunque hic comprehenditur.

SECVNDO requiritur quod is infirmus resignauerit, nam si resignare tantum promiserit, vel constituit procuratorem ad resignandũ, non procedet hæc regula, sed vacabit vere beneficiũ per mortẽ possessoris, siquidem aliud est promittere resignare, & aliud resignare, argumen. l. aliud, ff. de regulis iuris, Decius consilio quingentesimosecundo, & sequenti, Et qualiscunque fuerit hæc resignatio, locum habet regula, siue enim facta fuerit reseruatis fructibus, siue non, seu in fauorem, semper dicitur resignare, & cui adaptantur verba, & dispositio legis quartæ, §. toties. ff. de damno infecto, alias in facultate partis esset seruando sibi pensionem aut fructus, istam regulam tollere, quod non est dicendum, quia nemo potest facere, quin leges,

leges in sua dispositione locũ habeant.l.nemo.ff.de leg.1.& sic intelligitur cũ effectu.l.1.ff.quod quisq; iuris.c.relatum,de cler.non residen.

Idem si quis resignasset corã ordinario caussa permutationis, & postea coram Papa simpliciter, si primo facta fuerit resignatio ab infirmo coram ordinario, & ab ordinario admissa, valebit quidem, si regnans viuat vltra 20. dies si vero citius moriatur, non valebit collatio facta ab ordinario, per istam regulam, nec ipsius papę prouisio, quia nõ vacabat beneficiũ, & sic nõ poterat illud papa conferre, sicq; iudicatum fuit, vt scripsi in §.volumus, in glo.vlt.decolla.in Cõcor.vbi licebit alia videre, & sic computabitur tempus a die, quo resignauit, non [illegible] ab eo die quo procuratores constituit ad resignandum, per istum tex.

Resignatione semel facta coram ordinario non potest iterũ fieri corã papa.

Siue simpliciter, siue ex caussa permutationis.

Glossa IIII.

1 Haec verba sunt in regula Inno.octaui, quæ licet nunc desint in regu.Iulij.3.nihilominus crederem in quacunq; resignatione procedere, siue simpliciter facta fuerit, siue caussa permutationis, de quibus superius dictum fuit, nam indefinitum verbum resignauerit, æquiuollet vniuersali c.vt circa, de elect.lib.6.

2 Sed dubium est, an is, qui permutauit cum ægro, qui decesserit intra 20.dies possit ad suum redire beneficium, si cõtingat ab eo, quod habuit, euinci quod videbatur, per c.si beneficia, de præb.in 6.quidam tamen contrarium asserunt propter animum fraudandi, quem videtur habuisse, nam cum cerneret istum ægrum, non decebat ab eo extorquere suum beneficium in præiudicium expectantium, & ordinariorum, & cum hoc tentauit, non est vsus iuris concessione ideoq; priuari debet vtroque, clem.vna, & ibi glo.1.de rer.permutat.nec dolus huic de patrocinari, c.sede, de rescr.

Permutans cum infirmo si illius beneficiũ amittat, an ad suum beneficium redire possit.

3 Tum imputandum illi est, quod vltro se periculo exposuerit, si quidem poterat cogitare istum moriturum, quem videbat infirmitate premi, quapropter ei dem non est subueniendum.l.si fideiussor.§.1.ff.qui satisdare cogan.& pro hoc est tex formalis in c.2.in fi.de renun.in 6.ibi, & idem renuncians habita omnino careat, & ambita, quod debet intelligi, cum appareat de fraude, quæ videtur apparens eo ipso, quod beneficium ęgri recipit.l.Medicus. ff.de extraordina.cogni.

Prædicta declaranda sunt, quando sanus iam renunciasset beneficio, secus si tantum ex parte valetudinarij facta fuisset, quia eo casu hic sanus vtrunq; habebit beneficium, & bona (vt dicũt) fortuna gaudebit, vt supra dixi hac parte.

4 Intellige vero beneficium illius, qui facta permutatione obijt ante 20.dies vacare per obitum illius, & de hoc non est dubium beneficium quoq; resignatu: per sanum compermutantem vacabit per suam resignationem, eo ꝙ hic annullatur collatio infirmi, vt vult tex.quod per obitum censeatur vacare, sed non potest valere permutatio ex vna parte, l.1.ff.de rer.permu.& inferius dicetur, ideo vacabit vtrumq;, & is qui fraudem fecit, amittet suum beneficium, caueat ergo quis, ne perniciosas huiusmodi permutationes factitet, alibi dicam abundantibus, quia res est ardua & maxime infra de permu.

Qui fraudem fecit amittet suum bnm.

5 Amplia etiam istam regulam habere locum siue permutatio facta fuerit de æqualibus beneficijs, seu de inæqualibus, tum quod text. indistincte loquatur de permutatione, ergo de omni permutatione, vt not.Host.in summa, de rerum permutatione, & doct.in rubric.illius tituli, per l.de pretio ff.de public. in rem actio. & si voluisset hic Papa tantum intelligere ad beneficia æqua-

Permutatio ẽt ĩ æqualis hic annullatur.

 lia-

lia dixisset, iuxta c. ad audientiam, de decim.

Et eadē ratio procedit ad inæqualia, quia videtur testari de beneficio, & re- 6
signando priuat ordinarium sua collatione, & nominatos ac alios spectantes, Nempe si infirmus habeat beneficium in episcopatu Aurelianen. quod permu tat cum alio beneficio sito in Epatu Parisien. & postea moritur intra 20. dies, nisi hæc eēt regula, Nominati Aurelianē. essent priuati illo bñficio, quia bene ficia caussa permutationis vacātia nō debentur eis. §. volumus de colla. in Cō cor. Seu per obitum vacare censetur, per istum tex. & sic nominatis debebitur.

Beneficia ... permutant vacantia non debent' nominatis

Nec refragatur ꝙ hęc regula extracta sit ex visceribus, c. 2. de renun. in 6 & 7
sic debet intelligi secundum, illud quia respon. illum tex. esse factum ab obuiā dum fraudibus, quæ fiebant expectantibus per has fraudulentas permutatio nes iste vero tex. est factus ad obuiandum fraudibus quæ fiebant ordinarijs & expectantibus, ne quis testetur de beneficijs, neuē sit in illis successio, vt in c. 1. de præb. a quo dicerem potius hanc regulam elicitam, necnon ab obuiandū malitijs illorum, qui suadent infirmis, vt beneficia sua resignent, vt dixi in tra cta. nomiuatio. q. 17. nu. 5.

Quod si dicatur fraudis præsumptionem abesse, quando sunt æqualia, resp. 8
successionem non cessare, vt dixi. At quando sunt plures rationes, vna cessan te non cessat dispositio. §. affinitatis, de nup. in inst.

Fauorabilis est hæc regula.

Nec obstat quod hæc decisio est odiosa, quamobrem restringenda, l. cum 9
quidam. ff. de libe. & posthu. Respon. Imo est fauorabilis, quia iuri conformis, & introducta ad fraudes euitandas. Et miror Domi. Gomes. tenere contrariū super hac regula quæstione 19. appellans eam odiosam, quam in alijs ferme quæstionibus iam dixerat esse fauorabilem, vt quæ concernit animæ vtilitatem, & bonum publicum, hoc in quæstione. 1. 3. & 5. & sexta, ac plenius, decimaseptima, sic vt valde sibi contrarius fuerit, in hac regula, nisi solutionis gratia dicamus esse partim fauorabilem, partim odiosam, sed malem eam vocare fauorabilem, & concilio generali conuenientem, vt probaui supra in gloss. 2.

Aliquod beneficium.

Glossa v.

Beneficium omne hic comprenditur ecclesiasticum.

TERTIVM requisitum, quod aliquis resignauerit beneficium, ibi beneficium quod large intelligitur, vt comprehendat etiam dignitates, per gl. in reg. t. de reg. iur. in 6. & in cle. auditor, de rescr. & quæcunque alia beneficia ecclesiastica, siue regularia, siue secularia, cum tex. hic simpliciter loquatur. Atq; officia ecclesiastica, & capellas, & capellanias, glo. in cle. 2. de deci. Fel. in c. postulasti, de rescr. scripsi in tract. nominatio. q. 9. etiam si esset hospitale, quod solet dari in titulum, per clemen. 2. de præb. scripsi in tract. nominatio. quæst. 15. & sic in altaribus, & leprosarijs, & alijs quibusque non exceptis, quæ in titulum conceduntur, docto. in clemen. quia contingit, de religios. domib.

Intellige siue vnum resignauerit, siue plura, argu. l. 3. §. 1. ff. de negoc. gestis, scripsi in §. præfatiq; graduati, in verbo nominationis, de colla. in Cōcor. quia indefinita æquipollet vniuersali. c. vt circa, de elect. lib. 6.

Resignans officium regium, xl. dies uiuere debet post resignationem.

Non tamen haberet locum in officijs profanis resignatis coram Papa vel Rege, quia tunc oportet, quod dies 40. viuat resignans ex statutis Regni Frāciæ, & eius communi obseruantia, vnde quando officij Regis admittitur resignatio, solet Rex literis excipere, dummodo resignans infirmus non sit, & viuat

viuat per quadraginta dies, vt dies, vt habetur in dec. Franc. Marc. 284 in 1. parte, habebit tamen hæc regula locum etiam in collationibus a Rege factis de quibusdam beneficijs, quorum collatio ex priuilegio Papæ spectat ad eum, vt fuit iudicatum in hoc Senatu prout scripsi in §. 1. in glo. dispendiosæ, de nomi. reg. in Concor.

Dimiserit.

Glossa VI.

Hoc verbum prius fuit additum per Paul. tertiũ, & nunc approbatũ p Iul. tertium, facit c. si beneficia, de præb. lib. 6. & plene scripsi in trac. de pacifi. possess. nu. 147. cum seq. nã si forte quis in infirmitate cõstitutus dimiserit seu reliquerit beneficiũ, forte quia eũ pœnitebat tot deuorasse fructus beneficiorũ, & animas pauperũ, & demũ intra 20. dies moriat, beneficiũ dicitur vacare p mortẽ, non per istam dimissionẽ, vt locũ habeat hæc regula, alioqui fraus sic fieri posset huic regulæ dicẽdo, ego dimitto bñficiũ, cum in agone sim constitutus, & qui dimittit, tacite resignare videtur, vt superius scripsi, & plenius in tract. de pacifi. possess. in 22. amplia. nu. 147. & seq.

Dimittens beneficium resignare illud videtur.

Aut illius commendæ cesserit.

Glossa VII.

Qvamvis olim doctores Vltramontani dicerẽt esse dubium, an ista regula procederet in eo, qui cedit commendæ, & multa producerent, quæ refert hic Gomes. q. 13. & Cassado. 32. hodie non erit amplius dubitationi locus, quandoquidem hic tex. expresse decidit, q si quis cesserit commendæ, & moriatur intra 20. dies, beneficium vacabit per mortẽ, nõ per cessionem commendę, pro titulo enim habetur hæc commenda, vt scripsi supra tract. de commenda, siue sit commenda perpetua, siue temporalis, vnde si parrochialis ecclesia fuerit commendata per sex menses alicui, & interim iste pressus infirmitate cedat commendæ, nisi vixerit tempore præstito post cessionem, dicerem hunc tex. locum habere, quia verba conueniunt huic text. dicenti Commendæ cesserit, hic cedit commendæ ergo, &c. nec loquitur iste tex. de perpetua, magis quam de tẽporali, sed simpliciter ait, dimiserit, dimittit autem is, qui cedit commendę etiam temporali. c. nemo, de elect. in 6. ergo tex. iste locum habebit, licet Gomes. cõtra. vide quæ dixi in tract. de pacifi. posses. amplia. 5. nu. 35. cum seq.

Commendatarius moriens intra 20. dies cõtinetur in hac regula.

Seu ipsius beneficij unionis dissolutioni consenserit. etiam uigore supplicationis, dum esset sanus signatæ.

Glossa VIII.

Intellige quãdo resignans ius habebat in illo beneficio alioqui contra, vnde si beneficium vnitum quis resignauerit, quod possidebat, sed erat vnitum in eius vita, vt potest fieri etiam eo non consentiente, clemẽ. vlt. de rebus eccles. non alienand. licet moriatur ante viginti dies non cẽsetur vacare

care

care per obitũ, per istam regulam, nec alio modo, sed vnio sortitur effectum.

At si beneficium erat vnitum, & ego possessor illius, consenserim vnionis dissolutioni, resignauerimq; illud beneficium vnitum, si demum intra 20. dies moriar, vacabit per mortem beneficium, non per resignationem per hæc verba addita, Iulium Papam tertium, etiam si consenserit dissolutioni vnionis per supplicationem signatam dum esset sanus.

Resignans non suum beneficiũ si postea non viuat per 20. dies non vacabit tamen per mortem illud beneficium.

Idem dicerem, si quis infirmus resignaret beneficium alterius, nam quamuis ipse moriatur ante 20. dies tamen illud beneficium non suum nequaquam vacabit p eius mortẽ, nam beneficium quod si quis habet, sine suo facto perdere non potest. l. id quod nostrum. ff. de reg. iur. quia nõ potuit resignare, quod non habebat. l. si vniuersæ. C. de leg. § seruus. Inst. de capitis diminutio. requiritur ergo quod is, qui resignat ius potentius habeat.

Inter colligitãtes si vnus cedat, an habeat locum hac regula.

Et sic dixi, quòd si ex tribus colligitantibus vnus in infirmitate constitutus resignauerit, & moriatur, vt hic, beneficium quo ad alios colligitantes non vacabit per obitum, nec erit eis opus noua impetratione, secus si iste mortuus ius potentius haberet, quia tunc etiam habere locum hæc regula, quia ille resignat beneficium, & moritur intra 20. dies. &c.

Bullis nondum leuatis resignãs an contineatur in hac regula.

Extende quoq; præfatam regulam in eo, qui bullis nondum leuatis resignaret ius prætensum, quia tex. iste non requirit possessionem, nam qui ius ad beneficiũ habet, ipsum beneficiũ habere censetur. l. qui habet actionẽ. ff. de reg. iur. & quia rationes huius tex. habent locũ in isto ergo & decisio, quamuis minus sit habere ius, quam beneficium. l. minus. ff. de reg. iu. maxime in Francia, vbi sunt infiniti processus & longiores, c. fundamenta, de elect. in 6.

Et postea intra 20. dies.

Glossa ix.

Qvarto requiritur, quod resignans moriatur intra 20. dies, q̃ si postea, non habet locum ista regula, vnde si decesserit 21. die, tunc valebit resignatio, nec censebitur vacare beneficium per mortem illius resignantis. Accipitur autem hic dies pro die naturali 24. horarum prout more Romano sumitur, & communiter. vt l. more. ff. de ferijs scripsi in l. 2. ff. de verb. signifi.

Per mortem Papæ non extinguitur hæc regula.

Regula quo anno registrata.

Habebit quoq; locũ hæc regula, etiã si admissa resignatione moreretur ordinarius intra 20. dies, vel Papa, quia licet per mortem Papæ extinguãtur regulę, tñ hæc lex regni facta est eo ipso quod in parlamẽto fuit recepta & registrata, quæ intantum, fixa manet, vt nihil officiat mors Papæ. Tp̃s aũt registrationis huiusmodi fuit anno 1493. die 20. Nouembris, & ab eo tempore seruata.

A die per ipsum resignantem præstandi consensus computandos.

Glossa x.

Viginti dies a die præstandi cõsensus computantur.

Qvinto cõputantur isti 20. dies a die consensus præstandi, hoc addidit Iul. 2. & hoc confirmauit postea Paulus. 3. nam si quispiam resignauerit calendis Ianuarij, vigesimaprima die censetur vixisse 20. dies & si vixerit post resignationem per 20. dies, a die tamen consensus per decemocto dies tantum, nequaquam censetur vixisse viginti dies, ita quod bene-

beneficium vacabit per mortem.

2 Et intellige siue consensus fuerit præstitus per procuratorem, siue per resignantem, nec sufficeret cõsensus præstitutus per constõnem procuratoris, sed requiritur quod consensus præstetur, ubi sit resignatio.

3 Sed si quis bis resignauerit, sufficit quod viuat 20. dies a die consensus præstiti primæ resignationi, qui illa valet, altera non, cum per resignationem primam nullum ius habeat postea resignans, quamobrem iterum resignare non poterat, c. in præsentia, cum alijs multis, de renunc. c. inter, de preb. nec secunda resignatio inutilis impediet primam vtilem iuxta no. in l. certi cõditio. §. quoniam, ff. si cer. pet. c. ex tenore de rescr. *Secunda resignatio est inutilis.*

4 Vnde si in prima resignatione derogatum non fuerit huic regulæ, sed in secunda sic non impediet illa derogatio huius regulæ, quominus beneficiu vacet per mortem, videlicet si resignans moriatur intra 20. dies, a die primæ resignationis, quippe secunda resignatione, & prouisione nulla existente derogatio quoq; tanquam accessoria non valebit. l. cum principalis, ff. de regu. iur. & alia dixi in regula seq. de publicand. resigna.

5 Imo si quis vt procurator primo resignauerit ante procurarorium, & domini cõsensum licet ex postfacto procuratorium fuerit missum, & receptum, non valebit collatio ante præfatum domini consensum, aut eius procuratorium, nisi de nouo conferatur, quia pars non potest ratificando conferre, quamobrem rursus desyderatur nouus conferentis cum collatione consensus in partis siquidem potestate non est retificare collationem nullam, sed requiritur, & consensus, & prouisio conferentis, & resignantis, uide quæ dico infra in regu de publicand. resigna. *Collatio ante procuratoriũ receptum non valet, unde consensum prestare oportet.*

6 Ideo si contingat ante procuratorium receptum, procuratorem in uim procuratorij mittendi resignare, dic quod si tale procuratorium præcesserit illam collationem, valebit quidem prouisio. Si uero procuratorium factũ fuerit post collationem non valebit prima prouisio, & ita seruant pragmatici Romani qđ est notandum, & sic requiritur primo resignatio, postea consensus præstatio, nec consensus præstatur ante resignationem, vt in l. 1. no. ff. de rer. permu. doc. in c. super hoc, de renunc. *Consensus post resignationem præstari solet.*

7 Et sufficit quod sit infirmus, uel tempore quo resignat, vel si id temporis erat sanus, & tempore consensus præstiti erat infirmus, habebit locum hęc regula, cum hæc duo tempora consyderarentur hic uidelicet resignationis, & præstandi consensus, ac oportet quod his duobus temporibus sanus sit, sicut de testamen. & hærede dicitur in § in extraneis, inst. de hære. & qual. Bald. in c. constiturus, de rescr. *Sanum sufficit esse vel tẽpore resignatiõis vel consensus.*

8 Nam qualitas iuncto verbo debet intelligi sm tempus verbi, l. in delictis, §. 1. ff. de noxal. ista qualitas est iuncta uerbo, ergo debet intelligi vel tẽpore resignationis aut tẽpore consensus, vt hic patet. Et sic nisi vixerit 20. dies a die pręstir consensus, vacabit per mortem beneficium resignantis.

9 Vnde infertur quod dies consensus nõ cõputatur in termino 20. dierum, & hoc probatur per dictionem A, quæ separationem, & exclusionẽ denotat, per glo. in l. datio, ff. de act. emp. & c. statutum, de preb. in 6. vnde si quis resignaret calendis Iulij, & vixerit vsq; ad 20. diem adhuc habebit locum hæc regula, vt censeatur per obitum vacare verũ si lapsus fuerit dies, valebit resignatio, quippe non computabitur hoc tempus de momento ad momentum, sed tota dies computatur, vt si quis resignauerit hora 7. calendarum Iulij tamen die 20. sequenti, illa hora 7. non erunt lapsi dies illi 20. sed requiritur tota dies euoluta l. 3 ff. de minor. l. qua ętate. ff. de test. *Dies consensus non computatur nec de momento ad momentum.*

10 Verum de stylo curiarum Franciæ illi viginti dies cõputantur a die resignationis

tionis admissæ, & hoc in fauorem tam ordinariorum quam graduatorũ, & nominatorum, & sic fuit sæpius in Parlamentis Galliæ iudicatum, teste Boer. q. 348. quæritur. Sed hoc ante declarationem istam Pauli, quæ tamen nõ est repetita per Iulium III. & sic extincta videtur cum suo authore, nec potest ob hoc argui, quod non habeat locum in ordinario, quia hodie non repetitur & si repeteretur, intelligeretur de prouisionibus, quæ a Papa fiunt, tamen non excluderet tex. alias collationes ordinariorum, per alia verba, vt dicam.

De ipsa infirmitate decesserit.

GLOSSA XI.

Mori quando quis dicatur ex illa infirmitate.

SEXTO requiritur, quod resignans de ipsa infirmitate decesserit, alias si fato quodam moreretur, non haberet locum hæc regula, ibi de ipsa infirmitate decesserit. Et hoc dicit gl. hic, & Franciscus Marc. q. 85. in dec. Delphi. in 1. par. & dicitur tamen mori ex infirmitate, et si febris ratione illius superuenerit, vel aliud acciderit ab ipsa infirmitate, secus si extra prouenerit. c. 2. de clerico percussore, c. continebatur, de homic. l. alumnæ. §. fin. ff. de adimen. lega. facit cap. de his, de sepultur. Vnde si quis in infirmitate constitutus resignauerit, & postea, quispiam eum gladio peremerit, vel domus in eũ ceciderit non habebit locum ista regula quia non decessit ex ipsa infirmitate, & poterat forte euadere per tex. in l. item Mela. §. Celsus scribit. ff. ad leg. Aquil. & Soc. in repet. c. ad audientiam, in 7. q. princ. in 35. q de homic. Et liberatio facta per infirmam Abbatissam non valet, si de infirmitate decesserit, teste Matthæ. de Afflic. in dec. Neapol. q. 168. vtrum. Ergo relinquitur arbitrio Medicorum, quando censeatur obijsse mortem ex ipsa infirmitate. Bar. in l. si in rixa. ff. ad legem Cornel. de Sicar. plene scripsi in repe. l. Diuus, ff. de Senatusconf. Sillan. Et quando nunquam bene reconualuit præsumitur ex infirmitate præcedenti decessisse quo ad hanc regulam, secus quo ad puniendum delinquentẽ pœna legis Corne. de sicar. l. vna. C. de emend. seruo. Felyn. in c. presbyterum, de homic. & Hippoly. consil. 7. summi cœli mors aũr, vt cuicunque patet, est separatio corporis, & animæ. l. si mater. C. de inst. & subst. & quotuplex sit mors vide per Lucam de Penna in l. 1. col. 8. C. de desertor. lib. 12. & Card. in cle. 1. vt lite penden. Et an habeat locum in morte ciuili, quod non probat gloss. & doct. in c. susceptum, de rescr. lib. 6. nam verbum decesserit, uerificatur regulariter in morte naturali, l. si decesserit, ff. qui satisd. cogan. scripsi. ff. de verbo. signifi. l. cedere diem. Et quomodo probetur mors, scribit Barto. in tracta. suo quomodo, & qualiter probetur mors, & Ale. consi. 25. in 5. vol. abunde scripsi in arti. vlt. tract. de regestis, in secundo tomo const. regiar. ob id non repetam, & sic sufficit duo probare, primo, resignantem infirmum tempore resignationis, & demum mortuum intra 20. dies, quia præsumetur mortuus ex ipsa infirmitate, non si fuerit contrarium probatum.

Mors quid sit, & an procedat in morte ciuili.

Ac ipsum beneficium quauis authoritate conferatur.

GLOSSA. XII.

Admissa debet esse resignatio.

SEPTIMO requiritur, quod ista resignatio sit admissa, uel p papã, vel legatũ, ordinariũ, vel aliũ, ibi ac ipsum beneficiũ quauis authoritate cõferatur per resignationẽ, & in registris curiæ Paris. habet, q si quis in infirmitate cõstitutus resignauerit aliquod beneficiũ vbicunq;, et si in curia Rom. &c. Et sic

2 Et ſic conuenit huic declarationi per Papam Paulum editę, quippe niſi reſignatio ſit admiſſa, nihil actū eſt, ideoq; ceſſaret dubiū, an vacaret per mortem nempe cum hic non abdicauerit a ſe beneficium per reſignationem, ſed illud tēpore mortis habeat, proculdubio vacabit per mortem, quæ oīa ſoluit. §. deinceps, in authen. de nup. & ſic requiritur collatio, alioqui dubium non haberet iſte tex. vt dixi, & hoc verbum conferatur eſſe ſuperfluum, & fruſtra poſitū cōtra tex. & gl. in l. 1. ff. quod met. cauſſa.

3 Adde per hæc verba quauis authoritate conferatur, regulam hanc habere locum et in ordinario cap. & alio quocunque, vt plene ſcripſi in tract. nomi. q. 17. nam ſi quis infirmus reſignauerit coram eo beneficium, vel ſimpliciter, aut cauſſa permutationis, & poſtea reſignans moriatur ante 20. dies, illud beneficiū ordinarius poterit iterum conferre, quia de nouo vacat per hanc regu. & quotieſcunque vacat ordinarius poteſt illud conferre, ſeu vacet per reſignationē, ſiue per non promotionem, vel per obitum aut alias.

In ordinario an hæc regula locū habeat.

4 Et ſic cēſetur habere vim duarū pſonarū, l. ſi cōſul, ff. de ado. & ſicut alter conferre potuiſſet illud beneficiū, ita & hic, nam quādo cōpetunt vni duo iura ſublato vno, nihilominus alterū remanet illæſum, l. ſi domus, vbi Bar. ff. de ſer. vrba. prædio. l. quoties duplici, de regu. iur. nec hoc fit per extenſionē, ſed quia hic expreſſe hoc ſtatuitur, ibi quauis authoritate conferatur.

5 Nec refragatur variationē eſſe prohibitam maxime collatoribus, clem. vna. de renun. Reſpon. verum eſſe contra ius, & in malum, ſed iure permittente licet, imo magnæ prudentiæ eſt, ſi reuocaueris id quod male egris. c. magnæ 22. q. 4. vt plene ſcripſi in interpreta. l. quod iuſſit, in præfa. ff. de re iud.

Variatio prohibita quando

6 Nec prima collatio poteſt impedire ſecundā, quia prima nulla redditur huius regulæ authoritate, & ſic quod eſt nullū, non pōt impedire ſecundam collationem, doct. in c. ex tenore, de reſcr. quia prima collatio eſt nulla.

Collatio nulla non impedit ſecundam.

7 Igitur hoc caſu poterit idem beneficium duobus conferri, quia bis vacabit per reſignationem videlicet, & per mortem, nec eſt diuidere beneficium cōferendo duobus, quando diuerſo tēpore vacauit c. tuæ, de præb. ſcripſi in gl. Cōcord. in ver. vni, §. 1. de colla. veruntamen æquum eſſet, vt ſi is cui primū contulit ordinarius ſit bonus, & doctus, eidem relinqueret, ſi non ſit alijs beneficijs oneratus, & iterum illi eidem per mortem conferret, & ſic nō variaret.

Duobus idem beneficium conferri poteſt.

8 Imo ſi collator non conferret iſtud beneficiū, ſic nunc per mortem vacās, puniretur, vt dicitur in c. de multa, de præb. ergo poteſt, & debet illud beneficium cōferre velut plene ſcripſi in trac. noia. q. 17. nn. 5. ibi vide, ſi non graueris, vbi reſpon. ad cōſiliū Decij. nec eſt veriſimile ꝙ Papa uoluerit in vno loco per hanc regulam prouidere videlicet Romæ, & adſcribere ſibi legem, & non alijs,

9 Imo puto ꝙ omnem fraudem per hanc regulam voluit excludere, quæ fieret reſignando præcipue fauorem, nam ſic quodammodo videtur fieri teſtamentum de beneficio, quod eſt pernicioſum, & ita fuit in Rota concluſum, vt refert Caſſad. in dec. 31. ſæpius in deciſio. ſuper reg. cancel. Et d. Gomeſ. in hac regu. ſæpius, ita fuiſſe iudicatum refert. q. 26. ergo quoque ſcripſi ſic in Frācia fuiſſe iudicatum, in d. q. 17. tract. nomi.

10 Tamen anno 1550. in vigilia aſſumptionis fuit prolatum Areſtum contrarium, ſuper parrochia de la boyſiere, Andegauen. in quo ſancitum fuit hāc regulam non habere locum in ordinario, quandoquidem ordinarius cum reſignatur coram eo, poteſt non recipere, quia ſimpliciter coram eo reſignatur, ꝙ ſi receperit, ſibi imputet, ſecus in Papa, qui ſolet ei conferre in cuius fauorem reſignatur, quæ liberalitas, ne ſibi nimium damnoſa ſit, & ad vitandas ſucceſſiones, reſtringitur per hanc regulam, vt non poſſit collatione ſua priuari, niſi vixerit per uiginti dies, ideo ſi ordinarius per reſignationem contulerit, ipſe non

Areſtum vt hæc regula non procedat in ordinario.

S.

ſe non

se non poteris postea conferre, ex eo quod nō vix erit per 20 dies hoc statuit Senatus variationis gratia, & alijs multis rationibus inuicem allegatis.

Ego vero putarem Aresta non esse in eadem specie, & in indiuiduo, si tamē contra essent, arbitrarer supplicationem a collatoribus Regi porrigendam, & exquirendam eius voluntatem, an primum velit seruari, an vltimum, per vltimum.n. approbatur collatio nulla facta per istam regulam. † Quod an fieri possit, vix mihi persuadeo, daturque vitiosa possessio, & ingressus ad beneficia, cōtra c. vnic. de eo qui mit. in poss. lib. 6. aufertur ēt libera conferēdi potestas, tollitur denique libertas ecclesiastica, ac papæ, & legatorum facultas prouidendi tollitur per indirectum, nam si approbetur collatio prima per resignationem, ergo non poterit iterum conferri et a Papa vnde ad vitandū hæc talia absurda, quę possent euenire, primo inhærerem, Senatusconsulto, videlicet hanc regulam habere locum in ordinario. 11 12

Opinio Rebuf. contra Arestum.

13 Sed fateamur quodcunque velis Arestum non tamen Papæ vel eius legato nocebit, vnde cum collatio per resignationem ab ordinario facta sit nulla per hanc regulam, licebit Papæ, vel legato prouidere per obitum, non obstāte collatione ordinarij, cum hoc Arestum non videatur eos ligare.

Arestum non nocet Papæ nec legato.

14 Nec obest, quod Arestum approbat collationem ab ordinario factam, verū est quod eundem ratione variationis, vt is ordinarius, qui iam contulit per resignationem, non possit alij amplius conferre, sed non quo ad alium, ideo eoā iure deuoluto poterit immediatus successor illud beneficium conferre, nā ad suos terminos est restringendum.

Immediatus successor potest conferre.

Cautela ut beneficium per obitum conferatur.

15 Imo posset idem episcopus per mortem iterum conferre, quia non potest ab eo auferri collatio, Sed prouisus per mortē conueniet super petitorio prouisum per renunciationem, qui si possessorio velit agere, consentiat cū possessorem, & non in possessione molestandum, verum quia nulla est sua collatio per hanc regulam dicat, peto eam nullam declarari, & ea sic declarata, adiudicari mihi beneficium, quod iudex ecclesiasticus decernet, videns primam collationem nullam huius regulæ authoritate. Et quod nullum est, non potest tractu temporis conualescere, l. quod in initio, ff. de reg. iur. & Reg. non firmatur, illo titulo. in 6. quod no. tu, qui per obitum es prouisus, vt obtineas beneficiū, uel impetres a Papa, cui non potuit senatusconsultum nocere.

Collatio per resignationem et obitum eodem die vtra valeat.

Arestum

16 Et si vno die fuerit a papa collatio facta per resignationem cum derogatione huius regulæ, & eodem die per obitum ab ordinario, papæ collatio præsumitur facta prius, tam ratione prærogatiuæ, c. si a sede, de præb. in 6. quā ēt resignationis, vt fuit decisum in hoc Senatu, anno 1524. die 24. Decemb. & valebit per ea quæ no. Fel. in c. in nostra, corrolario, 18. & in c. capitulum de rescr. & abunde scripsi in tract. de pacifi. posses. circa fi. ēt si is cui collatum est ab ordinario, prius acceperit possessionem, vt ibidem scripsi.

Arestum.

Infirmus priuatus moriens intra 20. dies non continetur hic.

17 Præterea non habet hæc regula locum, si collatum fuerit beneficiū per priuationem, licet is qui priuatus est, esset id temporis in infirmitate constitutus & moriatur intra 20. dies, nam hæc verba non conueniunt, & sic nec dispositio c. indemnitatibus, §. Supradicta de elect. in 6.

18 Et iste rex. dicit, per resignationem conferatur, quippe vacatio per resignationem differt ab ea quæ fit per priuationem, cap. susceptum, de rescr. in 6. capitu. cum in illis, § primo, & seq. de præbeu. ibidem, si tamen ipse ante priuationem resignauerit sanus, & postea ex sententia condemnationis moriatur, non habebit locum hæc regula, quia nec verba ad hoc tendunt & si infirmus accusatus resignaret coram Papa subreptitia esset resignatio, & prouisio, & sic vacaret vere per obitum, idem si vacet per contractum matrimonium, & postea is intra viginti dies moriatur ex labore Herculeo vxoris nouæ, nec tunc obtinebit

Per contractum matrimonium.

nebit iste tex. quia verba non conueniunt, vt dixi.

Sed an possit quis pendente lite super priuatione beneficij resignare. Resp.
19 posse, per gloss. in verb. finita in c. 2. vt lite penden. in 6. non tamen ex caussa permutationis, ne decipiat permutantem secum, vt docet Staphil. in tracta. de lit. gratiæ, rub. de varijs modis vacatio. versi. & per supradicta, & Boer. in dec. Burdeg. q. 209. tractatus. nu. 6. & quæst. seq. Domi. consi. 105. ad supplicationẽ, q. 2. nisi fuerit adiecta clausula, In impetratione & cum decreto, quod resignatio illius cedat in fauorem impetrantis, quod solet concedi post primam priuationis sententiam, antea vero non.

Sed vix reciperetur hoc in Francia, quia sapit reseruationẽ, Et sic hoc casu
20 confertur beneficium alteri, quam permutanti, quãdo scilicet fuit impetratum per istius priuationem. Si tñ hic priuãdus in infirmitate existens resignaret, & moreretur ante priuationem intra 20. dies, esset locus regulę & idem etiam in eo, qui intra mensem debet priuari parrocchiali ecclesia per non promotionẽ si antea infirmus resignet, & moriatur, puto hunc text. locum habere, quia & mens & verba ad hoc tendunt, secus si pridie quã priuaretur, resignaret, & postea a iure esse priuatus, c. licet, & c. commissa, de elect. in 6.

Collatio huiusmodi nulla sit.

G L O S S A XIII.

ET hic. Collatio facta per resignationem est nulla & quod nullum est, nullum producet effectum, vnde vidi dubitari, an hæc collatio facta ei, qui habet duo beneficia, faciat ea vacare, per text. in cle. si plures, de præb. Respon. non, quia postquam est nulla, nullum sortietur effectum, vulgata reg. non præstat impedimentum, & c. si tamẽ in vim ipsius collationis adipisceretur possessionem illius tertij pacificam, vacarent alia duo, vt ibi per c. cũ qui, de præb. lib. 6. quamuis ipso iure collatio nulla sit, vt nec colloratum præstet titulum, ne melioris sit conditionis stultus, quam sapiens, ideoq; in eius detrimentum valebit, at in eius commodum minime, veluti si per triennium hic possederit, non iuuabitur beneficio, de pacificis possessoribus, vt abunde scripsi in trac. de pacifi. possess. in Concor. & postquam collatio est nulla, per istum tex. non potest haberi rata, sed oportet quod de nouo per mortem conferatur alioquin is qui possidet ex collatione prima nulla, non est tutus etiam in foro conscientiæ, quia sine titulo est.

Collatio nulla an faciat vacare aliud beneficiũ.

Ipsumq; beneficium nihilominus per obitum censeatur vacare.

G L O S S A XIIII.

ADDIT etiam iste tex. quod non solum collatio per resignationem facta nulla est, sed etiam beneficiũ sic collatũ censebitur vacare ꝑ obitũ, & ita poterit conferri tanquã per mortẽ vacans, etiam ab eodẽ collatore, qui contulerat per resignationẽ, quia diuerso iure vacat, nec distinguit iste tex. an ab vno & eodẽ, vel a pluribus. Ex quo patet ꝙ actus factus per infirmum in præiudicium tertij non valet, vnde emancipatio facta a patre de filia, vt testetur non valet in præiudicium illorum, ad quos hæreditas deuoluebatur. Ancha. consi. 430. fuisset, quia in fraudem esse fieri. Plura adducit Bened. in repet. cap. Raynut. in verb. in extraneis, nume. 23. & seq. de testa. & plene Barb. in cap. in præsentia, nume. 38. de proba. sic fieri videtur in fraudem & præiudiciũ illius, ad quem beneficium, vel res debet venire post mortem,

Actus factus in præiudicium tertij non valet.

mortem, cui fraudi resistitur hic.

Etiam quia pressus infirmitate graui facile resignat, quod secum deferre nō potest. Et hoc videbatur ab eo donari non mera liberalitate, sed quia non poterat illud diutius tenere vult vt alius post mortem habeat, vt sic caussa mortis donare videatur, & quodammodo testari de beneficio. l. 1. & seq. ff. de donat. caussa mortis, nam si hic non resignasset, vacasset beneficium per mortem, ita etiam vacabit, quia resignatio pro non facta habetur, per hanc reg. docet Io. de Selua in trac. de benefi. in 3. par. q. 46. 2

Resignans in fauorem indigni, tenetur ad interesse.

Tenetur etiam hic resignans, si resignet in fauorem certæ personæ, quæ sit inhabilis & ei beneficium conferatur ad interesse illi ecclesiæ, & in conscientia, vt abunde docui in interpre. c. postulasti, in glo. de cler. excommunicat. ministran. veluti dum tentat ecclesiæ præficere nepotulum forte suum inhabilem, vel alium minus idoneum, & superius scripsi pœnas collatorum indignis conferentium. 3

Secundo ex ista regula concludit Ludouic. Roma. consi. 342. quo ad primū, col. 1. quod licet nulla sit collatio, per istum tex. tamē resignatio valebit, quia non annullatur hic & sic beneficium resignatum in curia, si non sit derogatum huic regulæ, non poterit ab altero conferri, scilicet ratione reseruationis, quæ tamen in hoc regno non habet locum, vt supra dixi. † Quod si resignatum esset coram ordinario, tunc nulla esset reseruatio, ideo poterit ordinarius postea conferre per mortem, vt etiam concludit Gomes. q. 33. ideo concludendum est, quod si beneficium in curia sit resignatum, aut extra eam debebitur nominatis, si moriatur in mensibus nominatorum, videlicet infra præfatos 20. dies, si vero contingat id in mensibus graduatorum simplicium, itidem eis graduatis debebitur, vt scripsi in §. præfatiq; graduati, de colla. in Concor. sicut etiam debebitur mandatariis, aut aliis expectantibus, quicquid in contrarium dicatur, sed in hoc regno ita seruamus licet vere vacet per resignationem, tamen censetur vacare per obitum, quæ ficta vacatio tantum operatur, sicut vera, vt inferius dicetur. 4 5

Beneficium sic resignatum vacans per obitum debebitur mandatariis, & nominatis.

Collatio generaliter accipitur.

Tertio notabimus hic collationem generaliter accipi etiam pro institutione, & qualibet alia prouisione, per tex. in c. vno, vt ecclesiast. benefi. sine diminutio. conferant. scripsi in §. statuimus. 2. in glo. conferantur, de colla. in Concor. & in §. 1. de manda. Apostoli. in vers. collationem, in Concord. vbi scripsi præsentationem large dici collationem, post Barb. in c. Abbatem, de refer. col. pen. sed hic expressit verbum collationis, quia solita est sæpius fieri, quam præsentatio, & plura alia adducerem, & probarem, nisi do. Probus hoc plene deduxisset in additio. ad Io. Mona. in c. cum in illis, de testam. † Et sic teneo contra Decium contrarium consulentem in consi. 224. nam si quis aduersa valetudine detentus resignet adhibito patroni consensu, & institutione facta moriatur intra viginti dies, quod tunc vacet beneficium per mortem, verba regulæ sunt ad hoc expressa, nempe hic est infirmus, & resignat beneficium, ac moritur intra 20. dies, igitur locum habebit hæc regula, tum quia procedit eadem ratio in resignante quæ in alio, ob id eadem dispositio locum habebit. l. illud. ff. ad legem Aquil. quicquid dicat, & distinguat hic Gomes. q. 17. 6 7

Infirmus resignans moriēs ante 20. dies post præsentationem & institutionē facit vacare beneficium per obitum.

Vbi dicit videri fraudem cessare, quando patronus consentit, sed non cessat resignans testari de suo beneficio, quamobrem licet vna ratio cesset, non tamen alia arg. §. affinitatis, de nup. in instit. adde quæ scripsi in tract. nomina. tio. quæst. 17. & in glo. dispendiosæ, de nomina. Regia in Concor. igitur patronus per mortem iterum præsentabit, & ordinarius instituet, sicut quando pluries vacat. 8

Quarto patet quod hic vacat per obitum fictione istius regulæ, non vere: quia 9

quia verbum censeatur positum in hac regula denotat fictionem, per tex. in c. 1. & c. is qui, de procurator. in 6. & c. 1. de arb. vide quæ scripsi in regula, de publican. relig in verb. non per resignationem inferius.

10 Unde si beneficium vacans per obitum tantum debeatur alicui, non debebitur sic vacans per hanc regulam, vt in reg de impetrantibus per obitum dei familia Cardinalium, etiam si clausula quouismodo esse inscripta, quæ veram vacationem, & non fictam videtur comprehendere arg. l. 3. §. hęc autem verba ff. de nego. gestis, & l. 1. ad legem Falc ita voluit Gomes. q. 35. & alijs quæst.

Ficta vacatio dicitur hic quæ comprehenditur in prouisione.

11 Sed vt superius scripsi contrarium est verius, quia tantum operatur fictio in casu ficto, quantum veritas in casu vero. l. filio. ff. de libe. & posthu. Bart. in l. si is, qui pro tempore. ff de vsucapio. Sed si uere vacaret per obitũ, comprehẽderetur in collatione per obitum, ergo & hoc casu, maxime etiam propter mentem Papæ præsumptam ex verbis generalibus in bulla, & signatura positis, Siue p obitũ vel alias quouismodo vacet, nõ debet intelligi, siue vere siue ficte.

12 Nẽpe si Papa fuisset iterrogatus, an vellet conferre, etiam si vacaret per hãc regulam, sane contulisset, quia plenam gratiam vult impartiri; debemusq́; respondere, ꝙ verisimile erat ipsum responsurum. l. Titius. §. Lucius. ff. de libe. & posthu. & beneficium principis plenissime venit interpretandum, maxime contra concedentem. l. beneficium. ff de const. princ. Et hoc intellige procedere cum vacabat per obitum tempore resignationis.

13 Sed dubitat Gomes. Quid si infirmus resignet beneficium in curia, quod alicui per resignationem confertur, aut alias quouismodo vacet, postea resignãs moritur intra 20. dies, an hic resignatarius possit retinere beneficium hoc tanquam per mortem vacans, cum sic fuerit eidem collatum? Respondeo non, quia tempore resignationis non vacabat per obitum, ergo papa non hoc casu videtur contulisse, nec præsumitur velle conferre beneficium vacaturum, sed tantum vacans. c. 1. de concess. pręb.

Collatum beneficium per resignationem nõ potest retineri, si vacet per mortem.

14 Et quo ad illa verba per obitum, dicas ex stylo posita nil hoc casu operari, quæ tractauit Gomes. q. 34. sed tam sub obscure, vt vix extricare se valeat.

15 Adhæc quando quis obtinet beneficium per resignationem, non patitur, nec incurrit eorum pœnas, qui viuentis beneficium impetrant, quas superius enumeraui, & quia de his sæpius dubitari vidi, ob id abunde scripsi regulam cum ampliationibus & limitationibus in materia subrogat, in decla. regu. de subrog. collitigan. in 2. parte.

16 Notandum est præterea, ꝙ licet per resignationem quis sit priuatus & possessione, & proprietate, idest rit. c. inter, iuncta gl de præb. c. vno, de rer. permuta. in 6. hoc intelligitur de possessione iuris, quam perdit resignans, teste Inn. in c. quod in dubijs, de renun. quippe si priusquam desierit ipso facto incumbere possessioni, spoliaretur, haud dubie veniret restituendus, teste Inno. in cap. super hoc de renunc. Rota. dec. 158. licet reus, in nor. & hoc dicitur in regula de publicandis resignationibus, quam inferius elucidabo post tractatum permutationum.

Resignans possessione priuatus quomodo intelligatur.

17 Etiam per obitũ vacare censetur, licet resignatarius beneficij resignati possessionem acceperit intra 20. dies, & publicauerit illam resignationem, vt docet per reg. de publicand. resign. de qua inferius scribam, quia hęc regula non habet resignationem ad possessionem, sed tantum an is viuat 20. dies post resignationem.

18 Et quamuis prouisio etiam Papæ sit nulla, per hanc regu. si tamen papa in bulla conferendo illud beneficium dispensauerit cum resignatario, vt istud secundum beneficium possit retinere cum primo, & loco dimissi, vel dimissorum aliud, vel alia, &c. si resignans moriatur ante 20. dies, & sic secundum

beneficium resignatum nunc vacat per obitum, tamen proderit eidem ista dispensatio, vt alia duo in vim illius bullæ retinere possit, quia rescriptum si duo diuidua contineat, vno extincto aliud supererit. c. si eo tempore, de rescr. in 6. vt superius scripsi in 1. par.

Nec obest, si dicatur extincto principali extinguitur & accessorium l. cum principalis. ff. de reg. iur. respon. dispensationem non esse accessoriam prouisioni, sed æque principalem, ideo non vitiatur sublata collatione per resignationem, vt superius scripsi in materia dispen. in 2. par. 19

De permutatione.

Collatio alteri quam permutanti facta nulla est.

AMITTITVR quoq; beneficium caussa permutationis resignatum. quod licet de iure decretalium posset alteri conferri, quam pmutanti, c. inter, de præb. tamen hodie collatio facta alteri, quam compermutãti nullus est momenti. c. vno, de rer. permu. lib. 6. & in cle. vna eodem. Bertran. consi 323. quicquid, in 1. vol. ex 1. edit. 1

Permutatio quid sit.

Rei nomine & bonorum beneficium continetur.

Imprimis hoc loco dicendum erit, quid sit permutatio, quæ sic breui describi potest. Permutatio est certæ rei ad alteram facta mutua præstatio. l. 1. ff. de rer. permu. Host. in summa sic definit, permutatio est vnius rei pro altera vicaria præstatio, quæ in idem reincidunt. †Vbi rei appellatione beneficium etiam comprehenditur, vt constat per totum tit. de rerum permu. in Decreta. & in 6. & in cle. si quidem, in tex. de beneficijs tractatur, sic scripsi in bonorum appellatione, in c. 1. de præb. & in l. bonorum. 1. ff. de verb. signifi. & clarius hæc de scriptio patefiet inferius, in materia etiam continetur ius, vt scripsi in l. rei, in 1. ff. de verb. sign. 2 3

Requisita in resignatione.

Verum vt plenius hanc elucidemus, sequentia notanda sunt in permutatione requiri. Primo, ꝙ ab vtraq; parte beneficium resignetur, alias si recusaret alter resignare, non esset permutatio. d. c. vno, de rerum permu. in 6 & in cle. nisi, vt inferius dicam. Et sic cum ego resigno beneficium meum, debes dare procuratorium ad resignandum tuum, quod non poterit ex post facto reuocari, scilicet facta ex vna parte resignatione. l. 1. ff. eodem, licet alias reuocari reintegra possit, vt dicetur statim. 4

Collatio causa permutationis fieri debet.

A partib. ius non datur.

Secundo requiritur collatio beneficiorum ex caussa permutationis vacantium, nec alias sufficeret conuentio partium, nec quidem approbatio episcopi, nisi de nouo conferret, cle. vna, eo. tit. quia a partibus ius non datur. Host. in c. ex ore, de his quæ fiant a maiore parte. Fed. in trac. de perm. benef. q. 27. Bertran. consi. 423. quicquid, in 1. vol. ex 1. edit. 5

Tertio ꝙ nomina & cognomina amborum in permutationis literis exprimãtur, alias incerta esset permutatio c. inter, de præb. do. in d. c. vno, de rer. per mu. lib 6. Ideoq; non valeret. c. 2. vbi do. de elect. in 6. 6

Nomine exprimere quando in permutatiõe sufficiat.

Tamen interdum nomen solum exprimitur sine cognomine, vt in cardinalibus, quorum solent nomina tantum exprimi cum titulis cardinalatus, vt Hieronymus tituli sancti Martini in montibus cardinalis egregij, vt in regu. cancellã. 30. 7

Idem videmus in principibus, vt tantum nomen soleat exprimi sine cognomine, vt Henricus Rex Franciç, Antonius Dux Vandomiæ, & Gallice, Loys, monsieur, Iean monsieur, & sic nomen monsieur. Dominus in fine ponitur ad differentiam aliorum, cum in alijs ante ponatur, vt dominus Petrus. scripsi in gl. Concor. in verb. magistro. §. 1. de coll. nam ex his est certitudo sufficiens, & sic non est opus alia expressione. l. 1. ff. de dote prælegat. & notoria non indigent expressione. c. manifesta. 2. q. 1. 8

Quarto

9 Quarto requiritur, ꝙ vterque ius habeat in beneficio, alioqui si quis nil iuris habens in beneficio, illud permutaret, non valeret permutatio d.c. vno, ibi sua beneficia, de rer. permu. c. cũ venerabilis, de excep. l. 1. ff. de rer. permu. vbi Pręđius nullam contrahi permutationem, si res aliena detur quia datum non videtur, quod retineri non potest, l. non quocunque modo, ff. de leg. 1. vbi est in reg. 38. Collecta. in c. 1. de rer. permu. *Collatio causa permutationis quando non tribuat ius.*

10 Et solet poni hæc clausula in prouisione summi Pontificis. Attente prouideas ꝙ neutri permutantium ius acquiratur, nisi quilibet ius habuerit in beneficio per ipsum resignato, ideo poterit resignans potestari se ad suum reditu-

11 rum beneficiũ, nisi res ita se habeat. c. si beneficia, de præb. in 6 †Et si facta fuerit resignatio, debet vterque de nouo habere collationem, secus si tantum fuerit dimissio, d. c. si beneficia, vbi doct. & c. cum vniuersorum, de rerum permu. Panor. & alij in c. cum venerabilis. de excep.

12 De consuetudine non petitur noua collatio, quando quis redit ad suum beneficium, vt no. Io. And. in c. vno eo. ti. in 6. & scripsi in tract. de pacifi. possess. in 22. extens. nu. 145. Et stylus Franciæ fuit alleg. & secundum eum indicatũ anno 1525. die 2. Maij. ideoque poterit agere ẽt possessorio is, qui redit ad suum beneficium, ẽt antequam redierit, vt semper vidi seruari, quia non censetur diuertisse, qui statim redijt, l. 3. ff. de diuor. nec possessionem amisisse ciuilem, l. clam possidere, §. fi. ff. de acq. pos. *Sine collatione noua ad suum redit beneficiũ. Arestum.*

13 Vnde si permutauero beneficium Sancti Victoris cum Titio, & demũ velim redire, quia compermutatum non habeo pacificum, si Titius interim moriatur, & per mortem quis petat in eius locum subrogari, is subrogabitur saluo iure meo, adeo ꝙ si datum mihi beneficium non remaneat, sed à me euincatur, non obstante alterius morte, & collatione, ad meum redire potero beneficium, vt sæpius vidi in curia decidi. *Redire ad beneficium meũ possum licet alteri collatum sit.*

14 Sed dubitari vidi, Cum quis vult mihi resignare beneficium, quod tamẽ alij vult ordinarius conferre pro suo arbitrio, an ego possim expedire caussa permutationis, licet beneficium non habeam, nominando beneficiũ eidem, quod non habeo? Respon. cum non intersit, nisi partis arbitror permutationem valere, quia parti semper liberum est, aut ad suum redire beneficium, aut ad cõplementum permutationis agere, l. 1. ff. de rerum perm. l. naturalis, §. 1. de præscr. verb. ergo non poterit alius agere. *Non habens beneficiũ an permutare possit.*

15 Nec obest in papa, quia ipse potest admittere ẽt in fauorem, quod non pôt ordinarius, ideo loco fauoris fiet hęc ficta permutatio, ne ordinarij committant fraudes, & quamuis subtili, tamen iustissimo medio, nam si dedi tibi rem caussa permutationis, & postea nolim ego tuam, sed sim contentus eam tibi dare, non irritatur, ideo permutatio d. l. 1. de rer. permu. vbi doct. sic nec instingetur beneficij permutatio si pars non conqueratur, quia si partes sint cõcordes, quid ad iudicem? l. 1. §. inde, ff. de noui oper. nunc. *Cautela vt beneficium habeam.*

16 Sed ad propositũ redeundo, an noua collatio desidereтur in eo, qui vult redire ad suũ beneficiũ caussa permutationis resignatũ, tutius esse arbitror ad vitãdam intrusionem, quæ maxime timenda est, vt saltem authoritatem quis superioris exigat, quæ loco collationis erit, nisi de consuetudine, vt dixi. *Redire non potest ad suũ beneficiũ qui deliquit.*

17 Non poterit tamen is redire, qui in permutatione facienda non requisiuit patronum, aut aliter deliquit, quia non est vsus concessione iuris tex. & ibi gl. in clemen. vna, eo. Collecta. in c. cum olim, eo. nisi de consuetudine non requiratur patroni consensus, vt inferius dicam. Nec tenetur quis probare ius habuisse permutantem in beneficio, seu illum habitum & reputatum fuisse curatum illius loci, & fuisse in possessione illius pacifica, nam impugnanti & dicẽti illũ nõ habere ius, incũbit onus probãdi. pan. & alij in c. illud, de præsump. de *Probare an debeam permutantem mecum ius habuisse.*

Permutans possessionem apprehendere debet.

Rota dec.109. agenti, in nouis,& in dec.capel. Tholo.q.467. scilicet quando possedit longo tempore,& pacifice propter tolerantiam superioris. † Secus si de recenti,vt docet Paul.Parif.consi.37.attendatur,col.1.in 4.uol.Boer.in decis.Burdega.q.205.tract.nu.5.& qui nunc adeptus est beneficium permutatū requiritur,ꝗ apprehendat possessionem,l.1.ff.de acq.pos.quæ est facti, l.denique,ff.ex quib.cau.maior.ideo ad alium non transmissi non sit apprehensa per eum,qui illam optat.l.cum hæredes.ff.de acquir.poss.scripsi in tractat. de mater.posses.in 3.tomo.ordi.reg. 18

Quinto requiritur ēt caussa in permutatione,quam episcopus disquirere debet c.quæsitum,vbi doct.de rerum permu. 19

Episcopus beneficij siti conferre debet beneficiū non inferior,& quid de exemptis.

Sexto ꝗ per episcopū,in cuius diœcesi situm est beneficiū,conferatur,c.omnes basilicæ.16.q.7.in his.n.permutatiōibus authoritate episcopi,vel superioris requiritur,non inferioris,qui permutationem approbare non potest , & in vim illius conferre.d c.quæsitum,de rer.permu.nisi inferior hoc præscripserit glo.& doct.in cle.1.de rebus eccle.non alienand.doct.in c.cum olim ,& c.auditis,de præscr.si verò ecclesiæ permutandæ sint exemptæ,ad papam pertinet , non ad episcopum approbatio.gl.& doct.in cle.vna.de supplē.negli.præla.& in cle.vna,de rerum permu. 20

Septimo requiritur illorum consensus,ad quos præsentatio spectat, vel electio,alias non valebit permutatio,glo.in clemen.vna,eodem & Fely.in c.cum Bertoldus,col.v.de re iudica.& Curtius in tract.iurispatronatus,in verb.honorificum,quæst.3.& Petrus de Vbal.in tracta. de permuta.benef.q.4. princ. nume.42. 21

Permutatio sine consensu patroni an fieri possit.

† Qui si noluit consentire, cogi poterunt, dum vtilis sit ecclesiæ permutatio,vt docet Feder.in tract. quæst.vigesimaquarta, vel superior approbare eam poterit.Panor. in cap.nullus,de iurepatrona.dicam inferius vers. 16. Panor.in disputa.incip. Augerio.& hodie vsus communis obtinuit, ꝗ post requisitionem patroni maxime etiam eo non consentiente permutatio approbatur ab episcopo, & valet,& sic iudicauit totus Senatus Parisien. vt retulit d. Quadrigarius. 22

Spirituale cum spirituali, et ius in re cum iure in re non ad rē.

Octauo requiritur,ꝗ spiritualia cum spiritualibus permutentur, non cum profanis,& ius in re,cū iure in re, nec.n.valeret permutatio de iure in re ad ius in rem,vnde non licet permutare mandatum,vel nominationes cum beneficio,p c.fi de rer.permu.Feder.in tracta.de permu.benef. q.13.& abunde Matth.de Afflic.in dec. Neap. q.17.quia istæ literæ non extenduntur ad alias personas, c.p. & g.de offi.deleg.Regia curia. 23

Nec potest fieri permutatio cum iure spirituali alterius generis , vnde non possum permutare decimas vel iuspatronatus cum beneficio.doct.in c.fi.de rerum permuta. 24

Litem prosequi debet is qui mecū permutauit.

Nono si beneficiū pacificum esse promisisti,moueaturq; mihi postea lis super eo,tu debes eā prosequi,& a me propellere molestiā oēm,alioqui si euincatur,reuertar ad meū beneficium.c.si beneficia,de præb.in 6. vel debes erga me cōdemnari ad beneficium similis ualoris,& secundū qualitatem primi mei quod resignaui.alia scripsi in §.volumus,in verb.permutationis,de colla. in cōcord.& vide Petrum de Vbal.in tract.de permuta.benefic. 25

Is cui dimisit beneficium, si ad illud reuertar, non potest obijcere, quòd ius non habebam.

Decimo redire possum ad beneficium, quod tibi dimisi, si ius habebam ad illud d.cap.si beneficia,ibi sua beneficia,de præbend. in 6.diuersum est si nullum ius habuissem,& hoc si forte notorium esset, forte per sententiam, aut alias,vt gloss.decidit in gl.38.in regu.Cancella.allegans.Io.Andr.ita tenere, in ca. vno, de rerum permuta.in 6.& Feder.in tracta.de permuta.benefic.q.8. 26

† Tamen opinio secundum gloss.contraria est valde æqua,nam is cuius caussa dimissi,non potest referre qōnem dominij,per l.si conditionis. C.loc.quamobrem 27

obrem is non poterit impedire, quominus reuertar ad possessionem mei beneficij, quam ei tradidi, vide in reg. cancel. 38. & per Aegid. in tracta. permutat. in parte vndecima quæst. 3.

28 Vndecimo si caussa permutationis Titius resignauerit beneficium, vt mihi caussa permuta. conferretur, quod mihi fuit collatum, & antequam ego resignem meum, ipse præmoriatur, vtrunque habebo, & (vt dicunt) bona fortuna gaudere potero, quia non est, qui de hoc conqueri possit. docto. in l. vna. ff. de rer. permu. & ille ego obtinui, & mihi collatum fuit, & sic canonice obtineo cap. 1. de reg. iur. & per me non stat, quin adimpleã permutationem, & sic nil est imputandum mihi, l. in iure, ff. de reg. iur. facit tex. non ad hoc expensus in l. si quis Titio, ff. de leg. 2 & nemo potest me cogere ad implendũ permutationem, quod secus esset in profanis, doct. in l. 1. ff. eo.

Vnius permutans si facta resignatione moriatur, alter utrunque habebit beneficium.

29 Si tamen resignatio fuerit facta, & ab altera parte recusata, tunc quia is semper remanet in possessione, in qua moritur, ideo per mortem vacare censetur, per reg. cancel. neque enim intelligitur amissum, quod alteri ablatum non est, l. nec vtilem, ff. ex quibus causis maio. licet Alex. Antila suo tract. permuta. dicat per renunciationem vacare, sed si non sit admissa a superiore, habetur ac si facta non esset, cap. quod in dubijs, & c. super hoc de renunc. ergo quilibet suum habebit beneficium.

30 Duodecimo Papa solet, si petatur, derogare regulæ cancella. 18. dicenti, quod si resignans non vixerit per 20. dies, beneficium vacet per mortem, & nõ per resignationem de qua superius scripsi.

31 Decimotertio si conferatur beneficium, quod est sub iure patronatus laicorum, requiritur patroni consensus, vel Pontificis derogatio, quæ tamen non recipitur in hac patria Galliæ consuetudinaria, vel quod deuolutio facta sit ad papam, vt in reg. cancel. Inno. xl. habetur, scripsi supra in signatura, in gl. nec non iuri patronatus. Collecta. in c. cum olim, de rer. permu.

32 Decimoquarto si uelim rescindere permutationem inualidam, & ad meum redire beneficiũ, nõ possum hoc consequi per literas Regias, sicut in re. profana. Et ita reiectus fuit per Arestum Io. Rosseau ab impetratione suarum literarum prosequente Pidoux, anno 1512. die 7. Septembris.

Arestum quando literæ Regiæ impetrari possunt.

33 Sed corã ordinario agendũ est, videlicet ecclesiastico iudice, vel potestagi possessorio coram iudice Regio, vt superius in hac parte dictum fuit.

34 Decimoquinto in noua prouisione ex caussa permutationis debet fieri mẽtio de beneficijs, quæ permutantes habent, & de qualitatibus ipsorum, alias nõ valebit permutatio coram Papa facta. Do. de Rot. dec. 593. dic quod si aliquis, in antiq. facit c. cũ in illis, de præb. in 6. doct. in c. ad aures, de resc. Fede. tamen in tract. de perm. benefi. q. 18. credit permutationẽ valere non facta mẽtione aliorum beneficiorũ, quam eorum quæ permutantes habent.

Noua prouisio causa permutationis quæ continere debeat.

35 Verum melius, & tutius est de omnibus fieri mentionẽ, nisi sit clausula, pro expressis habẽ. de cura quoque, seu alijs qualitatibus exprimatur, & sic tenuit maior pars auditorum Aueniones, vt refert Aegid. Bella. consi. 32. pro introductione, col. pe. ver. quid dicendum.

36 Decimosexto permutatio potest fieri & uno instãti, & ex interuallo, coram ordinario, & corã papa, teste Fed. in d. tract. de permu. benefi q. 11. ideo potest admitti hodie resignatio a Paris. Episcopo, de beneficio in hac diœcesi sito, & post aliquot dies aut mẽses recipietur resignatio beneficij siti Burdega.

Permutatio etiã interuallo fieri potest.

37 Vnde si quis resignauerit suum beneficium caussa permutationis, quod fuit collatum Seio, uerum quia beneficium Seij erat alterius diœcesis longe distãtis, dictus Seius possedit vtrunque beneficium per duos vel tres menses pacifice, quare tertius primum impetrauit in curia Romana tanquam vacans per

Impetrari non potest beneficium quod permutans alteri cedere debet permutanti.

adeptionem secundi incompatibilis, quod a Titio obtinuerat, per ca. de multis, de præbend. demum pro complemento permutationis Seius resignat illud primum beneficium, quod confertur Titio compermutanti, dicerem valere talem nouissimam collationem, prout docet idem Feder. d. q. 11. & Collectan. in cap. fina. eodem.

Quippe fieri potest collatio ex permutatione, vel vno, aut diuersis temporibus, & ita no. doct. in c. vno, de ter. permu. in 6. ideo per adeptionem beneficij permutati non vacabat illud primum, quod tenebatur permutans alteri dare, ideoque impetrari a tertio non potuit, quandoquidem non contendebat illud retinere compermutans, vt dicitur in extrauag. Execrabilis. 38

Per adeptionem secundi quando non uocat primum.

Et sic limitatur hoc casu illa regula, Quod per pacificam adeptionem secundi incompatibilis vacet primum, no. Aegid. in tracta. permu. in prima parte. q. 5. & in q. 3. partis quintę, ideo cum non sit tempus a iure præfixum ad recipiendas permutationes, poterit Episcopus etiam post sex menses conferre, quod si recuset, poterit cogi a superiore, c. nullus, de iurepatrona. vel superior conferre poterit, vt Feder. scribit in eo. tract. q. 19. & Collecta. in d. c. fin. in prin. doctò. in clem. vna, eod. 39

Vnum beneficiũ cum pluribus permutari põt.

Decimoseptimo permutare licet vnum beneficium cum pluribus, & plura cum vno, necnon curata cum simplicibus, seu cum curatis, vt no. Ioan. Andr. & alij per illum tex. in cap. cum venerabilis, de except. quia non reperitur hoc prohibitum, ergo permissum, l. cum prætor, ff de iud. Feder. in tracta. de permu. benefi. q. 12. 40

Si tamen is qui recipit curatum, non sit dispensatus ad aliud curatum, perdet primum per adeptionem secũdi, nisi diceretur in prouisione Papæ, quod illud vltimum possit retinere cum illo, quod habet, & sic fuerit quo ad hoc secum dispensatum, vt docet Aegid. in tract. de permu. q. 11 partis 3 & Collecta. in d. c. quæsitum, col. 3. de ter. permuta. 41

Inæqualitas facit præsumere contra permutationem, cum alijs coniecturis.

Decimooctauo præsumitur fraudulenta permutatio ratione Inæqualitatis non solus, sed cum alijs coniecturis. cap. ad quæstiones. vbi docto. de rer. permuta. Panor. & alij in c. 1. de cler. non residend. Collecta. in c. cum olim, de rerum permuta. 42

Item quando beneficium erat de proximo vacaturum, ca. cõmissa, de ele. in 6. c. 2. de renunc. ibidẽ. c. beneficiũ, de regu. ibidem. c. transmissa, de renunc. 43

Contra permutationem præsumitur si detur fictus canonicatus, & nullius momenti.

Adde fraudis præsumptionem induci, si fiat permutatio cum beneficio, vel capellania ficta, vel canonicatu, qui nullius erat momẽti, quia iactare suũ quis in dubio non præsumitur, l. cum de indebito, ff. de proba. Paul. Parisi. consi. 130. ad demonstrandum, col 1. & 2. in 4. vol. 44

Consanguinitatis rõne præsumitur cõtra permutationem.

Consanguinitas ẽt auget fraudis præsumptionem contra permutationem. Paris. in d. consi. 130. post Bar. in l. post contractum, ff. de donatio. & in l. si forte, de castren. pecul. si donatione, C. de colla. l. data, C. de dona. Panor. in d. c. 1. de cler non residen. 45

Idem cum is qui renunciat, semper remanet in possessione beneficij resignati, l. sicut, §. superuacuum, ff. quibus mod pignus vel hypo. soluitur. Bart. in d. l. post contractum, in 6. coniectura, ff. de dona. dicam in regu. de publicand. resignatio. 46

Cõcordiam partium solus Papa approbare potest.

Concordia quoque seu conuentio inter partes notat simoniam, text. in c. cum pridem, de pact. Panor. in c. cum vniuersorum, 7. no. de rerum permu. Parisi. d. consi. 130. col. 2. & non spectat ad Episcopum probare concordiam partium, sed ad Papam tantum, uel eius legatum hanc habẽtem potestatem, c. fi. & c. cum pridem, de pact. 47

Coniecturæ simulatæ permutationis.

Alias coniecturas simulatæ permutationis poteris elicere ex dicto consi. Parisi. & 48

rif.& ex his quæ abunde scripsi in gl. vlt.in §.volumus, de colla.in concor.vbi posui.13.coniecturas,& quomodo excusari possint hæ coniecturæ melius quā alibi, ad hęc quādo in collationibus beneficiorum præsumatur dolus & fraus, tradit Io.de Selua.in tract.de benefi.in 3.par.q.18.

49 Decimonono permutatio non impeditur siue consistat in beneficijs conformibus, siue difformibus, vt vocant doct. veluti si permutetur præbenda cum beneficio curato necnon beneficia manualia licebit permutare, quia possunt esse beneficia perpetua.l.sufficit.ff.de cond.indebit gl.in c.si gratiosæ, de rescr. Feder.in tract.de permu.benefi.q.6.& seq. *Permutatio etiam in dissimilibus beneficijs consistit.*

50 Tamen hæc permutatio non immutabit qualitatem horum beneficiorum, quominus stent semper manualia, vt reuocari possint etiam si permutatio a papa fuisset approbata, quia non intendit papa consuetudines & statuta religionum, aut cœnobiorum tollere, quia ea verisimiliter ignorat, cum facti sint, c.j. de const.lib.6.

51 Nisi hoc ex certa scientia faceret & expresse diceret, quod non reuocentur, vt docet Aeg.in tract.de permu.q.7.partis 3.de quibus manuarijs plene scripsi in tract.de pacifi.posseß.limita.6.nu.272.& seq.& poterit maxime in hoc regno beneficium commendatum permutari cum alio non commendato, vel commēdato, quia commenda est titulus.c.dudum 2.de elect. Pan.in c.cum olim, eodē post Fede.eo.tit.& tract.

52 Vigesimo quando fuerit conuentum inter partes de permutatione facienda, dicunt doct.esse simoniam, omnis enim pactio inducit simoniam.d.ca.cum pridem,&c.fin.de pact.vnde partes non debent ita pasci, intelligite, quod inter partes non debet fieri conclusio permutationis nisi si & quatenus approbabitur a superiore.cap.quæsitum,&c.vniuersorum, de rerum permutat. Deci.consil. 141.ad plura, alioqui si partes non possent conuenire, nunquam fieret permutatio. *Conuentio partiū quādo simoniam inducat.*

53 Vnde quamuis partes fecerint instrumentum obligatorium de permutando sua beneficia cum beneplacito sedis Apostolicæ, vel legati habentis ad hoc potestatem, nequaquam simoniam committunt, reseruando tamen voluntatem superioris, nec prohibent iura partibus promittere se curaturas, vel permutatio fiat ab his, a quibus recipitur, per l.in illa.ff.de verb.obl.c.ex literis, de spōsal.secus si nulla superioris habita ratione hæc machinarentur inter partes, c. cum olim, vbi Collecta.de rer.permuta. Boer.in decisio.Burdegal. quæst. 205. tractatus.

54 Vltimo si resignatio facta in curia non fuerit publicata intra sex menses, vel intra mensem, aut possessio petita, & resignans moriatur in possessione, tunc beneficium censetur per mortem vacare, non per resignationem, tex.in reg.cācel.34. Inno.8.quam in frequentissimam in hoc regno subijciendam hoc loco duxi, nostriq; aliquot scholijs interpretandam.

Regula de publicandis resignationibus.

ITEM idem dominus noster statuit,& ordinauit, quod quæcunq; beneficia ecclesiastica, siue in Romana curia, siue extra eam resignata (nisi de illis factæ resignationes, si in eadē curia intra sex mēses, a data suplicatiōis,& nō a die præstiti cōsensus cōputādos. Si uero extra dictā curiā factę sint, intra mēsem extūc vbi dicta bñficia cōsistūt publicatæ fuerint, vel possesio illorū ab eis, quos id cōtingit, petita extiterit) (Si resignāres ita postmodū in eorūdē resignatorū bñficiorū possesiōe decesserint, nō p resignationē, sed p obitū

 huiusmodi

huiusmodi vacare censeatur) collationes quoque, & quæuis aliæ dispositiones de illis tanquam per resignationem vacantibus factæ, & inde secuta nullius sint roboris vel momenti.

Glossa. I.

Hæc regula registrata, et lex regni facta per mortem papæ nõ est reuocata.

Haec regula fuit recepta, & in curia parlamenti registrata anno 1493. die 27. Augusti, vnde est lex regni effecta. ideoq; per mortem papæ nõ tollitur, vt gl. dicit in simili de lege canonizata. in c. imprimis, in verb. cap. 2. q. 1. scripsi in tract. nomina. q. 5. nu. 15. & habet locum in beneficijs ecclesiasticis, de quibus in regu. 1. de reg. iur. in 6. & in tit. vt ecclesiast. benefic. &c. non vero in beneficijs temporalibus, videlicet in feudis, licet a papa dentur, de quibus in rubr. de his qui feudum dare possunt, in vsib. feudor. & in Decreta. de feudis, quam differentiam tradit text. in cap. felicis, de pœnis, in 6.

Ratio quare morte possessoris vacare beneficium intelligatur.

Locati fruct. beneficij prouisus presumitur.

Ratio huius regulæ, cur morte possessoris censeatur vacare beneficium est, quia possessor censetur dominus. l. siue possideris, vbi gl. C. de proba. Fed. consi. 13. col. 2. per l. si C. de rei vend. facit. l. 2. C. de proba. Fel. in c. cum venerabilis, col. 5. post Panor. de except. cle. 1. & ibi Imo. vt lite penden. Ideo ex locatione præsumitur collatio, & prouisio, vt is, qui locauit, prouisus censeatur, c. vestra, de loca. alias enim intrusus, & sine titulo, quod non est præsumendum, quia delictum præsumere non debemus. l. merito. ff. pro socio. c. estote, de reg. iur.

Etiam quia interest populi agnoscere pastorem suum, vt ab eo sacramenta recipiant, non a mercenario, & qui nõ est pastor, & est in Euangelio, & in c. omnis, de pœnit. & remissio. vt ne resignantes sine titulo fructus ad se non spectantes percipiant, ac ne contrahentes cum his decipiantur, cum veri pastores non sint, & vt fraudes vitentur violentium occultare has resignationes, & vt beneficia non fiant hæreditaria, & c. 1. de præb.

Donans & retinẽs nil agit.

Persimile est, quod vulgo dicimus donare, & retinere simul esse prohibitũ. h. si quis argentum. § pen. C. de dona. vt si donans remanserit semper in possessione, donatarius nihil habebit. l. sicut. §. superuacuũ. ff. quibus modis pignus vel hipothec soluitur, nam donator qui possidet, præsumitur simulate actum celebrare, vt docet Bald. in l. 1. C. de donat. ante nupt. Boer. in consuetudine Bitur. in §. 1. de donat. Ias. in consi. 36. factum, in 1. vol. vbi consuluit dationem in solutum simulatam, si is reperiatur possidere qui dedit in solutum, sic & resignatio præsumitur simulata, quando resignans in possessione decedit.

Episcopatus & dignitates consistoriales non continentur in hac regula.

Item quia hic tex. generaliter loquitur, quod quæcunq; beneficia ecclesiastica, &c. Ergo comprehendit dignitates, officia ecclesiastica, tam regularia quã secularia, & alia quęcunq; beneficia quæ in titulum vel commendam perpetuum conferuntur, glo. in c. 1. de regu. iur. in 6. & superius scripsi in principio huius lib. & in regula proxima, non tamen dignitates episcopales, cum sint dignitatum culmina, c. penult. de præb. nec archiepiscopatus, nec abbatia, glo. in c. 2. de præb. in 6. vbi multa addidi. Et in regul. de infirmis resignant. Gomes. q. 14. dixit generaliter in consistorialibus hanc regulam non habere locum, nam per cedulam, non per supplicationem huiusmodi beneficia papa in consistorio proponit, & de illis prouidet, vt in §. 1. de nominat. regiar. in Concorda. sed non est Papæ proponere hæc, sed protectoris Franciæ coram eo, aut solicitatoris, seu alterius cardinalis, vt scripsi in d. §. primo de nomination. regiar. in Concorda.

Siue

Siue in romana curia, siue extra.

GLOSSA II.

PER hæc verba patet hanc regulam habere locum tam in beneficijs resignantis in Curia Rom. quam extra vt infra dicetur. Et dicitur Curia Romana vbi est papa glo. & doct. in c. 2. de præb. in 6. Docto. in cle. auditor, de rescr. & beneficium dicitur in curia vacare, quando ibi fuit resignatũ, non vbi procuratorum ad resignandum est conceptum. glo. & docto. in cle. vt lite pendon.

Resignatum in curia ibi dicitur vacare, non vbi procuratorium factum fuit.

Et cum ista regula sit paulo difficilis ob intricationem tex. ideo sic legi debet, & intelligi, Quod quæcunque beneficia siue in Curia, siue extra resignata si resignantes in possessione decesserint, non per resignationem, sed per obitũ vacare censeantur, nisi dictæ resignationes factæ in Curia publicatæ fuerint intra sex menses, si extra, intra mensem, vel possessio petita fuerit.

Declaratio ad istam regulam.

Collationes quoq; de illis tanquam per resignationem vacantibus factæ nullius sint roboris, vel momenti, si resignantes illa, postmodum in possessione mortui fuerint. Ergo sequentia requiruntur hic.

Requisita in has regula.

Primo q beneficium in curia sit resignatum, vel extra ibi, siue in Roma curia, siue extra eam resignata, &c. quippe sola promissio de resignando non sufficeret, ponderando ibi resignata, vt supra dixi in reg. de infirmis resig. in gl. 3. Secundo q resignans in possessione moriatur, vt inferius dicetur, & declarabitur quando mori dicatur in possessione.

Tertio q moriatur post sex menses, vel mensem, vt inferius dicam. Itaq; si ante sex menses, non habebit locum reg. vnde si resignatarius moriatur ante sex menses, non tenebitur is, cui prouisum est per obitum, publicare, tum q nõ est resignatarius, nec subrogatur in ius eius, sed ei de nouo confertur; ideo ad hoc non tenetur, quia ista regu. de hoc non loquitur nisi de resignante, & eo, in cuius vtilitatem fit resignatio, etiam non inuenitur iure cautum, q collatio facta per obitum debeat intra istud tempus publicari, neq est aliqua lex tale quid dicens. §. finaustem, in authen. de non eligen. secund. nubent. colla. 1. tutius tamen est ad vitandas opiniones publicare. Quarto q publicata non sit resignatio intra sex menses, si in curia facta sit, si extra curiam intra mensem, quando fuerit igitur publicata intra tempus hic præstitutum, non vacabit per obitum, sed per resignationem, ideoque per resignationem collatio valeret a contrario ducto argumento, vt inferius dicetur per illum textum.

Quarto q possessio adepta seu petita non fuerit ab his, quos id contingit, alias dicetur collationem per resignationem valere; sumendo argumentum a contrario, quod est in iure validum. l. 1. ff. de offi. eius c. cum Apostolica de his quę fiunt a prælato. Et si vnum ex eis defuerit, non habebit locum regula, vt infra dicam, & sic valebit prima prouisio facta per resignationem.

Resignata.

GLOSSA III.

REQVIRIT insuper hæc regula, quod beneficiũ vacet per resignationem, per hoc verbũ, & verbum resignationes, & resignantes infra eod. Et sic non haberet locũ, quando beneficiũ vacaret per nõ promotionẽ, aut per priuationem, nempe cum tex. exprimat vnum vacãdi modum, alius non comprehenditur. c. susceptum, de rescr. in 6. cap. cum in illis. §. 2. de præb.

Resignationem requirit hæc regula, non alium vacandi modũ.

præb. ibid. Et adde verbum non per resignationem, sed per obitum huiusmodi vacare censeantur, nec enim verba tex. conuenirent, quæ loquuntur de resignatione, non de priuatione, vel alio vacandi modo.

Resignatio tam simplex quam permutationis caussa hic continetur.

2 Intellige siue resignata fuerint simpliciter, aut ex caussa permutationis, cũ iste text. indefinite loquatur, & vtraq; potest dici resignatio. Sic consuluit Ro. consi. 461. in re præsenti, quamuis in eo dubitet Gomes. hic. q. 3. vide quæ dixi in reg. de infirmis resignationibus, & superius, Etiam si permutatio fuerit facta caussa vtilitatis, vel necessitatis ecclesiæ, sicut fieri debet, ca. quæsitum, de rer. permuta. tam quia verba huius regulæ conueniunt, & rationes, & quamuis non omnes sufficit tamen vna, arg. §. affinitatis, de nup. in inst. alioqui nunquã haberent locum in permutationis, quæ semper ex his caussis est facienda, vt supra in materia permu. scripsi, & publicatio, quæ hic exigitur, est de forma, qua omissa actus est nullus. l. cum hi. §. si prætor. ff. de transac. c. cum dilecta, de rescr. nec æquipollens sufficit, quando aliquid est de forma. l. diligenter. ff. de mand. vnde cognitio Episcopi de caussa necessaria inquirentis in permutatione, non sufficit ad publicationem, quia alio tendit, & actus agentium non operantur vltra eorum intentionem, l. non omnis. ff. de reb. credi.

Imo etiam habet locum, si quis cesserit commendæ, quandoquidem resignare dicitur, & beneficium resignatum, cum videlicet commenda pro titulo habeatur, ideoq; latius insistendum non arbitror, licet Gomes. q. 4. teneat contra cui superius responsum fuit. 3

Resignans recipiens fructus sibi reseruatos non cẽsetur mori in possessione quo ad hanc regulam.

Non tamen obseruaretur hæc regula, si Papa resignanti fructus omnes reseruasset, quãdiu viueret, vt eos per se reciperet, aut capere posset, tunc enim licet ille fructus iuxta Papæ voluntatem receperit, & sic in possessione mortuus fuerit, non tamen vacabit per obitum beneficium, sed per resignationem, ac si regulæ derogatum esset, siue beneficium exigat residentiam, siue non (licet de iure beneficium omne requirat residentiam.) † Nam Papa sic conferendo, videtur huic regulæ derogare, quæ foret alias contraria collationi factæ p ipsum, & sic frustanda. Et ista consuluit Petrus Paul. Paris. consil. 39. an regula in 4. vol. per consequens enim perceptione fructus permissa, permissum quoque censetur resignanti, in possessione manere, vt sic Põtifex intelligatur huic regulæ derogare voluisse, arg. l. 2. ff. de iuri. omnium iud. 4 5

Quamuis Gomes. q. 2 hic teneat contrarium, vbi Papa sibi retinuisset denominationem, nam ad quid nominatio, si possessio non esset? nempe dicitur hic si resignans moriatur in possessione, non autem dicit, in denominatione, ideo sufficit q resignans in possessione remaneat autoritate Papæ. 6

Nec decipiuntur parrochiani, aut expectantes, cum hoc fiat iure, & a Papa cuius autoritate nemo decipitur. l. j. C. de his qui veniam æta. impetrauer. licet Gomes. contra statuat tres casus, videlicet quando resignans sibi retinuit fructus, vt eo casu locum habeat regula, q improbaui. † Secundus casus quando fructus, & denominationem retinuit resignans, & tunc non habeat locum regula, & hic est sine dubio. 7 8

Tertius quando beneficium non requirit residentiam, nec habet denominationem, & habet locũ regula. Sed isti casus mea sententia videntur superuacanei, nã si Papa reseruauerit alicui fructus, & q illos possit per se recipere, & sic in possessione remanere, tũc nõ habebit locum regula, quicquid iactet Gomes. 9

Regula ista an habeat locum i resignante ius.

An vero locum habeat iste tex. si quis resignauerit ius, q in beneficio habet, & Gomes. dicit non habere, quia loquitur hæc regula de beneficio possesso per resignantem, quæ in resignatione iuris non potest verificari, vt ipse firmat, tum quia tex. iste dicit de beneficijs, non de iure. 10

Contrarium existimarem, quia eadem ratio militat in resignante ius, quæ 11

in resi-

in resignante beneficium, nam renunciando iuri, renunciat, & beneficio c. 2. & c. super hoc, de renunc. & pot quis super beneficio litigare, simulq; esse in possessione beneficij, qui si resignet ius suum, & semper remaneat in possessione, nec dum petita a resignatario, certe quin locum habeat ista regula diffiteri nõ potest, quicquid dicat Gome. q. 20. nam in actionem ad rem habet, ipsam rem habere, l. qui actionem, ff. de reg. iur. et post ius habitum acquirere possessionem poterit, & ita respondeo adductis ab eo, non tamen per hæc fiet præiudicium litigandi, si ius potentius habebat.

Nisi de illis factæ resignationes si in eadem curia intra sex menses.

Glossa IIII.

INUTILES resignationes infirmari, nisi fuerint publicatæ intra sex mẽses, quando in curia facta est resignatio, & ob id statuitur longius tempus extra curiam, quandoquidem ex omnibus partibus ad eam confluunt homines, et ex remotissimis regionibus, qui non possunt publicare, nec bullas habere intra breue tempus, facit l. quinquaginta. ff. de excus. tuto. §. qui autem, illo tam inst. c. 2. de priui. in 6.

Quæro quid si aliquis constituit procuratores ad resignandũ in fauorẽ Titij retenta villa, iustitia, & tali molendino, non aliter nec alias papa confert nõ retenta iustitia, vel sub restrictione, si non excedat mediam partem, an valeat talis resignatio? Breui respon. valere, nam hoc relinquitur beneplacito papæ, cui non placet hoc reseruare, ergo pars non potest conqueri, quia contractus do, vt facias, non ligat superiorem in beneficialibus glo. & doct. in c. cum inter, primo de ele. Nam superior his conuentionibus non ligatur, sed potest admittere prout ei placet, teste Archid. in c. 2. col. 2. de præb. in 6. *Papa resignationem cõditionalem recipit, etiã capita quadam reijciendo.*

Nam in omni actu semper censetur excepta superioris authoritas, c. veniẽtes, de iureiur. hoc expresse decidit Franc. Marc. in secunda parte, dec. Delph. quæst. 131. vbi in parlamento Delphinali sic fuisse iudicatum asserit, & supra in tract. de resigna. conditio. dixi etiam sic fuisse in senatu Burdega. iudicatum, & ibi respond. obstan.

Fallit si intra sex menses, hoc tempus ad tres alios menses prorogatum fuerit, quod fieri solet in patria obedientiæ ex caussa, uel ad longius tempus, argu. c. quia diuersitatem, de conces. præb. l. 1. ff. de iure delib. in patria vero consuetudinaria vix obseruaretur, si resignans moreretur in possessione post sex menses, & intra tempus prorogatum, nisi ex magna caussa prorogatum esset tempus, nam cum ista regula recepta sit, vt lex Regni, & sic publicata, & registrata, & non eius derogatio vlla, seu prorogatio, quia per istas prorogationes nũquam fieret publicatio. Et sic frauderentur nominati, graduati, & mandatarij, & daretur via delinquendi, Ideoque vix reciperetur in Frãcia. Sed hi sex mẽses, a quo tempore computetur, audi. *Sex menses prorogari possũt ad publicationẽ faciendam.* Prorogatio nõ recepta in francia.

A data supplicationis, & non a die præstiti consensus computandos.

Glossa V.

DECIDIT hic tex. a quo tẽpore cõputentur hi sex menses, nempe a die supplicationis, nõ a die cõsensus sicut in regula, de ifirmis resignãtibus *Sex menses publicationis a quo tempore currãt.*

tibus dictum fuit, & hoc additum fuit per Paul. I I I. anno 1540 die 14. Aug. nunc quoque per Iulium Papam I I I. approbatum, ad resecandum dubia tu per hoc contingentia. Nam per Datarium solet apponi data in supplicatione a quo tempore currit tempus istud. facit, l. tali, ff. de iure dotium, quamuis Gomes. asserat a tempore consensus computandum, q. 7. vide Pet. paris. disputantem in consi. 143. ꝙ terminus, in 4. uolu. & ista opinio iamdudum a senatu recepta est, & secundum eam iudicatum.

Si uero extra curiam factæ sint.

GLOSSA VI.

Collatio a quocunq; facta extra curiam debet intra mensē publicari.

A Qvocvnqve, siue a legato, Archiepō, vel alio quocunq; quia definita æquipollet vniuersali, l. si pluribus, ff. de leg. 2. ēr si ab Abbate, vel alio inferiore, Abbatissa, vel quocūque alio, et si a laico, qui ex speciali priuilegio conferat, de quo tradunt doct. in c. dilectus 3. de præb. facit c. tegēda, & c. nouerint, 10. q. 1. & ideo collatio facta a legato extra curiā debet intra mēsem publicari, vt hic, quia cū fit i partibus, hoc fieri facile poterit.

Intra mensem.

GLOSSA VII.

SED quomodo computatur hic mensis? Respon. prout est in Calendario, vt si calendis Ianua. collatio facta fuerit extra curiam, & vsque ad calendas Februa. non fuerit publicata, & resignans decesserit, non valebit prouisio per resignationē factā, per istū tex gl. in c. quam sit, de elect. in 6 scripsi abunde in forma mandat. Apostol. in gl. post mensem, & hoc si mortuus fuerit resignans in possessione, secus si viuat, vt inferius dicetur.

Extunc.

GLOSSA VIII.

IDest intra sex menses si in curia, vel infra mensem, si extra curiam, hæc clausula in gratiæ rescripto posita gratiam magis efficacem reddit, teste Decio, consilio 405. videbitur, in principio, gloss. in clemen. vna, de concess. præbend. vbi scripsi.

Vbi dicta beneficia consistunt.

GLOSSA IX.

Publicatio in quo loco fieri debeat.

EX hoc tex. soluitur quæstio, in quo loco publicatio fieri debeat? & tex. respon. in loco beneficij faciendā esse, per hæc verba, vt videlicet prouisio nota fiat ordinario collatori, qui alias posset (vt ignarus resignationis, & prouisionis) alteri conferre, vnde materia litigandi, quæ plus satis pullulat, excresceret, cum vt prouisio atque acceptatio notæ, manifestēt alterum ius in ipso accepto beneficio habere. Roma. consi. 433. quo ad primum Et vt sciat populus, atque cognoscat suum pastorem, quod maxime decet, vt habemus in Euangelio, (Oues meæ cognoscunt me.)

Limita-

Limitatur quando non posset fieri eo loci, vtpote ob periculum belli, pestis, ob insidias inimicorũ, vel aliud iustũ periculũ, per c. vbi, §. porro, de elec. in 6. & c. statuimus, de offic. deleg. ibidem, cle. vna, de foro compe. cle. vna, de cõcess. præb. sic Roma. d. consi. 433. quo ad primum, quia sufficit aliquid fieri per æquipollens, quando sic non potuit impleri pro prima, vt plene Albe. Brunus in tract. de forma, & solemnita. actus, rub. de potentia, & effectu formæ, limita. 33. scribit post Fely. in c. cum dilecta, col. 18. nu. 13. limi. 7. de rescr. Idem firmat Cassador. in dec. 1. de dolo, tamen debet publicare in alio loco, in quo scit parrochianos illius beneficium resignati degere, vel ubi forte exercetur iurisdictio. de Ripa in tract. de peste, in 5. speciali pestis, in contractibus. Maleret. in tract. elect. fol. 80. col. 3. Gomes. hic q. 13. quomodo vero fiat hodie publicatio dico infra, in gl. seq. nu. 26.

Et nota tex. istum non dicere, publicationem esse faciendam intra ecclesiã, sed vbi beneficia consistunt, & ita sufficit ꝙ fiat extra ecclesiam, in Cimiterio, vel in alio loco beneficij, vt concludit Domin. in d. consi. 75. in caussa, in fi. plenius Panor. in consi. 99. illud col. 2. in 2. volu. vbi dicit, ꝙ si parrochiani clauserint ecclesiam, potest capi possessio extra, & in ecclesia fieri dicitur, quãdo ante eã fit. cle. caussam, in verb. in domo, de ele. debet tamen ibi fieri, quãdo populus adest, vel ipse mercatus, aut Missę, vel prædicationis, vt inferius dicetur. *Publicatio an intra ecclesiam fieri debeat.*

Publicatæ.

Glossa x.

1 Constat ꝙ paria sunt, non esse, vel non apparere, l. in l. ff. de contrahen. empt. l. duo sunt, de testa. tutel. procedere videmus et in libertatibus, l. si pluribus, ff de manumis. testam. vnde cum interdum collationes fiat secrete in cameris, dicit Hostien. in summa, de concess. præbend. ob id debent publicari, imo electiones clam factas annulat summus Pontifex in c. quia propter, in fi. de elect. & clandestinas collationes suspectas habet, c. vno, vt ecclesiast. benefi. *Publicari debet collatio per resignatione facta.*

2 Ideo vult ista regula collationes huiusmodi publicandas esse, scilicet, vt expectantes, nominati, & graduati sint certi, & ne deludantur, putantes effectum sibi esse beneficiũ, quod tñ erat resignatũ, tũ vt subditi sciant verũ eorũ prælatũ, ac epi, quibus curã animarũ cõmittere, & rõnem exigere, necnon iura epalia percipere debeant, c. conquerente, de offi. ord. videantque an sint idonei, c. ordinarij, de offi ord. in 6. et si notorium esse possessorem resignasset, adhuc publicatio ista requiritur, vt docet Gomes. hic. *Ratio public.*

3 Publicatæ quando dicãtur? Resp. quando palam factæ sunt, l. sed si pupillus § proscribere, ff. de tributor. actio palam aũt fieri diuersimode intelligitur secundum qualitatem beneficiorum, vt si beneficia consistant in ecclesijs cathedralibus, conuentualibus, seu collegiatis, is qui vult capere talium possessionẽ, & publicare, debet habere notarium, seu scribam illarum ecclesiarum, & ille instrumentum possessionis conscribere debet, qui si recuset, alter notarius Regius, vel Apostolicus adhibitis duobus testibus poterit instrumentum huius missionis in possessionem conscribere, vt lege Regia cauetur in titu. de reformatio, prouis. artic. 13. *Publicata quando dicatur collatio. Publicatio quomodo fieri in ecclesiis cathedralibus debeat.*

4 Et si vnus diceret se notarium ecclesiæ, cum plures essent, valebit quidem receptio, & instrumentum, quamuis non esset scriba, sed is, qui sic asserit se esse, cum re vera non esset, pœna falsi tenetur. l. eos. ff de falsis. *Possessio beneficij curati quomodo possit apprehendi.*

5 Si vero agatur de adipiscenda possessione beneficij curatiua, tunc coram notario

Possessio capi fit coram not. Regio.

tario,& testibus capere possessionẽ quis debet,& sufficit,siue sit notarius Regius,siue Apostolicus,postquam ibidem nil dicitur,arr.14. in lege Regia.

6 Quod adhuc diuersimode fieri posse dicamus. Primo fieri potest actus huiusmodi possessionis in Missa solemni,die dominico,aut festo, populoque denunciatur,qui diebus illis adesse debet,c.ut dominicis,de parrochianis glo.in cle.1.in uerb.eas de sepulturis,& in cle.caussam,in verb. solemnitati, de elec. & in cle. vna,in verb.ad diuina,de foro compe. & in cle.caussa.§.verũ,in verbo,solemniter,de elect.

Dicẽdo missam parrochialem satis dicitur publicatio fieri.

7 Secundo possessionem hanc solemnem agit resignatarius,sacra faciendo,& dicendo Missam in illa ecclesia parrochiali sibi collata,vel ibi præiudicando tã quam curatus,vt docet Paul.Paris. consi.39.an regula,in fi.in 4. vol post Domi.Gemi.consi.75.in caussa.col.2.

Die mercatus publicatio resignationis, et collationis fit.

8 Tertio si die mercatus,aut nundinarum is resignatarius acceperit possessionem interdiu, non noctu,& quando multitudo conuenerat,nec alias sufficeret coram quatuor testibus accepisse possessionem,ad hoc vt intelligatur publicatio facta nec dicitur publice factum ob fraudes,quæ possent in huiusmodi testibus contingere prohibendo illis ne quicquam dicant,in l.in fraudem, ff.de his quib.vt indig.gl.in cap.1.de clandest.desponsa. Dec.in l. quo tutela, §.clam.ff. de reg.iur.

Vbi ius redditur, publicatio fieri potest.

9 Quatto si fuerit publicata eo loci,quo ius redditur,& hoc aut in platea cõmuni,aut in auditorio caussarum proprio,in quo sita est ecclesia, vel si publicata fuit coram præside. prouinciæ,& in illo auditorio,in cuius territorio sita est illa ecclesia,vt d.art.14.de reforma. prouis.quia latere non potest,quod fit in loco vicino.c.quosdam,& c.seq.de præsum.

Executor bullæ publicationem quõ facere debeat.

10 Quinto poterit executor bullæ conuocare multos, coram quibus publicatio fiet,veluti ædituos(quos marguiliers, siue operarios ecclesiarũ vocãt) & parrochianos in bullæ fulminatione,nã iudicis intimatio legitima cẽset,l.fi.C. cõia,de lega.quem alleg.Rom.consi.6 quod dicta fulminatio,tamen in Francia fieri nõ solet,sed possessio c.p presbyterũ,vel clericũ,seu notariũ,q mittit in possessest.

11 † Sed si fuerit facta fulminatio ad cautelã, valebit,nec nocere poterit,& hoc est tutius in resignatione,licet in alijs non fiat.

Publicatio fit si ostendatur collatio, & missio in possessionem collatoribus.

12 Sexto publicatio fit quando insinuatur, & notificatur collatio, & missio in possessionem patronis, seu collatoribus,vel eorum vicarijs,& dato illis exẽplo signato manu notarij,vel secretarij eorum,si velint, & de ista notificatione instrumentum fieri debet,quod non tenetur ostendere, nec eius exemplũ tradere prouisus collatoribus,quia hoc cautum non est,notarius tamen requi situs hoc denegare non debet, dum soluatur eidem.

Papa mortuo publicatio etiam fieri debet.

13 †Et hæc publicatio fieri debet siue tempore illius pontificis,qui contulit,siue tempore successoris, si non fuerit ante a facta,vnde consului contra aliquem,qui prouisionem obtinuerat per resignationem a Paul. I I I. quo tamen mortuo intra sex menses postea bullam obtinuit a Iulio I I I. immediato successore, sed non accepit possessionẽ,nec publicauit illam intra sex menses,vnde resignans mortuus est in possessione,dixi vacare per obitum,quia verba conueniunt regulæ nempe resignatum est beneficium,publicata non fuit resignatio,resignãs in possessione mortuus est igitur,& dispositio locum habebit.l.4 §. toties,ff.de dam.infecto.

14 †Nec mors papæ tollit, quin prouisus capere debeat possessionem, & publicare quandoquidem hic non prohibetur,nec dubium est in hoc Regno Franciæ dictante lege Regia,quam supra adduxi. Sed poterit istam publicare

Romæ an publicatio fieri possit.

prouisionem etiam post sex menses,ante tamen mortem resignantis, vt inferius dico,quicquid dicat hic Gomes.q.6.

15 Sed instat adhuc Gomes.quærens vbi nam facienda sit huiusmodi publicatio,

tio. dicens quosdam dixisse, sufficere dum fiat coram notario & testibus, si in curia fuerit resignãs, alij dicunt in Cancellaria, vel in Camera Apostolica, vel in audientia contradictarum, quando frequens adest populus, vt Cassado. dec. 21. super hac regula. Ipse vero dicit in dignitatibus, & ecclesijs parrochialibus faciendam esse publicationem in loco beneficij, in simplicibus vero posse fieri in audientia. Contradictarum Romæ.

16 Ego vero putarem simpliciter publicationem esse faciendam in loco beneficij, vt dictũ statim fuit, siue sit dignitas, seu curatum, siue simplex beneficiũ, intelligendo velut supradixi in ecclesijs cathedralibus, & collegiatis, ac conuẽtualibus, si hoc fiat in ecclesia præsente scriba, seu notario ecclesiæ, & interdiu, verum in parrochiali, ꝙ publicetur in ecclesia in prædicatione, in mercatu, vel alias, vt supra dixi, & idem in beneficio simplici, vt teneatur quis publicare quemadmodum dixi, vel intimare vicario, seu episcopo, tradendo eidem exemplum, nam valde laboriosum & difficile esset ire Romam ad publicandũ collationem factam.

17 Nec satisfactum esset rationibus regulæ, quæ sunt, vt ordinarij collatores sciant, quinam teneant beneficia, & possideant in suo episcopatu, & an sint idonei necne, quippe eorum interesse vertitur. c. ordinarij, de offi. ord. in 6. & §. in

18 quirant, de colla. in Concor. & pragma. † Nam ex ista publicatione Romæ facta non tollentur intrusiones, nec per hanc ordinarij poterunt scire vacationẽ, aut collationem, expectantes quoq; non certiorabuntur, nec nominati, aut graduati, nec mandatarij Apostolici. Ad hæc quia tex. dicit publicationem faciendam in loco beneficij, quando fieret Romæ non esset in loco beneficij, igitur non putarem valere Romæ factam, nisi in beneficijs vrbis, non in alijs.

19 Aliter parum seruiet hæc regula, volens resignationem publicari, nam de iure testes debent interesse in adeptione possessionis, sicut in alijs actibus, alias actus non posset probari. c. 2. & c. licet, de testib. Ergo hæc regula requirens publicationem aliquid addit iuri communi. Et ꝙ non dicatur publicatio coram duobus aut tribus testibus, consuluit Panor. consi. 99. Saluatoris, & c. illud in 1. vol. & Dom. d. consi. 75. in caussa, col. 2. hoc approbat dom. Arnold. Ferron. in commentarijs, ad consuetud. Burdeg. §. si. de subhasta. *Possessio coram testibus capienda.*

20 Si vero beneficium consistat in ecclesia cathedrali, collegiata, vel conuctuali, possessio capi solet in principio Missæ maioris, vel in fine, aut in vesperis, vt supra dictũ fuit, & bonũ esset istam possessionem sic captã registrari, & inscribi in libro ecclesiæ, apud quã possessio capitur, & per curatũ in suo libro, imo satis dicitͬ publicata resignatio, si quis adeptus sit possessionẽ, qua vtatur, & se notorie gerat procurato, vel beneficiato, nam per æquipollens adimpletur mens

21 regulæ, vt tenet Gomes. q. 11. † Quod tamen sufficere non putarem in Francia, quia nos legem habemus, de qua supra scripsi, quam nostrates seruare tenenẽ, alias possessionem amitterent, non autem plenum ius, quod forte possunt habere in beneficio, siquidem lex ciuilis priuare non potest eo iure, quod dare nusquam ei licuit. l. 3. ff de re iud. do. in c. ecclesia, sanctæ Mariæ, de const.

22 Notandum est etiam, ꝙ si Papa moreretur antequam bullæ potuisset expediri, & postea per longũ tempus vacaret sedes, & resignans moritur in possessione, quia sine bullis resignatarius non audet recipere fructus, tunc non vacaret per obitum resignantis, quippe non stat per ipsum resignatarium, ergo illi non est imputandum, reg. in iure ciuili. ff. de reg. iur. Auriol. in additio ad montem Lauduno in c. pen. de elec. in 6. *Bullæ per mortem papæ si non possint obtineri, non vacabit beneficium per obitum.*

23 Imo dicit Pet. de Vbal. in tract. de succes. ab intesta. lo secunda parte. colum. 17. quod si papa moriatur ante sex menses, expirat regula, ergo non tenebitur quis eã seruare, sed ego puto cum ista sit de registratis in curijs Parlamentorũ

Regni,

Regni, non extingui per mortem Papæ, cum, vt dixi, facta sit lex regni. Fuit autem regestrata in hoc Senatu anno 1492. die 27. August. & secundum eã multoties iudicatum, vt patet in præta. ad rub. de colla. in Concor. vbi scripsi vnde si postea obtinere possit bullas, tenebitur hanc seruare regulam.

Vel possessio illorum ab eis, quos id contingit petita extiterit.

GLOSSA XI.

Publicatio & possessio post sex mēses ante mortem resignātis fieri potest.

HIC secundum registrum curiæ Romanæ est alternatiua, ad veritatem cuius sufficit alteram partem esse veram. l. si hæredi plures. ff. de cond. instit. l. si is qui. §. vtrum. ff. de reb. dub. c. inter cæteras, de rescr. Sed in regestris curiæ Parisien. est hic coniunctiua, ideoq; requiritur Publicationem esse factam, & possessionem captam, alias vacat per obitum. veruntamen in forensi iudicio seruatur, quod quandocunq; resignatio fuerit publicata, & possessio accepta per resignatarium, sufficit, quamuis tempus hic præstituatur, quia in hoc non seruatur in praxi, dummodo quis capiat possessionē & publicationem, vt supra dictum est, faciat ante resignantis mortem per tres, aut quatuor dies, vt in l. filiæ. ff. solu. matr. vt inferius dicetur.

Si resignantes ista postmodum in eorundem resignatorum.

GLOSSA. XII.

ISTA dictio postmodum, interpretatur vsq; ad mortem, videlicet si resignātes post sex menses decesserint in possessione beneficiorum, quæ resignarunt in curia, beneficia vacabunt per obitum & nō per resignationem, etiā si Papa mortuus fuerit post sex menses, vel collator alius post mensem, imputandum enim est resignatario, cur intra sex menses, non obtinuit bullas, & non publicauit suam prouisionem, vnde cum per eum stet, sibi venit imputandum. reg. in iure. ff. de reg. iur. vnde cautela esset in hoc casu, quando mortuo Papa quis non potest obtinere literas, vt iterum resignetur coram ordinario, qui conferet isti resignatario non valenti obtinere bullas, & ex collatione ordinarij accipiet possessionem, & sic resignans non morietur in possessione, & ista secunda resignatio in hoc valebit, vt resignans cedat suæ possessioni.

Cautela pro eo qui non potest bullas a Papa obtinere.

Et per istum tex. patet, a contrario sumendo argumentum, quod si resignans moriatur intra mensem, vel ante sex menses, in possessione beneficium non vacabit per obitum, sed per resignationem, quia hic dicit postmodum, quamuis Auriolus tenuerit contrarium in c. eam re num. 267. de rescr. nam quod in vno prohibetur, in alio permittitur. c. fi. de filijs presbyter. l. cum prætor. ff. de iud. nec iste tex. statuisset tempus, si antea voluerit regulam locum habere, quod tanquam omnibus notum, non diutius insistam comprobare.

Possessione.

GLOSSA XIII.

Possidere aliud est, quā in possessione esse.

ALIVD est possidere, aliud ī possessione esse. l. si quis ante. ff. de acqu. possess. nā colonus dicitur esse ī possessione, licet nō possideat, & qui mittuntur in possessionē cā rei seruandæ, dicūtur quoq; esse in possessione,

ne, licet non possideant, per l.iii.§.creditores, ff. uti possidetis, & l.cùm legati. quibus ex caus. in possess.eatur. Dec. in c.consultationibus, col.ii. de offi.delegat. unde per hoc uerbum, si resignãs post resignationem semper receperit fructus, & alios actus sicut uerus curatus fecerit, & sic moriatur, dicetur in possessione mori, & beneficium uacabit per obitum, etiam secundũ quosdam, si resignans tanquàm conductor diceret se fructus recipere (nisi de locatione constaret) adhuc enim in possessione esse dicitur.

2 † Alias fieret huic regulæ fraus, nec publicaretur resignatio, nam resignatarius permitteret resignantem uti fructibus benefici, locando sic uerbo fructus benefici, quamobrem obuiat hæc regula fraudibus istis, disponens hoc casu uacare per obitũ, sic consuluit Corneus consi.cxxxvii. licet multas, in tertio uolum. alioqui uerus rector ignoraretur, uel sic duo essent uno instanti curati, & rectores beneficii, contra tex. in c.cùm non ignotes, de præben.

3 Et quia non est petita possessio, nec publicata, cùm ipse resignãs semper fuerit in possessione, ob id si in ea moriatur, erit locus huic regulæ, per text. in l. sicut, §. superuacuum, ff. quibus mod. pignus uel hypot. soluitur.

4 Quod uerum esse putarem, si sciente & consentiente resignatario resignans iste fecerit aliquos actus tanquàm curatus, quos non potuisset resignans, ut conductor, aut uicarius facere, & hoc debet maximè considerari.

5 Imò resignans, qui post resignationem, quam scit expeditam remanet in detentione beneficii, & capit fructus, non est in conscientia tutus, nec ille in cuius fauorem resignauit, si permittat, teste prouincial. fol.33. uersic.consultus, &c. quia resignans per resignationem amisit ius percipiendi fructus, cùm amiserit beneficium, & possessionem illius, c. post translationem, §. rursus, de renunc. c. inter, de præb. & sic est malæ fidei possessor, qui fructus nõ facit suos, l.bonæ fidei, ff. de acquir. rerum domi. Glossa in c.grauis, de resti.spoliator. *Resignans non potest iuste post resignationem fructus capere.*

6 Is etiam cui fuit resignatum peccat, permittendo resignãtem uti beneficio, cùm non sit pastor, & uerus pastor dimittit oues mercenario, qui non seruit, ut uerus pastor, uel prout tenetur, publiceq; interest eũ, qui ius habet in beneficio possidere illud, eum uerò qui non habet ius, eiici, arg. c.cũ nobis, de elect. c.constitutus, & c. oblatæ, de app. Tum propter hospitalitatẽ, quam exerceret uerus curatus, ut tenetur, non uerò mercenarius, c. de monachis, de præbend. Tum ut oues pastorem suum agnoscant, uelut est in Euange.

7 Quod uerum existimarem, quando resignans clàm fructus acciperet, uel tanq̃ curatus, tunc enim peccaret, secus si tanq̃ conductor, quia tunc resignatarius donare uidetur, & potest, dummodò hoc fiat sine conuentione, aliàs esset simonia, nisi papæ authoritas interuenisset, c.cùm pride, de pactis, c. q̃ pio, prima q.ii. nec inuenio prohibitam donationem inter eos, sed hoc casu uacabit beneficium per obitũ, ut dixi, & fuit probatum Arestũ contra eum, pro quo resignatio fuerat admissa, sed ipse non receperat possessionẽ in uita resignãtis, qui uocabatur Martinus Gabaurd, pro Gilberto de Colũbe, die 13. Augusti an. 1540. idẽ quoq; Arestũ fuit latum & pronunciatũ vii. Septẽ. 1526. inter magistros Nicolaũ Põdene, & Falconem de Cussi, rõne p̃bendæ ecclesiæ Anniciẽ. *Arestum.*

8 Item quando resignatarius possessionem recepit, & eam publicauit, sed tamen resignans est semper in possessione, dico uacare per obitum, quia non dicitur accepisse possessionem, nisi duret, nam uersum non dicitur, quod nõ durat uersum l. si pro parte, §. uersum, ff. ad in rem uerso. plenè Hippol. in l. qui falsam, num. 51. cum sequent. ff. ad legem Cornel. de fals. tex. & ibi Gl. in c. ult. de uerbo℞ signific. † Vbi non uidetur fuisse, quod posteà non durauit, sic nec possessio capta, quæ non durauit, l.ii. §. fin. quib. ex caus. in possess. eatur. Facit quod dicunt doct. in clem. fin. in princip. de uita & honesta clericorũ de eo qui *Per obitum uacat beneficium post publicationem, si resignãs in possessione moriatur.*

D momento

momento fert uestes bipartitas, ut puniri non debeat pœna illius textus, alias
fieret fraus huic regulæ, nam resignatarius caperet possessionem, & posteà eam
relinqueret suo resignanti, qui semper remaneret in possessione, quod damnat
iste text.

Possessio accepta die mortis resignantis non valet.

Quid si resignatarius ipso die mortis resignantis beneficii possessionem ac- 10
ceperit, an ualeat? Respon. non nisi resignatari⁹ probet se quoq; ante mortem
accepisse possessionem, l. filiæ, ff. soluto matrimo. no. per Bart. in l. non solum,
§. sed ut probari, ff. de operis noui nuncia. Felin. & Dec. in c. in præsentia, no.
xii. de proba. & c. auditis, de præscript. Soci. consil. lxvii. nu. 7. in iii. uolu. quia
pro mortuo habetur, qui de proximo est moriturus. d. l. filiæ, & l. huic scriptu-
ræ, ad legem Aquil. & pro cincto, qui de proximo cingendus est, l. penult. ff. de
testa. militar. & plenè Hippol. in repet. l. unic. nu. 70. cum sequent. C. de raptor.
Ancha. consi. 430. fuisset, in fi. Barbat. in c. in præsentia, numero 38. de proba.
†Vidi reprobatam resignationem, & publicationem factam die mortis, quam- 11
uis probatum fuisset ante mortem factam, in magno regis consilio.

Limitationes ad hanc regulam.

Primò fallit hæc regula in beneficiis concistorialibus, quæ cū in concistorio 12
resignentur, & ipsorum resignatio ibidem recipiatur, satis dr̃ publicari. argu. l.
oium, C. de testa. Gomes. q. v. sed cum non sufficiat publicatio sola, sed posses-
sionem quoq; adeptam esse requiratur, dicendum uidetur, φ in his etiā locū
habeat, nec n. sufficit ista publicatio facta Romæ, cum hæc regula dicat publi-
cationem esse faciendā, ubi beneficia consistūt, & sic nō Romæ, ut sæpius dixi.
Secundò non procedit in beneficiis temporalibus, utpote in feudis, ut di- 13
ctum fuit in Glossa. i. suprà.
Tertiò limitatur quando uacaret alio modo, quàm per resignationem, ut 14
scripsi suprà in Gl. iii.
Quartò derogatur huic regulę, quando tempus sex mensium fuerat à papa 15
prorogatum, ut in Glossa iiii. abundè traditum fuit.
Quintò, si papa mortuus fuisset, antequàm bullæ potuissent expediri intra 16
sex menses, ut suprà dictum fuit, in Glossa x. publicatæ.
Sextò non procedit, quando cā possessionis esset mutata, utpote si hic resi- 17
gnans tanq̃ curatus, esset in possessione, demum resignatarius post adeptam
possessionem, & publicationem isti locaret, & is resignans in possessione tanq̃
conductor moreret, non uacaret beneficium per obitum, qa publicata fuit resi
gnatio, & possessio apprehensa, unde non procedit hæc regula, sicut uidem⁹ in
eo qui retinet usumfructum, l. quisquis, C. de donat. l. si is qui pro emptore, in
prin. & ibi doct. ff. de usucapio. Boer. in §. i. tit. de donatio. in consuetud. Bitur.

Derogatio ad regulam an recipiatur.

Septimò, si derogatum sit expresse huic regulæ a papa, quia tunc habetur, 18
ac si nusquam fuisset edita, tamen in hoc regno foret hoc periculosum, quan-
doquidem recepta est, & registrata in parlamentis, & sic effecta ius Gallorum,
ob id uix ista derogatio reciperetur.
Nam si ius ciuile receptum sit, & canonizatum, aut in iure canonico descri 19
ptum, licet tollatur ius ciuile, non tamen tolletur illud, quod est canonizatum
per Glo. in l. una. C. de colla. donat. libro x. Petrus Gerad. singul. 28. scripsi in
tract. nomina. q. v. nu. 17. maxime cùm hodie extet lex Regia de reforma. pro-
uisio in constit. reg. & quia posset præbere materiam delinquendi, quod repro
batur in l. conuenire, ff. de pactis dotal.

Noua prouisio post sex menses an ualeat.

Octauò non procedit, quando resignatarius de nouo impetrasset etiā nulli- 20
ter, quia non uacabat ante obitum, tamen ista noua prouisio supplet omnes
diligentias, & æquipollet publicationi, tum quòd noua prouisio fit coram pa-
, ergo coram omnibus, l. omnium, ubi Ias. & alii, C. de testam. Gomes. q. 15.
Contrarium teneo ratione fraudis uitandæ, nam resignatarii semper ita 21
possent

possent impetrare de nouo,& illa impetratio nulla est,quia beneficium non uacat ante obitum,& est subreptitia,nisi fiat mentio primæ resignationis, & prouisionis, nec obstat ꝙ fiat coram papa ergo publicata , hoc est falsum, quia ista regula,in resignatione facta coram Papa requirit publicationem,ubi beneficia consistunt,multò fortiùs in noua prouisione posteà facta, alioqui semper fieret fraus regulæ,& nunquàm esset illi locus,ut scripsi in tract. de pacifi. possess.

22 Nisi post obitum impetraretur , tunc enim isti ualeret sicut alteri facta prouisio,quia non est contraria isti regulæ .

23 Item uult dicere Gomes.hic,ꝙ sufficit, si puplicatio fiat intra sex menses, & possessio petita sit ante mortem,quæstione octaua,ego uerò puto per istum textum,requiri publicationem,& possessionem fieri intra sex menses, si resignans eò tempore moriatur. *Publicatio & possessio ante mortem sufficit quòd fiat.*

Si uerò resignans non moriatur intra sex menses, nec intra annum sufficiet resignatario capere possessionem , & eam publica re ante resignantis mortem nec ista duo diuerso iure cēseri debent,& ita seruatur in Francia.

24 Sed hic statuit sex menses,quando uacauit in curia,eò ꝙ si posteà resignans moriatur,resignatarius est in culpa,cur non accepit possessionem.& non publicauit resignationem;ideo uacabit per obitum,& hoc probat tex.requirens resignantem in possessione decedere , & sic ista tria, ut declarat text.ibi , postmodùm,&c. & superius in principio huius regulæ dictum fuit.

25 Nonò limitant alij,quādo quis resignasset ius quod habet:nā hic text. loquitur de resignante beneficium . Contrarium tamen suprà tenui in glo.iiij.

26 Decimò non procedit,quando obstante impedimento non fuit adepta possessio,nec facta publicatio,ut suprà dictum fuit in glo.ix. Aduerte tamen,si possit dici impedimentum circa locum excusare , ut si in uno loco fieri publicatio non possit,ꝙ in alio ualeat,sed impedimentum circa rem non,idest si non fuerit facta publicatio, utpote quia erat minor , uel ignorabat hanc prouisionem, & collationem,certè ad huc uacabit per obitum,ætate,uel ignorantia non obstante,nec impedimento, si illud aliquod modo uitiare potuit, per istum text, qui loquitur in rem , uidelicet collationes quæque , & quæuis aliæ dispositiones,de illis tanquàm per resignationem uacantibus factæ,nullius sunt roboris uel momenti,alioqui posset quilibet allegare ignorantiam, uel impedimentū, & sic uitiare regulam , & fraudem adhibere , adeò quod nunquàm resignatio publicaretur,ideo his fraudibus iura obuiant,tam ciuilia quàm canonica,l.in fundo.ff.de rei uendicat.c. sedes,de rescrip.& imputandum est huic, quare nō paruit legi,inquantum potuit,ut docet l.Imperator,ff.de appella.sic consuluit Petr.Paris.consil.cxliij.ꝙ terminus,col.j.& seq.in quarto uolum.& sic iudicauit magnum Regis consilium anno 1543.die 2. Ianuarij , pro Francisco Matthæo contra Nicolaum de Berij. putarem tamen , ꝙ si pars aduersa impediret publicationem, ꝙ non uacaret per obitum , quia dolus non debet alicui prodesse,c.sedes,& seq.de rescrip.sed pro facta haberetur, l.in omnibus causis , & l.in iure ciuili,ff.de regulis iuris. *Impedimentum an excuset à publicatione.*

27 Vndecimò fallit, quando resignatarius moreretur ante resignantem, etiam non accepta possessione tunc beneficium uacabit per mortem cessionarij , uere,poteritq; per illius mortem impetrari, quia hæc regula non uult ueram uacationem tollere,sed nouam fingere,& ubicunque ueritas adest, fictio cessat,l. si filiusfamilias,ff.si certum petatur,l.filio,de liber.& posthu. *Morte resignatarij uacat uerè beneficium.*

28 Itē in isto casu quid opus est fictione? cùm ueritas patens sit, & in certis nō est locus coniecturis.l.continuus,§.cùm ita,ff.de uerb.obli.nec tunc expectabitur obitus resignantis , sed ipse poterit illud beneficium sic uacans per resignatarij obitum impetrare.

Si resignans retineat bullas, an uacet per obitum.

Duodecimò quando resignans retineret bullas, & resignatarius nescit sibi factam esse collationem, tunc nō uacabit per mortem, etiam si per decennium retineret bullas, tum ꝙ ignoranti non currit tempus, tum etiam quòd ratio huius text. cessat. Dom. & Perus. in commissa, per illum text. in uersi. annus, de elect. in vj. nec potest ignoranti fraus adscribi. † Veruntamen quia fieret fraus regulæ, nam sic resignantes consanguinei semper retineret bullas, ob id dicerem adhuc illam regulam habere locum in odium resignantis, qui non publicauit resignationem, & legem non secutus, & ut omnis fraus consanguineorum cesset. 29 30

Retentio possessionis rei a papa facta derogat huic regulæ.

Decimotertiò non procedit, si quis resignasset retento sibi stallo in choro & loco in capitulo, & sic moriatur in illa possessione, nam cùm resignatarius sit in possessione illius dignitatis, non censetur resignans mori in possessione, nisi in possessioni loci, & stalli in choro, quæ non extinguitur cum persona, sicut canonicatus ad effectum, cap. dilecto, de præbend. & superius scripsi, quòd Papa in hoc uidetur derogare isti tex. retinendo, quòd ipse sit in possessione talis rei. 31

Item si Abbas, uel alius resignauerit suam abbatiam, & retinuerit sibi regimen & administrationem ipsius monasterij, si resignans sic in uita utatur, & nouus Abbas post eius mortem ueniat, ualebit prima prouisio, nec dicitur mortuus in possessione, postquàm sibi illud retinuit, uerum quo ad hoc isti regulæ derogatum, & dispensatum esse censetur. 32

Cōstitutio procuratorij an prosit quo ad istam regul.

Decimoquartò non habet locum si resignans constituat se possidere beneficium nomine resignatarij, glossa in ista regul. uide Domin. de Rota decisio. cl. licèt amicus, in no. & Boer. in §. primo, in additio. de donat. in consuetud. Bitur. facit cap. cùm uenissent, de restit. spolia. scripsi in præfat. ad tracta. de mater. possessor. in tertio tomo ordinatio. regiarum, requiritur tamen etiam hoc casu publicatio, alias regula locum haberet. Limitationes alias, beneuole lector, hic addere poteris, si quas ex tuo poteris inuenire ingenio, maximè illam, ꝙ non habeat locum in unione, quæ etiam inuita parte fit, & ipse possessor erit, & ius habebit quandiu uiuet. clemen. si. de rebus eccle. non alienan. & quia etiam hoc solet resignanti retineri, & quamuis non retineretur cùm iustam habeat caussam, dicerem non habere locum hanc regulam. 33

In unione nō habet locum.

Decesserit.

Glossa XIIII.

Obitus non continet matrimonij contractum nec mortem ciuilem.

Etsic non habet locum, si resignans post sex menses ducat uxorem, quia licet habens malam uxorem sepultus esse uideatur, tamen beneficium non censebitur uacare per matrimonium quo ad resignatarium, etiam si is, qui contraxit illud, fuerit in possessione beneficij quousque uxorem habuerit, quia non dicitur uerè decedere, per hoc uerbum, & obitum, quod separationem animæ à corpore denotat. l. si decesserit. ff. qui satisdacogant. nec dicitur obijsse mortem, licet beneficia, quæ non resignauit, dicantur per contractum matrimonium uacare, ut plenè scripsi in §. monasterijs, de nominar. Reg. in gloss. uacare, in concorda. nec habebit locum in morte ciuili, cùm hoc uerbum obitus, in ea non uerificetur, ut docto. scribunt in capitul. susceptum, de rescript. in vj. & in l. Gallus. §. & quid si tantùm. ff. de liberis, & posthumis. scripsi in regul. de infirmis resignantibus superiùs

In morte ciuili non hī locū.

Non

Non per reſignationem, ſed per obitum huiuſmodi uacare cenſeantur.

G L O S S A XV.

PER fictionem intelligas quæ non reciperet probationem in contrarium per gl. in l. cõficiuntur, ff. de iure codi. quam ſequitur Barb. in repet. l. cu acutiſſimi, col. 3. C. de fideic. & Fely. in c. quanto, col. 2. de præſumpt. vel per præſumptionem iuris, & de iure, quæ et non recipit probationẽ in cõtrarium, c. pe. de ſponſal. & ſic non admitteretur volens probare, ꝙ vacauit per reſignationem, quia iſta fictio, vel præſumptio pro veritate habetur, & quo ad iuris effectum. Et tantum in caſu fictio operatur, quantum veritas in caſu vero Bar. in l. 1. §. hoc autem Senatuſconſulto, ff. ad Senatuſcon. Sillan. firmat Caſſad. in dec. ſuper regul. Cancel. rub. de vnionibus, dec. 2. Ratio huius regulę eſt quia poſſeſſor cenſetur dominus, per l. fin. C. de rei uend. l. 2. de proba. & ſupra dixi in gl. 1. alias rationes, & verbum cenſeantur, denotat regulariter fictionẽ, vt ſcripſi in l. ſi is pro emptore, poſt Bart. & alios, ff. de vſucap.

Fingitur vacare per obitum, licet vere uacet per reſignationem.

Collationes quoque, & quæuis aliæ diſpoſitiones de illis tanquàm per reſignationem uacantibus factæ.

G L O S S A. XVI.

INTELLIGE ꝙ collationes, institutiones, & aliæ prouiſiones ſic factæ per reſignationem annullantur per hoc verbum, & quęuis aliæ diſpoſitiones, quæ verba cõprehendunt oẽm prouiſionẽ, ſiue papæ, ſiue alterius, vt ſcripſi in § præfati que ordinarij. in verb. diſpões, de colla. in Concor. Et ſic comprehenditur hic commenda, ut ſi forte datum fuerit in cõmẽdam per reſignationem alicuius, vt ſupra dictũ fuit, & collatio capitur et pro cõmenda, vt ſcripſi in §. ſtatuim᷑a. de col. in cõcor. Et ſic collationes factæ per reſignatione illi᷑, qui mortuus ẽ in poſſeſſione, nullæ ſunt, & qcũq; inde ſecuta fuerunt.

Collatio continet hic commendam.

Et ſecundum iſtã reg. fuit ſæpius iudicatũ, videlicet pro magiſtro Hugone Rogier, contra Guliel. Carton, qui per reſignationem obtinuerat beneficium a papa, ſed non acceperat poſſeſſionem viuente reſignante, ob id reiectus fuit anno 1505. die 23. Decemb. idem cenſuit Senatus inter Martinum de Rogis, & epiſcopum Ebroicen. an. 1526. die 7. Septembris, inter Nicolaum Prudhome & Falcomẽ. de Cuſſi, & ſuperius alia adduxi Senatuſconſulta ad hoc, vt appareat iſtam regu. eſſe in virili obſeruantia in hoc regno.

Areſta.

Et ſic conſtat per hãc reg. ꝙ collatio ꝑ reſignationem facta eſt nulla, & ſic nõ eſt colorata, vnde ſi is cũ iſta collatione nulla poſſederit ꝑ triẽniũ, nõ iuuabitur decreto, de paci. poſ. quod teneť habentẽ coloratũ titu. quẽ iſte nõ habet vtpote quia eſt reſolutus reſignãte mortuo in poſſeſſione, ob id iſta collatio facta reſignatario nullius eſt momẽti, vt ſcripſi in tract. de pac. poſ. limit. 1. nu. 159. et probatur per verbum ſequens, & inde ſecuta, & quãuis primo dũ fuit facta collatio, fuiſſet coloratus titu. poſtea tamen per mortem nullus facta fuit.

Coloratum titulum non habet reſignatarius.

Et inde ſecuta.

G L O S S A XVII.

ET SIC poſſeſsio accepta per reſignatarium ſine publicatione non valet,

Poſſeſsio ſine publicatione nõ ualet.

let, nec potest manuteneri in possessione, in qua resignans mortuus fuerit ante publicatam resignationem, cum hic annulletur & titulus, & alia inde secuta, utpote si resignatarius iterum alij resignauerit, & postea primus resignãs in possessione moriatur, tunc resoluetur ius tam primi resignatarij, quam secũdi, per l. lex uectigali, ff. de pig. & inferius dicam. Notãdum est tamẽ, ꝙ si resignatarius moriatur in mense deputato graduatis, debetur beneficium graduato, per Concordata, quia vere vacauit beneficium per obitum resignatarij, ideo amplius non resoluetur per mortem resignantis, qui iam exutus est omni iure & possessione, & sumus extra casum regulæ, quia graduatus ex suo iure venit, resignatarius primus vel secundus ex iure resignantis, ideõ ius illorum resoluitur, sed non hoc casu, & quia fraus potest fieri cum resignante, & resignatario, sed cum resignante, & nominato minime, quia nominatus non recognoscit resignantem, ideo sumus extra regulam, quæ non habebit locũ in hoc casu, nec tenebitur hic graduatus habens collationem per mortem resignatarij publicare, nec obest uerbum, & inde secuta sunt nulla, quia si resignatiões fiãt a resignatario, ille sequitur, sed mors resignatarij nõ sequitur resignationẽ, sed facto venit, nec est ex facto resignationis, sed est extranea a resignatione, ideo tanquam extranea non consideratur, argu. l. continuus, ff. de ver. obl. nec iste resignans amplius testabitur de illo beneficio, de quo est iam prouisus.

Tamen nec ex clausul. quouismodo, posset dicere collatũ sibi esse beneficiũ per obitũ, si quidem ista reg. cõprehendit tantum vacationẽ tẽpore datæ contingentem, & non futuram, nisi sit in rescripto si neutri, uel si nulli, c. susceptũ de rescr. in 6. Gomes. q. 14. & superius scripsi in regula, de infirmis resignantibus, & in hoc rescripto si neutri, qnomodo intelligatur.

Nullius sint roboris, uel momenti.

GLOSSA XVIII.

Notificatio in actu facienda ẽ de forma.

1 Patet, ꝙ quando iura requirunt publicationem, & notificationem alicuius actus fieri, tunc data est a iure forma, quæ si non seruetur, actus nõ valet clem. caussam, in fine, de electio. ob id annullantur collationes non ita publicatæ.

Impetratio beneficij resignantis manentis in possessione non potest ante obitum fieri.

2 Item non ualeret impetratio interim facta de illo beneficio, licet postea resignans moreretur in possessione, tum quia non adhuc vacat, tum et quia beneficium, quod poterit vacare, nõ põt interim conferri. c. cõ nostra, de elect. in 6 c. si tibi, de præb. eodem lib. Aegid. Bella. dec. 752. Supposito. si tamẽ hic resignatarius adeptus fuerit aliud beneficium incõpatibile, vacabit hoc primum per c. de multa, collatio interim valet, sed resoluitur postea per obitũ, ideo dicerem teneri promoueri, per c. licet tamen, de elect. vt alibi dicam.

Secundo resignatario an debeatur vel per mortem.

3 Quæro, aliquis constituit procuratorẽ ad resignandum coram papa suum beneficium, quod procurator resignauit, & is, cui facta est prouisio, non accepit possessionem intra sex menses, nec alio tẽpore, demum resignans iterũ resignat, in vim cuius secundæ resignationis, collatum est beneficium secundo, & is adeptus est possessionem, postea moritur resignans beneficium intra 6. menses, vel ultra; confertur per mortem. Quæritur cui debeatur? Et videtur, quod illi cui est collatum post mortem, per istam regu. cancel. 34. quæ vult beneficium censeri vacare per mortem.

4 Item per primam resignationem beneficium amiserat resignans cap. in præsentia, de renunc. etiam quo ad possessionem glo. assignari, in c. inter, de præben. nam renunciatio beneficij inducit quoque resignationem possessionis, quę

quę animo perditur. Inno. in c. super hoc, de renun. Panor. & Imo. in c. solicite, de rest. spoliat. Calder. consi. 4. rub. de renun. ergo non poterat iterum resignare, alioqui daretur materia calumniandi, & sic faciendi plures resignationes, quod non est permittendum. *Post quae animo perditur*

5 Item ille, qui secundo resignat, nihil agit, quinimo stellionatus crimine venit puniendus, per gl. fi. in c. nulli, de reb. eccles. non alienand. vt dicit Berber. in viator. iuris, rub. de crimine stellionatus, in fin. *Resignans iterū crimine stellionatus tenetur.*

6 Alias dolus resignantis prodesset illi secundo resignatario, & quando secunda resignatio valeret, posset resignans semper fraudare primum, quod nequaquam est dicendum, imo illa simulatio, & variatio est in clericis maxime prohibita, cle. vna de renun.

7 Vnde si is qui resignauit, remaneat in possessione de facto post resignationem, tenebitur ad restituendum fructus, quos percepit a die sibi intimatę bullæ resignationis, seu collationis, quia prius bonam fidem habere poterat, si superior noluisset admittere, de Ro. dec. 158. licet reus, in nouis. *Resignās fructus recipiēs post intimatam sibi prouisionē tenetur ad restitutionē fructuū.*

8 Item si beneficium conferatur vni, & postea alij, & isti secundo tradatur possessio, nihilominus præfertur primus, per c. capitulum, de rescr. c. tibi, & c. duobus, illo rit. in 6. nec habet locum in beneficialibus, lex quoties. C. de rei vend. vt asserit Ias. ibi, col. 4. quia in beneficialibus non requiritur traditio, vel quasi, vt acquiratur ius in bñficio, sed acceptatio. c. si tibi absenti, de præb. in 6. Din. in reg. qui prior, de reg. iur. in 6. igitur postquam valebat prima resignatio vsq; ad mortem, ergo secunda valere non potuit. *Primus prouisus præfertur secundo, etiam si secundus possideret.*

9 Nec refragatur, ꝙ secūda collatio, primæ debet præferri. c. illud, & c. suggestum, de iurepat. Respon. horum tex. rationem esse separatam, videlicet, quia illic prima non fuit iure facta, sed in isto casu secus, & non minus censetur iure facta, licet primus resignans non adipiscatur possessionem in vita resignantis, quia hoc potuit facere semper, quod si non fecerit, vacauit per obitum.

10 Et in dubio præsumitur renunciatio iure facta. c. consaldus. 17. q. 2. & is qui dicit eā nō legitimam, hoc debet probare. c. cum dilectus, de succes. ab intesta.

11 Nec etiam obest, ꝙ non sit mortuus in posses. Respond. contrarium esse verum, quia secundus resignatarius nomine primi resignantis erat in possessione, & sic videtur resignās primus in possessione decessisse, & erat in possessione respectu primi, qui nunquā habuit possessionē, alioqui semper fieret fraus huic regulæ, & huic sententię subscribo.

12 Item si primus resignatarius ante sex mēses resignauerit alteri, & postea primus moriatur non facta publicatione, & post sex menses, putarem secundi resignatarij ius resolui, & extingui sicut ius primi extinguitur per hāc regulam, si resignans fuerit mortuus in possessione, quia quod in vno statuitur, & in duobus habet locum l. singularia. ff. si certum pera. Et resoluto iure primi resignantis, resoluitur ius secundi. l. lex vectigali. ff. de pigno. *Resignans moriēs in possessione resoluit ius secundi resignatarij.*

13 Adhæc quia prouisio vltimi est subreptitia, quia si primus resignans expressisset Papæ possessionem captam a se, nec resignationem publicatam forte non contulisset, vel non ita de leui. c. postulastis, de rescr. quamuis Dominus Gomes. hic. t. q. tenuerit contrarium, dicens se iudicasse, tamen iudicauit contra hanc regulam, ibi, & inde secuta.

14 Nec refragatur, ꝙ de prima resignatione debeat intelligi secundū eū, p l. boues. §. hoc sermone. ff. de verb. sig. ꝙ salua eius reuerentia verum esse nō putare, quia ille. § boues, non habet locum in dispositione legis, quæ semper loquitur, & sic nō solum in primo actu, sed & in omni, alias omnes leges iam essent sublatę, quarum simul casus euenit, ꝙ est contra l. Arriani. C. de hæret. vbi lex semper est in viridi obseruantia, & ita limitaui in d. §. boues.

Item non obstat, ꝙ superior consentit huic secundæ resignationi, & quando dominus consentit, tunc non habet locum. l. lex vectigali, teste Guido Papæ in dec. Delphi. q. 475. Emphyteuta. Respon. verum hoc esse, quando dominus sciens consentit, secus si ignorans, nec ignorans iuri suo renunciat, aut sibi præiudicat. l. mater. ff. de inoff. testa. l. sed si hac. §. patronum. ff. de in ius vocand. vnde si in secunda resignatione fuissent omnia narrata, & papa huic derogando regulæ conferret secundo, tunc crederem opinionem Gomes. procedere, alias non. Papa enim non videtur velle plus iuris conferre, quam resignans haberet, nec huic regulæ derogare, nisi hoc expresse dicat, & cum hæc regula annullet collationem, & resignationem, ergo & primam, & alias. 15

Item poterat primus accipere possessionem, quamdiu viuebat resignans, ergo poterat excludere secundum, nec facit secunda resignatio, quin vacet per mortem, & sic nec recredentia, nec possessiorium debet huic habenti secundam resignationem adiudicari, quia per hoc verbum, & inde secuta, omnia hic annullantur. 16

Item non valet secunda collatio ratione subreptionis, & fraudulentæ resignationis. Oldrad. consi. 324. factum, col. 3. scripsi in gl. vacantia. § volumus, de colla. in Concorda. quia papa ius tertij non intendit tollere, Et si Papa sciuisset primam resignationem. & prouisionem iam factam, isti secundo non contulisset, ob id secunda collatio nulla est, & subreptitia. 17

Imo pulchre scribit Gomes. in commentar. ad regulam de infirmis resignantibus. q 40. ꝙ si infirmus per procuratorem resignauerit in curia, & postea rursus in fauorem alterius cum derogatione illius regulæ secundo confertur beneficium, & infirmus moriatur intra viginti dies, adhuc vacabit per obitum, & secunda renunciatio (quæ nulla est) non impedit quominus vacet per obitũ, sic & hic dicemus. 18

Collatio facta per vicarium reuocatum quando valeat.

Preterea collatio facta per vicarium etiam reuocatum. antequam reuocationem sciuerit, valet. l. si forte. ff. de offic. præsid. quem tex. singularem dicit Roma. sing. 57. & Ias. in l. more, col. 3. nu. 8 ff de iurisdict. omnium iud. & Dec. cõs. 295. sic valebit prima prouisio per resignationem antequam fuerit reuocatus procurator resignantis. 19

Nec me mouet gl. & ibi doc. in c. ex tenore, & c. in nostra, de rescr. & quod no. Oldr. consi. 399. quidam Hugo, vbi cõcluditur, ꝙ prima electio seu prouisio, quæ est inutilis, non præstat impedimentum, nec suæ literæ primæ nullæ præstant impedimentum secundis validis. Respon. verũ esse, sed in hoc casu prima prouisio facta erat valida, & ita secunda valere non poterat, pendebatq; effectus, nempe, si publicatio fieret, & possessio peteretur in vita resignantis. 20

Ideo pendente hoc tempore non poterat remoueri beneficium ab hoc primo resignatario, & alteri prouideri, & ita tamen est, quicquid in contrarium dicatur, vt beneficium per mortem vacare censeatur, non obstã. duabus resignationibus factis, & prouisionibus, 21

Insuper quæro, valeat ne collatio facta a Cancellaria post reuocationem procuratoris intimatam Cameræ? Et breui respon. valere, per tex. in cle. vna de renun. vbi renunciatio facta post reuocationem non intimatam procuratori, vel illi, in cuius manibus cessio facienda est, valet, & dicit ibi glo. in verb. facienda, in hæc verba. 22

Post reuocationem intimitam cameræ an valeat collatio facta a cancellariis.

Quod quando mandatum est generale ad cedendum in manibus eius qui recipere possit, non potest iuuare notificatio, nisi facta sit ei, qui recipit huiusmodi mandatum & imputet sibi, qui debuit omnibus intimare, vel saltem procuratori. Idem tenet Bonifac. & alij in d. cle. vna. Et sic consului, obtinuitq; in magno Regis Concilio Do. Guglielmus Fabri contra de Cumbis. 23

Item

24 Item eo loco reuocatio fieri debet, vbi negocium agitatur, alioqui non valet. l. sed & si pupillus, §. proscribere. ff. de inst. actio. Sed camera est diuersum tribunal a Cācellaria, & separatum, & loca distincta, officialesq; separatos habent, & diuersos, ergo notitia facta in vno loco, nō ligat in alio, sicut facta vni, non ligat alium d. cle. vna, quia paria sunt minus plene intimare, vel nihil intimare. l. veluti, ibi, vel minus plene edictum. ff. de edendo. l. quoties qui satisdar. cogant. & ibi multa doct. citant, & sic intimatio illa omni carebit iuris effectu, cle. caussam, in fi. de elect. *Reuocatio vbi facienda.*

25 Præterea dubitabatur, an valeat prouisio facta a Cancellaria, si appareat eo die collationem, & reuocationem esse factas in eadem cancellaria, vel consensum a procuratore præstitutum? Respond. valere per tex. in d. cle. vna, de renūcia. vbi valet prouisio facta ad resignationem procuratoris, antequam peruenerit ad notitiam illius, vel eius in cuius manibus facienda erat cessio, sed non apparet hic ꝙ facta fuerit notificatio reuocationis ante prouisionem, nam potuit esse postea, ideo is, qui dicit reuocationem antea factam, oportet ꝙ probet allegans enim tempus illud probare debet. l. eum actum. ff. de negoc. gestis plene scripsi in tract. nomina. q. 14. nu. 11. & seq. *Collatio facta eodem die quo reuocatio an valeat.*

26 Si autem resignantes post admissionem resignationis factam a papa possent ab ea discedere, frequenter illuderetur papæ cuius iudicium ab eorum arbitrio pendere videretur, c. bonę 2. circa. fi. de postula. prœla. & qui dicit aliquid reuocatum, hoc probare debet. l. cum tacitum. ff. de proba. l. sancimus, C. de testa. & probare debet ante reuocatum, vt supra dictum extitit, quia non est verisimile procuratorē resignasse, aut ēt papam prouidisse, si antea fuisset intimata reuocatio, ideoq; prouisio prius facta præsumitur, quā reuocatio, ideo parti alleganti reuocationē prius factam incumbit probatio. l. ei qui. ff. de proba. *A die consensus computatur tempus.*

27 Si tamen fuerit facta cessio in Cancellaria die prima Martij, & intimatio eodem die in eadem Cancellaria, si die secunda procurator consenserit, non valebit prouisio, cum a die consensus præstiti computetur tempus, quod non retrotrahetur, cum extrema non sint habilia, de quibus Barto. in l. si is qui pro emptore. ff. de vsucap. Quamuis consensum retrotrahi dicat Roma. consi. 340. nu. 7. per l. fin. C. ad Macedo. l. licet. ff. de iud. quia paria sunt ab initio consensum interuenire, vel ratihabitionem subsequi, regul. Ratihabitionem, de regu. iur. in 6. Sed non hoc casu, quia reuocatio iam erat intimata.

28 Verum cum hodie isti sex menses computentur a die supplicationis vt patet in hac regula, si procurator consenserit, valebit.

29 Insuper notandum est, ꝙ si quis resignauerit coram Papa beneficium in fauorem certę personæ, & non alter, nec alias, si papa sī contulerit, & is noluerit acceptare, poterit resignans suam semper continuare possessionem, & sine noua collatione illi beneficio inseruire, tum ratione huius clausulæ non aliter, quia non intendit alıter resignare, nisi iste habeat, iste non vult habere, nec acceptat, ob id resignatio non valet. *Resignans non admissa resignatione potest sēper suum retinere beneficiū.*

30 Tum ēt quia aliter facta resignatio pro non facta habetur, vtpote cōtra formam mandati. Sicque iudicauit Senatus Paris. pro Domino Bochetel. canonico sancti Stephani Bituricen. q valetudinarius resignauerat in fauorem nepotis, qui noluit acceptare, postquam Bochetel conualuerit, vnde cum idem auūculus vellet rehabere stallum in choro, & locum in capitulo (vt moris erat) Capitulum denegauit eum recipere sine noua collatione, & post nouam collationem volebant eundem cogere ad soluendum pro ingressu Capam, vel triginta scuta solui solita a singulis canonicis, tandem fuit cōdemnatum Capitulum ad expensas, damna, & interesse, anno 1549. die 23. in magna camera. vide quæ scripsi in tract. nomina. q. 21.

Duæ

Resignans an sine noua collatione ad suum possit redire beneficium.

Duæ resultant inde.q.1.an sine noua collatione liceat ad beneficium resignatum redire,& in hoc facerem seq casus primus est,si resignatio facta fuerit secundum mandati formam,non poterit resignans redire ad suum beneficium absq; noua collatione.Doc.in c.cum venerabilis,de excep.c.si beneficia,de preb.in 6.quod est verum,resignatarius acceperit possessionem. 31

Secundus casus,quando beneficium fuit resignatum contra mandati formam,tunc redire potest resignans ad suum beneficium absq; noua collatione d.c.si beneficia,vt nec quidem perdat suam primæuam possessionem, nam quod fit contra formam est nullum.c.cum dilecta,de rescr. ideo semper retinet ius & possessionem; quia non censetur resignasse. 32

Tertius casus quando quis resignat in fauorem alicuius,& non aliter , ipso non acceptante resignans manet in possessione, donec ipse acceptauerit , nec renunciatio valeret.d.c.si beneficia,& in cle.vna de renunciatio. 33

Prouisus in possessionem mitti debet.

Quamobrem oportet resignatarium mitti in possessionem , alioqui prædo est,l.si ex stipulatione.ff.de acqui.posses.doct.in c.in literis,de resti.spoliat. tamen non est priuatus iure in beneficijs minoribus, qui adeptus fuit beneficij possessionem,si alias bonum haberet titulum.Dom.& Franc.in c.eum qui,de præb.in 6.& Nicol.Milius in verb.beneficium.q.58.scripsi in tract.de pacifi. poss.nu.237.cum seq.& vide quæ scripsi supra de missio in possession. 34

Administrans ante confirmationem iure est priuatus.

In Episcopatibus autem,& Abbatijs iure priuatus est,qui administrat ante confirmationem,vel prouisionem a papa,receptam, etiam si authoritate Regia.c.auaritiæ,de elect.in 6.alibi scripsi. 35

Arestum.

Illa tamen dignitas non potest iterum conferri ante declarationem,vt censuit Senatus anno 1508.in mense Ianuario. 36

Ante confirmationem electus non agit possessorio.

Imo electus ante confirmationem non potest se opponere,ne incidat in pœnam illius.c.auaritiæ , nec impetrare literas saisinæ , aut manutenentiæ , quia non habet solidum ius ante confirmationem.d.c.auaritiæ, & c.fi.de ele.lib.6. Alia multa scribit Gomes.quæ videre poteris,si tibi ista non sufficiant. 37

Amittitur beneficium per coniugium.

Adhæc nostra voluntate beneficium amittitur per matrimonium, vt si beneficiarius ducat vxorem,cogitur relinquere beneficium.c.1.de cler.non coniuga.quia non bene conuenit psalterium cū cithara,& coniugatus cogitans quō placere valeat vxori,minus ea,q Dei sunt coplere pot,cū quasi diuisus in duo plenā sui nō habeat potestatem,vt ei a quo stipendiū recipit,plenius famulet, c.diuersis fallacijs,de cler.coniuga.vbi quoq; dicitur, quia per tales coniugatos substantia rerum ecclesiasticarum solet deperire. 38

Insuper quia voluptatibus simul & carnalibus desiderijs,ac diuinis & ecclesiasticis vacare non valeant.c.3.de cler. coniuga. 39

Siue contraxerit matrimonium,siue sponsal c.vno,de cler.cōiuga.lib.6.vbi gl.intellige sponsalia de præsenti,secus si contraxerit sponsalia de futuro.d.c. vno,& Aufrer.in dec.Tholos.q.239.Pan.& alij in c.1.de cle. coniug. 40

A fortiori quoq; si contraxerit matrimonium cum vidua, tunc enim vt bigamus omni quoq; priuilegio clericali priuatur,c.vno de Bigamis, lib. 6. 41

Declara in coniugato,eum non posse obtinere beneficium, quandiu vxorē habet,nam si matrimonium priuet iam adepto,multo fortius prohibet habendum,quia turpius eijcitur,&c.c. quemadmodum,de iureiur. & multa facta tenent,quæ fieri prohibentur.l.patre.ff.de his qui sunt sui vel alieni iuris. 42

Coniugatus quando vxorē & beneficium habere possit.

Nisi vterq; vouerit castitatem perpetuā,& ingressus fuerit religionem , tūc coniugatus cum vnica virgine beneficiū habebit , Nā hoc casu videtur quo ad effectū solutum matrimoniū,vt est sing casus positus in c.2.de cler.coniuga. 43

Quinimo hoc modo poterit ordines recipere c.coniugatus,de cōuers.coniugat.c.Episcopus 77.distinct.& sic est casus mirabilis.in quo habens vxorem 44

potest

potest ordines sacros sumere,& affici presbyter,ac beneficium obtinere.

45 Admittit etiam coniugatus beneficium,quãuis matrimonium sit nullum, vtpote inuitum cũ consanguinea,uel alia,cum qua prohibitum erat,cle. vna,de spon sal.Imo.in c.Ioannes,de cle.coniug.Ial.in l.vbi,col.pe.C.de transact.

46 Verum quia super his matrimonijs quandoq; dispensatur, & quidẽ frequẽtissime,ideo adiungam hic Regul.cancel. super qua dicam impedimenta matrimonij,& super quibus dispẽsetur,& a quo,& in quibus nõ possit dispẽsari.

Regula. 46. Innocen. VIII. de dispensationibus in gradibus prohibitis.

Item voluit q̃ in literis dispensationum super aliquo gradu consanguinitatis vel affinitatis,aut alias prohibitio,ponatur clausula, si mulier rapta non fuerit,& si sciẽter,ponatur clausula addita in quinterno.

Glossa 1.

1 Advertendum est, quòd interdum super matrimonio requiritur dispensatio,aliquando non,si fiat secundum formam a iure præstitutam,non requiritur,si vero contra iuris prohibitionem, tunc requiritur dispensatio,quæ postulari debet interdum a Papa, aliquando ab Imperatore,seu a Rege.

Dispensatio super matrimonio quando a Rege petenda sit.

2 Tunc a Papa impetratur, quando prohibitio ab eo emanauit, & imminet peccatum,vt in gradibus consanguinitatis, affinitatis, publicæ honestatis, & alijs prohibitis a iure canonico,vt in c.non debet,& per totum,de consangui. & affin.& infra dicetur.

3 Aliquando facta est a iure ciuili prohibitio propter aliquã cãm honestã, vt pote ius ciuile tutori prohibet,ne nubat cum sua pupilla,uel adulta,nec filius eius,aut nepos,l.senatusc.& seq.ff.de ritu nup.& quæ personæ sub ista prohibitione cõprehendantur,probatur in l.si quis tutor,& l.non solum,ibid.

Tutori prohibetur nubere cum pupilla.

4 Et hoc ius ciuile ex caussa prohibuit,videlicet ne pupilla uel adulta circunscribatur in re familiari ab his,qui rõne eius gestæ tutelæ, & reddere cõpellũtur l.libertus,§.senatuscon.ff.de rit nup.& ne matrimonia sic coacta fiant.

5 Et tunc solet Imperator,uel Rex in hoc Regno, vel alius in suo superlocẽ non recognoscens dispensare super hoc matrimonio contrahendo, vt l si tutor,C.de interd.matrimo.vbi sunt hæc verba,si tutor,vel curator pupillã, uel adultam quandã suã sibi,vel filio suo,nullo diuino impetrato beneficio,in hoc matrimonio collocauerit,manet infamia contra eum, ueluti in confessum de tutela,quia huiusmodi coniunctione fraudem administrationis tegere laborauit,vides ergo quomodo Imperator super hoc dispensat.

6 Et interdum audiui factam huiusmodi dispensationem à Rege cum nobilibus, & diuitibus in Francia,quia pauperes super hoc dispensari non perunt.

7 Idem si magistratus tẽpore sui officij velit nubere cum aliqua sibi subiecta, quia ius hoc prohibet timore impressionis, ideoque solet hoc princeps permittere,l.vna,C.si quacunque præditus potesta. quod hodie non seruatur.

8 Idem si velit mulier nubere ante annum luctus ratione infamiæ uitandæ, solet hoc impetrare ab Imperatore,vel Rege,l. si qua mulier. C.ad Tertul. l.1. vbi Bal.de secun.nup.hoc tamen non solet impetrari in Francia, licet matrimonium contrahatur.

Mulier secundo nubens dignitatem prioris matrimonij impetrare potest.

9 Idem si mulier velit impetrare nuptias ad retentionem prioris dignitatis, vtpote quia fuit nupta senatori,nunc vult inferiori nubere cum retẽtione dignitatis,

gnitatis, hoc a principe impetrauit, quod rarum est tamen, nuptiæ, ff. de sena. prohibetur tamen ne matrimonium contrahatur per rescriptum subreptitium principis, nec licet alicui impetrare nuptias a principe sub deportationis pœna, & alijs positis in rub. C. si nuptiæ ex rescripto petantur.

Rapere puellam quasi dicitur qui Regis beneficio illam petit.

Imo tantum est rapere puellam, quantum Regis beneficio illam postulare. c. nullus, 36. q. 2. contra quosdam nobiles qui mulieres inuenire nesciunt, nisi eas principis literis, & præceptis impellant, hæ tamen leges matrimonium prohibentes de iure canonico sunt correctæ, c. pen. & vlt. de secund. nupt. quia matrimonia reguntur hodie iure poli, non iure fori, c. Euphemium, secunda. q. 3. Feder. consil. trigesimosexto, casus talis, Lucas de Penna in l. fina. colũ. quarta C. de incol. lib. 10. 10

Potest tamen princeps in iuramento, & alius, quæ ius diuinũ non destruât, sed iuuent constitutionem super hoc edere, nõ ad annullandum matrimoniũ, sed vt honestius contrahatur, & sine coactione, & scandalo, qua constõne trãsgressa, & sic honestate violata poterit iudex hunc transgressorem mulctare, vel bonis priuare, quæ mere temporalia sint, & non subiecta ecclesia, q si principis interuenerit dispensatio, non erit locus impositioni mulctæ. 11

Leges disponẽtes super matrimonijs quæ seruentur.

Et sic videmus hodie ẽt quo ad matrimonia seruari leges imponentes mulctam, aut bonorum priuationem, sed non illas, quæ infamiam irrogant, c. fin. de secun. nup. c. cum secundum leges, de hære. lib. 6. & per totum titu. C. de in cest. nup. nec seruãtur leges illæ quæ matrimonium annullãt, cum illud sit iuris diuini, quæ sunt notanda, quicquid dicant canonistæ, quia principis est cõtinere ciues suos in honestate, cum præcepta iuris præcipua sint honeste viuere, alterum non lædere, ius suum vnicuique tribuere, l. iustitia, ff. de iust. & iure Paris. consi. 51. considerata, in 4. uol. 12

Super aliquo gradu.

Glossa II.

Gradus quid sit.

GRADVS in consanguinitate, vel affinitate dicitur ad similitudinẽ scalarum, graduũ, uel aliorum locorum, vt sicut de vno gradu in gradum ascendimus, vel descendimus, ita & per gradus consanguinitatis de vna persona in aliam, l. iurisconsul. §. gradus ff. de grad. & est habitudo personarum, qua cognoscitur quota agnationis, vel cognationis distantia duæ inter se personæ differant. Io. Andr. in declara. arbor. consanguinita.

Computatio secundum ius ciuile vel canonicũ quæ attẽdatur.

Aduertendum est, q cum in statutis vel consuetudinibus fit mentio de gradu, ut tertio, vel quarto gradu, seu alio, tunc fiet computatio secundum ius ciuile, secundum quod persona quælibet faciet gradum, §. fi. inst. de gradib. affini. l. fi. vbi doc. C. de success. edict. Barto. consil. 214. an fratres: Albert. Brun. in tract. de statu. excluden. fœmi. art. 12. quæst. 21. Bened. in repe. cap. Raynutius in verb. & vxorem, nu. 86. de testamen. præpos. in declara. arbor consangui. nisi consuetudo, vel statutum aliter disponeret. Bal. in l. vlt. in fi. C. de success. edi. Dec. consil. 444. concurrit, col. 2. & consil. 563. domino, in fi. vel esset in terris ecclesiæ, quia verisimile est, quod ad ius suum statutum referatur, idest ad ius canonicum.

Item fallit quando primum habita fuisset mentio iuris canonici, vel ageretur de computatione gradus quo ad matrimonium. Ias. consil. 69. statutum, in 3. volu. quia præcedentia declarant sequentia. l. si seruus plurium, in fi. ff. de lega. 1. alia tradunt doct. in decla. arbor. Consaguini.

Consan-

Consanguinitatis.

GLOSSA III.

CONSANGVINITAS est attinentia diuersarum personarum ex eo proueniens, quòd vna descêdit ab altera, uel ambæ ab eadê, teste Ioan. Andr. in decla. arbo. cõsanguinita. ubi plus addit, quod consanguinitas dicitur a cum & sanguine, quia a communi sanguine descêdunt, ut Præpos. & alii declarant ibidem. Notandum est, quòd licet olim prohibito usque ad septimum gradum esset, quandoquidem homines antiquitus uiuebant diutiùs, ut septimum eis gradum uidere contingeret, hodie augescente malitia populi, & diminuta deuotione, diminuta quoque est ætas, & quia difficile est peruenire, & uidere quartum gradum, quamobrem hodie usque ad eum quartum gradum inclusiuè prohibetur matrimonium quis contrahere cum consanguineo, uel consanguinea, cap. non debet, de consanguini. & affinit. ubi aliæ assignantur rationes, sed si unus sit in quinto gradu, & alius in secundo uel tertio potest inter illos contrahi matrimonium sine dispensatione. per reg. Collateralium in linea inæquali, quoto gradu distat remotior a stipite, tanto distat inter se. d. cap. non debet, de consanguini. & in arb. consanguinit. declaratur. Pet. Paris. consi. lii. dixi, in iiii. uol. & consi. seq. ibid.

Consanguinitas quid.

In quinto gradu existens potest contrahere cum existente in secundo uel tertio.

Vel affinitatis.

GLOSSA IIII.

AFFINITAS est personarum proximitas ex coitu proueniens inter copulatum, & consanguineos copulatæ, & inter copulatã, & consanguineos copulati, teste Ioan. Andr. & Præpos. in declara. arbor affinita. ubi dantur descriptiones, ut ibi ipse scripsi. Et sicut in quarto consanguitatis gradu prohibitum est matrimonium, ita in quarto affinitatis gradu, ut est notatum in arbor. consanguinitatis, & alia quæ dicuntur in consanguinitate, & in taxa, & in expeditione illius, seruari solent in affinitate, nisi procedat affinitas ex actu fornicario præcedente, quia tunc nulla est compositio, quia datur litera clausæ, & tantùm taxatur quo ad expeditionem, ac si aperta, & in primo gradu affinitatis datur dispensatio, quod remaneat matrimonium ob scandalum uitãdum, fauore scilicet matrimonii, & ne super coitu credatur patribus ad separandum matrimonium, & quia hoc impedimentum est a iure canonico inuentum, ut doct. scribunt in declara. arbor. affinita. & Prouincial. fol. 65. in no. super dispensa. matrimon. uersi. item potest.

Affinitas quid.

Tantum taxatur dispensatio affinitatis sicut consanguinitatis.

In primo gradu affinitatis dispensatur.

Aut alias prohibito.

GLOSSA V.

MVLTIS modis prohibetur a iure matrimonium, qui his uersibus continentur.

Error, conditio, votum, cognitio, crimen.
Cultus, disparitas, uis, ordo, ligamen, honestas
Si sis affinis, si fortè coire, nequibis,
Hæc socianda uetant connubia, iuncta retractant.

Ioan. Andr. in tract. de sponsal. & matrimo. glo. in summa xxvi. quæst. i.

Matrimonii impedimenta.

Hic duo exprimuntur gradus prohibiti, uidelicet consanguinitatis, & affinita-

nitatis, addit glo. tertium uidelicet publicæ honestatis, de qua infrà.

Error quando uitiet matrimonium.

Quartus est ratione erroris uidelicet personæ, ut si quis putet cōtrahere cū 3
Catharina, & contrahat cum Berta, qui error psonæ uitiat matrimonium, qa non
est consensus, ubi est est error. l. si p errorem. ff. de iurisd. oium iudic. & errantis
nulla est uoluntas. l. cum testamentū. & l. non idcirco. C. de iuris, & facti ignor.

Idem in errore conditionis, ut si contrahat cum serua, putans contrahere 4
cum libera, & hi impediūt matrimonium. Error uerò qualitatis, utpote quia
putabat eam esse uirginem, uel error fortunæ, si putabat diuitem puellam, isti
errores non impediunt matrimonium, quia non respiciunt substantiam matrimonii, alioqui ferè omnia irritarentur, c. I. in xxix. q. i.

Et super hoc impedimento non quærit dispensatio, & habita non prodest, 5
altera parte multa, sed parte errantis posteà consensus interueniens matrimonium ratum facere potest, sicut dicitur de Iacob, qui uolebat contrahere cum
Rachel, & fuit ei data Lia, quæ lippis erat oculis, tamen cum ea posteà consensit, ut patet Genes. xxix. & seq.

Conditio impedit matrimonium.

Quintò conditio apposita in matrimonio, ut si puella contraxerit ea lege, si 6
pater uoluerit, si pater nolit consentire, non ualet matrimonium, c. super eo, de
conditio. appositis. Si tñ a conditione recessum fuerit, ualebit matrimonium,
utpote si pater permiserit, ut alius illam ducat. c. p tuas, de conditio. appositis.

Item si non ualeāt sponsalia, non teneor sponsam accipere. c. de illis, de con 7
ditio. appositis, & melius esse non contrahere, quàm contrahere, & in hoc contractu rapere mulierem, & processus infinitos ad illam promissam pecuniam
habenda excitare.

Si uerò conditio fuerit contra substantiam matrimonii, uitiat contractum, 8
secus si alias fuerit illicita, quia tunc habetur pro non apposita. c. i. & c. ult. de
conditio. appos. Hippoly. consi. cclxxxvi. & in hoc casu non uideo dispensationem exigi, uel rarò.

Votum solenne impedit matrimonium.

Sextò uotum solenne impedit, ac dirimit matrimonium, ut uotum in professione, religionis emissum, aut uotum in suscipiēdis ordinibus sacris, c. vno, 9
de uoto, in vi. si uerò fuerit simplex uotum, ut regulariter est quodlibet aliud,
tunc impedit quidem matrimonium, sed non dirimit contractum. c. meminimus, & seq. ac per totum, qui cleric. uel nouen.

Super uoto papa dispensat, et debetur compositio.

Et super hoc uoto etiam solenni potest Papa ex caussa dispensare. c. ueniens, 10
qui cleri. uel nouen. glo. in c. pposuit, de concess. preb. & in c. cum ad monasterium, ubi Panor. & alii, de statu monach. Aret. consi. lix. in facto, ideoq; potest
ex magna caussa dispensare cum monacho, uel sacerdote, ut contrahat matrimonium, ut docet Ioan. And. in regu. semel Deo, de reg. iuris, in vi. in Mercurial. refert multos huius sententiæ Deci. consi. cxii. in præsenti. col. ii.

Aut si de facto quis iam post uotum contraxerit, absolutionem petere debet 11
à transgressione uoti, & q in matrimonio remanere possit, uerùm super hoc,
& cum uotorum cōmutatione non solet Papa dispensare, sine compositione, q
fit secundum psonæ qualitatem, & illius substantiam, nam plus, nunc minus.

Cognatio carnis matrimoniū impedit.

Septimò cognatio impedit matrimonium, & intellige cognatio carnalis, 12
idest consanguinitas, ut supra dictum fuit in gl. tertia. uel de cognatione spirituali, ut inferius dicitur scribit Buchard. in suo decreto lib. vii. c. xxii. si quis
neptem suam in coniugium duxerit, anathema sit, & si quis de propria cognatione, uel quam cognatus habuit in coniugium duxerit, anathema sit.

Cōpositionem cur papa super his recipiat.

Sed miratur Staphil. in tract. de literis gratiæ & iustitiæ, quomodo Papa re- 13
cipiat pro ista dispensatione compositionem, nam aut est ista caussa dispensandi, & tunc dispensare debet, iuxta no. in cap. bonæ ii. de postula. prælā. & in
l. i. §. permittit, de aqua quotid. & æstiua. & iusta caussa est dispensandi in gradibus

dibus prohibitis etiam a iure diuino, uidelicet hoc bonum pacis, & quietis inter principes, & homines sibi subditos. cap. ii. de desponsa. impube. si uerò non est caussa, dispensationem abiicere debet.

14 Sed desinet mirari, si consyderet quam multi dispensationes huiusmodi impetrarent, si gratis concederentur, q saltem impensarum timore deterriti non audent, & semper infestarent aures Pontificis, petendo secum dispensari, dareturq; materia delinquendi, contra l. conuenire, ff. de pactis dotal.

15 Sicut dicimus de statuto, q si imponit pœnam pro homicidio pecuniariam paruam, non ualet, quia daret materiã delinquendi, secus si magnam, allegatur tex. in no. in § pœna, de iniur. in insti. quem no. Alber. in trac. statutorum, in ij. parte. q. cxxii. & Ludoui. Roma. singul. dccvi. & Rochus Curtius in ca. fi. col. xxi. de consuetud. & Hippoly. in l. i. nu. 19 ff. de sicca. ideo necesse est, ut malitia hominum comprimatur, & ut compositio soluatur.

16 Et qñ Papa dispensat, sic in narratione dicere solet Iulius, &c. & si inter illos, qui cõsanguinitatis, aut affinitatis nexu iunguntur, instituta sacrorum canonum matrimonialem copulam interdicant, summus tñ Pontifex ex potestatis plenitudine, q non ab homine obtinet, sed a Deo, personarum & temporũ qualitate pensata utiliora inspiciens nonnunquã iuris rigorem, maximè circa sublimes personas, ex regali prosapia descendentes, mansuetudine comparat.

Clausula in his dispensationibus ponenda.

17 Et quòd negat iuris seueritas, benignitas dispẽsationis indulget. Sane, &c. posteà narrat factum, & demum dispensat, ac nõ obstantia tollit, hæc est huius dispensationis summa, ut superius scripsi in tractat. de dispensat.

18 Secundò cognatio spiritualis impedit matrimonium, ac dirimit contractũ, c. i. & per totum, xxx. q. i. & in titul. de cogna. spirituali, nisi necessitatis caussa baptismauerit, c. ad limina. xxx. q. i. & ista contrahitur per baptismum, & cõfirmationem, c. i. & fin. de cognatio. spirituali, in vi.

Cognatio spiritualis impedit matrimonium.

19 Omnes etiam quos in pœnitentia accipimus, ita filii nostri sunt, ut baptismate suscepti, c. omnes. xxx. q. i. & ideo deponatur presbyter, & duodecim annis pœniteat, qui cognouit illam, quam in confessione audiuit, c. fi. ibidem. Cognationis huius spiritualis uiginti sunt personæ prohibitæ, quas scribit Pan. in c. Martinus, de cognat. spiritual. tam in baptismo, quam in confirmatione.

Deponi debet presbyter qui cognouit eã quã in confessione audiuit.

Personæ uiginti in spirituali cognatione prohibitæ.

20 Prohibetur ergo primò matrimonium inter baptizatum & baptizantem, inter baptizatum, & filios baptizãtis, inter baptizatum & uxorem baptizãtis prius cognitam, inter baptizantem & parentes baptizati, inter parentes baptizati, & uxorem baptizantis prius cognitam, inter leuatum & leuantem, inter leuatum & filios leuantis, inter leuatũ & uxorẽ leuantis prius cognitam, inter parentes leuati, & uxorem leuantis prius cognitam, inter leuatum & parentes leuantis.

21 Et totidem sunt personæ in confirmatione, super quibus difficilius Papa dispensat, & solet esse taxatio sicut in consanguinitate, non uerò solet fieri compositio in hac cognatione, secundum quosdam.

22 Tamen super cognatione spirituali ad contrahendum non facilè dispensat Papa, sed super contracto sic, licet possit in his omnibus dispẽsare, ueluti quia sunt iuris positiui. Ad matrimonium igitur etiam contrahendum dispensare poterit, siue sit paternitas, siue fraternitas, aut compaternitas, ut tradit Panor. in rub. de cogna. spirituali.

Super cognitione spirituali quando dispenset.

23 Verùm inter leuantes nulla contrahitur cognatio. c. fi. de cogna. spirituali, lib. vi. ideo non opus est aliqua dispensatione, aut declaratione.

24 Idem si puer in domo fuerit baptizatus sine solennitate, & postea ad ecclesiam delatus, ubi solennitas baptismi fuit obseruata, & ibi aliqui tenuerint puerum, ut nulla contracta sit compaternitas, quia nõ est ibi baptismus, sed solennitas

Cognatio non cõtrahitur, quãdo puer fuit baptizatus domi.

nitas

mitas baptismi,ex qua non contrahitur cognatio spiritualis,& data fuit declaratio in plũbo,ut testatur Prouincial.fo.28.ergo ipse etiam aliam uidi declarationem,quam obtinuit quidam ex consil.Do.Philip.Probi doct.egregii.

Cognatio legalis an impediat matrimonium.

25 In cognitione uerò legali,ut si p adoptionem soror mihi esse cæperit, quãdiu durat adoptio inter me & ipsam nuptiæ consistere non possunt.c.uno, de cogna.legali.Et super hac non uidi impetrari dispẽsationes , quia pater potest illam dissoluere emancipando,ideo non est opus dispensatione.

Incestus prohibet matrimoniũ & quis super eo dispenset.

26 Octauò incestus impedit matrimonium sine dispensatione,sed non dirimit iam contractum.c.transmissæ,de eo qui cognouit cõsang.uxor.suæ.Et an Episcopus possit dispensare,scribit Pan.in c.i.ibidem,non posse, quando uerè cõmissum est crimen incestus,idest cum ppriis consanguineis,uel affinibus,nisi ratione iuuentutis.c.si duo,in fin.xxxv.q.vi.Secus si crimen esset commissum cum consanguinea sponsæ.& sic non esset uerè crimen incestus.c.ii.illo tit.

27 Notandum est etiam alia duo esse impedimenta, quibus impeditur matrimonium,& dirimitur iam contractum,primum est,si alter coniugum uir aut uxor machinatus fuerit in mortem alterius cum effectu , adeò q mors secuta fuerit,& tunc iste nunquam poterit cum adultera contrahere, nec in contracto matrimonio remanere.c.i.& per totum de eo qui duxit in matrimo. quam polluit per adulter.c.i.de diuor.c.si quis uiuente.xxxi.q.i.

Machinatus in mortem uiri nõ potest accipere illius cõiugem.

28 Idem dicendum est & multò fortius, si uterque in mortem machinatus est cum effectu.doct.in c.super hoc,de eo qui duxit in matrimon.

Dispensatur in conscientia cum eo qui machinatus fuit mortẽ.

29 Limitatur in conscientia,quando matrimonium est contractum , & negotium penitus est occultũ,tunc Papa dispensabit ut remanere possit cum adultera ad uitandum scandalum ob dissolutionem matrimonii , c.quia circa, de consanguinitate.& taxa sigilli diminuitur in foro conscientiæ , & bulla clausa mitti solet,quod secus est in aliis bullis,q̃ non conceduntur in foro cõscientiæ.

Promittens uiuo coniuge contrahere cum Titio non poterit cum eo contrahere mortuo coniuge.

30 Secundum impedimentum est , si uiuente primo coniuge alter dederit fidẽ de matrimonio cum altero contrahendo mortuo suo coniuge, & eam post promissionem cognouerit,tunc illa fides data cum coitu sequente impedit matrimonium contrahendum,ac dirimit iam contractum,c.relatum, & c.seq. xxxi. quæst.i.cap.i.& fin.de eo qui duxit in matrimon.

31 Solet tamen Papa cum his dispensare,dummodo neuter eorum in mortem alterius mortui machinatus fuerit,& dabitur legitimatio prolis susceptæ post obitum alterius,& exinde suscipiendæ.

Dispensatur cũ illo qui cognouit aliquam uiuente coniuge.

32 Tertium est,q impedit,sed non dirimit,ut si quis de facto duxit,quam polluit per adulterium,& ex qua suscepit liberos,uxore sua prima uiuente,dispensabitur(ea prima mortua)cum eis,ut ipsi prius ad tempus separati(dum neuter istorum in eius mortem machinatus fuerit)possint matrimonium inter se contrahere de nouo,& de expresso uenit,quãdo legitimat proles concepta , & suscepta post obitum primę uxoris.d.c.i.ubi doct.

Interficiens uxorẽ sine spe coniugii remanebit.

33 Idem si quis interfecerit uxorem,sine spe enim coniungii absque dispensatione remanebit.c.interfectores,xxxiii.quæst.ii.& in casibus positis in ca.hoc ipsum,§.de pœnitentibus,xxxiii.q.ii.ubi glo.no.

Iudæus cum christiana non contrahit matrimonium.

34 Nonò cultus disparitas.Christianus enim cum Iudęa, uel Sarracena contrahere prohibetur,c.cauc.xxviii.q.i.& in hoc casu non solet Papa dispẽsare, nisi infidelis ad Christianismũ peruenerit,ut not.doct.in c.i.de conuers. infid.

Vis & metus impediunt matrimonium.

35 Decimò uis compulsiua impedit matrimonium,quia ubi est uis,non est cõsensus c.cum locum,de sponsal.& matrimonia debent esse libera,cap.gemma eod.ob id etiam metus qui potest cadere in constantem uirum impedit matrimonium,cap.ueniens,ii.de sponsal.gloss.in cap.Abbas,de his quę ui metusve caus.fiunt.Ias.in l.Titia.ff.de uerb.obliga. capit.de illis,ii.& cap.ex literis , de

de-

36 desponsat.impub.† Nec super hoc matrimonio solet Papa dispensare, quippe sub stantia deest, uidelicet consensus, cap. sufficiat. xxvij.q.ij. super qua substantia, Papa non dispensat, doct. in cap. cum ad monasterium, de statu monach. Angel. de Clauas. in summa, Angel. in uerb. matrimonium iij. in ultimo impedimento, ubi dicit Papam non posse dispensare in his impedimentis, quæ remouent consensum, ut conditionis erroris personæ impedimentum metus & priuationis sensus, ut in furioso. *Super ui et metu Papa non dispensat, & alijs hic descriptis.*

37 Sed si hic coactus postea consenserit carnali copulæ, matrimonium ratihabitione conualescit, cap. insuper, qui matrimo. accu. possunt. nec hoc casu egemus dispensatione, sed consensus postea superueniens conualidat matrimonium, ut prædixi, & doct. in l. interpositas, C. de transaction. Petrus Parisiens. consil. liij. quamuis, in iiij. uol.

38 Vndecimo ordo sacer impedit & dirimit matrimonium, per cap. secundum, qui cleri. uel uouent. minor uero ordo non, ut ibi, & cap. qui uero, & cap. serua tum, xxxij. dist. sed si presbyter de facto contraxerit, dispensat interdum papa cum regibus, & illustribus, ut uxorem retineant, & in matrimonio de facto cótracto remaneant, uel si ageretur de pace publica Regni, uel ex separatione graue scandalum immineret, c. quia circa, in fi. de consangui. uel quando longo tépore in eo matrimonio perseueratum fuerit, & inde suscepta proles. cap. de gradibus, xxxv. q. viij. c. non debet, de consangui. Roma. consil. cccvij. in casu. *Ordo sacer impedit matrimonium.*

39 Dispensat etiam in foro conscientiæ, quando receptio ordinis fuerit occulta, cum limitatione tamen, quod si ille presbyter uxori suæ superuixerit, perpetuo sine spe coniugij se contineat, & quod officium beatæ uirginis Mariæ saltem diebus dominicis, & festis per modum satisfactionis, quoad uixerit recitare teneatur. & ita de facto uidi cum quodam fuisse dispensatum. *Papa quádo dispenset cum promotis ut matrimoniú cótrahát.*

40 Duodecimò ligamen, nam ligatus cum prima non potest cum secundâ contrahere, quia non potest quis duas uxores, uel sponsas habere, nec quidem prætextu cuiusquam dispensationis, §. affinitatis, inst. de nuptijs. imò duas habes sponsas, aut uxores, uel uxorem cum concubina, efficitur infamis, l. eum qui. C. ad legem Iuliam, de adulter. l. j. in fi. ff. de his qui no. infam. §. si uero effusa, in authen. quib. mod. natural. efficiant, sui Rauen. in Alpha. in uerb. côcubina. *Infamis est habens duas uxores, uel concubinam cú uxore.*

41 Et aliquando uidi oppositum contra quendam mercatorem habentem uxorem cum concubina, & hoc factum admissum ad reprobationem illius adducti in testimonium, c. nuper, de biga.

42 Imò si quis contraxerit sponsalia per uerba de præsenti, ut est solitum fieri in iurisdictione Senatus Tholosani, & in prouincia, & postea cótrahat matrimoniú etiá in facie sanctæ matris ecclesiæ cú altera, quam cognoscat, tñ primæ adhærere tenetur, c. si inter, de sponsal. cap. j. & per totum, de sponsal. duorum. *Sponsalia per verba de pñti*

43 Item si quis in longinquis partibus existens audiuerit uxorem suam mortuam, & sic probabiliter credens alteri nupserit, dabitur eidem dispensatio, ꝙ cum secunda remanere possit cum absolutione ab adulterij & incestus reatibus, & quod credulitate huiusmodi durante exactus debitum coniugale reddat, non autem exigat, prouiso tamen, quod si primam ad eum redire contigerit amplexibus eidem reiectis primæ adhærere teneatur, c. in præsentia, de sponsal. cap. dominus, de secund. nuptijs. *Dispensari quádo possit cú eo, qui accepit secúdam uxorem, postquá audisset primam mortuam.*

44 Si uero maritus uel uxor fuerit certior factus per nuncium specialem adhoc missum de morte alterius tunc non solum dabitur, quod in matrimonio contracto remanere ualeat, uerumetiam si nondum contractum sit, quod contrahere possit, & fit per uiam declarationis, seu dispensationis ad cautelá, uel per modum licentiæ, uel permissionis, & cum absolutione adulterij, uide text. in authen. hodie. C. de repub. ubi Bald. & alij tractant. *Audita morte coniugis quando alter contrahere possit.*

Publica honestas an dispensationem patiatur.

Decimotertiò honestas, quæ uocatur iustitia publicæ honestatis, quia in cõuentionibus, non solum quid liceat considerandum est, sed & quod honestum sit, l.semper.ff de ritu nuptiar. unde dicit text. in c.si quis uxorem desponsauerit, uel eam subarrauerit, quamquàm postmodum, præueniente die mortis eius nequiuerit eam ducere in uxorem, tamen nulli de consanguinitate eius licet accipere eam in coniugio, quod si inuentum fuerit factum, separetur omnino. 27.q.ii.& c.sponsam, de sponsal.c.accessit, & c.duo.de desponsa.impube. 45 46

Etiam si sponsalia sint nulla, vtpote contracta inter consanguineos, d.ca.ad audientiam, de sponsal. secus si essent nulla ex defectu consensus, c.uno de desponsa.impube.in vi. Et super hoc dispensat Papa etiam in secundo gradu, & bonũ esset Epos super hoc tam leui impedimento posse dispensare, imò ut dicunt doct.in c.non debet, de cõsang. bonũ esset si tolleret hoc impedimentum.

Ego tñ putarem non esse tollendum, quia honesta seruanda sunt & non tollenda. Maximum enim est iuris pceptum, honeste uiuere. §.iuris autem præcepta, de iustit.& iure, in insti.& l.iustitia.ff.illo tit.& mai⁹ est honestatẽ seruare. 47

Decimoquarto affinitas impedit matrimonium, ut declaraui superius in uerb. Affinitatis. 48

Frigiditas an impediat matrimonium, & quæ.

Decimoquinto si uir non possit coire ratione frigiditatis naturalis, uel accidẽtalis, quia est castratus, aut ex debilitate, uel siccitate membri, uel quia non potest emittere semen, tunc illa fragiditas perpetua, uel in muliere si sit arcta (quod rarum est) impeditur matrimonium, & dirimitur iam contractum. cap. 3.c.laudabilem, & c.fraternitatis, & per totum de frigid.& maleficiat.& Hostiensis in §.finali, in summa illius titul. 49

Et in his nulla postulatur aut datur dispensatio, potest tamen remanere mulier tanquam socia, si uelit, ut uidi apud Cathurcos.c.consultationi, de frigidis ubi qui scit impedimentum, & contrahit, non potest deinde conqueri. 50

Si tamen frigiditas superuenerit post consumatum matrimonium, non dirimet ipsum, ut not.in c.fraternitatis, & ibidem, & in c primo, & p totum trigesima tertia quæstione prima, quia nihil aut tam humanum est, quàm ut fortuitis casibus mulieris maritum, uel uxorem uiri participem esse, l.si cum dotem, §.si maritus.ff.soluto matrimonio. 51

Et casus in quibus sponsalia de futuro soluuntur, tradit glo.in c.sit quippe. 27.quæstione ii.scribens hos uersus, & in c.quemadmodum, de iureiurand. 52

Lepra superueniens, furor, ordo, sanguis, & absens, 53
Læsaq; uirginitas, membri damnum, minor ætas,
Hæresis ac lapsus, fideiq; remissio prorsus,
Sponsos dissociant, & uota futura retractant.

Clandestinum matrimoniũ prohibitũ, & quãdo dicatur clandestinum.

Sunt & alia impedimenta, uidelicet unum generale, quod prohibetur alicui, ne clam matrimonium contrahat, & clandestinum dicitur matrimonium tribus modis, Primo quando testes non adsunt, capit.quod nobis, de clandest. desponsa. Secundo quando non fit cum solemnitate requisita, capit.aliter.30. quæstion. quinta. Tertio quando prætermissis publicationibus (quas banna uocant) celebratur, cap.cum inhibitio, de clandest.desponsa.& super duobus ultimis episcopus dispensat.doct.in d.c.cum inhibitio. 54

Tempore prohibito non debet matrimoniũ cõtrahi.

Aliud speciale dicitur impedimentum, quod est uel a iure, uel ab homine, a iure, utpote prohibetur tempore quadragesimæ, & alio tempore prohibitio contrahi matrimonium, cap.capellanus, de fer.cap.non oportet, 23.quæst.4. quod est intelligendum, ut conuiuia & solemnitates nuptiarum fieri prohibeantur, sed non sponsalia etiam de presenti.glo.& doct.in d.cap.capellanus. 55

Post iudicis prohibitionem matrimonium

Ab homine interdum fertur impedimentum, ut si iudex prohibeat ob aliquam caussam, ne pars contrahat, antequam de matrimonio fuerit cognitum si iu- 56

si iudex iste habebat caussæ cognitionem matrimonii, & tunc sic caussa sit perpetua, propter quam interdicitur, & eo casu peccat, qui contra talem prohibitionem contrahit, & separabitur matrimonium data sentētia diuortii, & probato impedimento corām iudice ecclesiastico, cap. ultimo de matrimo. contra interd. eccles. contract. *non est contrahendum.*

57 Si uero impedimentum erat temporarium, tenebit matrimonium, sed in pœnam debet iste contrahens ad tempus separari, c. i. & ij. de matrimo. contra interd. eccles. Angel. Clauas. in sua summa, in uerb. matrimonium, iii. uersicu. *Episcop. an possit super matrimonio dispēsare*

58 impedimentum primum, & seq. † Vbi dicit quod regulariter non potest episcopus dispensare in impedimentis matrimonii, ne contrahatur, nec contra concilia, sed in criminibus impedientibus matrimonium solum contrahendum poterit episcopus dispensare, uide eundem Angel. in uerb. dispensatio, §. v. & per doct. in c. at si clerici, §. de adulteriis, de iudic.

Ponatur clausula, si mulier rapta non fuerit.

GLOSSA VI.

Etsic Papæ quoties dispensat super consanguinitate, uel affinitate, solet adiicere hanc clausulam, dummodo rapta non fuerit, quia super hoc non intendit dispensare, etiam si expressim peteretur dispensatio, nam de iure ciuili raptor nō potest contrahere matrimonium cū rapta, quinimo furca suspendendus est, l. una, C. de raptor. uirg. text. in authen. de raptis mulieribus colla. ix. Secus est de iure canonico, cui statur per text. in c. pen. & fin. de raptor. tex. in c. tua, & c. deniq;. xxxvi. q. ii. requiritur tamen hoc casu uoluntas parentum, secundum Barba. consil. ult. in fin. in ii. uolum. quod impresentiarum non discutio, sed dum operæpretium fuerit, & scripsi in l. Marcellus, ff. de uerborum significat. potest tamen Papa, si uelit, non obstante hac regula dispensare, sed non solet, qui res mali est exempli.

Et si scienter ponatur clausula addita in quinterno.

GLOSSA VII.

1 Vult dicere, quod si raptor scienter contraxerit cum rapta, & petat dispensatio à Papa, tunc apponetur clausula in quinterno apposita, ut separentur rōne delicti pro tpe, quousque ad arbitrium commissarii congruam egerint pœnitentiam, c. ex literis, de eo qui cogno. cōsang. uxoris. & postea dispensetur cum illis, & facta dispensatione omnes pœnæ legales cessabunt, ut uidetur innuere, Glo. in c. de puellis xxxvi. q. ii. *Nō dispensatur cū muliere rapta.*

2 Vltimò figendum est menti, quod in his matrimoniis contrahendis erant olim Romæ diuersæ taxæ. nam si agebatur de contrahendo in quarto consanguinitatis, uel quarto affinitatis gradibus, taxa erat ad xiiii. Iul. & xxviii. carl. & pro bullæ expeditione dabantur regulariter, xxiiii. carl. *Taxa curiæ Romanæ super matrimoniis, & illorum dispensatione.*

3 Si uerò ignoranter contractum fuerat, & scientes consummatum in quarto gradu, taxa est ad ix. carl. xxii. Iul. & compositio solebat esse ad ducatos decē, uel duodecim. Sed in tertio gradu compositio ad xxv. porrigebatur.

4 Idem quando erat scienter contractum, & consummatum, eo enim casu cū Datario componi solitum erat ad decem ducatos, & hoc semper in iiii. gradu. De matrimonio etiam scienter contracto, sed non consummato non est compositio, sed adduntur quatuor carleni pro absolutione.

Sed si agebatur de tertio gradu, siue scienter matrimonium contractum esset, uel alias, aut si agebatur de illo contrahendo, semper taxa augebatur de carl.ii. saltem plusquam in quarto. Et plus taxatur quando scienter contractū est, quam si ignoranter, plus quoque si agebatur de impedimento consanguinitatis, & affinitatus simul, quàm si de altero tantum, quia duo uincula sunt fortiora, capitulo primo de treuga, & pace. 5

Compositio nō datur pro dispēsatione in foro conscientiæ.

Si autem petatur dispensatio super matrimonio ignoranter contracto, & consummatio in foro conscientiæ, tunc non datur compositio cum occultum est impedimentum. At solet impedimentum limitari, quatenus consanguinitas, uel affinitas penitus occulta existat, & cum clausu. in foro conscientiæ tantum, ut nullis super his testibus adhibitis, aut literis datis, siue processibus factis, seu præsentibus. 6

Et in his duobus gradib⁹ uidelicet quarto, & tertio solet facillime papa dispensare cū p̄dictis cōpositionib⁹, uer̄ quo ad seq̄ntes, grad⁹ est aduertendum. 7

In secūdo gradu an papa dispenset.

In secundo autem gradum papa non solet dispensare inter ascendentes, & descendentes, sed in collateralibus dispensat in linea æquali, non autem in linea inæquali, ut uidelicet quòd patruus possit ducere neptem in uxore, sunt enim isti in secundo gradu in linea inæquali. 8

Sed cum filiis duor̄ fratrum poterit dispensare, licet sint in ii. gradu, & in linea æquali. Gl. & Panor in c. proposuit, de cōcess. præbē. & in c. Iras, in verb. diuina, de restit. spoliat. & Anch. cons. cclxxiii. reuocatur, c. de infidelibus, de consanguin. Et quia patruus, & neptis sunt de iure diuino prohibiti, non filii duor̄ fratrum, sed de iure canonico tm̄, & quia non reperitur hactenus cum patruo, & nepte dispensatum, ideoq; prohibitum censetur, c. iter corporalia, de translla. Episc. hoc expresse tractat Anto. de Roselis in suo tract. de potesta. Impera. uers. Sed in hoc est notandum, fol. 83. col. iiii. tamen in Regno Frāciæ inuenit dispensatum Io. Brunel. in tract. de sponsal. in xxiiii. conclus. ut asserit. 9

Etiam inter ascendentes & descendentes papa non dispēsat, nam ascendentes sunt descendentibus loco parentum, §. ergo, de nup. in insti. & quandiu est notitia parentelæ coniungi non debent, c. progeniem, cum sequ. 35. q. iii. Præpos. in c. non debet, de consanguini. & pluribus hoc probat idem Ioannes Brunel. in tract. de sponsalibus in uigesimatertia conclus. 10

Limita nisi in foro conscientiæ, quia solet absoluere eos, qui si occulte peccauerunt, uidelicet in actu fornicario, & in matrimoniis ad euitandum scandalum, si separarentur. 11

In primo gradu non dispensatur nisi in foro cōscientiæ.

At in primo gradu nunquā dispensatur, nisi in foro conscientiæ, & in matrimoniis iam contractis, prohibetur enim hoc, & lege naturali, & diuina, nam dicitur, [Propter hoc relinquet homo patrem, & matrem,] & sic relinquendus est pater, & mater, ut non cum illo contrahatur. 12

Papa non dispēsat cum xii. personis diuina lege prohibitis.

Sunt etiam duodecim personæ diuina lege numeratæ, cum quibus non dispensat papa, quæ conscribuntur Deutero. c. xxvii & Leuitic. xx. personæ uero sunt hæ, pater, & mater, filius, soror, neptis, amita, matertera, uxor patrui, & uxor fratris, nurus, socrus, uxor patris, Gloss in capitul. literas, de restitut. spoliato. & in capitul. gaudemus, de diuort. 13

Tamen de uxore fratris mortui reperitur dispensatum cum Rege Anglo. Consuluit Aegid. Bellamera, cons. 28. & Paris. consi. 68. in quarto uol. & Mantua. consil. 121. quæ sunt contraria cōsilia, ueruntamen ergo crederem papam dispensare posse ex caussa super hoc, & dispensationem ad hoc factam ualere. Et in euangelio prohibebatur adulterium & incestus uxoris fratris uiuētis. 14

Sed cum apud Bituriges fuissem uocatus in cōsilium harum rerum, & quidem Theologus me prætentasset, quid mihi uideretur, cum sententiam deprompsi 15

promplissem,non fui postea vocatus,quia non obseruatam doctrinam. Spec. in ti.de aduoca.quando interrogaberis,tace,& eris in consilio,sed qui quęrebant consilia,non veritatis quærebant sententiam,sed adulationis, ex quibus multa mala fuerunt exorta,ne plura.

De rescriptis mistis.

1 INSVPER alia sunt quædam rescripta,quæ mista vocari solent a quibusdam,sed ego communia dicerem,quia coiter impetrantur & a papa, & a principibus secularibus,& quædam habent cōia,vt docet Imperator in ti. communia vtriusque iudicij, de legatis,de successio.& alia, nempe religiosus testari non potest, c.2.de testamen.quia ingressus monasterium dedicat se & sua omnia Deo igitur nil habet,de quo testetur.auten.ingressi,C.de sac. san. eccle.& quia bona quæsita ex ecclesijs,dicuntur esse de patrimonio Christi,c. commissa,de elect.in 6. *Monacho a papa facultas testandi conceditur.*

2 Ideo vicarius eius videlicet papa poterit ex caussa concedere, vt religiosus testetur de his bonis,quæ ex fructibus beneficij,aut alias ex industria quæsierit,vt docet Bald.in l.fi.col.6.C.vnde legit. & in authen.nisi,ad Trebel. doct. in c.in præsentia,de prob.

3 Exteri autem seculares quicquid acquirunt in hoc regno ex bonis regni præsumuntur acquisijsse,sicut vxor de bonis mariti,l.Quintus, ff.de don.inter vir.& vxor. ob id de his testari,vel disponere non possunt,sed Rex in hoc regno bona illa iure (quod voeant) albinagij occupat,vt scribit Bened.in repe ti.c.Raynutius,in uer.& vxore,nu. 1042. de testam.& Chassa.in consue. Burgund.in rub. *Des confiscations*, §.1.& quia solius in hoc Regijs interesse vertitur,ideo ipse concedit,vt exterius et clericus testari de illis acquisitis, & acquirendis possit,l.si quando,C.de inoff. testa.iuncta.l. vacantia, de bonis vacant. lib.10.& Fely.in c.1.nu.9.uersi.declara,de rescrip.& Alber.Brun.in tracta.de forma & solennita.actus,fol.65. *Exteri seculares de regis concessione testantur.*

4 Et qui non potest iudicare aliquem, non potest dispensare cum illo, teste Spec.eo.titu.§.postremo,versi.Sed illud quæritur,& ita secundum vniuscuiusque iurisdictionem tam papa,quam princeps seculares concedunt rescripta.Et hę concessiones quædam tendunt acquirendum, aliæ ad conseruandum, aliæ ad vtrunque,vt inferius demonstrabimus,ideo ea rescripta tractare hic volui, vt hanc materiam,& hos tres modos completam. *Dispēsare quis possit.*

5 Item literæ solent dari extraneis clericis a papa,vt liceat eis beneficia habere in Regno,quamuis non loquantur idiomate patrio, contra capitulū neminem,70.dist.vt in reg.canel.patet. *Papa concedit exteris vt in regno beneficia habeant.*

6 Tamen propter Regis Franciæ priuilegium adhuc opponeretur exteris inhabilitas,ob id et rex litas naturalitatis literas illis concedere solet,quibus indulget,vt beneficia possint in regno habere vsque ad talē summā,& bona possint in regno aequirere,perinde ac si nati in regno,& regni originarij essent, veluti Romanos et quibusdā prouincijs olim cōcessisse repimus,in l.fi.de cēs.

7 Prefatum aūt Regis Franciæ priuilegiū,ne quis alienigena beneficiū in regno suo acquirat, aut teneat sine eius permissione, secundum gloss. pragm. sanct.in prōœm.in verb.exterorum,firmatum fuit lege regia a Carolo septimo edita,qua prohibitum fuit exteris,ne in regno beneficia ecclesiastica, nec dignitates maxime pontificales habeant,& tenent, tum ne regni secreta reuelent,teste Bened.in repet.d.c.Raynutius,in uerb.& vxorem,nu, 1044.de testa.vbi dicit illam fuisse publicatam,die 8. Aprilis in parlamento Parisi.P̄cta *Quare exteri episcopatus & beneficia in regno habere non possunt.*

8 uis tunc sedente. †tunc etiam quia non valent propter idioma diuersum, do-

cere populum sibi commissum, quod maxime interest, c. inter cætera, de offi. ord. etiam quia infundandis ecclesijs isti extranei nil dederunt, neque illorū parentes, ideo dicitur Deutero. 18. c. (Propheetam de gente tua, & de fratribus tuis suscitabit tibi Dominus Deus tuus, ipsum audies.) facit l. in ecclesijs ibi, in vico natus, C. de episc. & cler. & in l. vna, C. non licere habita. metro. lib. 11. facit, c. bonæ, 2. de postu. prælat. in fi. c. nullus, 61. dist. cap. neminem, 70. dist.

Præceptoriæ sācti Antonij, & Hierosolymitani ab exteris obtineri possunt.

9 Quod tamen non procedit in præceptorijs sancti Antonij, & Hierosolymitanis, nam cum homines, & exteri, & Galli, & omnes nationes in illis deseruiant, & ex antiquitate temporis istæ commendæ, siue præceptoriæ passim antiquioribus conferantur, & si extraneo collatæ sint ualet collatio, nec super hoc vidi dispensationem obtineri, quia sic in fundatione continetur, bonū esset tamen vt Hispani eas, quæ in Hispania sitæ sunt, & Galli eas, quæ in Francia haberet.

10 Quia videlicet exteri exhauriunt regnū pecunijs, quas ex regno extrahūt, eorum conscientiæ relinquo, ad quos vsus consumant. Item nascitur scandalum regnicolis, vt ignotus bona filiorum deuoret, vt nunc fit, quia filij regni foras eijciuntur, & extranei panem filiorum deglutiunt.

11 Et hoc de causa male ac pessime in quibusdam ecclesijs regni videmus officium celebrari, quia extranei multi nō quærūt nisi lac, & lanā, & nō cōmodū subditorū, ut dicit gl. in cle. dudū, in §. hmōi, de sepul. & quia super hoc extat reg. canc. eam hic subijciendam duxi, cum aliquot elucidationibus.

Reg. 20. quod quis intelligat idioma.

Item voluit, quòd si contingat ipsum alicui personæ de parrochiali ecclesia prouidere, seu mandare prouideri, vel gratiam expectatiuam concedere.

GLOSSA I.

Collatio beneficij extraneo facta non ualet.

STATVIT hæc regula prouisionem non valere, vel gratiam de parochiali ecclesia factam ei qui non loquitur, aut non intelligit idioma patriæ, et si in ea Papa diceret pro expressis habentes, de qua clau. scrip. in gl. Concord. in verb. pro expressis, in forma manda. & superius in signatura gratiæ, & in bulla. Fūdaturque Ezechiel, in 3. c. in prin. ibi (Non enim ad populum profundi sermonis, & ignotæ linguæ tu mitteris ad domum Israel, quorū non possit audire sermones, & c.) quia Papa intendit vnicuique in sua patria prouidere, ut dicit text. in c. bonæ, circa fi. de elect. quod nec uellemus ei præficere alienum. facit c. nullus 61. dist. l. in ecclesijs. C. de epis. & cler. peregrinan. c. sanctorum, 70. dist. & sic expressio nationis requiritur in literis gratiæ, alias sunt subreptitiæ per supradicta.

Ratio cur non extranei beneficijs regni præficiantur non ualeant.

Ratio est, quia curatus præfectus ecclesiæ parrochiali, tenetur audire confessionem suorum parrochianorum, & illis pœnitentiam iniungere pro qualitate peccati, c. omnis, de pœn. & remis. & tenetur eos docere, ac prædicare. c. inter, de off. ordi. & c. ecce, 95. dist. quæ præstare non posset ignorans illorum idioma, quapropter id prohibet ille tex. alioqui alium habere, qui intelligeretur, c. quoniam, de off. ord.

Dispensatio pro extera a solo papa an recipiatur.

Ideo non solet in hoc regno exteris prouideri, nec quidem per papam, aut alium, cui mandaretur de prouidendo, imo si extero mandaretur prouideri non poterit ei conferri in uim mandati ecclesia parrochialis, per hunc text. Et sic non recipitur Papæ dispensatio in Francia contra istam regulam, quæ est

est iuris diuini, adhæc ratione priuilegij dati Regi Franciæ, vt nullus alienigena sine literis naturalitatis possit in Regno beneficia obtinere, quamuis in patria obedientiæ, soleat huic regulæ Papa derogare, imo inter Dei maledictiones reputatur habere hominem ex aliena gente, qui non intelligatur, Deutero. 28. c. vbi dicitur, (Adducet dominus super te gentem de longinquo, & de extremis terræ finibus in similitudinem Aquilæ volantis cum impetu, cuius linguam intelligere non possit, &c.) Et Hiere. 5. c. idem dicitur ideo requiritur & a papa, & a Rege concessionem habere.

Alienigena non potest obtinere in francia.

Et nec ordinarius, nec legatus in Francia posset alienigenæ conferre, qui si conferant illud beneficium a regnicola poterit impetrari, quod est notãdũ. Quod priuilegium regni nedum prohibet extero habere ecclesiam parrochialem, de qua hæc regula loquitur, sed etiam alia quæcunque beneficia, ac alia bona, etiam si illi fuissent Cardinales, sine Regis tamen beneplacito, quamuis dictus Go nes. hic q. 2. volens Cardinalibus fauere, multa pro ipsis adduxerit, tamen in Francia seruatur quod dixi, si tamen post adeptionem beneficij exterus Regis literas obtinuerit, valebit adeptio, & beneficium retinere poterit, vt fuit in Senatu iudicatum, prout scripsi in tract. de pacifi. possess. nu. 217.

Cardinalis exterus episcopatũ in regno sine Regis consensu obtinere non pot.

Nisi dicta persona intelligat, & intelligibiliter loqui sciat idioma loci, ubi huiusmodi ecclesia consistit, prouisio seu mandatum & gratia desuper quo ad parrochialem ecclesiam, nullius sint roboris, uel momenti.

Glossa II.

1 Et sic requiruntur sequentia, primo quod papa conferat, ibi ipsum, nam hic per excellentiam intelligitur. §. sed ius quidẽ ciuile, inst. de iure naturali, idẽ in in alio, cum sit eadem rõ, vt supra dixi, vidi licet, quod non valet præsentatio, institutio, collatio, electio, vel alia dispositio, cum verbum prouisionis, sit generale. gl. in cle fi. de elect. scripsi in verb. prouisionẽ. §. præfatiq; ordinarij, de colla. in Cõcor. & ratio quæ est in papa habet etiã locum in alijs, cum a iure exprimatur, quod statuitur in hac regula, vt supra dixi.

Prouisio comprehendit etia commendam.

2 Et idem puto si papa commendet, cum eadem si ratio in ista regula prouisio potest etiam comprehendere commendam, quia prouisum dicitur alicui
3 de beneficio commendato. Dom. & Perus. in c. nemo, de elect. n 6. Nam commenda est verus titulus, vt scripsi in tract. de pac fi. possess. & superius tract. de commenda. & quia alias fraus legi fieri posset dando in commendam, quod fieri non posset in titulum concedendo, nec magis est regulariter priuilegiata commenda, quam alius titulus, sed minus, vt superius dixi tit. de commenda.

4 Secundo requiritur beneficium conferri personæ scienti loqui idiomate patriæ, ibi loqui sciat, & intelligitur loqui si loquendo intelligatur a populo, vt prædicare possit. c. quoniam, de offi. ord. scilicet hic dicitur intelligibiliter loquatur. Et sic quamuis talis loquatur quædam verba, quę intelliguntur, sed nõ omnia, tamen non habet locum hæc regula.

Loqui, & intelligere idioma patriæ exterus debet.

5 Tertio quod intelligat, ibi intelligat scilicet perfecte, nam si tantum, quædam verba patrię intelligeret, nihilominus haberet locum hæc regula, cum non dicatur intelligere, arg. l. discretis. C. qui testa. facere possunt.

6 Tamen posset Papa non obstante hac regula vnire c. ecclesiæ parrochialem ecclesiam, licet illi de c. non loquerentur idiomate patriæ illius beneficij, quia sufficeret hoc casu præficere vicarium perpetuum, qui intelligeret, & ita posset ille tex. limitari, nam sufficit quod immediata persona intelligat.

Vniri potest ecclesia parrochialis monasterio mensalium.

Et ideo consului vnionem factam de parrochiali ecclesia conuentui monia 7
lium non annullari, per hanc regulam, licet istæ non loquerentur, nec intelli-
gerent idioma patriæ, sufficiet enim (vt dixi) præficere vicarium perpetuũ, qui
intelligat, quamuis d. Gomes. hic, q. 2. dicat hoc tex. non comprehendi, bene
tamen q. 11. fatetur vicarium perpetuum debere intelligere, & loqui idiomate
patriæ, quod verisimum arbitror, imo etiam requiritur ꝙ intelligat, & loquatur
Latine sufficienter, alias quomodo posset Euangelium prædicare ignarus? ideo
Episcopus ignorans Donatum deponitur in c. fi. de ætate & qualita.

Et parum curamus in Gallia dummodo sciat legere, & cantare, vt dicit Do- 8
mi. & Perus. in c. si pauper clericus, de præb. in 5. ob id multæ ex ignorantia cu
ratorum ortæ sunt in populo hæreses.

Vnio de benefi- cio regni extra regnum non valet.

Verum non valebit vnio ecclesiæ Regni facta alteri extra regnum, quia Re- 9
gni interest, & nominatorum ac aliorum incolarum Regni, ne pecuniæ extra
Regnum trasferantur, nec vlla præscriptione iuuabitur talis vnio, vt superius
dixi in tract. vnio.

Quarto requiritur illam ecclesiam esse parrochialem, ergo non haberet lo 10
cum in præbenda, & beneficio simplici, nec in dignitate non curata, quia in his
non habent locum rationes huius regulæ, & quando impetrantur per alieni-
genam, non requiritur derogatio huius regulæ. Sed in Francia idem in omni be
neficio ratione priuilegij, cum aligena in Francia beneficia, sine Regis consen
su non possit habere quæcunq; sint illa beneficia.

Gallus vbique in regno benefi cia obtinere po- test.

Quinto ꝙ loquatur idiomate loci in quo est ecclesia, & illud intelligat, nec 11
sufficeret intelligere idioma vicinum loco beneficij, vel loqui, sed oportet ꝙ
loquatur & intelligat proprium idioma loci beneficij, & per hoc respondi, ꝙ
aliquis de Montepessulano potest habere beneficium in Vasconia, quia intel-
ligit idioma, & loqui potest intelligibiliter idioma, & idem dicerem in Petra-
goricen. Prouincia, Aruernia, Lemouicen. & Rutenen. quia idioma conuenit
in multis, & qui vnum intelligit, vel loquitur, alia potest loqui.

Et sic Gallus poterit etiam habere bñficiũ in Normania, Picardia, Burgũdia 12
& Cenomania, ac in patria Borbonij, quia multũ cõuenit idioma, vnde qui lo
quitur, & intelligit vnũ, aliud paruo negotio loqui poterit, quãuis Do. Gomes.
q. 10. videatur tenere contrarium, sed nesciebat horũ idiomatũ cõuenientiam.

Vnde cum Gallicus hodie sermo vbiq; intelligatur in regno is qui loquitur 13
Gallicæ, dummodo alias sit idoneus, beneficia in toto regno obtinere nõ pro
hibetur, vt scripsi in tract. vt contra c. & alij actus Gallicis concipiantur ver-
bis in 2. tomo const. reg.

Limitatur prædicta quando Papa dispensaret expresse contra istam regulã, 14
nam is potest dissoluere, qui & ligate. l. si puellæ. ff. de desponsal. dicite tamen
vt superius scripsi.

Dispensatio pro exteris.

Item fallit hæc regula, si dispensasse per rescriptum perinde valere, dummo 15
do in eo sint expressa illa, quæ debent exprimi, de quo plene Cassad. in dec. su
per regul. Cancell. dec. 33. lata fuit sententia, quem sequitur Gomes. q. 7. su-
per hac regula, & dispensatio sic dicere solet, Quod (vt asserit) idioma illius pa
triæ, quod gentes illarum partium communiter loquuntur, non bene intelligis
nec intelligibiliter loqui scis, nos enim tecum ei ecclesiam prædictam habeas,
&c. dispensamus præmissis ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis,
necnon prædictis statutis, & consuetudinibus, & alijs contrarijs nequaquam
obstantibus, authoritate Apostolica per præsentes concedimus pro viso, &c.
Gomes. quæstione. 14. sed vt dixi supra in hac patria non reciperetur sine Re-
gis assensu.

Adhæc solet dici in his literis a Rege concessis, Quod si moueatur proces- 16
sus

sus istis super beneficijs sibi collatis, teneantur litigare corã iudicibus Regijs, ad quos spectabit cognitio, per totum tit. de causis, in Concorda.

17 Prouisio q in regno degant apponi solet, Ergo si extra regnum, non solet concedi, vel raro, vt non deferant pecunias extra regnum.

Dispensari debet cum extero dum degat in regno.

18 Quæ literę ad beneficia solent comprobari in magna camera Parlamenti, vel computorum quemadmodum sæpius ipse vidi.

Literæ exterorum vbi comprobari debeant.

19 Veruntamen si exterus habeat potestatem acquirendi beneficia in regno, intelligitur iuste, & secundum regulas regni, vnde pernominationes non poterit obtinere vltra ducentos florenos, nec regularia beneficia, si sit secularis, nec enim decet eum magis esse priuilegiatum, quam esset filius regni, cui ista sunt prohibita, in. §. volumus, de colla. in Concorda.

20 Item quemadmodum Papa grauat interdum Episcopum, vel Abbatem per mandatum, vt recipiat aliquem, & illi prouideat, ita & Rex militi impotenti, aut alteri pauperi interdum idulget intuitu pietatis, vt alatur in monasterio iure Regali fundato, & hoc solet Rex mandare Abbati, & conuentui.

Rex prouidet vt pauper alatur in monasterio a se fundato.

21 Nam si vergat patronus ad inopiam est alendus. c. quicunq;. 16. q. 7. c. nobis in fin. de iurepat. ob id si esset alius patronus pauper, teneretur monasterium ipsum alere, sic & istum a Rege præsentatum, quia licet Rex, aut fiscus, sit semper diues idoneus, & soluendo. l. 2. ff. de fundo dotal. tamen iurepatro. consyderato, & monasterio a se fundato, vel a prędecessoribus Regibus, æquum fuit huiusmodi præsentatis subuenire.

22 Adhæc qequid habēt clerici pauperũ est, & domus illorũ oĩbus debent esse cões, susceptioniq; peregrinorum, & hospitum inuigilare debent. c. si. 16. q. 1.

Monasteriũ an sit de regali fundatiõe quis probare debeat.

23 Verum si dubitetur an Abbatia sit ex fundatione Regali necne, præsumũt Regales esse ex fundatione, ideo mandante Rege, si appareat vobis q sit de fundatione, interim dum litigatur super hoc, prouidebitur illi pauperi, & alatur, vt censuit Senatus anno 1550. die. 17. Februarij contra Do. fumee Abbatem. *De la cousture*, licet is qui impetrat, hoc demum habeat probare, vel procurator Regius, qui hoc asserit. l. actor. ff. de proba.

Arestum.

24 Vnde in stylo Parlamen. Arresto. 279. sequũtur iudicia, &c. si dicitur, Quod Rex in principio sui Regni post suam coronationem in Abbatia Regni sui de gardia sua existente possit ponere in monasterijs monachorum vnum monachum, & in monasterijs monialium quandam monialem.

Rex in principio regni monachum seu monialem præficit.

25 Secundo mandatur in his literis, vt alatur iste tanquam alter religiosus, nolens vt lautius tractetur, & super hoc non potest transigere prouisus, remittẽdo, aut alias, sine iudicis authoritate, quia prouisio hæc succedit in locum alimentorum. l. cum hi. ff. de transact.

Transigere nõ potest prouisus.

Pro duobus non scribit Rex.

26 Tertio non solet Rex iterum prouidere, si iam pro vno scripserit, imo dicit *Porueu toutesuoyes, qu'aultre n'ayesse receuen vostre dicte abbaye despuys nostre aduenement a la Couronne, par vertu de noz dons, & letres patentes.* Sicut dicit Papa si pro alio non scripserimus, vt in cap. mandatum, & sequentib. de rescripsi. scripsi in forma manda. in Concor. nec enim solet Rex vnum monasterium vel ecclesiam duobus grauare, vt hic, quod si scripserit, non recipietur secundus, tanquam contra intentionem Regis.

27 Quarto requiritur, quod Rex vel eius prædecessores fundauerint illud monasterium, vel sit de Gardia, vt quidam volunt, ergo si ipse vel antecessores Reges non fundauerint, non debet Rex illud monasterium grauare, nam quem non honoraui, grauare non possum. l. ab eo. C. de fidei com. nec hoc vidimus factũ, nec cõcessum, vide quando dicatur de gardiã in c. generali, de elect. in 6.

Pauperi nil habenti prouideri in monasterio debet.

28 Quinto de hoc prouideri debet pauperi non habenti vnde se allat, & impotenti, qui sibi non valet subministrare, alioqui dicit Hiero. ad Damasum Papam,

pani, clericos illos conuenit ecclesiæ stipendijs sustentari, quibus parentum, &
propinquorũ nulla suffragantur bona. c. clericos. 1. q. 2. c. si 16. q. 1. alias non es-
set eleemosina, de qua vtile Regem intelligere constat per hæc verba in suis
literis apponi solita. *Par pitie, & Ausmone et faueur des seruices, que nous a fait.*

Seruitia probanda non sunt.

Nec debet inquiri de seruitijs, aut opponi ꝙ non seruierit, quia duæ ratio- 29
nes sunt, & vna cessante non cessat concessio §. affinitatis, de nup in inst. &
ꝙ non debeat probari, seruitia probant iurium interpretes, in l. si donatione.
C. de collat.

Sexto debet alij in monasterio, ibi, *Auons donne, & octroye, donnons, & octro-* 30
yons ledit lieu, & viure dun religieux en vostre dicte abbaye, & ibi, *de liurez par cha-*
scun iour, pitance, viures, & aultres ses necessitez. Et si non possit ibi viuere propter
malos suos mores, vel monachorum, extra monasterium debebitur ei victus,
per l. Caio. §. fi. ff. de alimen. & cibar. lega.

Operari an debeat hic in monasterio receptus.

Nec tenebitur iste operari sicut asinus monasterij, cum ista alimenta debeã- 31
tur eidem ex Regis dispositione Bar. in d. l. Caio, in fi. Bald. Salic. & Ias. in l. 1.
C. de legat. quod secus forsan esset, si ex legis dispositione alimenta ei debe-
rentur, sicut vxori a viro. glo. in l. sicut. ff. de operis liberr. Si tamen ad aliquas
leues operas requireretur, tunc ne iuste quidem eas recusare deberet, vt non
mortem vitam ducat, imo quicquid potest in vtilitatem monasterij facere de-
bet, saltem orare debet pro Abbate, & fratribus, qui eum alunt. & pro Rege
qui indulsit.

Victus nomine quid ueniat.

Septimo victus appellatione veniunt omnia necessaria ad vitam, vt in l. ver- 32
bo victus, & seq. ff de verb. sign. & ibi plene scripsi, tamen in literis exprimi so-
let sic, *Deliurez par chascun iour pitance, viure, & autres ses necessitez.* Et sicut mãna
singulis distribuebatur diebus a Deo Opt. max filijs Israel, ita hic vult isti suã
portionem dari, vt tanquam panis quotidianus huic erogari debeat, ne fame
deficiat, quia nemo viuit vento. l. fi. C de aliment. pupill. præstand.

pro qualitate personæ quis alẽdus & uestiendus.

Octauo in literis inseri solet, *Telles que de raison,* & sic debet intelligi ꝓ qua- 33
litate personæ. l. sed & si quid. §. sufficienter autem alere, & vestire debet, secũ-
dum ordinem & dignitatem ff. de vsufructu. & postea in literis declaratur, *Com-*
me a lunde vosdictz religeuz, auec vestement suffisant, exprimitur vestibus, quam-
uis satis vi verborum comprehenderetur, vt dixi supra, & in d. l. verbo victus.
ff. de verb. sign.

Abbas an bis grauari possit.

Nono eo, mortuo alius in vita Regis non potest ibi præfici, quia nõ potest 34
Rex grauare nisi semel, vt superius scripsi, etiam si fuerit nouus Abbas, quia ad
vitam Regis tantum vnus præfici debet. Ergo si mortuus fuerit Rex, & adhuc
viuat Abbas, is rursus poterit per alium Regem grauari, quamuis in mandatis
dixerim contrarium esse, in §. 1. de mand. Apostolic. in concor.

Si tamen ille cui est prouisum, adhuc viueret, debet Rex nouus expectare 35
mortem illius antequã prouideat, ne sit molestus monasterio, & ne vno, & eo-
dem tempore sit grauamen duorum, contra c. mandatum, & sequent. de rescr.
in 6.

Extra conuentum alii an debeat prouisus in monasterio.

Decimo ex conuentione poterit isti dari pecunia singulis annis extra mo- 36
nasterium, ne ipse veteranus, qui solitus erat deuorare galinas, nunc velit de-
uorare monachos, & solet regulariter extra conuentum ali, quia quæ conuen-
tus lucis ad Beliad? quando tamen patres sunt concordes, quid ad iudicem? l. 1.
§. inde. ff. de noui operis nuncia.

Oblatus hic non tenetur habitum sumere.

Vndecimo ad hoc vt hãc portionẽ habeat iste, pro quo mãdatur, nõ tenetur 37
habitũ sumere, sed in habitu suo, qualitcũq; sit victũ habebit, tũ ꝙ in literis nõ
mandetur, tum etiam professio ex voluntate fieri debet, non ex coactione. c. 1.
& per totum, de regula transeunt ad religio. ideo ipse profiteri non tenetur.

Duode-

Sed, utrum extincta hac portione, posset alium providere?

38 Duodecimo dicerem, quod si huic pauperi deferretur pingue patrimoniũ ex successione, vel alias extingueretur hæc monachalis portio, quæ ad formã pauperum, & cessat caussa mandati, c. si pauper, de præben. in 6. cle. gratiæ, de rescr. Alia dubia poterunt ex his decidi breuitatis gratia tantũ ea inserens quę nullibi a doctoribus scripta esse repeti. *Portio monachalis extinguitur quando pauper obtinet pingue patrimonium.*

De rescripto rehabilitationis misto.

1 ITEM alia sunt rescripta gratiæ mista, quæ & a Papa, & a principibus secularibus, conceduntur. Primo literę rehabilitationis, & a papa, & a principibus dantur secularibus, a papa ãũt clericis, vt in rub. de ele. deroga. in Concorda. scripsi vbi, si quis com.miserit simoniam, effectus est in habilis ad officia, & beneficia, ideo opus est, vt a papa fiat habilis, & sic dicitur rehabilitari, id est iterum habilis fieri, sicut antea erat, c. de regularibus, & c. quoniam, de simon. glo. in §. simoniace, in verb. perpetuo, de elect. in pragma. Et sic ad beneficia fiet habilis a papa, sed quo ad officia temporalia, & regia Rex eum habilẽ redder, qui prius erat inhabilis ad illa. *Homicida quo a papa & Rege sit rehabilitandus.*

2 Item si quis homicidium committat, inhabilis est ad beneficia, quia est irregularis, c. ad audientiam, de homi. & ibi Soc. clem. vna, illo tit. oporret ergo quod a papa rehabilitetur, alioqui nunquam beneficium obtinere poterit, & a Rege quo ad Regis officia, sic dixi de periurio in interpreta. l. si quis pro eo, in fi. ff. de fideiuss.

3 Addendum est, quod si quis vtroque iure fiat inhabilis, ab vtroque principe debet habilis reddi, ut superius dictum fuit, quo ad ius canonicum a papa tãtum, quo ad ius ciuile, ab Imperatore, Rege, uel alio principe non recognoscente superiorem. Si uero tantũ vno iure quis inhabilis reddatur, tunc vnius erit rehabililatio, vt si quis absque dispensatione obtinuerit duo beneficia, efficitur inhabilis a iure pontificio. Extrauag. Execrebilis, de præb. tunc indiget rehabilitatione ab ipsis pontificibus, & solus papa in his rehabilitat.

4 Item papæ est rehabilitare illum clericum, qui condemnauit quempiã ad mortem, uel dictauit sententiam sanguinis, aut scripsit, c. sententiam, ne cler. vel monach. *Rehabilitare clericum qui informationes cõscripsit, uel condẽnauit ad mortem solus papa potest.*

5 Idem si informationes conscripsit, ex quibus postea ille delinquens condẽnatus, & mortuus fuit. Pan. & alij in d. c. sciam, vnde vidi quendam commissarium eo solo inhabilem dici quod in materia criminali informationes confecisset, ex quibus secuta erat mors, seu membri mutilatio alicuius, seu abscissio, oporteretque duo probare, quod ille scripserit in criminibus, & ex illa scriptura securam fuisse mortem, aut mutilationem.

6 Vnde si quis rantum fuerit condemnatus ad Galeas, quia non sequitur immediate mors ille qui scripsit informationes, non est irregularis. vide Feder. consi. 168, & Hippoly. in l. vna, nu. 182. C. de raptor. viro.

7 A principe temporali solo datur rehabilitatio, si tantum agatur de suo officio, uel si is inhabilis factus sit per suas constitutiones, vtpote si quis fuerit a iudicibus Regijs priuatus tabellionatu, & inhabilis ad officia effectus, per ca. 2. & c. sicut, ne cler. vel monach. & Ias. in l. 1. ff. de iust. & iure, princeps tantum in suo officio rehabilitare potest, & solet quandoque, ne postea ipse sine officio famæ pereat. *Rehabilitatio quando a solo principe detur.*

8 Idem dicendum de apparitoribus nemorum, qui laici esse debent ex constitutionibus Regijs, alias priuati sunt, nisi rehabilitentur a principe in rub. *Des eaux, & Forestz.* ordina. 7. art. 19. & seq.

De

De rescripto nobilitatis misto.

Nobilitas Papa et Rex Fräciæ.

ITEM nobilitare potest Papa,& seculares principes,vnde cum in fundatio- 1
ne caueatur,quod nullus nisi nobilis recipiatur,poterit Papa creare impetrantem nobilem ad effectum obtinendi beneficium, sicut videmus de canonico ad effectum habendi dignitates,in §.6.de reserua. in Concor.vel non obstante fundatione istr concedere,& ita frequentius fit,quod vix sustinerent Canonici sancti Ioan.Lugdunen.aut Briodi in Aruernia.

Adhæc secularis princeps nobilem facit,& natalibus restituit,licet dixerim 2
in l.restituere,1.ff.de verb.sig. aliud esse restituere natalibus,quam nobilitare contra Budæum,vt in rub.ff de natal.restituend. Et in hoc rescripto solet ita princeps post salutationem dicere.

Clausulæ nobilitatis literarũ.

PRobitatis merita,nobiles actus,gestusq; laudabiles, & uirtutum insignia, quibus personæ decorantur,& ornantur,merito nos inducunt ut eis instar opera Creatoris propria exempla tribuamus, ut eos eorumq; posteritatem fauoribus congruis attollamus, quatenus huiusmodi prærogatiua ipsi lætentur, cæteriq; ad agenda quæ bona sunt,ardentius aspirent, & ad honores suffragantibus uirtutum bonorumque operum meritis adipiscendos alliciantur, & adolent.

Nobilitari quis qua de caussa possit.

Procœmium igitur harum literarum duo continet. Primo propter virtutes 3
& merita,at nobiles actus principem eum decorari velle iure nobilitatis, nam uirtus nobiles facit,& scientia,vnde doctor dicitur nobilis.Bart.in l. iudices, C.de dign.facit gl.in l.societas,ff.pro soc.vnde cum quidam rogaret Sigismũdum Imperatorem,vt eum nobilitate decoraret,audiuit,illum plebeiorum numero eximi posse,sed nobilem eum fieri non posse, sensit. n:prudentissimus princeps eum demũ merito cæteris anteferri,qui ob eximias animi dotes omnium in se conuerterent oculos,quosque homines suspicerent ob virtutis admirationem,quam in illis cernerent.

Ex quibus patet principem non recognoscentem superiorem nobilitare, 4
posse,quia cũ ipse sit nobilitatis fons,oẽs riuulos nobilitatis ab eo decet oriri, vt Bart.Rebuff.& alij scribunt in l.1.C.de dign.lib.12.& Io.Raynal.in tra.nobil.in 4.q.& nouissime Do.Tiraq.in suo amplo tract.nobil.c.6.

Boni mores nobilitant & pecunia.

Secundo & alij incendantur ad virtutes,& bona opera,princeps nobilitat, 5
vnde Iuuenal.ait satyr.8.

Et tamen vt longe repetas, longeq; reuoluas,
Nomen, ab infami gentem deducis Asylo.
Maiorum primus quisquis fuit ille tuorum,
Aut pastor fuit,aut aliud quod dicere nolo.

Ideo non debet quis nobilitari,nisi sit bonis moribus præditus, alioqui di- 6
ceretur nobilis quasi nocibilis,licet plerosque nobilitet hodie pecunia,iuxta. l.nobiliores vbi Bal.C.de commerc.& mercator.& ipsi dicuntur nobiles in pecunia,non forte in uirtutibus.

Nobilitari qui possint.

Tertio requiritur,ꝙ sit ingenuus,& non seruus,nec homo manus mortuæ 7
In literis enim habetur ,homo liberæ conditionis,mansit aũt Romæ diu constitutum,vt serui ingenorum veste non vterentur,quippe qui nec colobia, nec calceos habeant,quæ liberis dabãtur,crepidis quod aut mulleis vti seruos,aue plebeios erat lege vetitum,sicut seruis erat vsus annulorũ prohibitus,in rub.de iure aureor.annulor.ff.hodie apud Parisi.& liberi & serui mulleis vtuntur.

Quarto

8 Quartò cum posteritas legitimatur, intelligiẽ de natis ex matrimonio legitimo, nam bastardus ista non decoratur nobilitate, queadmodum solet in literis dici. Eundem liberæ conditionis cum tota eius posteritate, & prole utriusque sexus in legitimo matrimonio procreata, & procreanda, ac eorum quemlibet de nostræ Regiæ plenitudine potestatis, & gratia speciali nobilitauimus, & nobilitamus per præsentes, nobilesq; facimus, & qui posteriorum nomine contineantur, declarat tex. in l. i. in fi. ff. de iure, immunita. *Cum filii nobilitantur intelligitur de legitimis.*

9 Quintò reddit eos habiles ad omnia priuilegia, quibus cæteri nobiles utuntur in regno Franciæ, ac uti possunt, & consueuerunt, ueluti stemmata scuto gestare, ensem deferre, sed uirtus congruentius est nobili insigne, quippe nobilis sine uirtute est tanquam fæx olei. *Insigna nobilium.*

10 Sextò uult Rex, ut masculina posteritas in legitimo procreata matrimonio ac procreanda ualeat cingulo militiæ decorari, quandoquidem Aegyptii, Græci, Scythæ, Persæ, & Lydi omnes, qui artificio incumberent, pro ignobilib' ducebant, qui uero militię, generosos, ut scribit Alex. in lib. Genial. v. c. xviii ob id Rex uult ut deinceps tanquam ueri nobiles militiæ accingantur. *Artifices nõ debent nobilitari, sed militia decorari.*

11 Septimò statuitur in dictis literis, ut de cætero nobiles habeantur ab omnibus, teneanturq;, ac in perpetuum censeantur, & hoc est quod uult, Bart. in l. i. C. de dignita. lib. 10. ubi illi dicuntur nobiles, qui tales reputãtur, & dignitas dicitur, quæ reputatur pro dignitate, c. cum accessissent, de consti. & in cap. de multa, de præb. c. i. de consuetudi. in vi. scripsi in §. cum uero, de collat. in Concorda. quomodo probanda sit hæc nobilitas. *Nobiles illi dicuntur, qui sic reputantur.*

12 Octauò Rex uult in literis nobilitatis istum denuo factum nobilem omnibus priuilegiis, prærogatiuis, iuribus uniuersis & singulis, quibus cæteri nobiles regni utuntur, gaudere, etiam ut plenarie deinceps pacifice, libere, & quiete, ac in perpetuum utantur, & potiantur. *Priuilegia nobilium.*

13 Quæ sint illa priuilegia, Bart. & alii declarant in d. l. i. aliqua scripsi in d. §. cum uero, & alia docet Bonus de Curtil. in trac nobili. in vi. parte.

14 Et sic isti noui nobiles seu filii eorum poterunt nominari post triennium, sicut alii ueri nobiles.

15 Nonò qđ ipsi nobilitati, feuda, ac retrofeuda nobilia, ac possessiones alias quæcunque sint, & quacunque præfulgeant authoritate seu nobilitate tenere, & possidere in perpetuum ualeant, ac acquirere, tanquàm si nobiles ab antiquo essent, propter feuda antiqua dicit, ut declaraui in arbor. feudorum.

16 Decimò non tenentur ea bona & feuda extra manus suas ponere, nec uendere, sicut dicitur in l. fi. C. de iure emphyteo. & de religiosis, in c. uno, de religios. domibus in vi. *Feuda põt possidere nobilis nouus*

17 Vndecimò hic nou' nobilis financiã dẽt Cameræ cõputorũ, & cæteris officialib' Regis, ut eum molestari sup hoc non pmittant, nec ipm inqetent quo modo, &c. & hæc finãcia estq̃dam pecunia, quæ taxaẽ à magris computorum. *Frãcia debetur cameræ computorum.*

18 Vltimò non obstantia apponunẽ in lřis, ibi, non obstant. &c. de quibus non obstan. uide p Fel. in c. nõnulli, de rescript. superius scripsi in forma no. prouis.

19 Sigillum uero taxaẽ arbitrio audictiarii, & cõtributoris, quẽ [Cõtreroleur] uocant, & solet audientiari' post sigillum appositũ lřas deferre ad camerã computorum, & nõ dare partibus, at partes à camera cõputorum accipient soluta financia, nisi princeps financiã remittat ex aliqua caussa. ista sunt pcipua, quæ ex his literis elicere potui, non recepta aliqua mercede à nouis nobilitas. *Sigillum a quo taxetur.*

De rescripto legitimationis misto.

1 SEQVITVR rescriptum legitimationis, quod est gratiæ mistum, nam papa ad *Papa ad spiritualia legitimat. princeps ad temporalia.*

pa ad spiritualia legitimare solet, uidelicet ad ordines, & beneficia.c.i.& ii. de filiis presbyterorum lib.vi.de his dixi superius in dispensa., sup defectu natal.

Et princeps temporalis legitimat in temporalib', cap. per ueuerabilem qui 2
filii sint legit. Gloss. in c.i.distinct.x.plene Lucas in l.fi.col.penul.C.de his qui sponte munera subeunt, lib.x.

Extra terras ecclesiæ, ubi papa, & iu temporalibus, & spiritualib' legitimat 3
d.c.per uenerabilem, & de iure etiam tpalia, & spũalia et dicunt doc.posse legitimare, sed ipse tot concessit priuilegia, quæ nunc destruunt eum, & ei' ptãtem nam principes postea usurparunt, & tpalia, & spũalia, dicentes tpalem tpalia decent, igitur ad honores seculares, & dignitates, aliosq; actus princeps legitimare solet.c.i.in x.distin.c.per uenerabilem, qui filii sunt legi.& maxime Rex
Franciæ, de quo ibi. † Et in hoc rescripto sic orditur Rex post saluationẽ. 4

I *LLEGITIME genitos quos uitæ decorat honestas, naturæ uitium minime decolorat nam decor uirtutis abscondit in prole maculam geniture, & pudicitia morum macula originis aboletur, notum igitur, &c.*

HOC principium extrahitur ex c. Nunquam de uitiis erubescamus parentum, sed semper amplectamur uirtutem, quia non est omnino, nec de uirtute, aut uitio parentũ, aut laudandus aliqs, aut uitupand'. lvii. distinc. facit l.generaliter, §.spurios, ff.de decurio. ibi spurii ad decurionatum, & re & uita honesta recipientur, quod utique non sordi erit ordini.

Sed ibi dicitur competitorem legitime quæsitum præferendum, ob id ut 5
parsim recipiatur, oportet, quod legitimetur, & à principe seculari, & ad habẽdum & retinendum bona, ut plene scripsi in scholastic.priuileg.xcviii.& superius. nam qui ad tpalia legitimat, non facit habilem ad spiritualia, nec econtra, Gloss.i.in c.lege x.distinc.c.authoritatem xv.q.vi. & Io.Ferald.in tract.de iur.reg.Franc.in xv.priuilegio. † Et fuit Comes Palatinus condemnatus, qđ seruasset contrarium, ut docet Aufrer.in stylo Parla. Aresto, cclj. Item in eodẽ Parlamento. Alias esset usurpare iurisditionem alienam, contra c. nouit, de iudic.quamuis, in d.c.per uenerabilem, Gl.& doc.ibi disputent, an Papa quo ad tpalia legitimare possit. Et non est dubium in locis, in quibus temporalia administrat, sed ubi præfectus est princeps in temporalibus, non solet legitimare c.lator, & c.caussam, qui filii sint legit. nisi super matrimonio dispensaret, ut docet Bened.in d.c.Raynutius, nu.202.in uerb.& uxorem, de testa.

Comes palatinus condemnatus quod ad temporalia legitimasset in regno Arestum.

Secundò princeps in hac legitimatione solet inserere caussas, quibus moue 6
tur ad legitimandum, ut propter seruitia facta in bello, seu alibi, & sic ex caussa moueri solet, sicut dixi suprà de dispensatione licet sine caussa legitimare possit, per L.i.C.de se ten.passis. & ita decidit Specul. in tit.de leg.§.nunc breuiter, uersi.& no.quem refert Loduic. à sardis, in tract.de legitima.c.requisita, in legiti.uersi.nono quæritur.

Caussæ quibus conceduntur legitimatio.

Tertiò solet princeps in dictis literis talem legitimare de nostræ Regiæ po- 7
testatis plenitudine, per quam potest derogare legibus in contrarium facientibus, per Glo.in §.fin.in authen.quibus mod.natural.efficiantur sui collat.vii. L.i.C.de natural.liber. Tamen nõ solet Rex. legitimare inuitũ, sicut nec emancipare L.iubemus, C.de emancipa. liberorum, sufficit tamen legitima ratihabition.§.generaliter in authen.quibus modis natural. sufficiantur sui, collat. vii.Boer.in decis.Burdegal.q.clx.sed circa.

De plenitudine potestatis, solet quis legitimari non inuitus.

Licet quoque patri legitimationem filii sui petere, §.liceat, quibus mod. na 8
tural.efficiant.legit.colla.vi.& eo mortuo filius petet, §.si uero is solummodo,

Petere quis possit legitimationem.

ibidem,

ibidem,& authen.item fine.C.de natural.liber.

9 Et generaliter solet in Francia impetrari hæc legitimatio, seu dispensatio p quemlibet procuratorem,uel consanguineum,aut amicum, argumentum.l.j. C.de precib.Impetr.offerend. ubi non refert a quo rescriptum impetretur, sed cui concedatur.glo.in uerb.precum §.fuit igitur, quib.mod.natural. effician. legit. Barto.in l.Gallus, §.forsitan.ff.de libe.& posthu.

10 Quarto uult,ut in iudicio,& extra pro legitimo habeat, & sic poterit sistere in iudicio,habita tñ patri reuerentia.l.parentes,ff.de in ius uocand. & sic dice tur legitimus ciuiliter, non uere, nec refragatur text.in §.si quis ergo,& §.& quoniam,in authen.quibus mod.natural.efficiant sui, ubi naturales nihil dif ferunt a legitimis,quia hoc uerũ est ĩ effectu,sed ,pprie quo ad ueritatem sec⁹, qa un us est legitimus,alter legitimatus,nisi fiat legitimatio.p subsequens ma trimonium, quicquid dicat Anto.Rosel.in suo tract.legiti.& pro in.opinione facit tex.in §.fit igitur,in authen.quib.mod.natural.efficiant.legi.colla.vi. *Legitimatus nõ est proprie legitimus.*

11 Quinto indulgetur per hanc legitimationem, ut hic legitimatus bona immobilia possit acquirere,& acquisita retinere,ideo poterit etiam feuda habere quamuis de iure naturales legitimati non succedãt in feudo.§. naturales,si de feudo fuerit cont.inter.Dom.& agnat.uass.quia in hoc Regno feuda redacta sunt instar patrimonialium,ergo legitimati succedent.sicut in patrimonialibus de consensu patris, ut docet Guido Papæ in deci.Delphi.q.lix.secundum usus,& consi.18.super casu,col.3.& Boer.q.123.ex prædicta,& Ben.in repet.c.Raynutius,in uerb.& uxorem.nu.182.de testamen. *Legitimatus feuda etiam acquirere potest.*

12 Septimò indulget, ut de bonis illis disponere inter uiuos,& testamẽto possit ad suæ uoluntatis libitũ,alioqui naturalibus nõ legitimatis succedit fiscus, ut scripsi ĩ proœ.consti.Regiar.& ĩ trac.de literis naturalita.ĩ ii.tomo ordina. *Legitimatus de suis bonis disponit.*

13 Octauò ut possit succedere patri, matri,& aliis consanguineis conceditur, dummodo ex eorum processerit uoluntate, quia non contra eorum uoluntatem rumperet testamentum per querelam,aut per contra tabulas, sed possunt ei bona donari,uel ipse legitimatus hæres institui potest. *Legitimatus potest etiam legitimis existentibus succedere.*

14 Ideoq; si pater non ,puiderit,non succedẽt hi legitimati consanguineis etiã existẽtibus,qa non sunt ad hoc legitimi facti,nisi ut succedãt ex uoluntate legitimãtis,de qua uoluntãte non apparet qñ non disposuit,ergo illi non succedẽt.argu.l.cum pter.ff.de iudic.c.nonne,de psumptio,nã legitimari potest filius ea lege,ut nõ succedat,teste Frãcis.cremens.sing.16.parte &c.sed si institu ti fuerint,uel donata eis bona excludunt ĩ hoc consanguineos quãdoquidem nituntur eius uoluntate,cuius sunt bona,qui poterat etiam exteris relinquere multo forti⁹ & huic legitimato,dummodo legitima relicta fuerit legitimis.

15 Nonò excipit dummodo non fuerit ius aliis acquisitum,quæ clausula ex necessitate est apponenda,ut dicit gl.in reg.Canc.18.quam refert Bened.in repe. d.c.Rayn.in uerb.& uxorem,nu.186.quia non intendit princeps, legitimare in præiudicium filiorum,uel consanguineorum,quibus est ius quæsitum. §.si quis ergo filios legitimos non habet,in authentica quibus modis natural. efficí sui,collatione vii. *Princeps in præiudicium consanguineorum legitimare non debet.*

16 Vnde si quis habens filium,legitimum,uelit legitimare naturalem, nisi faciat mentionem de filio legitimo,non ualebit legitimatio,per d.§.si quis ergo & §.si quis uero, quib.mod.natural.legit.colla.vi.& hoc tenet Anto.de Rosel.in tract.legitima.in ii.requisito.

17 Nec poterit hic legitimatus succedere cum legitimo, ut decidit Guido Papæ.q.482.utrum sed in regno cum ex uoluntate tantum potetium legitimationem, seu parentum succedat,etiam si non esset facta mentio filiorum, ualere poterit,non tñ pïudicabitur filio,nec consanguineis nisi parentes disponant. *Legitimatus non succedit cum legitimo.*

Ideo

Citari consanguinei in cōprobatione legitimationis debet.

Ideo dicunt quidam faciendam esse citationem in impetratione rescripti, sed hoc non seruat usus forensis in Francia tamen in comprobatione rescripti citari debent consanguinei, quorum nisi facta sit mentio, non ualebit, ut ibi Rosellus concludit. Barto. & alij in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de liber. & posth. uide Boer. in decis. Burdegal. quæstione cxxij. an in concessione, imo dicit Bald. in §. filij nati, si de feudo fuerit controuers. quod Imperator legitimās naturales extantibus legitimis est unum pecus non habens præ oculis iustitiā publicæ honestatis, refert Felin. in c. j. col. ix. nu. 3 1. uersi. quinta declaratio, de const. & Ferra. cautel. j. quia diuus Paul. ait, [Non erit hæres filius ancillæ, cum filio liberæ,] c. dicat. xxxij. q. iiij. 18

Quinimò & si pater nō habens filios legitimos legitimauerit suos naturales, & postea procreet naturales & legitimos, legitimati non succedent, ut tenet Dinus quem refert Bar. in l. ex facto. columna ij. ff. de uulga. per l. si unquā. C. de reuocand. donation. 19

Quo casu legitimi non excludant legitimatos

In qua l. si unquam. Do. Tiraquel. numero 223. in uerb. donatione largitus, abunde tractat hanc quæstionem, & demum suum interponit iudicium, quòd si pater & princeps legitimantes cogitauerint de filijs, non reuocatur legitimatio, si non cogitauerint id quod uerisimilius est, tunc non succedunt legitimati cum legitimis. 20

Sed ad certiorem huius dubij decisionē uiderentur faciendi casus sequentes primus est, quod legitimatio per susceptionem legitimorum non reuocatur, quominus sit semper legitimus, & ualebit legitimatio quo ad filiū legitimaū, ut possit succedere de uoluntate patris, sicut extraneus succederet, si institueretur, & sic potest intelligi opinio Rayner. & Bart. ac aliorum in d. l. ex facto. 21

Post legitimationem procreari filij legitimi an succedant rupta legitimatione per legem si unquam.

Maxime quia non solet in Francia legitimari ad successionem, nisi uoluntas eius, qui succedere debet, interueniat, ut inferius explicatur, ideo potest hæres institui à patre hic legitimatus, sicut extraneus. 22

Secundus casus, est quod filius legitimatus, ab intestato non succedet cū legitimo, quia si uere omnium bonorum donatio fuisset facta, rumperetur per superuenientiam liberorum, d. l. si unquam. C. de reuocandæ donatione. fortius impeditur ius succedendi, si nascatur legitimus, secundum dictum Paul. [Non erit heres filius ancillæ cum filio liberæ,] etiam quia ad hoc est legitimatus, & sic intelliguntur opiniones Dini, & aliorum, erit tñ quo ad alia legitimatus. 23

Tertius casus est, quòd si legitimatio fiat per subsequens matrimonium, succedet ille legitimus factus cū alijs postea in matrimonio natis, & in omnibus eadem iura cum his consequetur, per c. tanta. ubi plene doct. scribunt. qui filij sint legitim. l. cum quis. C. de natural. liber. ubi Bal. & l. Diui, ibidem. & per ista sublatæ sunt omnes rationes dubitandi, & conciliatæ, sicq; in Francia seruamus, ut in omnibus sufficiat hæc breuis distinctio selecta ex multis scriptis quodammodo inter se multum confusis, ut quilibet uidere poterit. 24

Legitimati an ad honores admittantur.

Decimò uult hæc legitimatio, quod ad omnes honores, officia, & alios actus legitimos isti legitimati admittantur, ac si essent ex legitimo matrimonio procreati, quippe legitimis existentibus spurij non recipiuntur ad honores, l. generaliter, §. spurius. ff. de decurio. Nam in honoribus, & muneribus gerendis imprimis consideranda est persona eius, cui defertur honor. l. honor, §. de honoribus. ff. de muneribus & honor. 25

Sed cum sint legitimati, etiam existentibus legitimis recipi poterunt, nec posset quis appellare, uel opponere, quominus reciperentur, quia rescriptum uult, ut perinde recipiantur, ac si legitimi essent, & quia non est impedienda dignitas eius, qui nil admisit, l. spurij, ff. de muneribus & honoribus. 26

Filij legitimatorum an succedere possint.

Vndecimò cauetur his literis legitimationis, quod filij orti ex eorū legitimo 27

mo matrimonio possint succedere in bonis,suis quibuscunq; iure hæreditario, & hæc claus.magni est momenti,ad tollendum diuersas opiniones, quia tam de iure quam de consuetudine filij spuriorum etiam in regno nati successionis sunt incapaces,sicut & patres eorum gl.& doct.in l.fi.C.de natural.liber. Bat.cōsi.118.adiutus Bal.& alij in l.Gallus.§.quidā recte.ff.de libe.& posth.& ista videtur communis opinio,teste Alexan.consi.74.circa primum, in 3.volu. Guido Papæ consil.18.super casu,in fin.Chassa. multa refert in consuetudine Burgund.in rub. *des fiefz*.§.5.nume.70.sed hoc tollitur hic.

28 Et ibi dubitatur,an filius spurij possit auo succedere? Respon.q̃ non,sed nō est dubium quin possit succedere suo patri, quia cessant rationes positæ per doct.ergo & dispositio,maxime per hāc legitimationem, per quam & auo succedere poterit,de voluntate tamen illius,& alijs consanguineis.

29 Duodecimo limita nisi vltra defectum huiusmodi natalium aliud quidpiam repugnaret prædicto bastardo,vt si quoq; esset hæreticus, vel regni inimicus non posset succedere,per l.primam.C.de hæredib. inst.

Legitimatus regni inimicus non succedit.

30 Decimotertio finantia soluitur sicut dixi in rescripto nobilitatis, & sic in legitimatione requiritur scriptura, quā probetur gratia, per legem vnic.C.de mand.princ.& quia legitimatio fit pe rescriptum.§.illud,in fi.quib.mod.natural.efficiant.sui collat.7.q̃ rescriptum non potest esse sine scriptura, vt superius scripsi,& hoc expresse scribit Ludo.de Sardis in trac.de legi.c.requisita, in legitima impetran.in q.13.vide quæ plene scripsi in Concor.in §.j.in verb. literas,de mand.Apostolic.

Scriptura in legitimatione necessaria.

31 Decimoquarto si hoc rescriptum sit subreptitium,non valebit, vt consuluit Signo.consi.219.ideo oportet exprimere qualitatem spurietatis, teste Fely.in c.postulastis,colū.4.eod. Quamobrem exprimi debet, si natus sit ex consanguineo,vel consanguinea,vel ex adultero,seu moniali,aut monacho,alioqui legitimatio nullius erit momenti,vt Anto.Pan.& alij dicunt in d.c.per venerabile,qui filij sint legit.debet quoq; fieri mentio de nobilitate parentum, teste Ioan.And.in c.fin.de filijs presbyter.ac Felyn.in d.c.postulasti, colum.4.cum seq.de rescr.

Legitimatio subreptitia nō valet.

32 Decimoquinto requiritur etiam clausula,nō obstant.quæ etiam ex consuetudine inseri solet l.fi.C.si contra ius glo.in § fin.quib.mod.natural.efficiant. sui,colla.7.l.1.C.de natural.liber.Ludo.de Sardis in tract.legitima.c.requisita, in legitima.impetran.q.11.& seq.

33 Decimosexto quid operetur hæc clausula absq; præiudicio venientium ab intestato,scribit Anto.Capit.in dec.Neapol.q.12.fuit apud me , superius dixi in forma dispensatio.

34 Vltimo quamuis legitimatio fieret olim per oblationem Curiæ , nempe si quis offerebat suum filium curiæ, vt in § generaliter,quib.mod.natural.effician.sui,colla.7.item cum quis eum nominabat filium quem ex ea susceperat, cum qua matrimonium cōsistere poterat etiam legitimabatur, & per §.ad hoc autem,in authen.vt liceat matri & auiæ,colla.8 plene Ludo.a Sardis in tract. de legiti.c.de legitima.per patris nomina.

Legitimatio per oblationem curiæ est sublata.

35 Hos tamen modos non vidi in curijs Franciæ seruari, sed si matrimonium probetur,fit legitimatio,non alias, per c.tanta est vis,qui filij sint legit.vel per principis rescriptum,vt hic,quos duos modos frequentissime vidi cōtingere.

Et per rescriptum princeps noster legitimat tam naturales,quam spurios,& incestuosos,& quacunq; talia macula irritos,sicut Imperator per tex.in l.qui in prouincia.§.diuus ff.de ritu nup.quicqnid dicant nonnulli iuris interpretes facit gl.in §.fin.in authen.quib.mod.natural.efficiant.sui,colla.7.Io. Ferald.in priuilegio.15.

Rex Franciæ legitimat quoscūque spurios.

F Et

Et hæc legitimatio similis est Archimiæ, quæ facit apparere illud, quod non est transmutare, tñ vnam speciem in alteram non potest, Sicut legitimatus figuram legitimi gerit, sed non habet cum substantiam, quæ proficiscitur a rerum natura, q̃ diuina & immutabilis est, vt docet Bald. i c. 1. col. 5. nu. 23. de const. 37

Alia multa sunt rescripta & concessiones, quæ conceduntur & a Papa, & a principibus secularibus tam mistim, quam etiam ab vno solo, verum quia non nulla parui sunt momenti, alia in curijs perraro exercentur, aut beneficia non concernunt, quæ hic totis prosequor neruis, ideo ea missa nunc faciam ista interim, lector amantissime, benigno (vt soles) animo suscipies. 38

Verum ne quicquam ex his, quæ necessaria sunt ad hanc materiam omittamus beneficiariam, afferam quædam de concessione, quæ fit per breue, quod interdum ad gratiam respicit, vt inferius videbitur. 39

De breui Apostolico, & alijs.

Breue quid dicatur.

BREVE seu breuis dicitur scriptura parua summam rerum continens, si 1 ne Commentariolus, vt placuit Budæo in annota. prior. ad Pandec. probat tex. in l. fi. C. de couenien. fisci debitor. lib. 10. iuncta l. 1. de appochis public. ibidem huius significationis secundum eum, exempla ponuntur in l. actuarij, & l. iubemus, ac l. excellentia. C. de eroga. militar. anno. lib. 12.

Item quælibet breuis scriptura potest etiam breue vocari. c. humanæ, in fi. 22. qõ. 5. vnde scripturam continentem numerum modiorum salis, & quantitatem breui conscriptam, breuet, vocant ordina. regia. in titu. *du sel.* ord. 2 artic. 19. & seq. & art. 39. & quid debet continere, ibidem describitur, & ord. 3. ar. 13. & seq. & in d. l. excellentia. C. de eroga. mili. anno. lib. 12. 2

Breue testatum. Instrumentum clientelare.

Breue testatum vocatur, quod summam rei, aliquando testium nondum tabellionis subscriptione confirmatum, quod rectius clientelare instrumentum dicitur vt placet Olden. & Spiegel. in hoc verbo, probatur in § 1. quid sit inuestitura. vbi plene testatum accipitur pro instrumento publico breui concepto, fidem vasalli & domini continens, secundum Bal & alios ibidem & Zaz. 1. in tract. de feudis, tit. qualiter feudum constitua. idem in § item si vasallus, si de inuestitura feudi contro. fuerit. 3

Breuet Galli primam scripturam notarii vocant.

Galli etiam schedam notariorum, seu primam scripturam a notarijs Regijs factã, breuet vocare solẽt, quia breui cõcipi solet, & cõscribi, & cum clauf. & c. de qua scripsi in l. cæterorum. ff. de verb. sign. vulgus etiam Pergamensium vocat breue, teste Alber. in dictionar. in verb. breue quod postea ad effectum executionis, & aliorum extendi debet an instrumentum publicum, & hæc scriptura apud notarium remanebit, vt in c. q̃m cõtra, de prob. l. contractus. vbi doc. C. de fide instrument. & in tit. de tabell. coll. 4. doct. in c. 1. de fide instrument. 4

Requisita in breui notariorum.

Et in hoc breui tenentur notari conscribere, sequentia, primo nomina, & cognomina cõtrahentium, nam ad recognoscendos singulos nomina comparata sunt, l. ad recognoscendos. C. de inge. 5

Status, & qualitas partium in breui notarius conscribere debet.

Secundo debent notarij qualitatem partium, & statum earum describere, vnde si contrahens sit procurator, vel aduocatus, debet illam qualitatem notarius exprimere, vt postea iudex pro qualitate personæ facilius iudicare possit, l. 2. ff. de re iud. 6

Nam si eger promiserit Medico, non valebit promissio. l. Medicus. ff. de varijs & extraordina. cognitio. vel si litigans aduocato, vel procuratori quo tam litis promiserit. l. item, C. de procurator. ideo ista notarius exprimere tenetur. 7

Tertio debent notarij scribere contractum plane, vt facile possit intelligi, vt per totum tit. de tabellion. in authen. colla. 4. 8

Quar-

9 Quarto a quo sit promissum, & quis, vel a quo, & contra quem. dicit tex. in simili, in l. 1. in fi. ff. de appel.

10 Quinto caussa debet exprimi, alioqui promissio sine caussa non ualet, l. 2. §. circa. ff. de dol. excep. quia indiscrete dicitur quis sine caussa promittere, l. cū de indebito, §. pen. ff. de prob. plene scripsi i tract. de liter. obliga. art. 1.

Promissio sine caussa non ualeat.

11 Sexto debet in breui dies solutionis, & cōplementi contractus conscribi, argu. l. ex empt. §. offerri, ff. de act. emp. alias in omnibus obligatiōibus, in quibus dies non opponitur, præsenti die debebitur, l. in omnibus, ff. de iud.

12 Septimo solent notarij obligare bona vtriusque contrahentium, si cōtractus hoc exigat, l. labeo, 2. §. 1. ff. de ver. sig. & aliquando corpus vt scripsi in tra. de liter. obl. art. 2. & seq. in 1. tomo consil. Regiar.

13 Octauo dies cōtractus solet ēt in hoc breui apponi, gl. i l. generali, C. de Tabular. lib. 10. De hac data scripsi in forma Manda. in fi. in concord.

14 Nono subscribere solent notarij, per l. hac consultissima, C. de testa. & hoc breue sic confectum non habet executionem, nisi in instrumentum publicum redigatur, & sigillo muniatur Regio, vel alio autentico, ut scripsi d. art. 1. de lit. obl. Alia quæ in instrumentis publicis poni solent, conscribit gl. in d. l. generali, & doct. in c. 1. de fid. inst. & Barb. in illius repet. rub.

15 Aliud est breue Apostolicum, quod dicitur Diploma, seu rescriptum a papa seu pœnitentiario magno emanatum, quod sic describi potest. Breue Apostolicum est scriptura modica, in paruis cōcessa negotijs, in papyro frequēter scribi solita, cera rubea, annuloq; piscatoris sigillata, ac signo secretarij subscripta.

Breue Apostolicum quid sit.

Breuia magno pœnitentiario

16 Primo dico Apostolicum ad differentiam alterius breuis, de quo supra dixi & hoc solet concedi, & a Papa, & a Cācellaria, ac a summo pœnitentiario & horū quodlibet dicitur Apostolicū, & sic breuia dicunt literæ Apostolicæ.

17 Secundo dicitur in definitione, scriptura, quippe sine ea breue non potest consistere. sicut de bulla superius tradidi in materia nouæ prouisionis, & in forma manda. Apostol. §. 1. in uerb. literas, in concord.

Scriptura in breui requiritur.

18 Tertio modica dr̄ qa breuib⁹ verbis fit teste Bal. i c. 1. de cōtro. inuest. vel qđ in breuibus materijs cōcedi soleat, & summatim negotiū cōtineat, vtpote sine p̄fationib⁹, & sic dr̄ i modicis cōcessa negotijs, qa i arduis bulla vtimur, & in signatura solet dici, qđ i forma breui expediri possit, si materia hoc exigat.

In paruis materiis breue concedi solet, in arduis bulla.

19 In papyro descripta ad differentiam bullæ, & confessionalis, quæ in membrana describi solent, vt experientia nos docet, & interdū tamen vidi breue in mēbrana cōscriptum, nec ob hoc vitiari, sed frequētius in papiro, vt si alius casus minus frequens nō excludatur, per authen. caussa. C. de sacrosanct. eccl.

Breue in papyro conscribi solet.

20 Postea dicitur cera rubea, ad differentiam alterius gratiæ, quæ cera viridi sigillatur Demū tolluntur non obstantia, sicut in bulla, ibi, non obstantibus.

21 Item signatur annulo Piscatoris, ad differentiam aliorum sigillorū, & vocatur hoc sigillū annulus Piscatoris, quia diuus Petrus, qui piscator erat. hoc sigillo primus, vt verisimile est, vsus fuit, & sicut absque p̄fationibus, & ampullis verborū vtebat, ita & nūc pontifices summi post eū, in hoc breui vtuntur.

Sigillum quare uocetur annul. Piscatoris.

22 Quam breuium materiam Alexander v 1. pontifex id temporis maximus ampliauit multū, & primus secretariorū collegiū instituit, vt patet in suis regulis, ēt ad differentiam signaturæ, quæ sigillari non solet, & sic appellatione signaturæ, non continetur breuis, nisi materia, & ratio ista cōtineant. quia hęc sunt diuersa gl. in reg. Cancel. 25. & reg. 29.

Signaturæ nomine non uenit annullus Piscatoris.

23 Et quamuis olim non concederent breuia, nisi in materia iustitiam concernentes, tamen hodie per breue non solum expediuntur negotia circa iustitiā, sed etiam circa gratiam, vt idem scribit Gomes. vbi supra, vnde vidi sæpius cōcedi priuilegium a papa bibliopoli per breue, vt liceret typis mādare talē li-

Breuia & gratiam, & iustitiam respiciunt.

brum, nulliq; alteri per certum tempus, interdũ priuatiue alijs omnibus prohibeatur a papa, ne per decem annos imprimerent sub pœna excommunicationis, vt licet videre in Iasonis consilijs, vbi ex tale priuilegium, & alibi in multis libris.

Caussæ quæ p breue expediri possint. Quæro, quæ caussæ per breue expediantur? Respon. supplicationes, siue cõmissiones de simplici iustitia potest Cãcellaria sine speciali papæ commissione concedere, & literas, secus in breuibus, quia per breuia caussa pẽdens in partibus committitur, quam non potest Cancellaria committere, vt etiam firmat Aeg.d.conclu.46.Gomes.in tracta.breuium, nu.2.& seq. vbi breuia æquiparat bullæ expeditæ per cameram, per ea quæ no. Cardinal. Alex. in c. in memoria, col. pen. 19 dist. 24

Et ideo sicut falsa latinitas non vitiat bullã quæ transit per camerã, quia nõ examinatur per diuersos officiales, ita non vitiat breuia, sicut alias vitiat bullã quæ conceditur per cancellariã. c. ad audientiam j. de rescr. superius scripsi, & in tract. de resc. & liter. regijs, in 2. tomo const. regiar. 25

Dispensatio & rehabilitatio per signaturam conceditur. Item dispensatio fieri potest per signaturam, & habilitatio, & valet absq; literarum expeditione, cum gratia sit perfecta per fiat, vel concessum, vt consuluit plene de Ripa in lib. 2. respon. c. 12. de iure sufficit nec dicitur intrusus, qui duo beneficia habet cum simplici signatura, si in illa sit dispensatus, nec incidit in Execrabilis, gl. in reg. cancel. 54. scripsi in interpreta. c. postulastis, in gl. retinere, de cler. excom. ministrand. vbi in conscientiæ foro dixi tantũ prodesse signaturam, quantum bullam, ibi vide. 26

Rehabilitatio per breue non solet concedi. Imo Alexan. Papa VI. statuit, quod non daretur priuatio illius, qui cũ sola signatura se intrusit, quod in regno recipitur in quo possessionem ex simplici signatura recipiunt, hodie habilitatio non fit ex stylo curiæ Roma. per breue, & hoc prohibuit Alex. VI. vt in suis regu. quilibet videre potest. 27

Aliquando tamen ad duos menses, ad duas dignitates in eadem ecclesia, & ad quatuor menses, ad duos canonicatus, & præbendas per breue dispensatur vt no. Staphil. in suo tract. versi. insuper conceditur. Per breue quoque dispẽsatur secundum eum cũ homicida, & habilitatur, quod prohibuit Alex. vt dixi sed si impetrans sit pauper, concedi poterit per breue. 28

Breuis imperfectio perinde valere confirmatur. Et cum quædam inuenitur imperfectio in hoc breui, possum impetrare literas perinde valere, uel confirmationem gestorum per aliud breue, licet quidam teneant contra, nam & si gesta ab alio soleant, quam a papa confirmari, tamen ab ipso papa gesta per breue non confirmabuntur. Ergo putarem papã hoc posse, sed melius esset impetrare confirmationem perinde valere. 29

Dispensatio de non promouendo & per breue & signaturam conceditur. Item dispensatio de non promouendo per annum communiter ex sola signatura dabitur per breue ad biennium, vt in regu. Papæ Alex. VI. continetur & prorogatur ad annum etiam per breue, per bullam vero vltra, quantum Papa vult concedere. 30

Prorogatio de non promouendo non debet esse maior quam prima concessio & ab ipso concedente dari. Et in Francia solemus vti signatura, in qua & annus, & biennium concedi solet, prout papæ placuerit, poteltque papa hoc postea tempus prorogare, sed in prorogatione nõ debet dari maius tempus, quam primitus cõcessum fuerit vt docet Bald. consi. 121. nobiles, col. vlt. in 3. volu. per tex. in authẽ. qui semel C. quomodo & quando iudex, & l. sancimus, de fideiussor. accessoriũm enim non debet esse maius suo principali, vt no. in l. cum principalis, ff. de regu. iur. Hippo. sing. 52. prorogatio. 31

Et debet fieri ab eo, qui concessit, uel a superiore, vnde si dispensatio a papa de non promouendo fuerit concessa, non poterit prorogari a summo pœnitentiario, vt docet Fel. in cap. cum olim, in 10. q. Panor. de maior. & plene Gomes. in 2. parte, nume. 21. 32

Vbi

33 Vbi dicit tunc summum penitentiarium posse concedere per viam nouæ cõcessionis, sed non prorogationis. gl. in c. hi qui, de. præb. lib. 6. nec valeret prorogatio nisi prima gratia referatur, esset que subreptitia, quia si papa memor fuisset se iam semel cum aliquo dispensasse, non est verisimile, quod tã facile iterũ dispensasse, arg. l. 3. C. de episco. aud. Oldr. consi. 215. puncta.

34 Debet quoque fieri hæc prorogatio prima durante concessione, per l. sed si manente, ff. de preca. & debet apponi in hac prorogatione, quod tẽpus prorogatum cõputetur a fine primi temporis concessi, alias curret a die concessionis prorogationis, gl. in c. cum ex eo, in ver. septẽniũ, de ele. in 6. & in cle. vt hi, qui in verb. constitutus, de eta. & qual. gl. & doc. in c. veniens, de præser. *Prorogatio prima concessione durante fit.*

35 Item ad visitandum sanctũ sepulchrũ, quando orator est præsens, conceditur per solam signaturam, si uero si absens, per breue, & hoc statuit papa Ale. in suis regulis, & quando conceditur religiosis, dicitur de licẽtia superioris eorum, ne uagentur, c. si cupis, 16. q 1. *Absenti licentia visitãdi sanctum sepulchrũ per breue conceditur.*

36 Item per breue non cõmittuntur appellationes extra vrbem, nisi pro pauperibus, & miserabilibus. Aegid. conclus. 44. allegatio paupertatis, per l. si procuratorem, § si ignorantes, ff. mand. vel nisi altera pars habuerit commissionem per breue in partibus, tunc vt æqualitas seruetur inter partes, altera quoq; dabitur, argu. cap. non debet licere, & in cap. in iudicijs, de regulis iuris, in sexto capitu. primo, de iudic. ibidem, & hoc statuit Alexand. sextus, titu. de re ferenda gratiæ, & iust. *Appellationes extra vrbẽ non cõmittuntur per breue.*

37 Item conceditur per breue facultas testandi de bonis acquisitis intuitu ecclesiæ, vsque ad certam summam, modicam tamen, nec est componenda si de modico, quia de modicis maxime Romani, & mulieres non curant, l. scio, ff. de rest. in integ secus si de magno. *Facultas testandi quando per breue concedatur.*

38 Et religiosis quando hæc facultas datur, statuitur certa summa arbitrio papæ taxanda, & quod de licentia sui superioris testetur, arg. c. cum ad monasterium de statu mona. clemen. religiosus, de procurato. Aegid. conclus. 247. frater. & quando possit concedere, declarat Panormita. in capitu. cum esses de testamen. in repet.

39 Item licentia vendendi res ecclesiæ, & pecuniam exponendi in euidentem ipsius ecclesiæ vtilitatem solet per breue concedi, quando valor rei alienandæ non excedit centum ducatos, aut in annuo censu quinque ducatos supplicationi introclusę, teste Staphil. in tract. ver. datur per breue. *Alienari res ecclesiæ an per breue concedatur.*

40 Altare portatile non solet dari in forma confessionalis per breue, nisi ex singulari gratia nobilibus, aut graduatis, aut alias dignis personis, vt celebrare valeant in oratorijs, vel domibus, arg. tex. in authen. vt in priuat. domi. sacra mysteria non fiant, colla. 5.

41 Et prędicatores ad minores habent priuilegium, vt cum altari viatico possint celebrare sine episcopi licentia, c. in his, de priuileg. etiam illud priuilegium cum alijs obtinuit mihi egregius, & doctissimus do. Io. suauis Romanus auditor Romæ eccellentissimus, & mihi amicissimus. *Altare portatile per breue an detur.*

42 Item licẽtia vescẽdi lacticinijs ouijs, & carnibus p breue datur de cõsilio ĩñ vtriusq; Medici, animæ videlicet & corporis, glo. & doct. in c. fin. 82. dist. Corset. in sing. incip. Caro doct. in c. cum infirmitas, de pœnit. & remissio. *Vescendi carnibus & lacticinijs per breue indulgetur.*

43 Licentia Doctorandi non datur extra terras ecclesiæ per breue, in vrbe autem sic adhibitis ad hoc duobus vel tribus doctoribus eiusdem facultatis, teste Staphil. in d. tracta. de literis gratiæ, rubr. de rescr. in forma breuium, fol. 190. versi. licẽtia, vbi tenet licentiatos haberi quo ad hoc pro doctoribus, quod videlicet de proximo cingendi pro cinctis habeantur. l. penul. ff. de testa. militar. & bonus text. in. l. qui pœnæ. ff. de manu. quod non credo verum, per text. quem *Doctor vt fiat per breue quando concedatur.*

quem allegat in l.nemini,C.de aduoc.diuers. iud.vbi doct. & Bald.in l.Achle ræ, in princ.ff.de excus.tuto.scripsi gloss.licentiato,§.primo, de collation. in Concordatis.

Ratio est quia is qui non est doctor nō potest facere doctorem, nec sibi dissimilem,l.ædiles,§.qui mancipia,ff.de ædil.edict. Panor.in c. cura pastoralis, in fi.de iurepa.sic nec doctorum priuilegijs gaudere. 44

Fructus vt in absentia quis percipiat per breue an detur.

Indultum de fructibus percipiendis nō datur per breue, sed per bullam, si-stet in curia Roma.vel in altero beneficiorum resideat, seu in studio generali, non tamen comprehendit hoc indultum, vt quis distributiones quotidianas recipere possit,c.vno,de cler.non resi.in 6.gl.in c.1.de priuil.ibidem,plene scripsi in scholastic.priuil.& superius in materia de non residendo. 45

Licentia promouendi a quocunque antistite per breue impartitur.

Item per breue datur licentia promouendi ad quoscunque ordines extra Roma.curiam a quocunque catholico Antistite,& gratiam sedis Apostolicæ habente,de quo operentur hæc verba declarant glo.& doct.in c. veniens, de præscr.supra dixi, tit.de liter.dimissor.solet tamen addi clausula, de licentia sui ordinarij.c.nullus,de parroch.& hoc est introductum contra infames, & pessimos, qui cōiter consueuerunt fugere loca propriæ nationis e.cum deputati,de iud. & ad alios ordinarios confugere,ob id scribitur.clau.in c. j.& per totum,de tempor.ord.in 6. 46

Sed episcopis & superioribus in vrbe degentibus,solet concedi licentia promouendi sub sola signatura,& quod vno die promoueri possint dominico,vel festo,nam istis episcopis solet deferri,c.2.de offi. deleg.in 6.quia,de sentē.excommu.ibidem scripsi supra in dispensa.de non promouen. 47

Habitū ne per sex menses suscipiat vel professionem faciat conceditur.

Per breue datur facultas & dispēsatio alicui promoto ad locum regularem, vt non teneatur suscipere habitū intra sex menses, per alios eiusdem ordinis gestari solitū,nec professionē emittere regularē, ēt solet prorogari ad sex alios mēses intra tamē tēpus primū sex mēsium,arg.l.sed si manēte,ff.de precar. & sex vltimi cōputantur a fine primi semestris arg.c.cum ex eo de ele.in 6. 48

Imo solet ēt hisdem literis concedi,vt extra monasterium possit habitare deseruiendo ecclesiæ cum cura,uel sine,habita tamen sui superioris,c.2.de sta tu monacho.Rota dec.483.in no. 49

Morandi ī alio monasterio breuis facultas impartitur.

Per breue quoque regulari certum ordinē professo, datur licentia morādi in alio monasterio,ad quod absque licentia sui superioris conuolauerat, & cōceditur absolutio ab Apostasia,& ab alijs ecclesiasticis cēsuris,& pœnis quas præmissorum occasione quomodolibet incurrerat,& super irregularitate,quā forte contraxit celebrando,dū talibus censuris esset innodatus,non tamen incurrit pœnas c.2.ne cler.vel monach.in 6.Roma.consi.341.circa primum. 50

Moniali professæ ad aliud monasterium transeundi conceditur gratia, vel ut in patris domo moretur.

Moniali ēt professæ datur per breue cum caussa licentia transeundi ad aliud monasterium monialium alterius ordinis,cum consensu superiorum, & cū mutatione habitus, not.in c. Deus,qui de vita,& hone.cler.qui non conuenit rationi vt homines disparis professionis,& habitus simul in eisdem monasterijs socientur,clemen.j.de elect. 51

Ex iusta quoque caussa per breue cōcederetur,vt monialis in domo patris, seu fratris,seu mris extra monasteriū, quoad vixerit religiose viuere possit de licētia tamen sui superioris,& eā durante c.periculoso,de statu Reg.lib.6.& si iusta caussa adesset,vel si alia aliū suscepissent habitū,aut monasteriū esset destructū,aut si pater uel mater essent valetudinē longa deteri,& ind gerent sua filia,†vt vidi cōcedi Virduni cuidā moniali genere nobili, quæ post obitū patris nubere voluit,sed ego cōsului ibi hoc fieri nō posse, quia in monasterio p 20.ann. habitauerat,& professionē emiserat,licet diceret se hoc coacte fecisse,sed quia prolixitas tēporis quēcunque metū purgauerat, ideo non potuit. 52 53

Exem-

54 Exemptio ab ordinario ex caussa per breue dari solet, teste Staphil. in vers. datur, in d. tract. breuium. Exeptio ab ordinario per breue cōcedi solet,

55 Dispensatio etiam super defectu oculi per breue cōcedi solet ad omnes ēsacros, & presbyteratus ordines, & quod in illis, etiam in altaris monasterio deseruire libere & licite valeat, dummodo in oculo non tanta appareat deformitas, quod ex hac possit scandalum generali, c. 2. de corpo. vitia. Et quando est absens, committi solet illius ordinario, qui diligenter aspiciat oculum, & defectum si est in curia, ostendit referendario, qui postea refert vt superius dictum fuit in dispensa. cum corpo. vitiatis. Dispensatio super defectu oculi per breue indulgetur.

56 Commutationes quoque legatorum ad piam caussam, vt in aliam fiant, per breue concedi solent, alias sine sedis Apostolicę authoritate non fiant, Clemētina quia contingit, de religiosis domibus. Aufrer. dec. Tholos. 26. Docto. in c. nos quidem, de testa. Cōmutationes legatorū vt in aliam piam caussam fiant, cōceditur per breue.

57 Intellige quando erat ad opus certum, quia tunc non solet commutari, vt voluntas defuncti seruetur, alias secus, l. in conditionibus. ff. de conditionib. & demonstrationib. vlt. enim voluntas debet exequi. l. vel negare. ff. quemadmodum testa. aperiane c. vlt. voluntas. 13. q. 2. ex caussa tamen solet immutari etiā in certis, vt quandoq; vidi, & hoc de Papæ authoritate.

58 Prorogatio temporis de consecrandis Episcopis solet dari per breue, ad biennium computandum a fine trium mensium datorum de iure. c. cum in cunctis. §. 1. de elect. Et hęc prorogatio in Francia dari non solet, nisi episcopis prouisis & confirmatis a Papa, sicut nec de promouendo ad sacros ordines, teste Staphil. in tract. de literis gratiæ, in fine. Prorogatio de consecradis episcopis concedi per breue solet.

59 Datur etiam per breue dispensatio ad omnes ordines, & ad beneficia illis tamen, qui olim contraxerunt matrimonium, cum virgine & vnica iam defuncta, sed cum bigamis non solet Papa dispensare, c. acutius, & c. vno 26. dist. potest tamen Papa de plenitudine potestatis dispensare cum illis, quia est maior Apostolo in potestate. cap. sacrosancta, 22. dist. Rota decis. 447. quoddam factum, in no. Dispensatio ab eo qui cū virgine contraxit, pe si non solet. Dispensat In bigamo.

60 Hodie nulla petitur dispensatio ab eo, qui contraxit cum virgine vnica, quia hoc iure permittente potest, ergo frustra impetraretur per l. 1. C. de Thesaur. lib. 10.

61 Postremo quo plures modos habeas lector amantissime, per breue concedi potest, vbicunq; in signatura est expressum, vt in forma breuis expediri possit, Et hoc solet a cautis pragmaticis curiæ Rom. in signatura po. 2. q hoc expediatur per breue, vel quod sola signatura sufficiat, & maxime in modicis, vt ex pensæ vitentur. Clausula vt per breue expediri possit.

62 Superest videre quomodo cognoscatur hoc breue? Respon. ex sequentib. Primo ex breuitate, quia sine præfationibus, & apparatu fit, at bulla præfationem habet, & aliæ fere literæ, non minus tamen dicetur breue, quamuis multa fuerint verba pro negotij qualitate, sicut Imperator dicit paucissima verba per vnam, aut duas columnas, in l. cum antiquitas. C. de vsufructu. Breue quomodo cognoscatur.

63 Secundo q in paruis materijs concedatur, & vbi non est multa pecunia ex ponenda, & sic in casibus conscientiæ, & in absolutionibus dari potest, & pauperibus, ac viduis.

64 Tertio non solet papa huic breui subscribere, sicut signaturę, sed secretarius tantum. Papa non firmat breue.

65 Quarto in hoc fieri solet mentio annuli Piscatoris, & non in alijs rescriptis vt superius scripsi. Et vt melius impostenum dignoscatur breue formam & tenorem eius subijcio.

IVLIVS

IVLIVS PAPA III.

Forma breuis.

DIlecte fili, salutem,& Apostolicam benedictionem. Cupientes commodis tuis,quantum cum Deo possumus paterna benignitate consulere,tuisq; in hac parte supplicationibus inclinati, tibi vt ratione decanatus ecclesiæ Paris.quem,sicut asseris, in dicta ecclesia obtines, aut cuiuscunq; alterius beneficij ecclesiastici curati,vel alias sacros ordines requirentis,per te pro tempore obtenti,ad aliquem ex sacris, etiam subdiaconatus ordinibus per biennium a data præsentium computandum,vt interim te in diuinis officijs melius instruere possis, te promoueri facere minime tenearis, nec ad id inuitus a quoquam compelli valeas,præsentium authoritate speciali gratia indulgemus,proniso &c. 66

Non obstantibus &c.datum sub anolo Piscatoris, tertio idus, &c.

Effectus breuium qui.

Effectus horum breuium est,vt tantam vim habeant iure confecta,& in illis materijs,in quibus conficiuntur,sicut rescripta,& aliæ literæ Apostolicæ.Fely. in rub.de rescr.col.vlt.& incidit in falsum,qui hoc breue corrumpit,quia literæ Apostolicæ dicuntur,& in pœnam,c.ad falsariorum,de crimi.fals.c. in memoriam.19.dist.vt iudicauit Alex.6.in cōcistorio prout refert Gomes.in trac. breuium,nume.5. 67

Vbi dicit quendam Archiepiscopum combustum fuisse ob hoc, ꝙ falsum in breui Papæ commisisset,& hoc probatur ratione sigilli,nam sigillum scripturam reddit authenticam,c.3 loco,vbi doct.de prob. & c.2.de fide instrum.& dixi in tract.de lit.obliga.art.1.in const.reg.commenta. 68

Potestq; hoc breue derogare bullæ,si vltimo concessum fuerit, per ca.1.de const.in 6.c.cæterum,de rescr.& probat sicut aliud rescriptum, effectusq; aliorum fere rescriptorum habet,quos congessi in tract.de rescr.q.11.in 2.tomo const.regiar.Alia de is breuibus tractant Staphil.& Gomes.in suis tractatibus quos vnusquisq; videre poterit. 69

Interim cum his finem huic Praxi imponens,rogabo Lectorem beneuolum vt imiteremur Dauid primo Paralipo.c.16.qui (Cum complesset, & dimisisset inter singulos panem constituit,vt recordarentur operum eius, & glorificarent.atq; laudarent dominum Deum,) qui nobis ista donauit,Benedictus sit in secula seculorum, Amen. 70

Spes mea Christus.

Laus Deo. Beatiss. virg. Mariæ. Beatiss. SS. Joseph. et Francisco. in æternum.

INDEX ALPHABETICA CONTEXTVS SERIE COMPLECTENS SINGVLARES MATERIAS, QVÆ IN PRAXI BENEFICIARIA DOMINI PETRI REBVFFI Iurium Doctoris habentur.

A

ma

B

C

Colliti-

in

Epi-

Exe-

H

I

 uige-

M

mendi-

N

Negatiuè

O

Officiali

Princi-

Q

quali-

R

Resigna-

S

etiam

Stylus

T

V

Verus

FINIS.